Kontrolleksemplar

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 1 (1398) Reedel, 11. jaanuaril 1985 Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 2 kop.

1985

Kirjutad kuupäeva ja sulg jääb peatuma... Kas ma ikka märkisin uue aastaarvu? Nii see on. Aasta tuli uus. Ise mõtlesid detsembri viimastel päevadel, et uuest aastast ei jäta enam midagi viimasele minutile, püüad olla parem ja täielepanelikum. Kui täna, uue aasta üheteistkümnendal päeval seda meelde tuletada — paljud siis meist on nii talitanud?

Jaanuar pingestab meid, üke õppeasutuse inimesi esmalt eksamisessiooniga. Samal ajal on osa juba ametis uute üliõpilaskandidaatide värbamisega. Nii olidki teisipäeval rektori juures koos teaduskondade juhid, vastuvõtukomisjoni esindajad ja teised sellega seotud. Peatselt on selged ka uuest koolireformist tulenevad muudatused. Et üle saada reaalerialade konkursi puudumisest, väikesest tungist pedagoogilistele erialadele, seisab ees senisest hoopis ulatuslikum propagandatöö. Uurimused on ju näidanud, et praegu ei tulda kõrgkooli enam nii väga kindla elukutse sooviga. Selleski osas on ülikoolisiseselt palju ära teha.

Juba mõnda aega on lehes ilmunud materjale XII ülemaailmse noorsoo- ja üliõpilasfestivali kohta. See suurüritus vajutab oma pitseri tudengkonna uue aasta tegevusele. Kolmapäevasest «Noorte Häälest» saime teada, et ÜRO Peaassamblee istungjärgul otsustati kuulutada tänavune aasta rahvusvaheliseks noorsooaastaks deviisi all «Osavõtt, areng, rahu». Festival kujunebki selle noorsooaasta suursündmuseks. Aga praegu on sess ja sellel teemal kõnelemise jätame uue semestri hakatusse. Uus aasta on eriti tähelepanuväärne selle poolest, et mais möödub 40 aastat Suure Isamaasõja võidust. Oleme seda tähtpäeva juba tükk aega meenutanud, ka oma linnas ja kõrgkoolis.

Kui nende probleemide juurest natuke kaugemale minna, siis on 1985. aasta mitmeti ka kultuuritähiseline: üldlaulupidu, 150 aastat «Kalevala» esmatrükist, 300 aastat Bachi ja Händeli sünnist, 100 aastat Julian Simmi sünnist...

Aga veel on pühviaasta, lausa Murphy aasta, sest kes meist ei teaks teatud hetkel sobivat tsitaati. Just seepärast teda praegu ei tsiteerigi. Ent vaatamata juba peagu poolele jaanuarile tahaks lõpetada veel ikkagi uue aasta soovidega. Alustame «Vanemuise» balli ja rektorite ehitussoovidega ning lõpetame toimetuse kutsungiga: vähem ümbmääraseid soove — («Lehes võiks olla»...) ja rohkem sisukaid lugusid.

Näärivana võttis need soovid igatahes teadmiseks.
Olgu see siis üks soovide täitumise aastal!

Eile, täna, homme

ehk eksamist eksamini. Kui nüüd väga täpselt paika panna, siis 5.—25. jaanuarini. Sess ei ole muidugi igal kursusel, osakonnal ja teaduskonnal üheaegselt. Üldiselt aga ära mine midagi küsima. Sain sessi kohta järgmised vastused:

✻ «Ma ei kuule ega näe praegu midagi peale ajalugude ja kirjanduse. Meil on kaks eksamit ajaloost ja kaks kirjandusest, õigemini on needki ajaloost, kirjanduse ajaloost.»

✻ «Alles üks eksam on olnud. Selle sain nelja. See on ju hästi? Mis edasi saab, ei julge öelda. Vahel arvad, et tead päris palju, aga eksamil ei julge enam midagi arvata.»

✻ «Ära küsi midagi, lähen praegu sisse!»
Ja nii edasi. Tõepoolest. Sess on alles alguses. Need küsitletud tudengid ei tahtnud ka oma nime lehes lugeda. Olgem siis nendega solidaarsed ja ärgem mainigem ka õppejõudude nimesid. Aga nemad arvasid eksamist nii:

✻ Mulle tundub, et konkreetseid piletiküsimusi osatakse isegi hästi. Puudu jääb üldistest seostest, analüüsist. Ei maksa nii palju tuupida, vaid rohkem mõelda.»

✻ Tahaksin näha enda ees vastamas puhanud olekuga üliõpilast. Võiks juuksed korralikult ära kammida, korrektselt riides olla (ma ei mõtle sugugi, et uhkelt ja kallilt, nagu praegu on üldiselt levinud).»

✻ «Viimasel õppimise päeval minge kindlasti suusatama. Olete kohe värskem!»

✻ «Midagi on lahti sõnastusoskusega. Ei taha uskuda, et need on minu öeldud laused, mis konspektist nüüd mulle ette kantakse. Lause peaks olema lihtne ja selge, terminid omal kohal. Mulle näib, et praegune ajakirjanduskeel on päris ladus. Tasuks rohkem lugeda ja meelde jätta.»

✻ «Eksam on eksam. Üliõpilane vastab, mina kuulan ja hindan. Enamik on hästi õppinud nagu alati. Aga pileti valikul peab õnne ka olema.»

* * *

Minu aknast on näha kaks kõrgühiselamut. Millal neis tuled kustuvad? Kas üldse ongi sellist tundi, kus ükski tuli ei põle? Kella poole ühe paiku öösel olid valged küll rohkem kui kaks kolmandikku akendest. Eksamid kestavad. Eile, täna, homme...

VARJE SOOTAK

ENNE VALIMISI

Koosolekult, nõupidamiselt

VALITI JAOSKONNAKOMISJONIDE LIIKMED JA SEATI ÜLES SAADIKUKANDIDAADID

Ülikooli töötajate ja üliõpilaste valimiseelsel koosolekul 4. jaanuaril aulas valiti üks esindaja jaoskonnakomisjoni nr. 2 (asub peahoones), 17 liiget jaoskonnakomisjoni nr. 28 (Leningradi mnt. 27) ja 17 liiget jaoskonnakomisjoni nr. 42 (Nooruse 9).

Linnanõukogu saadikukandidaatideks esitati professorid Uno Palm ja Harald Peep, dotsendid Jaan Seeder, Laur Karu, Kalle Nigola, Mait Miljan ja Jaan Loko, linnauurimise labori juhataja Urve Salo, EKP Tartu Linnakomitee sekretär Kalle Merusk, Tartu Linna Rahvakohtu esimees Uno-Peeter Rahi, üliõpilased Katrin Trummal, Heikki Ojamaa, Niilo Kaldaalu ja Anna Markina. Saadikukandidaatidele valiti ka usaldusmehed.

RINGKONNANÕUPIDAMINE

Kolmapäevast Eesti NSV Ülemnõukogu valimiste Tartu Ülikooli valimisringkonna nr. 137 nõupidamist H. Heidemanni nim. trükikoja saalis juhatas EKP Tartu Linnakomitee esimene sekretär Enn-Arno Sillari. Tartu Ülikooli valimisringkonna nr. 137 saadikukandidaadiks oli TRÜ esitanud EKP Keskkomitee sekretäri Rein Ristlaane. Tema elu ja tegevust tutvustas lähemalt prof. Vambola Türk. Kandidatuuri kutsusid toetama trükikoja töötaja Maret Paabo, 1. keskkooli direktor Laine Raudsepp ja õigusteaduskonna üliõpilane Andi Kasak. Usaldusmeesteks valiti professorid Vambola Türk ja Lembit Raid, trükikoja direktor Kalju Juus ja meister Maie Joost. Viimane esitas ka läkituse teistele valimisringkondadele. Töökollektiivide esindajad toetasid Rein Ristlaane kandidatuuri ning otsustati pöörduda tema poole palvega nõusoleku saamiseks kandideerida valimisringkonnas nr. 137.

EKP TRÜ komitees

● 7. jaanuari koosolekul kuulati sotsioloogiaosakonna juhataja dots. Paul Kenkmanni ettekannet sotsioloogiliste uuringute kasutamisest kasvatustöö tõhustamisel ülikoolis.

Ülikoolis on kujunenud tugev sotsioloogide kaader, suur osa uuringuid on seotud ülikooli õppeja kasvatustööga. Tulemusi on kasutatud kasvatustöö kompleksplaanide koostamisel, tutvustatud parteikoosolekuil, marksismi-leninismi ülikoolis jm. Kõiki uurimistulemusi ei ole praegu veel täielikult ära kasutatud, samuti pole kõrgkooliprobleeme puudutavad uuringud küllaldaselt koordineeritud, ka kõik teaduskonnad pole ühtviisi huvi tundnud nende rakendamise vastu. Ometi annab palju kasulikku teavet näiteks üliõpilase ajabüdžeti ning õppeprotsessi uurimine, mille andmed on praegu juba olemas.

Võeti vastu otsus, milles nähakse ette eespool mainitud töölõikude tõhustamine. Komsomolikomiteel tuleb rohkem toetuda sotsioloogiliste uurimiste tulemustele oma aktiivi õpetamisel. Uuel õppeaastal alustab tööd eri teaduskondi haarav üliõpilaste sotsioloogiaring. Vähemalt kord õppeaasta jooksul peaksid teaduskondade parteibürood informeerima teaduskonda neid puudutavate uuringute tulemustest ning püüdma neid kasutada, teha järeldusi.

● Komitee liige, poliitilise ökonoomia kateedri dots. Olev Raju viibis teaduslikul komandeeringul Ungaris. Ta tutvustas komitee liikmeile lähemalt Ungari majandusprobleeme.

Autasustamisi

Kauaaegse viljaka teaduslik-pedagoogilise töö ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest autasustati ENSV KKEH Ministeeriumi aukirjaga 55. sünnipäeva puhul dots. Viiu Sillastut, 60. sünnipäeva puhul vanemõpetaja Liilia Otsmaad ja dotsent Kalju Toimi.

* * *

Kauaaegse kohusetundliku töö ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest pälvisid ministeeriumi aukirja 50. sünnipäeva puhul vanemlaborant **Elle Linkrus** ja insener **Viktor Tsapp** ning 70. sünnipäeva puhul teadusraamatukogu operaator **Kaja Noodla.**

35 aastat keemiat keemiahoones

1. Meie armas keemiahoone. Sageli on sisenemine raskendatud kõrge elatustaseme tõttu. Kuidas me elame, sellest saab teada järgmistel lehekülgedel.

● ENNE KUI LÄHED VAHEAJALE, VAATA ÜLE OMA FILMI- JA FOTOTAGAVARA. VÕIB-OLLA LEIAD SEALT SOBIVA PILDI

Vabariikliku konkursi laureaadid

I JÄRGU DIPLOM, RINNAMÄRK JA RAHALINE PREEMIA (75 rbl.)

Ajaloot. — Lea Markovitš, Tiia Tuulmets.

Arstit. — Valve Astover, Ene Kenkmann, Kersti Lokko. Liis Toome, Tiina Eelmäe, Ain Raal, Andres Adams, Jakov Šlik, Jaanus Harro.

Bioloogia-geograafiat. — Sulev Nõmmann.

Filoloogiat. — Vadim Mitroškin, Peeter Päll.

Füüsika-keemiat. — Jaak Lippmaa, Mirt Gramann, Margus Eek.

Kehakultuurit. — Lia Blumberg.

Majandust. — Alla Jeršovskaja, Ürmas Varblane.

Matemaatikat. — Jaan Janno.

Õigust. — Ants Froš, Liina Lebbin.

I JÄRGU DIPLOM JA RINNAMÄRK

Ajaloot. — Mare Emberg, Mati Sööt, Mait Kõiv, Viive Panova.

Arstit. — Andres Gross, Andrus Loog, Peeter Ess, Marti Töldsepp, Tiina Rekand, Margus Ulst, Andres Johanson, Roman Meiman, Külli Mand, Marika Mõttus, Anne Moon, Jelena Mahova, Andres Soosaar, Ain Reimets, Andrei Sõritsa, Siiri Liivrand, Mai Ots, Sirje Suuroja, Toomas Ellervee, Margus Lember, Pilvi Klaassen, Kjastutis Tšereška, Tiina Ööpik, Marina Sahhalova, Maia Pargalova, Heili Varendi.

Bioloogia-geograafiat. — Allan Nurk, Ivo Paalits.

Filoloogiat. — Tiina Maripuu, Anu Nurk, Ljudmilla Zaionts, Svetlana Motovilova, Tiina Jürisson, Merit Malkov, Karin Kaldamäe, Marje Einre, Airi Liimets.

Füüsika-keemiat. — Priit Sarv, Aleksandr Pištšev, Tarmo Fimberg, Margus Roll, Aivo Reinart, Kaupo Mätas, Annika Pruul.

Kehakultuurit. — Kalev Luts.

Majandust. — Ege Pindis, Karin Täll, Jelena Korotkova, Murat Alehodžin, Riina Pedajas, Svetlana Gavrjušenkova.

Matemaatikat. — Hillar Vetik, Jüri Majak.

Õigust. — Ants Kull, Priit Manavald.

II JÄRGU DIPLOM JA RINNAMÄRK

Ajaloot. — Heidi Luik, Priit Pirsko, Tiina Härmann, Lea Salupere, Anne-Ly Sinioja.

Arstit. — Naker Gamkrelidze, Ljudmila Ljapunova, Aršak Simonjan, Aavo Lang, Iris Koort, Margus Kuklane, Küllike Viir, Piret Paul, Jüri Reintam, Priit Jaagosild.

Bioloogia-geograafiat. — Rein Sikut, Kalle Hein.

Filoloogiat. — Mare Polluks, Tiina Rüütmaa, Pekka Erelt, Lea Pild, Anne Ükstl.

Füüsika-keemiat. — Marek Strandberg, Toomas Tamm.

Majandust. — Sirje Unga, Piret Kull, Heli Raidmaa.

Matem. — Jevgeni Gutman, Margus Liiv.

Õigust. — Küllike Sepp, Reet Saks.

Juurutatud teadustööde konkursi võitjad

Detsembri viimasel nädalal istusid koos juurutatud tööde konkursi žürii liikmed. Kolmas konkurss hõlmas aastail 1982—1984 rahvamajanduses rakendust leidnud tööd, publitseeritud materjale.

● **Rakendusliku iseloomuga tööd:**

I KOHT. Uute efektiivsete keskkonda mittesaastavate desinfektsioonivahendite ja välispidiste mastiiditõrjevahendite väljatöötamine ja tootmisse juurutamine — teaduslik juhendaja dots. ILMAR KRUSE;

II KOHT. Aeroloonide loendurite projekteerimise aluste väljatöötamine, universaalse aeroloonide loenduri konstrueerimine ning tootmisse juurutamine — tead. juh. prof. HANNES TAMMET;

II KOHT. Kõrgkooli kutsesuunitluse kabineti tegevuse suundade ja metoodika väljatöötamine, õpilaste kutsekonsultatsioon ning kutsenõuandlate metoodiline abistamine — tead. juh. prof. ARNOLD KOOP;

III KOHT. Neeruhaiguste diagnostika ja ravi lastel — tead. juh. dots. UDO REINO;

III KOHT. Seade staatilise elektri neutraliseerimiseks — tead. juh. dots. JAAN REINET;

III KOHT. Röntgendifraktomeetrilise meetodi kasutamine põlevkivi ainelise koostise kompleksel uurimisel — tead. juh. geol.-mineral.-kand. KALJU UTSAL.

● **II grupi tööde** (monograafiad, õpikud jm. publitseeritud teadustööd) esimene koht otsustati jätta välja andmata.

II KOHT:

Komplekt ajalooõpikuid Eesti NSV koolidele (NSVL ajaloo ja üldajaloo kateedrid);

«Finantsressursside juhtimise täiustamine rahvamajanduses» (tead. juh. prof. VAMBOLA RAUDSEPP);

Dots. EERO LOONE «Ajalooteaduse loogikalis-gnoseoloogiline analüüs».

Prof. JOHANNES KALITS «Ülikooli komsomoli neli aastakümmet».

III KOHT:

Prof. PAUL ALVRE «Soome-ugri keelte ajalooline grammatika» I;

Dots. IGOR GRÄZIN «Õigusfilosoofia gnoseoloogilise kontseptsiooni väljatöötamine ja rakendamine poliitiliste ja juriidiliste õpetuste ajaloole»;

ARVO TERING «Album Academicum der Universität Dorpat (Tartu) 1632—1710».

Auhinnalistele kohtadele tulnud loomingulisi kollektiive ootavad preemiad ja ülikooli teadustöö märgid.

Kalju Toim 60

Dotsent Kalju Toime lemmikkatse on assotsiatsioonikatse. Ta ütleb katseisikule järjestikku sõnu ja palub vastata igaühele esimese pähetuleva sõnaga. Niiviisi on ta uurinud mõtlemist intellektuaalsete ja isiksust emotsionaalsete seoste põhjal, mida üks või teine sõna inimeses esile kutsub, ning ühtlasi kogunud andmeid eesti keele assotsiatsioonide sagedussõnastiku jaoks.

Kui teeksime assotsiatsioonikatse nüüd 60-aastaseks saava Kalju Toime enda nimega, siis vastaksid eesti psühholoogid sellele oletatavasti järgmiste sõnadega. test, isiksus, diferentsiaalpsühholoogia, psühhodiagnostika, metoodika. Neidsamu vastussõnu kuuleksime usutavasti ka sadadelt õpetajatelt, keda ta on täienduskursustel psühholoogia alal harinud või Ühiskondlikus Pedagoogika Uurimisinstituudis juhendanud. Lisaks nimetataks ka programmõpet, mille üks eestvõitlejaid Kalju Toim on meil olnud, ja peaaegu kõiki psühholoogiaharusid ning veel loogikat, sest neid kõiki on ta ühel või teisel ajal üllkoolis lugenud. Tugev positiivne emotsionaalne reaktsioon ilmneks nendel üsna paljudel inimestel, kes saaksid vastata sõnadega juhendaja, kursusehooldaja, kolleeg.

Tee, mis nimele tänaseks niisuguse tähenduse on andnud, algas Tartumaal Hellenurme vallas 7. jaanuaril 1925. Täisikka jõudsid selle aastakäigu mehed keerulisemal ajal kui need, kes sündisid aastakümne võrra varem või hiljem. 1952. aastal ülikooli lõpetades sai Kalju Toim õiguse õpetada psühholoogiat, loogikat, eesti keelt ja kirjandust. Oli algul õpetaja Elva Keskkoolis, aastast 1962 töötab ülikoolis. Väitekirja süllogistliku mõtlemise psühholoogiast kaitses 1964. Aastal 1973 sai temast loogika ja psühholoogia kateedri dotsent. Psühholoogide Seltsi loomisest peale on ta olnud üks selle juhtijaid. On meil kõige parem asjatundja psühhodiagnostika ja testide alal. Avaldanud raamatud «Programmõpe» (1967, koos U. Aguriga ja I. Undiga), «Diferentsiaalpsühholoogia I» (1973), «Isiksuse psüühilised omadused» (1974), «Psühhomeetria teoreetilised alused» (1981), «Isiksuse psühhodiagnostika» (1983), peale selle üle 80 teadusliku ja populaarteadusliku artikli ning arvukalt metoodilisi materjale.

Järgmiseks juubeliks soovime Kalju Toimelt lisa nimetatud raamatutele (muu hulgas assotsiatsioonide sagedussõnastikku ja isiksusening diferentsiaalpsühholoogia kokkuvõtlikke käsitlusi). Praeguseks juubeliks soovime talle õnne ja tervist.

Kolleegid loogika ja psühholoogia kateedrist

35 aastat keemiat keemiahoones

Keemia asub keemiahoones, mille parempoolne tiib on kandnud ka farmaatsiahoone nimetust. Aga niimoodi teda enam ei kutsuta, sest keemia on ka sinna sisse tunginud. Farmaatsia pool valmis 1939. aastal, keemia oma oli 1950. aastaks põhilises osas juba asustatud. Kohe pärast ümberkolimist peahoonest leiti, et keemikud on liiga palju ruume saanud ning laboratooriume hakati teistele välja jagama. Kõigepealt said oma osa juristid, kes pesitsesid siin mitu aastat. Seejärele tulid ajaloolased, kes olid keemikutega sümbioosis ligi 30 aastat. Matemaatikutel asus siin terve teaduskond koos dekanaadiga. Varjualust leidis kunstiajaloo kabinet, isegi filolooge on siin olnud, füüsikutest rääkimata. Ja veel mitmeid teisi. Praeguseks on nad siit kõik läinud. Mittekeemilistest on jäänud patoloogilise füsioloogia kateeder.

Maja on meil tugev. Ta on vastu pidanud igasugustele ümberehitustele, remontidele ja isegi ventilatsioonisüsteemi moderniseerimisele. Ta on täiesti veekindel. Lugematu arv uputusi pole maja seisundit märgatavalt muutnud. Seetõttu veeavariide puhul asjaomastes ringkondades ei kiirustatagi abiandmisega. Käiakse kutse peale vaatamas ja lohutatakse, et võibolla jääb veevool ise järele või on viga veel nii väikene, et ei tasu tööjõu pealetoomist. Kui asi väga hulluks läheb, keeratakse mõneks ajaks kogu maja vesi kinni ja parandatakse võimalust mööda.

Keemiahoones me kogu aeg võitleme. Omavahel peamiselt ruumide pärast, sest kõigile on vaja. Teadus ja õppetöö arenevad ja kasvavad, aga hoone maht on sama mis enne. Putkade-ehitamine meid enam ei päästa. Proovimata on veel kappsüsteemid, nagu seda peahoones praktiseeritakse, aga siis tuleks võidelda ohutustehnikaga, kellest meie jõud veel üle ei käi. Võitleme pidevalt mustuse, rämpsu ja sodiga nii maja sees, WCdes kui õue peal. Aeg-ajalt võitleme ventilatsiooniga. Soojuse eest me enam ei võitle, sest soojussõlm asub keemiahoone keldris ja selle koha pealt on trumbid meie käes. Loomulikult võitleme töödistsipliini tugevdamise ja teaduse saavutuste kõrge taseme eest. Õppeedukuse eest ka.

Oleme võitlev ja sõjakas rahvas. Aga ega muidu keemiat, ka mitte neid teadusi, mille aluseks on keemia, ülal ei pea ega edasi viil

Võitleva optimismiga suundume järgmisse 35-aastakusse. Tugevat tervist meie tublile keemiahoonele.

Illustratsioonid juubelijutule joonistas keemia II kursuse tudeng Marek Strandberg, kommentaarid piltidele T. Ilometsalt.

TULLIO ILOMETS,
35-aastase staažiga keemiahoonelane

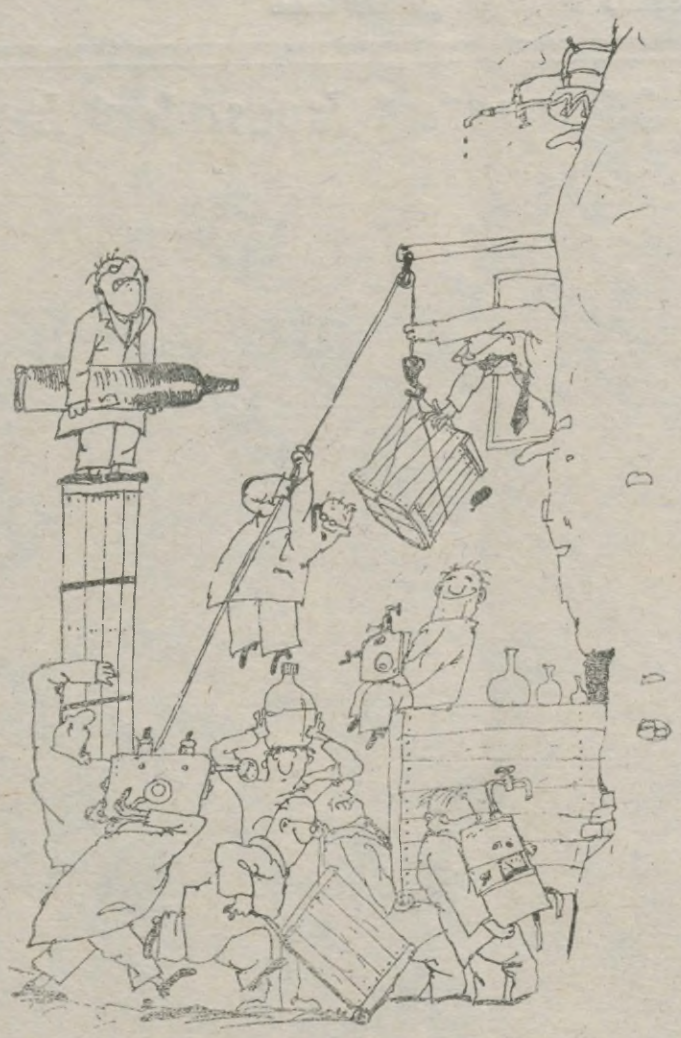

2. Pideva vooluna suubuvad keemiahoonesse uued aparaadid, seadmed, materjalid. Kuidas see küll sinna sisse mahub?

3. Lihastejõu ja vaimujõu liit paneb kõik asjad õigesse paika, viib ka kõige raskema seadme, kuhu vaja.

FESTIVALILE PÜHENDATUD FOTOVÕISTLUSE JAOKS «TRÜ TUDENG TÄNA». ESIMESELE OSALEJALE TOIMETUSE

TRÜ nõukogus

O Läinud aasta viimane TRÜ nõukogu koosolek 28. detsembril algas autasustamisega. Rektor prof. Arnold Koop andis NSV Liidu KKEH Ministeeriumi aukirjad TRÜ näituste organiseerimise eest teadusprorektor prof. Ants Kallikormile ja dotsent Valeri Vassiltšenkole. Anti kätte ka meie ministeeriumi aukirjad üliõpilaste teadustöö vabariikliku konkurssülevaatuse võitjatele.

● **Päevakava põhiküsimusena arutati pideva pedagoogilise praktika organiseerimist vastavalt koolireformi nõuetele. Ettekande pidas pedagoogika ja metoodika kateedri juhataja prof. Inge Unt.**

Nõukogu otsustas sisse viia õpetajaid ettevalmistavates teaduskondades pideva pedagoogilise praktika I—IV kursuseni (24 tundi igal semestril). Selleks eraldatakse tunniplaanis 1 päev kuus libiseva graafiku alusel. 4 tundi 24st kulutatakse teoreetilis-metoodiliseks õppuseks iga semestri algul. Pedagoogiline praktika organiseeritakse tsüklite kaupa. Praktika organisatsiooniliseks juhtimiseks luuakse õppeosakonna juurde vastav üksus. Teaduskondades organiseerib praktikat praktika juhendaja, kes määrab koos dekaaniga väikerühmade juhendajad.

Pedagoogilise praktika programmidega tuleb ÜPP nõukogul kooskõlastada ÜPP programm ning ÜETI lisaerialade andmine koolitööks vajalikel erialadel.

Nii pedagoogilisest praktikast kui teistestki kooliprobleemidest hakkab meie leht peatselt avaldama materjale rubriigis «Ülikool ja koolireform».

● Geneetika ja tsütoloogia kateedri juhataja professori kohale valiti bioloogiadoktor **Jüri Kärner** ja stomatoloogia kateedri professori kohale meditsiinidoktor **Maie Kalnin.**

Dotsendi teadusliku kutse taotlemiseks hääletati õigusteaduse kandidaatide **Eimar Rahumaa** ja **Jaan Sootaki** ning pedagoogikakandidaat **Peeter Kreitzbergi** poolt.

● **Kuulati vanemteaduri kohale viidud õppejõudude dotsentide Jaak Maaroosi ja Jüri Alliku aruannet doktoritöö valmimise seisust.**

● Aasta viimase koosoleku lõpul tänas rektor professor **Arnold Koop** nõukogu liikmeid aasta jooksul tehtud tänuväärse töö eest ning tutvustas lühidalt uue aasta ülesandeid. Seni tehtu põhjal jagab TRÜ üleliidulise sotsialistlikus võistluses teist-kolmandat kohta. Rõõmustavat oli kuulda ka üliõpilasteaduse vallast: esialgsete andmete põhjal on üleliidulisel konkursil TRÜle jagunud üsna hulga medaleid ja diplomeid.

Tunnustus meie raamatukogule

Lõppenud aasta viimasel nädalal arutati NSV Liidu KKHM kolleegiumil kõrgkooliraamatukogude arenguprobleeme. Nelja raamatukogu direktori hulgas, (sh. kuulsad Moskva ja Saraatovi ülikooli omad) kutsuti kolleegiumile mõtteid avaldama ka Laine Peep.

Meie raamatukogu direktor käsitles oma sõnavõtus põhiliselt raamatukogus tehtavat teadustööd: teadusliku lähenemise vajadust nii raamatukogutöö praktilisele küljele (lugejateeninduse, infotöö, üldise töökorralduse parandamiseks) kui ka siin säilitatavate teadus- ja kultuurilooliste väärtuste tutvustamist laiemale üldsusele teaduslike väljaannete kaudu.

Kolleegiumil leiti, et kõrgkooliraamatukogude osa teadlaskaadri ettevalmistamisel, tudengi koolitamisel-kasvatamisel, samuti raamatukogude teadus- ja kirjastustegevus väärib senisest hoopis suuremat tunnustamist.

Minister V. Jeljutin, kes on mitu korda külastanud TRÜ teadusraamatukogu nii vanas kui uues hoones, andis meie tööle väga kiitva hinnangu ja omapoolse soovituse TRÜ teadusraamatukogu kategooria tõstmiseks ning talle teadusasutuse õiguste taotlemiseks.

URVE TÕNNOV

„Info- ja raamatukogutöö automatiseerimine"

Säärast lakoonilist ja sajandilõpu lähenemisele viitavat nimetust kandis Eesti Informatsiooni Instituudi ja Fr. Kreutzwaldi nim. ENSV Riikliku Raamatukogu korraldada olnud vabariiklik teadusliik seminar Tallinnas.

Huvi taoliste probleemide vastu näitas kokkutulnute arv. Kahe sektsiooni ja plenaaristungite tööst võttis osa peaaegu poolteistsada inimest vabariigi erinevatest infoorganitest, raamatukogudest, aga ka teaduskeskustest, asutustest ja ettevõtetest kui vahetutest infotarbijatest. Osavõtjate hulgas olid suurte üleliiduliste keskuste nagu V. I. Lenini nim. NSVL Riikliku Raamatukogu ja Üleliidulise Infoinstituudi (VINITI) esindajad. Meie raamatukogust sõitis Tallinnasse grupp töötajaid eesotsas direktor Laine Peebu ning teadusala asedirektori Urve Tõnnoviga ja ülikooli arvutuskeskuse juhataja Jüri Tapfer. Kaks viimast kuulusid ka seminari korraldavasse komisjoni.

Et teemaarendused nagu «Andmeelementide teisendatavuse üldistatud meetodi masinrealisatsioonist» või «Dialoogrežiimi kasutusevõtt automatiseeritud retrootsisüsteemis» võivad ülikooliinimeste enamusele pisut kaugeks jääda, osutame vaid mõningatele paarikümnest ettekandest ja sõnavõtust, mis võiksid pakkuda laiemat huvi.

Seminar kujunes eelkõige vahetute teadus- ja tehnikainformatsiooniorganite töö automatiseerimise probleeme lahkavaks. Ka alates 1980. aastast Eestis väljaarendatava vabariikliku teadus- ja tehnikainformatsioonisüsteemi (nn. Eesti VATTISse) põhiprojekteerija ja keskne lüli on olnud Eesti Informatsiooni Instituut (EII), seegi on tinginud rõhu asetamise eelkõige spetsialiseeritud infoorganite tegevuse automatiseerimisele.

* * *

Raamatukogutöö automatiseerimise üldistest põhimõtetest ja suundadest NSV Liidus kõneles plenaaristungil V. I. Lenini nim. raamatukogu asedirektor **N. Aleksejev. Tolle raamatukogu probleemidega viis auditooriumi kurssi juba osakonnajuhataja A. Vostrikovi järgmise päeva sõnavõtt.** Meie jaoks kõlas paljugi esitatust tuttavana, sest alles augustis viibis meie raamatukogus NSVL TA Loodusteaduste Raamatukogu esindaja, kellega arutati nimelt raamatukogu automatiseerimist TRÜ TR-s. Nende tehtut võib iseloomustada kui senini vist ainukest resultatiivset katset käsitleda kõike raamatukogus toimuvat kui ühtset süsteemi. Kolleegide edusamme mõõnsid ka V. I. Lenini nim. raamatukogu esindajad.

Laine Peebu ettekande teemaks oli «Infoteeninduse dialektika humanitaarteadustes». Meil alles lapsekingades oleva humanitaarteaduste automatiseeritud infoteeninduse perspektiive vaagides osutas ta, et reaalteadusi ja tehnikaspetsialiste teenindavates infosüsteemides kasutatavaid võtteid ja meetodeid ei saa järelemõtlematult üle kanda humanitaarinfoteeninduse valda. Humanitaarteadustes on tegemist eelkõige kirjalike allikatega. Neid käsitlev info peab aga sisaldama hoopis rohkem ja kvalitatiivselt teistsuguseid tunnuseid kui reaalteaduste puhul. Ka info «vananemine» on humanitaarteadustes suhtelisem mõiste kui tehnika- ja reaalteadustes. Seetõttu kuuluvad näiteks retrospektiivsed bibliograafiad ja olemasolevaid fonde põhjalikult avavad kataloogid humanitaari esmahuvide hulka. Ühtlasi peab edastatav info **kajastama** allikate ideoloogilisi, väärtuselisi jne. aspekte, mistõttu säärase info töötlemine suurte massiividena vaid mõnest tunnusest lähtudes võib muuta selle väärtusetuks.

ENSV TA Ühiskonnateaduste Infokeskuse juhataja L. Apananski ei eitanud L. Peebu tõstatatud probleemide olemasolu. Kuid tema esinemisest koorus enam organisatsiooniline mure, et nende keskuse alles algusjärgus olev tegevus (süstemaatiliselt edastatakse tarbijatele automatiseeritult töödeldud infot alates 1982. aasta novembrist) ei takerduks ametkondlikkuses, vaid leiaks kindla koha Eesti VATTISes. Ühiskonnateaduste infokeskuse andmebaase on praegu töötluses kolm.

(Järgneb)

35 aastat keemiat keemiahoones

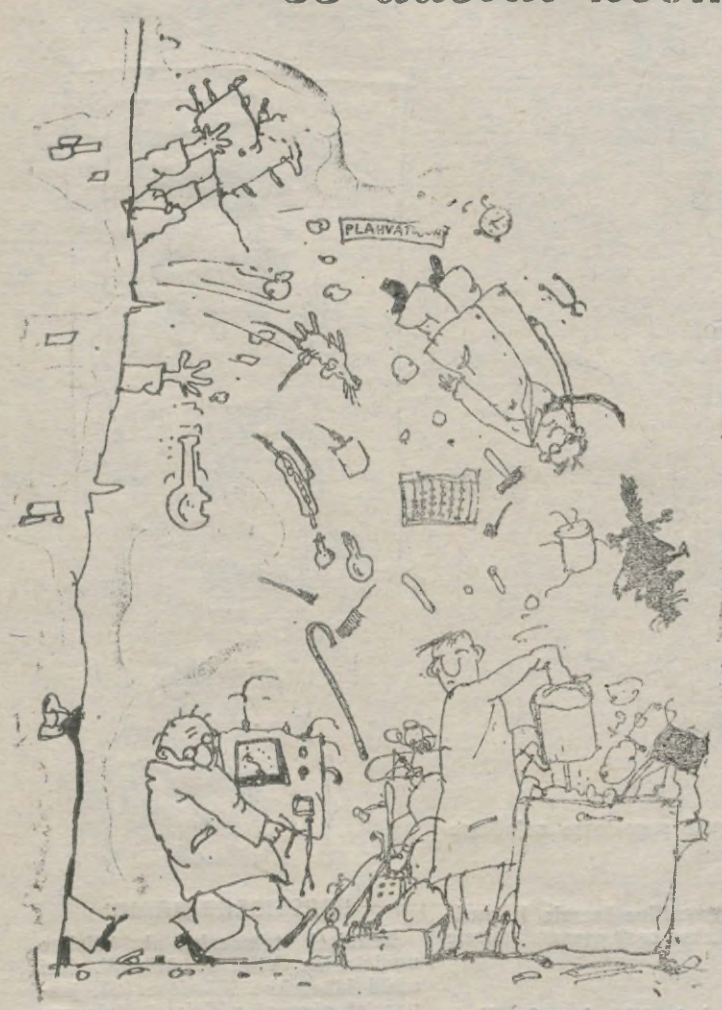

4. Intensiivse õppe- ja teadustöö tulemusena osa vahendeist peenestub või muutub kasutamiskõlbmatuks ning suunatakse keemiahoone õuele prahikonteineritesse või utiililasusse.
5. Orgaaniline keemia ehk haisukeemia. Orgaanikuil on reeglina hea söögiisu ja tugev tervis. Muidu ei saaks ametit pidada.
6. Feromoonide e. putukapetmise labor tegeleb peensünteesiga. Sünntees on kunst ja mõnikord süntees õnnestub.
7. «Norsk Data» e. imearvuti — teeb lõpu mõttetule eksperimenteerimise'e keemias. Konstandi õige suuruse valik on probleemi lahenduse alus.

Möödunud aasta oli omamoodi teetähiseks kõrgharidusega sotsioloog.de ettevalmistamisel **NÕUKOGUDE LIIDUS.** Nimelt avati 1. septembrist 1984 meie maa kahes tähtsamas, **Moskva ja Leningradi ülikoolis** sotsioloogiaosakonnad.

Neevalinnas võeti vastu 50 noort inimest (avaldusi laekus 114), eriala nimeks on rakendussotsioloogia, osakond kuulub majandusteaduskonna koosseisu.

Pealinnas võeti vastu samuti poolsada noort, kuid siin käib sotsioloogiaosakond filosoofiateaduskonna alla. Lõpetanute diplomitesse märgitakse nende kvalifikatsiooniks «Sotsioloog. Sotsioloogia õpetaja». Seoses uue osakonna avamisega plaanib **MRÜ** lähimas tulevikus luua avaliku arvamuse ja massikommunikatsiooni kateedri.

Haritud ja avarapilguliste, dialektiliselt mõtlevate sotsioloogide järele tuntakse meie maal suurt puudust. Loodetavasti aitavad eelnimetatud osakonnad seda lünka mõnevõrra täita.

(«Ленинградский университет»)

Mullu sügisest alustas **PEKINGI VÕÕRKEELTEINSTITUUDIS** ungari keele õpinguid tervelt 18 tudengit. See rekordiline arv on ühtlasi hea tunnismärk Hiina—Ungari suhete tunduvast edenemisest. Ungari keele õppetool loodi instituudis juba 1961. aastal, kuid enam kui kahe aastakümne vältel on suudetud ette valmistada vaid 30 ungari keele spetsialisti. Loodetavasti aitavad edulisele õppimisele kaasa ka need 170 ungarikeelset raamatut, mis Ungari RV haridusministeerium hiljuti Pekingi Võõrkeelteinstituudile kingiks läkitas.

(«Венгерские новости»)

KOSZALINI (Poola Rahvavabariik) KÕRGEM INSENERIDE KOOL kavatseb lähemal ajal asutada meretehnoloogia teaduskonna. Fakulteet seatakse koolitama asjatundjaid Läänemere ressursside ja šelfi (mandrilava) uurimiseks ja kasutamiseks, samuti spetsialiste väikeste sadamate ja väiksema suurusega ujuvvahendite ökonoomseks ekspluateerimiseks.

(«Польша»)

NSUKKA linnas (Nigeeria Liitvabariik) asuva NIGEERIA ÜLIKOOLI (*University of Nigeria*; loodud 1960. aastal) ajakirjandusosakond võib tänavu väikest tähtpäeva pidada: möödub 20 aastat osakonna oma nädalalehe «Record» asutamisest. Kaks aastakümmet on see leht olnud ilmekaks tõenduseks tollest tähelepanust, mida osutatakse Nigeerias massikommunikatsiooni vahenditele. Peale tulevaste ajakirjanike erialase koolitamisega seotud teemade annab «Record» ohtrasti ruumi ka Nigeeria rahva poliitiliste, majanduslike ja sotsiaalsete probleemide käsitlemisele. Kaugeltki mitte kõik žurnalistikat õpetavad kõrgkoolid maailmas ei saa uhkust tunda nõnda pikaealise järjepidevusega ilmuva erialase väljaande üle, ning paljudel žurnalistikaosakondadel maailmas puudub oma ajaleht sootuks.

(«Демократический журналист»)

Maailma pikima omatehtud sigareti üle võivad rõõmustada ühe **SAARBRÜCKENI (SAKSAMAA LIITVABARIIK)** üliõpilaslokaali alalised kunded. Möödunud aastal, ööl vastu 9. detsembrit keeras too seltskond, kuhu kuulusid noorukid vanuses 17 kuni 33 aastat. lokaalis 122 meetri pikkuse «kitsejala». Ajendatuna soovist pääseda kuulsasse Guinessi rekorditeraamatusse, asus *team* tegutsema juba kaheksa nädalat varem: lokaali toodi 40 pakki tubakat ja 2500 lehte suitsupaberit; vaevarikka ja kannatliku näputööga valmistati kõigepealt 1750 väikest plotskit, mis siis tollel eelnimetatud ööl üheks suureks (mõistagi rõngakujuliseks) pläruks liideti.

(«Volksstimme»)

ERIAUHIND! PILTE HAKKAME AVALDAMA KOHE! ÄRA UNUSTA KA VAHEAJAL PILTE TEGEMAST!

Talvel suvest

EHK PIONEERILAAGRIPRAKTIKAST

Üliõpilaste õpetajaks saamisel on senise õppeplaani järgi esimeseks piiripostiks suvine pioneerilaagri praktika (üldiselt pärast III kursust, ajaloolastel II kursuse järel). Praktikale eelneb instruktiivlaager, kus oma ala meistrid, pioneeritöö instruktorid, püüavad üliõpilasi ette valmistada.

Laste suvepuhkuse sisustamine ei ole kerge, sest laagrid erinevad nii asukoha, materiaalse varustatuse kui juhtkonna poolest. Erinevad ka lapsed ise. Loomulikult huvitab üliõpilast juba märtsis laagrikoht, laste vanus, rühma suurus jm. Kõik see selgub aga alles laagris.

Meie üliõpilased on praktikal 25 laagris üle kogu Eesti. Mõnes laagris on 2 tudengit, mõnes 12 või rohkemgi, lapsi on laagris 60 kuni 400. On väga häid, spetsiaalselt pioneeridele ehitatud laagreid nagu Varemurru, Remniku, Valgemetsa, Luunja, «Energeetik», Gagarini-nimeline jt., kuid paljud lapsed peavad oma suve veetma kas koolimajades (Kilingi-Nõmme, Elva jt.) või muudes hoonetes (Sangaste, Holdre jt.).

Pioneerilaagrid alluvad ametiühingule. Seepärast veedavad paljud lapsed oma suved ühes ja samas laagris, tihti kõik kolm vahetust. See raskendab üliõpilaste tööd: tegevus peab olema huvitav, ei tohiks kopeerida varasemaid üritusi. Praktikale tuleks läheneda loovalt, mitte olla vaid laagriülema ja kasvataja käsutäitja või korraldustele vastuvaidleja. Pioneerid oskavad nõuda huvitavat, mitmekülgset tegevust, paljud aitavad ka ise. Laagri lõpul on sel juhul mõlemad pooled rahul.

Rohkem kui 300 läinudsuvise praktikaaruande ja laagriülemate iseloomustuste (kuid ka eelmiste aastate praktika) põhjal võib teha küllaltki palju üldistusi.

(Järgneb.)

Muusikaparemik TRÜ tudengi arvates

Muusikaküsitlusele oli küll rohkem vastajaid kui spordiankeedile, ent mingit erilist tungi oma arvamuse avaldamiseks siiski polnud. Mis teha? Kas edaspidi loobuda traditsioonist? Või minna lugejale poolde treppi vastu: lõigata ankeet lehest välja, anda kätte ja sealsamas võtta tagasi? Aasta on toimetusel aega mõelda, nii et... Vastused näitasid aga, et mõni tahtis kangesti ainult oma lemmikuid teistele peale suruda ning oli kirjutanud ühe ja sama käekirjaga mitu ühesugust vastust. Seepärast ei saa üldkokkuvõtetki väga autoriteetseks pidada. Ometi ei erine väljavalitud nii väga eelmiste aastate tulemustest. Soositumad olid siis järgmised:

Ansamblid: «Rock-Hotel», «Music Seif», «Karavan», «Fix».

Meesiaulj ad: Ivo Linna, Tõnis Mägi, Karl Madis, Urmas Alender.

Naislauljad: Anne Veski, Marju Länik, Silvi Vrait, Anne Adams.

Show-ansamblid: «Justament», «Turist», «Rentaablus», «Kukerpillid».

Pillimehed: Margus Kappel, Henn Rebane, Paap Kõlar, Harry Kõrvits.

Muusikapala: «Kirjutusmasina kontserdi D-tuur» (A. Mattiisen), «Linnujaht» (M. Kappel), «Juhtum tänaval» (H. Vaikmaa), «Täna ma luuletan läbi öö» (I. Volkov).

Tuusikud

II kvartaliks on saabunud järgmised sanatooriumi- ja puhkekodutuusikud:

Karpaadid «Poljana»	2. 05.—25. 05.	— seedeelundite h.	— 40.50
Boržomi «Likani»	8. 05.—31. 05.	— seedeelundite h.	— 48.—
Odessa «V. I. Lenini nim.»	22. 04.—15. 05.	— günekol. h.	— 48.—
Odessa «Rossija»	6. 05.—29. 05.	— südame-vereringeh.	— 36.—
Jessentuki (ambl.)	29. 05.—21. 06.	— seedeelundite h.	— 36.—
Haapsalu «Laine»	31. 05.—23. 06.	— liigesteh.	— 34.50
Pärnu «Estonia»	8. 04.— 1. 05.	— närvisüsteemih.	— 34.50
„ „	10. 04.— 3. 05.	— liigesteh.	— 34.50
„ „	10. 05.— 2. 06.	— närvisüsteemih.	— 34.50
„ „	26. 06.—19. 07.	— närvisüsteemih.	— 34.50
„ «Sõprus»	21. 05.—13. 06	— südame-vereringeh.	— 34.50
Läti «Latvija»	20. 05.—12. 06.	— liigesteh.	— 60.—
„ «Jūrmala»	14. 05.— 6. 06.	— südame-vereringeh.	— 36.—
„ «Liepaja»	25. 04.—18. 05.	— liigesteh.	— 33.—
„ «Baldone»	4. 06.—27. 06.	— liigesteh.	— 54.—
„ «Jūrmala»	25. 05.—17. 06.	— südame-vereringeh.	— 36.—
Puhkekodud:			
«Pühajärve	14. 06.—25. 06.	— I tk.	
«Võsu»	23. 05.— 3. 06.	— 2 tk.	
«Võsu» (perekonnatuusik) (2 inimest)	15. 06.—26.06. (1 tk.)		19.20

Soovijail pöörduda avaldustega ametiühingukomiteesse.

ÜLIKOOL JA SPORT ● ÜLIKOOL JA SPORT ● ÜLIKOOL JA SPORT ● ÜLIKOOL JA SPORT ● ÜLIKOOL JA SPORT ●

Parimad sportlased

Ankeedivastuseid ei kogunenud just palju. Igasuguste eelarvamuste ärahoidmiseks ei hakka me mingeid arve ega punkte lisama.

Meestest pakuti kõige ettepoole **Jaan Ehlvesti, edasi Aivar Ojastut, Leho Haidnat ja Alar Volmerit** peaaegu ühtviisi.

Naistel on järjekord niisugune: **Katrin Rehemaa, Taimi Kõnn, Reet Palm, Mare Reinberg.**

Võistkondadest on endist viisi populaarseim korvpallinaiskond.

Töötajate spordipäev

22. detsembril sai Kaja Keemani eestvedamisel teoks TRÜ töötajate perekonnaspordipäev. See algas ühise soojendusvõimlemisega, nn. aeroobikaga. KKT dekaan prof. Atko Viru andis seletusi aeroobvõimlemise kohta ja soovis osavõtjaile meeldivaid spordielamusi.

Spordipäeva pidulikkust tõstsid laste võimlemisrühmade esinemised 10. keskkooli õpetaja E. Meruski, L. Uustali ja R. Linkbergi juhendamisel.

Üritus jätkus rahvastepalli võistlusega ja korvpalli vabavisetega. Kergejõustikumaneežis oli üles seatud lastele elevust tekitav batuut, millel hüpata soovijate arv sugugi ei tahtnud väheneda. Samas demonstreeris A. Pehme džuudotehnikat. Näidati valuvõtete kasutamist enesekaitseks mitmesuguste haarete vastu. Spordipäevast osavõtjail oli võimalik kontrollida oma kiirust 60 m jooksurajal.

Kevadel on kavas korraldada samasugune üritus, kus isetegemise ja vaatamise rõõmu peaks jätkuma kõigile. Seekord olid osavõtjatena ülekaalus lapsed, alates kolmandast eluaastast. Ootame ka täiskasvanute julgemat osavõttu sellisest üritusest.

MERLE REHAND,
kehalise kasvatuse ja spordi kateedri õppejõud

ÜKE rühmade võimlemisvõistlus

Kehalise kasvatuse ja spordi kateedris on naisüliõpilastel tähtsal kohal võimlemine. I kursuse tütarlapsed õppisid E. Kudu hõbemärgikava, II ja III kursuse tütarlapsed K. Keemani kuldmärgikava. Et need olid korrespontentskavad, siis on kõigil kava sooritanutel õigus vastavalt kuld- või hõbemärgile, mida saab osta oma rühma õppejõu käest.

Detsembri lõpu poole toimusid ÜKE rühmade finaalvõistlused, kuhu olid saadetud igast õpperühmast paremad. I kursus võistles individuaalselt, II ja III rühmvõimlemises.

Finaalvõistluste tulemused: I kursused

Individuaalselt: 1. K. Sulbi (maj.), 2. K. Roots (F — K), 3. A. Viileberg (arstit.)

Üldkokkuvõttes: 1. majandust. võistkond (Sulbi, Pelska, Lepik; õp. E. Prii); 2. arstit. võistkond (Uusma, Viileberg, Vallang, Krüüner; õp. E. Viru); 3. füüsika-keemiat. (Roots, Kukk, Rooslepp, Jermakova; õp. E. Prii).

II kursused

1. arstit. (Kaibald, Karu, Kivilo, Jansikene, Kokk, Karm; õp. V. Sahva; 2. füüsika-keemiat. (Podvalnjuk, Karapetjan, Markina, Potišnaja, Turkulainen, Iljina; õp. M. Rehand); 3.—4. mat.- ja keemiat. (Joakit, Kaares, Keerus, Kolde, Kopti, Liik; õp. M. Visnapuu); 3.—4. arstit. (Tisler, Vipper, Pohlak, Rüütel, Plankon, Prentsel, Oro; õp. E. Viru).

III kursused

1. füüs. ja mat. (Navraznõh, Batolina, Feoktistova, Sašikova, Vavilova, Ekkert; õp. M. Rehand); 2. vene fil. (Grihhina, Seppius, Kljava, Strenberg, Searjova, Kliimand, Dušina; õp. V. Sahva); 3.—5. kohta jagasid arsti- (ravi), bioloogia-geograafia-, ajaloo- ja majandusteaduskonna (raamatupid.) võistkond.

TIIU LEPP,
kehalise kasvatuse ja spordi kateedri õppejõud

35 aastat keemiat keemiahoones

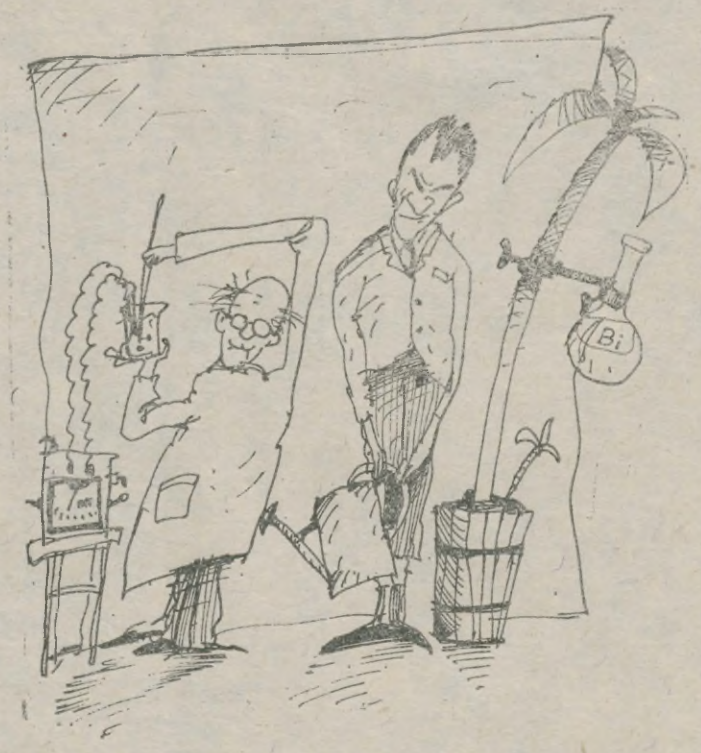

8. Looduslike ühendite uurimine toob selgust segastesse asjadesse või teeb nad veel segasemaks.

9. Biokeemia, molekulaarne bioloogia, bioorgaaniline keemia jt. uurivad elu molekuli tasemel, seetõttu pööratakse seal peenendamisele äärmiselt suurt tähelepanu.

10. Ei ole midagi olulisemat ja tähtsamat kui elektrokeemia. Ilma elektri ja keemiata pole tänapäeva tsivilisatsioon ju võimalik.

11. Analüüs on oskus. Ta nõuab teravat silma, kindlat kätt ja kriitilist meelt.

PRESSISEKRETÄRID!

Eelmisel talvevaheajal käisime uudistamas Vilniuse ülikooli. Kui nüüd läheksime Kiievisse (28. jaanuarist algaval nädalal)? Tule anna sellest toimetusse teada.

NB!

Järgmine leht ilmub 25. jaanuaril.

Toimetaja VARJE SOOTAK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 51. MB 01840. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«TRÜ» «Тарту Ридыкин Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонский ССР.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riikl. Raamatukogu

Kontrolleksemplar

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 2 (1399) Reedel, 25. jaanuaril 1985 Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 2 kop.

Lõpeb jaanuar

Lõpeb ka sess. Vähemalt «statside» enamikul on see tänaseks jälle ühel pool. Õppeosakonna juhataja Mati Salundi ütles kolmapäeval tehtule pilku heites, et eksamiaeg kulges päris rahulikult. Suuremaid arusaamatusi igatahes polnud. Kuidas kuskil juba täpsemalt läks, saab teada edaspidi. Tuleval nädalal laekuvad teaduskondadest aruanded ja siis selgub ka üldine pilt.

«Statsid» läksid, «mittestatsid» tulid. Mõnedki oma viimasele talvesessioonile, sest kevadel tahetakse kõrgkooliõpingutega ühele poole jõuda. Tartus käimisi on õppimise ajal palju ette tulnud. Ühelt tuttavalt kuulsin, et ta arvestanud kokku ja saanud 22 sõitu. Kel vähem, kel rohkem. Kõigil sessile tulnuil on aga paslik läbi lugeda siinsamas kõrval alanud lugu. Filoloogiateaduskonna kaugõppeprodekaanil prof. Eduard Vääril on alati midagi kasulikku öelda.

Mis edasi? Tudeng läheb puhkama. Kes matkama, kes reisima, kes... Igal talvel on toimetus komsomolikomiteest taliturlaadi kohta infot saanud. Sel korral otsis asesekretär Ardo Kubjas küll matkaklubi «Patrioot» inimesi taga, aga tulemusteta. Nii me ei saanudki teada, millal ja kuhu minnakse, aga arvata võib, et lumised mäed ka TRÜ tudengit värskendavad.

Teaduskondade pressisekretärid ja toimetus tahavad vaheajal Kiievi 151-aastase ülikooliga tuttavaks saada. Õigusteaduskonna II kursuse on külla kutsunud Vilniuse RÜ tudengid jne. Seda rida võiks jätkata.

Sel ajal kui tudeng puhkab, õpib õppejõud. 1.—3. veebruarini on Kääriku seminar-nõupidamisel vabariigi kõrgkoolide õppe- ja teadusprorektorid, dekaanid, õppeosakondade juhatajad, parteikomiteede sekretärid, baaskateedrite juhatajad (TRÜst 23 esindajat). Partei ja komsomoli keskkomiteede, ministeeriumide jt. asutuste esindajad viivad nad kurssi paljude aktuaalsete teemadega, mis peaksid meie kõrgkoolielu edasi viima.

Aga veel täna, enne vaheaja algust toimus TRÜ nõukogu koosolek, kus kuulati teadusprorektor prof. Ants Kallikormi aruannet viimase aasta teadustööst. On palju häid tulemusi, sellegi väljaande teisel leheküljel mainitakse edukaid. Teisipäevasel teadusosakonna nõukogu koosolekul anti juurutatud tööde konkursi võitjatele (vt. eelmist lehte) ülikooli teadustöö rinnamärgid.

Heidame pilgu ka tulevale kuule:

- *3. veebruaril saab 80-aastaseks akadeemik Paul Ariste;*
- *23. veebruaril tähistame Nõukogude armee ja sõjalaevastiku päeva;*
- *24. veebruaril valime ENSV Ülemnõukogu ja kohalikud saadikud;*
- *hoo saab sisse uue üliõpilaskontingendi värbamine (lahtiste uste päevad, «TRÜ» erinumber abiturientidele);*
- *algab uus etapp pedagoogilises praktikas (tuleta meelde eelmises lehes TRÜ koosolekul arutatut!).*

Peale selle, et organisatsioonid, ringid, klubid oma semestri tööplaanid kokku panevad (kui see ometi varasemast kiiremini korda saaks, sest sellest sõltub ka lehe nägu) ei olegi toimetusel enam midagi öelda, kui et uus semester algab esmaspäeval, 11. veebruaril.

Kaugüliõpilaste pingelised päevad

Käreda külmaga saabusid Tartusse eri teaduskondade ja osakondade kaugõppeüliõpilased. Enamik neist kavatseb kuulata ja konspekteerida hoolikalt loenguid ja sooritada eksameid ning arvestusi. Mis salata, leidub neidki, kes on Tartusse tulnud lõbutsema või niisama olesklema. Sessioon on siiski aruandeks poole aasta jooksul tehtud iseseisvast tööst, mille tõhusust tähistavad sissekirjutused õpinguraamatus.

Dekanaatidel on heameel tõdeda, et umbes pooled õppurid on sessiooniks valmistunud ning suudavad kõik eksamid-arvestused sessiooni ajal sooritada. Nad on vahesessioonidest osa võtnud, kontrolltööd esitanud, lektüüri lugenud ja nõutava kirjanduse läbi töötanud. Tänu nendele on kaugõppevormil üldse õigustus ning nende tõttu ka vajalik. Neil on kindel tahe ülikool lõpetada ja saada kõrgharidus. Nende kõrval on aga küllalt edutuid, kes pealegi levitavad oma saamatuse õigustamiseks legendi, nagu oleks neid ülikoolil tingimata vaja. Elatakse peost suhu: loenguil ei käida, teistelt mahakirjutatud kontrolltööd esitatakse hilinemisega, eksamitele ei julgeta minna või ei suudeta eksameid nõrkade teadmiste tõttu sooritada. Diplomit tahetakse siiski ning manipuleeritakse kõikvõimalike tõendite, seletuste, objektiivsete põhjuste ja õppejõudude mõjustamistrikkidega. Kuigi kõik on aastast aastasse ühtede ja samade juures korduv ning läbinähtav, kasutatakse ikka neidsamu abiventiile.

Alanud sessiooni puhul tahaks soovida kõigile senisest kindlamat enesedistsipliini, läbimõeldud päevaplaani ja eksamite-arvestuste edukat sooritamist. Samal ajal ei tohi hetkekski unustada, et loengud on sessiooni kõige tähtsam osa, kus peale teadmiste antakse

(Järg 2. lk.)

* * *

Rootsi üliõpilased Tartus

Cecilia Engholm, Niklas Witt ja Jan Gustavsson on Rootsi noorsoo rahvusliku nõukogu Östergötlandi koordineerimiskomitee liikmed. Nende viiepäevasesse Eesti reisi mahtus ka üks Tartu, õigemini ülikooli päev. Külalisi võtsid vastu linna ja ülikooli komsomolikomiteede sekretärid Ülle Lepp ja Arvo Lamp. Teadusprorektor prof. Ants Kallikormilt saadi teada 353-aastasest ülikoolist. Uudistati ajaloomuuseumi, raamatukogu jm. Õhtul istuti koos meie noortega ja huvituti tudengielust.

MEELIS LOKI foto

* * *

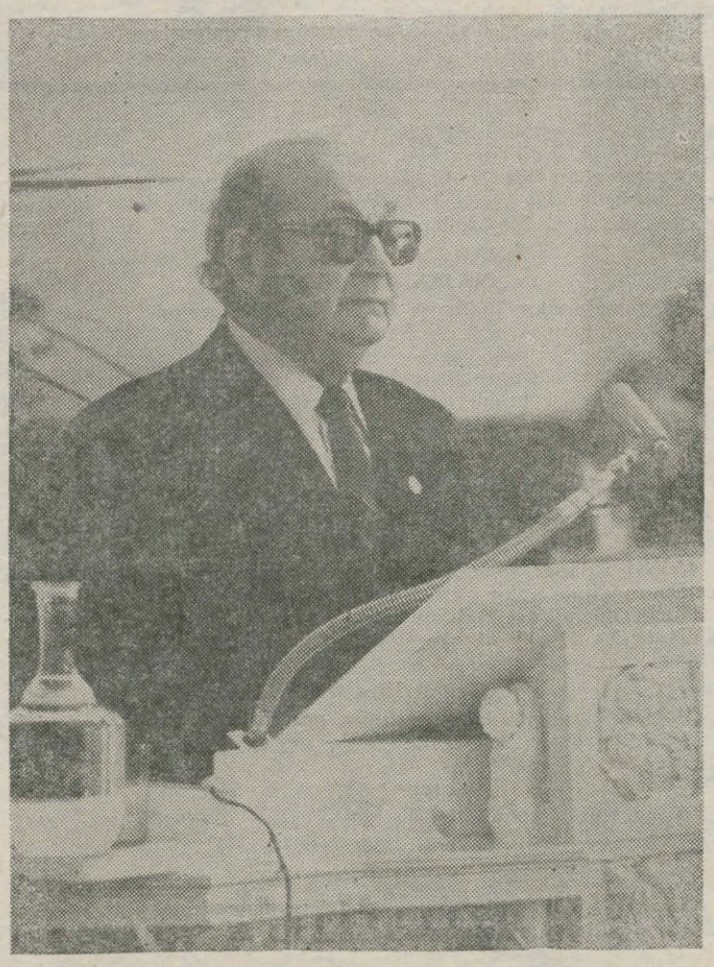

MEELIS LOKI foto

Professor ABNER UUSTAL 70

Kuidas portreteerida rahvusvahelise õiguse professorit, õigusteaduse doktorit Abner Uustali, kes nelikümmend aastat on teeninud *alma mater*'it.

Eelkõige on ta sõnakas töömees. Juubilar sündis Saaremaal, lõpetas Kuressaares gümnaasiumi ja siirdus edasi õppima Tartusse, kust sai juristi diplomi *cum laude*. Erialal töötas ta lühikest aega. Sõda. Evakueerimine Tallinnast, külm suplus Soome lahes pommide ja põlevate laevarusude keskel, tööpataljon ja Eesti Laskurkorpuse lahingutee. On, keda ja mida meenutada. Ent kunagi ei kaotanud ta optimismi ega vandunud raskustele alla.

Professor A. Uustal oli NSV Liidus esimesi rahvusvahelise õiguse spetsialiste, kes asus uurima territoriaalmere õiguslikku režiimi, millest valmis ka tema doktoridissertatsioon. Ta oli NSV Liidus ka üks esimesi ÜRO uurijaid (kandidaaditöö sel teemal valmis 1949. aastal). A. Uustal on Nõukogude Rahvusvahelise Õiguse Assotsiatsiooni asutajaliige. Ligi nelikümmend aastat on professor tulevastele juristidele õpetanud rahvusvahelist õigust ja välisriikide riigiõigust. Tema juhendamisel on saanud koolituse mereõiguse tsükli tudengid. Kunagise kateedrijuhataja ning õigusteaduskonna dekaanina on Abner Uustal otsekoheselt ja sirgjooneliselt teinud oma tööd. Ta on kirjutanud mitu monograafiat, sadakond teaduslikku ja ligi kolmsada populaarteaduslikku artiklit ning hulga õppevahendeid. Asja ilmus juubilarilt kapitaalne rahvusvahelise õiguse õppekursus. See on esimene eestikeelne raamat rahvusvahelise õiguse vallas pärast 1936. aastat.

Soovime Sulle õnne, tervist ja paljude soovide täitumist!

Kolleegid

* * *

TRÜ teadusliku raamatukogu lugemissaalis on avatud professor A. Uustali juubelinäitus, samas võib vaadata näitust ka tema õpetaja, endise Tartu Ülikooli rahvusvahelise õiguse professori V. E. Grabari 120. sünniaastapäeva puhul.

Kaja Noodla ja Elsa Kudu

On täis saanud aastaring ülikooli raamatukogu elus, kus avalikult kõneleme oma kahest auväärseimast kolleegist. Lugupidamist äratav on juubeliarv, imetlusväärne tööde ja ettevõtmiste hulk ning üha tunnetatavam nende kahe — Kaja Noodla ja Elsa Kudu — osa raamatukogus. Jaanuar on meie juubilaride ühine tähiskuu, küllap seepärast ongi nii palju ühist kahes erinevas inimeses.

* * *

1944. aastal, seega ümmarguselt 40 aastat tagasi alustas **Kaja Noodla** tegevust TRÜ bibliograafiakateedri assistendina. 1949. aastal siirdus ta ülikooli raamatukogusse, kus on töötanud intensiivselt ja viljakalt tänini. Ametikohtade nimetused ja tegevusväljad on aastate jooksul vaheldunud, kuid Kaja Noodla kui avara mõistuse ja südamega inimese missioon olla Õpetaja ei ole muutunud. Pärast bibliograafiakateedri üleviimist Tallinna on ta ikka õpetanud ja juhendanud individuaalplaanide järgi õppivaid üliõpilasi, kellest

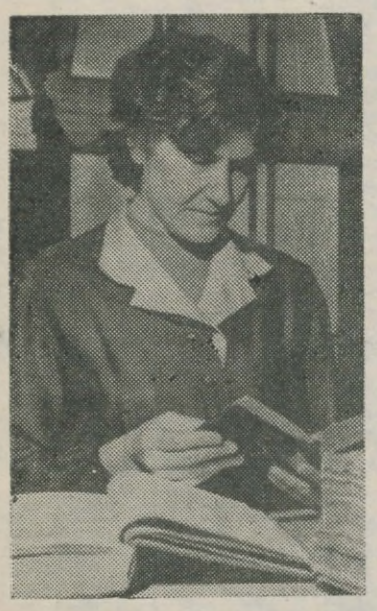

KAJA NOODLA

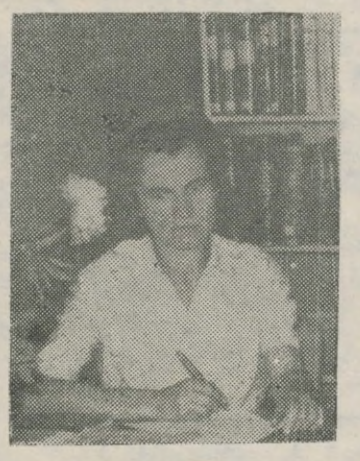

ELSA KUDU

on koolitanud võimekaid raamatukogutöötajaid, kujundanud nö. oma koolkonna. Kuid veelgi olulisem on tema roll Õpetajana neile inimestele, kellega koos teeb oma igapäevatööd. Neid ta ei õpeta ega kasvata, kuid nemad õpivad ja kasvavad. Kaja Noodla näitab kogu oma töö ja tegevusega ette, kuidas erinevais situatsioonides peab toimima ja talitama üks õige raamatukoguhoidja, kelle elu sisuks on h o i d m i n e. Hoida tuleb raamatut kui kultuuriväärtust teda lugejale avades, hoida tuleb lugejat, tema töövõimet ja -meeleolu, hoida tuleb oma töökaaslasi, oma kollektiivi pidevas arengus, uuenemises, täiustumises. Kõigi nende väärtuste h e a k s h o i d j a k s on läbi aastakümnete olnud Kaja Noodla.

Neisse aastatesse mahub töö direktori kohustes, teadusala asedirektorina, üld-, bibliograafia- ning käsikirjade ja haruldaste raamatute osakonna juhatajana, viljakas teaduslik tegevus raamatu- ja raamatukogu ajaloo uurimisel, paljud algatused töökorralduse alal, raamatukogutöötajate ettevalmistamine, kolleegide tööalase ja teadusliku tegevuse suunamine jne., jne.

Kõigis loetletud ja veel nimetamata tegevustes avaldub Kaja Noodla ikka ja jälle kui eeskuju, kui Õpetaja selle sõna vanas heas tähenduses. Tema (inimlikust) lihtsusest kiirgab valitute võime heita valgust oma ümbrusele, näidata teed täiustumisele, muuta maailma paremaks.

* * *

Elsa Kudu alustas tööd ülikooli raamatukogus 1949. aastal, olles juba stuudiumi ajal tegev ka bibliograafiakateedris.

Sündinud b i b l i o g r a a f — selline võiks olla Elsa Kudu põhiiseloomustus raamatukogutöös erinevatel ametikohtadel ja mitmetes osakondades, samuti oma teadmiste ning kogemuste jagamisel üliõpilastele. Sellisena on ta olnud meie kutsetöö tugisambaks, sellisena hindavad teda kolleegid, õpilased ja lugejad. Elsa Kudu on esirinnas liikuja — tuletagem meelde Tartu bibliograafia seminari, väliskirjanduse bülletääni või informiini alguspäevi. Elsa Kudu on uurija — Tartu ülikool ja raamatukogu, teaduste ajalugu ja kultuurisuhted, erilised sümpaatiad Fr. R. Kreutzwald, G. F. Parrot, F. M. Klinger, H. Abovjan. Lai on teemade ring, mille uurimisel on meie juubilar panuse andnud oma 200 trükitööga.

V õ i t l e j a — selline võiks olla Elsa Kudu põhiiseloomustus inimesena-kodanikuna. Võideldud võitlused eluraskustega on andnud talle jäävaima — hariduse, mille sisuks on sügavad teadmised, oskused, kogemused, ning perekonna, mille suurus, tugevus ja elurõõm laseb nüüdseks unustada ema-vanaema minevikumured. Tänast võitlust kannab südamevalu meie kodulinna oleviku-tuleviku pärast — tänavad, liiklus, pargid, mängumurud, ajaloolised ja ehitatavad hooned ning inimene selle kõige keskel, eriti kasvav põlvkond.

* * *

Soovime Kaja Noodlale ja Elsa Kudule jätkuvat energiat, tervist ja jõudu olla endiselt algatav, kasvatav, töötav ja tegev!

Kolleegid raamatukogust

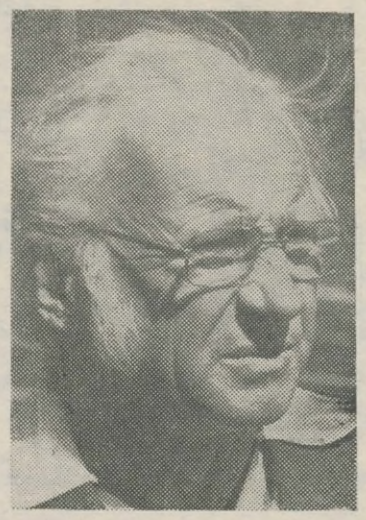

Uno Sahva 60

«Kuigi üksikud üliõpilassportlased on saavutanud kõrgeid sportlikke tulemusi, ei saa me seda üldistada ega aluseks võtta mittesportlaste ja üldise kehalise ettevalmistuse osakonna üliõpilaste võimete hindamisel. Paraku kasvab nende üliõpilaste arv, keda suunatakse erigruppi, ravivõimlemisele või koguni vabastatakse kehalisest kasvatusest. Murelikuks teeb seegi fakt, et üliõpilaste kõrgkoolist väljalangemine on suurem just erigrupi üliõpilaste hulgast, aga ka pal jud põhigruppi kuulunutest ei ole tihti suutelised pärast kõrgkooli lõpetamist oma erialal täisväärtuslikult töötama.»

Need sõnad on öelnud Uno Sahva selle aasta kehakultuuri ajakirja esimeses numbris («Kõrgkooli kehalise kasvatuse ülesannetest»). Tema juba teab, mida ütleb. Mees, kes on ise sportlane olnud, kes juhib mitut moodi teisigi. Ülikoolipäevil jäid tema aladeks kergejõustik ja pallimängud, juurde tuli võimlemine. Kehakultuuriteaduskonna lõpetas ta 1948. aastal võimlemise ja kergejõustiku erialal. Jätkus juba paar aastat peetud õpetajaamet. 1947—1951 töötas Uno Sahva ülikoolis, alates 1957. aastast tänaseni. 1968 kaitses kandidaadiväitekirja, 1975 sai dotsendiks. Tollest ajast saadik juhatab kehalise kasvatuse ja spordi kateedrit.

Jätame nimetamata kõik need ühingud ja organisatsioonid, mille esimees või liige ta on olnud ja on. Kindlasti peab mainima aga ülikoolilehes seda, et Uno Sahva on loonud meesõppejõudude võimlemise rühma. Ent teda ei saa pidada vaid võimlemise entusiastiks. Meenutagem ka spordisuursündmusi, samuti kultuuriüritusi. Ikka on Uno Sahva olnud nende organiseerijate ja juhtijate seas. Üks suurimaid kohustusi oli möödunudsuvise üliõpilaslaulupeo rongkäigu liikumise paikapanemine ja juhtimine.

Jätkugu Uno Sahval ikka veel entusiasmi, tervist ja töörõõmu!

Tänasel tähtpäeval palju õnne kolleegidelt!

Autasustamisi

Pikaajalise viljaka teadusliku ja pedagoogilise töö eest autasustas ENSV Ülemnõukogu Presiidium oma aukirjaga 70. sünnipäeval riigi ja õiguse teooria ja ajaloo kateedri professor-konsultanti **Abner Uustalit.**

Kauaaegse viljaka teadusliku, pedagoogilise ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest autasustati ENSV KKEH Ministeeriumi aukirjaga 50. sünnipäeva puhul dots. **Inge Orgot** ja 60. sünnipäeva puhul dots. **Aleksander Blumfeldti.**

Riigi- ja haldusõiguse kateedri juhataja dots. I. Orgot autasustati ka linna partei- ja täitevkomitee aukirjaga.

Kauaaegse eeskujuliku töö ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest pälvis 70. sünnipäeval ministeeriumi aukirja vanemraamatukoguhoidja **Elsa Kudu.**

Tänu

ENSV Haridusministeerium avaldas tänu konverentsi «Nüüdisaeg ja koolimatemaatika» hea korraldamise eest **dotsentidele Elts Abelile, Jüri Afanasjevile, Evi Mitile, Olaf Prinitsale, Jaan Reimandile ja Kalle Velskrile, vanemõpetajale Lea Lepmannile, kabinetijuhatajale Anu Palule ja vanemlaborandile Ester Munile.**

Rektori käskkirjas pälvisid tänu ELKNÜ Tartu linnaorganisatsiooni XXIV konverentsi ettevalmistamise eest kõrgkoolipedagoogika labori vanemteadur **Milvi Hirvlaane**, kaubanduse labori nooremteadur, komsomolikomitee asesekretär **Verni Loodmaa**, IV k. matemaatikaüliõpilane, komsomolikomitee asesekretär **Ardo Kubjas** ja komsomolikomitee arvestussektori juhataja **Anu Unt.**

Õnnitluse ja tänu hea töö eest pälvisid rektori käskkirjas 50. sünnipäeval vanemlaborant **Elle Linkrus**, 60. sünnipäeval dots. **Kalju Toim** ning vanemõpetajad **Selma Maasik** ja **Lilia Otsmaa**, 65. sünnipäeval dots. **Linda Eringson**, 70. sünnipäeval raamatukogu kauaaegne töötaja **Kaja Noodla** ja majahoidja **Andrei Sulkovski.**

EKP TRÜ komitees

● **21. jaanuari koosolekul arutati füüsikaosakonna parteiorganisatsiooni tegevust teadustöö suunamisel ja pedagoogilise kaadri reservi kindlustamisel.** Aru andis parteibüroo sekretär prof. Lembit Pung. Füüsikute teadustöö on olnud tulemusrikas, selles osas erilisi probleeme ei ole. Ka teadlaskaadri järelkasvu on jätkunud. Siiski peaksid mõned kateedrid aspirantide suhtes nõudlikumad olema. Võeti vastu otsus.

● **Parteikomitee asesekretäri Silvi Lannese informatsioonist** saadi teada, et eelseisvate ENSV Ülemnõukogu ja kohalike nõukogude valimistega on ülikoolis hõivatud 473 inimest. Komisjonid ja agitaatorigrupid on moodustatud. Ülemnõukogu saadikukandidaadiks esitas TRÜ kollektiiv EKP Keskkomitee sekretäri Rein Ristlaane, kohalikesse nõukogudesse 14 kandidaati. Ülikooli ruumides asub neli valimisjaoskonda: peahoones, füüsikahoones, majandusteaduskonna majas ja Leningradi mnt. 27 ühiselamus. Kahes viimases kohas töötava jaoskonnakomisjoni liikmed on TRÜst.

● NLKP liikmekandidaadiks võeti TRÜ klubi juhataja **Heino Variku** ja psühhiaatria kateedri dotsent **Arno Adamsoo.**

Kaugüliõpilased...

(Algus 1. lk.)

juhiseid õppimiseks ja erialase kirjanduse läbitöötamiseks. Lühinägelik on see, kes kuulab ainult käesoleva sessiooni aineid.

Kaugõppetöö edukal kulgemisel on kindel koht õppejõududel. Nende tööst sõltuvad tulevaste spetsialistide teadmised. Alati ei ole kateedrijuhatajad valinud kaugõppetööks kõige kogenenumaid ja sobivamaid õppejõude, mistõttu esineb loengute ärajätmist, hilinemist, eksamimääruste rikkumist jms. See kehtib ka ühiskonnateaduste kateedrite kohta. Tuletagem veel kord meelde, et eksami- või arvestuspäeval on kõigil soovijail õigus eksamile tulla. Väär on praktika, kus õppejõud kiirustab, räägib ajapuudusest ja soovitab tulla kunagi hiljem. Veelgi halvem on see, kui teiste hirmutamiseks kukutatakse järjest mitu üliõpilast läbi ja püütakse nii eksamineerimisest vabaneda. Seda võtet on kasutanud peamiselt noored õppejõud, kelle tegevust kateedrijuhatajad pole küllaldaselt jälginud. Eksami eeltingimuseks ei tohi olla tohutu kirjandushulga läbilugemine. Ülikoolis on kehtestatud lugemisnormid ning need kehtivad ka kaugõppeüliõpilaste kohta. Eksamimääruste ja lugemisnormidega peaksid tutvuma uuesti eeskätt vene kirjanduse kateedri õppejõud. Lubamatu on ka olukord, kus kateeder ei suuda leida loenguteks õppejõude, mistõttu õppeplaani täitmine ja isegi ülikooli lõpetamine satub mõnel kursusel ohtu.

Sessiooni käigus võib tekkida mitmesuguseid olukordi, mis nõuavad kiiret tegutsemist. Sisulise töö eest vastutavad ikka kateedrid, kuhu üliõpilased peaksid kõigepealt pöörduma. On ootuspärane, et laborandid aitavad õppejõude leida, kateedrijuhataja on aga iga päev mingil ajal kättesaadav. Kursushooldaja kontakt peab kursusega olema pidev. Kui midagi siiski jääb lahendamata, tuleb kohe tulla kaugõppedekanaati.

Kaugõppeüliõpilastel on palju kohustusi, kuid ka õigusi. Vajaduse korral tuleb neidki kasutada. Eesmärk peab aga olema kindel: osa võtta loengutest, sooritada kõik eksamid-arvestused. Kui see eesmärk saavutatakse igal sessioonil, polegi lõpetamine enam nii kaugel, kui esialgu näis.

EDUARD VÄÄRI,
filoloogiateaduskonna
kaugõppe prodekaan

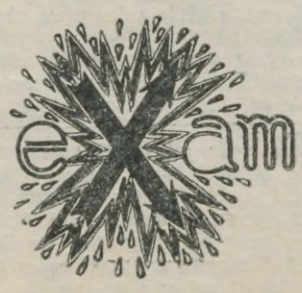

Tunnustus teadustööle

11. detsembril arutati ENSV TA presiidiumi ja ENSV KKEHM kolleegiumi ühisel istungil akadeemia asutuste ja kõrgkoolide 1984. aasta tähtsamate uurimistööde tulemusi. Kiideti heaks ning otsustati esitada NSVL TAle 143 tähtsamat uurimistööd (sh. 44 kõrgkoolidest). Ülikoolist on nende teadustööde hulgas 23 järgmist teemat:

FÜÜSIKA-MATEMAATIKA

● **«Pilvisuse, aerosooli ja aluspinna globaalsete karakteristikute määramine ja distantssondeerimise aparatuuri väljatöötamine»** (tead. juh. prof. O. Avaste, dots. U. Veismann; autor TRÜst prof. O. Avaste);

● **«Kristallofosfooride väljatöötamine ja uurimine teise rühma katioonide ühendite alusel»** (tead. juh. dots. M.-L. Allsalu; autorid keemiakand. E. Pedak, M. Kerikmäe, A. Lust, M. Orav, E. Pärnoja, A. Ratas, I. Riiv, L. Grehhova, M. Must);

● **«Aatomite ja molekulide vastasmõju pooljuhtide pinnaga»** (tead. juh. prof. K.-S. Rebane; autor T. Uustare);

● **«Nõrgalt singulaarsete integraalvõrrandite lahendusmeetodid»** (tead. juh. prof. G. Vainikko; autorid prof. G. Vainikko, füüsika-matemaatikakandidaadid A. Pedas, P. Uba).

KEEMIA

● **«Empiirilis-teoreetiline uurimus elementaarreaktsioonide energeetiliste ja kineetiliste karakteristikute sõltuvusest, struktuurist ja keskkonnast»** (tead. juh. prof. V. Palm, vanemtead. I. Koppel; autorid I. Koppel, U. Mölder, R. Pikver, R. Hiob, V. Palm);

● **«Faaside piirpinna struktuuri ja adsorptsiooniprotsesse iseloomustavate karakteristikute väljaselgitamine elektroonilise ja ioonilise juhtivusega pindadel»** (tead. juh. prof. U. Palm, autorid A. Alumaa, M. Väärtnõu, T. Silk, M. Salve, N. Nekrassova, E. Lust, K. Anni, U. Past, T. Raud).

BIOLOOGIA

● **«Inimese aeroobse võimekuse ealis-soolised standardid (10—50 a.)»** (tead. juh. ja autor dots. J. Pärnat);

● **«Kreatiini transport eutüreoidse ja hüpertüreoidse roti südamelihase rakumembraanis»** (tead. juh. prof. A. Kallikorm, biol. doktor V. Saks osalt koostöös Üleliidulise Kardioloogia TU Keskusega); autorid TRÜst A. Kallikorm, biol. kand. E. Seppet, A. Adojaan;

● **«Neuroleptikumide antipsühhootilise ja kõrvaltoimete molekulaarsed mehhanismid»** (tead. juh. prof. L. Allikmets; autorid L. Allikmets, med. kand. E. Vasar, biol. kand. A. Nurk, med. kand. L. Rägo, asp. M. Maimets).

MAJANDUSTEADUS

● **«Rahvamajanduse juhtimise finants-krediidi meetodid»** (tead. juh. prof. V. Raudsepp; autorid V. Raudsepp, dots. A. Susi, N. Ivanova, L. Vood);

● **«Territoriaalsete agrotööstuskomplekside juhtimise täiustamise ja efektiivsuse tõstmise probleemid»** (tead. juh. ja autor prof. M. Bronštein).

FILOSOOFIA

● **«Ajalooteaduse meetodite loogilis-gnoseoloogiline analüüs»** (tead. juh. ja autor dots. E. Loone).

AJALUGU

● **«XVIII sajandi vene kultuuri seos Lääne-Euroopa traditsioonidega»** (tead. juh. ja autor prof. J. Lotman);

● **«Tartu ülikooli osa Baltimaade ja Rootsi haritlaskonna kujunemisel XVII ja XVIII saj. algul»** (tead. juh. prof. H. Piirimäe; autor A. Tering).

PSÜHHOLOOGIA

● **«Objektide ruumis lokaliseerimise mudeli uurimine»** (tead. juh. dots. J. Allik; autorid dots. J. Allik, dots. A. Luuk, vanemtead. M. Rauk).

PEDAGOOGIKA

● **«Haridussüsteemi funktsioneerimine ja areng sotsialistlikus ühiskonnas»** (tead. juh. ja autor prof. A. Koop).

FILOLOOGIA

● **«Soome-ugri ja indoeuroopa keelte grammatiline ehitus, sõnavara, ajalugu ja sidemed»** (tead. juh. prof. P. Ariste; autor prof. P. Alvre);

● **«Eesti kirjakeele funktsioneerimine ja arengu seaduspärasused»** (tead. juh. prof. H. Rätsep; autor prof. A. Kask).

(Järgneb)

Inge Orgo

Riigi- ja haldusõiguse kateedri juhataja dotsent Inge-Maret Orgo tähistas esmaspäeval, 21. jaanuaril oma esimest juubelit.

Lõpetanud 1959. aastal õpingud ülikooli õigusteaduskonnas, asus ta praktilisele tööle. Nendel aastatel tekkis ka veendumus uurida tööõiguse küsimusi. Järgnesid õpingud aspirantuuris, mille jooksul valmis kandidaadidissertatsioon «Noore tööliskaadri ettevalmistamise ja tööle paigutamise õiguslik reguleerimine». Huvi noorte ja naiste töö õigusliku reguleerimise vastu on juubilaril kestnud tänaseni. Teaduslike publikatsioonide arv on üle neljakümne. Ta on Eesti NSV töökoodeksi kommenteeritud väljaande üks kaasautoreid. 1973. aastal anti I.-M. Orgole dotsendi kutse.

Palju jõudu ja energiat on juubilar kulutanud ühiskondlikule tööle. Ta on olnud teaduskonna prodekaan õppe- ja teadustöö alal (1977—1978), parteibüroo sekretär, parteibüroo liige, ülikooli ametiühingukomitee liige ja konsultant juriidilistes küsimustes. Väljaspool ülikooli tuntakse teda kui oma eriala nõutud lektorit.

Oskus jaotada oma aega on lubanud juubilaril edukalt toime tulla ka koduse hoolega. Tõsi, väike Martin tahaks vanaemaga sagedaminigi mängida, kui seda aeg lubab.

Teaduskonnapere soovib oma kolmandale naiskateedrijuhatajale edasiseks palju õnne ja rõõmu!

Kolleegid

TÄHTPÄEVAKALENDER

G. P. A. Petzholdt

29. jaan. 1810 — 5. mai 1889

29. jaanuaril möödub 175 aastat Georg Paul Aleksander Petzholdti sünnist. G. P. A. Petzholdt lõpetas 1833. aastal Leipzigi Meditsiiniinstituudi doktorikraadiga ning täiendas oma teadmisi agrokeemia rajaja J. Liebigi õpilasena.

Aastail 1846—1872 oli ta Tartu ülikoolis põllumajanduse ja tehnoloogia professor. Tema tegevus oli teedrajav nii mullateaduse ja agrokeemia arengus Baltimaadel ja ka mujal. Ta võttis õppeplaani agrokeemia ning rajas ülikooli juurde agrokeemia laboratooriumi. G. P. A. Petzholdt alustas ka mullateaduse õpetamist. Peale põllumajandusainete luges ta anorgaanilist keemiat.

Pärast Tartusse tulekut tutvus ta Baltimaade põllumajandusega ja võttis ette mitu õppereisi Venemaa põllumajanduse tundmaõppimiseks.

G. P. A. Petzholdt on avaldanud rohkesti trükiseid mullateaduse, geoloogia, hüdrograafia, paleontoloogia jt. aladelt. Tema sulest ilmunud agrokeemia õpik («Die Agrikulturchemie») on tõlgitud inglise, taani ja poola keelde.

MARGIT RAUDMÄE

Tänu

Hoolsa töö eest filoloogiateaduskonna õppeprodekaanina avaldati rektori käskkirjas tänu dots. **Tõnu Seilenthalile.**

Tänu osaliseks said ka üleliidulise olümpiaadi «Üliõpilane ja teaduslik-tehniline progress» III voorul häid tulemusi saavutanud võistkondade juhendajad **prof. Lembit Pung, dotsendid Heldur Keis, Helju Tälli ja Heino Liiv ning vanemõpetajad Lembit Sossi ja Lilia Otsmaa.**

Õppetöö algusest 40 aastat tagasi

* * *

Tartu ülikooli ajaloos ei leidu teist õppeaastat, mis oleks oma ümberkorraldustelt nii laiahaardeline ning ainelisest ja olustikulisest küljest nii keerukas, kui seda oli 1944/45. õppeaasta. Nõukoguliku ülikooli teine tegevusaasta langes ühte Suure Isamaasõja lõpuperioodiga, mil nõukogude rahvas koondas jõude täieliku võidu saavutamiseks, seades samal ajal sihte ulatuslikuks sõjajärgseks ülesehitustööks. Selles perspektiivis osutati erilist tähelepanu meie maa enam kui 720 kõrgkoolile, kus sõja viimasel aastal õppis 470 000 üliõpilast, tulevase ülesehitustöö aktivisti ja komandöri.

Sellest murrangulisest aastast on mitmeid meenutusi. Mõningaid neist pakuvad järgnevad veerud, kus on antud sõna 1944/45. õppeaasta aktivistidele, ülikooli juhtidele, õppejõududele ja üliõpilastele.

* * *

HARALD HABERMAN

Esimest korda nägin sõjast räsitud Tartut 1944. aasta detsembri alguses, mil tulin omal käel ülikoolilinna uudistama. Kõndisin üksipäini mööda Tartut. Külm ja vinge tuul raputas põlenud plekk-katuseid. Pool linna oli sünget kolinat täis. Lisaks sellele tuiskas ahervaremetest tuhka välja. Olin küll Leningradis juba harjunud nägema sõjast purustatud linna, aga Tartu jättis palju kurvema mulje, sest proportsionaalselt olid siinsed purustused palju suuremad kui Leningradis.

Detsembrikuu teisel poolel tulin Tartusse juba õppeprorektorina. Kaks esimest kuud elasin võõrastemajas «Park», pere oli siis veel Tallinnas. Hiljem sain endale korteri Tähtvere linnaossa, majja, kus elan tänase päevani.

Kõige lühemalt iseloomustades olukorda ülikoolis 1944. aasta lõpul, võin julgelt kinnitada, et esikohal oli kaos. Ülikooli hooned olid kas hävinud või rüüstatud, katused katki, aknad purunenud, mööbel ja õppeinventar lõhutud. Mäletan hästi, kuidas nägi välja zooloogiamuuseum, kus kogu dokumentatsioon ja kõik teaduslikud kogud olid paisatud läbisegi põrandale. Niisamasugune pilt avanes ka peahoones. Peahoone keldris asunud ülikooli arhiivi oli üpris põhjalikult rüüstatud, dokumente oli puistatud ja toimikutest välja rebitud. Ju siis leidus isikuid, kellele seda tarvis läks.

Õppetöö organiseerimiseks oli tarvis õppejõude ja üliõpilasi. Sõjakeerises olid paljud õppejõud lahkunud ja nüüd tuli kiires korras leida neile asemikud. See toimus tavaliselt nii, et kateedri õppetöö eest tehti vastutavaks mõni selle eriala dotsent või assistent. Kaadriküsimuste lahendamist kergendas Nikolai Karotamme selgesõnaline korraldus, mille ta mulle andis, enne kui Tartusse tööle tulin: mitte ühtegi õppejõudu kõrvaldada ilma tema otsuseta. Selline kord aitas ära hoida palju pisisekeldusi ja keelekandmist.

Üliõpilasi tuli kaunis hoolega vaadata, keda vastu võtta. Pealegi olid paljudel dokumendid korrast ära. Mõned osavamad mehed püüdsid olukorda kasutada ning võltsingute abil jõuda kõrgemale kursusele, kui neil tegelikult õigus oli. Teinekord tuli taolisi mehi paari kursuse võrra tagasi viia. Just meesüliõpilasi oli vähe.

Paari esimese õppeaasta jooksul saabus pidevalt demobiliseeritud sõjamehi, kes tahtsid oma kunagi pooleli jäänud õpinguid jätkata. Enamik neist tuli kohe minu juurde ja peaaegu kõik ühesuguse jutuga: kõike jampsi on saanud teha, aga õpitud nüüd küll ei ole ja ei tea ütelda, kas sellest asjast üldse midagi välja tulebki. Minul oli kõigile ka üks vastus: pole midagi, tuleb proovida, sest kui juba sõjast üle saadi, siis peab ka ülikoolist läbi saama. Korpuse meestele oli ikka avatud roheline tee ja kui kuidagi võimalik, tulime nende akadeemilise elu korraldamisele vastu.

Neil meestel oli kaasas mitmesuguseid dokumente, osa välja antud Nõukogude Liidu tagalas. Asi oli selles, et need endised üliõpilased, kes varem olid jõudnud III kursusele, suunati tagalas edasi õppima, et valmistada vajalikku kaadrit Nõukogude Eestile. Üldiselt olid need visad ja töötahtelised mehed, kelle hulgast on võrsunud mitmeid nimekaid teadlasi. Olgu siinkohal märgitud teaduste doktoreid P. Bogovskit ja K. Paaverit ning dotsent J. Ristkokki jt.

Minu igapäevane töö õppeprorektorina seisnes peamiselt õppetöö suunamises ja kontrollimises, plaanide täitmise jälgimises, tasude arvestamises, aruannete koostamises ja muus taolises. Omajagu tegemist oli õppeedukusega arstiteaduskonnas. Arutasime rektoraadis seda asja õige tõsiselt, sest nii suure teaduskonna mahajäämine kippus alla viima kogu ülikooli edukust. Rektor tegi mulle ülesandeks leida teaduskonna õppejõudude hulgast tubli dekaan, kes asjad korda seaks. Käisime siis koos õppeosakonna ülema A. Kipperiga läbi kõik arstiteaduskonna kateedrid ja meie otsus langes üksmeelselt professor A. Valdese kasuks. Temast saigi uus dekaan ja poole aasta pärast hakkas ka õppeedukus ülesmäge minema. Prof. A. Valdes seadis teaduskonnas sisse kindla korra ja esitas eksmatrikuleerimiseks korraga 12 mahajääjat (rektoraat eksmatrikuleeris neist 4), aga tänu sellisele rangusele sai ka asi joonde.

EDUARD ERTIS

Minust pidi saama Tartu Riikliku Ülikooli õppejõud juba 1941. aasta kevadel, mil olin lõpetamas Leningradi ülikooli klassikalise filoloogia osakonda ja sain suunamise Tartusse. Kuid just enne Tartusse tulekut algas Suur Isamaasõda ja Emajõe Ateena asemel sattusin Volhovi rindele. Hiljem teenisin Eesti Laskurkorpuses ja olin Eesti NSV valitsuse käsutuses. Tartusse jõudsin alles 1944. aasta oktoobri lõpul.

Olin Tartust varem palju head kuulnud, mõndagi lugenud ja ka fotodelt näinud. Tallinnas räägiti, et Tartu olla täiesti hävinenud. Lootsin näha varemetes linna, kuid esimene mulje oli vastupidine — suur osa kesklinnast oli suhteliselt terve. Tartu muutus oma koduse olekuga mulle kohe kuidagi sümpaatseks. See kodusus meelitas ja võlus ning siia linna olengi oma juured ajanud.

Mäletan ülikooli avaaktust 17. novembril 1944. See toimus aulas, mis oli seks puhuks soojaks köetud. Tol ajal oli hoopis tavalisem, et seal istuti palitutes. Talvel tegi külm liiga nii õppejõududele kui üliõpilastele. Loengutel oldi ikka mantlid seljas. Ka rektor A. Koort istus oma kabinetis mantel õlgadel.

Mulle kui uustulnukale oli Tartu ülikoolis algul mõndagi harjumatut ja üllatavat. Asusin tööle klassikalise filoloogia kateedris, mida juhatas Karl Reitav ja kus minu kolleegideks olid Lydia Pintmann ja Lalla Gross. Kateedris kehtis komme, et õppejõud panevad teated oma loengute aja ja koha kohta ise välja peahoonesse mustale tahvlile. Mulle tundus see mingi eraettevõtte igandina. Naisõppejõude kutsuti kateedris «preilideks» ja meesõppejõude vastavalt «härradeks». Nii oli ka mul au olla mõne kuu vältel «härra Ertis». See härratamine kestis õige lühikest aega — peagi võeti kasutusele samad nimetused, mida pruugiti vanemates nõukogude ülikoolides. Mind üllatas ka see, et üliõpilased tervitasid õppejõude loengu alguses ja lõpus mitte püstitõusmisega, vaid jalgade hõõrumisega vastu põrandat. Õnneks oli mind varem hoiatatud, et taoline sahin ei väljenda protesti ega halvakspanu, vaid hoopiski tunnustust.

Peagi pidin hakkama õpetama vanaaja ajalugu, kuna vastava ettevalmistusega õppejõud puudus. Enamiku loenguid pidasin klassikalise muinasteaduse muuseumi auditooriumis, mille pikad pingid astmeliselt tõusvate kitsukeste laudadega meenutasid mõnda möödunud sajandi lõpu külakooli või leerituba. Imestan praegugi, kuidas üliõpilased seal konspekteerida said, eriti kui arvesse võtta, et täitesulepead puudusid ja kirjutamiseks pidi ligi olema oma tindipott.

Esimestel tööaastatel oli üliõpilasi küllaltki napilt ja needki enamikus üle 20-aastased inimesed. Rindelt tulnud noormeeste seljas võis näha ka sõdurisineleid. Üliõpilaste ellusuhtumine ja õppedistsipliin olid aga igati nõuete kõrgusel, nende osavõtt loengutest korralik.

Koos meeskolleegidega käisime südalinnas olevaid varisemisohtlikke kõrgeid müüre maha kiskumas. Mäletan, et üks selline müür kõrgus raekoja läheduses, nurgal, kus praegu asub parfümeeriakauplus. Müüri ülaserva külge kinnitati pikk terastross, millest hakkasime rütmiliselt tõmbama. Müür kõikus ja paindus nagu paberileht, kuid ei tahtnud kuidagi alla tulla. Alles siis, kui kohale toodi traktor, läks korda see müür alla saada. Palju sai taastamas käidud praeguse ülikooli võimla vastas olnud ahervaremetel.

ÕIE REINTAM

Veel enne minu ülikooli tulekut kohtasin Tallinnas ELKNÜ Keskkomitee sekretäri Raol Viiese abikaasat Helene Kumarit. Ta oli teada saanud, et sõidan Tartusse arstiteadust õppima ja palus mul ülikooli komsomoliorganisatsiooni asutamine enda peale võtta. Pidasin seda tähtsaks ühiskondlikuks ülesandeks ja pärast üliõpilaseks vormistamist hakkasingi selles suunas tegutsema.

Läksin linna komsomolikomiteesse ja palusin ülikoolis õppivate kommunistlike noorte nimekirja. Mulle teatati ainult üks nimi: tartlanna Evi Prink, aktiivne kommunistlik noor juba 1940. aastast, sõja-aastatel viibinud nõukogude tagalas (nagu minagi). Seejärel palusin 1940/41. õppeaasta kommunistlike noorte nimekirja, mis oli juba küllaltki pikk. Märkisin nimed välja ja ruttasin ülikooli kantseleisse, lootuses, et mõni kirjasolevatest ikkagi jätkab õpinguid. Asjatu lootus — sõda oli kõik laiali pillutanud. Osa inimesi oli langenud või fašistide poolt mõrvatud, nii mõndagi aga hoidis tagasi okupatsiooniajal läbielatu.

Kommunistlikke noori siiski oli. Ajalugu õppis 1940. aasta aktivist Sulev Jänes, kes oli läbi elanud fašistliku vangla ja koonduslaagri raskused. Tuli ka Elle Hopp — Suure Isamaasõja invaliid. Hiljem lisandus teisigi ja organisatsioon sai jalad alla. Sulev Jänesele tegime ülesandeks vastutada üliõpilaste ametiühingu töö eest. Evi Pringi hoolde jäi ideoloogia — raskemaid töölõike tolleaegses ülikoolis.

Üliõpilaste ideoloogiline hoiak oli erinev. Meid kõiki ühendas aga tahtmine õppida, kuid ühiskondlikust tööst eelistasid paljud kõrval seista ja vaadata, mis sellest kõigest saab. Nii mõnelgi korral tuli avameelsetes kõnelustes kummutada okupatsiooniaegse propaganda mõju — ennekõike eelarvamuslik suhtumine kommunistidesse ja kommunistlikesse noortesse. Teinekord muutusid taolised vestlused vägagi teravateks ja mõlemad pooled ütlesid avameelselt välja oma vastandlikud arvamused. Sellestki, et me avameelsuseni jõudsime, oli hilisemas töös kasu.

Aastavahetuse paiku kutsuti mind ülikooli parteiorganisatsiooni koosolekule kommunistlike noorte tegevusest aru andma. Kohal olid ülikooli kommunistid eesotsas parteisekretäri Lydia Rootsiga. Asja ametisse asunud õppeprorektor Harald Haberman küsis meie töö kohta ja nagu mulle näis, jäi minu vastustega rahule. Seda tõendas ka tema ettepanek minu kinnitamiseks TRÜ komsomolisekretäri kohale.

SULEV JÄNES

Ma õppisin 1944. aasta sügisest alates ülikoolis ajalugu ja olin aastatel 1945—1946 üliõpilaste ametiühingukomitee esimees, mistõttu puutusin vahetult kokku tolleaegsete olmeprobleemidega.

Mille kõigega tuli siis üliõpilaste ametiühingul neil karmidel aastatel tegeleda? Kõigepealt oli vaja juba 1944. aasta lõpul paigutada 150 üliõpilast ühiselamusse, mida ülikoolil aga ei olnud. Üks ajutine ühiskorter asus 21. Juuni tänaval, poolikliiniku kõrval oleva maja II korrusel. See maja oli koridorisüsteemiga ja üliõpilastele anti sinna 5 või 6 tuba ja köök. Ühes suuremas toas elas kümmekond üliõpilast. Igas toas oli laud ja paar taburetti.

Sisenedes õhtul taolisse tuppa, avanes järgmine pilt: laes kõlgub 25-vatine elektripirn ehk «seasilm» (elektrivoolu nappuse tõttu ei tohtinud suuremaid kasutada), andes õige ähmast valgust. Enamik tudengeid istub põrandal põhkudel, mõnel jõukamal lisavalgustina kõrval põlev küünal, ning püüab midagi lugeda või kirjutada, heites nende toimingute juures seintele kummalisi varje.

Esialgu ei olnud ühiselamutes isegi voodeid ja voodivarustus tuli üliõpilastel enestel kaasa tuua. Magati õlgedel. Häda oli selles, et ajapikku muutusid õled sasiks ja hakkasid tolmama. Ülikooli energilise majandusjuhataja Anatoli Miti abiga muretseti ühiselamutesse pidevalt uut põhku.

Kui hiljem rääkisime ühiselamutes elavate üliõpilastega, siis olid nad sealsete tingimustega üsna rahul, ainult taburette sooviti juurde. Igaüks ju teadis, et sõda veel kestab ja taolised raskused on sõjaolukorras arusaadavad. Esitati küll soove, kuid virisemist ei kohanud kusagil. Ilmselt oli asi ka selles, et rasketel ning erakorralistel aegadel harjub inimene paljuga ning õpib minimaalsega oma igapäevaelu vajadusi rahuldama.

Loomulikult polnud ühiselamute juures mingeid einelaudu ja tudengise pidi hea seisma söögi eest. Kuna paljud üliõpilased olid pärit vaestest kodudest, oskasid nad vähesega läbi ajada. Tol ajal sai I kursuse üliõpilane kuus 140 rubla stipendiumi. Sellest piisas täielikult söökla tarvis, toidukaartide väljaostmiseks ja nende alusel saadava eine kinnimaksmiseks. Üliõpilassöökla tavaline toit oli seenesoust kartulitega, praetud maks kartulitega, supp ja leib sinna juurde. Emajõe kaldal tegutses ka vabaturg, kuid seal olid hinnad nii kõrged, et üliõpilane vaevalt midagi osta jõudis. Nii maksis kilo võid 140 rubla — täpselt ühe kuu stipendiumi. Seapeki kilost küsiti 110 rubla, maaleiva pätsist 50 rubla ja vormileiba võis saada juba 25 rubla eest. Teinekord oli aga maaleiva sisse pandud kartuliputru, et rukkijahu kokku hoida. Selline pettus tegi meele mõruks.

Ma ise elasin Näituse (Lutsu) tänav 7 asunud ühiselamus, kus köögina kasutasime keldris olevat suurt pesukööki. Vettinud puujändrike abil ajasime suures katlas vee kuumaks ja viisime sooja vee tubadesse, kus siis elektrikeetjal teevee keema ajasime või kartulid pehmeks keetsime. Mõnikord «tõmmati ühiselamus noota» ja kõik kättesaadud elektrikeetjad konfiskeeriti. Suuremat pahandust sellest siiski ei tulnud, ilmselt mõistis ülikooli juhtkond tolleaegsete tudengite olukorda.

Kaks-kolm päeva enne stipendiumi saamist jõudis kätte tõeline toidukriis. Kuid egas me seepärast veel norutanud. Õhtul tegime oma majapidamises hoolsa inventuuri ja nii selgus, et ühel poisil on veel pisut leiba, teisel võid ja suhkrut, kolmandal kohvijahu ja kartuleid, neljandal sibul ja lihakilluke. Kõik need kasinad reservid pandi kokku ja nii saadi hulga peale päris korralik õhtusöök. Ning kui palju nalja ja vaimukust taoliste söömaaegadega kaasnes!

Küllaltki keeruline oli üliõpilaste varustamine paberi, kaustikute ja kirjutusvahenditega. Esialgu ei olnud neid kusagilt hankida, nende olemasolust aga olenes õppetöö normaalne kulg. Kui hakkasime neid «põhilisi tootmisvahendeid» saama, siis jagas ametiühing üliõpilastele kaustikuid, vihikuid, pliiatseid, kumme, sulgi ja sulepäid (täitesulepäid tol ajal üliõpilasringkondades peaaegu üldse ei tuntud) võimalikult õiglaselt. 1946. aastast paranes kirjutusvahenditega varustatus. Palju aega ja vaidlusi kulus tööstuskaupade orderite jagamisele — soovijaid oli alati mitu korda enam kui ordereid. Ja ükskõik kuidas komitee ka otsustas — alati leidus rahulolematuid. Hea seegi, et kvartalist kvartalisse suurenes meile eraldatud tööstuskaupade kogus.

Loengutest osavõttu ei kontrollitud. Sellele vaatamata käisime hoolikalt kohal, sest õppekirjanduse vähesuse tõttu oli konspekt põhiline materjal. Sageli olenesidki teadmised ja eksamihinne vaid sellest, kui korralikult olid suutnud külmast kohmetanud kätega õppejõu juttu üles märkida.

Koostanud

dotsent HILLAR PALAMETS

Näituse-visioonid

Pildid: ERKI tudengite maalinäitus TRÜ vanas kohvikus. *Esmapilgul mõjusid maalid vana kohviku kitsil seinapinnal liiga kokkusurutute ja vägivaldsetena. Seejärel harjus silm ka siin pilte nägema ning nendest võis juba mingi mulje tekkida. Muljest sulandus kokku kunstiline lühifilm selgesti eraldatavate kaadrite ja heliefektidega.*

Piltide autorid: Lydia Nüüd, Tiina Tammetalu, Airi Luik, Reet Reidak, Piret Simson (maalieriala III kursus) ning Anna Andreste, Sigrid Pavel (teatridekoratsiooni III kursus).

Visioonid. *Teadvuse-ekraanile ilmub värviplekkide kaootilisus, millest moodustub pikkamööda linnatänav majade ja inimestega. Sel tänaval keeb rahutu elu, sest on suvi ja inimestel palju vaba aega. Tohutu sigin-sagin, päike lõõskab, kõstab näeru ja muretut jutuvada, sekka autotuututused ja mõte kandub idamaale. Kus mujal võib nii värvikirevat pilti näha? Ega ometi meie karmis põhjamaa kliimas? Aga miks ka mitte? Üldistatud tänavapildis hakkab kaamera juba eristama konkreetseid inimnägusid, mis on rõõmsad ja väljapuhanud, hakkab kuulma kindlaid jutukatkeid — siis järsku see kergelt voolav tänavaelu katkeb ja on kuulda ainult omaenda hingamist. Sest sa oled silmitsi kummalise vanamehega, kes polegi nagu sinu ajastust. Tema kõhnas näos on midagi ääretult kurba, isegi midagi piibellikku. Ent ometi oled sunnitud talle silmadesse vaatama, sest neis on mõistatus. Vanamehe nägu ilmub nagu kummitus hetkeks ning hääbub siis aeglaselt, jättes endast maha rahutuse ja ebakindlustunde. Hakkad kuulma vaikset mere loksumist, nägema laineid, uduvihma ja rannakive. Võib tunda lõõgastust, pinge kaob. Ent kauaks?*

Sisse löövad trummid, elektrikitarrid, sähvib neoonvalgus ja selles võib näha astuvat naisfiguuri. Käed ees, ta muudkui tuleb ja tuleb, tehes aeg-ajalt kõrvalliigutusi, ta on justkui ühes mestis kõrvulukustava saatemuusikaga, kuskil paistab närvilisi tulekeeli. Rütmidega koos vahelduvad ka värvid — kõik erksad ja prefensioonikad. Taoline meeletus ühel ajal tõmbab ligi ning hirmutab. Sa võid saada meeletuse üheks osaks, kui loobud endast ja sulad üldisesse. Sa võid seda mitte omastada ja tunda millegi võõra lähedust. Alguses oled sa äraootaval seisukohal, ent lõpuks tunnetad, et sinu ajastu inimesele meeldivad just sellised värvid. Lõpuks tunned sa ka rütmide kaasakiskumist ja enam ei saa pilku lahti sammuvalt naiselt. Ta on täpselt sinu kaasaegne, mõtleb samasuguseid mõtteid ja tunneb samasuguseid tundeid, olles kohati tänapäevalikult pealiskaudne ja veidi ilutsev. Muusika vaibub ja ümberringi kämardub. Värvid lauale seatud vaikelul ning tekstiilidel kustuvad. Seesama naine muutub järsku igapäevaseks ja tavaliseks. Ta seisatab kapinurga juures, istub akna alla, ent aknast ei paista midagi. On lihtsalt õhtupoolik ja aeg enesesse süübida. Meeletused on möödas. Kaadrisse ilmub rohtunud külatee, mida mööda on hea ja kindel paljajalu käia. Kauguses ammuvad lehmad.

See näitus meenutab veel viimasena 1984. aasta novembrikuiseid üliõpilaspäevi — on huvitav meile ja arvatavasti vajalik ka erkilastele.

Seintel on küllalt erinevaid töid. Neid ühendab vahest see, et domineerib maaliline lähenemine (vastandina lineaarsele). Aga kui ühel ruumipoolel valitseb rahulikkus, vaikus ja ehmatuste puudumine, siis teine pool on täis värve ning energiat. Paratamatult püüab enam tähelepanu viimane.

Kolme järjestikku seatud naisfiguuriga maali puhul tuli tahtmine öelda «Tere, Pääsuke». On loomulik, et vanem autoriteet avaldab oma mõju noorematele, mida nad ise kas teadvustavad või mitte. Aga ka see on loomulik, et igaüks püüab leida oma teed ja see sõltub juba inimesest endast.

Lõpetuseks niipalju, et neli noorkunstnikku seitsmest (L. Nüüd, T. Tammetalu, R. Reidak ja S. Pavel) alustasid oma kunstiõpinguid Tartu lastekunstikoolis.

HEIE TREIER

„Info- ja raamatukogutöö automatiseerimine"

(Algus eelmises lehes)

Ühiskonnateaduste infokeskuse andmebaase on praegu töötluses kolm.

«Personalia» vabariigi ühiskonnateadlaste osas;

teatmefond referaat- ja piiratud levikuga trükistest.

Põhiline on Üleliidulisest Ühiskonnateaduste Instituudist magnetlindil saabuv andmebaas, kohalike andmebaaside genereerimine on pigem eksperiment.

* * *

Pisut ajupuhkust võimaldava vahepalana rääkis akadeemik **Harri Õiglane** infotöötlustehnika kasutamisest ENE koostamisel. Kui kogu ENE toimetusele lubatud tehnika saabub, tuleb kõne alla ENE sisu ja seni käsikartoteekides oleva muu info salvestamine arvuti mällu. Arusaadavalt loob see äärmiselt mitmekesised võimalused infotöötluseks järjest uute tunnuste järgi. H. Oiglane avaldas koguni arvamust, et sääraselt töödeldud infost võiks saada ka tulevaste erialaentsüklopeediate südamiku.

* * *

Kitsamalt tehnilisi küsimusi või EEI igapäevast tööd puudutavate ettekannete seast toome lõpetuseks ära veel mõned uudisemaiku kandvad sõnumid.

1975. aastast ilmub EII ja Fr. Kreutzwaldi nim. ENSV Riikliku Raamatukogu koostöönа arvutil koostatud koondkataloog kõigi ENSV Raamatukogudesse saabuvate välisraamatute kohta. Nüüd on teoks saamas süsteem SERIAL vabariiki saabuvate jadaväljaannete (perioodika-, jätk- ja seeriaväljaanded) kohta info kogumiseks, töötlemiseks ja levitamiseks arvuti abil. Arvatavasti hakkab algandmeid saama ligikaudu 30 vabariigi raamatukogust ja infoasutusest ning SERIAL-i põhiresultaadina peaks arvutist tulema vabariiklike jadaväljaannete trükikoondkataloog. Kogunevas andmebaasis oleks edaspidi võimalik teha ka retrootsinguid.

Veel anti seminaril teada, et EIIs on organiseerimisel uus teeninduslиik — algdokumentidest mikrokaardi(kaartide) valmistamine kõigile vabariigi asutustele ja ettevõtetele. Orienteeruva hinnana nimetati esimese kaardi puhul (circa 50 originaali lehekülge) 2,5 rubla, millele lisanduks 50 kop. iga järgneva lisakoopia pealt. Hoiuruumi sääst on mikrokaartidel info säilitamisel ligi 95%.

* * *

Seminaril soovitatust jäi veel kord kõlama infoorganite ja raamatukogude tihedama kontakti vajadus. Ühtlasi peeti vajalikuks, et Eesti Infonõukogu ning Riiklik Raamatukogukomisjon töötaksid välja vabariigi info- ja raamatukoguvõrgu ühtse generaalskeemi.

Ja vahest sobikski taoline soovitustes peegelduv mõõdukas optimism ühismärgiks info- ja raamatukogutöö automatiseerimise perspektiividele üldse nii meie vabariigis kui üleliiduliseski ulatuses.

SULEV KANNIKE,

teadusraamatukogu vanemredaktor

Talvel suvest

EHK PIONEERILAAGRIPRAKTIKAST

(Algus eelmises lehes)

Rohkem kui 300 läinudsuvise praktikaaruande ja laagriülemate iseloomustuste (kuid ka eelmiste aastate praktika) põhjal võib teha järgmisi üldistusi:

Mida arvavad praktikast üliõpilased?

— praktika oli tore, sest pioneerid olid heatahtlikud, aktiivsed;

— töötati vanemate, heade kasvatajate juhendamisel, kelle nõuannetest oli alati kasu;

— mõni laagriülem ei mõistnud ega tahtnudki üliõpilasi mõista;

— muret valmistasid pioneeride ealised iseärasused, eriti veel siis, kui rühm oli komplekteeritud 8—14-aastastest lastest;

— raskusi oli hiidrühmadega (kuni 56 last) õige mitmes laagris;

— raske on vihmaste ilmade puhul leida lastele tegevust, vähe jagub paberit, värve, pliiatseid, raamatukogud vajaksid täiendamist.

Laagriülemate arvamusi ja soove üliõpilastele.

— üliõpilastel jääb lastega suhtlemisel puudu nõudlikkusest, kohusetundest, järjekindlusest;

— ei osata pidada lastega distantsi, ei näidata oma initsiatiivi, ei kaarata ainealaste teadmistega;

— laagrid vajavad arvukamalt noormehi;

— töö mitmekesistamiseks suunata igasse laagrisse erineva eriala üliõpilasi.

Vastukaaluks eelnevatele arvamustele olid paljud laagrid üliõpilastega väga rahul: neid peeti distsiplineerituks ja korrektseks, nad täitsid ülesandeid hästi ja õigeaegselt, suhtusid praktikasse tõsiselt, kasutasid laste tegevuse organiseerimisel rohkem teadmisi psühholoogiast ja pedagoogikast ning arenesid praktika ajal ka ise.

Kokkuvõtted praktikast on tehtud, selle keskmine hinne oli 4,47. Kõige kõrgem oli see defektoloogidel (4,80) ja matemaatikutel (4,64); üle keskmise veel saksa (4,56), vene ja eesti filoloogidel (4,50). Kõige madalama keskmise hinde said füüsikud (vene õppekeel) — 4,19. See kursus ei olnud ainsana veel novembri lõpuks esitanud õpinguraamatuid arvestuse sissekandmiseks.

Esile tõsteti üliõpilasi peaaegu igas laagris ja igalt erialalt. TRÜ pedagoogika kateedrisse saabus tänukiri Kohaliku Tööstuse ja Kommunaalelukondlike Ettevõtete Tööliste Ametiühingu Eesti Vabariiklikult Komiteelt. Tänukirjas kiidetakse meie üliõpilaste tööd Valgemetsa, Sangaste, Metsapoole ja Kose-Lükati pioneerilaagris. Oleks tore, kui järgmisel suvel ametiühingukomiteed saaksid meie üliõpilasi laagrites niisama hästi hinnata.

Dots. HELGI MUONI,
pioneerilaagripraktika
üldjuhendaja

Teatrisse. Teatrist.

● «Kalevala kangelaslugude» tegijad «Vanemuise» laval (esiplaanil lavastaja ja näitleja Mikk Sarv). MALEV TOOME foto

Tartlase teatriaasta algust saab aina kiita. Ugalased tulid ja võitsid **«Kalevala kangelaslugudega»**, *rakverelased pakkusid kuuekümnendate aastate popnäidendit* **«Vaata raevus tagasi»**. *Kodulinna teater tõi lavale omalaadse ühisballeti* **«Kirgastumine»**. *Kuu esimestel päevadel istus aga vist enamik teleri ees: Tammsaare, Hermaküla, Kull.*

Nüüd on enamik lehti neist juba kirjutanud. Seepärast pakume ülikoolilehe lugejale ainult mõningaid väljavõtteid toimetusse saabunud teatrimõtteist jättes sisu ja juba tehtud hinnangud ära.

Toimetuse poolt vaid veel üks soov: vahepeal oli ülikoolirahval kena komme ühiselt teatris käia. Selleks oli enamasti uuslavastuse teine etendus. Ent ülikoolile mängisid ka külalisteatrid. Kerge seda korraldada muidugi pole. Pealegi on paljudel arvukamatel altasutustel omad teatrivolinikud. Ehk tasuks aga siiski üritada? Või mida arvavad sellest need, kes meid varem ühiselt teatrisse tõid?

Elamus mängust

Ja, jah just mängust, mitte lavastusest endast (lavastaja Gunnar Kilgas). Tammsaarest ka. Olin pidanud seda teost seni üheks vähem oluliseks kirjaniku loomingus. Ju vist polnud selle mõtted minuni jõudnud. Aga nüüd tõi Hermaküla ja Kulli dialoog need kenasti välja. Aeg, taust — kõigest võis juba arvata, miks need kaks inimest niivastuse õnnestunum pool olidgi.

Olen alati nautinud Evald Hermaküla mängu. Või õieti see polegi mäng, see on olemine ise, loomulikkus. Samal ajal just niisugune kuju, et teistsugust tolles tükis ette ei oskagi kujutada. Partner Elle Kulli pole Tartu tudeng just palju näinud. Seepärast ka ootus. Arvan, et nemad kahekesi selle lavastuse õnnestunum pool oligi.

Lavastus tervikuna ei haaranud. Kas oleme efektsete, kuid elamuslike Kerge lavastustega ära harjunud või iga kord midagi vapustavalt uut oodanud? Ei, seda nii täpselt ei tea.

KERSTI KRABI

Aitäh viljandlastele

Miks ma peaksin nüüd plaksutama? Tänuks näitlejaile mängu eest. Niisugune on komme. Aga ma veel ei taha. Mu silme ees kummardavad need puna- ja sinikirjud hõimlased. Sõbratar müksab küünarnukiga: «Plaksuta ometi. Sulle ju meeldis!» Teen seda nagu vastu tahtmist, aegamisi, silmad aina jälgivad tegelastest kaasaegseiks saavaid. Võinuks ju veel see mäng, see laul kesta. Mul ei olnud kordagi igav. Harva on nii mõne etenduse puhul.

«Kalevalat» olen lugenud kunagi ammu-ammu. Kõike ma täpselt sealt ei mäletanud. Kas ongi üldse õige hakata võrdlema algmaterjali? On ju lavastus omaette terviklik kunstiliik. Teatrist tulles ahmisin kõike «Kalevala» kohta kättesaadavat. Võrratu on August Annisti ««Kalevala» kui kunstiteos». Ja ikkagi piisanuks ainult paljast etendusest — nii täiuslik, haarav näis see.

Näitlejaist. «Ühtlaselt heal tasemel» oleks liiga stampne väljend. Kuid nii see tõepoolest oli. Väga läbimõeldud ja paika pandud. Kasvõi näiteks Ilmarise ja Põhja neiu sõit. Kui kedagi teistest rohkem kiita, siis vahest Elmo Ainulat (Joukahainen ja Lemminkäinen). Väga meeldis tema ümberkehastumine. Väinamöinen (Riho Räni) tundus alul isegi liiga palju erinevat tüüpilisest kangelasest. No aga miks ka mitte?

Kahtlen ainult, kas kontserdisaal on paslik niisuguste etenduste jaoks. Etenduse ajal jäi ka nn. Linnuteega taotletu pisut kaugele. Hiljem lugesin «Edasist» ja jäin nõusse küll. «Kalevala kangelaslood» kompositsiooni koostas Marju Sarv, lavastas Mikk Sarv.

ANN MINGAS

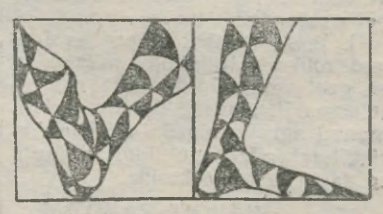

NB!

Järgmine leht ilmub reedel, 8. veebruaril.

Toimetaja VARJE SOOTAK

«TRÜ»

Ajaleht «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 245. MB-01851. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 3 (1400) Reedel, 8. veebruaril 1985 Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 2 kop.

Alustame jälle

Eksamisessioon on seljataga, vaheaeg otsa saamas. Mida toob uus semester ülikooli 5300-lisele komsomoliperele? Kole algul võin julgelt öelda, et poolaasta tuleb tike ja sündmusterikas. Juba paari nädala pärast oleme kääletuskastide juures valimaks Eesti NSV Ülemnõukogu ja kohalike rahvasaadikute nõukogude saadikuid. Viimaste hulgas on ka neli üliõpilast: Katrin Trummal, Heikki Ojamaa, Niilo Kaldalu ja Anna Markina.

Praegu on aga käimas riigikaitse kuugtöökuu. Selle aasta sõjalis-patriootiline tegevus on suunatud võidu 40. aastapäeva tähistamisele. Meie komitee sõjalis-patriootilise töö sektor kutsub näiteks veebruari lõpus kokku Baltimaade kõrgkoolide esindajaid sõjalis-sportlikule kahevõistlusele. See on üks kaalukamaid üritusi sektori tööplaanis.

Suur osa meie tegevusest on seotud suvel Moskvas toimuva XII ülemaailmse noorsoo ja üliõpilasfestivaliga. Kuigi üht-teist on juba tehtud, seisab suurem osa veel ees. Mitmed kursused ja õpperühmad (näiteks saab tuua õigus- ja arstiteaduskonda) on juba järginud TRÜ komsomoliorganisatsiooni 28. konverentsil esitatud üleskutset kõigile Eesti NSV kõrgkoolidele. Kutsusime kõiki üles töötama üks päev rahvamajandusobjektidel ning kandma see töötasu festivali fondi. Meie kevadised sõpruspäevad pühendame nii võidu 40. aastapäevale kui ka festivalile. Ülikooli festivali keskuseks kujuneb aga meie klubi.

Rahvaste sõpruse päevi juba mainisin, kuid praegu on selle kavast veel vara rääkida, kuigi tean, et see kõiki huvitab. Talaksin praegu südamele panna koopis meie igapäevase töö tulemuslikkust. Loodan väga, et semester algab iga teaduskonna komsomoliperel täisjõuga: see tähendab ka asjalike ja reaalsete tööplaanide tegemist, millega sugugi venitada ei maksaks; oma probleemide pidevamat kajastamist mitte ainult ülikoolilehes, vaid ka teistes väljaannetes jpm.

Suveni on küll veel mitu kuud, kuid ehitusmaleva näo määrab juba praegune töö. Komplekteerimisplaan on pingeline ja tuleb meil täita.

Kogu meie selle semestri tööle annab aga tooni ettevalmistumine NLKP XXVII kongressiks. See äärmiselt tähtis ühiskondlik-poliitiline üritus esitab oma ülesanded mitte ainult kogu komsomoliorganisatsioonile, vaid igaühele meist. Talaksin soovida selleks ja meie kõigiks ühisteks tegemisteks palju jõudu, omaalgatust, sõna ja teo ühtsust, aktiivsust!

HEAD UUT SEMESTRIT!

ARVO LAMP,
ELKNÜ TRÜ komitee sekretär

TÄHELEPANU KOMSOMOLIKOMITEE LIIKMED JA TEADUSKONNASEKRETÄRID!

Uue semestri esimene komitee istung on juba sel teisipäeval, 12. veebruaril kl. 18.15 ikka komitees.

Tere!

Tere tudengi Sinu uus aasta nagu algaks alles nüüd, sest suuremal osal möödus aastavahetus pingelise õppimistähe all. Nüüd oled puhanud, reisinud, jõudu kogunud. Me ei tea Sinust veel kõike, mida vaheajal tegid. Alma mater *ise puutus vaheajal kokku rohkem külalistega. Ja neid oli päris palju.*

Nii näiteks tuli Tartusse kümmekond Tšeljabinski ülikooli tudengit. Neid võtsid oma koole alla filoloogid. Mitme Minski kõrgkooli üliõpilased sõitsid rongiga meie maale, et alustada Kütiorust Võru rajoonist oma suusatähesõitu Tallinna. Vahepeal saadi tuttavaks ka TRÜga. Sidemeid meie ülikooli interklubiga käis loomas Ukraina NSV Ternopoli Majandusinstituudi interklubi «Meridian». Vilniuse RÜ 15 komsomoliaktivisti tegid meile oma vahetusreisi, TRÜ komsomolituumik külastab neid suvel. Ülikooli töökasvatusprobleemid jm. kuvitas Leedu rajoonide 15 komsomolikomiteede sekretäri.

Selle lühiinfo saime komsomolikomitee asesekretärilt Jaan Vihrovilt ning võime juba arvata, et vaheaeg komiteele küll puhkust ei andnud. Külalised oli vaja vastu võtta, majutada, tutvustada ülikooli.

8 TRÜ tudengit ja ajalehe toimetaja ise said ise niisuguse meeldiva vastuvõtu osaliseks Kiievi ülikoolis. Käisime tutvumas selle ülikooli ajalehe toimetuse ja žurnalistikateaduskonnaga. Sõidu sisse mahtus palju põnevat, millest tahame peagi pikemalt kirjutada. Samuti ootame lehe jaoks teiste tudengite vaheajaelamusi. Kõiki **pressisekretäre** *ootame aga toimetusse kohe uue nädala esimestel päevadel. Alustame oma tööd pikema hoovõtuga!*

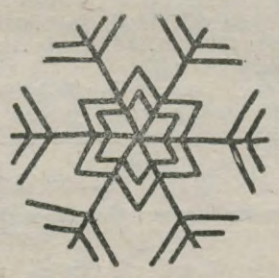

NB!

Kõiki teaduskondade olmesektorite juhatajaid, majanõukogude esimehi ja valveülemaid oodatakse komsomolikomiteesse koosolekule **kolmapäeval, 13. veebruaril kl. 18.**

TRÜ nõukogus

TRÜ nõukogu selle aasta esimesel koosolekul 25. jaanuaril andis õppeprorektor prof. Uno Palm ENSV KKEHM aukirjad juubilaridele Lilia Otsmaale ja Aleksander Blumfeldtile. Samal päeval sai 60-aastaseks nõukogu liige, kehalise kasvatuse ja spordi kateedri juhataja dots. Uno Sahva, keda peeti meeles lilledega.

Koosoleku üks põhipunkte käsitles eelmise aasta teadustööd.

Teadusprorektor prof. Ants Kallikormi aruandest saab lühiülevaate meie tänase ajalehe 2. leheküljel. Oma sõnavõtus ütles koosolekut juhatav prof. Uno Palm, et ülikooli teadussaavutused on tulemusrikkad. See aga ei tähenda, et nüüd võiksime sellest rahulolu tunda ning peatuma jääda. Ta juhtis tähelepanu ka õppekirjanduse vähesele ilmumisele. Õppekirjanduse plaanist on ilmunud kirjandust vaid ühe neljandiku ulatuses. Samal ajal on raamatukogus rotaprintväljaandeid, mis on peaaegu täiesti «ära loetud». Selles küsimuses oli nõukogu liikmeil tuua omalt poolt näiteid, kus õppekirjandust aga ei ole õnnestunud välja anda.

Õppeprorektor toonitas ka seda, et kui näiteks füüsikud ja keemikud teevad teistest rohkem lepingulisi töid, siis samal ajal on selle teaduskonna õppe- ja kasvatustöö kehval järjel.

Rangemalt tuleb kinni pidada ka ohutustehnika eeskirjadest. Ülikoolis viimasel ajal erilisi pahandusi pole küll juhtunud, kuid NSVL KKEHM käskkirjas juhitakse sellele uuesti tähelepanu.

Teadustöö kohta võeti vastu otsus.

Arvutus- ja mikroprotsessortehnika edasisest juurutamisest õppetöös informeeris õppetehnika- ja metoodikateenistuse juhataja dots. Matti Fischer. Kõigepealt tutvustas ta uusimat arvutustehnikat slaidide abil. Arvutustehnika õpetamisele pööratakse suurt tähelepanu uues koolireformis. Järelikult tuleb ülikoolis ette valmistada spetsialiste, kes oleksid võimelised seda õpetama ka koolides. Pettumuse osaliseks ei tohi saada ülikooli astuvad noored, kes koolis on arvutitega juba kokku puutunud. Samal ajal tuleks leida võimalusi õpetada ja kasutada arvutustehnikat igapäevases õppetöös. Ülikoolis on sellealane ettevalmistustöö käimas ning juba praegu on võimalik kasutada mitmesugust tehnikat. Kogu maailmas toimub aga sel alal väga kiire areng, nii et meiegi ei tohi maha jääda.

Kinnitati TRÜ nõukogu kevadsemestri tööplaan.

Dotsendi kutse taotlemise poolt hääletati filoloogiakandidaat **Ilmar Mullamaa**, meditsiinikandidaat **Sulev Ulbi** ja õigusteaduse kandidaat **Helgi Sillaste** poolt.

VABARIIKLIKU KONKURSI LAUREAADID

ENSV KKEH Ministeeriumi käskkirjas tunnistati üliõpilaste teadustöö vabariikliku konkursside ülevaatuse võitjateks ning autasustati aukirjaga õppeasutustest **TRÜd**, EPAt ja TRKd.

TRÜst on parimate teaduskondade hulgas **ajalooteaduskond** (dekaan dots. Allan Liim), parimate profileerivate kateedrite seas **üldajaloo kateeder** (prof. Herbert Ligi), parimate üldkateedrite seas **patoloogilise anatoomia kateeder** (prof. Ado Truupõld) ja parimate ühiskonnateaduste kateedrite hulgas **filosoofia kateeder** (prof. Jaan Rebane).

ÜHISKONNATEADUSED

Referatiivsed tööd. Ülikoolist esitati sellele konkursile 13 tööd. Parimate kateedrite hulgas mainiti TRÜst filosoofia kateedrit (juh. prof. Jaan Rebane).

Preemia (15 rbl.):

Poliitiline ökonoomia
Leelo Hiie.

Filosoofia
Juunika Lõhmus, Sven Papp, Olga Leonenja, Pavel Orosi, Aleksandr Mendi.

(Järg 3. lk.)

Tähelepanu!

Esmaspäeval, 11. veebruaril kl. 14 kohtume aulas Eesti NSV Ülemnõukogu saadikukandidaadi EKP Keskkomitee sekretäri REIN RISTLAANEGA.

TEADUSRAAMATUKOGULE I GRUPP

Vastavalt NSVL Töökomitee ja ÜAÜKN sekretariaadi ühismäärusele ning NSVL KKEHM ja NSVL Töökomitee kirjadele viidi meie ülikooli teadusraamatukogu alates 1. veebruarist töötasustamise I gruppi. Nüüd laienevad raamatukogu õigused koosseisu valikul ja uute allüksuste moodustamisel. Tõusevad ka juhtiva personali (direktor, asetäitjad, teadussekretär, osakonna-, filiaali- ja sektorijuhatajad, peabibliograafid ja pearaamatukoguhoidjad) palgad.

«Keldrivaremed». Niisuguse allkirja on pannud oma pildile IV kursuse žurnalistikaüliõpilane ANU PALLAS.

FOTOHUVILINE TUDENG! KUS ON SINU ÜLIÕPILASELU PILDID? FESTIVALILE PÜHENDATUD VÕISTLUS OOTAB NEID!

TRÜ teadus 1984

Täna avaldame väljavõtteid teadusprorektor prof. Ants Kallikormi ettekandest TRÜ nõukogus. Alguseks mõned üldandmed. Ülikoolis oli aruandeaastal 1204 õppejõudu ja teadurit (111 teadusdoktorit ja professorit ning 480 teaduskandidaati). Abipersonali oli kateedreis ja laborites 994 inimest. TRÜs töötab praegu 87 kateedrit, 21 teadusosakonna (TO) laborit, millest on 5 harulaborid ning ÜMPIs 20 laborit ja katsebaas.

TEADUSTÖÖ TEMAATIKA

TRÜ osales 132 teema täitmisel (1983 130). Ühe teema täitjate arv 12 oli sama ka möödunud aastal. Kõik teemad on koordineeritud. 43,2% teemadest on lülitatud ENSV majanduslik ja sotsiaalse arengu plaani. Üleliiduliselt on koordineeritud 87,9% teemadest, seejuures 65,9% lülitatud NSVL TA koordinatsiooniplaanidesse. TRÜ osaleb 4 sihtkompleksprogrammi ja 7 tähtsama teaduslik-tehnilise programmi täitmisel, samuti 3 kõrgkoolidevahelise teaduslik-tehnilise sihtprogrammi ja 8 vabariikliku kompleksprogrammi täitmisel. VMN-maade kompleksprogrammides osaleb TRÜ 5 teema täitmisel. Jätkub toitlusprogrammiga seotud ülesannete lahendamine. Kestavad meedikute koostöölepingud Soome kolleegidega.

Mitmes laboris uuriti koolireformiga seonduvaid probleeme, eeskätt sotsioloogiaosakonnas ja linnalaboris. Haridussotsioloogia labor on kujunenud üheks üleliiduliseks uurimiskeskuseks. Nii on tagatud tulemuste juurutamine. Probleemiks on aga selliste uurimuste koordineerimatus vabariigis. Koordineerimise ja täiendava finantseerimise puudumise pärast jäävad TO võimalused suures osas kasutamata.

TEADUSKAADER

Doktoriväitekirja kaitsesid dotsendid Eero Loone, Jaan Pärnat ja Raul Talvik, kandidaadiväitekirja kaitsjaid oli koguni 30 (1983 — 7 ja 15). Doktoritööde kaitsmise järjekorras on praegu juba 9 uurimust.

Tõusis aspirantuuri edukus. Edukalt lõpetas aspirantuuri 56,5% (1983 51,6%). Mittestatsionaarse aspirantuuri lõpetamine paranes 42,1%-lt 52,1%-ni. 4 noort lõpetas aspirantuuri väitekirja tähtaegse kaitsmisega: Juhan Kolk (füüsika, juh. prof. Tš. Luštšik), Anneli Tammpere (närvihaigused, prof. A.-E. Kaasik, dots. T. Talvik), Martin Zobel (õkoloogia, prof. H. Trass), Toivo Maimets (molekulaarbioloogia, prof. A. Lind). Mitu kateedrit ja teaduslikku juhendajat aga ei suutnud kindlustada aspirantide edukat tööd.

PUBLIKATSIOONID

Ilmus 1907 (1983—1745) publikatsiooni: üleliidulistes väljaannetes 481, vabariiklikes 633 ja rahvusvahelistes 168. Ülejäänud tööd olid TRÜ väljaannetes. Avaldati 28 monograafiat (professoreilt U. Palmilt ja J. Lotmanilt välismaal). Õpikuid anti välja 9, neist 4 kõrgkoolidele. Ilmus 37 õppevahendit ja 137 nimetust õppe-metoodilisi juhendeid, samuti 25 populaarteaduslikku raamatut ja brošüüri. Publikatsioonide üldmaht tõusis 2340 autoripoognani (1983 2067).

Mõningal määral on vähenenud teaduskirjanduse väljaandmine kirjastuste kaudu. Esmakordselt jäi ilmumata «Skandinaavia kogumik». Teaduskirjanduse väljaandmist takistavad ka temaatika väga kitsad nõuded, mida interpreteeritakse meelevaldselt.

LEIUTISED

Ülikooli teadlased said 25 autoritunnitust. 16 teaduslikku lahendust tunnistati leiutiseks. Elavnes leiutiste välispatenteerimine. ÜMPIs väljatöötatud aatomimudelid patenteeritakse 11 välisriigis. Saadi ka kaks välispatenti.

NÄITUSED

NSVL Rahvamajanduse Saavutuste Näitusel esines TRÜ neljal korral kokku 10 eksponaadiga. Sealt saadi 5 pronksmedalit ja 4 osavõtjadiplomit. Botaanikaaia lilled ja lilleseaded võitsid üleliidulistel konkurssülevaatustel 5 diplomit. Osaleti kahel korral ENSV Rahvamajanduse Saavutuste Näitusel. Rahvusvahelistel näitustel oli TRÜ esindatud Sofias, Oslos, Pariisis ja kahel korral Moskvas, saadi üks audiplom.

JUURUTAMINE

Rahvamajanduses rakendati 67 teadustööd, majanduslik aastaefekt oli sellest 4 350 100 rubla (1983 — 4 270 400 rbl.). Juurutuslepingute evitamisest saadi üle poole aastaefektist — 2 685 600 rbl.

Kalurikolhooside Liidu ja kolhooside kaudu juurutati väikeseeriatootmisse portatiivne hapnikumõõtur, autodele paigaldatav hapnikumõõtur (juh. T. Tenno), aeroioonide loendur (juh. H. Tammet) ning preparaadid estosteriil 1 ja 2 (juh. I. Kruse).

Konkreetsemaks ja sisulisemaks on muutunud koostöölepinguline teadustöö. Sõlmiti 33 uut koostöölepingut, täitmisel oli kokku 81 lepingut.

Juurutustegevuse elavdamiseks ja stimuleerimiseks korraldati konkurss. Ära märgitud tööde autoreid premeeriti ja autasustati ülikooli teadustöö rinnamärgiga. Osa perspektiivsemaid materjale esitatakse juurutusettepanekuteks NSVL Teaduse ja Tehnika Komiteele.

LEPINGUD

Teadustööde kogumaht oli 5 602 800 rubla, millest üle $^2/_3$ moodustasid lepinguliste tööde assigneeringud. Lepingute koguarv oli 1984. aastal 82.

Oluliselt suurenes lepinguliste tööde üldmaht, ulatudes peaaegu 4 miljoni rublani (1983 — 3 170 000 rbl.). Üldmaht suurenes eelkõige lepingute keskmise aastamahu kasvu ja keskmise maksumuse suurenemise tõttu. Ühe täidetava lepingu keskmine maksumus oli 31 200 rubla (1983 — 28 700 rbl.), uue sõlmitud lepingu keskmine maksumus aga 105 300 rubla (1983 — 90 000 rbl.). Nii on ülikooli osatähtsus rahvamajandustööde tegemisel tunduvalt suurenenud. Loomulikult suurenes lepingute üldmahu kasvuga ka lepingute täitjate arv: koosseisuliste lepinguliste töötajate arv tõusis 504-ni, kohakaaslastest õppejõude oli 397, üliõpilasi 784. Siiski on seni lepingulistest töödest eemale jäänud pooled õppejõud (49,6%) ning enamik üliõpilasi (85,4%). Väga erinev on osavõtt ka teaduskonniti. Kui füüsika-keemiateaduskonnas on lepinguliste töödega hõivatud 98,4% õppejõududest, siis filoloogidel on see näitaja vaid 28,2%, ajaloolastel 39,5, ühiskonnateadlastel 22,5%. Ühtegi lepingulist tööd pole õigusteaduskonnas. Osavõtu ebaühtlast jaotust ei saa seletada limii-

(Järg 3. lk.)

Teeneka õpetlase juubel

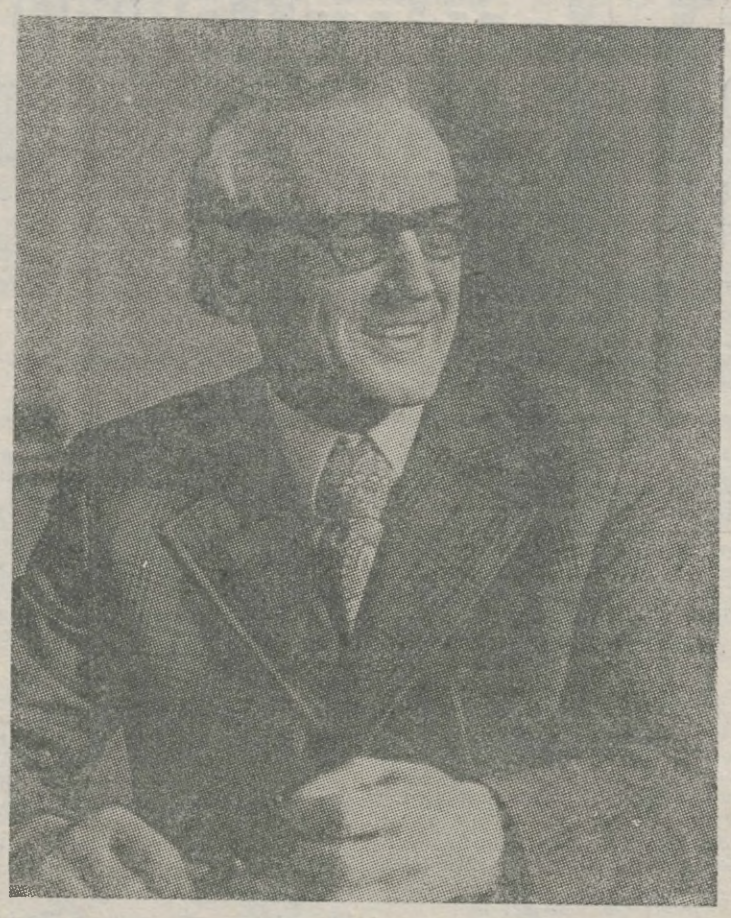

PAUL ARISTE 80

Professor Paul Ariste elu ja töö on olnud ülikooliga seotud juba 60 aasta jooksul. Eestis pole filoloogi, kes ei tunneks pildilt talle sõbralikult vastu naeratavat fennougristika *Grand Old Man*'i. Prof. P. Ariste õpilasi, endisi aspirante, praegusi kolleege töötab Nõukogude Liidus kõikjal, kus soome-ugri keeli õpetatakse ning uuritakse. Rahvusvaheliste fennougristikakongresside organiseerimisel on teaduskontaktid juba aastakümnete eest hargnenud üle maailma.

See, et TRÜst on saanud üks soome-ugri keelte uurimise juhtivaid keskusi maailmas, on ennekõike prof. P. Ariste teene. Ta on Tartu fennougristikakoolkonna rajaja. Tema juhtimisel alustas 1957. aastal Eesti NSV TA Keele ja Kirjanduse Instituudis tööd soome-ugri keelte sektor. Tema asutatud on rahvusvaheline ajakiri «Советское финно-угроведение» ja «Emakeele Seltsi Aastaraamat». Prof. P. Aristes on harmooniliselt ühendatud nii teravapilgulise teadlase, andeka pedagoogi kui ka leidliku organisaatori võimed.

Mitmekülgsete ja väljapaistvate teaduslike ning ühiskondlike saavutuste eest on prof. P. Aristel autasustatud Lenini, Tööpunalipu ja Rahvaste Sõpruse ordeniga, V. I. Lenini mälestusmedaliga ning terve rea aukirjade ning teiste autasudega. Prof. P. Ariste, Tartu linna aukodaniku teaduslikku tegevust on kõrgelt hinnatud ka rahvusvahelises ulatuses: ta on Ungari TA, Rahvusvahelise Ungari Keeleteaduse Seltsi, Soomes Soome-Ugri Seltsi, Kalevala Seltsi ja Emakeele Seltsi, Hamburgis Uurali-Altai Seltsi ja Ameerika Lingvistikaühingu auliige, Szegedi, Helsingi ja Tampere ülikooli audoktor, Soome Teaduste Akadeemia, Soome Akadeemia, Soome Kirjanduse Seltsi ja mitmete teiste välismaiste teaduslike organisatsioonide väliliige.

Laialdast tunnustust väärinud tegevuses kuulub keskne koht prof. P. Ariste teadussaavutustele. Laias laastus saame P. Ariste uurimistegevuse jagada kahte perioodi: kuni 1940. aastani oli tema huviobjektiks peamiselt eesti keel, hiljem soome-ugri keeled, kus keskne koht kuulub läänemeresoome keeltele, eriti aga vadja keelele.

P. Ariste nimi on lahutamatult seotud eesti keele foneetikaprobleemide uurimisega. Esimesena on ta eksperimentaalselt selgitanud eesti rahvuskeele häälikute iseloomu ja foneemide koosseisu. «Eesti keele foneetikast» on ilmunud rida kordustrükke ja see on saanud asendamatuks õpikuks ning käsiraamatuks igale filoloogile. Kõige ulatuslikum foneetiline uurimus on aga 1939. aastal kaitstud doktoriväitekiri «Hiiu murrete häälikud», milles foneetiline uurimismeetod on õnnestunumalt ühendatud keeleajaloolise käsitlusviisiga.

Silmapaistvaid uurimusi on ilmunud eesti murrete, kirjakeele ajaloo ja eriti eesti sõnavara valdkonnast. Juubilari tööd viimaselt alalt kuuluvad eesti keeleteaduse tippsaavutuste hulka. Rootsi ja alamsaksa laenude kõrval on ta uurinud ka vene jt keelte laensõnu.

Vadja keele ja folkloori uurimisest on ajapikku saanud P. Ariste teine suur armastus. Ise on ta öelnud: «Ilus ja vanamoeline on vadja keel. Vanaaegsed on vadjalaste uskumused, kombed, laulud ja itkud. Noorusinnustuses tahtsin vadja minevikust säilitada kõik, mida ehk veel võis säilitada.» Tema «Vadja etnoloogia» 23 mapist on jätkunud ainestikku mahukaiks, riikliku preemia väärinud monograafiaiks ja rohkearvulisteks lühikirjutisteks vadja foneetika, vormiõpetuse, sõnavara jm. kohta. Erilist esiletõstmist väärib «Vadja keele grammatika» (1948, ingliskeelne väljaanne 1968), mille vahendusel on saanud paremini mõistetavaks mitmed eestigi keele keerdküsimused. Oma vadja sõnavarakogu (45 000 sõnasedelit) on P. Ariste andnud Keele ja Kirjanduse Instituudi käsutusse, kus ta sai põhjaks nüüd juba valmimisjärku jõudnud suurele «Vadja keele sõnaraamatule».

Lisaks vadja keelele on P. Ariste huvipiirkonda kuulunud veel liivi, isuri, vepsa, komi jt. sugulaskeeled. Isiklik kontakt kõigi läänemeresoome keeli kõnelevate rahvastega on tulnud kasuks paljude selle keeleala üldküsimuste, sealhulgas ka muistsete hõimukeelte tekke õnnestunud lahendamisele ja proto-euroopa laenude hüpoteesi sünnile. Üldkeeleteaduse probleemide käsitlemisel on viljakas autor lähtunud samuti soome-ugri keeltest.

Imetlust ja aukartust äratav on nii professor Paul Ariste teadustööde tohutu arv kui ka neis leiduv uute ideede ning lahenduste rohkus. Publikatsioonide ühtlaselt kõrge taseme on taganud suuri vaimuandeid toetav visa töö.

Kuigi juubilar on saanud 80-aastaseks, pole tema nobe sulg väsinud. Jätkugu auväärsel teadlasel vaimuvärskust ja head füüsilist vormi veel paljudeks aastateks. Suure juubeli puhul õnnitlevad kolleege, sõbrad ja õpilased südamlikult vanameister Paul Aristet ja soovivad, et ta ülikoolis noorte keskel tunneks end veel kaua noorena.

PAUL ALVRE

* * *

Täna täpselt nädal tagasi austasime aulas Eesti NSV teenelist teadlast Eesti NSV TA akadeemikut meie professor Paul Aristet. EKP Keskkomitee sekretär Rein Ristlaan tegi teatavaks, et juubilari on autasustatud teist korda Tööpunalipu ordeniga. Juubilari olid õnnitlema tulnud kõrghariduse minister Ilmar Nuut, TA president Karl Rebane, linnajuhid Enn-Arno Sillari ja Nikolai Preiman, rektor Arnold Koop, paljud kolleegid ja õpilased nii Eestist kui ka Mordvast, Komist jm.

Prof. Paul Aristele pühendatud näitusi saab vaadata teadusraamatukogus ja ajaloomuuseumis.

ILMAR KRUSE 50

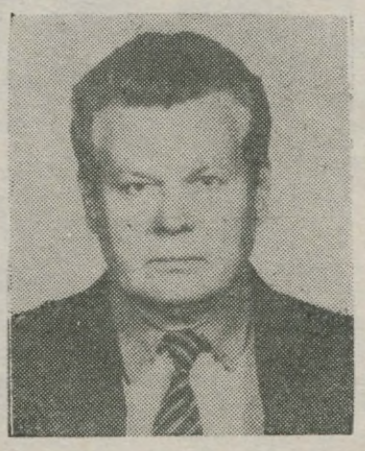

10. veebruaril tähistab oma juubelit farmaatsiakateedri dotsent Ilmar Kruse. Lõpetanud 1953. aastal Tartu 1. Keskkooli hõbemedaliga, asus ta õppima arstiteaduskonna farmaatsiaosakonda, mille lõpetas 1958. aastal kiitusega. Järgnes töö Mustvee apteegi juhatajana ja vaneminspektorina Tartus. 1961. aastast töötab ta farmaatsiakateedris, algul assistendina, seejärel aspirandi ning vanemõpetajana ja alates 1978. aastast dotsendina. Kandidaadiväitekirja «Mõnede vitamiinide polarograafiline määramine polüvitamiinpreparaatides» kaitses J. Kruse 1971. aastal. Tema teadustöö on olnud mitmekülgne: üle 50 töö ravimite füüsiko-keemiliste analüüsimeetodite, ravimite tehnoloogia ja uute ravimpreparaatide väljatöötamise alalt. Ta on veterinaarfarmaatsia pioneere Eestis. Sellealaste tööde teadusliku juhendajana anti talle 1982—1984. aastail juurutatud teadustööde konkursil TRÜs I koht.

Alati on tema ümber koondunud ÜTÜ ringi tublimad liikmed, kelle teadustöid on viimastel aastatel hinnatud nii vabariiklike kui ka üleliiduliste auhindadega.

Tal on hulgaliselt ühiskondlikke ülesandeid nii arstiteaduskonnas kui ka väljaspool ülikooli, erialakomisjonides, Farmatseutide Teadusliku Seltsi jm. tegemistes. I. Kruse on hinnatud ja nõudlik pedagoog, töökas teadlane ja tähelepanelik kolleeg.

Soovime loodusesõbrast kolleegile häid looduselamusi, tervist ja jätkuvat tööindu!

Kolleegid

Tänu

Rektori käskkirjas avaldati tänu tulemusrikka pedagoogilise, teadusliku ja ühiskondliku tegevuse eest 50. sünnipäeval dots. **Inge Orgole**, 60. sünnipäeval dotsentidele **Uno Sahvale** ja **Aleksander Blumfeldtile**.

70. sünnipäeval pälvis tänu vanemraamatukoguhoidja **Elsa Kudu**, 75. sünnipäeval laborant **Erika Maasepp** ja 85. sünnipäeval vanemõpetaja **Gerda Raadi**.

ILMAR TIGANE

«Elektroluminestsentsi ja pooljuhtide laboratooriumi üks peamiseks põhiteemaks on kilestruktuuride, eriti epitaksiaalkilede moodustumise mehhanismi uurimine. Vastavad tööd toimuvad sektorijuhataja füüsika-matemaatikakandidaat I. Tigase juhtimisel».

(Tartu ülikooli ajalugu III kd., lk. 296)

Mõneti sümboolne, et mees, kellest juttu, on ealt ja arengujärkudeltki nüüdiselektroonika kaasaegne. Kinnituseks mõned faktid.

3. veebruaril 1925 sündis Tartu tuntud koolimehe Ferdinand Tigase peres poeg Ilmar. Kestis elektroonika aoaeg. V. Zworykin leiutas äsja mosaiikse valgustundliku mosaiikkihiga saatetoru tulevase televisiooni tarbeks, pisut hiljem elektronmikroskoobi esmavariandi, O. Lossev avastas elektroluminestsentsi... Lootusrikkalt alanud kasvukahekümnendi viimasesse veerandisse murrab sisse suur sõda, ka Ilmar Tigase õpingutesse Tartu Poeglaste Gümnaasiumi reaalharus. Sõjajärgset kujunemiskahekümnendit elektroonikas iseloomustavad otsingud pooljuhtmaterjalide valdkonnas. Ilmar Tigasele algab see Tartu Naha- ja Jalatsikombinaadis, kus ta jõuab osakonnajuhataja asetäitja ametipostile, loob perekonna, lõpetab kaugõppekeskkooli, et siis, 1957. aastal tulla TRÜsse füüsikat õppima.

Pärast füüsikaosakonna kiitusega lõpetamist 1962. aastal saab Ilmar Tigasest samas labori elektronmikroskoopia insener. Ühena esimestest meil ja kogu maailmas rakendas Ilmar Tigane elektronmikroskoopiat elektroluminestsentsainete uurimiseks. Seejuures on ta kestvalt tegelnud elektronmikroskoopiliste meetodite evitamisega füüsikaosakonnas, ülikoolis ja vabariigi teistes asutustes. Siia kuulub tudengite väljaõpetamine oma ala spetsialistideks arvukate kursuse-, praktika- ja diplomitööde kaudu, koostöö bioloogide, geoloogide ja aerosooliuurijatega, samuti tegevus A. S. Popovi nim. Raadiotehnika, Elektroonika ja Side Teadus-Tehnilises Ühingus ning ühingus «Teadus».

Ilmar Tigasest kujunes kiiresti esmaklassiline füüsik-eksperimentaator rakendamaks aine ehitumuse uurimise kompleksseid elektro-vaakum-mehhaanilis-krüo-ja-miskõik-veel suurseadmeid. Siin on vaja tehnikamehe taipu ja kogemust, tehnoloogi täpsust ja visadust, teoreetiku eruditsiooni ja läbinägevust ning tingimata veel midagi, mille kohta öeldakse materjalitunnetus, kui jutt on ütleme Rodinist.

Mehistumisaastates tuleb tunnustus. 1973. aastal kaitseb Ilmar Tigane prof. K.-S. Rebase juhendusel valminud kandidaaditöö, 1974 valitakse vanemteaduriks, 1977 sektorijuhatajaks.

Nüüd, teadlase küpsusaastate künnisel, võib oodata ka seda, planeerimatut, teaduslikku tähttulemust. Võimalik, et selleks kujunevad Ilmar Tigase hiljutised uustulemused sellest, et tõhusaimad tahkest ainest kiirgavkiled on mosaiikstruktuuriga. Selle erinevusega, et aoaegade millimeetri kümnendike asemel on nüüd tegemist mikromeetri kümnendikega. Nõnda on edenenud «pildi sisse minek» elektroonikamaterjales, ikka kümme korda pisemate detailideni iga kahekümneaastase arengujärgu kohta.

Vähemalt kaks järku on veel minna, alles siis jõuab elektroonika aatomstruktuuride valdamiseni. Seetõttu viibib paljuoodatud elektroluminestsents-paneeltelergi. Ühtlasi nähtub, et tunnustatud positsiooni ja soliidsete saavutustega elektroonika ei avalda mingeid sisemise ega välise ammendumise või stagneerumise tunnuseid.

Jätkuvat koospüsimist oma globaalse eakaaslasega soovivad

kolleegid
füüsikaosakonnast.

TRÜ teadus 1984

(Algus 2. lk.)

tide (töötasu, tööjõud) ebaühtlase jaotusega, sest lepingute sõlmimiseks mingeid piiranguid ei tehtud. Kui aga tänavu ei suurendata TRÜle eraldatud palgafondi ja tööjõu limiite, osutub lepinguliste tööde edasine laiendamine võimatuks.

Üldiselt on koosseisuliste lepinguliste töötajate jaotus teaduskonniti vastavuses tööde mahuga. Vastavust pole ÜMPIs, kus täidetakse 4,9% TRÜ lepingute üldmahust, aga töötab 6,5% lepingulisest koosseisust. Arstiteaduskonna õppejõudude haaratus on vaid 47,4%, üliõpilaste osavõtt 5,4%. Töötajate arv ei vasta mahule ka harulaborites.

Suurendamist vajab Eesti tarbeks tehtavate tööde maht. Rohkem peaks olema ka teadustöö põhisuundade ja sihtkompleksprogrammide temaatikaga seotud lepinguid.

MATERIAAL-TEHNILINE BAAS

Uusi seadmeid hangiti rohkem kui miljoni rubla eest. Tänu elektroluminestsentsi ja pooljuhtide labori mikroprotsessortehnika sektori edukale tööle on juba sellest aastast võimalik parandada meie teadustöö arengut, mida seni on pidurdanud personaalarvutustehnika ebapiisavus. Valmis mikroarvuti katseeksemplar.

Osteti mitmeid kallihinnalisi seadmeid: elektrokardiograaf «Meridian» USAst (142 800 rbl.), ultratsentrifuug Ungarist (80 000 rbl.) jt. Kapitalistlikest riikidest hangiti uusi seadmeid 431 400 ja sotsialistlikest riikidest 286 400 rubla eest.

Olemasolevate seadmete paremat kasutamist on pidevalt jälginud TRÜ seadmekomisjon. Suurel määral takistab aga meie teadustöö tulemuslikkust TO ja ÜMPI ruumikitsikus.

Arvutustehnika muretsemise ja kasutamise paremaks planeerimiseks on reorganiseerimisel arvutustehnika komisjon. Esimesena vabariigi kõrgharidussüsteemis hakkas meil tööle standardiseerimisteenistus.

TEADUSTÖÖ TUNNUSTUS

TRÜst on NSVL TA nõukogu liikmeid 19, koordinatsiooninõukogude ja komisjonide liikmeid 15, toimetuskolleegiumide liikmeid 6. Ühistes uurimistöödes osales 128 TRÜ teadlase kõrval ka 20 muudest NSVL TA instituutidest. Teaduskontaktid on väga tihedad ENSV TA instituutidega, paljud TA teadlased osalevad ka ülikooli töös.

Praegu on ülikoolis 1 NSVL Pedagoogika Akadeemia korrespondentliige (prof. A. Koop), 1 NSVL Meditsiini Akadeemia korrespondentliige (konsultantprof. J. Saarma), 1 ENSV TA akadeemik (prof. P. Ariste) ja 8 ENSV TA korrespondentliiget (professorid J. Rebane, M. Bronštein, H. Trass, A. Kask, P. Kard, V. Palm, J. Peegel ja H. Rätsep).

ENSV TA presiidiumi ja ENSV KKEHM kolleegiumi ühisistungil märgiti ära 23 TRÜ teadustööd, mis arvati ka ENSV 1984. aasta parimate nimistusse. On selgunud ka NSVL TA 1983. aasta aruandes äramärgitud TRÜ teadlaste tööd.

1985. aasta NSVL riikliku preemia taotlemiseks esitati prof. Artur Linnu juhitava kollektiivi tööd valgu biosünteesist. Esile tuleb tõsta ÜMPIt, kellele anti 1983. aasta töötulemuste eest üleliidulises sotsialistlikus võistluses II koht.

ÜTÜ

Teadustöö kõikidest vormidest võttis osa 90,7% üliõpilasi (1983 — 94,5%). Vähenemine on tingitud üleliidulise konkurssülevaatuse jäigematest kriteeriumidest.

Üleliidulise konkurssülevaatuse vabariikliku vooru võitjaiks kuulutati koos EPA ja TRKga ka TRÜ (vt. 1. lk.).

Töötas 87 ringi. Ringide tugevdamiseks ja liikmete täpsemaks kindlaksmääramiseks seati uuesti sisse liikmepiletid.

Üliõpilased avaldasid trükis 196 tööd. Üleliidulisele konkursile esitati 45, ülikoolisisesele 812, vabariiklikule 241 tööd. Need arvud on eelmise aastaga võrreldes pisut väiksemad, sest uurimustele esitati suuremaid nõudmisi. Taškendis toimunud üleliidulise teadustöö nõukogu istungil teatati, et TRÜ on pälvinud üleliidulisel konkurssülevaatusel III koha.

NSVL TA korraldatud üliõpilastööde konkursil sai NSVL TA diplomi teoreetilise mehaanika kateedri aspirandi Andrus Salupere üliõpilasaegne uurimus (juh. prof. Ü. Lepik).

ERIALANÕUKOGUD

Töötas 3 doktoriväitekirja (5 erialal) ja 8 kandidaadiväitekirja (19 erialal) kaitsmise nõukogu. Neis kaitsti 3 doktori- ja 40 kandidaadiväitekirja (15 kandidaaditööd oli TRÜst).

Intensiivsemalt töötasid pedagoogika teooria ja ajaloo erialanõukogu (esimees prof. A. Koop, teadussekretär prof. J. Mikk), kus kaitsti 7 kandidaadiväitekirja, ning biokeemia, normaalfüsioloogia, histoloogia ja embrüoloogia erialanõukogu (esimees prof. A. Kallikorm, teadussekretär prof. Ü. Hussar). Viimases kaitsti 11 kandidaaditööd.

Kehtivuse kaotas 3 kandidaadinõukogu. VAKile esitati kinnitamiseks 2 meditsiinialast kandidaadiväitekirja nõukogu — sisehaiguste, patoloogilise anatoomia ja farmakoloogia ning närvihaiguste, psühhiaatria, neurokirurgia erialal.

KONVERENTSID

TRÜ teadlased olid 3 üleliidulise konverentsi korraldajad. Vabariiklikke konverentse toimus 5, ülikoolisiseseid 7. Väljaspool ülikooli osales konverentsidel 1083 TRÜ teadlast.

VÄLISKOMANDEERINGUD

Väliskomandeeringuis viibis 46 ülikooli töötajat (kõige rohkem filoloogiateaduskonnast — 12, neist 5 õppejõudu keelekursustel, 5 õppetööl). Suurenenud on meedikute väljasõitude arv NSVL KKEHM kaudu. Väliskomandeeringuid ei olnud ajalooteaduskonnas, ainult 1 oli õigusteaduskonnast.

Ülikooli külastas 31 välisriikide spetsialisti. Külalislektoreid taotleti 15, kuid võimaldati ainult 1. Teiste ministeeriumide ja organisatsioonide palveil on ülikooliga tutvunud 1584 välismaalast.

Väliskomandeeringute tulemusel juurutati TRÜs 39 uut uurimismeetodit, töötati välja või täiendati 33 loengukursust. Väliskomandeeringute tulemusi on kasutatud 16 kandidaadi- ja 5 doktoriväitekirja vormistamisel.

TUNNUSTUS

NSV Liidu TA 1983. aasta tähtsamate teadussaavutuste hulka arvati ka mitu TRÜ uurimust. ENSV KKEHM käskkirjas on esitatud premeerimiseks järgmised uurimistööde täitjad: juhendajad prof. Karl-Samuel Rebane (kahe tulemuse eest), prof. Artur Lind, vanemteadur Ants Raik alateema juhendajana, vastutavad täitjad vanemteadurid Juhan Kolk, Jüri Jagomägi ja Juhan Sedman, dots. Ülo Haldre, vanemteadurid Jüri Roosaare ja Viktor Seeman, dots. kt. Aleksander Luštšik, ÜMPI labori juhataja Andres Metspalu.

ÜTÜ ● ÜTÜ ● ÜTÜ ● ÜTÜ ● ÜTÜ

(Algus 1. lk.)

Teaduslik kommunism
Tiina Heinmaa.

NLKP ajalugu
Andrus Aukust.

● Uurimuslikud tööd. Sellele konkursile saadeti ülikoolist 28 tööd. Parimaks kõrgkooliks ühiskonnateaduste uurimuslike tööde juhendamisel tunnistati TPI, kolme parema kateedri hulka kuulus ka meie NLKP ajaloo kateeder (juh. prof. J. Kalits). Tänu eduka juhendamise ja sellealase töö organiseerimise eest avaldati professoreile Johannes Kalitsale ja Jaan Rebasele ning dots. Ervin Kivimaale.

ÜLKNÜ ajalugu ja kaasaegne rahvusvaheline noorsooliikumine

II preemia (35 rbl.) ja diplom: Kersti Kessel.

III preemia (25 rbl.) ja diplom: Peep Pruks.

Ära märgiti ning anti diplom Riina Männiste tööle.

NLKP ajalugu

II preemia (35 rbl.) ja diplom: Ain Sermat, Hannes Kiris, Tarmo Kinkar.

III preemia (25 rbl.) ja diplom: Tiia Kambla, Anne Niit, Urve Olesk, Anton Mühlberg, Meeli Müüripeal, Diana Eerma.

Marksistlik-leninlik filosoofia

I preemia (50 rbl.) ja diplom: Mart Raukas.

II preemia (35 rbl.) ja diplom: Aet Habermann.

Poliitiline ökonoomia

III preemia (25 rbl.) ja diplom: Madis Kiisa.

Ära märgiti ja anti diplom Ain Ehamaa, Kersti Joonase, Raul Eametsa ja Mihhail Daškovski tööle.

Teaduslik kommunism

II preemia (35 rbl.) ja diplom: Toomas Erik.

Ära märgiti ja anti diplom Kalev Lutsu ja Aivo Noormetsa tööle.

TÄHTPÄEVAKALENDER

J. G. Gezelius

3. veebr. 1615— 20. jaan. 1690

1638. aasta lõpul immatrikuleerus Tartu ülikooli endine Uppsala ülikooli üliõpilane **Johan Georg Gezelius**. 1638. aastal omistati talle juba *mag. phil.* ja 1641 sai temast kreeka keele, järgmisel aastal teoloogia professor.

Tema teaduslik karjäär osutus väga viljakaks — üle 150 töö käsitles ladina, kreeka ja heebrea keelt. Gezelius oli mitme õpperaamatu autor. Tähtsamaks tööks tuleb kahtlemata pidada Tartus väljaantud kreeka keele grammatikat, mida kasutati Rootsi ja Soome gümnaasiumides ja ülikoolides isegi XIX sajandi algul. Tema initsiatiivil muretseti Academia Gustaviana trükikojale heebrea trükitähti.

1649. aastal oli Gezelius sunnitud Tartust lahkuma. Rootsist naasis ta alles 1660. aastal Liivimaa superintendendina. 1664 määrati J. G. Gezelius Turu piiskopiks, siin aitas ta palju kaasa Soome koolihariduse edendamisele.

Fr. Puksoo

23. jaan. 1890— 18. okt. 1969

Silmapaistev raamatukogutegelane ja bibliograaf Friedrich Puksoo oli aastail 1919—1944 ülikooli teadusraamatukogu juhataja. Tema sünnist möödus äsja 95 aastat.

Fr. Puksoo (1935. aastani Puksov) algatusel viidi ülikooli õppeprogrammi 1927 fakultatiivne raamatukogude kasutamise ja bibliograafia kursus, kus õpetati üliõpilasi orienteeruma raamatukoguhoidja kutseharidusele.

Fr. Puksoo initsiatiivil loodi sidemed paljude välisraamatukogudega, 1922. aastal alustati rahvusvahelist raamatukogudevahelist laenutust. Laenutuspartnerite hulgas oli ka mitu NSV Liidu keskraamatukogu.

Praktilise tegevuse kõrval alustas Fr. Puksoo raamatukogunduse ja bibliograafia teoreetiliste probleemide uurimist.

1924—1939 koostas ta ülevaate «Eesti raamatute üldnimestik». 1973. aastal täiendustrükina 1934. aastal ilmunud «Raamat ja tema sõbrad» on mõeldud kõigile inimkonna kultuuriloost huvitatuile, raamatusõpradele ja üliõpilastele olles esimeseks eestikeelseks üldülevaateks raamatu kultuuriloost.

SIRJE TAMUL

Muuseumimõtteid

Eelmise aasta viimast **TRÜ ajaloo muuseumi filiaali Dmitri Uljanovi kortermuuseumi** teadusliku nõukogu koosolekut juhatas selle esimees EKP Tartu Linnakomitee sekretär Kalle Merusk. Hinnati tehtut, arutati uue aasta töösuundi. Kortermuuseum on õppeotstarbeline muuseum. Kõrvuti D. Uljanovi elu Tartu perioodiga annab ekspositsioon ülevaate marksismi levikust linnas ja ülikoolis 1880.—1890. aastatel, üliõpilaste esimestest marksistlikest ringidest, sajandivahetuse ülikoolist, 1905.—1907. ja 1917. aastate revolutsioonilistest sündmustest Tartus. Siin saab näha ka sajandivahetuse Tartu üliõpilastubade üht varianti (kus seda mujal veel näha võiks?).

1984. aastal külastas muuseumi ca 7700 inimest, neist oli TRÜ üliõpilasi ainult 365 (kevadsemestril 288 — 13 üliõpilasgruppi ja sügissemestril 77 — 3 üliõpilasgruppi). Kevadsemestri kolmeteistkümnest grupist oli kümme arstiteaduskonnast. Nende muuseumis käimise initsiaatoriks on hügieeni ja tervishoiuorganisatsiooni kateedri dotsent Malle Niit. Ta organiseeris igale grupile arstiteaduse ajaloo tutvustamisel ühe temaatilise seminari, mille pidas muuseumi vanemteadur. Loodame, et selline koostöövorm jätkub ning et seda hakkaksid kasutama ka teised teaduskonnad.

Koos arstidega olid ajaloolased ainukesed ülejäänud ülikoolipere esindajad kevadsemestril. III ja IV kursus külastas muuseumi oma vabast ajast koos kursusejuhendajate Aadu Musta ja Villu Tamuliga. V. Tamul korraldas muuseumis koos meie töötajatega ka ÜTÜ ajalooringi temaatilise ürituse.

Sügissemestril on muuseumi külastanud ainult kolm esimest kursust — ajaloolased, defektoloogid ja filoloogid. NLKP ajaloo kateedri õppejõud dotsendid Hans Dsiss ja Inda Rajasalu ning Milvi Hirvlaane leidsid võimaluse oskuslikult kasutada meie muuseumi materjale ka NLKP ajaloo õpetamisel.

Kahjuks on see kõik. Meil on käinud tudengid kaugest Kaasanist, aga enamik TRÜ üliõpilasi pole muuseumi veel jõudnud.

Alanud on uus aasta, uus semester, uued lootused. Ehk saab tudeng uuel aastal meie muuseumis oma teadmistele lisa?

ALEKSEI PAUKSON,
ajaloomuuseumi vanemteadur

Tunnustus teadustööle

(Algus eelmises lehes)

ÕIGUSTEADUS

● «Kuritegude peamised liigid ja nende ärahoidmine» (tead. juh. dots. A. Paltser; autor prof. I. Rebane»).

MEDITSIIN

● «Kromosoomide polümorfismi ja fenotüüpiliste tunnuste vaheliste seoste uurimine eri soost ja vanuses inimestel normis ja patoloogias» (tead. juh. biol. doktor A.-V. Mikelsaar; autorid A.-V. Mikelsaar, nooremtead. S. Kivi);

● «Aortokoronaarse šunteerimise mõjust südame- ja veresoonkonna funktsionaalsele seisundile koronaarpuudulikkuse erinevate vormidega haigetel» (tead. juh. med. doktor T. Sulling; autorid T. Sulling, dots. J. Maaroos, prof. T. Karu, med. kand. J. Eha, E. Altraja, E. Käärik);

● «Parodondi ja hambakõvakudede haiguste patogeneesi uurimine» (tead. juh. dots. S. Russak; autor dots. E. Lebur);

● «Saunaprotseduuride rakendamine südame isheemia- ja hüpertooniatõve taastusravis» (tead. juh. prof. E. Laane; autorid E. Laane, prof. J. Riiv, A. Klink, V. Ruga, med. kand. R. Suija).

* * *

Teadusraamatukogu loodusteaduse lugemissaali ees on eksponeeritud osa tunnustuse saanud teadustöid.

Aruandest endast js selle tegemisest

Teadusprorektori nõukogu ettekandele eelneb teadustöö aruande koostamine. Sellest kõnelevad lähemalt järgmises intervjuus teadusosakonna töötajad.

Teadusosakonna teadussekretär dots. Aavo Luuk, kuidas võiks lühidalt iseloomustada aruannet?

«See on ligi 200-leheküljeline köide, mis sisaldab muu hulgas 12 tabelit ja 15 graafikut. Niisugune töö vastab juba doktoritöö mahule. Ülikool kui juhtiv kõrgkool peab selle esitama NSVL KKEH Ministeeriumile, samuti vabariiklikule ministeeriumile.»

TO juhtiv insener Sirje Mark, kui palju aruande kokkupanemiseks aega jääb?

«Saame seda teha alates 20. detsembrist, kui allasutustest hakkavad laekuma aruanded. 10. jaanuariks peab aruande statistiline osa olema juba Moskvas. Lõpliku variandi peame ära saatma veebruari esimesel nädalal.»

Kes võtavad aruande tegemisest osa?

«Lähtematerjali annavad teaduskonnad, kateedrid, laborid, muud teaduslikud allüksused. Lõppvariandi kirjutavad TO töötajad. Aruanne kajastab kompleksselt kogu teaduslikku uurimistööd ja sellega seotud probleeme ülikoolis. Teadustöö aruandel on ka küllalt suur ajalooline väärtus, sest see annab aasta-aastalt ülevaate ülikooli teadustöö olukorrast. Samuti hindavad selle järgi ülikooli teadustööd kõrgemalseisvad organid.»

Aruande struktuur?

Aruanne koosneb kolmest osast: statistiline materjal, selle kommentaarid ja analüüs ning ülevaade tähtsamate teadustööde tulemustest. Põhilised teemad on kajastatud teadusprorektor prof. A. Kallikormi ettekandes.

Teaduskondades ja teistes allasutustes valmis viimane aruanne uue juhendi järgi. Uut juhendit koostades püüdsime silmas pidada, et aruannet oleks võimalikult lihtne teha ning et siin kajastuks just selline materjal, mida teadusosakonna enda käsutuses ei ole.

Teadusprorektori asetäitja dots. Jaak Järv, milliseid probleeme tekib aruande koostamisel?

«Kahjuks ei ole meil seda tegevust õnnestunud automatiseerida. Ülikoolis on küll AJS, kuid seal ei kajastu paljud TO jaoks vajalikud andmed.

Samuti ei pea kõik allasutused aruande esitamise tähtaegadest kinni. Kui näiteks allüksuse aruanne esitatakse 20. detsembri asemel alles 4. või 7. jaanuaril, siis on meil väga raske saata statistilist osa Moskvasse juba 10. jaanuariks. Tänavu vedasid meid selles suhtes alt üks teaduskond ja kolm muud teaduslikku allasutust.»

Aavo Luuk, aastavahetusel, st. detsembri lõpus ja jaanuari algul ei tegelenud ju TO ainuüksi aruandega?»

«Peale suure aruande tuli koostada osakonna üksikute töölõikude aruanded (aspirantuur, välissuhted, leiutustegevus jne.), mis saadeti erinevatele kõrgemalseisvatele organitele. Aastavahetusel tuli ka korrigeerida ja täiendada uue aasta plaane. Samal ajal jätkus muidugi meie igapäevane töö.»

22. jaan. 1915 — 27. jaan. 1985

Abner Uustal

Laupäeval kõlas ülikooli aulas leinamuusika. Oma õpetaja ja kolleegi professor Abner Uustaliga tulid hüvasti jätma paljud õpilased ja töökaaslased. Alles nädalapäevad varem tähistati professor Uustali 70. sünnipäeva. Talle saabusid õnnitlused, teda tuldi õnnitlema koju, kust viimasel aastal halvenenud tervis teda enam tööle ei lubanud. Tema eluteed meenutas rektor prof. Arnold Koop. Lahkumissõnu laususid kolleegid, õpilased.

Abner Uustal sündis 22. jaanuaril 1915 Saaremaal Abula külas meremehe perekonnas. Õigusteaduskonna lõpetas ta 1940. aastal *cum laude*. Suure Isamaasõja tegi ta läbi eesti laskurkorpuses. Järgnes neli aastakümmet kestnud töö ülikoolis. 1950. aastal kaitses ta Moskva ülikoolis kandidaadikraadi. Professor Uustal oli NSV Liidus esimesi rahvusvahelise mereõiguse uurijaid. 1961. aasta oktoobris kaitses ta doktoridissertatsiooni. 1966. aastast oli A. Uustal rahvusvahelise õiguse professor. 1971 valiti ta õigusteaduskonna dekaaniks, kellena töötas kuus aastat. 1973—1984 juhatas A. Uustal riigi- ja haldusõiguse kateedrit. Alates 1. maist 1984 töötas ta TRÜ riigi ja õiguse teooria ja ajaloo kateedri professorkonsultandina. Kommunist Abner Uustal oli nõudlik õpetaja. Tema kutsemeisterlikkus, eruditsioon, otsekohesus ning ausus tagasid kolleegide ja üliõpilaste siira ning sügava austuse.

Professor Uustal oli viljakas teadlane. Temalt ilmus mitu monograafiat, sada teaduslikku artiklit rahvusvahelise õiguse paljudest eriharudest ja esimene nõukogude Eesti rahvusvahelise õiguse õpik.

Professor Uustal oli Nõukogude Rahvusvahelise Õiguse Assotsiatsiooni asutajaliige ning kuulus Ülemaailmsesse Rahvusvahelise Õiguse Assotsiatsiooni. Professor Uustal oli rahvusvahelise mereõiguse juhtivaid spetsialiste NSV Liidus.

Ta oli kohusetundlik ja täpne inimene, kes imetlusväärselt oskas eristada tähtsat ebaolulisest nii teadustöös kui igapäevases elus. Tema teeneid on kodumaa hinnanud ordeniga «Austuse märk», 4 medaliga ja Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga. 1982. a. kanti A. Uustal üleliidulise ühingu «Teadus» auraamatusse.

Mälestus kommunist Abner Uustalist jääb küsima.

Professor Abner Uustal maeti Raadi kalmistule.

TRÜ ÕIGUSTEADUSKOND

Füüsikuil tihedad päevad

Kuigi füüsikaosakond on ülikooli ulatuses väike, peame siin lahendama mitmeid küsimusi, mida ei saa sugugi väikeste hulka arvata. Senini oli näiteks osakonna õppeedukus ülikoolis madalaim. Möödunud semestril tegeldi sellega osakonna kõigil tasanditel, kaasa arvatud muidugi üliõpilaskond ise. Sessiooni tulemused rahuldasid meid kõiki. Suurem probleem on aga osakonna komplekteerimine ja side armeesse kutsutud noortega. Probleemi keerukusele viitab seegi, et mõnele kursusele on jäänud vaid kümnendik esialgsest koosseisust. Probleemiks on ka fundamentaalsete teadussuundade juhtimine ja edaspidine planeerimine lepinguliste uurimistööde väga suure mahu puhul. Kõik need ja teised küsimused nõuavad põhjalikku kollegiaalset läbiarutamist. Sobivaimaks ajaks on kujunenud jaanuar, kus õppejõududel ja ka kooliõpetajatel on rohkem vaba aega.

* * *

8. jaanuaril toimus füüsikamajas traditsiooniline füüsikaõpetajate päev, kus osakonna õppejõud ja mitukümmend vabariigi õpetajat arutasid ühishuvi pakkuvaid probleeme. Tulipunktis olid ülikooli kirjaliku vastuvõtueksami küsimused. Koos õpetajatega selgitati välja, mida meil eksamitel peaks muutma. Ühtlasi selgitati ka õpetajatele, mida ülikool vastuvõtueksamite kirjaliku korraldamisega taotleb. Õpetajatele jagati tutvumiseks eelmise aasta eksamite küsimustikke.

Füüsikapäevast osavõtjaid tutvustati ka ülikooli pedagoogikaprobleemide uurijate uute töödega. Neis huvipakkuvaim oli niinimetatud «musta kasti» meetodi kasutamine õpilaste füüsikahuvi ja taibukuse kasvatamisel. Meetod seisneb selles, et õpilasele antakse kätte kast, millel on kuus klemmi. Need viivad kastis olevate mitmesuguste elektroonikaelementide juurde. Kombineeritud mõõtmistele tuginedes tuleb määrata kasti sisu. Osavõtjad võisid ise proovida, kuidas see töö käib.

Esmakordselt oli tänavustel füüsikaõpetajate päevadel esindajaid ka kutsehariduskoolidest.

* * *

12.—18. jaanuaril tegid oma aastatööst kokkuvõtteid ja vaagisid tulevikukavasid kolm füüsikaosakonnaga seotud teaduslaborit: elektroluminestsentsi ja pooljuhtide, aeroelektri ning keskkonnakaitse füüsika labori töötajad kogunesid Käärikule seminarile. Kõigil kolmel laboril on märkimisväärseid tulemusi nii fundamentaaluuringute, rakendusuuringute kui ka juurutustöö alal, milles lugeja võis veenduda ülikooli eelmise lehe järgi. Rõõmustas ka elektroluminestsentsi ja pooljuhtide laboris L. Humala valmistatud väikearvuti demonstreerimine. Lubati juba tänavu teha veel kümme sellist arvutit, mida võiksid kasutada ka ülikooli teised kollektiivid.

Kõigi nende laborite töörütmi ahistab ruumipuudus. Ainukesena paistab sellest väljapääsu leidvat elektroluminestsentsi ja pooljuhtide labor, kus ehitajad rassivad juba hoolega ligi pool miljonit maksva juurdeehituse kallal. See peab valmima aasta lõpuks. Ka teiste laborite juhatajatel tuleb ruumiprobleeme lahendama hakata sama teed mööda, nagu tegi seda A. Tammik, elektroluminestsentsi ja pooljuhtide labori juhataja. Ülikooli õpperuumide arvel teaduslaborite pigistavat kinga ei saa ega tohi parandada!

* * *

28.—30. jaanuaril organiseeris vabariiklik füüsika õppemetoodika nõukogu (esimees K. Kudu) Otepääl laiendatud seminari, kus samuti arutati mitmesuguseid kõrgkoolifüüsika õpetamise kitsaskohti. Leiti, et ei saa ainuüksi tõlkeõpikutele lootma jääda. On vaja välja anda füüsikaõpik mittefüüsikutele. Muidugi pole see lihtne, kuid asi ei kannata enam edasilükkamist.

* * *

4.—5. veebruaril toimusid füüsikamajas traditsioonilised, juba 15. Eesti NSV füüsikapäevad, mille organiseerisid vabariiklik füüsikakomisjon, ENSV TA Füüsika Instituut ja TRÜ füüsikaosakond. Kuulati 12 ettekannet ENSV TA instituutide teadlastelt ning 4 ettekannet TRÜ õppejõududelt. Tehti kokkuvõtteid juba aastaid arenenud uurimissuundadest. Arutatud küsimuste ring näitab, et meie vabariigi füüsikute uurimistemaatika üha laieneb. Tegeldakse väga aktuaalsete teadusprobleemidega, nagu näiteks neutriino massi määramine, ja väga vajalike rakendusfüüsikaliste uuringutega (aine lõõkpurustamise mõju füüsikalised alused). Nõupidamine võimaldas saada ülevaate kolleegide tööst ja koordineerida omavahelist tööd.

Kui lisada, et 25.—28. jaanuarini pidasid ka meie teoreetikud füüsikamajas väljateooria probleemidest miniseminari, millest külalistena võttis osa paarkümmend teadlast teistest liiduvabariikidest, siis nähtub, et alanud aasta esimesed nädalad olid füüsikutele väga tihedad. See viisaastaku viimane aasta on ju pikema perioodi jooksul tehtud töödest kokkuvõtete tegemise aasta ja oligi õige aeg kohe algul kõik põhjalikult läbi kaaluda, et 1985., viisaastaku viimane aasta edukalt lõpule viia.

Professor
KARL-SAMUEL REBANE,
füüsikaosakonna juhataja

VENIA LEGENDI

Esmaspäeval, 18. veebruaril kl. 16.15 toimub Vanemuise 46 aud. 109 matemaatilise analüüsi kateedri dots. **Vladimir Fljaiseri** *venia legendi* loeng teemal «Эндоморфизмы полигонов и конструкция сплетений».

Dots. MATI KILP,
matemaatikateaduskonna
dekaan

KES SOOVIB VEEL TUUSIKUT

seedeelundite haiguste raviks Valgevene sanatooriumi «Krinitsa» **16. veebruarist 11. märtsini** pöörduda kiiresti ametiühingukomiteesse.

FILMIKLUBIS

Esmaspäeval, 11. veebruaril kl. 19 Vanemuise 46 **filmiajaloo programm.** Itaalia neorealismi tähtteoseid — **Roberto Rossellini** «Rooma — lahtine linn» (Roma, città aperta, 1945). Peaosades Anna Magnani (Pina) ja Aldo Fabrizi (preester). Kommentaar prof. J. Lotmanilt.

Kolmapäeval, 13. veebruaril kl. 18 Vanemuise 46 A. Tšehhovi 125. sünniaastapäeva tähistuseks **Nikita Mihhalkovi** «Lõpetamata pala pianoolale» (1977). Osades J. Solovei, O. Tabakov, A. Kaljagin, J. Bogatõrjov, N. Mihhalkov jt.

«VARIAS»

Noor uurija Zoltan Kristai püüab leida mõrvarit, maniakki, kelle ohvriks on langenud juba mitu noort tütarlast. Püüdes päästa oma armastatud tütarlapse au, kes oli sattunud kurjategija kätte, hukkub Zoltan Kristai...

Filmi **«Ohver»** režissöör on Ungari üks noorema põlve väljapaistvamaid mehi GYÖRGI DOBRAY. Kaasa teeb mitu Ungari populaarset näitlejat: Gabor Reviczky, Aniko Safar, Ferenz Kallai.

Seda filmi saab näha kinos «Varia» alates 12. veebruarist. Seansid toimuvad kl. 19.30 ja 21.30. Ühe pileti hind on 45 kop. Eelmüük toimub 11. veebruarist TRÜ peahoones.

Kiirustage, sest pileteid on piiratud arvul ja ka seansse on vähe.

K. VÄLK,
filmiklubide nõukogu liige

KUNSTIKABINET

ootab oma vanu liikmeid ja võtab vastu uusi. Õppekavas on joonistus-, maali- ja skulptuuritunnid. Saab harjutada graafikatehnikaid (sügav- ja lametrükk). Tegevuskunstialane praktilis-teraapiline lühikursus. Väljasõidud muuseumidesse.

Kes ei tunne kutsumust kunstitegemise vastu, kuid on nõus kunstijüngritele poseerima, võib tulla modelliks.

Pöörduda peahoone ruumi 13, mis on avatud iga päev kella 17st.

Sügisel I kursusele astunud üliõpilast
KULDAR RAUDNASKI
mälestavad žurnalistikaosakonna üliõpilased ja õppejõud.

Toimetaja VARJE SOOTAK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 532. MB-01897. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Ülikool» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Raamatukogu

Kontrolleksemplar

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 4 (1401) | Reedel, 15. veebruaril 1985 | Ilmub 22. novembrist 1948 | Hind 2 kop.

Esimene nädal läbi!

Kui õppejõud lausus esmaspäeval (aga millisel!? — kolmekümnekraadine ja kõvemgi külm!) «Head kevadsemestri algust!», siis ei saanud selle peale kuidagi tõsiseks jääda. Kevad tundub sel talvel veel nii kaugel olevat. Aga kui kaugele ta ikka jääb? Klubi soovitab juba taidlusele ja lauluvõistlusele mõtlema hakata (vt. 4. lk.). On muidki märke

Semestri algus oli igatahes tõine. Esimesel päeval oli võimalik kohtuda meie saadikukandidaadi Rein Ristlaanega. Õhtul kutsus filmiklubi. Paljudel ringidel ja teistel klubidel tasuks küll FK viimase aja tegevusest eeskuju võtta. Lisaks R. Rosselini Rooma-filmile võis sel korral osa saada suvisest «Gaudeamusest». Ilusad kaadrid olid. Tabavad hetked, kaunid vaated. Peol käinul hakkas aga kahju, et sellel mitteosalenud ei saanud filmist kogu tõde üliõpilaslaulupeo kohta. Puudus igasugune info. Ju see nii vist mõeldud oligi. Üritus oli aga seda väärt, et temast ka väärtfilm teha.

Ei julge neid sõnu veel ühelegi lõpetamata filmile anda, aga loota võib. Nii loodame palju ka sellestki filmist, mille kaadreid tehti teisipäeval Veski-nim. auditooriumis. Filmi toimetaja Marika Seppius: «Jah, see on küll sama film, mille tegemisest Mart Kadastik «Edasis» kirjutas. Ta on ise stsenaariumi autor ja režissöör. Film professor Paul Aristest peaks valmima juba märtsis.»

Nädala algul valitsenud külmalaine taandus paari päeva pärast. Seepärast on nüüd alust arvata, et ka Tartu maraton ära peetakse. Peaksimegi vist pöialt hoidma!

SÕNUM

Armee aastapäev

Nõukogude armee ja sõjalaevastiku 67. aastapäeva puhul korraldab TRÜ kõrgkoolidevahelise sõjalis-sportliku kahevõistluse. See on kavas **20. ja 21. veebruaril.** Toimub laskmine spordipüssist ja lahingurelvast (Elva lasketiirus) ning suusavõistlus. Oma osavõtust on praegu teatanud Kaunase PI, TPI, Läti RÜ, EPA ja muidugi TRÜ ise. Üritust aitavad komsomolikomitee sõjalis-patriootilise töö sektoril organiseerida ALMAVÜ ülikooli komitee ja interklubi.

Osavõtjaile on kavas interklubi korraldatud sõprusõhtu, ekskursioonid mööda linna, vene üliõpilaste näitetrupi etendus ja agitbrigaadi kontsert.

NB! 21. veebruaril kl. 17 toimub klubis armee aastapäevale pühendatud pidulik koosolek ja kontsert.

GEORGI BUJANOVSKI,
ravi IV k.,
sõjalis-patriootilise töö sektori juhataja

Uusi väitekirju

Täpselt nädal tagasi kaitses Kaunase Meditsiiniinstituudi kardioloogianõukogus oma kandidaadiväitekirja **ÜMPI nooremteadur Imbi Rahumaa.** Dissertatsiooni «Tsentraalse hemodünaamika kompleksne hinnang südame isheemiatõve haigetel pärast aortokoronaarset šunteerimist» juhendaja on prof. Jaan Riiv, teaduslik konsultant meditsiinidoktor Toomas Sulling. Oponendid Riia Meditsiiniinstituudi prof. J. Volkolakov ja Kaunase Meditsiiniinstituudi prof. I. Blužas andsid uurimusele kõrge hinnangu. Nõukogu üksmeelne otsus oli anda väitekirja autorile meditsiinikandidaadi kraad.

„Press' 84"

Tervelt neli päeva, 5. kuni 8. veebruarini vältas Moskvas sealse ülikooli žurnalistikateaduskonna eestvõttel korraldatud **üleliiduline teaduslik-praktiline konverents «Nõukogude ajakirjandus 1984».** Töötati mitmes sektsioonis, temaatika oli avar: ajalehe keelest ja stiilist TV- ja raadiokommunikatsiooni probleemideni, rajoonilehtede mõjukuse tõstmisest kontrapropaganda efektiivsuseni, ajakirjandussotsioloogiast tehniliste uuendusteni toimetustöös. Meie ülikooli õppejõududest pidasid konverentsil ettekande žurnalistikakateedri dotsendid Marju Lauristin, Sulev Uus, Peeter Vihalemm ja õpetaja Hagi Šein.

TIIT MATSULEVITS

Juristid Vilniuses

Talvise koolivaheaja viimase nädala sisustas **õigusteaduskonna teine kursus koos kursusejuhendajaga Vilniuses.** Võõrustajateks olid oma stuudiumiga sama kaugel olevad Vilniuse ülikooli juuratudengid. Leedukatel oli meile pakkuda tihe programm. Saime näha ja teada, kuidas õpitakse nende teaduskonnas. Vaatamata suurele külmale meeldis väga üliõpilaste endi korraldatud linnaekskursioon. Külastasime ka Vilniuse Ooperi- ja Balletiteatrit. Vaatasime-kuulasime üht Leedu esimest klassikalist ooperit «Pilenai». Mulje jättis nii etendus kui ka teatrihoone ise. Kevadel ootame oma uusi sõpru külla Tartusse.

TRIIN RAHNU,
õigust. II k.,
teaduskonna pressisekretär

Näitusele!

Riikliku Filharmoonia kostüümikunstnik **Agu Pilt** (õppinud meil ajalugu 1969—1976, tegutsenud ka kunstikabinetis) on teadusraamatukogu kohviku fuajees välja pannud 29 kostüümifantaasiat. Nii on ta ise oma piltide kohta öelnud. Samas on kaks tema illustreeritud raamatut P. Ilmeti «Tuuletee. Ajastaja». ja M. Blochi «Ajaloo apoloogia».

II korrusel saab vaadata raamatukogu graafikakogust pärit olevaid itaalia, madalmaade, prantsuse, saksa ja inglise kunstnike **antiikmütoloogiaainelisi teoseid** (pikemalt oli sellest pühapäevases «Edasis»).

Kindlasti pakuvad huvi ka läinud suvel 85-aastaseks saanud prof. **Voldemar Vaga** joonistused linna Kunstnike Majas.

ENNE VALIMISI ● ENNE VALIMISI ● ENNE VALIMISI ● ENNE VALIMISI

Kohtumiskoosolekult Rein Ristlaanega

● **Fotomälestus 1980. aasta aprillist. EKP Keskkomitee sekretär Rein Ristlaan oli tutvunud ülikooli objektidega. Ta kõneles TRÜ nõukogu liikmeile oma muljetest, samuti eesseisvaist ülesannetest.**
KALJO RAUA foto

Uue semestri esimene päev algas täie pingega. Pärast esimesi loenguid koguneti kella kaheks aulasse valimiseelsele kohtumiskoosolekule. Esitasid ju ülikooli ja linna trükikoja kollektiivid Eesti NSV Ülemnõukogu valimiste Tartu Ülikooli valimisringkonna nr. 137 saadikukandidaadiks EKP Keskkomitee sekretäri Rein Ristlaane.

Tema ühelt usaldusmehelt prof. Lembit Raidilt kuulsime saadikukandidaadi lähema tutvustuse. Rein Ristlaan on sündinud 1933. aastal Tallinnas, lõpetanud 10. keskkooli, seejärel 1956. aastal TPI keemiktehnoloogina. Ta on töötanud mitmetes ettevõtetes töölisest direktorini. 1963.—1967. aastani oli ta Tallinna Linna TSN TK esimehe asetäitja, 1967—1975 Tallinna Linna parteikomitee sekretär. Alates 1975. aastast asus ta juhtima EKP Keskkomitee kaubanduse ja teeninduse osakonda, 1980. aastal valiti EKP Keskkomitee sekretäriks. Põhitöö kõrvalt on Rein Ristlaan jõudnud kirjutada väitekirja. 1973. aastast on ta majandusteaduste kandidaat, 1976. aastast dotsent. Rein Ristlaanelt on ilmunud sisukaid majandusteemalisi kui ka ideoloogiaküsimusi käsitlevaid artikleid.

Õppeprorektor prof. Uno Palm kõneles meie pakilisematest muredest, mille lahendamisel läheb ülikoolil tarvis oma saadiku abi. Tegelikult on Rein Ristlaane osa meie seni saavutatus küllaltki suur. Oli ta ju ülikooli juubeli vabariikliku organiseerimiskomisjoni esimees. Meenutagem sedagi, et ülikooli 350. aastapäev tõi meile teadusraamatukogu uue maja, füüsikahoone, kehakultuurimaja, üliõpilasperede ühiselamu, hiljem ka palmihoone.

Eeloleva viisaastaku plaani projektis on Lätte tänavale ehitatav ühiskonnateaduste ja humanitaarteaduste hoone. Nii selle kui Nooruse tänavasse ehitatava tellistest ühiselamu valmimisega on ees veel palju probleeme. Uue palmihoone kõrval on amortiseerunud troopikataimede hoone, sinnagi on vaja uut, samuti kaktuste osakonnale. Majandusõu ja garaaži tulevane asukoht peaks olema Riia mnt. praeguste ladude juures. Kuid on selge, et ülikooli enda jõududest jääb nende ülesannete lahendamiseks väheks.

H. Heidemanni nim. trükikoja korrektor Riina Kuusik kõneles trükikoja probleemidest. Töötatakse väga kehvades tingimustes. Nüüd on vastu võetud otsus uue trükikoja ehitamiseks aastail 1988—1992. Seni tuleks kuidagi suuta parandada praeguseid töö- ja olmetingimusi.

Õigusteaduskonna I kursuse üliõpilane, komsomolikomitee ideoloogiasektori juhataja Tiit Vajak tutvustas lühidalt ülikooli komsomolielu tugevaid ja nõrgemaid tahke. Nii näiteks tullakse hästi toime suurürituste korraldamisega, vajaka jääb komsomolitöö suunamisest kursustel ja rühmades. Ülikooli halvaks visiitkaardiks on ka ühiselamud.

Eesti NSV teeneline kultuuritegelane Uno Uiga nentis meie kooride praegust kõrget taset. Mureks on aga koht, kus laulda. Tartu laululava ei kanna enam. Selleks suveks tehakse küll ajutine lava, kuid linn vajab massiürituste tarvis korralikku nüüdisaegset kompleksi.

Kõnelejad toetasid üksmeelselt Rein Ristlaane kandidatuuri ja kutsusid valijaid tema poolt hääletama.

Niisugused olid tartlaste ettepanekud, milles paluti oma tulevase rahvasaadiku abi. Rein Ristlaan tänas kollektiive, kes esitasid tema kandidatuuri ning lubas omalt poolt nende küsimuste lahendamisele igati kaasa aidata. Kohtumiskoosolekust osavõtjad kuulsid temalt lähemalt viisaastaku viimase aasta majandus- ja ideoloogia valdkonna saavutustest ja vajakajäämistest, samuti vastuseid arvukaile küsimustele.

VARJE SOOTAK

Poliitpäeval

Kolmapäevasel poliitpäeval kohtus ülikooli komsomoliaktiiviga EKP Keskkomitee büroo liikmekandidaat, EKP Keskkomitee parteiorganisatsioonilise osakonna juhataja LEV ŠIŠOV. Ta kõneles tähtsast lähenevast ühiskondlik-poliitilisest teemast — valimistest. L. Šišov peatus ka meie maa majandussaavutustel, kaadripoliitikal ning vastas küsimustele.

Lev Šišov oli viiekümnendate aastate algul meie komsomolikomitee liige, samuti asesekretär. Tänane komsomolikomitee sekretär Arvo Lamp andis talle tänutäheks tehtu eest üle ülikooli komsomoli kõrgeima autasu — teenete medali.

Kohtumisest võtsid osa ka EKP Tartu Linnakomitee esimene sekretär Enn-Arno Sillari, EKP TRÜ komitee sekretär Advig Kiris ja ELKNÜ Keskkomitee osakonnajuhataja Andrus Lauren.

Komsomolikomitees

● Komsomolikomitee selle aasta esimesel istungil 12. veebruaril anti soovitus NLKP liikmeks astumiseks taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedri assistendile **Martin Zobelile**, poliitilise ökonoomia kateedri aspirandile **Anu Toomasele** ja füüsika V k. üliõpilasele **Vahur Lutsule.**

● Arutusel oli **Kaido Pringi** (ajal. IV k.) personaalküsimus. Teda karistati noomitusega koos arvestuskaardile kandmisega üliõpilasele ebaväärika käitumise pärast.

● Komitee asesekretäri ja liikme kohustest vabastati **Verni Loodmaa** seoses tema suundumisega erialasele tööle kaubanduslaborisse nooremteaduriks.

● ENSV üliõpilasnõukogu liikmeteks kinnitati **Mare Havel** (ravi IV), **Tiina Noot** (geogr. III), **Ardo Kubjas** (mat. IV) ja komsomolikomitee sekretär **Arvo Lamp.**

● Otsustati võtta meie organisatsiooni 28. konverentsil tehtud kriitiliste märkuste ja ettepanekute plaan täitmiseks ja juhinduda sellest sektorite tööplaanide koostamisel.

● Kinnitati komitee kevadsemestri istungite plaan.

● Kontrollilt võeti maha internatsionalistliku kasvatustöö otsus.

● Kinnitati EÜE välisrühmade kandidaadid.

● Seoses lähenevate valimistega võeti vastu asjakohane otsus.

IMBI ERNITS,
pressisektori juhataja

● TÕLKEVÕISTLUS LÕPEB 1. MÄRTSIL. TÕLKEHUVILISTELE ON MIDAGI LUGEDA 3. lk. ●

Kuigi 1950. aasta jaanuaris vastu võetud põhiseadus kohustab osariikide valitsusi tagama kõigile kodanikele töö, on tööpuuduse kasv **INDIA VABARIIGIS** aina tõsisemaks muutuv probleem, mis väga teravalt puudutab ka kõrgharidusega inimesi. Veel 1965. aastal oli Indias registreeritud 2,5 miljonit töötut, 1970. aastal 4,1 miljonit, 1975. 9,3 miljonit, ning 1983. aastal ulatus ametlikult kirja pandud töötute koguarv juba 20 miljonini.

India kõrghariduse areng on viimaste aastakümnete vältel kaasa toonud kõrgesti koolitatud spetsialistide arvu tunduva kasvu. Paraku ei ole riigi majanduslikud võimalused haritud asjatundjate rakendamiseks suutnud selle kasvuga sammu pidada. Kõrgharidusega töötuid on aasta-aastalt ikka rohkem.

«Täna, kolm aastakümmet pärast India sõltumatuse saavutamist, kannab meie kõrgharidussüsteem endiselt koloniaalse mineviku jälgi,» öeldakse riikliku ülikoolide komisjoni raportis, mis avaldati 1979. aastal. Ettekanne sedastab: India kõrgkool on vanalt haridussüsteemilt saanud päranduseks orientatsiooni üldhumanitaarse profiiliga kaadri ettevalmistamisele administratiivapparaadi erisuguste lülide tarvis. Paljudel hindudel seostub humanitaarharidus tolle tavakohase prestiižiga, mida kätkeb endas riigiametniku karjäär. India ajakirjandus kurdab: kõrgharidussüsteem toodab suurel hulgal «üldiselt haritud» inimesi, kellel puudub ettevalmistus mis tahes konkreetse töö tarvis.

Mõistagi kajastub see ka kõrgharidusega spetsialistide tööhõives: viimasel ajal on Indias tööpuuduse kasv olnud 12% aastas, diplomeeritud spetsialistide hulgas aga 19% aastas. 1970. aastal registreeriti tööbörsidel töötutena 277 000 kõrgkooli ja aspirantuuri lõpetanut, 1975. aastal — 936 000 ning 1981. aastal juba 1 miljon 524 tuhat spetsialisti. Ning needki arvud ei näita tegelikku asjade seisu, sest kõrgharidusest tulenev kõrge enesehinnang ja töötusega kaasnev prestiižilangus ei luba paljudel end töötuks registreerida.

Tööpuuduse peapõhjuseks on tasakaalu puudumine kõrge kvalifikatsiooniga kaadri ettevalmistamise ja riigi majanduse vajaduste vahel. Hoolimata järjest ahenevatest võimalustest leida «valgekraedele» tööd, suureneb India kõrgkoolides üliõpilaste vastuvõtt jõudsasti. Mitmete teaduskondade — eeskätt humanitaarsete fakulteetide — laiendamine pole tavaliselt tingitud maa või antud osariigi tegelikest vajadustest.

Aeg, mida noored inimesed peavad kulutama töö leidmiseks pärast kõrgkooli lõpetamist, kõigub erialati. 44,2% humanitaarala lõpetanutest leiab töö ühe aasta jooksul, 34,3% — kahe aasta jooksul. Insener-tehniliste kõrgkoolide puhul on vastavad arvud 50,9 ja 27. Paradoksaalne — hoolimata järjest kasvavast vajadusest tehnilise kõrgharidusega spetsialistide, arstide ja põllumajanduse asjatundjate järele levib tööpuudus ka nende seas: 1979. aastal polnud tööd 190 000 diplomeeritud inseneril, 33 000 arstil ning 56 000 põllumajandusspetsialistil.

Tööpuudus intelligentsi seas on ka üheks «ajude äravoolu» põhjuseks. Arenenud kapitalistlikud riigid pakuvad kõrgesti haritud meestele märksa soodsamaid olusid oma võimete rakendamiseks — suur palk, paremad töötingimused ja võimalused teadustööks. Hääda sunnil sõidavad ka oma kodumaad armastavad haritlased välismaale — kodus pole tööd! Näiteks 15 000 india arsti, kes saanud hariduse kodumaal, teenivad

(Järg 4. lk.)

Endel Hirvlaane

1978. aastast juhib ülikooli sõjanduse kateedrit sõjateaduste kandidaat polkovnik Endel Hirvlaane. Kolm aastat tagasi esitati talle intervjuuküsimus: «Miks otsustasite saada sõjaväelaseks?» Trükime vastuse osaliselt uuesti ära 1982. aasta 19. veebruari «TRÜst»:

«...Arvamust kujundas see, mida andis kirjandus, üht-teist kogunes keskkoolipäevil sõjalisest õpetusest. Ei saa mainimata jätta muljet, mida avaldasid vanemad koolikaaslased, kes noorte ohvitseridena saabusid tagasi mitmest sõjakoolist uhkete ja mehistena... Keskkoolipäevil sain päris heaks laskuriks, hakkasid meeldima relvad ja tehnika. Asjal oli ka oma moraalne külg — neljakümne teisel langes Velikije Luki all vanem vend. Pidasin kõige muu kõrval loogiliseks seda, et relv, mis tema kätest langes, tuleb üles tõsta minul.»

Ja täpsemalt algas Teie valitud elukutse õppimine...

«...1955. aastal sõjakoolis. Lõpetades sain moto-laskurvägede rühmakomandöriks.»

Mis oli enne Tartusse tulekut?

«1966. aastani olin allüksuste komandör. Seejärel tõi minu ellu pöörde sõjaväeakadeemiasse astumine. Lõpetasin selle kolme aasta pärast ja läksin Rjazani sõjakooli pedagoogilisele tööle. Sealt astusin uuesti akadeemiasse, aga nüüd adjunktuuri (st. aspirantuuri). Valmis väitekiri. Senist praktikas kogetut ja teoreetiliselt õpitut läks vaja Leningradi Sõjaväeakadeemias ohvitseride õpetamisel.

Milliseid üllatusi valmistas Teile ülikooli tööle tulek?

«Erilisi üllatusi polnud. Muidugi on vahe nende noormeeste vahel, keda õpetasin enne, ja keda nüüd. Ühed olid teadlikult valinud just sõjaväelase tee. Kui täpsemalt öelda, siis kohe algul märkasin füüsikute, keemikute ja arstide tõsisemat suhtumist meie ainetesse.»

Mis jääb meie noormeestel vajaka?

«Juba koolis võiks sõjaline ettevalmistus olla intensiivsem. Oma osa on ka vanematel. Armeeteenistusse hakkavad minema juba need noormehed, kelle vanemad ise pole sõda näinud. Ei ole suudetud küllaldaselt sisendada teenistuseks valmisolekut nii füüsiliselt kui moraalselt. Pealegi on tänapäeva noortel palju põnevat, mis sellest tõsisest katsumusest eemale võib kiskuda. Teenistuses aga ei aita määruste ja käskluste paljast täitmisest, distsipliin peab olema teadlik.»

Praegu viibib Nõukogude armees kolmelt kursuselt läinud üliõpilasi. Tagasi tulles algab teie kateedris töö nendega juba uuel tasandil.

«Nad on kindlasti mehistunud, nendega peaks olema lihtsam töötada. Palju armees õpitut saab ära kasutada, meie programm ei alga enam päris algusest nagu varem.»

Mida arvate sõjalis-patriootilisest tööst ülikoolis?

«Vormid on õiged, vahel võiks olla töö sisukam, huvitavam. Tudengid võiksid oma sellekohased soovid julgemini välja öelda. Ehk saame sellel aastal valmis ka oma lasketiiru Nooruse tn. majas.»

«Teame, et Teile kingiti juubeliks akordion. Mida sellel meelsamini mängite?»

«Kõike, mis pähe tuleb ja millest sõrmed jagu saavad. Isemängitud lood on palju südamelähedasemad. Muidugi peab meloodia jääma valitsevaks. Peale muusika on minu sõber olnud alati ka hea raamat.»

12. veebruaril sai Endel Hirvlaane 50-aastaseks. Kogu ülikooli perelt palju jõudu ja edu!

Lembit Pung

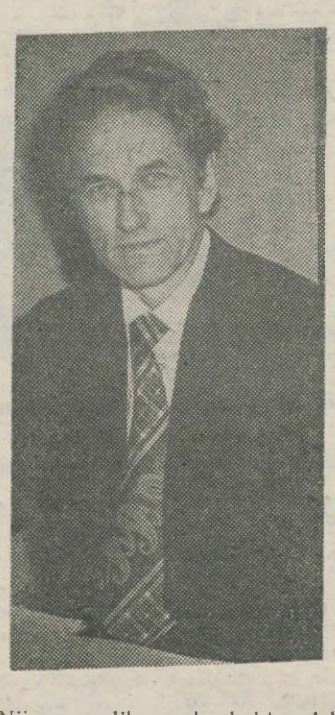

Nii noorusliku mehe kohta oleks patt arvata, et juba poolsada täis. Ent pass ja sünnitunnistus ei luba vaidlemist. Kui aga võtta kokku tööd, mis ta on teha jõudnud, siis vist piisaks ka palju rohkemateks aastateks.

Kohe pärast ülikooli lõpetamist (kuldmedaliga) siirdus Lembit Pung ülikooli aspirandina Minskisse uut uurimismeetodit õppima. Nii oli ta 25 aastat tagasi koos praeguse eksperimentaalfüüsika kateedri dotsendi Ü. Haldrega ülikoolis uue uurimissuuna rajamärkijaks. See elektronide paramagnetilise resonantsi nime kandev suund on meie osakonnas olnud üks kaasaegsemaid ja viljakamaid. Üleliidulistel üliõpilaskonkurssidel on saadud auhindu, kaitstud väitekirju, sealhulgas juubilari doktoritöö 1978. aastal. Neid uurimistöö tulemusi on mitu korda ära märgitud üleliiduliseltki.

Professor L. Pung on väga suurte kogemustega õppejõud. Ta on koostanud mitu uut loengukursust ja täiustab pidevalt praktikume uute töödega. Ühiskondliku tööga on L. Pung eeskujuks paljudele. Korduvalt on ta juhtinud parteiorganisatsiooni, ka praegu on ta selle sekretär. Ülikooli juubeli ajal oli tal tähtsaid ülesandeid külaliste vastuvõtu komisjonis. Tema juhitud ülikooli võistkonnad on saanud mitu aastat järjest üleliidulistel olümpiaadidel märkimisväärseid tulemusi.

Prof. L. Pung on laia huvideringgiga ja palju käinud-näinud mees. Tema reisimuljeid ligi paarikümnest välisriigist ja mitmekümnest huvitavast kodumaisest kohast võib ammuli sui tundide kaupa kuulata.

Kolleegid eksperimentaalfüüsika kateedrist ja füüsikaosakonnast õnnitlevad teda kogu südamest ja soovivad tema sünnipäeval, 17. veebruaril, et tal jätkuks energiat veel terveks teiseks poolsajaks.

Kolleegide nimel

KARL-SAMUEL REBANE,
eksperimentaalfüüsika
kateedri juhataja

Autasustamisi

TRÜ aukirja pälvis kauaaegse hoolsa töö eest 70. sünnipäeval Tartu Kliinilise Sünnitusmaja peaarst **Irina Veerma.**

Ülikooli aukirjaga autasustati ka dotsent **Albert Paltserit** tänuväärse töö eest õigusteaduskonna dekaanina aastail 1980—1984.

Tänu

Eesti NSV Haridusministeerium avaldab tänu konverentsi «300 aastat pedagoogikaharidust Eestis» organiseerimiskomisjoni liikmetele prorektor **Valter Haamerile** ja dekaan **Allan Liimile** ning ettekannete eest prof. **Helmut Piirimäele** ja dots. **Antidea Metsale.**

VÕIT 40 ● VÕIT 40 ● VÕIT 40 ● VÕIT 40 ● VÕIT 40 ● VÕIT 40 ● VÕIT 40 ● VÕIT 40 ●

Nii algas mulle sõda

Liidia Anikina

Igaühe sõjatee oli erinev, ka selleni jõudmine, samuti evakueerumine. Oleme oma ajalehes avaldanud aastate jooksul paljude TRÜ töötajate sõjameenutusi. Täna hakkab järgnema osakonnajuhataja Liidia Anikina kirjapandu, mis viib meid 1941. aasta Tartust Narva, sealt Tallinna, edasi aga mööda Soome lahte Leningradi ja sealt tagalasse.

* * *

TARTU

Olen sündinud 1920. aastal Tartus, siin üles kasvanud, koolis käinud ja 1940. aasta kevadel õhtukolledži lõpuklassi jõudnud. Minu isa Hugo Neostus oli hariduse poolest velsker. Leidmata kodanlikus Eestis erialast tööd, teenis ta pikka aega leiba tsinkografistina «Postimehe» trükikojas. Samal ajal pidas ta veel tuletõrjuja ametit Tartu tuletõrje lendsalgas. Sinna sain minagi oma esimese töökoha. 1941. aasta 6. juunil olin juba Tartu tuletõrje lendsalga telefonist. Töökoht asus tolleaegses Tartu pritsimajas, mis paiknes praeguse Oktoobri puiestee ääres, praeguse tribüüni kõrval.

22. juunil algas sõda. Elu Tartus muutus päevapealt. Töölismaja (praegune EPA peahoone) hakati võimude korraldusel ära andma jalgrattaid ja raadioaparaate. Sõjaväele konfiskeeriti autosid. Linnas olid üles pandud pimendamiskäsud, lähemate pommivarjendite sildid. Anti korraldus kleepida aknad diagonaalsete paberiribadega. Kauplused tühjenesid toidukaupadest, paljud poed pandi hoopiski kinni. Tehti ettevalmistusi ettevõtete ja töötajate evakueerimiseks kaugemale tagalasse. Üldiselt arvati aga, et sõda niipea Tartuni ei jõua.

Ka tuletõrje viidi häireolukorda. Pidime olema iga hetk valmis tegutsemiseks. Vaid korraks lubati mul joosta koju isiklike asjade järele. Magasime samas pritsimajas, mille aknaist nägin Kivisillal toimunut. 8. juulil laoti Kivisillale samast kõrvalt puuturult toodud kasehalgudest suured riidad, mis süüdati põlema. Tartu komandant helistas meile ja teatas, et kustutada ei tohi. Sel viisil valmistati silda ette õhkulaskmiseks. Ümbruskonna elanikele teatati ligilähedane õhkimisaeg ja kästi varju minna. Paljud tartlased olid juba linnast lahkunud.

9. juuli varahommikul võpatas maa kohutava jõuga plahvatusest. Ka pritsimaja sügavates keldrites, kus me ennast varjasime, värisesid seinad. Kui varjendist maapinnale jõudsime, ei olnud enam kaunist ajaloolist silda. Ümberringi lebasid vägevad kivirahnud. Mõned suuremad olid lennanud päris kaugele. Väiksemaid kivikilde võis leida raudteejaama juurestki. See plahvatus tegi tartlastele selgeks, et rinne koputab uksele.

Juba varem oli meile antud korraldus viia tuletõrje kõik väärtuslikum varustus Narva kaudu Leningradi. Tartust lahkumise aega hoiti saladuses, et vältida võimalikku sabotaaži. Aeg oli ärev ja nõukogude võimu vastased tegutsesid aktiivselt. Tegime kiiruga ettevalmistusi pikaks teekonnaks. Mehed korrastasid masinaid, paigutasid varustust autodele. Teele asusime 10. juuli hommikul. Sõitsime üle betoonsilla Narva maanteele. Raadi mõisa juures pöörasime vasakule. Meie kolonnis oli 8—9 autot: mitu punast värvi tuletõrjemasinat, kus osal tuletõrjujatest tuli istuda kahel pool pinkidel, näod väljapoole; paar veo- ja mõned sõiduautod. Esimese peatuse tegime linna lähedal Vasulas. Siinne mets oli täis Tartust evakueeritavaid asutusi ja nende kraami. Lausa hunnikutena lebasid maas mitmesugused väärtuslikud tööstuskaubad: jalatsid, rõivad, kangarullid. Mida ära viia ei saadud, kuulus hävitamisele: koostati akt, kraam valati bensiiniga üle ja põletati. Midagi ei tohtinud jääda vaenlasele. Evakueeritavate hulgas leidus neidki, kes hiilisid linna tagasi: kaebasid kõhuvalu, eemaldusid metsa ja olidki kadunud...

Olin tol ajal veel õige noor ja nooruserumalusest tundus mulle kõik toimuv suure ning erutava seiklusena. Enda arust nägin välja vägagi sõjakas: kandsin töökohalt saadud sõduripluusi, ratsapükse ja kirsasaapaid.

NARVA

Edasi sõitsime öösel hoolikalt pimendatud tuledega. Ka suitsetamine oli rangelt keelatud. Järgmiseks hommikuks jõudsime magamata, tolmuste ja määrdunutena Narva. Uudistasime naerdes üksteise välimust ja ruttasime laia jõe äärde reisitolmu maha pesema. Linna kohal keerutasid mingid lennukid, kuid keegi meist ei mõelnud võimalikule õhurünnakule. Me ei jõudnud veel pesema hakata, kui kostis kellegi ärev hüüe: «Minge kohe ära! Sakslane hakkab silda pommitama!» («Э-эй, уходите, немец мо-о-ост бомбить бу-у-дет!»). Hirmunult jooksime laiali. Juba oligi «Junkers» meie kohal. Lendur sihtis küll silda, kuid tugev tuul kandis pommid kõrvale ning objekt jäi terveks. Mingit õhutõrjet silla juures ei olnud ja fašistide lennukid võisid takistamatult tegutseda.

Oimetutena jõudsime tagasi peatuskohta. Seal saime karmi peapesu: mitte joosta omapead laiali, tuleb olla kohal ja oodata linna komandandi korraldusi. Kuid ei komandanti ega tema korraldusi polnud. Meid koguti kokku ja keegi tundmatu «ülemus» teatas, et sakslaste lood on täbarad, Hitler olevat võetud vangi ja sellega sakslased «Kaputt!» Homme-ülehomme on sõjal lõpp. Ta korjas meie juhtkonnalt tulirelvad ja andis käsu sõita Leningradi asemel Tallinna. Osa autosid jäeti Narva.

Tagantjärele mõeldes tundub selle «ülemuse» tegevus selge sabotaažina. Meie 6—7 autost ja paarikümnest relvastamata inimesest koosnev kolonn oli öösel Narva—Tallinna maanteel metsades varitsevatele bandiitidele kerge saak.

NARVAST TALLINNA

Pommitamisest rusutud, üksteisele risti vastukäivatest teadetest ja käskudest segaduses, ronisime jälle autodele. Sedapuhku viis tee läände. Suveöö oli lühike. Peagi hakkas valgenema. Ootamatult peatus esimene auto. Keset teed seisis kaks päevitunud nägudega tursket madrust, üks käsi automaadil, teine peopesaga meie poole sirutatud. Võtku me neid kaasa, nad peavad kiiresti Tallinna jõudma. Meeste sõnu kinnitasid dokumendid ja nad lubati meie pritsiautodele. Hoides vöö vahele torgatud käsigranaate, ronisid nad rohmakate sõdurisaabastega kolistades «Veevalaja» ülemisele korrusele. Pistsid madrusemütsi lindid hammaste vahele, et mütsid sõidu ajal peast ei lendaks, ja teekond läks edasi, mööda metsadest ning saludest, põldudest ja vaikivatest heinamaadest, mööda taludest ja neid ümbritsevatest viljapuuaedadest.

(Järgneb.)

Vaheajajärgne ühiselamu

Üliõpilane teab ise hästi, milline on tema ühiselamukodu: külm või soe (see sõltub endast vähe), must või puhas, lärmakas või rahumeelne. Viimased omadused sõltuvad küll temast endast ja kaaslastest. **Kolmapäeval, vaheajajärgsel kolmandal päeval uudistasid veidi kahe torni elamist-olemist ELKNÜ Keskkomitee üliõpilasosakonna juhataja Andrus Lauren, ELKNÜ TRÜ komitee sekretär Arvo Lamp, komitee olmesektori juhataja Priit Teder (maj. II k.) ja lehetoimetaja Varje Sootak.** Andrus Laurenil, meie endisel komsomolisekretäril tuleb oma uues töös kokku puutuda kõigi kõrgkoolide ühiselamutega. Juba ette võib arvata, et ega TRÜ kasuks võrdlus vist tule. Aga mida me siis nägime?

Leningradi mnt. 25. Luba meilt keegi ei küsinud, polegi, kes küsiks. Valvegraafik on seinal. Sealt loeme, et kella 8—12ni peaks valvet pidama Andrei Päsok (füüsika I k., tuba 454). Alles hiljuti ametisse asunud komandandiga ei õnnestunud samuti kohtuda. Tema uksel oli küll silt, mille järgi kella 10—12ni peaks ta kohal viibima. Arvatavasti olid tal sel ajal siiski edasilükkamatud asjatoimetused mujal.

Asusime korruseid üksteise järel üle vaatama. VI korrusel just majavanema Tõnu Pulleritsu sektsiooni juures on koridori lõpp vahtkustutiga ära värvitud: seinad, lagi. Mitmel korrusel on stendid olemas, aga tühjad. Vastu vaatab enamasti vaid ühiselamufunktsionääride nimekiri (igal pool pole nende toanumbrit märgitud). Märgid näitavad, et osa stende on koguni maha tõstetud. Erandiks polnud ka kõrvalasuv ühiselamu. Miks ei võiks koridorides ja fuajeedes siiski midagi rõõmsamat silma torgata? Olen täitsa nõus toimetusest loovutama pildimaterjali ja plakateid, kui on tõesti puudus sellest, millega võiks oma maja ilmestada. Geograafidel peaks ometi jaguma matkapilte. Või on äkki küsimus selles, kes seda tegema peaks. Ei tea, kas keegi otseselt on seda kohustatud tegema, kuid arvan, et iga korrusevanema pilku peaksid tühjad seinad ikka riivama.

Meil neljal tuli täita ka tulekustutaja ametit. Mitte päris tulekahju puhul (hoidku selle eest!), aga lihtsalt mitmes sektsioonis olid üldkasutatavates ruumides pirnid põlema jäetud. Mida ette võtta aga sektsiooni avatud ustega. Näib, et lukus nad ei käi. Vist võiksid aga käia. III korrusel oli mitu aknaklaasi lõhutud. Kes? Miks? Millal?

Leningradi mnt. 27 majas ei saanudki aru, kas valves olijad olid kohal või. Ühed tüdrukud sealsamas küll midagi õiendasid. Valveruumi uks oli lahti ja tungisime kaustikuid sirvima. 12. kuupäevast oli avatud külaliste registreerimise raamat. Kokku oli maja külastanud 12 võõrast. Nii suure hoone kohta siiski vähevõitu. Aga valve on ikkagi töötanud. Hiljem saime teada, et päeval on hoopis palgaline valve. Selle maja fuajee näitmaterjali üle kurta ei saanud. Pealegi asub siin valimisjaoskond. **Komandant Endla Jaanikesing:** «Majandusteaduskonna tööle võin anda viis pluss. Dekanaadiga on mõistlikud suhted. Prodekaan alles käis meid siin vaatamas. Bioloogia-geograafiateaduskonnaga on samuti asjad paremini laabuma hakanud, kui oli alguses, siis, kui nad siia majja kolisid.» Prodekaani tahaksime küll tihedamini näha.» Kiita sai selle maja nõukogu töö.

Viimase aja suurimaks mureks on olnud külm. Osa torusid lõhkes. Pärast kaugõppijate äraminekut lõhuti VI korruse köögi akna klaas ja sellest piisas. Muidugi ei näinud ega kuulnud keegi midagi. Ometi elasid seal lähedal ka vaheajal tudengid.

Selles majas hämmastas sanitaarsõlmede räpasus. Koridore koristavad koristajad. Tudengil on mitme toa peale puhastada vaid need ruumid, mida nad ise kasutavad. Ei kõlba kuhugi vabandus, et semester alles algas, pole veel jõudnud WC paberihunnikut ära viia. Pilt oli igatahes vastik. Märgime siin ära kahe niisuguse sektsiooni toanumbrid: 853 — 854 ja 721 — 722.

«Kellele on juhuslikult pihku või taskusse ununenud V korruse värviteler, palutakse see kiiresti oma kohale tagasi viia». Niisuguse kirja oli välja pannud korrusevanem. Ehk aitab ka ajalehes teatamine.

Mida öelda kokkuvõtteks? Ei taha eespool kirjutatu põhjal teha sugugi niisugust üldistust, et ühiselamus on kõik käest ära. Mitte sugugi. Suurem osa tudengeist elab ju ühiselamus ja on oma toad ilusaks sättinud. Rohkem hoolt peaks siiski olema ka ühiste ruumide jaoks. Seda saab teha vist aga ainult majanõukogu eestvõttel. Täitsa huvitav oleks teada saada nende mõtteid, ettepanekuid, kaebusi. Selleni tahame jõuda nii komitees kui ajalehes. Pole vist üleliigne sedagi ära märkida, et praegused majavanemad saavad oma nn. ühiskondliku töö eest koguni tasu. Kas igaüks õigustab seda? Mõtlema pani ka komandantide ja dekanaatide vahekord. Kas ei peaks siin olema ühiselt maha pandud need tegemised, mida kelleltki nõuda. Teaduskonna juhtkonna ülesanne peaks vist olema siiski ainult kontrollida, mitte aga näiteks majanõukogu eest midagi ära teha. Nõu anda saaks samuti. Aga selleks korraks aitab. Varsti vaatame teisi ühiselamuid.

Tõlkimisest. 1.

Need, kes tõlkevõistlusest osa võtta tahavad, teavad kindlasti, et tööd tuleb ära tuua 1. märtsiks. Kaks tööd on muide juba kohal! Tänases ja järgmises ajalehes tõlkimisega seoses olevad kirjatükid ei taha teid sugugi kiirustama sundima, aga ehk toovad tõlkijaid juurde. Loodame! Pealegi on ülikooli tõlkevõistlus juba küllalt eakas, ka tulemusrikas. Nii et põhjusi sellest kirjutada jagub.

Tõlkijaile aga meeldetuletuseks:

Tõlkida võib eesti keelde ilukirjandust maailma mistahes keelest. Proosatekstide (novellid, esseed, terviklikud katkendid romaanist või näidendist) pikkus võib olla 5—10 masinakirjalehekülge (2 intervalliga), luuletusi tuleb võistlusele esitada vähemalt 3 ühelt ja samalt autorilt. Esitada tuleb nii originaal kui tõlge kolmes eksemplaris. Eripreemia on parimale vahendusele NSVL rahvaste kirjandusest.

Osa võivad võtta kõik, kes võistluse väljakuulutamise hetkel olid või alates 1984. aasta sügisest on TRÜ statsionaarsed või mittestatsionaarsed üliõpilased. Tööd tuleb varustada märgusõnaga ja pealkirjaga «Tõlkevõistlus 1985», lisada suletud ümbrikus tõlkija nimi, teaduskond, kursus ja elukoht ning toimetada hiljemalt 1. märtsiks 1985 ajalehe «TRÜ» toimetusse.

* * *

Kirjanik Jean Paul on kunagi välja öelnud mõtte, et ilukirjandus, mida saab tõlkida, polevat seda väärtki. Maksimalistlik mõttetera, järelikult tugevasti vaieldav. Proosa puhul ehk rohkem, luule puhul kindlasti vähem ülepingutatud. Soostun täielikult Jaak Jõerüüdi väitega: «Luule tabatud tõde puhkeb täide õide ainult ühes keeles.» Üheks peapõhjuseks tuleb ilmselt pidada luules toimivat paradoksi, et sügavalt individuaalne saab ühendajaks indiviidi ning grupi vahel. Seesama sügavalt individuaalne *langetab tõlkija õlule sageli lausa kahekordse koorma, millest ta proosa puhul tihti vaba on. Edu või ebaedu sõltub sellest, kui adekvaatselt suudab tõlkija ise mõista ja seejärel vahendada teise inimese intiimselt läbikogetut (eeldused mittemõistmiseks võivad lähtuda väga eripalgelistest asjaoludest alates temperamendist kuni filosoofilise maailmanägemiseni).*

Eesti kirjalikku algupärast sõnakunsti peame me suhteliselt nooreks. Tõlked või mugandused on meie kirjanduses olulist osa mänginud selle algusaegadest peale (Stahli kirikukirjandus, Luce, Arveliuse, Holtzi, Willmanni proosapalad). Ants Oras on ühes oma artiklis öelnud: «Väikerahvale on tõlkekirjanduse probleem üks olulisemaid vaimse elu küsimusi — võrratult olulisem kui ühelegi suurrahvale, ning seda olulisem, mida vähem on asjaomasel rahval olnud võimalust iseseisvalt midagi luua.»

Oma rahva kirjandusliku mõtte arengut oleme tinglikult jaganud mitmetesse tõusu-mõõna perioodidesse. Tõusulaine on reeglina (sugugi mitte ainult Maarjamaal) seotud mingit laia sotsiaalset kõlapinda kandva usuga (usk tulevikku, inimese headusesse jpm.). Kui aga väikese rahvuskultuuri väheseil potentsiaalseil kandjail (kujundajail) ühel hetkel äkki puudub nimetatud usk, on tarvis pilk pöörata meist kaugemale jäävasse ruumi ja aega. Eelkõige sellisel juhul tuleb ilmestada oma kultuuri kõrgtasemelise kirjandusega väljastpoolt. Küllaltki tugevalt juurdunud oma *traditsioonide juures pole meil vähemalt esialgu põhjust karta ka meie endi kultuurispetsiifiliste mõtete lämmatamist võõrapärase poolt.*

Kirjastamine on süsteem, mille paindumatuse üle arutades oleme juba piisavalt jõudu raisanud. Ain Kaalepi ja teistegi poolt paarkümmend aastat tagasi välja pakutud variant — tiraažid väiksemaks, selle arvel suurendada nimetuste arvu — on jäänud siiani vaid ilusaks plaaniks. Kui algupärase ilukirjanduse puhul saab siin veel ette tuua objektiivseid põhjusi — mida sa avaldad, kui ei kirjutata —, siis tõlkematerjali puhul selle väite taha pugeda ju ei tohiks.

Jättes välja Lääne põnevad, ent madala kunstilise väärtusega bestsellerid (sellisel juhul on tõesti targem valida Peeter Urm, Herta Laipaik või mõni teine «oma mees») ning ideelis-poliitiliselt suunitluselt vastuvõetamatud teosed, jääb veel selline hulk eesti lugejale tõlkeina kättesaamatut kirjandusklassikat, et häbi mõeldagi. Tõlkijad aga kaebavad avaldamisvõimaluste nappuse üle.

Kuigi tõepoolest, meil ei ole ka erilist põhjust oma tõlkijatekaadri üle uhkust tunda. Vaatamata end avaldanute suhteliselt pikale nimekirjale on puudu isegi vene keele(!) korralikest vahendajatest (tahtmata siinjuures solvata mitmeid tõelisi tõlkemeistreid).

Olgu, aga seni kuni olukord ei ole paranenud, on meil kohustus valida. Selge, et ainult parimat. Siinkohal tuleb üks päris kopsakas kivi veeretada ajalehemeeste kapsaaeda. Ajalehe joonealustel ei ole tänapäeval enam ehk nii tugevat majanduslikku aspekti kui sajand tagasi, mil lehenumber lõppes püstolipauguga ning põnevile aetud lugeja oli järgmisel päeval ajalehepoisile taas oma veeringuid ulatamas. Lehte loetakse praegu nii või teisiti. Kas ei oleks näiteks võimalik kahvatute sõja- ja mõrvalugude asemel avaldada ka üht-teist kopsakamat tõlkekirjandust. Teab mis määratut efekti see muidugi ei anna, ent parem ikka varblane peos kui . . .

TIIT PRUULI

Taidluskonkurss!

Ametiühingu- ja komsomolikomitee ning klubi kuulutavad taas välja igakevadise teaduskondadevahelise taidluskonkursi. Võidu 40. aastapäevale pühendatud võistlus toimub **29. ja 30. märtsil.** Ootame ka selleteemalisi kavasid.

Suuremate teaduskondade koondkavad ärgu ületagu üht tundi. Üksikkavad piirdugu kuni 20 minutiga. Žanriliselt võivad etteasted olla väga mitmekesised: näidendid, pillilood, laulud, luulekavad, sõnalis-muusikalised kompositsioonid jne.

28. märtsiks ootame klubisse kavasid või stsenaariume (omaloomingu puhul). Eelnevalt peaksid kõik etteasted olema teaduskonna funktsionääridel üle vaadatud. Et täpsemalt prooviaegade ja muu olulise üle aru pidada, kutsub klubi teaduskondade kultuuriorganisaatoreid kokku neljapäeval, **14. märtsil** kl. 19 ruumi nr. 207 (kunstilise isetegevuse osakond, tel. 3 47 00).

Nagu ikka ootavad paremaid preemiad. Eriti hästi väljatulnud etteasted lülitatakse TRÜ taidluskollektiivide koondkontserdi kavasse, mis toimub «Vanemuise» kontserdisaalis aprilli algul.

Taidlusest osasaamisrõõmu kõigile!

Laulukonkurss!

TRÜ laulukonkurss «Tudengilaul — 85» on otsustatud maha pidada 15. märtsil kl. 19 klubis.

Ootame kõiki, kellel laulud laulda. Eelistatakse omaloomingulisi lugusid, eriti muidugi ülikooliteemalisi. Žürii mõõdab nii vokaali, instrumentaali kui ka teksti tihedust. Peapreemiale (50 rubla) tulevale laulule on kõik kolm komponenti võrdselt olulised. Eripreemiate hulk on endiselt suur ja auhinnad ihaldamisväärsed. Ühe eripreemia saab ka parim folklaulja.

Kõik ülesastujad peavad endid registreerima klubis hiljemalt **14. märtsil (tuba 207).** Vajalikud on laulude tekstid ja autorite andmed.

● **Sügisesel esmakursuslaste taidluskonkursil sai parima naisnäitleja eripreemia Brigita Lepamets arstiteaduskonnast.**

EVALD VELDEMANNI foto

TÄHTPÄEVAKALENDER

G. Helmersen

11. okt. 1803—15. veebr. 1885

15. veebruaril möödub 100 aastat Tartu ülikooli kasvandiku, ülikooli esimese mineraloogiaprofessori O. Engelhardi õpilase, Peterburi TA akadeemiku Georg Helmerseni surmast.

Pärast ülikooli lõpetamist 1824. aastal, siirdus ta koos oma õpetajaga Uuralitesse kullaleiukohti uurima. 1825. aastal kaitses kandidaadikraadi mineraloogia alal. Peale selle viibis Helmersen veel korduvalt Uuralites uurides koos E. Hoffmanniga sealse geognostika probleeme ja olles A. Humboldi saatjaks tema Venemaa-reisil nii Uuralitesse kui ka Altaisse.

Aastatel 1830—1832 jätkas Helmersen oma õpinguid Berliinis, kus täiendas ennast paleontoloogias. 1835—1838. aastani õppis ta mäeinstituudis, mille lõpetamise järel töötas samas geoloogiaprofessorina ja aastast 1856 direktorina.

Peale selle oli Helmersen Vene Geograafia Seltsi üks asutajaliikmeid ning seltsi autoriteetsemaid teadusorganisaatoreid.

Kui 1882. aastal asutati Venemaa Geoloogiakomitee, sai Helmersenist selle esimene direktor.

B. Hryniewiecki

20. veebr. 1875—13. veebr. 1963

20. veebruaril möödub 110 aastat tuntud botaaniku, ülikooli kasvandiku, Tartu botaanikaaia asedirektori ja ülikooli eradotsendi Boleslav Hryniewiecki sünnist.

B. Hryniewiecki astus Tartu ülikooli agronoomiaosakonda 1895. aastal pärast Varssavi ülikoolist poliitilistel põhjustel väljaheitmist. Juba samal aastal sai temast Tartu Loodusuurijate Seltsi liige ning ta hakkas süstemaatiliselt tegelema botaanikaga. Pärast ülikooli lõpetamist määrati ta 1901. aastal botaanikaaia assistendiks, 1902. aastal botaanikaaia direktori asetäitjaks. Oma õpetaja N. Kuznetsovi igakülgsel toetusel sai Hryniewieckist ülikooli eradotsent. 1903. aastal võttis ta osa teaduslikust ekspeditsioonist Armeeniasse. Ta täiendas end korduvalt välismaal ning 1909. aastal alustas uut teaduslikku tööd taimede õhulõhedest, mida kaitses 1914. aastal doktoriväitekirjana.

Edasi töötas B. Hryniewiecki Odessas ekstraordinaarse botaanikaprofessorina (1914—1919), 1919. aastast aga juba Varssavi ülikooli taimefüsioloogia ja taimesüstemaatika professori ja botaanikaaia direktorina. 1926. aastal valiti ta Varssavi ülikooli rektoriks. 1933. aastal ilmus üks tema tähtsamaid töid «Tentamen florae Lithunicae», mis käsitleb Leedu floorat ja selle uurimise ajalugu.

MARJE RAUDSEPP

F. Berg

16. veebr. 1845 — 22. märts 1938

16. veebruaril möödub 140 aastat rukkisordi «Sangaste» aretaja krahv Friedrich Bergi sünnist, kes väljapaistvate teenete eest põllumajanduse arendamisel valiti 1929. aastal Tartu ülikooli audoktoriks.

F. Bergi haridustee algas Tartu gümnaasiumis, järgnesid õpingud Pariisis Sorbonne'i ülikoolis ja Collège de France'is. Põllumajandusliku hariduse omandas ta Inglismaal ning oli hästi tuttav kaasaegsete teadlaste (Mendel, Darwin, Haeckel jt.) töödega geneetika ja selektsiooni vallas.

Tema suurim teene on Eestis talvekindluse ja hea saagikuse poolest tuntud rukkisordi aretamine. F. Berg tegeles ka nisu aretamisega, oli reformaator maaparanduse, kalakasvatuse, metsakasvatuse ja paljudel muudel aladel.

Üks omapäraseid arhitektuurilisi vaatamisväärsusi Eestis on Sangaste loss. F. Berg laskis selle ehitada aastail 1874—1881.

F. Bergi aktiivne tegevus kestis surmani, ta suri 93. eluaastal ning maeti Sangaste kalmistule. Sangaste aretuspunkti rahvas hoolitseb selle eest, et krahvi kalmul tärkaks ja sirguks igal suvel peotäis «Sangaste» rukist.

MARGIT RAUDMÄE

FILMINURK

Filmiklubi uus semester

Ka kevadepool õpiaastast kujuneb filmihuvilistele küllalt üritustetihedaks.

Senisest tunduvalt rohkem vaatame uuel semestril eesti filme. Loodame kohtuda M. Soosaarega ja näha tema «Viimset rahu» ning «Mängutoosi Manilaiul». Kavas on A. Söödi portreefilmid meie kultuuriinimestest (J. Võerahansu, V. Vaga, V. Raam), uued multi- ja mängufilmid. Ühel TRÜ lastele mõeldud seansil vaataksime H. Murdmaa «Karoliine hõbelõnga». Kevadepoole ka O. Neulandi vastvalminud «Hundiseaduste aegu» — filmi, millest oodati uut «Reliikviat». Veel on plaanis «Eesti kultuurfilmi» ja «Tallinnfilmi» kroonikate õhtu ja R. Marani uued looduspildid.

Mitu õhtut on pühendatud Gruusia režissööride (A. Rehviašvili, I. Kverikadze ja E. Šengelaja) loomingule. Vaatame ka laialdast tähelepanu äratanud ja seni parimaks läti filmiks peetud «Võõrad kired» (Lavastaja J. Streičs). 40. võiduaastapäeva puhul näidatakse A. Germani «Kakskümmend päeva ilma sõjata» jt. filme.

Ajalooprogrammis on R. Rosselini, O. Welles, vennad Marxid jt. Esmaspäevase kordusfilmina linastuvad V. Zurlini «Tatarlaste kõrb», O. Iosseliani «Elas laulurästas», A. Resnais' «Minu Ameerika onu». Lõpeb K. Zanussi töid tutvustav tsükkel, vaatame P. ja V. Taviani «Padre Padronet» jne.

Nagu öeldud, on kavas mitu kohtumist lavastajatega. Loengutega esinevad J. Lotman, L. Kärk, L. Priimägi, L. Kirt, S. Elerte.

Algab uus filmikirjutiste võistlus.

«GRUUSIA XIX SAJANDI KROONIKA»

Aleksandr Rehviašvili on lavastanud üksnes neli filmi: kaks lühikest («Nutsa», 1972 ja «Roheline aas», 1974) ning kaks täispikka mängufilmi («Gruusia XIX sajandi kroonika», 1978 ja «Kodutee», 1982). 1960. aastatel oli ta operaator vendade Georgi ja Eldar Šengelaja filmide juures ning esines ka väikeses rollis G. Šengelaja «Pirosmanis». «Gruusia XIX sajandi kroonika» moodustab koos «Nutsa» ja «Koduteega» triloogia, milles režissöör vaatleb inimvahekordi oma sünnimaa minevikus.

«Kroonika» on mõistulugu ebaloomuliku ja loomuliku vastasmõjust inimeses ning tema suhetes. Pealkirjas esinev sõna *kroonika* eeldaks mõningast ajalisruumilist konkreetsust, ka ajaloolisi tegelasi, ent Rehviašvili on oma filmis püüdnud hoiduda peaaegu kõigest, mis tavakujutluses võiks Gruusiaga seostuda. Ekraanile on toodud väga omapärane tinglik maailm; see on pigem mingi ajaülene kroonika. Filmi keskkonnakujutust on muide võrreldud F. Kafka juttudes valitseva õhustikuga.

1979. aastal võitis «Gruusia XIX sajandi kroonika» Mannheimi XXVIII rahvusvahelisel filmifestivalil neli auhinda: Mannheimi linna «Kuldtukati» parima režii eest ja FIPRESCi (Rahvusvahelise filmikriitika ühingu), CIKAEFi (Rahvusvahelise eksperimentaalfilmikunsti ühingu) ning Katoliku žürii eripreemiad.

Film linastub TRÜ FK seansil 20. veebruaril. Pikemat eelinfot võib leida arvustusest, mis on avaldatud ajakirjas «Iskusstvo Kino» 1981, nr. 1 lk. 81—91.

VEEBRUARIS TARTU KINODES

võib muuhulgas vaadata Jaapani psühholoogilist detektiivi **«Kolm saatmata kirja»**, mille stsenaariumi on kirjutanud **Kaneto Shindo**, (režissöör Y. Namura). Ungari lavastaja **R. Szörény** film **«Õnne sünnipäevaks, Marylen»** pildistab omapärasel viisil noore näitlejatari sisemaailma, kes samastab end kuulsa filmistaari M. Monroega. Põnevaim vaatemäng on kindlasti kanadalase **P. Harrise «Ohtlik laskumine Everestilt»**.

Kuidas saada malevasse?

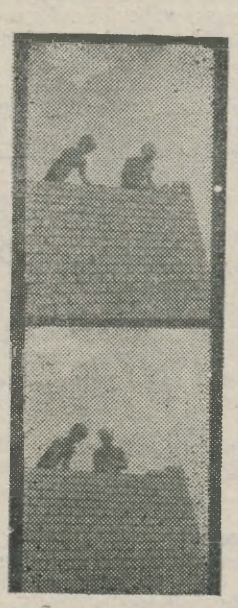

Taolise küsimusega on malevasektori poole pöördunud paljud esmakursuslased ja ka vanemate kursuste neiud. Vastus sellele küsimusele saab olla ainult ühene — tuleb endale rühm otsida, s. t. rääkida vanemate kursuste üliõpilastega, kes on varem malevas käinud või ise rühmafunktsionäär olnud. Loomulikult saab infot teaduskonna EÜE sektori juhatajalt ja ka komsomolikomitee EÜE sektorist. Viimasest saab teavet ka telefonil 3 52 56.

Alates märtsi keskpaigast leiate rühmafunktsionääride nimed ja aadressid regioonide reklaamplakatitelt.

Võimalusi on küllaga, tuleb vaid sobiv välja valida ja rühmajuhtidega malevakaup kokku leppida.

Nagu möödunud suvelgi, võivad EÜE-85 ridades töötada need üliõpilased, kellel on vaba ainult üks suvekuu. Analoogselt varasemate aastatega saavad EÜE-sse need esmakursuslased, kelle perfo on laekunud EÜE sektorisse hiljemalt 1. aprilliks.

Ka EÜE perfo täitmises pole võrreldes möödunud aastaga muudatusi, s. t. perfo tuleb täita täielikult, varustada see arstipunkti templi ja pildiga ning tuua TRÜ komsomolikomitee EÜE sektorisse, mitte aga anda rühmakomandöri kätte või mõne teise kõrgkooli EÜE sektorisse. Teaduskonna komsomolisekretäri ja dekaani allkirjaga varustab perfo teaduskonna komsomolisekretär, kui perfo on jõudnud EÜE sektorisse.

Komplekteerimisel kehtib muuhulgas kaks kuldset printsiipi: «suveplaane peame juba talvel» ning «kes ees — see mees».

Head õiget valikut!

JAAN VIHROV,
komsomolikomitee asesekretär

PROFÜLAKTOORIUM TEATAB

Profülaktooriumituusik antakse üliõpilasele või töötajale kord aastas (2 korda vaid erandjuhul). Eelisjärjekorras saavad selle dispanseersel arvel olijad. Üliõpilaste avalduse täidab arstipunkt, töötajate oma linna või rajooni polikliinik, naiste nõuandla, dispanserid jt.

Tuusikud (24 päeva 15 rbl. 30 kop., ravituusikud on tasuta) saab kätte 10 päeva enne vahetuse algust teaduskondade büroost. Dispanseeritud üliõpilastest ülejäänud tuusikuid saab anda ka desadaptatsiooni all kannatavatele (praktiliselt terved) I—II kursuse üliõpilastele.

MIDA ON VAJA TEADA VITAMIINIDEST?

Esmaspäeval, 18. veebruaril kl. 17 kõneleb Lutsu tn. 2 auditooriumis vitaminoloogia aktuaalsetest probleemidest meditsiinikandidaat M. Saava. Tulge kuulama, sest niisugusel pikal ja külmal talvel peaksime eriti hoolima vitamiinidest. Kas me aga oskame neid alati õigesti kasutada?

SUUSATAMINE!

TRÜ spartakiaadi murdmaasuusatamise võistlused toimuvad **20.—21. veebruaril** Emajõe välisujula juures. Start on 20. veebruaril avatud kl. 16—18ni. 21. veebruaril on teatesuusatamise start kl. 16.30.

Suusaspordi kateeder

INTERKLUBI

Selle semestri avakoosolek on **esmaspäeval, 18. veebruaril kl. 18** peahoones.

FILMIKLUBIS

Esmaspäeval, 18. veebruaril kl. 19 Vanemuise 46 **Valerio Zurlini «Tatarlaste kõrb»** (Il deserto dei tartari, 1976). Filmi on üles võtnud Itaalia paremaid operaatoreid Luciano Tovoli, osades esinevad J. Perrin (Drogo), V. Gassmann (Filimore), J.-L. Trintignant (Rovine), M. von Sydow (Hortiz) jt. Filmi kommenteerib **Linnar Priimägi.** Ringvaatena näidatakse **Arvo Iho** lühifilmi skulptor Ü. Õunast **«Mitme kandiga Õun».**

Esmaspäevakino on klubilastele tasuta. Muidusoovijatele müüakse pileteid 15 minutit enne seansi algust.

Kolmapäeval, 20. veebruaril kl. 18 Vanemuise 46 **klubi üldkoosolek** ja filmikirjutiste võistlusest osavõtjate autasustamine.

Gruusia filmikunst — **Aleksandr Rehviašvili «Gruusia 19. sajandi kroonika»** (1978). Ringvaates **P. Toominga «Allika poole mineja».**

KLUBIS

Laupäeval, 16. ja pühapäeval, 17. veebruaril kl. 21 semestri avapeod.

UUES KOHVIKUS

Reedel, 15. ja laupäeval, 16. veebruaril kl. 19 diskoprogramm.

Igale üritusele **üliõpilaspilet** kaasa!

PRESSISEKRETÄR!

Toimetus ootab tööplaani (esmasp., teisip.). Arutame: mida teeme edasi.

Lutsi eestlasest Ludvig Germanist

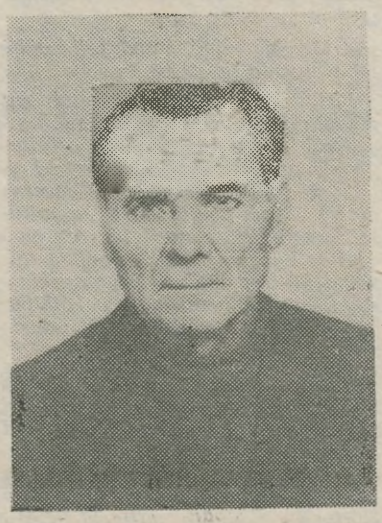

1936. aasta suvel tegi Paul Ariste oma poeedist üliõpilasele August Sangale korralduse üles otsida parimad lutsi murraku mõistjad Kagu-Lätis Ludza maakonnas. A. Sangal soovitati kohtuda 96-aastase Härma Vindzõga Põlda vallas Kirbukülas, samuti tema kultuurihuvilise poja Ludvig Germaniga. Peale lutsi murraku oskas viimane veel läti, vene, valgevene, poola, juudi ja mustlaskeelt.

Pärast sõda sai Ludvig Germanist NLKP liige ja kolhoosiesimees. Kolhoos arenes tema ajal jõudsalt. Tütred Emilia ja Liidia kasvatas ta tublideks Riia meditsiinitöötajateks. Tütar Malvina on Põlda külanõukogus raamatupidaja.

1973. aasta augustis külastasid L. Germanit etnograafid Aleksei Peterson ja Eevi Astel ning kunstnik Lembit Lepp. Muuseum sai tol korral kingituseks 18. sajandi lõpust pärineva leentooli.

25. veebruaril saanuks L. German 80-aastaseks.

TEKLIGA GLOOBUS

(Algus 2. lk.)

oma ülla ametiga leiba võõrsil, peaasjalikult USAs, Kanadas, Suurbritannias ja Pärsia lahe riikides. Samal ajal tuleb Indias endas iga 100 000 elaniku kohta vaid 2 diplomeeritud arsti. «Ajude äravool» küll mõnevõrra leevendab tööpuudust, kuid tekitab tohutut kahju riigi majandusele.

Mida teha? Valitsuskomisjoni raport väidab: osaliste muutustega, pisireformidega asja ei paranda. «Meie kõrgharidus on justkui gigantne rahn, mida on raske paigast nihutada ja muuta. Vaatamata tema vaieldamatutele saavutustele on ta juba ammu tõestanud oma sobimatust rahvuslike vajaduste ja püüdlustega.»

Lahenduse tekkinud teravasse olukorda võivad tuua vaid kardinaalsed muutused majandussüsteemis ning üliõpilaste arvu ja erialade struktuuri vastavusse viimine majanduse vajadustega.

«Азия и Африка сегодня»

SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT SPORT ● SPORT

Neli ülikooli: 1. TRÜ

On juba traditsiooniks saanud, et talvel kohtuvad TRÜ kergejõustiklased Moskva RÜ ametikaaslastega. Seekord toimusid võistlused Moskva Keskkehakultuuriinstituudi maneežis. Konkurentsi olid pakkuma tulnud veel Leningradi ja Tbilisi RÜ. Kaks päeva kestnud võistlusest väljus võitjana TRÜ (201 punkti), kes oli Moskva sõitnud mõnevõrra nõrgemas rivistuses. Moskvat edestati vaid 5 punktiga. Täielikult puudusid mitmevõistlejad (sealhulgas A. Ojastu), kes on suveks jõudu kogumas Musta mere äärse Adleri spordibaasides. Edukalt esines matemaatikaüliõpilane **Taimi Kõnn**, tulles esikohale kaugushüppes (5.87) ja 60 m tõkkejooksus (8,5 — TRÜ siserekord). Ala võidu saavutasid naistest **Katrin Rehemaa** (sp.med., 1000 m — 2.59,8) ja **Tiia Jupets** (majand., kõrgus — 1.65). Meestest tuli võitjaks **Taivo Mägi** (1000 m — 2.28,1) ja **Ain Evard** (kõrgus — 2.10). **Enn Lilienthal** saavutas isiklikud rekordid 60 m ja 200 m jooksus vastavalt aegadega 6,8 ja 22,8. 200 m-s jagas ta 1.—2. kohta. Hästi esines hüppealadel **Mati Püü** (kõrgus 1.95, kolmik 14.50 ja teivas 4.00). Kolmik- ja teivashüppes tasuks isiklik rekord. Kõik nimetatud meessportlased õpivad KKT-s.

TRÜ-le ja MRÜ-le järgnesid: 3. Leningradi RÜ 175,5 p. ja 4. Tbilisi RÜ 105,5 p.

Pärast võistlusi toimus sõprusõhtu. Tantsiti erinevate rahvaste tantse ning vahetati muljeid. Samalaadne võistlus toimub suvel Käärikul. Tulevikus on plaanis sõprusmatš Volgogradi tudengitega.

* * *

Laupäeva hommikul saabus TRÜ kergejõustikuvõistkond Moskvast. Sama päeva pärastlõunal asuti juba starti, selgitamaks Eesti NSV sisemeistreid. Siin tõestas taas **T. Kõnn**, et ta on parim, tulles kahekordseks võitjaks (kaugus — 5.73 ja 50 mtj. — 7,1 — Eesti NSV sisetippmark). Meestest saavutas ainsana võidu bioloogiaüliõpilane **Raivo Raspel** (600 m — 1.20,5). Võistkondlikult võitis Tallinn, TRÜ oli teine.

* * *

Kergejõustikusektsioon tuletab meelde, et TRÜ talvised **meistrivõistlused kergejõustikus toimuvad 20.—21. veebruaril kergejõustikumaneežis (Ujula 4).** Teaduskondadevahelise teatevõistluse II etapp toimub **28. veebruaril** kell 20 samas. Teatevõistlusest lähemalt järgmises ajalehes.

AIVO NOORMETS

Suusamatkale

23. veebruaril toimub ülikooli traditsiooniline suusamatk Elvast Käärikule. Raja pikkus on 40 km. Toitlustamine on Palul ja Arulas.

Matkast osavõtuks registreeruda spordiklubis alates esmaspäevast, 18. veebruarist kuni kolmapäevani. Osavõtumaks endiselt 1 rubla.

Elva stardipaika on võimalik sõita rongiga Tartust kell 8.44 (pileti hind 40 kop.). Nimelipikuga varustatud pakid võtab Elva raudteejaamas peale spetsiaalne auto. Käärikul saab pakid kätte sööklamaja esikus.

Käärikule jõudes tuleb kohe registreerida end söökla esikus ja vastu võtta matkaembleem. Sööklas pakutakse suppi ja teed. Osavõtjate kasutada on dušš ja saun.

Tartusse saab tagasi sõita autobussidega kell 16, 17 ja 18. Seekord Käärikul majutamist ei ole.

Osavõtjail palume matkaks hoolega valmistuda — üle vaadata varustus, riietus. Suusavarustust saab selleks puhuks laenata ka ülikooli suusabaasist.

Loodame rohkearvulist osavõttu, eriti üliõpilaste hulgast.

Head libisemist!

UNO SAHVA

Uusi trükiseid

Eesti ajakirjanduse ajaloost IV. Tartu 1984, 500 eks., 92 lk., rbl. 1.—

Skandinaaviamaade kirjandus. (Rootsi, norra, taani ja islandi kirjandus pärast Teist maailmasõda). XX sajandi väliskirjanikke. Tartu 1984, 250 eks., 56 lk., 10 kop.

Herbert Lindmäe. Vägistamise eeluurimine. Tartu 1984, 300 eks., 100 lk., 15 kop.

Sulev Maramaa. Vee ja elektrolüütide ainevahetuse ning happeleelise tasakaalu häired. Tartu 1984, 800 eks., 52 lk., 10 kop.

Talis Bachmann. Informatsioonitöötlus kognitiivses psühholoogias. Tartu 1984, 500 eks., 100 lk., 15 kop.

Orgaanilise keemia sünteesipraktikum. Teine trükk. Tartu 1984, 350 eks., 100 lk., 20 kop.

Toimetaja VARJE SOOTAK

«TRÜ»

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 663. MB-02413. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 5 (1402) Reedel, 22. veebruaril 1985 Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 2 kop.

Veebruarist märtsi

Ei jõudnudki tänasesse lehte sõnumirubriiki paigutada. Pealegi on mõned sündmusekajastused teistest väljaannetest juba teada, nende uudislikkus kadunud. Meie päris maha vaikida neid ei saa, vähemalt üht mitte. See puudutab loodusteadlasi.

Läinud reedel pidas teadusraamatukogu konverentsisaalis UNESCO rahvusvahelise programmi «Inimene ja biosfäär» (MAB) Eesti vabariiklik komitee oma VII pleenumit. Komitee esimees on prof. Hans Trass, üks asutajaid samuti TRÜst — prof. Toomas Frey. Ettekannetega esinesid meilt dots. Henni Kallak ja Ain Heinaru, samuti prof. Hans Trass.

Päris viimastest uudistest peaks aga mainima Professorite nõlva, V. Kingissepa ja Ülikooli tänava ning Toomemäe põhjanõlva vahelise ala koonestamise ja A. Lätte tänava õppekoone konkursi lõppemist. 19. veebruaril oli viimane tähtaeg ning selleks ajaks oli saabunud 20 tööd.

Ka filmimehi oli siin mitu päeva näha. Jätkus Ariste-filmi tegemine, aga siia olid sõitnud ka armeenlased. Armeenia filmistuudio juures asuv dokumentaalfilmistuudio väntab «Armeenia valgustustegelasi», kust ei või teadagi puududa ka Hatšatur Abovjan.

23. veebruaril tähistame Nõukogude armee ja sõjalaevastiku päeva. Meenutame sõjaveteranide teeneid ja oleme mõtetega meie praeguste armeelaste juures.

Laupäeval peaks teoks saama ülikooli traditsioonilne suusamatk Elvast Käärikule. Samal päeval toimub ka filoloogide suusamatk. Ja siis, pärast mõnusat väsimust oleme pühapäeval varakult valmis andma oma hääle meie saadikukandidaatide poolt. Ülikool esitas koos trükikoja rahvaga ENSV Ülemnõukogu saadikukandidaadiks EKP Keskkomitee sekretäri Rein Ristlaane.

Pingeline kuu lõpeb. Kolmapäeval teevad õppeprorektorid talvesessioonist kokkuvõtteid TRÜ nõukogu koosolekul. Veel arutatakse TRÜ lõpetanud noorspetsialistide rakendamist ning võetakse vastu meie sotsialistlikud kohustused.

Märts algab ENSV TA Looduskaitse Komisjoni XXIV laiendatud pleenumiga «Looduskaitse ja ökoloogiline kasvatus Eesti NSVs». Ettekannete teemad näivad kuvitavad. Ülikoolist kõneleb prof. Viktor Masing ökoloogilise kasvatuse vajadustest ja lünkadest ning dotsendid Marju Lauristin ja Peeter Vihalemm looduskaitsest ja massiteabelevist.

Heitkem korraks pilk tervele märtsikuule.

1. — 175 aastat Fryderyk Chopini sünnist,

3. — 75 aastat prof. Salme Nõmmiku sünnist,

4. — 120 aastat Eduard Vilde sünnist,

21. — 300 aastat Johann Sebastian Bachi sünnist.

Aga on ka naistepäevakuu, teatrikuu, taidluskonkursi kuu, kevade alguse kuu . .

Pühapäeval, 24. veebruaril

hääletame oma saadikukandidaatide poolt. Igaüks oma valimisjaoskonnas. Paljud meist annavad oma hääle ülikoolis töötavatele ja õppivatele kandidaatidele. **Linnanõukogu saadikukandidaatideks on esitatud professorid Uno Palm ja Harald Peep, dotsendid Jaan Seeder, Laur Karu, Kalle Nigola, Mait Miljan ja Jaan Loko, linnauurimise labori juhataja Urve Salo ning üliõpilased Niilo Kaldalu, Anna Markina, Katrin Trummal ja Heikki Ojamaa.** Viimane õpib õigusteaduskonna III kursusel. Kolmapäeval esitasime talle mõned küsimused.

Mida oskad arvata oma tulevasest saadikutööst?

«Täpset ettekujutust veel ei ole. Mind on esitanud valimisringkond nr. 146, see asub Aardla ja Tähe tänava kandis. Kõik algas sellest, et praegune kursusejuhendaja dots. Edgar Salumaa pöördus novembri lõpus minu poole niisuguse ettepanekuga. Andsin nõusoleku. Olen praegu III kursusel ja loodan, et jõuan kahe ja poole aasta jooksul milleski kaasa aidata. Oleme õppinud niisugust ainet nagu nõukogude töö. Seal oli juttu ka rahvasaadikutest. Nüüd saab sellega praktiliselt kokku puutuda.»

(Järg 2. lk.)

XII ● MOCKBA ● 1985

I

25. juuli — 17. aug. 1947
PRAHA

Festivalirubriigis hakkame pilku heitma suurfoorumi ajaloole. Jälle aitavad meid vanad ajalehed, nagu oli see «Gaudeamuse» erilehte ette valmistades. Kasutame põhiliselt «Noorte Häält», aga ka «TRÜd», «Noorust», samuti festivali korraldajate infomaterjale. Kui vähegi võimalik, püüame üles leida festivalil käinuid. Siinkohal ongi neile palve, palume endast teada anda.

* * *

1947. aasta «Noorte Häälest» erilist ettevalmistuskaja ei leia. Alles festivali päevil hakkasid ilmuma TASSi artiklid. Neist ei õnnestunud leida mingeid andmeid Eesti delegaatide kohta. Ju siis neid vist polnud. Liidu delegatsioonis (482 liiget) oli aga palju hiljem tuntuks saanuid: Leonid Kogan, Igor Bezrodnõi, Arno Babadžanjan, Igor Moissejev oma tantsuansambliga, kelle esinemisi kutsuti «ilu ja nooruse pühaks».

Juba esimesel festivalil toimusid mitmesugused konkursid. Nii muusikas kui spordis said palju auhindu meie maa esindajad. See ei olnud neil pidustustel sugugi vähe tähtis. Mõelgem pisut tagasi tollele ajale: Teine maailmasõda oli lõppenud alles kaks aastat tagasi, lahingutegevus käis Indoneesias, Indo-Hiinas... Ärevust tekitas külma sõja oht. Kapitalistlikes riikides püüti takistada ülemaailmset noortekogunemist. Kõike seda silmas pidades oligi I festivali deviisiks **«Noorsugu, ühine võitluses püsiva ja kestva rahu eest!»**

Festival avati 25. juuli õhtul Stragovi staadionil. Tol õhtul sadanud kõvasti vihma, kuid sellele vaatamata oli kogunenud 60 000 pealtvaatajat. Vaadati 45 maa esindajate paraadi. Üle staadioni kõlas tänaseks kõikjal tuntud laul, mille lõid helilooja Anatoli Novikov ja luuletaja Lev Ošanin. Sellest sai demokraatliku noorsoo hümn.

(Järg 3. lk.)

23. VEEBRUARIL ON NÕUKOGUDE ARMEE JA SÕJALAEVASTIKU PÄEV

Teid oodatakse!

Majandusteaduskond on rohkem tuntud tütarlaste asurkonnana. Siiski leidub meil üle ühe viiendiku ka noormehi, kellest mõned kümned teenivad praegu aega Nõukogude armees. Armees olevad noormehed peavad kirjasidet oma rühmakaaslastega ning on kursis teaduskonnaeluga. Organiseerisime sõdurpoistele ka TRÜ ajalehe saatmise. Aeg-ajalt tulevad mõned kirjad dekanaatigi. Õppeaasta alguse puhul saatis meile kirja raamatupidamise eriala üliõpilane Raul Siimut. Ta jutustas oma elust ning soovis teaduskonnale edukat õppeaastat. See soov on osaliselt täitunud: talvisel eksamisessioonil tegi 92,3% meie üliõpilastest edukalt kõik eksamid ja arvestused.

Ühtteist teame ka Tarmo Tiitsi, Alar Lumiste, Henri Sepa, Üllar Huigi jt. elust. Paljud tunnevad huvi, kuidas õpinguid jätkata. Mingeid raskusi siin pole — kõik oleneb enda soovist. Tõsi, tuleval õppeaastal kehtivad II ja III kursusel uued õppeplaanid ning neis on mõningaid muudatusi, võrreldes sellega, mille järgi õppisite teie. Kohe armeest vabanedes astuge läbi dekanaadist, siis teeme asjad klaariks. Õppeplaanide vahed pole eriti suured ja tõsiseid raskusi kellelgi vahede likvideerimisega ei teki. Kui teil on aga küsimusi, pöörduge julgesti dekanaadi poole!

Juba mõne päeva pärast tähistame Nõukogude armee ja sõjalaevastiku päeva. Loodan, et ka paljud teist märgitakse ära eeskujuliku teenistuse eest. Omalt poolt soovin kõigile sõdurpoistele meeleolukat armee aastapäeva ning peatset kohtumist Nooruse tänava õppehoones!

Dots. VALTER KRINAL,
majandusteaduskonna dekaan

LUGUPEETUD SÕJAVETERANID!
LUGUPEETUD SÕJANDUSE KATEEDRI ÕPPEJÕUD!
LUGUPEETUD SÕDURPOISID!
ÜLIKOOL ÕNNITLEB TEID SAABUVA TÄHTPÄEVA PUHUL. PALJU EDU JA JÕUDU!

EKP TRÜ komitees

18. veebruari koosolekul andsid ENSV Ülemnõukogu ja kohalike nõukogude valimisteks valmistumisest aru jaoskonnakomisjonide nr. 28 esimees Mihhail Gus ja nr. 42 esimees Rein Ohvril. Leiti, et komisjonid on töötanud edukalt.

Koosolekul kinnitati parteikomitee ja rahvakontrolligrupi kevadsemestri tööplaanid.

Loome agitbrigaadi!

Kellel tahtmist ja võimeid oma eakaaslastele midagi öelda sõnas või muusikas — tulgu agitbrigaadi. Igast teaduskonnast võiks kandideerida 2—3 üliõpilast. Ära mõtle pikalt, kiirusta! Infot saab komsomolikomiteest Georgi Bujanovskilt.

Kaasanis

30. jaanuarist 1. veebruarini toimus Kaasanis X üleliidulise üliõpilaste ühiskonnateaduste konkursi lõppkonverents. TRÜst osalesid seal Kersti Kerstna (õigust.), Pilvi Süld (fil.), Juri Mironov (maj.) ja Karin Täll (maj.), keda autasustati kolmanda järgu diplomiga.

Konverents avati plenaaristungiga Kaasani noortemajas. Töö jätkus sektsioonides Kaasani ülikoolis. Meie tudengid esinesid ettekannetega teadusliku kommunismi, poliitökonoomia, ÜLKNÜ ajaloo ja rahvusvahelise noorsooliikumise sektsioonis. Konverentsil osales ka palju NSV Liidus õppivaid välistudengeid Mongooliast, Etioopiast, Kuubast, Bulgaariast jm. Koos tutvusime Kaasani linnaga, käisime V. I. Lenini memoriaalmuuseumis.

PILVI SÜLD,
saksa fil. IV k.

VALIMAD

TEKLIGA GLOOBUS

Tšeboksarõ linnas asuv Uljanovi-nimeline TSUVASI RIIKLIK ÜLIKOOL, mis loodi 1967. aastal, on oma eksisteerimise vältel andnud meie rahvamajandusele 20 000 kõrge koolitatusega asjatundjat. Praegu on ülikooli matriklis üle 10 000 statsionaarse, kaugõppe- ja õhtuüliõpilase, kes õpivad kümnes fakulteedis: ajaloo-keele-, arsti-, füüsika-matemaatika-, keemia-, majandus-, ehitus-, masinaehitus-, elektrotehnika-, elektroenergeetika- ning tööstuse elektrifitseerimise ja automatiseerimise teaduskonnas. Tänavu kavatseb ülikool vastu võtta 2275 inimest, neist 1250 päevasesse, 675 õhtusesse ning 350 kaugõppeosakonda.

«Ульяновец»

* * *

Kuusineni-nimelise PETROSKOI RIIKLIKU ÜLIKOOLI üliõpilased olid aktiivsed osalised linna 17. keskkooli korraldatud pidulikul õhtul, millega tähistati 150 aasta möödumist «Kalevala» esmatrüki ilmumisest. Ühtlasi oli too õhtu punktiks Nõukogude-Soome sõpruskuule.

...Kõlavad Soome ja Nõukogude Liidu hümnid. Pilgeni täis saal tõuseb. Õhtu avab soome keele ja kirjanduse osakonna V kursuse üliõpilane N. Šustova, kes jutustab «Kalevala» saamisloost ja eepose tähtsusest. Sõnalis-muusikalise kompositsiooniga «Kalevala» motiividel esinevad kooli VIII-b klassi õpilased. Hiljem laulab sama klassi vokaaltrupp soomekeelseid laule. Ülikooli soome keele ja kirjanduse osakonna rahvaluuletudengid kannavad õhtu lõpetuseks ette «Kalevala» juubelile pühendatud etlusprogrammi.

«Петрозаводский университет»

* * *

Gorki-nimelise ABHAASI RIIKLIKU ÜLIKOOLI füüsika-matemaatikateaduskonna V kursuse üliõpilane Anaida Kržatjan kirjeldab oma ühiselamuelu niimoodi: «Tudengiühikas — see on kodu, kus koos üliõpilastega elavad nende hooled, rõõmud ja mured. Siin valmistume eksameiks, siit läheme loengule ja seminari, siin me naerame ja naljatame... Ning oh mis hea, kui selles majas on tunda hoolitsevat peremehekätt, kui tudengid ei pea muret tundma selliste asjade pärast nagu valgus, küte ja vesi. Meie ühikas tuleb kõik need olmeproleemid lahendada meil endil. Tudengid on leidlik rahvas, lahenduse — tõsi küll, puhuti üsna primitiivse — leiame ikka iseseisvalt.

Valguse saamine käib romantiliselt: kuna elektriga meid eriti ei hellitata, siis korraldasime küünalde ühisostmise. Tihti õpimegi nõrgalt hubisevate küünlatulukeste valgel, mis sisendavad meisse nukraid unistusi ja lähendavad meid nondele romantilistele aegadele, mil elektrivalgus oli veel päris tundmata.

Veelgi sügavamalt võimaldab meil ammumõõdunud aegu tunnetada vesi. Ühiselamu kraanidest seda ei tule, aga kuna sajud on siinkandis sagedased, päästab meid hea vihmavesi, mida me usinasti kogume.

See kõik on alles veerand häda, kui mõelda sellele, et kütet pole ega vist tulegi. Nõnda kogunevadki lõdisevad üliõpilased toakesse, et ennast sõbralike vestluste ja tuliste vaidluste abil soojendada.»

«Абхазский университет»

* * *

Juba mitmendat aastat on EESTI ÜLIÕPILASTE EHITUSMALEVA keskstaabi käsutuses arvutusmasin. Raal võimaldab suurema täpsusega analüüsida rühmade ehitus- ja montaažitöid. Nii näiteks võib kergesti välja arvutada erinevate tööliikide mahud, nende dünaamika mingi perioodi vältel. Senisest palju täpsemalt saab koostada ehitus- ja montaažitööde programme. Raali eeliseks on ka asjaolu, et tema elektronmällu saab koondada kõigi malevlaste andmed: perekonna-, ees- ja isanimi, kõrgkool, kursus, parteilisus, vanemate aadress jne. Kõike seda peab arvutusmasin meeles 15 aastat.

«Студенческий меридиан»

Veel füüsikute tihedatest jaanuaripäevadest

Omapoolse täienduse ja täpsustusena 8. veebruari ajalehes ilmunule märgime, et kolmepäevane teaduslik seminar «Einsteini võrrandite täpsed lahendid ja nende füüsikaline tõlgendamine» (mis polnudki nii «mini») sai teoks füüsikamajas teoreetilise füüsika kateedri ettevõtmisena hoopis 29.—31. jaanuaril, nagu see oligi planeeritud ja aegsasti teada antud.

Dots. A. Koppeli juhendamisel tegeldakse kateedris selle temaatikaga juba pikemat aega. Nüüd olid kutsutud meie seminarist osa võtma selle uurimisvaldkonna silmapaistvamad «spetsid» ka NSVL teistest uurimiskeskustest (Moskvast, Minskist, Tomskist, Dnepropetrovskist, Leningradist). Seminaril osales ligi paarkümmend külalist, nende hulgas tuntud nõukogude gravitatsionistid-teoreetikud füüsika-matemaatikadoktorid O. Ivanitskaja, N. Mitskevitš, J. Vladimirov, D. Galtsov ja V. Melnikov, samuti Einsteini võrrandite uute täpsete lahendite genereerimiseks rakendatavate kaasaegsete moodsate matemaatiliste meetodite väljapaistvad spetsialistid G. Aleksejev ja N. Sibgatullin.

Seminaril peeti 6 istungit, ettekandeid konkreetsete teadusprobleemide kohta oli 20, neist 16 külalistelt. Tartlastest esinesid P. Kuusk ja R. Tammelo füüsika-instituudist ning A. Koppel ja A. Ihermann ülikoolist. Peale selle esitati ülevaateid seminari temaatika valdkonda kuuluvatest uurimistest Moskvas ja Kaasanis, V. Hlebnikov (Moskva) ja A. Koppel vahendasid oma muljeid novembris 1984 toimunud analoogilise temaatikaga rahvusvaheliselt seminarilt Georgenthalis (SDV).

Osavõtjaid oli üldkokku ligikaudu 35, nende hulgas akadeemikud H. Keres ja P. Kard, ka üliõpilasi. Toimus elav diskussioon, mis jätkus mitme tunni vältel ka veebruarikuu esimesel päeval. Rõhutati nii Einsteini võrrandite kui relativistliku gravitatsiooniteooria põhivõrrandite uute täpsete lahendite leidmise ja analüüsi jätkuvat üldteoreetilist tähtsust tänapäeva füüsikas. Seoses füüsikaliste väljade teooria uute arengusuundadega juhiti tähelepanu ka uutele aktuaalsetele ülesannetele nende võrrandite uurimisel. Istungite vaheaegadel said külalised mahti tutvuda ülikooli ajaloo muuseumi ja teadusraamatukoguga, külastasid «Vanemuise» etendusi ning aulakontserti.

Teoreetilise füüsika

kateeder

Rahvakontrolli peagrupis

14. veebruaril toimunud peagrupi laiendatud koosolekust võtsid osa ka 16 grupi ja 4 posti esindajad.

Kevadsemestri ülesannetest kõneles peagrupi esimees prof. L. Tähepõld. Juhindudes K. Tšernenko kõnest «Rahvakontrolöri kõrge kodanikukohus» ning NSV Liidu Rahvakontrollikomitee juhistest tehti tööplaan. Selles on kirjas nii alalisi kui üksikkontrollimisi (kütus, energia, õppe- ja töödistsipliin). Kavas on uurida TRÜ lõpetanute — noorspetsialistide rakendamist, valveteenistust, automajandust, õppetööst osavõttu, võlgnevuste likvideerimist, toitlustamist jm. Kontrollimised on vaja rohkem kooskõlastada, (sageli tegeleb ju sama töölõiguga mitu organit). Selleks on tarvis aruteludele rohkem kaasa haarata kontrollitud töölõikude eest vastutavaid töötajaid ning kasutada ka rahvakontrolli käsutuses olevaid mõjutusvahendeid.

Teaduskondade ja teiste allüksuste grupid ning postid on samuti oma plaanid teinud. Aprilli alguseks tuleb lõpetada aruandlus. Peagrupp esitab oma aruande TRÜ kollektiivile läbiarutamiseks ja uute juhiste saamiseks aprilli keskpaiku.

Aktiivi koosolekul võtsid sõna H. Laidre, K. Kudu, J. Afanasjev jt.

Jaanuari lõpus toimus ka peagrupi organiseerimissektori koosolek. Leiti, et on vaja parandada näitagitatsiooni, informeerida paremini kogu ülikooli gruppide ja sektorite tegevusest. Tarvis oleks alalist rahvakontrollistendi. Sidemete tihendamiseks peagrupi ja allüksuste vahel määrati algorganisatsioonidele peagrupist šefid.

Esimese töökoosoleku on pidanud ka õppe- ja teadustöö sektor (juh. T. Leiger).

Pühapäeval, 24. veebruaril

(Algus 1. lk.)

Oled ka kursusevanem. Nüüd tuleb vist aega täpsemalt planeerida?

«Mingil määral kindlasti. Mingit kindlat ajakava pole. Päevad on väga erinevad. Aga aega peab oskama kasutada. Sügisesel komsomoli linnakonverentsil jäi kõlama minister Ilmar Nuudi mõte, et vaba aeg on kõige kallim. Küllap mõistame alles nüüd, III kursusel, et kõik, mida me õpime, õpime enda jaoks. Sellest ka soov rohkem osa saada kõigest ülikoolis pakutavast.»

Kuidas kursusevanemana oma rahvast hindad?

«Üldiselt tavaline kursus, meid on 45. Aga selle 45 hulgas on paljude erinevate huvidega inimesi. Mul on isegi oma aruandlus olemas: mida siin kõike kirjas pole: RSR, KOR, maiandussuhete ring, filmiklubi, naiskoor, kammerkoor, RKA, vetelpäästeühing, alpinismiklubi... Loodan, et võtame sel semestril ette ka külaskäigu Leningradi ülikooli õigusteaduskonna III kursuse juurde. Küllakutse on olemas. Nende kursusejuhendaja on koguni prof. Endel Laasiku õpilane olnud.»

Võib-olla mõned tähelepanekud tartlasena Tartust. Mida näeksid teisiti?

Tartlane olen alles kolmandat aastat. Linn meeldib. Mis teisiti võiks olla? Kui tahad Tallinnasse koju sõita, pead seda vähemalt nädal aega ette teadma. Ei saa alati piletit. Tipptundidel on lisabusse küll, teinekord peaks vist rohkem olema.

Lõuna ajal on tegemist, kust süüa saada. Praegu on meil küll tuniplaanis selleks kolmveerand tundi. Ja millest nii suur vahe Tähe tänava ja Ülikooli tänava söökla toiduvalikus ja vahel ka maitses?

Ega linn ole vist üliõpilasega alati rahul?

«Eks meiegi hulka satub mitmesuguseid. Aga ma arvan, et mida vanemaks saame, seda rohkem tahame siit kaasa saada, mitte ainult oma erialalt, vaid ka teistest ainetest ning pahandusetegijaid jääb vähemaks.»

Olen viimasel ajal sageli kokku puutunud väljendiga «ta tahab karjääri teha» või «ta on karjerist». Olen püüdnud lähemalt teada saada, mida karjerismi all mõeldakse. Näib, et liiga kergekäeliselt kleebitakse seda silti külge. Või kuidas?

«Peab vaatama, kes kelle kohta ütleb. Ütlejal endal võivad igasugused edasipürgimise soovid puududa. Ta ei viitsi ennast pingutada, oleskleb niisama, tema järele pole nõudmist ja siis näeb ta kõigis tegijates ainult üht omadust. On ka neid, kes iga hinna eest püüavad kõrgemale hüpata, kes kasutavad ka meie teaduskonda kui hüppelauda. Kõige paremini tunnevad karjeristi ära kursusekaaslased. Näha aga igas aktivistis karjeristi pole õige. Paljudele sobib ühiskondlik tegevus, suhtlemine ja küllap nad teevad mõndagi nende mittetegijate endi jaoks.»

Küsis VARJE SOOTAK

VÕIT 40 ● VÕIT 40 ● VÕIT 40 ● VÕIT ● VÕIT 40 ● VÕIT 40 ● VÕIT 40 ● VÕIT ● VÕIT 40 ● VÕIT 40 ●

Nii algas mulle sõda

Liidia Anikina

(Algus eelmises lehes)

Laskusime parajasti mingisse orgu, kui autojuht pidurdas, et mitte otsa sõita eesmisele masinale. Meid äratas tukastusest järsk tõuge — põiki üle maantee oli langetatud hiiglaslik kuusk. Varitsust Istusin isaga veoautole järgnenud sõiduautos «Emka». Koos teistega hüppas ka isa autost maanteele. Samal hetkel avati metsast meie pihta tuli. Tundus, nagu oleks pekstud nähtamatu piitsaga: viuu, viuu, viuu — lendasid kuulid plaksatades vastu «Emka» plekkkeret. Mele autos oli tünnike kiludega. Selle taga püüdsime ennast varjata. Kuid tünn sai pihta ja teravalt lõhnavad soolvee nired piserdasid meid üle.

Siis kostsid ka meie poolt lasud. Madrused jooksid kolonni lõpust ettepoole ja käskisid kõigil varjuda maanteekraavi. Värisevate jalgadega veeretasime end autolt maanteele ja sealt päästvasse süvendisse. Surm tundus olevat lausa suu ääres ja oleks tahtnud pugeda nii sügavale mulla alla kui vähegi võimalik. Siis saabus vaikus. Oli selgesti kuulda, kuidas lähikonna taludes kiresid kuked. Piilusin ettevaatlikult üle kraaviääre ja nägin metsaservas 7—8 meest. Nad olid kirjuruudulistes särkides, millegipärast läkilakid peas. Laskmine jätkus. «Metsavennad» tulistasid maanteel seisvaid autosid, madrused omakorda «metsavendi». Ei tea, kui kaua see tulistamine oleks veel kestnud, kui madrused poleks käiku lasknud käsigranaate. Pärast seda jäi kõik vaikseks — bandildid kadusid metsaservalt. Esimesel autol oigas rasket kõhuhaavaga meie kolonni juht Ootre. Ka tema autojuht Kübar oli pihta saanud.

Mehed lükkasid langetatud kuuse teelt kõrvale ja tõstsid haavatud veoautole. Mind pandi neid hooldama. Viskasin oma kompsud autokasti ja sõitsime otsima lähemat haiglat või arstipunkti. Raskelt haavatud mehed oigasid valjult, kiire sõit suurendas valusid, kuid midagi polnud parata. Põlvitasin haavatute päitsis ja hoidsin pihkudega nende päid. Esimest korda elus nägin lähedalt surevaid inimesi ja see oli jube ... Mul polnud jõudu pisaraid tagasi hoida — need langesid Ootre aukuvajunud põskedega juba siniseks tõmbunud näole. Viimast jõudu kokku võttes ütles ta paar korda: «Elagu kommunism!»

Lõpuks jõudsime mingi maahaigla. Valgetes kitlites inimesed tõstsid haavatud ettevaatlikult kanderaamidele. Lõhkekuuliga kõhtu tabatud komissar Ootre suri peagi rasketes piinades. Mõni aeg hiljem suri ka Kübar. Meil polnud haigla juures enam midagi teha ja sõitsime Tallinna poole omadele järele.

TALLINN

Rõõmustasime lausa lastena, kui jõudsime Tallinna ja leidsime sealse tuletõrjevalitsuse õuest eest oma autovoori. Inimesed uudistasid meie tuletõrjemasinaid, mis olid küll kuulidest läbi puuritud, kuid siiski omal käigul kohale jõudnud. Tallinna tuletõrje kasutas meid kohe ära. Mind saadeti Lilleküla depoosse vahetustelefonistiks, anti raha ja muud igapäevaseks eluks vajalikku.

Nii möödus nädal, teine, kolmas... Näis, et Tallinna suunas on rinne jäänud pidama, aga kui kauaks? Mujal surus vaenlane ägedalt peale. Jätkus inimeste ja varade meritsi evakueerimine Leningradi. Evakueeritavatele anti välja vajalikud dokumendid, neid varustati rahaga. Ka meil seisis ees evakueerumine, kuid polnud selge, millal ja millise laevaga. Peaaegu igal hommikul ja õhtul käisime sadamas informatsiooni nõutamas. Lõpuks sain teada, et mul tuleb sõita suure hospidallaevaga «Sibir». Laev asuvat teele alles siis, kui kõik haavatud ja evakueeritavad varad on pardale võetud. Laevu lastiti nii päeval kui öösel, et viia vaenlase eest ära võimalikult palju masinaid, väärtuslikku toorainet ja toitu, eelkõige aga inimesi. Nägin, kuidas laevale kanti rindelt toodud võitlejaid. Nende hulgas oli üleni põlenud tankiste, kelle leivakoorukese värvi kehad olid kaetud vaid valgete linadega. Oli ka amputeeritud käte ja jalgadega raskelt haavatuid. Kõigi nende pardale võtmine nõudis hoopis enam aega kui eslalgu arvasime.

18. augustil jõudis kord minuni. Teised Tartu tuletõrjujad pidid tulema hilisemate laevadega. Osa mehi, nende hulgas ka minu isa, jõudsidki niimoodi Leningradi. Tõusin laeva, mille kõrgelt kaptenisillalt juhtis inimeste pardale võtmist kapten koos paari ohvitseriga. Ruupori kaudu anti meile täpsed ja selged korraldused. Trepid ja vahekäigud kästi jätta vabaks. Meeskonnaliikmed juhtisid lastega emad võimalikult mugavatesse nurgakestesse. Muidu istusid inimesed, kuhu juhtus. Lai laevatekk kattus peagi kohvrite, korvide, seljakottide ja kiiruga voodilinadesse kõidetud pampudega — kõige selle vähesega, mida evakueeritavatel oli õnnestunud kaasa võtta.

E. Okas. Rindetee (fragment). Autolito. 1958.

(Järgneb.)

Eriti tähtis teade

NB! Loe läbi ja anna järgmisele edasi!

Nagu mitmed infoallikad teatavad, formeeritakse Tartu Riiklikus Ülikoolis juba mitmendat päeva Eesti Üliõpilaste Ehitusmaleva eliitrühma, kuhu soovijatel on vajalik kõrgendatud füüsiline ja vaimne vastupidavus, huvi maailmaruumi avaruste ja kosmose ajaloo vastu. Rühma kultuurilisel teenindamisel lähtutakse Sakalamaa rahvamajade heast kogemusest.

Stardimootoreid soojendavad **Verni Loodmaa, Rein Murakas ja Jaan Vihrov.** Täiendavat infot saab isiklikult kohale tulles **ELKNÜ TRÜ komiteest või telefonil 3 52 56.** Kahtlastel isikutel, parasiitidel ja hingelt mittemalevlastel ilmumine rangelt keelatud.

Järgmises lehes ilmub rühma tegevusprogramm ja sellest tulenevad põhisuunised.

Jälgige kõiki meie väljaandeid!

(Jätkub)

Tõlkimisest. 2.

«Tõlkimine pole sul niisama, et istud laua taha ja kukud toksima» (V. Grossi romaanist «Ülekoormatud paadis»)

Vaatamata sellele, et tõlketöö tõepoolest «niisama toksimine» ei ole, on ülikoolis tõlkevõistlust peetud juba kolmteist aastat.

1970. aasta sügisel sattusid TRÜ romaani-germaani filoloogia osakonna komsomolibüroosse kokku mõned «noored vihased meked»: Jüri Talvet, Mart Aru, Vootele Viidemann, Rein Kärner ja Triivimi Velliste. Nende eestvedamisel lükatigi tookordne ülikooli tõlkevanker veerema. Probleem oli terav juba läinud kümnendil — puudus ju siis nagu praegugi meie vabariigis konkreetne keskus, kes tegeleks spetsiaalselt võõrkirjanduse vahendajate ettevalmistamisega.

Võistlusele saabunud tõlgete arv oli esimesel korral võrdne viimasega — 23. Keskmiseks tuleb aastas kvantiteedinäitajaks umbkaudu viisteist tõlget ühe võistlusega. On seda vähe või palju?

Jüri Talvet, väliskirjanduse kateedri dotsent: *«Arvestades seda, et tõlkimine on siiski sügavalt intellektuaalne tegevus, on selge, et ta ei saagi kujuneda mingiks massiliseks ürituseks.»*

Sisulise täiuslikkuse osas on just viimaste võistlustõlkimiste puhul märgata tunduvat taseme ühtlustumist. Täiesti loomulikult annavad tooni filoloogiatudengid. Ent arvestatavaid töid saabub aeg-ajalt väljastpoolt ka (1983. aastal näiteks üks tõlge ka TPedI-st).

Keelepiirilisi kitsendusi võistlusjuhend ette ei näe, küll aga on reegliks, et vahendatakse ainult ilukirjanduslikke töid. Miks nii?

Jüri Talvet: *«Tavaliselt on inimene, kes suudab korralikult tõlkida ilukirjanduslikku teksti, võimeline vastavaid erialatermineid tundes tegema seda ka ütleme näiteks populaarteadusliku tekstiga.»*

Eelistatumateks keelteks on traditsiooniliselt saksa ja inglise keeled, vähemal määral prantsuse. Mõnevõrra arusaamatu on venekeelsete tõlgete väike osakaal (viimasel korral vaid kaks tõlget). Üksikuid töid on saabunud veel Idamaade keeltest (jaapani k.). Peaaegu täiesti puuduvad tõlked Ida-Euroopa rahvastelt (v.a. ungari keel, millest viimati saabus kolm tõlget): bulgaaria, poola, tšehhi, serbo-horvaadi, rääkimata juba väiksematest.

Rohkem võiks tähelepanu pöörata ka Skandinaaviamaade keeltele (praegu on Põhjamaade keeltest esindatud vaid soome keel). Üldse tuleb täheldada, et keeli, mida ülikoolis pidevalt ei õpetata, ollakse üsnagi visad omal käel omandama. Suuremat aktiivsust võiks üles näidata ka vene filoloogid. Seda enam, et nõukogude rahvaste keeltest tehtud parima tõlke eest paneb ««Loomingu» Raamatukogu» igal aastal välja eripreemia — ««L» R» tasuta aastakäigu.

Olulisemaks stiimuliks noorele tõlkijale on aga ilmselt võimalus oma töid avalikustada. Siit kasvabki välja ketke suurim mure — kindel regulaarne väljaanne, kus saaks tehtut teistelegi tutvumiseks ning hindamiseks pakkuda, liiksalt puudub. Pikka aega oli küllalt soodsaks avaldamiskohaks ajakiri «Noorus».

Lubtunud on ka ilus plaan hakata välja andma spetsiaalset almanahhi, kus lisaks puhttõlketöödele oleks koha leidnud ka kirjutised tõlketeooria ning -kriitika alalt. Noortõlkijate uued lootused seonduvad «Sõnaga». Esimene koostatud number on juba saadetud toimetusele kriitiliseks läbivaatamiseks. Ehk õnnestub ...

TIIT PRUULI

NB! Tõlkevõistlus lõpeb 1. märtsil.

Koos Moskva ülikooli ÜTÜ-ga

Vaheajaks plaanisid füüsilise geograafia kateedri õppejõud ja üliõpilased ekspeditsiooni koos Moskva ülikooli ÜTÜga. See pidi toimuma suuskadel mööda Eestit, eesmärgiks võtta lumeproove. Gripilaine ja kõva külm jätsid suusamatka ära, kuid mitu väljasõitu Tartu, Pärnu, Viljandi ja Võru ümbrusse, Lahemaale ja Kirde-Eestisse sai siiski teoks. Määrati läänest tulevate transkontinentaalsete õhumassidega toodud raskemetallide sisaldust lumeproovides. Esialgsed andmed töödeldakse TPI orgaanilise keemia laboris, lõplik määramine toimub Moskva ülikoolis.

Eesti loodusliku keskkonna geokeemilise fooni uurimises on ülikoolil juba kolmeaastane järjepidevus, Kirde-Eestis veelgi pikem. Senised tulemused näitavad, et erilist põhjust muretsemiseks pole — meie foon on küllaltki madal. Loodame kasuliku koostöö jätku.

PILLE PENTEL,
geogr. II k.,
teaduskonna pressisekretär

Tänu

Rektori käskkirjas pälvisid tänu ja õnnitluse tulemusrikka töö eest 50. sünnipäeval prof. **Lembit Pung**, dots. **Ilmar Kruse**, vanemteadur **Ilme Riiv**, lukksepp **Aare Holtsmeier** ja meister **Aino Vahter**, 60. sünnipäeval sektorijuhataja **Ilmar Tigane** ja 70. sünnipäeval preparaator **Rivka Užvanskaja**, koristaja **Alma Ilves** ja raamatukoguhoidja **Armeta Marga.**

Kauaaegse kohusetruu töö eest avaldati tänu vanemlaborant **Vaike Vanaasemele.**

Autasustamisi

TRÜ aukirjaga autasustati üliõpilaste sõjalis-patriootliku kasvatuse eest 50. sünnipäeva puhul sõjanduse kateedri ülemat polkovnik **Endel Hirvlaanet.**

● **Surnud kadakas.**

ANU PALLASE foto

On mitu uudist

TRÜ ÜLIÕPILASTE AÜ KOMITEE

Neljapäeval, 14. veebruaril oli üliõpilaste ametiühingukomitee koosolekul arutusel mitu asja:

● **Arstiteaduskonna aü. büroo tegevus 1984. aastal.** Aru andis büroo esimees Margus Maser (arstit. V k.). Koosolek hindas eelmise aasta töö rahuldavaks. Tähelepanu suunati reservidele näitagitatsiooni korraldamisel, kasutamata võimalustele parandada tööd vene õppekeelega osakondades, mõnede kursuste liikmemaksuvõlgadele.

● **Liikmemaksu plaani täitmine 1984. aastal ja tasumise kord 1985. aastal** (Merike Laine, maj. III k.). Kõik üliõpilased on kirjutanud avalduse liikmemaksu mahavõtmiseks stipendiumist. Need üliõpilased, kes stipendiumi ei saa või kes on asutuste stipendiaadid, peavad liikmemaksu tasuma kursuse aü. organisaatorile, kes toob selle üliõpilaste [illegible] komiteesse. **Laekur on komitees igal kolmapäeval kl. 16.30—17.30.**

● **Üliõpilaste suunamine profülaktoorsele ja sanatoorsele ravile ning dieettoitlustamisele.** Ülevaate andis tervisekomisjoni esimees Tuuli Mäe (arstit. IV k.). Komitee ootab, et üliõpilased tunneksid rohkem muret oma tervise pärast ning kasutaksid enam profülaktooriumi poolt pakutavaid võimalusi.

● **Kinnitati komitee 1985. aasta tööplaan.**

● **Võeti vastu üliõpilaste aü. komitee sotsialistlikud kohustused 1985. aastaks.**

● **Kuulutati välja ühiselamutevaheline sotsialistlik võistlus üliõpilaste olmetingimuste parandamiseks, kultuuri- ja sporditöö täiustamiseks.** Kinnitati sotsialistliku võistluse juhend.

sotsialistlik võistlus

ÜHISELAMUTEVAHELINE SOTSIALISTLIK VÕISTLUS ÜLIÕPILASTE OLMETINGIMUSTE PARANDAMISEKS, KULTUURI- JA SPORDITÖÖ TÄIUSTAMISEKS

JUHEND

Võistlust korraldavad üliõpilaste ametiühingu- ja komsomoliorganisatsioon.

Selle eesmärk on tõsta ühiselamunõukogude, ametiühingu- ja komsomoliorganisatsiooni ning majandusjuhtide osatähtsust ühiselamute kasvatustöös, parandada kultuuri ja spordi ning olmetingimusi.

Hinnangu andmisel võetakse arvesse:

— ideelis-poliitilise kasvatustöö organiseerimist, vestlusi ja muid massitöö vorme;
— ühiselamuelanike vaba aja veetmise, sportlike, kasvatuslike ja kultuuriürituste korraldamist, kultuuri- ja spordiinventariga varustatust ning selle korrashoidu;
— tubadevahelist võistlust parima elamiskultuuriga toa selgitamiseks (teaduskonnas);
— puhkenurkade (-tubade) sisustamist ja korrashoidu;
— nältagitatsiooni ja massiinfovahendite kättesaadavust ja kasutamist;
— üritusi, mille eesmärk on parandada elamistingimusi; elanike osavõttu ühiselamu ja selle ümbruse korrastamisest;
— elamiskultuuri tubades ja üldkasutatavates ruumides, sanitaarpostide tegevust;
— ühiselamunõukogude tegevust majutamisel, sisekorranõuete täitmisel, ideelis-poliitilise kasvatustöö organiseerimisel, nõukogu osatähtsust personaalküsimuste lahendamisel ja karistuste määramisel.

Võistlusülevaatuse komisjon:

esimees — üliõpilaste aü. komitee olmekomisjoni esimees **Enn Pormeister;**

aseesimehed — haldusprorektor **Vello Peedimaa,**
üliõpilaste aü. komitee aseesimees **Margus Kasterpalu,**
ELKNÜ TRÜ komitee olmesektori juhataja **Priit Teder,**

liikmed — majandusosakonna juhataja **Osvald Mägi,**
üliõpilaste aü. komitee olmekomisjoni liikmed,
ühiselamunõukogude esimehed.

Kokkuvõtted teeb komisjon kahes etapis:
1. juunil teaduskondade ühiselamutes ja
1. detsembril üleülikooliliselt.

Tulemused arutatakse läbi ja kinnitatakse üliõpilaste aü. komitee koosolekul. Komisjon autasustab mõlema etapi parimat ühiselamut rändvimpliga ja 1. detsembri kokkuvõtete tegemisel määratakse parimale ühiselamule järgmised preemiasummad kultuuri- või spordiinventari ostmiseks: I koht — 150 rubla, II koht — 75 rubla, III koht — 50 rubla.

Parimate ühiselamunõukogude aktiivselt töötanud liikmetele võimaldatakse osavõtt tervistavast puhkelaagrist või ekskursioonist. Teaduskondade ühiselamutesisese sotsialistliku võistluse võitjatele nähakse ette autasud teaduskonna aü. büroo otsusega.

Festival

(Algus 1. lk.)

Konverentsid, diskussioonid, võistlused, kohtumised, ka töö. Töötati paljudel ehitustel Lidi es, Mostas jm. Seoses sõjaga Indoneesias esitati ülekutse. Selles olid ka niisugused laused: «Nõuame julgeolekukomiteelt viivitamatut vahelesegamist, korraldage meeleavaldusi. Ärge laske ühtki kuuli, ühtegi Hollandi sõdurit Indoneesiassel»

Masaryki-nim. staadionil kohtusid Nõukogude Liidu ja Tšehhi võimlejad. Spordiseltsi «Sokol» vanem andis meie delegatsiooniliikmeile üle «Sokoli» asutaja Kirschi medalid. Need olid saksa okupatsiooni ajal maasse kaevatud. Nii tunnustati Nõukogude võimlejate erakordseid saavutusi ja sõprust.

Festival lõppes Waclavi väljakul. Läkituse luges ette Nõukogude Liidu delegaat Lidia Voinova.

Kokku osales esimesel festivalil 17 000 noort 71 riigist.

* * *

NB! Järgmises lehes sellest, kuidas valmistuvad festivaliks meie üliõpilased.

Kas kasutame elektrit mõistlikult?

TRÜ tarbis 1984. aastal elektrienergiat 7,9 miljonit kWh. KKHM kirja järgi määrati 24. jaanuarist meile selleks aastaks tarbimislimiiti 5,5 miljonit kWh (I kvartalis 1,8 miljonit kWh). Jaanuaris on aga juba kulutatud 772 000 kWh. Taotlusi aastalimiidi suurendamiseks ei saanud ministeerium rahuldada. Seepärast tuli sisse seada range kontroll. Vastavalt «Eesti Energiajärelevalve» kirjadele jagati TRÜle antud elektrienergia limiit objektide vahel kuude ja päevade kaupa. Rektori käskkirjaga on igale objektile määratud elektri sihipärast ja säästlikku kasutamist korraldav isik allasutuste juhtivate töötajate hulgast. Loomulikult ei suuda seda tööd teha ainult nemad. Kuid selgitustöö ja kontroll on nende peal. Palume kõigil ülikooli töötajatel heatahtlikult täita nende vastutavate töötajate korraldusi, sest see ei ole nende isiklik huvi, vaid üleülikooliline probleem.

Tänavune talv on nõudnud palju elektrienergiat. Halb ilm ei ole lasknud luua piisavalt hüdroenergia varusid, on takistanud elektrijaamade kütusega varustamist ja tekitanud vigastusi ülekandeliinidele. Kõige selle tagajärjel on langenud ühtsesse energiasüsteemi antav ja ülekantav energia. Seepärast peame eriti hoolikalt meile antud limiitidest kinni pidama. Ruume ei tohi elektriga kütta. Auditooriumides vastutab elektri kustutamise eest seal loengut pidanud õppejõud.

Loodan kõigilt mõistlikku suhtumist ja valvsat silma.

Teadusraamatukogu — direktor **L. Peep.**
Füüsikahoone — eksperiment. füüsika kat. juh. prof. **K.-S. Rebane.**
Botaanikaaed — dekaan dots. **A. Loog.**
geneetika ja tsütoloogia kat. juh. dots. **J. Kärner.**
Arvutuskeskus — juh. **J. Tapfer.**
Õppe-eksperimentaaltöökoda — juh. **A. Jaagosild.**
Elektroluminestsentsi ja pooljuhtide labor. — juh. **A. Tammik.**
Söökla, Ülikooli 20 — juh. **V. Pärn.**
Õppehooned: O. Lutsu 2 — pat. anatoomia ja kohtuarstiteaduse kat. juh. prof. **A. Truupõld.**
Vanemuise 46 — mikrobioloogia kat. juh. prof. **A. Lenzner,**
— matemaatikat. dekaan dots. **M. Kilp.**
V. Kingissepa 14/16 — org. keemia kat. dots. **T. Ilomets.**
Ajaloo-fil. teadusk. raamatukogu — juh. **H. Kern.**
Peahoone — õppeosakonna juh. **M. Salundi.**
Ajaloomuuseum — direktor **E. Martis.**
Õppehoone, Tiigi 78 — kirjastuse ja trükiosak. juh. **M. Raisma.**
Võimla, V. Kingissepa 19 — KKT prodekaan dots. **J. Loko.**
Spordihall, võimla, sõudespordibaas, staadion, kergejõustiku maja, õppehoone, J. Gagarini 1 — spordibaaside juh. E. Uiga.
Garaaž — juh. J. Puidak.
Õppehoone, Ülikooli 16 — filos. kat. dots. V. Sieben.
Õppehoone, Ülikooli 18A — biofüüsika lab. juh. H. Epler
Õppehoone, Nooruse 9 — dekaan dots. V. Krinal,
Kääriku õppebaas — juh. J. Põltsam.
Õppehoone, Riia 23 — kat. ülem polkovnik E. Hirvlaane.
Ladu, Riia 175 — var. osak. juh. T. Kleimann,
Ladu, Viljandi mnt. 48C — var. osak. juh. T. Kleimann.
J. Liivi 1 — peaenergeetik R. Sakarias.
Majandusmaja — majandusosak. juh. O. Mägi.
Vivaarium 1 — juh. J. Kasak.
Õppehoone, Vallikraavi 25 — dermatoloogia ja veneroloogia kat. juh. prof. H. Vahter.
Linnauurimise labor — juhataja U. Salo.
ÜMPI — direktor dots. L. Karu.
Klubi — direktor H. Variku.
Vanemtöödejuhataja jaoskond — juh. A. Liik.
Kujundusgrupp — juh. P. Parker.
Ühiselamud: Leningradi mnt. 25 — kom. T. Põllusaar.
Leningradi mnt. 27 — kom. E. Jaanikesing.
Leningradi mnt. 89 — kom. H. Reimann.
Tiigi 14 — kom. E. Varbla.
Pälsoni 14 — kom. S. Kilgi.
Pälsoni 23 — kom. Ö. Avamere.

AVO ARRO,
peainsener

Tuusikud

II kvartaliks on üliõpilaste ametiühingukomiteele saabunud järgmised tuusikud:

PUHKEKODUDESSE

«Võsu»	29. 06—10. 07	(4 tk.)	à 7.20
«Võsu»	28. 06—09. 07	perekonnale	19.20

SANATOORIUMIDESSE

Läti NSV «Baldone»	liigesteh.	3. 04—26. 04	54.—
Jurmala pansionaat «Sakta»	vereringeh.	29. 04—22. 05	33.—
Odessa V. I. Lenini nim. sanat.	närvisüst. h.	25. 06—18. 07	48.—
Gruusia NSV «Imereti»	närvisüst. h.	23. 06—12. 07	42.—
Läti NSV «Baldone»	günekol. h.	22. 07—15. 07	54.—
Läti NSV «Daugava»	liigesteh.	27. 06—20. 07	36.—
Läti NSV «Ljepaja»	liigesteh.	18. 06—11. 07	36.—
Sotši «Mõs Vidnõi»	vereringeh.	20. 07—13. 07	40.50
Kislovodsk «Piket»	vereringeh.	27. 06—20. 07	48.—
Kislovodsk S. M. Kirovi nim. sanat.	vereringeh.	10. 06—03. 07	36.—
Pärnu «Rahu»	seedeelund. h.	27. 06—20. 07	54.—
Truskavets «Rubiin»	seedeelund. h.	19. 06—12. 07	48.—
«Gorjatšii Kljutš»	seedeelund. h.	24. 06—17. 07	36.—
«Gelendžik» (ambul.)	närvisüst. h.	16. 06—09. 07	38.40

Kui stardid maratonil esmakordselt

(EHK NÕUANDEID JA ETTEKUULUTUSI MARATONIREBASELE)

... saad kõigepealt suure tõenäosusega vähemalt viiekohalise stardinumbri. Keerad selle kanga endale kaks korda ümber keha ja tunned, et üke sooja villase riietuseseme võrra võiks su maratonikostüüm küll vaesemaks jääda (NB! Emale sellest mitte üht sõna!).

... kaotavad igasuguse mõtte pingsad uisksammu-õpingud üksildases kohas hämaruse katte all. (Sa ju jälgisid Seefeldi?) Esimesel paarikümnel kilomeetril on tingimused uuele kvaliteedile üleminekuks liiga kitsad, keskpaigas loobud oma loomingulisest teostusest vabatahtlikult ja lõpuks unustad selle koopis.

... jääb kehtima Murphy seaduse töötlus, mis väidab, et kui miski asi võib katki minna, siis ta ka läheb. Juhtub näiteks, et keegi aatekaaslane teeb algusmõllus liiga koogsaid ja ennatlikke kiirendusi ning surub sealjuures oma suusa sinu kepirõngast läbi. Ta teeb seda nii oskuslikult, et järgnevast künkast libisete alla sõbraliku tandemina. Su satelliit on muidugi natuke keerulisemas olukorras — ta liugleb elegantselt üks el suusal, kuna teine on tihkelt sinu kepi külge kinnitatud. Lõpuks ei pea ta (satelliit) pingele vastu ja viskab külje maka. Sina liigud inertsist edasi ... paraku ilma kepirõngata. Oledki saanud toreda vahendi lume (ja sel aastal on teda tõesti rohkesti) sügavuse mõõtmiseks.

... on teretulnud, kui oled saanud algõpetuse slaalomis ... laskumiste elavatel kalmistutel tirriteerimiseks ja figureerimiseks.

... ja oled oma sisetunde järgi otsustades jõudnud vähemalt 59. kilomeetrile, tervitab sind sõbralik loosung: «Jõudu! Oled poolel teel.»

... ja lõpuks siiski finišisse jõuad, koged seda erakordset tunnet, mis on kolme sõnaga tabavalt paika pandud juba oktoobrilapseja pioneeriea sisukate ürituste kokkuvõttena — oled väsinud, kuid rahulolev ...

Jõudu teile, tulevased maratonirebased!

KÜLLI VOLMER,
vene fil. I k.

See ei ole küll maratonifoto, aga lugu ilmestama sobib ikkagi.

Uusi trükiseid

Tartu Riiklik Ülikool. 1979. a. ilmunud tööde bibliograafia 1. Tartu 1985, 400 eks., 284 lk., 70 kop.

Tartu Riiklik Ülikool. 1979. a. ilmunud tööde bibliograafia 2. Tartu 1985, 400 eks., 240 lk., 60 kop.

Tartu Riikliku Ülikooli struktuur ja isikkoosseis. Teatmik. Tartu 1985, 900 eks., 236 lk., 45 kop.

Kõrgema matemaatika ülesanded. Kolmas trükk. Tartu 1985, 1200 eks., 176 lk., 30 kop.

Metoodiline juhend kõrva-nina-kurguhaigete uurimiseks. Kolmas trükk. Tartu 1985, 1000 eks., 96 lk., 20 kop.

Analüütilise geomeetria praktikum II. Sirge ja tasand. L. Tuulmets. Teine, parandatud trükk. Tartu 1985, 600 eks., 288 lk., 45 kop.

Fachtexte für bioiogiestudenten mit Lexikalische Übungen. Von E. Mauring. Tartu 1985, 400 eks., 60 lk., 10 kop.

Readings on Language. Tartu 1985, 500 eks., 84 lk., 15 kop.

Füüsika kirjaliku sisseastumiseksami küsimused ja ülesanded TRÜ-sse astujaile 1984. a. Tartu 1985, 1200 eks., 44 lk., 10 kop .

Kaja Noodla. Kirjanduse nimestik 1950—1984. Tartu 1985, 150 eks., 16 lk., 5 kop.

An Introduction to Old English. By O. Mutt. Third Edition. Tartu 1984, 300 eks., 90 lk., 15 kop.

Katioonide kvalitatiivne analüüs. Praktikumi juhend bioloogia, geoloogia ja kaubatundmise eriala üliõpilastele. Teine, täiendatud ja parandatud trükk. Tartu 1984, 500 eks., 52 lk., 10 kop.

Fatsiaalne analüüs. Valik loengute illustratiivsest materjalist. Koostanud A. Oraspõld. Tartu 1984, 350 eks., 64 lk., 10 kop.

Töödistsipliin. Metoodilisi materjale TRÜ majandusteaduskonna üliõpilastele. Luule Käis, Heino Siigur. Tartu 1984, 500 eks., 48 lk., 10 kop.

Juhan Smuuli elu ja varasem luule. Teine trükk. Reet Vääri. Tartu 1984, 200 eks., 40 lk., 10 kop.

Metoodiline juhend andmeanalüüsiks programmipaki «SAISI» abil. A.-M. Parring, E.-M. Tiit. Tartu 1984, 400 eks., 80 lk., 15 kop.

Texts for Athletes. Compiled by J. Soontak. Second Edition. Revised and updated by M. Saluveer. Tartu 1984, 200 eks., 56 lk., 10 kop.

NB!

Ülejärgmine 2-leheküljeline «TRÜ» ilmub 6. märtsil.

Kõik lood peavad kohal olema hiljemalt reedel, 1. märtsil (pildid varem).

Täna ilmub ka venekeelne ajaleht (nr. 1, 1985).

LISAELUKUTSE — LISASISSETULEK

Uue koolireformi juurutamisel vajatakse õpilastele praktiliste kogemuste andmiseks mitmesuguste tehnikaringide juhte-instruktoreid. Viimasel ajal on nendest suur puudus. Et seda lünka täita, korraldavad ülikooli ALMAVÜ ja ühiskondlike elukutsete teaduskond instruktorite tasuta ettevalmistamise kursused. Kursuste lõpetamisel ja eksami sooritamisel antakse vastu tunnistus. Soovijad peavad olema 2—3 aastat osa võtnud koolis, pioneerimajas või mujal vastava ringi tööst.

On võimalik õppida: **automudelismi, mudellennu, laevamudelismi, raadiospordi, laskespordi, allveespordi, akvalangistide, motospordi, kartautospordi instruktoriks ja ühiskondlikuks liiklusinspektoriks.**

Informatsiooniks ja registreerimiseks tulla 26. veebruaril kl. 17 Tiigi 78—237.

FILMIKLUBIS

Läinud aasta novembris näidati TRÜ FKs **V. Abdrašitovi—A. Mindadze** ühistöid «Kaitsekõne» ja «Rong jäi seisma». Koos vastvalminud filmiga «Planeetide paraad» käis klubilastega kohtumas ka režissöör V. Abdrašitov ise. **25. veebruaril kl. 19** vaatame Vanemuise 46 ringauditooriumis filme **«Pööre»** (1979) ja **«Rebasejaht»** (1980). (Viimast peab V. Abdrašitov muide endale südamelähedamaks tööks.) Piletid mitteklubilastele müügil 15 minutit enne seansi algust.

Kolmapäeval, 27. veebruaril kl. 18 Roman Balajani «Lennud unes ja ilmsi» (1982).

Kolmapäeval, 27. veebruaril kl 20 Vanemuise 46 filmiajaloo programm. Vaadatakse Ameerika režissööri **Orson Wellesi** «Suurepäraseid Ambersone» (The Magnificent Ambersons; 1942).

GEO-GEO

talimängud on 2.—3. märtsil Luhamaal. Väljasõiduaega täpsustatakse. Oodatakse kõiki geograafe ja geolooge koos suusavarustusega.

KORVPALL

Ülikooli meistrivõistlustest osavõtuks esitada teaduskondadel nimelised ülesandmised sportmängude kateedrisse hiljemalt neljapäevaks, **28. veebruariks.**

Sportmängude kateeder

PRESSIKLUBIS

Järgmine üritus on kolmapäeval, 27. veebruaril kl. 16. Dots. Reet Kasik räägib meile keelest ja stiilist. Koguneme toimetusse.

Ootame tööplaane, osavõttu teatrikülastusest, küsimusi kohtumiseks arstiteaduskonna komsomolibürooga ja Kiievi lugusid (erilehekülg ilmub järgmises lehes).

KLUBIS

Laup., 23. veebruaril kl. 21 «Meenutusi ja muusikat».

Pühap., 24. veebruaril kl. 13 valimistepäeva kontsert.

Pühap., 24. veebruaril kl. 21 «Õhtu rõõmsas tantsurütmis».

Reedel, 1. märtsil kl. 21.30 «The Beatles» seriaali jätk: «Paul McCartney — mees, kes reetis biitlid».

UUES KOHVIKUS

Reedel. 22. veebruaril kl. 19 kantriõhtu.

Laup., 23. veebruaril kl. 19 disko (slaidiprogrammid).

Kõikidele klubi üritustele võta ikka kaasa üliõpilaspiletl

Veaparandus

Mõned vead jäävad alati märkamatuks seni, kuni ajaleht on ilmunud ehk peaaegu Murphy seadus ei püüa sugugi toimetust välja vabandada, et eelmises lehes on 4. lehekülje loo alt «Lutsi eestlasest Ludvig Germanist» autori nimi kadunud. Autor oli ja on **PAOLO-PRIIT VOOLAINE.**

Toimetaja VARJE SOOTAK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 752. MB-02424. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 6 (1403) Reedel, 1. märtsil 1985 Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 2 kop.

Täna, 1. märtsil

oleme mõtetega tegelikult juba tulevas nädalas. Langeb ju naistepäev reedele, nii et ka meie ajaleht peab ilmavalgust nägema varem. Kõigile autoreile sünkohal väike meeldetuletus: naistepäevalehe lood ja pildid peaksid toimetusse jõudma hiljemalt reedel (pildid kella kümneks), teateid jõuame sisse paigutada veel esmaspäeva hommikupoolikul. Samuti palume mitte ära unustada meie iganädalasi tähtaegu: lood ikka nädal varem kohale ning pidage meeles, et kõik fotod ja joonistused peame trükikotta viima esmaspäeva hommikul kella kümneks. Lühiuudiseid ootame ka veel kolmapäeviti!

Milleks sellest nüüd siin, esimesel leheküljel kirjutada, võidakse küsida. Aga seepärast, et see jälle ununema kipub ja toimetuses ei ole võlureid.

Lehest veel niipalju, et pärast naistepäeva ilmub abiturientide erileht ja alles 22. märtsil saame kätte võtta «normaalse» väljaande.

Aga nädalast? Oli töine, oli tähtis. Valimised. Sõjalis-patriootlik kahevõistlus (võitis meie ülikool Kaunase PI ees). See tegevusala näib ülikoolis hoogustuvat, vähemalt komsomolikomitee sektor paistab initsiatiivikas olevat. Kui vaid teaduskonnad rohkem kaasa lööksid!

Ülikoolist välja minnes mainigem eilset Baeri päeva. Akadeemiku 193. sünniaastapäeva puhul peeti Baeri majas pidulik ettekandekoosolek. Esinesid ajaloodoktor Vassili Passetski Leningradist, ÜMPI inimesegeneetika labori juhataja Mart Viikmaa ja ZBI instituudi nooremteadur Vello Kaavere. Baeri monumendi jalamile Toomel asetati lilled.

Meie väljaande 3. leheküljel saab lugeda «Kalevalast». Eile toimus Kirjandusmuuseumis Emakeele Seltsi rahvaluulesektsiooni, Loodusuurijate Seltsi täppisteaduste sektsiooni ja kirjandusmuuseumi korraldatud «Kalevala» päev.

Et siin all veel uudistele ruumi oleks, tuleks väike nädalaringvaade lõpetada. Ent veel! Selles numbris kohtate mitmel pool nn. valveküsimust. Ühiselamuvalves vist puhuvad uued tuuled. Leningradi mnt. 25 majas ei lastud ühel õhtul ilma tõendita sisse isegi komsomolikomitee inimesi.

● SÕNUM ● SÕNUM ● SÕNUM ● SÕNUM ●

Eesti fotograafia ajaloost

Teisipäevast on meie ajaloomuuseumis avatud uus näitus, seekord eesti fotograafia ajaloost, mille algus ulatub 1840. aastaisse.

Kaaluka osa väljapandust moodustab XX sajandi esimesel poolel tegutsenud päevapiltniku ateljee sisustus: suur ateljeekaamera, dekoratsioonid, kopeerimis- ning retušeerimisseadmed jm. Näha võib erinevaid fotokaamerate tüüpe XX sajandi algusest kuni esimeste nõukogude perioodil valmistatud aparaatideni.

Eksponeeritud on haruldasi fotoalbumeid, Julius von Schröderile kuulunud album Tartu ülikooli õppejõudude ja eesti rahvusliku liikumise kultuuritegelaste fotodega. Näha saab ka mitmeid õpikuid, nagu vendade Parikaste koostatud «Fotograafia õpperaamat» (1936, neljas trükk) jt., mille järgi on õppinud paljud eesti fotoamatöörid.

Väljapanek on koostatud põhiliselt ajaloomuuseumi fondi materjalide põhjal, mida täiendavad mõningad dots. Tullio Ilometsa isiklikud arhiivimaterjalid.

Väljapanek jääb avatuks aprillikuuni.

LEILI KRIIS

Majandusküberneetikud vaatasid roboteid

ÜTÜ majandusküberneetika ring organiseeris ühiskülastuse Moskva Rahvamajanduse Saavutuste Näituse väljapanekule «Robotikompleksid 85». 18. — 21. veebruaril toimunud sõidust võttis osa 24 üliõpilast II—V kursuseni.

Näitusel oli ligi 150 maailma juhtiva firma tooteid Jaapanist, Prantsusmaalt, SLVst, Itaaliast, Soomest, Suurbritanniast, Austriast, Bulgaariast jm. Enamik tööstussuunitlusega roboteid tegi vaatajate silme all koostetöid, keevitas, stantsis ja lõikas. Palju oli välja pandud graafilisi displeisid. Teiste hulgas äratas huvi NSVL—Prantsusmaa ühistööna valminud suuregabariidiline graafiline displei arvutile CM—4. Seevastu üks digitaalmõõtevahendeid tootev firma reklaamis identifitseerimissüsteeme, kuid oli üliõpilaste küsimustele vastates sunnitud möönma, et tegu on vaid reklaamitrikiga.

TÕNU HEIN,
majandusküb. IV k.,
ÜTÜ majandusküb. ringi esimees

RKA semester

Vaheaja lõpupäevil käis TRÜ klubis tõsine töö. Rahvakunstiansambel pidas oma tantsulaagrit: lihviti ja õpiti selgeks uusi tantse.

Eelseisvad kuud toovad meile mitu juubelit. Juba 16. märtsil astume üles kodulinna publiku ees, tantsimist tahavad Eesti NSV teenelise kultuuritegelase ja ansambli kauaaegse kunstilise juhi Helju Mikkeli tantsud. «Vanemuise» kontserdisaalis leiab aset juubilari loominguõhtu, kus ansamblil täita keskne osa.

Kuu edasi ja siis on oma kollektiivi juubel: täitub kontserttegevuse neljas aastakümme. RKA astub publiku ette uue kvaliteediga. Nende kahe vastutusrikka esinemise pärast igal nädalavahetusel harjutatakse. Suvel tuleb Moskva festivalil kaitsta aga oma alma mater'i au. Üks koosseis peab jääma Moskva piletist ilma, sest Tallinnas tahab pidamist tantsupidu. Märtsikuu sisse mahub ka tantsupeo repertuaari ülevaatus.

Ülesastumisi jagub nii Tallinna kui Tartusse ja teistessegi rajoonidesse. Loomulikult esinesime valijate ees.

Märtsi algul ootab meid kohtumine ansambliga «Tarvanpää». et üheskoos Toome nõlvadel maha pidada vastlatrall ja lasta liud.

Kes asjade käigu kohta lähemat selgust tahab saada, jälgigu erireklaami «TRÜs» ja «Edasis».

VAMBOLA PAAVO

XII ● MOCKBA ● 1985

Täna lubasime teada anda, mida tehakse TRÜs festivali puhul.

Komsomolikomitee sekretär Arvo Lamp:

«Täna (see oli teisipäeval) on nii palju teada tahtjaid. Just lahkus Vambola Paavo, kes uuris seda «Noorte Hääle» jaoks.

Millest alustada? Kõige esimene asi oli sügisesel komsomolikonverentsil esitatud läkitus teistele Eesti kõrgkoolidele. Siis kuulutasime koos (ta vaatab toimetuse esindaja poole) välja fotovõistluse.»

«Seni ei ole see veel kahjuks hoogu saanud. Esimest osavõtjat ootab koguni üllatusauhind.»

«Kõnelen õhtul komitee koosolekul veel kord ka teaduskonnasekretäridele. Üldiselt ongi meil pearõhk asetatud teaduskondadele. Kõigilt pole me festivaliplaani veel saanud. Aga näiteks filoloogid tahavad korraldada festivaliteemalise kokandus- ja taidluskonkursi.

Tervikuna on festivalile pühendatud rahvaste sõpruse päevad, täpsest kavast on praegu vara kõnelda. Festivalituba tuleb klubisse. Osaleme vastavatel linnaüritustel, korraldame hoogtööpäevakuid. Festivalile sõidab RKA. teenindajate hulgas on üks TRÜ arst ja giid.»

Paar päeva varem oli asesekretär Ardo Kubjas ametis mingi stendi valmistamisega. «Mis see oli?» küsisin tegijalt endalt: «Festivalistend sellest, kuidas lähevad TRÜ tudengid vastu suvisele suurüritusele. Saatsime ära viis lehekülge venekeelset teksti ja hulk fotosid. Niisuguse stendi pidi kokku panema iga kõrgkool.»

Merike Karlson, internatsionaalse kasvatustöö sektori juhataja, festivali linnastaabi liige:

«Teaduskonnad on kavandanud mitmeid huvitavaid asju, loodan, et kõikide plaanid on varsti kohal. Arvolt kuuldut võib täiendada näiteks sellega, et rahvusvaheliste suhete ring on valmis teaduskondadele festivaliteemalisi loenguid pidama. Teaduskonnad olgu valmis neid tellima. Teaduskondadele on antud tutvumiseks ka noorsoo-organisatsioonide komitee materjalid «Prahast Moskvani». Peaaegu kõik kavatsevad oma ühiselamus ja õppehoonetes üles seada huvitavat näitmaterjali. peetakse viktoriine jm. Interklubil on kavas kohtuda festivalist osavõtnutega.»

VARJE SOOTAK

Komsomolikroonika

ELKNÜ TRÜ komitee 26. veebruari istungil:

● anti soovitus NLKP liikmeks astumiseks **Endla Lõhkivile** keemia V kursuselt; NLKP liikmekandidaadiks astumiseks **Toomas Kivimäele ja Mario Rosentaule** õigusteaduskonna IV kursuselt ja **Johann Kukele** kehakultuuriteaduskonna IV kursuselt.

● Tehti kokkuvõtteid ENSV Ülemnõukogu ja kohalike nõukogude rahvasaadikute valimistest.

(Järg 4. lk.)

EKP TRÜ komitees

● 25. veebruari koosolekul võeti NLKP liikmekandidaadiks poliitökonoomia kateedri aspirant **Anu Toomas**, taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedri assistent **Martin Zobel** ja V kursuse füüsikaüliõpilane **Vahur Luts.**

● **Parteikomitee sekretär dots. Advig Kiris tegi kokkuvõtte ENSV Ülemnõukogu ja kohalike nõukogude valimistest ülikoolis.** 24. veebruaril toimunud valimised möödusid edukalt. Tartu Linna Rahvasaadikute Nõukogu valimistest võttis osa 99,99% valijate nimekirjadesse kantud kodanikest. Kõigis valimisjaoskondades said saadikukandidaadid absoluutse häälteenamuse.

● **Komitee liige, sotsioloogiaosakonna juhataja dots. Paul Kenkmann tutvustas lühidalt üliõpilaste arvamusi ühiskonnateaduste õpetamise kohta.** See on üks osa komsomolikomitee, haridussotsioloogia ja kõrgkoolipedagoogika laborite hiljuti lõppenud ühisuurimusest.

● **Kinnitati ajalehe «TRÜ» ja venekeelse lisalehe «ТГУ» kevadsemestri tööplaanid.**

● EÜE Tartu regiooni komandöriks kinnitati **Jaan Mölder** (ravi IV k.), Lõuna-Eesti regiooni komissariks **Sulev Ulp** (ravi IV k.), Sakala regiooni komandöriks **Vahur Keldrima** (ravi VI k.) ja komissariks **Toivo Hansen** (orgaanilise keemia kateedri nooremteadur).

Gagarini rühma komandöriks kinnitas parteikomitee kaubandusökonoomika labori nooremteaduri Verni Loodmaa, komissariks haridussotsioloogia labori inseneri Rein Muraka ja meistriks sama labori vaneminseneri, komsomolikomitee asesekretäri Jaan Vihrovi.

EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ●

Kes hiljaks jääb...

... see ilma ehk ei jää, kuid EÜE'85 Sakala regiooni eriti ühtsetest ja monoliitsetest ridadest jääb välja küll.

Et vältida segadusi ja mõne muidu tõeliselt ärksa ning tulihingelise malevlase juhuslikku eemalejäämist Sakala regiooni koosseisust, peab Sakala regiooni staap vajalikuks teatada:

kõigis Sakala regiooni puudutavates küsimustes (sealjuures eriti Sakala regiooni koosseisu kuulumise ja tema maadel töötamise küsimuses) pöörduda ainult Sakala regiooni staabi poole ning teha seda õigeaegselt!

SAKALA REGIOONI STAAP

Komandör: VAHUR KELDRIMA
(Leningradi mnt. 89—208, õhtuti telef. 3 51 05)
Komissar: TOIVO HANSEN
(kella 9.00—17.00 telef. 3 51 46)
Peainsener: TEET KOLTS
(Tammsaare 8—86)

Info: ELKNÜ TRÜ komitee, Sakala regiooni staap tel. 3 53 05, 3 19 68.
NB! Jälgige EÜE reklaamstendi ülikooli peahoones ja kirjutisi «TRÜs».

EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ●

NB! Loe läbi ja anna järgmisele edasi!

(Selle kohta vt. ajaleht «TRÜ» nr. 1402 22. 02. 1985)

15 teesi

EÜE-85

ESINDUSRÜHMA KOHTA

1. Objektiivne reaalsus on paratamatu: EÜE esindusrühm Gagarinis oli, on ja jääb.
2. Esindusrühm määrab EÜE maine üleliidulise maleva silmis.
3. Isegi esindusrühma **tuleb** (hästi) teha.
4. Gagarin = $(VSSO)^3$
5. Sisukas malevaelu on võimalik igal pool, kus malevlased seda soovivad — isegi Marsil.
6. Sisuka malevaelu aluseks on ideerühm.
7. Gagarini rühma korral saab idee olla ainult kosmonautiline.
8. Idee: «... **превратить Гжатск (nüüd Gagarin) в город молодежи, чтобы был он чистым, зеленым, чтобы цветы по всем улицам ...**»
   Kosmonaut J. A. Gagarin
9. Rühma elukorraldus saab toimuma kosmonautide ettevalmistusprogrammi alusel, täiendavalt uuritakse kosmonautika ajalugu, kosmilisi nähtusi jm.
10. Gagarinlane ilma kosmonautika-alaste teadmisteta on ½ gagarinlast.

Lisa 1. Soovitatav kirjandus:

a) D. Hrabrovitski «Tule taltsutamine»,
b) I. Straževa «Tulbid kosmodroomil»,
c) biograafiline kirjandus.

Lisa 2. Mängud:

a) «Lend kuule»,
b) «Reis ümber maailma»,
c) male.

Lisa 3. Toidud:

a) marmelaad «Kosmos»,
b) Põltsamaa sinep,
c) küpsised «Õnnelik lapsepõlv».

11. Jutud sellest, et Gagarini rühmas puuduvad tööle vastavad teenimisvõimalused, on ilmselt liialdatud.
12. Palka on võimalik saada.
13. Hea rühm Gagarinis on parem heast rühmast Sakalas.
14. Kaugus kilomeetrites on kompenseeritav vaimse lähedusega siinsete tipprühmadega.
15. Me võidame!

Rühma staap

Pole väljapääsmatuid olukordi, on saamatud inimesed.

Münchausen

NB! Varsti ilmub rühmakomandör Verni Loodmaa kirjutis luureretkest Gagarinisse. Jälgige meie infoväljaandeid!

(Järgneb)

Juubilar on Salme Nõmmik

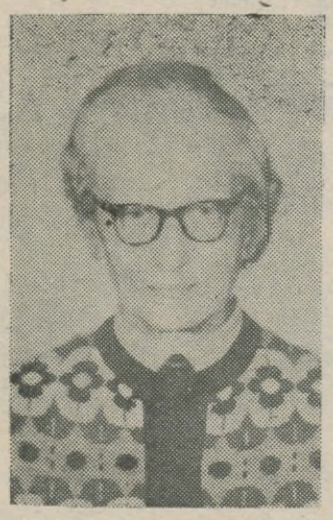

3. märtsil saab 75-aastaseks majandusgeograafia kateedri professor Salme Nõmmik — TRÜ ja kogu Eesti vanim geograaf.

Salme Nõmmik on sündinud Viljandimaal Vana-Põltsamaa vallas Umbusi raba serval talupojast kooliõpetaja Jaan Mangelsoni paljulapselises perekonnas. Juba väga noorena tuli tal heina niita, lehma lüpsta jt. maatöid teha. Ilmselt seetõttu kasvaski temast tugev ja tahtejõuline inimene. Ilmnesid ka võimed kontsentreeritud vaimseks tegevuseks. Lõpetanud *cum laude* Põltsamaa gümnaasiumi, jätkas ta õpinguid ülikoolis, kus omandas 1933 majandusteadlase eriala. Selleks kulus vald kolm aastat.

Töötanud seejärel lühemat aega Eesti Statistika Keskbüroos ja tõlgina Leedu saatkonnas, tuli tal töövõimaluste puudumise tõttu olla pärast abiellumist mitu aastat kodus, kuid murrangulisel 1940-ndal pakuti tööd ENSV Kergetööstuse Rahvakomissariaadis. Järgmisel aastal alanud fašistlik okupatsioon muutis jälle kõik võimalused nulliks ning Salme Nõmmik elatas ennast ja oma koolieelikust poega juhutöödega.

Uus ajajärk saabus 1944, mil juubilar hakkas töötama ülikooli majandusteaduskonnas. Tollane halduprorektori abi Anatoli Mitt on oma mälestustes iseloomustanud Salme Nõmmikut kui agarat, laia silmaringiga ja kiire reageerimisvõimega töötajat. 1946 sai 36-aastasest Salme Nõmmikust õppejõud geograafia kateedris. Algas pingeline teaduslik-pedagoogiline töö. Assistent ja vanemõpetaja Nõmmik oli üks kolmest õppejõust, kes hoidis üleval kaheksa aasta jooksul kogu geograafiaosakonda (nüüd on õppejõude 14). Juubilaril tuli alustada tühjalt kohalt: ilma eeskujudeta, juhendajata, kohaliku erialakirjanduseta. Tuli omandada marksistlik filosoofia, eriala nõukogulik metodoloogia ja vene keel. Asjaosaline ise on rääkinud: «Tööd jätkus ööl ja päeval. Kõrvalvaataja seda ei näinud. See oli võitlus ka iseenda ja elutingimustega.» Kuid kõik see on juubilarile pakkunud ka suurt rahuldust.

Siit algas ka tema teadustöö. Kõrvuti ametlike uurimisteemadega «Numbrilisi ja graafilisi meetodeid majandusgeograafias» ja «Kagu-Eesti majandusgeograafia seoses industrialiseerimisprobleemidega» jõudis Salme Nõmmik avaldada ajakirjanduses artikleid NSV Liidu majandusgeograafiast ning kodanlike kontseptsioonide kriitikast. 1956 kaitses ta Leningradis kandidaadiväitekirja Kagu-Eesti regionaalsest majandusgeograafiast. Töö koostamisel koorus välja terve rida eriprobleeme, mille lahendamisele juubilar nüüd asus.

Oma järgmise loomeperioodi alguses käsitles Salme Nõmmik looduse ja inimese geograafilisi probleeme ning uuris Tartu linna ja selle tagamaad. Seoses territoriaalplaneerimise skeemi koostamisega 1960. aastate teisel poolel pöördusid vabariigi juhtorganid geograafide poole. Dotsent Nõmmik (kutse oli kinnitatud 1962) asus koos oma õpilastega lahendama majandusrajoneerimise ning asustus- ja haldussüsteemide keerulisi probleeme. Tema initsiatiivil korraldati 1967 Otepääl esimene üleliiduline suvekool matemaatiliste meetodite rakendamiseks geograafias. Samasse ajajärku langeb ka majandusgeograafia kateedri moodustamine, mille esimeseks juhataja oli juubilar (1968—1976). Pingutusi kroonis Moskvas 1970 kaitstud doktoriväitekiri detailse majandusrajoneerimise olemusest ja meetoditest ning kolme tema õpilase kandidaadiväitekirja kaitsmine järgmisel aastal.

Selle tegevusperioodi lõpuks oli kujunenud professor Nõmmiku (kutse kinnitati 1972) «Tartu koolkond», nagu seda nimetasid NSV Liidu juhtivad majandusgeograafid J. Sauškin, V. Pokšiševski jt. Koolkonna kujunemine on professor Nõmmiku tegevuse seaduspäraseks tulemuseks, sest ta on alati oma töökaaslasi ja õpilasi innustanud probleemide kollektiivsele uurimisele. Tal on ikka olnud hea meel sellest, kui tema õpilased agarasti töötavad ja teadusepõllul edasi lähevad. Salme Nõmmikule on võõras omaette nokitsemine. Oma uurimistulemusi on ta alati tutvustanud kas filosoofia seminaris või lihtsalt omavahelises vestluses.

Vaatamata kõrgele eale töötab juubilar innukalt edasi oma eriala suure entusiasti ja propageerijana. Ta on seisukohal, et geograafia kui teadus uurib kõiki looduse ja ühiskonna ruumilises olemises valitsevaid seaduspärasusi. Seepärast tuntaksegi professor Nõmmikut linna- ja maa-asustuse süsteemse uurimise algatajana, sotsiaalmajanduslike territoriaalsüsteemide kontseptsiooni autorina ning sotsiaalmajandus- ja ühiskonnageograafia agara propageerijana. Tugeva filosoofilise baasiga juubilar on tuntumaid geograafia teoreetiliste probleemide viljelejaid NSV Liidus. Oma seisukohti on ta tutvustanud üleliidulistel konverentsidel, rahvusvahelistel nõupidamistel, samuti rahvusvahelisel geograafiakongressil Moskvas (1976). Ta on avaldanud paarsada teaduslikku tööd, sealhulgas viis monograafiat. Viimane nendest — «Kaasaja geograafia: teooria küsimused» — ilmus möödunud aastal Moskvas (kaasautor prof. Uno Mereste Tallinnast). Artikleid on avaldatud ka Ungaris, Saksa DV-s ja USA-s. Professor Nõmmik on juhendanud kümmekonda kandidaadikraadi taotlejat, oponeerinud seni viit doktori- ja 15 kandidaadiväitekirja. Ka sellel alal töö jätkub. Suure töö tunnustuseks on hulk aukirju, viis medalit ja Rahvaste Sõpruse orden.

Praegu töötab auväärne professor oma kõrgkooliõpiku «Eesti NSV majandusgeograafia» uue väljaande ettevalmistamisel. Tema senise tegevusega võib tutvuda **näitusel teadusraamatukogus** ning juubilari ennast võib isiklikult õnnitleda ülikooli vanas kohvikus **esmaspäeval, 4. märtsil kell 14—16.**

Lugupeetud professorile, Eesti NSV esimesele geograafiadoktorile Salme Nõmmikule soovivad palju õnne, head tervist ja raugematut energiat

kolleegid ja õpilased.

VÕIT 40 ● VÕIT 40 ● VÕIT 40 ● VÕIT ● VOIT 40 ● VÕIT 40 ● VÕIT 40 ● VÕIT ● VÕIT 40 ● VÕIT 40 ● VÕIT ● VÕIT ● VÕIT

Nii algas mulle sõda

Liidia Anikina

(Algus «TRÜs» nr. 4 ja 5)

Kapten A. Tšugunov teatas väljasõidu eel: ««Sibiri» hospidalis on 800 raskelt haavatut, kelle eest hoolitseb 400-liikmeline meeskond ja meditsiinipersonal. Peale nende on pardal umbes 600 evakueeritavat. Segaduse ärahoidmiseks tuleb kõigil reisijatel istuda rahulikult oma kohtadel.»

Jõudis kätte ärasõiduhetk. Otsad anti lahti, masinad hakkasid tööle ja «Sibir» eemaldus sadamakai äärest õige pikkamööda. Sõitsime Tallinna lahele ja sealt edasi Leningradi suunas.

SOOME LAHT

Esialgu oli kõik rahulik. Reisijad tukkusid, toitsid lapsi, vahetasid sõjamuljeid. Minu naabrid olid tallinlased: elatanud isa ja tütar Tšesnakovid. Väga aeglase käiguga läbisime miiniväljade vööndi. Siin-seal võis näha lainetel hulpivaid meremiine. Meie ees liikusid väikesed traalerid, et puhastada teed suurele hospidallaevale. Ajuti oli miine sedavõrd palju, et traalerid ei tulnud nendega toime. Siis «Sibir» peatati, mõned madrused laskusid vette ja ujusid miinideni, pöörasid neid vees ettevaatlikult, kruvisid ja krutlisid midagi sütikute juures. Seisime pardal ja vaatasime, hirmuvärinad seljal, julgete meeste tegutsemist. Mõned reisijad sulgesid silmad ja katsid kätega kõrvad, kartes iga hetk plahvatust. Kuid kõik läks õnnelikult. Õige mitmel korral tuli madrustel seda ohtlikku operatsiooni korrata.

Lõpuks jõudsime miiniväljadest läbi. Saabus hommik. Reisijad olid tukastusest ärganud ja võtsid einet, teadmata, millisesse ohtu olid meremehed seadnud oma elu, et võimaldada laevale edasipääs. Pardal kõndisid kergelt haavatud — kes seotud peaga, kel käsi kaelas — ja jutustasid igavuse peletamiseks oma äsjaseid rindeelamusi. Mõned otsisid tuttavaid või kodukandimehi. Meile öeldi, et umbes pool teest on läbitud. Ümberringi oli kõik vaikne ja näis, et ka edaspidine sõit läheb õnnelikult.

Umbes kell kaks päeval ilmusid Soome ranna poolt kaks lennukit, tegid laeva kohal paar tiiru ja kadusid jälle põhja suunas. Reisijate hulgas levis kuuldus, et hiljemalt poole tunni pärast on fašistide pommituslennukid kohal. Mõte meie pommitamisest tundus uskumatuna — «Sibir» sõitis ju selgelt nähtavate Punase Risti eraldusmärkidega.

Kuid meeskond teadis, mida fašistidelt võis oodata. Kiiresti hakati tegema ettevalmistusi õhurünnaku tõrjumiseks. Kõlasid meile arusaamatud käsklused, tirisesid viled. Ohutõrjekahuritelt ja päästepaatidelt eemaldati katted. Täiskasvanud reisijatele, kes ei osanud ujuda, jagati päästerõngaid. Värisevate kätega kinnitasid emad oma nutvate laste ümber päästeveste. Ruupori kaudu teatati, et kui laeva ähvardab põhjaminek, tuleb evakueeritavatel hüpata merre. Vaatamata meeskonna püüetele reisijaid rahustada, puhkes pardal paanika.

Sellises segaduses ilmusidki «Sibiri» kohale ootamatult «Junkersid» ja avasid pardarelvadest tule. Laev peatus ja signaliseeris, et veab haavatuid, naisi ja lapsi. Sellest polnud mingit tulu. Kuulipildujatuli hoopis tugevnes ja juba langesid esimesed pommid. Nüüd tulistas ka laeva õhutõrje. Lähedale kukkunud pommide plahvatustest alus küll vappus, kuid ei saanud veel suuremat viga.

Kabuhirmus jooksin laeva siseruumidesse, lootes leida ohutumat kohta. Tormasin läbi mitme ruumi, millest mul seni ei olnud aimugi. Meelde on jäänud mõned detailid — ideaalses korras puhas söökla, tumedate puupaneelidega kaetud seinad, ähmases elektrivalguses kõlisevad hiiglaslikus puhvetis tumesinisest kristallist kõrged pokaalid. Jooksin sööklast läbi ja sattusin pikka- ning kitsasse laevakoridori, mille seinu ääristasid metallist käsipuud. Mulle söösti vastu hirmunud inimesi ...

Sel hetkel vappus kogu laev kohutavast plahvatusest. Välgatas hiiglaslik kollane leek. Metalli ja puidu purunemine pommi otsetabamuse tagajärjel tundus kirjeldamatu mürana. Tundsin, otsekui oleks mulle labidaga vastu vasakut puusa löödud. Pea käis ringi, teadvus hakkas kaduma. Korraga ei jätkunud enam õhku ...

(Järgneb.)

Kõrgkool paberite kütkeis

Mullu algatas üleliiduline ajakirjandus — täpsemalt keskleht «Izvestija» — terava diskussiooni meie kõrghariduse nüüdisprobleemide üle. Artiklid «Arvud ainult näitamiseks?» («Izvestija», 1984, nr. 155/156), «Professori aeg» (288/289) ja «Paberibuum» (341/342) kutsusid esile erksa vastukaja, hulga vihaseid ja murelikke kirju, millest osa avaldati tänavuse «Izvestija» 2. veebruari numbris koos ajalehe kooliosakonna asejuhataja Inga Prelovskaja kommentaaridega. Kuna käsitletav probleemistik tuleb meilgi kõiges oma okkalisuses nii kurbtuttavlik ette, siis ei tohiks ka meie o m a l e h e veergudel sellest vaikides mööda minna. Hakatuseks aga heitkem põgupilk sellele, mida arvatakse asjust mujal.

Millest sõtub kõrgkooli maine, tema «firmamärgi» prestiiž? Teadagi, et vilistlaste professionaalsusest, loomevõimest, töötahtest. Põhikriteerium, mille järgi tuleb hinnata kõrgkooli tööd, on tema lõpetanute erialase ja ideelis-poliitilise ettevalmistuse tase. Viimane omakorda johtub kateedrite teaduslikust potentsiaalist, õppejõudude meisterlikkusest, kõrgkoolis valitsevaist kõlbelistest arusaamadest. Kuid ... viimasel ajal kuuldub õppejõudude leerist üha valjemat nurinat: töö tulemuslikkust hinnatakse tihtipeale mingite vaheetappide, kolmandajärguliste näitajate summeerimise põhjal, pelgalt paberliku aruandluse formaalse seisu järgi.

«Kõiksugu komisjonid ja ametiisikud, kõrgkooli töö kontrollijad, on vallandanud paberibuumi,» nendib kateedrijuhataja Gorki Polütehnilisest Instituudist. «Peaaegu kunagi ei huvita neid õppe-ja teadustöö lõpptulemused, nad nõuavad vaid dokumente, pabereid. Kui kõik on ära planeeritud, siis on see nende arvates hea. Aga sedamoodi võivad nii põhjapanev töö kui ka pisiasi pälvida täpselt ühesuguse hinnangu. Kui kateeder on oma töös teinud suuri — planeerimata — edusamme, jätnud aga mõne vähemtähtsa plaanipunkti täitmata, siis on see paha, siis kirjutab komisjon: ei täitnud plaani. Plaan, mille koostab selle täitja ise, lämmatab ju elava loomingulise alge, muudab töö «pühendamiseks omaenda rasvas».»

Nõudmine sünnitab pakkumise. Teades, et kontrollijaid huvitavad peaasjalikult paberid, on kõrgkoolid hakanud neid tootma hiigelkogustes. Plaanid, igasugu nõukogude, koosolekute ja komisjonide otsused loovad tolle «paberifassaadi», mille taha on mugav varjuda neil kõrgkoolitegelastel, kes on kaotanud huvi pedagoogilise ja teadustöö tegelike resultaatide vastu.

Paberlohe õgib õppejõudude kallist aega. «Õppeplaani järgi koosneb minu kursus 20 loengust ja 40 praktikumist,» kirjutab Krivoi Rogi Pedagoogilise Instituudi keemiadotsent. «Kuid kui hakkasin koostama õppemetoodilise komplekti dokumentatsiooni, nii nagu seda nõuab ministeerium, selgus, et juba ainuüksi kahe punkti kohta tuleb mul produtseerida 60 dokumenti — aga punkte on kokku 12. Mis te arvate, kui palju kulub selleks aega? Ehk oleks õigem, kui asjaomased instantsid meid sellest säästaksid?»

Kantseleifantaasia on vaat et kõige viljakam kõigi loominguliikide seas, märgivad nüüdset paberimaaniat iseloomustades mitmed Moskva professorid, ning üks pealinna dotsent arvutas koguni välja, et tema kateedri kolmel kirjutusmasinal löödi mullu 10 000 lehekülge bürokraatlikke tekste, ehkki masinakirjutajaid, nagu teada, pole kateedrite koosseisus ette nähtud.

Mida siis paberi-formalismi vastu ette võtta? Esiteks, ministeeriumid ise peavad oluliselt kahandama kõrgkoolidelt nõutavate dokumentide hulka. Teiseks, komisjonid ja ametiisikud kontrolligu kõrgkoole töö, mitte paberite järgi: nad külastagu loenguid, seminare ja eksameid, vestelgu üliõpilaste ja õppejõududega, tutvugu kateedrite teadusloominguga, uurigu välja, mida arvatakse ettevõtetes ja asutustes sinna suunatud lõpetanutest.

Mis on õppejõu esmane kohus? Õpetada muidugi! Et aga tänapäeval polegi see nii hõlpus, tõendab Taškendi Polütehnilise Instituudi dotsendi meelehärmist kantud kiri. Õppejõud peavad tegelema kõigega: jälgima, kuidas tudengid loenguil käivad ja õpinguis edasi jõuavad, pidama korda ühiselamus, kateedris, teaduskonnas, valvama kõiksugu tudengiüritustel jne. Kõrgkooli allüksuste funktsionaalses struktuuris on toimunud nihe: mitmel pool on dekanaadid muutunud isevärki «minirektoraatideks», kateedrid omakorda «minidekanaatideks». Nad kõik muudkui juhivad, aga ülesanded, mida nad tegelikult täitma peavad, on veeretatud õppejõudude kaela. Õppejõudude kollektiiv — kateeder — ei tohi muutuda dekanaadi «abikontoriks», ta peab saama ja jääma kõrgkooli loominguliseks põhilüliks.

Paljudes kirjades püütakse lahata probleemi: mida teha loru tudengiga? «Üha rohkem räägitakse metoodilises kirjanduses vajadusest s u n d i d a tudengeid õppima,» kirjutab kateedrijuhataja Uljanovski oblastist. «Kuid me töötame ju k õ r g k o o l i s, mitte ometi alaealiste koloonias. Kas on see normaalne, kui me ajame üliõpilase õppima ... tema vanemate abiga?»

Kõrgkool peab andma meile energilisi ja iseseisvaid inimesi, mitte ülalpeetavaid äbarikke. Aga miks me ikkagi lorudest lahti ei saa? Esiteks, lõpetajate arv on p l a a n i s ette nähtud. Teiseks, tudengite arvu vähendades peab kõrgkool koondama ka õppejõudude koosseise, muidu ei tule normikohane koormus täis.

«Tihtilugu kuuleme väidet: «kahtesid» panev õppejõud saeb oksa, millel istub. Kas väitjad mõtlevad sellele, kuidas hoida kõrghariduse juuri ja tüve?» arutlevad õppejõud Tšitaast ning leiavad, et väljalangevusest johtuvat õppejõudude alakoormust saaks vältida individuaalse töö mahu suurendamisega.

«Õppejõudude koosseis tuleb kindlaks määrata mitte üliõpilaste koguarvu, vaid esmakursustele astunute arvu põhjal,» väidab Moskva professor, «ning mõistagi ei tohi kateedri tööd hinnata nn. õppeedukuse protsendi järgi.»

Eksmatikandidaadid selguvad enamasti juba avasessil, eksameid teevad ümber ikka ühed ja samad. Kirjades pannakse ette piirata ümbertegemiste arvu (5—8, võib-olla isegi 2—3 kogu õpiaja vältel). Lorude läbivedamine põhimõttel «kolm kirjas, kaks meeles» on mõttetu ja kahjulik. Parem juba üks kõrge kvalifikatsiooniga asjatundja kui kümme ... (Tuletagem meelde üht Peteri tähelepanekutest: «Töö teevad ära need töötajad, kes ei ole veel oma ebakompetentsuse tasandile jõudnud.»)

Valjult nurisedes välise efektitsemise ja protsentomaania üle, mis meie tänases kõrgkoolis maad on võtnud, tunnistavad õppejõud, et nad on valmis kahel käel alla kirjutama k o o l i r e f o r m i põhimõtetele, kus räägitakse vajadusest «oluliselt vähendada igasugu instruktsioonide, aruannete ja arupärimiste hulka, mis ei lase pedagoogilistel kollektiividel teha elavat loomingulist tööd ...»

Resümeerib professor Dagestanist: «NSV Liidu Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeeriumil ning liiduvabariikide ministeeriumidel oleks juba aeg hakata tõsisemalt tegelema kõrghariduse s i s u g a, selle k v a l i t e e d i g a. Mida rutem niisugune suund võetakse, seda parem.»

«Izvestija» jäi NSV Liidu KKEH Ministeeriumilt vastust ootama. Ka «TRÜ» püüab vastustest oma lugejat informeerida.

Refereeris TIIT MATSULEVITS

Neli päeva Kiievi ülikoolis 1.

KUHU?

Kaasanisse, Moskvasse, Kiievisse, Petroskoisse, Riiga, Leningradi, Vilniusse? Ei, Vilniuses me eelmisel talvel käisime. Küsimus muutus toimetusel ja pressiklubil (õigemini küll pressisekretäridel, sest talvevaheajasõit on neile midagi preemiataolist nende töö eest) päevakohaseks detsembri lõpupoole. Väljapakutavatest linnadest jäi sõelale Kiiev vist oma hiljutise juubeli tõttu. Teiste linnade kohta niipalju, et nende ülikoolidega on «TRÜ» toimetusel mõningad sidemed olemas. Aga kui Kiiev, siis Kiiev. Tudengid tegid eksameid, toimetusest helistasime Kiievi RÜ lehetegijatele: «Tahaksime teile külla tulla, oma ajalehes teie ülikoolist kirjutada.» Meie ettepanek sai rõõmsa vastuvõtu osaliseks ja asusime lennupileteid muretsema ning Kiievi ülikooli kohta materjale otsima.

Mida teadsime? Suure ülikooli kohta siiski vähe. Sügisel pühitses Kiievi RÜ oma 150. aastapäeva. Neist pidustustest võtsid osa ka rektor prof. Arnold Koop ja parteikomitee sekretär dots. Advig Kiris. Juubelipäevil varustas dots. Hillar Palamets meid pidupäevakirjutisega «Izvestijast». Toimetuses oli märke ka varasematest Kiievis käimistest. 1979. aastal olid jaganud oma ÜTÜ konverentsi muljeid tollased õigusteaduskonna tudengid Juta ja Andrus Lauren ja Peeter Järvelaid (neid muide mäletati toimetuses praegugi). Ühteist lugesime teadusraamatukogus, juubelilehe ja -raamatu saime parteikomitee sekretärilt jne. Ainult et loetu pani vahel peadki vangutama: näiteks pakkus üks väljaanne 16 teaduskonda, teine 17.

KUIDAS?

28. jaanuari hommikul otsisime Tallinna lennujaamas tuttavaid nägusid. Kui nüüd kellelgi ainult buss tulemata ei jäänud... Et ühel oli kell järel ja teise ajas vanaema tüki maad hiljem üles, ei suutnud veel meie sõitu nurja ajada. Natuke elevust lennujaamas pealeminemisega ja lennuki uudistamisega ning kahe tunni järel olimegi paarikümnekraadisest Tallinnast tunduvalt soojemas Borispolis. Lennusõit oli mõnelegi alles esimene, üks meist oli aga suvel koguni stjuuardessina töötanud.

VARJE

Üheksasada kilomeetrit lõunast põhja, Polesjest Musta mereni, ja tuhat kolmsada kilomeetrit idast läände, Aasovi merest Karpaatideni. Kuuesaja ühel tuhandel ruutkilomeetril, kus võiksid paikneda kasvõi Inglismaa, Austria, Belgia, Hollandi, Taani, Portugal ja Rootsi kokku, asub Ukraina. Kuidas ette kujutada pesueht ukrainlast, kui sa seisad veel Tallinna lennuväljal ja ootad Kiievi lennukit?

Meie maa suuruselt kolmas linn võttis meid vastu jaheda ja niiske hommikuga. Kas tõesti õnnestus ka siia pakasega üheaegselt jõuda? Pisut jahe ja paberlik oli ka vastuvõtt ülikooli peahoone valvelauas (meie tudengite jaoks oli loa nõudmine suureks uudiseks). Ja oh mis naljakas pöörduks! Aga kord on kord. Tuli kirjutada grupi koosseis, peahoone külastuse eesmärk, saada telefoni teel selleks valveülemalt luba. Varje helistas ka toimetusse ja juba tõttaski meie juurde asetoimetaja Lia Ivanova.

HELLE

KES ja MIS?

On aeg tutvustada neidki, kes siis Kiievisse sõitsid ja ikkagi milleks. Pressisekretäridest võtsid selle tee ette **Helle Ümarik (maj. IV k.), Jaanus Harro (arstit. IV k.), Pille Pentel (geogr. II k.), Triin Rahnu (õig. II k.), Malle Toomiste (žurn. II k.), Imbi Ernits (žurn. II k.); Halliki Harro (žurn. IV k., suvine EÜE lehe tegija) ja Kersti Maal (žurn. V k., filoloogiateaduskonna endine pressisekretär) ning «TRÜ» toimetaja Varje Sootak.**

Näha ja kuulda tahtsime muidugi palju, eelkõige toimetuse tööst ja žurnalistikateaduskonnast, komsomolikomiteest, ajaloomuuseumist... Ka Kiievit ennast näha. Ette rutates võib öelda, et tänu lahketele võõrustajatele see ka õnnestus. Toimetuses meid tõesti oodati, pakuti päevaprogramm, korraldati kohtumine žurnalistikateaduskonna dekaaniga jne. Elamisegi üle ei saanud kurta. Kaugevõitu küll, bussiga kesklinnast ligi tund uude üliõpilaslinnakusse, aga profülaktoorium oli igati mugav, rääkimata toidukülastest puhvetitest.

Mitmesugused sissejuhatamised on tehtud, nüüd vist võiks Kiievi Tarass Ševtšenko nim. Riikliku Ülikooli enda juurde asuda.

AJAKIRJANDUS-TEADUSKONNAS

Kiievi ülikooli peahoone on — jah, ega seda nii kerge sõnadega kirjeldada olegi — intensiivne tumepunane. Kui tsaar andis käsu hakata ehitama 1837. aastal peahoonet, määras ta ka tulevase hoone värvi: hallikaspunane, mida tol ajal palju Peterburis kasutati. Toonast ehitust ühegi värvifoto peal ei ole, nii et — ons praegune kaunim või mitte, seda võib vaid igaühe isiklik fantaasia ja maitse otsustada.

Et jõuda peahoonest filoloogiamajja, tuli minna läbi pargi. Ja seletada uksehoidjale jälle, kes me oleme ja mida tahame ja et momendil viib Kiievi ülikooli ajalehe toimetus meid kohtuma žurnalistikateaduskonna dekaaniga.

Žurnalistikateaduskond on seal peaaegu niisama suur nagu meie arstiteaduskonna ravi eriala. Sellest aastast võetakse igal aastal vastu 120 tudengit «päevasesse» pluss kolmeaastased erikursused ajakirjanikukutse saamiseks olemasoleva kõrghariduse baasil. Enne oli ka veel õhtune õppevorm 500 inimesega. Planeeritakse ajakirjandusteaduskonna muutmist žurnalistikainstituudiks ülikooli juures. 1983. aasta juunipleenumi otsus ideoloogiatöö kohta on süvendanud huvi ajakirjanike ettevalmistamise vastu ja Kiievi ülikooli žurnalistikateaduskond räägib «oma teisest noorusest», mis olevat saabunud koos uue dekaaniga poolteist aastat tagasi.

Dekaan prof. Anatoli Moskalenko ütles, et muudatusi ajakirjanikuks (üli)koolitamisel on palju. Kõigepealt — mitte õpetada konservatiivses vaimus. Ega ta nii otsesõnu defineerinudki, mis see uus vaim ja vana õpetus on ja oli, kuid kui tema juttu uuest suunast ühe sõnaga kokku võtta, siis kõige enam sobiks vahest mõiste «poleemiline». St. panna vaidluste, arutelude ja analüüside kaudu tudengeid mõtlema elu vastuolude ja probleemide üle. Ja anda noortele kiiret informatsiooni aktuaalsete sündmuste ja probleemide kohta. «Just õigeaegne asjalik informatsioon on parim vahend ideoloogilise diversiooni vastu,» ütles dekaan. Praegu olevat väga populaarsed ületeaduskonnalised publitsistlikud diskussioonid. 7—8 õppejõudu, tudengid ja «teema». Kui küsisime, mis on Kiievi tudengitele kõige intrigeerivamad teemad, vastas dekaan, et emotsionaalne võõrandumine elusast ja elavast, asjademaailma prioriteet, joomine. Viimase kohta lisas kurbnaljaka loo Dnepri kaldalt. Oli olnud seal, ikka Dnepri kaldal üks vanamees — 5 kasti viinaga. «Mis sa vanamees teed 100 pudeli viinaga?» oli Anatoli Moskalenko küsinud. «Poeg läheb armeesse aega teenima.» — «Aga milleks siis ometi nii palju viina?» — «Näe, naabripoiss läks, neil oli 120 pudelit!» — «Aga kui sa ise omal ajal läksid, siis sind ju nõnda paljuga teele ei saadetud?» — «Meil oli, jah, paar pudelit. Noh, sai sellegagi pidu hommikuni peetud. Ajad olid teised.»

Kui tudengid praktikalt tulevad, tuleb kokku žürii toimetajatest, publitsistidest, õppejõududest, arutamaks tudengite loomingulise toodangu kvaliteeti. Parimate jaoks on preemiad: vaas, kuldsulg, komandeering Kamtšatkale jne.

Enne olevat ringi liikunud arvamus, et žurnalistikateaduskonnas on väga kerge õppida. Nüüd olevat see arvamus muutunud. Eriti seetõttu, et poliitilise teadlikkuse tõstmisele pannakse väga suurt rõhku. Näiteks: kui ÜPP on «rahuldav», siis stipendiumi ei saa. Aga ÜPP arvestusse **lähevad** neljandal kursusel **näiteks** ka teletaipkommentaarid, pressikonverentsid poliitilistel teemadel, teaduskonna eksperimentaalajaleht.

Kevadel on teaduskonnal oma päevad kõikvõimalike kohtumiste, lahtiste vestluste, oma ajalehe eriväljaandega, — ikka koos vilistlastega. Ja muidugi õhtutega «Kohvikus dekanaadi peal». Nii nad seda kohvikut nimetavad, kuna ruum ise asub teisel korrusel täpselt dekanaadi kohal. Dekaan ütles, et nende kevadpäevade ajal püüavad nad oma eriala ja teaduskonda ka igati propageerida.

Teaduskonnas on 5 kateedrit 50 õppejõuga. Lisaks veel lepingulised lektorid, juhendajad. Kolmandast kursusest alates õpitakse tele-, raadio-, foto-, kirjutava pressi ja kirjastustöötajate eriharudes. Kõige suurem konkurss on teleeriharusse (võib-olla sellepärast, et töökohad on põhiliselt Kiievis või Dnepropetrovskis ja Odessas). Suunamisel võetakse põhiliselt arvesse loomingulise meisterlikkuse kursust kolme semestri vältel. See käib Kiievis nõnda, et terve kursus jaotatakse ligi kolmekümne kirjaniku, publitsisti, följetonisti jne. vahel ära. Ja igaüks kirjutab, pildistab, lindistab oma juhendajale nii hästi ja palju, kui jõuab.

HALLIKI

(Järgneb)

● Osake Kiievi RÜ uuest üliõpilaslinnakust.

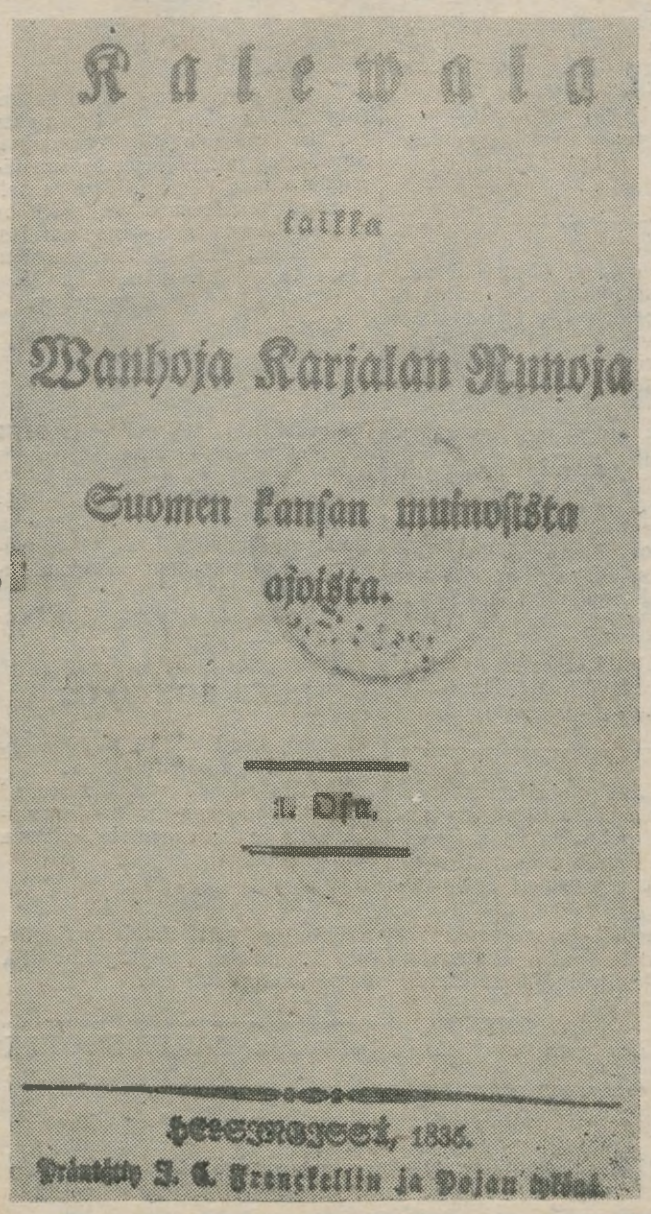

150

28. veebruaril sai täis 150 aastat «Kalevala» sünnist.

«Kalevala» kuulub nende maailmakirjanduse teoste hulka, millel on kõige tihedamad sidemed ka eesti rahvaloominguga, õigemini kultuuriga üldse. Paljud vanad eesti rahvalaulud on levinud aladele, kust neid kodunenuna kirja pandi ja nüüd juba moodustavad eeposeterviku mingi olulise lüli. Ja mitte üksnes lüroeepilised, vaid nende kõrval ka paljud lüürilised laulud, olgu või laul lindudele puhkepuuks jäetud kasest. «Kalevalal» oli virgutav mõju ka «Kalevipoja» saamisloos. Silmapaistev «Kalevala»-uurija dr. August Annist. sõnastab: «Enam kui ühelgi teisel rahval peale soomlaste eneste on meil põhjust tunda ja hinnata «Kalevala» mitte ainult kui «Kalevipoja» ja meie muu rahvuskirjanduse loomise innustajat ja eeskuju, vaid ka kui ühisest eesti-soome muinaskultuurist tõusnud ja mitmeid meiegi rahvalaule sisaldavat läänemeresoomlaste ühist eepost.»

«Kalevala» on olnud ja on ka meie ülikooli õppeaineks, kas osana eeposte kursusest või ka iseseisva peatükina mõnes muus loengukursuses.

150. juubeliaasta puhul korraldatakse meie ülikoolis vabariiklik konverents 4.—6. aprillini.

Akadeemilise pere osavõtt sellest üritusest on endastmõista teretulnud.

EDUARD LAUGASTE

Menkäät nyt kuitenki Kalewalan runot jos wähemmänki walmiina, ettei wieläki ajan käsissäni wiimeyttyä tuli teistä tekisi walmiimpata!

Kajanissa 28 Helmikuuta 1835.

Elias Lönnrot.

Hõimurahva ühislaul

Marimaa pealinnas Joškar-Olas toimus kõrgkoolide soome-ugri rahvaste folkloorikollektiivide esimene festival. Kolm päeva kestnud suurejoonelise ürituse eesotsas olid Mari RÜ, Heliloojate Liit ja Mari ANSV Komsomoli Keskkomitee.

Esinemas nägime marisid, udmurte, mordvalasi, karjalasi, saame, hante jt. Mitmelt alalt oli koguni 2—3 kollektiivi. Eestistki sõitis kaks ansamblit: «Hellero» EPA klubist ja Viljandi kultuurikooli naisfolklooriseksteti.

Andsime kontserte Joškar-Olas ja ümbruskondseis külades. Eestlased viidi maalilisse Šerdiši külakesse. Enne esinemist pakuti meile rahvussööke-jooke. Esimese kontserdi andsimegi lahkele pererahvale ja kombekohaselt pärale rutanud naabritele. Samal ajal tutvusime ka mari talu interjööriga. Tänapäeval seisab ikooninurgas teler. Üllatas ka see, et tares oli sees keskküte.

Kolme päeva jooksul leidsime hulga uusi sõpru ja taaskohtusime vanadega. Näiteks käis «Hellero» mullu külas udmurtide ansamblil «Tšiptširgan». Neid võis näha kevadel ka Tartus esinemas.

Uueks sümpaatiaks sai Petroskoi ülikooli ansambel, kel pole veel nimegi. See kollektiiv tuli kokku alles kaks aastat tagasi. Lauldakse, tantsitakse, mängitakse pilli. Kõrvuti vanade Kalevala-lauludega pakutakse ka uuemat rahvamuusikat. Ansamblisse kuulub ka väike kapell (viiulid, kontrabass, akordion jne.), mille saatel näidati ringmängutantse. Esitatavat materjali otsitakse kõikjalt. Põhiliselt kasutatakse siiski trükitud allikaid,

(Järg 4. lk.)

Vaata korraks maha!

Kui tee on puhas, siis me seda enamasti tähele ei pane. Niipea kui on raske astuda või jääb midagi ette, kirume kohe: «Miks nad ometi nii halvasti töötavad?!» See lugu sai aga alguse hoopis sellest, et peahoone õu oli tavatult puhtaks saanud. Kas olete märganud? Astute ju koguni mööda kõnniteeplaate. See oli ettevõtliku majahoidja algatus. Siit tekkiski küsimus: kes meil peavad majahoidja ametit, kuidas nad töötavad.

Majandusosakonna juhataja Osvald Mägi:

«TRÜs töötab 60 majahoidjat. Enamik on eakad inimesed, kahes kohas teevad seda tööd üliõpilased. Suurem osa töötab rahuldavalt, osa hästi, osa halvasti. Paarematest võiks nimetada Erich Kõivu ja Taimi Kõivu (botaanikaaia ümbrus), kelle piirkond on alati korras. Hästi töötab ka Grigori Matjušev (peahoone õu ja ümbrus), kuigi teeb aeg-ajalt tööpause. Sageli jääb tööle tulemata Endel Tamm. Tema piirkond pole kunagi täiesti korras. Maria Ivanova (TRÜ söökla ümbrus) ei jõua alati oma tööd korralikult ära lõpetada.»

Kuidas töötab tänapäeva majahoidja? Vähemalt ülikoolis ikka labida ja luuaga. Et töö käib käsitsi, siis ei suudagi eakad inimesed igakord kogu lund ära pühkida, eriti lumesaju puhul, sest osa lund tallatakse kohe kinni. Aastakümneid on TRÜ tellinud endale koristustehnikat, kuid senini pole seda eraldatud. Nii on jäänud majahoidja tööriistadeks ikka luud, labidas, kang ja käsikäru. Igal pool pole ka sobivat hoiukohta, rääkimata puisteliiva hoiukohast. Liiva saab ülikool jõesadamast, see on märg ning külmub kivikõvaks.

Küllaltki raske aeg seisab veel ees: talvesodist lahtisaamine. Aga siin saame juba kõik kaasa aidata laupäevakutel.

KAIA PAJU

Mis lahti?

«Imelik. Mitu kuud räägitakse «Tulipunktis» ülikooli ühiselamuist, aga kõik seisab endist viisi paigal. Vist läheb filoloogide ühiselamus hullemakski. Mis seal siis ikkagi lahti?»

Eelmisel nädalal küsiti sedamoodi mitu korda ka toimetusest. Ei tea meiegi rohkemat, kui saates kõneldi. Püüame üritada teada saada. Ühiselamuteema peaks olema ju pidevalt lehes oma heade ja halbade poolustega. Küllap üks korralageduste peapõhjusi selles seisnebki, et meil jäävad süüdlased karistamata (koguni leidmata), puudub järelkontroll, karistatute ja kiidetute avalikustamine ning üliõpilane jääb sageli ise ühiselamust kirjutades või kõneldes justkui eemalseisjaks.

Toimetus teeb siinkohal ettepaneku **filoloogiateaduskonna komsomolibüroole:** tooge palun oma ühiselamuprobleemid leheveergudele. On ju olemas **olmesektori juhataja, majanõukogu, valveülem, korrusevanemad.** Kas kõik lülid töötavad? Kas on tehtud omalt poolt tõesti kõik selleks, et majja ei pääseks võõrad (koguni purjus), nagu oli juttu üleeelmises «Tulipunktis»? Ajalooüliõpilane ütles, et neil ei saaks midagi säärast juhtuda, võõras lihtsalt ei pääse majja. Kas filoloogid tahavad siis kehvemad olla? Nii suures teaduskonnas leidub kahtlemata ka KORi liikmeid. Kas on väljas teade, kust toast neid häda korral leida? Ja meestudengeid elab ju ka selles majas.

Toimetus ootab vastust, milles selgitatakse, kuidas filoloogiatudeng oma majas elab, ise korda luua ja hoida püüab?

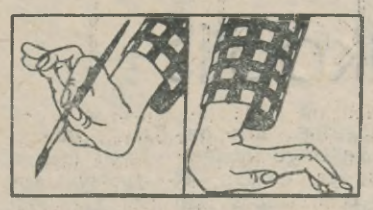

Tartus Kunstnike Majas professor Voldemar Vaga näitusel on välja pandud üle seitsmekümne joonistuse ning ligi kakskümmend akvarelli. *Külastaja satub üsna värvierksale Prantsusmaale, varasügisesse Tähtverre, inimtühjadele Tallinna vanalinna tänavatele..*

Prantsusmaal räägib suuresti kaasa reljeef, liigun vertikaalis, lauskjal Maarjamaal rändab pilk horisontaalis. Prantsusmaa mägisel taustal on majadki kõrgemad, tihti kordub silla motiiv. On ka n.-ö. puht looduspilte. Prantsusmaal kordub jõgi, see-eest meil on oma järsu kivise kaldaga rand («Rocca al Mare» 1928), nagu oma peegelsiledust häbenedes vaid puude-põõsaste vahelt piiluv Võrtsjärv («Võrtsjärv» 1928), kolmes meeleolus Iru (akvarellid «Iru» 1928). Kuskil mujal pole vesi nii väljendusrikas kui Irus. Muidu räägime peegelpildist vees, siin aga vaatad kaldaidki justkui läbi vee. Vesi-võti annab kätte meeleolu.

Ka linnas veab looduse juurde. 1934. aasta «Botaanikaaed». Pigem alles aimatavalt kollane, raagus puudes siiski tuntav sügishingus. 1937. aastal sama paik juba kollendamas. Teine lemmikkoht on Tähtvere, mis sügiseti neljale näitusetööle algtõuke andnud. Valdavalt punakollased puud, kus kahvatud katused sulavad ühte heleda taevaga. Ehk hajuvad sügisuttu? («Tähtvere sügisel» 1972). Või «Varasügis Tähtveres» (1970) oma tihe-tiheda puurindega, kus linn on peamiselt aimatav siit-sealt paistvate korstnate järgi. Sügis paistabki professor Vagale Eestimaa ainestikus olevat kõige südamelähedasem. Hästi jäi meelde «Rõuge» (1970) oma pilvitu taeva ja talutarega, kus männiokstes on hoogu ning põõsastes pisut lehekulda. Samuti «Elva» (1982), kus mastimännid seisavad veel sirgelt, kuid varjud on juba pikad ning rohi punastab.

Inimesi pole ei joonistustel ega akvarellidel. Üks on just lahkunud, teine peaks taas tulekul olema. Sest teerajad Virumaal («Kadrina» 1930), Lätimaal («Jelgava» 1971) ega Prantsusmaal («Roueni lähistel» 1937) ei rohtu. Või mine sa tea? Tuulest sasitud rookatusega ning laokile jäänud ümbrusega tare («Rannamõisa tee» 1929) ei viita millelegi, et inimjalg siinsed veel rohtumata rajad just sageli üles leiaks.

Juba nii 1920ndate kui ka 1930ndate lõpust tuttav Prantsusmaa teema on uuesti piltidesse jõudnud 1980ndate algul. Ainult, et nüüd veelgi värvierksamana, kaunimana. Aga möödunud aeg on ikka suurendusklaasiks kõigele ilusale, mis minevikuks saanud. Ei ühtki hingelist keskaegse Tallinna kitsastel kõveratel tänavatel. Must-hall-valged toon-toonis joonistused ei kajasta mitte loomisajale (1927) omast hingust, vaid need pisut tahmununa näivad kivimüürid peidavad endas ehtsat keskaja hõngu. Mõtted ja meeleolud, valgus ja varjud on tema väljendusvahendiks. See pole tardumus. Arvad juba kuulvat troskarataste müринat, sest näib, et kohe-kohe ilmub lähima nurga tagant nähtavale voorimees («Oleviste torn» 1927, «Kohtu tänav» 1927), Aegade koorma all pisut kaldu vajunud müürides võib ehk näha kunstniku muret unarule jäänud Niguliste pastoraadihoone (kävis sõjas) või Laboratooriumi tänava sisehoovi pärast. Nagu ka aasta hiljem sündinud värvipliiatsijoonistuses Laiast tänavast, muru lausa vohab kasvada.

Sirgemad ja kõrgemad on kaks aastat hiljem Pariisis paberile jõudnud hooned. Tundub, et tänasele vaatajale ka kaugemad ning külmemad.

Alles kahe 1928. aastal valminud akvarelli ees Laiast tänavast taipasin, mis professor Vaga vanalinnas minu tavapärasest Tallinnast erines — tänu valitud väljendusvahendile puudusid punased kivikatused, värvilised seinad.

Muidu valdavalt suviste või siis värvierkude sügismõtete kõrval tunduvad kompositsioonid ootamatutena. Üllatuslikkus ehk tugevdabki nende sugestioonivõimet. Kõnealustes 20ndate aastate akvarellides näivad värvid liikuvat. Tumedad, valdavalt sinkjad sinisedrokelised toonid annavad akvarellidele sisemise hoo. Ehk on see torm värvides? Osas töödes võib aimata juba tuttavaid kitsaid tänavaid, teistes Prantsusmaa motiive. Tulevad punane ja kollane, jäävad hoog ning jahedus.

Eks igas vaatajas sünni kunstiteos uuesti. Nii palju, kui on külastajaid, on ka erinevaid, kuid ühtlasi ometi samu akvarelle ning joonistusi. Just äärmine põhjalikkus, iga üksiku jooneni minev täpsus, pisimagi detaili lõplik viimistletus loovad näituse üldmulje.

Kellel veel tahtmist tõsisemaks lugemiseks, otsigu üles «Sirp ja Vasar» nr. 26 (29. juuni 84), kus ilmus intervjuu kunstiteaduse doktori ja TRÜ professori 85. juubeliks.

KERSTI MAAL,
žurn. V k.

Kergejõustik. Teatevõistlus

TRÜ sisemeistrivõistlused jäid tänavu osavõtuvaeseks. Enamik KKT üliõpilasi on Tartust eemal: I k. õppevaheajal, IV k. praktikal. Samal ajal toimusid ka meistrivõistlused suusatamises. Sellele vaatamata püstitati kolm meistrivõistluste rekordit. Nendeks on **Aivar Ojastu** (KKT-III) 1.20,1 600 m jooksus (2. Raivo Raspel — bio-geo — 1.20,2), **Raivo Raspeli** 36,2 300 m jooksus ja **Ain Evardi** (KKT-IV) 2.10 kõrgushüppes. Meelikõitvamaks alaks oligi meeste 600 m jooks, mis andis Eesti kõigi aegade teise ja kolmanda tulemuse. Naistest tuli kolmekordseks meistriks **Karin Ennok** (maj.), võites 50 m tõketega ja ilma vastavalt 7,8 ja 6,9 ning sai kaugushüppes kirja 5.57.

Teiste alade võitjad:

naised

300 m		
L. Mähar (KKT III)	—	45,2
600 m		
T. Lind (arstit.)	—	2.03,0
kõrgus		
K. Kasvand (KKT III)	—	1.55
kuul		
R. Lääne (arstit.)	—	11.16

mehed

50 m		
E. Lilienthal (KKT III)	—	6,2
1000 m		
A. Postolov (Sp.-med.)	—	2.43,6
kaugus		
E. Konsand (õigust.)	—	5.74
kuul		
N. Seli (aspir.)	—	14.48

Teatevõistluse II etapp (20× 150 m) toimub **14. märtsil kl. 20** TRÜ kergejõustikumaneežis. Meeldetuletuseks, et võistkonda kuulub 20 üliõpilast (14 neiut + 6 noormeest).

Paremusjärjestus pärast I etappi:

1. KKT II ja IV	—	**14 p.**
2. KKT I ja III	—	**12 p.**
3. Arstit.	—	**10 p.**
4. Matem.	—	**7 p.**
5. Bio-Geo	—	**6 p.**
6. Õigust.	—	**5 p.**
7. Filoloogiat.	—	**2 p.**

Harjutamisvõimalused on TRÜ spordihallis igal esmaspäeval, teisipäeval ja neljapäeval kl. 18—20. Täpsem info kergejõustiku kateedrist (tel. 3 34 59).

Spordiorganisaatorid, tegutsege!

AIVO NOORMETS

Aruanne

(Katkend TALIFILI päevikust)

Läinud nädalavahetusel sai teoks viies TALIFIL. Tõravere jaamast viisid kõik suusarajad Vellavere poole. Talifil'laste rivi venis koguni nii pikaks, et viimased jõudsid tund aega hiljem pärale.

Ei saanud veel lõunalaud koristatud, kui filoloogid jälle suuskadel olid... ikka-ikka Elva poole, / sääl kus suusara'ad... Mis viga päikesepaistel sõita!

Ja siis paistavad köögiaknast lähenevad külalised. Hobune jäetakse esialgu õue ja kolm noormeest marsivad sisse. Imestavad: «Kas te tahate tõesti öelda, et teid on siin ainult [— — —]?» (Nurksulgudesse nuputa kahekohaline arv.)

Meil oli seda lihtsam — kõik talifil'lased mahtusid korraga ree peale. See andis kiljumist juurde, et mitmel jalad üle ääre lohisesid ja et mõned kuidagi reel ei tahtnud püsida. Hobune oli aus ja sõit oli ehtne!

Õhtusöögiajal tegid tüdrukud väikese tähelepanuavalduse meeshingedele. Kadi Taremaa kandis pidulikult sisse võileivakandiku põleva küünlaga. Söögipeedist küünlajalal oli hernestest kuupäev — 23.

Pärast väsitavat õhtusööki vaatasime slaide Ungarist (kommenteerisid õppejõud Tiiu Ojanurme ja Tõnu Seilenthal), eesti filoloogide «rebaste» ristimisest (kommenteeris Kadri Mäger) ja muud huvitavat.

Hilisõhtul oli kuulda ühe meie külalise, Joeli häält: «Ja MIDA SA, KADRI, MEILE LUBASID! Kõievedu..., lu-me-rag-bi...!...

Pühapäeval ennelõunat olid talifil'ist osavõtnud jälle Tartus. Valimisjaoskond nr. 4 ootas meid juba hommikul kella kuuest saadik.

Talifil'i «rebane»
MALLE TOOMISTE,
teaduskonna pressisekretär

Hõimurahva...

(Algus 3. lk.)

kuid ka ise käiakse kogumisretkedel. Momendil on käsil Põhja-Karjala folkloor. Paljud laulud pärinevad praegusest Kalevala rajoonist Kuitto järve ümbrusest. Tulevikus on plaanis tulla ka Lõuna-Karjala ainese juurde.

Kollektiiv tegutseb soome keele ja kirjanduse kateedri juures. Kõik liikmed on selle kateedri tudengid. Koos karjalaste, ingerlaste ja soomlastega laulab ansamblis ka kaks eesti neiut.

Vaeva on nähtud isegi riietuse muretsemisega. Töötati läbi mitmeid Soomes ilmunud allikaid, et leida seda vanimat-omaseimat arhailise Karjala stiili.

Petroskoi ülikooli ansambliga loodame kohtuda juba sel kevadel Tartus. Ehk suudab «Hellero» selleks ajaks ära õppida ka karjalaste poolt kingitud ringmängu, mida tagasiteel rongis usinalt harjutasime.

Lisaks fotodele ja meenetele tuletab Marimaa end «Hellerole» meelde ka festivali lõppkontserdil saadud diplomiga.

PETER PANOV,
eesti fil. III k.

Komsomolikroonika

(Algus 1. lk.)

● Kõne all oli sõjalis-patriootilise kasvatustöö sektori töö. Aru andis sektori juhataja **Georgi Bujanovski.** 20.—21. veebruaril toimusid sõjalis-sportliku kahevõistluse võistlused Kaunase PI ja TRÜ võistkondade vahel. Võistlused õnnestusid. Võeti vastu asjakohane otsus, milles märgiti, et teaduskondade sõjalis-sportlike kasvatustöö sektoritelt oodatakse suuremat aktiivsust.

● Komitee ideoloogiasektori juhataja asetäitjaks ÜPP ja leninliku arvestuse alal kinnitati õigusteaduskonna I kursuse üliõpilane **Donald Kiidjärv.**

● Kinnitati TRÜ RSP'85 organiseerimiskomitee ja EÜE ülikooli kureeritavate regioonistaapide funktsionäärid.

VETELPÄÄSTE ORGANISAATORID!

TRÜ vetelpäästeorganisatsioon palub nende kursuste algorganisatsioonide esimehi (või esindajaid), kus üliõpilased soovivad kasutada siseujulat, tulla **esmaspäeval, 4. märtsil kl. 19 V. Kingissepa 19, aud. 302.**

Esimees

VASTLAPÄEV

TRÜ töötajate lastele toimub 3. märtsil.

Kl. 12.30 on Tähtveres kelgutamis- ja uisutamisvõistlused ning saanisõit. Kaasa võtta uisud ja «Salvo» kelgud. Kl. 14 TRÜ uues kohvikus (Leningradi mnt. 27) **vastlaeine** (80 kop. oli vaja tuua teaduskonna esindajale 25. veebruariks).

Tartu üliõpilaste looduskaitseringi 27. aastapäeva tähistatakse **23. ja 24. märtsil õppeseminariga Järvseljal.** Põhiteemaks on tänapäeva maa ökoloogilised ja sotsiaalsed probleemid. Väljasõit on Vanemuise t. alumisest parklast 23. märtsil kl. 12. Tartusse jõutakse tagasi 24. märtsil kl. 15.

Ringi juhatus

KLUBIS

Reedel, 1. märtsil kl. 21.30 «P. McCartney — mees, kes reetis biitlid».

Laup., 2. märtsil kl. 21 «Oo, öödisko!»

Pühap., 3. märtsil kl. 21 temaatiline diskoprogramm «Ärevus enne naistepäeva».

Neljap., 7. märtsil kl. 21 naistepäeva*show*.

UUES KOHVIKUS

Reedel, 1. märtsil kl. 19 õdus õhtu ansambliga «Rentaablus».

NB! Ka edaspidi hakkab reedeti seal muusikat tegema see ansambel. Ootame ka vanemate kursuste tantsuhuvilisi tudengeid.

NB!

Järgmine leht ilmub neljapäeval, 7. märtsil, ülejärgmine 15. märtsil abiturientidele.

Toimetaja VARJE SOOTAK

«TRÜ»

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 912. MB-01792. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 7 (1404) Neljapäeval, 7. märtsil 1985 Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 2 kop.

REKTORI KÄSKKIRI

Tervitan ja õnnitlen Tartu Riikliku Ülikooli naisperet rahvusvahelise naistepäeva puhul! Soovin tervist, jõudu ja initsiatiivi tööülesannete edukaks täitmiseks. Tänu pälvivad seni tehtu eest

administratiiv-majandustöötajatest:

Laine Aaviksoo, Juta Pallav, Aino Vindi, Reet Kalliver, Aino Punnar, Hilda Põltsamaa, Liljan Mägi, Salme Laar, Irene Maaroos, Liidia Anikina, Jekaterina Kajalina, Nadežda Ankifjeva, Selma Volk, Eda Mikk, Nele Maks, Aino Laas, Endla Jaanikesing, Linda Lillemets;

ajalooteaduskonnast:

õpetaja Tiiu-Kai Aunapuu, vanemlaborant Juta Kull, üliõpilane Leelo Lindre;

arstiteaduskonnast:

kateedrijuhataja professor Kadri Gross, professor Maie Kalnin, dotsendid Salme Sibul, Liivia Luts, vanemõpetaja Luule Tanning, laborant Maie Piiroja, dispetšer Sirje Jeeret;

bioloogia-geograafiateaduskonnast:

professor Salme Nõmmik, dotsendid Asta Oraspõld, Evi Padu;

filoloogiateaduskonnast:

vanemõpetajad Maila Nemsitsveridze, Helgi Andresson, õpetajad Tiiu Ojanurme, Erika Kärner, vanemlaborandid Reet Kroll, Katrin Lendok;

füüsika-keemiateaduskonnast:

dotsent Lembi Tamm, vanemõpetaja Mall Hõrak, assistent Ellen Pedak, insener Tatjana Gurjanova, meister Maive Ots;

kehakultuuriteaduskonnast:

vanemlaborant Liia Kreem, laborandid Eveli Allik, Hille-Kai Laid, üliõpilane Dhea Helistvee;

majandusteaduskonnast:

dotsent Aino Siimon, vanemõpetaja Saima Aron, üliõpilane Ingrid Koppelmaa;

matemaatikateaduskonnast:

dotsent Ilvi Vainikko, assitent Malle Fischer, õppekabineti juhataja Anu Palu;

õigusteaduskonnast:

metoodik Tiina Tennosaar, üliõpilane Ene Meerpuu;

ühiskonnateaduste kateedritest:

vanemõpetajad Helmi Ereb, Nelli Kulli;

teadusosakonnast:

botaanikaaia direktor Hile Kimmel, nooremteadur Ludmilla Matisen, laborijuhataja Marju Salve, vaneminsenerid Valve Soome, Tiiu Parts, insenerid Made Kaldmaa, Nelli Kivi, Marjuka Laanmaa, Veera Luhamägi, Helju Ohno;

teadusraamatukogust:

filiaali juhataja Annemaria Onoper, sektorijuhataja Valentina Selge, vanemredaktor Sirje Tammoja, peabibliograafid Tiiu Aava, Kulla Jentson, metoodik Irina Lukka;

üld- ja molekulaarpatoloogia instituudist:

teadussekretär Larissa Uusküla, laborijuhataja Helga Lenzner, vanemlaborant Juta Oha, laborant Sirje Ili.

Rektor professor ARNOLD KOOP

Tuttav naiskolleeg viskas tülpinult käega kuuldes mu naistepäevaküsimust: «Ma olen juba milu päeva varem nii väsinud, et ... Praegu tuleb naistepäevalood kokku panna. Ülel päeval peetakse meidki eriliselt meeles, siis elame taas igapäevamelus.»

Naine oli, on ja jääb nii vajalikuks, et me ei saa isegi naistepäevaüritusi nende endita ette valmistatud.

Kuid... Viimasel ajal on naisteteemasse jõudnud omamoodi ettekeited. «Noorte Hääle» ülles pikemas järjejutus langes naistele koguni süüdistusi tänapäeva meeste mannetuse pärast. Kui naine olevat tööl ülemus, siis ei saavat ta koduski kole sellest rollist lahti. Kamandab edasi. Aga mida need meked siis talavad? Vastuse andsid mõned pealoones küsitletud.

✻ *«Naiselikkust!»*

✻ *«Tagasihoidlikkust!»*

✻ *«Mõni tossab nagu auruvedur. Minu teada õppeasutustes üldse suitsetada ei toki, aga vaadake teise korruse trepile vanas füüsikute tiivas või aulas ees III korrusel.»*

✻ *Naine on liktsalt naine.»*

✻ *«Ülikoolis töötab ikka väga palju naisi. Küll oleks tore, kui neid kõiki naistepäeval meeles ka peetakse!»*

Kindlasti peetakse. Kõige tublimad on kliituse pälvinud rektori naistepäevakäskkirjas.

MEESAUTOR

* * *

See nädal algas aga juba pühapäeval. Ülikooliga tutvus Tšehhoslovakkia kultuuripäevade puhul nende valitsusdelegatsioon eesotsas Tšehhoslovakkia Kommunistliku Partei Keskkomitee sekretäri Josef Havliniga. TRÜle kingiti Karli ülikooli mälestusmedal, tšehhi viisid siit kaasa meie juubelialbumi ja medali.

Kõigest...

Teisipäeval kogunes aulasse arstiteaduskonna rahvas. Toimus kohtumine rektor prof. Arnold Koobiga. Sellest saab lähemalt lugeda 22. märtsi lehes.

Et järgmine ajaleht on mõeldud abiturientidele, siis teatame sedagi, et **pühapäeval, 17. märtsil kl. 16 toimub peahoone auditooriumis 139 Emakeele Seltsi, filoloogiateaduskonna ja ajaloomuuseumi ühisüritus — Wiedemannile pühendatud teaduspäev.**

Meie ajaleht oli juba küljendatud, loetud ja trükki minemas, kui saime kurva sõnumi. Öösel vastu teisipäeva katkes endise halduseprorektori ÜLO SAAGI elutee. Nekroloogi avaldame 22. märtsi lehes.

Baeri medal

Baeri 193. sünniaastapäeva tähistamise aegu anti eelmisel neljapäeval ENSV TA presiidiumi otsuse põhjal Baeri medalid ka mitmele TRÜ kollektiivi liikmele. Teenete eest loodusteaduste arendamise organiseerimise, uurimise ja õpetamise eest pälvisid medali **rektor prof. Arnold Koop, dekaan dots. Aadu Loog, laborijuhataja vanemteadur Raik Mikelsaar ja dots. Lev Vassiljev.**

Parimaid õppureid

võttis eelmisel neljapäeval TRÜ nõukogu saalis vastu **õigusteaduskonna** *juhtkond. Sessil ainult viist saanuist oli kokal 29 (viimane kursus oli praktikal). Üritust jäi igaühele meenutama kingitud raamat.*

„Tulmed 1983—1984“

Kahel viimasel aastal rikastusid meie klassikalise muinasteaduse muuseumi varad 544 eksponaadi võrra. Teisipäevast alates saab näha 84. Näitusel on maale, ikoone, münte, paberrahasid, tarbekunstiesemeid. Kõik need on kingitused asutustelt (ENSV kunstifond, Läti, Moskva, Harkovi, Leningradi ülikool, Kaunase Ciorlionise muuseum jt.). Annetusi tegid ka dots. Helgi Sillaste, hiljuti surnud raamatukogutöötaja Linda Lao ja I kursuse ajalooüliõpilane Aivar Roosaar. Viimaselt saadi nahkehistöid ja Tartu fotograafide fotosid aastaist 1900—1906.

„Kalevala 150“

ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ring ning ÜTÜ eesti keele ja soome-ugri keelte ring korraldavad **teisipäeval, 12. märtsil kl. 16.15 Kirjandusmuuseumis (Vanemuise t. 42) ettekandekoosoleku ««Kalevala» 150».** Kaastegev ansambel «Helleró», avatud näitused ««Kalevala» ajnes Kirjandusmuuseumis» ja «ERKI 1984. aasta ekspeditsiooni materjale Karjalast».

TRÜ nõukogus

● 27. veebruari koosoleku algul andis rektor prof. Arnold Koop ENSV KKEH Ministeeriumi ja TRÜ aukirjad tulemusrikka töö eest dots. **Ilmar Krusele** tema 50. sünnipäeva puhul.

● Dotsendi kutse taotlemiseks hääletati füüsika-matemaatikakandidaat **Vladimir Fljaišeri** poolt.

● **Teadusprorektori asetäitja prof. Arvo Tikk tutvustas kolme kollektiivi tõid, mis otsustati esitada ENSV 1985. aasta riikliku preemia saamiseks.** Need on: 1) kolmeköitelise «Tartu Riikliku Ülikooli ajaloo» koostajad eesotsas vastutava toimetaja prof. Karl Siilivasega (O. Elango, L. Eringson, S. Issakov, V. Kalnin, A. Koop, A. Liim, Ü. Lumiste, H. Palamets, U. Palm, H. Piirimäe); 2) «Elektrokeemiliste hapnikuanalüsaatorite väljatöötamine ja seeriatootmisse juurutamine tööstuses ning keskkonnakaitses» (R. Hommuk, L. Kirme, A. Maširin, V. Past, J. Raudsepp, T. Tenno, I. Tõnuri), 3) «Kroonilise koronaarpuudulikkuse diagnostika ja kirurgiline ravi» (kollektiivi juht T. Sulling; J. Eha, T. Kask, A. Kivik, T. Kööbi, R. Lai, J. Maaroos, V. Mölder, R. Teesalu, M. Tiivel).

● **Sügissemestri õppe- ja kasvatustöö tulemustest tegid kokkuvõtte õppeprorektorid prof. Uno Palm ja dots. Valter Haamer.**

Üldine edukus oli 92%, mis isegi pisut parem eelmise õppeaasta sügissemestrist. Esile tõsteti füüsika-keemia- ja matemaatikateaduskonda, õppeedukus paranes ka teistes teaduskondades peale filoloogia-, bioloogia-geograafia- ja kehakultuuriteaduskonna. Varasemast rohkem oli viitele ja neljadele õppijaid, samuti 100-protsendilise edukusega kursusi (54). Arvestusvõlglaste arv vähenes, kuigi püsis küllaltki suur veel füüsikuil-keemikuil ja kehakultuurlastel. Erialadest osutusid kõige nõrgemaks vene filoloogia (76,3%) ja eesti õppekeelega kaubandusraamatupidamine (86,1%). Kõige nõrgem kursus oli vene filoloogia III (37,2%). Kursustest olid kõige kehvemad tulemused I kursuste üliõpilastel.

Kaugõppe edukus oli 51%. Kõige paremini õpiti I kursustel (75,4%) ja kõige kehvemini VI kursustel (33,7%). Teaduskondadest olid parimad tulemused filoloogidel (63,8%), halvimad juristidel (28,7%).

Vastuvõetud otsuses on muu hulgas kirjas ka: haarata armeeteenistusest saabuvad II kursuste noormehed kiiresti õppetöösse, korraldada neile vajalikke konsultatsioone ning koostada metoodilisi abimaterjale. Samuti juhitakse tähelepanu tehniliste vahendite, arvutustehnika ja mikroprotsessortehnika kiiremale juurutamisele. Kaugõppetöös on tarvis rohkem koostada õppekirjandust. Seoses koolireformi elluviimisega tuleb alustada filoloogia- ja matemaatikateaduskonnas pidevat pedagoogilist praktikat.

● **Kuulati ülikooli rahvakontrolligrupi esimehe prof. Lembit Tähepõllu ettekannet ülikooli lõpetanud noorspetsialistide rakendamisest.** XI viisaastaku nelja aasta jooksul on tööle suunatud 3641 spetsialisti 26 põhierialal. Riiklikud plaanid on täidetud nii tervikuna kui aastate kaupa. Kõikidel erialadel ja kõikidesse süsteemidesse ei ole siiski suudetud vajalikul arvul noorspetsialiste suunata. Nii mõnigi spetsialist jääb plaanilisele kohale suunamata elamispinna puudumise tõttu. Lõpetajate töölesuunamise paremaks korraldamiseks on palju teha ka teaduskondadel koostöös nende ametkondadega, kuhu suurem osa meie lõpetanuid tööle läheb. Töötatakse välja vastav abinõude plaan.

● **Ametiühingukomitee esimees Helve Kabur luges ette TRÜ sotsialistlikud kohustused. Need võeti vastu.**

Tänu

Rektori käskkirjas pälvisid tänu üliõpilastega tehtud sõjalis-patriootilise töö eest TRÜ ALMAVÜ komitee esimees **Ants Pilt** ning teaduskondade esimeestest **Ragna Jõesaar, Matt Janter, Jaan Anderson, Henno Kaldro, Ilja Kala** ja **Aaro Saks**.

VÕIT 40 ● VÕIT 40 ● VÕIT 40 ● VÕIT 40 ● VÕIT 40 ● VÕIT 40 ● VÕIT 40 ● VÕIT 40 ● VÕIT 40 ●

Nii algas mulle sõda

Liidia Anikina

(Algus «TRÜs» nr. 4, 5, 6)

Olin leekidest haaratud laevatekil... Hetke pärast tuli teadvus tagasi. «Sibir» oli mähkunud suitsu ja tulle. Vigastatud inimkehad lebasid läbisegi kõverdunud metallitükkide ja põlevate puitosadega. Appihüüded, laeva vibreerimine, mingi võigas undamine — kõik see sulas üheks kohutavaks karjeks. Inimesi hüppas kõrgelt pardalt merre... emad, lapsed kätel ja lapsed käekõrval. Oli neid, kes võitlesid visalt ja vaikides oma elu eest, oli neid, kes vaid karjusid hirmust ja abitusest.

Põlev «Sibir» vajus ühele küljele, kuid püsis veel pinnal. Tegutsemisvõimelised meremehed püüdsid luua mingit korda inimesi, eelkõige haavatuid päästes. Kähisevate häältega hüüdsid laevaohvitserid käsklusi, andsid inimestele juhatusi, kuidas ja kuhu kalduvajunud laevalt hüpata. Valgetes kitlites meditsiinitöötajad tassisid süles või kanderaamidel raskelt haavatuid päästepaatidesse. Sinna upitati ka väiksemaid lapsi, kes kisendasid hirmust ja ehmatusest oma emade järele. Haavatute püüded lapsi rahustada jäid tulemusteta. Ülekoormatud päästepaadid lasti aeglaselt vette. Seda saatis meremeeste raevukas sõim — omamoodi psühholoogiline võte pinge vähendamiseks olukorras, kus surm seisab lausa silme ees. Onnelikult vette lastud paadid eemaldusid laevast. Kuid mitte kõik ei pääsenud — paadiservadest haarasid meeleheitliku jõuga uppujad, pannes niigi ülekoormatud alused ohtlikult kõikuma. Mõned ei püsinud tasakaalus, vaid kaldusid tugevas lainetuses külili. Soome laht neelas halastamatult oma ohvreid: eelkõige haavatuid, lapsi ja neid, kes ei osanud ujuda. Mitu laeval rippuvat päästepaati põles heleda leegiga, otsekui tõrvikud. Pardale jäänuid kihutasid merre leegid — põlenud keha, käte või jalgadega inimestel ei jäänud muud üle kui hüpata alla, lainetel laiuvasse segadusse.

«Junkersid» jätkasid keerutamist hukkuva hospidalilaeva kohal. Ajuti laskusid nad nii madalale, et näisid puudutavat laeva mastitippe. Lennukite kuulipildujad valasid nii laeva kui selle lähema ümbruse üle tinavihmaga. Nägin, kuidas mõned ohvitserid haarasid äärmises raevus püstolid ja tulistasid õhupiraate.

Leegid lähenesid, suits muutus üha tihedamaks, enam ei olnud õhku hingamiseks. Kuidagi ei tahtnud elusalt põleda, pigem siis juba külm haud meres. Tänu paksutallalistele kirsasaabastele pääsesin üle hõõguva teki laeva käilaossa. Siit oli alla lastud kitsas pardatrepp, millelt sai madalamalt merre hüpata. Ei suutnud enam midagi mõelda ega plaanitseda. Instinktiivselt kiskusin jalast kõrbenud tallaga rasked säärikud ja, haaranud trapist, hakkasin üldises summas laskuma. Jalad leidsid vaevu järgmise astme. Hädalisi tuli trapile ikka rohkem. See ei pannud koormusele vastu, rebenes trosside küljest ja langes koos inimestega merre, otse ujujate peale.

MEREST

Laeva ümber valitses täielik kaos: inimesed püsisid kuidagi pinnal, hoides kinni merre heidetud kastidest, laudadest, kottidest, laevaustest, ümberläinud päästepaatidest. Olin küllalt hea ujuja, kuid hoidsin eemale ahastavatest uppujatest, kes haarasid veepinnal püsijatest, kiskudes neidki oma surmahaardes põhja. Kuidagi pääsesin sellest segadusest. Märjad rõivad muutusid raskeks, kuid sõduripluusi ei sõandanud seljast rebida — selle kinninööbitud rinnataskus olid kõik minu dokumendid.

Puhus tugev tuul ja lained kandsid mind hukkuvast laevast eemale. Pöörasin selili ning nägin kohutavat pilti — «Sibir» põles hiigeltõrvikuna. Kõrged leegid heitsid taeva poole tõusvale suitsusambale veripunaseid varje. Külmad lained lõid ühtepuhku üle pea. Lainete vahel vilksatas hetkeks teisigi merehädalisi. Vesi oli suve kohta erakordselt külm — hiljem õeldi, et vaid 12 °C, seejuures mõrkjalt soolane ning üllatavalt puhas.

Tuul ja lained ajasid mind laevast ikka kaugemale. Mul ei olnud aimugi kus on põhi, kus lõuna, kus ida, kus lääs. Lootsin ainult, et lained mind ei kanna vaenlase kätte Soome randa. Teadvus hakkas ähmastuma. Lainete vahel välgatas midagi ja kartsin, et mingi tundmatu mereelukas haarab järsku mul käest või jalast. Rahustasin ennast teadmisega, et Läänemeres kiskjaid mereelanikke ei leidu.

(Järgneb)

MÄRTS TARTU NAKis

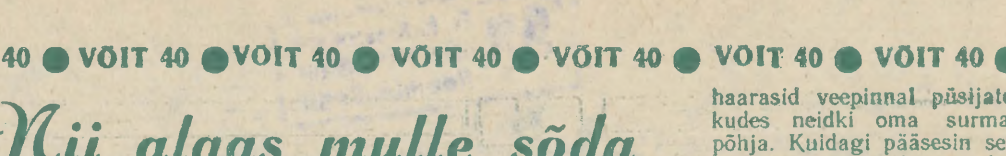

14. märts — luule debüütsarja arutelu (sõna võtavad Priidu Beier, Kajar Pruul, Piret Viires);

21. märts — kohtumine Rein Sepaga (eeposed ja nende tõlkimine);

28. märts — Aime Hanseni autoriõhtu.

Algus kõigil üritustel kl. 18 Tartu Kirjanduse Majas.

* * *

Rännak maale

Rannar Susi

Hommikul kõõgis küsis Mariliis: «Mis toimub praegu maal?» Me olime kohvijoomast tõusnud, lahtine aken oli kaldu ja make kommikuaja valgus paistis lahtise akna ja ümmarguse pruuni taburetipeal laua otsas. Ja kommikuse kohviaja järel küsis Mariliis: «MIS TOIMUB PRAEGU MAAL?» Ma mõistsin lahtises õkus seistes: kes oskaks sellele vastata? Mis toimub praegu maal? — see küsimus hakkas minus elama. Mis toimub praegu maal? — ma mõtlesin, kuskohast oli Mariliis selle küsimuse peale tulnud. Mis toimub praegu maal? — selle küsimuse tagune oli täis salapära. Mariliis võis jalgupidi taburetile ronida, seal end ringi keerutada, käsi plaksutada ja küsida, mitu sulge on linnul. Ma ütlesin Mariliisile, et läkme maale ja vaatame järele. Mariliis ütles, et jaa.

Me läksime kallvalgel, kommikuaja tolmusel tänaval; tänavanurgas seisis vaid hallvalget põuast tolmu ja järsku küsis Mariliis: «Kui ma tahaksin praegu juua, kas ma saaksin kuskilt paar tilka vett?» Ma seletasin: «See on LINNAKÕRB ja siit ei saa kuskilt paari tilka vetti. Mariliis; aga käime ära ja siis pöördume tagasi OMA VEEALLIKATE JUURDE, oma lahtise akna ja puhkepaiga juurde.» Bussis sõites olid meie istme kõrval kaelakuti meesterahvas ja naisterahvas. Mariliis vaatas nende kaelakuti nükerdamist tükimat aega ja küsis: «Kes need on?» Ma ütlesin: «Need on IGAVESED ARMASTAJAD, Mariliis. Näed, mehe käsi on ümber naise kaela ja mehe käsi on tätoveeritud ja mehe randme ümber on kett. Ja naine on niuke vanunud ja hall. Bussis nükestamisega läheb niisuguseks. Need on igavesed armastajad, Mariliis. Nad sõitsid bussis juba kaugetest linnadest peale, mida meie ei tea, ja sõidavad bussis kaugesse tulevikku. Sellepärast nad on niisugused hallid ja tüdinud, et nad on igavesed armastajad. Nad sõidavad ja armastavad bussis läbi igavikulise kalli aja. Nad on ajahulgused, Mariliis, tulnukad kaugest ajast. Ainult praegusest ajast läbi sõites tulid nad meile kästi lähedale, Mariliis. Näed, Mariliis, tume sinine tulevik kutsub nad endasse. Näed, kuidas naine sind aina vaatab, Mariliis, kui sa jalgupidi busslistmel seisad. Naine takaks ka sinusugune väike tüdruk olla punavalge kleidikesega ja jalgupidi bussiistmel seista, aga ta ei saa. Näed, jälle pannakse talle käsi ümber ja kistakse tagasi unisesse lamamisse. Need on IGAVESED ARMASTAJAD, Mariliis.»

Siis me seisame Mariliisiga lopsaka rohelusega põllu servas. See roheline rohi ja kollased võililled on suve näga. See roheline kollaste võililledega rohi on suve seelik. Lopsakas roheluses ja päevasoojuses rändasime mina, Mart-poiss, ja Mariliis maale. Mariliis on mu väike õde ja talle tuleb kõike Mariliisi-päraselt seletada. Ja rohi oli nii kõrge, et Mariliisi pea paistis sellest vaevalt välja ja ka minu, Mart-poisi, pea, kui ma tema kõrvale maha kükitasin. Ja me läksime käsikäes ja päike paistis kõrgelt meile peale. Me lükkasime kätega rohuvarsi kõrvale ja avastasime järjest maailma ja nendest kõiksugu lugudest, mis me maal nägime, tahangi teile jutustada. Mariliis kummardus kuskil kohal maha vaatama, et mis imelik asi oli tema jala alla sattunud. See oli suur libe tume konn ja me ajasime roku laiali ja peletasime konna teisale.

Me olime vist juba rokupõllu serva jõudnud ja korraga mürises metst mööda sinine ja hall ja roheline masin. Ja me nägime, kuidas sinine ja hall ja roheline masin aeglaselt madalas rokus liikus. «See on traktor K-150,» ütlesin ma Mariliisile. «Näed, kui sujuvalt ja aeglaselt see liigub. Ja veab enda järel halli pütti. See pütt on RAUAST tehtud, Mariliis. Sa tead, mis on raud? Kõrgahjud tõõmavad, nii et sinna vaadates peab käe näo ette tõstma. Ja kõrgahjust voolab välja punane oja ja see saabki rauaks. Raud on tugev ja kõva asi ja see pütt on paksust rauast tehtud ja maale saadetud. Selle paksu raudseina taga möllavad TUMEDAD HOOVUSED, Mariliis. Need tumedad koovused on seal nii SUURED ja võimsad. Kord tõusevad need üles, siis pöörduvad, hoovavad alla, tõusevad ja paiskuvad möllates vastu raudseina. Seal keeb biljonite tumedate osakeste möll. See hall pütt on oma lokvi avanud. Tumedat vedelikku soliseb taimedele kaela. Taimeke on väike ja hall raudpütt on nii SUUR ja taimekesele lastakse paks tume kord peale, Mariliis. Hinga, kui magusalt lõhnab taimekese raudpunane õienutt. Näed, mesilane kandub selle juurest eemale. Ja kui kohutavat lõhna kandub sealtpoolt. Kohutavat lõhna on kõik kohad täis, Mariliis. Nii TUGEVALT hoolitsetakse taimekese eest. Aga taimeke on VÄIKE ja taimekesel on vaid raudpunane õienutt ja see traktoripütt on nii SUUR ja RAUAST, Mariliis.»

Me rändasime sinnapoole, kus kõrge päikese all lamas sealaut, KOMPLEKS. Kompleksi aknad olid ristl-põlki lahti. Mustavad aknaavad vaatasid kõrvu klaasidega. Palavus oli kompleksi lamaskile vastu maad surunud. Kompleks lõõtsutas ja vägevad tuulehood käisid lahtistest akendest sisse ja välja. «Mis siin toimub?» küsis Mariliis kompleksi tumehalle ja helehalle ja valgeid osasid ja luuke nähes. «See on PÕLLUMAJANDUSLIK SUURTOOTMINE,» ütlesin. Me vaatasime ühest aknaaugust sisse ja meile vaatas vastu lõõtsutav siga. Siga istus taguotsaga tsementi peal ja lõõtsutas kõigest hingest. Tema väikesed valged silmad vaatasid kurjalt üles. Mariliis tegi seale: «Bõõt!» «Oh, ära tee seale BÕÕ, Mariliis,» ütlesin. «Siga on VÄIKE, aga kompleks on SUUR. Seal on kompleksis ju kästi halb olla ka. Siga on selles suures-suures kompleksis PISI-PISIKENE tüll. Näed, kuidas see pisikene tüli lõõtsutab. Pisi-pisikesel tülil on hing nildiga kaelas, Mariliis. Oh, ära vaata sila, Mariliis. Siin on HIRMUS auk. Siin on pisikesed sead, kes jäid SUURTOOTMISE MASINAVÄRGI vahele. Nad on nüüd SURNUD, Mariliis.»

Me nägime, kuidas ILMATU SUUR LINTTRAKTOR juristas kasepuu kallal. Kasepuu väändus, kasepuust lõid valged pinnud välja. RAUAST MÕRAKAS ajas kasepuule sarved alla, juristas ja räsis kasepuu kallal. Kasepuu tatu heitles ja rappus, paindus alla. Me käisime paljajalu pehmel mullal. «Lintraktori jäljed on suured ja talad. Meie jäljed on väikesed,» ütlesin. «SUUR LINTTRAKTOR tungib VÄIKESELE kasepuule kallale. Ja sealjuures on see traktorijuht veel nii käpard, et ei saa ühe korraga lõppu peale tehtud, vaid väänutab ja räsib kasepuud ilmatu aja. Väike kasepuu võiks elada salus ja rõõmustada meid oma valgetüvelise rohelusega. Eks ole, Mariliis.»

Tares mäel elasid EMA ja POEG. Ema pojaga oli juhtunud eriskummaline lugu. Pärast seda, kui poeg oli mituteist aastat koolis käinud, pärast seda, kui poega oli mituteist aastat õpetatud ja kasvatatud, pärast seda kaotasid SÕNAD poja jaoks oma TÄHENDUSE. Nüüd reageeris poeg ainult ema intonatsioonile, kääletoonile, käälekõlale. Kui kääletoon oli suhtelselt vaikne, leebe, veenev, siis poeg venis ja kõikus oma toolil ebalevalt ühele ja teisele poole. Ebalev, õline, pehme naeratus venis üle poja näo. Siis poeg teadis, et veel ei pea midagi kodustes töödes liigutama. Aga kui ema kääletoon oli juba ukse taga kärkiv ja paukuv, siis poeg kargas toolilt ja hüppas läbi kambriakna välja. Poeg pidi meile Mariliisiga peaaegu sülle potsatama. Me nägime, kuidas poeg tõmbus tare nurga taha ja kuidas ta seal ema käratsemist järele tegi. Poja tähenduseta plädin kõikus ema kõnekoogude järele. Ema kõputas musta pajaorgiga nurga taha ja hirmutas poja põgenema. Mitu tilru keerutasid nad teineteist taga ajada. Me olime mitme jantliku stseeni tunnistajaks, kuidas ema ja poeg heinu takka tõstsid. Kui ema jäi taka peal vaikseks, seisis poeg kanguvarre najal ja ebatev, leebe naeratus venis üle ta näo. Kui siis ema kargas käratsedes poja juurde, kiskus peoga koormast heinu ja viskas need kõrred sinnasamma maha. Küll siis lendasid õkus sõimusõnad ja heinatuustid. Poeg lausa võpatas virgaks. Hangutäied hakkasid nagu masinavärgist taka peale langema. Kõige huvitavam oli see, et ema võis rääkida ükskõik mis sõnu. Võis hoopis muust asjast maad ja ilmad kokku rääkida. Peaasi, et häältoon oli käratsev ja valt. Ema sõnad langesid poja peale ja kangutäied muudkui langesid taka peale. Aga nagu ema vaiksemaks jäi, jäid ka poja tilgutused aeglaseks-aeglaseks, venivaks. Kui siis ema jälle välja prahvatas, hakkas poeg kärmesti vihtuma.

Me jõudsime vesisesse paika. Paksude roheliste lehtede vahel oli näha tume vesi. Me jalad lükkasid pakse kobrulehti kõrvale. Ümbruskonnas oli näha palju valgeid vesiroose. Latakad lehed sõudsid aegamisi veepinnal. Veepealne tundus valgete vesirooside rohelusest raske. Me võtsime ühe seisnud paadi ja tõukasime seda tagant. Paat paistis vettinud ja paadi põhjas oli näha rohekat vett pruunikate pulkade vahel. Ja küldne päike tegi ilma kollaseks. Me sõitsime paadiga. Me olime lageda vee peal. Ja nüüd oli päike valgem ja helgemad tundusid tagamaad keskpäeva piiri taga. Vahepeal oli, nagu paistaks mingi maa päeva piiril. Ja ma laulsin, ma laulsin. Ma laulsin juba sadamast peale. Lahke lauluhääl hõljus mu ümber. See oli meele unustamiseni minek. See oli heldimus ja unustamine ühteaegu. See oli lõppematu lauluheldimus. Paat laskis vett läbi. Me olime jalgupidi vees. Mulle tundus, et Mariliis mu kõrval on kauniks neiuks sirgunud ja toetub mu külje najale. See oli kõige suurem ime, see Mariliisi sirgumine, ja Mariliisi linaluukarva juuksed olid laiali. Mariliis hoidis mu küljest kinni ja küsis: «MIS SELLEST ASJAST NIIMOODI SAAB?» Ma peatusin lauluheldimuses ja ütlesin: «MA EI TEA.» Ja täksin lauluheldimuses edasi. Me olime juba põlvist saadik vees. Keskpäev oli hele.

Neli päeva Kiievi ülikoolis 2.

(Algus eelmises lehes)

151 AASTAT

on Kiievi ülikool küll vana, kuid oma alguseks peetakse hoopis 1632. aastal asutatud Kiievi Mogila kolleegiumi. Tol aastal viidi kokku Kiievi Petšerski suurkloostri ja Kiievi vennaskool. Peeter I andis hiljem kolleegiumile akadeemia staatuudi ja nimetuse.

Sellest algab ka ajaloomuuseumi väljapanek. Muuseumi meie Toomel oleva majaga muidugi võrrelda ei saa. 1978. aastal avatud muuseumisaal (nii võib vist seda endist katoliku kiriku ruumi nimetada, muide kirikuid oli ülikoolil koguni 4) uuendati sügisel juubeli eel. Meie giidiks oli mõne aasta eest ajalooeriala lõpetanud Viktor Korotki, kes TRÜdki tudengipäevil külastanud. Temalt kuulsime, et nad lootnud tähistada suurema numbriga tähtpäeva arvestades algust sellest akadeemiast. Kujunes ju see Ukraina haridus- ja kultuurikeskuseks, kust said endale kaadrit hiljem avatud Moskva ja Peterburi ülikool. Paljud õpetajad, ka asutaja P. Mogila, olid hariduse omandanud välismaal. Akadeemia suleti 1817. aastal ning seejärel tunti teravat vajadust uue haridusko1de järele.

28. septembril 1834 algaski õppetöö Kiievi ülikooli ajaloo-filoloogia- ja füüsika-matemaatikateaduskonnas. Mõne aasta pärast avati ka õigus- ja arstiteaduskond, veel hiljem füüsoofiateaduskond. Arstiteaduskond eraldus ülikoolist instituudiks alles meie sajandi 20. aastail.

Silmitseme vanu raamatuid, fotosid, esemeid. Kiievlased on uhked, et neil on peale keemiaprofessori muuseumis eksponeeritud pisikese kabineti säilinud peaaegu kogu endisaegne keemialabori sisustus.

Mõnedki nimed tunduvad tuttavana meie ülikooli ajaloost. Ja nii ongi: kes õppis ja töötas Kiievis ning tuli hiljem Tartu ülikooli, kes vastupidi. Mõned neist: filoloog ja ajaloolane Aleksandr Kotljarevski, loodusteadlane Ernest Trautvetter (oli ka KÜ rektor), zooloog Aleksei Severtsev, Afanassi Ignatovski jpt. Aga on ka niisuguseid näiteid — Nikolai Pirogov on KÜ auliige, Gustav Bunge KÜ audoktor.

Ajaloost võiks veel palju kirjutada. Peaaegu poole väljapandust on andnud sõjajärgne ülikool. Seegi oli huvitav — ülikooli struktuur, tudengiteadus, taidlus jne. Vitriinides juubelikingitused, ja ühes nii tuttav TRÜ-teemaline nahkalbum — TRÜ kingitus.

Mida kujutab endast tänapäevane KRÜ? Ligi 20 000 üliõpilase tarvis töötab 17 teaduskonda (17. on välismaalasi ülikooli jaoks ettevalmistav teaduskond), 153 kateedrit üle 4000 õppejõu ja teadustöötajaga. Kesklinna ei mahu juba ammu enam ära. Linna serval on kerkinud suur üliõpilaslinnak nii õppehoonete kui ühiselamute ja teenindusasutuste, koolide ja lasteaedadega.

Tudeng ise oli jaanuari lõpus vaheajal. Mõnega kohtusime toimetuses, mõnega teaduskonnas. Igatahes Kerstil tuli oma osakonda viia kutse Kiievi RÜ žurnalistikateaduskonna ÜTÜ konverentsile.

Lõpetuseks tahaksin natuke kirjutada ka sealse toimetuse tööst. Ukrainakeelne ajaleht ilmub juba 1929. aastast. Ikka kord nädalas nagu teistegi kõrgkoolide lehed. Vene keeles antakse välja 2-leheküljelist venekeelset «Družbat» välismaalastest tudengitele. Selle toimetaja Mihhail Levitsenko sõjamehetee kulges 1944. aastal ka läbi Eestimaa. «Kui ilus on teie Tallinn, eriti Nõmme, kus ma pärast sõda elasin,» tuletas ta pidevalt meelde.

Mind kui toimetajat huvitas koostöö üliõpilastega. Kuidas on üldse nii suures ülikoolis võimalik läbi ajada nädalalehega? Koostöö tudengitega näib olevat üsna järjepidev, sest iga teaduskonna pressis kajastamise eest vastutab koguni üks teaduskonna õppejõud. Ka materjalipõuda ei tunta. Päevaprobleemiks on samuti ühiselamud, aga ka diskoteegid, äritsemine. Tudengi igapäevatööst arutletavat aga leheveergudel selle üle, miks mõned õpivad ainult kolmedele. Lehes muidugi sellest ei kirjutata, aga ajakirjandusdekaani mureks on üliõpilaste varajane abiellumine. Lapsed, akadeemiline puhkus, haigused, võlad — kõik see pidurdavat normaalset õppetööd.

Niimoodi küsides ja ka ise vastates, igale poole sisse põigates sai aeg ruttu otsa. Kiievis tahtnuksime kauemgi olla, sest ainuüksi Petšerski suurkloostri peale kulus peaaegu päev. Aga vene kunsti muuseum, ida ja lääne kunsti muuseum, Sofia katedraal, Suure Isamaasõja memoriaalkompleks ... Midagi nägime neistki, ka teatrietendusi.

Ukraina ja Eestimaa sidemeid eriti ses loos ei rõhutatud. Need on ja kestavad, meiegi saime uus tuttavaid. Üks eestlane töötab aga sealsamas ajakirjandusteaduskonnas. Tagasiteel kuulsime üllatunud «Tere!». Aare Kruuser, kes kevadel lõpetas õigusteaduskonna, stažeerib parajasti Kiievis. Ja TRÜ teklis Kiievi noormees ütles, et oskab veel vähe eesti keelt...

VARJE

* * *

Kõige paremini sõbruneb linnaga omapead tutvust sobitades. Sofia katedraalis oli hüvi hoida tihedalt ülé giidi kuuldekaugusesse, too ei säästnud isegi noorte restauraatorite tööd. Sama ekskursioonigruppi mõni kvartal jälgides leidsime ennast vist küll ilusaimast kirikust. Kuulsa Rastrelli kuulus Andrejevi kirik. Sinna võis pikemalt jääda: Kõik stendid läbi lugeda ning pead kuklasse ajades ikoone ja tähtreid silmitseda.

Õhtune Krešťatik kohvikute, pirukate ja gastronoomidega, ka keskpäeval ikka tungil täis ЦУМ, majesteetlikud hooned mõlemal pool tänavat. Nii ei raatsinudki peale ühe korra metrooga sõita. Ikka bussi ja trolliga, silmad ahnelt aknast väljas.

Ja veel üks pidulik hetk.

Kellad hakkasid üle linna just seitset löömа, kui laiast kõrgest trepist kõrgele mäe otsa Kultuuripaleesse balletti vaatama minema hakkasime. 2° külma oli, nagu näitas tulikiri, aga võdin jooksis üle selja. Aga seesama pesueht ukrainlane? Ta on lihtne ja aval.

HELLE

ПРОЛЕТАРІ ВСІХ КРАЇН, ЄДНАЙТЕСЯ!

Газета студентів Указом Президії Верховної Ради Української РСР

Київський УНІВЕРСИТЕТ

XII ● МОСКВА ● 1985

II

14.—28. aug.

BUDAPEST

Viktor Gurjev, August Englas, Joann Lõssov, Ilmar Kullam — nemad olid II festivali külalised. Hiljuti võis «Noorte Häälest» lugeda, et J. Lõssov osales ka I festivalil. V. Gurjev õppis tollal konservatooriumi II kursusel. Sportlastel läks nii edukalt, et Nõukogude Liit tuli üldvõitjaks. Maadluses sai esikoha A. Englas, kuldmedalitega pöördusid tagasi ka korvpallurid I. Kullam ja J. Lõssov.

Selle festivali deviisiks oli: «Noorsugu, ühine! Edasi kestva rahu, demokraatia, rahvaste rahvusliku sõltumatuse ja parema tuleviku eest!» Oli alles koloniaalrahvaste vabadusvõitluse varajane hommik. Kaks nädalat kestnud pidustustel peeti ka suur solidaarsusmiiting Gellerti mäel. Festivalil töötati välja rida tähtsaid dokumente ning lõpus peetud II ülemaailmsel noorsookongressil kinnitati ÜDNFi põhiseadus, embleem ja hümn.

Kokku oli festivalil 20 000 noort 82 riigist (Nõukogude Liidust 630).

Suurüritus ühiselamus

«Äh-äh, puh-puh!» Õõtsudes ja ähkides tormavad dressides kogud ülespoole ikka võttes kaks astet korraga. Pealtvaatajaid jätkub igale korrusele. Nad karglevad ja karjuvad hasartselt võistlustaktis kaasa. **Toimub bioloogia-geograafiateaduskonna trepijooks oma ühiselamus Leningradi mnt. 27.** Osalejaid on üle ootuste palju, pealtvaatajaid veelgi rohkem.

Viimased soojendusliigutused fuajees. Stardijoone taha on tekkinud järjekord. «Mul juba põlved nõrgad,» pabistab üks natsvõistleja. Korraldaja **Ain Vellak** pingutab kaela, et näha, kas üheksandal korrusel ollakse stardiks valmis.

Ponnistus algab. Esimesed korrused mööduvad lausa lennates. Varsti kostab ergutushüüdeid: «Mis see on, et kiiremini ei saa?!» Publik liibub treppidel aegsasti seina ligi. Veel viimased korrused, jalad on all juba nagu keedetud makaronid. Mõnigi lõpetab korrus allpool. Kulub veel mitu sekundit, enne kui taibatakse, et lõpuponnistus on alles ees.

«Hurraa!» Võistleja komberdab üle finišijoone. Kohe on teised ümber, klõpsuvad fotoaparaadid. Lõpetajaid on mitmesuguseid: kes langeb viimast jõudu kokku võttes üle finišijoone, kes tormab hooga edasi koridori vastasseinani. «Oh, issand!» oskab üks neiu vaid hüüda hämmeldunult, et ta üldse lõppu jõudis. Viimane osavõtja on soliidselt pintsaku ja lipsuga. Tema ennast muidugi pikali ei viska. Ülestõstetud kätega tervitab ta publikut.

Autasustamisel on korraldajaile abiks rahvariides neiu. Jooksumeeste suureks pettumuseks ei olnud peaauhinnaks siiski mitte tema. Esikohatort kuulus **Maigi Ojalale geograafia II kursuselt**, kelle noormehed koos auhinnatordiga õhku viskasid. Meestest oli kiireim **Tõnu Talvi** bioloogia V kursuselt. Tüdrukud püüdsid õhkuviskamises noormeestele mitte alla jääda ning alles ergutusauhinna omaniku Vootele Hanseni maamehe kehakaalu ees ütles nende jõud üles.

Lõpetuseks tahaksin lisada, et peale meeldiva võimaluse end üle eelmisel kolmapäeval proovile panna oli sel üritusel ka üks kasulik omadus: arvestades lifti töörežiimi ühiselamus on iga trepironimistreening vajalik ja teretulnud.

PILLE PENTEL,
geograafia II k.,
teaduskonna pressisekretär

Võistlustöö märgiti ära 1984. aasta filmikirjutiste konkursil TRÜs.

* * *

Räägime amatöörkinost

Kui käsida inimeselt, kes käib sageli kinos, loeb filmiajakirju ja kogub näitlejate fotosid, MIS teda filmimaailmas võlub, on üheksa võimalust kümnest, et ta vastab: salapära. Või seletamatu võlu. Või külgetõmbejõud. Mõni kinohuviline tunneb seda salapärast tõmmet nii tugevasti, et hakkab ise filme tegema. Ma ei mõtle siinkohal mitte neid, kelle töökohaks on filmistuudio, vaid amatööre, kes teevad seda oma lõbuks, sest tõmbab, tõmbab ekraanitagune töö.

Algaja N ostab kaamera, filmid, valgustid, statiivid, ilmutusseadmed, kemikaalid, montaažilaua, liimipressi, ekraani, projektori, magnetofoni, «Filmiamatöörі tähtsõnastiku» ja veel miljon asja. Ja siis hakkab ta ... Filmima? Teps mitte. Siis hakkab ta kaameraga mängima. Küllap ongi tulevane amatöör N ilmele kõige lähemal oma esimesi kaadreid filmides. Vajutad vaid nupule ja surisedes imeb kaamera endasse kõik, mis silma (objektiivi) ette jääb. (Ah, sa sinder, kõigepealt tuli ju teravus ja ava paika panna. Mis halvasti, see ... Tohoh, mis nüüd? Nojah, vedru käis maha. Mis ikka põhjalikult halvasti, see põhjalikult uuesti.) On imehea tunne, mida tihtsalt ei saa päris täpselt edasi anda. Kaamera on algaja jaoks alles avastamata galaktika. Mida ta oskab, mida võimaldab — on alles saladus.

Tulevane amatöör N vaatab ekraanil oma esimesi proovivõtteid. Võib-olla oli filmilint valesti kaameras? Äkki oli objektiiv viltu ees ja last valgust läbi? Tuhat võimalust on näha ekraanil korraliku pildirea asemel udukogusid või mitte midagi. Võib ka juhtuda, et seinale tuleb päris ilus ja selge pilt. Seda rõõmu siist Vist sel hetkel otsustatakse, kas filmida edasi või müüa kogu valuga kangitud aparatuur maha. Harilikult jätkatakse. Veel, veel ja veel. Sadu meetreid. Sest tõmbab, tõepoolest tõmbab see kinematograafia.

Jätame nüüd «autori» (praegu veel jutumärkides) oma lõbuks säristama ja kõneleme veidi aparatuurist. Tema Kõrgus Tehnika on mitteprofessionaali jaoks küsimuste küsimus. Kõik eespool loetletud riistad ja riistakesed maksavad kokku üsna mitu tuhat rubla. Otsitud variant on töötada mõne asutuse juures. Meie vabariigi parimad filmitegijad Tõnu Aru ja Ülo Keedus töötavad Tallinna Pühkeparkide Direktsiooni juures. Nende tehnilist baasi võib ainult kadestada. Heal tehnilisel tasemel on ka Jüri Varuse juhendatav stuudio EKEs. Tegemist on kogenud meestega, kes head kaamerad-makid ära on teeninud.

Ent jätkem tõepoolest valus küsimus ja tulgem tagasi algaja N-i juurde. Mõtleme ta täiesti iseseisvaks ja jätame ilma isegi suunavast nõuandest. Laseme tal omapäi tegutseda. Mäletatavasti jäi N kaameraga tutvust tegema. Kaua sa ikka seosetuid kaadreid filmid, ükskord tuleb tahtmine ka FILMI teha. Kindlasti on amatöör N kuulnud stsenaariumist kui filmitöö alusest. N istub laua taha ja kirjutab pikalt-laialt, mida ja kuidas filmida näiteks noorte suvepäevadel. Kõik saab klappima tähttähelt, sekund-sekundilt. Paberil on film missugune!

Tegelikkuses näeb asi välja sootuks teisiti. Võrkpall alles kestab, kui sina peaksid juba kõievedu filmima, telkide vahelt läbi minnes jääb silma ette põnev stseen ja nii ei jõua sa õigeks ajaks lektori vastuvõtmist kaamerasse püüdma. Siis saab film otsa ja kuna sa pole veel vilunud seda vahetama, magad mitugi põnevat ketke maha. Lõunal võttes unustad filmimasina kuuse kõrvale ega leia teda enam sealt, sest suvepäevalised on otsustanud sellega omal käel tutvust teha. Muidugi ei lähe sul veel hästi ei eksponomeetri käsitsemine ega õige rakursi leidmine. Kokkuvõttes oled sa esimese päeva lõpuks rampväsinud. Pisut lohutab see, et kastis kaamera kõrval on mitu täisfilmitud rulli, igaüks 2 minutit 44 sekundit.

Jätame nüüd vahele selle, kuidas N filme ilmutab (kuigi seal võib kõige kummalisemaid seiku juhtuda) ja läheme kohe montaaži juurde. Meelsasti nimetaksin seda Dante põrguks. Toormaterjal, millest pool on reeglina praak ja ülejäänud poolel on minimaalseid eeldusi sobida, kisub «autori» vika üles. Aga ta on tubli ja monteerib, see tähendab lõikab ja liimib. Esialgu lõikab ta vale koha pealt ja liimib valepidi või paneb valed jupid omavahel kokku. Lõpuks on lint peaaegu korralikult koos ja ... Kus on siis hea stsenaarium? Kaadrid ei sobi omavahel, järgnevad üksteisele täiesti sisutult ja ei teki mingit tervikut.

Ilmselt on autor (nüüd on ta tuleristsed saanud ja ilma jutumärkideta) parasjagu pettunud ja küsib nõu mõnelt targemalt mehelt.

KADRI UGUR,
žurn I k.

(Järgneb)

ON või ei ole

MITTE PENTTIST

Bela Balazs on öelnud umbes nii: «Filmiklubidesse on koondunud publik, kes on oma vastutusest teadlik.» See tähendas 1924. aastal seda, et kui mõni film tuhandepäisele publikule ei istunud, siis filmiklubidele võis kindel olla. Mitte et filmisõprade ühing (nagu Balazs seda nimetas) kõigesõõja oleks, vaid et klubilased on valmis vastu võtma ka katsetusi ja eksperimente.

Kui meenutada **OLAV NEULANDI** *kahe filmi («Reekviem» ja «Hundiseaduse aegu») linastust TRÜ filmiklubis, siis tangeb see kaunis väide mürinaga maha.*

Kuidas nii?

Oleks ju ilus, kui filmiklubilane tuleks seansile, olles autori nimele lisainfot hankinud ja ka tema varasemaid filme näinud: saaks istutaks siis tiusti ja peale filmi vaatamist tekiks mõningane keskustelu, kus võimalust mööda ka mõni filmi tegijaist osaleks. Vastuvõtt oleks enamjaolt mõistev ja kriitika — ka valusaima tõe puhul — heasoovlik ja taktitundeline.

Tegelikult on nii, nagu ON saatusliku ettenägelikkusega ütles:

«Te olete nii terved ja nii kohutavalt normaalsed, et lausa hirm on teie ette tulla.»

Valmiskujul polevat ON oma filme näinudki. Alles paari aasta pärast ununevat tegemise valud-vaevad ning siis, värske silmaga, olevat võimalik oma töid vaadata. Võib-olla on hea, et Olav Neuland seegi kord oma harjumusele truuks jäi. Selles, mis ta pärast filmi ütles, on üksjagu nõrdimustki.

«Tulime toimetajaga kümne minuti eest saaliuksest mööda. Seest kostis kohutavat naerumürinat ja toimetaja arvas, et kurat, vale saal!»

Muide, saal naeris sellegi jutu peale üsna mõnusalt. Samamoodi kui ta seda kogu õhtu vältel teinud oli. ON jutt oli nauditav ja hiljem ka vaba, siiski ei täinud meelest ära, MILLEST ta oma juttu alustas.

Miks Olav Neuland siiski oma filme ei vaata?

Õigus teka, õigus vaatamata jätta. Õigus pärast filmi publiku ees seista ja oma tööd kaitsta. Tööd või loomingut, olenevalt sellest, mis välja tuli. Õigus nõuda, et tööd (või loomingut) vääriliselt hinnataks. Õigus ja kohustus kritikaks valmis olla.

Kui tudengipäevade aegu «Reekviemi» vaadati, keemiaring pakatamiseni täis, palav ka, oldi kole rõõmsad, kui Ivo Linna või Andrus Vaarik ekraanilt oma popikssaanud nägu näitasid. Siis trükkis TRÜ leht midagi asjakohast ära. Võib arvata, et too lugu jooksis liiva, sest enam-vähem sama publik + EPA FK vaatas ja naeris ka «hundifilmi» (ON pandud nimi). Seegi kord meeldis tuttavaid nägusid näha. Aratundmisrõõm on suur rõõm, naerda tasub ka. Aga mille üle siiski?

(Järg 4. lk.)

TRÜ NALJANURK

Ah või naistepäevanali?!

● MAREK STRANDBERGI joonistused

ON...

(Algus 3. lk.)

Oleme pisike rahvas. Iga ennast näitavat inimest (filmis või teatris või teles) teatakse ja kutsutakse sõbralikult eesnimepidi. Just seepärast, et me ei saa kiidelda sadadesse kalduva näitlejakultiga, peaks igale artistile jääma vabadus olla igas lava- ja linateoses uus, üllatada. Kahtlemata paneb mõnikord kikistama, kui mõnd näitlejat on kasutatud tema senistest rollidest sootuks erinevas osas. Siiski ei väära vaid fakt, et näitleja N, keda oleme harjunud nägema traagikuna, mängib nüüd koomilist rolli, eriti tugevat reaktsiooni. Kui unustaks vägisi pealetikkuva naeru ja vaataks — ehk tuleb näitleja N oma osaga päris kästi toime. Tolleõhtuses Vanemuise ringauditooriumis kippus taaskohtumisrõõm liialt suureks paisuma ja naerdi hirsati ka üsna sobimatu koha peal. Millega seletada režissöörile või näitlejale, et ei naerda mitte neid ega nende tööd?

Muidugi pole publik peasüüdlane. Üksjagu pattu lasub ka ON kingel. «Hundifilmis» on veidraid stseene ja veidraid seoseid. Näiteks väidab ON, et temale tapmine (filmis!) ei meeldi. Ilus, pikk ja naturalistlik tapastseen seda väidet küll ei kinnita.

Kohe, kui Arvo Kukumägi Meleleivina ekraanile ilmub, antakse välja võimas veksel — tegu on inimesega, kel võimeid kaugelt enam kui tavalnimestel. Ootaks nagu tema lugu. See jääb tulemata.

Ühtlegevusliini pidades võib saada hea filmi. Miimega on asi kindlam. Muidugi suureneb ka võimalus, et mitte ükski neist lõpuni hea ei tule. Nii jäägi imemeheelugu vennatapuloole alla. Talaks aga küsida: kas hundiseadust (murra või saa murtud) peab ellu viima Meleleivi taoline mees? Kui eesmärgiks oli näidata, et tugev vaim tugeva vasallikohustuse vastu ei saa, siis see ehk õigustaks autoreid. Ometigi ei saa kuidagi aru, mis on Meleleivi nii nõrgaks muutnud, et ta peab tegema vastumeelset. Antud lubadus? Võib ju olla.

Aktale alusele püramiidi ei ehita. Kui aluseid on mitu ja kõik nad lubaksid enda peale ehitada, tuleb mõnikord materjalist puudu. See on ka üks «hundifilmi» viga.

Kui allakirjutajal oleks nõuandmisjõudu, soovitaks ta filmi seikluste külge kärpida ja A. Kukumäele mänguruumi anda. Või mis sa valmis filmi juures enam muudad.

Mis puutub žanrisse, siis enne filmi ütles ON: ajalooline seiklusfilm, meelelahutuseks mõeldud. Ilmselt üritas ta antireklaami. Igati mõistetav soov. ON peale filmi: muusikaline komöödia.

NING LÕPETUSEKS

sellest, mis oli alguses. Sellest, mida ON soovitas põkifilmiks arvestada. Pärna multifilmidest nimelt. Endel Pärna on nimetatud meil kõige kauem õitsevaks pärnaks, Priit õitseb kõige nipikamalt. Nipitada meeldib talle tõesti ja seda teeb ta nii, et king jääb kinni. Selles filmis — «Aeg maha!» nimeks — on ta natuke teistsugune kui varem. Seekord näitab ta asju nii, nagu ainult neljakandiline pildiväli seda võimaldab. Iga asi on nüüd ka osa suuremast asjast ja trikitab seda kuratlikumalt. Et nipid toimuvad peadpööritavas tempos, siis ei saa soovitust «Aeg maha!» koke ja lõpuni uskuda. Ja mis siis!

Priit Pärn võtab oma filmide tegemist naljana ja välja tulevad nad hea naljana.

ON võtab oma filme vist ka naljana. Igal juhul ON ... või ei ole?

KADRI UGUR,
žurn. I k.

EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ●

NB! Loe läbi ja anna järgmisele edasi!
(Selle kohta vt. ajaleht «TRÜ» nr. 1402 ja 1403)

ELAGU RAHVUSVAHELINE NAISTEPÄEV!
SEE ON KA TEIE PÄEV, SAKALA NAISED!
EÜE esindusrühm
Jälgige kõiki meie väljaandeid.
(Jätkub allpool ja edaspidi)

Väljavõte protokollist

SAKALA REGIOONI STAAP OTSUSTAS:

.....

373. Parem rügada suvel mehemoodi tööd Sakalas, kui elada kosmonautide ettevalmistusprogrammi järgi Gagarinis. Et kaugus kilomeetrites ei saaks kompenseeritud ainult vaimse lähedusega siinsete tipprühmadega Sakalas, toetab meie regiooni staap vapraid gagarinlasi ka materiaalselt. Koostöös Sakala regiooni maadel asuva tootmiskoondise «Mistra» Vändra tsehhiga püüame gagarinlasi aidata pehme maandumisväljaku ettevalmistamisel.

374. Seoses kujunenud olukorraga võetakse lähemal ajal kaalumisele Sakala regiooni aastase katseajaga liikmekandidaatide grupi moodustamise küsimus.
Kiirustage!
Regioon ei ole kummist!

EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ●

INTERKLUBI

Neljapäeval, 21. märtsil on koosolek peahoones kl. 18 (arutame RSP ettevalmistust).

SUUSAKROSSILE

oodatakse kõiki üliõpilasi ja õppejõude kolmapäeval, 13. märtsil kl. 16—17.

KLUBIS

Lp. naisperel
Mõeldes ainult teile kuulutab TRÜ klubi välja

TÄHTPÄEVALISE PIDUÕHTU

- kohal on ka viisakaid mehi,
- kl. 00.00 kusagil midagi mõjusat,
- üks nurk veidi pimedam kui teised,
- baaris mahedad joogid.

Tulge, mehed, ka teie kohale, eks näeb, mis saab!

Algust teeme 7. märtsil kl. 21.

Laup., 16. märtsil kl. 21 tantsuõhtu ansambliga «FIX».

UUES KOHVIKUS

Laup., 9. märtsil kl. 19 diskoprogramm.

KOHTUME!

Eesti NSV teeneline kollektiiv TRÜ rahvakunstiansambel palub kõiki vilistlasi Eesti NSV teenelise kultuuritegelase Helju Mikkeli loomingu õhtule 16. märtsil kl. 18 «Vanemuise» kontserdisaalis.

Osalemisest teatada TRÜ klubisse (Tähe 3) kirjalikult või tel. 7 55 79 RKAle.

TEATRIPÄEVAD KLUBIS

Ka sellel aastal korraldab TRÜ klubi 22., 23. ja 24. märtsil üliõpilasteatrite päevad, seekord kolmandad.

Külla sõidavad Läti RÜ üliõpilasteatrid W. Shakespeare'i «Tormi» ja pantomiimiga;

Vilniuse RÜ õueteater V. Majakovski «Müsteerium-Bufiga»;

Leningradi Riikliku Teatri-, Muusika- ja Kinoinstituudi ÜTÜ näitegrupp S. Becketi «Lõppmänguga» ja

Moskva Loode linnaosa teatristuudio A. Tšehhovi «Vanade pattudega».

Tartut esindavad TRÜ klubi vene ja eesti näitering.

Täpne ajakava ilmub 22. märtsi ajalehes.

«TUDENGILAUL 85»

Osavõtjaile meeldetuletuseks, et registreerimise viimane päev on **neljapäev, 14. märts klubis** (ruum 207).

Lava ja mikrofoni proov on 15. märtsil kl. 16—18.30ni.

NB!

Järgmise reede ajaleht on mõeldud abiturientidele. Müüki see ei tule.

Täna ilmub ka venekeelne lisaleht.

Toimetaja VARJE SOOTAK

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 972. MB-03504. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 8 (1405) Reedel, 15. märtsil 1985 Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 2 kop.

TERE, abiturient!

«TRÜ lahtiste uste päevadel esitasid ajakirjandustudengid abiturientidele küsimuse: «Mis on ülikool?» Enamik leidis, et see on koht, kus saab omandada kõrgemat (?) haridust, elada lõbusat elu, suhelda paljude huvitavate inimestega, olla vanemate silma alt ära, õppida parajasti nii palju, et mitte välja langeda...

Näidates ülikooli ainult läbi lõbusa üliõpilaselu ja aastapäevade pidustuste, väärtustatakse ajalikku, mööduvat. Tõeliselt iseloomustavad ülikooli püsivad väärtused. Meenub meditsiiniprofessor Albert Valdese arutlus: *«Õpingut ülikoolis nimetatakse ladina keeli* **studium**. *Juba antiiksel ajal oli sõna* **studium** *sügava tähendusega mitmes varjundis:* **studium**, *see on tung, ihа õilsuse poole;* **studium**, *see on kalduvus, püüdlus, kiindumus teaduslikkude tõdede tunnetamiseks;* **studium**, *see on andumus teaduste tundmaõppimisele, loovale teaduslikule uurimistegevusele.»* («Edasi», 20. 12. 1984).»

Võib-olla on see mõttelõik viimasest «Kultuurist ja Elust» teile juba oma äratuse andnud. Tahame siin ainult toetada ajakirjanduseriala IV kursuse üliõpilase Margit Sutropi sõnu: ülikoolis saab tõesti diplomi järgi kõrgema hariduse, saab suhelda paljude huvitavate inimestega, saab elada ka lõbusat elu... Kuid ainult nii jääb kaugele kõrgkooli siht — anda meie ühiskonnale haritud inimesi. Seepärast ongi tarvilik Sul selgusele jõuda selles, mida õppida tahad, kelleks need õpingud Sind tegema peavad. Erialasid on ülikoolis palju. Teatud ettekujutuse neist saad järgnevast teaduskondade tutvustamisest. Sind aitavad veel lahtiste uste päevad, ülikooli teatmik, ülikooli kutsesuunitluskabinet, vanemate ja tuttavate soovitused. Tänavu on ülikoolis mõndagi uut. Nii näiteks on vaja kahes teaduskonnas esmakordselt sooritada sisseastumiseksam vene keelest. Selle kohta ütles vene keele metoodika kateedri dotsent **Antidea Metsa**: «Eksam on suuline ja koosneb kahest osast. Populaarteadusliku teksti põhjal tuleb koostada oma sõnavõtt ning vestelda mõnel teemal, näiteks koolist, sõpradest, hobidest jne. Peljata seda ei maksa, sest kõneoskus peaks keskkoolilõpetajal käes olema.»

1. juulini, siis hakatakse dokumente vastu võtma, on veel mitu kuud. Küllap jõuad selguseni, mida kus õppida. Tartu Riiklik Ülikool jääb ootama uut mõtteerksat ja teotahtelist täiendust.

Arsti-teaduskond

- **Lastearstiks**
- **Hambaarstiks**
- **Akušöör-günekoloogiks**
- **Proviisoriks**
- **Kirurgiks**
- **Terapeudiks**
- **Spordiarstiks**

Tartu ülikoolis on arste ette valmistatud ajuti juba XVII sajandil, pidevalt 1802. aastast alates. Mõõdunud sajandil olid arstid valdavalt mehed. Sajandivahetusel alustasid tööd esimesed naisarstid. Tartus tegutses aastail 1908—1918 eraülikool, kus õppis ligi 500 naisarsti. Kodanlikul ajal lõpetas arstiteaduskonna aastas 20—30 arsti ja umbes niisama palju farmatseute. Praegu on arstiteaduskond TRÜ-s kõige suurem, siin õpib 1860 üliõpilast rohkem kui kümnest eri rahvusest.

Sel aastal lõpetab arstiteaduskonna 270 noort spetsialisti, kes hakkavad tööle enamasti meie vabariigi raviasutustes. **Nende asemele võtame 270 uut üliõpilast eesti ja vene õppekeelega raviosakonda, eesti õppekeelega pediaatria-, stomatoloogia-, farmaatsia- ja vene õppekeelega spordimeditsiini osakonda. Ravi-, pediaatria- ja spordimeditsiiniosakonnas kestab õpiaeg 6 aastat, stomatoloogia- ja farmaatsiaosakonnas 5 aastat.**

Õppimine arstiteaduskonnas nõuab hästiarenenud üldisi ja vaimseid võimeid, töökust, distsiplineeritust, sest õppetöö on pingeline. Meediku elukutse nõuab kannatlikkust, rahulikkust, taktitunnet, osavõtlikkust ja südamlikkust.

○ **Raviosakonnas** õpitakse kahel esimesel kursusel teoreetilisi aineid, kolmandal kursusel alustatakse kliiniliste ainete õppimist, algavad praktikumid haiglates. Neljandal ja viiendal kursusel omandatakse põhjalikud teadmised kliinilistes ainetes. III, IV ja V kursuse järel on menetluspraktika cesrindlikemates raviasutustes. Kuuendal kursusel on pearõhk suunatud praktilisele arstitööle. Üliõpilane töötab arsti abilisena sisehaiguste, kirurgia, sünnitusabi ning naistehaiguste erialal. VI kursuse lõpetamise järel saadakse arsti diplom ning järgneb aasta internatuuri meie vabariigi parimates haiglates, mille järel sooritatakse erialaeksam.

○ **Pediaatriaosakonnas** toimub kahel esimesel kursusel õppetöö samuti kui raviosakonnas. Pediaatriliste kliiniliste ainete õppimine algab kolmandal kursusel. Tööle suunatakse jaoskonna pediaatritena ja lastekollektiivide arstidena, osa läheb haiglatesse, vastsündinute osakondadesse või lastesanatooriumidesse.

○ **Stomatoloogia eriala** valmistab ette hambaarste. Üldmeditsiinilistes ainetes toimub kahel esimesel kursusel õppetöö koos raviosakonnaga. Stomatoloogilisi eriaineid hakatakse õppima kolmanda kursuse kevadsemestril. Pidevalt suureneb stomatoloogilise abi ulatus. Samaaegselt täiustub tööks vajalik instrumentaarium ja aparatuur, mis peaks olema huvipakkuv ka tehniliste kalduvustega noortele.

○ **Spordimeditsiini osakond** on üleliiduline spordiarstide ettevalmistuskeskus. Lisaks tavalistele sisseastumiseksamitele toimuvad ka kehalised katsed. Nõutav on täiskasvanute II spordijärk. Õpitakse raviosakonna õppeprogrammide järgi. Lisaks õpetatakse kehalise kasvatuse teooriat, spordifüsioloogiat, spordi biokeemiat, arstlikku kontrolli jt. spetsiifilisi erialasid.

○ **Farmaatsiaosakond** valmistab ette kõrgema haridusega farmatseute-proviisoreid. Kahel esimesel kursusel õpitakse põhiainete omandamiseks vajalikke teoreetilisi distsipliine (bioloogia, füüsika, keemia). Kolmandal ja neljandal kursusel õpitakse tundma ravimtaimi ja nende omadusi, ravimite tehnoloogiat, ravimite keemiat, mürgiste ainete tõestamist, ravimite toimet organismile ja farmaatsia-alase töö organiseerimist. Rohkesti on laboratoorset ja praktilist tööd, seminare, tuleb teha kursusetöid. Menetluspraktikal on tulevased farmatseudid apteekides, farmaatsiatehastes, laboratooriumides ning ravimtaimede tundmaõppimiseks katsepõldudel ja vabas looduses.

Enamik lõpetanuist suunatakse tööle apteekidesse, osa läheb apteegiladudesse, kontrollanalüüsi laboratooriumidesse, kus nad töötavad juhatajatena, retseptaar-kontrolöridena.

Peaaegu kõik üliõpilased võtavad agaralt osa ÜTÜ ringidest. Seal saab omandada mõne kitsama eriala.

Prof. ENNU SEPP,
arstiteaduskonna prodekaan

Kuhu veel?

TRÜ kaudu (sisseastumiseksamid tuleb teha Tartus) saab õppida ka mitmes Liidu teises kõrgkoolis:

Moskva RÜs — NLKP ajalugu, poliitilist ökonoomiat, filosoofiat, teaduslikku kommunismi, hüdrobioloogiat, okeanoloogiat, biokeemiat;

Leningradi RÜs — NLKP ajalugu, poliitilist ökonoomiat, teaduslikku kommunismi, strukturaalet ja rakenduslikku keeleteadust;

Valgevene RÜs — filosoofiat;

Leningradi Sanitaarhügieeni Meditsiinilises Instituudis — hügieeni, sanitaariat ja epidemioloogiat;

I Moskva Meditsiiniinstituudis — hügieeni, sanitaariat ja epidemioloogiat;

II Moskva Meditsiiniinstituudis — biokeemiat (immunoloogiat);

Kirovi Põllumajandusinstituudis — bioloogiat (jahindus);

Moskva Riiklikus Ajaloo-Arhiivinduse Instituudis — arhiivindust;

Moskva Polügraafiatööstuse Instituudis — raamatuteadust ja raamatukaubanduse organiseerimist;

Üleliidulises Kinematograafia Instituudis — kinoökonoomikat.

Nendele erialadele saab kandideerida see, kes on sooritanud sisseastumiseksamid vähemalt neljadele. Vastuvõtukomisjon valib edasisuunamiseks muidugi kõige paremad. Need, keda edasi ei suunatud, samuti kolmesid saanud, võivad oma hinnetega osa võtta TRÜ konkursist.

Ajalooteaduskond

- **Õpetajaks**
- **Arhiivitöötajaks**
- **Muuseumitöötajaks**
- **Defektoloogiks, abikooli õpetajaks**
- **Logopeediks**

Ajalooüliõpilased on agarad ÜTÜ ajalooringis ja kunstiloorin-gis. Nad abistavad ka kooliõpilaste aineringe.

○ **Defektoloogiaosakond valmistab ette pedagooge erikoolidele, -klassidele ja, -lasteasutustele. Lõpetajad saavad erikooli (abikooli) õpetaja ja logopeedi, koolieelsete lasteasutuste oligofrenopedagoogi kvalifikatsiooni.** Lõpetanud töötavad abikoolides ja eriinternaatkoolides ning arengupeetusega laste klassides õpetajate ja kasvatajatena, koolide logopeediapunktides, kliinikutes ja polikliinikutes logopeedidena, erilasteaedades ja lasteaedade erirühmades õpetajate-defektoloogidena, logopeedidena või kasvatajatena. Loomulikult võimaldab defektoloogide pedagoogiline ettevalmistus töötada ka tavalistes lasteaedades ning normkooli algklassides. Üksikud lõpetanud on 8-klassiliste koolide emakeeleõpetajad. Kokkuleppel koolidega valmistatakse ette ka surdopedagooge kuulmislangusega laste õpetamiseks.

Defektoloogiaüliõpilased õpivad järgmisi ainetsükleid: ühiskonnateadused, filoloogilised ained, meditsiinilised ained ja pedagoogilis-psühholoogilised ained. Viimane tsükkel on mõistagi kõige mahukam. Õppeaja vältel viibiad üliõpilased 4 nädalat praktikal erikoolides, erilasteaedades (-rühmades) ning logopeediapunktides.

Ajalooteaduskonna üliõpilased elavad Pälsoni tänava ühiselamus. Õppetöö toimub Tähe tänava õppehoones, defektoloogidel Tiigi tänava õppehoones.

Dotsent ALLAN LIIM,
ajalooteaduskonna dekaan

Dotsent KARL KARLEP,
eripedagoogika kateedri juhataja

Filoloogiateaduskond

- **Õpetajaks**
- **Keele, kirjanduse või rahvaluule uurijaks**
- **Toimetajaks, korrektoriks**
- **Raamatukogutöötajaks**
- **Tõlgiks, giidiks**
- **Ajakirjanikuks**

Lp. abituriendid! Et teile raskel valikuhetkel abiks olla, palusin vestluskaaslaseks filoloogiateaduskonna dekaani professor **HARALD PEEBU.**

● **Milline peaks olema ideaalne filoloogiateaduskonda pürgija?**

Mh, väga romantiline küsimus. Kindlasti peaks ta suutma keelt ja kirjandust õppida, st. omandatut lahti mõtestada ja edasi arendada. Parimal juhul ka loovalt rakendada. Ta peab valdama ka paari võõrkeelt ja omama eeldusi keelte õppimiseks.

Mõtlemistasand nõuab filoloogilt üldistusvõimet, isegi kujundilise mõtlemise oskust. Kuid viimane ei tarvitseks ratsionaalsele mõtlemisele kalduvaid filoloogiahuvilisi kohutada. Näiteks arvutilingvistikas ei saa nendeta kuidagi läbi.

● **Milliseid tingimusi lisab tõsiasi, et teie teaduskond on paljus pedagoogiline?**

Tõepoolest, üle 70% meie lõpetajatest asub tööle õpetajatena. Neilt oodatakse oskust humanitaarset kultuuri omandada, rikastada ja levitada. Eeldatakse võrdselt tugevaid kirjanduslikke ja keelelisi teadmisi, aga ka laia silmaringi, suhtlemisoskust (ka kirjalikku).

● **Millistes tingimustes tuleb sisseastujatel tänavu võidelda?**

Sel aastal võetakse (sulgudes kaugõpe) **eesti filoloogiasse 40 (30); žurnalistikasse 15; vene filoloogiasse 60 (40); inglise filoloogiasse 22 (20); saksa filoloogiasse 15 (10); prantsuse filoloogiasse 8 üliõpilast.**

Äsja tulnud ministeeriumi käskkiri teeb muudatusi sisseastumiseksamites. Võõrfiloloogidel tuleb eesti keele suulise asemel õiendada vene keele suuline eksam. Eesti filoloogidel tuleb tänavu teha vene keel võõrkeele asemel. Viimasel juhul peaks see võrdsustama tavalisest ja nn. eriklassist tulnute šansse.

● **Millised on filoloogide tulevikuperspektiivid?**

Meie väikeses vabariigis ei ole paljudel humanitaarerialadel võimalik spetsiaalset õpetust jagada. Seetõttu saab peale Haridusministeeriumi meilt töötajaid TA Keele ja Kirjanduse Instituut, teatrid kirjandusala juhatajaid, kirjastused ja toimetused korrektoreid ja toimetajaid. Meie inimesi kohtab muuseumides ja arhiivides.

Paljud meie lõpetanutest tegelevad ka loomingulise tööga. Suur osa Kirjanike Liidu liikmetest on lõpetanud meie teaduskonna.

● **Kas pedagoogiamet on ka prestiižikamaks muutunud?**

Jah, traditsiooniline hirm selle ameti ees on jäänud eilsesse. Koolireform andis uut indu tööle. Peale selle, et õpetajakutse muutub materiaalselt tasuvamaks, muutub ta ka ratsionaalsemaks, mõistuspärasemaks. Seda suunda proovime järgida ka tulevaste õpetajate ettevalmistamisel. Muide, eriti vajavad õpetajaid maakoolid. Sestap võetakse eelisjärjekorras vastu alaliselt maal elavaid noori.

Paraku peab ütlema, et kõikidele erialast tööd me veel tagada ei suuda. Eriti raske on inglise filoloogidega. Kuid tahaks meelde tuletada, et töökohtade valik sõltub paljus õppeedukusest. Nii et kes tahab töökohta valida, peab viis aastat tublisti tööd rügama.

● **Filoloogiateaduskonna esimestel kursustel leidub palju särasilmseid «maailmaparandajaid». Kuidas te sellesse suhtute?**

Noorte hulgas on alati olnud aktiivsusepuhanguid, mida paraku pahatihti juhib diletantlus. Selleks et midagi loovalt teha, peab teadma. Kahjuks tegutsetakse veel lubamatult palju mulje ajel, minnakse kaasa moega, usutakse müüti. Eesti kultuur vajab järjepidevust, mitte siia-sinna tormamist.

Parandamist võiks alustada konkreetsetest ja kättesaadavatest asjadest. Näiteks keelekasutus. Nn. ametikeel pigistab juba ka isiklikku suhtlemist. Oleks aeg õppida kirjutama nii, nagu räägime, mitte vastupidi.

● **Kas dekaaniamet on raske? Küsige midagi lihtsamat.**

● **Mille puhul võiks teile õnne soovida?**

Järgmises aastaviisikus valmib uus humanitaarteaduste maja. Siis tulge ja soovige.

JÜRI LUIK,
žurn. I k.

* * *

Ajakirjandus on ülimalt huvitav elukutse, kasvõi sellepärast, et siin ei ole ükski tööpäev teisega ühte nägu. Tänavugi toimub ülikoolis vastuvõtt sellele erialale TRÜ filoloogiateaduskonnas. Soovitame eeskätt kirjanduslike võimetega noortel seda võimalust silmas pidada.

Erinevalt muudest erialadest tuleb siin enne vastuvõtueksameid (need on eesti filoloogidega ühised), s. o. eesti keel (kirjalik ja suuline), NSVL ajalugu (suuline), võõrkeel (suuline) läbi teha loominguline konkurss.

Nõnda siis: kui esitate avalduse ülikooli astumiseks, siis märkige sinna, et soovite õppida ajakirjandust ning taotlete osavõttu loomingulisest konkursist. Koos avalduse ja muude nõutavate dokumentidega tuleb loomingulisele konkursile pääsemiseks veel lisada:

1) iseloomustus-soovitus Ajakirjanike Liidu osakonna või toimetuse poolt, kuhu sisseastuja on teinud kaastöid; vähemal määral on arvestatav ka koolipoolne iseloomustus kaastöö kohta kooli almanahhis, raadiosõlmes või seinalehes, samuti iseloomustus osavõtu kohta kirjasaatjate kooli, noorte reporterite klubi vms. tööst või komsomoli rajoonikomitee soovitus abituriendi suunamiseks sellele erialale;
2) materjalid (kaastöid), mis on avaldatud ajakirjanduses, raadios, TV-s, millele lisada veel mõned avaldamata kirjutised. Avaldatud tööd lisada väljalõigetena; raadios ja TV-s ilmunu, samuti avaldamata tööd aga masinakirjas. Avaldatud tööd peavad kandma toimetaja allkirja ja pitsatit; varjunime puhul peab toimetus autorsust tõestama.

Esitatu põhjal teeb vastav komisjon otsuse, kas sisseastuja lubada loomingulisele konkursile või mitte. Konkurss ise koosneb kahest osast:

1) kahetunniline kirjalik töö (4—5 lk. käsikirja), mille teema saab valida 6—8 ühiskondlik-poliitilise, tegelikkuse faktide tundmist ja arutlusoskust eeldava teema hulgast. Selle ülesande edukalt täitnul lubatakse teha konkursi teine osa, milleks on
2) individuaalne vestlus vastavas komisjonis, kus selgitatakse sisseastuja huvid ja ühiskondlik-poliitiline silmaring.

Konkursi mõlemad astmed sooritanud lubatakse komisjoni poolt vastuvõtueksameile. Konkursile mittelubatud või konkursi mittesooritanud võivad loomulikult dokumendid sisse anda teisele erialale. Ajakirjanike Liidu liikmed vabastatakse konkursist. **Žurnalistika erialale võetakse tänavu vastu 15 noort.**

Materjalid konkursist osavõtmiseks koos muude sisseastumisel nõutavate dokumentidega esitada vastuõtukomisjonile kuni **10. juulini.** Konkursikomisjon teeb hiljemalt kolme päeva jooksul otsuse, keda lubatakse konkursile: konkursi tulemused teatatakse hiljemalt **18. juuliks.** Vastuvõtueksamid koos eesti keele ja kirjanduse osakonda astujatega toimuvad augustis.

Ajakirjanduse erialal kehtib esimesest kursusest peale eraldi õppeplaan, mille järgi õpetatakse ühiskondlik-poliitiliste ja üldfiloloogiliste (eesti keel, võõrkeel, väliskirjandus, eesti ja vene kirjandus jpt.) ainete kõrval üldisemaid ja kitsamaid eriala-aineid (nõukogude ajakirjandus, ajakirjandustehnika, ajakirjanduse sotsioloogilise uurimise meetodid, eesti ajakirjanduse ajalugu, välismaine ajakirjandus jne.). Erikursuste ja -seminaride, samuti erialase praktika käigus omandatakse kitsam eriala (töö ajalehes, ringhäälingus, TV-s, võimalik on õppida ka dokumentaalfilmi ja reklaaminduse alal).

Lõpetajad saavad ajakirjaniku kvalifikatsiooni.

Et ajakirjanikutöö nõuab elutundmist ja elukogemust, ootame eriti neid noori, kes pärast keskkooli on tööl või armees olnud.

Ja lõpuks: tahaks konkursil näha rohkem noormehi!

Prof. JUHAN PEEGEL,
žurnalistikakateedri juhataja

● **Hiljuti tähistasime akadeemik prof. Paul Ariste 80. sünnipäeva. See pilt meenutab üli-kooli 350. aastapäeva üritust Läti ülikoolis. TRÜ delegatsiooni kuulus ka Paul Ariste.**

Bioloogia-geograafiateaduskond

- **Õpetajaks**
- **Bioloogiks**
- **Geograafiks**
- **Geoloogiks**

Meie teaduskond on ainuke õppekeskus Eestis, kus saavad koolituse bioloogia, geograafia ja geoloogia spetsialistid. Teaduskond jaguneb kolmeks osakonnaks, kus õpib kokku 420 statsionaarset üliõpilast. Sügisel võtame vastu 90 uut noort: 55 bioloogia-, 20 geograafia- ja 15 geoloogiaosakonda.

● **Bioloogiaosakonnas** toimub spetsialiseerumine alates kolmandast kursusest biokeemia, botaanika, geneetika, hüdrobioloogia, zooloogia, taimefüsioloogia, tsütoloogia ja ökoloogia erialale. Eriprogrammi alusel saab õppida molekulaarbioloogiat. Paralleelselt teoreetilise õppetööga tutvutakse tulevase eriala uurimismeetoditega praktikumides. Meie laboratoorne baas on viimastel aastatel oluliselt täienenud ja me saame teha kõrgetasemelisi eksperimentaalseid töid. Valmis ka botaanikaaia uus palmihoone. Üliõpilastel on võimalik osaleda lepingulistes uurimistöödes.

Bioloogiaosakonna lõpetajad töötavad teaduritena uurimisinstituutides, looduskaitsealadel jm.

● **Geograafiaosakonna** üliõpilased saavad kolmandal kursusel valida majandusgeograafia, füüsilise geograafia või biogeograafia. Majandusgeograafid õpivad üldõppeplaanile täiendavalt rahvamajanduse ja territoriaalset planeerimist, asustust, rahvastust ja sotsiaalseid probleeme käsitlevaid õppeaineid. Biogeograafid tutvuvad põhjalikult geograafia ja bioloogia piirimail paiknevate teadustega.

Selle osakonna lõpetajaid vajatakse projekteerimisasutustes, keskkonnakaitse- ja turismiasutustes, plaani- ja statistikaasutustes, kõrgkoolides ja teaduste akadeemia instituutides.

Kõik bioloogiaosakonna lõpetajad saavad bioloogia ja keemia õpetaja, geograafiaosakonna lõpetajad aga geograafiaõpetaja kutse. 10 geograafiaosakonna üliõpilast spetsialiseerub biogeograafia erialale ja saab võimaluse õpetada koolides lisaks geograafiale ka bioloogiat.

● **Geoloogia erialal spetsialiseerutakse geoloogiks-kaardistajaks, hüdrogeoloogiks või ehitusgeoloogiks.** Töötatakse ENSV Geoloogia Valitsuses, Geoloogia Instituudis, Ehituskomitee asutustes, maaparanduses ja veemajanduses.

Meie erialade ühiseks jooneks on suvised õppe- ja menetluspraktikumid. Mitme eriala suvepraktika on seotud välitöödega väljaspool oma vabariiki (Tuvas, Koola poolsaarel, Krimmis, Baikali ääres jm.). Sageli käiakse õppeekskursioonidel looduskaitsealadel Taga-Kaukaasias, Karjalas jm. Eksperimentaalse kallakuga menetluspraktika baasideks on ka teiste liiduvabariikide ning Moskva ja Leningradi teadusasutused.

Teaduskonnas tegutseb hoogsalt seitse ÜTÜ ringi.

Kuigi meile astuda soovijate arv on alati olnud suurem mahtunute arvust, ei tohiks see eemale peletada tõsise huvi tundjaid. Eriti ootame neid, kes juba koolipäevil on võtnud osa erialaringide tööst ja osalenud aineolümpiaadidel.

EVI PADU,
taimefüsioloogia ja -biokeemia kateedri dotsent

Füüsika-keemia-teaduskond

● **Õpetajaks**
● **Keemikuks**
● **Füüsikuks**

Milline teaduskond valmistab ette rakupeensusi valdavaid pärilikkussaladuste uurijaid, aastatuhandeid maapõues peitunu vanuse täppishindajaid ja tehistoitude eriteadlasi? Aga milline maailmamainega laserite loojaid, virtuoosseid raalikäsitsejaid, kohtueksperte, Antarktika vallutajaid ja maailmamere seisundi tuvastajaid?

Ei ole avalõik ülemäära suureline ühti, erilise vaevata võib loendada veel terve hulga ametimehi ja ainevaldu, kellena ja kus füüsiku- ja keemikudiplomi omanikud end täiskoduselt tunnevad. Mitte täppisteaduste tundja ameti piiratus ei sunni teisi teeharusid otsima — töötab ju lõviosa teaduskonna vilistlasi ikka otsesel erialal —, vaid fundamentaalseist teadmistest johtuv realistlik maailmatunnetus võimaldab läbi lüüa aladel, millel esmapilgul õpituga vähe ühist.

Õpingute ajal selgub, kellel on edasiseks eluks rohkem kalduvusi suurkoolis mõistetud põhjuslikkusahelate omakäelisele järelekatsumisele konstruktori, tööstusinseneri või katsetajana, kellel seni teada teooriaid teadlasena edasi arendada, kellel muuta keerukate ja ehk igavatenagi näivaid õppeaineid õppureile terekäeseiks. Kui aga enam haaravaiks osutuvad kõrvalhuvid, olgu siis **bioloogia**, meditsiin, põllumajandus, kriminoloogia või miski muu, pole praktiliselt kunagi raskusi siirdumisega nende teaduste või rakendusalade «keemilistesse» («füüsikalistesse») harudesse: on ju füüsika ja keemia laialdane «invasioon» teistesse teadustesse nüüdisaja tunnusjooni. Kindlasti tuleb rõhutada, et vastassuunalisel liikumisel on tihtipeale hariduskallakust tulenev stoppmärk ees: bioloogiks koolitatul on raske sisse elada molekulaartasemeliste uuringute aparatuurikeerukustesse, zooinseneriks või juristiks saanul omandada nüüdistasemelisi laborimeetodeid, meedikul hakata arvutil modelleerima inimorganismis toimuvat.

○ **Esimene järeldus** joonistus kirjapandust üle kordamatagi välja: ei füüsikul ega keemikul ole tööpuudust karta. Sestap eraldatakse igasuvisest TRÜ vastuvõtulimiidist tervelt **125 kohta nende tarvis — kolmveerandsada füüsikulle (sellest kolmandik venekeelsele õpperühmale), poolsada keemikuile.**

○ **Teine järeldus** võiks väljenduda küsivas õlakehituses: kas keemia polegi siis vaid tuupimisi meeldejäävaist sümboleist koosnevate tüütute reaktsioonivõrrandite lõputu räga ja füüsika inimmõistusele vaevutabatavate avaldiste jada? Ega vist kõrgkool ole tõesti paslikem paik vastupidises veendumiseks, sümbolikeelte teatud kõrgusega mäeharja ületamiseks peab jaks varem mõõdetud olema.

Küll peab keemia- ja füüsikatippudele pürgija olema valmis üsna usinalt tundesöövaks laboritööks: oma käega läbikatsumata võrrand selgeks ei saa, nii füüsika kui keemia on suurelt jaolt eksperimentaalteadused, kus ainult pliiatsi ja paksu vihikuga kaugele ei jõua. Järjestikku käiakse läbi tee keemia- ja füüsikakatsete lihtsa vormistusega klassikast kuni peaaegu kõige nüüdisaegsemate mõõtemetoodikateni. Nii keemikuil kui füüsikuil on tublisti asja arvutiterminalide juurde, raaliprogramme koostama ja kasutama.

Neile, kel teadusetegemise tuhin juba tudengipõlves keskmisest suurem, pakub koormuselisa töö üliõpilaste teadusühingus. Tasub kirja panna, et mainekaima ÜTÜ reaalala ringi tiitel püsib juba mitu aastat füüsikalise biokeemia ringi valduses. Just selle ringi kaudu tuleb täiendust praegu ühe perspektiivseima ja modernseima teadusharu molekulaarbioloogia edendajaile. Füüsikatudengite teadustöö võimalused avardusid tänapäevaseks moodsa õppekorpuse hiljutise valmimise ja nüüdistasemelise sisustamise järel. Teaduskonna eripärade hulka kuulub siin tehtavate lepingutööde suur maht ning üliõpilaste mahukas (ka palgaline) haaratus nende tööde täitmisse.

Teadusepõld on tunnustatud marjamaa küll, aga sugugi mitte kõigile ei pruugi seal kasvavad viljad ihaldusväärseimana tunduda. Üha uued teadusideed eeldavad teadlastest hoopis suuremat hulka **ideevormistajaid aparaadiehitajate, tööstuskeemikute, mööteteenistuste (füüsikutel on selline uus erialagi — metroloog), tehaseinseneride** ja kes teab veel kui paljude erinimeliste ametimeeste ja -naiste näol. Niiviisi pole füüsika-keemiateaduskond sugugi paik ainult eriti andekatele, vaid eelkõige koht päris tavaliste, küll aga muidugi huviliste ja töötahteliste noorte mitmekesiseks koolitamiseks. Päevanõudeid silmas pidades tõstkem välja veel kaks ülioluliist tulevikurada. Harjumuspärane on seada eriti keemikuid (aga ka füüsikuid) vastutama käestkippuva **keskkonnaseisundi** eest. Tegelikult on see tuline õigus. Ainult et keemikud-füüsikud pole mitte saastesüüdlased, vaid need, kelle töödele tuginedes see seisund stabiliseeruda ja paraneda saab. Ja lõpuks tähtsaimast tähtsam amet — **pedagoogi oma.** Küllap tasuks juba tänavusil sisseastujail seda kaaluda — nii füüsika- kui keemiaõpetajad on meie vabariigis äärmiselt vajalikud.

Niiviisi tasub kõigil neil, kelle huvid füüsika või keemia ja mõne muu eriala vahel pendeldamas, tõsiselt järele mõelda, milline tee toob seatud sihid sirgemalt kätte. Kellel aga need kaks täppisteadust põhialaks, see ärgu liigvaagimisega aega raisaku.

Prof. VELLO PAST,
füüsika-keemiateaduskonna dekaan
TOOMAS JÜRIADO,
orgaanilise keemia kateedri vanemteadur

Kehakultuuriteaduskond

● **Treeneriks**
● **Spordimetoodikuks**
● **Kehalise kasvatuse õpetajaks**

● **Kas eelnevate aastatega võrreldes on sisseastumissüsteemis ka mingeid muudatusi?**

Jah, kuigi võtame endiselt **statsionaari 50 ja kaugõppesse 25 üliõpilast.** Muudatus või õigemini uuendus seisneb selles, et eeloleval õppeaastal moodustatakse arvatavasti ka **20-kohaline statsionaarne vene õppekeelega rühm.** Selle tingis asjaolu, et kaugeltki mitte kõik meie vabariigi spordikoolide lõpetajad pole suutelised kehakultuurialast kõrgharidust omandama eesti keeles. Täpsemalt saab selle kohta teada pärast ajalehe ilmumist muust ülikooli reklaamist.

● **Sisseastumiseksamitega on lugu vanaviisi?**

Meie teaduskonnas on eksamiteks endiselt **kehalised katsed...**

● **...Kui juba kehaliste katseteni jõudsime — vahest selgitaksite, mida need endast õieti kujutavad? Paljudele sisseastujatele on see ilmselt veel segasevõitu.**

Kehalised katsed koosnevad kolmest osast:

1) üldkehalise ettevalmistuse kontrollimine (sportvõimlemine, 100 m vabaujumine, krossijooks);

2) erialase kehalise ettevalmistuse kontrollimine vastavalt valitud erialale;

3) erialase tehnilis-taktikalise meisterlikkuse kontrollimine.

Kehaliste katsete eest pannakse kolm hinnet, mida hiljem ülejäänud eksamitega, s. o. keemia, bioloogia ja kirjandiga (ametliku nimega emakeele kirjalik eksam) ka võrdväärselt arvestatakse. Meistersportlased on kehalistest katsetest vabastatud — tiitel võrdub 3×«5»-ga!

Samuti tuletan meelde, et meie teaduskonda pürgijail peab olema vähemalt II spordijärk.

● **Kui suur on teil konkurents?**

Viimasel ajal on see mõnevõrra langenud ja olnud kusagil 1,5—2 kandis (70—95 pretendenti 50 kohale päevases osakonnas).

Kuid siin tahaks toonitada kahte aspekti. Esiteks — konkurentsi vähenemine ei tarvitse mitte alati olla negatiivne nähtus — kvantiteedist tähtsam on ikkagi kvaliteet! Nimelt tulid varasemail aastail meile paljud nii-öelda «juhuslikud» noormehed, kel küll head kehalised võimed, kuid puudus tõsine huvi treeneriameti vastu. Nüüd, kus ülikool enam sõjaväeteenistusest ei vabasta, on vähemalt see «juhuslike» mure murtud!

Teiseks — konkurss toimub meil erialade kaupa, s. t. eraldi suusatajate, kerge- ning raskejõustiklaste vahel. Tuleneb see mõne ala suuremast, teise vähemast populaarsusest. Näiteks suusatreenereid on meil ikka jätkunud, kuid vajab ju meie sport ka tõstmis- ja maadlustreenereid. Seetõttu tuleb mõningatele aladele pürgijaid teatud määral eelistada. See, millistel aladel õpperühmad moodustatakse, selgub vahetult enne sisseastumiseksameid. Iseseisva rühma moodustamiseks on vaja vähemalt kaheksat sellele alale spetsialiseeruvat üliõpilast.

● **Ütleme, et sisseastumislabürint on edukalt läbitud ja üliõpilaskandidaadist saanud tudeng — millega tal edaspidi tuleb kokku puutuda?**

Õppeaeg on meil neli aastat, kuid paljude tippsportlaste puhul venib see arusaadavatel põhjustel 5—6 aastale. Mida meil õpitakse? Esiteks — ühiskonnateadused ja keeled (üleülikoolilised ained); teiseks — meditsiinilis-bioloogilised õppeained, näiteks anatoomia, biokeemia ning spordibiokeemia, füsioloogia ning spordifüsioloogia jt.; kolmandaks — pedagoogiline tsükkel, kuhu kuuluvad ka sellised õppeained nagu psühholoogia ja spordiajalugu, ning neljandaks — kitsalt erialased õppeained.

● **Ka need aastad mööduvad ja kätte jõuab IV kursuse kevad — töölesuunamiskomisjon...**

Enamik meie lõpetajaid hakkab tööle treeneritena spordikoolides ja ka mujal. Ent mõned suunatakse spordimetoodikuteks, mõned aga asutuste ja ettevõtete juures tegutsevatesse spordiklubidesse. Teatav osa meie lõpetajatest läheb siiski ka üldhariduskoolidesse pedagoogilisele tööle. Kehalise kasvatuse õpetajad peaksid tulema küll TPedI-st, kuid sealsed lõpetajad ei soovi pahatihti töötada kaugemates maarajoonides nagu Kagu-Eesti ning tekkiva lünga peame täitma meie.

Lisaks sellele on spordiklassidega üldhariduskoolides loomisel uus ametikoht — kehakultuurimetoodik, kelle ülesandeks on, piltlikult öeldes, olla klassijuhatajaks spordiküsimustes. Küllap oodatakse sinnagi meie lõpetajaid!

Siinkohal tahaksin öelda, et noortel ei tarvitseks karta ka üldhariduskoolidesse sattumist. Selleks ajaks, kui praegustel sisseastujatel ülikool seljataga, on koolireform juba lõplikult ellu juurdunud ning töötingimused seal märgatavalt paranenud.

● **Lõpetuseks küsiksin: viimastel aastatel on palju räägitud ülikooli feminiseerumisest — kas ka kehakultuuriteaduskonnas see probleem peavalu tekitab?**

Probleem on meilgi olemas, kuid mitte nii tõsine kui mujal. Palju aastaid oli meie teaduskonnas suhe umbes 3:2 noormeeste kasuks. See on ka normaalne, sest meeste spordialasid on rohkem ja seega ka vajadus meestreenerite järele suurem. Viimastel aastatel on see suhe aga veidi kõikuma löönud ja noormeeste ülekaal pisukeseks kahanenud.

Dekaani prof. ATKO VIRU
küsitles INDREK KANNIK,
žurn. I k.

Ülikoolis...

... saab tegelda komsomoli- ja ametiühingutööga. Enamik tudengeist on kommunistlikud noored. Kindlasti oled kuulnud ülikooli komsomoli suursündmustest — üliõpilaspäevadest ja rahvaste sõpruse päevadest. Need on üritused, mille ettevalmistamine annab häid kogemusi ülikoolijärgseks eluks;

... saab õppida ja tegelda lektoritööga. Selleks on rahvusvaheliste suhete ring;

... saab käia filmiklubis, interklubis, pressiklubis, looduskaitseringis...

... saab laulda naiskooris, kammerkooris, meeskooris, tantsida rahvakunstiansamblis; mängida puhkpilliorkestris;

... õppida ida keelte kabinetis keeli, joonistada kunstikabinetis jne., jne.

See loetelu on vaid väike osa kõigest, mida ülikool pakub, või õigemini, mida saad siin teha.

● **Fotol on jäädvustatud hetk ülikooli 350. aastapäevapidustustelt. TRÜ puhkpilliorkester Sulev Kaldi juhatamisel on alati niisugustel sündmustel platsis.**

Lugupeetud sisseastuja!

PANE HÄSTI TÄHELE!

Enne sisseastumiseksameid pead Sa esitama Tartu Riikliku Ülikooli rektori nimele avalduse ja lisama sellele vajalikud dokumendid. Millised täpselt, seda saad teada teatmikust «Tartu Riiklikku Ülikooli astujale» ja muu reklaami kaudu. Anname siin ülevaate tüüpilisematest vigadest dokumentide vormistamisel. Loetleme neid vigu positiivses plaanis, s. t. seda, mis peab olema, mida aga sageli pole või mis on kuidagi teisiti — kummalgi juhul me dokumenti vastu võtta ei tohi. Kui on aega, pead dokumendi parandamiseks või uuendamiseks sõitma tagasi selle väljaandmiskohta. Kui selline äpardus juhtub juuli lõpus, võivad Sinu dokumendid jäädagi vastu võtmata ja sisseastumiseksamitele Sa siis ei pääse.

Lõputunnistusel olevad nimed — nii eesti- kui venekeelsed — peavad täht-tähelt kokku langema passis olevatega. Tunnistuse eesti- ja venekeelne pool peavad olema identsed. Tunnistuse all nurgas on punktiirjoon, selle väljaandmiskoha jaoks ja see koht peab olema sinna ka märgitud.

Iseloomustusel peab olema kolm allkirja, mitte vähem. Õpilastel direktori, klassijuhataja ja komsomolisekretäri allkiri (komsomolisekretär kinnitab oma allkirjaga ka nende õpilaste iseloomustused, kes komsomoli ei kuulu). Töölisnoortel direktori, parteisekretäri ja komsomolisekretäri või ametiühinguorganisatsiooni esimehe (kui noor on komsomolieast väljas) allkiri. Ka iseloomustusel olev nimi peab täielikult ühtima passis olevaga. Kui iseloomustus koosneb kahest või enamast lehest, peab iga leht olema kinnitatud direktori allkirjaga, sellel olgu ka kuupäev, pitsat ja iseloomustatava täielik nimi.

Ka **arstitõendil** (vorm 086-Y) — kordamine olevat tarkuse ema — langegu nimi kokku sellega, mis passis, olgu pitsat, allkiri ja kuupäev, millal lõplikult kinnitatud. Sealt ei tohi puududa ühegi nõutud erialaarsti, näit. psühhiaatri (viga, mida tehakse kõige sagedamini) märge.

Mitte igasugune foto ei sobi. Kõik kuus fotot olgu pärit ühest ja samast negatiivist (seepärast soovitame neid tellida kohe rohkem ennetamaks kaotsiminekut või riknemist) mõõtudega 3×4 cm.

Töölisnoored peavad esitama ka **väljavõtte tööraamatust.** See olgu kinnitatud töökohal. Kui väljavõte on mitmeleheline, peab olema kinnitatud iga leht: pitsat, allkiri ja — olgu veel kord alla kriipsutatud — kuupäev, mis millegipärast kipub kõige sagedamini ununema.

Paljud siintoodud märkused ja juhtnöörid võivad tunduda asjatu kordamisena. Vastuvõtukomisjoni töötajad nii ei arva, nemad puutuvad nende vigadega suvel kokku päevast päeva — kui mitte sagedamini.

Lõpetuseks veel mõned üldisemad märkused ja soovitused. Isikutel, kes on lõpetanud keskkooli varem kui 1985. aastal, peab päevasesse osakonda astumiseks olema iga aasta kohta, mil ta kusagil õppinud ei ole, tööraamatus vähemalt 6 kuud tööstaaži. Vastasel korral me tema dokumente vastu võtta ei saa. Tehnikakooli lõpetanud peavad esitama ka keskkooli lõputunnistuse. Hoiatame dokumentide postitsi saatmise eest. On juhtunud, et need jõuavad pärale hilinemisega (kui ei lähe hoopis kaduma). Sel aastal alustame dokumentide vastuvõtmist **1. juulil** ja lõpetame **31. juulil (kaugõppesse 1. juulist 20. augustini** v. a. kehakultuuriteaduskonnas, kus võetakse vastu 1.—31. juulini). Pärast seda ükski dokument enam laekuda ei saa, olgu hilinemises süüdi kes tahes.

Niipalju mõnedest tüüpilisematest vigadest. Ei välista seda, et mõni jäi veel märkimata. Elu on ju nii võimalusterikas! Ent loodame kõige paremat. Seniks jõudu tööle!

TRÜ vastuvõtukomisjon

Majandusteaduskond

- Raamatupidajaks
- Kaubatundjaks
- Majandusküberneetikuks
- Rahandusspetsialistiks
- Kaubandusökonomistiks

Lp. abiturient! Kui Sa oskad hästi liita-lahutada, oled praktiline ja asjalik, täpne ja kohusetundlik, siis ootame Sind majandusteaduskonda. Et Sa liigselt ei kõhkleks ega vaimustuks, vaid teaksid, mis Sind ees ootab, vastab Su oletatavatele küsimustele, dekaan dots. VALNER KRINAL.

● Miks just TRÜ ja miks just majandusteaduskond?

Eestis valmistatakse kõrgema haridusega majandusteadlasi peale ülikooli ette veel Eesti Põllumajanduse Akadeemias ja Tallinna Polütehnilises Instituudis. Viimane on rohkem tööstuse suunaga, EPA valmistab ette agraarökonomiste ning põllumajanduse raamatupidajaid. Ülikooli majandusteaduskond on spetsialiseeritud põhiliselt ringlussfääri spetsialistide ettevalmistamisele. **Ka sel aastal võtame vastu päevasesse osakonda eesti õppekeelega 25 kaubandusökonomisti (50 kaugõppesse), 25 rahanduse ja krediidi tudengiks (25), 50 raamatupidajat (25), 30 kaubatundjat ja 20 majanduskübernetikut.**

Majandusteaduskonnas kõrghariduse saanud noori töötab meie kõikides linnades ja rajoonides. Nii kohtame neid plaanikomitees, selle uurimisinstituudis, RSN täitevkomiteede plaanikomisjonides, majandusalastes ministeeriumides ja nende kohalikes organites, pankades ning mitmesugustes majanduslikes organisatsioonides ja ettevõtetes. Nad võivad olla planeerijad, ökonomistid, inspektorid, revidendid, valitsuste juhatajad ja nende asetäitjad, kaubatundjad, pearaamatupidajad ja kaupluste juhatajad või töötada paljudel teistel auväärsetel ning rahvamajanduses väga vajalikel ametikohtadel. Meie teaduskonna on lõpetanud näiteks Jüri Kraft, Arvi Karotamm, Rein Tõntson, Jaak Saarniit, Tõnu Laak, Tõnis Avikson, Raul Mälk, Arno Kirt, Mart Raik jpt.

Eeltoodud näited (neid võiks muidugi hoopis rohkem tuua) peaks tõestama, et majandusteaduskonnas saab laia, kuid samal ajal erialaselt sügava ettevalmistuse.

Õppetöö kaubanduserialadel kestab 4 aastat, rahanduse ja krediidi ning majanduskübernetika erialal 5 aastat. Sisseastumiseksamid on rahanduse ja krediidi, kaubandusökonoomika ning kaubandusraamatupidamise erialal matemaatikas ja eesti keeles (kirjalik), ajaloos ja geograafias (suuline). Kaubatundmise erialal on ajaloo eksami asemel matemaatika suuline.

* * *

Tead ka, noor teadmishimuline keskkoolilõpetaja, et majandusteaduskonna üliõpilane ei tegele ülikoolis käies ainult õppimisega. Tuleb ruttu otsustada, kus rakendad oma ülejääva energia. Võib täiendada end igal erialal, tegutsedes erialaringides. Tugevamad neist on rahanduse ja krediidi ning küberneetika ring. Saab teha tõsiselt sporti — eeskujuks Anne Hinnobert, Tiia Nõmmukse, Viktor Zuikov — või tantsida «Rentaabluse» saatel, see peaaegu oma ansambel, pillimehed meie teaduskonna lõpetanud. Traditsiooniks on mitmesuguste kalendripühade tähistamine ühisüritustega. Veel on majandusteaduskonna tudeng häbenemata teotahteline ühiskondlikes organisatsioonides ja täidab igal kevadel üle normi EÜEga ühinejate plaani.

Kallis abiturient! Kui Sa VEEL pole tubli, eluröömus, terane, õpihimuline ... ja isegi EI TAHA selliseks saada, siis ... läheb Sul majandusteaduskonnas raskeks. Meie teaduskonna lõpetajad lihtsalt peavad olema aktiivsed ja ühiskondlikud.

Neid sõnu kinnitab ka dekaan: «Kõigepealt püüa selgeks teha, mida tulevane elukutse endast kujutab ja siis võta ülikoolilt kõik, mis võtta annab. Ootame (kõiki) huvilisi 26. märtsil kl. 14 meie õppehoonesse Nooruse t. 9 lahtiste uste päevale. Kohtumisenil»

Kirja pani HELLE ÜMARIK,
maj. küb. IV k.,
teaduskonna pressisekretär

Matemaatikateaduskond

- Matemaatikuks-pedagoogiks
- Rakendusmatemaatikuks

Matemaatikateaduskond loodab sügisel oma perre vastu võtta 100 uut üliõpilast, kellest 75 asub õppima matemaatikat ja 25 rakendusmatemaatikat.

Elektronarvutustehnika loomine ja kiire areng viimastel aastakümnetel on tekitanud tõelise murrangu matemaatikas ja selle rakendustes. Kui varem olid matemaatilised meetodid kasutusel peaasjalikult täppisteadustes, siis nüüd ei saa nendeta läbi isegi sellised humanitaarsed distsipliinid nagu filoloogia, õigusteadus jt. Matemaatikud on oodatud uurimispartnereiks väga mitmete erialade teadlasrühmades. Andmetöötluse meetodeid vajatakse ka vahetult tehnikas ning tootmise ja rahvamajanduse planeerimisel ja juhtimisel.

Uued rakendusvaldkonnad omakorda on mõjutanud matemaatikat ja stimuleerinud uute teooriate kujunemist. Kõige selle tulemuseks on suur vajadus nii kvalifitseeritud rakendusmatemaatikute kui ka tänapäeva nõuetele igati vastavate matemaatikapedagoogide ja -teadlaste järele.

Kõrgharidusega matemaatikuid valmistab meie vabariigis ette TRÜ matemaatikateaduskond. Õppeaeg on 5 aastat. Ettevalmistuse aluseks on traditsioonilised põhiained — matemaatiline analüüs, analüütiline geomeetria ja kõrgem algebra, mille elementidega on tutvutud juba keskkoolis. Ülikooli esimesel kursusel õpitakse aga ka juba uusi, kaasajal kujunenud distsipliine: matemaatilist loogikat, arvuteid ja programmeerimist jt. Hiljem järgnevad sellised rakenduslikult tähtsad ained nagu tõenäosusteooria ja matemaatiline statistika, optimeerimismeetodid, operatsioonianalüüs, automatiseeritud juhtimissüsteemid.

○ **Matemaatika erialal** antav ettevalmistus on mõneti laiahaardelisem. Kõigepealt tutvutakse tänapäeva matemaatikateooria kõigi põhivaldkondadega. Õppeplaanis on ka rakenduslikud ained, kuid nende maht on väiksem kui rakendusmatemaatikutel. Eriainete süsteem on mõnevõrra universaalsem kui rakendusmatemaatikutel. Niisugune ettevalmistus on matemaatika erialal vajalik seetõttu, et selle eriala lõpetajate ülesandeks on matemaatikateaduse edasiarendamine Eesti NSV-s, uue kõrgharidusega matemaatikute kaadri ettevalmistamine ning matemaatika õpetamine keskkoolides. Koolireform näeb ette arvutustehnika laialdast tungimist kooli. See laiendab kahtlemata matemaatikaõpetajate tööpõldu.

○ **Rakendusmatemaatika erialal** on eespool mainitud rakenduslikel ainetel suurem kaal. Ka on siin arvutuspraktika ja arvutusmeetodite käsitlus märksa ulatuslikum. Eriainete süsteem on orienteeritud edasistele rakendustele. Siin on võimalik arvestada ka üliõpilaste erihuve, sest rakendusmatemaatik peab teataval määral tundma õppima ka seda ala, kus ta oma meetodeid rakendama hakkab. Tänu *displey*-seadmete ja kaasaegsete miniarvutite kasutamisele õppetöös on programmeerimise õpetamine meie ülikoolis igati kaasaegsel tasemel.

Mõlemal erialal on üliõpilaste ettevalmistuses oluline koht iseseisval tööl. Matemaatikat ei saa kujutleda ilma ülesannete lahendamiseta. Nooremate kursustel alustatakse praktikumides õppejõudude poolt antavate ülesannetega, hiljem lisanduvad rakendustest välja kasvanud või teoreetilises uurimistöös kerkinud ülesanded. Sageli tuleb lahenduse saamiseks välja töötada ka uusi meetodeid. Originaalsemaid lahendusi ja meetodeid tutvustavad üliõpilased erialaringide koosolekutel, konverentsidel (ka väljaspool meie vabariiki) ning vormistavad auhinnatöödena. Traditsiooniliselt hästi esineb meie teaduskonna võistkond üleliidulisel üliõpilaste matemaatikaolümpiaadil.

Kahtlemata nõuab matemaatilise kõrghariduse omandamine sihikindlat tööd ja suurt mõttepinget, kuid nagu näitavad kogemused, on see jõukohane kõigile keskkoolis normaalse edukusega noortele. Põhiline on hea töötahe ja võimekuse pidev areng.

Dotsent MATI KILP,
matemaatikateaduskonna dekaan

Õigusteaduskond

- Prokuröriks
- Uurijaks
- Notariks
- Advokaadiks
- Juriskonsuldiks
- Kohtunikuks

● Kas õigusteaduskonna praktikandi või lõpetanu töö on niisama põnev kui seda kriminaalfilmides näha võib?

Enamasti mitte. Need, kes õigusteaduskonda õppima asudes loodavad viie aasta pärast lennukiga mööda Liitu ringi sõita, kopteriga merel laevade kohal põristada ja autopidurite kiunudes kurjategijat taga ajada, peavad pettuma. Näiteks uurija töökoht on kabinet, põhiline töövahend paber ja kirjutusmasin (neil, kes ei taipa masinakirja viie aasta jooksul ära õppida, pastakas). Kurjategijate kinnipüüdmiseks on teised mehed, kuid uurija peab paljude selliste meeste tööd koordineerima. Kriminaaljälituse tööd alahindamata tundub mulle siiski, et õige töö algab uurija kabinetis. Muide, meie lõpetanuid töötab väga edukalt ka kriminaaljälituses. Mis aga põnevusse puutub, siis kunagise prokurörina võin kinnitada, et raske on leida põnevamat asja kui keeruline ja raske kohtuistung. See on aga vaimset laadi põnevus ning selleni jõudmiseks on vaja mitte ainult sügavaid teadmisi, vaid ka mõtlemisvõimet, kiiret ja paindlikku mõistust.

● Uurija, prokurör, kohtunik, advokaat. Kas need ongi põhilised juristiametid?

Paljud meie lõpetanud hakkavad tööle juriskonsuldina, teiste sõnadega ettevõtete-asutuste juristidena. See on majandusõiguse ja tsiviilõiguse valdkond. Töökohavaliku geograafia on neil väga lai alates ministeeriumi keskaparaadist pealinnas ja lõpetades juristitööga kolhoosis või sovhoosis. Sealhulgas just agraartööstuskoondis pakub viimasel ajal korralikke töökohti — korteri ja täiesti viisaka palgaga. Omaette valdkonna moodustab töö täitevkomitees, kus on vaja põhjalikumaid teadmisi riigi- ja haldusõigusest, finantsõigusest jt. Majandus- ja haldusõigusliku suuna üks põhilisi õigusharusid on ka tööõigus — vist küll kõige praktilisemat laadi õigusteadmiste valdkond.

● Kellel sobiks juurat õppima tulla?

Kindlasti humanitaarkallakuga huvide omanikel, neil, kellel koolis istusid näiteks ajalugu ja ühiskonnateadused. Aga küllap meil saavad hästi hakkama ka täppisteadusliku mõttelaadiga noored oma tõsise töössesuhtumise ja probleemide sügavuti käsitlemisega. Ning muidugi ka romantilise hingelaadiga inimesed, sest ei juuratudeng ega ka väljaõppinud jurist pea ometi olema mõni kuivik.

● Paljud õigusteaduskonna lõpetanud töötavad hoopis teisel erialal ...

Ei tööta paljud. Juristide kutsepüsivus on kõrge. Enamasti nad küll torisevad, et tööd on palju, aga ega nad sellepärast kergemat ja vähemat tööd otsima jookse. Üks õige töö peabki olema parasjagu raske ja teda peabki palju olema. Kerget tööd, mida tehakse kuidagi möödaminnes, ei saa armastada.

● Olulisemad faktilised andmed?

Vastu võtame 50 üliõpilast, neist 8 tuleb ettevalmistusosakonnast, nn. 0-kursuselt. Kaugõppesse saab 80 üliõpilast, seal on ka vene rühm. Õppeaeg vastavalt 5 ja 6 aastat. Kolmandal kursusel spetsialiseerutakse nelja tsüklisse: kohus-prokuratuur, uurijad, majandusjuristid ja haldusjuristid. Praktika II ja III kursuse järel ning V kursuse sügisel-talvel. Tüdrukuid ja poisse kursustel enam-vähem võrdselt.

Küsimustele vastas
õppeprodekaan
dots. JAAN SOOTAK

Lahtiste uste päevad

26. märtsil	kl. 12	Ülikooli t. 18 (aulas) matemaatikat.
	kl. 14	Ülikooli t. 18 (aulas) õigust.
	kl. 14	Nooruse t. 9 majandust.
27. märtsil	kl. 12	Ülikooli t. 18 (aulas) arstit.
	kl. 12	Ujula t. 4 (spordihoones) kehakultuurit.
	kl. 14	Ülikooli t. 18 (aulas) bioloogia-geograafiat.
28. märtsil	kl. 12	Ülikooli t. 18 (aulas) ajaloot. filoloogiat.
	kl. 14	Ülikooli t. 18 (aulas) füüsika-keemiat.

TRÜ vastuvõtukomisjoni aadress:
202400 Tartu,
Ülikooli t. 18
Vastuvõtukomisjon
(tel. 3 51 44)

* * *

● FOTOL: mõistagi laulsid, tantsisid, mängisid suvisel üliõpilaslaulupeol ka TRÜ taidluskollektiivide tudengid. Siin on pildile jäänud naiskoori tüdrukud.

Toimetaja VARJE SOOTAK

«TRÜ» Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 1071. MB 02488. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«Тарту Рийклик Ülikool» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 9 (1406) | Reedel, 22. märtsil 1985 | Ilmub 22. novembrist 1948 | Hind 2 kop.

11. märtsil toimus Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee erakorraline pleenum. Seoses NLKP Keskkomitee peasekretäri, NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi esimehe Konstantin Ustinovitš Tšernenko surmaga seitsmekümne neljandal eluaastal pärast rasket haigust valiti uueks NLKP Keskkomitee peasekretäriks Mihhail Sergejevitš Gorbatšov.

M. S. Gorbatšov on sündinud 2. märtsil 1931. aastal Stavropoli krais talupoja perekonnas, lõpetanud 1955. aastal Moskva ülikooli õigusteaduskonna, 1967. aastal Stavropoli Põllumajandusinstituudi. Alates 1955. aastast on M. S. Gorbatšov komsomoli- ja parteitöös. 1971. aastast on ta NLKP Keskkomitee liige, 1980. aastast NLKP Keskkomitee Poliitbüroo liige.

Alates 12. märtsist jäeti Ametiühingute Maja Sammassaalis hüvasti meie väljapaistva riigitegelase K. U. Tšernenkoga. Üle kogu maa toimusid leinamiitingud.

TRÜ üliõpilased, õppejõud ja teised töötajad kogunesid aulasse leinamiitingule 12. märtsil. Leinaraamis foto juures olid valvel üliõpilased. NLKP ajaloo kateedri juhataja prof. Johannes Kalits meenutas K. U. Tšernenko tegevust, kes pühendas palju jõudu ja tähelepanu ideelisele kasvatustööle, partei kaadripoliitikale, nõukogude, komsomoli-, ametiühingute, rahvakontrolliorganite ja loominguliste liitude tegevuse parandamisele. Märkimisväärne oli tema panus koolireformi väljatöötamisse.

Leinamiitingul võtsid sõna veel õigusteaduskonna I kursuse üliõpilane Tiit Vajak ja ajalooteaduskonna dekaan dots. Allan Liim. Rõhutati K. U. Tšernenko vankumatut võitlust rahu eest, sotsialismi edasiarendamist.

Konstantin Ustinovitš Tšernenko maeti 13. märtsil Punasele väljakule Kremli müüri juurde.

NLKP Keskkomitee peasekretär Mihhail Sergejevitš Gorbatšov ütles oma matusekõnes, et Kommunistlik Partei ja nõukogude rahvas teenivad ustavalt edasi sotsialismi ja kommunismi suurt üritust, rahu, sotsiaalse progressi ja töötajate õnne üritust.

MIHHAIL SERGEJEVITS GORBATŠOV

KONSTANTIN USTINOVITŠ TŠERNENKO

EKP TRÜ komitees

11. märtsi istungit alustasid komitee liikmed leinaseisakuga, mälestades NLKP Keskkomitee peasekretäri Konstantin Ustinovitš Tšernenkot.

Parteikomitee sekretär dots. Advig Kiris andis füüsikaosakonna parteibüroo sekretärile prof. Lembit Pungale kätte linna partei- ja täitevkomitee aukirja, millega tunnustati tema tulemusrikast tööd seoses juubeliga.

NLKP liikmekandidaadiks võeti õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilased Mario Rosentau ja Toomas Kivimägi.

Kontrapropaganda tõhustamisest TRÜs tegi ettekande dots. Olev Raju.

NLKP Keskkomitee otsuse ENSV juhtiva kaadri kohta täitmisest ülikoolis informeeris dots. Mart Sõrg.

Arutati kaadriküsimusi ja kutsetaotlusi teadusraamatukogus, ÜMPIs ja kehakultuuriteaduskonnas.

Rektor kohtus arstiteaduskonnaga

5. märtsil toimus aulas arstiteaduskonna üliõpilaste ja õppejõudude kohtumine rektor prof. Arnold Koobiga. Küsimused esitasime varem kirjalikult ning pärast tervitusi ja häid soove rektoraadi nimel teaduskonna naisperele asus prof. A. Koop vastustest ülesehitatud sissejuhatava osa juurde.

Kõigepealt kirjeldas ta rektori pilgu läbi ülikooliga koos sündinud vanimat teaduskonda, selle kohta ülikooli struktuuri stabiilsemates ja mobiilsemates üksustes. Rohketest TRÜd (ja arstiteaduskonda) iseloomustavatest andmetest, mis enamalt jaolt «TRÜs» korduvalt on trükitud, äratas suuremat huvi ülikooli osa Tartu linna aastaeelarves: 18 miljonit rubla 28 miljonist (kapitaalehitust siia mitte lugeda). Heameel on teada, et üliõpilasteaduse ametlike näitajate põhjal kuulub TRÜ kümne esimese ülikooli hulka Nõukogude Liidus.

Edasi kõneles rektor üldistest, kõiki puudutavatest õppe-metoodilistest ja pedagoogilis-psühholoogilistest küsimustest. Inimkonna ajas kulgedes teadmiste väärtus muutub. Kõrgkooli funktsiooniks on anda tugev üldteoreetiline alus teatava spetsialiseerumisastmega, juba ette peab arvestama pideva enesetäiendamise vajadust pärast lõpetamist. Üliõpilase peab suunama **mõtlema.** Ülikooliaastate jooksul tuleb kujundada seesmine vajadus õppida, alatasa laiendada, süvendada ja **uuendada** teadmisi. Selleks kõigeks on vaja tihendada õppejõudude ja tudengite vastastikuseid suhteid ja parandada üksteisemõistmist. Muidu jääb kasvatatav ootama, kuni teda kasvatatakse ega tunne vastutust selle eest, kes või mis temast kord saab. Konkreetselt arstiteaduskonna juures peatudes toonitas rektor spordimeditsiini ja ravi vene õppekeelega rühmade üliõpilastega seostuvaid muresid. Lõviosa arstiteaduskonna tudengitele avaldatud käskkirjalistest karistustest on nimelt nendes rühmades õppivate tulevaste arstide arvel. Vene keeles saalis viibijate poole pöördudes lubas prof. A. Koop nende kursustega soovi korral märtsi lõpul uuesti eraldi kohtuda.

Arstiteaduskonna valulapseks on vanad ja kitsaks jäänud õppehooned. Ülikooli jaoks seisavad järjekorra eesotsas aga A. Lätte tänava õppehoone ja katusealune troopilistele taimedele botaanikaaias. Arstiteaduskonna morfoloogiakorpuseni jõutakse järgmise viisaastaku lõpul, sealtpeale aga ehitatakse sellele täitumatu isuga teaduskonnale sajandi lõpuni.

Rida küsimusi oli suunatud rektorile isiklikult. Prof. A. Koop kõneles oma tööst NSVL Ülemnõukogu saadikuna ja sellega seostuvatest välisreisidest, piiratud võimalustest oma aega ette planeerida. Muidugi uuriti ülikooli juhilt, kas on tal lemmikteaduskonda. Rektor ei petnud küsijate salajasi lootusi ja nimetas arstiteaduskonda, kuhu võib hääda või abitarviduse korral ikka pöörduda.

Kohtumine kestis peaaegu kaks tundi.

JAANUS HARRO,
ravi IV k.,
arstiteaduskonna pressisekretär

Üleliiduline olümpiaad

Olümpiaadil «Üliõpilane ja teaduslik-tehniline progress» **ülikoolisisesel voorul** proovitakse jõudu 18 eri- ja 11 üldaines. Seoses koolireformiga pöörame erilist rõhku tulevaste õpetajate pedagoogilis-psühholoogiliste teadmiste süvendamisele. Seepärast on esmakordselt kavas psühholoogia üldainena. Meie matemaatikute soovil viisime sisse ka programmeerimise ja elektronarvutite aine.

TRÜ üliõpilased on olümpiaadist alati rohkearvuliselt ja edukalt osa võtnud. I voorus on osalenud üle viie tuhande tudengi (sealjuures on paljud osa võtnud mitme aine olümpiaadist ning seetõttu statistiliselt arvestatuna esinenud mitme üliõpilase **eest**).

Iga aine parimad tundjad võistlevad ülikooli võistkonna koosseisus **vabariiklikes** voorudes aprillis, kus kohtutakse teiste Eesti kõrgkoolide võistkondadega ja selgitatakse ka individuaalvõitjad. TRÜs viiakse see läbi 9 üld- ja 12 eriaines. Väga vastutusrikas ülesanne lasub võõrkeelte kateedritel: korraldada 3. aprillil vabariiklik voor nii inglise kui ka saksa keeles üldainena (osalevad ju selles konkursis Eesti NSV kõigi kuue kõrgkooli võistkonnad). Võistlejaid toitlustatakse ülikooli vanas kohvikus, sööklas ja Tähe 4 sööklas talongide alusel.

Vabariikliku vooru võitnud kõrgkool esindab Eesti NSVd **üleliidulistel võistlustel,** mis toimuvad tavaliselt sügissemestril NSV Liidu eri paikades.

Paljude aastate kestel on just meie ülikooli võistkonnad võitnud mitme eriala vabariikliku vooru. Nende ainete võistkondadel on eriti tähtis osa esindada nii Eestit kui ka meie ülikooli üleliidulisel areenil. Suure vastutuse paneb see ka võistkondi ettevalmistavatele õppejõududele.

Mõnel erialal on TRÜ võistkonnad esinenud üleliidulises ulatuses juba mitu aastat väga hästi. Eriti edukad on olnud füüsikud, inglise ja saksa filoloogid, pediaatrid, terapeudid.

Kõikide voorude võitjaid autasustatakse mälestusesemetega, rahalise preemiaga, laureaadi medali või diplomiga.

Edu kõikideks olümpiavoorudeks ka sel aastal!

prof. LEMBIT PUNG,
ülikooliolümpiaadi
organiseerimiskomisjoni esimees

ÜTÜ taas kilbil

Ammu see oli, kui Üleliidulise Üliõpilaste Teadustöö Nõukogu istungil Taškendis tehti kokkuvõtteid kõrgkoolidevahelisest konkurss-ülevaatusest. NSVL 781 kõrgkooli hulgas tuli TRÜ koos Novosibirski ja Kiievi RÜga ülikoolide rühmas kolmandale kohale. Selles suursaavutuses kajastus kõigi meie üliõpilasteadurite ja nende juhendajate töö panus.

Nüüd on taas TRÜ üliõpilasteadus kilbil, sest NSVL Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeeriumi käskkirjas on teist aastat järjest heade tulemuste eest ära märgitud Eesti NSV Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeerium ning NSVL kolmanda kõrgkoolina TRÜ. Niisuguse tunnustuse peapõhjuseks on üleliidulise humanitaar-, tehniliste ja täppisteaduste alaste üliõpilastööde 1982/83. õ.-a. konkursi lõpptulemused. Meie üliõpilaste tööd said rekordilise arvu auhindu: **6 medalit ja 8 diplomit.** Meist eespool olid Gruusia Polütehniline Instituut ja Moskva Riiklik Ülikool (9 medalit, 15 diplomit). Edestasime aga niisuguseid suurkoole nagu Novosibirski RÜ, Leningradi RÜ, Tšeljabinski PI, Moskva Füüsikainseneride Instituut, Baumani-nim. Moskva Kõrgemat Tehnikakooli.

Lubage siinkohal avaldada tänu kõikidele üleliiduliste konkursitööde autoritele ja nende juhendajatele ja soovida jätkuvat loomeindu ja kannatust üliõpilastööde vormistamisel.

Nimelise käskkirja ilmumist ootame kõige lähemal ajal.

TRÜ ÜTÜ Nõukogu nimel
aseesimees JAAK KARU

Tuletame meelde, et 28. märtsiks oodatakse klubis (ruum 207) esinemiskavasid või stsenaariume (omaloomingu puhul). Esinemisjärjekord:

TAIDLUSKONKURSS!

reedel, 29. märtsil kl. 19: ajal., arstit., bio-geo, fil.;
laup., 30. märtsil kl. 18: F-K, KKT, maj., mat., õigust.

NB! Lauluvõistluse pilte saab tellida klubist.

Kroonika

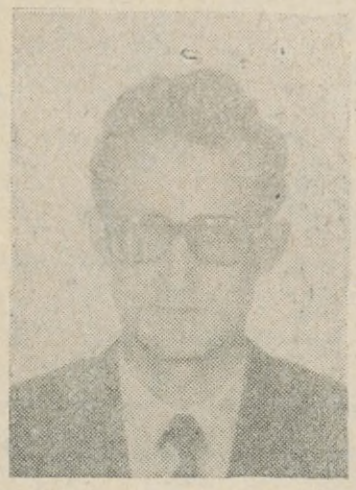

Dotsent
EIMAR RAHUMAA,
õigusteaduskonna dekaan

E. Rahumaa on sündinud 20. augustil 1948. 1966 lõpetas Orissaare keskkooli, 1971 cum laude õigusteaduskonna. Oli oma teaduskonna komsomolisekretär ja EÜE funktsionäär. Pärast lõpetamist töötas ELKNÜ Keskkomitees lektorina ja «Nõukogude Õiguses» toimetajana. 1975. aastast töötab riigi- ja haldusõiguse kateedris, 1982. aastast dotsendina. Kandidaadiväitekirja kaitses 1980. aastal. Praegu on ka ühingu «Teadus» TRÜ organisatsiooni aseesimees. 6. märtsil valis õigusteaduskonna nõukogu Eimar Rahumaa dekaaniks.

NLKP liige 1970. aastast.

Abielus, peres poeg ja tütar.

Komsomolikroonika

ELKNÜ TRÜ komitee 12. märtsi istungil:

— võeti ÜLKNÜ liikmeks Küllike Kask (ped. II k.) ja Leena Sein (prantsuse fil. II k.);

— anti soovitused NLKP liikmeks astumisel: Ardo Kubjas (mat. IV k.), Ants Kull (üliõpilaste aü. komitee esimees) ja Kaido Vestberg (küb. IV k.) ja NLKP liikmekandidaadiks astumisel: Priit Teder (raamatupid. II k.), Taivo Mägi (keh. III k.), Peeter Jaanson (ravi VI k.), Margus Lember (ravi VI k.), Eero Vainikko (mat. IV k.) ja Heli Eigi (psüh. III k.);

— arutati 13. märtsi 1984. a. otsust õppesektori tööst. Ühtlasi tehti kokkuvõtteid talvisest eksamisessioonist ja võlgnevuste likvideerimisest. Vähene on teaduskondade õppesektorite osa õppedistsipliini kontrollimisel. Otsus jäeti edasisele kontrollile;

— arutati läbi ja võeti vastu otsus TRÜ komsomoliorganisatsiooni ülesannetest malevasuveks ettevalmistumisel. Gagarini rühma komissar R. Murakas konkretiseeris teaduskondade komsomolibüroode ees seisvaid ülesandeid Gagarini rühma komplekteerimisel.

— õiguskasvatussektori juhataja T. Tampuu tutvustas komitee liikmetele KORi tubade põhikirja projekti.

* * *

9. märtsil käis Tartus kaks spetsialiseeritud turismigruppi ÜLKNÜ Keskkomiteest. Külalistega olid kaasas ELKNÜ Keskkomitee üliõpilasosakonna juhataja Andrus Lauren ja noorsooturismibüroo «Sputnik» esimees Arvi Karotam. Külalisi võttis vastu ELKNÜ TRÜ komitee sekretär Arvo Lamp. Tutvuti ülikooli peahoone, teadusraamatukogu ja spordikompleksiga. Veel vaadati EPA maaparandusteaduskonna uut õppehoonet ja käidi «Vanemuises».

VARSTI!

Aprillis toimub arutelu teemal «Kuritegevus». Vastavad asjatundjad, ka noorsoo kuritegevusest. Jälgige reklaami.

Organiseerimiskomitee

VÕIT 40 ● VÕIT 40 ● VÕIT 40 ● VÕIT 40 ● VÕIT 40 ● VÕIT 40 ● VÕIT 40 ● VÕIT 40 ● VÕIT 40 ●

Nii algas mulle sõda

Liidia Anikina

(Algus «TRÜs» nr. 4, 5, 6, 7)

Minu õnneks ajas tuul lähedusse ühe laia plangu. Haarasin sellest ja nüüdsest muutus pinnal püsimine pisut kergemaks. Kuid ainult pisut. Lauast kinnihoidvad käed kangestusid, vastu planku paiskuvad lained lõid näkku torkivate pritsmetena. Veetulv tahtis ajuti lausa lämmatada.

Tundsin kuidas jõud hakkas kehast kaduma. Ümberringi lainete kohin, veepritsmed, käed ja jalad kangestunud, kuid ei mingit märki pääsemisest. Kõik kõikus — meri, taevas ja madalad tihedad pilved pea kohal. Mulle meenus, kuidas isa ja ema olid mind lapsepõlves hoolega hoidnud igasuguse külmetamise eest. Kuidas nad ehmusid, kui ma kord angiinihaigena kõndisin paljajalu põrandal, kraadiklaas kaenla all. Kui nad oleksid mind näinud nüüd — läbikülmununa ja jõuetuna Soome lahe tormistel voogudel.

Otsekui muinasjutust ilmus mu ahtakesse vaatevälja terashall traaler. Süda peksis hirmunult — äkki mind ei märgata. Ja kui märgataksegi, kas hakataksе päästma üksikut merehädalist, samal ajal kui ümberringi on sadu hukkujaid? Oh rõõmu — nägid. Tegid paar tiiru plangu ümber ja heitsid päästerõnga. Laine kandis selle aga eemale. Siis visati jäme kõis, mida mööda madrus merre laskus, ujus minu poole, haaras minust ja ujus tagasi laeva suunas. Laine kergitas meid kõrgele, mitu tugevat kätt haaras meist, lõin ennast valusalt millegi vastu ja olingi kõikuval pardal. Kiiresti viidi mind kitsukesse kubrikusse ning pandi lamama koi ülakorrusele. Alumises kois oigas keegi ränkades valudes. Mulle näis, et see inimene on üle valatud sinililla tindiga — niivõrd võigas nägi ta välja. Tugev palavik pani mu šokist ja külmetusest kurnatud keha vappuma. Üks meremees jootis mulle kausikesest mingit kuuma vedelikku. Suu kuivas, keel oli pundunud ega tahtnud liikuda, spasmid ahistasid kõri. Siiski püüdsin veidigi vedelikku alla neelata.

HOGLAND JA KROONLINN

Õhtuhämaruses jõudsime Kõrgessaarele (Hoglandile). Merehädalised ja haavatud viidi kohe sanitaarpataljoni. Madala ühekorruselise hoone ruume valgustasid ähmaselt tattninade hubisevad tulesilmad. Kergemalt haavatud seisid tiheda summana arsti ukse taga järjekorras. Abivajajaid oli palju, peaaegu eranditult mehed. Väsimatud meedikud andsid neile esmaabi, püüdes igati leevendada haavatute kannatusi. Julgustasid, püüdsid meeleolu ülal hoida, kinnitades, et soolane merevesi on haavu hästi puhastanud.

Nüüd selgusid ka minu vigastused. Käed, jalad ja kogu keha olid saadud hoopidest siniselaigulised ning klaasikilde täis. Paremas labakäes oli kuulihaav koos luumurruga. Tundsin end väga halvasti, peas kohises. Mulle andis abi üks kohalik mereväelastest abielupaar. Nemad viisid mind hospidali asemel enda juurde koju: andsid ravimeid, kostitasid kuuma punšiga ja panid magama.

Järgmisel päeval viidi meid laevaga Kroonlinna. Sadamas olid vastas veoautod, mis viisid haavatud imeaeglaselt sõites merevägehospidali. Tee viis mööda kivibarjääridest, mida ühendasid tugevad tumedast metallist ketid ja hiigelankrud.

Hospidali registratuuris avastasin elmatusega, et minu mäluga pole enam kõik korras. Kuidagi ei suutnud meenutada, mis tänaval olin Tartus elanud ja kust mind evakueeriti. Õnneks taastus mälu mõne päeva pärast. Lebasin hospidalis 26. augustini. Nendest päevadest on meeles suurepärane meditsiiniline teenindamine ja puhtusest lausa säravad ruumid. Toit oli tugev ja maitsev. Esimest korda elus sain proovida laevastiku borši. Ülemkokk ise käis palatites küsimas, kuidas söögiga rahul oleme. Eriti närvilistele anti lisaks kuivatatud rosinaid. Meil jäi ainult tänada hea hoolitsuse eest, mis aitas kiiresti kosuda.

Hospidali akendest võis näha Soome lahte. Mulle näidati reidile pukseeritud põlenud laevakorpust. See oli kõik, mis hospidallaevast «Sibir» järele jäi.

Vahepeal olid fašistid jõudnud Leningradi lähistele. Nende kauglaskekahurite mürsud hakkasid langema ka Kroonlinna. Kindluse suurtükiväelased ei jäänud võlgu — põrutasid oma torudest nii vastu, et õhk helas ja kõik aknad klirisesid. Sellises olukorras muutus haavatute hoidmine Kroonlinnas järjest ohtlikumaks. 26. augustil paigutati meid hiiglaslikele metallpargastele ja viidi Leningradi Lenini-nimelisesse haiglasse.

(Järgneb)

Konkurss

«INIMESE PROBLEEM FILOSOOFIAS, INIMESE KUJUNEMINE»

Lähtudes NLKP Keskkomitee 1984. aasta aprillipleenumi otsusest on konkursi eesmärk:

1) marksismi-leninismi klassikute tööde, NLKP kongresside, konverentside ja Keskkomitee pleenumite ning teiste kaasaja aktuaalsete materjalide põhjalik tundmaõppimine;

2) suunata üliõpilasi ühiskonna arengu teoreetiliste ja praktiliste ülesannete mõistmisel-lahendamisel kasutama materialistlikku dialektikat;

3) selgitada välja TRÜ 1984/85. õppeaasta parim üliõpilane marksistliku filosoofia tundmises.

Konkurss on mõeldud filosoofiat õppivatele III kursuse statsionaarsetele üliõpilastele, kes II kursusel on omandanud dialektilise ja praegu õpivad ajaloolist materialismi. II ja III voorus võivad osaleda ka I, II, IV ja V kursuse üliõpilased.

Konkurss toimub kolmes voorus.

I voorus (11—30. III s. a.) selgitavad filosoofiaseminaride juhendajad koos rühma aktiiviga välja 2—4 paremat üliõpilast, arvestades nende dialektilise materialismi eksamihinnet, õppereferaatide sisukust, õppetööd III kursuse sügis- ja kevadsemestril, samuti teaduslikku ja ühiskondlikku tegevust.

II voor (10. aprillil s. a.) toimub **kirjaliku tööna** (testina), mille küsimused töötab välja ja kinnitab filosoofia kateeder. II voorus eduka esinemise eelduseks on marksismi klassikute tööde, NLKP kongresside, konverentside, NLKP KK 1984. a. aprillipleenumi ja teiste kaasaja aktuaalsete haridus- ja koolireformi käsitlevate materjalide põhjalik tundmine. 10—12 paremat üliõpilast pääsevad III, lõppvooru.

Lõppvoorus (24. aprillil s. a.) esineb iga osavõtja oma valitud teemal **lühikese** (7 min.) **ettekandega,** samuti **lühisõnavõtuga** (5 min.) **konkursi žürii poolt antud teemal.** Esinemisjärjekord loositakse. Paremusjärjestuse lõplikuks määramiseks arvestab žürii ka II voorus saavutatud tulemust.

Esinemise hindamisel arvestab žürii teadmiste sügavust, oskust loovalt ühendada filosoofiline analüüs kommunistliku ülesehitustöö küsimuste, NLKP XXVI kongressi materjalide ja teiste kommunistliku kasvatustöö ning meie hariduspoliitika aktuaalsete probleemidega. Samuti peetakse silmas esinemisoskust.

Lõppvooru parimaid autasustatakse rahalise preemia ja meenetega. Parimale võimaldatakse tuusik sõiduks ühele sotsialismimaale.

Konkursi komisjon

NB! Täpsemat informatsiooni annavad kõik seminarijuhendajad, filosoofia kateeder (Ülikooli 16, tuba 208) ja ühiskonnateaduste õppekabinet (Ülikooli 16, tuba 109.)

27 aastat luuderohulehe all

Tartu üliõpilaste looduskaitsering sai tänavu 27-aastaseks. Alates 1958. aasta 13. märtsist, mil Vanemuise tänava ringauditooriumis loodushuviliste üliõpilaste Leonhard Jaansoni (1929—1963), Kalev Pildi, Mart Vabari, Jaan Remmeli, Viiu Heina, Ene-Reet Ennuse-Maasiku, Heino Mardiste jt. poolt ring asutati, toimetab kaht Tartu kõrgkooli ühendav koondis koos oma teadusliku juhendaja Jaan Eilartiga loodushoiualast organiseeritud tegevust. Hiljem on selgunud, et vanima analoogina nii NSVLs kui maailmas.

Senitehtut on raske edasi anda. Jaan Eilart on ringi ajaloos tähendusrikkamaks nimetanud järgmisi aspekte.

Ringis osalejatest on sirgunud valdav osa ENSV kõrgharidusega kaadrist, kes kutsetöö kõrvalt ja -tööga end pühendanud looduskaitse nüüdisvajaduste lahendamisele.

Tema teekond looduses on olnud paljudel puhkudel loodus- ja kultuurihuvilistele tähenduslike paikade esmaavastajaks. Suur osa ringi vaimsust pärineb rabades, metsades, vennasvabariikide vähe käidud paikades kulgenud ühisretkedest.

LK-ring on püüdnud olla eesrindlik ka teaduslikes uuringutes. Looduse õpperadade põhimõte (alates 1961) levis kogu NSVLs, hiljem ka Soomes. Ringi liikmed on andnud märkimisväärse teoreetilise panuse maastikuhoolduse korraldamisse, maastikuökoloogia arengusse.

LK-ring on mõnigi kord töötanud unustusse vajunud loodusmälestiste hooldamisel (Arukõla devonikoobastik), loodushooldes (Ahjal rajati Väikese Illimari park, metsaistutus Kobratu karjääris, Peipsi ranniku luiteil jm.).

Ring on püüdnud olla eetiliseks kasvatajaks, embleemikujundi järgi on räägitud luuderohu ühtsusest. Vilistlaste (Ü. Alakivi, J. Jagomäe, Ü. Manderi, K. Pildi, J. Roosaare, Ü. Sultsi jpt.) koostöö püsiv jätkumine üliõpilaskonnaga tagab järjepidevuse, toob ringi töösse kindluse ja eluläheduse.

Nädalavahetusel Kastre-Peravalla metsades Järvseljal tulevadki arutlusele läinud aastal tehtu ja lähituleviku küsimused; samas toimub sümpoosion, teemaks tänapäeva maa ökoloogilised ja sotsiaalsed probleemid — sellest aga juba edaspidi.

MAIRE TOODE,
geogr. III k., ringi esimees

KESKKONNA KRIISIST KUI GLOBAALPROBLEEMIST

Millistel põhjustel on tekkinud inimese ja looduse suhetes olukord, mida nimetatakse keskkonna kriisiks, mida tähendab keskkonna kriis kui globaalprobleem, seda on võimalik kuulda **neljapäeval, 28. märtsil kl. 16 raamatukogu konverentsisaalis. Räägivad teema head tundjad Jüri Roosaare ja Ülo Mander.**

MERJE METS

EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE

Lõuna-Eesti regioon tuleb siiski

Jah, tõepoolest! Vaatamata paljude skeptikute otsustele ja lootustele töötavad malevlased ka 1985. aastal Lõuna-Eesti regioonis. Ja mitte ainult ei tööta, vaid elavad ka täisverelist ja hingestatud malevaelu. Selle kõige ohjes hoidmiseks on kokku kutsutud regiooni juhtkond, kes on kompetentne vastama kõigile Lõuna-Eesti regiooni puutuvatele küsimustele ja andma asjalikke nõuandeid.

Lõuna-Eesti regiooni staap:

Komandör: **Tauno Kalvet** (Tartu, Kalda tee 28—71);
komissar: **Sulev Ulp** (Tartu, Sõpruse pst. 3—9);
peainsener: **Andres Greim** (Tallinn, Nurmiku 17, tel. 23 89 18).

Info: ELKNÜ TRÜ komitee,
Lõuna-Eesti regiooni staap
tel. 3 52 56
T. 17—19 ja N. 17.30—18.30.

Õnn on igaühe enda kätes — seepärast tulebki käsi nii tihti pesta!

Informatsiooniline teadaanne

Jää liigub. Pea on oodata kogu Väinamere vabanemist talvise valge kooriku alt, mis taas loob soodsad seilamistingimused kogu nimetatud regiooni ujuvkoosseisule.

Alanud on meeskondade kokkupanemine kogu eskaadri ulatuses. Kõrvuti vanade Hiiumaa, Saaremaa ja Haapsalu vahet purjetavate alustega on admiraliteedi eestseisusel välja pakkuda ka uusi laevu, mis tööindu täis kipreid, pootsmane ja teisi töömehi ootavad.

Neil, kes eri sadamate vahel loovimisega ametis, on aeg võtta kurss Väinamere poole, sest siin ikka tõusud-mõõnad vaheldumisi käivad nagu eluski. Ega neil, kel süvis sügaval istub, pole veekerkimise ajal karidele jooksu kartal

Seniks lubab admiraliteedi eestseisus, kes praegu Väinamere jääväljadel triivib vabastamaks vett jääkaane kütkeist, armulikult teatada oma nimed, peatumissadamad ja kõnetraadi šifrid.

Väinamere regiooni admiraliteedi eestseisus:

komandör **HEIKKI LIND,**	TPedI, KK-4 Tln. Liivalaia 14-1 tel. 661-508;
komissar **ARDI PAUL,**	TPedI, JT-41 Tln. Karu 15/19-31B2;
OT-insener MATI RUUL,	TPedI, Ü-21 Tln. Karu 15/19.
peainsener **ARNO UPRUS,**	TPI, E-100; Tln. Akadeemia tee 5—515;

Eestseisuse tel. 42 48 69 ja ruumid lahti tööp. kl. 15—16 ELKNÜ TPedI komitees.

Märkus: regiooni eestseisus EI TEGELE naismadruste mahitamisega aluste koosseisudesse.

EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE

„Iluduskuninganna“ vallutab südameid

Üks jutt käib ringi mööda Tartut, et filoloogia- ja ajalooteaduskonna õppejõud ei pea enam loenguid, vaid teevad näitemängu. Kõneldakse selle ja järgnevate sajandite superetendusest, rahvusvahelise perspektiiviga lavatalentide avastamisest, staaride ja ansambli vapustavast ühtsusest, vormi sügavuse ja sisu kerguse hämmastavast dialektikast, õppejõudude piiritust ümberkehastumisvõimest.

Reklaamist vapustatuna otsisin üles lavastaja, eesti keele kateedri endise õppejõu Gerda Laugaste ja küsisin ärevalt: kes? kus? millal?

Gerda Laugaste: Reedel, 15. märtsil (lehe ilmumise ajaks oli juba niisiis etendunud) uues kohvikus Artur Adsoni komöödia «Iluduskuninganna». Osatäitjateks on filoloogia- ja ajalooteaduskonna õppejõud prof. H. Piirimäe, van. õp. G. Liiv, van. õp. L. Otsmaa, õp. P. Hagu, õp. V. Tamul, dots. R. Kasik, van. õp. V.-L. Kingisepp, van. õp. K. Pruuli, õp. P. Lääne, dots. J. Kõrgesaar, n.-teadur M. Laur.

Kuidas Iluduskuninganna, Krahv, Kingsepp, Reporter ja Tütar eelmisest abielust oma rollijoonise leidsid?

G. L.: Rollid on jaotatud arvestades mängijate tüpaaži. Seljataga on hulk proove. Esimeses proovis tutvustasin näidendi kontseptsiooni, tegelaskonda, isceloomustasin iga tegelast eraldi. Alles siis andsin teksti kätte. Varem teksti lugedes oleks igaühel tekkinud oma nägemus ja pärast ei oleks lavastusest moodustunud enam ühtset tervikut. Sellegipoolest lõi igaüks rolli ikka oma näo järgi.

Peamiseks arvan lavastuses groteskust. Nalja peab igal juhul saama. Kahjuks ei ole mängus nii palju groteski kui tahtsin, kukub välja rohkem realistliku mänguna.

Proovitegemine oli keeruline, ei leidnud küllaldaselt sellist aega, kus kõik tegelaed oleksid saanud kokku tulla. Aga tegijatele pakkus loomine rõõmu.

Pöörasime tähelepanu ka lavakõnele. Seda olen teatris aastaid hindamas käinud. Just nooremate näitlejate kõnest läheb palju kaotsi: silbid jooksevad üksteise sisse, lause lõpuosa neelatakse lihtsalt alla.

Õppejõududel kipub esinemine loengu pidamiseks. Kõne treenimisest oli kindlasti kasu ka loengute jaoks. Inimene ei tarvitse ise teada, mis defektid ta kõnes on. Näiteproovides juhtisin neile vigadele tähelepanu.

Kuidas tekkis ainulaadne mõte õppejõude näitlema panna?

G. L.: Mängimise traditsioon on meil, filoloogidel ja ajaloolastel, juba üsna vana, pärit sellest ajast, kui me veel üks teaduskond olime. Esimese näitemängu, O. Lutsu «Kapsapea» kandsime ette 1959. aastal vana kohviku kaminasaalis. Praegustest õppejõududest tegid siis kaasa professorid Johannes Kalits ja Harald Peep.

Lavastama kutsuti mind, kuigi ise olen kulisse näinud ainult saali poolt. Esimese tüki seadsin lavale käsu korras koolis õpetajana töötades. Mina tegin koerust: «Säärasest mulgist» sai muusikal: põimisin tantsud-laulud sisse ja panin tegelased rahvariietesse. Kui endised õpilased jõudsid ülikooli, otsisid mind üles ja palusid juhendamist. Nii olen soovile vastu tulles lavastanud õppejõududega veel H. Raudsepa «Isand Maibello sisustab oma raamatukappi», O. Lutsu «Ärimehed», J. V. Jannseni «Tuhalabida valitsuse» (kus Koidula-aegses stiilis mängisid naisi mehed) ja A. Adsoni «Tšempionaadi».

Kust võtavad õppejõud selle nakatava vaimustuse, millest üliõpilastel sageli puudu jääb? Mis on õppejõudude taidluse eesmärk?

G. L.: Lõõgastumine. Suurt kunsti me ei taotle. Näitlemine on vaheldus üksluisele filoloogitööle. Mõned õppejõud mängivad kaasa juba neljandat korda: H. Piirimäe, G. Liiv ja L. Otsmaa. Paljud on tagantjärele meenutanud just meie lõbusaid proove.

Kes näitlejad riidesse paneb?

G. L.: Palju on aidanud kultuurimaja rekvisiitide, kostüümide, parukatega. Mõnegi õnnestumise võib panna «Vanemuise» grimeerijate perekond Kangrote arvele.

Kas olete ka professionaalsest teatrist mõõtu võtnud?

G. L.: Vastupidi, rööKimist-karjumist ja suurt lärmi pole me eesmärgiks seadnud. Ükskord oli küll vaja etenduseks laenata kultuurimajast lint lapse kisaga. See oli nii ehtne, et saalis hüppasid kõik emad püsti.

Kellele õppejõud mängivad?

G. L.: Kõiki näidendeid oleme mänginud ainult ühe korra õppejõududele ja nende perekondadele. Nii on tase võrdne. Ükskord pidime ka ühte kolhoosi mängima minema. Aga siis hakkasid nad rääkima, kui vägev kolhoosi näitering on ja me tulime ruttu tulema. Üliõpilastele ei ole mänginud, kuigi nad on peale käinud.

* * *

Sellest on küll äraütlemata kahju, et õppejõud oma taidlusrõõmu üliõpilastega ei taha jagada. Küllap oleks tudengitel õppejõududelt ka siin õppida.

Soovime, et nähtud vaeva krooniks tõeline õnnestumine ... aga kuidas tegelikult teatritegijatele soovitakse?

MARGIT SUTROP,
žurn. IV k.

XII ● MOCKBA ● 1985

Kuidas filoloogid võileibu tegid

Filoloogide hulgas ringles veebruarikuus üsnagi enesekriitiline infoleht «Miks meie, ülikooli suuruselt teine teaduskond, oleme ikka igal pool viimased?»

Tavaliselt ongi nii, et kui keegi aistest kõvasti kinni haarab ja vankri veerema saab, on juba liikuvale vankrile istujaid küllaga. Sellest semestrist on tunda elu tulekut «Päntrisse». «Pänterraadio» toimetuseski on üksmeel leitud ja igal kolmapäeval kuuldub põhiprogramm.

Kuigi kuulutus ühest omapärasest festivaliüritusest oli keeltemajas ja ühikas hulk aega silmapiiril ja reklaam pääsmete lunastamise kohta sealsamas, pidi komsomolisekretär Sirje Nakkurt ikkagi ise mööda ühikat agiteerimas käima. Ja rahvas tuli kokku. Oli eesti, vene, saksa, inglise, prantsuse filoloogе ning žurnaliste. Kes kohale tuli, ei kahetsenud, sest kohale tulnud koolitatud tehnoloogid pakkusid lisaks leivatordile ja arutelule meie ülikooli toitlustusprobleemide üle veel hulga häid retsepte. Kõik pandi kirja ja prooviti kindlasti ka järele (no näiteks: banaani-mandariini-kokteilsalat).

«Aitäh külalistele» ning Sirje ja ta assistendid soovisid õhtu põhiosale — võileivakonkursile — hüva algust.

Teemad olid: «Filoloogi unistus», «Stipita semester» ning päevakohased «40 aastat võidust» ja «Festival».

Mida küll ei tehtud piskust: unistati meesfiloloogidest, stipita saadud suurtest võileibadest, sibulalaugust. Oli võidusaluut ja nii edasi. «Täinahkagi» ei visatud minema: leivakoorukesed, õunaseemned ja muu oli ideaalne kattematerjal.

Peale selle oli veel suur tort, pealkirjaga FILOLOOGID.

Kokkuvõtteks jagus auhindu kõigile. Teiste hulgas ka eesti filoloogia II ja vene filoloogia I kursusele, keda kõige rohkem oli.

EPP ALATALU,
žurn. I k.

Räägime amatöörkinost

(Algus eelmises lehes)

Too vaatab lindi läbi, vangutab pead ja autori meelest juba valmis filmist saab uuesti toormaterjal. Ning tõesti — nüüd sünnib midagi filmitaolist. Valitakse sobiv muusika ja siis on vägagi tõenäoline, et N jääb oma filmiga rahule. Täiesti võimalik, et ta saab eduka debüüdi eest kiitagi. Jutt tuli välja veidravõitu ja ma arvan kuulvat õige mitme debütandi nördinud hõikeid. Eks inimesiti ole amatööriks saamine erinev, aga üht-teist ühist on algajail kindlasti. Polegi tähtis, kas esimene vasikas läks aia taha või jääb sissepoole planku. Kõige tähtsam on, et liikuvate piltide tegemine on inimese oma võrku saanud. Küll on tore, kui ta teeb veel teise ja kolmanda jne. filmi, siis on juba midagi loota.

Kindlasti pole paljud nõus väitega, et stsenaariumi ei ole tarvis. On ikka, aga algaja lihtsalt ei oska seda teha ega õigesti kasutada. Tõsi, kunstilist tervikut (kindla stsenaariumi alusel) saab looma hakata siis, kui masinavärk taltsaks tehtud ja kaameratöö käe sees. Enne on õnnestumised juhuslikud, kuigi mitte võimatud. Näiteks Eesti liiduvabariikide ja Leningradi amatöörfilmide festivalil aasta tagasi sai debüütfilm «13. märtsil» pronksmedali. Seda filmi võivad omaks pidada Kohtla-Järve koolipoisid Margus Vilt ja Imre Lekova. Sama tunnustuse sai ka Heiki Atso «Setukad», mis on tehtud Rapla animatsioonistuudios «Mini-Anima». Jätle oli tegu esimese autorifilmiga. Need kaks filmi on aga vaid reeglit kinnitavad erandid.

Teise filmi tegemine on märksa raskem. Eelmine töö kohustab ja halvemat teha ei tohi, paremat aga hästi ei oska. Ent pole parata — süda sunnib, peab filmima, peab!

Siia jätame filmide tegemise jutu katki. Ise olen teinud vaid kaks oma filmi ja seepärast võin edasist asjakäiku vaid prognoosida. See on teadagi üsna riskantne. Nii et hüpakem paraku üle uuele teemale.

Nimelt pole kõik korras filmitegijate nimega. Kes nad siis ikkagi on: amatöörid, taidlejad, pühapäevafilmijad, harrastuskinematograafid, mitteprofessionaalid, perekonnafilmijad? Heal lapsel mitu nime. Paraku pole tegu mitte üke, vaid kahe lapsega. See, kes filmib oma kodu, peret, sõpru-sugulasi, on AMATÖÖR. See, kes püüdleb (tõsise) kunsti poole, kaletsemata aega ja raha, on kah AMATÖÖR. Selline ükte patta panemine on praegu kõige suurem viga amatöörkinokorralduses. Milles süüdistada Filmiamatööride Kesklaborit, sest tegelikult ronivad mõlemat sorti filmitegijad ise vägisi ühte ülevaatuskatlasse ja välja tuleb kõige veidram ühepajatoit. Saagem autoristki aru: ta on tublisti tööd teinud ja tahab hinnangut saada. Targem oleks vaagida kaht gruppi eraldi ja neid ka nimepidi eraldada. Võib-olla mitteprofessionaalid ja pühapäevafilmijad? Mida arvata Dziga Vertovi pakutud sõnadest kinosilmur, kinokas? Tahaks teada filoloogide arvamust.

Jutulohe kipub suureks paisuma. Kärbiks tal õige tiibu ja küsiks, miks ülikooli rakvas nii vähe filme teeb. 1983. aasta ülevaatuse üks rabavamaid filme oli just TRÜ filmiklubilt — Kalle Jürgensi ja Jaan Kolbergi «Festival». Võib-olla on vastus küsimusele olemas artikli eesotsas? Võimalik. Aga harrastusfilmijat ei pea miski, tema leiab ikka võimaluse oma film linti saada. Ei tema jäta. Kisub, oi kuidas kisub see kinematograafia.

KADRI UGUR,
žurn. I k.

Mis siis ikkagi lahti on?

Kes on pidev lehelugeja ja raadiokuulaja, on kindlasti tähele pannud, kui palju aega ja ruumi viimasel ajal ühiselamuprobleemidele kulutatakse. «TRÜ» nõudis paari nädala eest sõnaselgelt vastust, mis siis filoloogide ühiselamus ikkagi lahti. Ehk leiavad küsijad järgnevaist mõtisklusist vastuse(d) ... Ääremärkusena veel nii palju, et mitte kõik ei pruugi siin tooduga nõustuda, seepärast võetagu seda allakirjutanu isikliku arvamusena, mis ei pretendeeri mingitele üldistustele.

KUI VAATAKS KORRAKS TAGASI...

... tuleks meelde, et juba 4—5 aasta eest läks «Tulipunktis» (vist menukalt) rubriik «Teravnurk». JUBA SIIS räägiti seal ühiselamutest. Kriitiliselt. Toodi välja puudusi, püüti leida lahendusi. Nagu praegugi. Aga kas ka leiti?

Ühes saates räägiti LUTIKATEST. Paljas juttki neist tekitas külmavärinaid, polnud ma siis veel ühtki eksemplari neist «armsatest koduloomadest» kohanud. Nüüd olen nendega harjunud (?), sest inimene on võimeline kõigega harjuma, ka parasiitidega (mitte ainult lutikate mõttes). Neid küll tõrjutakse, kuid nemad kohanevad kiiremini, kui inimene uusi tõrjevahendeid välja suudab mõelda.

Tookord, ühikaelust peaaegu midagi teadmata, otsustasin erakat otsida, kui peaksin ülikooli sisse saama. Et kindlasti on RAHULIKUM, saab ÕPPIDA (sest milleks muuks siia ülikooli siis tullakse), üldse teha, mis ise tahan, ei pea teistega arvestama jne jne. Reaalsus kujunes siiski teistsuguseks, (head) erakat on raske leida. Ja IGA erakas maksab RAHA, mis on vähemalt 10 korda suurem ühikaüürist. See fakt paneb mõtlema.

2 RUBLA KUUS

Mis sa selle eest saad ja mida mitte?

Saad kaks korda kuus puhta pesu, aasta alguses eelmise elaniku poolt plekitatud teki, näritud nurkadega padja, naerupeegli ja krãgiseva krapi. Mõni õnnelik saab ka lombaka laualambi. Seda kõike pesutädi käest.

Saad õiguse elada ühes paljudest ühikatubadest, magada lohkuvajunud raudvoodis; olla sa ise, minna ja tulla suvaliselt, oma parema äratundmise järgi; elada neljakesi kaheksateistkümnel ruutmeetril. Õppida, kui sul pole selleks aega või tahtmist, kuid on võimalus (ei ühtegi külalist, ei kellelgi laulutuju...). Kasutada kõiki ühiskondlikke ruume ühiselamus (sõelata dušši ja alati üleajavate prügikastidega WCd). Saad kohustuse koristada kööki (mida sa ise ligaseks pole teinud) ja istuda valves. Saad veel palju muudki, aga Sulle pole vaja ju seda seletada, tead (liigagi) hästi.

Selle raha eest ei saa Sa üksindust, kui Sa seda ka väga tahad. Ei saa rahu just sel ööl, kui oled õudselt väsinud ja hirmsasti magada tahad. Ei saa (tegelikult) elada päris nii, nagu sooviksid, sest pead arvestama ka teisi (kui Sa sellest aru ei saa, pannakse Sind aru saama).

Seda kõike muidugi vaid juhul, kui Sa pole üks neist, keda vanemate kursuste tudengid lihtsalt tuppa ei lase, kui 1. septembril oma seitsme kompsuga Tartusse saabud. Sest kolmekesi on parem kui neljakesi, kahekesi aga lausa paradiis ... Me kõik teame, et «repsidega» igal aastal selliseid asju juhtub. Mõnikord teame isegi inimesi, kes nii teevad. Aga see kõik ei puutu ju meisse. Meie oleme ÜKSKOIKSED...

Ka see ei puutu meisse, et üüriraha on rohkem sümboolne. Et peale sooja vee ja keskkütte on veel koristajad ja majahoidja, kellele tuleb palka maksta, kes teevad tööd MEIE heaolu nimel ning on samuti INIMESED, nagu meie, tudengid. Pealegi palju vanemad. Meie raputame tuhka maha ja viskame suitsukoni sinnasamasse. Sest koridor on ÜHINE.

KAS ÜLDKASUTATAV POLEGI OMA?

Ühiselamus ringi vaadates paistab küll niimoodi. Kuhu midagi kukub, sinna see ka jääb. Kust midagi võtta annab, sealt ka võetakse. Mõtlemata. Südametunnistuseta.

Tüdrukud kurdavad, et duširuum, WCd ja köögid on jubedad. ONGI. Juba teist aastat pole duširuumis mitte ühtegi sõela; kellel on, toob kodust, kellel pole, käib niisama. Massaaž on meeldiv asi, kuid sel kombel pidevalt pesta on natuke ebamugav. Muide. 1983. aasta sügisel kadus üks sõel koos toruga jäljetult ja on kadunud siiani. sest nii torud kui sõelad olevat defitsiit, nagu ütles komandant.

Mis köökidesse puutub, siis neid peaksime ise koristama. Aga kas koristame? Kolmveerand aastat korrusevanema kohustusi tegi mulle lõplikult selgeks, et siin ei aita mingid meeldetuletused ega vist karistusvalvegi. Kellel ikka VASTUTUSTUNNET pole, seda ei pane vitsagagi koristama. Hea, kui koristajatädil jätkub jõudu ja tahtmist prügikastid alla tassida ja tühjaks kallata. Muidu upuksime vist mustusesse ära. Ei kadesta tüdrukuid, kes peavad koristama 3—4 päeva musta kööki, see pole just meeldiv ülesanne!

Veidi veel harakalikust kombest kõike enda pessa tassida. Kolmandat-neljandat-viiendat aastat ühiselamus elavad tudengid mäletavad veel ülikooli juubeli päevi. Siis olid fuajees kardinad, nahktoolid ja lilledki. Õppetoas oli päris kena; uued lauad ja toolid. Mis on sellest praegu järel? Mitte midagi! Kõik on ära lõhutud ja laiali tassitud, enamalt jaolt, muide, oma ühika rahva poolt. Ja koridoriseintel ilutseb järjest rohkem «koopajooniseid»...

Ühiselamu II korrusel on telerituba. Aga see on kinni, sest kes oleks nõus vastutama teleri eest, mis aja jooksul tükikaupa laiali veetakse?

Järeldus: üldkasutatav on ainult siis oma, kui ta on juba oma tuppa tassitud. Muidu võib teda lõhkuda (?!). Või kuidas seda kõike seletada?

SIRJE NAKKURT,
filoloogiateaduskonna
komsomolibüroo sekretär,
ingl. fil. III k.

(Järgneb.)

Sinu enda huvides

Lugupeetud tudeng! Sa kindlasti tead, et ametiühingus toimub liikmepiletite vahetus. Aasta lõpul said esimesed üliõpilased uued piletid kätte. Nüüd on järjekord Sinu käes. Ettevalmistusi liikmepiletite vahetamiseks hakati tegema juba õppeaasta alguses, aga nimetamisväärsete tulemusteni pole seni jõudnud ükski teaduskond. Mõtlemisaeg on olnud piisav. Nüüd tuleks ka tegudeni jõuda.

Mis Sul konkreetselt teha tuleb? Minna 21. Juuni tänavale, maja number 10. Seal asub **fotoateljee.** Kammid juuksed ära (kui ei taha, pole vaja) ja lausud piltnikule märgusõna: «Ametiühingupileti jaoks.» Loomulikult tuleb õiendada väike kahekohaline arve ja paari päeva pärast on pildid käes. Kodust otsi üles **vana liikmepilet** ja sellega Sinu osa praktiliselt piirdubki. Ametiühingukomiteesse tormata ei maksa. Parem tuleta meelde, kelle Sa valisid oma kursusel **ametiühingu funktsionääriks.** Anna pildid ja pilet tema kätte ja nädala-paari pärast võid uue pileti tasku pista. Kui see aeg venib pikemaks, siis nõua aru oma kursuse ametimehelt.

Sess on kaugel, nii et aega peaks Sul jätkuma. Stipp on ka kaugel, aga vajamineva summa ehk siiski leiad. Ametiühingu üliõpilaskomitee taha asi seisma ei jää. Kõik sõltub Sinust, aga seda Sinu enda huvides!

A/ü. üliõpilaskomitee

ÜLO SAAG

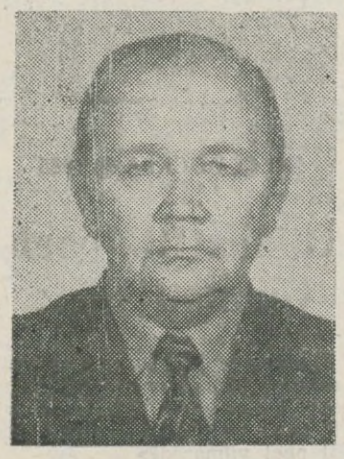

5. märtsil varises manalasse ülikooli kauaaegne juhtiv töötaja, võimekas organisaator ja majandusjuht Ülo Saag.

Ülo Saag sündis 24. aprillil 1929 Rakvere rajoonis väiketalupoja perekonnas. Pärast Tartu 1. keskkooli lõpetamist jätkas ta 1947. a. õpinguid õigusteaduskonnas. Viimasel kursusel asus ta tööle ülikooli õppeosakonnas, tõustes peagi õppeosakonna juhataja.

1962. aastast töötas Ülo Saag põllumajanduses. Tema organisaatorivõimed avaldusid täielikult Nõgiaru sovhoosi direktori ametis. 1972. a. kutsuti Ü. Saag TRÜ halduprorektori vastutusrikkale kohale. Siin tegi ta suure töö ülikooli materiaalse baasi tugevdamisel, eelkõige remondi alal. See oli viljakaim periood tema elus. Kõrvuti sovhoosi ja ülikooli majanduse juhtimisega võttis ta aktiivselt osa Tartu rajooni ja linna rahvasaadikute nõukogu tööst.

Ü. Saagi tööd on hinnatud V. I. Lenini 100. sünniaastapäeva medaliga, paljude au- ja tänukirjadega. Tervislik seisund ei võimaldanud tal viimastel aastatel enam kogu jõust töötada, kuid siiski pühendas ta kõik oma oskused ja teadmised ülikooli majanduselu jätkuvaks arendamiseks. Ta oli oma kolleegidele hea nõuandja ja õpetaja, suhtlemises alati otsekohene, abivalmis ja rõõmsameelne.

Mälestus kommunist Ülo Saagist kui suurest töömehest jääb kõigi nende südamesse, kes teda tundsid ja temaga koos töötasid.

Tartu Riiklik Ülikool

Ülo Saag maeti 9. märtsil Ropka-Tamme kalmistule.

VENIA LEGENDI

Neljapäeval, 28. märtsil kl. 10.15 peahoone aud. 138 toimub dots. kt. **Tiiu Tammpere** *venia legendi* loeng (prantsuse keeles: Prantsuse verbi morfoloogiline struktuur.

Prof. HARALD PEEP,
filoloogiateaduskonna
dekaan

„Tudengilaul 85"

Žürii (esimees T. Leinatamm RAT «Vanemuine») pidas aru 45 minutit ja otsustas:

Kaks folgipreemiat: Piret Tisler (kitarr), Riina Varts (klaver) (ingl. fil. V k.).

Parima loo preemia «Carmen pro index ed populum» sõnad: Virgi Võinar ja Kadi Kask, viis: Maris Jõgi (õigust. II k.).

Preemia «Lootuste stardid»: Mäidu Roosipuu (KKT IV k.).

Parim solist: Riina Varts.

Publiku preemia: Alar Sünter (lõõtspill) (biol. II k.).

Üllatuspreemia: geograafiaosakonna naisoktett «Solanzara», kontsertmeister: Ain Vellak (geogr. IV k.).

PEAPREEMIA: õigusteaduskonna II kursuse eksperimentaalkoor.

Mitte lihtsalt sportlik nädalavahetus

Võru rajoonis kolme liiduvabariigi kokkupuutepunkti lähedal asub Luhamaa küla ümbritsetuna Haanja lumistest kuplitest, mis märtsikuu esimesel nädalavahetusel tihedalt suusajälgi täis tipiti. Tasasel Eestimaal polegi nii kerge leida sobivat paika slaalomi- ja kelguraja ning hüppemäe tarvis. Ette tellida ei saa ka lumesadu või selle lõppemist. Nii juhtuski, et reede õhtul buraaniga aetud rajad olid laupäeva pärastlõunaks uuesti täis tuisanud. GEO-GEO talimängudele pole aga takistuseks olnud isegi mitte paarisentimeetrise lumekihi alt väljakippuvad maalaigud. Sel aastal jätkus Luhamaal iund rohkem kui küllaga. Laupäeva lõuna paiku maabus 8-klassilise kooli õuel kaks bussitäit inimesi, suusad kaenlas.

Talimängude avamisel on omad kindlakskujunenud traditsioonid nagu lipuheiskamine ja olümpiatule süütamine. Seekord kuulus see au Kersti Taraskile ja karastatud Sulo Nigulale, kes ilmus osavõtjaterivi ette lühikeses spordiülikonnas. Meeldivalt lühikese avakõnega esines talimängude veteran dots. Lev Vassiljev.

Sa läked orienteerumisrajale, väike võbin kinges, sest võistlused on alles koogu saamas. Pärast pingutavat mäkketõusu märkad, et ees seisab veelgi pingutavam laskumine mööda järsku ja meeldivalt künklikku nõlva. Loomulikult ei suuda sa kirmust kangetel jalgadel püsti jääda ja maandud kirudes kõhuli lumme. Protestitunne tuleb maha suruda, sest see on alles algus. Juba kostavad kõrvu teated riukalikust «küppekast». Korraga avastadki enda ees lausa püstloodis astangu. «Pidurda!» kõlab altpoolt tõeliselt õigeaegne soovitus ja pealtvaatajad saavad järjekordse suutäie naerda. Finišisse jõudes tead, et sõiduaeg oli kehv, ja loodad, et täitsid vähemalt kaardi õigesti. Hiljem loed tabelist, et oled kogunud võimalikest karistuspunktidest maksimumi.

Slaalomirajal oli selgesti tunda filmilindilt nähtud Mont Everesti laskumise mõjusid. Langevarju asendas edukalt nööriga selja külge seotud erkpunane plastikaatkott. Energiat ja osavust näis võistlejail jätkuvat, eriti kulus seda pärast kukkumist suuskadele ukerdamiseks. Oli neidki, kes enne finišit kaks või enam korda istmikuga lund kündsid.

Kui palju rahvast tegelikult on kokku tulnud, märkad alles näliasena söögijärjekorra lõpus seistes, mis vonkleb läbi mitme ruumi peaaegu õue välja.

Õhtune viktoriin oli meeldivaks võimaluseks luudele-liikmetele puhkust anda ja veidi ajusid pingutada. Meelelahutusprogramm koosnes seekord IV ja V kursuse ühispüramiididest «Festivali õis». «Rahupäike», «Karjäär» jt. Läti ülikooli külaliste esitatud laulukavast said Tartu tudengid inspiratsiooni marulise «Õllepruulija» laulmiseks. Tants on iga peo loomulik koostisosa, seekord võtsid geo-geolased küll tantsupõrandalt ja iseendalt kõik mis võtta andis.

Ööse liigud käsikaudu kobades pimedas magajaid tuubil saalis ja püüad asjatult leida oma magamiskotti, mis jääbki kuni hommikuni kadunuks. See aga ei suuda sind rööpast välja viia, sest eelmisel aastal oli sinuga juhtunud sama lugu. Süümepiinadeta võtad esimese ettejuhtuva magamiskoti ja sead end põrandale mõnusasti sisse. Hommikul ärgates märkad, et su pea kohal toolireal on end sinu suusakampsunile kerra tõmmanud õnnetu meeskodanik, kelle jaoks enam põrandal ruumi polnud jätkunud.

Suusahüpped on alati olnud GEO-GEO naelaks. See ala põhjustab tavaliselt ka kõige suuremaid materiaalseid kaotusi. Möödunud aastal olevat üks tulihingeline võistleja koguni viis paari suuski ära lõhkunud. Seegi kord ei hakatud risti ette lööma. Poiste mäestikupäikesest pruunid näod nägid pärast lummemaandumist fotonegatiividena. Et ka õppejõud võivad vigu teha, näitasid assistent Volli Kalmu mõlemad murtud suusaotsad. Võidu üheksa meetrit jääb küll maailmatasemele veidi alla, aga ega need olnud ka viimased talimängud.

Jalgpallis näidati tavapäraste jõu- ja ilunumbrite asemel seekord ehtsat pingelist mängu. Väljakul oli lumi hoolega tambitud ja naisvõistlejate suureks pettumuseks polnud neil sellist tegutsemisvabadust lubatud, nagu eelmistel aastatel. See aga ei seganud neid platsil domineerimast. Vahetevahel mindi palli tagaajamisega nii hoogu, et ka publik sattus kaasa mängima.

Lõpu eel avastati uus perspektiivikas ala — võistlus rebaseneidude lummeviskamises. See tekitas meesteridades enneolematut elevust ja hasardiga ei kohkutud isegi vaese ärahirmutatud objekti järele katust mööda turnimast.

Sa seisad lõputseremoonial, krõbistad auhinnakomme, naerad koos teistega ühiste elamuste üle ja mõistad, et GEO-GEO pole lihtsalt sportlik nädalavahetus: see on Eestimaa lumiste kuplite romantika, üks olemise tunne, rõõm jällenägemisest vanade sõpradega;

see on kaasaelamislust, võistluskirg ja kulk murtud suusaotsi;

see on plekk-kausside kolin ja näljased, kärsitud, nurisevad meestekääled köögis;

see on enese väljaelamisvõimalus õhtuses peosaalis ja õllevaadi nurgas;

see on uus embleem šturmavarrukal ja kulk lustakaid mälestusi.

Lõpetuseks neile asjahuvilistele, kes ise osa võtta ei saanud, GEO-GEO-29 talimängude võitjad:

Teatesuusatamine:
V kursus (J. Vassiljev, H. Luht, T. Kurvits, A. Sedman).

Kõievedu naistele: I kursus.

Orienteerumine 2,5 km: meestest: A. Saarmäe III k. ajaga 17.21 (4 karistuspunkti); naistest: P. Hanson III k. ajaga 19,5 (2).

Jalgpall (segavõistkond): vilistlased.

Slaalom: meestest R. Arbeiter III k. 11,4; naistest: M. Lahtmets II k. 12,1.

Sprint (individuaalne arvestus teatesuusatamise raames): meestest: V. Kangur IV k. 7.57; naistest: H. Luht V k. 4.12.

Suusahüpped: meestest: R. Arbeiter III k. 9,0 m; naistest: M. Lahtmets II k. 6,0 m.

Kelgutamine: meestest: K. Ploom IV k. 19.4; naistest: K. Vool vil. 20.0.

Vaadiveeretamine: meestest: I. Tuuling vil. 16,9; naistest: E. Karnõ IV k. 26,0.

Viktoriini võitis V k.

Üldkokkuvõttes võitis IV kursus.

PILLE PENTEL,
geogr. II k.,
teaduskonna pressisekretär

SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT

Kergejõustikus Eesti parim

XVIII Balti kõrgkoolide spartakiaadi kergejõustikuvõistlused toimusid Tartus. Eesti üliõpilasesinduse (20 sportlast) moodustasid enamasti TRÜ sportlased. Viimaseid kuulus võistkonda 13 (EPA 3, TPI 3 ja TPedI 1). Pärast esimest võistluspäeva asus juhtima Läti 0,5-punktilise paremusega Eesti ees. Lõppkokkuvõttes suutsid meie tudengid siiski võita, kogudes 160 punkti. Läti oli teine ja Leedu kolmas. Kahekümnest kavasolevast alast võideti 10. **Meelikõitvamaks kujunes 4×300 m teatejooks meestele, kus Peeter Kangur (EPA), Taivo Mägi, Raivo Raspel ja Aivar Ojastu (kõik TRÜ) said võiduajaks 2.25,8. Vabariigi hooaja tippaeg tuli A. Ojastult, kattes 300 m 35,0-ga. TRÜst maitsesid võidurõõmu veel Tiina Pars (1500 m — 4.42,7), Taimi Kõnn (50 m tj. — 7,4), Taivo Mägi (600 m — 1.24,5) ja Ain Evard (kõrgus — 2.10).** Kaks alavõitu ,ai EPA sportlane Tiit Ilves (kaugus — 7.25; kolmik — 15.49) ja TPI mailer Tiit Paalberg (1500 m — 4.00,6; 3000 m — 8.46,8).

Teisi meie võistlejate auhinnakohti:

naised:

2. T. Kõnn (50 m — 6,6)
2. I Koger (kõrgus — 1.65)
2. I Koger (50 m tj. — 7,7)
2. E. Rünne TPedI (kuul — 14.66)
3. I. Mällo (1500 m — 4.48,4)
3. T. Kukk (kõrgus — 1.60)
3. L. Vahter (kuul — 14.65)
3. T. Pars (600 m — 1.38,8)

mehed:

3. P. Kangur (kaugus — 6.78)
3. R. Raspel (600 m — 1.26,0)
3. T. Hakman TPI (kuul — 14.48)

AIVO NOORMETS

Teatejooksu peaauhind matemaatikuile

14. märtsil toimus spordihoones 4-etapilise teatevõistluse II etapp. Kavas oli 20×150 m teatejooks, mis läbiti 2 korda. Vaatamata sellele, et kõrvalkorpuses toimus NSV Liidu esiliiga finaalturniir naiste korvpallis, jätkus ka kergejõustiku poolele emotsionaalsust tekitavaid hetki. Registreerus viis võistkonda. Päeva parima aja (6.52,4) saavutas arstiteaduskonna baasil moodustatud koondvõistkond, kes pakkus tugevat konkurentsi võitjaks tulnud KKT I ja KKT III k. koondvõistkonnale. Viimati nimetatu sai etapilt maksimumpunktid (8). Vastavalt juhendile võistles segavõistkond väljaspool punktiarvestust, seega ei sekkunud auhinnakonkurentsi. Algusest lõpuni käis pingeline heitlus (ka kaasaelamine) matemaatikute ja bio-geo jooksjate vahel. Lõpuks jäid matemaatikud 0,2 sek. paremusega peale. Neid autasustati etapi peaauhinna — suure tordiga kui parimat mittesportlikku eriala õppivat teaduskonda. KKT-le otsustati anda väike tort. Neljandaks jäi filoloogide võistkond. Kiidusõnu tuleb öelda matemaatika-, bio-geo ja filoloogiateaduskonna kohta, kus organiseeritust koos spordipisikuga ikka leidub.

Järgmine, III etapp toimub 28. märtsil kl. 20 TRÜ spordihoones. Võistkondade esindajatel palutakse kohal olla pool tundi varem. Jälgige reklaami! Ootame ka neid teaduskondi, kes ei ole veel osalenud. Koondvõistkondade paremusjärjestus pärast teist etappi, sulgudes II etapi punktid.

1.	**KKT I ja KKT III k.**	**20 p. (8)**
2.	**KKT II ja KKT IV k.**	**14 p. (0)**
3.	**Matemaatikat.**	**13 p. (6)**
4.	**Bio-geo**	**10 p. (4)**
5.	**Arstit.**	**10 p. (0)**
6.	**Õigust.**	**5 p. (0)**
7.	**Filoloogiat.**	**4 p. (2)**

AIVO NOORMETS

Ülemaailmsele noorsoo- ja üliõpilasfestivalile pühendatud

ÜLIÕPILASTEATRITE PÄEVAD TRÜs

22. märtsil kl. 18 «Aristophanes «Lysistrate» (lavastaja V. Glazunov) — **TRÜ klubi näitering,**

kl. 20 A. Tšehhov «Vanad patud» (lavastaja V. Beljakovitš) — **Moskva Edela linnaosa teatristuudio.**

23. märtsil kl. 17 V. Majakovski «Müsteerium — Buff» (lavastaja V. Limantas) — **Vilniuse RÜ õueteater;**

kl. 20 S. Beckett «Lõpumäng» (lavastaja T. Karro) — **Leningradi Riikliku Teatri-, Muusika- ja Kinoinstituudi ÜTÜ näitering.**

24. märtsil kl. 17 B. Bartok — D. Šostakovitš — M. Monk «Meditatsioon» (lavastaja A. Rutental) — **Läti RÜ üliõpilasteatri pantomiimigrupp;**

kl. 20 W. Shakespeare «Torm» (lavastaja Ā. Geikins) — **Läti RÜ üliõpilasteater.**

Kõik etendused toimuvad TRÜ klubis.

Piletid müügil enne etendusi.

ÜTÜ VÄLISKIRJANDUSE RING

on reedel, 29. märtsil kl. 16 ph. 104 — **Ülar Ploom «Pilguheit itaalia kirjandusse».**

FILMIKLUBIS KOHTUMINE NÄITLEJA

Aleksandr Zbrujeviga esmasp. **kl. 19. Vanemuise 46.** Film **«Menu»** (rež. Konstantin Hudjakov, sts. Anatoli Grebnev, osades Leonid Filatov, Alissa Freindlihh, Aleksandr Zbrujev jt.). Film kõneleb Tšehhovi «Kajaka» lavastamisest teatris.

EÜE!

Kes soovib tulla **Karjala rühma,** andku endast teada õhtuti Leningradi mnt. 89—225, Georgi Bujanovski või tuba 228 Armen Malharen.

TÄHELEPANU, ARSTIPUNKTI KÜLASTAJAD!

Teid ei lubata Leningradi mnt. 25 majja ilma **isikut tõendava dokumendita.** Oma ühiselamuluba selleks ei sobi (pealegi on neid sinna seisma jäetud, tulge järele!).

PRESSIKLUBI

Esmasp., 25. märtsil kl. 19 Kiievi õhtu.

Neljap., 4. apr. kl. 17 kohtumine arstiteaduskonna komsomolibürooga (täpsem info toimetusest).

NBI

Täna ilmub ka venekeelne lisaleht. See on erinumber abiturientidele ning müüki ei tule.

Toimetaja VARJE SOOTAK

«TRÜ» Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 61 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 1168. MB-02526. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«Тарту Рийклик Ülikool» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 10 (1407) Reedel, 29. märtsil 1985 Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 2 kop.

Tempo!

«Ei ühtegi piltil» hüüate lehte lahti lüües. Pole jah. Mitte seepärast, et piltidest oleks puudus. Andku fotograafid lehetegijaile seekord andeks. Lihtsalt ei mahtunud. Ka mõne loo autor võib nördinud olla, et tema looming täna lehes pole. Ei suuda sel tempokal ajal tõepoolest kõigile autoreile vastu tulla. Lugesime ühel päeval peahoone fuajee kuulutusi ja saime neid kokku 29. On küll vist mingi tudengielu kõrghooaeg: taidlus, ringid, koosolekud .... Aprillis tulevad veel ÜTÜ konverentsid.

Julgeme arvata isegi mingit aktiivsuselainet. Millest muidu korraga niipalju ühiselamuasjust kirjutajaid. Tänases leheski on kolm lugu, neid jätkub ka järgmisse. Kuigi toimetus pole autorite mõne seisukohaga nõus ja ilmselt paljud teisedki, avaldasime artiklid parandusteta. Loodame, et neile ka vastatakse.

Lõppu mõni eriti tähtis uudis: **TRÜ mälumängurid** *võitsid pühapäeval televisioonisarjas kõrgkoolide hulgas I koha. Hüüdkem hurraa! Varsti kirjutame neist pikemalt.*

Festivalile pühendatud **fotovõistluse** *esimesed pildid on käes. Need saatis* **Kalev Jaago** *ajaloo II kursuselt. Peagi anname märku, millal üllatusauhinna kätte saab.*

Eile pärastlõunal avati ajaloomuuseumis **arhitektuurikonkursi** *võitnud tööde autoriümbrikud. I preemia kuulus Kalev Toomingale, Silvia Anslangile ja Andres Tambekile. Ruumipuudusel ei saa siin kahjuks teisi ära märkida. Püüame nii ruttu kui võimalik tulemustest lähemalt teada anda. Huvitab ju Lätte tänavale ehitatav õppehoone meid kõiki. Projekteerimise aluseks võetaksegi I preemia saanud töö. Kõiki töid saab Toomel vaadata veel täna ja homme!*

EKP TRÜ komitees

● **25. märtsi istungil võeti NLKP liikmeks üliõpilaste ametiühingukomitee esimees Ants Kull, Ardo Kubjas (mat. IV), Endla Lõhkivi (keem. V) ja Kaido Vestberg (maj. küb. IV), NLKP liikmekandidaadiks Eero Vainikko (mat. IV), Margus Lember (ravi VI) Peeter Jaanson (ravi VI), Aleksander Trummal (keem. V), Priit Teder (rmt. II), Taivo Mägi (KKT III), Johann Kukk (KKT IV) ja Heli Eigi (psüh. III).**

● **Võidu 40. aastapäeva tähistamisega seotud sõjalis-patriootliku ja internatsionaalse kasvatustöö tõhustamisest tegi ettekande komsomolikomitee sekretär Arvo Lamp.** On toimunud tähesõit, teaduskondadevahelised laskevõistlused, informiin, tulemas on üleülikooliline viktoriin, rahvaste sõpruse päevad, tähejooks, ekskursioonid lahingupaikadesse jm. Vastavat töölõiku on arutatud mitmel komitee koosolekul. Dots. Valeri Vassiltšenko soovitas rohkem kutsuda esinema ülikooli sõjaveterane ning korraldada kevadmatk Mäksale. Sõjalise kateedri juhataja Endel Hirvlaane tegi ettepaneku moodustada teaduskondades teiste kõrgkoolide eeskujul sõjalis-patriootliku töö grupid, kuhu kuuluksid selle töö eest vastutajad partei- ja komsomolibüroost, kursustelt jm. Võeti vastu otsus.

● **Arutati ka kaadriprobleeme ja kutsetaotlusi ajaloo-, bioloogia-geograafia ja füüsika-keemiateaduskonnas ning sõjalise õpetuse kateedris ja administratsioonis.**

Üliõpilaste ametiühingus

Üliõpilaste ametiühingukomitee koosolekult 21. märtsil:

● **Võidu 40. aastapäevale pühendatud üritustest tegi kokkuvõtte aseesimees Margus Kasterpalu** (fil. II). Möödunud nädalavahetusel toimus üliõpilasteatrite festival. Sel nädalal saab teoks taidlusülevaatus, aprillis tulevad rahvaste sõpruse päevad.

● **Talispartakiaadile tõmbas joone alla kehakultuurikomisjoni esimees Enn Lilienthal (KKT III).** Kõige aktiivsem oli bioloogia-geograafiateaduskond. Uue üritusena on oodata festivalile pühendatud jooksude seriaali.

● **Ühiskondliku kontrolli komisjoni tööst rääkis komisjoni esimees Uno Koppelmaa.** Komitee tegi komisjonile ülesandeks seista hea selle eest, et Ülikooli t. 20 sööklas ja kohvikus teenindataks lõuna ajal ainult ülikooli töötajaid ja üliõpilasi.

● **Teaduskondadevahelise üliõpilaste töö, olme ja puhketingimuste konkursi parimaks tunnistati majandusteaduskond, järgnesid bioloogid-geograafid ja arstid.** Kokkuvõtteid ei esitanud filoloogia- ja kehakultuuriteaduskond.

● **Üliõpilaste tervislikust seisundist möödunud semestril tegi kokkuvõtte kehakultuuri- ja tervisekomisjoni liige Tuuli Mäe (arstit. IV).** Võrreldes varasemaga on haigestumiste arv vähenenud.

● **ENSV Üliõpilasnõukogu ja KKEHM kontrollreididest ühiselamutesse ja Tallinnas toimunud nõupidamisest rääkis olmekomisjoni esimees Enn Pormeister (maj. II).**

Filmikirjutiste võistlus

VANAST JA UUEST

1984. aastal TRÜ FK ja ajalehe «TRÜ» korraldatud filmipublitsistika võistlusele laekus 6 tööd. Need olid Peep Jahilo «Kiirus ja eluväärtused» («TRÜ» nr 12), «Kunstnikumõttest kultuuritarbimiseni» («TRÜ» nr 18) ning «Kuidas jõuda endani?» («Stalkerist»); Jaanus Järsi «Nägemusest ja selle tõlgendamisest» («Põrgust» — «TRÜ» nr 17); Riho Laanemäe «Kuidas portreteerida provintsilinna?» («Amarcordist» — «TRÜ» nr 25) ja Kadri Uguri «Räägime amatöörkinost» («TRÜ» nr 7, 9 1985).

Töid hinnanud žürii (V. Kalda, V. Sootak, A. Unt, V. Loodma, J. Ruus, J. Lõhmus) otsustas, et esikoha väärilist tööd võistlusele ei esitatud. Žürii pani hinde «hää» **Riho Laanemäe** loole ja «üsna hää» **Peep Jahilo** ning **Jaanus Järsi** kirjutistele. Ära märgiti **Kadri Uguri** harrastusfilmi-jutt.

Varasemat (1976. aasta) kogemust arvestades võib FKV enamvähem kordaläinuks lugeda — tookord esitati võistlusele ainult kaks tööd, üks nendest avaldati (vt «TRÜ» 18. ja 25. juuni 1976).

FK ja ajaleht «TRÜ» kuulutavad välja uue (so kolmanda) **filmikirjutiste võistluse.** Töid saab esitada **15. novembrini** ja need avaldatakse ajalehes. Konkursist võtavad osa ka need kirjutised, mis selleks ajaks pole ilmuda jõudnud.

Kirjutada võivad kõik, kes TRÜs õpivad või töötavad või on FK liikmed. Võistlustöö avaldatakse autori nimega. Kirjutada võib kõigest, mis kinodes, klubis või koguni televisioonis näha olnud. Eelmist võistlust meenutades näeksid võistluse korraldajad meelsasti töid, milles keskendutakse ühe näitleja mängule erinevates filmides, mõne kindla lavastaja või ka operaatori loomingule. Ka kriitika kriitika oleks teretulnud. Ja miks mitte filmi luulevormis arvustada? Kõik ootamatused on oodatud!

Tulemustest teatatakse 1985. aasta lõpuks. Auhinnafond on taas 80 rubla, žürii võtab selle jagada vastavalt tööde tasemele.

Nii et taas pimedat ekraani, head filmimeelt ja kibedat kirjutamist!

Majandusteaduskonnas

tehti kokkuvõtteid kursustevahelisest sotsialistlikust võistlusest. Arvestades talvise sessi õppetulemusi, ühiskondlikku tegevust, loengutel käimist jm. tudengielu aktiivsuse näitajaid, kuulutati võitjaks **majanduskiberneetika IV kursus.**

20.—22. märtsil sai teoks preemiasõit Kääriku spordibaasi. Kolm sportlikku päeva aitasid koguda jõudu eelseisvaks pingeliseks perioodiks — pole ju enam kaugel meie viimane loeng ja viimane kevadsess.

Samal ajal kui tublimad puhkasid Käärikul oli Tartus rõõm tervitada Vilniuse ülikooli üliõpilasi. Teaduskonna ametiühingubürool viibisid külas kolleegid sealsest majandusteaduskonnast. Leedu tudengitele tutvustati Tartu üliõpilaselu ja ka Tallinnat. Kohtumise ja kogemuste vahetamise tulemuste kohta sõnas rahulolevalt meie üliõpilaste aü. büroo esimees Raivo Meerits: «Saime senisele elavale ametiühinguorganisatsiooni tööle uut hoogu.»

HELLE ÜMARIK,
maj. küb. IV k.,
teaduskonna pressisekretär

Avalik kiri keemiaosakonna komsomolisekretärile

sekretäri

ENDLA LÕHKIVI,
keemia V k.

triibuum

Kallis mantlipärija, kui loed seda kirja, oled juba kinnitatud ametisse. Sellepärast pöördun Sinu kui sekretäri poole, soovides kõnelda asjust, mis keemiaosakonna komsomolielu juhtides hinge ja mõttesse pidama jäänud.

Sa oled üks saja seitsmekümnest keemiatudengist. Kui alustasin, olin ma üks kahesajast, sedavõrd on Sinu osatähtsus juba hakatuseks suurem. Kergem Sul seepärast veel pole, pigem vastupidi. Leida aktiviste, eriti noormehi, on keeruline. Tead ju, et viimasel ajal käivad meil rahvamalevaski tüdrukud. Eks muutub ka osakonna ürituste laad. Enam ei ole hõlbus teha head spordipäeva, puhkeõhtut, vaidlusringi vms. Ega peagi lihtne olema ja uusi võimalusi leiad Sa kindlasti — pedagoogiline rühm hakkabki vist ilmet võtma. Äkki saad jalad alla keemiapropaganda grupile ja elavdad soikujäävaid sidemeid vennasvabariikide keemiaüliõpilastega (hiljuti Kiievist ja Leningradist saadud kirjad ootavad juba Sinult vastust). Taidluse taaselustamine teeb arvatavasti pikka aega peavalu, sarnane on seis ka teistes teaduskondades. Taidlus peab minu arvates tulema seesmisest teha- ja õeldatahtmisest. Kui seda parajasti pole, kas maksab siis nõudlikkusega liialdada. Muidugi, kui juba midagi tehakse, tuleb küll heatahtlik-kriitiline pilk peale visata.

Küllap oled minuga nõus, et kõige enam tuleb hoida traditsioone, neid üritusi, kuhu toome või võiksime tuua oma keemikute lipu: rebaste õhtud, ÜTÜ üritused, kevadised kohtumised osakonna juhtivate õppejõududega... Keemikute oma-osakonnavaimu tuleb hoida. Sünnib see just neis üritustes, välja lööb mujal, seal, kus vaja osakonna hea nime eest seista. Mõtle vahel, kas sellega on ikka kõik korras.

Tegelik keemikutunne tekib kursusel igas inimeses eraldi ja kursuses korraga — loengul, praktikumis või seminaril. Oled ehk märganud, et pärast seda kui hakkasime kursuste aktiividelt tehtu üle aru pärima, on mõni kursus elavamaks muutunud. II kursusel oli alles suusapäev. Ka teisi ei saa kuidagi kiitmata jätta: I kursuse ühiselamu ettevõtmised, V kursuse stiilipeod (nagu hiljaaegu maha mängitud N oblastilinna teaduskonverents), võib-olla sündisid need väsimusest suurtest üritustest, kindlasti oli oluline ka soov arvestada iga tudengi tahtmisi.

Pöördun tagasi üleosakonnalise poole juurde. Algul oli juttu, et osakond on väike. Arvestama peab aga ka õppejõududega. Hoia nendega häid suhteid, nõu ja abi läheb ikka tarvis ja proovi neid, eriti nooremaid nende seast, otse oma tudengitegemistesse kaasa kutsuda, keemikuil on alati nii kombeks olnud.

Kellega Sa lausa oled kohustatud tihedalt suhtlema, on ülikooli komsomolikomitee, eriti sekretärid ja asesekretärid. Sealjuures ära lase endale siiski liiga teha. Mõeldamatu on lubada viie kursusega osakonnalt nõuda sama, mida nõutakse 30 kursusega filoloogia- või veel suuremalt arstiteaduskonnalt. Vahel jääb selline erinevus teaduskondade vahel märkamata nagu seegi, et Sinu põhiliseks töötegemise kohaks peaks ikkagi jääma oma osakond. Paraku kaob suur osa aega ja energiat aruannetesse ja istumistesse mitmetel alati mitte just hästi läbimõeldud koosolekutel, õppustel jm.

Kui tuled väsinuna ja süngelt sääraselt istumiselt oma aktiivi — keemikute sekka, tunned tõesti, et ümber on «omad», iseenesest hakkab kõik laabuma. Sellepärast peakski rohkem mõtlema osakonna aktiivi liikmete tunnustamisele, peaks võtma üht-teist ette ainult nende inimeste jaoks, kes iga päev aitavad vedada Sul keemiaosakonna komsomolivankrit.

Ära võta seda kirja kui tegevuse juhist või käskude-keeldude rida, tegevusjuhise ja käsud-keelud pead enda jaoks ise leidma. Mina püüdsin vaid edasi anda need mõtted, mis poolteiseaastasest tööst keemiaosakonna komsomolibüroo sekretärina on minu jaoks praeguseks välja settinud. Võib-olla mõne aja pärast, kui vaatan tehtule eemalt, näib paljugi teisiti olevat, võibolla paneksin rõhud siis hoopis muule, näeksin komsomolitööd arukamalt ja üldisemalt. Praegu olen ma veel liialt selle sees ning antagu mulle seepärast mõned väärratused andeks.

Soovin Sulle, keemiaosakonna komsomolijuht, palju energiat, muu tuleb siis isegi, ja jään huviga jälgima, kuhu suundub keemiatudengite komsomoliorganisatsioon.

Komsomolikomitees

● **Komsomolikomitee 26. märtsi istungil võeti ÜLKNÜ liikmeks Anne Talfelt (ingl. fil. III) ja Anu Praakli (õig. I). NLKP liikmeks astumiseks said soovituse Ovanes Sarkisjan (spordimed. VI) ja Tiina Ööpik (farm. V), liikmekandidaatideks soovitati Mallor Kruus (ajal. V), Sulev Ulp (arstit. IV) ja Tarmo Kinkar (rak. mat. IV).**

● Arutati Karin Pütsepa (e. fil. III) ja Tiina Rebase (farm. V) personaalküsimust. Mõlemale avaldati noomitus koos arvestuskaardile kandmisega komsomolipileti kadumise pärast. Ühiselamu sisekorraeeskirjade jämeda rikkumise ja üliõpilasele ebaväärika käitumise pärast karistati ajaloo I kursuse üliõpilast Ivi Parmast valju noomitusega arvestuskaardile kandmisega.

● **Kuulati ära füüsikaosakonna komsomolisekretäri Ülo Madissoni aruanne ülikooli 28. komsomolikonverentsi otsuste täitmisest.** Leiti, et büroo peaks tõhustama otsuste elluviimist ja organisatsioonilist tegevust.

● **Pressisektori tööst informeeris sektori juhataja Imbi Ernits (žurn. II k.).** Sedagi töölõiku tuleb elavdada, sest pressisekretäre pole leitud veel mitte igas teaduskonnas.

● **Spordisektori aruande** puhul rõhutati, et suurem peaks olema osavõtt rahvaspordiüritustest. Kehvematena mainiti filoloogе ja ajaloolasi.

Tudengilaul? — Ühiselamulaul!

15. märts. Reede. TRÜ klubi. Mängijad-lauljad pille-hääli häälestamas. Neid on 40. Žürii (esimees T. Leinatam) tormab — viimased hindamiseelsed ettevalmistused. Täissaal ootusärevalt nihelemas. Siit-sealt kuuldub summutatud hääli: «Algab, algab...». Kustub valgus. Avaneb eesriie ja...

Tudengilaul '85 võib alata.

Klubi kunstiline juht Anneliis Moss: «Aastad ei ole vennad. On paremaid, on halvemaid. Tänavuse arvame murranguliseks. Teile teada-tuntud esinejaid on asendamas uued.»

Murranguline aasta. Tõesti. Uued näod, uued mõtted, uued on helindidki. Kohati tundus, et liiga uued. Või liiga värsked? Muusika tehnilisse esitamisse pole aeg paraku suuri korrektiive teinud. On hea (aus) ning halb (võlts) esitus. Hetketi võiski «nautida» ehk liialt uut ja originaalset häält või pillikõla. Värisesid näpud suurest erutusest? Hääl?

Žürii liige Margus Kasterpalu: «Hääl, näpud küll, aga ka mõte kippus värisema.»

Oleme väsinud? Polegi mõtet suurt pingutada, niikuinii keegi ei kuula? Kuulati ja väga pingsalt, kuid oodati rohkemat.

Ehk ei olegi meil midagi öelda (Võrdsed), või siiski on, aga parem ja lihtsam (või arusaadavam?) kõik naljaks pöörata («Võrdsed», «Solanzara»)?

Ideega siiski välja tuldi, aga see kippus vägisi tehniliselt nõrka esitusse ära kaduma (ansambel «Tüüverpoom ja fokkmast», **Piret Tisler, Mäidu Roosipuu**).

Oma mõtte laulis publikusse **Reet Varts** (ingl. fil. V). Kui iseloomustada kolme sõnaga: rahu, siirus, lihtsus. Korralikku klaverimängu toetamas õrn ja ilus hääl. Teenitult parima vokalisti preemia.

Alar Sünter (biol. II). Mees, kes tuli, nägi ja võitis. Võitis oma iseolekuga, isepäise, ainult endast kantud tõsidusega. A. Sünter ei eksponeerinud ennast, ei surunud ennast peale. Vahesein publiku ja A. Sünteri lõõtsamängu vahel kulus niivõrd õhukeseks, et vaimusilmas nägin juba polkat keerutavaid paare saalis.

A. Sünter: «Olen pärit Saaremaalt. Ei-ei... Külast. Põhiliselt mänginud ikke tantsuks. Pulmades.» Lõõtsast (või kortsust) paiskus tol reedesel õhtupoolikul ikke kena annus ehedat optimismi, meie nii äravaevatud ja virisemislembeiisse «tudenglaskonda».

Optimistlikult vaatas tulevikku, ehkki teise kandi pealt, **õigusteaduskonna II kursuse eksperimentaalkoor.** P. Tuhmanovi/J. Jevtušenko meloodiline «Meie suur perekond» jäi kõlama. Mõtted kandusid sellesuvisesse Moskvasse — üliõpilasfestivalile. Hämmastas, et ühe kursuse piires on võimalik igati musikaalne koor organiseerida. Järeldused jäägu nende teha, kes tänavu pilli üldse põõsasse viskasid.

Pilli viskas põõsasse ja puges ise ka sinna kogu I kursus?! Sügisene taidlusfestival väsitas? Preemia pälvis õigusteaduskonna koor parima teksti eest. Lisaksin: keerukaima teksti eest. Terve pikk laul ladina keeles! Aru ei saanud, aga seda huvitavam. Tol õhtul esines kaks koori. «Koorilaul pole kooris laul!» Umbes nõnda, veendunud oma tões, laulis **geograafiaosakonna II, III ja IV kursuse ühendnaisoktett «Solanzara».** Paroodiaga on üks kummaline lugu: ta vananeb kohe pärast esmaesitust. Kõik laulud olid head, aga teine ja kolmas laul suurt esimese stiilile ja nippidele juurde ei lisanud. Norida võiks ka lavalise liikumise üle — kui liikuda (liigutada), siis juba kõik ja sünkroonis. Välja elas «Solanzara» küll, aga mõnel lauljal kippus sisseelamisega esitatavasse raskusi olema. **Ain Vellaku** (geogr. IV) kontsertmeistri ja lauluseadja töö vääriks eraldi tähelepanu. ««Solanzara» üllatas?» T. Leinatam: «Kindlasti. Temale ka tänavune laulukonkursi üld- ja üllatuspreemia.»

Tundub, et kui esinejal (esinejatel) pole midagi ütelda, siis ta (nad) püüab(vad) iga hinna eest tõestada, et neil siiski on midagi öelda. Saali poolt märkame aga sel juhul pahatihti mõttetut pingutatust ja tühikargamist.

(Järg 3. lk.)

(Algus «TRÜs» nr. 4—8)

Nii algas mulle sõda

Liidia Anikina

LENINGRAD

Haigla nagu haigla ikka. Korralik ravi. Käisin oma haavatud käega regulaarselt sidumisel. Käsi paranes, kuid nüüd andsid end tunda uued hädad. Valutama hakkas kõrv. Tõusis palavik, kael tursus üles, õlg tegi valu. Nende hädadega saadeti mind eriravile Bronitskaja tänava kõrvanina-kurguhaiguste sõjaväe erihaiglasse. Siin opereeriti mind ja kild võeti välja. Opereeris otorinolarüngoloog professor Petrov.

Leningradi blokaad oli algamas. Vaenlane pommitas õhust ja tulistas maalt. Haigla personal ei lasknud end sellest segada. Opereeriti ka tulistamise ajal, mil haigla tugevad seinad vabisesid lähedal lõhkevatest mürskudest.

Kui kõlas häiresignaal, teatas diktori hääl valjuhääldajatest linna pihta suunatud suurtükitule algusest. Elektrivalgus kustus. Patsiendid läksid hanereas ilma mingi paanikata pommivarjendiks kohandatud keldrisse. Kõndivad haiged mässisid ennast haiglatekkidesse ja liikusid piki koridore sussidega sahistades. Raskelt haavatuid kandsid kanderaamidel kõik medtöötajad — alustades sanitaritädikestest kuni lugupeetud kirurgideni. Keegi ei hoidnud sellest tööst kõrvale. Häire lõppemise järel kanti haavatud palatitesse tagasi. Ja nii mitu korda ööpäevas.

Varjendis oli õhkkond küllaltki närviline. Asusime intensiivse tulistamise rajoonis, kus naabermajad said mitu otsetabamust. Kartsime, et mõni pomm või mürsk võib ka haiglat tabada, mattes meid kõiki rusude alla.

Ka toidu osas andis blokaad ennast peagi tunda. Leivaportsjonid vähenesid järsult. Ei saanud enam võid ega suhkrut. Haiglapersonal rääkis lähenevast näljatalvest.

Tervise poolest oleksin võinud juba haiglast lahkuda, kuid kuhu minna võõras suurlinnas, kus mul ei olnud ühtegi sõpra ega tuttavat? Seepärast lubati mul esialgu haiglasse jääda. Aitasin jõudumööda sanitare, päevas triikisin ja kerisin rulli sadu meetreid sidemeid. Ajapikku leiti mulle mingid külma ilma jalatsid ning ülerõivad, millega võis tänaval liikuda. Sain Eesti NSV esinduse aadressi ja mul soovitati minna sinna maad kuulama. Veel öeldi, et kui sealt ei aidata elujärje peale, siis tulgu ma kõhklematult tagasi.

BLOKAADIS

Eesti esindus asus südalinnas lisaku peakiriku läheduses hotell «Astoria» ühel korrusel. Esinduse töötajad võtsid mind lahkelt vastu. Mulle anti toidukaardid ja talongid tööstuskaupade ostmiseks. Vist ka raha — seda enam ei mäleta. Aga mida teha talongide ja rahaga, kui kaupluste riiulid olid tühjad, aknad ja ukseavad kaetud liivakottide virnaga! Vaid üksikutes poodides leidus veel mingit kaupa. Mul läks korda osta soojad nahktallaga viltsaapad, paraku ainult ühe jala tarvis.

Kuid sõduripluusi taskus oli Eesti esinduse suunamiskiri ühe laevaremonditehase tuletõrjekomando telefonijaama. Tehas täitis sõjaväe tellimusi ja selle pääslas kontrolliti minu merevees liigunenud passi vägagi umbusklikult. Umbusuks oli ka põhjust: alaline elukoht okupeeritud Eestis, lisaks sellele kahekordsed templid, sest vees laialivalgunute kohale olid löödud uued. Lõpuks lasti mind tehase territooriumile ja vormistati tööle tuletõrjekomandosse. Andsin oma toidukaardid tehase kontorisse, et mind võetaks ühistoidule. Toiduaineid sain tuletõrjujate normide järgi, mis võrdusid eesliinil võitlejate omaga. Eluase lubati tehase ühiselamus. Vabu kohti ei olnud ja mul tuli magada parajasti valves olevate seltsimeeste voodis. Hea seegi, et komandant leidis mulle ööbikapi.

Tehas asus Ohta rajoonis Neeva jõe läheduses, mitte just kaugel eesliinist. Mitme meie tuletõrjuja kodud Leningradi eeslinnades olid sakslaste käes. 1941/42. aasta talv oli erakordselt külm. Veetorud külmusid, mistõttu isegi joogivee muretsemine oli tõsine probleem. Elanikud tassisid vett Neevast ja Fontankast. Külmast blokaaditalvest on meelde sööbinud järgmine pilt: ligemale kaks tuhat neidu — kommunistlikku noort annab Neevast leivatehaseni elava ketina käest kätte veeämbreid. Nad on nii paksult kui vähegi võimalik riides. Ämbritest väljaloksuv vesi muudab vattkuued peagi jäätunud soomusrüüks. Seda tehakse ühiskondliku tööna — tüdrukud tulevad veeahelikku pärast pikka päevatööd ja töötavad siin kuni öö saabumiseni. Järgmisel varahommikul veavad nad öösel küpsetatud leiva kelkudega kauplustesse. Nende tee viib mööda tänavaid, kus majaseintele on suurte tähtedega kirjutatud: «Kodanikud! See tänavapool on suurtükitule ajal eriti ohtlik!» Eelistati neid tänavaid, mille majadel leidus tihedalt silte: «Pommivarjend asub keldris». Suurtükituli linnale oli tavaline. Tööle minevatel leningradlastel tuli sageli oodata 2—3 tundi varjendis, enne kui võis edasi minna. — Istuda, oodata ja loota, et vaenlase mürsud seda maja ei taba.

Esimesel blokaaditalvel oli Leningrad peaaegu täielikult ilma elektrivooluta. Sellele vaatamata linn elas ja võitles. Kindlaksmääratud ajal anti pisut voolu leivatehastele ja Smolnõile. Kord kuus sai elektrit Vassili saarel Esimesel liinil Tutškovi silla juures olev saun.

Tikud lõppesid peagi ja tuld õpiti hankima tulekivi abil — lõid vastu tulekivi, sädemed langesid vattkuuest väljatõmmatud puuvillatükikesele ja leek oligi käes. Küttevarud linnas olid lõpukorral. Elanikele andsid kasinat soojust omatehtud plekkahjud (buržuikad), mille plekist suitsutoru juhiti õhuakna kaudu välja. Küttematerjalina kasutati mööblit, raamatuid, purustatud majadest toodud lauatükke ja pilpaid.

Masendavalt oli muutunud Leningradi välisilme. Osa otsetabamusi saanud maju seisis varemeis, tänavaid armistasid mürsulehtrid. Paljude majade aknad ja paraaduksed olid purunenud ja nende tühjad avad kaetud vineeriga. Majade välisseinad olid täkitud sadadest mürsu- ja pommikildudest. Muutusid ka inimesed. Algul kannatasid nad alatoitluse, hiljem juba lausa nälja käes. Düstroofiat ei peetud mingiks haiguseks, sest peaaegu kõik leningradlased olid düstroofikud. Surm oli paljudele nälgijaile möödapääsmatu ja õnneks kerge. Düstroofikud ei tundnud enam valu — surid vaikselt, otsekui magama jäädes. Nende elu oleks võinud päästa tükk leiba, mõni tükk suhkrut, sibul või küüslauk, kuid kellelgi ei olnud enam toidu ülejääke.

(Järgneb)

1988—100 aastat lektiinide avastamisest Tartu ülikoolis

Lektiinideks e. aglutiniinideks nimetatakse enamasti taimse päritoluga valke ja glükoproteiine, mis on selektiivselt võimelised endaga siduma («ära tundma») raku pinnale lokaliseerunud süsivesikuid sisaldavaid polümeere. Viimase 15 aasta jooksul on huvi nende ühendite vastu nii biokeemikute, bioorgaanikute, immunoloogide ja mitmete teiste teaduste esindajate hulgas tohutult tõusnud. Selgub, et lektiinide abil saab uurida normaalse raku ja vähiraku erinevusi, eristada veregruppe, lahendada mitmeid immunoloogilisi probleeme jne. jne.

Esimese lektiini — riitsinuse seemneist eraldatud ühendi — ritsiini avastamisest möödub 1988. aastal sada aastat. **3. märtsil 1888 esitas Tartu ülikooli aulas Hermann Stillmark oma uurimistulemused doktoritöös «Ueber Ricin, ein giftiges Ferment aus den Samen von Ricinus comm. L. und einigen anderen Euphorbiaceen».** Oponentideks olid professorid B. Körber, M. Runge ja R. Kobert. Stillmark töötas välja ritsiini eraldamis- ja puhastamismeetodi, uuris aglutineerivat toimet vere suhtes ning aine toksilisust katseloomadel. Ritsiin oli esimene puhtal kujul saadud valguline toksiin.

Teine lektiinide valdkonda kuuluv uurimus oli **Heinrich Hellini** 1891. aastal kaitstud doktoritöö «Der giftige Eiweisskörper Abrin und seine Wirkung auf das Blut». Oponentideks olid professorid W. Koch, R. Kobert ja R. Thoma. Hellin selgitas troopikas kasvava puu *Abrus precatorius*'e seemneis esineva toksiini abriini toimet verele ja selle toksilisust. Mõlemad doktoritööd tehti farmakoloogia instituudis prof. **Eduard-Rudolf Koberti** (1854—1924) juhendamisel, kes oli instituudi direktoriks 1886—1897. R. Koberti teened mõlema valgulise toksiini uurimisel on väga suured, nagu märgib Paul Ehrlich, ning tänu Koberti initsiatiivile hakkas Mercki firma Saksamaal tootma ritsiini ning abriini «vajaliku puhtusastmega ja nõutavas koguses». Seega oli uurijatele kaks ülitähtsat ainet kättesaadavaks tehtud. Arenev immunoloogia vajas puhtaid valgulisi toksiine ning tänu Tartu ülikooli farmakoloogia instituudis tehtule olid need nüüd olemas. Ritsiini ning abriini alusel said võimalikuks **Paul Ehrlichi** klassikalised immunoloogiaalased kvantitatiivse iseloomuga tööd, mida kroonis 1908. aastal talle antud Nobeli auhind.

1988. aasta pole enam kuigi kaugel ning seetõttu on praegu viimane aeg mõelda, kuidas seda väärikalt tähistada. On kuulda hääli ja soove, et tähistada lektiinide avastamise 100. aastapäeva rahvusvahelise sümpoosiumi või konverentsiga. Või siis vähemalt üleliidulisega. Ja muidugi ikka Tartus. Nii et asjaomastes ringkondades tuleks selle üle aru pidada ja lektiinidega tegelejail, nii ülikoolis kui mujal, oma arvamust avaldada.

TULLIO ILOMETS,
PEETER TOOMIK

Meil on seni väga vähe teada ülikooli Farmakoloogia Instituudis peaaegu 100 aastat tagasi kahe valgulise toksiini — ritsiini ja abriini kohta tehtud põhjapanevate uurimuste autorite H. P. Stillmarki ja H. Hellini elust ja tegevusest.

H. P. Stillmark sündis Pensas 10. juulil 1860 arsti peres. Isa Berthold Stillmark (1872—1882) oli lõpetanud 1839. aastal Tartu ülikooli ning töötas arstina Pensas kuni 1872, mil naasis Tallinna, kus elas surmani. Hermann Stillmark õppis 1812—1880 Tallinna Toomkoolis ning 1880—1887 arsteteadust Tartu ülikoolis. 1888. aastal kaitses doktoriväitekirja ning asus samal aastal arsti kohale Märjamaal. 1890—1895 tegutses kihelkonnaarstina Helmes ja hiljem kuni surmani 1923. aasta juulis Pärnus, olles nii praktiseeriv arst kui ka Pärnu linna vangimaja arst, 1915. aastani «Waldhofi» tselluloosivabriku arst ning Pärnu kitsarööpmelise raudtee jaoskonnaarst.

1888. aastal abiellus ta Elisabeth Stillmarkiga, kelle isa Maximilian Georg Stillmark (1839—1904) oli lõpetanud 1860. aastal Tartus õigusteaduskonna (kaitses 1875 kriminaalõiguse magistri kraadi). Töötas Tartus politseivalitsuses ning 1878—1894 oli Tartu linna sekretär.

Elisabeth Stillmarki vanaisa Alexander Theodor Stillmark (1804—1866) oli lõpetanud 1825. aastal Tartu ülikooli ning töötanud Tartus notarina ja riigivalduste inspektorina.

1889. aasta juulis sündis Hermann Stillmarki perekonnas poeg Werner Barthold Maximilian, kes Pärnu saksa gümnaasiumi lõpetamise järel õppis 1907—1911 Tartu ülikoolis ajalugu ning kaitses hiljem doktorikraadi. Tegutses mitme gümnaasiumi direktorina ja õpetajana. 1939 siirdus Saksamaale ning suri Posenis 1941. aastal.

Hermanni vennad Alexander ja Friedrich lõpetasid samuti Tartu ülikooli (majanduse ja juura alal).

Hermann Stillmark tegeles arstiameti kõrval jõudumööda ka teadusliku uurimistööga ning avaldas Peterburi ja Viini meditsiinilistes ajakirjades mitmeid uurimusi, sealhulgas ka mudaravist.

Pärnus elas ta oma majas, mis asus tollases Kuninga tänavas 11.

Heinrich Hellin sündis Varssavis 1865. aastal juudi soost vabrikandi pojana. Alghariduse sai ta kodus ning seejärel lõpetas Varssavis gümnaasiumi. 1883. aastal astus ta Varssavi ülikooli, kuid tuli 1884. aastal üle Tartu ülikooli arstiteaduskonda, mille lõpetas 1890. 1891. aastal kaitses doktoriväitekirja.

Tartu ülikoolis õppis ka tema vend Denis Hellin (sünd. 14. 07. 1869. a.), kes kaitses siin samuti doktoriväitekirja. Oli hiljem meditsiiniprofessor Poolas (Free University of Poland).

Heinrich Hellini kohta on meil senini õnnestunud väga vähe andmeid saada.

MARGIT PÄID,
TRÜ ajaloo muuseumi
vanemteadur

Autasustamisi

Kauaaegse kohusetundliku töö ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest autasustati meie KKEHM aukirjaga 50. sünnipäeval teaduskonnasisehaiguste kateedri juhatajat prof. **Vello Saluperet**, botaanikaaia vaneminseneri **Jaan Tänavotsa** ja vanemtöödejuhataja jaoskonna vaneminseneri **Kiira Taljat.**

Tänu

ENSV KKEH Ministeeriumi käskkirjas avaldati rahvusvahelise naistepäeva puhul kiitust eduka töö ja agara ühiskondliku tegevuse eest insener Raissa Sorile ja vanemlaborant Hilja Nammile. Kiituse ja preemia osaliseks said kaadriosakonna juhataja Asta Liivak, tõlk Nelli Kim ja köitja Leida Järvet.

Rektori käskkirjas pälvisid õnnitluse ja tänu tulemusrikka töö eest oma 50. sünnipäeval kateedrijuhataja prof. **Vello Salupere**, vanemõpetaja **Saima Aron**, pearaamatukoguhoidja **Hilja Käsper**, peabibliograaf **Linda Kivistik**, sektorijuhataja **Kiira Kahu**, vaneminseneerid **Kiira Talja** ja **Jaan Tänavots**, insener **Leonhard Laht**, vanemlaborant **Imbi Talvik** ja lukksepp **Voldemar Püttsepp** ja 60. sünnipäeva puhul preparaator **Valeria Laas.**

Kauaaegse kohusetundliku töö eest avaldati tänu seoses pensionile jäämisega vanemõpetajale **Nelli Kullile** ja vanemlaborandile **Aino Raisile.**

Nägemise tervishoiu harulabori 10. aastapäeva puhul pälvisid kiituse labori teadusjuhendaja prof. **Leo Schotter**, vanemteadurid **Õie Mandel, Ants Kaasik** ja **Silvi Jänes** ja **vanemlaborant Rimma Andrejeva.**

Aktiivse osavõtu eest rütmivõimlemise üleliidulisest seminarist avaldati tänu **professoritele Atko Virule ja Toomas Karule, dotsentidele Ivo Okkile, Uno Sahvale, Rein Tormile ja Ethel Kudule, vanemõpetajaile Linda Martisele ja Liidia Uustalile ning nooremteadur Helle Varrikule.**

Jaanuaris toimus **I üleliiduline näitus-sümpoosion «Feromoonid, nende teaduslikud alused ja kasutamine».** TRÜ orgaanilise sünteesi labor ja orgaanilise keemia kateeder koos tarbekeemia tootmiskoondisega «Flora» esitasid näitusele feromoonide reaktsiooniskeeme, näidiseid, tootmistehnoloogia, kahjurite feromoonpüüniseid. Läbirääkimistel feromoonide kasutamise ja tööstusliku tootmise teemadel osales orgaanilise sünteesi labori juhataja keemiakandidaat Toomas Rodima.

Näituse organiseerimiskomiteelt saabunud kirjas tänatakse TRÜd eksponaatide eest, samuti abi eest näituse organiseerimisel ning konsultatsioonide eest.

Võõraid mõtteid mõeldes

Kellele lüüakse hingekella?

Kirjandusest seekord juttu ei tule. Tuleb ühiselamust (jälle!). See olevat praegu kõige lihtsam viis honorari saada. Kirjutavad (räägivad) sellel teemal igatahes kõik, nii et vaevalt asi ainult honoraris on. Skeptikud muidugi ütlevad, et see on ainult tühi töö ja vaimu närimine, kuid tundub, et seekord buum (?) nii kergesti ei möödu.

20. märtsil toimus Tallinnas KKEHM Kõrgkoolide Valitsuse ja ENSV Üliõpilasnõukogu ühine nõupidamine. Kohal olid ka ELKNÜ Keskkomitee, rektoraatide, komsomoli- ja ametiühinguorganisatsioonide esindajad ning majavanemad. Ühesõnaga kohal oli vägagi soliidne kvoorum. Tudengite osas oli kõige suurem TRÜ esindus, ja mitte ainult toole täitma. Mägesid paigast just ei nihutatud, aga jää saadi liikuma. Kuid mis sellest ikka kirjutada — ühikaelanikku sellega ei toida. Koosolekuid on ennegi peetud ja otsuseid vastu võetud. Pealegi on pealinn kaugel ja post liigub aeglaselt. Sellepärast ronigem oma mätta otsa tagasi ja Tallinna nõupidamisest vaid niipalju, kui see möödapääsmatu on.

Kes on süüdi?

Oleneb kelle arvates, aga vähemal või rohkemal määral jagub süüd paljudele — ÜLIÕPILANE tuleb ja läheb. Teoreetiliselt jätkub teda viieks aastaks, tegelikult vähemaks. Tulevase kõrgharidusega inimesena ta muidugi päris barbar ei tohiks olla. Kui aga võtta sanitaarsõlmi elamiskultuuri taseme näitajana, siis... Olgu sellega kuidas on, aga peremeest tudengist ei saa. Uus aasta ja uus tuba — nagu rändaja perekond. Õieti mis seal aastast rääkida — talviseks vaheajaks korja oma kodu kokku ja pakiruumi hoiule, kaugõppur tahab ka ühikas peremehetseda — kodu kaugel ja pere ka.

KOMANDANT tuleb kella 8-ks ja läheb kell 17. Teoreetiliselt jätkub teda tööajaks, tegelikult mitte. Materiaalselt vastutava isikuna peab ta hea seisma inventari, aga mitte ühikaelanike huvide eest. Need võivad olla auasjaks, eralõbuks või tihti hoopis võõras mure. Nii et üldiselt ei sobi ka komandant ühikasse peremeheks, sest südametunnistusel amortisatsiooniaega pole, ei nõua seda eeskirjadega ega kontrolli komisjonidega.

MAJANÕUKOGU on paberil, tegutseb parimal juhul ainult majavanem. Teoreetiliselt jätkub teda igal ajal igale poole, tegelikult ainult valimistele ja nõupidamistele. Tema peaks olema ühika peremeheks, aga ... Kuni majanõukogu ei saa õigust käsutada prääniküid ja piitsa, on ta vaid instantsiks pabereid määrima ja pähe saama.

Patuoinaks ei saa teha ka majandusosakonda ega komsomoli- või ametiühinguorganisatsiooni olmesektorit, kuigi süüd jagub neilegi. Ent ei saaks neist ka peremeest ja nii see peitusemäng käib...

Aeg maha!

● **Millisena te kujutlete ideaalset ühiselamut?**

«Selle kohta on mul selge pilt. Ideaalne ühiselamu on nagu 5-toalise korteri magamistuba. Ülikool on ju nagu suur pere. Tööruumid on meil auditooriumid, laboratooriumid; külaliste jaoks ja lõbutsemiseks on klubi; külaliste kostitamiseks — kohvik; sportimiseks — võimla. Ühiselamu on magamise jaoks!»

Komandant A. Sults
(«TRÜ» nr. 7, 7. märts 1968)

«Lugu 5-toalise korteri magamistoast, aga kus on ülejäänud 4 tuba? Ei ole ju mõeldav, et ma kutsun oma sõbra endale külla klubisse. Vestlen seal temaga ja palun ta lauda, vabandades, et laud on küll teises linna otsas, kohvikus, aga vahest külaline on nii lahke ega pane pikka. vahemaad pahaks...»

Üliõpilane R. Kaasik
(«TRÜ» nr. 8, 15. märts 1968)

● **Millega TRÜ ühiselamute elus ja korras olete kõige vähem rahul?**

«Sellega, et paljudele üliõpilastele ei ole ühiselamu veel saanud omaks koduks; et nad ei hoolitse ise selle eest, et ühiselamus valitseks kord, rahu, puhtus; et nad ei võitle korrarikkujate vastu; ei hoia üliõpilastele ülikooli poolt kasutamiseks antud ruume ega varasid; et mõnedes ühiselamutes töötab nõrgalt üliõpilaste nõukogu, kes peab olema ühiselamus täielik peremees.»

Rektor F. Klement
(«TRÜ» nr. 16, 17. mai 1968)

● **Mis teha?**

Me võime edasi kirjutada artikleid ja kui buum läbi saab, siis lihtsalt südant valutada. Me võime alati ennast õigustada ja teisi süüdistada. Me võime oma käed puhtaks pesta ja öelda, et üppuja päästmine on uppuja enese asi. Me võime ka peitusemängu lõpetada ja istuda ümmarguse laua taha, nii halduspro rektor, prodekaanid ja ühiselamute komandandid kui ka majavanemad, komsomoli ja aü. olmesektorite ning pressi esindajad. Ainult nii võib kokkuleppele jõuda, mis võimalik, mis mitte. Sellisel arupidamisel pole küll ühtegi juriidilist garantiid, aga ehk maksab veel aumehe nimi ka midagi. Kui igaüks teab ja täidab oma rida, siis on ehk võimalik ka ametkondlikest raskustest ja sissejuurdunud halbadest traditsioonidest üle saada.

ÜLO VELDRE,
žurn. I k.

Kas ronime edasi?

Tahaksin tõstatada ühe probleemi, mis ärritab ja tekitab negatiivseid emotsioone **Leningradi mnt.** 27 elanike seas. Selleks on siinsete üliõpilaste hulgas lausa naljanumbriks muutunud lift. Millal on tudengile lift kõige vajalikum? Loomulikult siis, kui tal on kiire või kui ta on kottidega koormatud. Kahjuks töötab ühiselamu nr. 7 lift neid vajadusi ignoreeriva töörežiimiga.

Arvestades üliõpilaste elurütmi, kus päev venib üle keskööd ja uneaeg kipub lühikeseks jääma, on tavaliselt kiire hommikul, et kella 8ks õigel ajal kooli jõuda. Kahjuks pannakse lift tööle alles pärast kella 8, siis, kui enamik rahvast istub juba koolipingis. Nii tulebki tudengil hommikuti kasutada oma jalgu ja mõnikord kaks astet korraga võttes trepist alla hüpelda.

Kogemused näitavad, et kõige tühjem ja vaiksem on ühiselamu päeval. Sel ajal on tudeng koolis või raamatukogus, tegeleb spordi või muude huvialadega. Koju jõuab ta harva enne kella üheksat õhtul. Selleks ajaks on lift aga juba aegsasti välja lülitatud (viimasel ajal tehakse seda kell 20—20.30) ja päevasest rahmeldamisest väsinuna peab oma viimaste jõuvarudega raske tõusu ette võtma. Võib ju öelda, et trepironimine on eriti noorte neidude figuurile kasulik. Tavaliselt treenib selline pingutus ainult jalgu, aga lihaselised sääremarjad pole tänapäeval tütarlaste juures enam mingi iluasi.

Pühapäeva õhtuti tulevad tudengid oma ema hoolitseva käega pakitud tohutu suurte toidumoonakottidega kodunt. Sellist raskust ülemistele korrustele vedada pole naljaasi. Lift ei töötanud ka augusti lõpul, septembri algul, kõige kibedamal kolimise ajal. «Lift võidakse üle koormata,» olid komandandi enda sõnad. Aeg-ajalt tulevad üliõpilastele laupäeviti-pühapäeviti külla vanemad. Vahel on lausa piinlik neid trepil treenimas ja raskelt hingeldamas näha.

Tõepoolest, komandant pole kohustatud vastutama lifti korrasoleku eest ajal, mil liftiremonditöökojas pole valvet. (Nagu selgus, töötab valve kella 8—21ni, kaasa arvatud laupäev.) Kuidas on siis võimalik, et kõrvalühiselamus liigub lift ööpäev läbi ja isegi puhkepäeviti. Tekib küsimus, milleks on lifti üldse vaja, kui ta töötab ainult kõige liikumisvaesemal ajal. Muidugi on siin ka teatud positiivne külg: mida harvemini lifti kasutatakse, seda vähem on võimalusi selle rikkiminekuks.

PILLE PENTEL,
geogr. II k.,
teaduskonna pressisekretär

Tudengilaul? — Ühiselamulaul!

(Algus 2. lk.)

VIA «Võrdsed» mängisid suurt mõtet! «Aa' kas oligi suurt mõtet?» tahaksin hüüda. Punk-musa järellainetus? Tahtmatult meenub meie punk-täht muusikas, kelle liider kord lausus: «Me mängime teadlikult halba muusikat.» Aga nad tegid seda tehniliselt hästi, absurdilähedase põlemisega. VIA «Võrdsed» mängisid ka halba muusikat, aga esitasid samuti halvasti. Tulla konkursile niisama millegagi lööma... Ehk ei olnud ansambli parim päev?

VIA «Võrdsed», duo M. Linnart ja P. Panov; M. Roosipuu — viisid mind mõttele, et miks mitte korraldada tuleval aastal ühiselamulaulu konkurss. Ühiselamulaul — 86! Arvan, et osavõtt peaks olema rohkearvuline. Samuti tuleks määrata spets organ, kes kontrolliks ja selgitaks välja ühe või teise esineja osavõtu ühest või teisest konkursist. Tulemas on «Tudengilaul-86.» Ootama jäädes seda päris õiget (mitte enam murrangulist) tudengilaulu aastat, ja kohe lootustega[1] hinges

KALEV KUDU,
žurn. I k.

[1] «Tudengilaulu-86» juhataks sisse M. Kasterpalu väljaspool konkurssi esitatud laul ja mäng. Sellest ka minu lootus TUDENGILAULU-86!

Õnne, kunstilooring!

Elegantne Nofretete profiil juhatab üliõpilasi kunstilooringi üritustele. Nüüd on saabunud ésimene märkimisväärne tähtpäev: nimelt **viis aastat tagasi** asutatigi see väike ring, mis ühendab kunstiajaloolasi ja pakub oma üritustega huvi ka teiste erialade üliõpilastele.

Mis juhtus viis aastat tagasi? Öeldakse, et iga algus on raske — ei tea, kas see ka kunstilooringi kohta käib. Igatahes alguses leidsid aset selgeksvaidlemised, siis **27. märtsi hommikul kell 10 1980** tuldi kokku ja asutati kunstilooring, juhendajaks **dots. Mart Eller.** Kõik see ei tekkinud mitte tühja koha peale: juba varem oli üliõpilaste kasutada alati abivalmis kunstiajalookabinet (Gagarini 1) suure raamatukoguga, millele oli alus pandud juba 1920. aastatel. Eeskuju töömeetodites, traditsioonides saadi aga vanemalt vennalt ajalooringilt. Tolleaegsest entusiasmist, mille eestvedaja oli II kursuse tudeng Enrico Talvistu, räägiti hiljem veidi salapäraselt ka nooorematele kursustele. Kõik tundus tagantjärele toreda ennemuistse jutuna: hakati koostama kunstiterminoloogilist leksikoni ja öeldi välja teisi fantastilisi ideid.

Seda, mis edasi sai, nägid juba ka nooremad põlved. Kunstiloorингi elutempo aeglustus veidi, ent võttis siis üha hoogu juurde. Nagu ikka, toimuvad nüüdki ettekandekoosolekud, kohtumised kunstnikega, ekskursioonid ja muud põnevad üritused. Teretulnud on asjast huvitatud ja rebased, kes peaksid ringi tulevikus edasi viima. Omaaegsetest asutajaliikmetest on aga tänaseks saanud vilistlased. Et nende kontakt ülikooliga pole katkenud, tõendab **laupäeval, 30. märtsil toimuv vilistlasõhtu lühiettekannetega:**

Vappu Vabar — Antoine Watteau (1684—1721),
Elvi Nassar — Tartu vanemast nahkehistöost;
Harry Liivrand — Hanila kiriku altar ja kantsel 1709. a.
Mart Kalm — Millisest raekojast unistati 30. aastate Tallinnas.

Edasist indu kunstilooringile!

HEIE TREIER,
ajaloo IV k.

RAHVAKUNSTIANSAMBLI NIMETUS «LAKSTIGALILE» JA «INGLISKA B-LE»

16. märtsil Tartus toimunud võidu 40. aastapäevale pühendatud **rahvamuusikaansamblite ülevaatusel** osalesid ka TRÜ rahvalauluansambel «Lakstigal» ja rahvamuusikaansambel «Ingliska B» ning kaks tantsupaari. Meie ansamblid saavutasid ülekaaluka võidu ning žürii otsustas anda neile **rahvakunstiansambli nimetuse.**

Mis siis ikkagi lahti on?

(Algus eelmises lehes)

VALVEKORD = VALVE + KORD?

Väitele, et valve enamikus ühiselamutes vaid fiktiivne, pole mõtet vastu vaielda. Minu käest on siiani luba või üliõpilaspiletit küsitud küll ainult Leningradi mnt. 25 ühiselamus. Kuigi ajalooüliõpilane «TRÜs» (nr. 1403, 1. III 1985, lk. 4) vastupidist väidab, on ka Pällis lood samamoodi kui Päntris. Valves võib ju keegi tõepoolest istuda, kuid siseneja(te)ga pole tal üldse asja. Sama lugu on ka Tiigi ühiselamus. Või olen ma lihtsalt «valel ajal» neisse sattunud?

Kõigile on selge, et sellisest «VALVEST LINNUKESE PARAST» POLE mingit KASU. Telefon võib ju tõesti mõnes kindlaksmääratud toas asuda, kellel vaja helistada, läheb ja küsib.

Nüüd tekib mõnelgi küsimus, miks siis lubasid ei nõuta. Küsiksin heameelega vastu, kuidas seda ette kujutatakse. Kes Päntris käinud, teab, kus asub uks ja kus valvelaud. Kas valves istuv neiu peaks omale kohale jäädes (telefon!) hõikama tulijale, et see loa esitaks, või hoopis uksele vastu jooksma ja seal luba nõudma? Aga kui tulija on alkoholijoobes meeskodanik (või veelgi hullem — neid on mitu), kellel on parasjagu «naljatuju»? **Esiteks** pole üks naisterahvas (ega ka mitte kaks) võimeline tagasi hoidma kõigest väest sisse tungivat pätti ja **teiseks** — see aktsioon võiks valves olijale üpris kurvalt (või vähemalt ebameeldivalt) lõppeda. Eriti öisel ajal, mil oma rahvast ühiselamus eriti ei liigu ja abi pole kusagilt loota. Oma «valvepostilt» kiiremas korras tuppa põgenevaid tütarlapsi on praegugi ette tulnud. Ust pole tavaliselt võimalik isegi lukku (riivi, ketti) panna, sest ükski vahend eriti kaua vastu ei pea. Eks ütleb vanarahva tarkuski, et lukk on rohkem looma jaoks, inimest ta ei pea...

AINUS väljapääs olukorrast oleks vahest valvelaua-ukse-süsteemi ümberehitus selliselt, nagu näiteks vastasasuvas ajaloolaste ühiselamus või Leningradi maanteel.

Majanõukogul on pidevalt raskusi valvesse mitteilmujatega. Kui on tõsine põhjus mujal olla, võiks ju sellest korrusevanemat või valveülemat informeerida, et teataks asendajat otsida. Sellist kaunist kommet meil aga pole. Kedagi ei huvita, et ühiselamu funktsionäärid valve puudumise pärast peapesu saavad.

Ei tea, kuidas teistes ühiselamutes, kuid meil on teist aastat kirjutamata seaduseks, et valvesse paneb end igaüks ise. Korrusevanem kulutab mitu-mitu vaba õhtut toast tuppa käies, et igaüks saaks endale sobiva aja valida. Viimasel ajal tõendatakse isegi allkirjaga, et on end ISE valvesse pandud. Kuid kasu sellest suurt ei ole. Tuleval aastal teeme nähtavasti nii, nagu oli kahe aasta eest Tõnu Peetsi valveülemaks oleku ajal: valveülem koostab graafiku ning jätab iga toa uksele teate, kes millal valves, peale selle veel üldine graafik fuajees. Nii saab säästetud vähemalt korrusevanemaid ja valveülemat asjatust tubade vahel pendeldamisest.

Veel üks valvega seotud probleem: PALGALINE VALVE. Ühiselamus on ette nähtud 1,5 valvurikohta, mis viimase kolme aasta jooksul on vaid mõned kuud täidetud olnud. Tuuakse igasuguseid põhjusi, miks ülikool neid täidetud ei saa. Aga teised kõrgkoolid ju saavad! Kui laheneks valvelaua asukoha küsimus, ehk leitaks siis palgaline valvurgi. Muidugi, pensionärist valvuritädil oleks (vähemalt alguses, kus kõik on veel harjunud «läbisõiduhoovi» mentaliteediga) raske küll. ValvuriONU sobiks tunduvalt paremini. Tüdrukud ei taha öösiti valvata, mis on ka täiesti loomulik. 4 öötundi valves väriseda ja hommikul korralikult kooli minna on tõesti raske. Kes ei usu, võiks järele prooida.

Viimastel komsomolikomitee koosolekutel on räägitud KORi tubade loomisest kõigis ühiselamutes. Oleks tore küll, kui majas oleks 1—2 tuba, kus vajaduse korral võiks leida abi korrarikkujate taltsutamiseks. NIME poolest on meil selline tuba isegi eksisteerinud. Tüdrukud selleks ei sobi, noormehi aga... Tundub, et meie ühiselamu seitsmest poistetoast ei sobi selleks ükski. Võib-olla tuleksid juurakad meile appi?

Meiegi ühiselamus elavad miilitsamehed. Paraku nad tõesti ainult elavad. Muidugi, ega ei saagi neilt nõuda, et nad ilma vastava ettekirjutuseta oma vabal ajal korrarikkujatega tegeleksid. Ka miilits tahab puhata... Kurb on aga, kui neid endid tuleb korrale kutsuda (juhtunud on sedagi). Ei tea, kas meie, tudengid, oleme neile halba eeskuju andnud, või mis?

OMA TOAS

elame me enamasti kenasti. Koduselt. Rahulikult. Kaunistame oma elamist niivõrd, kuivõrd oskame ja tahame.

Me ütleme nagu inglased: minu kodu on minu kindlus..., kuni ühel ööl uks sisse lüüakse. Tudeng saab kõigest üle, parandab ukse ja paneb (laseb panna) uue luku. Ka sellega harjutakse (kuivõrd barbaarsusega üldse saab harjuda), kes sellest üle ei suuda olla, otsib eraka. Mõned võtavad seda kui elukooli. Eks ta on sedagi. Parem muidugi, kui selliseid vahejuhtumeid ei oleks.

TUDENGIELU ÜHISELAMUS

on soiku jäänud. Vanemad kursused räägivad enda või eelkäijate mälestusi, kuidas kõik kunagi oli. Kadrikarneval ja ümbermaiajooks, lumesõda kahe Pälsoni ühika vahel ... Miks enam ei ole? Võiks tuua sada üks põhjust, piirdugem vaid ühega: me ise OLEME PASSIIVSEKS JÄÄNUD. Praegu tuleb kõik ära organiseerida ja siis publik kättpidi kohale tuua, igaüht eraldi ürituse kasulikkuses ja huvitavuses veenda. Selline suhtumine võtab igasuguse tahtmise üldse midagi organiseerida. Üht-teist siiski kavas on, kui peaks õnnestuma, annaks see hoogu edaspidisekski.

MIDAGI MEELDIVAT

ka sekka. Ega meil kõik asjad ainult pahad pole. Me oleme natuke uhkedki: meil on ju **PÄNTERRAADIO**, mis sel aastal päris kenasti tegutseb, eeskätt tänu III kursuse žurnalistile **Malle Aleksiusele.** Raadiotoa ukselt võib huviline lugeda, mis ja kunas eetris on.

Meil on oma **fotolabor**, kus küll sisustus hädasti uuendamist-täiendamist vajaks, kuid kus pildid siiski tehtud saab.

Meil on **puhvet.** Tõsi, selle lahtiolekuaeg pole päris meelepärane (puhvet töötab siis, kui enamik meist loenguil) ja viimasel ajal on ta hoopiski remondi tõttu suletud. Kuid ehk annab tulevikus sedagi parandada.

KUIDAS EDASI?

Kas jätkame samas vaimus (kriitiliste artiklitega)? Või ehk teeme lõpuks midagi ära?

Räägitud on kõigist neist probleemidest õige palju, õige mitmel tasemel. Tahaks väga, et nüüd enam asi ainult sõnadega ei piirduks. Võib-olla jõutakse lõpuks ka arusaamisele, et AINULT majanõukogult, komsomoli- ja ametiühingubüroolt nõudes midagi ei saavuta. Vaja oleks **PRAKTILIST ABI.** Dekanaadi kiituseks olgu öeldud, et õige natuke on juba mägesid liigutada püütud. Veebruari lõpus tehti sanitaarepidemioloogiajaamale avaldus, et saada luba söögitubade ümberehitamiseks eluruumideks. See on igati väärt ettevõtmine, sest praegu on söögitoad vaid kasutud kolikambrid, kus mõnigi kord suvalised inimesed pidu peavad ja ööd veedavad; ühikakohti oleks aga hädasti juurde vaja.

* * *

Filoloogide ühiselamust on nüüd nii- ja naapidi juttu olnud. Pole ka ime, žurnalistid ju meie maja rahvas, teavad-tunnevad oma ühika elu kõige paremini, eks nad siis maini seda tihedamini. Tundub siiski, et teisteski ühiselamutes lood eriti palju paremad pole. Või on? «TRÜ» võiks sellestki kirjutada.

SIRJE NAKKURT,
filoloogiateaduskonna
komsomolisekretär,
ingl. fil. III k.

Häbi rääkida, aga vaikida ei või

Eksamisessioon on ammu läbi, õppevaheaeg möödas, uus semester hoo sisse saanud. Raamatukogu alustas oma neljandat tööaastat ikka veel uues majas. Aeg läheb ruttu ja meie uhkus, meie mugav raamatupalee näitab oma väsimuse esimesi tunnuseid. Kuidagi ei taha leppida sellega, et üliõpilased näivad unustavat, et nendegi hoida on ülikooli ühisvara, mida peab ideaalilähedaseks isegi NSVL Kõrg- ja Keskerihariduse minister V. Jeljutin.

Raamatukogu on kasvatusasutus. Niisamuti kui kõrgkoolgi. Kauaaegsele raamatukogutöötajale jääb kasvatuslik hoiak külge. Tagasi võib suruda õpetussõnu, kuigi väga tahaks öelda, et käsi küünarnukini püksitaskusse surudes ei vestelda mitte kellegagi, et närimiskummit nätsutades pole kena seda keeleotsaga nägemisulatusse upitada, et kataloogikastid ja -riiulid, ka toolid tuleb oma kohale tagasi lükata, et lugemissaalis on vaja oma töökoht enam-vähem inimlikus korras hoida, et radiaatoreil ja laudadel ei istuta, et raamatukogus ei suitsetata, ei magata, ei lärmata... Tuhat pisiasja, millest on piinlik rääkida. Need pisiasjad segavad paljusid, häirivad töömeeleolu, eriti siis kui külastuste arv järsult tõuseb. Möödunud sessi ajal kippus akadeemiline tööõhkkond raamatukogus kaduma, kord jättis soovida eriti õhtutundidel ja nädalalõppudel, mil raamatukogutöötajaid vähem liikumas. Kas on ülikooli raamatukogusse kasvatajaid vaja? Või püüaks igaüks iseennast silmas pidada ja lähemat naabrit aidata.

Diplomi- ja kursusetööde kirjutamise tippaeg pole enam kaugel. Siis on meil majas palju kiirustajaid ja süveneda tahtjaid ühtaegu. Pidage meeles, raamatukogusse sisenedes tuleb hoog juba trepil maha võtta, uksed enda järel sulgeda, jalad matil puhtaks pühkida; roomikkummikud ja elevandisaapad maha võtta, riidehoius viisakaks jääda. Riidehoidjad paluvad teid — ärge võtke kaasa suuri pakke, spordikotte ega pungil paunu. Vahetuse jooksul tõstetakse-tassitakse raamatukogu riidehoius tonne. Jõud lõpeb, tervis ütleb üles ja riidehoidjad lahkuvad ametist. Sellel, kes tervet semestrit ei ole laiselnud, peaks olema aega riidehoiu tillukest järjekorda ära seista, kontroll-lauas viisakalt peatuda, lugejapilet korralikult ette näidata.

VÕÕRA NIME ALL

Lugejapiletit ei tohi kaotada ega edasi anda! See reegel on kehtestatud kõigi lugejate huvides. Möödunud sessioonil ei tahtnud prodekaan prof. Leo Pokk raamatukogu palvel eksamile lubada raviosakonna üliõpilast Mikadzet. Nimelt jäi keegi naisüliõpilane raamatukogust väljumisel vahele lõhutud raamatupoogna kaasavõtmise katsel. Ta esitas Mikadze lugejapileti, käitus bravuurselt ja kinnitas lugemissaalide juhatajale T. Aavale ning direktorile, et ta on Mikadze. Kui raamatukogusse saabus asja klaarima lugejapileti kaotanud tõeline Mikadze, oli valeisik kadunud kui vits vette. Kadunud on ta tänaseni. Üliõpilassolidaarsus ilmselt lubab uuemal ajal oma süüd karistamatult kaaslase kaela ajada.

PALA SUHU JA PILK RAAMATUSSE!

Selline «töötamisviis» näib süütu ja on raamatukogu kohvikus tavaline ning paljud ei leia selles midagi taunimisväärset. Ei märka seni, kui leiab avariiulist või ulatatakse talle abonemendist toitumisjälgedega raamat. Kohvi- ja rasvaplekid, supimärgid, saiapudi — see ei ole mitte ainult teistele lugejatele vastik, see on raamatule kahjulik. Meie restauraatorid on vaevas möödunud sajandi küünlarasva ja tahmaga, tänapäeva tudeng toodab raamatukogu kohvikus palju raskemini kõrvaldatavaid söögijälgi. Tohtrid teavad, et lugedes söömine ei ole hea ka sööja tervisele. Ei tea, kas see peaks tõsi olema? Saame aru kohvikus ajalehtedesse pilguheitmisest. On meil nii vähe lugupidamist endast ja teistest, et peame kohvikus lugedes oma vaimsust ning õpihimu demonstreerima?

KONSPEKT KLEEPIMISMEETODIL

Allakriipsutused, juurdekirjutused ja muud sellised «süvenenud töötamise jäljed» õpikuis on segavad, ebameeldivad, ärritavad. Seda kinnitavad ühest suust kõik üliõpilased. Auklikud õpikud, hõredad ajakirjad on uue raamatukogu lugemissaalide tõeline nuhtlus. See on suur mure raamatukogutöötajale, millest ei saa tõgamisi ega muu seas kirjutada. Kas tuleb ajakirjad kappidest ja raamatud avariiuleilt alla hoidlasse saata? Raamatuvarga vastu aitab valve tugevdamine kontrollpunktis, aitab jälgimine varjatud kaameraga, aitaks otsustavalt valuuta eest ostetav raamatukrati magnetlõks. Mida teha raamatulõhkuja, raamatupaharetiga? Kas tõesti ei märka keegi raamatulõhkujat? Meil on andmeid, et eesti-, vene- ja võõrkeelte erialast lektüüri hangitakse just sel teel: lõigatakse välja artikleid, rebitakse raamatuist poognaid. Raamatukogul on palve — kui teil on väga vaja lektüüri vastamiseks kaasa võtta teksti, pöörduge raamatukogutöötaja poole. Leitakse kaasaantav eksemplar, tehakse koopia. Ebaaus eneseõigatus on siin lubamatu.

SPIKKER ŽILETI ABIL

Juhtub sedagi, et eksami sooritamiseks tarvilik tarkvara hangitakse lõikamise ja kleepimise meetodil. Eriti tihe ja väike trükikiri ning sisutihe tekst on teadagi teatmeteostes. Momenti varitsedes on saadud auklikuks entsüklopeediaid, sõnastikke, lühiteatmikke. Käänamistabelid, keemia- ja füüsikavalemid, geograafilised lühiandmed, kõik mis peaks peas olema läheb peale väljalõikamist püksitaskusse või sukasäärde ja — juhtub sedagi — ununeb pärast «tarvitamist» eksamiruumi sahtlisse, poetub põrandale. Raamatukogu jättis juba kord ühe õpperühma pärast sellise röövlitöö jälgede avastamist eksamiruumis raamatukogu kasutamise õigusest ilma. Peaks olema arusaadav, et seda tehakse kõigi ausate lugejate huvidest lähtudes, mitte raamatukogupoolsest kiuslikkusest või mugavusest.

Need on mõned mustad lood raamatukogust, mis teevad meele mõruks, häirivad normaalset tööd. Kas ei saa hakkama ilma pahandusteta, inetusteta? Raamatukogu kutsub kõiki häid tudengeid appi — hoidke meie raamatukogu! Ta on seda väärt, ta on teile vajalik, ta on vajalik ka tulevastele tudengitele!

LAINE PEEP,
raamatukogu direktor

«KALEVALA»

150. aastapäeva konverents toimub ülikoolis 4.—6. aprillini. 4. aprillil kl. 19 aulas meie nais- ja meeskoori kontsert. 5. aprillil algab aulas konverents kl. 11.

● EÜE ● EÜE ● EÜE ●

NB! Loe läbi ja anna järgmisele edasi!

(Selle kohta vt. ajaleht «TRÜ» nr.-d 1402—1404).

GAGARINISSE JA TAGASI

Veebruari lõpus külastas Gagarini linna meie esindusrühma komandör sm. V. Loodmaa. Ametlike kohtumiste ja lepingu sõlmimise kõrvalt jäi sm. V. Loodmaale aega ka kohaliku olukorraga tutvumiseks. Valime 3 52 56.

«Loodmaa kuuleb!»

«Tere, mis siis on muutunud võrreldes Teie suvise viibimisega Gagarinis, sm. Loodmaa?»

«Pani imestama, et vahepeal toimunu linna ilmet niivõrd muudab — külm talv oh sinnagi jälje jätnud. Tänavad on lilledeta, lund ülirohkelt, linn ootusärevuses. Seega sain veelgi kinnitust rühma juhtidee teostatavusele ja veendumusele, et meie suvine kohalviibimine seal kujuneb vägagi vajalikuks, sest kes selle lume koristab, kui mitte tööindu täis malevlane? Kes äratab linna talveunest, kui mitte elurõõmus malevlane? Kes??»

Siinkohal side destabiliseerus, viimane sm. Loodmaa lausekatke, mis minuni jõudis, oli: «... ja ära unusta, et 12. aprillil on kosmonautika päev ja teaduslik konverents.»

Krrr — tuut-tuut-tuut.

B. F.

Jälgige kõiki meie väljaandeid!

FILMIKLUBIS

Kolmapäeval, 3. aprillil kl 18 Vanemuise 46 **Mark Soosaare** dokumentaalfilmid «Kihnu naine», «Pühapäevamaalijad» ja «Vilsandi, mu kodu». Kl 19.15 **Eldar Sengelaja** «Sinimäed ehk Uskumatu lugu» (1984).

«TUDENGIFILM '85»

24.—27. aprillil oodatakse TPI RSPI tudengifilmide festivalile kõiki tudengite poolt või tudengielu teemadel vändatud **dokumentaal- ja mängufilme (8 ja 16 mm).**

Registreerida TPI komsomolikomitee arvestussektoris (tel. 53 29 61) või teiste kõrgkoolide komsomolikomiteedes. Sealt saab ka lähemat infot. 15. aprilliks ootame läbivaatusele valmis filme.

Organiseerimiskomitee

«VANEMUISE» KONTSERDISAALIS

Pühap., 7. aprillil kl. 19.30 võidu 40. aastapäevale pühendatud ENSV kõrgkoolide taidlusülevaatuse **TRÜ KEVADKONTSERT.** Esinevad koorid, RKA, rahvamuusikakollektiivid, liikumisrühmad, vokaal- ja vokaalinstrumentaalansamblid, solistid, sõnakunstnikud. Pääsmete eelmüük kontserdisaali kassas 28. märtsist kl. 11—14 ja 17.—19.30. Tulgem omadele kaasa elama ja toetama!

TRÜ AULAS

Pühap., 31. märtsil kl. 19.30 **Riia PI naiskoori «Delta» ja TAMi ühiskontsert.** Pääsmed müügil tund enne algust peahoones.

KLUBIS

Laup., 30. märtsil kl. 21 kesköödisko.

Pühap., 31. märtsil kl. 21 «1. aprilli pidu».

UUES KOHVIKUS

Reedel ja laup. diskoprogramm.

PRESSIKLUBIS

Kõik pressisekretärid! Neljap., 4. aprillil kl. 17 kohtume arstiteaduskonna komsomolibürooga.

Toimetaja VARJE SOOTAK

Kolm päeva Käärikul

Ühe sportliku märtsikuise nädalapooliku saatis Käärikul mööda **õigusteaduskonna** aktiivsem pere. Punkti pani sellele kolmandal päeval teaduskonna suusapäev. Suusapäev on vahest isegi vähe õeldud. Lihaseid pingutati tõepoolest alates suusatamisest kuni kojusõidubussi liikumiseni. Ja mida sa enam nende sulaste kraadidega nii väga suusatadki, eriti kui oled nn. amatöörsuusataja. Võib öelda, et libises küll, kuid rohkem tagurpidi.

Juba esimese päeva õhtul karati niisuguse õhinaga spordisaali jõumasinate kallale, et tahes-tahtmata tulid mõttele, kas siin äkki muugi tagamaa lisaks sportlikule entusiasmile ei leidu. Näiteks sööklas kõrvallauas einestav Eesti noorte kergejõustiklaste koondis ja sellele pakutava menüü mõningane erinevus sinu omast...

Pallimängude valik oli mitmekesine. Korvpall, rahvastepall, pingpong, mida tagudes leidsid teineteist ka Miss ja Mister Kääriku, kes ilusa värvikireva lindiga igaveseks ajaks ühte köideti. Kolmandal päeval paksu lume sees toimus ragbi, mis vahepeal oma tormakuses üsnagi ameerikalikuks kiskus.

Hingetõmbeaega andis vestlus uue dekaani dots. Eimar Rahumaaga ja teaduskonna parteibüroo sekretäri Rait Marustega. Ka siin oli tunda sportlikku hoogu, sest teaduskonna muredelt mindi üle hoopis sotsiaalsetele probleemidele.

Kõigi Käärikul viibitud päevade raskuspunktiks, tsentrumiks ja tõmbenumbriks sai liumägi! Siin toimusid põhisündmused: teatevõistlused ning viimase mehe sõit, mis seisnes selles, et iga ringiga kõrvaldati võistlusest kõige tagumine mees ja auhinna sai esimesena väljalangenu. Populaarseimad olid igasuguse atribuutikaga liulaskmised. Huvitavaimaks osutus «neljaseks bobiks» nimetatud kes-saab-kõige-kaugemale linoleumi peal laskumine. Siin ilmnes juba tõelist asjalikkust sõidutehnika ja -taktika väljatöötamisel. Kogu seda möllu vaatas pealt mäeharjal seisev lumememm. Väheke ebaproportsionaalne küll, aga see-eest ise meisterdatud. Temagi oli tunnistajaks, et auhindu ja diplomeid jätkus peaaegu kõigile, isegi kõige passiivsemaks tunnistatud noormehele.

TRIIN RAHNU,
õigust. II k.,
teaduskonna pressisekretär

P. S. Seda viimast tegigi järgmisel nädalal II kursus, kutsudes kaasa ka õppejõude loenguid pidama.

SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT

Olgem optimistid!

Eelmisel nädalavahetusel toimus Tartus NSV Liidu naiste korvpallimeistrivõistluste **esiliiga finaalturniiri teine etapp.** Tulemusi siinkohal kordama ei hakka — nendega on iga huviline nagunii kursis. Küll aga peaks olema huvitav teada saada, milliseid mõtteid äsjased mängud **TRÜ vanemtreeneril Arnold Selgel** tekitasid ja mis naiskonda lähemal ajal ees ootab.

Kuidas hindate naiskonna esinemist Tartu etapil?

Ühest vastust küsimusele anda on raske. Tulemusliku küljega võib ju rahule jääda — pääs üleminekuturniirile on käeulatuses. Samal ajal ei mängitud aga kohati veel kaugeltki nii, nagu seda meie pöidlahoidjad ootasid.

Eeskätt jättis soovida kaitsemäng. Kehv kaitsetegevus on küll vabandatav ka mõnede objektiivsete põhjustega — näiteks pereheitmisega. Enne hooaja algust jäime järjekordselt ilma mitmest mängijast. Kuid ometi ei saa seetõttu kellelegi andestada elementaarseid vigu. Kaitsemängu parandamisega tuleb meil enne viimast etappi veel kõvasti vaeva näha.

Kui rääkida meie tugevamatest külgedest, siis tuleks esmalt nimetada lauavõitlust, kus eriti tublid olid naiskonna kapten Anne Hinnobert ja Lea Kiis. Oma lauas «puhta töö» tegemine võimaldas aga arvukalt kiirrünnakuid organiseerida.

Ka visketabavusega võib enam-vähem rahule jääda. Paremini oleks võidud tabada keskpositsioonilt, see-eest lähivisetega oli lugu parem. Ka kolme punkti viskeid oli parasjagu (silma paistis Sirje Kikas).»

Palju on taga nutetud esimest mängu Moskva «Dünamoga»...

«Tõsi, tüdrukud ei esitanud oma parimat partiid, kuid näpuga näitamiseks pole siiski põhjust. Oli see ju esimene mäng koduväljakul poole aasta jooksul ja igaüks tahtis sõprade-sõbrannade ees endast parima anda. Juhtus aga see, mis sellistel puhkudel pole haruldus — tekkis kramp ning eksiti lihtsateski olukordades.»

Mis saab edasi?

«Kolmas, viimane, etapp toimub Pensas 10.—14. aprillini. Kui kõik korralikult läheb, peaksime üleminekuturniirile ikka jõudma. Kolm võitu garanteerib edasipääsu (Pensaga on meil omavahelised mängud plussis), sportliku õnne korral aga võib jätkuda kahestki.

Kõrgliigaklubidega mängides läheb muidugi raskemaks. Kuid olgem optimistid! Tänavu polegi naiskond veel ideaalilähedasi mänge mänginud — ehk tulevad nad seal, kus neid kõige enam vaja!»

Pealtvaatajaskonda silmitsedes tegi üks asi meele mõruks — üliõpilasi ja üldse noori oli saalis napivõitu. Milles asi?

«Raske öelda. Ometi peaksid just üliõpilased oma naiskonnale kõige aktiivsemalt kaasa elama. Ka mängude sportliku taseme üle ei saa nuriseda: ikkagi esiliiga tipp — paremat Eestimaal praegu ei näe!

Kurioosne lugu, aga kõige aktiivsemalt elasid meie mängudele kaasa armeenlastest TRÜ üliõpilased, kelle esmaülesanne oli muidugi Abovjani naiskonna toetamine.

Ei tea, miks sport **meie** noorte hulgas enam popp pole. On küll mõned tippüritused (Tartu maraton), mille puhul spordisõpru lausa «maa alt» kerkib nagu seeni pärast vihma, kuid kahjuks vajub enamik neist niisama kiiresti ka sinna tagasi.

INDREK KANNIK,
žurn. I k.

7. aprillil korvpallipäev!

Pühapäeval, 7. aprillil astub TRÜ spordihoones Tartu asutusemeeskondade vastu 21 TRÜ meeskonda.

Esimese selletaolise võistluse 1983. aastal võitis TRÜ tulemusega 12,5:8,5. Mullu jäi kohtumine ära, sest just sel ajal valitses meesüliõpilaste hulgas suur liikumine.

Ülikooli poolt astuvad välja põhiliselt kursusemeeskonnad. Nii paneb arstiteaduskond välja 6 meeskonda (III kursuselt isegi kaks!), õigusteaduskond 3. Aga näiteks ajaloolased ja filoloogid ei suuda komplekteerida mitte ühtegi. Seepärast on olukord pingeline. Spordinõukogude esimehed peaksid välja otsima kõik korvpallihuvilised ja nad harjutustele suunama. Niisama oluline on ühtlaste võistlusvormide muretsemine. Siin võiks eeskujuks seada matemaatikateaduskonna.

7. aprilli mängude kava avaldame järgmises numbris, TRÜ spordihoones saab sellega tutvuda juba lähematel päevadel.

Kolmandat nädalat kestavad **ülikooli meistrivõistlused.** Seekord on meeskonnad jagatud kolme, naiskonnad kahte liigasse. III liiga nelja meeskonna hulgast said II liigasse arstiteaduskonna II ja spordimeditsiini II meeskond (välja jäid matemaatikud ja füüsikud-keemikud). Nüüd saavad läbi ka II liiga võistlused ja alates 1. aprillist on spordihoones võimalik jälgida I liiga 6 naiskonna ja 6 meeskonna kohtumisi TRÜ meistri nimele.

Spordinõukogud võiksid mõelda info levitamisele ja reklaami korraldamisele ühiselamutes ja õppehoonetes. Seni on organiseeritumalt võistlustele kaasa elamas spordimeditsiini üliõpilased.

VALTER LENK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 1313. MB-02558 Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«TRÜ» «Tartu Riiklik Ülikool» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kontrolleksemplar

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 11 (1408) Reedel, 5. aprillil 1985 Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 2 kop.

«KALEVALA» 150. AASTAPÄEVA ÜRITUSED ÜLIKOOLIS 4.—6. APR.

Reedel, 5. aprillil

Konverentsi avamine ja külalisettekanded aulas kl. 11.
Avamine. Rektor prof. A. Koop.
«Kalevala» sünnilugu ja autentsus. Prof. L. Honko, Soome, Turu.
Rahvaeepika ja nüüdiskultuur. Prof. E. Karhu, NSVL TA Karjala Filiaal. Petroskoi.
«Kalevala» näituse külastamine ENSV TA Fr. R. Kreutzwaldi nim. Kirjandusmuuseumis kl. 14.
Ettekandekoosolek aulas kl. 15.
«Kalevala» osa eesti kultuuris. Prof. E. Laugaste.
«Kalevala» tõlked eesti keelde: Prof. P. Ariste.
«Kalevala» ja «Kalevipoeg». V.-õp. U. Kolk.
Kullervo A. Kivi draamas. V.-õp. G. Laugaste.
«Vanemuises» kl. 19 A. Kivi «Kullervo». (Draamateater).

Laupäeval, 6. aprillil

Ettekandekoosolek aulas kl. 10.
E. Lönnrot Eestis. V.-õp. P. Hagu.
«Kalevala» kujutavas kunstis. Dots. M. Eller.
«Kalevala» tutvustusi eesti perioodikas. Prof. K. Muru.
Ingeri rahvalaulude talletamisest ja Larin Paraske osast. Üliõpilane T.-K. Raudalainen.
Ettekandekoosolek aulas kl. 15.
«Kalevala» ja «Kalevipoeg» eesti koolis. Dots. A. Järv.
«Kalevipoeg» muusikas. R. Ritsing.
Paralleele «Kalevipoja» ja «Kalevala» sõnavaras. Dots. J. Peebo.
Lõpetamine. KKI direktor E. Sõgel.
«Vanemuises» kl. 19 «Kalevala kangelaslood». («Ugala»).

Vaatame näitust

150 aasta möödumist soome rahvuseepose «Kalevala» ilmumisest tähistab ka näitus teadusraamatukogus. Välja on pandud valik raamatukogus leiduvatest materjalidest, mõningat lisa on saadud Kirjandusmuuseumist ning prof. E. Laugastelt.

Näha võib mitmeid algkeelseid (Soomes ja Karjalas ilmunud) «Kalevala» väljaandeid, millest vanim on juubilar ise: 1835. aastal ilmunud «Kalevala taikka Wanhoja Karjalan Runoja Suomen kansan muinoisista ajoista». Koopiad käsikirjadest ja trükised annavad pildi «Kalevala» jõudmisest eesti lugejani. Esimene eestinduskatse — «Kalevala» 1. runo tõlge — pärineb H. Mühlbergilt 1840. aastast. Esimest täielikku tõlget M. J. Eisenilt (1891, 1898) esindab 2. trükk (1912). V. Grünthal-Ridalalt on pärit «Kullervo»-tsükli tõlge (1921). Loomulikult leiame näituselt ka eepose tänapäevaseima eestinduse (A. Annist, 1939 ja 1959).

Eksponeeritud on «Kalevala» tõlked vene, saksa, inglise, ungari ja leedu keelde. Huvitav ja võrdlema kutsuv on nende eri aegadel ja eri paigus ilmunud teoste kujundus. Kõrgelt hinnatud A. Gallén-Kallela illustratsioonid kaunistavad soomekeelseid (1922, 1959) ja eestikeelseid (1939, 1959) väljaandeid. Täielike tõlgete kõrval esineb lühendusi, ümberjutustusi, koolianalüüse.

Esmailmumisest tänapäevani on «Kalevala» pakkunud uurimisainet paljudele teadlastele Soomes ja mujal. Eepost on vaadeldud erinevaist aspektidest ja erinevate meetoditega. Mõned näited: A. Ahlquist, «Kalevalan karjalaisuus» (1857), A. R. Niemi, «Vanhan Kalevalan eepilliset ainekset» (1898), M. Kuusi, «Sampo-eepos. Typologinen analyysi» (1949), A. Turunen, «Kalevalan sanakirja» (1949), R. Koskimies, «Kalevalan estetiikka» (1978), V. Kaukonen «Lönnrot ja Kalevala» (1979). Uurimusi on veel E. Aspelini, E. N. Setälä, K. Krohni, F. Ohrti, M. Haavio jt. sulest. Huvipakkuv on itaallase D. Comparetti töö «Der Kalevala oder die traditionelle Poesie der Finnen» (Halle, 1982), mida K. Krohn peab esimeseks Kalevala-probleemi «tema avaruses kogu maailmale» tutvustavaks teoseks («Valvoja», 1893). Eestlaste tõhusaim panus naaberrahva suurteose uurimisse on A. Annisti «Kalevala kui kunstiteos» (1935, 1969). Mitmeid «Kalevala» käsitlusi avaldas «Eesti Kirjandus» 1910. aastal: M. Kampmaa analüüsi «Kalevala eepose sisu», O. Kallase «Kalevala ja eestlased» jt.

«Kalevala» on andnud loominguimpulsse ja aineid kunstnikele ja kirjanikele. Peale A. Gallén-Kallela, kelle loomingut käsitleb S. Knuuttila teoses «A. Gallén-Kallelan Väinämöiset», on fotode abil tutvustatud ka J. Takaneni ja S. A. Keinäneni töid. Näha võib H. Eelma illustratsiooni «Kalevala» 1. runole ja tema illustreeritud «Kalevala lugusid» (1981) Kalevala-ainelistest kirjandusteostest on eksponeeritud A. Kivi «Kullervo», Sampo-müüdi käsitlus L. Merelt (teoses «Hõbevalgem», 1984), dramatiseeringud E. Leinolt («Kalevala näyttämöllä», 1911) ja A. V. Haarnojalt («Kalevala näytelmänä», 1945).

Näitus jääb avatuks aprilli lõpuni. Head vaatamist!

INNA GRÜNFELDT,
TRIIN KAALEP

«Lättemäe» konkursist

Mõned aastad tagasi suunas ruumipuudus ülikooli ihalevad pilgud keemiahoone veidi räämas hoovile. Ehitaks maja, ent millise? Kuivõrd tegu on Tartu ajaloolise keskuse kaitsetsoonis oleva eriti väärtusliku alaga, ei tulnud Annelinna variant arvesse. Eriline koht nõudis erilist käsitlust. Sestap korraldaski linna täitevkomitee koos ehituskomitee, kõrghariduministeeriumi, ülikooli ja Arhitektide Liiduga vabariikliku arhitektuurikonkursi, millele esitatud tööd olid nädalpäevi Toomel vaadata-mõeldaarvustada.

Konkurss oli linnaehituslik. Tingimustes oli sõnaselgelt kirjutatud: «...eesmärgiks on leida parim linnaehituslik idee ja selle alusel parim arhitektuurne lahendus TRÜ humanitaarteaduste õppehoonele». Samuti oli kirjutatud: «A. Lätte tn. lõunaküljel olev haljasala peab jääma üldkasutatavaks». Arvestada tuli «...ajaloolist tänavastikku, olevaid ja hävinud hooneid». Esmapilgul mõneti vastuolulised tingimused sisaldasid piisavalt täpseid juhiseid. Sellegipoolest jaotusid esitatud tööd võrdlemisi ühtlaselt kahe äärmuse — olnu absoluutse eitaja «AGORA» ning minevikku austavate «KLEIO» ja «VIIGI» vahele.

Konkursi hindamiskomisjon, mille eesotsas olid linna peaarhitekt Raal Kivi ja rektor professor Arnold Koop, pidas tulemuste selgumisele eelnenud kolme nädala jooksul kuus plenaaristungit. Komisjoni liikmed ja eksperdid — ajaloolane Niina Raid, arhitekt Paul Aarmann, insener Kuulo Pluum — töötasid pidevalt. Nenditi ülesande raskuse trotsijate harukordset arvukust — 80-st alustanust lõpetas 20! — ning enamiku tööde professionaalsust ja esituse korrektsust.

Praeguse linnaruumi põhilisteks väärtusteks tunnistati Toomemägi, tänavastik, A. Lätte tn. põhjaküljel ja Ülikooli tänaval säilinud hooned. Põhiväärtustest tulenesid hindamise olulisemad kriteeriumid: vanalinna struktuuri, säilinud arhitektuuri- ja kultuuriväärtuste ning haljastuse arvestamine, hoonestuse mastaapsus ja tihedus, humanitaarteaduste õppehoone lahendus. Neist lähtudes polnud ükski töö veatu, ühegi kohta ei saanud öelda ainult halba. Suhteliselt parimaks tunnistatud «SILVIA» eriliseks väärtuseks peeti tänapäevaste võtetega saavutatud silmapaistvalt head seost planeeritava ala uushoonestuse ja Tartu klassitsistliku arhitektuuri vahel.

Konkursi tulemused, ka suhteliselt paremate tööde autorite nimed on teada. Nüüd vaid järeldustest.

Avalikul arutelul arhitektuurisündmuseks nimetatud konkurss tõestas, et selline lahenduste otsimise moodus on Tartu arhitektuuriprobleemide puhul ainuõige. Tulevased hoonestajad said teada, kui palju A. Lätte tänavaga piirnevad kvartalid hoonestust taluvad. Sai selgeks, et muusikakooli laiendamine konkursiks koostatud ruumiprogrammi kohaselt hävitab «Professorite nõlva» põlispuud. Sai selgeks, et tulevikus tuleb tähelepanelikumalt uurida-lahendada liiklusprobleeme. Sai selgeks, et humanitaarteaduste õppehoone ehitamine, olgugi konkursiprogrammist väiksemas mahus, on vajalik Tartu ajaloolise keskuse ruumimõju taastamiseks.

Ja lõpuks — loodetavasti saavad praegused esmakursuslased oma stuudiumi jooksul näha ülikooli uue õppehoone pidulikku avamist.

AGO LÜÜS,
hindamiskomisjoni sekretär.
TRÜ juhtiv insener

Päevakorral kõrgkooli majandus

● Mida tegi haldusprorektor VELLO PEEDIMAA kümme päeva Moskvas?

«Just nii kaua, s. o. 18.—27. märtsini kestis üleliiduline humanitaarkõrgkoolide haldusprorektorite seminarnõupidamine. Eestist osalesid peale minu veel TPedI ja ERKI haldusjuhid. Meie põhiline vastuvõtja oli Moskva ülikool, põhiliseks töövormiks NSVL KKEH, rahandus- ja teiste ministeeriumide ning keskasutuste juhtivate töötajate ettekannete kuulamine.»

● Millised on siis haldusprorektorite üldised probleemid?

«Kõik meie probleemid on üldised, kuigi liiduvabariikides ja väiksemates autonoomsetes regioonides on need ka pisut erinevad. Alustagem kasvõi madalast õppeedukusest, mille halvenemise tõttu ei täida kõrgkoolid spetsialistide riiklikke väljalaskeplaane. Eks siitki tulene otsene tagasiside kõrgkooli majanduselule.

Haldusprorektorite peamisi muresid on aga kõrgkoolide majapidamise suureks ja keeruliseks paisumine. Samal ajal on haldusprorektorile lisandunud mitmesuguseid muid funktsioone, mis teda põhitööst eemale kisuvad. Kõrgkoolide tüüpkoosseisud on ammu vananenud ega võimalda enam seda keeruliseks paisunud majandust vajalikul tasemel juhtida ega ülal pidada. On ju võrreldes teiste rahvamajandusharudega meie teenindava personali palgadki väiksemad (ühiselamu komandant saab kuus 80 rubla!), samuti puudub premeerimissüsteem.»

● Kas lahendusi pakuti?

«Otseselt veel mitte, kuid kõrgharidusministeerium lubas koos rahandusministeeriumiga tüüpkoosseisud üle vaadata. Vahendite nappus aga takistab muudatuste kiiret sisseviimist.»

● Missugused on teiste kõrgkoolide majanduslikud võimalused?

«Meie oleme üks väheseid, kellel on oma remondibaas. Sellele vaatamata peaksime tegema aastas remonti 700 000 rubla asemel üle miljoni. Alles siis saaksime taastada meie amortiseeruva pinna. Ettekannetes rõhutati, et kohalikud ehitus- ja remondiorganisatsioonid peavad kõrgkoolide objekte tunduvalt rohkem oma plaanidesse võtma. Mitmes teises liiduvabariigis neid probleeme üldse ei eksisteeri, sest kohalikud nõukogud ja majandusorganid on suhtunud väga mõistvalt just ülikoolide väljaarendamisse ja olemasoleva ainelise baasi hooldamisse.

Remont on seotud materjalidega. Kõrgkoolidele eraldatakse neid õige vähe, tänavu jaanuarist muutus olukord veelgi teravamaks, sest piirati oluliselt materjalide ostu ja müüki asutuste vahel.»

● Millele haldusprorektorite tähelepanu juhiti?

«Näiteks sotsialistliku omandi kaitsele. Meie ühisvaraga käiakse küllaltki hooletult ümber, ka TRÜs. Olgem siis oma asjade tõelised peremehed ja hoidkem neid! Samuti ei täideta kõrgkoolides korralikult tuleohutusnõudeid.»

● Kuidas hinnata sellist kõrgetasemelist kokkusaamist?

«See oli kahtlemata väga vajalik. Sain tuttavaks paljude kolleegidega, vahetasime kogemusi. Kohtusin ka Abhaasia Riikliku Ülikooli haldusprorektoriga. Selle ülikooliga on meil koostööleping. Meil on kavas koos Leningradi, Kaasani ja Tbilisi ülikooliga ehitada Musta mere äärde ühine puhkebaas. Maa on selleks juba eraldatud.

Palju huvi pakkus Moskva ülikool ise, just tehniliste õppevahendite poolest. Käisime ka Keemia Tehnoloogia Instituudi ühiselamus ja nägime, et üliõpilased oskavad küll korralikult elada.»

Küsis VARJE SOOTAK

XII ● MOCKBA ● 1985

FOTOVÕISTLUS

23. novembril algas festivalile pühendatud üliõpilasteemaline fotovõistlus.

Esimesena saatis oma fotod ajalooüliõpilane KALEV JAAGO.

● Arheoloogilised kaevamised Varbola linnusel 1984. aasta suvel. Siin oli kunagi läänevärav.

Ajaloo-olümpiaad

Kahe aastakümne vältel on Eesti NSV Haridusministeerium koos ülikooliga korraldanud laialdasi õpilashulki hõlmavaid **ajaloo olümpiaade.** Käesoleval õppeaastal toimunud X vabariiklik olümpiaad oli pühendatud Suures Isamaasõjas saavutatud võidu 40. aastapäevale. Osavõtt kujunes erakordselt elavaks — 23 216 õpilast koolivoorus, 2170 rajoonivoorus ja 97 lõppvoorus.

Äsja möödunud kevadisel koolivaheajal oli Tallinnas olümpiaadi lõppvoor. Parimaks Suure Isamaasõja ajaloo tundjaks osutus B-vanuserühma esindaja Viljandi 4. keskkooli 9. klassi õpilane Mirjam Lepikult, kes 100-st võimalikust saavutas 86 punkti. A-grupis võitis Kiviõli 1. keskkooli abiturient Harri Keba (75 p.) ja C-grupis Tallinna 18. 8-kl. kooli lõpuklassi õpilane Aivar Kraus (84 p.) A-vanusegrupi 10 paremat (nende hulgas kolm abiturienti Tartust ja üks Nõost) vabastati ajaloo lõpueksamist.

Olümpiaad oli ühtaegu hea propaganda TRÜ ajaloo-osakonnale. A-vanuserühma žürii esimees, ajalooteaduskonna dekaan dots. Allan Liim tutvustas 32 lõppvoorus osalenud abituriendile õppimisvõimalusi ülikoolis, õppetööd ajaloo-osakonnas.

X olümpiaadi pidulik lõpetamine toimus Tallinna raekojas. Samas kuulutati välja ka kahe aasta pärast toimuv XI vabariiklik olümpiaad, mis on pühendatud Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 70. aastapäevale.

HILLAR PALAMETS

Nii algas mulle sõda

Liidia Anikina

(Algus vt. «TRÜs» nr. 4—10)

Minugi organism hakkas nõrgenema. Päevanormi — 300 grammi blokaadileiba ei saanud me mitte iga päev. Mõnigi kord asendati see 150 grammi kuivikutega. See oli toit terveks päevaks, üks kuivik kogu söömaaeg. Ja nii täna, homme, ülehomme. Tehase sööklast anti lahjat kapsaleent ja sedagi vaid siis, kui tulistamiste vaheaegadel oli läinud korda tuua Neevast vett supi keetmiseks. Olime kõik väga rõõmsad sooja supinatukese üle — ikkagi kuum toit. Peas mõlkus lõpmatult üks mõte — süüa, süüa... Rahuaegsest toidust rääkimine oli karmilt keelatud — selliseid jutte peeti lausa kahjurluseks.

Omaette probleem blokeeritud linnas oli surnute matmine. Laip veeti kalmistule, sagedamini aga majavalitsuse juurde kas kelgul, vineeritükil või lohistati niisamuti, riidesse mässituna. Juhtus sedagi, et viijate jõud ütles üles ja surnukeha tuli jätta lihtsalt tänavale. Siis lükati laip võimalikult maja seina äärde. Oli neidki leningradlasi, kes surma saabumist tundes läksid viimse jõuga kalmistuni, et lähedastel ei oleks hiljem vaeva laiba viimisega.

Linnas oli rajoonide kaupa organiseeritud nälga ja kurnatusse surnud inimeste laipade koristamine. Tänavatelt leitud laibad tõsteti veoautodele ja veeti kalmistule. Meie tehase väravatest sõitsid need autod mööda Serafimovski surnuaiale. Suurimad matmiskohad olid Piskarjovi, Volkovski ja Starodevitšje kalmistutel. Seal purustati külmunud pinda lõhkeainega suured vennashauad, kuhu maeti blokaadi ohvreid. Iga päeva kohta tuli neid 1941/42. aasta talvel vähemalt poolteist tuhat.

Peale lõhkepommide heitsid fašistide lennukid linnale veel suurtes kogustes väikseid süütepomme. Tulekahjude vältimiseks saadeti füüsiliselt tugevamaid noori pööningutele ja katustele valvesse. Ka mina võtsin süütepommide kahjutuks tegemisest osa. Selleks tuli põlev pomm haarata kas spetsiaalsete tangidega või presendist labakinnastega ja visata katuselt alla lumme. Mitme tüdruku ühisel jõul tulime sellega toime. Pideva pommitamise ajal oli tuletõrjujatel väga raske. Peaaegu vaheaegadeta oldi tuld kustutamas ja varemete alt inimesi päästmas. Hukkus inimesi ja hukkus neid päästvaid tuletõrjujaid, kes olid tõelised rindevõitlejad.

Vaatamata blokaaditalve ebainimlikele raskustele ei jätnud patriotism leningradlasi. Raadiost kuulati Nõukogude riigi juhtide esinemisi, patriootilist muusikat, laule, Olga Begholtzi luulet. Mulle on eriti meelde jäänud Johannes Vares-Barbaruse värsid.

ÜLE LAADOGA

1942. a. veebruariks olin jäänud sedavõrd nõrgaks, et mind võeti üle Laadoga evakueeritavate nimekirja. See oli kuulus jäätrass, mida leningradlased nimetasid Elu teeks. Tundsin suurt hirmu selle teekonna ees, kartsin jää murdumist ja hukkumist jäises järves. Mind rahustati, kinnitades, et jää on vähemalt 20 sm paks ja murdumist ei ole põhjust karta. Hoopis reaalsem on surra Leningradis nälga. Seepärast tuleb evakueeruda ja asuda tervist parandama. Igale evakueeritavale anti teemoonaks mõned kuivikud ja meid saadeti parimate soovidega presentkattega veoautodes Laadoga poole.

Jõudsime jäätunud Laadoga rannale. Niipalju kui silm seletas, oli ümberringi vaid lumi ja jää. Allalastud tõkkepuu juures kontrolliti dokumente ja seejärel hakkas autojuht kihutama mööda jäätrassi. Liiklust reguleerivad tüdrukud näitasid järvel teed, mis viis ümber jääkuhjatiste ja mööda üksikutest lahvandustest, kuigi külma oli vähemalt 25°. Siin-seal võis näha taeva poole küünitavaid õhutõrjekahurite torusid.

Tunde kestev sõit külmetas meid kontideni läbi. Inimeste soojendamiseks olid trassi äärde püstitatud telgid, kus valvasid meditsiiniõed. Trassil liikus arvukalt autosid. Nägin ka üksikuid jalakäijaid, kes sammusid, kompsukesed seljas. Meile tulid vastu tankid ja autod sõduritega. Mõnes kohas sattusime fašistide suurtükitule alla ja autojuht käskis viskuda samasse trassi kõrvale lumme. Õnneks ei tabanud meid ükski mürsk ega mürsukild. Õhtuks jõudsime Kobonasse, mis asus juba blokaadirõngast väljas, «suurel maal».

Edasi sõitsime raudteel, viimse võimaluseni täistuubitud kütmata reisivagunites. Jaamades peatus rong kaua, teinekord 2—3 päeva. Mingit kindlat sõiduplaani ei olnud. Sõjaväeešelonid ja rongid Leningradile määratud toidu ja küttega lasti läbi esimeses järjekorras. Pealegi pommitasid fašistid sageli raudteed.

Leningradist evakueeritavaid toideti teel hästi. Meile anti jaamades sooja hernesuppi ja riisiputru. Teinekord saime süüa otse tänaval, külma käes. Kõrge hinna eest võis osta toiduaineid ka kohalikelt elanikelt. Vormileiva eest küsiti 700—800 rubla. Ka kartuleid pakuti hingehinna eest. Need, kellel oli raha või kes vahetasid toiduaineid millegi muu vastu, keetsid samas raudteel kartuleid — kahe telliskivi vahele tehti väike lõke ja sellele asetati keedunõu.

Blokaadist pääsnute väljanägemine oli väga vilets. Pesemata, määrdunud ja kortsus riietes, haiged ja kõhivad, kuid siiski õnnelikud, et tulid eluga blokeeritud Leningradist. Tõotasime jumala nimel, et elu lõpuni ei viska minema ainsatki leivakoorukest — sedavõrd olime õppinud toidu väärtust hindama.

Millise möödupuuga küll hinnata nõukogude inimeste tööd Suures Isamaasõjas, leningradlaste füüsilisi ja moraalseid jõupingutusi, mis kõik anti ühe eesmärgi — võidu saavutamise nimel?

Vene keelest tõlkinud
HILLAR PALAMETS

TRÜ nõukogus

● 29. märtsi koosoleku algul andis rektor prof. Arnold Koop ENSV KKEHM aukirja ning TRÜ aukirja prof. **Lembit Pungale**, dotsendi atestaadi **Endel Hirvlaanele**, vanemteaduri tunnistuse **Andres Meipalule** ning autoritunnistused albumiini saamise kohta vere leemest **Lembit Visnapuule** ja **Reet Priimanile.**

● NLKP ajaloo kateedri professori kohale valiti ajaloodoktor **Feliks Kinkar.**

● **Kehalise kasvatuse õppejõudude kvalifikatsiooni tõstmise teaduskonna tööst tegi ettekande dekaan dots. Arnold Vaiksaar.** Vastuvõetud otsuses nähakse ette teaduskonna materiaal-tehnilise baasi arendamise plaani väljatöötamist, kuulajate kontingendi uurimist jm.

● **Kinnitati 1986. aasta teaduskonverentside plaan, mille esitas teadusprorektori asetäitja prof. Arvo Tikk.**

● **ÜTÜ nõukogu esimees dots. Jaan Sootak tutvustas üleliidulisele konkursile esitatavaid töid.** Neid on 33 (füüsikaos. 6, keemiaos. 4, majandust. 6, arstit. 7, biol.-geogr. 2, matem. 3, õigust. 2, ajal. 2, fil. 1).

Koostöö

Ühiskonnateaduste kateedrite parteiorganisatsiooni järjekordsel koosolekul 20. märtsil oli vaatluse all koostöö majandusteaduskonnaga. Mitmed sõnavõtjad (P. Kenkmann, O. Raju, E. Hansberg, E. Braun, V. Türk, I. Volkov jt.) käsitlesid küsimust tulenevalt oma erialast ja töökogemustest. Hinnati kõrgelt majandusteaduskonna õppedistsipliini, üldist huvitatust ühiskonnaprobleemidest, stabiilset head edasijõudmist, ladusat õppetöö korraldust. Samal ajal täheldati, et mõne eriala (näiteks majanduskiberneetika) üliõpilaskontingendis on toimunud teatav allakäik. Samuti oli pretensioone loengute pidamise vastu majandusteaduskonna aktusesaalis. Ühiskonnateaduste õpetamise planeerimine laupäevale sisuliselt ainsa ainena mõjub halvasti distsipliinile ning õpetatava aine autoriteedile.

Et kohal oli ka majandusteaduskonna prodekaan dots. Jaan Pikk, siis leiti lahendus mitmele probleemile sealsamas, osa aga leiab arvestamist töö käigus. Mitu küsimust jäi lahendamiseks ka ühiskonnateaduste oma kollektiivile.

REET KANDIMAA,
NLKP ajaloo kateedri
aspirant

Juristide külalisi

Märtsi lõpus pidas õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilastele kriminoloogialoenguid külalislektor Moskvast, **Üleliidulise Juriidilise Kaugõppeinstituudi kriminaalõiguse kateedri professor Pavel Grišajev.** Külaline kõneles ka teaduskonna õppejõududele tänapäeva õigusteaduse sõlmprobleemidest ja ideoloogilise võitluse aktuaalsetest küsimustest. Käidi ülikooli muuseumis, klassikalise muinasteaduse muuseumis ning Dmitri Uljanovi kortermuuseumis. Viimases selgus, et P. Grišajev on omal ajal Dmitri Uljanoviga isiklikult kokku puutunud. Üleliidulise Juriidilise Kaugõppeinstituudiga on TRÜ õigusteaduskonnal kujunenud asjalikud koostöösidemed. Sügisel oodatakse instituudi esindajaid Tartus peetavale teaduskonverentsile.

ENSV Anatoomide, Histoloogide ja Embrüoloogide Seltsi antropoloogiasektsioonil oli külas **NSV Liidu Siseministeeriumi Akadeemia eeluurimise organiseerimise kateedri vanemõpetaja, õigusteaduse kandidaat Juri Dubjagin,** kes astus sisse ka õigusteaduskonda. Antropoloogia, meditsiin ja kriminalistika pakuvad mitmeid kompleksseid võtteid, mida saab edukalt kasutada kuritegude avastamiseks.

JAAK LEHIS

Ajaloo-teaduskonnas

ÜTÜ ajalooringil oli külas erupolkovnik Ilmar Paul, kes kõneles oma sõjateest. I. Paul võttis osa ka Emajõe lahingust ning Saaremaa vabastamisest. Ajaloolastele pakkus kohtumine erilist huvi seetõttu, et erupolkovnik on lõpetanud mittetatsionaarselt TRÜ ajaloo-osakonna. Ta on uurinud ka Suure Isamaasõja ajalugu ning soovitas mõnda teemat üliõpilastelegi.

* * *

«10 kuud Itaalias stažeerimas». Niisugusel teemal kõneles ajaloo-osakonnale õigusteaduskonna dekaan dots. Eimar Rahumaa. Saadi teada Itaalia üliõpilaste elust, huviga vaadati slaide ja suveniire.

JAAN LUKAS,
ajal. II k.

Taidlus läbi!

29. ja 30. märtsi taidluskonkursi tulemused:

I—II — filoloogia- ja matemaatikat.
III — geoloogid-geograafid.
IV—V — defektoloogid ja õigust.
VI — arstit.

I—III koha auhinnaks preemiaekskursioon Leningradi (mai alguses); IV—V kohale tulnutel võtta ühendust klubiga.

Ülevaade järgmises lehes.

Mälumängule!

Neid, kes oma teadmisi, mälu ja mõtteerksust proovida soovivad, kutsub raamatukogu mälumängule **Teisipäeval, 9. aprillil kl. 18 toimub raamatukogu konverentsisaalis üliõpilaste paariskilva esimene voor.** Teise vooru toimumise aeg selgub ühisel kokkuleppel. Küsimused on klassikalistel mälumänguteemadel ja jõukohased paljudele. Mängu jooksul tuleb vastata 20 küsimusele. Kilb on eelkõige mõtlemise, teadmiste, mälu ja enese proov, seepärast ei panda rõhku punktisummale ja kohtadele. Kõik, kes tulevad, võidavad. Osa võtta soovijail teatada endast teatmekirjanduse lugemissaali töötajale.

Õppeosakonna võit

Omamoodi tähelepanu vääriv sündmus leidis aset 27. märtsil ajaloomuuseumi lektooriumis: esmakordselt ülikooli ajaloos võistlesid omavahel kabemängus õppeosakond ja plaani-finants- ning kaadriosakond. Kohal oli ka fotograaf. Kaasa mängisid kõik osakonnajuhatajad, kokku seitsmel laual. Pingelise heitluse järel näitas punktisumma õppeosakonna veenvat võitu. Järgmine sõbralik jõukatsumine toimub veel sel semestril lauatennises.

ÕIE MATT

Autasustamisi

Kauaaegse eduka teadusliku, pedagoogilise ja aktiivse ühiskondliku töö eest autasustati ENSV KKEH Ministeeriumi aukirjaga 50. sünnipäeval dotsente **Udo Reinot** ja **Evi Kolki.** 60. sünnipäeva puhul pälvisid kohusetruu töö eest ministeeriumi aukirja meister **Natalie Erik**, freesija **Aleksander Dolgopolov** ja autojuht **Eino Kaik.**

Üliõpilaste teadusliku töö eduka juhendamise eest anti ministeeriumi aukiri dotsentidele **Ervin Kivimaale. Rein Vihalemmale** ja **Hans Dsissile.**

NB! Loe läbi ja anna järgmisele edasi!

(Selle kohta vt. ajaleht «TRÜ» nr. 1402—1404 ja 1407)

Seoses läheneva kosmonautikapäevaga esitame lühiülevaate meie rühma nimikangelase JURI GAGARINI eluloost.

Maailma esimene kosmoselendur Juri Aleksejevitš Gagarin sündis 9. märtsil 1934. aastal Smolenski oblasti Gžatski rajooni Klušino külas kolhoosniku perekonnas. Ta õppis Ljubertsõ tööstuskoolis valutöölkes (muuseas, vene keelt valdab E. Gellner hästi).

Laialt tuntud mürgise retsensendina, kelle lemmiktegevuseks on kõikvõimalike ideede pilamine, hämmastas Ernest Gellner möödunud aastal inglise lugejaskonda oma võimetega hoopis teises stiilis. Ta avaldas pika kiitva arvustuse Eero Loone raamatule «Sovremennaja filosofija istorii». Tartussesõidu põhieesmärgiks oligi kohtuda filosoofiadoktor E. Loonega ja näha ülikooli, milles suhteliselt kiiresti on tekkinud tugev filosoofide kollektiiv.

Rektoraadis võttis professor Ernest Gellneri vastu teadusprorektori asetäitja prof. Arvo Tikk, kes tutvustas külalisele meie ülikooli ja nõukogude kõrgharidust.

HARRI INTS

EÜE!

tööliseks. Pärast tööstuskooli kiitusega lõpetamist 1951. aastal suunati Gagarin edasi õppima Saraatovi tööstustehnikumi. Saraatovis asus ka lennuklubi. Just siin tegi tulevane kosmonaut oma esimesed sammud lennunduses. Lõpetanud 1955. aastal edukalt nii tehnikumi kui ka lennuklubi, astus Gagarin Orenburgi lennukooli. Lennukooli lõpetamise järel 1957. aastal teenis ta Põhjalaevastiku lennuväeüksustes, näidates end korduvalt andeka ja mehise hävituslendurina. 1960. aastal arvati Gagarin kosmonautide salka. Samal aastal astus ta NLKP ridadesse.

Saabus 1961. aasta 12. aprill, päev, millal startis kosmoselaev «Vostok», pardal esimese inimesena Juri Gagarin. Tund ja 48 minutit vältas lend ümber Maa, saavutati lennukõrgus 327 kilomeetrit. Kosmos alistus inimesele.

Maailma esimese kosmoselennu sooritamise eest autasustati Gagarinit Lenini ordeniga, talle anti Nõukogude Liidu kangelase ja NSV Liidu kosmoselenduri aunimetused.

Gagarin külastas paljusid maailma maid: kõikjal sooviti näha taevaavaruste alistajat.

Ka Gagarini edasine tegevus oli seotud kosmonautikaga: ta valmistas ette meeskondi, juhtis lende, täiustas oma oskusi. 1968. aastal lõpetas Gagarin Žukovski-nimelise Lennuväeinseneride Akadeemia.

See aasta jäi kosmosekangelase elus viimaseks. 27. märtsil hukkus ta treeninglennul.

Jälgige kõiki meie väljaandeid!
(Järgneb)

EÜE Gagarini rühm

Filosoof Inglismaalt

28. märtsil viibis Tartus Cambridge'i ülikooli professor Ernest Gellner. Õppinud Oxfordis filosoofiat, majandus- ja poliitikateadust, alustas E. Gellner oma uurijategevust filosoofina. Seejärel huvitus ta etnograafiast, sooritas välitöid Marokos ja kaitses uuel erialal väitekirja. 1962—1984 oli ta professoriks Londoni ülikooli koosseisu kuuluvas Londoni Majandusteaduste Koolis, kus õpetas mitte ainult etnograafiat, vaid ka teaduse metodoloogiat ja juhtis viimastel aastatel loogika ning teaduse meetodi osakonda. Alates septembrist 1984 juhatab ta sotsiaalantropoloogia (s. t. etnograafia) õpetamist Cambridge'i ülikoolis. NSV Liidus viibib ta NSVL TA ja ENSV TA kutsel. Professor Gellneri esikraamat «Sõnad ja asjad» on meile kättesaadav venekeelses

Kolmapäevakohtumine

● Ene, oled nüüd juba üle poole aasta juhtinud interklubi. Kuidas oma tööd iseloomustaksid?

Eks ta tehes ole ikka raskem, kui lihtliikmena tundus. Aga rõõm kordaminekutest varjutab argipäevamured.

● Oletame, et lugeja pole päris kursis klubi tegemistega. Milleks on interklubi?

Klubi on üle 15 aasta vana. Ta loob ja arendab sidemeid kõrgkoolidega nii meie vabariigis kui kogu Nõukogudemaal. Põhiline on kirjavahetus, sellele meeldivaks vahelduseks igasugused kohtumised, vastastikused külaskäigud jne.

● Mis on Sulle eriti meelde jäänud eelmisel poolaastal tehtust?

Oi, õnnestumisi oli küllaga! Alustan külaskäigust Vilniuse ülikooli. Oktoobris olime palutud nende üliõpilaspäevadele. Päevade korraldamises on meiega võrreldes palju erinevat, aga eks see just annabki üritusele oma näo. Kaasa tõime tohutul hulgal muljeid, väga meeldis üliõpilaslinnak.

● Mulle on jäänud mulje, et leedu tudengitega on IKl üldse väga soojad sõprussidemed.

Aastas korra või kaks sõidame Leedumaale ja võõrustame neid ka siin. Vastaliigi tegime koos Kaunase ja EPA tudengitega. Leedukad olid äärmiselt üllatunud, et nii vana rahvakomme on meil täies elujõus. Saime vastuküllakutsegi — Kaunase Polütehnilise Instituudi raadiotehnika teaduskonna IK minifestivalile mais. Kui lugejat üllatab nii pikk ja täpne IK formuleering, siis kommentaariks: instituudi interklubi on nii arvukas, et tuli luua väiksemad grupid. Meie IKs on 20 inimese ümber.

● Mainisid, et vastlapäeval olite Kassitoomel koos akadeemia tudengitega. Kuidas suhtleb IK teiste Eesti kõrgkoolidega?

Mainitud ettevõtmine kõneleb sidemete tihenemisest Tartu kõrgkoolide vahel. Kuid ka TPIga seovad meid pikaajalised sidemed. Saime osa nende IK 15. sünnipäeva ballist Glehni lossis. Väga tore oli! Teiste Eesti kõrgkoolidega võiksid kontaktid tihedamad olla, ent läbi siiski käime.

● Sa ei ole rääkinud veel paljudest huvitavatest kohtumistest, näiteks TRÜs õppivate ungarlastega. Interklubi tegeleb muugagi. Kas ta aitab kuidagi kaasa ka sellele, et tudengil oleks maailma asjades kergem orienteeruda?

Ilmselt on vahel raske iseseisvalt luua süsteemi selles tohutus infotulvas, mida saame massiteabevahenditest. Kergemini läheb see asjatundliku abiga. Huvitavamaid kohtumisi oli TPedI õppejõu, väliskommentaator Toomas Alataluga ja õigusteaduskonna dotsendi Eimar Rahumaaga. Tulemas on kohtumine Lehte Hainsaluga, kes 1959. aastal viibis Viini festivalil.

● Aprillis tuleb RSP ...

IK pärisosaks RSPl jääb külaliste vastuvõtmine ja nende juhatamine linnas. Ootame delegatsioone 20st kõrgkoolist. Omapäraseks ürituseks kujuneb kõigi eelduste kohaselt sõprusõhtu, millele pole veel osanud nimegi anda. Muidugi pole küsimus nimes, tähtis on, et nii arvukas eri rahvustest tudengite kokkusaamine peab olema meeldejääv, igaühele midagi pakkuv. Igalt külalisdelegatsioonilt ootame põgusat oma vabariiki tutvustavat programmi. Arvan, et üritus saab laiema tähelepanu osaliseks, kuigi säärast kohtumist pole varem korraldatud.

● Lõpetuseks päriksin üht-teist interklubi köögipoolelt. On teil kiiret lahendamist nõudvaid probleeme?

RSPks tahaksime valmis saada IK plakati. Pilk kalendrisse ütleb, et mõtlemisaega enam polegi. Teise küsimusena seisab päevakorras ruumiprobleem.

IK presidendi ENE SAAMENIGA (õigust. II) ajas juttu ELLEN NEVE (saksa fil. II)

Matemaatikute villstlas-kokkutulekult

On saanud traditsiooniks, et märtsikuu viimasel laupäeval tulevad kokku ülikooli kunagised matemaatikatudengid, keda praegu võib juba loendada pooleteise tuhande piires. Nagu igal aastal, nii olid ka tänavu tähelepanu keskpunktiks matemaatikud, kes lõpetasid ülikooli 30, 20 ja 10 aastat tagasi. Kellena ja kus nad töötavad, kuidas on kulgenud nende elukäik — kõik see huvitab nii teaduskonda kui vilistlasi endid. Sellest andis tunnistust elav huvi stendide vastu, mille olid koostanud «juubelilõpetajad».

Kokkutuleku avas teadusprodekaan dots. Heino Türnpu, kes andis ülevaate teaduskonna saavutustest 1984/85. õppeaastal. Talvise eksamisessiooni 92%-line õppeedukus näitab nii tudengite kui ka õppejõudude head tööd sügissemestril. Teaduskonna juhtkonna arvates on niisugune saavutus seaduspärane. On ju aasta-aastalt tõusnud õppejõudude teaduslik kvalifikatsioon. Sel aastal on 53 õppejõust 49-l teaduslik kraad. Lähemal ajal on oodata veel kahe väitekirja kaitsmist. Õppejõudude kogu teaduslik produktsioon 1984. aastal oli 153 teaduslikku artiklit, millest oluline osa oli publitseeritud rahvusvahelistes ja üleliidulistes väljaannetes. Rahvusvahelistel konverentsidel esineti 19 korral, praegu viibivad välismaal dots. Mati Kilp (SFV), prof. Ülo Lepik (Jugoslaavia), dots. Tõnu Mõls (Ungari) ja dots. Tõnu Kollo (Inglismaa).

Vilistlaskokkutulekul vaagiti aktuaalseid probleeme matemaatika õpetamisel nii kõrgkoolis kui ka üldhariduskoolides. Huvitava ja probleeme tekitava ettekande pidas TRÜ dots. Endel Jürimäe. Vaatluse all olid matemaatika õpetamise üldprintsiibid. Kõlama jäi mõte — matemaatika abstraktsete süsteemide õpetamisel on otstarbekas rakendada intuitsionistlikku printsiipi. Ehkki kaasaegset matemaatikat iseloomustab loogilis-formaalne ülesehitus, baseerub uute matemaatikatõdede avastamine ja üldse kogu matemaatiline loominguprotsess oma olemuselt ikkagi intuitsioonil. Tundub loomulik, et niisuguse matemaatika «embrüoloogilise» arengu peaksid läbi tegema ka matemaatika õppijad. Endastmõistetavalt sõltub matemaatika õppija arengutempo väga olulisel määral õpetajaist — uute tõdede loojast.

Väga aktuaalse ettekande pidas vanemõpetaja A. Villems, kes vaatles nn. teise kirjaoskuse — arvutite käsitsemisoskuse probleeme. «Nii nagu ei saa ujumist selgeks õppida ilma veeta, nõnda ei saa arvutite käsitsemist õpetada ilma arvutiteta,» väitis ta. Kuidas õpetada suhtlema arvutiga, millised perspektiivid on kaasaegse arvutustehnika hankimisel nii kõrgkoolidesse kui üldhariduskeskkoolidesse, kuidas teaduskonnas paremini koolitada matemaatikaõpetajaid — need ja veel paljud teised probleemid leidsid selge formuleeringu selles ettekandes.

Kokkutulekul arutati veel teisigi matemaatika õpetamise ja rakendamise probleeme. Erialane jutt jätkus peolauaski. 1985. aasta vilistlaskokkutuleku võib organiseerimiskomitee esimehe dots. Enn Tamme ja teaduskonna juhtkonna arvates lugeda igati kordaläinuks.

Dots. HEINO TÜRNPU,
matemaatikateaduskonna teadusprodekaan

KIRI SÕJAVÄEST

„Mõni sõna kasarmu- ja ühikaelu võrdluseks

Nagu paljud eakaaslased, olen ka mina mullusuvise sessi lõpust alates aega teenimas Nõukogude armees. Tänu sellele akadeemilisele puhkusele olen saanud tutvuda senisest mõnevõrra erineva eluviisiga, teiste vennasrahvaste, kasarmuelu ja palju muuga.

Algul õppeväeosas ehk «utšebkas» oli elu nõnda kiire, et väikese läkituse kirjutamiseks kodustele kulus tavaliselt 3—4 päeva. Nüüd on esialgne rutt vaibunud ja aega rohkem.

Tänu toredate inimeste toetusele on mul väga hea ülevaade meie ajakirjandusest, sealhulgas ka üliõpilaslehtedest. Viimasel ajal on tihti juttu ühiselamutest. Kestvat koguni üleliiduline ühiselamuülevaatus. Mõtlesin, et võiksin sel puhul kirjutada midagi võrdlevat kasarmust ja TRÜ ühiselamutest.

Kasarmu magamisruumi on ühiselamutoaga raske võrrelda. Praegu elame 25—30kesi, «utšebkas» aga mahtus meid pisut suuremasse ruumi rohkemgi.

Kasarmus on ühe- või kahekordsed reformvoodid. Kahe inimese peale on kapp, igaühel on oma taburet. Ma ei ole pedant ja arvan, et igahommikune voodite-kappide-patjade-taburettide niidi järgi rittaseadmine ei ole just hädavajalik. See-eest igahommikune põhjalik koristamine tuleb küll ainult kasuks. Usun, et meie tuba tooks mistahes ühiselamu heakorravõistlustelt loorberipärja.

Nn. olmetoas («bõtovajas») on seintel suured peeglid, seina ääres laudadel triikrauad ja meil (erandina) ka grammofon. Selle viimase saime hiljuti auhinnaks maleturniiri võitmise eest. Plaate on praegu veel vähe, populaarseim paistab olevat Tõnis Mägi ja «Muusik-Seifi» «Mäe kaks külge». Seda keerutatakse enne sööki ja peale sööki, mis mulle kui eestlasele suurt rõõmu teeb.

Lenini toas asuvad peale asjakohaste stendide ka televiisor ja ajalehekaustad. Peale poliitloengute oleme siin kogu oma vaba aja.

Arvatavasti suurim kontrast kasarmu ja TRÜ ühiselamute vahel avaldub tualetis ehk peldikus. Kui ühel pool kaabitakse kahhel žiletiga puhtaks, siis teisal on WC ummistunud, nädalavahetusel tuleb olla tõeline kaskadöör, et hüpata üle paberimägede («NH» 22. jaan. 1985). Kumb on kumb, võite ise arvata.

Samas lehes kirjutab Vambola Paavo «Kui (ühiselamus — S. V.) pesuruumi glasuuritud kauss on hommikuks kõiksugust sodi täis, siis pole kuigi meeldiv ennast selle kohal kasida.»

Kui selline lugu juhtub kasarmus, siis saab mõni mees kõvasti võtta ja viie minuti pärast naeratab pesukauss nagu parimas hotellis.

Saun koos pesuvahetusega on rangelt igal laupäeval. Sõõgiajad on paigas minutilise täpsusega. Kolm korda päevas on soe toit laual. Üsna kindel, et keskmine üliõpilane toitub märksa ebatervislikumalt.

Kokkuvõtteks ei ütle ma muud, kui et armeekarastusega noormeeste massilisel tagasitulekul ülikooli ühikatesse peaks kord neis mõnevõrra paranema. Sest korda on neile meestele kaks aastat õpetatud.

Muide, minagi, kes ma esimese aasta erakorteris virelesin, kavatsen tagasi tulles ühikakoha muretseda.

Et olla üliõpilane üliõpilaste seas, et kõigest osa saada ja osa võtta!

SULEV VALNER

Toimetuselt: S. Valner lõpetas eelmisel kevadel žurnalistika I kursuse.

ÜLIÕPILASTEATRITE FESTIVAL

Imet otsimas

A. Tšehhovi «Vanad patud» Moskva Edela linnaosa stuudio esituses.

Eesriie avaneb. Saalitäis vaatajaid, näod ootuspingest kõetud. Kõik loodavad imet. Skeptikute võimas grupp kahtlevalt, üksikud optimistid särasilmselt. Teatriime? Millal ta sünnib?

Avatud eesriie paljastab hirmtühja lava. Muusika mõjub võimsalt. Jooksev mees valgussõõris. Dünaamiline efekt on puhtfilmilik. 20.—30. aastate tummfilmi stiilis. Suur film laval? Huvitav eksperiment. Vaatajatel on suu ammuli.

Kas see ongi ime?

Ehk aitab lavakujundus? Seda pole. On vaid laud ja mõned toolid. Näitleja maalib rekvisiidid. Hoogsalt, saalihaaravalt.

On see ime?

Skeptikud kõhatavad, sosistavad pahaselt. Ei midagi amatöörlikku. Filigraanselt täpne mäng. Aga seekord pigistab publikust naeru. Viktor Avilov — hamletlik, pikad, peened pianistikäed. Käed, millest võlutakse žestide pooltoonid.

Kas näitleja loob ime?

Või ehk lavastaja? **Vladimir Beljakovitš?** *Amatöörteatri juht, GITISe õppejõud. Amatööridel ja proffidel vahet ei näe. Pahandab, kui keegi näeb. Hulk tippkirjanike tipplavastusi: Gogol, Majakovski, Shakespeare. Ja Tšehhov.*

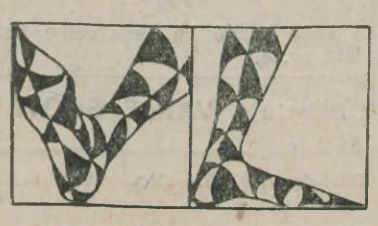

Tema esimesed novellid. Milleks neid lavastada? Ehk kokutas «Hamlet», stuudio eelmine lavastus. Sundis piire kitsendama. Et võiks neis hiilata.

Ja imet otsida?

Mis lummab saali? Meelt lahutav nali? Või see, et tuleb tuttav ette? «Kirurgia», «Diplomaat», «Kaks lehemeest». Tänase päeva kirjeldus. Ehk samastume oluriga? Tunneme ennast ära «Väikeses inimeses», tema tragöödias.

Samastumine? On see ime?

Traditsiooniline mõtisklus: kui Tšehhov näeks? Mõtlik mees habeme ja näpitsprillidega pungil saali viimases reas. Ehk pahandaks? Novelle seovad kirjad Nikolai Leikinile, verstapostile kirjaniku elus. Lühike roll on vastuoluline. Tema ajakiri «Killud» leidis ikka Tšehkontele ruumi. Tšehkovit sinna ei soovitud. Prooviti vormida. Materjal pani vastu, ei andnud järele. Tänapäeval millegipärast annab. Eriti novellides «Vodevill», «Deputaat». Laval lai tšehkovlik naer. Aga Tšehhov naerab juba nukralt, mõtlikult. Lavastaja contra *autor.*

Miks ei lubata autoril imet teha?

Närviline lugeja küsimus: mida võib amatööridelt nõuda? Amatööridelt? Nad mängivad 20 etendust kuus. Need on ju professionaalid, heas mõttes. Loodame, et mitte kunagi ei kao mängulust ega nauding oma rollist. Siis ei saa imet nõuda. Siis jääb ainult käsitöö, olgugi et filigraanne.

Eesriie sulgub. Aplaus. Mõned juba jooksevad. Skeptikud ja optimistid on pead kokku pannud: oli ime või mitte? Päriselt ehk mitte. Aga imelikult lähedal oli küll.

IORI LUIK,
žurn. I k.

● Läti ülikooli teater näitas pantomiimi.

EVALD VELDEMANNI foto

REPLIIK

Kool, kõrgkool

Ikka veel ei suuda harjuda uue kõnepruugiga — **«kõrgkooli», «loengu»** *asemel* **«kool»** *...*

Ka ajaleht «Tartu Riiklik Ülikool» ei näi seda taunivat. Näiteks ainuüksi viimases, 20. märtsi numbris esineb see sõna tervelt 3 korda! (S. Nakkurt «Mis siis ikkagi lahti on?» ja P. Pentel «Kas ronime edasi?»).

SIRJE NILSON,
raamatukogutöötaja

Toimetuselt: Mida arvavad teised lugejad?

«Ma laulan ühe luuletuse»

Folkmuusika kevadkontsert
«Vanemuise» teatrisaalis
19. märtsil 1985.

See **Tõnu Tepandi** *lause iseloomustab kõige paremini eesti folkmuusika praegust seisu. Folklaulu aluseks on tavaliselt hea luuletus, mida esineja tahab läbi enese elama ja kõlama panna. Iidsetes lauludes olid sõnad ja viis lahutamatult seotud, alles hilisem aeg on nad eraldanud. Võib-olla seepärast mõjubki luuletuste ettekandmine lauludes sageli vähem võõrastavalt kui ilmekas lugemine (deklameerimine, etlemine). Luule ja muusika orgaanilist sünteesi pakkusid kolm* **Jaaku — Johanson, Arro ja Tukson** *— kes esitasid nekrutilaule Vene-Jaapani sõja päevilt. Rakvas ei kippunud kaasa tulema. Põhjuseks võib siin olla «Vanemuise» suur ja akadeemiline saal, mis eraldas hobupeadega väravate ees seisvad esinejad publikust. Väiksema ruumi korral oleks aga vähenenud kontserdist osasaajate hulk.*

Luuletuste lauljaid eristab omavahel näiteks see, kui palju keegi on rõhku pannud muusikalisele küljele. Ühte äärmusse jäävad **Aleksander Müller,** *kelle laulmismaneer läheneb eksalteeritud deklamatsioonile klaveri saatel;* **Anne Maasik,** *kellel on nõiduslik võim üksainuski noot muusikaks muuta, ning* **Tõnu Tepandi,** *kes näitas, et laulmine tal niisama lihtsalt sünnib kui kõnelemine. Teises ääres pööratakse rohkem tähelepanu puhtmuusikalistele väljendusvahenditele: meloodiale, harmooniale ja kõlale. Parim näide siit oleks kolmik* **Arvo Kaer, Urmas Pettai ja Ago Märjama,** *kellel headele tekstidele lisandub huvitav instrumentaal, omapärane kõlavärv. Tänu tõsisele muusikaga tegelemisele on noormehed oma pretensioonide kõrgusel. Ja ka hobuväravad võtsid omaks laulu «Meil aiaäärne tänavas», mille vokaalpartii esitas tutvustamata jäänud noormees Nõukogude armeest.*

Keerulisemat muusikat püüdsid teha ka **ansamblid «Laulupuu», «Hõng»** *ning* **Jüri Vaino** *koos* **Malle ja Tõnis Tulbiga,** *kuid neil jäi see rohkem taotluseks. 60-ndate aastate optimistlikus stiilis esinenud «Laulupuu» ütles naiivselt-healapselikult sõjale «ei» ja lihtsa inimese tööle «jaa». Oli üsna nõrgahäälne ja ebausutav too õpilaslik protest ja paatos. Hiidlaste ansamblile «Hõng» kuulub selle õhtu kõige küsitavam Runneli interpretatsioon. Tema luuletusi, sealhulgas «Anna andeks armas, et mu kael on karvas ...», esitati mahedalt ja minoorselt, nõretava kummipaela venitamise taoliselt. Kuidagi ei tahtnud uskuda, et prisked mehed ise oma tuviõrnust tõsiselt võtavad. Kui nad oleksid sellesse vähemalt eneseirooniaga suhtunud. Teistsuguses ja talle sobivamas stiilis oli üht selle ansambli liiget,* **Kalev Räisi,** *samal õhtul juba kuuldud. Koos* **Arvo Haavaga** *moodustasid nad kontserdi esimese poole feminiinsetele meeslauljatele oma naturalismi, iroonia ja groteskiga mõnusa kontrasti. Ka poliitilised laulud mõjusid sedaviisi pealetungivamalt.*

Muusikalise külje mitmekesistamisel olid soodsad üht kui teist esinejat saatnud «stuudiomuusikud», eelkõige sagedaim lavalkäija **Andres Dvinjaninov,** *kes mõnele esinejale ka silmanähtavat moraalset tuge pakkusid.*

Traditsiooniline kooslus «mees ja kitarr» ei pakkunud erilisi üllatusi. Neil esinejatel olid kahtlemata korralikud taotlused, isegi liiga suur püüdlikkus ja tundelisus; laulud enamjaolt ilusad ja melanhoolsed. Puhtaim sellise laadi esindaja oli **Kalev Uiboupin,** *kes muutumatult ühetaolises kurbuses kaplinskilikult pühal ilmel laulis maha ühe J. Viidingu ja kaks H. Runneli luuletust.* **Urmas Alender** *väljendas nii sõnades kui lauludes oma suuri avastusi, arvestades professionaalse osavusega publiku meeldumusi.*

(Järgneb)

IMBI ERNITS
TAIVE VIIDING

Üheskoos pallihoos

Ühel varakevadisel laupäevahommikul väljus Puka jaamas Minski rongilt seitsekümmend ajalooüliõpilast, kümmekond õppejõudu ja vilistlast. Sammud seati osakonna spordipäevale kohalikku keskkooli.

Peagi põrkusid koolivõimlas pallid eelsoojenduseks. «Meeskonnad rivvi!» hüüdis komsomolibüroo spordisektori juhataja Ants Rebane. Avasõnad professor Sulev Vahtrelt, neidude jalgpallimängu tavakohaselt kohtunikult, suurelt spordientusiastilt: «Tähtis pole mitte võit, vaid osavõtt. Loodan, et kaotama ei tulnud siia siiski keegi.» Üliõpilased Piia Jullinen ning Nele Org asusid mängutulemusi tabloole seadma. Esimesena kohtusid korvpallis õppejõudude ja vilistlaste koondmeeskond (prof. Herbert Ligi, dots. Tiit Rosenberg, õpetajad Aadu Must ja Villu Tamul, ülikooli komsomolisekretär, aspirant Arvo Lamp, spordimuuseumi töötaja Ants Juske, muusikakooli ajalooõpetaja Eero Medijainen), kelle vastaseks IV kursuse poisid. Mäng lõppes 16:9 õppejõudude ja vilistlaste kasuks. Viimased võitsid ka I—II kursuse ühendmeeskonda 18:15. Kas siis üliõpilased õppejõududele spordis tõesti alla jäävad? Diplomandid tõestasid, et ei jää ühti, edestades finaalmängus õppejõude ning vilistlasi 29:17. V kursuse noormehed olid enne lõppmängu võitnud veel III ja IV kursust.

Lõpetajatele anti preemiaks nn. dotsentide karikas. Diplomandide sportliku edu saladus peitub ehk selles, et vabal ajal mängitakse sageli korvpalli, ollakse ülikooli koondmeeskonnas. Mõnda meest, näiteks Jaanus Sood, võib nimetada ehtsaks spordientusiastiks. Nüüdki saadi kõrge tase ennekõike just tänu temale.

Naistudengid proovisid jõudu jalgpallis. III kursuse naiskond lõi 4:0 I—IV kursuse ühendseltskonda, kuid kaotas 1:2 omakorda II kursusele. Kapten Ilje Piirile ning teistele jalgpallineidudele ulatas nn. professorite karika Sulev Vahtre, kes oli ühtlasi kohtunik ja arvas mängust nii: «Võisteldi kultuurselt, ilma toorutsemata» ehk nagu naistele just omane (allakirjutanu).

Lisaks osavusele kontrolliti ka teadmisi, nimelt viktoriinis. Ants Juske esitas küsimusi spordi ajaloost. Kõige rohkem õigeid vastuseid teadis V kursus, järgnesid õppejõud. Puhkehetkedel näitas dots. Tiit Rosenberg diapositiive süstamatkadelt, üliõpilane Andres Palusoo mägimatkadelt ja ajalooüliõpilaste suusalaagrist Vellaveres. Professor Sulev Vahtre pajatas esimesest Tartu jooksumaratonist 1927. aastal.

Kokkuvõttes mõned mõtted.

✻ Spordiharrastus ajaloolaste hulgas kasvab. Pallimängude traditsioon püsib üle kümne aasta, võrreldes eelmiste kordadega oli osalejaid tänavu õige rohkesti. Spordipäev hoiab osakonnavaimu, ühendab üliõpilasi, õppejõude, vilistlasi.

✻ Väite «terves kehas terve vaim» tõestuseks. Professoritest lõid kaasa Herbert Ligi ja Sulev Vahtre, mõlemad üle viiekümne mehed. Kas suudame kolmekümne aasta pärast olla niisama tublid? Diplomandid Jaanus Soo, Andres Kasesalu ja Koit Nook on hakkajad nii spordis kui mälumängus («Kes keda» võit).

Lõpuks väike mure. Mõne kuu pärast viiendikud lõpetavad, kas neid asendab niisama vääriline spordikursus? Igatahes loodame.

JAAN LUKAS,
ajal. II k.

● Tudengilaulu võistlusel valis publik oma preemia vääriliseks Alar Sünteri bioloogia II kursuselt.

EVALD VELDEMANNI foto

TEADUSRAAMATUKOGUS

Kolmapäeval, 10. aprillil kl. 16 konverentsisaalis kohtumine **TPI** prof. **Uno Merestega** teemal «Süsteemne mõtlemine».

AJALOOMUUSEUMIS

Teisip., 9. aprillil kl. 16.15 saab ajaloomuuseumi lektooriumis kuulata prof. **Herbert Ligi** ettekannet «Müüt ja ajalugu: Pytheas, Thule ja Saaremaa».

ARUTLUSÕHTU KURITEGEVUSEST

Neljap., 18. aprillil toimub uues kohvikus vestlusring teemal «Kuritegevus» (olemus, juured, noorte osa, võitlus selle vastu jne.). Osa võtavad Eesti NSV rahvakunstnik **Ülo Vilimaa** ja linna siseasjade osakonna ülema asetäitja **Jüri Vissak.**

Üritus lõpeb teemakohase diskoga Sulev Ulbilt. Jälgige reklaami!

VIKTORIIN

Suure **Isamaasõja** teemal toimub **reedel, 12. aprillil kl. 19.30 Leningradi mnt. 25.** Paremaid teaduskondi autasustatakse. Oodatakse ka rohkesti pealtvaatajaid.

EÜE JAKUUTIA RÜHM!

Kes soovib töötada Jakuutia rühmas, võtku komsomolikomiteest perfo, täitku see ära ja toogu tagasi. Edasise saab teada kuulutustelt. Jakuutia rühma komandör on **Boriss Gabovitš** ravi VI kursuselt.

FILMIKLUBIS

Esmasp., 8. apr. kl. 19 **Mark Soosaare** filmid «Jaan Oad» (1982) ja «Jõulud Vigalas» (1980).

Kolmap., 10. apr. kl. 18 «Eesti Kultuurfilmi» kultuurikroonika programm.

KLUBIS

Reedel, 5. apr. kl. 21 õhtu seriaalist «The Beatles».

Laup., 6. apr. kl. 21 kesköödisko.

Pühap., 7. apr. kl. 21 diskoõhtu.

UUES KOHVIKUS

Reedel, 5. apr. kl. 19 diskoprogramm.

Laup., 6. apr. kl. 19 tantsuks ans. «Rentaablus».

«VANEMUISE» KONTSERDISAALIS

Pühap., 7. apr. kl. 19.30 ENSV kõrgkoolide taidlusülevaatuse **TRÜ kevadkontsert.**

Pääsmed müügil kontserdisaali kassas iga päev kl. 11—14 ja 17—19.30.

SULGPALL!

Balti XVIII üliõpilasmängude sulgpallivõistlused algavad Eesti ja Läti võistkondade kohtumisega laupäeval, 6. aprillil kl. 12 Ujula 4.

VEAPARANDUS

Taiplik lugeja muidugi mõistis, et eelmises lehes lektiinide avastaja H. P. Stillmarki isa B. Stillmark elas aastail 1812—1882 (mitte 1872—1882), ning et ta ise õppis Tallinna Toomkoolis aastail 1872—1880 (mitte 1812—1872).

NB!

Täna ilmub ka venekeelne lisaleht nr. 4.

Toimetaja VARJE SOOTAK

SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT

TRÜ ja Tartu asutused korvpallis

Pühapäeval, 7. aprillil toimub TRÜ spordihoones korvpallikohtumine TRÜ ja Tartu asutuste vahel, kus kumbki pool paneb välja 21 meeskonda.

Mängud algavad kell 11 ja kestavad kolmel väljakul üheksa tundi. Esimesel väljakul alustavad kaks spordimeditsiinimeeskonda, kella 13st aga kuus arstiteaduskonna esindust (kursuste kaupa) ja mängupäeva lõpetab õppejõudude esindusmeeskond kell 19. Teisel väljakul alustavad kell 11 matemaatikud, siis mängivad füüsikud-keemikud, seejärel bioloogid-geograafid kahe koosseisuga ja alates kella 15st õigusteaduskonna kolm kursusemeeskonda. Sellel väljakul lõpetab õppejõudude dublantmeeskond kell 18. Kolmandal väljakul algavad mängud kell 15. Esmalt näeme majandusteaduskonna kahte meeskonda, seejärel kehakultuurlaste kahte koosseisu.

Kes keda? See sõltub ka toetajate hulgast. Teaduskondade spordijuhid võiksid teha sellekohast reklaami ühiselamutes ja õppepaikades.

* * *

Alates 9. aprillist jätkuvad spordihoones **TRÜ meistrivõistluste mängud,** nüüd juba esiliiga 6 meeskonnale ja 6 naiskonnale.

Info spordihoones, Ujula 4.

VALTER LENK

SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT

Tordi valis KKT, kringel jäi bio-geole

28. märtsil toimus spordihoones 4-etapilise teatevõistluse III etapp. Registreerus kolm võistkonda, seega läbiti 20×150 m vaid üks kord. Võitis KKT I ja III k. võistkond, teine oli bio-geo ja kolmas matemaatika. Võitja võis valida auhinna esimesena ning valis tordi, kringel kuulus bio-geole. Autasud andis üle kergejõustikukateedri juhataja dots. M. Kutman.

Paremusjärjestus enne viimast etappi:

1.	**KKT I ja III k. koondvõistkond**	**23 p.**
2.	**Matemaatikat.**	**14 p.**
3.	**KKT II ja IV k. koondvõistkond**	**14 p.**
4.	**Bio-geo.**	**12 p.**
5.	**Arstit.**	**10 p.**
6.	**Õigust.**	**5 p.**
7.	**Filoloogiat.**	**4 p.**

Viimasel etapil tuleb kindlasti pingeline võistlus matemaatikute ja bioloogide-geograafide vahel. Kuid miks ei võiks sinna sekkuda ka teised teaduskonnad? Tasuks mõelda, sest vastavalt juhendile sõidab parim mittesportlikku eriala õppiv võistkond Käärikule.

IV etapi kohta jälgige reklaami!

AIVO NOORMETS,
kergejõustikukateedri õpetaja

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 1428. MB-03564. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kontrolleksemplar

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 12 (1409) Reedel, 12. aprillil 1985 Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 2 kop.

VÕIT 40 ● VÕIT 40 ● VÕIT 40 ● VÕIT 40 ● VÕIT ●

Kuidas tähistame?

Esmaspäeva õhtupoolikul saime nõukogu saalis võidu 40. aastapäeva tähistamise komisjoni aseesimehelt dots. Hillar Palametsalt ja liikmetelt teada järgmist:

● põhiüritused juhatab sisse võidupäeva aktus 7. mail kl. 14 aulas. Samal päeval kl. 17 on ülelinnaline aktus «Vanemuises», kl. 20 on uues kohvikus kavas TRÜ sõjaveteranide õhtu.

● 8. mail võib osa saada «Tartu kevade» avamisest kl. 18 Nõukogude väljakul ning kl. 20 Tartu kõrgkoolide akadeemiliste kooride ja orkestrite kontserdist peahoone ees.

● 9. mail kl. 12 algab sõjaveteranide rongkäik Lenini ausamba juurest Raadile, sõudekanalil saab näha sõjalis-sportlike veealade demonstratsiooni ning kesklinnas puhkpilliorkestrite marsskontserti.

● 10. mail oodatakse veterane Käärikule.

* * *

TRÜ ALMAVÜ organisatsioon korraldab võidu 40. aastapäeva tähistamiseks 18.—20. mail **ekskursiooni** TRÜ sõjaveteranidele, töötajatele ja üliõpilastele **Läti NSV idaosa ja Velikije Luki lähistele: Tartu — Aluksne — Vilaka — Karsava — Ludza** (käiakse kunagiste Lutsi eestlaste asumisaladel, võimaluse korral Ida-Läti kõrgemal tipul Liepukalnisel — 289 m jne.) — **Sõpruse kurgaan** (püstitatud Läti, Pihkva oblasti ja Valgevene ühisele piirile naaberalade partisanivõitluse tähistamiseks) — **Sebež — Novosokolniki ja Velikije Luki** (eesti sõjameeste lahingupaigad 1942. aasta lõpul) — **Tšernuški** (A. Matrossovi kangelasteo paik) — **Bežanitsõ** (kõrvale jääb kunagine ulatuslik «Partisanimaa» Pihkva oblasti lõunaosas) — **Puškinskije Gorõ — Pihkva — Irboska — Tartu.**

Kaasa võtta soe magamisriietus (ööbimine telkides), kaardiskeemid jne. Sõiduhuvilistel ALMAVÜ liikmetel registreerida füüsilise geograafia kateedris (I. Kala, tel. 3 23 27) **25. aprilliks** (kohad jaotatakse ajalise teatamise järjekorras). Väljasõit 18. mail kl. 7.30 Vanemuise 46 hoone eest.

*

XII ● MOCKBA ● 1985

III

5.—20. aug. 1951 BERLIIN

Seda festivali kajastati tolleaegses ajakirjanduses juba pidevamalt. Avapäeva «Noorte Hääle» värvilisel erileheküljel oli koguni H. Suislepa luuletus «Rahu nimel». Kirjanikkond oli üldse agar: sõna võtsid veel V. Beekman ja M. Kesamaa. Anti teada sedagi, et Eestist sõitis festivalile noor laulja Aleksander Püvi.

Festival toimus üpris pinevas õhkkonnas: sõjakolded Indo-Hiinas, Lääne-Berliini provokatsioonid jm. Sellest siis ka festivali poliitiline suursündmus — sõja ja Lääne-Saksa revanšismi vastane demonstratsioon. Ürituste tiheduselt ületas seekordne festival eelmisi.

Ajalehti lehitsedes jäid silma ka niisugused nimed: N. Hikmet, P. Neruda, J. Amado, F. Joliot-Curie jt. Nõukogude Liidu delegatsiooni võtsid jaamas aga vastu SDV peaministri asetäitja W. Ulbricht, Vaba Saksa Noorsoo Liidu Kesknõukogu esimees Erich Honecker, ÜDNF-i esimees Enrico Berlinguer jt. Kokku saabus festivalile 26 000 osavõtjat 104 maalt, sealhulgas 756 Nõukogude Liidust. Peale Konservatooriumi üliõpilase Aleksander Püvi, kes saavutas interpreetide konkursil tenorite grupis I koha, võttis festivalist juba teist korda osa maadleja August Englas.

III festivali deviis oli: «Noorsugu, ühine uue sõja ohu vastu, kestva rahu eest!»

* * *

Teaduskondadelt ei ole festivaliinfot just palju saabunud. Ühe ühise küsitluse järgi saime teada, et festivalile oli pühendatud suusapäevi, viktoriine, organiseeritud stende. Defektoloogiaosakonnas käis festivali teemal kõnelemas ülikooli komsomolikomitee sekretär Arvo Lamp. Kohtumisi tuleb mujalgi.

NB!

Laupäeval kl. 21 avatakse TRÜ klubis üliõpilaste **festivalikeskus.**

Tunnustus

Moskvast saabus ÜTÜ-le taas meeldiv sõnum. NSV Liidu Meditsiiniteaduste Akadeemia määras ühe viiest 1983/1984. õ.a. üliõpilaspreemiast arstiteaduskonna üliõpilastele **Marje Pavelile, Haide Reiskale ja Reet Sokkole,** kes õppisid tollal farmaatsiaosakonna IV kursusel. Nad pälvisid medali, diplomi ja rahalise preemia. Töö «Peräädikhappe preparaatide valmistamine ja analüüs» valmis dots. I. Kruse ja dots. T. Hinrikuse juhendamisel.

Ökoloogia-konverentsile

11.—13. aprillini toimub TRÜ, EPA ja ELVI ruumides Eesti III ökoloogiakonverents. Korraldajad on TRÜ, ELKS, ELUS, Tallinna Botaanikaaed ja programmi MAB Eesti Komitee.

Avaplenaaristungi järel algas TRÜ aulas kl. 15 eriistung linnakeskkonna ökoloogilistest aspektidest. Kolmel sümpoosiumil ja sektsioonides käsitletakse toitlusprogrammist tulenevaid rakendusökoloogilisi ülesandeid, Kirde-Eesti loodusvarade majandamist, veekogude keskkonnakaitseseisundit jm.

Osa võtavad paljud tuntud ja vähem tuntud ökoloogiaga seotud teadlased Eestist, Lätist, Vene NFSV-st.

Laupäevakule!

Laupäevakutõõd kestavad ülikoolis 8.—26. aprillini. Osaliselt alustati varemgi. Nii näiteks hoolitsesid juuratudengid juba eelmisel nädalal peahoone ruumide väljanägemise eest. Põhiliselt tulebki teha puhastus- ja koristustõid. Peale oma õppehoonete ja ühiselamute tuleb tavakohaselt korda teha ka Toomemägi, Vana-Jaani kalmistu, mitmed tänavad jm. Osa üliõpilasi läheb ka linnale appi. Objektid on jaotatud, vastutajad määratud, jääb üle vaid oma töö õigel ajal ja korralikult ära teha. Et tööst ka kasu oleks, peab eriline tähelepanu olema transpordil. Mis kasu on kokkuriisutud prahihunnikutest, kui need vedelema jäävad ja tuul risu uuesti laiali kannab.

Sõpruspäevad 18.—24. aprillini

TRÜ XIV rahvaste sopruse päevade organiseerimiskomitee esimees on komsomolikomitee asesekretär **ARDO KUBJAS,** kes ise õpib matemaatikateaduskonna IV kursusel.

● Kuidas iseloomustad üldiselt saabuvat RSP-d?

Kõigepealt temaatikast. Arvestades tähtsaid sündmusi meie elus, on ka need päevad pühendatud võidu 40. aastapäevale ning noorsoo ja üliõpilasfestivalile. Seekordsed päevad jaotame mõtteliselt kolme ossa: 18.—22. aprillini toimuvad üritused haaravad põhiliselt meie endi tudengite ettevõtmisi, seejärel on paar päeva peaaegu täiesti külalistele (Tallinna päev, koos meie teistest rahvustest üliõpilastega «Lõbusate ja Leidlike Klubi» ning vana vene romansi õhtu jm.). Rahvusvahelise noorsoo solidaarsuse päeval 24. aprillil korraldame koos EPA-ga festivalile pühendatud miitingu ja miilijooksu.

Jõudsin mainida vaid mõned üritused. Lisada tuleks veel palju: laupäevak koos külalistega, viktoriinid, kõnevõistlus, sildade kontsert, spordi*show*, kohtumised kunagiste festivalikülalistega (P. Tooma), RSR-i poliitiline kohus, karskusteemaline luuleõhtu, dispuut õiguskasvatusest, kummipaadiralli, filmiprogramm...

● Palju tuleb külalisi?

Esialgsete andmete järgi üsna palju. Kutsed saatsime ligi 30 kõrgkooli interklubile. Oleme saanud küllatulekusoove aga tunduvalt rohkem.

● Õhtuti tahab tudeng lõõgastuda...

Selleks otsustasime esinema kutsuda meie endi kollektiivid — luuleteatri, rahvatantsijad jt. Külla on lubanud tulla ka konservatooriumi ja Tallinna muusikakooli õpilased ning TPedI klubi.

● Kuidas saab pääsmeid?

Programmi tahaksime juba laupäeval suurematesse õppehoonetesse ja ühiselamutesse üles panna. See sõltub trükikojast. Infolehtedel on kirjas ka pääsmete levitamise aeg ja koht. Enamik üritusi on aga avalikud, nn. massiüritused. Tulge vaatama ja kuulama!

● Kuidas saab sõpruspäevadest osa võtta õppejõud?

Kõigile ülikooli töötajate lastele pakume ülikooli klubis nukuteatrit ning koos vanematega rahuteemalist tänavajoonistusvõistlust. Kuid õppejõud on oodatud kõigile meie üritustele. Kes on harjunud üliõpilastega midagi ühiselt tegema, tuleb kindlasti osa saama. Kõigile me kutseid saata lihtsalt ei jõua, kuid suurematesse allüksustesse küll.

● Mida tähtsat on veel vaja öelda?

Et esmaspäeval kl. 18.15 toimub **pressikonverents** kõigile sõpruspäevist huvitatuile, eelkõige aga neile, kes kavatsevad RSP-d kajastada pressis. Esialgne koht on komsomolikomitees. Kui meid tuleb aga liiga palju, läheme auditooriumi.

Täpse kava saab teada stendidelt ja järgmisest ajalehest. RSP avamine toimub peahoone ees 18. aprillil koos meeskoori ja puhkpilliorkestriga. Avame ja sammume koos läbi päevade!

VARJE SOOTAK

KOOLIREFORM JA KÕRGKOOL KOOLIREFORM JA KÕRGKOOL

Kaugõppeski olgu pedagoogiline praktika tasemel

TRÜ pedagoogilise suunitlusega teaduskonnad valmistavad õpetajaid ette ka kaugõppe teel. Mõnes teaduskonnas on kaugõppe kaal eriti suur. Seoses koolireformiga on tõusnud nõudmised õpetajate ettevalmistuse suhtes. See kajastub kõigepealt küll statsionaarses osakonnas, kus otsitakse võimalusi üliõpilaste sidumiseks kooliga juba esimesest kursusest alates, kuid pedagoogilist ettevalmistust tuleb parandada ka kaugõppes, sest lõpetajad saavad statsionaarsetega võrdväärse diplomi ja õpetajakutse, mis võimaldab neil igal ajal kooli tööle asuda. Palgatingimuste paranemine võib kooli tuua suurel hulgal praegu mujal töötavaid õpetajakutsega inimesi.

Kaugõppes on praktika korraldus äärmiselt ebaotstarbekas ning aegunud. NSV Liidu Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeeriumi käskkiri nr. 424 (14. apr. 1978) ei vasta praegusele situatsioonile hariduselus. Käskkirja järgi võidakse teaduskonna nõukogu otsusel vabastada pedagoogilisest praktikast mittestatsionaarsed üliõpilased, kes töötavad erialal ja saavad töökohast positiivse iseloomustuse pedagoogilise töö kohta. On täpsustamata, kui kaua peab olema töötanud, kui suure nädalakoormusega jm. Selline ebamäärasus võimaldab laotleda vabastust õige lühikest aega ühe klassiga töötanud kaugüliõpilastel, kes jäävad nii praktiliselt pedagoogilise ettevalmistuseta. Väikekoolides puuduvad sageli ka kogenud kaasõpetajad, kellelt võiks muidu ehk abi loota. Ülikooli «Pedagoogilise praktika juhend» (3. tr. 1982) lahjendab nõudmisi veelgi, lubades vabastada ka neid, kes on kunagi töötanud õpetajana (pole säilitatud nõuet erialal töötamise kohta). On ju teada, et töölt lahkunuile antakse tõend suurema süümepiinata, et aga tülitajast vabaneda. Igatahes tuleb ülikooli juhendis nõuded viia vastavusse ministeeriumi käskkirjaga. Praktikast vabastamine on vaja seada sõltuvusse töötamisega koolis kindla aja jooksul (näiteks kolm õppeaastat), kusjuures tuleks näidata ka miinimumkoormus nädalas (muidugi erialatunnid). Vabastamine ei pea olema kohustuslik; kui selgub, et iseloomustus on antud kergekäeliselt, tuleb üliõpilane suunata praktikale tavalises korras. Juhendis tuleks määrata ka koolitüübid, kus pedagoogilist praktikat **võib sooritada.**

Pedagoogilise praktika alahindamine avaldub ka siis, kui statsionaarsest osakonnast edasijõudmatuse, lohaka töössesuhtumise või ebaväärika käitumise pärast väljalangenud üliõpilased tulevad mittestatsionaarsesse osakonda ja nõuavad pedagoogilise praktika diferentseeritud arvestusega ülekandmist, kuigi on hädaga pooleks sooritanud statsionaarses osakonnas vaid ühe kolmandiku või pool praktikat, mille eest sai diferentseerimata arvestuse. Muidugi võib üliõpilane nõuda, kuid on halvem, et mitmed metoodikud on ka sissekirjutused teinud ning sellega pedagoogilise praktika maine alla viinud. Põhjendus on lihtne: «Ta ju midagi statsionaaris tegi, kaugõppe jaoks käib küll.» Praktika peab olema tervik nii statsionaarses **kui mittestatsionaarses osakonnas,** ainult päevade ja tundide mehhaaniline kokkulugemine näitab praktika sisu mittemõistmist. Enne riigieksameid tuleb kontrollida, missuguses ulatuses on praktika sooritatud ja kas kõik nõutavad dokumendid on praktika kohta säilitatud. Praktikavõlglased tuleb suunata koolidesse.

Kateedrid peaksid läbi arutama mittestatsionaarsete üliõpilaste pedagoogilise praktika tõhustamise võimalused. Kaugõppes tuleb rakendada kõige kohusetundlikumaid ja parimate kogemustega metoodikuid. Lubamatud on juhtumid, kus praktikat võimaldatakse sooritada Tartust kaugel ning metoodik ei juhenda ega kuula-analüüsi ühtegi praktikandi tundi. Nii muutub praktika formaalseks õppejõu mugavuse tõttu. Veelgi suurem formaalsus on see, kui praktiseeritakse kahekordset juhendamist, mille puhul kohalik õpetaja on nii ainealane juhendaja kui ülikoolipoolne juhendaja. Õige ei ole seegi, et pedagoogikakateeder on ennast kaugõppe pedagoogilise praktika juhendamisest hoopis lahti õelnud.

Kui ülikool tahab pedagoogide ettevalmistamisest järjekindlalt osa võtta, ei tohi unustada ega alahinnata ka kaugõpet. Üleülikoolilise praktika üldjuhendaja peaks leidma, kust ja kuidas alustada, sest tegemist on mitmeid teaduskondi haaravate probleemidega.

EDUARD VÄÄRI,
filoloogiateaduskonna
kaugõppeprodekaan

Prof. Viktor Masing 60

11. aprillil täitus 60. eluaasta taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedri professoril Viktor Masingul. Seljataha jäänud aastakümned on olnud tulvil sisukaid töid-tegemisi.

V. Masingu juubeliaasta huvitavamaid töid on raamat «Sinasõprus tammega» ehk rahvakeeli lihtsalt tammeraamat. Suure, elujõulise tammega sarnaneb ka ta ise.

Selle Elu Puu juured on tugevasti Taaralinna mullas — juubilar on siin sündinud, kasvanud, koolis käinud, 1951. aastal kiitusega ülikooli lõpetanud. Järgnesid tööaastad Eesti Põllumajanduse Akadeemias. Alates 1956. aastast töötab ta ülikoolis. 28 viimase tööaasta seas leiame esimese tüsedama aastarõnga dateeringuga 1958, mil tollane vanemõpetaja kaitses kandidaadiväitekirja «Ida-Eesti rabade taimkate ja selle dünaamika». Järgnevate aastate viljakas uurimistöö ja publitseerimine kasvatasid 1969. aastaks järgmise toeka tähise tüves — avaldatud teoreetiliste tööde põhjal anti V. Masingule bioloogiadoktori teaduslik kraad. 1970. aastal kaasnes sellega professori kutse kinnitamine. Märkimisväärseiks saavutusteks järgnevail aastal on kaks Eesti NSV riiklikku preemiat, veel mitmed preemiad, medalid ning muu tunnustus eduka teadus- ja pedagoogilise töö eest. Nii on tänaseks kujunenud tugevate ühtlaste aastarõngastega elutüvi, mille elujõuline kambium kasvatab kindlasti veel ohtralt aastarõngaid.

Elu Puu võra laiub haralise ja tugevana. Kõige võimsamaks haruks tuleb kahtlemata pidada sooteadust, mille aastakasve on andnud uuringud soode floorast, taimede ökoloogiast, taimkatte struktuurist ja dünaamikast ning tüpoloogiast. V. Masing on Nõukogude Liidu üks kõige autoriteetsemaid sooteadlasi ning on tuntud esineja ka välismaal.

Sooteaduse haru paikneb kõrvuti looduskaitse oksaga. On ju Eesti praegune sookaitsealade süsteem suures osas tänase juubilari teene. Lisaks märgalade kaitsele on V. Masing öelnud kaaluka sõna ka looduskaitse üldküsimustes, propageerimises ja tutvustamises.

Kaharad on ka mitmesugused «botaanilised» oksaharud. Geobotaanikas on juubilar andnud olulise panuse taimkatte struktuuri uurimise ja kaardistamise metoodika väljatöötamisel, taimkatte-, eriti metsatüüpide eristamisel. Nõ. traditsioonilise botaanika alal on V. Masing tegelenud floristika probleemidega, eluvormidega, õitsemisbioloogiaga jne. Sünökoloogias on lugupeetud professor konsortsiumide uurimisele alusepanija Nõukogude Liidus. Ulatuslikku läbitöötamist on leidnud viimasel ajal väga aktuaalseks muutunud linnaökosüsteemide küsimused.

Laialdased teadmised kogu bioloogias on lasknud võrsuda ka tugeval üldbioloogia oksal: V. Masing on andnud autoriteetse põhjenduse elusloouse jaotamisele riikideks.

Agara reisimehe radadelt on leidnud elujõudu biogeograafia tammine haru — on ju professoril oma silmaga nähtud ja hiljem kirjasõnas kajastatud kõik NSVL taimegeograafilised piirkonnad, lisaks välisreiside muljed teeäärsest Indiast Eiffeli tornini.

Kusagil tammepuu võras leidub ka linnulaulust helisev oks — see tuletab meelde, et juubilar alustas oma teadlaseteed ornitoloogina.

Lugupidamine mineviku teadlaste vastu on Elu Puule kasvatanud teadusajaloo oksaharu, milles on käsitletud teaduse arengulugu, tuntud teadlaste tähtpäevi, kajastatud bioloogia-alaseid tähtsündmusi tänapäeval.

Avalikkusele kõige enam tuntud on V. Masingu need tegevusalad, mille eesmärgiks on anda laialdast teavet populaarses vormis kas kirjasõnas või suusõnaliselt.

Kõige kaugemale ulatub aga see kahar puuharu, mille kasvatamiseks professor Masing on kulutanud kõige enam aega ja energiat. See on 28 aastat kestnud õppetöö ülikoolis. Tema loengud ja praktikumid ei ole kunagi hallid ega unised. Professori enese sõnade järgi peab loengus alati ka üks väike nali asjaliku materjali vahele lükitud olema.

Nimetatud suuremate harude kõrval leiame V. Masingu elupuus veel terve rea väiksemaidki haljendavaid oksi, mis võimsale võrale täiendust annavad.

See tamm ei seisa üksinda lagedal väljal. Teadmiste ja tegude võrast on langenud tõrud, millest erineva suuruse ja elujõuga puukesed sirgunud. Need on professori õpilased kõige laiemas mõttes, kes saanud osa tema teadmistest, on õppinud elu ja elavat enda ümber vaatlema teadja pilguga. See on inimese elutöö kõige väärtuslikum vili.

Tähtsal juubelipäeval soovivad õpilased ja kolleegid kogu südamest, et professor Viktor Masingu Elu Puu tüvesse lisanduks hulgaliselt niisama sisukaid aastarõngaid, et teadmiste ja tegude oksad haljendaksid ning kosuksid ja noor tammik emapuu ümber tiheneks ja laieneks.

Dots. Udo Reino 50

Udo Reino on sündinud 16. aprillil 1935. aastal Tartus. Pärast Tallinna 10. keskkooli lõpetamist 1953. aastal astus ta arstiteaduskonna ravi osakonda. Ta lõpetas selle 1959. aastal kiitusega, olles üks esimesi ühiskondlikult töötava pediaatriaosakonna lõpetajaid. U. Reino asus tööle Räpina rajoonihaigla kirurgi ja pediaatrina. Peagi edutati ta peaarstiks ja tervishoiuosakonna juhatajaks.

U. Reino huvi pediaatria ja kirurgia vastu tõi ta õppima lastekirurgia kliinilisse ordinatuuri, millele järgnes kaks aspirantuuriaastat. Professor S. Doletski juhendamisel valminud väitekirja «Soo määratlus ja korrektsioon välis- ja sisesuguelundite anomaaliatega lastel» kaitses ta 1966. aastal.

Aspirantuuri lõpetamise järel töötas U. Reino Tallinna Vabariikliku Haigla lastekirurgia osakonnas ning alates 1966. aastast on tema töökohaks olnud meie teaduskonnakirurgia kateeder.

Udo Reino nimega on seotud lastekirurgia õpetamine ülikoolis. Enamik meie lastekirurge on U. Reino õpilased. Ta on olnud agar üliõpilaste teadustöö juhendaja. Paljud võistlustööd on saanud ka üleliidulisi auhindu. Siia juurde sobib mainida, et juubilar on olnud kauaaegne teaduskonna ning ülelikoolilise ÜTÜ nõukogu esimees. Lastekirurgia osakonnas teeb ta aga vajaduse korral kõiki keerulisi operatsioone ning ei ütle kunagi ära abist, mida vajavad nooremad kolleegid. Tartu linna pealastekirurgina on tema vastutada laste kirurgilise abi organiseerimine nii Tartus kui kogu Lõuna-Eestis. Ka tema teadustöö kuulub lastekirurgia valdkonda.

Juubilari õnnitlevad ning soovivad palju edu ja jõudu kolleegid teaduskonnakirurgia kateedrist ning kliinilisest haiglast

Komsomolikroonika

● **Komsomolikomitee 9. märtsi istungil võeti ÜLKNÜ liikmeks Marika Mitt (keem. II). Soovituse NLKP liikmeks astuda said Tambet Tampuu ja Sven Papp (õig. IV) ning liikmekandidaadiks Leho Ainsaar (bio-geo IV), Madis Jürgen (žurn. IV), Ülle-Marika Mõttus (fil. III), Ain Lepikult (õig. III) ja Niina Koor (arstit. VI).**

Arutati Valeri Vikulovi (mat. V) personaalküsimust, keda karistati noomitusega arvestuskaardile komsomolidokumentide lohaka hoidmise pärast.

● Suvemaleva-85 komandöriks kinnitati **Tiit Vajak** (õig. I).

● Võeti vastu otsus TRÜ komsomoliorganisatsiooni dokumentide üleandmisest Partei Ajaloo Instituudi arhiivi ja RSP-85 korraldamise kohta.

● Kultuurisektori juhataja **Sulev Ulp** (ravi IV) tegi ülevaate TRÜ viimastest kultuuriüritustest. Leiti, et on vaja lähendada kultuurisektori ja klubi tegevust.

Tänu

ENSV Haridusministeerium avaldas tänu vabariikliku vene kirjanduse olümpiaadi hea organiseerimise eest **dots. Valeri Bezzubovile, vanemõpetajaile Peeter Toropile, Ljubov Kisseljovale, Ann Maltsale, Anna Steingoldile, õpetajaile Ülle Pärlile, Maria Pljuhhanovale ja Oleg Kostandile ning aspirantidele Aleksander Danilevskile ja Irina Avrametsale.**

Rektor õnnitles ja avaldas tänu eeskujuliku töö eest seoses 50. sünnipäevaga vaneminsenerile **Ebba Loodmaale**, 60. sünnipäeval desinfektor **Õie Tõnspojale** ja freesija **Aleksander Dolgopolovile** ning 70. sünnipäeval majahoidja **Paul Loogale.**

EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE

NB! Loe läbi ja anna järgmisele edasi!

(Selle kohta vt. ajaleht «TRÜ» nr. 1402—1404, 1407, 1408)

12. APRILL ON KOSMONAUTIKA PÄEV

24 aastat tagasi alistas inimene esmakordselt taevaavarused. Et mõista, mida tundis maailma esimene kosmonaut koduplaneedi Maa kohal lennates, selleks esitame mõningad väljavõtted tema raamatust «Tee kosmosesse»:

... Osutid näitasid 9.07 Moskva aja järgi. Kuulsin vilinat ja järjest kasvavat müra, tundsin, kuidas hiiglalaev üleni värises ja aegamööda, väga aeglaselt kiskus end stardiseadmest lahti. Võimsad rakettmootorid mängisid tulevikumuusikat, mis on veelgi haaravam ja kaunim kui mineviku suur muusikalooming.

... Illuminaatoritest paistis kauge maapind. «Vostok» lendas sel ajal laia Siberi jõe kohal. Selgesti oli näha jõesaari ja jõe kaldal päikesest valgustatud taiga. «Kui ilus!» ei suutnud ma jätta ütlemata.

... «Vostok» kihutas kodumaa avaruste kohal, ja ma tundsin palavat pojaarmastust oma kodumaa vastu.

... Nägin pilvi ja nende kergeid varje kauge armsa Maa pinnal. Hetkeks tärkas minus kolhoosniku poeg. Süsimust taevas näis mulle põlluna, mis on külvatud täis täheteri. Nad olid säravad ja puhtad, otsekui läbi tuulatud. Päike oli samuti üllatavalt ere, eredam kui sulametall, millega mul valutsehhis tegemist oli.

... Laev lähenes ettenähtud maandumispiirkonnale. Suurest õnnest hakkasin laulma oma lemmiklaulu: «Kodumaa nähes, kodumaa kuuldes ...»

... Kell 10.55 maandus «Vostok» õnnelikult ettenähtud piirkonnas. Jalge all jälle kindlat pinda tundes nägin naist lapsega. Nad seisid kirju vasika juures ja silmitsesid mind uudishimulikult. Mul oli veel seljas ereoranž skafander ja selle ebatavalisus nähtavasti kohutas neid. «Oma inimene, seltsimehed, oma!» hõiskasin erutatult, olles hermeetilise peakatte maha võtnud.

Gagarini rühma juhtkond soovib kõigile rühma liikmetele, liikmekandidaatidele ja teistelegi kosmonautikast huvitatutele niisama edukaid lende!

Head kosmonautika päeva kõigile!

Jälgige kõiki meie väljaandeid.

(Järgneb)

Kellel kevadväsimus, kellel mitte ...

Sügisel oli filoloogiateaduskonnas raskusi komsomolielu ja aü. töö käimasaamisega. Nüüd võib juba mitu ühiselt organiseeritud üritust kroonikasse kirjutada.

Märtsi lõpus toimus Vellaveres TRÜ filoloogiateaduskonna ja EPA mehhaniseerimisteaduskonna traditsiooniline kohtumine. Lektorina esines meie majandusteaduskonna vanemteadur Endel Peets. Psühholoogina oskas ta kiiresti kuulajad tuimalt loengute rutiinilt tõelisele tudengidispuudile ümber häälestada. Kõige ägedam vaidlus käis meeste ja naiste osa üle tänapäeva (tuleviku) kodus (ühiskonnas). Kokkuleppele küll ei jõutud, aga oma maailmanägemise olid sunnitud paljud ümber hindama.

Kahe päeva sisse jäi nii päikesepaistet kui lumesadu; väike matk Kulbilohust (või Vapramäelt) Vellaverre ja tagasi; ühine pidu ning igaühe uued tutvused.

ÜLO VELDRE tekst ja fotod

Kolm tundi arstidega arstidest ja muust

● **KAS RING ON TÄIS,** et jälle arstiteaduskond? Ei, seda mitte. Arstiteaduskonna komsomolibürooga tegime lähemat tutvust 1978. aastal (tollal oli sekretäriks Oleg Sevtšuk, seejärel Indrek Miidla, kes praegu mõlemad aspirandid). Pressi esindajad on vahepeal kohtunud veel mitme teaduskonnaga. Arstide juurde tagasi pöördumа sundis aga mõnestki teaduskonnast ärksam näiv tegutsemine.

Nii ootasidki toimetust ja teaduskondade pressisekretäre eelmise neljapäeva õhtupoolikul «Sophokleses» arstiteaduskonna 10 büroo liiget eesotsas sekretäri Vahur Keldrimaga.

7. aprilli soovisaate «Tudengisõnas» kuulsime ühelt arstitudengilt: «Oma teaduskonna elu võiks «TRÜ-s» rohkem kajastatud olla.» Meie kokkusaamise üks eesmärke oligi vahendada suurima teaduskonna komsomolibüroo tegevust, samuti arstitudengite ühiseid probleeme.

● **ARVULISELT** on selles teaduskonnas niisama palju üliõpilasi, kui märgiti aastaarvu 410 aasta eest kalendris. Võiks võrdsustada — väike riik suures riigis. Tõepoolest, ainuüksi raviosakonna algorganisatsioon on suurem mõne teaduskonna omast. Algorganisatsioonide sekretäre tuleb kokku 73, selle eesotsas on 13-liikmeline büroo ja 11-liikmeline sekretariaat.

● **BÜROOST OBJEKTIIVSELT.** Kui Vahur Keldrima 1982. aastal sekretäriks valiti, lõpetas enamik büroo liikmeid ülikooli. Järelkasvu eest hoolitsevad aktivistid ise. Iga ametimees hakkab lõpetamise eel endale mantlipärijat otsima ja ette valmistama. Inimese valikul on määrav kogu tema seni tehtud töö väärtus. Sageli tuleb büroosse täiendus kursuse sekretäride hulgast. On ette tulnud sedagi, et büroosse valitu ei ela oma osasse sisse ega tule tööga toime. Niisugusel juhul ei jäädа kauaks ootama, väljavahetamine on paratamatus. Praegune koosseis on enamasti ametis teist aastat, viis liiget lõpetab tänavu.

Kõikide bürooliikmete koormus ei ole kaugeltki võrdne. Büroo sektori töö sõltub suurel määral komsomolikomitee vastava sektori tegevusest. Töösuunad peavad kokku langema. Kui komitee sektor vajalikul määral tööd ei tee, ei ole enamasti südamega asja juures ka büroo sektori juhataja.

Ei või ära unustada, et tegemist on ikkagi tuhandelise liikmeskonnaga. Seepärast kerkib üles info levik. Tudengeid on palju, õppehooned linnas laiali (ka TRÜ leht ei jõua alati tudengini, sest arstiteaduskonna hoonetes seda müügil pole; kas olekski sobivat paika?). Et värskeimad uudised ja ülesanded kiiremini kohale jõuaksid, käib büroo koos üle nädala kolmapäeviti (vajaduse korral tihedamini), seega pärast teisipäevast komsomolikomitee koosolekut. Kindlasti on aga kogu teaduskonda ühendavate niidikeste sõlmpunktiks sekretäri ühiselamutuba.

VAHURIST rahva suust kuuldu: «Lühikese aja jooksul käis ühikatoast läbi 17 inimest. Vahur kutsus ikka rõõmsalt sisse, kuulas mure ära, püüdis aidata. Ei kordagi tüdimuse virvendust näol. Vaat see on sekretär!»

Vahur ise: «Minu õnn ja õnnetus on see, et ma ühikas elan.»

BÜROOST SUBJEKTIIVSELT. Asjalik, soe ja sõbralik õhkkond. Kirjapanijad julgevad arvata, et mitte ainult tol õhtul, vaid alati.

● **KESKMINE ARSTITUDENG** teab kindlalt, milleks ta on ülikooli tulnud. Et selles täpsemini selgusele jõuda, peab teda vaatlema kahes jaos — I—III kursusel ning IV—VI kursusel. Kusagil kolmandal kursusel on ta oma suunitluses juba spetsiifilisem. Tärkab huvi ÜTÜ vastu, mida tõendab ka see, et suunamisel domineerib erialane faktor geograafilise kõrval. Kolmandale kursusele jõudes on ka kõrgkooliga kohanetud ning osatakse oma aega paremini jaotada nii õppimise kui ühiskondliku töö vahel.

● **ARSTITUDENG JA TÖÖ.** Kas tööl käiakse raha või kutsumuse pärast? Õppejõudude suhtumine töötavasse üliõpilasesse? Nende küsimuste arutamine viis niikaugele, et lähemas tulevikus ilmub vestlusring ajalehes.

● **ÜHISELAMUPROBLEEMIDE** kajastamise kohta lehes arvati, et mõndagi tuleb lahendada teaduskonnasiseselt, mitte ajalehe kaudu. Arstide endi ühiskodu suurim mure on kapitaalremont. Maja laguneb. Kuidas saada korda majja? Sellele küsimusele vastati üksmeelselt: kõik algab valvest, kes peab olemas olema ja küsima lubasid, mis peavad ka olemas olema. Jaan Mölder tõi kohe näite TPI ühiselamust, kus ta sattus valves oleva kolme neiu ette. Ilma loata ei lubata edasi kedagi. Vajalik on sobiv pääsla. Niisuguse saaks ja peakski ka Leningradi mnt. 89 majja ehitama.

● **EÜE JA ARSTITEADUSKOND.** Seos ei eksisteeri ainult rühmaarsti kaudu. Kui vahel on ülikoolis tervikuna probleemiks malevafunktsionääride talvine ärakadumine ehk teisisõnu — aktiivsed ollakse ainult malevaperioodil, siis arstiteaduskonnast on tuua just vastupidiseid näiteid. Praegu juhivad TRÜ kureeritavaid regioone arstiteaduskonna tudengid, komsomolibüroo liikmetest Vahur Keldrima Sakala, Jaan Mölder Tartu regiooni, komsomolikomitee sektori juhataja Tauno Kalvet Lõuna-Eesti regiooni jne.

● **PÖÖRDUMINE TUDENGI POOLE.** Seni olete lugenud meie kohtumisest ainult kiitvat refereeringut. Teisiti ei saakski olla, sest kohal olnute aval suhtumine esitatud küsimustesse, asjalik vastamine (mitte põhjendamatu virisemine ega teiste materdamine) aina kinnitavad arstiteaduskonna komsomolibüroo elujõulisust. Kirjutajate teada ei noomita ega kiideta kommunistlikke noori mitte iga teaduskonna komsomolibüroos. Tuletage meelde, millal kutsuti viimati mõni pahandusetegija aru andma. Arstide aktiivis oldi arvamusel, et rohkem peaks tudengini jõudma ühiskondlik arvamus, et rohkem peaks andma vastust oma kaaslaste ees. Kuid praegu on siiski nii, et komsomolikiitustel ja -laitustel ei ole küllaldast mõju, lähevad ju mõlemad tudengi teadvusest kõrgesti mööda. Aukiri kaob kapinurka, noomitus arvestuskaardil jääb oma silmaga hoopis nägemata. Personaalküsimuse arutamisele jätab ta ise sageli tulemata. Mõlemad mõjuavaldused tuleks reaalse eluga tihedamalt kokku siduda.

● **KÕIGE LÕPUKS** päriti arvamusi ka «TRÜ» lehe kohta. Arstiteaduskonna tudeng on lehega enamasti rahul. Endist tahetaks muidugi rohkem lugeda. Huvitavad EÜE probleemid — kuidas käib komplekteerimine, keda on malevasuvel karistatud, mille eest. Rahul ei olda aga trükikvaliteediga.

Arvame, et selline silmast silma nägemine aitab edaspidi ka arstiteaduskonna tudengit ennast rohkem lehte tuua.

Kokkuvõtte kirjutasid
TRIIN RAHNU, JAANUS HARRO
ja VARJE SOOTAK

Uitmõtteid taidlusest

● **Filoloogiateaduskond** (I—II koht) tuli välja kavaga, mis kajastas möödunud sajandi lõpu ajaloolist olukorda Eestis. Püüti edasi anda ajastu vaimu, valgustada sõlmprobleemi: kas ja kuidas on mõeldavad kompromissid rahva arengu jaoks olulistes piirsituatsioonides. Kasutati ajaloolisi allikmaterjale, lavale toodi reaalsed minevikust tuntud kirjamehed, poliitikategelased. Materjalide autentsusele lisandus terve ansambli (Kalev Kudu, Margus Kasterpalu, Jüri Luige, Urmas Kõljala) tugev esinemine.

Ära polnud unustatud isegi interjööri. Vastupidiselt isetegevuse traditsioonidele oli lavale butafooria asemele veetud ehtne vanaaegne mööbel, millest järeldub, et kõike saab, kui tahta. Kogu lavastus oli äärmiselt terviklik: tekst, mäng, interjöör lausa sulasid üksteist täiendades kokku.

● **Matemaatikateaduskond** (I—II) tõi välja G. Byroni «Chilloni vangi». Tõmmates esitatu ja kaasaja vahele paralleele, tõlgitseksin nähtut kui inimkonna üldist aheldatust, võimete-võimaluste piiratust, filosoofilisemat laadi tühjuse-mõttetuse tajumist ja samas kohanemist-harjumist kõigega.

Toomas Kiho ja Kersti Karu mäng oli viimistletud ja hea. Oskuslikult valitud muusika ja läbimõeldud valgustuse kasutamine andsid tehtule vajaliku värvingu.

● **Bioloogia-geograafiateaduskonna (III) geoloogide-geograafide** kava oli žürii hinnangute kohaselt kõikidest meeleolukatest *show*'le lähenevatest kavadest parim. Kehakultuurikollektiivi harjutuste kompleksis oli leidlikkust ja vaimukust, kompositsioonides liikumist ja piltlikku tõetruudust. Raske on ette kujutada ilmekamat puhkevat õit, kui seda oli laval nähtud festivaliõis.

● **Ajalooteaduskonna au kaitsesid defektoloogid** (IV—V). Tantsu ja naljaga püüti lahendada läbi aegade naissugu kummitanud «ühisprobleemi». Lustaka kankaani saatel ilmus lavale omamoodi läbilõige ajastutest, alates ürgnaisest tänapäeva töölisneiuni välja. Tantsud olid toredasti muusikasse pandud, üldiselt aga võinuks teemale natuke põhjalikumalt läheneda.

● **Õigusteaduskond** (IV—V) oli pühendanud oma kava Fr. Engelsi teose «Perekonna, eraomanduse ja riigi teke» ilmumise 100. aastapäevale. Püüti piltlikustatud kujude, olukordade kaudu anda läbilõige tervetest ajaloolistest epohhidest, riigi tekkimise põhjustest ja arengust.

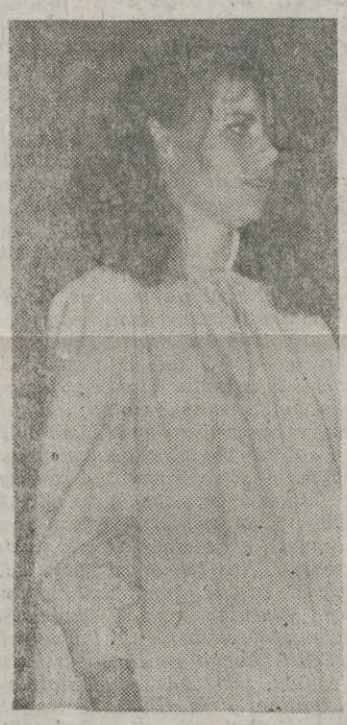

Juristidele omaselt püüti haarata väga pikka perioodi ja paratamatult oli resultaat pealiskaudne. Sarnaselt tänapäeval vaadatava tummfilmiga kommenteeris jutustaja klaverimuusika saatel laval toimuvat. Kokku esitati humoorikas fragmentaarium riigi tekkimisest.

● **Arstiteaduskonna** (VI) poiste svingipala oli taidlusele meeldivaks vahelduseks, kuid tema õigem koht olnuks kahe nädala võrra varem toimunud laulukonkursil.

● **Bioloogid** olid lavale kaasa toonud naljamängu «Evald seikleb». Kaasa toonud sõna otseses mõttes, sest hea, kui osalised teksti korragi läbi lugeda olid jõudnud, kogu õppimistegevus toimus omavahel segiminevate paberite pealt otse vaataja silme all. Tihti sai seal suflööri tekstist piisava info kätte, nii et vaevalist järelekordamist polekski vaja olnud. Kuid vähemalt nukud olid andekalt tehtud ja kui elus nukk poleks suud avanud, võinuks temagi niisama andekalt mõjuda.

● **Majandusteaduskond** heitis algkooli geograafiatunni taustal läbi väikeste poiste suude pilgu tudengislängile, mille sisu grotesksselt paralleelselt teises plaanis demonstreeriti. Esinemine oleks esteetiliselt võitnud nende must-valgete stseenide ärajätmisega. Slängi sisu on tudengile niigi mõistetav!

● **Füüsika-keemiateaduskond** tuli välja taidluse interpretatsiooniga selle sõna halvimas, lausa halvustavas tähenduses. Nähtut ei oska kuidagi liigitada, isegi absurditaidluseks kahjuks mitte. Kella purukstagumine, kala tuhastamine, gaasimaski tuututamine jpm. Kotitäie ubade pähekallamisest on oa leidmiseks üksi vähe.

P. S. TAIDLUSES ja igal teisel üliõpilaste endi üritusel valitseb põhimõte: «Ise teeme, ise ka supi söömel» Kes siis peab tulema esinejate järel lava ja kõrvalruume koristama?

KERSTI KARU
EVALD VELDEMANNI foto

MARGIT MIKK,
žurn. II k.

ÜLIÕPILASTEATRITE FESTIVAL

Sellest, mida tegid lätlased

Paljude südame võitis **Läti RÜ teater.** *Lätlased olid ainsad, kes tulid võõrsile kaie lavastusega. Afišši järgi pidi olema tegemist rütmoplastika ja Shakespeare'iga. Ootuspärane, et lätlastel on kaks truppi, üks rütmoplastika ja teine draamalavastuste tarvis. Enamik näitlejaid (harvade eranditega) tegelevat aga mõlemaga.*

Kui Vilniuse ülikooli teater saab tänavu 450 aastat vanaks, siis meie lõunanaabrite tudengiteatril on vanust kümme korda vähem — 45. Trupiga töötab kolm lavastajat: Arijs Geikins (kunstiline juht), Mihail Minev (teine draamalavastaja) ja Andzis Rutental (rütmoplastika).

* * *

● **Esimene etendus oli «Meditatsioonid», mille liikumine on seatud D. Šostakovitši, B. Bartóki ja A. Monki helindeile.** *Lavastaja A. Rutental ütles, et lavatervikus peab ta täitsaks nelja komponenti: värvi, valgust, joonist (liikumisgraafika) ja muusikat. Impulss näis tulevat muusikast, kuidas muidu oleks jõutud nii suure liikumistäpsuseni. Esimese kompositsiooni (Bartóki Kuues keelpillikvartett) puhul oli tegemist tõelise lavatervikuga. Muusikast lähtudes oli osatud ja suudetud lahata kõige inimlikumaid muresid. Improvisatsiooni oli just selles kompositsioonis kõige enam, seda rohkem väärib kiitust trupi üksteisemõistmine laval. Keelpillikvarteti iga osa oli muudetud lõpetatud etüüdiks, iga osa algas ühtse kujundiga. Bartóki muusikat oli kuulda ja ka näha, nii täpselt tabati teose sisepinge. Iga näitleja elas laval oma elu, kuid nendest eludest kokku moodustus puhas joon, puhas mõte.*

Ilmselt sobibki just Bartóki osa kõige paremini etendust alustama. Vaatajal jääb aega muusikasse minekuks ja vajaliku meeleolu saamiseks.

Võib-olla pole patt kinnata just Bartóki osa kahest järgnevast tugevamaks. Kui teised kompositsioonid kippusid liialt näpuga näitama, siis esimesel seda puudust polnud. Samuti oli see kompositsioon teistest tunduvalt helgem ja lootusrikkam või koguni usutavam.

Teine, «kollane» osa oli seatud D. Šostakovitši muusikale. *Muusika ise oli ehk kõige pretensioonikam sel õhtul kõlanuist. Ometi tuli just selles keskmises kompositsioonis kõige paremini välja näitlejate oskus kõnelda oma keelega. Tähendusе sai iga liigutus, polnud ühtki tühja pilku. Pilgud-liigutused ei saanud mitte üksnes sisu, vaid üheselt mõistetava sisu, s. o. tegevust võis mõista ainult nii, nagu lavastaja ja näitlejad seda soovisid. Laval toimuv suutis korraga haarata nii vaataja pea kui südame. On teil meeles Mary Poppinsi hüüatus, kui teda miski eriti köitis? «Liktsalt rabav!» Vaatamata teatud skemaatilisusele, mis just teises osas välja lõi, hõiskasin ma siiski koos Maryga.*

Hüüda tahaks muudki: kui ilus võib olla ennast valitsev inimene! Lisaks sellele — veel kord — jalustrabav muusikataju.

Kolmandas kompositsioonis oli kasutatud ameeriklanna A. Monki Kompositsiooni kuuele häälele ja altviiulile. *Taas meie sajandi komponist! A. Rutental põhjendas säärast muusikavalikut sellega, et kaasaegse kammermuusika käsitletud probleemid on mõistetavad ka näitlejatele. Siiski — teises lavastuses on lisaks kammermuusikale kasutatud ka džässi, läkiplaanina nimetas lavastaja Eachi fuugasid.*

Viimase meditatsiooni taolist muusikat ei kuule sageli, kuid see kolmas osa oli ehk kõige improvisatsioonivaesem. Veel kord oli võimalus vaimustuda näitlejate oskusest kelga kõnelda.

Nii vääriski kõige soojemaid sõnu rütmoplastika. Sõnatu keel on näitlejatel kästi käes. Ja mille poolest siis selles keeles näidatud tekst artikuleeritud kõnest halvem on? Kõik kolm kompositsiooni olid lavastusstiililt täiesti ühtsed ja seepärast näisid osad orgaaniliselt seotuna. Tugevuselt ja tuumakuselt paigutaksin «Meditatsioonid» Edelateatri «Vanade pattudega» ühele pulgale.

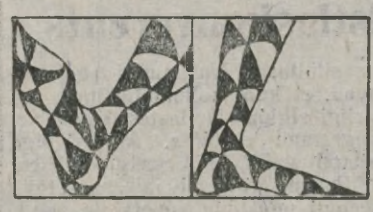

● **Hoopis teisiti arvan Shakespeare'i «Tormi» etendusest.** *Kiitmiseks pole erilist põhjust, laita ka just ei tahaks.*

Enamik vaatajaid ei saanud tekstist aru. Võib-olla seetõttu jäigi mulje, et tegemist on süütu jandi-tamisega. Vaataja silma kellitasid nii liikumine; laväkujundus, oskuslik valgus kui ka näitlejad ise. Kõrvu paitas (raadiotekstiga vahelduvalt) helge muusika. Imet küll, tegemist on ikka Shakespeare'iga, tahtnuks nagu naabrilt küsida.

Norida-nuriseda võiks palju. Ometi näib, et trupp on end tõeliselt leidnud rütmoplastikas. Nagu loo alguses öeldud, võitsid lätlased paljude südame. Et lõunanaabrite pealinn Tartust kaugel pole, seda teadsime ennegi. Nüüd teame ka seda, mida kujutab endast sealse ülikooli teater. Teatril uviline tudeng viib need kaks teadmist kindlasti kokku. Usun, et kahetsema ta ei pea.

KADRI UGUR,
žurn. I k.

„Lysistratest"

Üliõpilasteatrite päevade algust püüdis tahti teha **TRÜ vene näitetrupp.**

Lavastaja oli **V. Glazunov.** *Esitati* **Aristophanese «Lysistratet»,** *etendust, mis osatäitjate rohkuselt võimaldas lavale tuua vist küll enamiku trupi liikmeist. Siit ka esimene puudus: mängijate ebaühtlane tase ja suhteliselt nõrk ansamblisisene kooskõla. Mitme osatäitja mängust paistis läbi ebasiirus ja endainetlus, mida trupi andekamate tüdrukute osatäitmine täielikult korvata ei suutnud. Samuti puudus koori esinemises vajalik teravus ja temperament, pigem kujutas see rütmiliselt kokku ajastatud mulinat.*

Kaheldavana tundus ka vaatuste vahele paigutatud disko mõttekus. See oli ülejäänud tekstist niivõrd lahus, et mingi kaasajastamise või ka vaatuste ülendamise asemel lihtsalt lõhkus terviklikku teksti.

Selgena jäi välja toomata ka peaprobleem: rahu sõlmimine vaenutsevate kogukondade vahel. Selle asemel jäid domineerima isiklikud suhted ja soovid.

Tänu algmaterjali tugevusele oli vaadatu siiski huumoorikas ja haaravgi. Oli aga tegemist komöödiaga või komöödia paroodiaga, jäägu igaüks enda otsustada.

MARGIT MIKK

«Ma laulan ühe luuletuse»

Folkmuusika kevadkontsert

«Vanemuise» teatrisaalis

19. märtsil 1985.

(Algus eelmises lehes)

Meie keskmine folklaul algab tekstist. Seepärast püütaksegi valida häid luuletusi. Kahjuks ei kõüni paljud esitajad võetud teksti tasemele, allajäämine iseenesest väga heale luuletusele on terviklik ebaõnnestumine. Selle küündimatuse all ei mõtle me mitte niivõrd mängu- või lauluoskuse kui tunnetuse puudulikkust. Juhul kui rõhk langeb luuletusele, peaks võimendama juba tekstis olemasolevat või sellele midagi lisama, mõistma ja toetama autori taotlusi, mitte neid ignoreerima või vastu töötama. Suurim mõõdalaskmine on tekkinud H. Runneli puhul, mis eriti sellepärast silma torkab, et tema luuletused on kõige lauldavamad. Tema esitamisel kuhjati magusat ilu ja paisutatud tundeid, nii et Runneli täpne sõna kaotas oma lihtsuse võlu ega saavutanud uut taset. Kui meie luules on tükk aega kurdetud meheliku või koguni destruktiivse alge puudust, siis folklauludes kaob olemasolevgi maskuliinsus (H. Runnel, J. Üdi), sõltumata esinejate soost. Hea erandina mõjus ansambli **«Forest»** *kukerpillilik laulmine, mis nagu teksti (mida Runnelile omalt poolt juurde treitud salmid ei rikkunud) lähtus eesti uuemast rahvalaulust. Nad olid ka ainsad, kes ilma mikrita esineda riskisid, püüeldes tõelise folgi vahendituse poole.* **Meeli Hindi ja Tiiu Roostalu** *vaimukalt serveeritud «Kärbeste elu» ning kontserdi esimese poole ühe sümpaatsema esineja,* **Helge Sootna** *lihtsus ja siirus harmoneerusid ka Runneli tekstiga hästi. «Me liigume loogeldes loojangu poole» sai kuulda kahes variandis:* **Anne Adams** *ja* **Tõnu Tepandi** *olid riskinud seda ette võtta. A. Adamsi laul «stuudiomuusikute» toetusel oli hoolikamalt välja töötatud ja sügavama mõjuga, T. Tepandi oma sulas rohkem ühte tema ülejäänud lugude taadiga.*

Teiseks enam lauldud autoriks oli J. Viiding. Meelde jäi M. Underi «Sirelite aegu», mille poole **Valdek Humal** *üksnes abitult püüdles. Niivõrd hea ja tuntud luuletuse võtmine on iseenesest ohtlik ja nõuab kindlasti suuremaid võimeid. B. Alveri suhteliselt mõistuslikku luuletamislaadi suutis* **Anne Maasik** *oma vaimu sisse puhuda. A. Maasik näib olevat kõige sügavamalt lauluga seotud; kui on teisi, kes laulavad rahvalaule, siis tema on laulik.*

Arvestades teksti osatähtsust võiks ehk osutada autoreile seda lugupidamist, et neid nimetada. Mõned esinejad ei teadustanud, keda nad on viisistanud. Eesti luulet võib ju teadja une pealt tunda, teine kuulaja jälle oletab omaloomingut.

Naislauljatest oli vahest kõige mehisem **Reet Valgma.** *Ta esitas laule J. Liivi, H. Runneli ja P.-E, Rummo tekstidele, neis just üht külge esile tõsta püüdes. Varasemate esinemistega võrreldes (niipalju kui praegune tudeng neid kuulda on saanud), laskis ta lauludel ise enda eest kõnelda, mitte ei kõnelnud nende eest.*

Eelnimetatud ja nimetamata puudused on ka loomulikud muusika puhul, mis oma päriskodust ühikatubadest, -koridoridest ja -treppidelt, hoovidest, vaiksetest nurgakestest, keldritest ja pisikestest saradest on toodud suurele lavale suure publiku ette. Folkkontserdi omapäraks on see, et paljude puuduste ja vigade summa ei loo õhtust halba muljet, vaid vastupidi. Sest me tunneme, et laval on «omad», mitte lindistusstuudio või ringreisikontserdi lõpuni lihvitud esinemiskava, masindatud surrogaat, vaid elavad muusikud. Nad laulavad nii, nagu me oleme lähedalt laulmist näinud, meie sõber või meie isegi oleme niiviisi laulda proovinud. Neid võib uskuda, sest nad laulavad tõesti meile ja toovad kuulajani ennast, mitte oma kuulsust, esinemiskogemust ja koolitatust. Tavalisel folklauljal pole võimalust saada populaarseks heade lindistustega läbi massikommunikatsiooni, tema peab särama kohe ja siin. Ja publik ei jätnudki midagi laval toimuvast märkamata, reageerides ärksa poolehoiuga isegi apsudele või hetkelisele julgusekaotusele. Aga tõeline ühendus tekkis päris kontserdi lõpus, kus ka rahvas saalis püsti tõusis ja koos kõigi esinejatega saabuvale kevadele ülistust laulis.

IMBI ERNITS
TAIVE VIIDING

ÜLIÕPILASTEATRITE FESTIVAL

Tõnu Karro instseneering

Tõnu Karro, Leningradi Riikliku Teatri-, Muusika- ja Kinoinstituudi I kursuse üliõpilane, tõi festivalile S. Becketti «Lõppmängu» (Fin de la partie, 1957).

T. Karro: *«Me püüdsime anda oma Becketti-nägemuse.»*

Beckett meelitab, tõmbab ligi ja armastab ettevaatamatute jaoks kududa oma nähtamatut võrku, millesse lihtne takerduda. Kus asub piir lavastaja ja autori vahel, piir, millest lavastaja etenduse (autorimõtte) terviku, idee kuvides enam üle astuda ei tohi! Seda on raske öelda, väidavad ühed, sellist piiri ei olegi, kinnitavad teised. Arvan, et taoline piir on siiski olemas, on tunnetatav.

Samuti võib piiri kujutleda autori kaitsevallina. Piiri ületanud lavastaja satub pahatihti autori poolt **juba** *hüljatud EI-KELLEGI-MAALE. Autoriidee justkui põgeneks sissetungija eest, ta ei lase ennast päris igapidi tõlgendada. Vähemasti Beckett on autor, kellega kompromissi leida võimatult raske. Karro esitas Beckettile väljakutse. Kes väljus võitjana? Karro mitte. Beckett? Kurb, aga kaotajaiks osutusid mõlemad. Karro «tappis» Becketti idee, Beckett aga Karro nägemuse ja põhiliselt sellega, et jättis Karro nn. EI-KELLEGI-MAALE, üksinda.*

Publik ootas sündmust, aga tal tuli pettuda. Põhjusi analüüsides võtan abiks ajastu nimekaima absurditeoreetiku Camus' mõtte absurdiloomingu võimalikust sünnist või mittesünnist: «... see eeldab: a) täielikku lootuse puudumist (millel pole midagi tegemist meeleheitega); b) pidevat keeldumist (mida ei tohi ära segada loobumusega); c) teadlikku rahulolematust (mida ei tohi samastada lapsiku arevusega)» (A. Camus, Sisyphose müüt. Tln., 1972, lk. 34.)

Karro lavastust võib ühendada pigem sulgudes väidetuga. Becketti tekstitagusesse maailma, asjade, tegevuste taga paiknevasse mõttesse pole Karro suutnud tungida — Karro nägemus uitab laval ringi üksi ja mõtetult.

Viimasel ajal on moodne lavastada autoriteksti ohtralt kärpides. Nõnda toimib ka Karro. Puuduvad kogu etendust läbivad motiivid: Hammi lõppematu jutustus; Hammi nägu kalva kaltsu motiiv; puuduvad konkreetsed esemed (sümbolid), mis autoril väga osavalt etendustervikusse sisse kirjutatud (ratas, tool, kiiker, koer, pootshaak). Mõistmatuks jääb prügiurnide (kus sees vanemad) asendamine romantiliste kiikedega. Kas tehnilised raskused? Becketti asjade maailmast loobumine tähendab aga konkreetsest sümbolist-kujundist loobumist. Beckettil kannab ese tihti iseseisvat tähendust, tekst on samal ajal teisejärguline. Kõis Clovi kaelas oli Karro sümbol, mis viis mind tahtmatult mõttele näitleja suutmatusest psühholoogilist plaani välja mängida. Tühi ja etendust häiriv «kujund» oli diskomuusika sissetoomine.

*Arusaamatuks jäi Hammi (***Andrei Jurjev***) kuju. Vangivalvur? Endine sportlane? Fašist? Beckett kirjutab Hammi inimlikuks, kompleksside all kannatavaks inimeseks. Lavastaja (näitleja) teeb temast karikatuuri.*

Võtmesõna «Lõppmängus» peaks olema pinge. Pinge loob autor pausidega, näitleja püüab seda teda katkematu röökimisega.

Clov ja Hamm on nagu kaks eri poolust, kes tõmbudes elektrilaenguid põhjustavad. Nad vihkavad teineteist ja ometi ei saa teineteiseta. Nad kannatavad **koos** *selle maailma absurdset koormat. Näidendi loogika järgi jäävadki koos kannatama, Karro laseb aga Clovil ära minna. Kuhu? Ta ei ole ju kangelane, ta on leppinud olukorraga («... tunnen end liiga vanana, liiga võõrana, selleks et uusi harjumusi kujundada»). Clov ei ägestu, ei astu võitlusse — tema tarkus seisneb vaikses alistumises lõplikult mõttetule maailmakorraldusele.*

Valeri Vdovtsev *mängis Clovi paremal juhul ainult õnnetuks, aga mõjus ometi laisana. Häiris näitleja viitsimatus sõnu selgelt ja kuuldavalt esitada. Paaril korral kukub ta osast täiesti välja, hakates nagu Hammgi põhjendamatult röökima ja kätega vehkima.*

Absurd on mõttetus, olen kuulnud öeldavat. Seega: mida rohkem mõttetuid (absurdseid?) elemente vahele pikkida, seda parem. Arvan, et absurditeater peab näitama küll elu absurdses valguses, kuid tegema seda konkreetselt ja põhjendatult. Laval võimendub iga tühikäik, iga tühisõna ju kahekordselt. Mitte mõttetu mõttetus, vaid mõtestatud mõttetus; mitte müra, vaid konkreetne heli või vaikus, mitte kaootilisus, vaid tegevuslike ja ajaliste liinide ühtsus. Beckett vastandab inimlikud ootused ja maailma meeletu vaikimise — sünnib absurd. Leningradlastel maailm vaikib. Hüva! Clovi olekus näen kohati mingit ootust (äraminekuootus?). Hamm ei oota midagi — tema rahuldub oma kisa nautimisega. Nelli **(Lidia Milga)** *ja Naggi* **(Rassa Paukštite)** *apaatne olek välistab igasuguse mõtte, andku asjaosalised mulle andeks, aga niisama hästi (ja veel absurdsemalt!) võinuks tegelased asendada magnetofonidega.*

Stiilipuhtusest. *Kaldun arvama, et absurditeatrit on võimalik lahendada kahte moodi: kas täiesti realistlik-psühholoogiliselt või täiesti «absurdistlikult». Maailma sügavat mõttetust peaksid viimasel juhul väljendama kõik etenduse sisemised ja välised komponendid: kõne, lavapilt, riietus, tegelaste välimus, liikumine (keha) jm. Karro lavastus kaldub osaliselt teise (värvitud näod, riietus, lavapilt), osaliselt (ja rohkem) esimesse lahendusvarianti (kõne, liikumine). Stiilipuhtuses peitub samuti Becketti salalaeka avamissaladus.*

Absurditeatrit, õhkkonda, mis tervendaks ja puhastaks, trupil tol õhtul luua ei õnnestunud. Ometi oldi küllalt lähedal. Selle kinnituseks meeldejääv lavapilt (varjude mäng), etenduse alguslaul, Valeri Vdovtsevi kohati väga täpne absurditunnetus. Et tegemist on I kursuse tudengitega, arvan, et sama seltskond võib järgmistel festivalidel üllatada. Ehk on edu loota tagasihoidlikuma autori- ning teemavalikuga?

Leningradlaste teatri trupi uut kvaliteeti uskudes ja lootma jääades

KALEV KUDU,
žurn. I k.

VENIA LEGENDI

Neljapäeval, 18. aprillil kl. 14.15 J. Liivi tn. 2—208 peab *venia legendi* loengu «Teksti analüüs ja süntees arvutil» programmeerimise kateedri dotsent **Mare Koit.**

Pedagoogika ja metoodika kateedri dotsendi kt. **Larissa Vassiltšenko** *venia legendi* loeng «Üldhariduskooli õpilane infotulvas» toimub reedel, 26. aprillil kl. 8.15 peahoones aud. 102.

DIPLOMANDID!

Individuaalkonsultatsioonid **töökaitses** (kh. 406):

bioloogiaos. kolmapäeviti kl. 10—13 ja reedeti kl. 10—12;

geograafia- ja geoloogiaos. kolmapäeviti kl. 16—18;

keemiaos. teisipäeviti kl. 10—12 ja 14—16;

füüsikaos. esmaspäeviti kl. 10—12 ja 14—16;

kaubatundmisos. neljapäeviti kl. 9.30—12.

FILMIKLUBIS

Esmaspäeval, 15. aprillil **Otar Iosseliani** «Elas laulurästas». Retrospektiiv seoses režissööri võimaliku Tartusse tulekuga.

Piletid müügil enne algust.

Kolmapäeva, 17. aprilli kohta jälgige reklaami.

Laupäeval, 20. aprillil üliõpilastele ja lastele «Tallinnfilmi» uus muusikaline lastefilm **«Karoliine hõbelõng».** Kohtumine Helle Murdmaa ja Enn Sädega.

KLUBIS

Laupäeval, 13. aprillil kl. 21 **FESTIVALIKLUBI AVAÕHTU** programm VI ülemaailmse noorsoo ja üliõpilasfestivali pronksmedaliomanikult ja XII festivalil osalevalt TRÜ rahvakunstiansamblilt, demonstratsioonesinemised võistlustantsijatelt, filmiprogramm, tantsumuusika ansamblilt «Rentaablus»).

UUES KOHVIKUS

Reedel, 12. apr. ja pühapäeval 14. apr. DISKOPROGRAMM.

«VANEMUISE» KONTSERDISAALIS

pühapäeval 14. aprillil kl. 19.30 ENSV kõrgkoolide taidlusülevaatuse **LÕPPKONTSERT.** Esinevad kõrgkoolide parimad taidlejad.

Pääsmed müügil kontserdisaali kassas.

Pühapäeval vaatas vabariiklik žürii meie taidluse lõppkontserti «Vanemuise» kontserdisaalis ning valis kõigi Eesti kõrgkoolide ühisele esinemisele välja meie naiskoori, meeskoori, rahvakunstiansamblid «Ingliska B», «Lakstigal» ja «Rentaablus», naisvõimlemis- ja liikumisrühmad ning luuleringi. Lõppkontserdil esineb ka vene draamaring.

Defektoloogide vilistlaskonverents

Defektoloogiaosakonna vilistlased kogunevad tavakohaselt aprilli viimasel laupäeval. Seekordne konverents oli pühendatud eelkõige **lugema õpetamise küsimustele.** Allakirjutanu ettekandes oli juttu lugemisoskusest riigiti, mis kirjaoskuse osana on ühiskonna arengu tähtis küsimus ja ühtlasi prestiiži näitaja. Arenenud kapitalistlikes riikides esitatakse täieliku või nn. funktsionaalse kirjaoskamatuse protsentidena arve kümnest viiekümneni; Harvardi ülikool ja Massachusettsi Tehnoloogiainstituut korraldavad vastuvõetuile lugemis- ja kirjutamiskursusi. Teravatooniised on lugema õpetamise väitlused ajakirjanduses. Laiuti ja sügavuti on viimastel aastakümnetel kulgenud lugemise eri aspektide süvauurimused; metoodikakäsitlused on keskendunud algõpetusele.

Eripedagoogika kateedri juhataja dotsent Karl Karlep näitas lugema õpetamise meetodi valikupõhimõtteid. Kuivõrd andekad lapsed omandavad lugemisoskuse igasuguse meetodiga, tuleb lähtuda nõrkadest. Silbitamismeetodi aegadel paarikümne aasta eest lugesid lapsed vargsi terve sõna ja alles siis silbitasid. Uurimused aga näitavad, et kuni kolmandik meie vabariigi algklassiõpilastest emakeeleprogrammi ei täida. Aitaks õige meetodi valik, kuid veelgi olulisem on lugemisprotsessi ja kasutatava meetodi mõistmine õpetajate poolt. Kuriooseid näiteid levinud arvamustest ja asjasse suhtumisest tõi diplomand Maret Lill. Dots. K. Karlepi ettekandest aga selgus, et nii sünteetiline kui ka analüütiline häälikumeetod võivad osutuda otstarbekaiks ühe või teise lugemisoperatsiooni omandamisel. Ebaotstarbekaimad on tähenime-meetod ja silbimeetod. Nii dekodeerimiseks kui sõna häälikustruktuuri taastamiseks on aga efektiivseim analüütilis-sünteetiline meetod, mis ühendab mitmed voorused.

Dots. K. Karlep tutvustas ka märtsis toimunud üleliidulisel defektoloogiaalasel pedagoogikakonverentsil kuuldut. Konverents oli pühendatud töökasvatusele erikoolides. Haridusministeeriumi peainspektor Ilme Vosman valgustas eriõppe ja kasvatussüsteemi juhtimise, inspekteerimise tulemuste ja arengu küsimusi.

JAAN KÕRGESAAR

Võõrkeelte olümpiaad

Meie võõrkeelte kateedri baasil toimus 3. aprillil üleliidulise olümpiaadi «Üliõpilane ja teadus-liktehniline progress» vabariiklik voor inglise ja saksa keeles üldainena.

Võistlejail tuli täita valikvastustega tekst, mille abil kontrolliti tekstist arusaamist ning grammatilisi ja leksikaalseid teadmisi. Võõrkeeles oli vaja refereerida teksti SDV üliõpilaselust ja kõrgharidusest Inglismaal.

Inglise keeles sai esikoha **Indrek Lang** (TPI raadiotehnika IV k. — 123 punkti 130st võimalikust). Teisele kohale tuli **Jüri Soolep** (ERKI arhitektuurios. IV k. — 119 p.). **Ago Pärtel** (EPA vet. II k.) ja **Vahur Parve** (TPI elektrotehn. II k.) jagasid III—IV kohta. TRÜ üliõpilased **Katri Teedumäe** ja **Ilja Refes** (ravi I) jäid poole punkti võrra tahapoole ja jagasid V—VI kohta.

Võistkondlikult jagus punktiõnne inglise keeles järgmiselt: 1. TPI — 469,5 p. 520st võimalikust; 2. TRÜ — 460; 3. ERKI — 445; 4. EPA — 443; 5. TRK — 414; 6. TPedI — 355 p.

Saksa keeles oli individuaalselt parim **Ene Tori** (TPI raamatupid. I k. 116,5 p. 130st võimalikust). Järgnesid **Anu Brümmel** (TRÜ žurn. II k. 114,75 p.), **Mari Kehman** (EPA vet. II k.), **Siiri Säde** (TPI ühiskondliku toitlustamise eriala I k.) ja **Ingrid Kiirend** (TRÜ rakendusmat. I k.).

Võistkondlikult reastusid kõrgkoolid saksa keeles: 1. TPI 440 p. 520st; 2. TRÜ — 433,75 p.; 3. TRK — 411 p.; 4. EPA — 408 p.; 5. TPedI — 330 p.; 6. ERKI — 261 p.

Olümpiaad nõudis üliõpilastelt head kõneoskust, väga häid grammatilisi ja leksikaalseid teadmisi ning rahulikku meelt esinemisel. Sageli sai otsustavaks pool punkti. Tulemusi analüüsides võib öelda, et mõnelgi viis suuline vastus punktide arvu alla, TRÜ võistkonna puhul oli see aga vastupidi.

Nelja parimat üliõpilast autasustati TRÜ poolt inglis- või saksakeelse raamatuga ja KKEH Ministeeriumi diplomiga. Võistkondlikult parimad õppeasutused said samuti KKEH Ministeeriumi diplomi.

Olümpiaadi õnnestumisele aitasid kaasa võõrkeelte kateedri vanemõpetajad S. Peiker, K. Reppo, M. Nemsitsveridze, S. Raitar, E. Maaring, E. Rahi, H. Andresson, E. Kaldjärv ja õpetajad E. Tammelo, K. Reinson, T. Allik, V. Tamm, T. Mullamaa ning van.lab. Ü. Türk ning inglise filoloogia kateedrist I. Anvelt. Aitäh osavõtjaile ja korraldajaile olümpiaadi õnnestumise eest.

AURELIE ALL

Toimetaja VARJE SOOTAK

Ajaleht «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 1511. MB-04815. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu
AR
Kontrolleksemplar

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 13 (1410) Reedel, 19. aprillil 1985 Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 2 kop.

XII ● MOCKBA ● 1985

VÕIDU 40. AASTAPÄEVALE JA XII ÜLEMAAILMSELE NOORSOO- NING ÜLIÕPILASFESTIVALILE PÜHENDATUD TRÜ XIV RSP KAVA

Reedel, 19. apr.

Kl. 16 Vanemuise 46 — I filmiprogramm,
kl. 18 nõukogu saalis — kõrgkoolide interklubide kohtumine, klubi diskosaalis — poliitiline kohus M. Thatcheri üle, aulas — baroki- ja renessansiajastu õhtu,
kl. 21 klubis — tantsuõhtu (ans. «Retro»).

Laupäeval, 20. apr.

Kl. 10—14 — töö laupäevakuobjektidel,
kl. 12 Emajõel — kummipaadiralli,
kl. 16 nõukogu saalis — teaduskondadevaheline mälumäng,
kl. 16 Vanemuise 46 — II filmiprogramm,
kl. 19 aulas — naiskoori 40. aastapäeva kontsert,
kl. 19 vanas kohvikus — kohtumine T. Alataluga,
kl. 21 Nooruse t. 9 — tantsuõhtu (ans. «Vitamiin»).

Pühapäeval, 21. apr.

Kl. 11 klubi ees — tänavajooniste võistlus lastele,
kl. 12 staadionil — spordishow,
kl. 12.30 klubis — üliõpilaste ja töötajate lastele «Okasroosike»,
kl. 15 peahoone ümber — rula demonstratsioonesinemised,
kl. 16 Vanemuise 46 — III filmiprogramm,
kl. 21 klubis — tantsuõhtu,
kl. 21 aulas — K. Randalu klaveriõhtu.

Esmaspäeval, 22. apr.

Kl. 12 D. Uljanovi kortermuuseumi külastamine,
kl. 14 — Lillede viimine V. I. Lenini mälestussamba jalamile,
kl. 17 ajaloomuuseumis — vana vene romansi õhtu,
kl. 19 Leningradi mnt. 27 — KVN-i finaal.

Kolmapäeval, 24. apr.

Kl. 15 Raekoja platsil — festivalile pühendatud miiting,
kl. 17 Toomel — sildade kontsert,
kl. 21 klubis — RSP lõpetamine (rahvalik õhtu).

Festivalikeskus avatud

Laupäeval täpselt kell üheksa õhtul see avati. Kes hiljaks jäi, see ilma jäi — vähemalt meie rahvakunstiansambli etteastest, sest nimelt nende esinemisega õhtu algas. Meeldetuletuseks: TRÜ RKA oli VI festivalil pronksmedali omanik. Toona toodi medal Henn Tiiveli kinnitust mööda tänu «Hiiu valtsile». Festivalile sõidetakse ka sel aastal.

Festivalikeskuse ja infonurga avasõnad olid komsomolikomitee sekretärilt Arvo Lambilt. Üliõpilasi olid tervitama tulnud veel ELKNÜ Keskkomitee üliõpilasosakonna juhataja Andrus Lauren ja komsomoli linnakomitee esimene sekretär Vello Tamm. Komsomolikomitee ideoloogiasektori asetäitja Donald Kiidjärv rääkis festivali ajaloost ning olemusest. Lõpuks järgnes tants «Rentaabluse» saatel, vaheldueks multifilmid ja peotantsijate esinemine.

Komsomolikomiteest õeldi, et meie üliõpilaste festivalikeskus sai suuresti teoks klubijuhataja Heino Variku lahkele kaasabile.

ANNELI SIHVART,
žurn. II k.

Moskva, EÜE ja suvi 1985

7. aprilli «Noorte Hääles» on Vambola Paavo muu hulgas kirja pannud: «Ka EÜE festivalirühma liikmetel on võimalik festivaliüritustest osa saada. Rühm töötab 1. juulist 20. augustini, festivalipäevad (27. juulist 3. augustini) on neil vabad.»

Mida kujutab endast festivalirühm ja kas vastab artiklis öeldu vabade päevade kohta tõele? Kes siis muu kui rühma komandör ja komissar oskavad selle peale kõige rohkem vastata. Nii saigi õigusteaduskonna I kursuse tudengid **Tõnu Rüütel** ja **Urvo Martens** üle kuulatud.

RÜHMA LOOMISE IDEE JA PÕHIMÕTE. Et võimaldada meie noortel osa saada ülemaailmsest noorsoofestivalist. Peale ülikooli läheb samakarva rühm Moskvasse ka TPI-st.

RÜHMA EESMÄRK JA TEGEVUS. Väga töine ja eht EÜE-lik — betoneerimistööd garaažiehitusel. Allutakse Moskva 21. autobaasile. Niisiis töö otseselt festivaliga seotud ei ole (allakirjutanu millegipärast kujutas festivalirühma ette ühe osakesena teenindavast personalist). Küll aga saab festivali käega katsuda just nende algul mainitud vabade päevade abil.

TRÜ FESTIVALIRÜHM JA MRÜ. Sefiks on MRÜ füüsikaosakond ning elukohakski üks pealinna suurkooli ühiselamu asukohaga kesklinnas.

RÜHMA LIIKMED. Iseenesest mõistagi töökad, sportlikud, hakkajad — ehitusmalevlased selle sõna tõsises mõttes. Kuigi rühm on üldjoontes komplekteeritud, võiksid noormehed siinkohal siiski tähele panna. Kui mõni teist tunneb ülalmainitud omadused enesel olevat ning suvigi sisustamata, on ehk veel võimalus see veeta festivalisuvises Moskvas. Igatahes vastavasisulisest soovist tasub märku anda **Tiigi tänava 14. majas toas nr. 117.**

TRIIN RAHNU,
õig. II k.,
teaduskonna pressisekretär

Laupäevakule!

Laupäevakutööd algasid juba paari nädala eest. Esimesed olid juristid, kelle tööks on peahoone seest ja väljast korda teha (vastutav õppejõud dots. E. Ploom). Virgalt on töötanud keemiaosakond (dots. R. Pullerits), arstiteaduskond (dots. L. Praks) jt. Arstiteaduskonna üliõpilased olid kümnekesi esmaspäevast reedeni alates ka Spetsialiseeritud Autobaasis tööl. Laupäeval töötab linnas 60 tulevast arsti. Linnaobjektidele läheb appi ka ettevalmistusosakond.

Laupäevakust osavõtjate üldarv ulatub üle 7200.

Laupäevakustaap

Tarvis minna vaatama!

See maja ei ole värvitud erksatooniliseks, et silma paista. Ta erineb teistest vaid paari kivitahvliga, nii et asjahuviline võib suurema vaevata leida D. I. Uljanovi kortermuuseumi Burdenko tänavas.

Vanemteadur Aleksei Paukson: «Siia peaks tulema iga I kursuse tudeng. Meilt saab päris hea ülevaate oma kõrgkooli minevikuaastate teatud perioodidest.»

Dmitri Uljanovi kortermuuseum ei ole vana ega suur. Avati see alles ülikooli juubelipidustuste ajal ning ekspositsiooniruumegi on vaid kaks, lisaks eesruum, kus nüüd temaatilisi näitusi välja pannakse. Praegu on siin vaadata väike näitus **Maria Aleksandrovna Uljanova 150. sünniaastapäeva puhul.** Huviline võib siin uurida Uljanovite sugupuud. Ema elukohtadest annab ülevaate kaart. Maria Uljanova oli oma laste ustav sõber, võitles nende eest ja uskus neisse. Alati viibis ta mõne lapse vangistus- või asumispaiga läheduses, selle juures, kes vajas parajasti kõige enam ema toetust. Sellest siis ka nii palju paiku sel kaardil.

● **Olga Dmitrijevna (vasakul) kaks aastat tagasi omaaegses üliõpilastoas koos kortermuuseumi juhataja Elli Jaska ja ajalookandidaat Milvi Hirvlaanega.**

«Väga hea meel oli mul teada saada, et Mitja asi hakkab joonde minema ja et ta tõenäoliselt lastakse Jurjevisse,» kirjutas Lenin emale. Dmitri Uljanov, V. I. Lenini vend oli õppinud Moskva ülikoolis arstiteadust, kuid revolutsioonilise tegevuse pärast sealt välja heidetud. Tal lubati õpingud lõpetada Tartus. Nii ta õppiski meie ülikoolis aastail 1900—1901 ning elas just selles majas Burdenko tänavas. Tema põhjalike kirjade järgi on taastatud ka sajandivahetuse üliõpilase üürituba. Nii et vaadata on selles majas palju. Peale mineviku saab teada ka tänapäevast — nii näiteks saab praegu D. Uljanovi nimelist stipendiumi arstiteaduskonna diplomand Kalle Kisand.

Lahkete seletuste eest tahab siin kohal muuseumi juhatajat Elli Jaskat ja vanemteadur Aleksei Pauksoni tänada ülikooli pressiklubi, kes käis muuseumis **V. I. Lenini 115. sünniaastapäeva eel.**

AIA NAUK

Ernst Raudam,

neuroloogia ja neurokirurgia kateedri konsultantprofessor, Eesti NSV teeneline arst, saab 21. aprillil 70-aastaseks. Pärast Paide gümnaasiumi lõpetamist 1934. aastal astus ta arstiteaduskonda. Ülikooli järel töötas E. Raudam lühikest aega jaoskonnaarstina Paides. Veel samal aastal kutsus prof. L. Puusepp ta Tartu Närvikliinikusse assistendiks. 1948. aastal määrati tänane juubilar neuroloogia kateedri juhatajaks. Järgmisel aastal valmis kandidaadiväitekiri «Tsentraalreflektoorsest leukotsütoosist, eriti entsefalograafia puhul», 1952. aastal anti dotsendi kutse. Laiahaardelise teadusliku, praktilise ja organisatoorse töö tulemusena valmis tsükkel uurimusi «Ägedad neuroinfektsioonid Eesti NSV-s (kliinik, ravi, epidemioloogia ja profülaktika)», mille eest anti talle 1967. aastal meditsiinidoktori kraad. 1968. aastal valiti E. Raudam professoriks. Neuroloogia ja neurokirurgia kateedrit juhatas ta eelmise aasta novembrini, jäädes seejärel samasse konsultantprofessoriks.

Prof. E. Raudam on kaasaegse neurokirurgia ühe rajaja prof. L. Puusepa õpilane, kes on 45-aastase tegevuse jooksul oma õpetaja poolt põhjendatud neuroloogia ja neurokirurgia ühtsust viljakalt edasi arendanud. Juubilari teaduslikud huvid on olnud laialdased ja hõlmanud neuroinfektsioone, perifeerse närvisüsteemi patoloogiat, närvihaiguste intensiivravi probleeme, peaaju vereringe häireid, stereotaktilist kirurgiat. Eriti tuleb esile tõsta tema teaduslikku ning organisatoorset tegevust lastehalvatustõve likvideerimisel Eestis. Juubilar on pälvinud üleliidulise tunnustuse ka väga sageli esineva närvihaiguse — ishiase ehk nimme-ristluu radikuliidikirurgilise ravi arendajana. Ta oli üks esimesi Nõukogude Liidus, kes hakkas süstemaatiliselt arendama peaaju veresoonte haiguste kirurgilist ravi. Aastate jooksul on ajuveresoonte haiguste uurimine kujunenud TRÜ neuroloogia ja neurokirurgia kateedri ja ÜMPI ajuvereringehaiguste laboratooriumi tähtsamaks teadussuunaks. Juubilari eestvõttel on selles valdkonnas kujunenud tulemusrikas koostöö Soome arstiteadlastega.

Prof. E. Raudami juhitud teadus on olnud alati rakenduslik ja tulemused on peatselt praktikasse juurutatud. Oma eriala probleemide vastu on ta suutnud huvi äratada ka teistes. Nii kujunes pikaajaline koostöö TRÜ füüsikutega ja konstruktoritega. Saadi originaalseid seadmeid elektroaerosoolide kasutamiseks rasketel neuroloogilistel haigetel ning peaaju stereotaksilise kirurgia arendamiseks.

Prof. E. Raudam on olnud õpetajaks enamikule meie vabariigi arstidele. Tema ideede ja loomingulise suhtumise mõjul on Tartus kujunenud neuroloogia ja neurokirurgia koolkond, mille saavutused on arvestatavad nii Nõukogude Liidus kui välismaal. Juubilari vahetul juhendamisel on valminud 4 doktoriväitekirja ja 23 kandidaaditööd. Kahel korral (1965 ja 1972) on prof. E. Raudami juhitud teaduskollektiiv pälvinud Nõukogude Eesti preemia.

Kõrvuti pingelise arstliku, pedagoogilise ja teadusliku tegevusega on juubilar pühendanud palju energiat ka vabariigi tervishoiusüsteemi arendamisele. Kahel korral oli ta ENSV Ülemnõukogu saadik, juhtides alalist tervishoiu- ja sotsiaalkindlustuse komisjoni. 1969—1975 oli juubilar arstiteaduskonna dekaan. Aastakümneid oli ta ENSV Tervishoiuministeeriumi peaneuroloog ja -neurokirurg.

Professor E. Raudam on Üleliidulise Neurokirurgide Seltsi juhatuse aseesimees, Üleliidulise Neuroloogide ja Psühhiaatrite Seltsi juhatuse liige ning erialaajakirjade toimetuskolleegiumide liige. Ta on valitud Läti, Leedu, Valgevene ja Leningradi neurokirurgide teadusliku seltside ja meie L. Puusepa nim. Neuroloogide, Neurokirurgide ja Psühhiaatrite Seltsi auliikmeks. 1984. aastani oli ta viimati nimetatud seltsi esimees.

Juubilari on autasustatud Lenini ja Tööpunalipu ordeniga ning teiste autasudega. Professor E. Raudam on pälvinud kolleegide, õpilaste ja arvukate patsientide austuse ja sügava lugupidamise.

Prof. AIN-ELMAR KAASIK,
neuroloogia ja neurokirurgia kateedri juhataja

Individuaalplaan: kellele, kuidas?

Leidub tudengeid, kes pole õppeplaaniga rahul: «See aine ei huvita mind.» — «Seda pole mulle vaja.» Või: «See huvitaks mind põhjalikumalt kui loengus.» — «Ma tahaksin loengu asemel töötada raamatukogus.» Mõnikord on sellised pretensioonid aluseks õppetöölt puudumisele. Kui sõeluda välja laisad ja kohusetundetud, jääb sõelale ka kaalukaid ning põhjendatud soove oma akadeemilise aja eelduste- ja huvikohasemaks sisustamiseks. Millised võimalused selleks on? Vastab õppeosakonna juhataja MATI SALUNDI.

● Kui palju võib ülikool õppeplaani muuta?

Õppeplaan on riiklik dokument. Meie enda võimalused seda muuta on küllaltki reglementeeritud. Õppeplaanide pöördel on loetelu teaduskonnanõukogu õigustest. Tsentraalselt korrigeeritakse plaane 7—10 aasta järel. Praegu on just selline periood, kus III—V kursus töötavad vana, nooremad uue õppeplaani järgi.

11. novembril 1984 tuli meile NSV Liidu KKEH Ministeeriumi kolleegiumi otsus, milles antakse Eesti kõrgkoolidele võimalus energeetika, aga ka pedagoogilistel ja mõnedel humanitaarerialadel 20% ulatuses (s. o. u. 300 tundi) õppeplaani muuta. 1. aprilliks esitasid vastavad teaduskonnad oma ettepanekud. Hämmastav oli, et soovid jäid tagasihoidlikuks ja olid väheargvestatavad: 36 loengutunni asemele 30, vahetada mõne arvestuse ja eksami ajad jne. Kõige sisulisemaid ettepanekuid tegid majandus- ja ajalooteaduskond.

● Ehk oleks ettepanekuid olnud enam, kui iga teaduskond oleks oma õppeplaani laiema arutelu alla pannud. Kas on üldse viimase kümne aasta jooksul tehtud õppejõudude ja üliõpilaste seas küsitlust õppeplaani ökonoomsuse kohta?

Õppeplaani korrigeerimine kuulub teaduskonna või ülikooli nõukogu pädevusse. Õppeplaani analüüs peab loomulikult olema sügav ja põhjalik. Küsitluse kaudu võib saada vaialikke arvamusi, kuid üliõpilaste ettepanekud võivad jääda ühepoolseteks, kui neid ei vaadelda eriala ja õppeedukuse laiemas kontekstis.

Minu arvates sõltub õppeplaani realiseerimise väärtus suurel määral sellest, kuidas iga õppejõud oma ainet loeb ja õpetab. TPI-s on aastaid harrastatud nn. eksperthinnangut õppejõududele. Seda teeb väike grupp lõpukursuste üliõpilasi. Kõikidele õppejõududele, kellega kokkupuutes on oldud, pannakse hinded ja analüüsitakse nende tööd. Hiljem võib tulemusi arvestada õppejõudude tööle üldhinnangu andmisel.

● Milliseid muudatusi on toonud koolireform?

Laieneb pedagoogilis-psühholoogiliste ainete tsükkel. Osaliselt vähendatakse erialatundide arvu, mille arvel tuleb täiendavalt juurde ca 150 tundi pedagoogilis-psühholoogilisi aineid vastava eriala tudengitele. Pedagoogiliste erialade üliõpilastel hakkab pidev pedagoogiline praktika esimesest kursusest alates, nii et igas semestris tuleb 24—26 tundi täiendavat praktikat.

● Kui palju saab teaduskond varieerida õppeplaani erikursuste ulatuses?

Õppeplaanis on antud erikursuste näitlik loetelu ja summaarne tundide arv. Sellest loetelust võib antud aja piirides valida erikursusi vastavalt vajadusele ja võimalustele. Keskmiselt on üliõpilase auditoorne õppeaeg stuudiumi jooksul neli kuni viis tuhat tundi (ravi, pediaatria ja spordimeditsiini erialal seitse pool tuhat) ja sellest erikursusi 500—800 tundi. Teaduskonniti on valitavate erikursuste loetelu eri pikkusega.

● Kuidas kasutatakse ülikoolis individuaalplaanide võimalusi?

Ülikoolis on võimalik õppida 26 erialal, kusjuures erikursuste abil spetsialiseerutakse kitsamalt 65—70 erialale. Kuid seegi valik ei võimalda alati lahendada vabariigi vajadusi erispetsialistide järele. Kitsamaid vajadusi aitabki rahuldada individuaalprogramm. Selle saab üliõpilane siis, kui mõni ettevõte või teadusasutus, näiteks kõrgkool, esitab nõudmise eriväljaõppega spetsialisti saamiseks. Individuaalplaani võimalusi kasutatakse suhteliselt vähe. «Individualiste» on praegu umbes kolmkümmend, lisaks veel umbes nelikümmend sportlast, peamiselt KKT-st, kellel on individuaalplaan või -graafik suure võistluskoormuse või kitsama spordieriala tõttu. Ühtki eriplaani pole arsti-, majandus- ega õigusteaduskonnas.

● Kui palju võiks ülikoolis individuaalplaane olla?

Vajadust eriväljaõppega spetsialistide järele ei oska prognoosida. Kuid neid, kellel oleks eeldusi ja huvi, võiks olla igal erialal ja kursusel paar-kolm, ülikoolis kokku võib-olla saja ümber.

● Kellest peaks lähtuma initsiatiiv individuaalplaani vormistamiseks?

Mõnikord tellib ettevõte või teadusasutus kitsa ala spetsialisti ja kateeder leiab üliõpilaste seast sobiva kandidaadi. Teinekord ilmutab üliõpilane ise huvi ja pealehakkamist ning korraldab vajalikud asjaajamised.

HALLIKI HARRO (IV k.)
TIINA LUIGE (III k.)

KUIDAS SINA SAID INDIVIDUAALPLAANI?

SIGRID SALOM (psühh. III): See sai alguse Jämejalast. Esimese kursuse suvel elasime seal kursusekaaslastega 4 päeva ja arstid pidasid meile loenguid neuroosidest. Mind vapustas see, mis ma seal nägin. Näiteks üks hüpohondrik naine, kes kuude kaupa halas ja halas, et tal on vähk, ehkki tegelikult oli kehaliselt terve. Mul tekkis soov tabada nende haigete mõtlemist. Meie psühholoogide põhiala ongi diagnostika. Jämejalas töötab meie esimese lennu lõpetaja, Maie Kreegipuu, tohutu entusiast. Seal ma nägin, kui suured võimalused on psühholoogidel meditsiinis. Pärast hakkasingi uurima kirjandust, terve II kursuse tegin võõrkeele- ja erialatundideks referaate ja ettekandeid meditsiinipsühholoogiast. Meie viiendal kursusel on palju individuaalplaane ja nii hakkasin minagi taotlema. Teise kursuse kevad on selleks just õige aeg. Kursusejuhendaja oli algul vastu, soovitas mulle sotsiaalpsühholoogia eriharu. Aga minu huvi oli kindel. Siis rääkis, kuidas plaani tuleb vormistada. Kõigepealt oli vaja leida asutus, kes vajaks eriettevalmistusega spetsialisti. Et olen Pärnust pärit, pöördusin Pärnu tervishoiuosakonna poole. Nemad esitasid taotluse, mis garanteerib mulle pärast lõpetamist töökoha. Seejärel otsisin Tartu dispanseri psühhoneuroloogide seast endale juhendaja ja koos temaga panime plaani kokku. Meil on kateedris kuue eriala näidisindividuaalplaanid, sealhulgas meditsiinipsühholoogia. 4 ainet olid kohustuslikud, 8 valisin ise, näiteks kohtuekspertiis, kohtupsühhiaatria, psühhosomaatika, biopsühholoogia. Õppejõududeks on näiteks Peeter Tulviste, Vaino Vahing, Talis Bachmann, Märt Saarma. Neile teen eksamid ja arvestused. Mingit hinnaalandust pole oodata, sest mida veel tunda kui mitte oma eriala. Eriõppeainete jaoks olen vabastatud üldplaani erikursustest, kuid üldloengutes tuleb käia. Neljandal kursusel on erikursusi rohkem, siis jääb loengukohustus väiksemaks. Loomulikult on läbitöötatav materjal tunduvalt suurem. Õppejõud soovitavad mulle lisakirjandust. Tööd saab teha rahulikumalt, sest sessiaegne massipsühhoos ei haara nii kaasa. Aga praegusel viiendal on mitmed individuaalplaanidega võlgades: puudub iseseisva töö harjumus. Üldainete seminarid seda ju ei anna. Sest huvi nende vastu pole kõigil ühesugune, on ainult kohustus. Individuaalplaan võimaldab huvialaga süvitsi tegelda. Praktika on kitsamal erialal: suvel lähen Jämejalasse. Loodan, et «kääre» teooria ja tegelikkuse vahele ei tule.

MALLE ALEKSIUS, III k.

TÕNU PEETS, IV k.

Stipitus sedaviisi

Stipipäeval tundub teda tõesti palju — maksad ära oma võlausaldajatele, ostad paki pesupulbrit, lubad endale pisut pidulikuma lõunasöögi, viid kingad parandusse —, kuni lõpuks jõuab taas kätte see kurb hetk, mil tõstad nurgast välja viimase taara (oled õnnega koos, kui sedagi veel on) ning loed peo peale poole pileti kojusõidusumma.

Kas stipp on üliõpilasele preemiaks hea õppeedukuse eest, *kui eeldame, et eksam on siiski üks suur jukus ning kalvemas variandis ajutine ebanormaalne mälumahuproov ja et kõik ülikoolis õpitav pole just lemmikaine, mille jaoks tunned end kutsutud ja seatud? Aus kolm ei kõla patunelja või -viie kõrval ka paraku kästi.*

Mis edasi? Igakuises eelarves kaigutab 40-rublane auk. Mis seal salata, vanemate käest on meie eas käbi raha küsida. Ei ole enam seda tunnet, et olen väike ja nende mure on hoolitseda, ülal pidada ja järele vaadata. Aga elu tahab elamist ja noor inimene ikkab selle jaoks juba ükt-teist soetada (ei takaks olla üliõpilasabielupaaride nakas!). Piinlikum tundub asi veel siis, kui pärast keskkooli on juba mõnda aega ise teenitud või pärast kroonut tulles aastaid rohkem kui muil.

Lõppude lõpuks ei ela me ju muust kui annetustest. See teeb tusaseks, eriti veel, kui tekivad kahtlused iseenda ja valitud eriala suhtes.

Sissetulekute suurendamiseks tuleb tööle minna. Aga kui õppimisega on niigi raskusi, siis jääb selle jaoks aega veelgi napimaks.

Siis plaanime hellitatud harjumuste piiramist. On tõestatud, et elada võib praktiliselt ka eimillestki — väljatektud lõunatest, toanaabrite ligimesearmastusest, ohtrast külaskäimisest. Mõnikord võib üks õhtu romantiliselt nälgidagi.

Siingi on oma agad. Üks neiu jutustas groteskse loo, kuidas tema tervislik seisund märksa halvenenud, kui ta ei saanud meditsiinieksamit ära tehtud. Esiteks kaigestus ta külmetushaigustesse, sest tal polnud võimalik maksta oma eraka küttepuude eest, ja teiseks kannatas ta pidevalt seederikete all, kuna toit oli valdavalt kuiv ning mitte alati just värske.

Ometi õpib ka gurmaan väikeste võimaluste korral ratsionaalselt toituma. Aga mis siis teha, kui saapad hakkavad ükel heal päeval vett läbi laskma...

Ons stipendium nõnda tõesti preemia (vaieldavalt?) hea edasijõudmise eest või üliõpilasele tarviline elatusraha igapäevaste vajaduste rahuldamiseks?

stipitu üliõpilane N.,
kes uurib elu
oma mätta otsast

PEEPP

Sellesse rubriiki ootame arupidamisi tulevasest ametist, enese ja eriala vahekorrast, kõrgkooli ja tulevase töö suhetest.

Ajakirjanik

98% Eesti elanikkonnast on massikommunikatsioonivahendite pidev auditoorium. Ajakirjanikul on suur au olla iga päev kutsutud sisenema inimeste kodudesse ja teadvusse. Kuidas me peame seal käituma?

Arstidel näiteks on kindel eesmärk: neil tuleb ravida inimest. Aga mis on ajakirjaniku kohus?

Massikommunikatsioon tähendab siduda inimesi. Mida paremini on inimesed informeeritud, seda teadlikumalt nad tegutsevad. Ajakirjandus loob ühisteadvuse selle osa, mis kiiresti muutub. Kõigisse puutuva teadaolek on avalikkus. Ajakirjandus on avalikkuse instrument.

Niisiis, ajakirjaniku kohus on tuua avalikkuse ette — mida? Sageli avaldatakse ajakirjanduses romaane ja luuletusi, looduspilte ja heietusi; filme, kontserte, mälu- ja kuuldemänge. Minu meelest pole see ajakirjandus kitsas tähenduses. Psühholoogiline ja esteetiline aspekt kuuluvad kirjandusele ja kunstile. Ajakirjandusloomingu vaatenurk on eetiline ja sotsiaalne, ajakirjanduse põhiküsimus: kes peab (peaks) tegema mida?

Inimesi huvitavad ajakirjanduses minu meelest esmajoones kohalikud olud, need aga sõltuvad paljuski kohalikest juhtidest. «... avalikkus on tegus vahend võitluses igasuguste bürokraatlike moonutuste vastu,» on öeldud «Pravda» juhtkirjas 27. märtsil. Avalikult peab arutama kohalike organite tööd.

Seda lugedes mõtlesin ma: juhtub, et mõnes ametkonnas põrkub ajakirjanik vastu sala(dus)likkuse müüri. Näiteks N. rajoonis võeti hindega «väga hea» talve eel vastu kool, millel puudus küte. Õpilased ja õpetajad külmetasid kaks kuud, enne kui katlamaja sai korda. Sellest «ei tohtinud» rajoonilehes kirjutada, sest keegi oleks kaotanud preemia. **Avalikkuse** nõuetega hakkas konkureerima ühe ametkonna **salalikkus.** Mida ajakirjanikul teha, kui keegi ametnik — aga võibolla oled tulevikus sina, üliõpilane, selline ametnik —, selleks et varjata oma töö puudusi, ütleb: «Sellest ei tohi» —? «Pravdas» on öeldud, et sellest peab. Aga kas jätkub ajakirjanikul igakord oskusi ja põhimõttekindlust, et tõde esile tuua?

Niisiis, ajakirjaniku kohus on avalikustada seda, mis kohalikes oludes on olulist. Kas ta seda olulist märkab? Tutvus siin ja teine seal, päev siin ja teine seal... Mis on ühist neis ajakirjaniku eriilmelistes päevades? Kas ta tunnetab kohust?

Ajakirjanik ei ole mitte niivõrd info looja kuivõrd töötleja ja vahendaja. Kuid kas me esitame õigele inimesele õige küsimuse, kas me tabame olulise tema vastusest? Kas me mõistame hinnata selle õigsust? See on küsimus asjatundlikkusest. Mõnel juhul kannab ajakirjanik laiali võõraid mõtteid nagu transporditööline pakke, teadmata täpselt, mis seal sees on.

Meie õppeplaani eriainete kaalukas osa on filoloogiline, ja enesestmõistetav, sest keel on meie töövahend. Meie humanitaarne profiil on loomulik, sest me kirjutame ju inimestest ja inimestele. Kultuuriloo-line taust on vältimatu. Mõned majandusained ehituvad stuudiumi lõpukursustel juba väljakujunenud humanitaarse dominandiga kutseorientatsiooni pinnale. Nii jääb meie asjatundlikkus peaasjalikult meie enda asjaks. Kuid üsna vähesed meie üliõpilastest on juba leidnud oma teemad ja süvendanud milleski oma asjatundlikkust. Näiteks Andrus Nilk (V k.) ja Toivo Kivimets (III k.) sporditeemaga, Ene Paaver (IV k.) teatri- ja kultuuritemaatikaga, Meeli Müüripeal (III k.) põllumajandusega. Ja mõned veel. Enamik pole meelisteemasid leidnud, pole asjatundlikkust süvendanud.

Meie lõpetanute seas on ju küll asjatundlikke ajakirjanikke, nii tööstuse, põllumajanduse, infotöötluse kui kultuuri alal. Nad kõik on end oma loomingu aines täiendanud ise. Tundub, et neile on meie osakond andnud tugeva aluse, ajakirjanikuhoiaku. Või oli see neil juba enne?

Võib-olla on loomulik, et me alguses piirdume üsna enesekaemuslike ja kirjeldavate vähenõudlike lookestega, näiteks kohvikutest ja mälumänguritest, «meeldis-ei meeldinud»-retsensioonidega, igavese tudengieluteemaga. Tõepoolest, sest muust me ju ei oska. Ja sellestki ei kirjuta me erilise süvenemisega, sest õppetöö kõrvalt ja lühikese praktika ajal ei jää süvenemiseks aega, kui pole just erilist püüdlikkust. **Kuid on oht, et selline pealiskaudsus ja «mitmekülgsus» kujuneb stiiliks, et tulevikus toimetajatenagi peame normiks tühje, sisutuid, kaalutuid materjale.**

Minu meelest on see suures osas küsimus ajakirjaniku haridusest ja tarkusestki. Meil on huvitavaid ja vajalikke õppeaineid, nagu massikommunikatsiooniteooria, propagandateooria, sotsioloogia, avaliku arvamuse teooria, juhtimise alused ja majanduse alused, nõukogude ajakirjanduse teooria ja praktika, sh. ajakirjanduse problemaatika, mis peaksid looma hea kujutluse meie töö avarast areenist. Eks me hariduse järele tulimegi ülikooli. Aga paradoks: meie loomingut atesteeritakse igal semestril ja selleks tuleb kogu aeg vähehaaval kirjutada. Nii puudutakse loengutestki, sest materjali saab koguda peamiselt tööajal. Nõnda võib juhtuda, et me enneaegselt pretendeerime professionaalsusele akadeemilise õppeaja arvel. Küsimus on selles, kui palju kirjutada ja kas õppetöö või praktikate ajal.

Niisiis oleks minu meelest õppetöös veidi reserve põhimõttekindlama ajakirjanikumõttelaadi jaoks, kui jätta üksikasjalised tehnilised oskused ja erialane produktsioon suuremal määral õppepraktika ja tulevase töö hooleks.

Ajakirjanik vastutab vahendatud teabe põhjalikkuse ja õigsuse eest. Selleks on mõõdapääsmatu teatav asjatundlikkus teabe ainest. Selle eelduseks on mõningane järjekindlus oma loomingu temaatikas.

Vähesed suudavad kõike hästi. Ühel on ülekaalus analüüsiv mõtlemine, teisel suhtlemisoskus, kolmandal keelevaist, neljandal esinemisoskus, viiendal organisaatoritalent. Igaüks on edukas oma piirides. Ajakirjanduses on rollijaotus: on probleemiseadjad, on materjalikogujad, selle töötlejad ja sõnastajad, raadios ja teles — esitajad, toimetustöötajad. Eks meie ettevalmistus sea meilegi töös esialgu omad piirid. On arvata, et keeleliselt ja infožanrites oleme esialgu tugevamad kui probleemiseades, materjali leidmisel ja arutlevates žanrites.

Ajakirjaniku tööd kergendab see, et ta pole üksi. Me õppisime esimesel kursusel: meie ajakirjandus on parteiline. See määrab aktuaalsed teemad ja ühtsed parteilised seisukohad riiklikes küsimustes. Teiselt poolt annab see ajakirjaniku sõnale kaalu ja kohustuse **«kõnelda nõukogude inimesega ainult tõe keeles»** («Pravda» juhtkirjast).

TÕNU PEETS, IV k.,
osakonna komsomolisekretär

See on žurnalistikaüliõpilaste õppelehekülg, mille valmistas ette tudengitest «pisikolleegium»: Jüri Luik, Ülo Veldre, Imbi Ernits, Malle Toomiste, Malle Aleksius, Tiina Luige, Halliki Harro ja Tõnu Peets. Joonistasid Marek Strandberg (keemia II) ja Peep Pedmanson (ž. IV).

Argipäev

Esinemised, sõidud, võidud — nii võib jääda mulje, et kooris laulmine on lausa lillepidu. Tore, kui see kuulajale nii saali jõuab, et nähakse ainult laulu ilu, mitte seda vaeva ja higi, mis proovides valatud.

Koori elus on siiski kõige tähtsam igapäevane töö. Et ühte esinemiskava korralikult selgeks saada, tuleb vähemalt pool aastat harjutada. Traditsioonilised kontserdid ongi semestrite lõpus — talvel kontsert meeskooriga kahasse, kevadel juba iseseisev täispikk kontsert. Tavaliselt käiakse proovis kaks korda nädalas à 2,5 tundi. Enne vastutusrikkaid esinemisi on proove rohkem. Kui tuletada meelde mõnda pingelist perioodi, näiteks ülikooli 350. juubelit, siis sel ajal oli kahe nädala jooksul iga päev kas proov või esinemine, vahel isegi mõlemad ühe päeva sees.

Naiskoori proovid on peahoone auditooriumis 128 ja enne kontserte ka aulas. Proov algab 18.05 (täpselt!). Enne seda on sopranid ja aldid pool tundi Taisto Noore juures häält seadnud.

Proovi alguses tuleb kõigile ühine häälte lahtilaulmine, mis võib kesta kuni pool tundi. Siis tuleb proovi põhiosa — uute laulude õppimine. Kui on kaks dirigenti, teevad sopranid ja aldid algul tööd eraldi ruumides. Siin pannakse paika õiged noodid ja täpsed kõlad, korrigeeritakse üksikute lauljate hääli. Proovi teises pooles laulavad juba kõik koos ja peadirigent Vaike Uibopuu viimistleb ja sulatab kokku saja neiu hääled.

Kui proovi alguses on paljud väsinud, tulevad õppetöölt, treeningust jm., siis kahe tunni möödudes on väsimus kadunud, pilk ergas ja tuju hea. Laulmine toniseerib! Proovi lõpus on alati sõnajärg juhatuse käes. Räägitakse eelseisvatest sündmustest — kus, millal ja missuguses riietuses tuleb esineda, antakse edasi infot teiste kooride laulueelust, tehakse tagasivaateid eelmistele üritustele, kiidetakse ja laidetakse. Kui on sünnipäevalapsi, siis neile lauldakse õnnitluslaulu. Iga proovi lõpetab Richard Ritsingu kirjutatud moto.

Kell on 20.30 ja lauljad lahkuvad. Ei, mitte kõik. Kuus-seitse inimest, koori juhatus, jääb veel nõu pidama. Juhatust võib aina imetleda. Kes on selles olnud, on saanud tõelise organiseerimiskooli ja juhtimisoskuse. Koor on iseseisev organisatsioon, kõike peab ise tegema.

Ka enne tavalisi kontserte on probleeme küllaga — transport, kavade trükkimine, saal, riietus, lauljate koosseisu täpsustamine. Enne reise aga käivad kirjad mitu kuud edasi-tagasi, kuni selgub, kas meil on üldse mõtet sõita. Kontserdireisi ajal 80 inimese majutamise, transpordi, söömise ja vaba aja organiseerimine pole naljaasi. On tulnud ette bussis ööbimist, on oldud päev otsa jalul ja õhtul lavale astutud — jälle seisma.

Naiskoor nõuab erilist täpsust. Suur kollektiiv õpetab distsipliini, sest reisidel on iga minut kirjas ning ühe hooletuse pärast kannatab terve koor. Juhatust austatakse ja armastatakse selle tohutu töö pärast, mis paneb koorielu liikuma.

Juubeliaasta juhatuses on energiline esinaine Epp Regi, koorivanem Heli Rasva, administraator Katrin Piiroja, arhivaar Helle Pärisalu, sekretär Iige Maidla, laekur Maris Jasinski. Aitäh neile!

Meie laulud ei lõpe pärast juubelit, proovid kestavad ja kindlasti on meie ilusam laul veel laulmata!

ENE SÖÖT

10 päeva lauluga

Kell 20.11 Tartu vaksal, 19. oktoober 1984. Kui keegi tahaks filmida eriti dünaamilisi kaadreid, saaks ta praegu vaimustava lindi. Perroonil on hulk valgete teklite ja pirakate kohvritega noori naisi, kes kõik jooksevad ühes suunas — Moskva rongile. Nii alustas TRÜ Akadeemiline Naiskoor oma kümnepäevast kontserdireisi Volgamaale.

Meid oli 80 — lauljad, dirigent Vaike Uibopuu ja koormeistrid Ene Ahven ning Kadri Leppoja. Seljataha olid jäänud proovid täis tõsist tööd augustikuu suvelaagris Väimelas, septembri lõpul Käärikul. Ärevusega ootasid eriti noored selle lauluhooaja esimesi suuremaid kontserte. Paljudele oli see ka esimene pikem koori reis. Teadmata oli veel öiste rongisõitude mõju häälele, ka see, kuidas pidev vastutustunne ja sagedased esinemised mõjuvad närvisüsteemile. Kõik läks siiski hästi, sest vanemad lauljad võtsid noored oma tiiva alla.

Moskva võttis meid vastu külma, kuid päikesepaistelise ilmaga. Vaba päeva kasutati oma äranägemise järgi, kõige kärmematel õnnestus jõuda koguni Moskva Kunstiteatri päevasele etendusele. Raske oli aga teha ükskõikset nägu, nähes vastutulijaid mõnuga jäätist limpsimas.

20. oktoobri õhtu. Edasisõit **Kaasanisse** esindusrongiga «Tatarstan». Tatarimaa pealinn tervitas meid juba järgmisel hommikul kolme ekskursioonibussi ja energiliste giididega. Meie saatjateks olid Tatari ANSV Kooriühingu, üliõpilaskooride klubi «Gaudeamus» ja Kaasani RÜ segakoori esindajad. Kohe korraldati väike linnaekskursioon. Ahmisime bussiaknaist miljonilinna esmaseid muljeid. Pilk otsis midagi eksootilist, kuid linn oli suurepärases klassitsistlikus stiilis ja kaasanlased ise moekas euroopalikus riietuses. Erilisusejanu leevendasid hiljem suveniiripoed ja «Dom Tatarskoi Kuhni». Päev oli määratud iseseisvaks tutvumiseks linnaga, mis ka katkihõõrutud jalgadeni ära kasutati. Ainuüksi Tatari Rahvusmuuseumi hiiglaslike ja rikkalike saalidega tutvumiseks kulus mitu tundi. Õhtul oli M. Džalili nim. Kaasani Ooperi- ja Balletiteatri ühiskülastus. Lisaks huvitavatele muljetele etendusest — mängiti J. Straussi operetti «Nahkhiir» — avaldas suurt mõju ka teatrihoone sisekujundus: see meenutas aristokraadi ballisaali oma peeglite, plüüšvaipade, pidulike sammaste ja mööbliga.

Õine rong viis meid Kaasanist V. I. Lenini sünnilinna **Uljanovskisse**. Seal ootasid meid taas kaks bussi ja lahked ekskursioonijuhid kohalikust kooriühingust. Uljanovskilased on oma sünnilinnale väga uhked ja tutvustasid muuseume ja mälestusmärke siira õhinaga. Kõige tugevama mulje jättis V. I. Lenini grandioosne memoriaalmuuseum.

Uljanovskis andsime ka esimesed kontserdid. Neid oli kogunisti kaks: päeval pedagoogilises instituudis, õhtul muusikakoolis. Peab ausalt tunnistama, et läksime lavale väikese ootusärevusega — kuidas meid vastu võetakse. Kava oli vaheldusrikas: eesti kaasaegse muusika kõrval rahvalaulud, lääne klassika kõrvuti vene ja nõukogude autorite teostega. Aplausid kasvasid rõõmustavalt pikaks. Kõige enam näisid meeldivat siiski meie rahvalaulud, eriti V. Tormise seaded.

Kui kõlas «Lüpsiloits», jäädi algul eriti huvitatud nägudega kuulama, hiljem aga kõlasid koguni braavohüüded. Niisama edukalt läks vene rahvalaul «Mööda Volgat», omapäraseks kontserdi lõpupalaks kujunes tänapäeva rootsi autori A. Mellnåsi loitsulaul «Aglepta». Peeti kõnesid, vahetati meeneid, aadresse. Sel hetkel meenusid äkki dirigendi sõnad Tartus: «Seal pole Eesti, kus kuulatakse viisakalt lõpuni, seal tõustakse püsti ja lahkutakse, kui ei meeldi. Ja õige ka, mis ajast raisata!». Meie kontsertide ajal ei lahkutud.

Õine rong viis õnnelikud ja elevil lauljad taas **Kaasanisse**, kus meie ajutiseks koduks sai «Molodjožnõi Tsentr» (allub Tatari ANSV LKNÜ Keskkomiteele) oma luksuslike hotellitubade, kontserdisaali, spordikeskuse, restorani ja klubiruumidega. Hommikupoolik oli ette nähtud puhkamiseks. Õhtupoolikul oli proov Kaasani Riikliku Konservatooriumi aulas, kus järgmisel päeval toimus ka meie kontsertmatka vastutusrikkaim esinemine. Saal oli tulvil erudeeritud publikut, kohal viibisid KRÜ ja KRK rektorid, kohalike kooride dirigendid ja lauljad. Jätsime vist päris hea mulje, sest nii vaheajal kui pärast kontserti ümbritses dirigente ja lauljaidki tihe koorimuusikasõprade pilv. Koori kaasavõetud heliplaadid müüdi kohemaid ära. Dirigent Vaike Uibopuule tehti austav ettepanek viia läbi lahtine tund konservatooriumi õppejõududele ja üliõpilastele oma töömeetoditest. Nagu keegi pärast 24. oktoobri kontserti tabavalt tähendas, saadi kätte kontsertreisi tunne. Järgmisel päeval oli taas vastutusrikas esinemine üliõpilaskooride klubi «Gaudeamus» pidustustel «Molodjožnõi Tsentri» kontserdisaalis, kus pärast meid astusid üles 7 koori esindused omaloomingulise estraadinumbritega. Koorilauljate probleemid on vist kõikjal samad, nii vallandus pärast humoorikaid etteasteid kõigi südamest tulev naer. Ühises tantsuringis sõlmiti mõnigi uus tutvus.

26. oktoobril saime tutvuda ka Tatarimaaga, mis Eestimaaga üllatavalt sarnane tundus. Sõitsime taas bussidega Volgaäärsesse **Zelenodolskisse**, kus astusime üles kultuuripalees «Rodina». Tundub, et suutsime Eesti koorilaulu mainet kõrgel hoida, igatahes olid kuulajad arvamusel, et midagi taolist nad pole enne kuulnud, niivõrd omanäoline ja huvitav näis neile meie laul. Eelnev jutt ei tähenda aga sugugi, et kontsertide kõrvale muud poleks mahtunud. Hommikupoolikud olid vabad, siis külastati muuseume, toimus ekskursioon «Kirjanduslik Kaasan», tutvuti põhjalikult Kaasani Riikliku Ülikooliga. Pärast kohtumist KRÜ prorektoriga saime käia ka ülikooli ajaloomuuseumis.

Toredaks vahelduseks kujunes osasaamine Kaasani parimate noorte kokkade ja kelnerite konkursist, kus meid rahvusliku muusika taustal kõige kenamal kombel rahvustoitudega üllatati. Meie võõrustajad olid tõesti kõige peale mõelnud, saalides oli asjatundlik publik ja muudekski üritusteks olid meil pidevalt saatjad kaasas. Meeldejäävaks kujunes lahkumisõhtu Kaasani RÜ segakoori lauljatega. Vahetati aadresse, võrreldi mõlemat ülikooli, jagati küllakutseid. Õine rong Moskvasse lõpetas koosviibimise, KRÜ kapelli lauljad jäid perroonile lehvitama kindla lubadusega peagi Eestimaale esinema tulla.

Tartusse tagasi jõudsime 29. oktoobri hommikul kell 6.32. Olime ära olnud kümme päeva, loomulikult tulid igaühel meelde puudutud loengud ja praktikumid. Valitses kummaline pingelangus, aga südamesopis ikka suur rahuldus kordalänud pikast reisist. Selle kinnituseks ka mõned read **reisipäevikust:**

«Tore on sõita TRÜ naiskooriga, tore on sõita TRÜ naiskooris. Alles reisil saab aru, et oleme üks suur pere. Lausa üllatav, et selline pikk raske sõit nii hästi vastu peeti. Veel tagasiteel rongiski võib sageli näha rõõmsaid nägusid — see julgustab uusi reise ette võtma. Soe vastuvõtt Uljanovskis, Kaasanis, Zelenodolskis paneb uskuma, et pingutused proovidel polnud asjatud. Sõidame veel!»

KRISTIINA ETVERK,
MIRJA MAIDLA,
eesti fil. II k.

Vaike

Vaike Uibopuu — TRÜ Akadeemilise Naiskoori peadirigent 1963. aastast, ENSV teeneline kunstitegelane 1982. aastast.

Vaike tegutseb muusika nimel. Ta on kunstnik, kelle toormaterjaliks on peaaegu saja tütarlapse erinevad hääled. Ta töötleb, painutab, võtab ära ja paneb juurde — sõnaga karib laulja häält. Kõik hääled on vaja ühe katuse alla viia, ühtlustada. Igal sügisel on proovides tõeline kakofoonia: tulevad uued, kelle kääl käib veel isepäi. «Vanakesed» oigavad — missugune kea koor oli eelmise kooaja lõpuks ja nüüd... Nüüd algab kõik otsast peale. Vaike ei kaota lootust ning lõpuks kakkavad ka noorte lauljate hääled kooriga ühte sulama. Kevadel ei tule kellelegi sügisene vaevanägemine meelde, tundub, et alati on lauldud kästi.

Vaike on väga ere isiksus, tema vastu ei saa ükskõikseks jääda. Teda kas armastatakse või... Aga teist võimalust naiskoori lauljal ei saa olla, ta ei püsiks siis kooris. Kollektiivse kunsti loomisel peab valitsema üksmeel.

Vaike käe all on elastne materjal, millest ta loob erinevate aegade, erinevate autorite muusikat.

Vaike on väga täpse kõrvaga, ta oskab eristada iga laulja häält. Õpetades ja parandades pöördub ta sina-vormis koori poole ja kõik mõtlevad: seda ütles ta mulle. Ja me võtame end kokku.

Vaike on väga kannatlik ja visa. Paljud on öelnud, et TRÜ naiskoor erineb teistest kõrgetasemelistest kooridest vokaali eriti hea valitsemise poolest. Aga tööd, mis Vaike selle saavutamiseks on teinud, ei saa mõõta.

Mõne kooris lauldud aasta järel märkad, et oled muutunud lahkemaks, avalamaks, teisi arvestavamaks. Vaike on sind iga proovi ajal märkamatult kasvatanud, kujundanud sinu sisemaailma. Ta ei talu proovis tuimi ja ükskõikseid nägusid. Tema sõnade järgi ei ole ühelgi inimesel õigust oma halva tujuga teiste meeleolu rikkuda. Tuleb lugu pidada kaasinimestest.

Nii häält treenides ja südant harides jõuab Vaike meiega kunstini. Kõik, mis naiskoor on saavutanud, on Vaike teene. See on vaieldamatu tõde. Takaks öelda talle midagi väga head, kuid ei oska seda sõnadesse panna. Me ei oska oma tänu teisiti väljendada kui ainult veel parema laulmisega.

Takaksin lõpetada TRÜ naiskoori asutajaliikme Irene Maaroosi mõtetega: «Ma kõrvutaksin Vaike Uibopuud omaaegse lauluõpetaja, eesti naiskooride rajaja Salme Kanniga. S. Kanni õpilase ja lauljana mäletan, et ta oli täpse kõrvaga ja väga nõudliku töössesuhtumisega, tema koor pidi olema kästi puhas. Kui TRÜ naiskoori ette tuli Vaike, siis tema juhatamismaneer, töö täpsus ja nõudlikkus meenutas mulle eesti naiskooride ema.

Reisidel on võimalus näha, et dirigent on eeskujuks ka igapäevases elus. Tema suur korraarmastus ja täpsus igas pisiasjas, tema inimlik suurus — selleski peaksid lauljad talle järgnema. Ülikooli naiskoori nimi peab olema dirigendi vääriline.»

ENE SÖÖT

TÄNU

* * *

TRÜ Akadeemilise Naiskoori 40. aastapäeva puhul avaldati rektori käskkirjas tänu aktiivsetele kooriliikmetele Leeni Ubale, Ilvi Vainikkole, Tiina Jasinskile, Epp Regile, Helle Pärisalule, Katrin Piirojale, Hille Jõeäärele, Maris Jasinskile, Heli Rasvale, Anu Uusile ja Iige Maidlale.

Laupäeval, 20. aprillil kl. 19 toimub aulas meie naiskoori 40. tegevusaastale pühendatud kontsert.

19.—30. aprillini on ajaloomuuseumis avatud näitus «TRÜ AN 1945—1985».

Töömees kui saladus

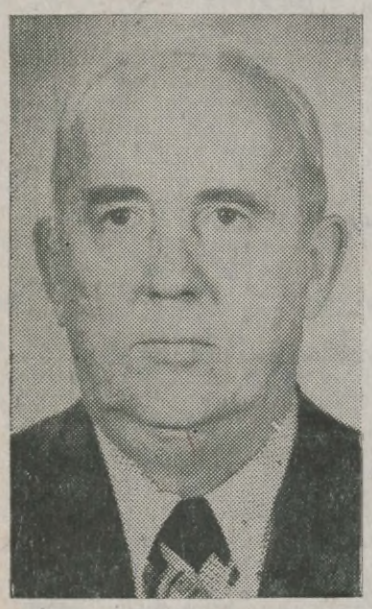

Kes saaks öelda, kui palju inimesi käib ülikooli peahoones, keeltemaja, keemiahoone, ühiskonnateaduste maja ja kohviku komandandi **Lembit Valdmaa** valdustest iga päev läbi? Ning kui palju see aastakümnete kohta välja teeb? Vist ei keegi. Võib küll üles lugeda, kui palju on tema komandandiks-olemise ajal toimunud aulas üritusi-koosolekuid, konverentse, immatrikuleerimisi ja lõpuaktusi, kontserte, teatrietendusi, kurbi hüvastijätte. Kuid pole taas kuidagi võimalik kokku arvata, kui palju inimesi nendel puhkudel siis aulas on viibinud. Ja juba hoopiski lootusetu oleks hinnata nende inimeste hulka, kellele tutvumine Tartuga tähendab esmajoones ekskursioone peahoonesse, klassikalise muinasteaduse muuseumi ja aularõdule.

Ent olgu vastavad arvud kui suured tahes, vaevalt on kõik need inimesed pisutki põhjalikumalt mõelnud selle üle, kui mitme töötaja jõuga peahoone esindustasemel hoitakse ning millist tööd see tegelikult tähendab. Nagu paljude muudegi asjadega, nõnda on ka peahoonega nii, et tema kuulumine meie kasutusse on muutunud iseenesestmõistetavaks. Et ametiruumid ja auditooriumid on kogu aeg töökorras. Et talvel on soe. Et konverentsideks on lauad osavõtjate registreerimiseks ning kontsertideks ja teatrietendusteks poodiumil õige sisseseade. Et laelampides on läbipõlenud pirnid asendatud uutega ja sissetoodud pori pestakse kiiresti ära. Et lumi on ülikooli keskuse juurest kokku lükatud ja veetakse peagi ära. Et tohutu hulk aknaid on puhtad ning säravad päikese käes.

Muidugi, see kõik peabki nõnda olema. Kui ei ole, siis on midagi viltu. Aga see kõik ei tule kunagi iseenesest. Ei saagi tulla, kui needsamad sajad ja tuhanded inimesed, kes peahooneski iga päev liiguvad, teevad oma tööd, õpivad tundma teadmiste aluseid, kunsti ja Tartu ülikooli ajalugu, kulutavad kogu see aeg peahoone uste kõrval ka tema põrandaid, seinu, mööblit, elektrivalgustust. Aga ka riietehoiutädide ja valvurite vastutulelikkust ning Lembit Valdmaa enese jõudu, mida peab jätkuma nii lambipirnide muretsemiseks kui ka kontsertide õnnestumiseks. Ega muide kõrvaltvaataja oskagi öelda, kumb mure on Lembit Valdmaal suurem, kas see, et vesi voolaks ja kraanid ei tilguks, või see, et peahoones toimuvatel kontsertidel on sagedasti seletamatult vähe kuulajaid.

20. aprillil saab Lembit Valdmaa kuuekümneseks. Küllap ta ei tunne end sel päeval kuigi mugavalt, liiati kui on laupäevak ja üsna varsti tuleb peahoone ehtida maipühadeks. Küllap ta on tugevasti üllatunud, kui ta sel puhul kuuleb, kui paljusid inimesi tema töö puudutab. Ta ise on seda kõike mõelnud kindlasti hoopis tagasihoidlikumana, lihtsalt nõnda, et töö peab olema tehtud. Aga see lihtne elukäsitus muudabki niisugused töömehed nagu Lembit Valdmaa omal kombel saladuslikeks. Ehkki mingit saladust ju tegelikult ei ole. On hommikust õhtuni oma töökohal olemine ja ülesannete täitmine. Lõuna paiku tass kohvi ja mõni võileib all «Sophokleses» ja jälle muretsema ning korraldama. Päevast päeva, aastast aastasse, ühest aastakümnest teise. Küsimata meeleolust ja enesetundest.

Palju õnne ja tugevat tervist!

PEETER OLESK

40. konverentsi puhul

Ajalooringi peamiseks töövormiks on jäänud ikka ettekandekoosolekud. Vältimaks ühetoonilisust kutsume aeg-ajalt esinema ka külalisi. Sel aastal meenutas oma õpinguid ülikoolis teaduskonna vanim õppejõud üldajaloo kateedri professor Jaan Konks. Laskurkorpuse sõjateest kõneles osakonna vilistlane erupolkovnik Ilmar Paul.

Aastaid on püütud luua sidemeid teiste üliõpilasringidega. Huvipakkuvad on olnud eesti keele ringi üritused, loodetavasti kujunevad edaspidi tihedad kontaktid. Kahel viimasel aastal oleme kohtunud Riikliku Keskarhiivi töötajatega. Vanade kroonikafilmide näitamine sai teoks tänu filmiklubi abile.

Traditsiooniliseks on kujunenud meie üliõpilaste esinemised teiste liiduvabariikide kõrgkoolide ÜTÜ konverentsidel. Läti ja Leedu kõrval oldi tänvu esmakordselt külas Mari RÜ-s ja Jerevani Pedagoogilises Instituudis.

Suure populaarsuse on võitnud iga-aastased ekskursioonid, kuhu ei pääse mitte kõik soovijad. Sügisene suurüritus ehk nn. väike ekskursioon viis meid viimati endisesse Helme kihelkonda. Talviti peame suusamatku. Viimane Palamuse oma langes kokku siin sündinud Eesti arheoloogia suurkuju Harri Moora 85-aastase sünniaastapäeva ja «Kevade» ühe peategelase prototüübi Voldemar Tootsoni 100-aastase juubeliga. Võidupüha paiku seisab ees ekskursioon Kuramaale. Loodame jätkata ka läinud kevadel alguse saanud sessieelse lõõgastusega — laevasõiduga mööda Emajõge.

Kogu tänavune töö on kulgenud juubelikonverentsi ootuses, mis kestab 18.—20. aprillini. Tavapäraseid tudengite ettekandeid ilmestavad sel korral noorte õppejõudude ja aspirantide esinemised avapäeval. On oodata külalisi teistestki kõrgkoolidest, ka Jerevanist.

Et ringi tööplaan on küllaltki tihe, jääb peamiseks mureks ürituste heatasemelisuse säilitamine. Selleks kohustab ka eelseisva aasta erilisus — tuleva aasta kevadel tähistab ÜTÜ ajalooring oma 40. aastapäeva.

ANTON PÄRN,
AGO PAJUR,
ajal. IV k.

ILMAR MULLAMAA

15. VI 1944—16. IV 1985

Võõrfiloloogide peret on tabanud raske kaotus. 16. aprillil lahkus oma parimas loomiseas jäädavalt meie seast inglise filoloogia kateedri dotsent Ilmar Mullamaa.

Ilmar Mullamaa sündis Tartus 1944. aastal. Lõpetanud Tallinna 21. Keskkooli 1962. aastal, astus ta TRÜ ajaloo-keeleteaduskonda, kus õppis inglise keelt ja kirjandust ning eriprogrammi alusel skandinaavia keeli ja kirjandust, millest sai tema hobi ja kutsumus. Ülikooli lõpetas ta 1970. aastal kiitusega. Sellele järgnes töö Eesti Raadio rootsikeelsete saadete toimetuses. Aastatel 1974—1977 oli ta aspirantuuris TRÜ inglise filoloogia kateedri juures, kus uuris hinnangu väljendamise leksikaal-semantilist probleemi tänapäeva rootsi keeles. Kandidaadiväitekirja kaitses 1980. aastal MRÜ-s. Pärast aspirantuuri lõpetamist jäi Ilmar Mullamaa tööle kateedri juurde, algul õpetajana, siis vanemõpetajana, siis dotsendina.

Tema kitsamaks erialaks said inglise keele ajalugu, loengukursus «Sissejuhatus germaani filoloogiasse» ja fakultatiivkursus rootsi keelest. Huvi rootsi keele vastu viis ta aastatel 1976 ja 1978 Upsala Ülikooli, kus ta täiendas oma teadmisi rootsi keele ja kirjanduse alal. Suurepärane võõrkeelte oskus, eruditsioon ja pedagoogiline meisterlikkus tagasid kolleegide ja üliõpilaste siira ning sügava lugupidamise.

Ilmar Mullamaa oli viljakas teadlane. Ta jõudis avaldada üle kahekümne teadusliku töö, nende hulgas suure tunnustuse leidnud «Rootsi-eesti sõnaraamat» (1979, kaasautor) ja «Rootsi keele õpik» (1985). Pooleli jäi uurimus rootsi-inglise keelekontaktidest ja «Eesti-rootsi sõnaraamat».

Ilmar Mullamaal jätkus tahet ja energiat vastutusrikasteks ühiskondlikeks ülesanneteks. Ta oli filoloogiateaduskonna parteibüroo liige, võõrkeelte osakonna metodoloogiliste seminaride juhataja, osales tsiviilkaitse ja rahvamaleva töös, oli kogumiku «Lingvistika» toimetuskolleegiumi liige, võttis osa üleliiduliste konverentside organiseerimisest, oli Eesti Raadio ja Moskva Raadio välissaadete mittekoosseisuline korrespondent, asendamatu rootsi keele giid.

Andekas teadlane, suurepärane pedagoog, hea ja abivalmis kolleeg. On piiritult kahju, et talle polnud määratud elult rohkem saada ega temal elule rohkem pakkuda oma tarkusest ja südameheadusest.

Sügavad mälestused jäävad temast kolleegide ja üliõpilaste, kõigi südameisse, kes teda tundsid. Tema tasane sõbralik hääl jääb kauaks kõlama meie kõrvu, tema vaimset pärandit kasutavad edasi nii praegused kui tulevased üliõpilased, kõik keelehuvilised meie maal.

Võõrkeelte kateedrid

LASTE SPORDIPÄEV

Laupäeval, 20. aprillil kl. 14 toimub TRÜ töötajate ja laste spordipäev Ujula t. 4.

Tulge kõik sportima!

Organiseerimiskomitee

INFOPÄEV

kõigile humanitaaralade aspirantidele toimub esmaspäeval, 29. aprillil kl. 14.15 teadusraamatukogu auditooriumis 321.

PLATVORM

1. Kõik sõltub eesmärgist.
2. Antud juhul on eesmärgiks töine ja kõigile sisukas suvi.
3. Eesmärk konkretiseerub ja realiseerub kõigi regiooni malevlaste ühises töös (nii füüsilises kui vaimses).
4. Eesmärk, kuna ta on õilis, võib pühendada abinõu (vajaduse korral).
5. Ühtsus ja enesekindlus peavad viima sihile.
6. Traditsioonidest: tuleb jätkata kõiki häid ja luua uusi.
7. Konkurentidest: neid võib olla, kuid neist tuleb üle olla.
8. Veel esinevatest puudustest ja raskustest: kui enam kuidagi ei saa, siis kuidagi ikka saab.

Kõigile Sakala regiooni malevlastele! Lõpetada kevadsemester ennetähtaegselt ja igati Sakala regiooni malevlase väärilselt! (EEL)MALEV pole mägede taga!

SAKALA STAAP

Hei, sina, esmakursuslane,

kes Sa sel suvel EÜE-sse ei pääse või ei soovi minna! Just Sinu jaoks alustab tööd TRÜ traditsiooniline suvemalev. Nagu ka varasematel aastatel:

1) on see Sulle kohustuslik;
2) toimub kahes vahetuses (juuli ja august) à 4 nädalat;
3) pakuvad Sulle tööd ülikooli objektid ning mõned linna ja rajooni ettevõtted;
4) on Sul alates 6. maist võimalik ELKNÜ TRÜ komitees (peahoone, ruum 208) ennast sobivasse rühma ja vahetusse kirja panna;
5) suvemalevast vabastamise asjus pöörduda ainult samasse suvemaleva komandöri poole (koos arstitõendi või muu dokumendiga).

Sel aastal oodatakse ka varematelt kursuste tudengeid, kes sooviksid ühiselamutes veidi remonti teha. Lähem info ikka komsomolikomiteest.

TIIT VAJAK

Suvi muijal

Läbi aegade on EÜE-s olnud regioone, kus Tartu vaim eriti võimsalt lehvinud. Mõttekaaslaste kõrval on loomulikult kergem, kuid alati on leidunud neid, kelle leidlik ja otsiv mõte on muutnud elamisväärseks nii mõnegi esimesel pilgul malevakauge paiga.

Isegi kõrvalseisjatel selge, et midagi on sel aastal sündimas Gagarinis.

Kuid ikka on neid, kes puhtobjektiivsetel põhjustel ei saa suvel nõnda kaugele sõita. Et kuidagi leevendada nende kurbust, teatab **malevapartner «Lääne Kalur» kutsest «Aafrikasse».**

Ka seal, Väinamere ilusate inimeste hulgas on võimalik malevat teha, arvavad Tartu kooliga staabimehed.

«Aafrika»

P.S. Sügavaima lugupidamise märgina on vastastikusel kokkuleppel parimatele «gagarinlastele» ette nähtud preemianädal «Aafrikas». Vastupidise vahetuse asjus on veel üht-teist arutada.

Karskusest

Sel teemal on ennegi üliõpilasajakirjanduses räägitud (vt. «TPI» 22. II 1985). Siin ei tule aga käsitluse alla alkoholismi pahed, vaid uus maisem ettevõtmine. Üliõpilaste ametiühingukomitee eestvedamisel on organiseerimisjärgus klubi, mille peamiseks eesmärgiks on ühendada selliseid üliõpilasi, kes on juba astunud karskusradadele või kellel on see kavas. Meie asutus hakkab tegutsema TRÜ klubi baasil. Tegevusplaanid on seni veel lahtised, kuid võimalusi ja ettepanekuid on juba vaetud. Tahame korraldada nii tõsisemat kui lõbusamat laadi üritusi: diskussioone, muusikakuulamis- ja tervisespordi õhtuid, tantsukursusi, teatrikülastusi nii Tartus kui mujal. Lõplikult otsustatakse tegevus asutamiskoosolekul, kus valime ka klubi juhatuse. See toimub **neljapäeval, 25. aprillil ph. aud. 140.**

JAAK GINTER

FILMIKLUBIS

Kolmapäeval, 24. aprillil kl. 18 Poola filmikunst — K. Zanussi «Kvartaliaruanne» (1974). Peaosas M. Komarowska.

Neljapäeval, 25. aprillil kl. 20 ühisüritus koos EPA filmiklubiga. A. Sõõdi portreefilmid Eesti kultuuritegelastest: «Mälu» (Villem Raam), «Johannes Võerahansu», «Voldemar Vaga». Kõigile kultuurihuvilistele sissepääs vaba. A. Sõõdi loomingust räägib Liina Kirt.

KLUBIS

Pühapäeval, 21. aprillil kl. 21 videomaraton.

UUES KOHVIKUS

Laupäeval, 20. aprillil kl. 19 diskoprogramm.

PSÜHHOLOOGIDE SELTSI

Tartu grupi koosolek toimub 25. aprillil kl. 17 «Sophokleses».

Kavas: «Psühhoprofülaktika probleeme» (igapäevarelaksatsiooni võimalusi). Esineb M.-I. Pedajas.

RKA 40

ENSV teenelise TRÜ rahvakunstiansambli 40. aastapäeva kontsert toimub laupäeval, 27. aprillil kl. 18 «Vanemuise» kontserdisaalis. Kavas eesti, läti, leedu, ukraina, moldaavia, ungari, saksa ja rootsi tantsud.

Piletite müük 19. aprillist kontserdisaali kassas.

TÄHELEPANU, ESMAKURSUSLASED!

Kolmapäeval, 24. aprillil kl. 19 toimub TRÜ spordihoones (Ujula 4) neljavõistlus. Kavas 150 m jooks, paigalt kaugushüpe, topispalli vise ja jõuharjutus.

TRÜ KEVADKROSS

toimub lauluväljakul 24. ja 26. aprillil kl. 8.15 ja 25. ja 26. aprillil kl. 18. Distantsid: 2000 m nais- ja 3000 m meesüliõpilastele. Ootame rohkearvulist osavõttu!

Kehalise kasvatuse
ja spordi kateeder

NB!

Täna ilmub ka venekeelne lisaleht nr. 5.

Avaldame kaastunnet Janikale kalli isa

KUNO LAANE

kaotuse puhul.

Geoloogia III kursus
ja kursusejuhendaja

Toimetaja VARJE SOOTAK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 1607. MB-04836. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

AR nim. ENSV Riikl. Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 14 (1411) Esmaspäeval, 29. aprillil 1985 Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 2 kop.

Rektori käskkiri

Tervitan kõiki töörahva rahvusvahelise solidaarsuse päeva, 1. mai puhul! Soovin, et meie töötajad ja üliõpilased annaksid senisest veel suurema panuse ülemaailmse rahu säilitamiseks ning et nad oleksid meie maa sotsiaalse ja majandusliku arengu kiirendamise, ühiskonna elu kõigi külgede täiustamise, organiseerituse ja distsipliini eest peetava üldrahvaliku võitluse esirinnas.

Soovin teile selleks palju jõudu!

Tööülesannete eduka täitmise ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest tõstan esile järgmisi meie kollektiivi liikmeid.

Asetada foto autahvlile:

vanemõpetaja Matt Anso, üliõpilane Igor Farhudtinov, assistent Malle Fischer, vanemõpetaja Pjotr Fomenko, osakonnajuhataja Maie Hoop, sektorijuhataja Leo Humal, kateedrijuhataja professor Arnold Jannus, vaneminsener Jaan Kotter, vanemlaborant Vladimir Kilk, vanemõpetaja Henn Kuus, kateedrijuhataja professor Akivo Lenzner, vanemõpetaja Heino Lindre. muuseumi direktor Ela Martis, meister Osvald Mägi, vanemteadur Merike Meriste, nooremteadur Maie Ojamaa, kateedrijuhataja professor Viktor Palm, kateedrijuhataja professor Juhan Peegel, dotsent Aleksander Pae, professor Ilmar Rebane, dotsent Jüri Ristkok, üliõpilane Mart Rootslane, insener-tehnoloog Tiiu Ruut, laborijuhataja Urve Salo, osakonnajuhataja Toomas Sulling, plekksepp Friedrich Sergk, dotsent Zinaida Saar, prodekaan dotsent Jaan Simisker, kateedrijuhataja dotsent Uno Sahva, dotsent Mart Sõrg, üliõpilane Sirje Sulp, dotsent Edgar Salumaa, dotsent Aleksander Seffer, kateedrijuhataja dotsent Juhan Tuldava, kateedrijuhataja dotsent Raul Talvik, vanemteadur Tiina Tenno, vanemteadur Kalju Utsal, kateedrijuhataja professor Ivan Volkov, kateedrijuhataja professor Elmar Vasar, dotsent Haldur Õim.

Tänu pälvivad:

osakondadest: laborijuhatajad Erich Vään, Linnart Mäll, Agu Tamm, sektorijuhatajad Mati Abel, Leili Veldi, Imbi Pelkonen, grupijuht Leonti Kromanov, teadusdirektor Aavo-Valdur Mikelsaar, vanemteadur Ants Kaasik, nooremteadurid Miia Karro, Vahur Ööpik, Toivo Maimets, vaneminsenerid Helle Hein, Katrin Kokk, Siiri Tähnas, Andres Arder, juhtivad insenerid Viljar Pihl, Rein Lasn, insenerid Jaan Maasepp, Enn Lust, Aime Kull, treial Aleksander Vattsar, masinaülemad Jaan Kandimaa, Inno Liiv, lukksepad Ivar Paabo, Rein Sütt, preparaator Adeele Luts, majandusjuhataja Brigitta Rink, teadusdirektor Urve Tõnnov, meister Voldemar Kiis, metoodik Mare Nõps, elektrik Aivar Urboja, liftimehaanik Pjotr Ševtšenko, tööline Alfred Leheste, kütja Heljo Vertmann, pasportist Eugenie Enno, komandant Elgi Varbla, koristaja Liidia Värа, ehitustööline Arved Järna, maalrid Jevgenia Orlova, Aime Kärgets, puusepp Aavo Tohvre;

ajalooteaduskonnast: kateedrijuhataja dotsent Karl Karlep, dotsendid Peeter Tulviste, Tiit Rosenberg, Hillar Palamets, toimetaja Marina Raudar, üliõpilased Tiina Baradinskas, Anne Kallastu, Andres Kasesalu, Maret Lill, Harri Mägi, Koit Nook, Anu Raudsepp;

arstiteaduskonnast: professorid Henno Tikko, Märt Saarma, dotsendid Aino Paves, Salme Sibul, Tiina Talvik, Anne Ormisson, Larissa Goljanova, Veinart Põkk, vanemõpetajad Tatjana Truupõld, Ilmar Vahula, assistendid Riste Ridala, Aleksei Panov, Vello Pert, Jaan Kasmel, Helmut Seepter, Mare Saag, Ruth Vasar, vanemlaborandid Tiina Vinni, Malle Ross, vanempreparaator Lidia Musto, preparaator Eevi Telling, laborant Leida Rõivasepp, üliõpilased Ülle Uustalu, Moonika Tamm, Merike Tenusar, Küllike Lääne, Heli Mets, Oivi Täär, Vello Pärisalu, Tiina Väljas;

bioloogia-geograafiateaduskonnast: dotsendid Raivo Masso, Ruth Ling, vanemõpetaja Riho Mootse, vanemlaborant Elle Linkrus, vanemteadur Eva Heinaru, üliõpilased Ülle Kolk, Rein Sikut, Terje Protsenko, Rene Arbeiter, Tiina Noot;

füüsika-keemiateaduskonnast: dotsendid Gunnar Karu, Heldur Keis, Vello Loodmaa, Matti Laan, Toomas Müürsepp, vaneminsenerid Tõnu Lehto, Kalle Kiiranen, vanemlaborant Viive Alt, vanempreparaatorid Regina Kiiv, Linda Rebane, preparaator Marta Kanter, vanemteadur Leonid Drozdov, aspirant Ago Rinken, üliõpilased Irina Iljina, Reet Randoja, Ivo Koppelmaa, Armin Sepp, Endla Lõhkivi, Merike Toompärg, Kaja Kalm;

filoloogiateaduskonnast: kateedrijuhatajad dotsendid Heino Liiv, Antidea Metsa, dotsendid Ljubov Kisseljova, Pent Nurmekund, Reet Kasik, vanemõpetajad Valentina Tarve, Hilja Koop, Epp Tamm, õpetajad Inga Koppel, Anne Arold, Anne Jänese, laborandid Ulvi Urm, Tiiu Andre, Mare Lepa, üliõpilased Katrin Palu, Toomas Help, Tatjana Temnikova, Riina Sildos, Margot Heinmaa, Margus Kasterpalu;

kehakultuuriteaduskonnast: kateedrijuhataja dotsent Rein Roos, dotsent Teet Seene, vanemõpetaja Jaan Pedaste, spordibaasi juhataja John Põldsam, üliõpilased Mati Jürisson, Marina Trofimova, Raiko Lemmats;

majandusteaduskonnast: dotsendid Arno Susi, Jüri Sepp, vanemõpetaja Tõnu Mauring, assistent Urmas Varblane, matemaatik-programmeerija Rein Väinaste, vanemteadur Veljo Ipits, laborant Merike Bakler, üliõpilased Maimu Seim, Olga Koljazina, Kaja Otto, Helle Ümarik, Margit Meesak, Peeter Vihmaru, Priit Teder;

matemaatikateaduskonnast: dekaan dotsent Mati Kilp, dotsendid Elts Abel, Jüri Afanasjev, vanemõpetaja Kalev Pärna, assistent Tiit Roosmaa, vanemlaborant Martin Viil, preparaator Vaike Larina, üliõpilased Age Virkus, Heli Leuska, Malle Eglit, Urve Emmus, Anna Markina, Taimo Saan, Anneli Raudsepp;

õigusteaduskonnast: laborant Silvia Kaugia, üliõpilased Toomas Kivimägi, Mario Rosentau, Ants Froš, Kadi Kask;

ühiskonnateaduste kateedritest: professorid Rem Blum-Russak, Feliks Kinkar, Lembit Raid, Vambola Türk, dotsendid Eero Loone, Aadu Arrak, õppekabineti juhataja Eve Tomson, laborant Harri Ints, õppemeister Andrei Vassiltšenko.

Rektor professor ARNOLD KOOP

1. mai aktus

MAIAKTUS TOIMUB TEISIPÄEVAL, 30. APRILLIL KELL 14 AULAS. RONGKÄIGUKS KOGUNEME 1. MAIL KELL 11.45 AKADEEMIA TANAVALE.

Tunnustus

Suurte teenete eest teaduse arendamisel pälvisid Eesti NSV teenelise teadlase aunimetuse:

poliitilise ökonoomia kateedri juhataja professor MIHHAIL BRONSTEIN ja teadusprorektor, professor ANTS KALLIKORM.

Arstiteaduskonna autahvlile

Reet Norden — farm. II, Margus Benno — ravi II, Tiina Klaassen ped. II, Pavel Orosi — vene ravi II, Tiit Pokk — ravi III, Kristin Hiietamm — stom. III, Imbi Anderson — farm. III, Valeri Bulavski — sp. med. III, Ljubov Semenjuk — vene ravi IV, Kadri Kõpp — stom. IV, Marika Mõttus — farm. IV, Hiljar Sibul — ravi IV, Ülle Alanurm — ped. V, Valentina Peškova — vene ravi V, Kai Kostabi — farm. V, Regina Putka — sp. med. V, Liivi Saluste — ravi V, Hillar Tint — ravi VI, Anneli Kask — ravi VI, Heili Varendi — ped. VI, Svetlana Semjonova — ravi VI.

Kaik, laudsepp Jaan Sei ja meister Natalie Erik.

Tänu

Rektor õnnitles ja avaldas käskkirjas tänu kauaaegse eduka töö ja ühiskondliku tegevuse eest 50. sünnipäeva puhul dotsentidele Udo Reinole ja Eevi Kolgile. 60. sünnipäeva puhul pälvisid pikaajalise eduka töö eest tänu komandant Lembit Valdmaa, autojuht Eino Kauaaegse eeskujuliku töö eest pälvisid tänu ja õnnitluse 75. sünnipäeva puhul preparaator Helene Zernant ja riidehoidja Juhan Liilemets.

Konkursi «40 aastat võidust» korraldamise eest pälvisid tänu NLKP ajaloo kateedri õppejõud Ervin Kivimaa, Inda Rajasalu, Rafik Grigorjan, Hans Dsiss, aspirant Reet Kandimaa, õppekabineti juhataja Gala Neenumägi ning edukalt üliõpilasi juhendanud õppejõud Johannes Kalits, Feliks Kinkar, Lembit Kiik ja Viive Kalits. Rektor avaldas tänu ka konkursi parimatele üliõpilastele Peep Mühlsile, Urmas Krügerile, Margit Kuusele, Kai Niinepuule, Rutt Sellakile, Jana Jurtomile, Joel Tõugjasele, Olga Varuninale, Krista Klaasile ja Riina Tamurile.

Üleliidulise võõrkeelte olümpiaadi vabariikliku vooru eduka läbiviimise eest pälvisid tänu kateedrijuhataja Aurelie All ning õppejõud Siiri Raitar, Maila Nemsitsveridze, Ele Kaldjärv, Elsa Mauring, Eda Tammelo, Krista Reinson, Tiiu Allik, Virve Tamm, Tiiu Mullamaa ja laborant Ülle Türk.

● VÕIT 40 ● VÕIT 40 ●

Konkurss

NLKP ajaloo kateedri korraldatud konkurss «40 aastat võidust» I voorust võtsid osa kõik esmakursuslased. II voorus osales 41 edukamat. Kui I voorust võis läbi saada ka kooliajal omandatud teadmistega, siis II voor eeldas sügavamaid ja mitmekesisemaid teadmisi. Ühes küsimuses tuli nimetada näiteks Suurest Isamaasõjast osa võtnud TRÜ töötajaid. Arvasime, et see on lihtne, sest peahoones on ju nende fotodega tahvel. Kuid ülikooli sõjaveterane ei tunne veel kõik noored.

II voorust osavõtjad esitasid komisjonile hindamiseks tööd anonüümselt. Komisjon eesotsas dots. Hans Dsissiga tunnistas parimaks 50. numbri all esitatud töö. Ümbrikku avades selgus, et see on üliõpilane Peep Mühls (ajal. I). Rektorifondi summadest on talle eraldatud preemiaks 35 rubla. II koht kuulus Urmas Krügerile (õig.), III Margit Kuusele (eesti f.), IV Kai Niinepuule ja V Rutt Sellakile (biol.). Kümne parima hulgas olid veel Jana Jurtom (stom.), Joel Tõugjas (rmtp.), Olga Varunina (vene f.), Krista Klaas (kaubat.) ja Riina Tamuri (farm.). Viis esimest saavad rahalise preemia. Kõik kümme parimat esitati rektorile kiituse saamiseks ning komsomolikomiteele premeerimiseks.

REET KANDIMAA,
komisjoni liige

Mälumäng

Suure Isamaasõja teemalisel mälumängul osalesid kõik teaduskonnad peale kehakultuurlaste. 24 küsimust puudutas II maailmasõda, Suurt Isamaasõda ja Eestit ning ülikooli. Kontrolliti ka kontuurkaardi tundmist. Tuli ära arvata, missugused sõjaajalooga seotud paigad on piltidel. Kõik see muutis viktoriini vaheldusrikkaks. Žürii iiikmed kommenteerisid vastuseid täpsemalt. Mälumäng pakkus ka uusi teadmisi. Näiteks selgus, et «Optimistliku tragöödia» autor Vsevolod Višnevski tegutses 1941 Eestis «Pravda» korrespondendina ja on kirjutanud selle kohta päeviku.

Algul püsisid esireas mitmed, siis haarasid initsiatiivi ajaloo ja biogeo meeskonnad. Kaart viiski viimased ajutiselt juhtima. Lõpupoole kaldus õnn **ajaloopoiste** poolele. Nemad võitsidki (Ago Pajur, Peeter Lail, Urmas Esna ja Tõnu-Andrus Tannberg). Järgnes **majandusteaduskonna** võistkond (Priit Teder, Andres Kund, Andres Roosipuu, Karmo-Ülari Vood). Kolmandaks tulid **bioloogid-geograafid** (Francsisek Staškevitš, Rein Järvekülg, Aulis Saarnits, Väino Paas). Ülejäänud kohad jagunesid nii: juristid, arstid, keemikud, matemaatikud ja filoloogid. Žürii poolt kokkuvõtteid tehes märkis polkovnik Endel Hirvlaane, et seekordne Suure Isamaasõja teemaline mälumäng oli viies. Üliõpilased tunnevad sõjaajalugu küllaltki hästi. Niisuguseid mäluproove lubati jätkata edaspidigi temaatikat laiendades. Ja muidugi ei tohi unustada tänamast küsimustemeistrit dotsent Hillar Palametsa.

JAAN LUKAS,
ajal. II k.

maitervitus!

Kevad * Tudeng * Sõprus

XII MOSKVA 1985

«Ettevalmistused algasid rohkem kui kaks kuud tagasi,» ütles RSP organiseerimiskomitee esimees Ardo Kubjas mõni päev enne algust pressikonverentsil. Tänaseks on seekordsed sõpruspäevad läbi, kirjutamise ajal joosti veel festivalimiili. Pakume selles ja järgmises lehes mosaiigikilde kõigest sellest, kuhu kirjutajad jõudsid ja mida teada said.

* * *

● NELJAPÄEVA ÕHTUL AVATI TRÜ PEAHOONE EES RAHVASTE SOPRUSE PÄEVAD 1985.

Meeleolu lõid puhkpilliorkestri marsid, RKA tantsijate säravad riided, tänavatäis rahvast ja vihmahoo-vahepealne selginemine.

Rektor professor Arnold Koop tuletas meelde, et tänavused sõpruspäevad on pühendatud sündmustele, mis on väljunud oma olemuselt ja tähenduselt meie maa raamidest — see on võit fašistliku Saksamaa üle, samuti militaristliku Jaapani üle. Ta meenutas tohutuid ohvreid, mida peame väärikalt mälestama. Kuid tänapäeval tekib uus oht, et tuumarelv laieneb kosmosesse. Praegu on kõige tähtsam kindlustada rahu. Rahu hoidmisel on tähtis osa just noortel. Ka XII ülemaailmne noorsoo- ja üliõpilasfestival Moskvas kinnitab kogu planeedi noorsoo tahet ja valmisolekut kaitsta rahu. Noorus sellepärast ongi noorus, et ta on valmis võitlema . . .

ELKNÜ TRÜ komitee sekretär Arvo Lamp kuulutas tänavused sõpruspäevad avatuks.

Seejärel andis avaürituse organiseerija, komsomolikomitee ideoloogiasektori juhataja Tiit Vajak sõna RKAle. Kunstilise juhi Henn Tiiveli võiduka naeratuse saatel tantsiti «Kullaketrajaid», «Boikivtšankat», «Vene tantsu» ja «Klipuklaput».

Avamiitingu lõpetas linna kultuurihoone puhkpilliorkester dirigent Ilmar Lääne juhatusel.

AIA NAUK

* * *

«Mis tunne võib küll olla tantsida peakoone ees? Vist hästi vahval» Tundub, et tantsijad sobivad peakoone ette kohe väga. Ilus, tempokas, kaasakiskuv!»

* * *

● RSP OLI JUST-JUST ALGUSE SAANUD, AVAMIITING PEAHOONE EES MAHA PEETUD, KUI RAEKOJA KELL LÖI 18 NING TRÜ VANASSE KOHVIKUSSE TULI PEETER TOOMA.

Pani kitarri käest ja ütles, et on ehmatanud. Et miks? Eks ikka sellepärast, et kohvik pole enam üldse mitte selline vaikne nurgatagune nagu siis, kui ... Jah.

Aga ehmatusest ülesaamine läks ruttu ning seejärel kuulsid kõik Peeter Toomaga kohtuma tulnud festivalimuljeid sellestsamast mitte veel väga kaugest ajast — 1968. aasta Sofia noorsoofestivalist. Tollaste noorte lootusest ja usust, et elu läheb paremaks. Vaatamata kõigele, mis maailmas toimus, vaatamata Vietnami sõjalegi. Tutvumistest, kohtumistest silmast silma. Ja nagu külm dušš — teadasaamine, et ligi 300 inimest lääneriikide delegatsioon'dest olid sellised, kes püüdsid festivali nurja ajada. Lihtsast alumiiniumplekist sõrmus on valmistatud allatulistatud lennuki kerest. Sõprusest ja poliitikast, mis tungis nii päevadesse kui öödesse. Sekka laulukatkeid. Ikka neiltsamadelt festivalipäevilt.

Kui jutt räägitud, tahtis Peeter Tooma rongi peale minna. See tal küll kohe ei õnnestunud. Ju vist oli laulu väheks jäänud. Kitarr käis käest kätte, laulis veel Peeter Tooma ise, laulsid meie RSP külalised Leedust ning Moskva Rahvusvaheliste Suhete Instituudist, isegi mõnel meie endi ülikoolikaaslastest jätkus julgust.

ANNELI SIHVART

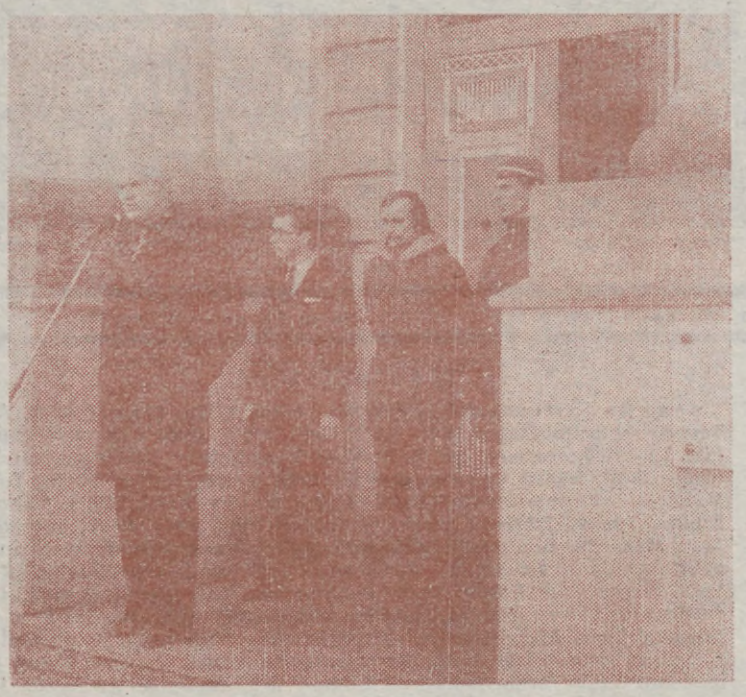

● Hetk RSP avamiselt: rektor prof. Arnold Koop, õigusteaduskonna I k. üliõpilane Tiit Vajak, komsomolikomitee sekretär Arvo Lamp ja asesekretär Ardo Kubjas (mat. IV k.).

● REEDE, 19. APRILLI ÕHTUPOOLIK, KLUBI DISKOSAAL.

Rahvast aina tuleb, tagavaratoolidki on käigus, loovutame ka oma nö. lavatagused istumisalused. Ärevus kasvab, ja niimoodi, väikese värinaga sammumegi oma kohtadele: kohus võib alata.

Sven Papp (õig. IV) ajaloolise kommentaatorina lausub sissejuhatussõnad ja selgitab, et tegemist pole kohtuga selle traditsioonilises tähenduses, vaid poliitilise väitlusega, kus peaosalisteks süüalusena Suurbritannia peaminister Margaret Thatcher (Donald Kiidjärv, õig. I) ja tema süüdistajana A. W. Benn, vasakleiboristide liider (Owe Ladva, õig. IV). Tutvustatakse peategelaste eluloolisi andmeid, nende harjumusi jms. Väitlust alustab süüdistaja A. W. Benn, kes süüdistab M. Thatcheri valitsust tööpuuduse enneolematus tasemes, väikeomanike massilise laostumiseni viivas majanduskursis ning võidurelvastumise soosimises.

Sõna saab M. Thatcher. Mahlaka baritoniga ja vägagi veenvalt põhjendab «proua peaminister» oma seisukohti. (Donaldi Thatcher põhjustab elevust esinejategi seas, mis siin veel publikust rääkida.) Sekkuvad tunnistajad: sõekaevurite aü. juht Arthur Scarquille (Mario Rosentau, õig. IV), laostunud väikeomanik Tommy Smith (Avo Greebe, õig. III), naine Greenham Commoni rahulaagrist (Endla Lõhkivi, keem. V). M. Thatcheri poolel astub välja kindral Johnson (Peep Mühls, ajal. I).

Äkki, kõige pingelisema vaidluse tipul, nagu kasutades hetkelist ärevat vaikust, kõlab plahvatusheli, kustub valgus ja kostab irvitav-ähvardav tervitus Iiri vabariikliku armee terroristilt Jerry Adamsilt (Ants Rebane, ajal. IV).

Väitlus lõpetatakse. Kommentaator võtab toimunu kokku.

Hingame kergemalt, publik aplodeerib, etendus on lõppenud. Ajakirjandustudengid täpsustavad tegelasi-osatäitjaid, peategelaselt võetakse maha jumestus, endine ärevus hakkab asenduma väsimusega.

Aga niipalju juba eelreklaamiks, et sügisel on plaanis Thatcher üuesti publiku ette tuua, kus, millisena ja missuguse kaaskonnaga, see jääb üllatuseks. Jälgige meie reklaamit

RSR

* * *

Peahoone kella all RSP stendi ees: «Tuju võtab ära, et nii palju huvitavaid asju ühel ajal toimub, näiteks RSR-i kohus ja barokkmuusika õhtu.»

* * *

● SURNUKSRÄÄKIMISE VÕISTLUS algas peaaegu et troostitult. Žürii kuulutas: «Veel kaks minutit ja siis saab ainus osavõtja kõik auhinnad endale . . .» Niisugust õnne siiski kellelegi osaks ei langenud ja võistlema tuli **kaks paari: Ants Rebane (ajal. IV) — Mario Rosentau (õig. IV) ning Endla Lõhkivi (keem. V) — Triin Rahnu (õig. II).** Viimase andis teaduskonna komsomolisekretär debatiks üles peaaegu poolvägisi.

Žürii meenutas vanu häid sõnaka tudengi aegu ja leidis, et osavõtjate ja pealtvaatajate kurb tendents läheb aasta-aastalt vähenemise poole. See-eest tänavune üritus tegevat ajalugu — esimest korda on tegemist naisduellantidega.

Finaali segapaarivõistlejate selgitamiseks kõnelesid mehed teemal «Üliõpilane on oma linna kodanik» ja naised «Mina RSP 86 orgkomitee esinaisena».

Endla ja Triinu näitel järeldas žürii, et arvamus, nagu oleksid naised jutukamad kui mehed, on täiesti vale, sest neiud ütlesid oma mõtted kiiremini ja vabamalt välja, nii et kontrollaega jäi ülegi.

Need, kes ootasid kõnevõistluselt teravaid elamusi ja haavatud lõvide möirgamist, pidid pettuma. Tähtis polnud partneri vaikima sundimine, vaid hoopis diplomaatiline manööverdamisoskus, naeratus publikule ja vastase üllatamine hüppega uude valdkonda. Oodati musta, valget või muud võimalikku värvi huumorit ja sädelevat emotsionaalsust. Korrektne keelekasutus kaalus hindamisel üles slängiliku mahlaka kõnekeele.

Kõrvaltvaatajale jäi tunne, et mõlemad on tublid, kuid tubli ja väga tubli vahel oskas žürii siiski vahet teha ning finaalis väitlesid omavahel Ants Rebane ja Endla Lõhkivi teemal «Kui palju saan mina osaleda rahu kaitsmisel».

Lõppkokkuvõttes kroonis oraatori mõtteline loorberipärg Endla Lõhkivi patsiga pead.

IMBI ERNITS

* * *

TRÜ raamatukogus RSP eelõhtul. Noormees ja neiu kõlvad laudade vahel ja küsivad istujatelt sosinal: «Ega te EPA pileteid ei taha?»
???

● LAUPÄEVAL, RSP KOLMANDAL PÄEVAL SAID HUVILISED VANAS KOHVIKUS KUULATA TOOMAS ALATALU. Juttu tuli majandusreformist, meie riigi hetkesuhetest Hiina RV-ga ja Ameerika Ühendriikidega ning teistest praeguse poliitilise elu päevasündmustest.

NB! Algselt oli kohtumise ajaks stendil kell 20. See kellaaeg seisis seal ka veel lõuna ajal. Õhtul oli algus üle viidud kella 19.30-ks. Kas tõesti polnud varem võimalik teada anda või oligi kohtumine määratud samal ajal juhuslikult kohvikus viibivaile inimestele?

ANNELI SIHVART

● MÄLUMÄNGU VASTAMISMÕNU SAI LAUPÄEVAL TRÜ NÕUKOGU SAALIS TUNDA 10 VÕISTKONDA.

Nende hulgas oli ka kaks ÕTÜ esindust. Küsimused olid poliitika, geograafia ja festivali ajaloo valdast. Festivali maskott on Katjuša, noorsooaasta deviis: «Osavõtt, areng, rahu!» ... 20 küsimuse järel and.s punktisumma võitja au ajalooteaduskonnale. Ühe vastuse võrra väiksem skoor oli ÕTÜ meeskonnal. Edasi tulid majandusteaduskond, ÕTÜ II, õigusteaduskond, žurnalistikaosakond jne. Kellele kingiti tänutäheks RSP atribuutikat, kes sai midagi uut teada, osasaamisest ei jäänud keegi ilma.

IMBI ERNITS

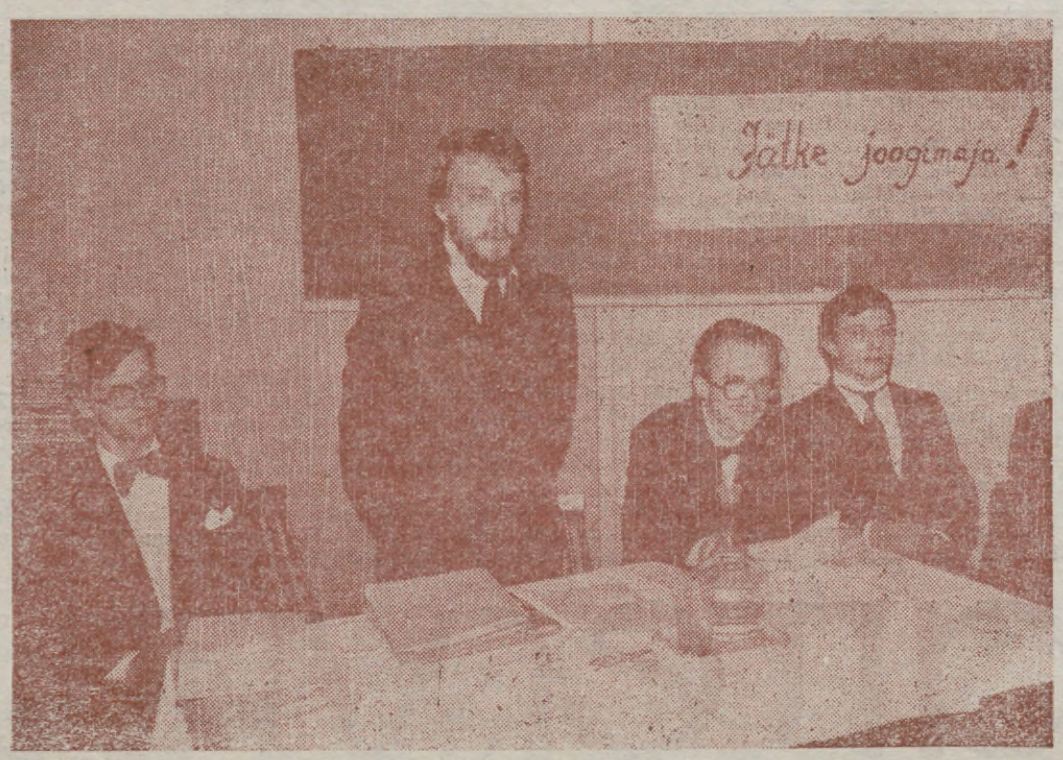

● Särtsaka ja sädeleva õhtu andsid meesfiloloogid: teemaks karskusliikumise propageerimine.

ARVO VIILUPI fotod

RSP

Kes? Kust? Milleks?

● Mis vahe on RSP-l ja üliõpilaspäevadel?

TRÜ interklubi president ENE SAAMEN:

«Nagu nimigi viitab on RSP internatsionaalne. Siia kutsume külla delegatsioone teiste liiduvabariikide kõrgkoolidest.»

● Milline on selliste küllakutsete eesmärk?

«Eelkõige anda teiste liiduvabariikide õppureile pildike Tartust, tugevdada sidemeid, sõlmida uusi tutvusi ja vahetada kogemusi. Väga paljud kutsuvad meidki oma festivalidele ja eks niimoodi vastastikku üritusi nähes tulevadki kõige paremad ideed edaspidiseks.»

● Kes tänavu külla sõitsid?

«Kõige arvukamalt oli külalisi Leedust, Kaunase PI-st 2, Vilniuse RÜ-st 1 grupp. Saabunuid oli Samarkandi RÜ-st, Ternopoli PI-st, Petrozavodski RÜ-st, Tbilisi RÜ-st, Jerevani PI Leninakani filiaalist, Jerevani PI-st, Läti RÜ-st, Põhja-Osseedi RÜ-st, Vinnitsa Meditsiini Instituudist. Siin viibis ka kaks külalist Tšehhoslovakkiast interrühma lepingu küsimustes, neilgi avanes võimalus mõningatest üritustest aimu saada. Loomulikult olid siin Tallinna kõrgkoolide esindused.»

● Kuidas oli organiseeritud külaliste vastuvõtmine?

«Elama majutati neid ühiselamutesse. Tartu tutvustamiseks ja üritustel keelebarjääride ületamiseks anti igale grupile giidid, kes neid siis vajaduse korral abistasid.»

● Milliseid üritusi oli saabunutel võimalik näha?

«Kõike, mis toimus ja huvi äratas. Korraldasime lisaks veel spetsiaalsed ettevõtmised, nagu ekskursioon TRÜ raamatukogusse, lillede asetamine V. I. Lenini mälestussamba jalamile, D. Uljanovi kortermuuseumi külastamine, ekskursioon Tartus ja Tallinnas. Toimus TRÜ interklubi kohtumine teiste interklubide esindajatega, kohtusime ELKNÜ Keskkomitee üliõpilaskonna juhataja Andrus Laureniga.

● Milline oli külaliste osalemisvõimalus?

«Suurematel RSP üritustel väike. Me ei saanud neid kavasse paigutada, sest ei osanud täpselt ette kujutada, mida võidaks pakkuda. Kuid õhtuti toimusid eraldi külalistevahelised korvpallikohtumised, ühislaulmised, tantsimised, oma maa kultuuri ja kommete tutvustamised. Kaasalöömise soovid aga rahuldati alati. Näiteks Peeter Tooma õhtul haarasid külalised kitarri ja hakkasid laulma. Spordi*show* puhul väljapakutud idee luua külaliste ja arstide ühisvõistkond püüti lausa lennult kinni. Rääkimata Jerevanist kohale sõitnud ansamblist «Otis», kellele andsime pidudel esinemisvõimalusi kõrvuti meie oma ansamblitega.»

● Kas poleks edaspidi võimalik veelgi sellist spontaanset esinemisvõimalust suurendada?

«Mõte pole halb. Aga oleme seadnud sihiks võimalikult rohkem neile pakkuda. Kuid kindlasti rahuldame ka edaspidi kõik kaasalöömissoovid.»

● Milliseid kogemusi külalistelt saite?

«Kõigepealt tuli tbilislastelt asjalik ettepanek hakata siia tulnud kõrgkoolide aktivistide vahel korraldama ühiseid iga-aastasi aktiivilaagreid, kus saaks põhjalikumalt vahetada kogemusi ja kutsuda esinema mitmeid külalisi.

Interklubis tahaks sisse seada aktivistide tuumiku põhimõtte. Oleks hea, kui igasse teaduskonda saaks oma inimene, kes interklubi töö eest vastutaks. Sisse tuleks seada liikmekandidaadi aeg. Teha võiks oma interklubi plakati. Järgmise RSP ajal peaks tegema eraldi interklubiga laupäevaku ja mis kõige olulisem: tuleks korraldada **ühine õhtu EPA ja TRÜ külaliste vahel.**

MARGIT MIKK

RKA 40 aastat tantsimist RKA

Tulla ja tantsida!

Kahmad vannitoast või radiaatorilt vaevalt kuivada jõudnud riided, peidad need kotti ning kellale pilku heites kiirustad uksest välja. Kuhu? Ikka klubisse, sinna Täke tänava kanti, kus RKA trenne teeb. Et klubi on ringide poolest väga koormatud, tuleb üks nädalapäev harjutada mujal. Tänu 10. keskkooli vastutulelikkusele saab kord nädalas sealseski saalis higistatud.

Trenni võib teha mitut moodi. Võib töötada individuaalselt ja kollektiivselt, intensiivselt ja passiivselt. Tantsu puhul tuleb kõne alla intensiivne kollektiivne töö. Tants on kollektiivne looming, siin sõltub ülest individiidist terviku käekäik. 79 noort inimest on suutnud panna ühte jalga astuma Henn Tiivel ja Mall Aso, üks ansambli kunstiline juht, teine treener-assistent.

Henn võib võtta sult viimase, ta ei kooli millestki. Veerand tunniga on nakavake nii kuum, et särk kleepub selja külge. Trennis ta armu ei heida, pead kogu aeg töötama täie pingega. Viilid ja mugavad on ise minema läinud, pole lihtsalt vastu pidanud. Kes on jäänud, need on fanaatikud ja tõelised entusiastid. Aastatega on tants nii armsaks saanud ja elu lahutamatuks osaks muutunud, et teisiti ei kujutagi enam ette.

Trennis on Henn kuri. Vahe. võib ta päris kõbedasti öelda, aga ju siis on põhjust. Teist korda enam oma joru ei aja, teed nii, nagu ette näidatakse. Selliseid ütlejaid peaks vahel igapäevases eluski olema.

Tiiveli repliikidega oled harjunud, vanad tantsijad ei pööra neile enam suurt tähelepanu. «Rebased», jah, nemad on hellema hingega, ei tea, kuidas mõjub. «Miks nagu märg pesu nööril? Ei saa teha nagu saja-aastane! Kas te olete näinud, kuidas ungarlane tantsib? Ta põleb. Ja teie peate kal» Rahvaste tantsud nõuavad võhma ja omajagu eelnevat tehnilist ettevalmistust. Siin ei saa teha tuimalt. Igal rahvusel on oma karakter, esituslaad. Tantsus on peamine seda tabada. Põhjamaalasele tundub see esialgu raske, talle jääb külge ikka midagi omast.

Tants sünnib mitme komponendi omavahelises koostöös. Olgu nendeks keha, muusika, liikumine või igapäevane ja vahel tüütav treeningki. Uus tants on algul nagu toores savi voolijale. Ajapikku hakkad taipama asja mõtet, seda edasi arendama. Kuudega saab kõik üha peenema töötluse kuni lõpuks on number lavaküps. Kontserdil tunned siirast heameelt, kui vaataja esitatuga rahule jääb. Mis saabki olla parem tänu kui publiku soe aplaus.

Kui palju mahub kõige sisse higi ja vaeva, teab tantsija ise. Võõras ei oska ja vist ei saagi hinnangut anda. Vahel on trennist tulles selline tunne, et ei taha kedagi või midagi näha. Oled endast andnud kõik, tahad olla üksi, oma mõtetes. Möödub päev ja taas hakkad igatsust tundma. Õhtul klubi poole tõtates tunned, kuidas kaks maailma üheks — tantsumaailmaks saavad.

Sellal kui need read trükimasinast peakoone lauale ja sealt tugejani jõuavad, on Eesti NSV teenelise TRÜ rahvakunstiansambli 40. aastapäeva kontsert möödanikuks saanud. Vaataja on oma kinnangu andnud, tantsija samuti. Esinemiskostüümid ootavad uusi etteasteid. Neid peaks lähematel kuudel tulema mitu, küll kodulinnas ja kaugemal. Isegi rahvusvahelise ulatusega.

Tuleb meelde kevad viis aastat tagasi. Täpsemalt 19. aprill 1980 ja RKA 35. aastapäeva kontsert. Olin siis «rebane», niisamasugune nagu tänased, kui «Vanemuise» laval tuli vaataja ette minna. Sõda värises omajagu, kas kõik läheb nagu peab. Läks. Edasi järgnesid Moskva olümpiamängude avatseremoonia, rahvakunstlõhtud Tallinnas. Kõrgelennuline vist? Ühe «rebasehakatise» kohta kindlasti.

Olen vaadanud tänaseid «rebaseid» ja mõelnud, kas tõesti olime meiegi omal ajal niisamasugused. Olime. Alustasime tantsutõdede õppimist A-st ja B-st Hennu käe all. Vahel on tahtmine olla nende seas, mõtetes. Kui palju on neil ees otsimisi, avastusi ja mis salata, teinekord tuleb ette kibestumisketkigi. Ainult viimast võiks olla võimaltkult vähe.

TRÜ RKA. Kuuest tähest koosnev kombinatsioon. Desifreerima hakates koorub välja rahvakunstiansambel. Ülikooli suurimaid isetegevuskollektiive, loodud 1945. aastal. Tänavune aasta on seega juubelimaiguline.

Mis iseloomustab RKA-d läbi aegade? Elurõõm, otsiv vaim, optimism, rahutu hing, traditsioonide püsivus. Viimastest võiks nimetada haljaoksaõhtut, karikakrapäeva, langevate lehtede õhtut. Pidulikult võetakse vastu uusi liikmeid ja saadetakse ära vanu, juba teenetega tantsijaid.

Neli aastakümmet tagasi, kui ülikoolis loodi segatantsurühm, asusid selle esimeseks juhtideks Ilmar Reidla ja Ester Prints. Harjutamistingimused polnud võrreldavad tänastega. Proovid toimusid õhtutundidel peahoone koridorides, vabades auditooriumides ja vahel isegi kelderis. Keegi ei virisenud, saadi aru, et on raske aeg, lust ja soov midagi ilusat teha olid argimuredest üle.

1953. aasta on RKA ajaloos seotud märkimisväärse sündmusega: kollektiivi asus juhendama Helju Mikkel, Eesti NSV teeneline kultuuritegelane, tantsijatele lihtsalt Memm. Kui tema alustas, oli järel ainult neli paari.

Memmega tulid ansamblisse uued tuuled ja uus elu. Algas tõusutee. 1957. aastal osales RKA VI ülenaailmsel noorsoo- ja üliõpilasfestivalil Moskvas. Rahvusvahelisel tantsukonkursil saadi pronksmedal, selle tõi etnograafilisele ainele tuginev «Hiiu valts».

Aasta varem esineti Moskvas Eesti NSV kirjanduse ja kunsti dekaadil, kus Helju Mikkeli juhitud

Visiitkaart

ansambel pakkus tõsist konkurentsi filharmoonia rahvatantsurühmale. Noorusliku särtsu ja tantsulisuse poolest oldi viimasest ülegi.

Aastad möödusid, tulid esinemised ülemaailmsel desarmeerimis- ja ametiühingukongressil, jälle Moskvas. Eesti rahvatants oli jõudnud rahvusvahelisele areenile ja tuntuks saanud. Vabariigi esimese tantsukollektiivina sõideti 1962. aastal raja taha — Soomemaale. Siingi oli kodukootud seelikutel ja tantsukaarel uhke minek. Rikastus repertuaar ja esinemispagas.

Etnograafiliste ja rahvaste tantsude kõrval hakkas enam eluõigust nõudma uudislooming, enamasti Memme seatu. Tänaseni püsivad kavades vallatu «Vanaisa polka», vaatemänguline «Otsapandjatse» ja hõbedakõlaline «Sõlesepad».

1979. aastal, kui Memm lahkus, tuli RKA kunstiliseks juhiks Eesti NSV teeneline kunstitegelane Henn Tiivel. Tantsijatele lihtsalt Henn. Tema käe alt on läbi käinud ja tuleristsed saanud praegused RKA-lased. Neid on ligi 80 noort inimest. Tuli töö, armutu töö, vahel isegi tüütav ja mis salata, teinekord vastuvõtmatugi. Aastatega on Henn õpetanud endast andma ja võimalikult palju nõudma. Viimast rohkemgi. Vahel imestad, kust võtab inimene nii palju energiat, kuidas suudab? Nüüd nõuad endalt ja teisteltki maksimumi.

1980. aasta läks ajalukku RKA 35. sünniaastapäevaga ja osavõtuga Moskva olümpiamängude avatseremooniast. Nendegi ridade autori tee langeb sellesse aega ja «rebasena» sai kaasa lõödud maailma spordiliikumise suurfoorumil.

Tänavu suvel ootab taas Moskva, seekord XII üliõpilas- ja noorsoofestivali avatseremoonia. Kas pole palju kokkulangevat eelnenuga? Ajalugu kordub, ainult et teisel tasapinnal. Küllap jäävad need päevad praegustele tantsijatele meelde kogu eluks. On, mida meenutada!

Reisid. Neid on aegade jooksul olnud pikemaid ja lühemaid, küllap tulevik toob lisagi. Sõidud on viinud Tjumeni- ja Kasahhimaale, viimane on kaugeim punkt ansambli Nõukogudemaa geograafias.

Meie ansambli tantsukaart on imetlenud soomlased ja sakslased, tšehhid ja slovakid, prantslased ja itaallased, isegi aafriklased. Välisreisid on viinud Soome, Sveitsi, Nigeeriasse, mitmel korral Tšehhimaale ja Saksa DV-sse. Ehk tuleb sellesse ritta lisa? Enam on siiski üles astutud omal maal. Koos naisja meeskooriga seisti Baltimaade üliõpilaslaulu- ja tantsupeo sünni juures. Tantsitud on kõigil tudengipidudel ja ülemaalistel tantsupidudel.

1982. aasta sügise juubelipäevil tutvustati arvukatele külalistele eesti rahvatantsu, tema tänast päeva. Teaduspäevade aegu käis RKA koos kooridega võrdsena võrdsete seas kultuuripoolt sisustamas.

Minevik, olevik ja tulevik on omavahel põimunud. Järgmisel nädalal, kuul ollakse juba viienda kümnendi esimestes päevades. Tänu ja austus sulle, RKA, nähtud vaeva eest! Selline oleks lühidalt sinu pidulikum pool, VISIITKAART.

VAMBOLA PAAVO

● Kõige värskem ansambli pilt on pärit sõpruspäevadest. ARVO VIILUPI foto

Tulla ja tantsida. Igal sügisel tuleb uus vahetus. Vanad teevad ruumi noorematele, kes pisut argade ja ebalevatena esimest korda üle saaliukse astuvad. Mõni teeb alles esimesi samme, teine on tantsinud aastaid. Kõiki ühendab ühine soov, eesmärk, mille poole stuudiumiaastate jooksul püüeldakse. Teha midagi ilusat, kanda edasi esivanemate pärandit.

Alustatakse nagu puhtad valged lehed. Üks kollektiiv, uued nõudmised ja tõekspidamised. Kõigega tuleb harjuda. Tasapisi, sammhaaval ikka edasi, kuni seisad sõprusringis ja sind RKA-laseks vastu võetakse.

Olgu see kaljaoksaõhtu piparkoogilõhnas või viinakuu langevate lehtede aegu. Memm annab sulle kaasa parimad õpetussõnad ja soovid, Henn omalt poolt paneb südamele töötahet. Ja ikka edasi, päikese liikumise suunas kuni lõpuks seisad taas sõprusringis Haldjal — Memme taluõel, käes nukker lahkumishetk.

Aastate pärast kohtute taas, siis juba vilistlastena, meenutades aegu, mis möödusid RKA-s.

VAMBOLA PAAVO

Vastus ühele küsimusele

RKA-s olen tantsinud 1978. aastast alates. Kui püüda umbeski hinnata treeningutundide koguhulka, siis tuleb neid üle 21 tuhande, peale selle üle saja esinemise ja kontserdi meil ja mujal. Opitud on üle poolesaja üheksa eri rahvuse tantsu. Arvud tunduvad endalegi suured, aga nii see on.

Küsimusele: **«Mida ansambel Sulle nende aastate jooksul on andnud?»**, võiks vastata järgmiselt.

Kõige olulisemana on ansambel andnud püsiva huvi eesti rahvakunsti, eriti rahvatantsu vastu, selle mõistmise kogu kultuuriloos. Ajal, mil on popid pusad, teksad, tossud ja breik, tasuks noortel siiski pilluda vanaemade riidekirstu ja õppida selgeks polkasamm. Võin kinnitada, et need mõlemad panevad hinge kinni, üks oma kaunite mustrite ja värvikusega ning teine kiire tempoga. Peale selle on ansamblis tegutsemine andnud mitmeid igapäevaeluks kasulikke harjumusi ja omadusi ning hoidnud ka keha heas vormis. Ansambel on võimaldanud üsna palju reisida Nõukogude Liidus ja ka välismaal. Meeldejäänumad on kontsertreisid Leninakani, Murmanskisse, Kasahstani, Saksa DV-sse, Sveitsi, esinemine «Olümpia-80» avamisel Moskvas, «Gaudeamustel» ja veel palju, palju teisi. Mõnele võib jääda petlik mulje, et reisid tulevad kergelt kätte. Tegelikult on see ainult jäämäe veepealne osa.

Varjatud osa sisuks on loobumine paljudest huvitavatest ja põnevatest asjadest, mis langesid kokku trenni ajaga. Tihti jäi nädalavahetusel koju sõitmata, sest oli treeninglaager. Vahel ei jaksanud tunnis enam kuidagi kaasa teha, aga oli vaja, sest sinu «lõdva oleku» pärast ei saaks ka teised korralikult teha. Selistel kordadel mõtled trennist tulles, et oleks see kaheksas korrus madalamal, sest jalad ei taha enam kuidagi liikuda. Kuid kõik need vaevad ununevad, niipea kui oled selga pannud valge pluusi, mulgi kuue ja pähe kaabu. Selg läheb iseenesest sirgeks ja süda hakkab kiiremini põksuma. Sooviksin, et seda kogeksid paljud tudengid.

MEEME UTT

„Rebase" pilk

✣ Kas sa tõesti ei näe, kus kaks sõbrannat seisavad? See ei ole ju lüpsivõistlus, et sa pead teistest 1000 kg ees olema!

✣ Ei saa olla nagu tükk želeed.

✣ Harjutanud kodus vanaemaga, ega siia saa enam harjutama tulla!

✣ Täid ka tulevad selga, kui siin teiega tööd teha!

● Mis on teid RKA-sse toonud? Vastavad RKA «rebased» Sirje Juhansoo, Monika Sehver, Toomas Molok ja Taivo Koppel.

Sirje: «Olen enne 13 aastat «Pähklipurejas» tantsinud. Soov ennast liikumises väljendada on lausa sisse kasvanud!»

Monika: «Rahvatantsuga on lapsest saadik tihe kokkupuude olnud. Juba isa ja ema tantsisid ja ise olen ka enne mitmes rühmas treeninud. Lihtsalt ei kujutanud teisiti ette.»

Toomas: «Aega on vaja ju milegagi sisustada. Miks ka mitte siin.»

Taivo: «Ülikoolis oldud kahe aasta järel sai selgeks, et lihtsalt üldkehaliste tundide eest oma kohustuslikku arvestust saada ei taha. Siis tuligi mõte vahelduseks tantsida.»

● Kas sellised komplimendid ära ei hirmuta?

Sirje: «Ei tea. Tegelikult nõutakse õigeid asju. Võrreldes «Pähklipurejaga» on siin kord rangem. Seal saime ise ka kaasa rääkida, kuidas mingit harjutust võiks teha. Siin peab täpselt korraldusi täitma.»

Monika: «Vahel mõtled küll, et täna on viimane kord, kuid kui treeninguväsimusest vaid mõnus surin liikmeisse on jäänud, siis kisub jälle tagasi.»

Toomas: «Ei usu, et hirmutaks. See on hea, et trenn kõva. Muidu poleks mõtet käiagi.»

Taivo: «Vahel tüütab ära küll, aga sellest tuleb üle olla. Eks kõigil kunstilistel juhtidel ole omad iseärasused. Ju need on siis Tiivelil omad. Tüdrukutel on muidugi raskem, nad on juba hellema hingega ja tundelised. Üldiselt on aga hea põhimõte selgeks saanud: kõik on võrdsed, siin pole soolot.»

● Mida rahvatants on andnud?

Sirje: «Mulle eneseväljenduse võimaluse.»

Monika: «Siin on võimalik kogu päevane pinge ära maandada.»

Toomas: «Tantsuoskuse.»

Taivo: «Minu meelest õpib siin elementaarset viisakust, etiketti, millest tänapäeval siiski vajaka jääb.»

● Olete varsti peaaegu aasta koos treeninud, on teil juba olemas oma grupi tunnetus?

Sirje: «Meil on olnud kaks esinemist ja just need ongi liitnud. Laval tunnetad kõige selgemini, et kuulud teistega ühte. Kui kostüümid on seljas, näib ka tants teistsugune, kõik on säravam ja pidulikum.»

Taivo: «Mulle esineda ei meeldi. Teeksin trenni pigem enda lõbuks. Kui sind raha eest näidatakse, tekib kohe mingi tõrge. Mis aga küsimusse puutub, siis loomulikult oleme headeks tuttavateks saada jõudnud.»

Monika: «Algul oli küll nii, et isegi teise nime ei saanud teada. Poisid ja tüdrukud läksid pärast trenni eraldi riietusruumidesse ja kogu suhtlemine käis kuluaarides, tasemel: too nägi eile toda ja see tegi seda jne. Nüüd oleme teinud paar ühist pidu, mis olid väga vahvad, ja arvan, et praegu enam selliseid probleeme ette ei tule.»

● Millised on teie sidemed vanema grupiga?

Monika: «Ega vanemaid eriti tunne. Treeningud on erinevatel aegadel ja seni on koos olnud vaid kaks esinemist. Kui kunagi ühine väljasõit tuleks, siis saaks üksteist tundma ka.»

● Kui ma nüüd esitan sellise provotseeriva küsimuse: «Kas tulete sügisel RKA-sse tagasi?»

Sirje: «Loomulikult.»

Monika: «Mina küll.»

Toomas: «Miks ka mitte, kui muud vahele ei tule.»

Taivo: «Ei julge lubada. Võib-olla tulen, võib-olla mitte.»

RKA «rebastega» käis vestlemas II k. žurnalistikatudeng MARGIT MIKK

Kuidas tõsta teadustöö tõhusust?

● *MIKS ON VAJA OMA KATSETOOTMISBAASI?* ●

● Aastas ületavad teaduskulutused ülikoolis juba 5 miljoni rubla piiri. Ühelt poolt annab see tunnistust üha kasvavast TRÜ teaduspotentsiaalist, teisalt aga kerkib küsimus — kas suudab ülikooli teadlaste kollektiiv anda väärilise panuse meie rahvamajandusele. On selge, et teadustööga seotud kulutuste tasuvus ilmneb eeskätt lõpetatud teadussaavutuste juurutamisel ja väljendub ühiskonna heaks loodud materiaalsete ja vaimsete hüvede kiiremas kasvus.

Eelmisel aastal juurutati 67 tööd, neist majandusliku kasuga 26 (38,8%). Juurutatud töödelt arvutati majanduslikku aastatulu 4 350 100 rubla (1983. aastal veidi vähem). Igalt kulutatud rublalt saadi majanduslikku efekti 93 kopikat.

Et TRÜ-s tegeldakse enamasti fundamentaaluuringutega, siis pole teadustöö üldine efektiivsus sugugi väike. Paraku ei ole aga ka rahuloluks erilist põhjust. Nimelt ilmnevad tõelised reservid meie teadustöö sisulise tõhususe suurendamisel alles siis, kui oleme tunginud sügavamale formaalsetest näitajatest ning vaadelnud juurutamise põhivorme.

● Teadustööd võib jagada mitmeks tasemeks (lähtudes ülesande abstraktsioonitasemest, tulemuste otsesest rakendatavusest rahvamajanduses).

Teadustöö tasemed: otsing, fundamentaalne uurimus, rakenduslik uurimus majandusliku või sotsiaalse efektiga.

Üldjuhul läbib teaduslik uurimus kõik kolm taset, enne kui leiab oma konkreetse väljundi praktikasse juurutatuna. Teadustöö kasulikkust on paraku võimalik kvantitatiivselt mõõta vaid tootmises rakendatud, otsest majanduslikku kokkuhoidu andvate uurimistulemuste puhul. Tihti on silmaga näha, et mõne teadustöö tulemusel saadav sotsiaalne efekt kaalub mitmekordselt üles kokkuhoitud rublad, see aga teadustöö efektiivsuse näitajas mõistagi ei peegeldu.

Lõpetatud rakenduslikul teadustööl võib sõltumatult ülaltoodud liigitusest olla nii materiaalne väljund (aparaat, seade) kui ka mittemateriaalne (metoodika, soovitused). Sellest tuleneb juurutamise vormide mitmekesisus. Mittemateriaalsete väljunditega teadussaavutuste laiem juurutamine ei ole eriti suur probleem. Raskused tekivad aga selliste aparaatide ja seadmete laiemal juurutamisel, mille järele on rahvamajanduses suur vajadus. Peab leiduma tootja. Alles sel juhul võib rääkida efektiivsest juurutamisest ja teaduspotentsiaali maksimaalsest ärakasutamisest.

● Mis on juurutatud töödelt arvutatud majanduslik aastaefekti taga ülikoolis? Majanduslik aastaefekti näitaja moodustub põhiliselt majanduslepingute vahendusel tellijale üle antud tööde arvelt. Sellise juurutamise vormi puhul peab iga järgnev leping olema teaduse seisukohalt originaalne. Seadme või aparaadi väljatöötamise korral aga tohib ette näha vaid üksikeksemplari või väikese partii üleandmist tellijale. Need kitsendused hoiavad ära kõrgkooli muutumise aparaadichituse ettevõtteks, sest kõrgkooli teadlaste kollektiiv peab säilitama ideede generaatori ning nende esmase elluviija rolli.

● Mis on saanud ja saab aga aparaatidest, mis vajaksid vähemalt seeriatootmisse juurutamist? Meie põhivõimalus on pakkuda NSVL ja vabariigi kesksetele juhtimisorganitele oma uusimaid lahendusi selleks, et neid suunataks tootmisse vastava profiiliga ettevõtetes. Paraku on see süsteem seni vähe tuius, sest pole vajalikke stiimuleid ei teadusele ega tootmisele. Nii näiteks on viimase kolme aasta jooksul pidevalt esitatud juurutusettepanekutest vastukaja leidnud vaid üks ülikoolis väljatöötatud seadeldis.

Toodud arutlusest ei tohi aga teha järeldust, nagu puuduks vastavate aparaatide järele nõudmine. Siin jõuamegi seeriatootmisse juurutamise teise, enam levinud vormi juurde. See toimub teadlaste ning vastavate ettevõtete otseste sidemete kaudu. Sel moel on 1984. aastal seeriatootmisse juurutatud ülikooli kahe autorite grupi teadustööde tulemused: termooksimeetrid (anorgaanilise keemia kat., juhendaja dots. T. Tenno), aeroioonide loendur (aeroelektri labor, juhendaja prof. H. Tammet) ja jätkatud desovahendite «Estosteriil 1» ja «Estosteriil 2» tootmist (farmaatsia kat., juhendaja dots. I. Kruse).

Teadustöö efektiivsuse seisukohalt ei ole aga selline juurutamise vorm optimaalne. Lasub ju kogu organisatoorne töö sel juhul vahetult autoritel enestel. Liiatigi piirdub saadav tunnustus tihti vaid moraalsete stiimulitega.

Seega oleme olukorras, kus ametlikult juurutusettepanekute esitamine ei anna erilisi tulemusi, oma initsiatiivil tootjatega kokkuleppele jõudmine aga nõuab aparaadi autoritelt põhjendamatut aja-, jõu- ja närvikulu.

Seeriatootmisse juurutamise mõlema vormi puhul on suureks probleemiks ka organisatsiooni leidmine, kes koostaks vajaliku dokumentatsiooni, täpsustaks tehnoloogia, omandaks katsetootmisega esialgsed kogemused jne.

● Kujunenud situatsioonis otsustati TRÜ-s hakata välja arendama oma katsetootmisbaasi TO konstrueerimis-eksperimentaalosakonna baasil. Ülikoolisisest väikeseeriatootmist puudutavate probleemide lahendamiseks moodustati aastavahetusel teaduslik-tehniline komisjon, kuhu kuuluvad teadusosakonna, haldusaparaadi ning asjaosaliste teaduskondade esindajad.

Ettevõtmise tuumaks on organiseerida ülikooli juures väikeseerialist tootmist, et valmistada ette toote üleandmine rahvamajandusele juba toostuslikuks tootmiseks. See tegevus annaks ka tulu ning seega võimaluse toetada materiaalselt ülikooli kui tervikut ja siin tehtavat teadust.

On kinnitatud TRÜ katse- ja eksperimentaaltootmisbaasi arenguplaan järgnevaks aastaks. Aparaate on plaanis hakata valmistama väljastpoolt ülikooli laekuvate tellimuste alusel, kusjuures iga lepingu korral nähakse ette eraldi vahendid nii nõutud partii valmistamiseks tellijale kui ka teadlaste kollektiivile uuringute paremaks organiseerimiseks. Arvatavasti saavutatakse niiviisi optimaalne spetsialiseerumine, puuduvad ka nn. ametkondlikud barjäärid. Esimesed kogemused on TO KEO-l juba olemas.

Teadustööd ülikoolis saab tõhustada ja seda just seeriatootmises. Loodame, et uus algatus end pea õigustab ja kinnitab paigale seni logisenud lüli seeriatootmisse juurutamise ahelas, mis peaks välja nägema nii: 1) rakenduslik uurimistöö, mis vajaks seeriatootmisse juurutamist; 2) tootmiseks vajaliku dokumentatsiooni väljatöötamine ja väikeseerialine tootmine kõrgkooli tootmisbaasis; 3) dokumentatsiooni ja kogemuste üleandmine konkreetsele ettevõttele ametlikult kehtestatud korras.

REIN KINKAR,
teadusosakonna juurutamise
grupi juhtiv insener aastail
1982—1984

Komsomolikroonika

● Komsomolikomitee 23. aprilli istungil antî soovitus astuda NLKP liikmeks Peeter Vihmarule (maj. IV) ja Anu Kõivule (keem. IV) ning NLKP liikmekandidaadiks Aina Ongile (keem. IV), Tiina Klingile (maj. III) ja Väino Paasile (B-G IV).

● Arutati Sergei Belokoni personaalküsimust. Teda karistati valju noomitusega koos arvestuskaardile kandmisega ja vabastati komsomolikomitee koosseisust seoses oma tööülesannete mittetäitmisega.

● Matkaklubi «Patrioot» tööst üliõpilaste vaba aja sisustamisel andis aru klubi president Ain Niller (mat. V). Võeti vastu otsus.

● TRÜ komsomolikonverentsi otsuse täitmisest kursustel informeeris õppetöö asesekretär Andi Kasak. Laupäevakul oli teisipäevase seisuga käinud 33 kursust. Keskmiselt on korraga väljas olnud 20 inimest. Tööd jätkub, kõik ettenähtu on vaja korralikult ära teha.

Kontrollime oma tervist

Ülikooli ametiühingukomitee ja linna polikliinik on alustanud TRÜ töötajate dispanseerimist. Iga töötaja saab oma ametiühingu rühmaorganisaatorilt vastava suunamise analüüside tegemiseks ja fluorograafi juurde. Analüüsid tuleb ära viia ühe nädala jooksul. Igal laupäeval töötab polikliinikus arstlik komisjon, samal ajal võtab stomatoloogia polikliinikus vastu hambaarst ning naiste nõuandlas günekoloog. Nii saab igaüks ülevaate oma tervislikust seisukorrast ning vajaduse korral suunamise eriarsti juurde. Osa rahvast on kontrollimas juba käinud. Ülejäänute ajad on järgmised:

18. mail — ajaloot.
25. mail — teadusraamatukogu
1. juunil — biol.-geogr.
8. juunil — ÜMPI
15. juunil — arstit.
22. juunil — matemaatikat.
29. juunil — administratsioon, majandusos., töökodade ja garaaži töötajad.

Parimad emakeele tundjad

Igal kevadel selgitatakse Eesti kõrgkoolide vahelistel jõukatsumistel oma eriala kõige paremini tundvad üliõpilased. Emakeelt ja kirjandust õpetatakse erialana teatavasti TPedI-s ja meil. **Reedel, 19. aprillil võistlesid TRÜ-s mõlema kõrgkooli neljaliikmelised võistkonnad.** Ülesandeid oli nii keelest kui kirjandusest, aega neli tundi. Üldvõitjaks kuulutati **TRÜ eesti filoloogia IV kursuse üliõpilane Renate Elango,** teiseks jäi tema kursusekaaslane Maire Raadik. III—IV kohta jagasid Eve Leppik III kursuselt ja Tiina Leemets II kursuselt (mõlemad samuti TRÜ). Keeleülesanded lahendas edukaimalt Tiina Leemets, kirjandusanalüüsis oli parim Renate Elango.

Tõid analüüsiti hiljem õppejõudude ja üliõpilaste ühises kohvilauas. Osavõtu eest tänati erialase kirjandusega.

REET KASIK

Keemikute konverents

18. ja 19. aprillil toimus keemiaosakonnas ÜTÜ konverents. Kahel päeval tehti kokku 13 suulist ettekannet, millele lisandusid veel stendiettekanded. Esimesel päeval olid ettekanded orgaanikuilt ja bioorgaanikuilt, teisel füüsikokeemikuilt ja analüütikuilt.

Ilmus konverentsi teeside kogumik.

Konverentsil osalesid ka külalised Kasahhi RÜst, kes tutvustasid tehtut füüsikalise keemia vallas. Ettekannete sisukus ja esitatud küsimusist ning neile vastamisest võrsunud dispuudid lõid meeldiva tõise õhkkonna.

Tänavusel konverentsil puudusid suulised ettekanded pedagoogilise suuna esindajailt. Häiris ka üliõpilaste vähene osavõtt.

Üldiselt võib toimunud konverentsi lugeda kordaläinuks.

MAREK STRANDBERG,
II k.,
osakonna ÜTÜ esimees

TRÜ on parim taidleja

7. aprillil toimus «Vanemuises» vabariigi kõrgkoolide taidlusülevaatuse TRÜ kontsert. Lõppkokkuvõttes sai ülikool I koha.

Rektor avaldas käskkirjas tänu edukalt esinenud meeskoorile, naiskoorile, kammerkoorile, rahvakunstiansamblile, ansamblitele «Lakstigal», «Rentaablus» ja «Homunculus», nais- ja liikumisrühmadele ning nende kollektiivide juhtidele.

Kiituse pälvisid kontserdil hästi esinenud üliõpilased Margus Kasterpalu, Aet Truu, Toomas Kiho, Reine Song, Piret Tisler, Riina Varts ja Kersti Karu ning ürituse korraldajad klubi direktor Heino Variku, kunstiline juht Anneliis Moss ja osakonnajuhataja Eve Lukk.

SVL-st lähemalt

Ole-eelmisel kolmapäeval kohtus bioloogia-geograafiateaduskonna ÜTÜ majandusgeograafia sektsioon TPI teenindusökonoomia kateedri juhataja Sulev Mäeltsemehega. Külaline oli stažeerinud 10 kuud Main-äärse Frankfurdi ülikoolis ning kõneles põhjalikult sealsest olmeteenindusest, transpordist, asustusgeograafiast jm. SVL-i suurlinnade kasv on seiskumas. Meelsamini elatakse väikelinnades, kus elanike arv alla saja tuhande. Saadi teada ka sealse geograafiatudengi õppetööst ja vabast ajast.

TERJE PROTSENKO,
ÜTÜ majandusgeograafia
sektsiooni esimees

● FESTIVALILE PÜHENDATUD FOTOVÕISTLUS LÕPEB 15. MAIL!!!

* * *

● VOKAAL-INSTRUMENTAALANSAMBLI «VAHE» PUHAS HELI PANI KUULAJAD KAASA ELAMA.

TOOMAS VOLMERI (ž. IV k.) foto

FILMIKLUBI

Esmaspäeval, 6. mail O. Iosseliani «Pastoraal». Režissööri loomingust kõneleb Lauri Kärk. Piletid mitteklubilastele enne algust.

Kolmapäeval, 8. mail kl. 18 N. Mihhalkovi «Rahulik päev pärast sõda» ja A. Germani «20 päeva ilma sõjata (1976).

VEAPARANDUS

Eelmise lehe numbriks palub toimetus lugeda 13, mitte 12.

Ülikooli võit laskmises

Võidu 40. aastapäevaks Tartu ALMAVÜ korraldatud laskevõistluse (30 lasku spordipüssist lamades) võitis ülekaalukalt TRÜ võistkond 1153 silmaga. Õppeasutustest järgnesid 16. kutsekeskkool ja EPA. Individuaalselt olid naistest parimad üliõpilased K. Kull (KKT) 294, T. Polušina (sp. med.) 291 ja A. Kurg (KKT) 283 silmaga. TRÜ-l lasid kaks naisüliõpilast meeste arvestuses, sest ülikool suutis välja panna vaid ühe meeslaskuri.

Mais seisavad ees kõrgkoolidevahelised meistrivõistlused, kus ülikoolil tuleb kaitsta kuus aastat järjest võidetud rändkarikat. Ülesanne on raske, sest alates möödunud aastast tuleb võistkond moodustada ainult kalevlastest. Meie paremad kuuluvad aga «Jõudi».

Mais toimuvad ka ülikooli spartakiaadi laskevõistlused. Selleks saab harjutada pedagoogilise kooli tiirus Salme t. 1 esmaspäeviti ja kolmapäeviti kl. 17—18.30.

HANNO SELG

ÕPPETÖÖ KORRALDUS

1. mail — rongkäik,
2. ja 3. mai — puhkepäev,
4. mai — laupäevane õppetöö,
5. mai — reedene õppetöö,
6., 7., 8. mai — tunniplaanijärgne õppetöö,
9. mai — võidupüha,
10. mai — puhkepäev,
11. mai — laupäevane õppetöö,
12. mai — reedene õppetöö,
13. mai — tunniplaanijärgne õppetöö.

NB!

Järgmine «TRÜ» ilmub teisipäeval, 7. mail.

Toimetaja VARJE SOOTAK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 1723. MB-03638. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

ENSV Riikliku Raamatukogu
Kontrolleksemplar

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 15 (1412) Teisipäeval, 7. mail 1985 Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 2 kop.

● 9. MAIL ON VÕIDUPÜHA ●

Mida soovib ema? Küsimatagi selge: elu oma lastele. Siia Gediminas Jokubonise skulptuuri on koondunud kogu maailma emade valu sõjas hukkunud laste pärast. Et neid valulikke pilke vähem oleks, on vaja rahu maa peal, õhus ... igal pool. Et kestaks rahu!

Rektori käskkiri

Lugupeetud Suure Isamaasõja veteranid! Tervitan ja õnnitlen teid võidu 40. aastapäeva puhul! Teile kuulub rahvaste tänu fašismi purustamise ja rahu eest maailmas. Teie olete need, kes annavad noorele põlvkonnale edasi oma rikkalikke elukogemusi ja teadmisi, et neist kasvaksid meie kodumaa patrioodid ja võitlejaid. Ka rahu ajal võtate te aktiivselt osa loovast tööst ning ühiskonnaelust. Jätkugu teil selleks jõudu ja tervist!

Tänu pälvivad: kateedrijuhatajad professorid Ivan Volkov, Mihhail Bronštein, Arnold Jannus, Albert Kliiman, Johannes Kalits, Robert Looga, Mihhail Kotik, Elmar Vasar, Viktor Palm, Juhan Peegel, Leo Päi, Jaan Rebane, professorid Ilo Sildmäe, Paul Kard, Ilmar Rebane, Juri Lotman, Endel Laasik, Karl Püss, konsultantprofessor Pavel Relfman, dotsendid Julius Adojaan, Aleksander Blumfeldt, Jüri Jegorov, Eugen Kaitsa, Tullio Ilomets, Mart Kull, Ülo Kauer, Juri Ksenofontov, Jüri Ristkok, Fred Kudu, Zinaida Saar, Ilmar Kullam, Ervin Kivimaa, Valdek Ritslaid, Edgar Salumaa, Andres Pärl, tsivilkaitsestaabi ülem Anatoli Dovidenko, vanemõpetajad Raimond Tani, Pjotr Fomenko, Heino Lindre, osakonnajuhatajad Lidia Anikina, Lev Kuperman, raamatukoguhoidja Erna Russak, vaneminsener Aleksei Zahharov, insenerid Boris Hudjajev, Eugen Olla, Aleksandr Zalivin, õppeülesande täitja Voldemar Vilkomir, õpetajad Vladimir Kotov, Jakov Samodumski, plekksepp Ekvart Kapp, vanemlaborandid Vladimir Kilk, Nikolai Dementjev, Feliks Parre, laborant Kalju Kivistik, preparaatorid

(Järg 4. lk.)

● TRÜ sõjaveteranide meenutused 2. lk.

Maiaktuselt

● SIIT SAAB TEADA KA SOTSIALISTLIKU VÕISTLUSE TULEMUSED

30. aprill. Viimane tööpäev enne pikemat puhkamist. Kella kaheks (täpsust taga ajades siis kella neljateistkümneks) on aulatreppi mööda astunud terve saalitäis üliõpilasi, õppejõude, laborante... Aulalaval ei hakka silma tavakohast presiidiumilauda. Täna on midagi teisiti. Jaa, juhtkond tuleb, aga istub hoopis vasakusse tiiba. Parempoolsetes esiridades võtavad istet tööveteranid. Hiljem selgub, et just nemad on täna medalisaajad. Lava hakkab aga täitma kevadheledates kleitides naiskoor. «Kevade kullendava taeva» järel juhatab **rektor professor Arnold Koop** aktuse sisse.

Meie ühiste tähtsündmuste (maipühad, võidu 40. aastapäev) kõrval on ülikoolirahvale oluline ka NLKP Keskkomitee viimasel pleenumil teaduslik-tehnilisele progressile erilise tähelepanu osutamine. Sellest rääkis päevakõnes **teadusprorektor prof. Ants Kallikorm.** TRÜ teaduse pool on olnud küllalt viljakas. Siia oli näiteks tuua mitmeid viimase aja saavutusi, millest lehes juba juttu olnud, ka üliõpilasteadusest.

40-aastase naiskoori esimene etteastumine oli 1945. aasta maiaktusel. Lauldakse kahte tollal esitatust: «Kaunimad laulud» ja «Sa oled mu südame suvi».

Nüüd saab naiskoor natuke puhkust, sest hakatakse jagama autasusid. **Ametiühingukomitee esimees Helve Kabur** hõikab välja tööveteranid, kellele rektor annab Tööveterani medali. Need on: Julius Adojaan, Osvald Allikas, Linda Hõimre, Kunda Jermakov, Virve Kask, Hugo Kelder, Silvia Kilgi, Vladimir Kilk, Ole Kivimaa, Fred Kudu, Ilmar Kullam, Hugo Keerus, Nadežda Kängsep, Erich Kübarsepp, Aino Lunge, Lille Mägi, Tamara Oltevskaja, Valentina Pisuke, Alfred Pisuke, Aino Rais, Elli Rünk, Viiu Sillastu, Eugen Tallmeister, Vilma Trummal, Karmen-Signe Veldre ja Helmut Valgmaa. Medalisaajaid on teisigi, kõik ei olnud kohal.

● Siis selguvad ülikooli **sotsialistliku võistluse võitjad.** Rändlipu järele tuleb tulla **arstiteaduskonna** juhtidel. Järgnevad õigus-, majandus- ja bioloogia-geograafiateaduskond, füüsika- ja keemiaosakond, kehakultuuri-, matemaatika-, ajaloo- ja filoloogiateaduskond. H. Kabur tuletab meelde, et majanduse rahvas oli mullu kaheksandal kohal!

● **Üleülikoolilistest kateedritest tuli võitjaks poliitilise ökonoomia kateeder (prof. M. Bronštein), teaduskondade kateedritest soome-ugri keelte kateeder (prof. A. Künnap).** Teaduskondade kateedrite paremusjärjestus: rahandus ja krediit (prof. V. Raudsepp), neuroloogia ja neurokirurgia (prof. A.-E. Kaasik), eripedagoogika (dots. K. Karlep), füüsiline geograafia (dots. H. Mardiste), raskejõustik ja veesport (dots. J. Loko), üldfüüsika (dots. H. Voolaid), anorgaaniline keemia (prof. V. Past), kriminaalõigus ja -protsess (dots. K. Nigola), programmeerimine (dots. J. Kiho). Hea töö poolest on ära märgitud veel üldajaloo, patoloogilise anatoomia ja kohtuarstiteaduse, psühhiaatria, füsioloogia, taimesüstemaatika ja geobotaanika, eesti keele, inglise filoloogia, eksperimentaalfüüsika, analüütilise keemia, spordifüsioloogia ja kaubatundmise kateeder.

● **Õppejõududevahelises võistluses** (NB! tähestikulises järjekorras) kuuluvad kümne edukama hulka Aadu Arrak, Mihhail Bronštein, Johannes Kalits, Jaak Karu, Herbert Ligi, Lembit Mehilane, Lembit Raid, Olev Raju, Ilmar Rebane ja Ivan Volkov. Esiletõstetute seas on veel Paul Ariste, Jaan Loko, Antidea Metsa, Karl Muru, Helmut Piirimäe, Jaan Rebane, Tõnu Seilenthal, Heino Sliigur, Leonid Stolovitš, Vambola Türk.

● **Õpetajate ja assistentide grupis** olid viis edukamat: Martin Zobel, Tiiu-Kai Aunapuu, Karl Lepa, Hele Everaus ja Ants Tiirik.

● **Laboritevahelises võistluses tuli võitjaks ajaloo ja semiootika labor** (prof. H. Ligi, prof. J. Lotman, L. Mäll), järgnevad tehisintellekti ja lihatalitluse hormonaalregulatsiooni laborid.

● **Administratsiooni erinevate alagruppide võistluses** tunnistati võitjaiks õppeosakond (M. Salundi), ajaloomuuseum (E. Martis), tele-kino-fotolabor (E. Sakk), teadusosakond (A. Kallikorm). Esile tõsteti veel kirjastus- ja trükiosakonna ning sõjalise kateedri head tööd.

● **15 parima töötaja hulgas on:** Helju Ertmann, Ado Jaagosild, Ennu Kasearu, Salme Laar, Avo Luuk, Sirje Mark, Ela Martis, Lilie Pung, Aleksei Paukson, Marta Raisma, Eduard Sakk, Mati Salundi, Koidula Taggel, Ernest Teetsov, Mare Viiralt.

Saame teada, et neile on rektori käskkirjaga avaldatud kiitust, samuti nagu **järgnevaile kutseala parimatele:** Andrus Sirk — parim ehitustööline, Lembit Valdmaa — parim õppehoone komandant, Õie Avameri — parim ühiselamu komandant, Erich Kõiv — parim majahoidja, Eufrosina Kõla — parim koristaja, Aksel Roos — parim valvur, Andrei Martikainen — parim autojuht, Väino Järve — parim eksperimentaalaparatuuri tööline, Aino Laas — parim trükitööline ja Ljudmilla Onoprijenko — parim kirjastustöötaja.

● **Teadusraamatukogus toimunud võistluses** tunnistati parimaks teadusosakond (A. Norberg) raamatukogutehnika ja kasvatustöö osakondade ees.

● **Üliõpilaste töö- ja puhketingimuste parandamise konkursi võitis majandusteaduskond.** Edasi tulevad bioloogia-geograafia-, arsti-, ajaloo-, õigus- ja matemaatikateaduskond, füüsika- ja keemiaosakond. Filoloogid ja kehakultuurlased selles ei osalenud.

● H. Kaburil oli siia lisada ka äsja saabunud hea sõnum — **samasuguses üleliidulises konkursis pälvis TRÜ III koha** (diplom, vimpel ja rahaline preemia). **Üleliidulise tervistavate puhkelaagrite konkursilt tuli meile diplom.**

Autasustatute hulka kuulusid sel päeval ka linnanõukogu eelmise koosseisu saadikud Kadri Gross, Kadi Liik, Küllike Kahu, Ain Kabal, Tõnis Vardja ja Ants Aamer. Nende töö tunnustuseks oli linna parteikomitee ja täitevkomitee aukiri.

Lühikese, aga mitmekesise kontserdi järel tahtis naiskoor lavalt lahkuda. Rektoril oli sellele kaunikõlalisele ja kõrgetasemelisele koorile öelda palju häid sõnu. Suvel on oodata koori kontserdireisi koguni Soome «Kalevala» pidustustele. «Me tunnustame tänast tööd, kuid iialgi ei tohi unustada alustajaid.» Nendeks alustajateks olid Eesti NSV rahvakunstnik Richard Ritsing ning koori esimene ja kauaaegne esinaine Irene Maaroos. Mõlemad meenutasid ühiselt astutut rada. Lilled neile, koorile, dirigendile ja ühiselt lauldud «Gaudeamusega» sai aktus otsa.

VARJE SOOTAK

EKP TRÜ komitees aprillis

● 8. aprilli istungil võeti NLKP liikmeks õigusteaduskonna V kursuse üliõpilane Ain Kabal.

● **Komsomolikomitee sekretär Arvo Lamp kõneles komsomoliaktiivi osast üliõpilaste kasvatustöös.** Ühisest arutelust jäid kõlama järgmised mõtted: aktiivi mõjujõud seisneb eelkõige oma isiklikus eeskujus (õppimine, käitumine); aktivistid peaksid sekkuma kõigesse ümbritsevasse, mitte tegelema ainult oma kitsa lõiguga. Teaduskonnabüroode õpetamiseks on loodud komsomolikomitee juurde vastav sektor. Sobiv vorm tuleks leida ka kursuste büroodele. Tähelepanelikumalt on vaja suhtuda kaadri valikusse teha seda koos teaduskonna parteibürooga.

● RSP üritustest tegi ülevaate organiseerimiskomitee esimees komsomolikomitee asesekretär Ardo Kubjas.

● Laupäevakutõid tutvustas vastava staabi ülem Ado Jaagosild.

● Arutati majandusteaduskonna kaadriküsimusi ja kutsetaotlusi.

● **Arutati TRÜ rahvamaleva tööd, ettekanne oli komandör Mati Salundilt.** Mõnevõrra on töö viimasel ajal paranenud. Siiski on osa reide puudulikult ette valmistatud ning staap ei ole alati neid operatiivselt kontrollinud. Mitmel korral on jätnud reidile tulemata ajaloo-, bioloogia-geograafia- ja õigusteaduskonna rahvamalevlased. Komitee võttis vastu otsuse, milles nähakse ette mitmeid abinõusid senise tegevuse parandamiseks: parteiorganisatsioonid peavad kasutama kõiki meetmeid, et reidiülesanded oleksid täidetud, rahvamaleva tegevusse tuleb haarata ka teaduslaborite rahvast ja majandustöötajaid, kõikidel reididel olgu esindatud ka komsomolibüroode esindajad. Staabiülema kohustustest vabastati dots. Nikolai Sevtšuk.

● 22. aprilli istungil võeti NLKP liikmeks Mallor Kruus (ajal. V), ja Raul Salumäe (ajal. III) ning liikmekandidaadiks Madis Jürgen (žur. IV), Ülle-Marika Mõttus (saksa fil. III) ja Merike Karlson (ingl. fil. IV k.).

● 29. aprilli istungil võeti NLKP liikmeks Tiina Ööpik (farm. V), Ovanes Sarkisjan (sp. med. VI), Peeter Vihmaru (maj. IV), Tambet Tampuu (õig. IV) ja Anu Kõiv (keem. IV), liikmekandidaadiks Tarmo Kinkar (mat. IV), Niina Koor (ravi VI), Sulev Ulp (ravi IV), Tiina Klink (maj. III) , Ain Lepikult (õig. III), Leho Ainsaar (geol. IV) ja Aina Ong (keem. IV).

● **Rektor prof. Arnold Koop informeeris uuendustest, mis tehakse seoses koolireformi elluviimisega.** Reorganiseeritakse pedagoogika kateeder (sellest saab ülikooli pedagoogiliste probleemide teoreetiline ja praktiline keskus oma nõukoguga). Ühendatakse pedagoogiliste kateedrite metoodiline töö, vastavate laborite tegevus.

● Arutati kaadriprobleeme ja kutsetaotlusi arsti-, filoloogia- ja õigusteaduskonnas ning ühiskonnateaduste kateedrites.

● **TRÜ V parteikonverentsil ja sellele järgnenud TRÜ parteikomitee õppe- ja teadustöö otsuste täitmist kõikides teaduskondades analüüsis prof. Vilma Kelder (matemaatikateaduskonna kohta andis aru dots. Aivo Parring).**

40 · Meenutavad ülikooli sõjaveteranid · 40

Neljakümnendal võidukevadel töötab meie ülikoolis 71 sõjameest — Suure Isamaasõja veterani. Lisades sellele arvule vanaduspuhkusele jäänud ning surma läbi lahkunud, tõuseb meie kollektiivi kuulunud ja kuuluvate rindemeeste arv kaugelt üle saja. Enamiku nende lahingutee langes ühte Eesti laskurkorpuse omaga, kuid õige mitmel ülikooli sõjaveteranil tuli sõdida ka teistel rinnetel. Nende meeste vägagi eripalgelistele meenutustele ongi pühendatud käesolev lehekülg.

HILLAR PALAMETS

Suurtükiväelasena suures sõjas

JURI LOTMAN

Minu teenistus Punaarmees algas 1940. aastal, kui kaotati üliõpilastele seni antud pikendus ajateenistusse kutsumiseks. Olin sel ajal Leningradi ülikooli II kursuse üliõpilane. Armees sattusin suurtükiväkke, 437. suurtükipolku, kus olid vanad, aga head 170-millimeetrilised torud.

Ajateenistust alustasin Gruusias. Meid valmistati ette Nõukogude Liidu lõunapiiride kaitsmiseks kõrgmäestiku tingimustes. 1941. a. aprillis pandi meie üksus raudtee-ešeloni ja saadeti läände, Vinnitsasse. Kolm päeva enne sõja algust paigutati meid vanale riigipiirile Dnestri jõel Mogiljov—Podolski linna piirkonnas. Oli täiesti ilmne, et sõda Saksamaaga seisab ukse ees. Ja 26. juunil astusimegi vaenlasele vastu.

Meie polk oli armees heas kirjas. Eduka lahingutegevuse eest saime kaardiväeüksuse nimetuse ja pälvisime sõja jooksul kaks Punalipu ordenit, Kutuzovi ja Suvorovi ordenid. Hiljem muudeti polk suurtükiväe brigaadiks ja meid saadeti ikka sinna, kus kõige palavam oli.

Seepärast kujunes mu sõjamehetee õige pikaks ja mitmekesiseks. 1941. aasta suvel taandusime Dnestrilt Dneprile, sealt läbi põhjapoolse Donbassi Harkovi alla ja edasi juba Põhja-Kaukaasiasse. Kuigi kaotasime taandumislahingutes pooled suurtükid, hoidsime alles polgu lipu ja võitlusvaimu.

Vastupealetungi alustasime Tereki jõelt. Liikusime lahingutega läbi Krasnodari Tamani poolsaarele, sealt edasi paisati meid Krimmi lähistele Perekopi läbimurdesse. 1944. aasta suvel sõdisime juba Valgevenes, kus saime korralduse liikuda Soome rindele. Kuid Bologoje jaamas suunati meie ešelon ootamatult läände — selgus, et Soome oli sõjast välja astunud ja meil tuli jätkata vaenlase purustamist Baltikumis. Mäletan, et sõitsime läbi Tartu Valga peale. Tartu läbisime öösel, mistõttu ei ole midagi meelde jäänud äsja vabastatud linnast. Küll on hästi meeles Valga, kus tuli pidada eriti raskeid lahinguid, enne kui avanes tee Riia suunas. Pärast Riia vabastamist sõdisime Tukumsi soodes ja 1945. aasta eelõhtul olime juba Vislal Varssavi all. Varemetes ja lumine Poola linn oli veel fašistide valduses. Meid paigutati Visla läänekaldal olevale kitsukesele platsdarmile, mida peeti vägagi ohtlikuks kohaks.

Sealt alustasime jaanuari keskel edasitungi läände. Suure pealetungi käigus jõudsime lõpuks Stettini ehk poola keeles Szczicini linnani. Nüüd läksime üle I. Valgevene rinde koosseisu ja saime ülesande tungida koos teiste marssal Žukovi vägedega Berliini peale. Raskete lahingutega liikusime 1945. a. aprilli lõpus läbi Berliini põhjapoolsete eeslinnade, sõdisime Oranienburgi all ja pärast piiramisrõnga sulgumist jäime selle välisrindele. 8. mail kohtusime Elbel läänest tulnud Ameerika vägedega. Seal lõppes mulle Suur Isamaasõda, mille käigus olin teinud «hiilgava karjääri» — tõusnud reamehest vanemseersandiks ja olnud sidejao komandör ning juhtimisrühma komandöri abi.

Sidemeestel oli lahingute ajal eriti kibe. Meie torud tulistasid tavaliselt 3—7 km kaugusel eesliinist, kui ei olnud tegemist otsesihtimisega vaenlase läbimurde või tankirünnaku tõrjumiseks. Vaatluspunktid olid aga otse eesliinil. Sidemeeste ülesanne oli tagada kindel telefoniside vaatlejate ja patareide vahel — sellest olenes ju tule täpsus. Kui side oli olemas, oli kõik hästi. Kui side katkes, tuli see viivitamatult taastada, vaatamata vaenlase suurtüki- ja kuulipildujatulele. Liinide paikamine oli eriti ebamugav talvel. Käed kohmetasid pakases, kuid kinnastega töötada ei saanud. Pealegi hakkas jääkülm noatera, millega traate puhastasime, vastikult sõrmede külge. Nii et ebameeldivusi oli palju. Kuid seeeest olime ülemustest mõnevõrra vähemas sõltuvuses kui teiste erialade mehed.

Kogu sõja jooksul sain kord kergelt haavata, kord põrutada. Sellest polnud suurt häda. Raskem lugu oli jääauku kukkumisest saadud pleuriidiga. Pärast sõja lõppemist lebasin kopsudega pool aastat haiglas ja «elukogenud» velsker saatis mind sealt teele selge «diagnoosiga»: «Noh, vennas, sinuga on nüüd kõik. Elulooma sinust enam ei saa . . .»

1945. ja 1946. aastal asus meie väeosa Potsdamis, Wildpargis, kunagistes Göringi kasarmutes. Berliinini jäi vaid 32 km ja väeosa juhtkond lubas meil õige sageli käia linnas teatris. Lausa üllatav oli, kui kiiresti hakati taastama veel varemetes linnas demokraatlikku kultuurielu. 1945. a. nägin Unter den Lindenil äsja surnud proletaarse kunsti esindaja Käthe Kollwitzi näitust, esimest tema näitust Saksamaal 15-aastase vaheaja järel. See oli mulle tõeline avastus. Korduvalt olime ooperietendustel Staatsoperis. Nii et kultuurist osasaamine oli küllaltki intensiivne.

Kuid eriti kiskus õpingute järele. 1946. aasta lõpul mind demobiliseeriti ja viivitamatult sõitsin Leningradi, et jätkata 1940. aastal pooleli jäänud õpinguid. Enne armeesse kutsumist olin sooritanud ette eksamisessiooni (küll kursusekaaslased naersid selle üle), kuid nüüd tuli see lausa kasuks. Üks aasta oli sõjalt tagasi võidetud.

Ma olin „polgu poeg“

LEONID STOLOVITS

Suure Isamaasõja alguseks oli meie perekond elanud Neevalinnas mitu inimpõlve ja me pidasime ennast põlisteks leningradlasteks. Olin tol ajal IV klassi lõpetanud 11-aastane poisike. Sõjatehas, kus isa töötas, kuulus evakueerimisele. Evakueerimisešeloniga jõudsime Mga jaamani, kuid kaugemale enam ei pääsenud. Eespool käisid juba lahingud. Ööpäeva varjusime metsas ja otse meie silme ees lõigati 29. augustil 1941 ära viimane raudteeühendus «suure maaga». Tuli sõita tagasi. Blokeeritud Leningradis elasin kuni 1942. aasta märtsi lõpuni, seega tegin läbi blokaadi kõige süngemad kuud.

Peagi algasid õhurünnakud ja suurtükituli. Mäletan päevi, mil Leningradis anti 11 korda õhuhäire. Meie pere kommunaalkorter asus lausa südalinnas, suures majas Fontanka ja Maiorovi prospekti nurgal. Koos teiste poistega käisin katusel valves, et pilduda alla sinna langenud süütepomme. Fašistid tabasid meiegi maja mitmel korral. 6. novembril, just sel ajal, kui raadio kandis Moskvast üle oktoobripühade pidulikku koosolekut, purustas suur pomm meie maja ühe tiiva. Olime vanaemaga varjendis, mis õnneks pidas plahvatusele vastu. Meie korter teisés tiivas jäi terveks. Hiljem saime purustatud majast küttematerjali ainsa soojaandja «buržuika» tarvis.

Blokaaditalvest on meelde sööbinud mõned seigad. Posti ei kantud enam laiali. Kirjad toodi majavalitsusse ja elanikud käisid seal ise järel. Kord leidsin kirjapakki sorteerides paberite vahelt leivakaardi. Omaniku nime järgi sain teada aadressi ja viisin kaardi kaotajale tagasi. Pean seda suureks eetiliseks teoks, sest esimese blokaaditalve tingimustes tähendas leivakaardist ilmajäämine kindlat surma. 125 grammi blokaadileiba päevas võimaldas siiski kuidagi elu sees hoida.

Kuid mitte kõigil. Surm tuli meiegi perre. Suri vanaema, surid meie korteris elanud kaks kaugemat sugulast. Jäime isaga nii nõrgaks, et ei suutnud enam tõusta. Ema püsis veel jalul — millegipärast osutusid just naised blokaadis füüsiliselt vastupidavamateks. Nii elasime terve kuu — pakasest härmas kõrvaltoas meile lähedaste inimeste laibad. Alles veebruari lõpul suutsime koos isaga vedada vanaema põrmu kalmistule.

Meid päästis õnnelik juhus. Oli teada, et kui inimene juba pikali jääb, siis ei ela ta enam üle kolme nädala. Veebruari lõpul tuli meile külla perekonnasõber, sõjaväe välihospidali ülem Georgi Alijev, rahvuselt ossetiin. Ta tegi meile humaanse ettepaneku — võtta mind oma väeossa «polgu pojaks» ja jätta minu kaardid täiendava normi saamiseks isale-emale. 24. märtsil 1942 tulid mulle järele kaks meditsiiniõde ja koos nendega sõitsin veoautol üle Laadoga järve. Jää oli veel tugev, kuid juba kaetud veega, nii et ajuti tuli sõita rummudeni vees. Laadoga teisel kaldal, kus Kobona küla juures asus jäätrassi üks lõpp-punkte, paikneski välihospidal. Siin leidsin endale uue kodu.

Mind võeti hästi vastu: toideti tugevalt (paistetasin sõõmisest koguni üles) ja õmmeldi minu kasvule sobiv sõdurimunder. Peagi anti mulle ka jõukohast tööd. Lugesin haavatutele ette raamatuid ja ajalehti, aitasin neil kirjutada kodustele kirju. Hiljem usaldati mulle isegi hobune ja ma vedasin laatsaretti posti naaberküladest.

Neist aegadest hoian alles väikeseformaadilist rindelehte «Frontovõi dorožnik», mille 1942. aasta 20. mai numbris olev sõnum teatas: hiljuti toimus N väeosa klubis võitlejate isetegevuskontsert, millest võtsid osa allüksuse võitlejad, komandörid ja meditsiinitöötajad. Osavõtjatele jättis sügava mulje katkend poeemist «Rostov», mille esitas autor, ühe allüksuse kasvandik 15-aastane Ljonja Stolovitš. Sõnumi koostaja oli minu vanusele lisanud oma 3 aastat, nähtavasti ei pidanud ta võimalikuks, et napilt 12-aastane poisike kirjutab poeemi.

Asi oli selles, et juba enne sõda olin tegelnud luuletamisega ja käinud Leningradi Pioneeride Palee kirjandusringis. Värsside tegemist jätkasin ka blokaadis. Need olid vormilt küllaltki naiivsed, sisult aga siiralt patriootilised salmid. Poeemi kirjutamisele innustas mind teade Punaarmee ühest esimesest suurest võidust Rostovi all 1941. aasta lõpul. Arvan, et kuulajaid ei liigutanud mitte niivõrd värsid ise kui asjaolu, et neid esitas õige nooruke autor.

«Polgu pojana» sain pisut ka koolitarkust. Mind aitasid mitmed haavatud, kelle hulgas oli isegi üks geograafiaprofessor. Kuid hoopis rohkem andis mulle elu hospidalis, suhtlemine nende suurepäraste inimestega.

1942. aasta sügisel evakueeriti lõpuks ka tehas, kus isa töötas. Esialgu jäi isa laatsaretti tervist parandma, mina sõitsin emaga Kaasanisse, kus elasin ja õppisin kaks aastat. Siit on meelde jäänud järgmine seik. Kandsin endiselt «polgu poja» vormi. Kord peatas mind tänaval keegi sõjaväelane ja tegi märkuse: miks ma ei tervita auastmest vanemat? Vastasin, et ma ei ole enam sõjaväes. «See ei loe,» ütles sõjaväelane,» kui kannate mundrit, peate alluma sõjaväe korrale!»

1944. aastal tulime oma perega tagasi blokaadist vabastatud Leningradi. Kaasanis olin lõpetanud 7 klassi, nüüd jätkasin õpinguid Leningradi 252. keskkoolis, mille lõpetasin 1947. aasta kevadel kuldmedaliga. Astusin Leningradi ülikooli filosoofiateaduskonda ja spetsialiseerusin esteetikale. 1953. aasta alguses kutsuti mind Tartusse lugema kunstiajaloo üliõpilastele esteetikakursust. Nii sai minust tartlane ja ülikooli õppejõud, kelleks olen jäänud tänase päevani.

Suhhumist Potsdami

VLADIMIR KILK

Suhhumi Pedagoogilise Instituudi I kursuse üliõpilane Vladimir Kilk kutsuti 1940. aasta suvel teenima aega Nõukogude armeesse. Ta tegi läbi kogu Suure Isamaasõja. 1949. aasta sügisest on ta tartlane, TRÜ kollektiivi liige, algul üliõpilane, hiljem õppejõud ja vanemlaborant. 1941. aasta juunist kuni 1943. aasta talveni sõdis ta raudteevägedes, sealt peale sideliinide taastajana rinde vahetus läheduses.

1944. aastal viidi meie side taastamise pataljon marssal G. Žukovi juhtimise all oleva 1. Valgevene rinde koosseisu. Nüüdsest tuli mul sõdida mitte enam Ukraina steppides ja Kaukaasia eelmäestikes, vaid hoopis Poolas ja Saksamaal. Õige pikka aega seisis meie väeosa Varssavi eeslinnas Pragas. Siin puutusime lähedalt kokku poolakatega, kes suhtusid Nõukogude sõjameestesse igati sõbralikult.

Kui 1945. aasta jaanuaris jätkus meie vägede suur pealetung, liikusime rinde kannul Vislalt Oderile. Siin nägin Saksamaa linna Küstrinit, mis oli lahingute käigus sedavõrd maatasa tehtud, et ei saanud enam aru, kus olid kunagi seisnud majad, kus oli olnud tänav. Teisel pool jõge asus meie vägede platsdarm, mille juurde viisid kiiruga taastatud sillad. Fašistlik lennuvägi püüdis iga hinna eest neid sildu purustada. Nägin, kuidas pommituslennuki kohale kinnitatud hävituslennuk tõi silla kohale pommidega täidetud pommitaja ja püüdis seda sillale kukutada, kuid ikka tulemuseta.

Oderi ääres paiknes meie väeosa lausa suurtükiväeüksuste vahel. Seal saime ettekujutuse sellest, mida tähendavad sõnad «suurtükiväe pealetung». Loomulikult ei teatatud meile selle algusest ette. Kui 16. aprilli varahommikul kell 5 algas maruline suurtükituli, siis oli see lausa vapustav. Üks lakkamatu mürin ja sähvimine, nii et kõrvakuulmine tahtis kaduda. Vaenlase poolele ei jäänud ühtegi tervet maalappi. Hiljem nägin neid kohti, kus olid seisnud tugevad sakslaste kaitseliinid. Seal oli arvukalt raudteeroobastest kokkukeevitatud tankitõkkeid-siile, kuid ükski neist ei olnud terve — kõik olid kas uppi löödud või mürsukildudest läbi puuritud.

Kuni Oderini olid fašistid evakueerinud kogu elanikkonna. Sealpool Oderit olid elanikud aga kohal. Igal pool olid akendest välja riputatud valged voodilinad alistumise märgiks. Kõikjal lendas tohutult udusulgi. Ma ei tea praeguseni, kust nad võisid päritud olla, aga sulgi olid kõik kohad täis.

Edasi viis sõjatee juba Berliini. See hiigellinn oli purustatud küllaltki ebaühtlaselt. Siemensstadti linnaosa, kus asusid suured Siemensi tehased, oli täiesti maatasa. Seevastu paistsid kirdepoolsed linnaosad olevat päris terved. Igal pool majaseintel ja tänavanurkadel võis näha hitlerlaste üleskutseid ja plakateid. Kõige sagedamini esines musta siluetina kujutatud hiigelsuure kõrvaga mees, juures kiri «Pst! Feind hört mit!» See pidi sakslasi hoiatama liitlaste luure eest.

2. mail saime teada, et Berliini garnison on kapituleerunud Nõukogude vägede ees. Linn jäi korraga vaikseks, ei olnud enam kuulda tulistamist. Käisime uudistamas kesklinna ja Riigipäevahoonet. See oli massiivsete müüridega võimas ehitis, seest põlenud, aga hoopiski mitte rusuhunnik. Meie võitlejad olid kõikjale kirjutanud oma nimed. Ei tahtnud minagi teistest maha jääda ja kirjutasin paari kohta oma nime, tähistades niimoodi jõudmist vaenlase pealinna.

Mõne aja pärast saabusid Berliini meie liitlaste — Ameerika Ühendriikide, Inglismaa ja Prantsusmaa väed. Puutusime nende sõduritega õige lähedalt kokku. Mitmeid pisikonflikte põhjustas inglaste kõrkus. Juhtus sedagi, et meie poisid kolkisid koos ameeriklastega ülbevõitu inglasi.

Meie pataljoni komandör oli hästi auahne mees ja tahtis kangesti, et ka tema väeosal oleks oma puhkpilliorkester. Pillid saime ühest Berliini muusikariistade laost, pillimehed leidsime oma pataljonist. Kuna olin koolipoisina orkestris mängi nud, siis tuli mul nüüdsest traaditõmbamine maha jätta ja pasunaga tegelema hakata.

Pärast teenistusaega sõitsin Kaukaasiasse, Estonka külla ja jätkasin õpinguid Suhhumi Pedagoogilises Instituudis. Minu kunagised klassikaaslased Martin Boston ja Heinrich Tiido olid vahepeal tulnud õppima Tartu ülikooli, esimene meditsiini, teine filoloogiat. Ei taht nud minagi nendest maha jääda ja sõitsin Tartusse, kus minust sai Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilane. Tartu sai minu uueks kodulinnaks, kus olen nüüd elanud oma 35 aastat, enam kui poole elust.

Kohtumistest Looderindel

JAROSLAV RAID

Tartu ülikoolis metsandust õppinud kommunistlik noor Jaroslav Raid suunati 1941. aasta juunis sidemeheks ja tõlgiks Eestit läbivate Läti rahvaväe üksuste juurde. Koos lätlastega võttis ta osa kaitselahingutest Kirde-Eestis ja Leningradi oblastis. Pärast rahvaväe üksuste laialisaatmist sõitis ta üle Laadoga «Suurele maale», sai haiglaravi Jaroslavlis ja suunati siis Looderinde poliitvalitsuse käsutusse.

Looderinde poliitvalitsusse Valdais jõudsin 1942. aasta märtsis. Kuna valdasin keeli, tehti mulle ülesandeks koostada vaenlase tagalas levitatavaid trükiseid, kuulata üle sõjavange ning tutvuda nende juurest leitud kirjade ja fotodega. See oli küllaltki igav ja üksluine töö. Hoopis huvitavamad olid kohtumised paljude poliitvalitsuses töötavate inimestega. Kuna Looderinde vastas võitles Hispaanias formeeritud nn. «Sinine diviis», siis oli meie juurde komandeeritud Hispaania seltsimehi, Hispaania KP Keskkomitee liikmeid. «Sinisest diviisist» joosti aeg-ajalt üle. Mõned Hispaania kommunistid olid just selle mõttega lasknud ennast frankolaste poolt värvata, et esimesel võimalusel tulla antifašistide poole. Seda nad ka tegid, kuigi tuli ujuda üle laia Volhovi jõe, kus vesi oli teinekord lausa jääkülm.

Kokkupuuteid oli ka Saksa KP juhtivate töötajatega, näiteks kirjanik Willi Bredeliga, Poola ametiühinguliikumise juhtidega ja teiste Euroopa antifašistidega. Nõukogude kirjameestest oli Looderinde Poliitvalitsuses kõige nimekam Mihhail Svetlov. Välimuselt oli ta väga nukra ilmega, pruukis tal aga suu lahti teha, kui mulje muutus — teravmeelsemat ja lõbusamat inimest on raske leida. Jälle olin koos lätlastega. Siin asus Lätimaa KP ja valitsuse operatiivgrupp, mis pidas sidet okupeeritud Lätiga ja andis välja lätikeelset ajalehte.

Saksa sõjavangide ülekuulamisest on meelde jäänud mõned episoodid. 1942. aasta juulis saadeti mind lennukil üle Demjanski katla 53. armeesse üle kuulama üht ohvitseri. See mees oli mõlemast jalast haavata saanud leitnant Bernt von Kügelgen, Baltimaadel hästi tuntud maalikunstnike ja literaatide sugukonna üks järglasi. Ta oli huvitatud Baltimaade probleemidest ja oli enne rindele saatmist viibinud mõnda aega okupeeritud Tartus. See asjaolu soodustas tunduvalt meie arvukaid jutuajamisi. Kuna leitnandi vastu tundsid huvi armee staabi õige mitmed osakonnad, siis tuli mul olla tõlgiks ka nendel ülekuulamistel.

Esimestel jutuajamistel ei paistnud Kügelgen silma ei natsistliku ideoloogia ega ka demokraatlike vaadete poolest. Viimastel vestlustel, umbes kuu aega hiljem, võisin täheldada teatavat nihet. Mees oli hakanud teistmoodi hindama mõningaid sündmusi. Suurt mõju avaldas talle hea meditsiiniline hooldus ja asjaolu, et Goebelsi propaganda hirmujutud osutusid kõik vääraks.

Oma üllatuseks leidsin aasta hiljem, 1943. aasta suvel tema nime rahvuskomitee «Vaba Saksamaa» asutajaliikmete hulgast. Rahvuskomitee liikmena võttis ta aktiivselt osa «Vaba Saksamaa» tegevusest ja käis rinnetel agiteerimas ümberpiiratud sõdureid lõpetama mõttetu vastupanu. Pärast sõja lõppu sai temast SSÜP Keskkomitee liige, mitme ajalehe toimetaja, aktiivne võitleja uue Saksamaa eest. Elab praegu pensionärina Berliinis ja meie vahel on meeldiv kirjavahetus.

(Järg 4. lk.)

Iga päev

ÜHEL JA SAMAL AJAL

Päev päeva kõrval, ühel ja samal ajal astub Pargi tänavast ülikooli suunas aeglasel ja väärikal sammul noorusliku olemisega rühikas taat. Nii on see olnud ligi nelikümmend aastat.

Oma tööga on ülikoolile toonud tunnustust paljud. Kahtlemata kuulub sellesse nimistusse ka Jaan Reinet ühe omanäolisema isiksusena, eeskätt pedagoogina, organisaatorina, teaduse popularisaatorina, leidurina ja teadurina. Ülikoolis hakkas ta füüsikat õpetama ja aeroionisatsiooni uurima keskealisena. Esimese poole elust oli ta eesti keele ja loodusloo õpetaja koolides, pidas koolinõuniku ametit, asutas Fr. R. Kreutzwaldi memoriaalmuuseumi Võrus, uuris Eesti kultuuri-

ajalugu ja eesti keelt, kirjutas (kaasautoritega ja ilma) eesti keele grammatika õpikuid, mis 1930.—1940. aastatel olid koolides ohtralt kasutusel. (Selle kõige juures oli ta *cum laude* lõpetanud Tartu ülikooli matemaatika-loodusteaduskonna. See oli ammu, kuskil 1950. aastate algul, kui kadunud dots. Anatoli Miti ettepanekul alustas 50 aastale lähenev õppejõud õhuionisatsiooni uurimist ja selleks mõõteriistade ehitamist. Kümmekond aastat praktiliselt puhkuseta tööd, kandidaadiväitekiri, mitukümmend artiklit NSV Liidu ja välismaa ajakirjades, kümned leiutised, Nõukogude Eesti preemia... Jaan Reinetit ja tema töid teatakse ja hinnatakse nii kodu- kui välismaal. Kõige selle kõrval jäi Jaan Reinet füüsikaõppejõuks, kes erilise vaistuga oskas tudengite seast valida õpilasi abiks oma uurimistööle. Nõudliku õppejõuna ja teadustöö juhendajana hindas ta üliõpilastes kõige rohkem iseseisvust, tööarmastust, erksat vaimu ja taiplikkust, mis teaduse tegemisel küllalt olulised. Käskida ta ei armastanud, kuid tema palve oli resoluutsem kui mistahes käsk. Sellise juhtimisstiili juures kasvas väikesest õhuionisatsiooni uurijate rühmast ajapikku suur kollektiiv. Nüüd on sellest saanud aeroelektrija keskkonnakaitse füüsika laborid, kus jätkatakse Jaan Reineti alustatud uurimisi.

Endiselt peab ta kirjavahetust paljude NSV Liidu ja välismaa juhtivate teadlastega. Tööalane kirjavahetus, mida ta praegu süstematiseerib, hõlmab üle 10 000 kirja. Selline kirjavahetus on ülikoolile küllaltki unikaalne pärand. Rahvusvaheliste ühingute tegev- ja auliikmena on tal hea ülevaade kogu maailmas tehtavatest atmosfäärielektri, aerosoolide ja õhukeskkonna seisundi uurimustest. Ei väsi ta jagamast oma nooremate kolleegidega juhtimise saladusi, metoodilisi ja bibliograafilisi nõuandeid. Tema juurde sõidetakse kaugelt nõu küsima, konsulteerima...

Jaan Reineti isiksus on mitmetahuline, rahutu ja otsiv. Tema panus teadusele on eeskätt rakendusliku tähtsusega: on loodud mitu head tosinat aparaati, mis on palju kasu toonud meditsiinis, keskkonnakaitses, põllumajanduses jms. Väärtuslikud on tema loodusvaatlused, millega on kogutud mahukas statistiline materjal õhuionisatsiooni looduslike kõikumiste kohta Tartus sõltuvalt ajast ja ilmast.

Suurimaks Jaan Reineti teeneks ülikoolis tuleks aga lugeda terve põlvkonna üliõpilaste väljakoolitamist. Tänu oma imeliselt osavale juhtimisele ja organiseerimisele on ta kasvatanud omanäolise koolkonna füüsikuid, kes alustasid teadusteed tema juhtimisel aeroioonide ja aerosoolide uurimisega ning kellest nüüd on saanud tuntud teadlased. Praegu jätkab dots. Jaan Reineti tööd täiuslikumal ja kaasaegsemal tasemel aeroelektrilabori kollektiiv.

(Järg 4. lk.)

Kevad Tudeng Sõprus

XII MOCKBA 1985

(Algus eelmises lehes)

● TEEMA OLI «NOORED JA KURITEGEVUS».

Kes 18. aprilli pärastlõunal Leningradi mnt. uuest kohvikust möödudes muusikahelisid kuulis, võis ekslikult arvata, et käimas on päevane RSP disko. Tegemist RSP üritusega oli küll — ja nimelt dispuut «Noored ja kuritegevus».

Tegelased: Tartu Linna SAO ülema abi poliitalal Jüri Vissak (teema professionaalne analüüsija); Ülo Vilimaa (intelligentsi vaate esindaja noorte kuritegevuse analüüsimisel); õigusteaduskonna IV kursuse tudeng Mario Rosentau (dispuudi juht); Sulev Ulp (muusikalise tausta kujundaja) ning kümmekond vaatajat-kuulajat, kellest osa dispuudil aktiivselt osales (loomulikult enamik õigusteaduskorrast kui probleemile lähedasem kontingent).

Paari tunni jooksul saadi teada mõndagi. Oli tulist sõnavahetust, arvamuste kardinaalset lahkuminekut, üksteisele koha kätte näitamist, ainulaadseid mõtteavaldusi, teaduslikke ja amatöörseid, professionaalseid ja puhtinimlikke põhjendusi väljaöeldud probleemidele ning kõige selle vahele muusikat mõtete kogumiseks. Kõike dispuudil mahahüütut on peaaegu võimatu ühte kirjatükki kokku panna.

Üht-teist kõrva taha jäänust.

✣ Pooldati sündinud kurjategija olemasolu, teiselt poolt aga ainult mõõndi seda ning rõhutati vastavaid eelsoodumusi. Näiteks kui mõni potentsiaalne kurjategija saaks oma füüsilise üliagressiivsuse realiseerida kas või hokimängus, rohtuks ehk tema tee kuritegevuseni.

✣ Kuritegevuse põhjustest. Liiga palju mõttetult kasutamata jäänud jõudeaega; konflikt eelduste ja hariduse vahel (haridust on suhteliselt kerge omandada, aga kui puuduvad vastavad eeldused, tekibki vastuolu); alkoholism; inimestevahelise sideme lõdvenemine; laste harjumus kõike saada, kuni lõpuks peab ka ise andma, aga seda ei suudeta; järelevalvetus (so. koduse kasvatuse puudumine); valed väärtushinnangud (rahas ja asjades peitub õnn); kergem töö ja rohkem tulu jne. jne. Jüri Vissak: «Tähtis pole klassifikatsioon, vaid põhjuste analüüs, et selle abil kuritegevust ära hoida.»

✣ Koolireformi mõjust kuritegevusele. Jüri Vissak leidis, et reform aitab jõuda õigetele väärtushinnangutele. Inimene ei peaks hindama teist selle järgi, mis on viimasel taskus. On vaja muutuda mõtlejamaks ning enam austada tööd. Saalist kostis arvamus koolireformi ühest negatiivsest mõjust. Kutsekoolide võrgu laiendamisega läheb palju rohkem alaealisi kodust.eemale — ühiselamusse. Kas vahetu koduse kasvatuse puudumine võib mõjuda kuritegevuse kasvule?

✣ Elavat vastukaja leidis mõttevahetus miilitsast, tema osast õiguskaitses ja kodanike suhtumisest kuritegevusse. Kehtiv on vanasõna: «Parem laps, kes paigal seisab.», — st. vähe on juhtumeid, kus tavaline (loe: mundrita) inimene end korrarikkumistes vahele segab. Miilits seda endale lubada ei saa. Kuigi ka miilits on inimene ja tema töö on väga raske. Paraku on harjutud teda jälgima enesest teisel tasandil. Aga miilits ja kumminui? (Ülo Vilimaa: «Ei kujuta ettegi!»)

Loomulikult ei olnud see kaugeltki kõik, mille üle vaieldi. Siit sündis kuhjaga uusi probleeme, mis kõnesoleva teema alla enam äragi ei mahtunud. Et asjast huvitatud saaksid niisamasuguses meeldivas õhkkonnas nendest suu puhtaks rääkida ning enesegi jaoks mõnda tallele panna, tuleb jääda lootma Sulev Ulbi sõnadele. Nimelt lubas ta alates sügisest taolisi üritusi juba seeriaviisi.

TRIIN RAHNU

● NAISKOORI JUUBELIKONTSERT OLI SATTUNUD SÕPRUSPÄEVADE NELJANDALE PÄEVALE.

Peahooneesist piirasid sel päeval «Tallinnfilmi», Eesti Raadio ja TV bussid. Madis Ligilt, kes teadustajana ametis oli, saime teada, et naiskoorist on valmimas film ning juubelikontserdi salvestavad tervikuna nii raadio kui TV.

Koori 40. aastapäeva kontsert algas ülipidulikult. Prorektor Valter Haamer andis üle uuesti valmistatud naiskoori lipu. Lauldi oma dirigendi Eesti NSV teenelise kultuuritegelase Vaike Uibopuu, asutaja-dirigendi Eesti NSV rahvakunstniku Richard Ritsingu ja «Vanemuise» kammerorkestri dirigendi Toomas Kapteni juhatusel koos teatri solisti Vivian Kallaste ning koori vilistlastega. Kava esimeses pooles kõlasid kodumaised viisid, sealhulgas esiettekandes Ester Mägi seatud eesti rahvalaul «Vahtralt valgõ pilve pääle». Ka autor oli kuulajate seas. Teises osas pühenduti maailmaklassikute esitamisele (Bach, Brahms, Britten jt.).

Ma ei kahtle, et muusikaspetsialistid hindavad koori praegust taset kõrgeks — nii on see ikka olnud. Tänutäheks kõige neljakümne aasta eest sai koor palju häid sõnu, au- ja tänukirju, mida siin üles lugeda läheks väga pikale. Peale oma vabariigi õnnitlejate oli tulnuid ka kaugemalt: Novosibirskist, Tomskist. Heldima pani «Lubinokkade» päevakohane laul, milles igatseti tagasi ülikooli, oma naiskoori. Küllap tajuvad vilistlased kõige selgemini, mida andis neile viis lauluaastat Tartu Akadeemilises Naiskooris.

* * *

Richard Ritsing meenutab oma kaastöös toimetusele: «Naiskoor esines esimest korda 1945. aasta maiaktusel 29. aprillil. Meie lauljate debüüt õnnestus hästi. Rektorilt saabus 30. aprillil kiri, milles avaldati suurimat tänu ja tunnustust.

Koori algpäevilt on säilinud tähendusrikas foto: koos dirigentidega istuvad koori keskel üliõpilasjuhtkonna esindajatena S. Nõmmik, I. Maaroos, H. Haberman, A. Kipper ja A. Uibo.»

* * *

Lisame siia ka kirjaread kaugest Kaasanist. Kaasani RÜ naiskoori dirigent I. Galejeva kirjutas pärast TRÜ AN-i sügisest laulureisi: «Suur, suur tänu imeilusa laulu eest! Dirigent Vaike Uibopuu võlus meid kõiki oma meisterlikkuse, töökuse ja tagasihoidlikkusega.»

KAJA HARGLA

● KUI NÄPUGA JÄRGE AJADA, LEIDIS RSP KAVAST ÜKSKAKS, ..., 4 SPORDIETTEVÕTMIST. Kõik algselt lageda taeva alla planeeritud, üks hiljem (mine sa neid aprilliilmu tea) maneeži ümber kolitud. Õnneks mitte viimasel minutil.

KUMMIPAADID EMAJÕEL. Just nimelt Emajõel.

Paate kui palju, tudengid jälle oma vaimukusega hiilgamas — Gagarin '85 oma kinnise ja tohutu aeglase ujuva suvemaja sees, ühed etendavad mustánahalisi külalisüliõpilasi + muud atraktsioonid — üks väike ümberminek, üks väike veepritsimine + jne. Ühesõnaga kahele kaldatäiele pealtvaatajatele lusti kui palju. Ilmgi nagu päris. Esimesed jalakäijate silla alla jõudnud olid pärit majandus- ja bioloogia-geograafiateaduskonnast ning keemiaosakonnast.

SPORDIJÄMM.

Show ei julgeks selle kohta päris hästi öelda, ehkki asi, kui ta lõpuks pihta hakkas, oli peaaegu huvitav. Ainult et paljude alguseks kohale tulnute kannatus ütles enne üles, kui kõievedu ja muu (mis need olid, seda tuleks uurida kellegi käest, kes kannatas kohale jääda) toimuda said. Komsomolikomitee andmeil olid kolm esimest: majandust., õigust. ja matemaatikat.

RULADEMONSTRATSIOONESINEMINE.

Kohalkäinu, üks noor emotsionaalne naisterahvas kätega vehkides: «Jäi praktiliselt ära. Noh, rahvas rivistas ennast ilusasti kahele poole teed. Ja ootas. Siis Volmer sõitis paar korda edasi-tagasi ja paar nihukest (käsi põlve juurde) ka. Midagi praktiliselt ei toimunud. Noh ja siis läks rahvas laiali, sest kaua sa ikka ootad, kui midagi ei toimu.»

FESTIVALIMIILI JOOKS. Au täpsuselel See oli veenev tõend, et üritusi saab ka enam-vähem lubatud ajal algama panna. Peahoones rippus teiste hulgas ka kuulutus festivalimiili jooksmise kohta pisut eksitava marsruudikirjelduse ja pika auhindade loeteluga. Aga. «Ega ma auhinna pärast tulnud,» ütles Anneli Tilk, edukaim naisjooksja. Parimad meesjooksjad olid Harry Lemberg, Uno Martens ja Ülo Müürissepp..

MAAJA PAUSKA

* * *

● Kes? Ikka meie rahvakunstiansambel.

ARVO VIILUPI foto

RSP Külalised RSP-st

● Suurim esindus oli tulnud Leedust (kaks gruppi Kaunasest ja üks Vilniusest). Mida arvasid meie päevadest Kaunase PI tudengid?

«Sellised üritused on igati tervitatavad. Kui ainult igale poole sõita suudaks. Aga ega liiga palju head ka korraga tahta või. Oleme tulnud erinevaist paiguist, kuid tore vastuvõtt ja siinne ümbrus liitsid meid ruttu. Nüüd on kujunenud lausa internatsionaalne õhkkond.»

● Mis on kõige rohkem meeldinud?

«Meile pühapäevahommikune spordi*show*, milles saime ise jõudu proovida.»

● Millise mulje on jätnud õhtused meelelahutusüritused? Kui suur on eestlaste ja leedulaste publiku vahe?

«Eestlased on üllatavalt külm rahvas. «Rock-Hotelli» peol tantsiti nagu ettekirjutiste järgi, vahetut, puhast, energilist reaktsiooni ei märganudki. Kas see tuleb teie põhjapoolsemast asendist? Kui meenutada selle ansambli esinemisi Leedus, siis olid need siinsega võrreldes lausa öö ja päev. Leedumaal oli ansamblil särtsu, sära, haaravust. Siin aga külm asjalik väljapeetus.»

● Kas Kaunases ka RSP-taolisi üritusi korraldatakse?

«Meil on igal teaduskonnal oma päev, raadioelektroonika teaduskonnal nn. raadiopäev. Tehakse kõikvõimalikke ettevõtmisi, näiteks basseinis sõudmist jpm. Õhtul on ansamblite maraton: iga 20 minuti järel ansambel vahetub, paralleelselt töötab kaks diskoteeki. Nelja aasta järel peetakse festival. See kujutab endast laata. Iga teaduskond asub omal platsil, kus küpsetatakse šašlõkki, müüakse õlut, on laadareklaami, loteriid, mängud, valitakse miss ja mister, kes jäävad oma õigustesse järgmise festivalini. Erinevalt Vilniuse üritustest, millel on vaimsem suundumus, on Kaunases rohkem kommertsilikkust.»

* * *

● RSP-l võis vaheldumisi tuttavate Eesti ansamblitega näha lavalaudadel musitseerimas ka kuut tõmmut Jerevani noormeest, kes esitlesid end ansambli «Olis» nime all. Ise ütlesid nad:

«Praegu on ansamblis kuus liiget: Ruben Aapjan — klahvpillid, vokaal; Aršak Meljan — basskitarr; Ašot Petrosjan — löökriistad; Juri Mailjan — soolokitarr; Ruben Saakjan — saksofon ja Sergei Airijan — vokaal. Kõik on muusikaga seotud lapsepõlvest peale. Juri on mõnda aega mänginud koguni «Araksis», Ruben «Melodijas». Praegused liikmed on kõik Jerevani PI tudengid. Ansambel on eksisteerinud üldse seitse aastat, algkoosseisust on säilinud vaid kaks meest. Alustasime *hardrock*'ist, 1982. aastast läksime üle *new wave*'ile. Ise peame oma muusikat viimati mainitud suuna ekstsentriliseks osaks. Oleme mitme vabariikliku konkursi laureaadid, SDV raadios oli erisaade.

Oluliseks peame oma muusikas improvisatsiooni. Praegu on meie repertuaaris umbes 400 laulu, mis kõik endi loodud. Tartu õhkkond andis meile inspiratsiooni veel ühe uue laulu sünniks. Kandsime selle juba ette.

Publik on teil veidi külm, kuid tõenäoliselt tuleb see sellest, et *new wave* pole siia veel suurt jõudnud. Tartus meeldis meile väga, siia võiks päriseks jääda, siis juba koos muusikaga.»

● Kas Usbekimaal ka sõpruspäevi peetakse? Samarkandi RÜ delegatsioon:

«Meil korraldatakse üsna sarnaseid festivale: miitingud, ekskursioonid külalistele, laupäevakud lasteaedades jne. Kuid meil toimub ka festivalile pühendatud käsitöö konkurss. Enne festivali koostatakse vastav stend ja peetakse ajakajalised mälumängud. Toimub ka iga liiduvabariigi õhtu.»

MARGIT MIKK

● 5. MAIL OLI AJAKIRJANDUSE PÄEV ●

Ainult ideest ei sünni veel ajaleht

Ongi viies mai. Kell sai 16. Löön masinasse selle lehe viimaseid sõnumeid ja teateid. Siis kuulen päevauudistest niisugust teavet: kõik meie ajalehed ilmuvad nüüd ofsettrükis. Kõik? Vähemalt Eesti kolm kõrgkooli lehte mitte. Meie lootuseks on Tartus järgmisesse kümnendisse plaanitud uus trükikoda. Olgu siinkohal aga südamest tänatud kõik praegused lehetegijad praeguses trükikojas. Meil võib ju tuhat ideed olla. Osa neist jõuab ka paberile, siis trükikotta. Ja alles ladujate, küljendajate, trükkijate abiga saab ajaleht valmis. Selle poolest ongi mulle iga neljapäev trükikojas küljendamisel ikka veel avastus, ikka veel põnev. Ometi näed tööst mingit tulu, käega katsutavat. Aitäh teile, trükikoja rahvas!

Maalt toodud kaseokste vahele pistsin täna kümmekond lõhnavat nartsissiõit. Imelik oli kuulata õnnitlussõnu tehtu eest — see ju meie igapäevane töö ja ega tänagi ole mahti pikemalt hinge tõmmata. Aga ausalt öelda midagi värahtas sees küll, sest ootamatult palju oli neid, kes meid meie omal päeval meeles pidasid. Aitäh teile kõigile!

Enamikul oli kaasas ka kaastöö või vähemalt idee. Lootsime tänases lehes ka aastalõpu ideevõistlusest teada anda, aga paistab, et sel korral ei mahu jälle sisse. Oleks leht ometi suurem ja ilmuks see tihedamini! Jääb ära mahutada vaid veel meie tänusõnad kõigile abilistele. Tegime ka ettepaneku, et rektori käskkirjas avaldataks kiitust kõige tublimatele üliõpilastele. Eelkõige on selle pälvinud teaduskondade pressisekretärid, kelle nimed peaksid igale lugejale tuttavad olema: Pille Pentel (geogr. II), Triin Rahnu (õig. II), Jaanus Harro (ravi IV), Helle Ümarik (maj. küb. IV), lisame siia ka endise pressisekretäri Endla Lõhkivi (keem. V). Lehe kunstilise ilme eest on vaeva näinud Marek Strandberg (keem. II), kunstiprobleeme on teieni toonud mitme aasta jooksul Heie Treier (ajal. IV). Žurnalistikaüliõpilastest tänu eelkõige Margit Mikule taidluse käsitlemise eest ning Tõnu Peetsile õppelehekülgede toimetamise eest. Nemad ja mitmed teised ongi need, kes on idee pakkumisest kaugemale jõudnud ja andnud oma osa lehe sündi. Olgu neid veel palju! Aitäh kõigile üliõpilasautoreile!

Aitäh kõigile teistelegi — õppejõududele ja teistele töötajatele, samuti meie ühiskondlikele abilistele. Ajaleht sünnib ikka kollektiivselt.

Ainult ühe mure tahaksin siia lõppu lisada. Veebruari alguses või koguni jaanuari lõpus oli hirmus kiire meie 241. ruumi tühjakstegemisega. Kolisime 240-ndasse. Oleme siin senimaani laud laua küljes kinni, pole seismise ega istumise ruumi. On tunde, kus keerame ukse seestpoolt lukku, et päevatöö saaks tehtud, niivõrd väsitav on hulgakesi tillukeses ruumis redigeerida, kirjutada, trükkida, korrektuuri lugeda... Nüüd ei ole juba vist kaks kuud ühtegi remondimeest 241. ruumis näha ega kuulda. Ometi on jäänud teha vaid põrand! Ajakirjanduse päevaks oleks võinud saada sellest meile parim kingitus.

VARJE SOOTAK

● SÕNUM ● SÕNUM ● SÕNUM ● SÕNUM ●

Üleliiduline preemia

NSVL KKEHM ja haridus-, teadus- ning kõrgkoolide aü. keskkomitee korraldatud 1984. aasta konkursil auhinnati 1981.—1983. aasta teadustöid. **III preemia pälvis monograafia «Tartu Ülikooli ajalugu 1632—1982» (venekeelne väljaanne).** Selle põhiautorid on prof. K. Siilivask (vastutav toimetaja), prof. H. Piirimäe, dots. H. Palamets ja dots. L. Eringson. Preemia anti autoritele kätte 20. aprillil Tallinnas teaduse päevale pühendatud pidulikul koosolekul.

NB! On välja kuulutatud 1983.—1985. aasta parimate teadustööde konkurss. Tööde esitamise tähtaeg on 15. jaanuar 1986. a.

Mida rääkis kindral

Kindralmajor, sõjateaduste doktor Vello Vare kohtus ajalooteaduskonna üliõpilaste ja õppejõududega. Esitame pikast ja sisukõllasest vestlusest mõned meeldejäänumad mõtted.

✻ Rindevõitlusest oleme rääkinud ning kirjutanud palju, vähem on käsitletud maainimeste elu sõja ajal tagalas. Kogu põllutöö seisis sellal ennekõike naiste õlul. Ilma nendeta jäänuks sõda võitmata.

✻ Põhjalikult on uuritud Eesti Laskurkorpuse võitlusteed, see-eest teame puudulikult eestlastest teistel Suure Isamaasõja rinnetel. Kahtlemata jätkus meie kaasmaalasi sinnagi. Samuti tunneme väga napilt 22. Eesti Territoriaalkorpuse ajalugu.

✻ Oma kogemustest võis kindralmajor öelda, et sõjas mängib suurt rolli ka õnn.

✻ Sõjaveteranide meenutusi vajavad noored eelkõige seepärast, et jääks püsima tõde: kes minevikku ei mäleta, elab tulevikuta.

Kindrali mõtted pani kirja
JAAN LUKAS
ajal. II kursuselt

Nii see algas

25. aprilli õhtul toimus peahoones teatud mõttes ajalooline sündmus — **üliõpilaste karskusseltsi asutamiskoosolek.** Sissejuhatav sõnavõtt oli linna täitevkomitee joomarluse vastu võitlemise komisjoni aseesimehelt H. Kadastikult, kes tutvustas üldjoontes alkoholi tarvitamise taset ja selle tõusu mõjutavaid tegureid. Ta kiitis heaks üliõpilaste kavatsuse võidelda selle pahega organiseeritult.

Ajaloolise tagasivaate sajandi algusesse tegi 1920. aastate karskusaktivist L. Laja, kasutades ettekande näitlikustamiseks kirjandusmuuseumi vastavateemalist albumit.

Arutusel oli klubi põhikirja projekt. Ühehäälselt otsustati lugeda TRÜ üliõpilaste karskusselts asutatuks. Põhikiri kinnitatakse pärast koosolekul esitatud täiendusettepanekute läbivaatamist redaktsioonikomisjoni poolt.

Külalistena viibisid koosolekul õppejõud prof. J. Mikk ja dotsendid L. Kivistik ning H. Kärtner.

JAAK GINTER

Füüsikud, keemikud

Neljapäeval, 18. aprillil õhtul kell kuus anti avasaluut keemia II kursuse pürotehnikute varasalvest. Füüsika- ja keemiatudengid ning ka dekanaadi esindajad istutasid Leningradi mnt. 25 ühiselamu ette päevakohaselt ehitud kase. Siis siirduti, kummipaadid ja kalapüügivahendid õlal, rongkäigus mööda Leningradi maanteed ja Emajõe kallast ujulasse. Välikalapüügi võistluse lõpuks oli kaldale kantud räimi, mereahvenaid, stauriide, sprotte nii värskelt kui konserveeritult. Prooviti jõudu kõieveos ja kombineeritud teatejooksus. Kõieveos oli edu vahelduv, teatejooksus tõid aga füüsikud oma teatepulga (päevakohaselt oli see ehitud värske kalaga) üle finišijoone. Veel võisteldi kalapüügivahendite originaalsuses, toimusid demonstratsioonesinemised ujumises, veesuusatamises ning uppuja päästmises. Vabaõhuürituse lõpetuseks kõlas jälle saluut ning peolised suundusid ühiselamu sööklasse. Seal toimus õppejõudude ja üliõpilaste vaheline harjahoki, litriks seebitükk. Lõppseis 2:1 jäi üliõpilaste kasuks. Õhtu jätkus seltskondlike mängude ja videodiskoga.

Toreda ürituse organiseerimise eest tänu suur keemia II kursuselel

INDREK JENTSON.

● VÕIT 40 ● VÕIT 40 ● VÕIT 40 ● VÕIT 40 ● VÕIT 40 ● VÕIT 40 ●

Kohtumistest...

(Algus 2. lk.)

Üldse ilmnes hiljem huvitav seadusepära. Paljud nendest, kes vangi sattununa ei kiirustanud oma senistest vaadetest loobuma, said hiljem aktiivseteks demokraatliku Saksamaa ehitajateks. Need aga, kes kohe karjusid: «Hitler kaputt!», on nüüd sageli teisel Saksamaal paadunud revanšistide leeris.

Oli veel teisigi meeldejäävaid kohtumisi Eesti olusid tundvate sakslastega, keda hitlerlaste sõjakäigu läbikukkumine oli pannud kõige toimuva üle õige tõsiselt järele mõtlema. Mul tuli töötada Volhovi ja Leningradi rinde poliitvalitsuses ning viibida aladel Leedust kuni Viiburini. 8. armee poliittöötajana võtsin osa Põhja-Eesti ja Tallinna vabastamisest, olin Haapsalus ja Eesti saartel, kuid see on juba teine jutt.

Võiduüritused

Ülikooli ajaloo muuseum ja Teaduse ja Tehnika Filosoofia ning Ajaloo Nõukogude Rahvusliku Ühenduse Eesti Osakond tähistasid võidu 40. aastapäeva ühise teadusajaloo päevaga 5. mail ajaloo muuseumis. Konverentsil «Teadlased Suures Isamaasõjas» esines põhiettekandega prof. K. Siilivask. Rektor prof. Arnold Koop meenutas blokaadipäevi Leningradis, akad. N. Alumäe ja TA korrespondentliige O. Kirret käsitlesid Eesti teadlaste tegevust Suure Isamaasõja päevil Nõukogude tagalas.

Samal päeval avati muuseumis näitus «40 aastat võidust». Näitusel eksponeeritakse muu hulgas ka Suures Isamaasõjas osalenud TRÜ õppejõudude ja töötajate dokumente, fotosid ja esemeid rindepäevilt.

SIRJE KARIS

* * *

25. aprillil toimus aulas ühingu «Teadus» konverents, kus esinesid ettekandega mitmed endised rindemehed: prof. Arnold Jaanus kõneles oma rindemeheteest ning prof. Ivan Volkov sõja ja rahu aktuaalsetest probleemidest. Dots. Enn Hansberg käsitles NSV Liidu majandust Suures Isamaasõjas ning dots. Lembit Klik II Maailmasõja ja Suure Isamaasõja ajaloo kodanlikke võltsinguid. Konverentsil esines ka sõjaveteranide ansambel «Kaardiväelased».

* * *

Kolmapäeval, 8. mail kl. 20 toimub peahoone ees võidu 40. aastapäevale pühendatud kontsert. Esinevad TRÜ koorid, rahvakunstiansambel ja EPA puhkpilliorkester.

* * *

Võidu 40. aastapäevale pühendatud kevadmatka start antakse neljapäeval, 9. mail kl. 10 Annelinnast Ihaste tee algusest. Läheme ühes-koos Mäksale!

REKTORI KÄSKKIRI

(Algus 1. lk.)

Leopold Kivimägi, Leonid Uibo, Feliks Valge, Asta Leet, meistrid Alfred Narusing, Osvald Mägi, Kalju Noormets, Antonina Leidla, Arnold Tasa, mehaanik Movša Michelson, õppemeistrid Andrei Vassiltšenko, Juri Arkadjev, Zinovi Lanin, valvurid Eduard Vuks, Aksel Roos, Oskar Kivi, Olev Laasik, Olev Sobalson, Karl Merimaa, Jakov Prohhorov, keskküttekütjad Feodor Vassiljev, Ella Kliimak, majahoidjad Aleksei Kalinitsev, Erich Kõiv, Georgi Maksimov, liftimehaanik Pjotr Sevtšenko, laudsepp Jaan Sei, puusepp Nikolai Poljakov, ukseholdjad Nikolai Ivanov, Gavriil Karaste, remonditööline Karl Tiido, elektrik Kalju Kreos, rildeholdja Juhan Lillemets.

Rektor
prof. ARNOLD KOOP

Sõjast psühholoogi pilguga

MIHHAIL KOTIK

Möödunud Suurt Isamaasõda, nii nagu teisigi ajaloolisi sündmusi, tuleb vaadelda lähtudes ajast ja ruumist. Tõeliselt suurt hakkame õigetes mõõtmetes tajuma alles kaugusest. Aja jooksul unustame mõndagi, ilmuvad uued hinnangud. Seepärast tuleb osata näha sõda ka lähedalt, vahetu osavõtja pilguga, olles sõjaga silmast silma. Ühtmoodi oluline on tunnetada toimunu globaalsust ning seostada seda lokaalsega, alles siis saame möödunust täpse ja ilmeka pildi. Lev Tolstoi geniaalsus seisnes just selles, et ta suutis üheaegselt kujutada 1812. a. Isamaasõja sündmusi nii strateegilises plaanis kui kangelaste isiklike elamuste lõikes. Kui võtta inimene, kes on näinud sõda oma silmadega ja tema praegused meenutused sõjast, siis esineb selles olulisi erinevusi. Kõige täielikuma kujutluse toimunust saame nii ühe kui telse poole sünteesi tulemusena.

Tooksin selle kohta näite isiklikest kogemustest. Sõja ajal teenisin mehaanikuna hävituslennuväe polgus. 1943. a. suvel asus meie polk rinde lähitagalas Lebedjani asula juures. Mida ma seal nägin? Eelkõige oma tööd. Oli vaja lennukeid ette valmistada lendudeks ja see oli igapäevane raske töö. Hukkusid peamiselt lendurid, tehniline personal kannatas hoopis vähem. Inimesed olid otsekui harjunud ohvritega. Tähelepanuvääriv oli, et füüsilist ohtu tunnetasime hoopis vähemal määral kui sotsiaalset ohtu — jääda jänni oma otseste ülesannete täitmisel või näida seltsimeestele argpüksina. Oma kohuse täitmist, nõudku see mistahes jõupingutusi, ei peetud mingiks kangelaslikkuseks. Seda peeti enesestmõistetavaks. Sellest ajast on mulle meelde jäänud lennuvälja piirkonnas toimunud suured õhulahingud, millest võttis teinekord osa sadu lennukeid. Vaatamata sellele elasime oma igapäevast elu ja korraldasime pärast õhtusööki isegi tantsuõhtuid grammofonimuusika saatel.

Mõni aeg hiljem suunati meie polk lääne poole, Dmitrov-Lgovski asula juurde. Seal oli elu hoopis teist moodi. Eesliinini oli vaid 5—7 km ja vaenlane pommitas ning tulistas pidevalt meie välilennuvälja. Nüüd hukkus rohkem juba tehnilist personali. Meie polku oli jäänud vaid 6 lennukit. Minu hooldada antud lennuk oli kas õhus või ootas lennuväljal õhkutõusu. Tööd oli sedavõrd palju, et magamiseks ei jäänud peaaegu üldse aega. Mida ma sellises olukorras kuulsin ja nägin? Lõpmatut suurtükimürinat ja öösiti süngelt hõõguvat läänepoolset taevast.

Alles hiljem sain teada, et meie polk oli osalenud ajaloolises Kursk lahingus, teisel juhul koguni selle lahingu ühes keskpunktis. Nüüd seostan tolleaegset rindeelu tahtmatult Kurski kaarel toimunud niiglasliku heitlusega, näen seda strateegilises plaanis.

Või teine näide. Mul avanes võimalus sõjakooli kursandina võtta osa ajaloolisest võiduparaadist Moskvas Punasel väljakul 24. juunil 1945. a. Mäletan, et meid rivistati paraadiks peaaegu koidikul ja meil tuli seista kolm pikka tundi lausvihmas. Olime kõik uutes mundrites ja rakmetes. Vihma käes ligunesid meie rakmed sedavõrd läbi, et neist jäid mundritele värvilised viirud.

Tänu kasvule seisin esimeses reas ja nägin Punasel väljakul toimuvat õige lähedalt. On meeles, kui suursuguselt istus oma ratsul paraadi juhtinud marssal K. Rokossovski, millise pidulikkusega võttis paraadi vastu marssal G. Žukov. Pidulikust möödamarsist mäletan erilise selgusega, millise põlgusega heitsid meie sõjamehed Lenini mausoleumi jalamile alistatud saksa üksustelt trofeedeks saadud lipud. See oli sügavalt sümboolne, samal ajal aga meile täiesti ootamatu ja seepärast eriti sügavalt meelde jääv. Nüüd aastakümnete pärast tunnetan võiduparaadi kuidagi uut moodi, tunduvalt pidulikumana ja tähtsamana. Täieliku kujutluse sellest ajaloolisest sündmusest saan aga alles siis, kui ühendan selle, mida elasin läbi Punasel väljakul ja mida tean sellest paraadist praegu.

Tahaksin veel lisada, et sõjas avaldus erilise selgusega inimeste olemus. On levinud ütlus, et inimest võib hästi tundma õppida kolmel viisil: süüa temaga koos puud soola, anda talle võim või jälgida, kuidas ta käitub ekstremaalses olukorras. Aga sõda oligi selline ekstremaalne situatsioon, mis sundis heitma kõrvale kõik kunstliku ja tõi esile inimese tõelise olemuse.

Iga päev...

(Algus 3. lk.)

Laborites säilib Jaan Reineti vaimsus — vihata napsivendi, loodreid ja «kuidagi läbivedajaid». Viimastel pole kunagi olnud ega ole praegu kohta selles kollektiivis. Siin kehtivad väljakujunenud kirjutamata seadused ja tavad, mis eeldavad töötajate laia silmaringi, erksat diskuteerimisoskust ja teatavat võistluspinget (muidu ei pidavat saama leiutada).

Võttes kokku Jaan Reineti tehtut, kerkib tahtmatult küsimus: miks on ta jäänud dotsendiks? Ületab ju tema poolt tehtud rakendusuurimuste maht füüsikas tunduvalt selle, mis on vaja doktoriväitekirja kaitsmiseks. Ise arvab Jaan Reinet, et eks iga inimese möödupuuks on tema töö ja ka see, kuidas ta suudab oma teadmisi ja kogemusi edasi anda järglastele, mitte aga tiitel, mille taotlemine temaealisele mehele oleks väheke keigarlik (hakkas ta ju füüsikaga tegelema alles küpses keskeas).

See väsimatu töömees saab 8. mail 80-seks.

Geofüüsika ja üldfüüsika kateedrite, aeroelektri- ja keskkonnakaitse füüsika laborite töötajad õnnitlevad oma auväärset õpetajat ja soovivad, et ta oleks neile toeks ja elukogemuste jagajaks veel kaua. Jaan Reinet ise ei saa päevagi elada oma laboriteta, ilma tööta. Siin on tema kodu, raamatud, aparaadid, kallad, mida ta akna peal kasvatab; muidugi ka tema õpilased, kes ise on nüüd suuremad või väiksemad ülemused. Siin, Leningradi mnt. 4, laborite seinte vahel arenevad edasi tema ideed, tööd ja tegemised. Ja iga päev, ikka ühel ja samal ajal, sammub mõtlik rühikas taat piki Emajõe kallast oma tööpostile.

REET PRIIMAN

EÜE '85

OT — LOENGUD JA EKSAMID

toimuvad sel aastal koos — enne loeng ja sellele järgneb kohe eksam:
14., 16. ja 21. mail kl. 16 ph. aud. 232 (viimasel päeval vene keeles). Rühma funktsionääridele on üks OT-õppus eraldi 23. mail kl. 16 ph. aud. 232, OT-eksam toimub atesteerimise ajal.

EÜE sektor

KLUBIS

Kolmapäeval, 8. mail kl. 21 puhkeõhtu.

Laupäeval, 11. mail ja pühapäeval, 12. mail kl. 21 diskoprogramm.

UUES KOHVIKUS

Laupäeval, 11. mail diskoõhtu.

NB!

Järgmine leht ilmub reedel, 17. mail.

Toimetaja VARJE SOOTAK

«TRÜ» Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 1843. MB 04862. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kontrolleksemplar

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 16 (1413) | Reedel, 17. mail 1985 | Ilmub 22. novembrist 1948 | Hind 2 kop.

SÕNUM ● SÕNUM ● SÕNUM ● SÕNUM ● SÕNUM

Tunnustus ÜTÜ-le

NSV Liidu KKEH Ministeeriumi, ÜLKNÜ Keskkomitee sekretariaadi, Üleliidulise Teaduslik-Tehniliste Ühingute Nõukogu ja Üleliidulise Leiutajate ja Ratsionaliseerijate Ühingu Kesknõukogu presiidiumi 19. veebruari 1985. aasta määrusega on tehtud kokkuvõtted 1982.—1984. aasta üleliidulisest üliõpilaste teadustöö konkurss-ülevaatusest.

Tulemused on meile rõõmustavad — saime ülikoolide grupis **kolmanda** koha koos Kasahhi ja Novosibirski RÜ-ga. Esikoha võitis Moskva RÜ, teiseks tulid Kiievi, Rostovi ja Uraali RÜ-d.

Kõnesolev konkurss-ülevaatus oli kompleksne, haarates kõiki üliõpilasteaduse aspekte. Kokku võttis üleliidulisest voorust osa 781 kõrgkooli.

Pole kahtlust, et edu üleliidulisel konkursil on aastatepikkuse töö vili. Tugevad traditsioonid ühelt poolt ning uute tänapäevaste tegevusvormide otsimine teiselt poolt on TRÜ ÜTÜ üks tunnusjooni.

Olge tänatud, kõik üliõpilasteadurid ja nende juhendajad, kelle igapäevane tõsine töö laboratooriumis, arhiivis, kliinikus või kirjutuslaua taga on meile edu toonud! Jätkakem samas vaimus!

JAAN SOOTAK,
TRÜ ÜTÜ nõukogu esimees

Koostöö soomlastega jätkub

Vanimana omataoliste hulgas on Tartu üliõpilaste loodukaitsering juba 27 aastat uurinud ja levitanud looduskaitse põhimõtteid Eestis. Pikaajalise tegutsemise jooksul on kujunenud tihedad sidemed kõigi omataoliste üliõpilas- ja noorteorganisatsioonidega kogu Liidus.

26.—29. aprillini oli ENSV Looduskaitse Seltsil külas 42-liikmeline Soome Looduse Liidu noortedelegatsioon. Sellesse kuulusid looduskaitseliikumise eestvedajad: Helsingi jt. kõrgkoolide üliõpilased, noorte loodusajakirjade «Sieppo» ja «Nuorten Luonto» toimetuse esindajad, noored õpetajad, kooliõpilased, töölised ja noored loodusteadlased. Külalisi oli vastu võtmas ka meie ringi juhatus. Ühiselt käidi Tallinna botaanikaaias, loodusmuuseumis, Põhja-Eesti klindil ning ekskursioonil Kesk- ja Lääne-Eestis (rabaretk Tammsaare väikevoorelt Järva-Madisele, tutvumine Kurgja ökotaluga). Viimasel päeval leidis Looduskaitse Seltsis aset jutuajamine, kus vahetati kogemusi. Soome delegatsiooni juht Erwin Woitsch õnnitles looduskaitseringi teaduslikku juhendajat Jaan Eilartit seoses tema valimisega Soome Looduse Liidu teeneliseks liikmeks ning andis kätte vastava autasu. Kogemuste vahetamisest võtsid osa meie ringi esindajatena vilistlased Ülo Mander, Arvo Iital ja Mart Külvik ning liikmed Rein Ahas, Riina Vapper ja Jaan Riis.

REIN AHAS,
geogr. I k.

RKA kevad ja suvi

Maipühade aegu, mil enamik pühi pidas ja kevadet nautis, võttis RKA 3. mai varahommikul ette Riia-reisi. Seal toimus Balti liiduvabariikide tantsukollektiivide seminar enne Moskva festivali. Nimelt esineb ka 10 TRÜ paari tantsus «Hoidke loodust». Kujutatakse õie üht, nimelt rohelist värvust. Kaasa tehakse ka teiste liiduvabariikide etteastetes, kevade osas, samuti rahvaste sõpruse süidis.

Koos leedulaste ja lätlastega lihviti ühiselt sammu ja täpsustati liikumist. Paika pandi tantsujoonis. «Hoidke loodust» muusika on kirjutanud R. Pauls, koreograafiline teostus on I. Magonelt. Tartlaste senise ettevalmistusega võib igati rahule jääda, teeniti ära isegi lavastaja tänusõnad.

26. mail seisab ees vastutusrikas esinemine Tallinnas Helju Mikkeli vabariiklikul loominguõhtul. Juuni algul tuleb Tallinnas üles astuda rahvusvahelise kaaluga kontserdil.

Eksamid tuleb aga ette teha, et juuni keskpaigaks oleks kõik korras.

VAMBOLA PAAVO

Jälle oleme muusikas — eile, täna, homme, ülehomme. «Tartu kevadesse» jõudnud muusikapäevade esimese kontserdi oleme jõudnud juba ära kuulata. Muusikapäevi peetakse tänavu seitsmendat korda. Tuletagem meelde, et 1979. aasta RSP ajal olid esimesed. Enamik tollal esinenud nimedest on jäänud meie levimuusikasse püsima. Parimate sekka auhinnati «Ruja», Rein Rannap, Jaanus Nõgisto, «FIX», Urmas Alender, Silvi Vrait... Aastate jooksul on paljugi muutunud korraldamises, esinemises ja hindamises. Üks uus ettevõtmine on ka **laupäevane kontsert «MUUSIKA JA MUUSIKUD RAHU EEST». See algab kell 12 teadusraamatukogu ees ja on tasuta.** Kuid kleepmärkide müügist saadud raha läheb Moskva festivali fondi.

Selles lühiinfos tahaks veel ära märkida, et kogu muusikapäevade keskus asub «Sõpruses». Ülikoolist on organiseerimisse haaratud Neinar Seli, Ardo Kubjas, Verni Loodmaa, Jaan Habicht, Rein Murakas, KOR ja veel palju teisi. Kõrgetasemelise esinemise eest on auhinnad ka ENSV Üliõpilasnõukogult ja meie komsomolikomiteelt.

VARJE SOOTAK

IV

2.—16. aug. 1953 BUKAREST

«Ei! Meie põlvkond ei hakka enam teenima surma ja purustusi!» Niisugune oli festivali deviis, millest võttis osa 30 tuhat noort 111 riigist. Eelmiste festivalide korraldaminek ja ulatuslik uue ettevalmistamine pani imperialistlikud riigid tülikate probleemide ette. Palavikuliselt asuti välja töötama vastuabinõusid. Moodustati mitmesuguseid imperialismimeelseid noorsoo-organisatsioone. Ometi kujunes Bukaresti festival mitmes mõttes tõeliseks rahupeoks. Just festivali künnisel vaikisid kahurid Koreas. Jätkus protest koloniaalsõja vastu Vietnamis. Aasta pärast lõppes seegi.

Bukaresti külaliste hulgas oli jälle eestlasi. Tänane ENSV rahvakunstnik Helmi Puur õppis tollal Leningradi Riiklikus Koreograafiakoolis. Tema esines koos terve oma lennuga. Sportlastest esindasid Eesti NSV-d maadleja August Englas ning ujujad Endel Press ja Endel Edasi.

V

31. juuli—15. aug. 1955

VARSSAVI

Kogu maailma poliitiline kliima oli nihkumas paremuse poole. Festivaliks valmistumise ajale langesid niisugused tähtsad sündmused nagu ülemaailmne rahuassamblee Helsingis, nelja suurriigi valitsusjuhtide kohtumine Genfis jt. Avapäevaks vallutas grupp itaallasi ühe Alpide tippudest ja heiskas seal festivalilipu. Nõukogude alpinistid tõusid Elbrusele ja saatsid sealt Varssavisse tervitusradiogrammi. Keskseks kujunes taas rahuteema. Oli ju selle festivali deviiski «Rahu ja sõpruse eest!».

Nõukogude Liidu delegatsiooni kuulus taas mitu eestlast: korvpallurid Valentina Kullam ja Aino Värk ning ujuja Ulvi Voog. Üldse osales festivalil 31 tuhat noort 114 riigist.

VÕIT ● VÕIT ● VÕIT ● VÕIT ● VÕIT ● VÕIT

Sõjaveteranide pidupäevad

7. maist sai meie sõjaveteranidele kaunis päev. Kell 14 algas aulas pidulik koosolek kevadlillede, laulude ja muusikaga. EKP TRÜ komitee sekretäri dots. Advig Kirise avasõnade järel viisid Suure Isamaasõja veteranid Liidia Anikina ja Arnold Jannus ning üliõpilane Uno Golubev lilled sõjas langenute mälestustahvli ette. Samal ajal luges dots. Hillar Palamets ette TRÜ kollektiivi 57 sõjas hukkunud liikme nimed.

Linna parteikomitee ja täitevkomitee nimel tervitas veterane EKP Tartu Linnakomitee esimene sekretär Enn-Arno Sillari. Rektor prof. Arnold Koobile, dots. Ervin Kivimaale, prof. Endel Laasikule, vanemõpetaja Heino Lindrele, mehaanik Movša Michelsonile, puusepp Nikolai Poljakovile ja insener Boris Hudjajevile oli tal üle anda Suure Isamaasõja I järgu orden. Päevakohaseks kõneks sai sõna rektor. Ta meenutas pikki sõja-aastaid, rahva kangelaslikkust sõjas ja tagalas. See oli rahvasõda, partisanisõda, sõda, kus ühise võidu eest võitlesid üksteise kõrval paljud erinevad rahvused. Suure Isamaasõja võit kuulub kogu maailma eredaimate sündmuste hulka. Reaktsioonilised ringkonnad on aga II maailmasõjast vähe õppinud — võitlus rahu eest jätkub. Meie ülesanne on töötada ise hästi ja õpetada seda noortele, jätkata ühist rahuvõitlust. Rektor kinnnitas TRÜ sõjaveteranide nimel, et nad tulevad oma ülesannetega toime ning püüavad anda omalt poolt kõik edasise rahu eest.

Vanemõpetaja Kiira Allikmets luges ette ENSV KKEH Ministeeriumi tänukäskkirja. Iga sõjaveteran sai lilleõie ja TRÜ veterani märgi.

Üliõpilaste nimel õnnitles veterane Andres Lepikov õigusteaduskonna II kursuselt. Professor Ilo Sildmäe mõtiskles võidu tähenduse üle. Mille üle saavutati võit? Mille jaoks? Me tähistame seda kui võitu kogu inimkonna progressi nimel. Rahu on kestnud meie maal 40 aastat — see on võidu vili. Iga aastaga võidu vili kasvab. Tehkem kõik selleks, et võidu vilju — rahuaastaid oleks väga palju. Sõjalise kateedri õpetaja Jakov Samodumski meenutas meie kangelaslinnu ja sotsialismimaid, kus ta on viibinud ning tähele pannud, kuidas osatakse meeles pidada võitu ja langenuid. Praegused sõjaveteranid on neli aastakümmet töötanud, aidanud taastada ja edasi viia purustatut, kasvatanud uusi põlvkondi. Nad teevad seda niikaua, kuni jõuavad.

Sel päeval kuulsid veteranid palju häid sõnu. Neile laulsid aularõdult ka Tartu Akadeemiline Meeskoor ja Galina Berezenkova. Pärast koosolekut seisti veel peahoone ees ning tehti ühine pilt.

Võidupäeva tähistati veel linnaaktusega «Vanemuises», rongkäigu ja miitinguga Raadil ning teiste üritustega.

EKP TRÜ komitees

● 13. mai istungil võeti NLKP liikmekandidaadiks **Väino Paas** geograafia IV kursuselt.

● **Kasvatustöö parteilisest suunamisest Leningradi mnt. 27 ühiselamus kõnelesid bioloogia-geograafiateaduskonna parteibüroo sekretär dots. Ain Heinaru, majandusteaduskonna parteibüroo liige vanemõpetaja Janno Reiljan ning parteikomitee liige dots. Mart Sõrg.** Kasvatustöö ühiselamus peaks olema suunatud kodutunde ning ka poliitiliste ja kõlbeliste veendumuste ning tööharjumuste kujundamisele. Mõlema teaduskonna parteibüroodes on ühiselamuküsimus pidevalt päevakorral: arutatakse, püütakse lahendada kitsaskohti, käiakse reididel. Üliõpilasaktiiv tegutseb. Praeguse agara majanõukogu eesotsas on majandustudengid Peeter Vihmaru ja Priit Teder. Bioloogid-geograafid suutsid oma majas tabada neljal korral võõra varga, kes anti miilitsa kätte. Üldist korda ühiselamus hinnati rahuldavaks.

(Järg 2. lk.)

Tere TPI-le

saame öelda kolmapäeval, 22. mail meie aulas. TPI 50. aastapäeva üritused jätkuvad samal õhtul kl. 18 kontserdiga Raekoja platsil ja kl. 19.30 «Vanemuises».

NB!

Festivaliteemaline fotovõistlus pidi lõppema kolmapäeval. Pikendame seda kuu viimase päevani, sest ka festivaliüritused kestavad.

Võistlusfotode stend asub toimetuses.

«Väljasõidu teeb pererühm» (EÜE-84 Türi).

TOOMAS VOLMER,
žurn. IV k.

Tuletagu see pilt malevasse pürgijaile meelde, et viimane aeg on ära tuua perfo!

TRÜ nõukogus

● **26. aprilli koosolekul hääletati professori kutse taotlemise poolt õigusteaduse doktorile Heino Siigurile ning dotsendi kutse taotlemise poolt füüsika-matemaatikakandidaat Mare Koidule, meditsiinikandidaat Anne Ormissonile ja pedagoogikakandidaat Tiiu Tammperele.**

● **Teadusprorektor prof. Ants Kallikorm tutvustas oma ettekandes teaduslik-tehnilise progressi kiirendamise abinõusid ülikoolis.**

● **Meditsiiniõdede ettevalmistamisest kõneles vanemõpetaja Ants Alt.** Praegu õpib meditsiiniõdede kursusel 463 ajaloo-, filoloogia-, kehakultuuri- ja õigusteaduskonna üliõpilast. Õppetööd korraldavad anatoomia, farmakoloogia, sisehaiguste propedeutika, hospitaalsisehaiguste, teaduskonnakirurgia ja nakkushaiguste kateedrid. Seda töölõiku arutati TRÜ nõukogus 1982. aasta lõpul. Vastuvõetud otsus on põhiliselt täidetud. Probleemiks on jäänud kirurgia ja sisehaiguste õppekabinettide ruumide leidmine. Soovida jätab ka õppedistsipliin. Neis aineis omandatakse vajalikke teadmisi kogu eluks (haiguste profülaktika, ravimite kasutamine, esmaabi jpm.) ning seepärast ei tohiks loenguilt ja praktikumidelt puududa.

Uues otsuses kohustatakse meditsiiniõdede kursuse õppenõukogu ja kateedrijuhatajaid parandama praktiliste ainete õppe-metoodilist tööd. Hospitaalsisehaiguste kateedri ja teaduskonnakirurgia kateedri juhatajail tuleb sisustada vastavad õppekabinetid. Kursuse juhatajal A. Altil on vaja veelgi tihendada koostööd dekanaatidega, teaduskondades on tarvis analüüsida pidevalt õppedistsipliini.

● **Kaadriosakonna juhataja Asta Liivak analüüsis tänavuste lõpetajate töölesuunamist.** Suunati 957 lõpetajat (täitmata jäi 118 nõudmist). Plaani mittetäitmise põhjuseks on enamasti korteri puudumine, ka perekondlikud põhjused. Nii näiteks oli 957 lõpetajast korterivõimalus ainult 407-l (sealhulgas jäi korterita 101 Haridusministeeriumi käsutusse suunatut). Samal ajal said mitmed asutused lõpetajaid rohkemgi, kui esialgu sooviti. Osa kohti ei vastanud eriala nõuetele (näiteks sooviti keemiaõpetajat koolidesse, kus selle õppeaine andjat polnudki vaja, või 8-klassilisse kooli, kus koormus vaid 4 tundi nädalas). Ülikool ei saa suunata keemikut bioloogia-keemia õpetajaks. Seni ei ole ennast õigustanud ka suunamine kaks aastat enne lõpetamist.

Rektor prof. Arnold Koop nentis, et noorspetsialistidele antud õigusi ei peeta igal pool ühtviisi silmas. See takistab oluliselt lõpetajate töölesuunamise plaani täitmist. Ülikoolis on aga tarvis varakult välja selgitada lõpetajate soovid ja kohavõimalused.

EKP TRÜ komitees

(Algus 1. lk.)

Suuremaid korrarikkumisi pole esinenud. Küll aga peaks veelgi parandama valves käimist, näitagitatsiooni jm. Samuti on majas pooleli sanitaarremont. Parteikomitee sekretär dots. Advig Kiris ütles kokkuvõtet tehes, et üks põhilisi ülesandeid on üliõpilaste peremehetunde kasvatamine. Remondivõimalused on ülikoolis küllaltki piiratud ning tuleb osata hoida olemasolevat. Nõudlikumalt tuleb suhtuda korrarikkujatesse. Praegune ühiselamusse sissepääs ei võimalda korralikult kontrollida lubasid. Seepärast on oodatud kõik ettepanekud uue sissepääsu ehitamiseks. Leningradi mnt. 27 on olnud tükk aega paremate ühiselamute kirjas. Viimasel ajal on paremuse poole nihkumas ka naaberühiselamu ja ajaloolaste oma.

● **Komsomolikomitee asesekretär Jaan Vihrov informeeris EÜE komplekteerimise käiku.** Tänavu peab TRÜ andma ehitusmalevasse 730 üliõpilast, praegu on olemas 528. Komplekteerimine algas läinud aasta oktoobris, peetud on mitmesuguseid õppusi, Käärikul oli seminarlaager. TRÜ kureerida on Lõuna-Eesti, Sakala ja Tartu regioonid. Eestis töötab 22 TRÜ rühma, mujal Liidus 5 — Moskvas, Jakuutias, Gagarinis, Tjumenis ja Karjalas.

Samal istungil kinnitati rühmakomandörid ja -komissarid.

● **EKP TRÜ komitee otsuse «Õppe-metoodilise töö parteilisest suunamisest žurnalistikaosakonnas» täitmisest andis aru dots. Peeter Vihalemm.** Selles osas on tehtud ulatuslikku tööd ning otsus loeti täidetuks.

Komsomolikomitees

● **ELKNÜ TRÜ komitee koosolekul 7. mail soovitati NLKP liikmekandidaadiks Aaro Toomela (arstit. V), Aleksei Batajev (maj. V) ja Margus Lääne (ajal. II) ning NLKP liikmeks Pille Pilt (stom. III).**

● Arutati kolme **personaalküsimust**, mille sisuks oli ÜLKNÜ põhikirja rikkumine — komsomolimaksu mittemaksmine. Karistuseks heideti organisatsiooni ridadest välja TRÜ teenistujad Maano Tihane (ÜMPI vanemlaborant), Urmas Lepp (autojuht) ja Mati Ilison (õppeeksperimentaaltöökoja meister).

● **Õigusteaduskonna I kursuse** komsomoliorganisatsiooni tegevusest ELKNÜ TRÜ organisatsiooni 28. konverentsi otsuse täitmisel andis infot kursuse sekretär Tõnu Rüütel.

● Asesekretär Jaan Vihrov rääkis **EÜE '85** komplekteerimisest. EÜE sektor jätkab tööd komitee 12. märtsi otsuse täitmisel.

● **Seflussektori** tööst Tartu koolidega andis aru sektori juhataja Andres Lepikov (õig. II). Otsustati välja töötada sektori kindlapiiriline tööjuhend. Senine töö hinnati rahuldavaks.

● Möödunud **RSP '85** kohta tegi kokkuvõtte organiseerimiskomitee esimees Ardo Kubjas. Tegevus tunnistati rahuldavaks.

Liikluskomisjonis

Et ülikoolis üldse niisugune komisjon tegutseb, teavad vist vähesed. Aga nii see on. Komisjoni kuuluvad patendiosakonna juhataja Ernest Teetsov, auto-motokabineti juhataja Ants Pilt, dots. Peeter Kreitzberg pedagoogika kateedrist, automajandi juhataja Jüri Puidak, vaneminsener Raivo Raid geneetika ja tsütoloogia kateedrist, kes on ka a/ü. komitee olmekomisjonis, üliõpilaste aü. komitee esimees Ants Kull, komsomolikomitee sõjalis-patriootliku töö sektori juhataja Georgi Bujanovski ja ÜTÜ nõukogu sekretär Ülle Kass.

Milleks on siis ülikoolis tarvis liikluskomisjoni? Eks ikka seoses autoomanike arvu suurenemise ning liiklusdistsipliini parandamise pärast. Kuid kõrgkoolis saavad autojuhtimist õppida ka üliõpilased, tulevased õpetajad peavad omandama liiklusalused. Kõige selle ja veel palju muu koordineerimiseks lähebki tarvis üht keskust.

TRÜ auto-motokabinet on juba aastaid üliõpilasi ette valmistanud A- ja B-kategooria juhtideks (tänavuse plaani arvud 15 ja 150), on sisustatud õppekabinet. Selle baasil toimub ka kursusejuhendajate liiklusalane ettevalmistamine. Pedagoogiliste erialade üliõpilased kuulavad vastavaid loenguid. Eelmisel sügisel instrueeriti ka kõiki esmakursuslasi, kes sügisel maale või linna tööle läksid.

Selle aasta tööplaanis on mõndagi uut: panna liiklusalane näitmaterjal igasse ühiselamusse, korraldada teaduskondadevahelised autovigursõidu võistlused, pidada kõigile üliõpilastele ja töötajatele 4-tunnine loengutsükkel jm. Loomulikult tehakse koos rahvamalevlastega reide üliõpilaste liikluskultuuri jälgimiseks õppehoonete ja ühiselamute juurde. ÜET kaudu valmistatakse ette ühiskondlikke liiklusinspektoreid.

Peale eespoolmainitu tuleb komisjonil aga tegelda ka liiklusdistsipliini rikkujatega. Nii satuvad praegu ajalehte kiiruse ületanud üliõpilaste nimed: Jüri Trumpsel, Vladimir Järi, Rainer Kozlov, Kaljo Eit, Venno Luts, Sven Rebane ja Jaan Tahemaa. Spordibaasi töötaja Raul Eendra sai sajarublase trahvi. Tööplaani on võetud ka liiklusmaterjalide avaldamine ülikooli ajalehes. Nii, et kes ei taha oma nime siin näha, see...Kuid kevad on käes, teedel sõidukeid palju, olgem siis tähelepanelikud nii kõndijana kui sõitjana.

KAJA HARGLA

Endel Ploom 50

13. mail tähistas tsiviilõiguse ja -protsessi kateedri dotsent Endel Ploom oma esimest juubelit. Eelnenud aega mahub lapsepõlv Rõuge kandis, 16 aastat koolis käimist, kaks aastat töötamist prokuratuuriorganeis — sellest peaaegu aasta Rapla rajooni prokurörina, kolm aastat aspirantuuris Leningradi ülikoolis ja 1. veebruarist 1965 töö tsiviilõiguse ja -protsessi kateedris.

Õigusteaduse kandidaadi kraad kinnitati 31. juulil 1965, samal päeval, mil ta abiellus H. Hallikuga. Sellest abielust on sündinud kaks poega — Peeter ja Jüri.

20 aasta jooksul on juubilar lugenud Nõukogude tsiviilõiguse üldja eriosa ning mitut erikursust. Teaduslikke publikatsioone loendub üle 40. Märkigem osavõttu käasautorina «Nõukogude tsiviilõiguse» üldosa õpiku ja «Eesti NSV tsiviilkoodeksi» kommentaaride kirjutamisest. Kuid peamine huvi alates kandidaadiväitekirjast on olnud teenindusprobleemide teaduslik läbitöötamine ja parima õigusliku reguleerimise otsimine.

Aktiivne osavõtt ühiskonnatööst on omane juubilarile alates keskkooli lõpuklassidest. Märkigem meeskoorides laulmist — praegu «Gaudeamuse» aseesimees; sotsialistliku seaduslikkuse komisjoni esimees Tartu linna RSN kolmes koosseisus; kasvatusprodekaan alates 1974. aastast; õigusteaduskonna parteibüroo sekretär kaks korda ja parteibüroo liige; kursusejuhendaja; tunnustatud lektor. Kuid meelistegevuseks peale õppe- ja teadustöö on olnud ja jääb laul.

Jääb formuleerida õnnitlus: jätkugu juubilaril tarmukust, jõudu ja tahet õppe-, teadus- ja ühiskonnatöö kõrval vormistada kogutud teaduslik pagas üheks tõsiseks teaduse raamatuks.

Grupi kolleegide nimel
ENDEL LAASIK

90 aastat Johannes Silveti sünnist

12. mail möödus 90 aastat Johannes Silveti (12. V 1895— 17. II 1979) sünnist, kes aastail 1931—1940 oli meie ülikoolis inglise keele lektoriks ja 1956—1960 inglise filoloogia õppejõuks. 1945—1950 oli dots. Johannes Silvet TRÜ Lääne-Euroopa keelte kateedri juhataja. Pärast pensionile siirdumist 1960. aastal säilitas ta sidemed ülikooliga, olles 1975. aastani inglise filoloogia kateedri juures õppeülesandetäitja.

Kogu vabariigi üldsus tunneb Johannes Silvetit kui inglise-eesti ja eesti-inglise sõnaraamatute autorit ning võõrsõnade leksikoni kaasautorit. Dots. Johannes Silveti endised üliõpilased ja kolleegid mäletavad teda kui väga köitvat, sügava eruditsiooniga lektorit ja suurepärast ning abivalmis inimest.

12. mail austas inglise filoloogia kateeder dots. Johannes Silveti mälestust, viies lilli tema hauale Elva kalmistul. Põgusa ülevaate tema mitmepalgelisest filoloogia-alasest tegevusest annavad teadusraamatukogus ja võõrfiloloogia osakonnas avatud mälestusnäitused.

LAINE HONE

Filosoofiakonkurss

24. aprillil olid ühiskonnateaduste õppekabinetis koos filosoofiakonkursi II vooru 8 parimat. Pidanuks olema rohkemgi (13), kuid mõned pretendendid ei püüdnud esikohta rünnata.

Ära kuulanud osavõtjate kaks suulist ettekannet ja liitnud kokku II ning III vooru punktid, pani žürii paika järjestuse: **I — Malle Aleksius (žurn. III), II — Marek Strandberg (keem. II), III — Aleksander Spivak (arstit. V), IV — Erkki Truve (biol. II), V—VIII kohta jäid üsna tasavägiselt jagama Anne Uusjärv (geogr. II), Anu Kose (maj. III), Leelo Hiie (õigus. III) ja Marge Kastan (maj. III).**

Eriti tuleb esile tõsta Malle Aleksiust, kellele kuulus nii žürii kui võistlejate endi üksmeelne poolehoid. Lõppkokkuvõtte tegemisel loeti võistlejate koondarvamus võrdseks žürii ühe liikme arvamusega. M. Aleksius esines ühtviisi tublilt nii II (s. o. kirjalikus) kui ka III (s. o. suulises) voorus. Oma igati argumenteeritud sõnavõttudega kindlustas ta enesele ülekaaluka esikoha.

Igati meeldivalt ja sisukalt esinesid ka kõik teised lõppvoorust osavõtjad. Probleemide diapasoon oli võrdlemisi lai. Käsitlemist leidsid näiteks teemad «Kosmoseidee vahetamine universumiideega kui isiksuse tekkimise põhieeldus» ja «Üliõpilase isiksuse omapära» (M. Aleksius); «Inimene ja tehnokraatlik keskkond», «Isiklike ja ühiskondlike huvide suhe» (M. Strandberg); «Isiksuse (lapse) sotsialiseerimine» (A. Spivak); «Teadvuse esinemise võimalusest kõrgematel primaatidel» (E. Truve); «Isiksuse mõiste» ja «Kas inimesel on vaid viis meelt?» (A. Kose); «Kasvatussuhted perekonnas» (L. Hiie); «Teadlase isiksus» (A. Uusjärv) jm.

Osavõtjad orienteerusid hästi marksismi põhiseisukohtades. Vajakajäämisi oli filosoofia ajaloo tundmises, rahuldavalt ei tuntud ka kõrgkooli ülesandeid haridusreformis.

Kõiki eespool märgitud võitjaid ootab ees aukiri, meened ja rahaline preemia ning esikoha võitjat võimalus saada tuusik ühe sotsialismimaa külastamiseks.

Osavõtt tänavuse konkursi teisest (kirjalikust) voorust oli loodetust vähem aktiivne, seda eelkõige kolmandate kursuste loiduse tõttu. Halvasti olid esindatud filoloogid, üldse puudusid ajaloolased, füüsikud ja matemaatikud. Tunnustavat märkimist väärib II kursuse üliõpilaste suhteliselt arvukas osavõtt, nende edukas esinemine. Väga meeldiv on märkida, et konkursi teises voorus, võrdselt staažikamate üliõpilastega, esines edukalt ka I kursuse keemik Virge Rooslepp, kes kahjuks ei söandanud jõudu proovida III voorus. Konkursi organiseerijad on arvamusel, et selle ürituse traditsioonilised vormid on oma võimalused ammendanud ja vajavad reformimist. Seetõttu ootab filosoofia kateeder ka endiste osavõtjate-laureaatide ettepanekuid ning tulevaste osavõtjate soove-arvamusi, selleks et osavõtt oleks arvukam ja lõppkokkuvõte tulemuslikum.

ÕIE KIVIMAA
JÜRI TAMMARU

Pedagoogika-olümpiaad

Koolireform eeldab mitmeid muudatusi õpetajate ettevalmistamisel. Põhjalikumaks peavad kujunema teadmised psühholoogias, pedagoogikas, kindlamaks oskused tööks õpetajana. Kõrgharidusega õpetajaid valmistavad meie vabariigis ette TPedI, TRÜ ja TRK. Kõigis neis õppeasutustes toimusid märtsis olümpiaadid, kus selgitati välja parimad pedagoogika tundjad. Aprilli lõpul oli vabariiklik voor. Kolme tunni jooksul vastasid olümpiaadist osavõtjad kuuele küsimusele. Tulevased õpetajad tundsid hästi koolireformi ja neid muudatusi, mida reform eeldab õpetaja töös, samuti muudatusi nii kõlbelises kui ka esteetilises kasvatuses.

Võitjaks osutus TRÜ TPedI ja TRK ees. **I oli Marika Pahk (TRÜ def. III), II Reet Sauer (def. II) ja III Kadri Kriipsalu (def. III). IV—VI kohta jagasid TPedI üliõpilased. Võitjate esimesse kümnesse kuulusid veel TRÜ bioloogia IV kursuselt Urmas Kokassaar ja Tea Kristov defektoloogia II kursuselt.**

Dots. HELGA KURM

Tänu

Rektor õnnitles ja avaldas tänu kauaaegse hea töö eest seoses 65. sünnipäevaga õppetehnikaosakonna meistrile **Kive-Josep Michelsonile.**

Märtsis toimunud üliõpilasteatrite päevade hea organiseerimise eest avaldati kiitust klubi osakonnajuhatajale **Rein Õunapile.**

Tibusid loeti kevadel

Sellekevadine arstiteaduskonna ÜTÜ konverents toimus 7.—8. mail. Tavatu hilisuse tingis teeside trükist ilmumise viibimine. Mõnevõrra ebasobivateks need maikuu alguse päevad osutusidki — mõne osakonna lõpukursuse üliõpilastele hingavad riigieksamid vastu, paljud tudengid aga koondasid ilmselt oma tähelepanu riiklike tähtpäevade tähistamisele. Nii jäi kuulajate arv konverentsil napiks — aga eks neid ole varemaltki vähe olnud.

Avaplenaaristungil istuti 7. mai hommikul Maarjamõisas A. Linkbergi nimelises auditooriumis. Teemaks oli valitud (kui püüda lühidalt öelda) vastsündinute meditsiin ning neli esitatud ettekannet esindasid sünnitusabi (ja günekoloogia) ja pediaatria sektsioone. Teaduslikku diskussiooni ei arenenud, nelja esineja kohta tuli saalipoolelt üks küsimus. Niisiis tuleb uskuda, et kõik kõneldu oli arusaadav (või ei saanud keegi midagi aru).

Järgmisel päeval tehtud kokkuvõtted ja sõpradelt-tuttavatelt kuuldud muljed aga näitasid, et 14 sektsiooni töökoosolekutel oli arutelu ja mõtetevahetust küllaga. Seega ei jooksnud kahesaja üheksaks sõnavõtuks valmistunute vaev, mis resulteerus paarikümne võrra väiksemaks arvuks ettekanneteks, liiva ega läinud vett vedama.

Teeside arv oli umbes poole väiksem. Küllap tingis teesitegemise loiduse -ajutine traditsiooni katkemine — kahel viimasel aastal neid ei ilmunud.

Mis siis veel möödunud kevadega võrreldes teisiti tehti?

Kogu töö planeeriti ühele päevale, mis tähendas füsioloogiasektsioonile 23 ettekande järjestikust ärakuulamist. Niisugune maht on koormav. Pealegi, veel viies sektsioonis polnud esinejate arv palju väiksem. Tahaks konverentsi teaduslikule osale teist päeva tagasi.

8. mail tehti kokkuvõtteid ning jagati aukirju ja lilli. Parimatele medaleid ka. Need olid nüüd uhiuued, sest mullu anti eelmise partii põhi — 7 viimast — suuremaid sektsioone esindavatele õnnelikele kätte.

Arstiteaduskonna dekaan prof. Ain-Elmar Kaasik lausus lõpukõnes üliõpilasteadurite ja teaduskonna ÜTÜ nõukogu kohta palju häid sõnu.

Lõppsõna asemel. Ülikoolis õppides ei saa läbi ainuüksi eesti keelega. Keelteoskus on alati tervitatav, kuid emakeelt ei tohi selle kõrval hooletusse jätta. Siin pole koht rääkida professionaalsest igapäevaargoost, kuid konverentsiprogrammist küll. Kuidagi liiga ähvardavalt kõlab teema «Näo- ja lõualuude vigastused Tartu Kliinilises Haiglas». On's ikka haigla nii ohtlik paik? Ka ei maksaks rääkida «kaasasündinud südame väärarengutest». Kindlasti ei istu auditooriumis kedagi ilma «kaasasündinud» südameta. Muuseas, südametul inimesel ei maksakski teadusega tegelda.

Allakirjutanu (halvasti loetava käekirja) süü läbi jäi lehes õigeaegselt teadustamata üks tähtsündmus. **26. aprillil toimus Tartu Vabariikliku Psühhoneuroloogiahaigla auditooriumis ÜTÜ psühhiaatria ringi 35. aastapäevale pühendatud teaduskonverents.** Täismeheikka jõudnud ringi käisid õnnitlemas vabariigi mitmete psühhiaatriakollektiivide esindajad. Lühikese piduliku osa järel tõusis valitsema töö kõrgrõhkkond. Mitme eriala klinitsistid võtsid sõna etteantud teemal «Anorexia nervosa».

JAANUS HARRO

Kas te räägite prantsuse keelt?

Pänderdis * (kerge resignatsiooniga): «Mulle jäi algul sihuke mulje, et prantslased elavad kõik ühes toas. Ja räägivad omavahel muudkui prantsuse keeles.»

Niisugune oli üks arvamus. Mine tea, missuguseid sealt Päntri pealt veel oleks kokku korjanud. Targu võtsime nõuks pöörduda mõne teadjama isiku poole. Selleks kompetentseks inimeseks osutus prantsuse filoloogia II kursuse juhendaja, prantsuse keele õppejõud **TIIU VILIMAA.**

KUST ON PÄRIT PRAEGUSED «PRANTSLASED», tema õpilased?

Ilmselt eriklassist, arvaks lihtinimene oma lihtsameelsuses. Kus sa hing seda prantsuse keelt mujal nii põhjalikult õpid? Oskamatuid vastu ei võeta.

Tiiu Vilimaa osutus teisel teadmisel olema.

«Eriklassist tuleb vähe ning enamikus on just nemad kõige nõrgemad. Mitmed on varases nooruses sinna prestiižijanus vanemate poolt sokutatud, lastel endal kas huvi puudub või kui huvi terake ongi, siis jõuab see enamasti üheteistkümne aasta jooksul kaduda.

Lisaks kalduvat mõned eriklassi õpetajad arvama, et keelt on kooliski võimalik täiesti selgeks õppida. Mis sinna ülikooli ikka minna kui keel vesiselge ja enam miskit juurde ei tule.

Nii siis ongi, et TULEVAD ENAMASTI NEED, KES KUSAGIL KEELTEKOOLIS MAIGU SUHU SAANUD. Inimesed, kes on ise asjast huvitatud. Tegelikult lausa fanaatikud, sest seda veel kujutad ette, et Tallinnas keeltekoolis heal tasemel prantsuse keelt õpetatakse, aga näiteks Haapsalus? Mustvees? Ometi on tulijaid sealtki.

VAHEPEAL OLI OSAKOND AASTAID SULETUD. Taasavati alles 1978. Palju aitas kaasa Kirjanike Liit, Paul Kuusbergi kiri ülikoolile. Arutati ja otsustati, et selle eriala inimesi on meil vabariigis tõepoolest vaja. Avati uuesti, nii et üliõpilasi võetakse vastu kord üle aasta, kord üle kahe — et kursuste arv (2 kursust, kummalgi kümmekond tudengit) osakonnas ei muutuks.

Avati uuesti, aga ikkagi saksa keele kateedri tiiva all. Või mis tiiva all, kui «prantslastel» endil seal viienda ratta tunne peale tuleb. Kas on jalus või unustatakse hoopis ära. Eks nende allüürnikega kipu nii olema.

Avati uuesti, aga ega sellega veel kõik mured lahendada saadud.

Need, KES ÕPPIMA TULEVAD, TEAVAD, ET NEID JUST PIIMAMÄED JA PUDRUJÕED EI OOTA (ega ka vastupidi). Suunamise saab mõni, ülejäänud lähevad kes kuhu. Enamik lõpetanuist töötab raamatukogus (kus neil viie aasta ülikooli prantsuse keelega muidugi hästi palju teha on!). Samas aga oleks kindlasti vaja prantsuse ilukirjanduse vahendajaid. See suur kultuur on meile saksa-inglise keele traditsiooni tõttu kaunis võõraks jäänud (enamikule seostub vist musketäridega).

Tõlkimine ei toida kedagi, õpetajaid pole kuhugi panna — palju neid koole, kus prantsuse keelt õpetatakse? — nii et kes kuhu. Aga ikka tullakse. Ja mitte lorud, kel paljas diplomiihaldus ja kes kuhugi mujale minna ei mõista.

Tõestada võib vähemalt kahe asjaga. Esimeseks on mööda nud sessi tulemused, 100%-line õppeedukus («Mis neil viga, neid ju nii vähe,» olla keegi tähendanud. Aga protsentidel on teaduspärast selline omadus, et kui vähestest üks alt ära vajub, mõjub see tunduvalt rängemini.)

Teiseks tõestuseks on hämmastav ja visa tahtmine veelgi keeli õppida. Eesti, keskkoolist lisaks vene, inglise, keeltekoolist prantsuse, ülikoolist veel ka hispaania või itaalia, keeltekursustelt rootsi...

Jaanus Õunpuu «Edasist», kes oma kolleegide väitel vähemalt paarikümmend keelt mõistvat, on kah «eksprantslane».

KEELT EI SAA KORRALIKULT OSATA ILMA KEELEPRAKTIKATA, eriti seda keelt, mida võib-olla õnnestub isegi kusagil edaspidi õpetama hakata. Praktiseeritakse vabariigis viibivate prantslaste «peal», nii on tudengid nendega regatil ringi hulkunud, leheproteiini liini monteerinud ja nõnda edasi. Kindlad keelepraktikabaasid osakonnal puuduvad.

Õppejõudude keeleoskuse üle nuriseda ei saa. Nii Tiiu Tammpere kui Tiiu Vilimaa on Prantsusmaalgi täiendamas käinud. Ja kui Tiiu Vilimaa on meie ülikooli kasvandik, siis Tiiu Tammpere jätkas pärast II kursust Moskvas, kus kraadigi kaitses.

KÕIK SIIN ILMAS PIDADA SPIRAALI MÖÖDA ARENEMA, nii et loo algusse tagasi, ainult et uuel tasemel.

Kust siis võib tulla arvamine, et «prantslased» kõik ühes toas elavad?

Küllap sellest, et kursus omavahel hästi läbi saab. Viienda ja teise kursuse vahel küll esialgu erilisi kontakte pole olnud, aga seda viga on kavas parandada (parem hilja kui mitte kunagi). Ilmselt ei ole «prantslased» ikkagi midagi imelikku ja arusaamatut, nagu sissejuhatusest arvata võis, vaid hoopis täiesti konkreetne ja eksisteeriv inimgrupp, kes hoolimata oma väiksusest ei taha, et suured talle peale astuvad.

MAAJA PAUSKA,
ANNELI SIHVART,
žurn. II k.

* **Ebareeglipärane tuletis sõnast** *Pänter*, *pänderdis* **tähistab Päntri elanikku.**

Võõrfiloloogide edu

Aprillis korraldasid ülikooli inglise ja saksa filoloogia kateedrid üleliidulise olümpiaadi «Üliõpilane ja teaduslik-tehniline progress» vabariiklikud voorud inglise ja saksa keelest eriainena.

Nii inglastel kui sakslastel koosnes võistlus kolmest järgust. Kõigepealt tuli osavõtjail täita kirjalik leksikaal-grammatiline test, seejärel kommenteerida vastavalt inglise või saksakeelset ühiskondlik-poliitilist teksti ning lõpuks võõrkeeles vestelda teadusliku töö ja pedagoogilise praktika teemadel (inglise fil.) ning Bidstrupi pildiseeria alusel (saksa fil.).

Inglise filoloogidest võitis esikoha Piret Tergem TRÜ-st (IV k.) 28,8 punktiga 30-st võimalikust. Vaid 0,1 punkti vähem sai tema kursusekaaslane **Tiina Tarik.** Järgnesid **K. Linnap** (TPedI) 25,8 ja **E. Mäe** (TRÜ III k.) 23,7 punktiga. **Võistkondadest oli esimene TRÜ 104,1 punktiga.** TPedI sai 82,6 punkti.

Saksa filoloogidest tuli esimeseks Margot Heinsalu TRÜ-st (III k.) 129,0 punktiga 150-st võimalikust. Järgnesid **Marika Milius** 120,6 ja **Pilvi Süld** 120,0 punktiga (mõlemad TRÜ IV k.). Neljandaks jäi Toomas Toomre TPedI-st 119,4 punktiga. **Võistkondlik esikoht tuli taas TRÜ-sse (478,8 punkti)**, teiseks jäi TPedI (424,0 punkti).

Võistlus oli pikk ja pingeline, kuid huvitav nii osavõtjaile kui žüriidele. Žüriid, kuhu kuulusid õppejõud nii TPedI-st kui TRÜ-st, olid oma otsustes üksmeelsed.

KRISTA SOOMERE
ERIKA KÄRNER

Konverentsil Gruusias

25.—28. aprillini toimus Tbilisi RÜ õigusteaduskonnas võidu 40. aastapäevale pühendatud üleliiduline ÜTÜ konverents. Esindatud olid peaaegu kõik meie maa juriidilise hariduse keskused.

Tartu ja Gruusia juriste seovad ammused sidemed. Möödunud sajandi lõpust kuni 1918. aastani sai Tartus juriidilise hariduse üle 50 grusiini, kes andsid oma panuse Nõukogude Gruusia justiitssüsteemi loomisse. Tartus õppis ka üks esimesi Tbilisi ülikooli õigusteaduskonna professoreid Irodion Surguladze. Tihedad sidemed on olnud meie riigi ja õiguse teooria ja ajaloo kateedril kauaaegse vennaskateedri juhataja Irakli Surguladzega ja praeguse juhataja prof. G. Intskirveliga. Konktaktid on ka teiste kateedrite vahel.

Konverentsil esindasid meie ülikooli TRÜ ÜTÜ nõukogu esimees dots. Jaan Sootak, IV kursuse üliõpilane Sven Papp ja allakirjutanu. Sven Papilt oli ka ettekanne «Advokaat tsiviilprotsessis» (juh. v.-õp. Lembit Lill).

PEETER JÄRVELAID

Suletud avatus?

MÄRT LUIGE «Tulesammal» Tln. 1984. 40. lk.

Esmakordselt kogu lugedes jäi mulje, et kõik, millele Märt Luige pilku heita lubab, on tegelikust tuumast üpris kauge ala. Seda näis kinnitavat ka kogu avapöördumine, ML palve astuda lugejal üle ta sõnade, aga mitte üle ta südame. See pöördumine viib mõttele, et järelikult ollakse varem kõrvetada saanud, muidu ei teaks ju kõveriti ja kaares mööda minekut paluda. Et lugejalt seda oodatakse, siis võib siit analoogia põhjal järeldada, et ka ML ise on kõrvetada saamisest õppinud ja sügavaima teadvustamata jätnud. Lugejale ei ole antudki võimalust otse üle südame minna.

Kes või mis läks sealt enne ja otse? Mida valusamini on varem üle astutud, seda ausamalt võimendub see hiljem luuleks; mida vähem asi autorit puudutab, seda rohkem tuleb sisse ridadetagust võltsi. Nii näitab aususe ja vabaduse aste eri teemade luulendamisel millegi varasemat otseminekut (ja hilisemat tähtsustamist enda jaoks) või kõrvalehälbimist (ja sedavõrd väiksemat tähtsustamist hiljem).

Kõige vabam on ML «Koduvalguses» (1. tsükkel) ja siis hakkab ta ise (meelega?) oma vabadust piirama, «Nukruses» (3. tsükkel) vähem, «Lahkuvates maastikes» (2. tsükkel) rohkem. Muuseas, «Lahkuvad maastikud» on väga tabav tsüklipealkiri ML-i iseloomustama. Tähtis on just kaduva **nägemine** *ja selle registreerimine; olla kui maastikunautija (-ihaleja), kõrvaltjälgija, mitte selles eluümbruses aktiivne elaja-olija.*

Teistkordsel ülelugemisel tundus esmamulje suisa valesti tabatud. Nüüd jäi hoopis mõte, et kogu on kirjutatud poleemikas liiga tarkolla-tahtmise, võõrsõnadega epateerimise ja kuiva ratsionaalsusega. Need luuletused on nagu tahtmine tõestada, et lihtsate sõnadega võib süsteemi viia ja ära öelda ka kõige keerukama. Kui nii, siis sellisele soovile võib küll kahe käega alla kirjutada, sest kas juba mitte liiga mitmel korral pole tulnud end noorte (nais-)kogude sõnadetaguse mõtte ees küündimatuks tunnistada?

Üksjagu lihtsaid sõnu (ja luuletusi) on niimoodi paigas («All sinu sõle», «Tähe tänava maju», «Metsapõlemise hele tuli»). Teiselt poolt jääb sellise vormikäsitlusviisi puhul alati oht üle lihtsustada, viia luule kujundite tasandil triviaalsusse. Ilmselt siit siis ka eelnev mõte nö. tuumavälisest luulest — liiga lihtne on kõik ainult saalis, kui **veel** *ei teata, mida kujutab endast eesriidetagune.*

Triviaalsuse ja mittetriviaalsuse vahe loob autori sisetunne, aga ta ei või ega saagi ette näha kõigi võimalike lugejate assotsiatsioone. Näiteks, kuidas üks motiiv võib ärakasutatusele viidata, paralleel Rein Rauaga.

RR: «suits mu ohvritulest ja taevas
sulavad ühte /.../
Selles tules põletan ma oma
südant.»
ML: «süütame siis ohvrilõkked
need meie sisemusse
pillutavad kiiri»

Loomulikult on olemas universaalsed luulekujundid ja toodud paralleel võib olla meelevaldne. Kuid paralleelivõimalusega peab arvestama, sest universaalsuse liiasus kaotab luule eheduse. Metsa haljaste sonettide ja linna kiviste stantside võrdlemine on avastuslik ainult seni, kuni pole nähtud sarnase konstruktsiooniga jalgrattaid küll ja küll mööda vuhisemas.

Versiooni — keeruline lihtsalt ära öelda — kinnitab ML riimikasutus. Läbi kogu leiab ainult ja peaaegu erandita triviaalriimi: sees-mees, nutt-rutt, und-lund, veab-seab jne. Kas selle kasutamine on ikka läbimõeldult taotluslik?

Selgete sõnade tagune teine plaan on harilikult sama lihtsalt ja selgelt äratuntav, harva antakse võimalus väljaloetus kahelda.

Niimoodi lihtsalt ja rahulikult, liigselt ärritumata sellel väiksel maal olles ajab ML oma asja. Ta on siin ja praegu ja samas siit ära. Ära lapsepõlves, armsama juures, Alutagusel raba ja sooserva taga. Äraolemine võib tähendada kahte: kas oleviku jaoks pole sotsiaalset närvi või on see närv liiga tundlik. Ütleksin viimast, sest tajutakse võimalust ärgata
(«kui äkki polekski tuimust
kui äkki ärkama peaks /.../).
Selles mõttes ei saa äraolemist pidada ainuvõimalikuks, vaid pigem sunnitud olekuks. Ja nii on ML tüüpiline oma põlvkonna luulendaja:

Traditsioonipärane oleks veel vastata küsimusele: quo vadis, *ML? Mis suhtes erined sa teistest praegustest luulessetulijatest? Ehk saab sellest aimu, kui võrrelda ML kahe teise noore mehega. Ilmar Trull tahab tormates minna «või isegi sinna /.../ kuhu kujutlus hästi ei kosta /kuhu tuusikuid tädid ei osta», ironiseerides praeguste minekuvõimaluste üle. Märt Luige minek on tasakaalukam: «ei väsi kuigi pikk on metsaviirg / ja igas talus tuleb käia sees / on kaugel veel seesilma silmapiir.» Ainutähtis on minek sisetunnetuse rada. Rein Raua jaoks on tähtis püsimine ja lootus, et ka olev saab kunagi pärjatud. («Sina lähed üle künka / ära sinna kus taevas on sinisem /.. ./ Sina läked üle künka / aga mina jään»).*

Kelle hoiak ja minekumõte enam köidab, eks ole sisetunde asi.

LEILA SALUM

PREEMIA KÄES

Klubi ja ametiühingukomitee eestvõtmisel toimus teaduskondadevahelise taidluskonkursi võitjate preemiaekskursioon võidupühameeleolulisse Leningradi. Vaadati Neevalinna iidseid arhitektuurimälestisi, läbisõitudel loodi ülevaateline pilt ka uutest elamurajoonidest. Saabunuid võttis vastu Leningradi RÜ interklubi. Kolme sisutiheda päeva jooksul külastati Petrodvoretsi, Iisaku katedraali, Peeter-Pauli kindlust, Vene kunsti muuseumi, Ermitaaži jpm. Õhtul käidi Kirovi-nimelises Akadeemilises Ooperi- ja Balletiteatris, M. Gorki nimelises Suures Akadeemilises Draamateatris ja Leningradi kontserdisaalis.

Kes sõita said, jäid rahule. Kahju, et sessieelne sagin mõnegi tulekut takistas. Järgmise aasta võitjatele otsustas klubi preemiasõidu veidi sobivamale ajale paigutada.

MARGIT MIKK,
žurn. II k.

KLUBI ANNAB TEADA!

Kevadel saab teoks suur hooaja lõpupidu üldnimetusega **«Tere! Siin ma olen!».**

Pidu algab 24. mail kl. 18 viimase aja parimate eesti dokumentaalfilmidega.

Jätkub disko nii sõnas kui pildis (pilt saab olema suureekraaniline).

Õhtu sisse mahuvad veel esinejad — üllatajad, baar ja veel mõnda muud üllatuslikku.

Ja nii hommikuni välja!

Sama kordub kahel järgmisel päeval. Vahelduvad ainult filmid, diskoprogrammid, esinejad — üllatajad.

Pääsmed limiteeritud! **Kes ees, see mees!**

Eelmüük toimub TRÜ klubis ruumis 209 22. ja 23. mail kl. 11—13 ja 16—19. Saab omandada ka abonomentpääset, mis annab pääsu klubisse igal õhtul ja tuleb tunduvalt odavam kui kolme õhtu pääsmed kokku.

Tere! Siia Sa tule!

VÄRAVPALLI-NAISKOND HÕBEDAL

Tallinnas lõppesid ENSV 1985. aasta meistrivõistlused väravpallis. Naiskondadest võitis esikoha NSV Liidu meistrivõistlustel esinev Tallinna Näidislinnuvabrik. Teiseks tuli TRÜ. Meie spordiau kaitsesid M. Metsur (arstit.), A. Virkus ja E. Ilus (matem.), I. Juurismaa, A. Sauga, A. Mängel, M. Luht, H. Lehtpuu, A. Andrejeva, A. Rohilaid (KKT), T. Saul, M. Murre, E. Allik (ÜSK).

VELLO PALL

NB!

Filmikirjutiste võistlus jätkub! Esimesed tööd on kohal!

UUSI TRÜKISEID

Tartu Riiklik Ülikool. 1944—1959. a. ilmunud tööde bibliograafia 1. Tartu 1985, 192 lk., 45 kop.

Juhan Smuuli looming, Teine trükk. Reet Vääri. Tartu 1985, 200 eks., 32 lk., 5 kop.

Metoodiline juhend ja programm vene kirjanduse ajaloo õppimiseks TRÜ filoloogiateaduskonna kaugüliõpilastele. Teine trükk. Tartu 1985, 1000 eks., 88 lk., 15 kop.

Aspects of British Culture. Architecture. Compiled by H. Laan. Tartu 1985, 400 eks., 84 lk., 15 kop.

Metoodilisi juhendeid naha- ja suguhaiguste praktikumiks. Tartu 1985, 1000 eks., 80 lk., 15 kop.

Ravikehakultuur sisehaiguste puhul. Teine, täiendatud trükk. Koostanud Aili Paju, Viive Utso. Tartu 1985, 1000 eks., 64 lk., 10 kop.

KLUBIS

17.—19. mai — hoovõtutsükkel enne suuri sündmusi *.

17. mail kl. 21 kevade tervitussimman.

18. mail kl. 22 ja 19. mail kl. 21 kesköödisko.

* ligi 3-ööpäevane klubihooaja lõpumaraton on 24.—27. maini.

PUHKEKODUSSE

Pärnu Papiniidu ja Kastna hooajalistes puhkekodudes on suveks järgmised vahetused:

I	25. 06.—4. 07.
II	5. 07.—14. 07.
III	15. 07.—24. 07.
IV	25. 07.—3. 08.
V	4. 08.—13. 08.
VI	14. 08.—23. 08.

Avaldused esitada aü. komiteele kuni 1. juunini 1985.

TUUSIKUD

Üliõpilaste aü. komiteele on III kvartaliks saabunud järgmised **puhkekodutuusikud:**

Puhkekodu «Võsu»	25. VII—5. VIII	2 tk.	7.20
„	7. VIII—18. VIII	3 tk.	„
„	8. VIII—19. VIII	2 tk.	„
„	10. VII—21. VII	1 tk.	„
„	21. VIII—1. IX	1 tk.	„
„	31. VIII—11. IX	2 tk.	„
Perekonnatuusikud:			
Puhkekodu «Pühajärve»	23. VII—3. VIII	1 tk.	24.00
Puhkekodu «Võsu»	6. VIII—17. VIII	3 tk.	26.40

Sooviavaldused esitada TRÜ üliõpilaste aü. komiteesse.

Autasustamisi

Kauaaegse viljaka teadusliku ja pedagoogilise ning aktiivse ühiskondliku töö eest autasustati ENSV KKEH Ministeeriumi aukirjaga 50. sünnipäeva puhul dotsente **Endel Ploomi** ja **Eero Loonet,** 60. sünnipäeval vanemõpetaja **Laine Villakot** ja 70. sünnipäeval dots. **Zinaida Saart.** Pika eduka teadusliku, pedagoogilise ja ühiskondliku tegevuse eest pälvis aukirja ka konsultantprofessor **Elmar Karu.**

Kauaaegse kohusetundliku töö ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest said ministeeriumi aukirja 50. sünnipäeval raamatukogu sektorijuhataja **Maie Hoop** ja 60. sünnipäeval ökosüsteemide labori preparaator **Ella Tammemägi.**

Teaduse päeva puhul autasustati teadustöö heade saavutuste ja pedagoogilise tegevuse eest ENSV KKEH Ministeeriumi aukirjaga teadusprorektori asetäitjat dots. **Jaak Järve.**

Tänu

Tartu maratoni organiseerimise eest avaldati kiitust kateedrijuhatajale Uno Sahvale ning õppejõududele Milvi Kivistikule, Jüri Kaljustole, Osvald Allikasele ja Lembitu Kuusele.

* Ring ümber ülikooli spordi *

Spordiklubi

Spordiklubi on kahtlemata kogu üliõpilassporti juhtiv ja suunav jõud, nii võistlus- kui ka rahvaspordi keskus, mille kaudu toimub kogu ülikooli sporditegevuse koordineerimine. **Spordiklubi juhataja Ivar Valge nõustus andma omapoolse hinnangu spordi praeguse taseme kohta TRÜ-s.**

Ülikoolis õpib mitmeid Eesti spordi praegusi tippe. Eraldi nimetas Ivar Valge kolme: maletaja Jaan Ehlvest ning kergejõustiklased Valter Külvet ja Aivar Ojastu. Lisaks õpib meil hulgaliselt teisigi vabariigi koondvõistkonna liikmeid.

Spordiürituste vähesuse üle ei tohiks üliõpilased kurta. Keskne on loomulikult teaduskondadevaheline spartakiaad, lisaks spordipäevad kevadel ja sügisel, talvematkad, orienteerumisneljapäevakud ning palju muudki. Üldse harrastatakse ülikoolis 21 spordiala, neist levinumad on kergejõustik, korvpall, orienteerumine, kõige laiema kandepinnaga aga kindlasti naisvõimlemine.

Aktiivsematest teaduskondadest võiks nimetada bio-geod ja õigusteaduskonda. Nemad võtavad kõige aktiivsemalt osa ülikooli spordiüritustest ning organiseerivad palju ka iseseisvalt.

Ülikoolil on laialdased spordialased sidemed mitme teise kõrgkooliga, sealhulgas ligi 20-ga NSV Liidu piires (Moskva RÜ, Tbilisi RÜ), aga samuti Helsingi ülikooliga. Soomlastega on igal aastal korraldatud korvpallimatš ja kergejõustikulahingud, sel aastal jäi kergejõustikumatš küll ära, aga ühiste jõupingutustega (abistab ka ülikooli juhtkond) loodetakse traditsioon taastada.

Tõsiseid raskusi on varustuse hankimisega. Viis aastat tagasi sai ülikool korralikud dressid, neist on järel ainult ribad, sest lisaks sportimisele käidi nendega kolhoosis, lund rookimas jm. Üliõpilasmängudeks uut varustust siiski osaliselt saadi, see aga probleemi ei lahenda, sest vastavalt uutele seadustele ülikool enam spordivarustust arvega osta ei saa, sest vastasel korral oleks ülikooli poolt omandatav kogus nii suur, et ei jätkuks teistele Tartu inimestele.

Tõsisemad harjutajad saavad spordiklubist toetust toidutalongide näol, samuti finantseeritakse laagrid ja võistlusreisid. Häda pole selles, et finantse poleks, puudu on hoopis innukaist harjutajaist.

Kokkuvõttes arvas Ivar Valge, et hoolimata mõningatest kitsaskohtadest võib TRÜ spordielu küllaltki elujõuliseks pidada. Kõigil üliõpilastel, kel spordiklubi liikmemaks makstud, oli võimalus end kirja panna Tartu rattarallile. Lõpetas ju Tartu suusamaratoni ülikoolist enam kui 300 kanget.

Kui rääkisime ülikooli sportlaste viimastest kordaminekutest, nimetas Ivar Valge lisaks TRÜ korvpallinaiskonna südile esinemisele ülikooli võistkonna väljaminekut eelmisel aastal Eesti NSV suvespartakiaadil. 21. koht ligi 500 kõrgkooli seas üleliidulistel üliõpilasmängudel pole samuti laita saavutus.

Saavutuste ja kordaminekute kõrval on aga nii mõndagi murettekitavat. Probleem nr. 1: noorsportlased lihtsalt ei tule ülikooli õppima. Ilmselt on siin vaja teha ulatuslikumat propagandat. Samuti valmistab muret mitmete noormeeste viibimine ajateenistuses.

Dekaani pilgu läbi

Mida arvab ülikooli spordi praegusest olukorrast niivõrd autoriteetne isik kui **kehakultuuriteaduskonna dekaan professor Atko Viru**, on kindlasti huvitav teada igale üliõpilasele. Selle teadasaamiseks ma tema jutule suundusingi.

Atko Viru sõnade kohaselt küünib kehakultuuriteaduskonna üliõpilaste arv peaaegu 130-ni (ette on nähtud 200, aga palju noormehi on ajateenistuses). Nemad moodustavadki ülikooli võistlussportlaste põhimassi. Teiste teaduskondade osa küünib 10%-ni, kuid seda kõrgemalt tuleb nende tööd hinnata. Eraldi nimetas Atko Viru korvpallurit Anne Hinnoberti majandusteaduskonnast, kergejõustiklast Katrin Rehemaad arstiteaduskonnast ja teisigi.

Järgnevalt tõstataski Atko Viru ühe peamistest probleemidest meie üliõpilassportlaste elus. Selleks on nimelt **õppeedukus**. Hoolimata kõikidest soodustustest ei pööra paljud sporditipud õppetööle küllaldast tähelepanu. Mitmel neist on individuaalprogrammid, mis võimaldavad sooritada eksameid teistest eraldi ja teha ülikool läbi kuue aastaga, ka kehakultuuriteaduskonna õppeplaanid on koostatud selliselt, et vähemalt neli korda nädalas oleks sportlastel võimalik harjutada kaks korda päevas. Palju ringi reisinu saab küll kogemusi, kuid ainuüksi sellest ei piisa, et saada heaks treeneriks ning omandada kõrghariduse diplom. Mööndusi kellelegi ei tehta ja nii on mitmed sporditipud ülikoolist välja langenud (näiteks aerutaja Jüri Poljans ja sõudja Kadri Palm).

Üldiselt siiski tundub, et tippsporti ja kõrgkoolis õppimist ühendada on raske. Paljud on talitanud nii, et asuvad õppima pärast aktiivse sporditegevuse lõpetamist (sõudja Gennadi Kinko). Lisagem, et sügisel astus kehakultuuriteaduskonna I kursusele ka NSV Liidu rekordimees odaviskes Heino Puuste.

Ühe häiriva tendentsina nimetas Atko Viru seda, et spordielus on tekkinud teatav killustumine, eraldub mingi väike tuumik, kellele on kindlustatud kõik võimalused, keda miski ei ähvarda (näiteks koondisest väljalangemine) ning kes seetõttu ei suhtu ka treeningusse alati küllaldase tõsidusega. Sportlaste ühtekuuluvustunde kadumist on taunitud meil viimasel ajal tihti.

Mõned aastad tagasi prooviti ülikoolis ellu rakendada sportlaste ühiselamu ideed. Kahjuks lõppes see krahhiga, sest mitte kõik sinna paigutatud sportlased ei allunud ühiselu reeglitele. Atko Viru lisas, et tema pole siiani veel kohanud ühtegi tõeliselt printsipiaalset ühiselamuvanemat.

Palju on viimasel ajal räägitud ka tippspordis kehtestatud vanusetsensusest. See puudutab ka üliõpilasi, sest praktiliselt teeb see ülikoolis võimatuks arendada naiste ujumist, sport- ja iluvõimlemist, sest vanuselimiidi tõttu nende alade harrastajad suurematele võistlustele ei pääse. Nüüdisspordis võib ka 20-aastane neiu «vana» olla.

Üks moment, mis Atko Viru jutust veel kõlama jäi, oli võistluspinge kadumine vabariigi kõrgkoolidevahelistes heitlustes. On ette teada, et TRÜ tuleb ülivõimsalt üldvõitjaks samamoodi kui TPI võidab meeste korvpallis või EPA mingil muul alal. Rõõmustavana märkis Atko Viru seda, et ülikooli huvides on nii mõnigi spordimees nõustunud väljas olema ka kõrvalaladel. Näiteks võistles Mihkel Joosep võistkonna huvides lisaks jalgratta maanteesõidule ka trekisõidus.

Jääb vaid loota, et ka edaspidi tuleb TRÜ-sse õppima andekaid noori sporditalente.

Selle lehekülje koostas ja kirjutas Donatas Narmont žurnalistika I kursuselt.

Spordibaasid

Ühegi spordiala harrastamine pole võimalik ilma vastavate baasideta. Millises seisukorras on ülikooli baasid ja kuidas neid ekspluateeritakse, sellest palusin rääkida **õppe- ja spordibaaside juhataja Enn Uigal.**

Kõige esinduslikum kõigist baasidest on kahtlemata suhteliselt uus (saab tänavu augustis kolmeaastaseks) **TRÜ spordihoone Ujula tn. 4.** Seal on võimalik tegelda kergejõustikuga, samuti harrastada kõiki sportmänge, tennist ja sulgpalli. Üldkasutatavat pinda on 6253,6 m² ning üheaegselt võib sportida 400 sportlast.

Lisaks spordihoonele on võimlad veel Kingissepa, Mitšurini ja Gagarini tänavas, viimase juures ka 10 m lasketiir ning välisväljakud korvpalli ja väravpalli harrastamiseks.

Äärmiselt suure tähtsusega objekt on ülikooli **staadion.** On teoksil staadioni rekonstrueerimine. Peamine tähelepanu on praegu suunatud rajakattele. 1981. aasta sügisel töötati välja rajakatte koostis ja rekonstrueerimise tehnoloogia, kuid paigaldada jõuti ainult aluskiht. Töid pealmise kihi (fizpol) mahapanemiseks on plaanis alustada sel kevadel. Seda teeb grupp spetsialiste Volgogradi ülikoolist, kusjuures töölepingut sõlmitud ei ole, vaid tegemist on eksperimendiga. Paigaldamise aeg oleneb ilmastikust. Kõigi asjaolude soodsal kokkulangemisel on see võimalik nädalaga, sest töötatakse ka öösel ning appi tuleb ka kohalik tööjõud.

Lisaks rajakattele taotletakse ka staadioni juurdeehitus, mis tähendab kaasaegset olmehoonet (nn. taastumiskeskust) koos riietus- ja pesemisruumidega, kohtunike tööruumi jm. Selle maksumus on 300 000 rubla piires. Staadioni rekonstrueerimiseks eraldatud 800 000 rublast on aga juba üle 50% kulutatud.

Tõenäoliselt saab staadion ka uue elektritabloo, mis tuuakse Pirita Purjespordikeskusest. Nii kujuneks TRÜ staadion Lõuna-Eesti esindusstaadioniks, kus on võimalik pidada ka rahvusvahelisi võistlusi.

Teistest baasidest nimetas Enn Uiga veel Emajõe sõude- ja suusabaasi, Toome tenniseväljakuid, Praaga baasi Emajõe deltas (purjesport), samuti mugavat Kääriku kompleksi, kus lähimas plaanis on uue taastumiskeskuse rajamine.

Baaside kasutamise kohta on välja töötatud eelisjärjekord. Esikohal on plaaniline õppetöö kehakultuuriteaduskonnas, sellele järgneb üleülikooliline kehaline kasvatus ja alles siis töö spordimeisterlikkuse tõstmiseks ehk lihtsalt võistlussport, seejärel süstemaatiline rahvasport ning baaside üürimine asutustele, pidades loomulikult silmas ka majanduslikku faktorit. Baase kasutatakse aasta ringi hommikust õhtuni ilma puhkepäevadeta, ometi esineb sageli ruumikitsikust, sest koormus jaotub erinevatele ajavahemikele väga ebaühtlaselt (tipp kella 14-st alates).

Raskusi on varustuse muretsemisega. Varustus läheb aina kallimaks, eraldatavad summad aga väiksemaks. TRÜ staadioni direktor Jüri Kann kurtis äärmiselt hoolimatut suhtumist spordiinventarisse: lõhutakse poroloonmatte, stardinakke, hüppelatte. Isegi treeninguteks on hakatud nõudma eliitvarustust.

Lisaks staadionil toimuvatele töödele on lähemas plaanis uuendada Emajõe baasi, ehitada Toomele tennisepaviljon ning Nooruse tänavale lasketiir, Kingissepa tänava võimla viiakse üle tsentraalkütte.

Kõige laiema kandepinnaga ala TRÜ-s

...on naisvõimlemine. Siin pole midagi imestada, sest noormeeste sõjaväeteenistusse astumisega ja ülikooli üldise feminiseerumisega tõuseb naiste massisport tõepoolest esiplaanile.

Mida siis kujutab endast naisvõimlemine ja miks see on nii populaarne? Selgust toob sellesse õppejõud **Linda Martis.**

Üldse on selle meeldiva alaga sidunud üliõpilasi 629, lisaks veel 200 liiget töötajate rühmast. Harjutamine toimub kaks korda nädalas, seda loetakse ka miinimumiks, mille puhul veel kasutegur märgatav. Ühtlasi on võimalik need tunnid läbi viia kohustusliku kehalise kasvatuse raames. Tõelised entusiastid aga kahe korraga ei lepi, vaid harjutavad mõnel õhtul veel ka kolmas kord.

Kõige aktiivsemad on I ja II kursus, neid käib võimlemas kõige arvukamalt. Meisterlikkuse poolest aga domineerivad just vanemad kursused. See on ka loomulik, sest vilumused ja oskused tulevad ikka aastatega.

Siit jõudsime oma jutuga asja sisulise küljeni. Miks siis üldse võimeldakse? Linda Martis tõi välja mitu põhjust. Esiteks vajavad ju kõik inimesed liikumist ja kehalist koormust. Teiseks on tantsuline liikumine muusika saatel väga meeldiv emotsionaalselt. Kolmandaks aitab see tütarlastel parandada rühti ja hoida keha korras, muuta kehakuju sihvakaks ja korrapäraseks. Loomulikult on mõnigi noor võimlemisega lahti saanud liigsest kehakaalust. Ka noormeestele meeldivad niisugused tütarlapsed kindlasti rohkem, kelle liigutustes on elegantsi ja graatsiat, kes oskavad valitseda oma keha ja kõnnakut. Ja lõppude lõpuks on ju tore ühises kollektiivis teha midagi meeldivat.

Kahjuks ei piisa õppejõude. Kõiki soovijaid pole üksnes seetõttu võimalik vastu võtta, et koosseisulisi õppejõude on vaid kolm ja ülejäänud, tunnitasu alusel töötavad on puhtakujulised entusiastid. Suur probleem on ka põhilise baasi, Kingissepa tänava võimlaga, mis on alalõpmata külm. Probleem on seda teravam, et palju harjutusi tuleb sooritada põrandal istudes või lamades.

Siinkohal sekkus meie vestlusse naisvõimlemise kateedri juhataja Evald Vain ja lisas omalt poolt, et aeroobika lai levik on ilmselt ka meile suurt mõju avaldanud ning kindlasti on üliõpilastel oma võimlemisharrastusest kasu ka edaspidises elus. Kindlasti peaks see aitama vähendada õppimisega seotud vaimset pinget.

Meie jutuajamine toimus vahetult teaduskondadevahelise rühmvõimlemise võistluste ajal. Lisaks nimetatud võistlustele on suuremaks ürituseks veel talvel toimuv arvestuslik esinemine.

Päev täis korvpalli

10 minutit enne mängu lõppu juhivad ülikooli õppejõud Tartu linna TREV-i vastu tulemusega 43:16. Kõik on juba ammu selge, ometi ei vähenda see võistluspinget. Julgelt ründab korvi kõigile tuntud sulgpalliäss, ülikooli raamatupidaja Kalle Kaljurand, osavalt tegutseb korvi all tsentrina aspirant Gunnar Männik. Kiire liikumise ja matemaatikule omase täpsusega paistab silma Rein Lepik. Väsimatult toetavad neid ka nooremteadur Vahur Ööpik, aspirant Harry Lemberg ning sportmängude kateedri õppejõud Tarmo Kajandi. 6 minutit enne lõppu on eduseis juba 50:22.

Kui pilku tabloole ei heidaks, ei saakski vist selgust, kumb on parem, sest pealtnäha käib võrdsete heitlus. Siiski eristab õppejõude remondimeestest tunduvalt tugevam mängudistsipliin. 3 minutit enne lõppu juhivad nad 54:27. Poolega.

Võitlus on endiselt terav, ette tuleb ka jõulist mängu, mis toob kaasa vigu. Männik realiseerib kahel korral järjest kaks vabaviset. Kuid ka vastasmeeskond ei jää võlgu. Minut enne lõppu juhivad õppejõud 56:31, lõpuvileks kahaneb vahe küll 58:35-ni, kuid võit on ometi ülivõimas.

Tol pühapäeval peeti Tartu linna asutuste ja ülikooli võistkondade vahel 21 matši. Lõppskooriks jäi 11,5:9,5 asutuste kasuks.

Järgmisel aastal loodetakse üritust jätkata.

TEADUSKONDADEVAHELINE SPARTAKIAAD 9 ALA JÄREL

1.	Biol-geogr.	123
2.	Spordimed.	107
3.	Õigust.	82
4.—5.	KKT IV k.	79
4.—5.	Arstit.	79
6.	Majandust.	78
7.	Matem.	69
8.	Töötajad	68
9.	KKT III k.	61
10.	KKT I k.	34
11.	Füüsika-keemiat.	25
12.	Filoloogiat.	18,5
13.	Ajaloot.	16,5

Jäänud on veel laskmine 20. mail ja kergejõustik 23.—24. mail.

Lähemaid spordiüritusi!

21. mai — TRÜ suundorienteerumine Viisjaagul;

23., 30. mai, 6., 13. juuni — orienteerumisneljapäevakud.

N B! Ülikooli spordipäev on 18. mail TRÜ staadionil.

Toimetaja VARJE SOOTAK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 1995. MB-04904. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«TRÜ» «Tartu Riiklik Ülikool» («Тартуский государственный университет). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu
AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL
EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi,
ELKNÜ TRÜ komitee
ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 17 (1414) | Reedel, 24. mail 1985 | Ilmub 22. novembrist 1948 | Hind 2 kop.

Komsomoliuudiseid * Komsomoliuudiseid

● 21. mai koosolekul kinnitati algorganisatsiooni otsus **Eduard Brailovski** (mat. IV) ÜLKNÜ-sse vastuvõtmise kohta,

anti soovitus astuda NLKP liikmeks **Piret Holtsile** (arstit. V), **Ülle Langelile** (teadusosakonna vaneminsener) ja **Ivar Vippile** (arstit. VI). NLKP liikmekandidaatideks soovitati **Jelena Langebraun** (füüs. III), **Riho Sillar** (õig. V), **Heikki Ojamaa** (õig. III) ja **Peep Pruks** (õig. IV).

● **Ideoloogiasektori tööst** TRÜ organisatsiooni 28. konverentsi otsuste täitmisel andis aru sektori juhataja Tiit Vajak (õig. I). Olulisemaks tuleb edaspidi pidada kaadrivalikut.

● **Üliõpilaste ametiühingukomitee tööst** vaba aja sisustamisel andis teavet komitee esimees Ants Kull.

● **Aktiivi õpetamise sektori tööst** informeeris sektori juhataja Andres Arak.

● **Eksamisessiooniks ettevalmistumisest** kõneles õppesektori juhataja Reet Randoja (keem. II).

● **Komsomolikomitee asesekretäriks** valiti **Merike Karlson** (ingl. f. IV).

15. mail kohtus rektor prof. Arnold Koop komsomolikomitee liikmete ja teaduskondade aktiiviga. Vestlusringis olid kõne all üliõpilaste ühiskondlik aktiivsus ja selle arvestamine noorte spetsialistide töölesuunamisel, komsomolikomitee osa ja töö vormid, ülikooli ehitusperspektiivid XII viisaastakul jm. Rektor soovitas intensiivsemalt otsida uusi vorme aktiviseerimaks komsomoliorganisatsiooni tervikuna ja tõstmaks tema osatähtsust ülikooli elu puudutavate probleemide lahendamisel.

Kohtumisel osalenud said ülevaate prof. A. Koobi mitmekülgsest ja laiahaardelisest tegevusest NSV Liidu Ülemnõukogu saadikuna. Leiti, et kokkusaamine oli kasulik mõlemale poolele ja seda tava tuleb jätkata. Elava ja huvitava vestluse lõpul ulatati rektorile tänutäheks lilleõied.

* * *

17. mai keskpäeval alustas ülikooli komsomolikomitees koosolekut Eesti NSV Üliõpilasnõukogu. Nõukogu esimehe Andrus Laureni juhtimisel kuulati ja arutati EPA mehhaniseerimisteaduskonna komsomolibüroo tööd EÜE suve ettevalmistamisel, TPI komsomolikomitee tööd õpperühmade komsomoliorganisatsioonide juhtimisel. Kõrgkoolide sekretärid andsid ülevaate õpperühmadevahelisest konkurssülevaatusest. Kokkuvõtteid nõukogude noorsoo festivali käigust kõrgkoolides tegi A. Lauren. Üliõpilasnõukogu arutas ka järgmise õppeaasta tööplaani ja teisi nõukogu tööd puudutavaid küsimusi.

● ARVO VIILUPI foto

Tänu

RKA 40. aastapäeva puhul pälvisid rektori käskkirjas tänu ansambli kunstiline juht **Henn Tiivel**, treener-assistent **Mall Aso**, kontsertmeistrid **Imbi Tõnisson** ja **Urve Emmus** ning tantsijad **Vambola Paavo, Karin Ritson** ja **Meeme Utt.**

NSVL väravpalliturniiri korraldamise eest said tänu osaliseks kateedrijuhataja Rein Roos, õppejõud Erich Kübarsepp, Valter Lenk ning vabariigi koondmeeskonda kuuluvad üliõpilased Mare Luht, Heli Lehtpuu, Aivi Sauga, Ain Pinnonen, Ahmed Porkvel, Aivar Silm, Jevgeni Nurmla ja Raivo Laast.

XI MOCKBA 1985

VI

28. juuli — 11. aug. 1957

MOSKVA

Esmakordselt Moskvas. Esmakordselt osalesid festivalil ka TRÜ kollektiivid. Rahvakunstiansamblile tõi võistutantsimisel pronksmedali «Hiiu valts», pronksmedalile laulis ka meeskoor. Festivalikullaga krooniti Eino Tambergi ja RAM-i oktetti, hõbemedali võitis estraadiansambel. Spordiesinduses lõid eestlastest kaasa ujuja Ulvi Voog ja kergejõustiklane Vilve Maremäe.

Eesti NSV delegatsiooni juhtis ELKNÜ Keskkomitee esimene sekretär Vaino Väljas, kes hiljuti oli olnud ka ülikooli komsomolisekretär.

Üheks põhiürituseks kujunes rahumiiting Maneeži väljakul. Keskse kohal olid kohtumised erinevate delegatsioonide vahel. Võtsid ju sellest festivalist esimest korda osa Afganistani, Etioopia, Gaana jpt. maade noored.

Meeskoori laulja August Luur kirjutas pärast «TRÜ-s»: «Kõige meeldivam nö. ametlik kohtumine.... oli Norra noorte delegatsiooniga. Lihtsad, sümpaatsed inimesed...

Kõige meeldivam «mitteametlik» kohtumine oli Kremli ballil ühe soome ajakirjanikuga.

Kõige meeldivam üllatus meile kui enam-vähem tudengisoost inimestele oli mitmekümnekohaliste duširuumide leidmine meie kasutuses olevas ühiselamus.»

Festivalist, mille deviis oli «Rahu ja sõpruse eest!», võttis osa 34 000 noort 131 riigist.

VII

26. juuli — 4. aug. 1959

VIIN

See oli esimene festival kapitalistlikus riigis. Hoolikalt valmistusid selleks paljude maade noored, hoolikalt aga ka progressiivse noorsoo vastased. Festivalile kuulutas sõja ka Austria kodanlik ajakirjandus. Üritati teha provokatsioone ning igati festival läbi kukutada. See ei läinud korda. 26. juulil marssisid Prateri staadionile 112 maa esindajad — kokku 18 000 noort. Algasid kohtumised, seminarid, diskussioonid, miitingud, kontserdid, spordivõistlused jm. Ametlikul lõpetamisel võeti vastu deklaratsioon, milles tunnistati noorsoofoorum kordaläinuks ning vastaste ponnistused läbikukkunuks.

Sõsarteaduskondade võistlus

Selle aasta pikima töönädala alguses — 12. mai hommikul — astusid «Tšaika» peale õigusteaduskonna dekaan Eimar Rahumaa, parteibüroo sekretär Rait Maruste ja aü. büroo esimees Raul Narits, et sõita Vilniusesse.

13. ja 14. mail tehti kokkuvõtted traditsioonilisest Läti RÜ, Vilniuse RÜ ja TRÜ õigusteaduskondade vahelisest sotsialistlikust võistlusest. Meie esindusel olid kaasas kokkuvõtted, mida Leedumaal sealse ülikooli õigusteaduskonna vastvalitud dekaani R. Rasimaviciuse kabinetis kõrvuti Läti ja vastuvõtjate endi tulemustega hoolikalt võrreldi ja pingeritta seati. 66 näitaja hulgast saime 16 esikohta, 17 teist kohta ja 33 kolmandat kohta. Kokkuvõtteski vaid kolmas koht. Küll on aga nüüd selge, mis meie nõrgad kohad. 1986. aastal jõuab kokkuvõtete tegemise järg Tartu kätte. Koduseinad pidavat aitama. Kindlasti, kui selle taga peitub aastaringne pingeline õppe-, teadus- ja ühiskondlik töö, nii õppejõudude kui ka üliõpilaste oma.

RAUL NARITS

«Tartusse sõitsime põksuva südamega,» olid kõnetoolis TPI rektori prof. Boris Tamme esimesed sõnad. Põhjenduseks toodi ülikoolist sündimist ja TPI päevade esimest väljasõitu. Selgituseks. Ülikooli omaaegset tehnikateaduskonda võib lugeda tõepoolest 1936. aastal asutatud Tallinna Tehnikaülikooli alguseks. Nii on instituudi sündimisest saadik tänaseni teineteisele antud ja võetud. 50 aastat saab täis tuleval aastal. Oktoobris seda tähistatakse. Kuid tipikailgi on plaanis teha oma kõrgkooli tuttavamaks rajoonides, nagu tegi seda ülikool enne oma juubelit. Tartus anti kolmapäeval avaakord.

TPI esindus ootas Tartu kahe kõrgkooli rahvast kolmapäeval TRÜ aulas. Kas «Tartu kevad», muusikapäevad või aina kiiremini lähenev sess või hoopis miski muu takistas paljusid aulasse tulemast? Igatahes oli meid vähe. Häbiväärselt vähe.

Pärast rektorit võttis NLKP ajaloo kateedri juhataja dots. Mati Graf (TRÜ vilistlane) käsile instituudi ajaloo. Ehituskonstruktsioonide kateedri juhataja prof. Valdek Kulbach, orgaanilise biokeemia kateedri juhataja prof. Ado Köstner (samuti TRÜ lõpetanud) ja dots. Hanno Sillamaa tutvustasid oma teaduskondade uurimisvaldkondi. Mitmel alal on tihe side TRÜ ja TPI vahel, TRÜ-s töötab TPI lõpetajaid, TPI-s jälle TRÜ omasid.

Piduliku koosoleku lõpul toimus üldine meenete vahetamine: TPI EPA-le ja TRÜ-le, EPA ja TRÜ jälle TPI-le. Ja päris lõpuks andis instituudi kammerkoor samas keskpäevakontserdi. Puhkpillimuusikat pakkus TPI õhtul Raekoja platsil ning suurem taidlejate hulk astus üles «Vanemuise» kontserdisaalis.

TPI delegatsiooni kuulus ka komsomolikomitee sekretär EDUARD SAUL. Tahtsin teada, mismoodi komsomol juubelit peab.

«Püüame igalt poolt osa võtta, ise kaasa aidata. Sügisel otsustasime, et iga tudeng töötab kümmekond tundi juubeliobjektidel.»

Aga TPI ja TRÜ komsomoli sidemed?

«...on praegu täitsa head. Ükskvahe olid need päris ära kadunud, nüüd on taastunud. Alles käisime siin üliõpilasnõukogu koosolekut pidamas. Praegune EKLNÜ Keskkomitee üliõpilasosakond peab kõrgkoolidevahelist koostööd väga oluliseks.»

VARJE SOOTAK

SÕNUM ● SÕNUM

Õigus-psühholoogia sektsioon

Õiguspsühholoogia-alase teadustöö ja psühholoogiaekspertiisi edendamiseks otsustasid õigusküsimustega tegelevad psühholoogid ja psühholoogiast huvitunud juristid — ülikooli õppejõud ja teadurid moodustada Psühholoogide Seltsi juurde vastava sektsiooni. Esimeheks sai psühholoogiakandidaat Lembit Auväärt, sekretäriks kriminaalõiguse ja -protsessi kateedri vanemõpetaja Ruti Kilg.

JAAK LEHIS

Interklubi leping

RSP ajal sõlmiti sõprusleping Kaunase PI raadioelektroonika teaduskonna IK-ga. Selle järgi külastatakse vastastikku sõpruspäevi, korraldatakse kohtumisi, proovitakse jõudu spordiväljakul jne. Mõlemad pooled seavad sisse stendi, mis annab teada sõprade tegevusest. Tahetakse hakata moodustama ka ühiseid malevarühmi. Kuigi IK-l on sõprussidemed paljude teiste kõrgkoolidega (mõnega aastakümneid), loodetakse lepingust tulu mõlemale poole. Niisugusest koostööst on huvitatud ka grusiinlased ja mitmed teised.

ELLEN NEVE,
saksa fil. II k.

Film valmis

Detsembris kirjutati «TRÜ-s», et Moskva «Tsentrnautšfilmi» stuudio teeb paarikümneminutilist dokumentaalfilmi erakordsetest, iseennast ületanud inimestest (jalutu kunstnik, imelapsed jt.). Tartus filmiti kahte multilingvisti — Pent Nurmekunda ja Moskva P. Lumumba nim. ülikooli õppejõudu Jevgeni Tšernjavskit. Viimane kirjutas nüüd Pent Nurmekunnale, et film kannab pealkirja «Võimalikkuse piirides» ning et seda olevat näidatud 27. aprillil Kesktelevisiooni III programmis.

Geo-geo jüriöö

Piusa kahepäevane Geo-Geo jüriöö kokkutulek oli uudne üritus, kus traditsioonid ei olnud suunamas ega kammitsemas korraldajate, IV kursuse mänguvabadust.

Pidulik jüriöö mängude avamine toimus Piusa jõe kalda järsuveerulises jäärakus. Organiseerimiskomitee juht Ain Vellak pidas avakõne, milles tutvustas ka Piusa ajalugu. Tõrvikutega rongkäik siirdus spordiorganisaator Valdo Kuusemetsa juhtimisel liivakarjääri, kus anti lähe õisele teate- ja võistkondlikule orienteerumisele. Kõne ja kohaliku tähtsusega Mõrsjamäe vallutamisega meenutati muistset vabadusvõitlust.

Teisel hommikul peeti Piusa jõekäärus kummipaadiralli. Osalejatele jäi mälestuseks juuksepael ja võitjatele lisaks orienteerumiskaardile kujundatud diplom.

Parimad teateorienteerujad olid võistlejad kapten Jaan Ainelo juhtimisel, võistkondlikus orienteerumises tuli esimeseks võistkond Valdo Kanguri juhtimisel, paadirallis Hannes Vald ja Raivo Haamer.

VOOTELE HANSEN,
geogr. V k.

Tänu

Rektor õnnitles ja avaldas käskkirjas tänu tulemusrikka teadusliku, pedagoogilise ja ühiskondliku tegevuse eest seoses 50. sünnipäevaga dotsentidele **Eero Loonele** ja **Endel Ploomile.** 50. sünnipäeval pälvisid eeskujuliku töö eest tänu veel vanemlaborant **Galina Berezenkova** ja teadusraamatukogu sektorijuhataja **Maie Hoop.**

60. sünnipäeva puhul avaldati kauaaegse eeskujuliku töö eest tänu vanemõpetajale **Laine Villakole.**

Näitus

Kodunduskabinetis Tiigi 78—208 on 27. maist 1. juunini kl. 12—18 üliõpilastööde näitus (mood, dekoratiivtarbekunst, käsitöö jm).

Zinaida Saar 70

Zinaida Saar sündis 21. mail 1915. aastal Pihkva oblastis kaupmehe perekonnas. Pärast Petseri gümnaasiumi lõpetamist astus ta 1934. aastal Tartu Ülikooli arstiteaduskonda, kuid õpingud katkestas sõda. Suure Isamaasõja alguses määrati ta Tallinna 4. hävituspataljoni sanitaarosakonna ülemaks. Pärast Eesti NSV okupeerimist evakueerus ta Tšuvaši ANSV-sse, kus töötas esialgu polikliiniku ordinaatorina, seejärel naistenõuandla juhatajana, vanemsanitaarinspektorina ning rajoonidevahelise sanitaar-epidemioloogiajaama juhatajana, kohakaasluse alusel ka nakkusosakonna arstina. 1944. aastal suunati Z. Saar tööle Tallinnasse ENSV Tervishoiu Rahvakomissariaati, kus ta organiseeris nakkushaiguste vastu võitlemist kogu Eestis. Pärast sõda jätkas Z. Saar õpinguid arstiteaduskonnas, mille lõpetas 1946. aastal. 1947—1951 töötas tänane juubilar ENSV TA Eksperimentaalse ja Kliinilise Meditsiini Instituudis noorema teadusliku töötajana. Sel ajal valmis tal ka väitekiri «Varaealiste laste tuberkuloosi epidemioloogia Tallinnas». 1953. aastal anti Z. Saarele kandidaadikraad ja 1958. aastal dotsendi kutse. 1952—1954 oli ta Tartu Linna Nakkushaigla peaarst. 1954. aastast alates töötab Z. Saar ülikoolis: esialgu pediaatria kateedri juhatajana, 1962—1968 nakkushaiguste, dermatoloogia ja veneroloogia kateedri juhatajana, hiljem, kuni 1984. aastani täitis ta ühendkateedri nakkushaiguste osakonna juhataja ülesandeid.

Z. Saare sulest on ilmunud rohkesti teaduslikke artikleid laste tuberkuloosi, düsenteeria, kolienteriidi ja viirushepatiidi diagnoosimise, epidemioloogia ja profülaktika alalt. Ta on tunnustatud organisaator ja pedagoog. Z. Saare initsiatiivil organiseeriti arstiteaduskonnas pediaatriaosakond. Juba aastaid täidab ta Tartu linna peainfektsionisti vastutusrikkaid ülesandeid.

Hea töö eest on teda autasustatud tervishoiu eesrindlase rinnamärgiga, 6 medali ja paljude aukirjadega. NLKP ridadesse kuulub Z. Saar 1940. aastast.

Juubilari õnnitlevad ning soovivad palju edu ja jõudu kolleegid nakkushaiguste, dermatoloogia ja veneroloogia kateedrist ning linna kliinilisest nakkushaiglast.

KIRI SÕJAVÄEST ● KIRI SÕJAVÄEST

Tere!*

Aega teenin ma Gruusias. Kui me 1983. aasta juulis oma sõjaväeossa tulime, oli meid küll rohkem. Praeguseks on siia jäänud 5 TRÜ-kat. Viiest majandusteaduskonna poisist, kes olid siin polgus (Raivo Paala, Meelis Randmaa, Jaan Vool, Tarmo Tiits ja mina), on minuga jäänud Jaan.

Poolteist aastat tagasi asutasime polgukomandöri abiga orkestri. Ehitasime ise endale klassi. Ehitusmaterjali teenisime välja vastavates tehastes ja ladudes. Ka klassi sisustuse oleme enam-vähem ise hankinud.

Et oleme mitteametlik orkester, siis dirigenti meil pole ja repertuaari saame ka ise valida. Kaks korda päevas käime mängimas rivistustel, niisama palju kordi nädalas hommikvõimlemistel ja krossil. Pidupäevade puhul anname alati väikese kontserdi.

Praegu on meie ülesandeks vahetuse väljaõpetamine. Võtsime sügisel orkestrisse juurde 10 liiget (enne oli meid 8), neist 4 eestlast TPI-st ja TPedI-st. Nemad on ennelõunase aja õppustel, samal ajal kui meie oleme klassis. Nagu meilgi omal ajal, on neil praegu õppepolk.

Enesetäiendamiseks õpime viiekesi soome keelt, mida tuleks koduski jätkata. Siis vaatame veel polgukomandöri kingitud telerit ja loeme koduste saadetud ajalehti ja raamatuid.

Alles siin, sõjaväes, tunnetame oma tõelist soovi õppida. Kodus ei osanud sellest aru saada, sest peale keskkooli astusime kohe ülikooli ja pikemat vahet õppimises pole olnud.

Oleme kuulnud (ka lugenud), et on uus õppeprogramm. Mida see endast kujutab? Mida on uut? Võib-olla saaks seda vahet tasa tegema hakata juba praegu, sõjaväes?

Kõike head!

TARMO LEHESTE

* Kiri on kirjutatud oma dekaanile, dotsent Valner Krinalile. Nüüd oleme teada saanud, et Tarmo Leheste teenistusaeg on juba lõppenud.

Konkursid ja valimised

Kõrgkooli õppejõuks saab ainult konkursi korras. Iga viie aasta järel tuleb läbi teha taasvalimise protseduur. Professorid ja kateedrijuhatajad, samuti ühiskonnateaduste õppejõud valitakse ülikooli nõukogus, teised õppejõud ja teadurid teaduskonnanõukogudes. Juhtiva teaduslik-pedagoogilise kaadri arv, kelle kohta annab ülikooli nõukogu igal aastal hinnangu valimistena või taasvalimistena, ulatub 25—30 töötajani aastas.

● **Konkursiga kohale valitud ja taasvalitud kateedrijuhatajad ning professorid on silmapaistvad teadustöö spetsialistid ja suurte kogemustega pedagoogid.** Torkab silma kõigi nende suur ühiskondlik aktiivsus ja teaduslik-organisatoorne tegevus. Nooremate kateedrijuhatajate-dotsentide publikatsioonide arv ulatub poolesajani, vanema põlvkonna esindajatel on aga 100—200 piires. Viieaastaku tööperiood lisab tavaliselt juurde 20—30 publikatsiooni. Nende hulgas on peaaegu igaühel kas monograafia või mahukas õppevahend. Paneb imestama meie juhtiva kaadri suur teaduslik produktiivsus. Nende töökoormus on ju väga suur.

Peaaegu kõik ülikooli juhtivad õppejõud on ka aktiivsed õppemetoodilise töö tegijad. Selle töö peamiseks vormiks on õpikud, õppevahendid, metoodilised juhendid. Aga on ka veel mitmesuguseid metoodilisi eksperimente, võtteid loengutöö näitlikustamiseks, otsinguid kontrollivormide täiustamisel. Harvem kohtab uute loengukursuste väljatöötamist ja juurutamist. Suur osa meie juhtivast kaadrist on vabariiklike ja üleliiduliste aine- ja metoodikakomisjonide liikmed.

Aktiivset teaduslik-organisatoorset tegevust peegeldab see, et enamik meie juhtivast kaadrist on mitmete seltside juhatuste liikmed, üleliiduliste koordineerimiskomisjonide ja nõukogude liikmed, kaitsmisnõukogude esimehed, sekretärid, liikmed. Terve rida meie juhtivaid õppejõude on ka teaduste akadeemiate akadeemikud või kirjavahetajaliikmed ning välismaiste teadusorganisatsioonide liikmed.

Vanema põlvkonna juhtivad õppejõud on produktiivsed noore põlvkonna kasvatajad, kelle juhendamisel on kaitstud kümmekond ja enamgi väitekirja. Aga ka nooremad on tihti juba mitme kraaditaotleja juhendajad.

Viimasel viiel aastal suurenes mõningal määral kateedrit juhatavate dotsentide osa. See on ka arusaadav. Praegune periood on ju sisuliselt põlvkondade vahetuse aeg ülikooli juhtiva kaadri hulgas. Et noor põlvkond on vanale väärikas vahetus, näitavad andmed küllalt suurest stabiilsest doktorikraadi kaitsjate arvust just viimastel aastatel ning meie professorite ja doktorite suure arvu pigem aeglasest kasvust kui kahanemisest.

● **Konkursist osavõtuks või taasvalimiseks esitavad kandidaadid materjalid ülikooli teadussekretärile, kes suunab need konkursikomisjoni.** Materjalid ei ole aga alati nõutavalt vormistatud. Konkursist osavõtja peab tingimata esitama oma tööde nimistu ja selle kateedri soovituse, kuhu ta kandideerib. Ülikooli töötajailt nõuame ka traditsioonilist andmestikku, lisaks muidugi teised ametlikud (kuulutuses nimetatud) dokumendid. Taasvalimise taotlejal tuleb esitada teadustööde juurdekasvu (viie aasta jooksul) nimistu ja kateedri soovitus (kateedrijuhatajatel teaduskonna nõukogu soovitus) taasvalimiseks. Just neid dokumente on komisjon pidanud täiendavalt nõudma. Viimastel aastatel on sagenenud taasvalitavatel vahepealne kvalifikatsiooni tõus (doktorikraadi või kutse saamine). Ka seda fakti kinnitav dokument peaks olema materjalide hulgas. Mõned kandideerijad pole selliseid tähtsaid muudatusi kusagil otseselt märkinud ja alles paberite hoolikas uurimine on komisjonil lubanud seda aimata ja seejärel vastavad dokumendid sisse nõuda.

Väga suur ebaühtlus valitseb teadustöö nimekirjades. Tuleks esitada teaduslike ja metoodiliste tööde ühtne nimekiri. Sinna kuuluvad kindlasti kõik tööd, mis registreeritakse üleliidulises informatsioonikeskuses, samuti lepinguliste tööde aruanded. Viimasel ajal oleme leidnud, et mitmedki kandideerijad ei too teadustööde nimekirjas ära oma väitekirju, kuid esitavad tunduvalt väiksema mahuga käsikirjalisi uurimusi. Ei tahaks uskuda, et need autorid said oma kraadi mitteteaduslike tööde eest. Kindlasti tuleks lahus hoida teaduslik-metoodiliste tööde nimekirjast aimeartiklid ja publitsistlikud artiklid suure tiraažiga perioodikas.

Taasvalimise puhul üldiselt teaduskonna iseloomustust ei nõuta. Piisab teaduskonna esindajate viseeritud andmestikust.

* * *

Enam kui kümmekond aastat tagasi avaldasime ülikoolilehe veergudel andmeid meie õppejõudude teadus- ja õppetööst. Tundub, et võrreldes tolleaegse tasemega on meie juhtiv kaader tublisti edasi läinud. Võib-olla uuriks mõni meie ühiskonnateadlane või matemaatik seda põhjalikumalt.

Prof. KARL-SAMUEL REBANE,
ülikooli konkursikomisjoni esimees

Biokeemikute seminarlaager

11. ja 12. mail toimus Vellaveres iga-aastane, arvult juba kuues biokeemikute seminarlaager.

Kokkutulnud asjahuvilised, teadurid, õppejõud ja tudengid, nii Tallinnast kui Tartust vaagisid aasta jooksul tehtut kuulates ettekandeid, vaieldes ja üritades kõigutada teaduse alussambaid.

Põhiliseks temaatikaks ja ettekannete sisuks olid ensümaatiliste reaktsioonidega ja ühendite eraldamisega seonduvad probleemid.

Arritavatest küsimustest väljakasvanud kohati üliteravaks muutunud dispuudid olid meeldivaks ajasisustuseks ja värskendajaks vaimu poolelt. Vaimne vägikaikavedu asendus füüsilisega — toimus traditsiooniline jalgpallimatš. Tühjaks mõeldud ja joostud kõhtude täiteks olid lambalihast, riisist ja millest kõik veel meisterkokkade valmistatud lõunamaine hõrgutis ... ja häda sellele, kes piprast tulitavale suule veevärgist abi otsis.

Enesega rahulolevalt asuti valmistuma järgmise aasta üritukseks ...

MAREK STRANDBERGI tekst,
MERLE RANDOJA fotod

Rahvakontrolli töömailt

Aprillis andis TRÜ rahvakontrolligrupp ülikooli kollektiivile aru oma möödunud õppeaasta tegevusest.

Aruandest.

Aruandeaastal kontrolliti korduvalt **õppe- ja töödistsipliini** (õppeteadussektor eesotsas R. Looga ja T. Leigeriga ning allasutuste grupid). Kontrolli tulemused näitasid, et mitmes teaduskonnas on puudujääke (filoloogia-, kehakultuuri-, arstiteaduskond). Ka enamiku teaduskondade õppetööst osavõtu stabiliseerunud 75—80 protsenti näitab, et saavutused võiksid paremad olla. Endiselt on probleemiks halb õppedistsipliin keeletundides, samuti riiklike pühade eel- ja järelpäevadel ning võlgnike kooliskäimine semestrite algul. Võlgnevuste likvideerimine talvise eksamisessiooni järel kulges paremini arsti- ning bioloogia-geograafiateaduskonnas, halvemini matemaatikateaduskonnas.

Pidev kontroll rühmapäevikute täitmise üle on tuvastanud, et olukord on mõnevõrra paranenud eriti nendes teaduskondades, kus õppeprodekaan süstemaatiliselt kontrollib rühmapäevikuid (arsti-, matemaatika-, õigus-, bioloogia-geograafiateaduskonnad). Puudujääke täheldati füüsika-keemia- ja kehakultuuriteaduskondade rühmapäevikute täitmisel.

Teaduskondade rahvakontrolligrupid toovad esile üldiselt analoogilisi puudusi: halb õppedistsipliin pühade eel ja järel (ajalooteaduskond); suhteliselt suur puudumine keeletundidest (arsti-, füüsika-keemiateaduskond), samuti ühiskonnateaduste loengutelt ja seminaridest (filoloogiateaduskond).

Õppe- ja töödistsipliini parandamiseks on tehtud mitmeid ettepanekuid. Nii märgib õigusteaduskonna rahvakontrolligrupp (E. Kergandberg), et rahvakontrolligrupp ei peaks mitte niivõrd ise õppedistsipliini kontrollima (seda teevad kateedrid, dekanaat ja komsomol), kuivõrd jälgima, et reageering õppedistsipliinile oleks printsipiaalne. Olulise ettepaneku esitas füüsikaosakond (K. Kudu): kateedrijuhatajad peaksid vähemalt kord kuus kontrollima tööletuleku ja mineku märkimist vastavasse žurnaali.

Kütuse ja elektrienergia säästliku kasutamise kontroll õppehoonetes, allasutustes ja laborites (majandussektor, K. Talja) näitas, et kui mullu säästeti elektrienergiat kokku 2,1%, siis 1985. a. I kvartalis oli ülekulu 3,2%, tingituna küttekehade kasutamisest külmal talvel. Samal ajal on kütust kokku hoitud 63,6 tonni, kuigi mitmel objektil (Tiigi 78, Puiestee 43) on olnud ka kütuse ülekulu. Traditsiooniliselt on jäänud tõsiseks probleemiks mitme õppehoone (Vana ja Uus Anatoomikum, füüsikakorpus, Kingissepa t. 19 õppehoone jt.) soojustamine, mis eriti teravalt tuli esile sellel külmal talvel. Probleem on tõsine, sest töötamine külmades ruumides kahjustab õppejõudude, teenistujate ja üliõpilaste tervist.

Üks komplekssе kontrolli objekte oli ülikooli **valveteenistus.** Mõnes õppehoones (peahoone, keemiahoone, õppehoone Nooruse t. 9 jt.) on küll ööpäevane valve, kuid tal puudub pidev ülevaade majas toimuvast. Mille muuga seletada, et meie auväärse *alma mater*'i peahoones leiavad võõrad koha alkoholi pruukimiseks või et rektoraaditiivas on toime pandud sellised vandalismiaktid nagu seal kasvava palmi kahjustamine ja aknakardinate katkirebimine. Reas allasutustes (garaaž, majandusmaja, botaanikaaed, Leningradi mnt. 4, Tiigi 78/80 jt.) on valve kas kahes või kolmes vahetuses. Siin sõltub valveülesannete täitmine valvuri vastutustundest. Soovida jätab Tiigi 78/80 õppehoone valveteenistus. Seni ei ole üldse valvet Vanas ja Uues Anatoomikumis, keeltemajas ning ühiskonnateaduste hoones. Teadusraamatukogus lasevad kontrolörid lugejaid sisse suurte kottidega ega kontrolli väljumisel nende sisu. Varastatakse kirjandust.

Prof. LEMBIT TÄHEPÕLD,
TRÜ rahvakontrolligrupi esimees
(Järgneb)

«Ära lükka midagi edasi!»

Läksin 5. mai eel ühte Tartu kesklinna arhitektuurimälestisega majja külla kursusekaaslasele. See, millest ma rääkida tahtsin, tuli talle üllatusena.

● **Tead sa, et 5. mai on Karl Marxi sünnipäev. Kuidas seda tähistad?**

Ta ütles, et torti küll ei osta, külalisi ei kutsu.

Miks alustasin just Marxist ja miks just oma kursusekaaslasega? TÕNU HEIN õpib majandusüberneetikat IV kursusel ja saab 1983. aasta septembrist Marxi-nimelist stipendiumi. Tal ei ole matriklis ühtegi nelja ja polegi vist enam tulemas. Kuidas on üldse võimalik nii kaugele saada ja olla?

«Tavaliselt. Kõik on äärmiselt tavaline,» vastab Tõnu. «Tuleb lihtsalt püüda võimalikult vältida võlgnevusi pisiasjades. Kas siis teadlikult või kukub nii välja. Pidev töö. Et sa ühekski semestriks magama ei jää. On see sundimine? Ei ütleks, et ennast sunnin. Tahan, et asjad ei kuhjuks. Muidu tekib ühel heal hetkel võimatus õppida.»

● **Kas õppima peab palju, küsin järgmise lihtlabase küsimuse.**

«Lõpetasin Tartu 1. keskkooli. Sain kõva põhja alla ja ei lasknud enam käest. See semester algas 1. veebruaril, aga esimest korda võtsin õpiku kätte (vaatab märkmikust) — 13. märtsil.»

Näe, kuidas juhtub! Praktiliselt piisab ainult loengutel käimisest.

● **On mingeid minnalaskmismeeleolusid ka peal olnud?**

Oli. II—III kursusel. Eriti semestri lõpus. Sessi ajal enam ei tohi.

● **Aga ikkagi, kas stipp kohustab?**

Tõnu vastab päris tõsiselt, et kohustab küll. «Muidu läheksin kindlasti mingil määral lõdvemalt eksamile. See kõik on nagu sportlastel. Kui sa oled üks kord võitnud, järgmisel korral pead võitma. Langeda enam ei tohi. Viimasel ajal olengi rohkem spordiga tegelema hakanud. Ujun, ja džuudo.»

● **Vaba aeg?**

«Vaba aega on vähe. Ei anna midagi maha arvata. Linnalaboris saan stipile lisa. Olen keeltekoolis käinud, aga saksa ja soome keele tõsisema õppimise lükkasin siiski edasi.»

● **Anna veel üks näitlik eesrindliku üliõpilase päevaplaan.**

Tõnu ütleb, et enda oma ta ei saa laiaks avaldamiseks soovitada. See on lihtsalt päeviti nii erinev. Aga möönab, et ta on märgatavalt rohkem päevane inimene. Pärast kella üht öösel õppis viimati 9. klassi geograafia kontrolltööks.

● **Mis sa möödunud ajakirjanduspäeva puhul «TRÜ» lehele sooviksid?**

Ärgu piirdugu ainult infoga. Rohkem probleeme. Nii tudengite kui õppejõudude poolt. Rohkem üliõpilaslikkust.

● **Mis on üliõpilaslikkus?**

Kuigi kõike saab edasi lükata, ära lükka!

HELLE ÜMARIK,
maj. küb. IV k.,
teaduskonna pressisekretär

TÄHTPÄEVAKALENDER

Thomas Clausen

(1801—1885)

11. mail möödus 100 aastat astronoom-vaatleja ning matemaatiku T. Clauseni surmast, kelle elulugu võib pidada teadlase kohta ainulaadseks. Ta alustas pastori karjapoisina Põhja-Jüütimaal, hariduseks ainult kohustuslik algkool, millele järgnes 7 aastat koduõpetust leivaisa juures. Pingsa enesetäiendamise ja iseseisva uurimistöö abil saavutas ta kuulsate teadlaste (G. H. Schumacher, C. F. Gauss, C. G. J. Jacobi) tunnustuse.

Tegutsenud Schumacheri juures Altonas astronoom-vaatlejana ning mõnda aega Müncheni Optikainstituudis, võttis ta 1842. aastal vastu kutse tulla Tartusse astronoom-vaatlejaks. Astronoomina on ta tuntud eelkõige kui teoreetik-arvutaja.

Suur osa T. Clauseni teaduslikust pärandist on pühendatud matemaatika mitmesugustele küsimustele, sealhulgas geomeetriale. Varasematele töödele ridade teooriast ja interpolatsioonist, algebralistest võrranditest ja geomeetrilistest konstruktsioonidest (kvadreeruvate «kuukeste» teooriast) lisas Clausen Tartus uurimusi elliptilistest funktsioonidest ja nende rakendustest mehaanikas, kolmandat järku joontest, ahelmurdudest jm.

Tema viljakale teaduslikule tööle on osaks saanud mitmeid tunnustusi. 1844. aastal andis Königsbergi ülikool talle doktorikraadi *honoris causa*, aastast 1848 oli ta Royal Astronomical Society korrespondentliige ja 1854. aastast Göttingeni Teadusliku Seltsi korrespondentliige. 1856. aastal valis ka Peterburi TA ta oma korrespondentliikmeks. 1865. aastal sai T. Clausenist Tartu ülikooli astronoomia-professor, 1869. aastal valis Peterburi ülikool ta oma auliikmeks.

MARGIT RAUDMÄE

TARTU NAK-is

Esmaspäeval, 27. mail kl. 18 on Tartu NAK-is **Max Harnooni autoriõhtu** Kirjanduse Majas Õpetajate t. 12.

Muusikalummuses

TARTU '85
VII MUUSIKAPÄEVAD
16.-19.mai

«... miks TRÜ lehes on teatri- ja kirjandusarvustuste asemel «nii palju musa» ja «ainult bändide nimed vastu vaatavad.»» IV kursuse žurnalistikaüliõpilase Ülle Kahuski sõnum kohtumisest Mihkel Mutiga on nüüd ka kolmas kord ära trükitud (vt. veel ajakirjanduspäeva «Edasit»). Selles ja järgmises lehes vaatavad jälle lugejale vastu «musa» ja «bändide nimed». Ei taha me toimetust millegi nimel õigustada ega asju sirgeks rääkida. Küll võiks aga öelda, et Mihkel Muti üliõpilaspõlve aegu polnud lehes tõesti nii palju muusikalugusid — tollal (seitsmekümnendate aastate teisel poolel) korraldati veel muide kirjandusvõistlusi. Felix Tonga seadis sisse rubriigi «Popfookus» ja sealtpeale ongi helimaailm pidevamalt trükimusta näinud. Teater ja kirjandus hakkasid taganema. Kui veel eelmisel aastal oli muusikarubriigi «Helipeerg» materjale külluses, (need saabusid sageli tellimatagi), siis teatri- ja kirjandusarvustusi ei tule ka tellimise peale. Muusikapäevade sissejuhatamine on juba pikaks läinud, aga et situatsioon igati selge oleks, siis... Toimetus on igati tänulik Tartu Noorte Autorite Koondisele, eriti Enn Lillemetsale, kelle organiseerimistöö tulemusena ilmub aastas paar korda NAK-i erilehekülg. Sel õppeaastal aga pole ju «Helipeergu» ilmunud. Muusikapuhkus?

Nii. Ju siis muusikal on vist ikka tugevam või õieti laiem külgetõmbejõud. Muusikast on saanud paljude noorte ja ka keskikka jõudnute ainumaailm. Ta on tunginud peale ja sisse ja sinna ei ole vist midagi parata. See kõik õigustab aga niisuguste ürituste teokssaamist, nagu on nüüd Tartu muusikapäevad. Esinema sõidavad parimad, hindavad asjatundjad, võetakse kokku hetke seis.

Milline see siis on? Tunnustamise järgi niisugune:

e k s p e r t i d e n õ u k o g u:

parim instrumentaalansambel — «Radar»,

parim vokaal-instrumentaalansambel — «Karavan»,

parim muusikateos — Alo Mattiisen risotoorium «Roheline muna» (Peeter Volkonski libreto, esitasid «In Spe», segakoor «Noorus», Silvi Vrait, Peeter Volkonski ja Hardi Volmer);

p u b l i k:

parim ansambel — «Radar»,

parim pillimees — «Radari» bassikitarrist Paul Kikerpuu,

meeldejäävaim heliteos — «Amööbi hukk» («Radari» esituses, autor Raivo Narits);

a j a k i r j a n i k u d:

parim ansambel — «Rock-Hotel», üllatuspreemia — loominguline kollektiiv «Sepapoisid»;

ENSV Üliõpilasnõukogu preemia rahu teema ja noorsoo- ning üliõpilasfestivali idee intensiivseima kajastamise eest ansamblile **«Kuues meel»** «Rahumarsi» eest,

ELKNÜ Tartu Linnakomitee üllatuspreemia — **Tõnu Raadiku ansamblile,**

TRÜ komsomolikomitee rahuteemapreemia **Reet Linnale** rahukontserі finaali lavastamise eest ning lauluteksti «Halb unenägu» eest («Karavan» koos Ivo Linnaga),

EPA komsomolikomiteelt preemia kõrgetasemelise esinemise eest ansamblile **«Vitamiin»,**

Tallinna Linna Täitevkomitee kultuurivalitsuse preemia kõrgetasemelise esinemise eest **Silvi Vraidile ja tema ansamblile** (Jaak Jürisson ja Taavo Remmel) ning **Tõnu Raadikule** õnnestunuma pühenduse eest (Raimo Kangrole «Lillad prillid»),

Põhja Kõrgepingevõrkude preemia peidusoleva energia eest ansamblile **«Kuller»,**

TPedI klubi preemia **Gunnar Grapsile** heatasemelise ansambli moodustamise eest,

organiseerimiskomiteelt preemia kõrgetasemelise esinemise eest ansamblile **«Vauk»** ja solistidest **Anne Adamsile,**

organiseerimiskomitee eripreemia kõige jõulisema esinemise eest ansamblile **«Sepapoisid» ja Paul Poomile.**

Selles lehes saab ruum otsa. INDREK PIIT, JAAK UUSIK ja VARJE SOOTAK jätkavad järgmises lehes.

● **«Vanemuise» mägi sobis täitsa vahvalt uueks kontserdipaigaks. Rahukontsert ja Igor Garšnek Malev Toome fotol.**

FILMIKIRJUTISTE VÕISTLUS! FILMIKIRJUTISTE VÕISTLUS!

Tõde ei kao teadja meelest

miks küll siis kui nad
käivad siin
südasügisel pimedal
meil äkki hakkab olla piin
nende silmitu pilgu all
(Kaplinski)

Eesti filmisõbrale on iseloomulik, et ta ootab aastast aastasse Tallinna stuudiolt head mängufilmi. Kui niisugune teinekord tõepoolest ekraanile jõuab, tuleb teenitud heakskiit enamasti järgmise hea filmi ootamise aegu.

Nüüd on linadele kangastunud **Arvo Valtoni käsikiri Olav Neulandilt «Hundiseaduse aegu».**

AV kirjutatu kannab ju ikka nägemuslikkuse pitserit, ON-i agiteeritus sellega segatuna annaks ju kunstipärase leiu võimaluse küll. Ometigi liidetavad nii lihtsasti, teineteist mõjustamata, ei liitu.

Määrus «hundiseaduse aegu» on nii hinnanguline kui ka ajas laiutav, kõrvaldades kohe: perioodi jikseerituse, mis ju kostüümidest välja veeritav ja ajaloolis-sotsiaalse tausta mõistaandmisest mõttesse tuleb. Hundiseadust (hm, vaesed hundid!) pole savitahvlitele kiilkirjastatud ega kasetohule maalitud, ometi ei ole ta noorem Hammurabi koodeksist. Küll aga on ta viimase üle elanud.

Määrustega ei saa ennast edaspidi aidata, sest kohe algab **unenägu.**

Mis meiega suikudes sünnib, seda me ise ei tea. Siiski pärineb ulmade maailm vaid sellest, mis on meis enestes varjul; tõsi, tihti ka iseenese eest. Alateadvuslik ja tagamõistuslik ronivad hämaratest urgudest välja, põimumaks ühte teadvustatuga — nii avastub nägemus, milles ikka peegeldub läbielatu — kogemus, kust lähtematerjal hangitud — olgugi teinekord tundmatuna.

Ekraanile on aga toodud tõeline unenägu oma rütmiebaühtluste ja loogikavigadega, kuid surmkindla usutavusega sealjuures. Esivanemate kombestik ja salasidemed loodusega, nagu ka kivilinnuste värske kõledus ja kõlksuvad mõõgad on meis kusagil alles. Minevikust manatud esemete, nähtuste ja suhete aluseks on muidugi tänapäevane teadmine kõigest, mis toona oli või pidi olema, aga kokku sünteesinud, nägemuseks liitnud ja ulmateadvuses lahti kerinud on meie teadmisi salakaemus, mitte ajalookonsultandi kindel käsi. Filmikujud liiguvad varemetes, mis meil on silmaga nähtud, ja kedagi ei häiri, et aja- ja tegevusloogika järgi pidanuks need «arhitektuuri- ja ajaloomälestised» tollal täies hiilguses ja ühes tükis püsima.

Sõnad filmis ei ütle ju midagi uut, nad ei ole pildikeelega üldse aditiivsed, enamasti on tegemist sügavale juurdunud elementaarsete mõtteringidega, mis, nagu näiteks vana külavanema kõne õigusest esivanemate maadele, on üllatavalt uudsusevaesed nii sisult kui väljendusviisilt. Unes saab kõik sõnadetagi selgeks. Kuid kõlab ka selgepiirilisi juhtlauseid. Kui need alateadvuse uitradadelgi käies püsima jäävad ja endast teadustavad, on nende tõde eriti väärtustunud.

Raputad end toolikõvadusest ärksaks ja piidled silmast silma Kukumäe Meleleivi. Nojah, midagi tema pilgus on. Midagi temas on, kuid see ei sunniks hobuseid pruuskama ega peataks lurjuse mõõka. Meleleivi pilguga peletab vaenlasi palavikuliselt nägemust produtseeriv aju. Meleleivi jälgides tunned nagu unenäoski, et enne oma tõelist surmatundi ei surda. Mis ei takista tema verest punetaval mõõgal silmadesse sööbimast ja tulevikku ette teades järgnevat ometi mitte aimamast. Võitlusstseenides võid imestada, et terariistad kaitsmata pead ei riiva. Ulmatunnetus kulmineerub «koledates kohtades», soovides silmi kõvasti kinni suruda ja mõistes, et see ju ei aita...

Filmi pildikeel on diskreetne ja arusaadav. Kaadrid ütlevad kõik sõnalisanditagi ära. Grünbergi muusika saadab irratsionaalset lumma loomulikul kombel. Jah, aga kui tõsimeeli ette kujutada rahvakunstiansamblit süntesaatorimuusika taustal — ega ajukäärud vist ei lepiks? Iga seos tekib omal kombel.

Me, tänased, ei kuule ulmade mailgi regivärssi, aga oma lauliku laulud on südames ja seega kaasas. Nii nad jäävadki küsima, kes on me õde, kes on me vend, sest me ei tea enam, kes oleme meie, ja me ei tea, kas Meleleiv on praeguses elus Meleleiv.

Muidugi kuuluvad filmi juurde ka väga head näitlejad, sest unes ei tohi võltsi märgata, unes ei tohi aru saada, et see uni on. (Kusjuures üllatavalt võõralt ja «filmilikult» mõjub Liisa Pesentacki kuju.) Kõigil on nõelasilmast tulnud riided seljas.

Ega siit ometi või välja lugeda, et AV, ON jt. polegi filmi kallal vaeva näinud, et iga kinokülaline omaette ja kõik ühtekokku hallutsineerisid tühjale linale oma sisekaemuse? Filmilint on kindlasti käegakatsutav reaalsus ja demonstreerimise ajal aparaadis kinomehhaaniku kontrolli all olemas. Me näeme autorite unevarianti ja ühiste juurte läbi võib meie oma sellega paljus ühtida. Mõned vaatajaist lahkusid esimese veerandtunni kuludes saalist. Kuna kellaaeg oli juba hiline, võib uskuda, et nad läksid endale sobivamaid unenägusid otsima. Ja mõned inimesed ütlevad, et nemad und ei näegi. Ülejäänud teavad, mida nende käest küsitud on. Räägitakse, et meelde jääb vahetult enne ärkamist möödunud unenäopilt.

Kiiver lõksatab totra kõlksatusega hundipüünisena ümber Meleleivi pea. Veidi hiljem me enam ei näe, kes kiivris peidus on. Kes on su su isa, kes on su ema...

JAANUS HARRO

Poleemiselt

TUULEVESKITE VASTU?

5. aprilli «TRÜ-s» kurdab raamatukogutöötaja S. Nilson, et ta ei suuda kuidagi harjuda uue kõnepruugiga: *kool — kõrgkooli* ja *loengu* asemel.

Keskkooli terminoloogia invasioon ülikooli pole alanud üleöö, dots. H. Palamets on juba mitme aasta eest ühes *rebastele* mõeldud kirjutises selle vastu välja astunud (vt. «TRÜ» nr. 27, 1982). Nagu näha, pole abi leitud ning toona pahameelt äratanud kõnepruuk on tänaseks päevaks juba nõnda valdavaks muutunud, et ka S. Nilsonil tuleb sellega vist paratamatult leppida.

Tegelikult pole nimetatud nähtus mingi iseseisev fenomen, vaid on millalgi 1970-ndate teisel poolel alanud kõrgkooli **keskkoolistumise** ilmekas peegeldus. Kirjatüki raamidesse ei kuulu selle protsessi põhjuste otsimine, mainitagu vaid, et neid on ilmselt nii otseseid kui kaudseid.

Ega tänane I—II kursuse tudeng tajugi mingit olulist vahet kõrg- ja keskkooli üldises õppekorralduses — seinal on kohustuslik tunniplaan, pidevalt toimuvad kontrolltööd ja vahearvestused. Tõsi, mõned silmatorkavad erinevused siiski on — vormimütsi ja vahetusjalatsite kandmine pole kõrgkoolis kohustuslik, lisaks kevadistele on veel talvised eksamid, õpikuid on mõnes aines vähe — need tuleb õppejõu jutu (mõne loengupidaja puhul suisa sõnasõnalise dikteerimise) järgi ise üles kirjutada. Veidi harjumist nõuavad uued ametinimetused: *õppealajuhataja* asemel on nüüd *prodekaan* ning *klassijuhataja* asemel *kursusehooldaja* (kuigi täiskasvanud inimeste järelevaataja ning tagantutsitaja puhul tundub keskkooliaegne nimetus siiski suupärasem).

Abiturientide enamiku jaoks on vaimne nimbus ülikooli ümbert kadumas — kõrgkool on neile kohaks, kus saab «elada lõbusat elu (...) ja õppida parajasti nii palju, et mitte välja langeda» («Tere, abiturient!», «TRÜ» nr. 8 k.a.). Kõige eelneva põhjal ei tundugi eriti imestamisväärt, et mõnel kursusel on oma erialast tõsisemalt huvitatud (üli?)õpilasi kõigest paar-kolm (vrd. «Kõik on huvitav, paljut tahaks teha». «TPedI» nr. 5, 1985).

Kogemused on näidanud, et tuuleveskitega pole mõtet võidelda. Kui ikka *ülikooli, kõrgkooli* ja *loengu* asemel on kõnes kindlalt *kool*, siis olgu see nõnda ka kirjas. Ühtlasi tasuks juba praegu, tõsi küll veidi ennetavalt, kaaluda *õpsi* legaliseerimist kohmaka *õppejõu* asemel. Ning lõpuks — kas tõele näkku vaadates ei peaks senise I, *II, III... kursuse* asemel ütlema/kirjutama *12., 13., 14., ... klass?*

Koolipoiss

Tuusikud

On saabunud järgmised sanatooriumituusikud:

III kvartaliks

Jessentuki «Zori»	19. 07.—11. 08.	— seedeelundite h.	— 48.—
„ „	19. 07.—11. 08.	— seedeelundite h.	— 48.—
Kemeri	17. 08.— 9. 09.	— liigesteh.	— 33.—
Haapsalu «Laine»	29. 09.—22. 10.	— „	— 34.50
Pärnu «Rahu»	5. 08.—28. 08.	— seedeelundite h.	— 48.—
Kemeri «Caika»	5. 08.—28. 08.	— „	— 33.—
«Nemunas» (Leedu	14. 08.— 6. 09.	— „	— 51.—
Pärnu «Rahu»	25. 09.—18. 10.	— närvisüsteemih.	— 34.50
Haapsalu «Laine»	16. 07.— 8. 08.	— „	— 34.50
Jürmala «Maiori»	18. 08.—10. 09.	— südame-vereringeh.	— 33.—
„ „	5. 07.—28. 07.	— „	— 33.—
Haapsalu «Laine»	10. 08.— 2. 09.	— liigesteh.	— 34.50
„ „	10. 08.— 2. 09.	— „	— 34.50
Liepaja (Läti)	17. 09.—10. 10.	— „	— 33.—
Odessa «Semaško»	31. 07.—23. 08.	— „	— 48.—
Tshaltubo	29. 08.—17. 09.	— „	— 27.60
Mestsiems (Läti)	18. 07.—10. 08.	— südame-vereringeh.	— 33.—
„ „	18. 07.—10. 08.	— „	— 33.—

IV kvartaliks

«Estonia»	19. 10.—11. 11.	— liigesteh.	— 34.50
Haapsalu «Laine»	11. 12.— 3. 01.	— närvisüsteemih.	— 34.50
Pärnu «Kaevur»	15. 10.— 7. 11.	— liigeste-närvih.	— 42.—
Pärnu «Sõprus»	30. 11.—23. 12.	— südame-vereringeh	— 34.50
Baldone (Läti)	12. 10.— 4. 11.	— günekol. h.	— 54.—
Pärnu «Sõprus»	30. 11.—23. 12.	— südame-vereringeh.	— 36.—
Pärnu «Rahu»	13. 11.— 6. 12.	— seedeelundite h.	— 48.—
Pärnu «Estonia»	8. 11.— 1. 12.	— närvisüsteemih.	— 34.50

Puhkekodutuusikud:

Pühajärve	30. 08.—10. 09.	— 3 tk.	
Võsu	18. 08.—29. 08.	— 1 tk.	
„	19. 08.—30. 08.	— 1 tk.	
Dzintari	22. 08.— 2. 09.	— 1 tk.	
„	3. 09.—14. 09.	— 1 tk.	
Võsu perekonnatuusik	(4 in.) 10. 07.—21. 07.		— 38.40
„ „	(3 in.) 6. 08.—17. 08.		— 36.—
„ „	(2 in.) 18. 08.—29. 08.		— 26.40
„ „	(2 in.) 19. 08.—30. 08.		— 26.40
Tsirulisi „	(2 in.) 19. 07.—30. 07.		— 37.80
„ „	(2 in.) 31. 07.—11. 08.		— 37.80
Pühajärve „	(2 in.) 4. 08.—15. 08.		— 24.—
Jurmala «Zinja» „	(2 in.) 6. 08.—17. 08.		— 27.—

Avaldused esitada aü. komiteele hiljemalt 1. juuniks.

ÜLIÕPILASTELE!

III kvartaliks on saabunud järgmised sanatooriumituusikud:

Haapsalu «Laine»	11. 08.—03. 09.	— liigesteh.	— 34.50
Haapsalu «Laine»	11. 08.—03. 09.	— liigesteh.	— 34.50
Läti «Baldone»	30. 07.—22. 08.	— liigesteh.	— 54.00
Gruusia Boržomi «Likoni»	04. 08.—27. 08.	— seedeelundite h.	— 48.00
Leedu «Spalis»	28. 07.—20. 08.	— seedeelundite h.	— 36.00
Haapsalu «Laine»	16. 07.—08. 08.	— närvisüsteemih.	— 34.50
Svetlogorsk «Jantarnõi Bereg»	11. 08.—03. 09.	— vereringe-närvih.	— 48.—
Pärnu «Sõprus»	08. 07.—31. 07.	— vereringeh.	— 34.50
Läti «Mežtsiemas»	08. 08.—31. 08.	— vereringeh.	— 33.00
Pärnu «Rahu»	13. 08.—05. 09.	— günekol. h.	— 48.00
Saki V. I. Lenini nim. san.	16. 08.—08. 09.	— günekol. h.	— 34.50
Naltšik «Gruševaja Roštša»	24. 07.—16. 08.	— günekol. h.	— 36.00
Želetnovodsk (ambul.)	26. 08.—16. 09.	— neeruh.	— 36.00

Avaldused esitada TRÜ üliõpilaste aü. komiteesse.

HOOAJA LÕPUPIDU «TERE! SIIN MA OLEN!»

24. maist kl. 18 — 27. maini kl. 04

24. mail — Eesti dokumentaalfilmide paremik, väe ja võimu kontroll diskosaalis, videotehnika uue ajastu masinavärk suures saalis, tants laias laastus.

Peeter Volkonski — laulja ja etleja, **Juhan Kivipõld** — laulja.

25. mail — jälle Eesti dokumentaalfilmide paremik, väe ja võimu kontroll diskosaalis, videotehnika uue ajastu masinavärk suures saalis, tants laias laastus.

TRÜ üliõpilaste lõpptaidlus, need naised, need naised, need naised... (tantsulis-kehakultuuriline põimik).

26. mail — südamlik kunstiline film. Ja veel kord väe ja võimu kontroll diskosaalis, videotehnika uue ajastu masinavärk suures saalis, tants laias laastus.

Jooga ja *break* (Vello Vaher ja teised), **Andrus Vaarik** — näitleja.

NB! Järguta malesportlased! 25. mail kell 19 annab **JAAN EHLVEST** malesimultaani.

On veel mõned pääsmed! Rutake!

Tartu II meistrivõistlused atleetvõimlemises

Kulturismisektsioon on ülikooli juures olnud juba paarkümmend aastat, kuid eelmisi võistlusi enam ei mäletatagi, ürikute järgi toimunud need 1966. aastal. Vahepeal üksikult ja paarikaupa harjutanud Tartu õppurid on käinud teiste linnade ja vabariiklikel võistlustel (Arvo Mere, Mati Kippasto, kes lõi Ropka puidutsehhis uue klubi, Aare Valge) ning saavutanud ka häid kohti. Kõige kõrgemale on jõudnud 1970-te algul TRÜ-s alustanud Indrek Otsus, kelle rohketest võitudest märkigem vaid 1979., 1980. ja 1981. esikohti Tšehhimaal ja Ungaris paremiku osavõtul peetud karikavõistlustel.

Massilisem harjutajaskond kujunes, kui 1977 kehakultuuritudeng Meelis Tõnisson ehitas spetsiaalse komplekti pinke, plokke jms. (seni oli kasutatud peamiselt kange ja hantleid), hakkas harjutamist sihikindlalt organiseerima. Temast sai ka esimene diplomeeritud treener ja tema võttis treeningule õhkkonna parandamiseks esimesed naised. Kahju, et ta raskete korteriolude tõttu oli sunnitud lahkuma, teeb nüüd sama tööd Tallinnas ja võistleb ise aktiivselt ning edukalt NSVL tasemel.

Meie sektsiooni praegune treener on kõigi mainitute ajal siinsamas tegelenud ja viimasel ajal ka klubi majandusasju ajanud Oleg Andla, kelle arvepidamise järgi treenib meie väikeses Kingissepa tn. saalis 30 mees- ja 20 naistudengit. Seoses uue sinise spordihoone maneežinurgas Peeter Tiirmani käe läbi valminud kulturismi-«puuriga» on kujunenud teine, ca 60-liikmeline grupp. Kui arvestada saale EPA ühiselamu all ja puidukombinaadi juures, saab paraja kandepinna võistlustele, niisiis juba II Tartu meistrivõistlustele atleetvõimlemises.

Üritus sai ülikooli sektsiooni algatusel teoks laupäeval TRÜ klubis. Peakohtunikuks oli kutsutud teenekas kulturist, treener ja kohtunik Indrek Otsus Tallinnast, kohtunikeks Mati Kippasto puidukombinaadi ja Peeter Tiirman Ujula tn. klubist. Auhindadega toetas TRÜ SK. Et konkurents veel tugevam oleks, olid kutsutud külalisvõistlejad Viljandist ja Tallinnast. Võisteldi 2 vanuseklassis ja 2 kaalukategoorias. Hinnati seekord vaid üldmuljet ja 9 kohustuslikku poosi. Vabakavu esitati demonstratsioonina. Kuni 75 kg juunioridest võitis Gunnar Silm (Viljandi), järgnesid Tarmo Kõuts (Tartu) ja Arnold Tokko (Tallinn), meesteklassis alla 75 kg oli parim Oleg Andla (Tartu), Eno Heinalo (Tallinn) ja Andres Lepa (Tartu) ees. Üle 75 kg juuniore võistles vaid kaks — Rein Kimber ja Ervin Kabral (mõl. Tallinnast), paremaks osutus esimene ning üle 75 kg meeste paremusjärjestus oli: 1. Vahur Reimets (Tallinn), 2. Kalmar Kase (Tallinn), 3. Valeri Kusma (Tartu). Juunioride absoluutseks võitjaks valisid kohtunikud üksmeeles Rein Kimberi, meesteklassi absoluutseks võitjaks tunnistati kohtunike häältega 2:1 Vahur Reimetsa ees Oleg Andla. See võit oli iseäranis tore seetõttu, et O. Andla on Tartu kõige staažikam ja stabiilsem harjutaja (juba 16 aastat 3—4 korda nädalas), hea, et nii hoolikalt ettevalmistatud debüüt oli edukas. Üldse oli eelnevaid võistluskogemusi vaid 4 osalenul 14-st. Vabakavaga esinesid Gunnar Silm, Vladimir Neledov (Tartu) ja Vahur Reimets. Sõna said ka naiskulturistid, kes kesise vormi tõttu esinesid kollektiivselt ja pöörasid tähelepanu liikumisele (seadis ja juhendas Kaja Keeman).

Lõpuks vaadati filme 1977. aasta G. Tenno mälestusvõistlustest, kus tegi kaasa omaaegne suurkuju Olev Annus. Üldiselt olid mehed tõsiselt tööd teinud, hea tase üllatas, publikutki oli salastatusele vaatamata kogunenud 80 inimese ringis. Kahju, et piltnikud A. Viilup ja G. Timberg alt vedasid, nii et fotojäädvustused said üksikud ja juhuslikud (illustratsiooniks ja arhiivi panna pole midagi). Loodame, et III Tartu meistrivõistlusi atleetvõimlemises ei tuleks 20 aastat oodata, vaid et nad varsti väljakuulutatutena saaksid stimuleerida juba tänaseid treeninguid.

O. Andla arhiiviteavet kasutanult

TRIIN MÄRTSON,
keem. IV k.

Toimetaja VARJE SOOTAK

«TRÜ»

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 2107. MB 04931. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«Тарту Рийклик Ülikool» («Тартуский государственный университет). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета. г. Тарту Эстонской ССР.

AR nim. ENSV Kirjalik Raamatukogu

Kontrolleksemplar

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 18 (1415) | Reedel, 31. mail 1985 | Ilmub 22. novembrist 1948 | Hind 2 kop.

Tähelepanu! Meie parimad!

ÜLIÕPILASOLÜMPIAAD

Jälle on kevad ja jälle on aeg teha kokkuvõtteid üleliidulise olümpiaadi «Üliõpilane ja teaduslik-tehniline progress» ülikoolisisesest voorust. Sel aastal oli osalejaid üle kuue tuhande. Jõudu prooviti 10 üld- ja 16 eriaines.

Kõige osavõtjaterohkem oli võõrkeelte (2104) ja vene keele (1592) üldainekonkurss. Palju oli osalejaid ka füüsika (398) ja keemia (217) üldainekonkursil ning matemaatika (250), vene keele ja kirjanduse (200), eesti keele ja kirjanduse (164) ning õigusteaduse (122) eriainekonkursil.

Võõrkeelte üldainekonkursil tuli **inglise keeles** esikohale Ilja Refes (ravi I), järgnesid Kaupo Palo (füüs. III) ja Katri Teedumäe (ravi I). **Saksa keeles** oli esimene Pia Ehasalu (aj. II), järgnesid Eduard Parhomenko (aj. I) ja Jana Sasko (maj. I).

Vene keele üldainekonkursi võitis Marcel Vichman (õig. I), Indrek Ahlbergi (õig. I) ja Mart Kivastiku (eesti fil. I) ees.

Erialakonkursil olid parimad **inglise keeles** (osalejaid 101) Ene Mäe (III k.), Tiina Tarik (IV k.) ja Mari Vene (II k.); **saksa keeles** (57) Anne Orntlich (IV k.), Margot Heinsalu (III k.) ja Marika Milius (IV k.); **prantsuse keeles** Ann Jürjo (V k.), Anu Laidsalu (V k.) ja Leena Sein (II k.); **vene keeles ja kirjanduses** (vene keskkoolide lõpetanutest) Jevgeni Jutkevitš (IV k.), Jelena Gratševa (IV k.), Natalja Gorbatševa (IV k.) ning (eesti keskkooli lõpetanutest) Lea Pild (IV k.), Aine Renkel (IV k.) ja Riina Sildos (III k.); **eesti keeles ja kirjanduses** Signe Söömer (III k.) Eve Leppik (III k.), Mare Janneste (III k.).

Füüsika üldainena võitis Alan Altraja (ravi I), järgnesid Andrus Jerlei (rak. mat. II) ja Indrek Karlson (ravi I); **eriainena** võitis teist aastat järjest Priit Truusalu (IV k.), järgnesid Agu Kivimägi (IV k.) ja Kaupo Palo (III k.).

Keemia üldainena (217): Andres Idla (ravi II), Ülle Uustalu (ravi II) ja Rainer Uibo (ravi I); **eriainena** (89): Katrin Trummal (III k.), Jüri Ruut (I k.) ja Aarne Adler (II k.).

Matemaatika üldainena jagasid I—II kohta Agu Kivimägi ja Priit Truusalu (füüs. IV), saavutades 50-st punktist 50 (!), kolmandaks jäi 49,5 punktiga Kaupo Palo (füüs. III). Priit Truusalu ja Agu Kivimägi olid ka eelnenud aastatel matemaatikas, teoreetilises mehaanikas ja füüsika eriainekonkursil esimese kolme seas. Tasub siinkohal veel meenutada, et viimati nimetatud noormehed Priit Truusalu, Agu Kivimägi ja Kaupo Palo kuulusid füüsikute võistkonda, kes läinud õppeaastal saavutasid üleliidulises voorus Moskva ja Leningradi üliõpilaste järel kolmanda koha. Kaupo Palo omakorda tuli sel aastal inglise keele üldainekonkursil teiseks. **Matemaatikas eriainena** võitis Urve Emmus (rak. II), järgnesid Taimo Saan (rak. IV) ja Peep Abel (rak. IV).

Bioloogia üldainena (128): Mari Laht (ped. I), Piret Visnapuu (ravi I), Alan Altraja (ravi I). Alan Altraja nimi kordub ka juba teist korda, võitis ta ju ka füüsika üldainekonkursi. **Eriaine** võitis Anu Teenurm (II k.) Rutt Sellaki (I k.) ees.

Pedagoogika (79): Aare Luts (füüs. IV), Reet Sauer (def. II), Urmas Kokasaar (biol. IV).

Bioloogilis-meditsiiniliste ainete tsükli kehakultuuriüliõpilastele Mart Kelder (II k.), Kalle Sepp (II k.) ja Kersti Sepp (III k.).

Psühholoogia: Aire Hansen (def. II), Eva Kalju (def. II), Liili Remmel (def. I).

Õigusteadus: Peep Pruks (IV k.), Mart Susi (II k.), Leelo Hiie (III k.).

Teraapia: Pille Arak (V k.), Marina Heinalu (V k.), Igor Dobrõdnev (V k.).

Pediaatria: Pilvi Klaassen (V k.), Karin Uibo (V k.), Reet Raukas (IV k.).

Farmaatsia: Malle Vilgas (IV k.), Tiiu Adrijan (IV k.), Margit Külm (IV k.).

Füsioloogia: Elo Saar (ravi II), Pjotr Bartel (ravi II), Eve Kangur (ped. II).

Stomatoloogia: Sirje Lill (V k.), Tiina Suviorg (IV k.), Ülo Pintson (IV k.).

Ülikoolisisese vooru parimatest (5 igalt alalt) koostati TRÜ võistkond vabariiklikuks vooruks. Meie võistkonnad võitsid matemaatikas, keemias, füüsikas, bioloogias, psühholoogias, vene keeles ja pedagoogikas üldainena ning matemaatikas, füüsikas, vene keeles ja kirjanduses vene õppekeelega rühmadele, eesti keeles ja kirjanduses, inglise ning saksa keeles eriainena.

Arstiteaduse erialadel ning õigusteaduses viidi ülikoolisisene ja vabariiklik voor läbi koos.

Vabariikliku vooru võitnud võistkonnad sõidavad sügissemestril võistlema üleliidulisele konkursile. Selleks neile palju edu!

Ülikoolisisese vooru olümpiaadivõitjate autasustamine, rahalise ja esemeliste preemiate kätteandmine toimub **neljapäeval, 6. juunil kell 15 nõukogu saalis** (peahoones, aula trepist üles II korrusel aula kõrval). Kõigil ülalnimetatud üliõpilastel palutakse kindlasti kohale tulla.

LEMBIT PUNG,
olümpiaadi organiseerimiskomisjoni esimees

XII * MOCKBA * 1985
FESTIVAL
VIII
28. juuli—6. aug. 1962
HELSINGI

Soome demokraatlikud noorsooorganisatsioonid tegid tohutu ettevalmistustöö. Nad organiseerisid allkirjade kogumise «Maailma noorte tervitusele». Sellele kirjutas alla 500 000 soomlast — iga üheksas elanik.

Võrreldes eelmiste festivalidega käis eriti aktiivne ettevalmistustöö Aafrika mandril. See oli tingitud asjaolust, et 50. aastate lõpus ja 60. aastate algul oli tekkinud seal koloniaalikkest vabanedes kümneid uusi iseseisvaid riike. Festivalile tulid 33 Aafrika riigi delegatsioonid.

Reaktsioonijõud püüdsid noorsoo ühtsust lõhestada. Helsingi sadamas heitis ankrusse laev «Mathilda», mille pardal pakuti Ameerika viskit ja tasuta kommunismivastast kirjandust. Kümneks päevaks olid üüritud mõned trammid, mis sõitsid linnas tühjalt ringi, reklaamides Ameerika džässiklubi ja abstraktsionistide näitust «Eksponeerib Noor Ameerika». Lisandusid huligaanide väljaastumised.

Festivaliprogramm oli aga ulatuslik ja tihe. Nõukogude delegatsioon käis festivalil mootorlaevaga «Gruzia». Sealtsamalt laevalt esitati saabumisel soomlaste «Rulladirulladi...», vene rahvalaule ja gruusia tantse, kõlas «Laine» laulutüdrukute hääl.

Helsingis loodi esmakordselt rahvusvaheline festivaliklubi diskussioonideks, konkurssideks, kontsertideks. Üheks meeldejäävamaks ürituseks oli kohtumine Juri Gagariniga. Kultuuriprogrammis oli ka Rein Marani fotonäitus. Tema töid hinnati III preemiaga.

«Festivali lõpupidustused toimusid otse mere ääres Kaivopuisto rannakaljudel. Tõttasime juba varakult meie delegatsioonile määratud sektori juurde, aga ikkagi tuli tohutust rahvahulgast läbi trügida. Rahvas viis kaasa, rahvas varjas silmapiiri, rahvas aplodeeris, rahvas laulis ja lõbutses. Hakkasid mürtsuma trummid, lõpurongkäik oli alanud... Pidutsejate kohal tiris lennuk loosungit «Rauha — Paix — Peace».

Lõppkontsert jäi meil nägemata-kuulmata, sest kontserdiplatsi ümbrusesse oli kogunenud umbes poolekilomeetrine inimkiht. Taevasse puhkes mitmevärviline raketiõis, siis teine, kolmas, kümnes, sajas... (Ülikoolilehes jagas festivalimuljeid tollane komsomolikomitee sekretär Enn Kreem).

Festivalil deviisiga «Rahu ja sõpruse eest!» osales 18 000 noort 137 riigist.

IX
28. juuli—6. aug. 1968
SOFIA

Selle festivali keskmes oli Vietnam. Toimus grandioosne manifestatsioon kangelasliku rahva toetuseks. Miitingust osavõtjad tõestasid, et Sofiast kodumaale jõudes teevad nad kõik võimaliku Vietnamiga solidaarsuse tugevdamiseks, poliitilise ja materiaalse abi andmiseks, USA agressiivse poliitika paljastamiseks. Moodustati rahvusvaheline delegatsioon, kes otsustati lähetada Pariisi läbirääkimistele. Varna sadamast aga asus kauge Haiphongi poole teele laev, mille pardal oli festivalist osavõtjatelt mitmesuguseid saadetisi Vietnami sõpradele.

Noorsoofestivali poliitiline programm peegeldas meie planeedi kõiki valusaid probleeme. Festivali deviis «Solidaarsuse, rahu ja sõpruse eest» oli tajutav igas ürituses.

Ajakirjanik Ago Ustal kirjutas: «Raske oleks püüda eristada festivali eri tahke. Neid oli niisama palju nagu maailmas erinevaid inimesi, neid oli niisama kirevaid ja värvilisi, nagu on maailmas värve.»

Lähemalt on Sofia festivalist meie üliõpilastele rääkinud Peeter Tooma viimastel sõpruspäevadel. Temale ja Mati Palmile kuulus kuldmedal. Üks festivalikülalisi oli ka Indrek Toome. Üldse osales 20 000 noort 138 riigist.

✣ Kui te enne eksamit konspekti uurite, on selles kõige tähtsamad kohad loetamatud.

✣ Mida rohkem te eksamiks õppisite, seda vähem te teate, millist vastust nad ootavad.

✣ 80% lõpueksameist põhineb ühel puudutud loengul, mis käsitles raamatut, mida te pole lugenud.

✣ Iga õppejõud eeldab, et teil pole midagi muud teha kui õppida tema kursust.

✣ Kui loengukülastamine on sunduslik, siis eksamitähtaja kindlaksmääramine suurendab puudujate arvu. Kui loengul käimine on vabatahtlik, toob eksamitähtaja kindlaksmääramine loengule isikuid, keda te pole kunagi varem näinud.

Arthur Bloch «Murphy seadus»
(LR 48/1984)

HEAD PÕRUMIST!

● **KAS SINU PILDID ON TOODUD?**

KUHU?

TOIMETUSSE. FESTIVALILE PÜHENDATUD VÕISTLUSELE.

TÄNA ON VIIMANE TÄRMIN!

● **LAUPÄEVA ÕHTUL KOOS...**

● **TÕNU.**

TOOMAS VOLMERI fotod

EKP TRÜ komitees

● **27. mai istungil võeti NLKP liikmeks teadusosakonna vaneminsener Ülle Langel ja liikmekandidaadiks Margus Lääne (ajal. II), Aaro Toomela (ped. V), Jelena Langebraun (füüs. III), Aleksei Batajev (maj. V), Riho Sillar (õig. V), Peep Pruks (õig. IV) ja Heikki Ojamaa (õig. III).**

● **ÜPP tõhustamisest seoses koolireformiga andis informatsiooni parteikomitee sekretäri ideoloogiaala asetäitja dots. Paul Kenkmann.** Ülikoolis on praegu ümberkorraldamisel pedagoogikakateedri töö (moodustatakse ka pedagoogika nõukogu). Pedagoogiliste eriharude üliõpilaste praktika suureneb, ka õppetööväline. Seda kõike peaks arvestama ÜPP ning välja töötama kindlamad suunad ühiskondlik-poliitilise praktika sisukamaks muutmisel. ÜPP nõukogu vajaks laiendamist. Nõukogu võiks edaspidi lähemalt tutvuda TRÜ noorsoouurimustega ning anda hinnanguid ja soovitusi praktiliseks tööks.

● **Ajalooteaduskonna parteibüroo tööst parteiorganisatsioonis vastu võetud otsuste täitmisel andis aru sekretär dots. Jaan Kõrgesaar.**

● **Kinnitati EÜE rühmafunktsionäärid.**

* * *

TRÜ parteialgorganisatsioonide aruande- ja valimisperiood on lõppenud. Senine tegevus tunnistati kõikjal rahuldavaks. Toome alljärgnevalt ära parteiorganisatsioonide sekretärideks valitud. Eelmine sekretär valiti tagasi ajalooteaduskonnas (dots. Jaan Kõrgesaar), arstit. (prof. Heinart Sillastu), bioloogia-geograafiateaduskonnas (dots. Ain Heinaru), filoloogiateaduskonnas (dots. Haldur Oim), füüsikaosakonnas (prof. Lembit Pung), matemaatikateaduskonnas (dots. Aivo Parring), õigusteaduskonnas (vanemõpetaja Rait Maruste), ÜMPI-s (med. kand. Raivo Uibo) ja teadusraamatukogus (Aili Pikat). Uued sekretärid valiti administratsioonis (õppeprorektor dots. Valter Haamer), keemiaosakonnas (vanemteadur Ilmar Koppel), kehakultuuriteaduskonnas (õpetaja Jaan-Imant Pedaste), majandusteaduskonnas (vanemõpetaja Janno Reiljan) ja sõjanduse kateedris (vanemõpetaja Pjotr Topkin).

Rahvakontrolli töömailt

(Algus eelmises lehes)

Sugugi pole korras ühiselamuvalve. Kõige teravamalt on ehk seda iseloomustanud oma aruandes filoloogiateaduskonna rahvakontrolligrupp (S. Uus): praegu on meil sisuliselt mitte ühiselamu valve, vaid ühiselamu telefonivalve (ometi varastati Tiigi t. 14 ühiselamust telefoniaparaat); kõigil üliõpilastel ei ole ühiselamuluba, sest seda keegi ei küsi; külalisi ei registreerita; igaüks võib vabalt sisse jalutada, millal tahes, ja teha, mida tahab. Kindlasti on valveteenistus mõnes ühiselamus parem, kuid vajakajäämised rangest süstemaatilisest valvest on üldised.

Muudest majandusmuredest väärivad esiletoomist remonditööde mitteplaanipärane tagamine, peremehetunde puudumine ühiselamutes (dušikomplektide, segistite ja tuletõrjevoolikute kadumine, ebaperemehelikkus mööbli ning muu inventari kasutamisel), katuste läbijooksmine füüsikakorpuses, keemiahoones, sõjalise kateedri hoones, peahoones, A. Linkbergi nim. auditooriumis jm. Rida aastaid on füüsikaosakonna rahvakontrolligrupp tõstatanud vajaduse lõpetada komplekssselt füüsikakorpuse vaegtööd. Kahjuks ei ole ülikool suutnud seda probleemi lõplikult lahendada. Peahoones, keemiahoones, keeltemajas jm. ei tööta tulevalvesignalisatsioon. Paremat organiseerimist vajab vanametalli ja -paberi kogumine. Majandusmuresid toovad esile peaaegu kõikide teaduskondade rahvakontrolligrupid.

Üliõpilaste ja teenistujate **toitlustamisprobleemidega** tegelesid õppe-teadustöö sektor (T. Leiger) ja sanitaar-olmesektor (J. Pärnat) koos ametiühingukomiteega (H. Kabur). Rahul ollakse füüsikakorpuse ning Vanemuise t. 46 puhvetite ja sööklatega. Puudusi ja raskusi tuuakse esile ülikooli sööklas (võiks olla avatud varem), einetamisvõimalust pole Tiigi t. 14 ühiselamus ja Tiigi t. 78/80 õppehoones, kehakultuuriteaduskonna majades Mitšurini ja Kingissepa tänaval, raskusi on arstiteaduskonna vanemate kursuste üliõpilaste toitlustamisega.

Allakirjutanu tegi koos dekanaatide ja kaadriosakonnaga üksikasjaliku analüüsi lõpetanud **noorspetsialistide suunamise ja kasutamise kohta** XI viisaastakul (1981.—1984. a.). TRÜ nõukogus esitati ettekanne ja võeti vastu otsus. Nelja aasta jooksul on suunatud rahvamajandusse 3641 noorspetsialisti 26 põhierialal, sealhulgas üleliidulistesse ametkondadesse 515. Riiklikud plaanid tervikuna ja aastate kaupa on täidetud ja ületatud. Nelja aasta jooksul on objektiivsetel põhjustel ja kooskõlas kehtiva seadusandlusega suunamata jäänud ainult 28 noort. Kõrgkooli pedagoogika labori ja TPedI ühisuuringute, samuti teaduskondade analüüsi andmetel jäävad töökohta ilmumata ainult üksikud suunatud (vähem kui 5%).

Täitmata on jäänud Haridusministeeriumi plaan (4 aastaga jäi suunamata 168 inimest). Siin on suuremad võlglased filoloogia-, füüsika-keemia- (füüsikud), bioloogia-geograafia- ja ajalooteaduskond. Suhteliselt palju on jäänud rahuldamata neid ametkondi (108), kes taotlevad 1—2 spetsialisti suunamist. Samal ajal on 316 spetsialisti plaaniväliselt suunatud 214 ametkonda. Nende puuduste objektiivsed põhjused on enamasti ametkondade (sealhulgas Haridusministeeriumi) loobumine noorspetsialistidest, taotluste hiline saabumine, dokumentide vormistamata jätmine, kindlustamatus elamispinnaga eriti Tallinnas ja Tartus.

Noorspetsialistide tööle saabumise ja kinnistumise analüüs jätkub.

Rahvakontrolli parteilise juhtimise küsimusi kontrollis 20. märtsil NSVL Rahvakontrollikomitee liige V. Zuganov koos ENSV Rahvakontrollikomitee koolide osakonna juhataja H. Sisaskiga. Töö aluseks on olnud semestrite kaupa koostatud tööplaanid, mida on kooskõlastatud rektoraadiga ja kinnittud EKP TRÜ komitees. Allasutuste rahvakontrolligruppide töö suunamine on toimunud jooksvalt ja kaks korda

(Järg 3. lk.)

Eesti NSV päeval

NSV Liidu Välisministeeriumis 23. mail esines pikema sõnavõtuga ENSV Ministrite Nõukogu esimehe esimene asetäitja Indrek Toome. Meie maad tutvustati lähemalt seoses nõukogude võimu taaskehtestamise 45. aastapäevaga. Pressikonverentsist võttis osa ka ülikooli rektor, NSV Liidu Ülemnõukogu saadik prof. Arnold Koop.

Laulude, tantsude ja pillilugudega esines ülikooli rahvakunstiansambel «Lakstigal». Rektor, kes elas oma tudengitele kaasa kõige energilisemalt, jõudis saalist lava taha muljeid jagama peaaegu ühel ajal viimase lavalt tulijaga. Tema ütlemist mööda oli «Lakstigali» esinemine särav ja südamlik ning jättis kogu välispublikule Eestimaast kauni elamuse.

JÜRI MADE

Huvi EÜE vastu

Laupäeval saabus ülikooli koos EÜE komandöri Indrek Ilometsaga Üleliidulise Üliõpilaste Ehitusmaleva keskstaabi töötaja Aleksandr Bilibin. Külalist huvitas meie ettevalmistus malevasuveks. Sellest andsid seletusi komsomolikomitee sekretär Arvo Lamp ja EÜE sektori juhataja Tauno Kalvet. Moskvalane jõudis tutvuda ka teadusraamatukogu ja spordihoonega.

KAJA EREDA

Teadustööde käsikirjade deponeerimisest

23. mail käsitleti ülikoolis teadustööde deponeerimise korda Eesti Teadus- ja Tehnikainformatsiooni ning Majandusuuringute Instituudis ja vastavates üleliidulistes instituutides.

Seminari viis läbi Eesti Informatsiooni Instituudi teadusliku metoodika osakonna juhataja S.-L. Jõks.

Käsikirjaliste teaduslike tööde deponeerimise eesmärk on tutvustada teadus- ja tehnikaalaseid artikleid, ülevaateid, monograafiaid, kogumikke, konverentside, nõupidamiste, seminaride jne. materjalide käsikirju, mille trükis avaldamine ei ole otstarbekas töö kitsa iseloomu tõttu.

EII deponeerib vabariikliku ja liidulis-vabariikliku alluvusega asutuste ja organisatsioonide esitatud loodus- ja tehnikateaduste alaseid käsikirju, mida on lubatud avalikult publitseerida. Deponeeritud käsikiri loetakse samaväärseks publitseeritud tööga. Autoril säilib õigus deponeeritud tööd publitseerida, kuid ta on kohustatud kirjastajale teatama selle deponeerimisest.

Kui kiire teave töö kohta on vajalik teadusliku prioriteedi kinnitamiseks, võib deponeerimisele suunata ka laia profiiliga töö käsikirju.

Deponeerimist hakkab ülikoolis vahendama **teadusosakonna infotöö grupp.** Teavet saab teadusosakonnast — **ph., ruum 305, tel. 3 52 35.**

TIINA SIKKUT,
TO vaneminsener

Politökonoomia seminar

Täna lõpeb Käärikul kolmepäevane Balti liiduvabariikide kõrgkoolide õppejõudude teoreetiline seminar «Ressursside kasutamise efektiivsuse tõstmise sotsiaal-majanduslikud probleemid arenenud sotsialismi tingimustes». See on traditsiooniline üritus, mille tänavune korraldaja oli ülikool. Külalisesinejaid saabus peale Leedu ja Läti ka Moskvast, Leningradist, Rostovist jm.

Muusikalummuses

VII MUUSIKAPÄEVAD
16.-19.mai

(Algus eelmises lehes)

«... Mind köidab eelkõige selle sündmuse vaim. Siia ei tulda mütsiga lööma ega pelgalt meelt lahutama. Siin pole tegemist popkontsertidega, kus ühed üürgavad laval, teised sama kõvasti saalis. Lava ja saali liidab üksteise mõistmine ja vastastikune lugupidamine. Niisuguses õhkkonnas võib sündida tõelisi kunstipärleid — ka siis, kui tegemist on «ainult» levimuusikaga.»

Sedamoodi juhatas Valter Ojakäär sisse kavaraamatu. Läheme siis otsima kunstipärleid nelja päeva seitsmele kontserdile.

● **Neljapäevaõhtune algus.** *Nii palju tehnikat! Mitut sorti kaamerad, lava vasakpoolsel tagaseinal kogunisti ekraan. Selle otstarve selgus saali pimenedes. Lausa telekraan (seda ta vist oligi), ka videoga ansamblite proovilt. Õnneks piinati publikut sellega vaid esimese kontserdi aegu. Segav oli ta tõesti.*

Valgus läks. Eelmiste aastate parimad viisid ja vana tuttav teadustaja Jaan Habicht. Algatuseks sõnas ta lavale ansambli **«VAUK» (Vaht, Aniko, Unt, Kappel — loe esitähti ...).** *Nagu nimest võiks järeldada, hindavad muusikud kõvasti oma individuaalsust. Iga pill joonistus selgelt välja. Virtuoossete soolodega meelitasid nad korduvalt aplausi. Ehk mängiti liiga* jazz'ilikultki, *kuid see polnud siiski mitte* jazz, *vaid* jazzrock. *Meeldivamaks võiks pidada Bobby Carltoni «Jadat». Tuntud muusikud, mõnus muusika, hea oli kuulata, isegi parem kui järgnevalt üles astunud*

«Muusik Seifi». *Seekord ilma Tõnis Mägita (kahjuks, kahjuks!), aga hoopis 1983. aasta «Argose» solisti Urmas Varega. Juba tollal kahvatuks jäänud laulmisele polnud seekord midagi eriti lisada: sõnadest ei saa aru, liikumine pigem veiderdamine. Ei, MS-is ei näe naljalt kedagi Tõnis Mägi asemel ega kõrval. Suurem osa lugusid olid supersoolokitarristi Elmu Värgi omad. Heatasemeline* heavy *vaatamata pidevale vilinale. Esiletõstmist väärib Värgi kitarrimäng. Kitarriduole lisandus veel Riho Sibul ja hiljem hüppas saalist lavale neljas kitarrist Jüri Rosenfeld, et esitada Moddy Watersi/Ott Arderi «Ühel suvepäeval». Ilusale bluusile järgnes*

Paide ansambel «Paradoks». *Ei suurt kiitust ega laitust. Rajooniansambleil on proffidele raske vastu astuda. Meeleolukas oli kastetilgane «Hommik» — P. Kirss/V. Härm.*

Esimese kontserdi meeldivaim üllatus oli **Tõnu Raadiku ansambel** *(Paul Oja, Indrek Kalda, Jaanus Nõgisto, Andres Vaht). Lühike ja hästi läbimõeldud kava ehk «nagu linnukese siristamine pärast äikeseilma» — ütles TR ise. Ise poetas sõnu algul, keskel ja lõpus. Esimene lugu «Don ja Dewey» Paul Oja seades oma džässilikkuses meelitas kohe aplausi välja. «Pühvel mudas» «nõudvat esinejailt ja ka publikult natuke kannatust» ja vist nõudis ka — pikk, pisut mustlaslikult kõrtslik või vastupidi. Eriti tugev aplaus saatis «saalis viibivale meie sõbrale Raimo Kangrole pühendatud» «Lillasid prille», millele Tallinna linna kultuurivalitsus õnnestunuma pühendusena preemia andis. Kukerpillikud need lood mõneti olid, aga mis siis... Mõõdukas ja mahe huumor lõppes «Vana koera» või «vana koeraga» (???).*

TR ise arvas raadiointervjuus, et kindlat stiili neil veel ei ole, lihtsalt koos oli kolm viiulimängijat ning ega teagi, kas seekordne ansambel kokku jääb. Võiks jääda küll.

● **II kontsert reede lõunal.** *Igatsetud* **«Karavan»,** *kelle «TRÜ» aastalõpu ankeedis tudengid kolmandaks pakkusid (noorsooajakirjanikud oma ankeedis teiseks) ja esisolisti Karl Madise samuti kolmandaks (press ka kolmandaks). Viimane esineb Tartu levimuusikapäevadel juba 1982. aastast peale, tollal «Mahavokiga». Tiit Karuks seadis siis «Mahavoki» «Nooruses» «hea professionaalse tasemega» ansamblite sekka. Orgkomitee premeeris neid kui suurimat tulevikulootust. Järgmisel aastal läks neile ERF-i lootuse preemia. Miks meenutada nii palju «Mahavokki», kui «Karavani» enamik on hoopis «Elektrast». Võib ikka, sest «Mahavoki» kool andis palju praegusele põhisolistile. Üks meist arvab, et «Karavanis» on praegu kõige võimekamad pillimehed ning et nii vokaalilt kui instrumentaalilt on nad teistest üle. Kava oli erilise* show'ta, *kuid koostatud kuidagi kindla mineku peale, ülepakkumiseta. Näis, et pisiasjadeski läbi mõeldud, rääkimata laulude valikust. Eelistatud on talvelaulud, neid on «Karavani» repertuaaris vähemalt kolm. Džässielemendiline R. Valgre «Snowflakes» kõlas inglise keeles (originaal!) ja kõlas hästi. Karge talvehõngu lõi A. Tammeoru/O. Arderi «Talveöö» Meelis Punderilt. «Bee Geesi» solisti Barry Gibbi laul (R. Linna sõnad) «Hoia mind, hoian sind» lõpetas Karl Madis. Kui oleks välja anda üks auhind kõige korrektsemale, mehelikumale ja tagasihoidlikumale meessolistile, siis võiks selle anda küll KM-le. Kõige lõpuks lauldi koos Ivo Linnaga «Halba unenägu». Sellest lähemalt rahukontserdi juures.*

Fonogramm pandi lavalt kostvate pillidega koos mängima ja tulemus oli suurepärane (fonogrammilt kõlasid bass, süntesaator ja löökriistad). Ei olnud **«Synopsis Stuudio» (Nevil Blumberg, Igor Garšnek)** *esinemine sugugi igav süntesaatori ja soolokitarri dialoog, mis eriharuseta kuulajale pisut mõistetamatuks jääb. Lausa kahe mehe elektron-*rock. *Kõik kompositsioonid olid stiilselt hästi välja peetud. Omavoliliselt võiks seda liigitada ehk (kaudselt siiski) fantaasiaküllaseks instrumentaalseks ueeks laineks.*

Veidi nimest. Paljud mäletavad kindlasti veel gruppi «Synopsis», kus «Mahavoki» liikmete kõrval mängisid ka NB ja IG. Praeguse Stuudio mäng võiks jõuda LP-ni. Auhinnast jäid nad ehk veidi teenimatult ilma.

Tartlasi pole muusikapäevadel kunagi just teab kui palju esinenud. Üles on astunud «FIX», «Rentaablus», «Meedium» (viimased juba puhtalt ülikooli ansamblid) ja veel mõned. 1981. aastast on ikka midagi öelda tahtnud noored mehed, kes nüüd juba hulk aega **«Justamendi»** *nime all («Miks Jutita», «Salong»). Mõnest koolipoisist on saanud tudeng, mõnest mõne muu ala esindaja, nende* country *aga ikka justamendilik, mida mõned arvustajad pole mitte heaks kiitnud. Seekord lisandus külalisesinejana Viktor Vassiljev. Ei ütleks, et «Justamendi» naljad kehvad olid, naerma nad ajavad, iva on sees, korrektsust jagub ka. Ja miks ka mitte üldiselt süvenemist nõudva muusika sees lasta end neist kaasa viia.*

Koos «Justamendiga» kuulsime tartlaste lemmikult **Anne Adamsilt** *mitut sugestiivset laulu. Juba kurdetakse, et miks AA-d on nii harva TV-s ja raadios näha-kuulda.*

● *Omamoodi keskmine kontsert (kaks juba olnud, kaks laupäevast saalikontserti tulemas)* **reede õhtul** *tõotas palju: mis on saanud eelmise aasta parimast debütandist «Kullerist», milline on uus «Vitamiin» ja mis need sepapoisid endast kujutavad? Nüüd sai* **«Kuller»** *(vt. eelmist lehte ja parandame ei tea, kuidas juhtunud vea) ainukese preemia Mart Jürisalu «Rahumarsi» eest. Väärinuks ta enam? Ei ole lihtne muusikakooli poistel pääseda löögile kandvate ansamblite ja suure muusika ees. Pillimehed on igatahes võimekad ja paistab, et omaloomingulisest repertuaarist puudu ei tule. Seda tõestas ka laupäevane telesaade. Mart Jürisalu soleeritud Bachi klaverikontsert tuli üldiselt hästi välja, vaatamata helitehnilistele apsudele. Eks aeg näita kas «Kullerist» saab termin meie* rock*muusikas või jääb ta «Kasekese» taoliseks.*

Kui lavalt lahkusid Siim Poll ja Tarmo Adson ning juurde tuli soolokitarrist Toomas Vanem, sai «Kullerist» **«Kuues Meel»,** *seekordne parim debütant. Heade vokaalsete võimetega Henri Laks laulis omi laule. See grupp on endast «Soovisaate» ja «Kontakti» kaudu paar korda märku andnud, nüüd oli vist esimene suurem ülesastumine. Ehk on «KM» see, kes uue laine Eestis populaarseks teeb? Tulevikuansambel on ta igal juhul.*

«Vitamiini» *rahvas püüdis lüüa ka riietusega. Olgu nende moejoonega kuidas on, muusikakultuurile igatahes häbi ei tehtud. Üllatas juba kava ise — lühike, vaimukas, mitmekesine ja lihtsalt meeldiv. Uus naissolist Angela Kaasik esialgu veel eriti mõjule ei pääsenud. Küllap tahab koostöö harjumist ja kogemusi.*

Loominguline kollektiiv «Sepapoisid» *oli kokku tassinud rauda ja plekki, vaate ja kõiksugu vidinaid. Uskumatu aga tõsi, et sellest metsikust metallihunnikust muusikat kostma hakkas. See oli Paap Kõlari ja Harri Kõrvitsa projekt suurvormis «Frii-Metall» (rauahääl, alumiinium dieet, kujutav metall, taome mõõgad atradeks ja raudne vaikus). Oli tõesti mõõk ja oli ka ader! Millega üllatatakse küll tuleva aasta muusikapäevadel? Ei usu millegi nii rabava kordust.*

(Järgneb)

INDREK PIIT,
JAAK UUSIK,
VARJE SOOTAK

Rahvakontrolli töömailt

(Algus 2. lk.)

aastas organiseeritavatel TRÜ rahvakontrolligrupi laiendatud koosolekutel. Kord kuus on toimunud peagrupi büroo koosolekud, kus on arutatud tööplaane, kinnitatud saabunud aktid, vaadatud läbi kaebused ja avaldused jne.

Sõnavõttudest

V. Kiis (administratsiooni-majanduse rahvakontrolligrupi esimees): grupp tegeles füüsikakorpuse küttesüsteemi puudustega. See süsteem ei ole korras olnud hoone vastuvõtmisest peale. Ei tööta ka konditsioneer, tõsiseid häireid esineb küttesüsteemis. Nende puuduste kõrvaldamine on hädavajalik normaalse töö tagamiseks. Kui teadusraamatukogus on sanitaarsõlmed korras, siis Leningradi mnt. 25 ühiselamus osutusid nad lõhututeks. Vaja on paremini organiseerida vanapaberi kogumine.

E. Kukk (bioloogia-geograafiateaduskond): õppetööd ja -distsipliini häirib, et üliõpilaste akadeemilisi võlgnevusi «veetakse» aastast aastasse. Võlgnevuste tekkimise põhjuseks on sageli üliõpilaste osavõtt mitmesugustest üritustest (malevad, sport jpm.). On olukordi, kus lõpukursusele jõudnud üliõpilasel on veel 1 kursuse praktika arvestus saamata. Ettepanek: kui üliõpilasel on tõepoolest oluline (lubatud) põhjus ettenähtud ajal õppetööst puududa, siis täita õppeplaanis ettenähtud ülesanded ette, mitte aga järele.

H. Laidre (kehakultuuriteaduskonna rahvakontrolligrupi esimees): Rohkem on vaja haarata rahvakontrollitöösse ülikooli ametiühingu- ja komsomoliorganisatsioone. Rahvakontrolli autoriteedi tõstmiseks oleks vaja hinnata rahvakontrolli aktivistide tegevust ka sotsialistlikus võistluses. Teaduskonnas jäävad probleemideks spordivarustuse defitsiit ja korratused küttesüsteemides.

V. Haamer (TRÜ prorektor): Füüsikakorpuse vaegtööd on niivõrd komplitseeritud, et peame abi otsima isegi väljastpoolt. Rahvakontrollilt ootame mitte ainult informatsiooni puuduste kohta, vaid ka asjalikke ning konkreetseid ettepanekuid nende kõrvaldamiseks.

H. Volmer (Tartu Linna Rahvakontrollikomitee esimees): Ülikooli rahvakontrolli töö on aruande põhjal olnud sisukas ning mitmepalgeline. Senisest rohkem oleks vaja oma tegevust avalikustada. Väärib toetust õigusteaduskonna rahvakontrolligrupi arvamus, et rahvakontroll tervikuna ei peaks tegelema üksikjuhtude ja ebakohtade parandamisega, vaid selgitaks välja põhjused. On vaja tugevdada sidemeid teiste organisatsioonidega.

H. Volmer andis üle linna rahvakontrollikomitee aukirjad ülikooli aktivistidele K. Kudule, H. Laidrele ja J. Raidile.

Otsusest. TRÜ töötajate konverents kohustas ülikooli rahvakontrolligruppi:

— jätkama süstemaatiliselt õppe- ja töödistsipliini ning kütuse ja elektrienergia säästliku kasutamise kontrolli teaduskondades ja allüksustes, samuti noorspetsialistide töölesaabumist ja kinnistumist rahvamajanduses;
— tugevdama kontrolli ehitus- ja remonditööde plaanipärasuse üle ning puuduste ja rikete kõrvaldamisel, kusjuures tihendada sidemeid administratsiooniga;
— arutama läbi koos administratsiooniga puudused valveteenistuses ja füüsikakorpuse ekspluateerimises ning kavandama meetmeid nende kõrvaldamiseks;
— koos ametiühingukomiteega arutama läbi ja tegema Tartu Toitlustustrustile konkreetsed ettepanekud üliõpilaste ja teenistujate ühiskondliku toitlustamise parandamiseks.

Prof. LEMBIT TÄHEPÕLD,
TRÜ rahvakontrolligrupi esimees

ÜTÜ ● ÜTÜ ● ÜTÜ ● ÜTÜ ● ÜTÜ ● ÜTÜ ● ÜTÜ ● ÜTÜ ● ÜTÜ ● ÜTÜ

Keeleringi juubelikevadkool

«Ja nüüd väike keelesoojendus. Ühtlased liigutused paremale, vasakule, üles ja alla! Keelt suust mitte välja ajada! Nüüd keeled suust välja ja lipule vaat!» Nii juhatas Toomas Help traditsiooniliselt sisse ÜTÜ eesti keele ja soome-ugri keelte ringi järjekordse, juba viienda kevadkooli.

Seekord asus *Villa Linguistica* Elva jõe ääres Mosinal, kus keeleringlased ja külalised veetsid kaks vaheldumisi nii tõist kui lõõgastavat kevadpäeva. Nagu ikka, oli kohal nii õppejõude, üliõpilasi kui Tallinna külalisi, kes kevadoptimistlikult osalesid temaatilistel ja meelelahutuslikel üritustel.

Üldisemaks teemaks oli seekord «Suuline sõna», millest lähtusid kõik ettekanded. Esimese päeva hommikupoolses tsüklis «Suuline ja kirjalik sõna: rahulik kooseksisteerimine?» rääkis Tiit Hennoste erinevustest suulise ja kirjaliku teksti vahel, juhatades ühtlasi ürituse temaatiliselt sisse. Järgnevalt kuulati huviga Peeter Oleskit, kes kõneles suulise kõne edasiandmisest ilukirjanduslikus tekstis. Dotsent Ellen Uuspõllu teemaks olid suulise kõne õpetamise probleemid soome kooliõpikute põhjal. Rohkesti arutlemisainet pakkus raadiomehe Einar Kraudi esinemine, kes analüüsis lõhe tekkimise põhjusi suulise ja kirjaliku kommunikatsiooni vahel. Kuulajate kriitika raadiosaadete puise keelekasutuse kohta võttis ta omaks, pidades selle põhjuseks asjaolu, et raadiosaateid räägitakse põhiliselt kirjalike tekstide keeles. Pärast Einar Kraudi sõnavõttu avaldasid oma mõtteid massikommunikatsiooni keelekasutuse kohta ka R. Kasik, J. Kaplinski, J. Sang, P. Olesk jt.

Pärast kosutavat puhkehetke kevadises looduses asuti pärastlõunase plaani juurde, mis nägi kõigepealt ette teoreetilise killu tsüklist «Sõna ekspluateerimine». Kadri Mäger (e. fil. II) rääkis traditsioonilise pragmaatika alla kuuluvast implikatuuride teooriast. Sellele järgnes tsükkel «Sina ja Teie», mille juhatas sisse Tiina Tõnissoo (e. fil. I), kes kõneles viisakusteooriast ja selle keelelistest avaldumisvormidest. Dotsent Tõnu Seilenthal tutvustas kuulajaile viisakuse väljendamise võimalusi ungari keeles ning Toomas Help (e. fil. V) oma teooriast Ameerika ja Jaapani tüüpi viisakuse keelelisest väljendamisest.

Õhtupoolikul, pärast lõõgastuslikke vahepalu asuti kolmanda tsükli «Suuline stiil» juurde. Elli Riikoja KKI-st tõi publikut naerutades huvitavaid näiteid stiiliväärratustest meie igapäevases kõnes. Külli Pokk (e. fil. III) kõneles VÕK-i otsuste kajastamisest Eesti Raadio saadete keeletarvituses ning Vallo Kalamees noorte seas levinud slängisõnavarast. Sõna võttis ka Renate Elango (e. fil. IV), kes lisas omapoolseid tähelepanekuid eesti laenude kohta Eestis elavate venelaste kõnekeeles. Sellega oli ettekannete osa ammendatud. Kuigi kavas ettenähtud kella kuue askeldused ja kevadise looduse nautimine nihkusid edasi üheksa kanti, ei lastud end sellest häirida ning võeti veelgi tulisemalt osa õhtusest vaidlusest «Filoloogia osad: kas koos või lahus?», kus põhiväitlejana astusid üles Toomas Help ja Peeter Olesk, kelle kummagi seljataga kujunes oma pooldajate leer. Vaidlus kujunes üsnagi ägedaks.

Traditsiooniliselt peeti kesköö paiku ära ka kevadtotter voor Toomas Helbi Filoloogiapatrioothilisest Suurviktoriinist teemal «Me oleme totaalsed kevadoptimistid». Nagu alati, kukkus igale võistkonnale punkte nagu käisest ja nagu alati, võitsid Themise valvsa silma all kõige nupukamad.

Pühapäeva hommikul oldi taas reipad ja teotsemisvalmid. Päeva alustas Margus Kasterpalu ja Toomas Kiho luuleprogramm vabas looduses, kus loeti äsjalahkunud Uku Masingu luuletusi.

Järgnes ettekannete tsükkel «Sõna ekspluateerimine». Jaan Unt tutvustas retoorika küsimusi ning Aksel Küngas kõnetehnika põhiprobleeme. Viimase esinemise juurde kuulusid ka põnevad hingamis- ja hääldamistehnika harjutused, kus iga osavõtja võis oma sõna jõudu proovida. Keelekoollased läksid meelsasti kaasa sõnaosava raadiomehe praktiliste kõnetehnika harjutustega ja nii loodi isegi kaks kõnekoori, kes üksteist hääle tugevusega lüüa püüdsid.

Ja taas oli aeg otsad kokku võtta: süüa ära suur juubelitort, teha positiivseid kokkuvõtteid ning langetada sümboolne lipp, et see järgmisel aastal taas heisata sügiskooli avatseremoonial.

KÜLLI POKK,
eesti fil. III k.

Rahvusvahelise muuseumipäeva puhul avaldati rektori käskkirjas tänu heade töötulemuste eest klassikalise muinasteaduse muuseumile.

Professor **Toomas Karu** pälvis tänu 1. mai aktuse eeskujuliku korraldamise eest.

ENSV KKEH Ministeerium avaldas kiitust kauaaegse kohusetundliku töö ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest peahoone komandandile **Lembit Valdmaale** seoses tema 60. sünnipäevaga.

Tänu

Tartu Linnamuuseum avaldas tänu keskkooliõpilastele Suure Isamaasõja teemalise lektooriumi korraldamise eest dotsentidele Hillar Palametsale ja Allan Liimile.

Elektrokeemia labori nooremteadur **Urmas Past** ja anorgaanilise keemia kateedri vanemteadur **Lembit Nei** pälvisid tänu keemiahoone välisukse pronkskäepidemete varga kinnipidamise eest.

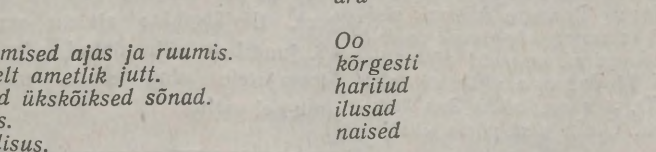

Sirje Nakkurt

* * *

Ma nutsin,
kui Tolstoi filmis suri.
Ma polnud kaua nutnud.
Mul oli kahju.
Endast.
Sinu pärast.
Tahtsin ammugi nutta.
Nüüd oli põhjus.
Tolstoi suri.

* * *

Uskumatu, Sa tulidki!
No tere siis kah!
Ma nii ootasin, sa ei teagi.
Lootusetult.
Terve tuba on Sind täis.
Ja mina.
Issand, kui hea Sa oled!
Võib, ma teen Sulle pai.
Kallis, hoia mind.
Hästi-hästi kõvasti.
Nagu jääksid Sa päriseks.
Ja ma katsun unustada,
et tulid vaid hetkeks,
mööda minnes
raamatuid tooma...

* * *

Kohtumised ajas ja ruumis.
Rangelt ametlik jutt.
Pelgad ükskõiksed sõnad.
Kartus.
Närvilisus.
Kergendusohe lahkumisel.
Ei öeldud midagi isiklikku.
Liigjärsust lähedusest tekkinud
kuristik meie vahel.
Ohkõrn purre üle selle.
Mina ühel,
Sina teisel pool.
Kes teeks esimese sammu?
Kes ulataks käe?

Pime igatsus.
Hirm komistada.
Teadmatus.
Kõhklus tunnetes.
Tule!
Astume koos purdele.
Las ta laguneb
meie raskuse all.
Kukume.
Võib-olla kasvavad meile
tiivad?

* * *

Te olete kõik
nii kuulmatult
targad
erudeeritud
ja kained
Ei ole teis
mõtlematust
nõrkust
ei helluse kurbuse
laineid
Teiega olles
on nõnda
tappev
mu enese
komplekside jada
ja teie remargid
repliigid
dialoogid
ja vestluse
viisakas vada
mu väikese mina
tuhandeks
pisikeseks killuks
nad löövad
ja söövad
ära

Oo
kõrgesti
haritud
ilusad
naised

NB! Järgmises «TRÜ-s» NAK-i erilehekülg!

● FILMIKIRJUTISTE VÕISTLUS ● FILMIKIRJUTISTE VÕISTLUS ●

Kas maakera on ümmargune?

(Piiluv pilk PRIIT PÄRNA maailma)

Priit Pärn on üks populaarne mees. Kiitvaid hinnanguid võib kuulda nii tänavaküsitlusel kui asjatundjate ringkondades. Ja kõigiti põhjendatult, sest karikaturistina, multifilmiloojana, viimasel ajal ka kujutavkunstnikuna on ta üht-teist-kolmandat ära teinud.

Vihje filmile oli Pärna loomingus juba enne, kui ta sai filmi **«Kilplased»** *(rež. R. Raamat, 1974) kunstnikuks. Tema naljapildid olid sageli seeriakaupa koos, neis peitus püüd dünaamikale, asjade arengu näitamisele. «Kilplastes» on Pärna joonistus veel liialt kammitsetud ja vähe iseseisev.* **«Rüblik»** *(rež. R. Raamat, 1975) on aga üsna pärnaliku vaimulaadiga. Seal leidub inimlikku headust, argipäeva, muundumisi ja mõistmiseks laiem tagamaa, mis toob «Rübliku» kaalukana esile õpetlike pese-ennast-sa filmikeste seast. Sisu — Inimesed lähevad tööle. Jaan on laisk, lisaks käib veel üle muru, muutub põrsaks. Karm, kuid õiglane vanaema näeb seda ja seab Jaanile põrsa koha. Põrsas-Jaan istub künaserval soolasest silmaveest tohletanud peetide-porgandite kõrval ja igatseb saada poisiks. Peseb end, käitub korralikult. Majahoidja või kellegi muu kõikenägev silm märkab seda. Jaan muutub poisiks tagasi.*

1977. aastal tegi Pärn kunstnikutöö A. Paistiku filmile **«Pühapäev».** *Näeme Pärna väljakujunenud stiili elemente, kuigi süžee on tema jaoks pisut liiga tehnitsistlik ja ängistav. Siis tulevad autorifilmid. Millest need jutustavad?*

Esimene autorifilm **«Kas maakera on ümmargune?» (1977).** *Maakera on ümmargune. Et seda tõestada, tuleb liikuda kogu aeg ühes suunas ja lõpuks oled jällegi seal, kust oma teekonda alustasid. Ühekorruselise äärelinnamaja toas on lennukimudel, tõukeratas, peegel, kell, vaas, raamatud, laual klaas ja piimapakk. Õpikut lugenud poiss otsustab õppetüki sisu ise järele proovida. Maha jäävad majad, maha jääb eesti musta-valgekirju lehmakari. Heitlikud pilved käivad pea kohal ja vihm piitsutab rändajat. Asemele tulevad troopikaööd, sireenide saared, petlikud kaldad, tormid. Leitud aarde viivad röövlid, viimane münt võetakse seaduslikult ärihõngulises suurlinnas. Rännak kõrbeüksindusse viib huku äärele. Õnneks meenub kauge kodumaa. Äärelinnas on majad nüüd kahekorruselised, ainult tema maja on veel madalamaks vajunud. Seesama tuba, peegel näitab vana ja kortsulist meest, kes on lõpuks seal, kust oma teekonda alustas. Jääb vaataja otsustada, kas taas peeglipinnale ilmunud endise rübliku nägu on ainult mälestus või helde saatuse poolt antud võimalus otsast alustada.*

«... ja teeb trikke» (1979).

Kuskil korralikus ühismajandis elavad töökad jänesed, arukad hundid, korralikud koprad. Ilmub Roheline Karupoeg, kes teeb trikke. Loomad on imestunud, ei mõista päris hästi. Hiljem hakkavad naerma küll, kuid nüüd uus häda — ei osata piiri pidada ja selle läbi sünnivad õnnetused. Loomad hakkavad umbusaldama ja hurjutama. Kogunevad kokku, et arutada Rohelise Karupoja küsimust. Neile esitab Karupoeg kava kauneimatest trikkidest. Loomad on südames head, edaspidi on trikitegijal ka oma koht ühiselamus, nali ja tõsielu tasakaalus.

«Harjutusi iseseisvaks eluks» (1980).

Filmis on kolm põhilist liini.

Esimene on Poisi liin. See sirutab käed nii, et sarnaneda kuldlõiget sümboliseeriva mooduliga. Nii siseneb ta kuldlõikeliselt harmoonilisse maailma. Ujub selges vulisevas jões, ronib tugevate haljaste puude otsa, silitab koera, püüab liblikat. Lööb käega kaare ja maa kohale kaardub rõõmus vikerkaar.

Teine on Mehe liin. Sarnaste formularide täitmine. Tunnist tundi tüütud telefonikõned, päevast päeva tuttavad ajalehelood, tooli seljatugi, telesaated.

Kolmas on Kunstniku liin. Oma tegevusega nihutab ta asjad harjumuspärastelt kohtadelt. Saatekavaga kindlaks määratud televiisorimaailma tekivad mõrad, puruneb korraliku kodaniku turvalisus.

Ja happy end — Mees hakkab Poisi tegevusi meelde tuletama. Teeb harjutusi iseseisvaks eluks. Tema näiliselt iseseisva asjademaailma asemele on vaja midagi muud. Lööb käega ja tõepoolest — ka temas on veel väike vikerkaar. Ka Poiss aimab järele Meest, kuid toimetab sisemise lustiga, laskumata verevaesetesse rutiinirituaalidesse.

«Kolmnurk» (1982).

Lüürilis-groteskne pilguheit armastuse ja argipäeva igavesele teemale. Rüütatud «Ahjualuse» rüüsse. Stsenaariumis on detail, mida filmis ei märka — Viktor ja Julia elavad uues üheksakordses majas. Kuni selle päevani, mil Julia ellu tungib näljane Eduard. Eduard osutub kavalamaks ja osavamaks kui Viktor ja hõivab Viktori koha. Viktor ei suuda siiski kaua eemal olla. Tema ja Julia kuuluvad kokku. Eduard läheb ahju alla tagasi. Sügavalt jäävad meelde mõned detailid — akna all Viktori minekut jälgiva Julia küpsetusplaadilt aja ja ruumivälistena kukkuvad pirukad, Viktori habetunud näos kaugustest kanduvat toidulõhna nuuskivad närvilised ninasõõrmed.

Pärna kunstnikutööd **«Tuvitädis»** *(rež. R. Heidmets, 1983) kommenteerida ei saa, sest pole näinud. Väga harva näidatakse meie multifilme väljaspool festivale ja klubisid. Ise oleksin rahul ka kinkepakiga, kus keskpärase mängufilmi ees oleks hea multifilm.*

«Aeg maha». *Viies autorifilm (1984).*

Lugu triibulisest elukast (kass? pesukaru?), kellel õnnestub (jälle Kunstniku abiga) välja pääseda (kas või ajutiselt) karussellist,

(Järg 4. lk.)

ÜTÜ ● ÜTÜ ● ÜTÜ ● ÜTÜ ● ÜTÜ ● ÜTÜ ●

Joon alla ajalooringi tööle

Aruandega ajalooteaduskonna nõukogu ees tõmbas läinud nädalal oma tööaastale joone alla NSV Liidu ja üldajaloo kateedrite juhendatav ÜTÜ ajalooring. Ring suutis edukalt hoida varasemat optimaalset taset. Selles on suurimad teened ringi juhatusel eesotsas IV kursuse ajaloolaste Anti Pärna ja Ago Pajuriga.

Aasta jooksul toimus 8 ettekandekoosolekut (10 ettekannet). Ajaloomuuseumi õdusas rõdusaalis peetud kahel meenutusõhtul kohtuti 1920. aastate ajalooüliõpilase professor Jaan Konksu ja Eesti Laskurkorpuse 300. laskurpolgu komandöri erupolkovnik Ilmar Pauliga. Võidu 40. aastapäevale oli pühendatud ka Nõukogude dokumentaalfilmide programm 1941.—1945. aastast. Toimusid traditsioonilised esmakursuslaste õppekäigud Ülenurme põllumajandusmuuseumisse ja Kirjandusmuuseumisse, sügisene väikeekskursioon ajaloolisse Helme kihelkonda ja veebruaris suusamatk Palamuse ümbrusse. Otsiti koostöövõimalusi ÜTÜ eesti keele ja rahvaluule ringiga. Ajalooringi liikmed võtsid 8 ettekandega osa teiste kõrgkoolide konverentsidest Jerevanis, Joškar-Olas, Vilniuses ja Riias. Sidemed vennasvabariikide kõrgkoolidega said kahepoolseks aprilli keskpaiku toimunud ÜTÜ 40. konverentsil, kus osales 8 külalisesinejat. Meie ajaloolaste 11-st ühtlaselt heatasemelisest ettekandest hinnati medalivääriliseks Tõnu Tannbergi (IV k.) «1806.—1807. aasta maamiilits Eesti- ja Liivimaal», Anu Raudsepa (V k.) «Talurahvakoolid Sangastes XVII sajandi lõpul ja XVIII sajandi algul» ja Kersti Markuse (V k.) «Tallinna üldilme Taani võimu lõpuperioodil (XIV sajandi esimesel poolel)». Konverentsile andis kaalu ka ajalookateedrite aspirantide ja noorteadurite meiega liitunud esimene ettekandepäev. Selle päeva 6 ettekannet andsid üliõpilastele hea võrdlusvõimaluse. Viimati nimetatud esinemised põhjustasid laiemat huvi ja tõid lisaks ajaloo-osakonna perele kuulajatena kohale ka huvilisi Tallinnast. Selleaastase ÜTÜ konverentsi plusspoolele võib kanda veel mullusest aktiivsema arutelu ja üle pikema vaheaja ilmunud teesid. Konverentsile antud kõrge hinnang pole pelk enesekiitus. Seda kinnitab tõsiasi, et kõik meie viimaste aastate tugevamad üliõpilastööd, mis on saadetud üleliidulisele konkursile, on seal alati tunnustust pälvinud. 1984. aasta konkursi kokkuvõte tõi ajaloolastele ühe medali ja ühe diplomi, tänavu tuli aga juba teade ajaloolastele kolme diplomi määramise kohta (Kärt Jänes, Indrek Jürjo ja Eero Medijäinen).

Ringi tegevusaasta lõpetas igakevadine, arvult juba 24. suurekskursioon, mis viis 40 üliõpilast ja õppejõudu võidupühal Kuramaale. Nelja päeva jooksul vaadati marsruudil Tartu — Bauska — Skaistkalns — Rundale — Tervete — Jelgava — Dobele — Blīdene — Kaulaci — Kuldiga — Ventspils — Dundaga — Talsi — Tukums — Ümera — Tartu leiduvaid ajaloomälestisi ja lahingupaiku ning kuulati ära kümmekond üliõpilasettekannet. Ehkki ajalooring oli veerand sajandi jooksul Kuramaal juba kolmandat korda, leiti ikka uusi objekte, nagu vene feldmarssalite Lascy ja Browni puhkepaik Skaistkalnsis, 1812. aasta Isamaasõja üks esimesi suuremaid lahingukohti Iecavas, kus toimus vene sõjakunsti ajalukku läinud Eckau lahing, samuti Pelču (Pelzeni) mõis Kuldiga lähistel, kus 1945. aasta 8. mai hommikul Wehrmacht'i Kuramaa grupeeringu juhataja jalaväekindral Hilpert teatas Leningradi rinde staabiülemale kindralpolkovnik Popovile kapitulatsiooni vastuvõtmisest. Meeldejäävaks kujunes liikumine Eesti Laskurkorpuse lahinguteedel. Blīdene tugipunktis, mida rünnates sooritas 1945. aasta 18. märtsil kangelasteo leitnant Jakob Kunder, leidsime kinnitust ütlusele, et kes otsib, see leiab, sest siin saime juhtumisi kokku J. Kunderi rühma võitleja Adolf Trantseniga, kes samas lahingus oli viinud lõpule dzoti hävitamise ning teeninud ära Isamaasõja I järgu ordeni.

Kuramaa kevad pani meeleoluka punkti nii meie ekskursioonile kui ka tööaastale tervikuna. Järgmisele tegevusaastale annab tooni fakt, et 1986. aasta 29. märtsil tähistab ÜTÜ ajalooring oma 40. juubelit.

Dots. TIIT ROSENBERG,
ajalooringi juhendaja

Kui reidi ei toimu!

Ülikooli vabatahtlik rahvamalev hõlmab kõiki teaduskondi ja allüksusi. Sellesse vabatahtlikku organisatsiooni peaks üldise esindusnormi järgi kuuluma kollektiivi iga kümnes liige, arvestades ülikooli suurust seega 900 inimest. Hetke seisuga on malevas 590 liiget. Liikmeks saamine ja olemine on selle organisatsiooni töös vaid sissejuhatav külg. Sisuline töö nõuab märksa enamat. Õppeaasta jagunemine semestriteks on aluseks rahvamaleva töö kalendaarsel planeerimisel. Reidide graafikud koostatakse semestrite kaupa. Suvekuudel ülikooli malevale ülesandeid ei anta.

Tartu linnas on meie tööpiirkonnaks Tiigi tänava ühiskondliku korrakaitsepunkti piirkond. Siia kuuluvad linna- ja maaliinide bussijaamad, ülikooli ühiselamud Pälsoni ja Tiigi tänaval, Tähtvere linnaosa ning Toome park. Harilikul tööpäeval siirdub 10—15 üliõpilast-rahvamalevlast selleks puhuks määratud marsruudil reidile. Käesidemed varrukal, rahvamalevlase pilet kaasas, väljub grupp objektile kl. 18.30 ja lõpetab vahetuse kell 23. Ülesanne võib olla üldist laadi — jälgida ja tagada ühiskondlik kord avalikes kohtades. Loomulik eeldus, et ainuüksi rahvamaleva patrulli ilmumine tänavale mõjub korda loovalt, peab üldjuhul paika, sõltumata sellest, kas seda tööd teevad naised või mehed. Oleme püüdnud oma gruppe nii välja saata, et igaühes oleks ka meessoo esindajaid. Lisaks profülaktilisele tööle tehakse korrarikkujaile märkusi ja hoiatusi, teatatakse miilitsaosakonda jne.

Patrullile võib anda ka konkreetsema ülesande. Näiteks alaealiste käitumise jälgimine tänaval ja tähelepanu pööramine nende viibimisele õhtusel ajal väljas ilma täiskasvanuta. Või veel konkreetsemalt: linnaliinibussijaamas toimub sageli algklassiõpilastelt raha väljapressimine (nn. pommimine) noorte kamba poolt, millega seoses püüda tabada 13—14-aastane Tartu koolipoiss, kes juba korduvalt on huligaanitsenud mainitud piirkonnas vms. Reidid puudutavad ka ülikooli ühiselamuid, kus jälgitakse külastajate registreerimist, üldist korda ja valve tööd. Filoloogiaüliõpilased on oma tegevuses võtnud hoole alla rea raskesti kasvatatavate laste kodusid. Alaealiste asjade komisjoni kaudu suunduvad nad õhtusel ajal etteantud aadressidel kodusid külastama. Jälgitakse alaealise töid-tegemisi kodus, tema viibimist tänaval, huvitutakse tema õppetöost ja vabast ajast. See valdkond pakub pedagoogilise eriala üliõpilastele ka praktilisi kogemusi ning maleva staap on planeerinud selle suuna laiendamist järgmisel õppeaastal.

Rahvamalevasse kuuluvad ülikoolis peamiselt üliõpilased. Kui kokku arvata ülikooli malevastaap, teaduskondade malevajuhid-õppejõud-teenistujad ning veel üksikud realiikmed, saame teenistujate-osalejate arvuks neljakümne ringis. Väga vähe! Käesoleva ajani ei ole rahvamaleva tööga haaratud administratsiooni ja majandusosakonna töötajad. Haldusallüksustes on piisavalt neid, kelle osavõtt tõstaks märkimisväärselt rahvamaleva töötaset kogu ülikoolis. Kui linna staap aprillikuus analüüsis ülikooli rahvamaleva tegevust, tuli kuulata õigustatud kriitikat mitme töölõigu kohta. Esialgu on olulisim täita reidiplaan ja asuda sisuliselt rahvamaleva ette püstitatud ülesannete lahendamisele. Teaduskondade ja teiste allüksuste parteiorganisatsioonid saavad siin veel palju ära teha. Üks ja suhteliselt lihtne küsimus on allüksuse rahvamaleva juhtkonna moodustamine. Teine ja märksa keerulisem on selle staabi sellise töö tagamine, et jõutaks kaugemale formaalsetest liikmetest ning formaalsetest reididest. Aastakogemus näitab, et normaalse korralduse juures tuleb kulutada rahvamalevatööks keskmiselt 8—12 tundi semestris iga liikme kohta. Aktiivsematele on ette nähtud kompensatsioonivahendid, sealhulgas puhkusele lisatavad päevad. Administratsioon koos ametiühingukomiteega arvestab teistegi hüvede jaotamisel rahvamalevaalast aktiivsust. Siiani on kahjuks ettepanekuid teaduskondadelt olnud vähe.

Ülikooli rahvamaleva staap arutas lõppeva õppeaasta tulemusi ning kavandas uued järgmiseks perioodiks oma töökoosolekul 27. mail.

Rahvamaleva tööst teaduskondades, liikmeks astumise korrast ja teistest küsimustest avaldame materjale edaspidi. Uus tööaeg algab 1. oktoobrist.

MATI SALUNDI,
TRÜ rahvamaleva komandör

Õppereis liivlaste juurde

18.—20. mail toimus soome-ugri keelte kateedri korraldusel õppereis liivlaste juurde. Eesmärgiks oli pärast teoreetilisi loenguid tutvustada eriharu üliõpilasi tegeliku liivi keele kõnelejatega, lindistada teksti, küsitleda keelejuhte ja vaadata liivlastega seotud mälestusmärke ja kohti.

Esimesel päeval sõideti läbi ajalooline Liivimaa, kus liivi keel assimileerus läti keelega juba XVIII sajandi lõpuks. Pärast puhkust Riias sõideti läbi Kuramaa õhtuks Dundagasse, mis on olnud idaliivlaste administratiivne keskus. Lähemalt tutvuti XIV sajandist pärineva korduvalt ümber ehitatud lossiga, mis liivi rahvajuttudes on tuntud Duonig nīn nime all. Praegu on see ajalooline mälestusmärk, mida restaureeritakse koos haruldase pargiga.

Teisel päeval külastati liivlasi nende kodudes Kolkas ja Vaidel. Alma Blūm, Viktor Berthold, Alfon Berthold, Riniņ Ausmaņ ja Natal Kristiņ olid näidisteks nendest 90 liivlasest, kes veel oma keelt oskavad. Lindistati, tehti üleskirjutisi, vesteldi. Külastati üldmulje saamiseks Mustanumme, Pitrõgi ja Ire küla. Viimane on liivlaste varasem kultuurikeskus, kuhu vahetult enne sõda ehitati Liivi rahvamaja ja ajakohane kool, kus õpetati mõne nädalatunni ulatuses ka liivi keelt. Praegu on seal abikool, selleks kohandatud hoones on arvukalt liivi esemeid ja kirjandust. Nendega ei õnnestunud seekord tutvuda.

Kolmandal päeval sõideti läbi lääneliivlaste alade ja peatuti Pizas, kus on mälestusmärk kohalikele liivlastele. Ventspilsis külastati Olga Heminţšit tema kodus ja vaadati põhjalikult koduloomuuseumi, kus on vabas õhus ka liivi ehitisi, paate, ankruid jm. Õhtuks jõuti Tartusse tagasi. Kateedri töötajad Tiina Kukk, Reet Kroll ja Tiit Kukk hoolitsesid õppereisi sujuvuse eest, bussijuht Viljar Lukk väärib meie kõigi tänu.

EDUARD VÄÄRI

„Kool. Kõrgkool".

(Vt. «TRÜ» nr. 11, 17.)

Võiks küsida: miks just nüüd on hakanud üliõpilased kasutama selliseid sõnu, mis seostuvad kooliga. Probleemi uurimiseks peavad kokku puutuma erineva kujutlusega inimesed. Antud juhul on nendeks lõpetajad, kes mäletavad endist ülikooli, ja noored, kes seal praegu õpivad. Nähtavasti on tingimused ülikoolis mõnevõrra muutunud. Inimestele ei saa midagi peale suruda ja kui olukord teeb loomulikuks «loengu» asemel sõna «tund» kasutamise, ei juuri seda mingi jõuga välja. «Tund» häirib seda, kelle kujutlus kõrgkooli olustikust on teistsugune kui praegusel põlvkonnal.

«Nimi ei riku meest!» Milleks võidelda millegi sümptomiga ja puutumata jätta küsimus ise? Vanemal põlvkonnal tuleb «kooliga» seniks lihtsalt leppida, sest ülikooli elutingimused on lähenenud kooli elutingimustele. Inimene on liiga laisk, et kahte sarnast asja erinevalt nimetada. Usun, et saan vaid kurvastada vana keele kadumise üle, sest minulegi meeldib sõna «loeng» enam.

MIHKEL KRAAV

Kas maakera...

(Algus 3. lk.)

mille moodustavad voodi, põrandahari, tilkuv kraan ja äratuskell. Järgneb seniolematu kaskaad lausnalja, millesse Pärn kuhjab vanu trikke «Naljapildiaabitsast», Tagurpidi-Antslast ja uut ümbritsevast tegelikkusest.

Nagu lugude ümberjutustamisest selgus, käsitleb Priit Pärn igavesi tõdesid argipäeva taustal ja püüab vaatajale ette öelda, kuidas üksluisusest pääseda. Tema enda lugu sarnaneb Rohelise Karupoja omaga. Taandunud on mittemõistmine, mille kunagi ammu kutsusid esile tema harjumatud naljad. Pilte, millel lahkuva rongi järel rõõbastel lamaval mehel on muuhulgas ka lips läbi lõigatud või kus haamriga koputades selgitatakse, kui kõlav eesti keel on, peeti jõhkrateks ja pühadust rüvetavateks. Nüüd teatakse üleüldiselt, et Pärna naljad on naljakad. Pärna jälgedesse on oma laadidega tulnud mitmed uued naljamehed. Nüüd naerab kombelise kasvatuse saanud peretütar ka kahemõttelisuste ja sündmatuste üle, ahmib vahepeal vaid õhku. Vahest jõuab vaatajani ka teine plaan, sest seal peituvad tõdemused teeksid au igale filosoofile.

Nüüd oma hinnang Priit Pärna autorifilmidele — «Kas maakera on ümmargune?» ja «Harjumusi iseseisvaks eluks» on kõige meeldejäävama ja sügavama sisuga. «... ja teeb trikke» kõige südamlikum, «Kolmnurk» kõige sotsiaalsem, «Aeg maha» kõige peadpööritavam. Kõik nad on head. Siiski on «Aeg maha» juures märgata pealiskaudsust ja enesekorduse märke. Paistab, et hetkel viimane film kujutab endast loomingulise kõõgi kraamimise tulemust, kuigi ka puhast nalja on vaja. Loodan koos teistega, et Priit Pärn avab õhutamiseks loomingulise kõõgi akna ja teeb meile veel mitu Suurt Ullatust.

Jäi vastamata pealkirjas esitatud küsimusele. Vastus: — Üsna ümmargune ja äärmiselt mitmetahuline.

JAANUS JÄRS,
biol. V k.

Siseõu

Seesama, meie ülikooli oma, mis peahoone II korruse aknast hästi kätte paistab. Juba varakevadel oli see väga ilus, riisutud, paar tundi paistis päikegi sisse. Siin võiks midagi teha! Miks mitte anda kevaditi ja sügiseti kontserte või teha näitemängu? Vilniuse ülikooli siseõuedes tehtavat koguni teatrit. Meil muidugi nii avaraid võimalusi pole (ei 11 õue ega ühtki teatrit). Aga selle, mis on, võiks ära kasutada küll. Oleks vist päris ilus.

LII KANGRU,
žurn. III k.

«TRÜ» NALJANURK

Hulkuv merelainetus

ehk seni veel luuletusteks saamata sõnu.

Mõõkhobused
TULEKAHJU KORRAL TEIE KORTERIS
tao vastu uksi
mõõkhobused hirnudes kappavad
mööda sammaldunud jõge
kuulen mängimas haavatud klaverit
sinised lumemesilased
puud ja põõsad lendavad kaua

Lapsed
sa tulid kui haavatud pääsuke
su kriimus põselt
tuleks korraks metsa minna
öösel praotub uks
mets pime mina kõnnin selles
lastakse lapsed mu õue
siis mängid sa surnute mänge
— — — — —
vaata ma olen seest tühi

Sügisalasti
kukkuda
su kägisevalt trepiastmelt
ribadeks valgeteks tükkideks
taskusse poetada pori
lenduvad tolmuna aastad
hulkuv merelainetus
kesk pilvi kõigutamas jalgu
tulin läbi võsastiku metsa rinnuni aasa
ei kuulnud midagi

Luule ääremerelt (lk. 37, 38) püüdnud, rappinud ja marineerinud

ARTUR ALTRE

NB!

PANE HÄSTI TÄHELE!

Juunis ilmub meie leht alati üle nädala. Nii saab lugeda järgmist «TRÜ-d» alles reedel, 14. juunil (see on ka viimane sisuline number). Ülejärgmine ajaleht reedel, 28. juunil on pühendatud a i n u l t lõpetajatele ning sinna midagi muud ei mahu!

Toimetaja VARJE SOOTAK

«TRÜ» Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 2198. MB-04949. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«Тарту Рийклик Ülikool» («Тартуский государственный университет). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 19 (1416) Reedel, 14. juunil 1985 Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 2 kop.

Aasta, kuu, nädal...

Suur raamatukogu on nagu mesilastaru. Vaba kohta ei ole laua taga ega kohvikus. «Mis ta pani?» — «Puuris hirmsasti. Ütles, et ei mäleta mind nagu loengult. Kolme sain. Stipp läheb!» Seda juttu kuulsin tahes-tahtmata pealt tüdrukult, kellel silmad punased.

Oo jaa, suur sess on lahti läinud. Kõik muu näib praegu õppijaile vähe tähtis, ei ole lihtsalt tähelepanemist väärt. Kellel elu esimene ülikoolikevade sess, kellel viimane. Žurnalistide diplomitööd kuulatakse ja hinnatakse ära esmaspäeval. Toimetusel on hea meel mainida, et üle hulga aja on käsitlust leidnud ka «TRÜ», seda enam, et diplomand Indrek Ude saab oma järeldusi ka ise teoks tegema hakata. Ta on suunatud ülikoolilehe korrespondendiks.

Ja ikkagi vaatame ja mõtleme peale suure sessiragina juba kõik ka ettepoole. Uue õppeaasta sisse jääb NLKP järjekordne kongress, hoopis teisemaks peavad saama meie suhted kangema kraamiga. Viimane probleem tõusetub eriti teravalt malevas. Komsomolikomitee asesekretär Jaan Vihrov ütles, et jätkugu kõigile korralikku tööd ja ärksat vaimu. Kõik TRÜ kureeritavad rühmad on komplekteeritud, selgunud on ka ettevalmistavad rühmad. 29. juunil läheb lahti. 24. juunil sõidab aga Gagarinisse eelrühm. 40-liikmelist gruppi ootab ees ühe trusti haldushoone valmissaamine. Suvemalev alustab juuli algul, siingi paistab esialgu kõik laabuvat.

Ei teagi praegu keegi täpselt lausuda, kui palju neid festivalile minejaid õieti on. Igatahes tantsijad sõidavad, see on kindel, ehitusrühm läheb ka. Komsomolikomitee asesekretär Ardo Kubjas on arvatud Eesti NSV delegatsiooni jne. Kõigest saame lähemalt teada meie lehest septembris.

Tähtis reis on ees ka naiskooril. 17. juunil sõidetakse Soome «Kalevala» pidustustele. Aga tänavu on ka üldlaulupidu! Saagem osa neist suursündmustest ning ärgem laskem end praegu raamatuist eemale kiskuda. Enne töö ja siis puhkus!

Tänu

KIRI REKTORILE

NSV Liidu Välisministeeriumi pressikeskuses Moskvas toimus 23. mail Eesti NSV 45. aastapäevale pühendatud Eesti NSV päev. Üritus äratas suurt huvi Moskvasse akrediteeritud välisajakirjanike, välisdiplomaatide ja Nõukogude ajakirjanduse esindajate seas. Päeva edule aitas kaasa TRÜ rahvakunstiansambli kontsert. Kunstiküps ja tundeelamulik etteaste võeti soojalt vastu.

Eesti NSV Välisministeerium tänab Teid üritusest osavõtu eest ning palub edasi anda meie südamlikud tänusõnad «Lakstigali» kunstilisele juhile **Maie Eljasele** ning esinejaile. Moskvas käisid laulmas, tantsimas ja mängimas **Ülle Türk, Andres Punning, Juta Mähar, Katri Kaasik-Aaslav, Piret Tisler, Artur Klet, Anu Paal, Elina Grib, Ave Kallas, Madis Jürgen, Pille Süüden, Jüri Saar, Aivar Ehrenberg, Sirje Bork, Evi Saluveer, Silva Soomets, Viive Saar, Maris Kostabi, Siiri Einaste ja Andi Einaste.** Eesti NSV Välisministeeriumi nimel soovis ansamblile jätkuvat edu rahvakunsti viljelemisel minister Arnold Green.

X

28. juuli — 5. aug. 1973

BERLIIN

Berliinis peeti juba teist festivali (esimene 1951. aastal). Seekord istutasid rahvusvahelisest laupäevakust osavõtjad Treptow' pargis 55 000 roosipõõsast. 1. augustil oli grandioosne miiting August-Bebel-Platzil. Leegitsesid ju seal 1933. aastal esimesed tohutud lõkked, kus natsid põletasid suurte mõtlejate ja poeetide teoseid. Avati näitus «Fašism ei tohi korduda».

X festivali deviisiks oli: «Antiimperialistliku solidaarsuse, rahu ja sõpruse eest!» Mineviku koleduste meenutamine ühines kaasaja teravate probleemidega, eelkõige solidaarsuses Vietnami noortega. Enne festivali levis liikumine võitleva Vietnami abistamiseks. Festivali eripäraks kujunes poliitilise programmi tihedus. Seekord oli 30 000

osavõtjat 140 riigist, kes esindasid 1700 noorsoo-organisatsiooni, sealhulgas ka niisuguseid, kes seni olid festivalidest eemal seisnud.

Paljude esinejate hulgas olid ka Oed Lippused, Boris Lehtlaan jt. Sportlastest kaitsesid meie au Enn Sellik, Maret Ints, Ülo Kriisa ja Urmas Tooma. Festivalikülaliste hulgas oli ka Indrek Toome.

XI

28. juuli — 5. aug. 1978

LA HABANA

Tollane ELKNÜ Keskkomitee esimene sekretär Indrek Toome on meenutanud: «See oli mul kolmas festival vahetult kaasa elada. Seepärast julgen otsustada festivaliliikumises toimunud nihete üle. Küllap vist tähtsaim on see, et Kuuba foorumi kogu kulg, tema kõigi ürituste lausa triumfaalne menu näitas festivaliideede pöördumatut elujõudu. Ühtlasi andis ta festivali vaenlastele veenva õppetunni, et pole mõtet raisata raha ega aega demokraatliku noorsoo festivali liikumise mustamisele, et iga nurjamiskatse on sama hästi kui surnult sündinud.»

18 500 osavõtja hulgas 145 riigist oli ka TRÜ õigusteaduskonna üliõpilane Tiiu Tiisler.

«TRÜ» lõpetab festivali lühiülevaate ja ootab kõigilt seekordsetelt suurfoorumil osalejailt septembrilehte juba vahetuid muljeid. Ilusaid festivalipäevi!

TRÜ nõukogus

● 31. mai koosolek algas nagu ikka **autasude** kätteandmisega. Dots. Endel Ploomile õigusteaduskonnast andis rektor juubelipuhuse tunnustusena hea töö eest ministeeriumi aukirja ja TRÜ piduliku käskkirja. Linna partei- ja täitevkomitee aukirja said dotsendid Zinaida Saar ja Eero Loone.

● Professori kutse taotlemise poolt hääletati pedagoogikadoktor **Jaan Mikule.**

● **Tsiviilkaitse praegusest seisust ülikoolis kõneles staabiülem Anatoli Dovidenko.**

● **Bioloogia õpetamisega seotud probleemidest tegid ülevaate bioloogia-geograafiateaduskonna dekaan dots. Aadu Loog ja siseinspektsiooni komisjoni esimees dots. Vello Tohver.**

Ülikool on vabariigis ainuke õppeasutus, kus valmistatakse ette kõrgharidusega biolooge, sealhulgas nii õpetajaid kui ka väga kitsaste eriharude spetsialiste. Oma ametikohal töötab 92% lõpetajaist. Pedagoogide paremale ettevalmistamisele peaks senisest soodustavamalt mõjuma pedagoogilise ja teoreetilise haru järjekordne lahkuviimine. Õppeedukus on osakonnas hea. Vilistlastega peetakse tihedat sidet: nende töö- ja elupaiga kohta on kateedrites kaardid, mida pidevalt täiendatakse, regulaarsed on kokkutulekud. Hea on samuti kontakt asutustega, kuhu lõpetajad tööle suunatakse. SIK-i aktis oli märgitud ka mõningaid puudusi, mis kontrollimisel leiti. Etteheiteid oli zooloogia kateedrile, samuti mõnele õppejõule tunniplaani omavolilise muutmise eest (taas vana probleem!) jm. Sõnavõttudes toodi esile huvi suurenemist bioloogia vastu. See on tõusnud kogu maailmas, ka meil, ning ülikoolilt nõutakse järjest rohkem biolooge. Praegu ei suudeta kõiki nõudmisi veel rahuldada. Mitmes Liidu kõrgkoolis on bioloogide vastuvõttu juba suurendatud. Puudust tuntakse kaasaegsest aparatuurist ja ruumidest.

Õppeprorektor prof. Uno Palm soovitas teaduskonnal rohkem silmas pidada õppedistsipliini, sest matkamas käiakse ka õppetöö ajast.

Rektor prof. Arnold Koop ütles kokkuvõtet tehes, et bioloogidel on tugev ja töökas kollektiiv, kellel on palju häid saavutusi. Kuid vastavalt uue koolireformi suunistele peab veelgi rohkem hoolima kvalitatiivsest tööst. Tuleviku kool vajab ainult selleks tööks sobivaid oma ala väga hästi tundvaid pedagooge. Võeti vastu otsus.

● **Ettevalmistusosakonna tööd tutvustas juhataja dots. Kalle Velsker.**

Uueks õppeaastaks on planeeritud päevasesse osakonda vastu võtta 60 ja kaugõppesse 100 inimest. Seni on arvud olnud enamasti vastupidised. Praegu on päevasesse osakonda soovijaid kaks inimest ühele kohale, kaugõppesse astuda tahtjate arv aga väheneb pidevalt.

● **Kinnitati XII viisaastaku teadustöö plaan, mille esitas teadusprorektor prof. Ants Kallikorm.**

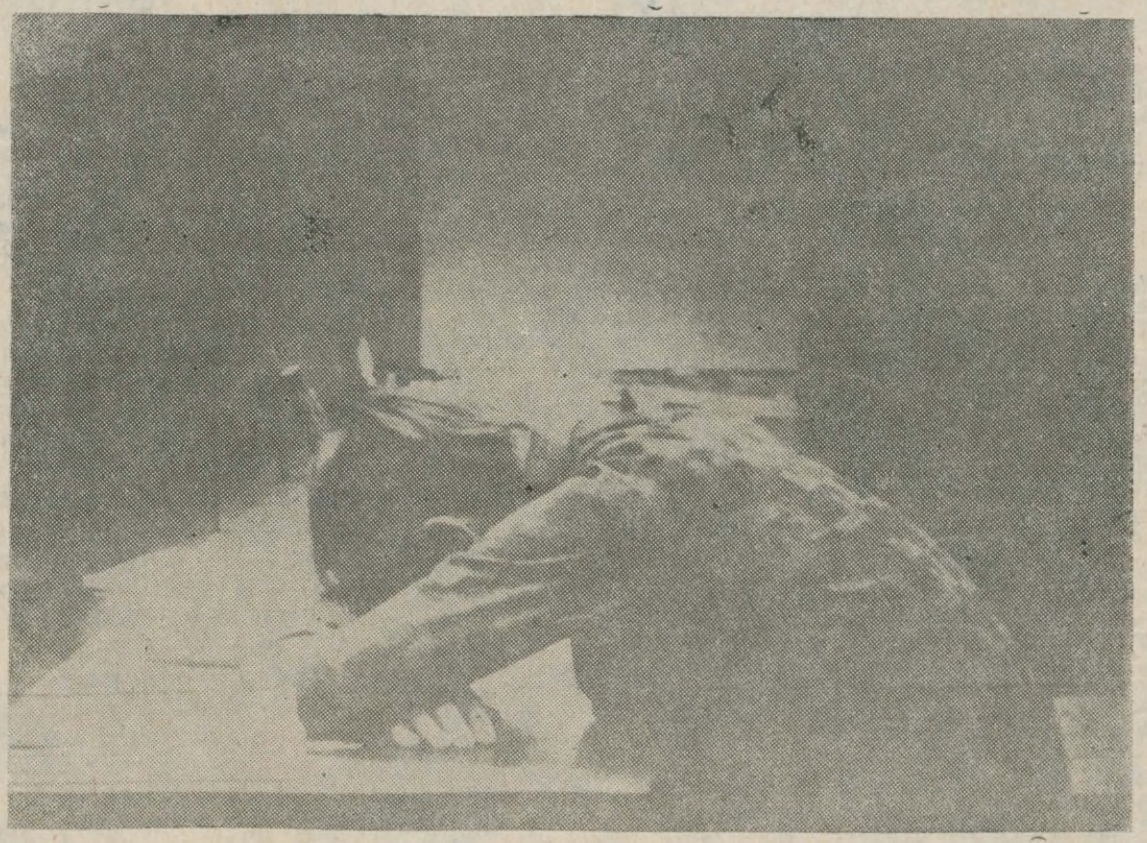

Selle päevakohase fotoga annavad komsomolikomitee ja toimetus teada festivali fotokonkursi lõppemisest. Pilte tuli kahelt (?!) tudengilt: KALEV JAAGOLT (ajal. II k.) — 2 ja TOOMAS VOLMERILT (žurn. IV) — 14. Esimesele autorile on lubatud üllatusauhind, teisele peaks jääma vist kõik muu lubatu. Žürii tuleb kokku septembri algul, siis täpsemalt. Auhinnad tahame kätte anda septembri esimesel pressiklubi üritusel.

Siinse pildi allkiri on «Väsimus rõhub». Toomas Volmer.

Karskusest

3. juuni hommikupoolikul peeti rektori kabinetis aru karskusliikumise laiendamise üle. Koos olid rektor, prorektorid, ühiskondlike organisatsioonide esindajad ja muidugi ka üliõpilaste karskusklubi juhatuse esimees Jaak Ginter.

Klubi on olemas. Nagu meie leheski teatatud, moodustati see juba 25. aprillil. Esimesed üritused on peetud, põhikiri vastu võetud jne. Vastavalt NLKP Keskkomitee otsusele tuleks nüüd klubi tegevust igati laiendada nii liikmeskonna kui ürituste poolest. Leiti, et ülikooli ühiskondlikud organisatsioonid võiksid esitada üleskutse kõigile meie kõrgkoolidele.

Läkitus

EESTI NSV KÕRGKOOLIDE ÜLIÕPILASTELE

Tänapäeva üliõpilaselt oodatakse palju: temast ei pea saama mitte ainult võimekas spetsialist, vaid igakülgselt haritud ja arenenud inimene. Tal tuleb õpetada ja kasvatada teisi. See saab olla tulemuslik vaid siis, kui ise ollakse eeskujuks oma eluviiside poolest. Olulisel kohal on selles karskus.

Partei ja valitsus on rakendanud uusi abinõusid võitluses joomarluse ja alkoholismiga. TRÜ üliõpilased toetavad nimetatud abinõusid ja on asunud neid aktiivselt teoks tegema. Me püüame oma tegevust laiendada ülikoolis nii, et karskuspropaganda jõuaks iga üliõpilaseni nii auditooriumis kui ühiselamus.

Tervislike eluviiside propageerimiseks moodustati 25. aprillil ülikoolis õpilaste ametiühingukomitee eestvedamisel karskusklubi. Klubi eesmärgiks on ühendada karskeid eluviise järgivaid eri teaduskondade üliõpilasi ning korraldada sisukaid üritusi, mis peavad tõestama, et alkohoolsed joogid pole vaba aja veetmisel sugugi vajalikud.

Klubi tegevuspiirkond on lai: korraldatakse kultuuri- ja spordiüritusi, propageeritakse tervislikke eluviise kõrgkoolis ja keskkoolides, uuritakse vastavat teaduslikku kirjandust ning koostatakse võistlustöid, sisustatakse oma klubi ruume, kus on alati kättesaadaval alkoholismivastane kirjandus jpm.

TRÜ partei-, komsomoli- ja ametiühinguorganisatsioon ning teised ühiskondlikud organisatsioonid kutsuvad rahvusvahelisel noorsooaastal üles kõikide Eesti NSV kõrgkoolide üliõpilaskonda ühinema võitluses alkoholismi vastu ning moodustama karskusklubisid ja järgima terveid eluviise.

Komsomolikomitees

● 4. juuni koosolekul võeti **ÜLKNÜ liikmeks** Marika Kure (ravi IV) ja Urmas Käen (KKT IV).

● **NLKP liikmeks** soovitati astuda Ants Frošil (õig. IV) ja Ingrid Võllil (maj. III) ning **liikmekandidaadiks** Andrus Soosaarel (ravi VI).

● NLKP Keskkomitee, NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu otsused **joomarluse ja alkoholismi vastase võitluse tugevdamisel** olid kõne all ka komsomolikomitees. Koos teiste ühiskondlike organisatsioonidega otsustati esitada üleskutse kõigile Eesti kõrgkoolidele.

EKP TRÜ komitees

● 10. juuni istungil võeti **NLKP liikmeks** stomatoloogia III kursuse üliõpilane Pille Pilt.

● **«Üliõpilaskommunistide osast majandusteaduskonna komsomoliorganisatsioonis» otsuse täitmisest andis aru teaduskonna parteibüroo sekretär vanemõpetaja Janno Reiljan.** 15 üliõpilaskommunistist tegeleb osa otseselt komsomolitööga või on ametiühingu-, ühiselamufunktsionäärid jne. Otsus loeti täidetuks.

● **Abi-õppepersonali osa arstiteaduskonna õppe- ja kasvatustöös tutvustas teaduskonna parteibüroo asesekretär dots. Endel Türi.** Suurem osa abi-õppepersonalist tegeleb õppetöö ettevalmistamisega. Umbes 30% vanemlaborante ja 20% laborante on ka õppetöö läbiviijad. Pidevad ühiskondlikud ülesanded on pooltel. Vähe osaletakse marksismi-leninismi ülikoolis, filosoofiaseminaris ja lektooriumis. Leiti, et abi-õppepersonali tuleks igas teaduskonnas õppe- ja kasvatustöösse rohkem kaasa haarata. Töötatakse välja sellekohane otsus.

Rahvakontroll teatab

Ülikooli rahvakontrolli peagrupilt saabus toimetusse sõnum, milles mainitakse: «Hiljuti toimus rektoraadi ja rahvakontrolli peagrupi büroo nõupidamine rektor prof. A. Koobi eesistumisel.

Rahvakontrolli töö põhiprobleemidest andis ülevaate rahvakontrolli peagrupi büroo esimees prof. L. Tähepõld. Põhitähelepanu koondus valve tõhustamisele TRÜ hoonetes, aga ka mitmetele majandus-, eriti remondi- ja varustusmuredele.

Sõna võtsid sm-d A. Koop, A. Kallikorm, U. Palm, V. Peedimaa, V. Kiis, L. Saarnits, K. Lepik, A. Lüüs jt. Muuhulgas otsustati rakendada täiendavaid meetmeid peahoone jt. hoonete valve tõhustamiseks, aga ka võitluseks alkoholismi vastu, sotsialistliku omandi kaitseks. Need küsimused jäävad rahvakontrolliorganisatsiooni töö keskpunkti ka uuel õppeaastal.»

Uusi väitekirju

«Tsiviilõigusliku lepingulise vastutuse käsitlemise metodoloogilised probleemid.» Niisugust pealkirja kannab tsiviilõiguse ja -protsessi kateedri vanemõpetaja **Paul Varuli** kandidaadiväitekiri, mida ta kaitses eile Leningradi ülikoolis. Juhendajaks on oma kateedri juhataja prof. Vilma Kelder. Oponeerisid õigusteaduse doktor prof. A. Sobtšak Leningradi RÜ-st ja õigusteaduse kandidaat dots. S. Dontsov NSV Liidu Siseministeeriumi Akadeemiast.

Leningradi RÜ õigusteaduskonna erialanõukogu üksmeelne hinnang oli anda väitekirja autorile õigusteaduse kandidaadi kraad.

Tänu

Rektori käskkirjas pälvisid juubeliõnnitluse ja tänu hea töö eest 60. sünnipäeval pearaamatukoguhoidja **Ingrid Loosme** ning 75. sünnipäeval preparaator **Elvi Mandre** ja tööline **Pavel Martikainen.**

Abi eest raviosakonna III kursuse üliõpilaste tervise uurimise programmi täitmisel avaldati tänu kateedrijuhatajaile professoreile **Ennu Sepale** ja **Lembit Allikmetsale.**

Dots. **Heino Laidrele** avaldati tänu sõjalis-sportliku mängu «Kotkapoeg» Tartu linna võistluste korraldamisel osutatud abi eest.

Olümpiaadi «Üliõpilane ja teaduslik-tehniline progress» ülikooli ning vabariikliku vooru eeskujuliku läbiviimise eest pälvisid tänu **professorid Huno Rätsep ja Juri Ksenofontov, dotsendid Leiki Loone, Vello Loodmaa, Raivo Masso, Evald Mäepalu, Helga Kurm, Uno Kaljulaid, Tiiu Tammpere, Heino Liiv, Helju Tälli ja Olaf Imelik, vanemõpetajad Matt Anso, Saima Peiker, Kersti Reppo, õpetaja Erika Kärner ja assistent Toomas Saat.**

NSVL Tervishoiuministeeriumi Üleliidulise Anatoomide, Histoloogide ja Embrüoloogide Teadusliku Ühingu antropoloogia sektsioonist tänab prof. B. Nikitjuk korralduskomisjoni TRÜ-s peetud antropoloogiakonverentsi väga hea töö eest.

*

Õiendus

Võimlemise ja biomehaanika kateeder teatab, et ajalehes nr. 18 artiklis «Tähelepanu! Meie parimad!» on toodud ära kontrollimata andmed. Nimelt on sattunud lõiku: «Bioloogilis-meditsiiniliste ainete tsükli kehakultuuriüliõpilastele Mart Kelder (II k.), Kalle Sepp (II k.) ja Kersti Sepp (III k.) viga. ... Kersti Sepp (III k.) asemel peab olema **KÄBA SOLVI** (II k.).

Lõik, kus on tekst «Meie võistkonnad võitsid ...» puudub «biomehaanikas». Nimelt bioloogilis-meditsiiniliste ainete tsükli vabariiklikul konkursil oli sel aastal olümpiaad biomehaanikas, mille võitis TRÜ võistkond.

Ühest keskaegsest kõrgkoolist

UNESCO otsusel tähistati mullu Gladzori ülikooli 700. aastapäeva. Selle kõlava nime sai ülikool Gladzori asula järgi, mis paiknes keskaegse Armeenia ajaloolises Sjuniki piirkonnas. See kant oli kuulus oma loodusvarade, sündmusterohke ajaloo, kultuuritraditsioonide ja -sidemetega, seal asus palju kindlusi, losse ja kloostreid.

Gladzori ülikool tekkis 1282. aastal kloostrikooli baasil. Parajasti rõhus Armeeniat mongoli-tatari ike, maad laastasid röövretked. Üksnes Sjuniki piirkond suutis tänu Orbeljanide vürstisoo targale diplomaatiale säilitada suhtelise iseseisvuse, õiguse koguda ise andamit khaanide jaoks. See kõik soodustas piirkonna majanduslikku ja kultuurilist edengut ajal, mil ülejäänud maa pidi võitlema viletsusega. Sellest johtuvalt tõusis Sjunik armeenia kultuuri ja teaduse keskuseks.

Gladzori ülikooli asutaja ning esimene rektor oli Nerses Mšetsi. Kuid ülikooli õitsenguaastad on seotud eelkõige tema õpilase ja mantlipärija Esai Nitšetsi nimega. Mõlemad olid õpetatud mehed, kes omandanud hiilgava ladina- ja kreekakeelse hariduse.

Gladzori ülikool tegutses ligikaudu 60 aastat. Vaatamata suurtele raskustele (ümberringi mongolitatarlaste laastav ike!) omandas ülikool hea maine ja suutis oma eksisteerimise vältel anda kaaluka panuse keskaja teaduse arengusse. Siia tulid õppima armeenia soost noormehed Gruusiast, Aserbaidžaanist, Vanist, Karsist, Kiliikiast... Peale usuteaduslike ainete õpetati ülikoolis matemaatikat, astronoomiat, geomeetriat, ajalugu, geograafiat, keeleteadust, muusikat, kõnekunsti, filosoofiat ja palju muud.

Sõltuvalt üliõpilase võimetest vältas õpiaeg 7—8 aastat, õppekeeleks oli armeenia keel. Õppetöö korraldus sarnanes paljuski praegusega: läbitud ainetes sooritasid üliõpilased kohustuslikud eksamid, kirjutasid «diplomitöö» (kirjaliku uurimuse), mida tuli kaitsta avalikult. Kaitsmine toimus komisjoni ees, kuhu kuulusid ülikooli õppejõudude kõrval ka vaimulikkonna ja vürstlike suguvõsade esindajad. Lõpetanutele omistati *vardapet*'i kraad, selle said nii vaimulikud kui ka ilmalikke koolide õpetajad. *Vardapet*'i kraadi omistamisega kaasnes ametlik tseremoonia, mida juhatas rektor.

Gladzori ülikoolis töötas kolm osakonda: muusika-, maali- ja teoloogia-filosoofiaosakond. Sõltumata valitud kitsamast erialast pidid kõik üliõpilased läbima 7 üldkursust.

Esimesed kolm ehk «triivium» — keeleteadus, retoorika ja loogika — pidi andma humanitaarhariduse aluse. Ülejäänud neli ainet ehk «kvadriivium» — aritmeetika, geomeetria, astronoomia ja muusikateooria — oli osa teoreetilisest filosoofiast.

Õpetus ülikoolis algas keeleteaduse ehk grammatikaga. Erinevalt tavalisest koolist, kus selle aine raames õpetati elementaarset kirjaoskust ja ortograafiareegleid, andis ülikooli grammatikakursus teadmisi keele arengu seaduspärasustest ja kirjandusteooriast. Rektor Esai Nitšetsi sõnutsi on grammatika «uks kõigi teadmiste ja õpetuste juurde, alles pärast selle avamist võib justnagu mööda treppi tõusta tarkuse tippudeni».

Retoorika ülesanne oli õpetada oraatorimeisterlikkust, selle kursuse raames said tulevased pedagoogid ja vaimulikud vajalikke teadmisi stiilist, esteetikast, kõne ülesehituse ja ametliku kirja või läkituse kirjutamise reeglitest. Aine omandamisel oli abiks ülikooli õppejõudude poolt armeenia ja kreeka teadlaste tööde põhjal koostatud õpik.

Loogika ehk dialektika tõi üliõpilased vahetult filosoofia manu, andis neile mõtlemiskooli. Loogikat õpetati peamiselt Aristotelese, Porphyriose, David Võitmatu, samuti Lääne-Euroopa autorite Gislebertus Porretanuse jt. teoste põhjal.

Pärast «triiviumi» omandamist said tudengid õiguse asuda teoreetilise filosoofia kallale. See jagunes kolme ossa — loodusõpetus ehk füüsika, matemaatika ja teoloogia ehk metafüüsika. Tolle aja ettekujutuste kohaselt võimaldas just selline süsteem pärast materiaalse maailma tundmaõppimist minna täppisteaduste kaudu üle mittemateriaalse maailma tundmaõppimisele. Geomeetriat õpiti peamiselt Eukleidese «Elementide», geograafiat — armeenia õpetlaste tööde järgi. Astronoomia ning muudegi täppisteaduste õpetamisel kasutati ohtrasti mittekristlike «välisautorite» teoseid.

Pärast teoreetilist filosoofiat võtsid üliõpilased käsile praktilise filosoofia — eetika, ökonoomia ja poliitika. Peale eelnimetatud õpetlaste tööde tudeeriti siin veel Aquino Thomase, Püha Dionysiose jt. teoseid. Järgides keskaja filosoofia eesrindlikku suunda, nominalismi, andsid Gladzori ülikooli õppejõud ka ise panuse filosoofilise mõtte arengulukku.

Mahukas ja tihe ülikooliprogramm nõudis õppejõududelt ja üliõpilastelt suurt pingutust ja ennastsalgavat tööd. Omamoodi juhiseks õppejõududele oli esimese rektori Nerses Mšetsi raamat «Erakutest», kus autor kirjutab: «Viljakaks õppetööks on vaja nelja asja: esiteks peab õpetaja olema haaratud soovist õpetada, ning seda omakasupüüu ja auahnuseta, teiseks on tarvis tugevat kiindumust oma ãlasse, kolmandaks — rahu, neljandaks — inimtühje ja vaikseid kohti.»

Oma poolesaja tegutsemisaastaga jättis Gladzori ülikool tuntava jälje armeenia rahva vaimulukku. Meieni jõudnud (mittetäielikel) andmetel valmistati seal ette üle 360 kooliõpetaja, peale selle palju haritud vaimulikke. Hoolimata tõsiasjast, et ülikool 1338. aastal tegevuse lõpetas, jäi ta elama oma kasvandikes. Üks neist, Hovhannes Vorotnetsi, rajas õige pea uue, Tatevi ülikooli. Viimane jätkas Gladzori ülikooli häid traditsioone nii teaduse edendamisel kui ka uute haritlaspõlvkondade ettevalmistamisel.

RAFIK GRIGORJAN,
NLKP ajaloo kateedri dotsent

Selgituseks

Lugedes artiklit «Rahvakontrolli töömailt» («TRÜ», 24. mai 1985) võib jääda mulje, et teadusraamatukogus läbivad lugejad kontrolllaua suurte kandekottidega ning kontrolörid ei pööra sellele tähelepanu ei sisenemisel ega väljumisel.

Raamatukogu administratsioon ja rahvakontrolligrupp jälgivad pidevalt kontroll-laua tööd, juhtides tähelepanu pisimatelegi puudustele ja ei saa seepärast nõus olla eespool mainitud kirjutises väidetuga.

Vastavalt sisekorra eeskirjadele jätavad meie lugejad raamatukogusse sisenemisel kandekotid garderoobi. See on vankumatu nõue ja selle täitmist jälgivad raamatukogutöötajatest kontrolörid, kes on kontroll-lauas valves kordamööda oma põhitöö kõrvalt. Väga rangelt kontrollitakse raamatukogust väljaviidavat kirjandust. Paljude lugejate arvates on meie kontroll-süsteem isegi häirivalt range. Ka raamatukogu töötajad ise alluvad sellele kontrollile. Akadeemia tänava sissekäigu juures, mille kaudu liigub enamik meie töötajaid, on ööpäevane palgaline valvur.

Raamatuvarguste puhul, mida tõesti juhtub, pole raamatuid välja viidud mitte kandekottides, vaid need on peidetud rõivaste vahele või muul viisil, mida on raske kontrollida.

Eelöeldu olgu õienduseks nimetatud kirjutise ebaõigele rõhuasetusele.

Teadusraamatukogu
administratsioon
ja rahvakontrolligrupi büroo

Muusikalummuses

(Algus üle-eelmises lehes)

● **Jätkame laupäevase (15. mai) lõunase kontserdiga.** *Juba nagu ammumöödunud ajast, aga mis parata. Leht ei ole kummist, et kõik korraga ära mahuks ja ega «TRÜ» veel viimane pole. Raadios ju Tartu-päevade tutvustamine jätkumas.*

Vana tuttav **«Radar».** *Aasta tagasi kirjutati meie lehes: «Kui «Radarile» sai möödunud aastal ette heita külmust, elutust muusikas ja lavalises olemises, siis tänavu oli kõik hoopis teisiti: «Radarit» võib julgesti nimetada tänavusel levil omamoodi «maksimaalbändiks». Selle ansambli kohta on arvatud nii ja teisiti, kuid vaieldamatu fakt paneb ennast siiski maksma. Eks muusikatundjad ikka tea ka, mille eest nad «Grand Prix»id jaganud. Kuid seekord oli ju suuresti uus koosseis. See tuli ja võitis. Lausa publiku südame võitis aga bassimees Paul Kikerpuu oma väljapeetud ja põneva soologa. Meeldivamad palad olid «Tuhkvalgus» ja muidugi «Amööbi hukk». Vanadest mängijatest olid jäänud ainult Paap Kõlar ja Sergei Pedersen, lisandunud olid Valeri Belinov Riiast, Raivo Narits, Rein Soontak jt.*

SILVI VRAIT. *Tahaksime tema laulu ja esinemist sõnastada, aga ei oska hästi. Öelda «hingestatud» laul ju võib, aga kõigest sellest on vähe. On vaja ise kuulata, kaasa minna sinna, kust need lauludki. Spirituaalid. Klaveril saatis solisti ka Jaak Jürisson ning kontrabassil Taavo Remmel. See oli tõesti lummus. Ja vaatamata kõigele kuuldule oleks oodanud ikkagi ka midagi hoopis uut, näiteks päris vastseid laule.*

«PAL». *Palivere-Haapsalu ansambel, mis saanud tunnustatuks «Haapsalu festivalil», ei suutnud eriti mõjule pääseda. Kava oli liiga pikk. Kuigi laulutekstides oma sõnum oli, jäid need mõneti plakatlikeks. Sirje Medell tunnistati Haapsalus parimaks naissolistiks. Midagi temas on, ega asjata öelnud kõrval istunud tuntud poplaulja «Täitsa kihvtilt laulab!»*

«In Spe» *oli muusikapäevade ei tea mitmes üllatus. Vaheajal jagatud roheline kavaleht «Rohelisest munast» andis teada, et esitamisele tuleb suurepärane risotoorium ühes jaos ja kaheteistkümnes osas koori, miljonäri, aborigeeni, jakuudi, aedniku ja S. Vraidiga. Libreto Peeter Volkonskilt, muusika Alo Mattiisenilt, esitus peale «In Spe» veel segakoorilt «Noorus» ja Peeter Volkonskilt, Hardi Volmerilt ning Silvi Vraidilt. Vaimukas. Vaimukus hakkas aga pisut kaduma, sest kusagil poole peal ei olnud kuuldu enam uudiseks, ka tekstist ei saanud kohati aru.*

● **Viimase võistluskontserdi ajaks laupäeva õhtuks** *andis muusikapinge end juba kõvasti tunda: üldine pilt oli selge, vaevalt enam midagi tohutu rabavat tuleb, väsimuski endas. Samal ajal oli kahju, et kõik jälle lõpupoole nihkumas.*

Esimesena lavale tulnud Tartu **«Temp»** *ei näidanud suurt edasiminekut võrreldes «Tartu sügisega», kus ta ära mängiti. Väikese üllatuse serveeris ta aga viie kitarri ühismänguna. Tartus võiks neid pidada vist parimaks* hardrock'*i viljelejaiks. Solist Peeter Saar on teada juba «Heterost». Kaunis pikk kava andis küllaldase ülevaate grupi võimetest. Kõik lood olid pärit tunnustatud rockansamblite repertuaarist.*

Gunnar Grapsi ansambli *vanast koosseisust on neli meest lahkunud ja asemele tulnud võimekas laululooja ja soolokitarrist Endel Jõgi ning bassimängija Jaanus Raudkats, keda mäletame «Argosest» ja «Terminalist», ning trummar Dmitri Kostin. Üllatusega GGA ei löönud. Lood olid* heavy-rock'*i stiilis. Igavust nad ei toonud, seda aitas vältida show ja Endel Jõgi kitarrimäng. GG on ka võimekas bluusilaulja. Üks hea äärelinnalik bluus oleks kogu selle* heavy *otsa küll ära kulunud.*

Vana hea rock ja **«Rock Hotel»** *koos Ivo Linnaga. Kas ka biitliaegne välimus? Kitsad püksid... Näib, et tänavustel muusikapäevadel püüti isegi riietusega lüüa. Tore, et ei kantud ette plaatidelt ja raadios tuttavaks saanud lugusid. Kokkuvõtlikult võiks öelda, et Ivo Linna andis endast kõik ja pani kuulama. Ansambel ka. Lõpp ja väga paslik lõpp.*

● *Peale võistluskontsertide tuleb muusikapäevade raamidesse tuua ka laupäevane rahukontsert ja lõppkontsert. Et muud väljaanded on neist juba pajatanud, siis lõpetuseks vaid mõned mõtted.*

Rahukontsert oma uudsusega mõjus. Koht oli valitud hästi. Küllap hakatakse nüüd teadusraamatukogu ees muudki korraldama. Festivaliembleemi ja muusikapäevade embleemiga valged lipud. Rahvamass. Muusika. Õhupallid. Ainult mis paneks küll meie rahva vahel ka kaasa elama-laulma sõna otseses mõttes. Vaatamata Reet Linna pingutusele jäime ju küllaltki reserveerituks. Selle kohta öeldakse «põhjamaiselt külm». Ilm oli küll jahe ja tuuline, aga...

Tänavuste muusikapäevade kokkuvõtteks tahame igaüks eraldi öelda, et ...

... üldine tase oli väga kõrge. Aga teisiti ei võigi vist olla, sest põhiesinejad on tegutsenud juba aastaid ning Tartu muusikapäevadelgi vanad ülesastujad;

... juurdetulijaid ei ole just palju (kindlasti «Kuller» — «Kuues Meel»). Missugune on küll pilt näiteks viie aasta pärast?;

... sel korral oli vähem eriti väljapaistvaid lugusid;

... iga kontserdi kava näis olevat sobivamalt üles ehitatud kui varem;

... emotsionaalsust oli rohkem;

... au ja kiitus osavõtjaile, au ja kiitus korraldajaile. Meil on ikkagi tore öelda, et põhikorraldajad on välja kasvanud ülikoolist, tollastest RSP tegijatest on saanud vilistlased. Ja üldse oli vilistlasi palju kontsertidel. Ju siis ikkagi miski tõmbab nendele päevadele tagasi nagu meidki. Järgmisi ootama jäädes

INDREK PIIT,
JAAK UUSIK,
VARJE SOOTAK

KRAPP

«Krapi» lehekülje juurde olgu seekord lisatud Tartu NAK-i möödunud hooaja kroonika:

1. okt. 1984 — uue loomingu õhtu,
5. okt. — osalemine vabariikliku noorte kunstinäituse arutelul,
11. okt. — aastakoosolek (valiti uus juhatus: Priidu Beier, Enn Lillemets, Renna Mändmets, Kajar Pruul, Rannar Susi), tustega, vt. lähemalt 21. dets. «TRÜ»),
29. okt. — uute liikmete õhtu (Ülle Kauksi, Renna Mändmets, Piret Viires),
19. nov. — Märt Luige autoriõhtu,
29. nov. — Heiti Talvik 80 (pühendusõhtu luule, muusika ja meenutustega, vt. lähemalt 21. dets. «TRÜ»),
17. dets. — vestles Priidu Beier Sergei Djagilevist ja modernsest kunstist,
20. dets. — Aado Lintropi autoriõhtu,
9. jaan. 1985 — Kirjanike Liitu võeti Linnar Priimägi,
15. veebr. — Tallinna NAK-i külaskäik,
16. veebr. — lehekülg «Edasis»,
25. veebr. — Jaan Undi loeng sofistide vaadetest,
7. märts — lehekülg «TRÜ-s»,
14. märts — luule debüütsarja arutelu (pikemad sõnavõtud Priidu Beierilt ja Kajar Pruulilt),
21. märts — kohtumine Rein Sepaga (germaani eeposed ja nende tõlkimine),
28. märts — Aime Hanseni autoriõhtu,
18. apr. — Valeri Bezzubovi loeng kaasaegsest vene proosast (Vladimir Makanin jt.),
22. apr. — Kaagvere Erikutsekooli külastamine (oma loomingut lugesid Jaan Malin, Aado Lintrop, Kajar Pruul, Enn Lillemets, Indrek Särg),
25.—26. apr. — osavõtt noorte autorite seminarist Tallinnas,
26. apr. — ekskursioon Niguliste kirikusse (Harry Liivranna juhtimisel),
6. mai — Indrek Hirve portselaninäituse avamine Kunstimuuseumis,
14. mai — seitsmes luuleõhtu Botaanikaaias + Kunstnike Liidu noortesektsiooni skulptuurinäitus (esinesid Jaan Malin, Kalev Keskülа, Kajar Pruul, Aado Lintrop, Max Harnoon, Indrek Särg, Indrek Hirv, Märt Luige, Renna Mändmets, Harry Liivrand, Tõnu Toomik, Priidu Beier, Harri Kingo, Enn Lillemets),
16. mai — Rein Sepp jätkas kõnelust eeposte teemal,
27. mai — Max Harnooni (Tallinna NAK) autoriõhtu.

Lisandub veel rida ettekandeid: Linnar Priimäel ja Kajar Pruulil Jaak Põldmäe päeval, Priidu Beieril Nikolai Triigi juubelikonverentsil, Kajar Pruulil Tartu kirjanike aastakoosolekul ja kirjanduspäevadel jne.

ENN LILLEMETS

INDREK HIRV

* * *

tean seni kui lapseea taevad
on varjatud umbusu kaega
mu hirmuulmade vanglast
ei põgene ainuski lind

kuu-elaja sametvest
täis kiiskavaid kuuliauke
peidab ehk lehkava keha
päikese naeru eest

kui õiguse heiastab valeks
neimadest muljutud peegel
rauust vabaneb pahem
kahest vasemast käest

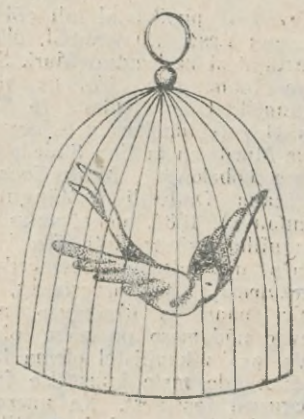

PENTTI SAARIKOSKI

(1937—1983)

* * *

Laeva ahtritekil
võpatumata
ta magab,
ta on näinud kõiki paiku
ja pidanud kannatama,
teda hüütakse jumalate sarnaseks,
laev lõhestab veintumedaid laineid,
ta on teel koju,
ta magab.
(kogust «Õnne aeg», 1971)

Soome keelest **KAJAR PRUUL**

* * *

Ei väsi
ei võta end purju
ei vihu kükktantsu
teevad töö
nad kõnelevad nii nagu veetaks ökastraati
ja sa kuuled
kes oled
sa oled esimene teine kolmas
või neljas viis kuus seitse
või null
neid masinaid ei saaks olla
kui neid poleks välja mõeldud
(kogust «Kutse tantsule», 1980)

* * *

Inimesed
majad
pohmelushommikul
taas igavesse püsimisse
ärganud
Trammikiljatusega
kokku seotud
linnaks
kus elu keskele kokku valgub
nagu munarebu kausi põhja
veest mäeni
mäest veeni
võnkuv trammikiljatus
teebki ta linnaks

kuni temagi väsib
ja vee äärde hääletuks jääb
Vee äärde
mille kohal õigeusklik ingel risti hoiab
kust kõik nood luuletajad
halli majamüüri varbade vahelt
merele vaadanud
ikka äratuslaule luues
Vaesemailgi aegadel
on luuletajaid jätkunud
meie palvetundi ja kõrtsiteele
Ikka oleme majad püsti hoidnud
ärganud surmaunestki
siiamaani

KALEV KESKÜLA

* * *

Haamer kõlksub vastu laotust
kuu kõmab kui kabelikell
sirp vihiseb üle maa
ja niidab jalalt

Sõltumatus nüüd seespidine
hinge taga tallel
laia ilma tuule eest
üle serva loksumise hirm

Sõnad eksivad hääletusse
pilgeni klaas murdub jalalt
aeg heidab räti näole
kuu kõmab kui kabelikell

MARTIN EDEN

Ei ole mu luulest tõtt-öeldes suurt kasu

Ei ole mu luulest tõtt-öeldes suurt kasu
ei muutu miskit sest ilma peal
kui hoopis treiali tööle asuks
ja mutreid teeks elu aeg tööpingi peal

neid mutreid mu vorbiks nii talv kui ka suvi
peast põrunuks keegi ei enam peaks
kui mutrivõtmega kinni kõik kruvid
ma lõpuks keeraksin endal peas

ja juuksuris ajaksin maha need salgud
mis kipuvad silmade ette mul
ja maheneks silmades meeletu valgus
ja vaguraks muutuksin püsti hull

suurt kergendust tooks see ka tööjõubilansil
ja mõnigi plaan saaks niiviisi täis
kui minuga kaasa poeedid kõik marsiks
ja ajaga ühte sammu käiks

MÄRT LUIGE

* * *

Tarbetus Tarbatus sambad kannavad pilvi
tuult pole ja üle jõe tukuvad tõed
üks kass veel Karlovas pingutab silmi
nad kaetanud varem küll helkjad kui sõed
ja näeb kuis hallina ennemalt velled
nüüd üksi ja päidmurdvad hulgad
on murdund kui taevaredeli pulgad
raskuseks teadmatus ilma muutmatul teljel
kõnnin Kesk ja Väikeses Suureski Kaares
ükski tänavasilt mind otse ei juhata
ma varemalt tahtsin tõotatud maale
nüüd tean oma võimisi piiratust kohata
sõprust ja armastust tagamaa tulesid
ses linnas kus ootus on täitnud mu unesid
ses linnas kus pinnases unelma juured
ei hoidnud mind kinni ja tuuled
ei tahtnud mind kanda
kus heitvesi uhtus mind tühimaa randa
tarbetus Tarbatus sambad kannavad pilvi
Toome treppidel silmi visates maha
leian almuseks pillatud vaskse raha
pillatud põlatud soole
kroonukull ülespoole

SULEV KÜBARSEPP

* * *

Värviline närviline olustikumaal
uue moega maja sügisesel maal

ei tea kuhu lendamas on üksi jäänud lind
tema kare kraaksumine justkui puutuks sind

sellel linnul oleks nagu inimese pilk
hinge peale nõrgub sappi tilga järel tilk

madal rusuv rõkkav maja raske taeva all
kuhu lõpuks välja jõuab mis on öelda tal
läbi hinge tikib elukella tiks
kuis küll vaevab küsimus ja see on ei tea miks

* * *

On õhtuaeg ja kahe võrra väsinud
veel lappab laulik kaarte ida lääs
nii siin kui seal torm inimkülve räsinud
on aken aega avatud kui ainukene pääs

On aken pimekuristikku avatud
seal õhtuudu tõuseb nagu müür
on sada korda iseennast salatud
ja sada korda mõeldud välja süü

Kesk hingeavarust on ikka puid või rohtu
mis kinni pidada võiks suure tuule
kuid pole tõesti tõelist uinutamisrohtu

Ei siiski lõpuni saa tarkuse või väega
head anda ühega ja võtta teise käega
ning seada piire kus ei näe ei kuule

AADO LINTROP

Teretus

Tulidki ja lihtsam veel kui mullu,
seljas suureruuduline kortsund särk,
palged kõhnad. Sul on ilme vaikse hullu
näole ilmunud kui kurja aja märk.

Oled läbi eland kõhklemisi, kriise,
täitnud hoolimatult päevi eluloos,
leidnud, kaotanud ja unustanud viise,
luuletanud, tihti rääkinud argoos.

Tean su otsinguid, su viletsust ja rikkust,
minu omad on nad sama palju just.
Sinu päeva lühidust, su ööde pikkust
mõõdan, jagan meie lihist rahutust.

RENNA MÄNDMETS

* * *

öödesse pidid minema
pimedas asuma teele

unedes ainult said näha
mis su tõeluse armsam veene

päeva ees olid süüdi
päev salgas su müüdi

nii pidid öödesse minema
läbi põhjatu pimeda

pagema ihatud soojuse eest
pagema paljugi soovitu eest

sest äratundmine pole enda teha
äraminek on tundmise teha

ikka see kadunud kodu
hallide päevade lõõmav rodu

ikka otsatult väsinud ootus
käekõrval üha helenev lootus

kirgaste unede ilmsusse kanduv
valgus
ja siiski ja siiski päeva algus
nagu see lapsepõlve laulualgus

päike päike päevasilm
paista selgeks terve ilm

* * *

Joonistas **Ene Aomets.**

Filmiklubi 15 ja 1/2

Või vanem? Või noorem? Algus paikapanek on siin, nagu ümmarguste arvude puhul ikka, pisut problemaatiline. Esimene üritus toimus 11. aprillil 1969, avaldus TRÜ filmiklubi moodustamise ja tööloa saamiseks ENSV Riiklikule Kinokomiteele kirjutati sama aasta 3. novembril, aga klubi olemasolu fakt kinnitati ametlikult 23. veebruaril 1970. Tegevusaastate jooksul on olnud paar semestripikkust pausi. Lihtsamuse huvides lepime kokku, et TRÜ FK sai nüüd 15-seks ja alustab septembris XVI hooaega. Esimestest sügislehtedest peaks saama pikemalt lugeda FK ajaloost, praegu aga põgus pilk lõppenud semestrile.

Kevadisel poolaastal oli põhitähelepanu Eesti filmikunstil, üksiklavastajatest keskenduti Mark Soosaare loomingule. Toimus mitu kohtumist: Olev Neuland ja Toomas Urb («Hundiseaduste aegu»), Helle Murdmaa ja Enn Säde («Karoliine hõbelõng»), Mark Soosaar ja Liana Dolišvili («Mängutoos Manilaiul»). 1984. aastal valminud mängufilmidest vaadati ära kolm (lisaks nimetatuile novembrikuus «Reekviem»); ja arvestades, et «Kaks paari ja üksindus» ning «Kevad südames» on näha olnud ETVs, peaks huvilistel olema täielik ülevaade meie kunstilise filmi praegusest tasemest. Ka uuemadparemad dokumentaal- ja multilood linastusid Vanemuise 46 suures ringauditooriumis, sealhulgas vist vanemaid eestlase nimega seotud joonisfilme — A. Hržanovski «Klaasist harmoonium» (kunstnik Ülo Sooster; 1968).

Klassikaline filmimaa Itaalia oli taas esindatud vaata et kõige tihemini: R. Rosselini, V. ja P. Taviani, F. Fellini, L. Visconti... Kordusfilmina linastus V. Zurlini «Tatarlaste kõrb» ja ka A. Resnais' (juba «rebaseks tõmbuva» koopiana) «Minu Ameerika onu». Need on autorid, kelle loomingut TRÜ FK esmaspäevakinos võib edaspidigi edukalt demonstreerida.

Gruusia filmid on hinnatud nii Nõukogude Liidus kui ka mujal oma kõrge kunstilise ja teostustaseme poolest. Vastu ootusi ei õnnestunud klubilastel sel semestril kohtuda O. Ioselianiga, ent tema «Elas laulurästas» ja «Pastoraal» väärivad näitamist-vaatamist ikkajälle (FK ajaloos nüüd neljandat korda). A. Rehviašvili, T. Abuladze, I. Kvirikadze, E. ja G. Šengelaja jt. loominguga on kavas (taas)tutvuda ka uuel õppeaastal.

Otseselt 40. rahukevadele pühendati mitu õhtut — alates neorealismi tähtteosest «Vabalinn Rooma» ja lõpetades A. Germani suurepärase retroga «Kakskümmend päeva ilma sõjata».

Filmiajaloo valik oli seekord üsna napp — ainult kolm üritust (R. Rossellini, O. Welles ja R. Flaherty), kuid siin pakkus ilmselt tuge telesarja «Suure Tumma elulugu» tihedam eetrisolek kevadtalvel. Klubilane võis puudust tunda ka tõeliselt lahedast komöödiast à la «Mängukann», ent naeru- ja pisarafilmide, samuti korraliku mõrvaga tagaajamiste vähesust TRÜ TK programmis aitavad arvatavasti korvata Tartu kinod.

Füüsikust filosoofi Krzysztof Zanussi filmiloomingule sai aastaga mingi ring peale (viimati vaatasime «Imperatiivi» ja «Kvartaliaruannet»). Sotsialismimaade tutvustamisel keskendutakse XVI hooajal Poolalt ilmselt Ungari filmikunstile (M. Jancsó, Z. Fabri, M. Mészáros jt.).

Loengutega esinesid kevadsemestril J. Lotman, L. Priimägi, N. Meinert, O. Kruus, M. Pill.

Kokku toimus õppeaasta jooksul üle poolesaja ürituse. Klubilased avaldasid viimastel kuudel mitut puhku soovi, et edaspidi võiks tegevushoogu jälle kahandada. Kindlasti. Eriti aprillis-mais 1986 tuleks selle ettepanekuga arvestada — kevad on ikkagi kevad. Optimaalne tööreežiim on vist tulevikuks siiski selge: üritus igal kolmapäeval + 2 korda kuus esmaspäevakino kordusfilmiga kõigile.

Sügisesed plaanid on praegu tegemisel, palju uusi huvipakkuvaid filme tulekul. Et FK tööd muuta, parandada, tihendada-hõrendada vastavalt klubilaste soovile, palume oma ettepanekuid (ka repertuaari, kordusfilmide ja loengute osas) saata kas ajalehe «TRÜ» toimetusse või president Anne Undile (žurnalistika kateedrisse).

Filmikirjutiste võistlus kestab **ainult** 15. novembrini!

Esimene üritus toimub 18. septembril. Liikmekaartide pikendamine ja uute liikmete vastuvõtt algab nädal varem. **NB!** Varakult palume varuda foto 3×4 cm. Kellel veel vana pilet, saab sügisel uue.

Sünget põrumist, heledat suve!

Subjektiivselt

«PLANEETIDE PARAADIST»

V. Abdrašitovi filmist on tänaseks ilmunud mitmeid asjatundlikke mõtteavaldusi, mis peaksid dilletandi suu sulgema. Aga ikkagi ahvatleb võimalus paar sõna sekka öelda ka sellel, kelle filmialane haridus piirdub filmiklubis nähtuga.

Õnnelik võimalus oli klubis kohtuda autoriga. Paraku jäi see ühepoolseks — kahjuks polnud tudengipublikul omalt poolt midagi vastu pakkuda. Kes polnud veel lummusest ärganud, kes ei suutnud ületada võõristust või segas keelebarjäär. Vaevalt usutav, et film mingeid assotsiatsioone ei äratanud, pigem hoidis liiga kaua mõtetekammitsais. Kuivõrd saab Abdrašitovi puhul kammitsaist rääkida. küllap hoopis piiritust avardumisest, liikumisest paigalseisu läbi.

Oleks tahtnud küsida, kas selle filmi puhul on olemasolevaisse raamidesse surumine vajalik (resp. võimalik)? Pigem on tajutav purustav jõud, mis pöörab kõik senised postulaadid pea peale. See on sisemise vastuseisu ületamine, uued tunnetustasandid, ergastunud maailmataju. Näib, et tegevus on vähetähtis, polegi peamine, süžeele on omistatud tähelepanu minimaalselt, ainult seepärast, et ilma VEEL ei saa, aga järgmisele tunnetustasandile jõudes võib sellegi kõrvale heita, ja loobuda ka sõnadest; leida filmikeeles vahendeid, mis on vahetumad ja senisest mitmetähenduslikumad, ka ausamad;

anda puhtalt edasi siseimpulsse ja ühtaegu võrdsustada üksiku varjatuim hingeliigutus globaalsega, tõsta selle tunnetamatu mõistatuslikkus tähtede kõrgusele.

Minu jaoks on see film inimliku piiratuse vastu. Nii avatud, lõputuid tõlgendusvõimalusi pakkuvat kunstiteost soovitaks kõigile, ka neile, keda vaevavad stambid, rutiin, suletus ja hingepraht.

PIRET HERMAN

HILDA MOOSBERG

31. mail, oma 82. eluaastal suri Eesti NSV Teaduste Akadeemia korrespondentliige, Eesti NSV teeneline teadlane ajaloodoktor professor Hilda Moosberg.

Meie hulgast lahkus silmapaistev teadlane ja pedagoog, ühiskonnategelane, printsipiaalne kommunist.

H. Moosberg sündis 23. novembril 1903 Peterburis töölisperekonnas. Tema noorusaastatele langesid suured ajaloolised sündmused. Esimene maailmasõda, Oktoobrirevolutsioon ja Kodusõda kujundasid maailmavaadet ning aktiivset eluhoiakut. 1917. a. levitas ta «Pravdat», Kodusõja aastail abistas Siberis punaseid partisane, töötas kommuunis. 1922—1926 õppis H. Moosberg Lääne Vähemusrahvuste Kommunistlikus Ülikoolis, 1927—1936 töötas samas õppejõuna.

Aastail 1936—1940 oli H. Moosberg teadustööl NSV Liidu Teaduste Akadeemia Materiaalse Kultuuri Ajaloo Instituudis Leningradis.

Pärast nõukogude võimu taaskehtestamist Eestis 1940. a. oli H. Moosbergi alustada ja juhtida Eesti NSV Riiklik Ajaloo- ja Revolutsioonimuuseum Tallinnas.

Suure Isamaasõja ajal töötas H. Moosberg Nõukogude Liidu tagalas. Isamaasõja lõppedes asus ta dotsendina tööle TRÜ NSV Liidu ajaloo kateedris, olles aastail 1952—1962 selle kateedri juhataja, seejärel sama kateedri professor ning 1968—1974 konsultantprofessor.

H. Moosberg oli tuntud ajalooteadlane. Esimesed teaduslikud tööd ilmusid temalt 1934. aastal. 1954. anti talle ajaloodoktori teaduskraad. 1951. a. valiti H. Moosberg Eesti NSV Teaduste Akadeemia korrespondentliikmeks. Silmapaistev oli H. Moosbergi osa üliõpilaskonna ja noore teadlaskaadri ideelis-poliitilisel kujundamisel.

H. Moosberg oli tuntud ajalooalase teadustöö organisaatorina. Ta oli kaastegev Eesti NSV Teaduste Akadeemia Ajaloo Instituudi rajamisel. 1950ndate aastate lõpust oli tema tegevuses esiplaanil teaduslik-organisatoorne töö skandinavistika alal.

Teadusliku ja pedagoogilise tegevuse kõrval osales H. Moosberg aktiivselt ühiskondlikus elus.

H. Moosberg oli pälvinud mitmeid medaleid ja Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirju. Ta oli Nõukogude Eesti preemia laureaat.

Helge mälestus teadlasest, pedagoogist, heasoovlikust ja abivalmis inimesest, Kommunistliku Partei ustavast tütrest jääb alatiseks meie südamesse.

EKP TARTU
LINNAKOMITEE
TARTU LINNA RSN
TÄITEVKOMITEE
TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

VILMAR RUUS

Vilmar Ruus sündis 16. juunil 1929. aastal. Äsja kooliteed alustanud noorukile avasid kõrgema hariduse poole pürgimisel uue ja avara perspektiivi 1940. aasta revolutsioonisündmused. 1955. aastal lõpetas Vilmar Ruus kiitusega TRÜ majandusteaduskonna ning sidus oma edasise tegevuse *alma mater*'iga. Tema teaduslik, pedagoogiline ja ühiskondlik töö oli pühendatud noore kaadri paremale ettevalmistamisele. 1965. aastal kaitses ta kandidaadidissertatsiooni ja ainult raske haigus takistas lõppjärgus olevat doktoritööd lõpetamast.

Tema ühiskondlik töö oli samuti mitmepalgeline: ühiskonnateaduste parteiorganisatsiooni sekretär, TRÜ parteikomitee sekretär, töö rahvakontrolliorganites. Ta oli partei ajaloo õpetamise väsimatu metoodik, kes ikka uute ja uute ideedega püüdis parendada õppetöö mitmesuguseid vorme. Üliõpilastele oli ta asendamatu aineõpetaja, samuti ka rohkete konkursitööde juhendaja. Paljud tema juhendatud tööd said ka vabariiklikke ja üleliidulisi autasusid.

Mälestus Vilmar Ruusist kui oma õppeasutuse patrioodist, heast spetsialistist, **unustamatust kolleegist** ja sõbrast jääb kauaks püsima paljude õppejõudude ja üliõpilaste südames.

TRÜ ühiskonnateadlased

LEINAMINUTIKS

Pärast pikka ja rasket haigust lahkus meie hulgast 30. mail jäädavalt NLKP ajaloo kateedri dotsent Vilmar Ruus. Kateedrile kujunes see korvamatuks kaotuseks, sest paljude aastate jooksul oli temast saanud mitte ainult vanem seltsimees, vaid ka sõber, nõuandja, juhendaja.

Hooletus ees...

See vanasõna käib ka nende lugejate kohta, kelle hooletuse tõttu tuleb raamatukogul aastas maha kanda mitusada raamatut. Lugejate enda seletuste kohaselt antakse raamatuid teistele kasutada ning ei mäletata enam, kellelt neid tagasi küsida. Pahatihti ei tahetagi vaeva näha, et kadunud raamatut leida. Ohtlikud olevat ka ühiselamutubades ringi luusivad tudengid, kes vajaliku raamatu luba küsimata kaasa viivat. Kes on süüdi? Ikka toaelanikud ise. Ka õppetööl kaasasolevaid raamatuid näpatavat ükstеise tagant. Põhjustena mainitakse teisigi asjaolusid, kuid kõik need viitavad ükskõiksusele ja lohakusele.

Küllalt palju on neidki juhtumeid, kus vaatamata raamatukogu kasutamise eeskirjadele ei tagastata raamatuid enne suvevaheajale minemist. Need jäetakse lihtsalt ühiselamutuppa saatuse hooleks. Nii leidub tubades neidki raamatuid, mida toaelanikud ise pole laenanud. Miks ei võiks need tuua raamatukokku või anda komandandi kätte?

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi seadlusega 13. märtsist 1984 kinnitatud raamatukogunduse põhimääruse 22. paragrahvis on sõnastatud: «Kodanikud, ettevõtted, asutused ja organisatsioonid, kes on kaotanud raamatukogu fondidesse kuuluvaid raamatuid, teisi trükiseid või muid materjale, või on tekitanud neile parandamatut kahju, on kohustatud need asendama samade või raamatukogu poolt samaväärseteks tunnistatud trükiste ja materjalidega. Kui aga asendamine ei ole võimalik, tuleb hüvitada kümnekordselt nende väärtus, mis määratakse kindlaks kehtiva korra kohaselt.»

Tahaksime seda paragrahvi kasutada võimalikult harva. Tooge raamatud tagasi õigel ajal, s.t. kohe pärast õppeaasta lõppu, sest siis saavad neid kasutada ka teised. Ka kaduma läheb neid siis vähem.

KALJO LEPIK

Lõpuaktused

Biol.-geograafiat.
— 21. juun. kl. 14.

Matemaatikat.	— 22. juun. kl. 11.
Filoloogiat.	— 25. juun. kl. 11.
Õigust.	— 26. juun. kl. 11.
Füüs.-keemiat.	— 26. juun. kl. 14.
Kehakultuurit.	— 27. juun. kl. 11.
Majandust.	— 27. juun. kl. 15.
Arstit.	— 28. juun. kl. 11.
Ajaloot.	— 29. juun. kl. 12.

TÄHELEPANU, SÕDURPOISID!

Aitäh kirjade eest! Ilmumisjärge on ootamas neist mitu. Üks palve aga: kui lõpetate teenistuse või vahetate asupaika, teatage meile kohe (toimetusel on välja saata mitusada lehte ja pole mõtet teha tühja tööd).

Plaani-finants- ja kaadriosakonna revanš

1. ja 2. juunil toimus Kääriku spordibaasis järjekordne sportlik kohtumine lauatennises õppeosakonna, plaani-finantsosakonna ning kaadriosakonna vahel. Eelmise omavahelise jõukatsumise kabes võitis veenvalt õppeosakond. Lauatennises saavutas napi võidu plaani-finants- ja kaadriosakonna ühisvõistkond. Võisteldi eraldi meeste ja naiste vahel. Naisvõistlejate duell lõppes viigiliselt 8:8. Meestevahelises kohtumises soosis fortuuna plaani-finants- ja kaadriosakonna võistkonda, kes saavutas ülipingelises heitluses ühepunktilise võidu. Ka meespaarismäng lõppes tagajärjega 2:1 ühisvõistkonna kasuks.

Tenniseturniiri väsimus ja higi pesti maha laupäeva õhtul saunas. Pühapäeval tõsteti sportlikku vormi jooksu, pallimängude, ujumise ja jõumasinatel harjutamisega. Pärastlõunal toimus sõpruskohtumine jalgpallis ülikooli töötajate ja laagris viibinud atleetvõimlejate vahel. Ülikooli töötajad võitsid 6:1. Tõe huvides tuleb märkida, et ülikooli võistkonda kuulunud mehed olid staažikamad kulturistid kui nende vastased. Nüüd jääme ootama uut jõukatsumist. Spordiala valib seekord kaotanud õppeosakond (praegu hoiavad nad seda saladuses, et vastasvõistkond ei saaks juba harjutama hakata).

OLEG ANDLA

VENIA LEGENDI

Üldfüüsika kateedri dots. kt. **Matti Laane** *venia legendi* loeng teemal «Temperatuurist plasmafüüsikas» toimub 14. juunil kl. 10.15 Tähe tn. 4 audit. 234.

Prof. VELLO PAST,
füüsika-keemiateaduskonna dekaan

NB!

Järgmine ajaleht ilmub reedel, 28. juunil lõpetajatele. Kes soovib lõpetajate lehe ühistellimust, pöörduge toimetusse.

Toimetaja VARJE SOOTAK

«TRÜ» Ajaleht «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 2398. MB-04969. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«Тарту Рийклик Ülikool» («Тартуский государственный университет). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu
Kontrolleksemplar

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi,
ELKNÜ TRÜ komitee
ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 20 (1417) | Reedel, 28. juunil 1985 | Ilmub 22. novembrist 1948 | Hind 2 kop.

ÕNNELIKKU LÕPPU!

ÕNNELIKKU ALGUST!

Ajaloo-teaduskond

Ajaloo-osakond

Arak, Ahti
Arumäe, Tiit
Felt, Ivika — kiitusega
Kallas, Ave
Kanarbik, Madis
Kasesalu, Andres
Kesküla, Kersti
Koll, Aare
Kraas, Andres
Kruus, Mallor
Käärik, Kersti — kiitusega
Liivandi, Taisto
Lupp, Merle
Marksu, Kersti
Mäeorg, Kalmer
Nook, Koit
Nutt, Mart
Paal, Anu
Pedaru, Tõnu
Põldvee, Aivar
Raudsepp, Anu
Rootslane, Mart
Sikka, Toivo
Sillastu, Anu
Vilson, Uku

Defektoloogiaosakond

Danziger, Marju
Elmre, Pille
Idla, Stella
Kallastu, Anne — kiitusega
Kivisild, Kai
Künnapuu, Sirje
Lendsaar, Külli
Lill, Maret
Pagel, Kersti
Pandis, Meeli
Rajamäe, Reet
Tõnts, Tiia
Vaga, Aire
Vare, Silja
Vilson, Kersti

Psühholoogiaosakond

Baradinskas, Tiina
Bristol, Piret
Herkel, Andres — kiitusega
Jalakas, Marika
Kirs, Kristi
Laanaru, Vilja
Lepane, Lia
Läänemets, Märt — kiitusega
Mägi, Harri — kiitusega
Norden, Urmas
Nurk, Kai
Oinus, Eda
Põldsepp, Ivika
Pärjamäe, Mihkel
Raev, Reet
Saame, Andres
Saarepera, Ruth

Mittestatsionaarselt lõpetajad

Ajaloo-osakond

Allikvee, Anu
Aua, Andres
Dresen, Urmas
Elias, Lea
Grišan, Anne
Ild, Juta
Jürgen, Tiina
Koks, Aivar
Kotka, Jüri
Ligi, Airi
Luka, Peeter
Maltseva, Margarita
Mets, Esta
Murd, Aleksandr
Nõmm, Luule
Peets, Jüri
Pruuli, Lea
Remmer, Lea
Rink, Hillar
Roossaar, Karin
Ränk, Arvi
Stern, Viktor
Zuravljov, Valeri — kiitusega
Varusk, Heli
Veielainen, Reino

Defektoloogiaosakond

Kuus, Tiiu
Laiapea, Ave — kiitusega
Reimets, Raili
Räli, Heli — kiitusega
Tamm, Mai
Toom, Reigina

Psühholoogiaosakond

Kivi, Pille
Paas, Taimi

Arsti-teaduskond

Raviosakond

Adams, Andres
Ader, Kaarel
Amjärv, Hannes
Andresen, Kadri
Anissimov, Jüri
Ansko, Viljar
Appelberg, Meeme
Gabovitš, Boris
Frolov, Viktor
Ibis, Helle
Jaanson, Peeter
Jallai, Marju
Järv, Vladimir
Jõgi, Tõnu — kiitusega
Jürgens, Elin
Kaio, Heiti
Karise, Lüüli
Kask, Annell
Keldrima, Vahur — kiitusega
Kesküla, Einar
Kiisla, Merike
Kiivet, Raul-Allan — kiitusega
Kisand, Kalle — kiitusega
Kohu, Urmas
Kolk, Rein
Konks, Krista
Koor, Niina
Kosenkranius, Sven
Kuhlberg, Lembit
Kuusik, Aivar
Kõivomägi, Margit
Laanoja, Jaanus
Laikask, Liivi
Lainurm, Ülle
Last, Ilme
Latt, Mare
Leisner, Maiu
Lember, Margus — kiitusega
Liivamägi, Katrin
Liivrand, Siiri
Lind, Ellind
Lipre, Ülle
Lõo, Külliki
Lumiste, Evelin
Mand, Külli
Mangus, Sirle
Marits, Anne
Masik, Sirje
Merila, Maarit
Mesila, Andres
Mölder, Harras
Mäeots, Ene
Nagla, Leena
Neilinn, Karin
Neissaar, Riina
Niisuke, Andrus
Niisuke, Anu

Arsti-teaduskond

Pajenson, Gili
Paju, Rain
Pajumets, Mare
Parder, Maire
Pappel, Helve
Peil, Peeter
Petersell, Gea
Petersen, Mall
Peterson, Irina
Peterson, Sirje
Poola, Lea
Pulges, Riina
Pähklimägi, Lembit
Ramm, Valentina
Reimand, Jaan — kiitusega
Reimand, Mari
Rekand, Tiina
Reimets, Ain
Reinold, Andres
Saar, Jüri
Sell, Andres
Siir, Tõnis
Soll, Ülle
Soosaar, Andres
Steinberg, Maris
Sõlg, Tiiu
Šlik, Jakov
Taba, Pille
Tamm, Eva
Tamm, Marje
Tamme, Maret
Tikk, Reet
Timotheus, Maret
Tint, Hillar
Toots, Raivo
Trei, Andres
Vanaaseme, Tiina
Vask, Arvi
Vihrov, Ande
Viiklepp, Ants — kiitusega
Viiklepp, Piret
Vipp, Ivar
Väär, Aksa
Ulst, Kai
Ühtegi, Krista

Vene õppekeelega

Borovik, Ljubov
Bortnovskaja, Natalja — kiitusega
Doronina, Natalja
Dvorkina, Alevtina
Fominõhh, Alla
Jankulina, Bella
Jedinak, Natalja — kiitusega
Jegorenkova, Eleonora — kiitusega
Kadatski, Juri
Kardava, Jelena
Klimova, Margarita
Liškus, Alla
Melnitšuk, Anna
Naumets, Ivan
Nikolajev, Sergei — kiitusega
Oganesjan, Ruben
Popova, Svetlana
Semjonova, Svetlana
Sirotkina, Marina
Sogomonjan, Nune
Sotška, Vassili
Spirkova, Tatjana
Spivak, Isabella — kiitusega
Suštšik, Aleksander
Zubakova, Alla
Tokareva, Irina

(Järg 2. lk.)

*

See maailm mis elab sinus
mis sinuga ühes loodi
on sama vana kui sina
ja veidi su enda moodi

see maailm sind peab kandma
ja sina pead kandma maailma
ta on nii soe ja pehme
tal on kaks niisket silma

kaks niisket lapsesilma
mis võtavad sinult rahu
sa tunned et kuidagi enam
sa oma maailma ei mahu

ja maailm enam ei mahu
su sülle sooja ja varju
nii on see ikka olnud
miks siis sa ikka ei harju

et kõike ei saagi võtta
et kõike ei saagi anda
et vabadus on ja valu
mis tuleb sul endal kanda

nii on see ju ikka olnud
nii jääb see ikka maailmas
kust siis see sõnatu küsimus
kahes niiskes lapsesilmas

JAAN KAPLINSKI

Arsti-teaduskond

(Algus 1. lk.)

Pediaatriaosakond

Einberg, Ülle
Janušauskaite, Rita — kiitusega
Järvesaar, Sirje
Kaasiku, Tiia
Kenkmann, Ene
Kruusenberg, Ingrid
Kukk, Marika
Kriisa, Reet
Känd, Helle
Latoš, Ilona
Lokko, Kersti
Loone, Tiina
Matt, Merike
Mägi, Marina
Männik, Tiina
Ojasalu, Anneli
Paljak, Viiu
Pettai, Riina
Rand, Kaja
Randala, Mae
Silla, Niina
Tamm, Eda
Toome, Liis — kiitusega
Tubli, Merike
Varendi, Heili — kiitusega
Viirmaa, Vesta
Väljas, Tiina
Vendik, Tiina
Susi, Anu
Sui, Kaja
Võlma, Ene
Ööpik, Pille

Spordimeditsiini osakond

Aleksandrova, Maria
Bernatski, Vitali
Dzerve, Egils-Uldis
Inso, Gerry
Jasinski, Aleksandr
Nikolajeva, Jelena
Oborin, Aleksei
Ossipov, Andrei
Preobraženskaja, Aleksandra
Plado, Maiu
Polušina, Tatjana
Sopranenko, Nikolai
Tšereška, Kjastutis
Valantas, Vigantas
Vavere, Andris
Vider, Jelena
Viruišis, Almantas

(Kõrgema kehakultuuri-haridusega)

Anikina, Ljubov
Bigvava, Nonna
Dõranov, Sergei
Gevorgjan, Mavrik
Gontšarenko, Olga
Goreva, Galina
Grišin, Igor
Mardassova, Ljubov
Musuralijev, Tilekmat
Merisalu, Eda
Peljušonok, Juri
Popenko, Nadežda
Radenkova, Tatjana
Sarkisjan, Ovanes
Tropin, Vassili
Tsvetajev, Sergei

Farmaatsiaosakond

Arula, Kadi
Erik, Ülle
Haav, Külliki
Jaanson, Ly
Juurik, Leevi
Järs, Tiina
Jürine, Lia
Kalda, Eha
Kiis, Vallu
Kits, Eve
Klitsner, Lea
Kostabi, Kai — kiitusega
Kukk, Külliki
Kruus, Merike — kiitusega
Kuusik, Eva
Lepik, Marika
Lillemäe, Virge
Lõuk, Ingrid
Mahova, Jelena
Musting, Eliko
Mägi, Kersti
Männik, Külli
Oksaar, Marika
Paluteder, Andreas
Pähn, Marika
Pärn, Sirje
Rebane, Tiina
Sapar, Anu
Saar, Mare
Sõld, Ester
Sults, Ester
Talving, Toomas
Tamberg, Karin
Tamp, Tiia
Traumann, Eve
Treu, Anne
Vagur, Tiina
Vikat, Marju
Võtting, Karin
Ööpik, Tiina

Stomatoloogiaosakond

Allmäe, Ene
Anvelt, Jaan
Arnipaik, Kersti
Eidast, Ly
Furs, Jelena
Jõers, Peeter
Kaart, Ülle
Kalvet, Tõnu
Kannik, Anne
Kargu, Mai
Kask, Piret
Kulper, Karin
Käis, Liia
Lamesoo, Liis
Lill, Priit
Lill, Sirje
Loorents, Marge
Maran, Eva
Müsler, Made
Naserova, Kadria
Nikopensius, Eve
Pukk, Aivar
Pirbe, Sirje
Raieste, Ave
Rosma, Kristin
Saarik, Siiri
Sepp, Ave
Sillaste, Leie
Tamm, Irja
Tarkmeel, Marika
Tarvo, Riina
Teearu, Tiina
Teppo, Andres
Timmusk, Mai
Tuisk, Lily
Ortas, Sirje
Varik, Raivo
Vahesaar, Ülle
Tedre, Viivi

Bioloogia-geograafia-teaduskond

Bioloogiaosakond

Aamer, Terje
Adler, Maire
Allorg, Ene
Artma, Tiit
Düüna, Marika
Ernits, Vilve
Hiie, Sirje
Hunt, Tiit
Järs, Jaanus
Kalev, Ingrid
Kivilo, Piret
Krinka, Ants
Krinka, Dagni
Kolk, Ülle — kiitusega
Kolmer, Meelis
Koppel, Viire
Kuuse, Sulev — kiitusega
Laigar, Made
Lekk, Urmas
Ligi, Reet
Liimets, Tiiu
Lotman, Aleksei
Lotman, Kaja
Mõtus, Tiina
Nigu, Airi
Nurk, Aet
Piir, Krista
Prede, Monika
Põldsam, Kärt
Savolainen, Meeli
Suu, Anu
Sõõt, Kati
Talvi, Tõnu
Tamm, Aivo
Terasmaa, Maret
Tina, Mai
Tuuling, Anu — kiitusega
Vaino, Väino
Veidre, Gudrun
Virro, Taavi — kiitusega
Vool, Ivi
Õnnepalu, Tõnu — kiitusega

Geograafiaosakond

Ahero, Kaidi
Ahven, Andri
Ainelo, Jaan
Altement, Kersti
Hansen, Vootele
Jaansoo, Rainer
Kull, Anu
Kuusk, Ülle
Lahi, Ülle — kiitusega
Lest, Urmas
Lukk, Toomas
Meitern, Helve
Milder, Maire
Mäe, Kaire
Mäe, Kalle
Mändla, Reet
Müürsepp, Kaia
Raudkivi, Imbi
Riis, Jaan
Suursaar, Ülle
Suursaar, Ülo — kiitusega
Tarvel, Jürg
Tüllinen, Tauno
Vahtra, Vahur
Vosman, Ene

Geoloogiaosakond

Aavola, Ene
Allikmaa, Aivar
Kurvits, Tiia
Luht, Helve
Madalik, Jaanis
Sedman, Aadu
Sedman, Pille — kiitusega
Tamm, Aili
Tamm, Tarmo
Vassiljev, Jüri

Filoloogia-teaduskond

Eesti keele ja kirjanduse osakond

Astel, Anne
Beier, Reet
Heinmaa, Tiina — kiitusega
Help, Toomas — kiitusega
Jahilo, Peep
Joaväli, Valvi
Juurik, Maiu
Kalamees, Reet
Keva, Kersti
Kütt, Merike — kiitusega
Ladva, Reet
Lambot, Kirsti
Lepajõe, Marju — kiitusega
Metste, Kristi — kiitusega
Mõlder, Aili
Peebo, Kadri
Pille, Vesta
Pilt, Irma
Punga, Leili
Rauk, Maire
Reinumägi, Inga
Ruisu, Ülle
Saia, Külli
Saluvere, Tiina
Sarapuu, Hilja
Sell, Sirje
Suisalu, Küllike
Talv, Tea
Tamman, Helina
Vanatoa, Tiina

Žurnalistika-osakond

Funk, Ulvi
Jõesaar, Anu — kiitusega
Kersna, Vahur
Külaots, Anneli
Leino, Mare
Lindsalu, Indrek
Maal, Kersti — kiitusega
Murutar, Vahur
Nilk, Andrus
Soots, Terje
Ude, Indrek
Uustal, Külli
Vigla, Ivar

Vene keele ja kirjanduse osakond

Espenberg, Larissa
Lambut, Riina
Liivat, Annela
Liivat, Diana
Lillemets, Maire
Luts, Anne
Lõivukene, Katrin
Mägi, Marge
Niilus, Riina-Merike
Parrol, Sirje
Ratasepp, Ülvi
Redlich, Elle
Riiner, Tiina
Toomistu, Hilja
Tõnurist, Erika
Uppin, Maris
Vanatoa, Heli
Vendel, Tiiu
Villem, Õie

(Vene grupp)

Bulkina, Inna
Ivanova, Anna
Jakovleva, Anželika
Kalinovskaja, Jelena
Kassin, Eduard
Parsadanova, Marika
Petrova, Alevtina
Podorskaja, Tatjana
Pulle, Svetlana
Selivanova, Larissa
Slastjonova, Larissa
Stanevitš, Natalja
Staroselskaja, Svetlana
Zilber, Jevgenia
Žigun, Olga
Temnikova, Tatjana — kiitusega
Troska, Dina
Trunova, Olga
Tsarjova, Irina
Veski, Olga
Voronovskaja, Galina

Inglise keele ja kirjanduse osakond

Aaresild, Vallo
Andla, Eo
Beek, Tiina
Bork, Sirje
Kalvet, Katrin
Kannusaar, Mari
Karu, Aet
Kaus, Merike — kiitusega
Kongo, Astrid
Künnap, Leili
Laja, Kai
Lange, Anne
Leesment, Merike
Marka, Maila
Mäe, Eve
Müür, Tiiu
Plirimaa, Karin
Pilli, Toivo
Praks, Signe
Reedik, Viivi
Reits, Urmas
Soomets, Silva
Tamme, Asko
Tuuling, Tiina
Varts, Riina — kiitusega

Saksa keele ja kirjanduse osakond

Adamson, Kaja
Elb, Kaia
Kanep, Eda
Kattai, Eha
Kottav, Katri — kiitusega
Kuivari, Küllike — kiitusega
Läänemets, Krista
Mesila, Imbi
Noor, Katrin
Post, Kristel
Roots, Kaja
Rosenberg, Signe
Tõnisoo, Elo
Veinimäe, Heikki
Võõrmann, Aili

Prantsuse keele ja kirjanduse osakond

Järva, Inga
Jürjo, Ann
Kanne, Piret
Kirsimäe, Ülle
Roode, Liina
Sumberg, Mare
Treikelder, Anu
Treikelder, Ülo — kiitusega
Vaino, Raul

Mittestatsionaarselt lõpetajad

Eesti keele ja kirjanduse osakond

Aan, Helle
Agapova, Kersti
Allikmaa, Eda
Brus, Helle
Brus, Neeme
Burmeister, Triino — kiitusega
Erilaid, Tõnis
Hindov, Anne
Hunt, Malle
Ilja, Ester
Kahu, Maire
Kalk, Ülle
Kalmre, Eda
Kase, Heili
Kleimann, Kaja
Kuhhi, Merike
Laiapea, Vahur
Leesment, Jüri
Leht, Mari-Anne
Lillepruun, Urme
Luts, Carmen
Matsulevitš, Tiina
Niggulis, Tiia
Ordlik, Katrin
Põhjala, Aive
Sarv, Marju
Vatsar, Mai — kiitusega
Vigel, Ave
Ööbik, Ants

Vene keele ja kirjanduse osakond

Belkina, Zinaida
Burbo, Jelena
Burilova, Tatjana
Golovina, Natalja
Grišakova, Marina — kiitusega
Jakovleva, Tatjana
Kaasik, Irina
Karjatška, Niina
Kolomeitseva, Irina
Langemets, Lija
Nadjuk, Valeri
Oljunina, Valentina
Ošurkova, Elina

(Järg 3. lk.)

Mosaiik

● ENDLA LÕHKIVI, keemiaosakonna lõpetaja:

«Meeldejäävaid hetki on olnud ühtaegu pika ja ühtaegu lühikese ülikooliaja vältel palju. Täna tunduvad kõik need viis aastat üheainsa helge ja rõõmsa hetkena. Mured on tagantjärele vaadates ainult kasvatanud seda kaunist, mida ülikooliaeg endas kätkes.

Tähtsaimaks pean sellest ajast suhtlemist (ja suhtlemisvõimaluse olemasolu) harukordsete inimestega. Aga ülikool ju ongi üleni harukordne ja huvitav! Ta on tohutu võimalus targemaks ja paremaks saada!

Kuidas keegi seda ära kasutab, sõltub temast endast. Ühel hetkel aga saab see võimalus otsa. Selleski on ülikooliaja võlu, selle rõõmsa ja helge viivuna mööda vilksatava ajavahemiku võlu, et ta otsa saab. Ja siis tulevad uued võimalused, uued hetked ja uued võlud, uued kohustused ja mured ka. Väga tahaks, et midagi jääks, kasvõi uudishimu, mida meile praegu omaks arvatakse, vastuvõtlikkus ja tundlikkus, palju muudki, mida korraga paberisõnasse panna ei oska. Küllap jääb palju, palju, aga praegu ei mõista seda kõike veel õieti tunnetada, läbi elada.»

Filoloogia-teaduskond

(Algus 2. lk.)

Põial, Kaie
Senkevitš, Tatjana
Serglјenko, Sergei
Tšulkovskaja, Ljudmilla
Õim, Eva

Inglise keele ja kirjanduse osakond

Agur, Tiina
Anni, Mall
Hammer, Katrin
Jeret, Erika
Kamla, Küllike
Kütt, Ilme
Liira, Krista
Londo, Kersti
Mällo, Helve
Reiska, Juta
Sergejev, Ülle
Tamme, Anu
Tammo, Aime
Vallmann, Ülle
Veskimeister, Anne
Õngo-Oengo, Janne

Saksa keele ja kirjanduse osakond

Seim, Margit

Füüsika-keemia-teaduskond

Keemiaosakond

Aaresild, Einike
Abel, Toomas
Ausmees, Nora
Eelmäe, Leili
Kalm, Kaja — kiitusega
Katt, Neeme — kiitusega
Kivistik, Tiina
Kont, Raili
Kukk, Merle
Külm, Sander
Laur, Ingrid
Lepane, Viia
Lihu, Toonika — kiitusega
Loks, Üllar
Lõhkivi, Endla
Maksimov, Igor
Mätas, Leno — kiitusega
Nigu, Priit
Ojassalu, Kalle
Olesk, Rutt
Ollmann, Ülari
Parmas, Erika — kiitusega
Piiskoppel, Maarika
Poklonskaja, Olga
Pärn, Aigi
Pärsimägi, Priit
Püü, Külli
Randoja, Merle
Rauk, Tiia
Rausberg, Peep
Reinot, Eda
Rõõm, Anneli
Sarv, Kadri
Soolo, Raul
Soomets, Ursel
Škitskaja, Ljudmila
Tammeväli, Jüri
Tilk, Anne-Ly
Toompärg, Merike
Trummal, Aleksander — kiitusega
Varblane, Kersti
Veidenberg, Lily
Ütt, Andrus

Füüsikaosakond

Habicht, Heiti
Hõrrak, Urmas
Jõgeva, Kalle
Kadarpik, Toivo
Kalda, Ain
Kalling, Valdo
Kivi, Harri
Kivi, Rigel
Koop, Alo
Kozlov, Rainer
Kärner, Lauri
Langebraun, Evald
Leib, Toomas
Loorpuu, Arne
Luts, Vahur
Metsunt, Raul
Miller, Andrus
Moor, Aivar
Mändar, Hugo — kiitusega
Narusberg, Peep
Oks, Raivo
Piibe, Toomas
Polt, Alar — kiitusega
Zubtšenko, Pavel
Tusov, Aimar
Tõnisoo, Arvo
Vaht, Toomas
Vissel, Toomas
Võsumaa, Üllar

(Vene õppekeelega)

Dreitser, Maria
Feklistov, Dmitri — kiitusega
Jatsenti, Sofja
Gerulis, Natalja
Gorjatško, Sergei
Ivanova, Dina
Julman, Igor
Kulikov, Juri
Lipovetski, Arkadi
Lugovaja, Jelena
Matehha, Svetlana
Matikainen, Olga
Mulin, Andres
Parhomuk, Svetlana
Pogosjan, Dmitri — kiitusega
Semjonov, Igor
Sivatšova, Irina
Suštšova, Larissa
Soverinjuk, Sergei
Zadunaiski, Sergei

Kehakultuuri-teaduskond

Kergejõustiku eriala

Evard, Ain
Käen, Urmas
Käärid, Margit
Laide, Andres
Lätt, Anneli
Pahapill, Enri
Põder, Katrin
Püü, Mati
Püü, Piret
Roosipuu, Mäidu
Sisask, Ingrid
Viru, Mehis — kiitusega

Suusaspordi eriala

Einaste, Andi
Joosep, Mihkel
Jürisson, Mati
Laine, Indrek
Merila, Kersti
Rajas, Margus
Veski, Kerri — kiitusega

Sportmängude eriala

Juuse, Veigo
Kikas, Sirje
Lemmats, Raiko
Skuin, Andres
Tomson, Vello

Raskejõustiku ja veespordi eriala

Aava, Aira — kiitusega
Annuk, Margus — kiitusega
Farhutinov, Igor — kiitusega
Hein, Urmas
Helistvee, Dhea
Kaasiku, Ervi
Kapitonov, Vadim
Karpak, Marina
Kiilstrõm, Raivo
Klementsov, Mihkel
Kont, Evar
Kukk, Johann
Murru, Ingrid
Pettai, Eve
Raud, Rainer
Ruusman, Rein
Saan, Ain
Samarüütel, Kalle
Teemant, Andrus
Utsal, Ülle
Võsakov, Viktor

Võimlemise eriala

Käen, Tiina

Mittestatsionaarselt lõpetajad

Kergejõustiku eriala

Aare, Eha
Jegorov, Evald
Legonkov, Ester
Nool, Tiia
Vassiljeva, Irina — kiitusega

Raskejõustiku ja veespordi eriala

Karusaar, Anu
Kask, Maire
Miks, Sirje
Nopri, Ilmar — kiitusega
Raps, Vaike — kiitusega
Seim, Alar
Smirnov, Nikolai

Võimlemise eriala

Leontjeva, Viktoria

Suusaspordi eriala

Lõvi, Vello
Markson, Uno

Sportmängude eriala

Jõgi, Marika
Mõistlik, Aive
Tšeluiko, Marina
Villa, Ly

Majandus-teaduskond

Rahanduse ja krediidi eriala

Allais, Kerttu
Erlemann, Jaak
Feldschmidt, Asta
Jaansoo, Rene — kiitusega
Jänes, Rainer
Jürisoo, Reet
Kimmel, Heli
Koni, Raul
Nigola, Erik
Otto, Kaja
Padar, Imbi
Pikk, Neidi
Remmel, Kersti
Salur, Ene
Soomuste, Aili
Tuvikene, Toomas
Täll, Aivar

(Vene õppekeelega)

Annenkova, Tatjana
Bahtina, Jelena
Batajev, Aleksei
Batajeva, Irina
Boiko, Irina
Fjodorova, Olga
Fokina, Margarita
Harenkova, Tatjana
Koljazina, Olga
Koroljov, Vassili
Koval, Tatjana
Kropatševa, Irina
Melnikova, Svetlana
Mustjõgi, Endel
Noskova, Natalja
Nždejan, Suren — kiitusega
Poskakuškina, Olga
Pridõbailo, Natalja
Retivõhh, Jelena
Rikkinen, Alla
Salomon, Maria
Švedko, Marika
Zabolotskaja, Tamara — kiitusega
Zuikov, Viktor
Šimon, Marina
Tšernõš, Jana
Viruišiene, Nelja

Toidukaubatundmise eriala

Eller, Kärt
Illak, Marju
Murd, Reet
Oja, Riina
Peetsoo, Ivo
Piirsoo, Margit
Randlinn, Ülle
Rattassep, Tiiu
Rohtmets, Aet
Roots, Maire
Samarüütel, Reti
Truu, Taimi
Valdma, Ingrid
Vilt, Katrin
Värsi, Ria — kiitusega

Tööstuskaubatundmise eriala

Jämsa, Virgo
Jürimäe, Hiie
Karindi, Marika — kiitusega
Kork, Marika
Maalinn, Tiina
Martens, Ülle
Nellis, Annika — kiitusega
Nikkinen, Helina
Ojaste, Marianne
Reisalu, Linda
Rukki, Kai
Seim, Maimu
Tomingas, Kai — kiitusega
Täll, Aide — kiitusega
Undrits, Toivo

Raamatupidamise eriala

Arumäe, Ülle
Feodorov, Aldi
Kallas, Tiina
Kallas, Valentiina
Kartau, Agnes
Kaups, Ene
Kull, Lea
Kuslap, Tiiu
Kuzmina, Ljubov
Langel, Maret
Laussoo, Külli
Liibeon, Carrie
Marran, Merle
Mikkov, Helju
Müürsoo, Ly
Nõmmukse, Tiia
Päi, Tiia
Rist, Erika — kiitusega
Tamberg, Mare
Toode, Silvia
Toropov, Raivo
Urb, Krista
Viberg, Maie
Õunapuu, Iriina

(Vene õppekeelega)

Abarenkova, Jelena
Aberenkov, Igor
Bahtin, Sergei
Daškovski, Mihhail
Drozdova, Marina
Kojava, David
Kozlova, Marina
Kurganova, Irina
Maganova, Jelena
Maganova, Tatjana
Magdik, Jelena — kiitusega
Mistetškina, Miroslava
Mutin, Aleksander
Pavlova, Illi
Pilt, Tatjana
Prištšemihhina, Irina
Prozorova, Natalja
Rõbakova, Maria
Rõtškova, Olga — kiitusega
Serker, Ljudmilla
Välja, Heli — kiitusega

Majandusküberneetika eriala

Alekõrs, Anne
Edavere, Kurmo
Haavasalu, Ilona
Jäppinen, Toivo — kiitusega
Kaalep, Heiki — kiitusega
Kippus, Helje
Kivi, Kaira
Leps, Kalle
Leps, Lilian
Müürissepp, Ülo
Oja, Urmas
Rauba, Inge
Rohtla, Margus
Talvet, Aivar
Tambre, Riina
Täkker, Raul
Valk, Rita — kiitusega

Kaubandusökonoomika eriala

Arming, Harri
Elberg, Riina
Juhkam, Eva
Jäppinen, Eve
Kaps, Piret
Kukk, Elle
Kõlu, Anneli — kiitusega
Lepik, Anne — kiitusega
Läll, Anne
Meesak, Margit
Meier, Made
Niglas, Ruth
Rutens, Raili
Salus, Lily
Sepp, Pille
Seppel, Anu — kiitusega
Sultsing, Erja
Talur, Margus — kiitusega
Tuuksam, Lya
Unga, Sirli
Vesman, Katrin
Villems, Eve
Villems, Toomas
Värk, Eve

Mittestatsionaarselt lõpetajad

Kaubandusökonoomika eriala

Aljas, Ülle
Boston, Silja
Gailan, Ulve
Kaldvee, Maarika
Kangur, Anneli
Kelmsaar, Laidy
Kitsel, Anne
Kolk, Toomas
Kruusmägi, Margus
Kõmmos, Aet
Käblik, Terje
Lekstein, Tatjana
Liivat, Malle

(Järg 4. lk.)

Mosaiik

● VAHUR KELDRIMA, arstiteaduskonna lõpetaja:

«Minnes ülikoolist on loomulik, et mõtleme möödunud aastatele. Ülikooliaastad on igaühele pakkunud nii palju, kui keegi neilt on osanud ja tahtnud võtta. Kas oleme nüüd koos kõrgharidusega ka haritumad?

Lisaks erialastele teadmistele ootab elu meilt palju muudki: mida nõuda eneselt, mida teistelt, mismoodi inimlikult suhelda, kuidas elus läbi lüüa.

Täname Sind, alma mater!»

*

Valgus ei saagi vanaks
valgus on ikka uus
valgus on see mis paistab
kaugel tunneli suus

valgus on jaaniuss rohus
valgus on küünal käes
valgus on see mis paistab
siis kui ta aeg on käes

valgus on vahel ainult
tilluke valge täpp
valgus on valguse poole
teerada näitav näpp

JAAN KAPLINSKI

Valdek Ritslaid 75

Ja ikka veel tööpostil. Reipalt ja kindlalt igal hommikul tööle ja õhtul hilja koju, kaasas kogu ülikooli töökaitse nii üliõpilastele kui ka töölistele, teenistujatele, õppejõududele. Kõik see on juubilari peas, nii alatasa uuendatavas loengukonspektis kui ka trükimusta näinud 13 õppevahendis. Kõiki tuleb õpetada: ajaloolast, filoloogi, füüsikut, keemikut, bioloogi, kateedrijuhatajat, praktikajuhendajaid, õppejõude, teenistujaid, töölisi. Kontrollida nende teadmisi, et kasutusele võtta kõik meetmed vältimaks töö- ja tuleõnnetusi.

Üks inimene seda kõike ei suuda, aga üks inimene võib seda oskuslikult juhendada, oma teadmistega abi anda juhtidele ja alljuhtidele. Mis tahes kontroll võib veenduda ja on ka veendunud, et ülikoolis on töökaitse õpetamisel kord majas. Ja kõike seda tänu juubilari nõudlikkusele. Ei mingit järeleandmist, kui õppeplaanis on ette nähtud loengud või laboratoorsed tööd, töökaitse elementide kajastamine diplomitöödes. Siis on see eranditult kehtiv kõikide kohta ja see tuleb täita. See ka täidetakse, mis sest, et venivillemite ja loodrite pärast, kes arvavad, et töökaitse pole tähtis. Juubilaril tuleb pidada palju kõnelusi dekanaatidega, kursusevanematega ja mõnikord paluda õppeosakonna abi. Ega seegi aita kui taolised viilijad mõtlevad koolipoisilikult välja hüüdnimesid.

Kolmkümmend aastat on ta õpetanud ülikoolis töökaitset ja õpetab veelgi, tulevad kindlasti ka venivillemid ja ka neist saadakse jagu.

Töökaitset ja ohutustehnikat peab tundma iga Nõukogude kodanik, liiatigi veel kõrgema haridusega tulevane juht. Distsipliini tunnetamine ja nõudmine on juubilari suurim panus ülikooli kasvatusprotsessi.

Räpina mail 20. juunil sündinud V. Ritslaid sai kõpsustunnistuse Tartu Tehnikagümnaasiumist, lõpetas 1939. aastal ülikooli põllumajandusteaduskonna metsaosakonna ja töötas sellel alal 1955. aastani. Selle aja sisse mahub ka töötamine Suure Isamaasõja ajal tagalas, sõjajärgne töö ENSV Metsanduse Rahvakomissariaadis ning TRÜ-s metsandusteaduskonna loomine ja selle esimese dekaani amet.

Ühiskondlikult on juubilar väga aktiivne. Ei oskaks teda nagu ette kujutadagi ilma osavõtuta ametiühingu ja ühingu «Teadus» tööst. Ikka põhimõttega — kui midagi teed, siis tee nii, et see on tehtud hingega. Teadmiste kõünalt ei tule mitte vaka all hoida. Teadmised kuuluvad rahvale, teadmised vajavad rakendamist praktikasse. Töökaitseteadmiste rakendamine ulatub ülikoolist Ametiühingu Vabariikliku Komiteeni. 25 aastat veab ta Tartus «Teaduse» tehnikanõukogu vankrit ja on ka siin jõudnud vabariikliku juhatuseni. Konverentside ja mitmesuguste muude ürituste organiseerimisel pole ükski «Teaduse» allüksus nii agar olnud. Ega ta muidu olekski, kui juubilar ei istuks oma tööpäevast (ainult 8-tunnisest tööpäevast ei saa siin juttugi olla) osa aega telefoni otsas ning veenaks ettevõtete insenere. Ka ise aktiivse lektorina kaasa lüües tekib selle töö mõistmine kõigil tasandeil. Ülelinnaline tehnikainformatsiooni korraldamine on probleem, mis praegugi seisab juubilari mõtetes.

Juubilari energiat jätkub ka kodu-uurimisse. Et Räpinamaa minevik, siit võrsunud nimekad mehed oleksid fikseeritud mitte ainult vanema põlve inimeste mälus, vaid oleksid teada praegu ja tulevikus, selle eest on ta hoolt kandnud kogumiku organiseerimisel ning ise autorina ja uurijana.

Juubilar on meeldiv töökaaslane. Paar rõõmsameelset sõna ja mõnus huumor annavad töölusti kolleegidelegi. Lisame siia juurde veel armastuse inimeste vastu, kes teevad tööd ja tahavad tööd teha, nii et see oleks kasuks meie tulevikuühiskonnale, ning põlguse loodrite ja joodikute vastu ning saamegi portree, mis kõige paremini iseloomustab tema olemust.

Jätkugu tal veel meeldivat tööd ja tervist paljudeks aastateks!

JOHANNES TAMMEORG

(Algus lk. 3)

Lipp, Mare
Meigas, Lea
Mõttus, Eha
Ohu, Juta
Peedu, Anne
Reinberg, Aili
Riimets, Elvi
Räim, Feja
Saar, Malle
Sibul, Valdeko
Sõrmus, Maire
Talur, Piret
Tensok, Eve
Topp, Tiina
Valner, Ülvi
Vok, Tiia
Õunpuu, Ulve

(Vene õppekeelega)

Bednjakov, Jevgeni
Beloborodova, Irina
Bezborodova, Jelena
Grigorjeva, Niina
Gruzdeva, Irina
Ivanova, Jelena

Majandusteaduskond

Jakubova, Olga
Karpitševa, Tamara
Krivošeina, Larissa
Kuzjomkina, Tatjana
Lanets, Galina
Lenkina, Svetlana
Lunin, Anatoli
Meltser, Valeri
Ossipovskaja, Alla
Popov, Oleg
Rogova, Veera
Rojak, Galina
Šlenduhhova, Zoja
Sumarova, Ljudmila
Tammet, Jadviga
Tarassova, Ljudmila
Tsvetkov, Sergei
Tšernjajeva, Irina
Volovik, Zinaida

Rahanduse ja krediidi eriala

Ojasoo, Jüri

(Vene õppekeelega)

Danilova, Irina
Gladkaja, Irina
Gontšarova, Ljudmila
Gorbunova, Jelena
Kolbasova, Galina
Lihhatšova, Irina
Morozova, Irina
Nikitina, Svetlana
Rudneva, Galina
Rõlina, Tamara
Semjonova, Larissa
Sirotenko, Vjatšeslav
Sirotinskaja, Svetlana
Soboleva, Tatjana
Tšurikova, Jevgenia

Kaubandusraamatupidamise ja -analüüsi eriala

Juhkam, Tiia
Kirber, Riina
Kool, Irina
Mahlapuu, Rita
Vaher, Taimi

Matemaatikaosakond

Afanasjeva, Svetlana
Allik, Olev
Ansper, Helje
Dreier, Margus
Dreier, Taimi
Elemets, Enna
Erbsen, Kersti
Glaser, Ege
Hein, Kalli
Hütt, Kalmer
Hütt, Krista
Ilus, Elna
Jõgeda, Ilmar
Jõgi, Jaanus
Kaarna, Sirje
Kipper, Viive — kiitusega
Klaos, Sirje
Kriis, Tiina — kiitusega
Kuld, Eha
Kurg, Viivika — kiitusega
Kümnik, Eve
Lõns, Merle
Mikko, Pilvi
Niller, Ain
Ojaots, Margus
Paluteder, Marianne
Pettai, Heiki
Pikkmaa, Tiit
Pohla, Vilve

Matemaatikateaduskond

Post, Priit
Post, Signe
Reimets, Helin
Repson, Karin-Kitty
Rikas, Rein
Rokka, Heiki
Roosaar, Anne
Saponenko, Olga
Sarv, Ene
Somelar, Siret
Zovo, Lemmi
Tammi, Merike
Trull, Anne
Tõnissoo, Toomas
Varusk, Inga
Õunpuu, Tiina

Rakendusmatemaatika osakond

Aas, Monika
Dahl, Piret
Floren, Kaja
Haldna, Marina
Kangur, Tauno
Kook, Karin
Kukk, Illar
Kulla, Vilve — kiitusega
Pettai, Ülle
Piirivāli, Heino
Ruubel, Riina — kiitusega
Saarestik, Kaja
Somelar, Meelis
Tamman, Toomas
Tisler, Marika

(Vene õppekeelega)

Allikson, Olga
Garifullina, Irina
Gizunterman, Elvira
Glazatševa, Olga
Greidinger, Gennadi
Janovski, Vjatšeslav
Kossinets, Svetlana
Markova, Marina
Mkrtumova, Karmen
Peikre, Lada — kiitusega
Poplõko, Larissa
Popov, Andrei
Smagurauskaite, Danguole
Tihhomirov, Aleksei
Tšagava, Luiza
Vikulov, Valeri
Volovik, Svetlana

Õigusteaduskond

Aadli, Aavo
Adamson, Sirje
Aren, Külli
Einula, Raivo
Grünthal, Merike
Haus, Lia
Kabal, Ain
Kaup, Laine
Kosk, Lea
Kungla, Arvi
Kungla, Elo
Käära, Aare
Lenk, Aare
Liim, Madis
Luur, Anneli
Meelak, Indrek
Normann, Margo
Otti, Anne
Otti, Heldur
Past, Andres
Peebo, Piret
Piirikivi, Karin
Pikhof, Heljo
Pilt, Eve — kiitusega
Pogodin, Igor
Pruuli, Reet — kiitusega
Raudsik, Aivar
Reinthal, Agu
Reitkam, Urve — kiitusega
Retsja, Alli
Reva, Urmas
Rozental, Avo
Sillar, Riho
Solo, Monica
Tammsaar, Mare — kiitusega
Teder, Reet

Tikko, Raili
Tituk, Albin
Tõruvere, Maili
Usk, Katrin
Vaha, Ülle
Viira, Margus
Vill, Rene
Väärsi, Liivi

Mittestatsionaarselt lõpetajad

Aasamäe, Kersti
Ambach, Georg
Anderson, Anu
Barabaš, Marje
Danelson, Ives
Dremljuga, Viktor
Feldschmidt, Uno
Gofman, Olar
Hiob, Tiina-Mare
Kallaste, Rein
Karpova, Natalja
Kartsev, Vladimir
Kase, Vahur
Kennik, Avo
Kikka, Leida
Kingo, Mare
Kirt, Kiti
Klooster, Epp
Komarov, Ivan
Komarova, Ljudmilla
Koškarjov, Anatoli
Kožuhhin, Vassili
Kõvask, Violetta
Laletin, Aleksandr
Liiv, Juhan
Linnasmägi, Sirje
Lohk, Ülo
Meristo, Reet
Mett, Tarmo
Minka, Uno
Mirontšik, Konstantin
Mägi, Anne
Nuut, Jüri
Nõel, Heino
Nõmmik, Liina
Oduvantšikova, Margarita
Paavo, Luule
Raja, Peeter — kiitusega
Reinhold, Aino
Samorodov, Nikolai
Sassian, Edith
Sejeva, Evi
Siitam, Niina
Sinivee, Toomas
Smirnov, Gennadi
Smirnova, Marina
Sõnna, Roomet
Žilin, Anatoli
Talts, Aadu
Trofimov, Nikolai
Trummer, Ülle
Tšobanjan, Aram
Tõnisson, Rein
Vahtel, Alja
Vadder, Toomas

* * *

Muru muutub ikka rohelisemaks. Uuristub esile miljoneid idusid, pütsikuid, lehekimbukesi ja imestleb oma nupusilmadega: — ah, see ongi siis maailm? Ning kask kuulatab oma hiirekõrvul: — või nõndab see noorus seal kikivarbail oma teekonda algab!

* * *

Tõde pole ühe inimese avastada, küll aga vahest sõnastada. Paljud tajuvad seda teadlikult ja alateadlikult ning alles see tajumuste kogusumma võtab ühe kaudu vormi. Meie aeg — see oleme meie kõik kokku.

F. Tuglas

Mosaiik

* * *

Viimane aktus viis lõpule olulise etapi — seljataha jäi keskeltläbi 15 aastat õpinguid. Kõrgkoolidiplom ei ole mitte lihtsalt ametlik tunnustus kvalifikatsioonile. Ülikooli lõpetamine on hetk, kus on ehk veel vara tagasi vaadata, kuid kus on paras aeg seisatuda ja viivuks enesega aru pidada.

Kõik see, millele hakkab toetuma teie edaspidine elu — spetsialistina, abikaasana, ema-isana, kodanikuna, sõbrana — peab teis juba olema. Muidugi tuleb elus pidevalt juurde õppida, täiendada oma erialateadmisi, õppida suhtlemist, arendada oma tundekultuuri. Kuid nüüdsest peale ei ole te enam lihtsalt õpilased — võtjad. Teilt oodatakse rohkemat, teie roll ühiskonnas on kaalukam, ja mis peaasi — vastutusrikkam.

On loogiline, et selles noore spetsialisti rollis toetute ülikoolis omandatud teadmistele, väärtustele, hoiakutele. Üliõpilasest spetsialistiks saamine peab olema pidev, terviklik protsess, kus täna omandatud teadmised toetuvad eilsetele, tänased saavad omakorda aluseks homsetele. See tundub triviaalse tõena, kuid on tegelikult hea spetsialisti ettevalmistamise üks nurgakivi.

Ülikooli lõpetamine, õpingute lõpetamine ei tähenda uut kvaliteeti mitte selles mõttes, et te lõpetate teoretiseerimise ja hakkate tegelema praktilise eluga. Kõrghariduse mõte seisnebki selles, et ka kõige triviaalsem igapäevane töö oleks kantud teatud kontseptsioonidest, oleks sügavalt mõtestatud ja ideeliselt põhjendatud. Vahe teoreetiliste teadmiste ja praktiliste oskuste vahel on muidugi olemas, kuid hea spetsialist oskab need sulatada üheks tervikuks ...

Siin tulevad teile appi mitte üksikfaktid, mitte teadmiste maht, vaid loominguline töössesuhtumine, võime sünteesida üksikfakte tervikuks. Mõtlemisvõime on üldse kummaline asi — see hakkab külge töökale inimesele pealtnäha iseenesest ja jätab mõttelaisa inimese kiiresti maha. See on suur varandus, mille omandamine on kõigile jõukohane, kuid mida ei saa kelleltki laenata ega endale ühestki käsiraamatust välja kirjutada ...

Hiina vanasõna ütleb, et teest saab võitu käies. Minge siis! Ja head teed teile!

(Ühest lõpuaktuse kõnest)

* * *

Head teed tahaks sellel viimasel veerul soovida kõigile lõpetajaile. Eelkõige muidugi neile, kellega on ka toimetusel olnud meeldiv koos töötada. Toob ju iga uus õppeaasta tudengite sekka palju neid, kes peale õppimise suudavad ja tahavad ka natuke muust võtta-anda (komsomolitöö, ÜTÜ, taidlus jpm.). Üks väike töölõik on olnud ka ajalehele kirjutamine. Toimetus palus ÜET nõukogul tänavu välja anda ajalehe kirjasaatja tunnistuse Endla Lõhkivile, Maire Milderile ja Peep Jahilole. Esimesed kaks olid mitu aastat oma teaduskonna pressisekretärid. Filoloogiateaduskonna pressisekretär oli žurnalistina lõpetanud Kersti Maal. Kõikide üleslugemine läheks siin pikale. Olgu teile kõigile üks südamlik tänu lootuses, et meie ühistegevusest on teil kasu ka edaspidi. Tahaks väga, et teiega kunagi kohtudes ei peaks kuulma sõnu: «Ülikooliajal oleks võinud ikka rohkem tööd teha (täpsemalt — kirjutada).»

Tänа saavad diplomi arstid, homme viimasena ajaloolased, defektoloogid, psühholoogid. Armsad lõpetajad! Toimetus hoiab teile lõpetajate lehte varuks sügiseni. Ülikooli tulles astuge julgesti toimetusse, siit saate ka oma ajalehe. See on ju teie jaoks! Head teed ja kohtumiseni!

Toimetus

Toimetaja VARJE SOOTAK

Ajaleht «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 2509. MB-07007. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 21 (1418) Pühapäeval, 1. septembril 1985 Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 2 kop.

Täna, teadmistepäeval pilk taha ja ette

Intervjuu annab rektor prof. ARNOLD KOOP

● **Missugused olid TRÜ saavutused õppe- ja teadustöös möödunud õppeaastal?**

Kui vastata seni püstitatud nõuetest lähtudes, peamiselt kvantitatiivsetest näitajatest, statistikast jm., siis oli aasta küllaltki edukas. Kui aga vaadata mõningaid saavutusi lähemalt, võib öelda, et häid tulemusi oli reaalteadlastel. Need peegelduvad juba kasvõi näiteks vabariiklikes teaduspreemiates (kõikide preemiate kohta saab lähemalt teada «TRÜ» 2. leheküljelt — **toim.**) — autasud viiele kollektiivile ja veel ka üksikisikutele. Nii head «konkursisaaki» pole meil varem olnud. Ilusaks jätkuks sellele on 1984. aasta üleliiduline üliõpilastööde võistlus, kus püstitati samuti rekord — 6 medalit ja 9 diplomit. Ja veel üks väga meeldiv uudis: NSV Liidu Teaduste Akadeemia eelmise aasta üliõpilastööde konkursi 7-st medalist tuli ülikooli 2, pealegi väga perspektiivsetel aladel — füüsikas ja geneetikas. Häid näiteid võib tuua üksikutest teaduskondadest ja teadusharudest veelgi. Kuid ma arvan, et meie ülesanne ei seisne saavutatuga rahulolemises.

● **Millega me ei või rahule jääda?**

Me ei tohi ega saa mõõta oma töötulemusi ainult eespool mainitud kriteeriumide järgi, ei või opereerida üksnes statistikaga, traditsioonilises vaimus. Meie maa on astunud uude ajajärku, nõukogude riigi tänapäeva suunad on kirjas viimastes partei ja valitsuse dokumentides. Neist nähtub, et eelkõige peame saavutama ülemineku intensiivsele arenguteele. Selle peamiseks relvaks ja strateegiliseks vahendiks on teaduslik-tehnilise progressi kiirendamine ja inimfaktori osatähtsuse igakülgne suurendamine. Uus strateegia seisneb ülemineku kvantitatiivsetelt näitajatelt kvalitatiivsete juurde. Mõistagi on selle ülesande lahendamisel suur osa haridusel, eriti kõrgharidusel. Nii et me peame kõikides oma elutalitustes üle minema intensiivsetele arengusuundadele. Järelikult on ka meie töö hindamise kriteeriumid hoopis teised. Kui nüüd kõige selle järgi oma tööd vaagida, siis ei saa me veel põrmugi rahul olla.

Mida tähendab üleminek **intensiivsele arenguteele kõrgkoolis?**

Terves haridussüsteemis toimuvad praegu koolireformi vajadustest tingitud murrangulised ümberkorraldused. See pikk ja sügav protsess püüab lahendada mitmeid objektiivseid ja subjektiivseid probleeme. Raskusi on palju, juba materiaalset laadi. Aga me oleme selle töö alguses ja peame hindama oma tööd uue lati järgi.

Kõrgkoolis tähendab üleminek intensiivsele arengusuunale kõige tähtsama lüli — **õppetöö** reorganiseerimist. Oleme juba palju rääkinud, et on tarvis üle minna õppeprotsessi uuele tehnoloogiale, et õppetöö oleks juhitav, kaasaegne, tehnifitseeritud. Ees seisab arvutustehnika massiline kasutamine. See nõuab nii õppejõudude kui üliõpilaste väljaõpetamist.

Eriti oluliseks pean aga üliõpilase iseseisva töö suurendamist. On vaja lahti saada ülekuhjatud õppeprogrammidest ja -plaanidest, sisse tuleb valikuliselt jätta vaid see, mida nüüdisaegsele haridusele tarvis. Omandada tuleb aga need teadmised mitte ainult teoreetiliselt, vaid tihedas seoses eluprobleemidega, mida tänapäeva tootmine ja vaimne tegevussfäär püstitavad.

Nõustugem, et need ülesanded ei ole lihtsad. Kergem on neid lahendada, kui kõik hakkaksime uut moodi mõtlema. Osal õppejõududel ja üliõpilastel on juurdunud stereotüüpne, vananenud mõtlemislaad. Saagem sellest lahti ja vaadakem endi ümber avardunumalt, seostatumalt.

Teiseks lüliks seaksin ülikooli **teaduse.** Tänapäeva õppetehnoloogia on kõigepealt teaduslik, see peab olema teaduslikult juhitav. Teadusliku efektiivsuse tõstmine ei tähenda ainult rahvamajandusliku aspekti rahuldamist, vaid ka meie endi, ülikoolisiseste vajaduste rahuldamist, teaduse kõige uuemate saavutuste kasutamist. Üks olulisemaid ülesandeid on siin kaasaegse eksperimentaalse tootmisbaasi rajamine. Ka ülikooli enda juhtimine peab lähtuma teaduslikest alustest.

Kolmanda probleemina mainiksin **ümberõppimist, täiendamist.** Õppejõud vajavad uusi pedagoogilis-psühholoogilisi teadmisi, aluseid uuteks õppemeetoditeks. Uut moodi õpetamist vajavad ka üliõpilased, samuti teistsugust suhtumist õppetöösse. Oluline on ka töötulemuste hindamise kriteeriumide muutmine. On vaja otsustavalt lahti saada protsentomaaniast. Statistika täitku statistikafunktsioone. Peamine on töö lõpptagajärg, töö sisu ja selle hindamine. Ekslik on arvamus, et lohakaid, halvasti edasijõudvaid üliõpilasi püütakse igati säilitada väljalangemise protsendi vähendamise huvides. Kinnitan kategooriliselt, et igasugusele liberalismile selles suhtes tehakse ülikoolis alates käesolevast õppeaastast otsustavalt lõpp. Kokku võttes on need ülesanded ühtses dialektilises protsessis üksteisega tihedalt põimunud ning lahendatavad vaid üheskoos.

● **Millised muudatused on siis tulemas?**

Tähed ei kuku taevast kohe alla. Tõsi, oleme juba küllaltki palju teinud, lähtudes eilse päeva nõudmistest. Palju, palju on vaja teha tänapäevaste seisukohtade järgi. Selleks on aga tarvis nüüdisaegseid auditooriume, varustust, ladusamat õppetöö korraldust, tulemusrikkamat iseseisvat tööd ja uue kontingendi otstarbekamat komplekteerimist. Tuleviku kõrgkooli ei rahulda olemasolev mudel — konkurss.

Uue viisaastaku üks peamisi objekte on humanitaarteaduste hoone ehitamine Lätte tänava algusse, lõpule tuleb viia botaanikaaia rekonstrueerimine. Nähtavasti seisab ees ka biotehnoloogia keskuse rajamine. Selle ametkondadevahelise baasi väljaehitamine ja hooldamine langeb ülikoolile. Kavas on ehitada uus ühiselamu ja võib-olla veel ka üks perekonnaühiselamu.

● **Kuidas hindate alkoholismivastast seadust üliõpilaste vaba aja sisustamise seisukohalt?**

Seadus on põhimõttelise tähtsusega ja kõneleb uuest elulaadist. See tähendab jagusaamist meie ühiskonnas tervikuna negatiivse-

(Järg 2. lk.)

● RAIVO KELOMEHE joonistus

TÄHELEPANU!

ENSV riiklikud preemiad ülikooli

I. Teaduse, tehnika ja tootmise alal

P. Kardile (kollektiivi juht), **V. Fedossejevile, N. Kristoffelile** ja **L. Sossile** — uurimuste eest mitmekihiliste optiliste süsteemide teooria alal;

T.-A. Sullingule (kollektiivi juht), **J. Ehale, T. Kasele, A. Kivikule, T. Kööbile, R. Laiale, J. Maaroosile, V. Möldrile, R. Teesalule** ja **M. Tiivelile** — kroonilise koronaarpuudulikkuse diagnostika ja kirurgilise ravi eest;

V. Aguraijujale, O. Avastele, M. Kaasikule, K. Kikasele, A. Kirmile, R. Laurile, L. Lingile ja **A. Loomäele** — uue, suure efektiivsusega tehnika väljatöötamise ja rakendamise eest Läänemere vee kalurikolhooside väikelaevadel tekkivate nafta- ja õlijääkidega saastamise tõkestamiseks;

K. Siilivasele (kollektiivi juht), **Ö. Elangole, L. Eringsonile, S. Issakovile, V. Kalninile, A. Koobile, A. Liimile, Ü. Lumistele, K. Martinsonile, H. Palametsale, U. Palmile** ja **H. Piirimäele** — 3-köitelise monograafia «Tartu Ülikooli ajalugu» (Tallinn, «Valgus», «Eesti Raamat» 1982) eest;

A. Kasele — monograafiate «Eesti kirjakeele ajaloost» (Tartu, Tartu Riiklik Ülikool 1970) ja «Eesti murded ja kirjakeel» (Tallinn, «Valgus» 1984) eest.

NSVL TA üliõpilaspreemiad

Suvine post tõi jälle rõõmustavaid uudiseid meie üliõpilasteaduritele. NSV Liidu Teaduste Akadeemia Presiidium määras medali ja 200-rublase preemia kahele TRÜ üliõpilase võistlustööle. Bioloogiaosakonna 1983. aasta diplomand MAIA KIVISAAR pälvis selle kõrge autasu TRÜ geneetika- ja tsütoloogiakateedri dotsent A. Heinaru ja TA Keemilise ja Bioloogilise Füüsika Instituudi insener J. Habichti juhendatud töö eest «Fenooli lagundavate pseudomonaadide plasmiidid». Teine tipplaureaat on füüsikaosakonna samuti 1983. aastal lõpetanud JAAK JÕGI, kelle võistlustöö «^{57}Fe Mössbaueri γ-kiirguse koherentne kõrgsagedusliik modulatsioon» valmis TA Astrofüüsika ja Atmosfäärifüüsika Instituudi sektorijuhataja U. Veismani juhendamisel.

NSV Liidu Teaduste Akadeemia medal on kõrgeim autasu, mida üliõpilastöö võib saada. Palju õnne autoritele ja juhendajatele!

✦ ÕNNITLEME! ✦ ÕNNITLEME! ✦ ÕNNITLEME! ✦

Advig Kiris 50

EKP TRÜ komitee sekretär, riigi ja õiguse teooria ja ajaloo kateedri juhataja Advig Kiris sai 4. augustil viiekümneseks.

Ta ei tulnud ülikooli vahetult keskkoolipingist, seetõttu veidi vanemana. Vahepealsed aastad olid aidanud selgust saada eluplaanides ning andnud veendumuse, et just juristiamet peab andma leiba edasises elus. Kohe algusest tõmbas ülikool kaasa oma toimeka eluga. Ta leidis enesele ka kindla koha ülikooli raamatukogu rõdusaalis Toomel. Seal avanes selle asutuse lummus ja raamatute eriline omadus: üks hea raamat juhatab teed teise juurde, paneb uurima ja juurdlema. Kui 1961. aastal rektor F. Klement kiitusega juristidiplomi kätte andis, võis ta konstateerida, et *alma mater* oli oma kasvandiku senise tööga rahule jäänud. Noort juristi ootas töö Tallinna prokuratuuris.

1963. aastal kutsuti ta riigi ja õiguse teooria ja ajaloo kateedrisse aspirantuuri ning on kuni tänaseni seotud selle kateedriga ka õppejõuna. Toome raamatukogu võttis vastu tuttavalt õdusa töökohaga, kuid seda aega tuli nüüd üha rohkem jagada õppejõuülesannetega, kursusejuhendaja ja teiste ühiskondlike ülesannetega, mis noorele energilisele õppejõule osaks said.

1972. aastal sai kaitstud kandidaadiväitekiri Eesti riigi ja õiguse ajaloost. Õigusajaloolasena alustanud A. Kirise teaduslikud huvid on kaldunud üha enam riigi ja õiguse teooria valdkonda nagu tema õppetöögi kateedris. Kuid ülikooli juubeliks valmistudes oli ta üks nendest, kes aitasid teaduskonnal anda ülevaate oma ajaloost ülikooli kolmeköitelises ajaloos. Vana arm ei roosteta.

Õpetas teaduskonna üliõpilastele poliitiliste õpetuste ajalugu, riigi ja õiguse teooriat ning viimasest ainest ka erikursust. Üliõpilased suhtuvad nendesse ainetesse kui sellistesse, mida tuleb tõsiselt võtta. Eks ole see otsene hinnang ka õppejõu tööle.

1977. aastast lasub riigi ja õiguse teooria ja ajaloo kateedri tänane ja homne päev tema kui kateedrijuhataja õlul. Peale põhitöö on ta ikka pidanud ka mõnda ühiskondlikku ametit: teaduskonna parteibüroo sekretär, prodekaan, alates 1975. aastast ülikooli parteikomitee sekretär, samuti linna parteikomitee büroo liige ja EKP Keskkomitee revisjonikomisjoni liige.

Kõrvaltvaatajal võib tekkida küsimus: kuidas seda kõike jõuab? «Ei jõuagi», vastab juubilar ja vabandab, sest ta peab minema. Teda juba oodatakse.

Kui aga ülikooli spordihalli juhtute, võib juubilari sageli kohata võrkpalliplatsil, sest ega muidu ülikooli õppejõudude meeskonna hea maine püsiks. Võib olla siin peitub võti, kust saadakse lisajõudu, et seda ülesannete rohkust taluda. Et aga hea rühi säilimine just spordist pärineb, on selgemast selgem. Noorusaastate spordimehevaim elab edasi.

Juubilaril on veel üks lummus, mida ta maameestega ei jaga. See on meri. Mere äärde minnakse vaid koos oma perega. See on eriline tunne, mis annab jõudu pikkadeks tööpäevadeks.

Jõudu me soovimegi!

Kolleegid

Kauaaegse viljaka teaduslik-pedagoogilise ja aktiivse ühiskonnatöö eest autasustasid Advig Kirist oma aukirjaga Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium ning Tartu linna partei- ja täitevkomitee.

Füsioloogiaringi õppesõit Leningradi

Sõidu eesmärgiks oli koos juhendava õppejõu dots. H. Kingisepaga Leningradi teadusasutuste külastamine ja akadeemik Pavlovi elu ja tööga seotud kohtadega tutvumine. Bussijuhtide lahkel nõuandel leidsime äärelinnas laheda söögimaja, kinnitasime keha ja operatsioon «Instituudid» võis alata. Alustasime seda Leningradi I Meditsiiniinstituudist, mille ühiselamust peale mõningaid organisatoorseid raskusi öömaja saime. Järgnevalt suundusime NSVL Teaduste Akadeemia Eksperimentaalmeditsiini Instituuti, teejuhiks veetlev neiu Olja. Instituudis võeti meid lahkesti vastu, näidati Pavlovi kabinet-muuseumi ja räägiti kuulsast teadlasest. Järgnes visiit «vaikimise torni», mis on ehitatud spetsiaalsele vundamendile, helikindlate akende-uste ja vaheseintega. Nägime seal oma silmaga kuulsaid tingitud reflekside kambreid, kus ka praegu teaduslik töö jätkub. Tingitud reflekside väljakujunemise mehhanisme uuritakse kaasaegsete elektrofüsioloogiliste meetoditega. Edasi siirdusime instituudi raamatukokku, kus hämmastasid suur perioodikafond ja hoone arhitektuur. Eksperimentaalmeditsiini Instituudi territooriumil viibides ei saadud mööda minna koera monumendist. Mälestusmärk on püstitatud Pavlovi initsiatiivil koerale kui inimese abilisele ja sõbrale eelajaloolistest aegadest peale. «Paljude koerte elu on ohverdatud selleks, et tundma õppida organismi talitlust», võisime lugeda samba jalamilt.

Järgnevalt külastasime Üleliidulist Pulmonoloogia Instituuti, kus Tartu ülikooli kasvandik Roald Klement meid heaperemehelikult vastu võttis ja hingamiselundite funktsionaalse diagnostika osakonna tööd tutvustas. Saime teada, et Pulmonoloogia Instituut on Nõukogude Liidus juhtivaks asutuseks, kus uuritakse mittespetsiifilisi kopsuhaigusi, nende diagnostikat ja ravi, töötatakse välja elanikonna hingamiselundite funktsionaalse seisundi näitajate normväärtusi. Nägime ka kõige kaasaegsemat hingamiselundite funktsionaalse diagnostika aparatuuri, muuhulgas kehapletüsmograafi kopsude totaalkapatsiteedi ja selle alajaotuste määramiseks ning hingamisel tehtava töö ja hingamisteede takistuse mõõtmiseks. Mitmetel meie hulgast registreeriti vooluмahu graafik forsseeritud hingamisel, tulemusi oli kohe võimalik ekraanil näha ja saada trükitult kätte pärast uuringu lõppu.

Laupäevaks oli ette nähtud Teaduste Akadeemia Pavlovi-nimelise Füsioloogia Instituudi külastamine Koltušis. Koltuši on asula Leningradi lähedal, mille Pavlov valis füsioloogialaboratooriumide asukohaks juba 1924. aastal. Praegu kannab linnak kuulsa füsioloogi auks Pavlovo nime. Aastail 1924—1925 Pavlovi initsiatiivil rajatud laboratooriumidest (nende arv ületab praegu 30 piiri) on kujunenud tunnustatud teaduskeskus. Lähemalt saime tutvust teha hingamisfüsioloogia laboratooriumi tööga, kus meid võttis vastu selle juhataja I. Breslav. Ta tutvustas uuemaid seisukohti hingamise regulatsiooni selgitamisel, näitas laboris väljatöötatud originaalseid katseseadeid ja esitas huvitavaid andmeid hingamise regulatsiooni kohta nn bioloogilise tagasiside printsiibil.

ERIK ALLIKMETS

Täna, teadmistepäeval ...

(Algus 1. lk.)

teks muutunud nähtustest. Seaduse elluviijate eesotsas peavad olema ka üliõpilased. Väga heaks näiteks on TRÜ tudengite algatus — karskusklubi loodi juba enne vastavat seadust. Klubi tööd tuleb igati toetada ja laiendada. Seadusest kinnipidamine aitaks ka ühiselamutes korda luua, on ju korralageduse üks seniseid põhjusi olnud alkoholi liigne pruukimine.

● **Mida ootate Teie kui rektor üliõpilastelt ja õppejõududelt algaval õppeaastal?**

Kõigepealt oma senise töö põhjalikku, kriitilist analüüsi. Uued ülesanded ja nõudmised ei ole kampaanialikud. (Kahjuks oleme kampaaniatega harjunud.) Need on tõsise töö algatamiseks. Analüüs olgu viljakas: vajame ettepanekuid uuendusteks. Paraku tuleb neid hirmus vähe. Vajame senisest enam initsiatiivi altpoolt. Mul on tõsine palve üliõpilaskonnale: olge aktiivsed ja pöörduge tagasi väga tõsise probleemi, omavalitsuse juurde. Komsomol, kogu üliõpilaskond peab jõudma nii kaugele, et lahendaks oma küsimusi omavalitsusprintsiipide järgi. Nii läheneme kõik meie elu demokratiseerimisele, kõikide kaasatõmbamisele meie elu juhtimisse ja töösse alates üksikutest asutustest kuni riigini välja. See on meie peamine ülesanne, see on aja vaim, millega peame hakkama tegelema otsekohe.

● TÕLKEVÕISTLUS ● TÕLKEVÕISTLUS ● TÕLKEVÕISTLUS ● TÕLKEVÕISTLUS ● TÕLKEVÕISTLUS ● TÕLKEVÕISTLUS ●

1985

18 tõlget oli esitatud TRÜ üliõpilaste viimasele, järjekorras 15. tõlkevõistlusele, mille tulemusi vaagis žürii koosseisus J. Talvet, A. Valmet, U. Hanko, A. Põldmäe, M.-A. Palm, A. Kaalep, T. Seilenthal ja P. Torop. Vahendusi oli inglise, saksa, prantsuse, vene, ungari ja soome keelest, põhiosas proosateostest (novellid, romaanikatkendid, esseed), aga kahel juhul ka luulest. Žürii pidas tõlketööde keskmist taset küllalt kõrgeks; avaldati arvamust, et tõlkimiskatsetega tasuks jätkata lisaks esiletõstetuile mitmel nendegi seast, kes auhinnatute ringist seekord välja pidid jääma. Tulemused olid järgmised:

I auhind — TÕNU ÕNNEPALU, tänavune bioloogiaosakonna lõpetanu (A. Camus' novell «Truudusetu naine»);

kolm II auhinda — KRISTA LÄÄNEMETS, tänavune saksa filoloogia lõpetanu (katkend T. Manni romaanist «Tonio Kröger»), **TOIVO PILLI**, tänavune inglise filoloogia lõpetanu (B. Malamudi novell «Esimesed seitse aastat»), **MARJU SAAR**, vene filol. IV k. (V. Brjussovi novell «Maa-aluses vanglas»);

kolm III auhinda — HELLE LUHT, saksa filoloogia 1984. a. lõpetanu (katkend H. Hesse jutustusest «Iiris»), **MERIKE KUULPAK**, saksa filol. IV k. (F. Kafka novell «Õnnetuna»), **ANU NURK**, eesti filoloogia 1984. a. lõpetanu (K. Szakonyi novell «Kõik kiirustavad koju»);

kaks ergutusauhinda — HIIE VANIK, saksa filol. IV k. (L. Feuchtwangeri novell «Härjavõitlus»), **AINO SAAVASTE**, saksa filoloogia 1984. a. lõpetanu (katkend J. Rothi jutustusest «Hiiob»).

«Loomingu» Raamatukogu» eripreemia parima tõlke eest nõukogude rahvaste keeltest sai **MARJU SAAR**.

Võistluse ametlik lõpetamine ja premeerimine toimub peatselt — sellest anname veel teada.

✻

Truudusetu naine

Albert Camus

Hoolimata üleskeeratud aknaklaasidest oli just äsja autobussi sattunud üks pisike kärbes. Hääletuna, ootamatult ilmunud, tiirutas ta nüüd uimaselt edasi-tagasi. Janine kaotas ta silmist, siis nägi teda maanduvat oma abikaasa liikumatule käele. Oli külm. Kärbes võbises igast tuuleiilist, mis paiskas liiva rabinal vastu klaase. Buss liikus vaevaliselt õõtsudes ja rappudes, plekk-kere ja telgede valjul kolinal läbi talvehommiku hahetuse. Janine silmitses oma meest. Hallinevate harjasjuuste kaugeleulatuv piire längus laubal, lai nina, korrapäratu suu, Marcelil oli mingi tusase fauni ilme. Iga maanteekonaruse ületamisel tundis ta meest enda vastu tõukuvat. Siis lasi too uuesti oma raske keha harkis jalgadele vajuda, pilk tardunud, taas ükskõikne ja eemal viibiv. Ainult ta jämedad karvadeta käed, mida randmeid katvate mansettide hall flanell veelgi jässakamaiks muutis, näisid olevat tegevuses. Nad surusid nii kõvasti väikest puldankohvrit, mis asetses ta põlvede vahel, et ei paistnud tajuvatki kärbse kõhklevat liikumist.

Äkki kostis eriti selgesti tuule ulgumist ja tolmutomu, mis ümbritses autobussi, tihenes veelgi. Liiva paiskus nüüd peotäitena vastu klaase, nagu oleksid nähtamatud käed seda sinna visanud. Kärbes kehitas üht külmakartlikku tiiba, lömitas vastu kätt ja lendas minema. Autobussi edasiroomamine muutus nii aeglaseks, et näis kohe peatuvat. Siis aga tuul nagu vaibus, tolm hajus veidi ja buss lisas taas kiirust. Laternate valgusvihud ekslesid liivatolmu uppunud maastikus. Paar-kolm palmi, peenikest ja valkjat, otsekui metalli lõigatut, ilmus vaatevälja, et hetk hiljem kaduda.

«No on alles maa!» ühmas Marcel.

Autobuss oli täis araablasi, kes paistsid üleni oma burnustesse mähituina tukkuvat. Mõned olid jalad pingile tõstnud ja kõikusid sõiduki rappumisest rohkem kui teised. Nende tardumus, nende osavõtmatus hakkas Janine'i lõpuks rõhuma: talle tundus, et juba päevi on ta reisinud selle tumma eskordi saatel. Tegelikult oli buss raudtee lõppjaamast lahkunud koidu ajal ja kaks tundi hiljem, külmas hommikus, tõusnud üksluisele kiviplatoole, kus vähemalt esialgu olid teed sirutunud otse punakate horisontideni. Kuid siis oli tõusnud tuul ja neelanud vähehaaval kogu tohutu avaruse. Sestsaadik polnud akendest enam mitte midagi näha; vähehaaval olid jutud bussis soikunud, ja nad olid sõnatult edasi triivinud mingis valges öös, pühkides aeg-ajalt oma suid ja silmi, mida sõidukisse immitsev liiv kipitama pani.

«Janine!» Ta võpatas oma mehe hääle peale. Ja jälle kord mõtles ta, kuivõrd naeruväärne on see nimi, suur ja tugev, nagu ta ise oli. Marcel tahtis teada, kus asub kaubanäiditste kohver. Janine kobas jalaga tühja ruumi pingi all, kuni puutus vastu mingit eset, mille otsustaski olevat kohvri. Tõepoolest, ta ei saanud kummarduda ilma kerge lämbumistundeta. Ja ometi, gümnaasiumi võimlemistunnis ei leidunud talle võrdset, hingamine oli vaba. Kas tõesti nii ammu? Kakskümmend viis aastat. Kakskümmend viis aastat ei tähendanud tegelikult midagi, tundus, et see oli alles eile, kui ta kõhkles, kas minna mehele või jätkata vaba elu; veel eile, kui ta mõtles öngistusega sellele päevale, mil võib-olla peab üksinduses vananema. Ja see juuraüliõpilane, kes polnud tahtnud temast iialgi lahkuda, asus praegu ta kõrval. Janine oli ettepaneku viimaks vastu võtnud, olgugi mees pisut nagu väikest kasvu ja ehkki ka tema lühike ablas naer ja liiga elavad mustad silmad ei meeldinud Janine'ile eriti. Kuid ta armastas mehe elujulgust, mis oli nii omane neist paigust pärit prantslastele. Ta armastas ka seda hämminguilmet, mis ilmus mehe näole neil puhkudel, kui sündmused või inimesed ei vastanud ta ootustele. Üle kõige aga armastas Janine olla armastatud ja mees oli ta ju hellitustega üle külvanud. Küllalt sageli tunda andnud, et naine eksisteerib vaid temale, oli mees ta ka tegelikult selleni viinud. Ei, ta polnud üksi ...

Pikalt signaali andes läbis autobuss mingeid nähtamatuid takistusi. Bussis olijaist ei liigutanud end seepeale mitte keegi. Äkki tajus Janine, et teda vaadatakse ja pöördus pingi poole, mis oli jätkuks tema omale. Too seal ei olnud araablane, Janine imestas, et polnud teda varem märganud. Ta kandis Prantsuse Sahhaara üksuste vormi ja presendist kepüid, mis varjas ta pikergust šaakalinägu, parkunud ja teravat. Mees

(Järg 3. lk.)

✦ ÕNNITLEME! ✦ ÕNNITLEME! ✦ ÕNNITLEME! ✦

Endel Varep 70

Pikima vao geograafiaosakonna ajaloo põllul on kündnud prof. Endel Varep, kelle 70. sünnipäeva me 3. septembril tähistame. Ta võib rahuldustundega tagasi vaadata neljakümnele tööaastale ülikoolis, millest ligi kolmekümnel tuli juhatada osakonda ja kateedrit. Nende aastatega sai kindla aluse õppe- ja teadustöö ning kujunes osakonna õppejõudude kaader. Kui juubilarile anti kateeder, siis moodustas selle kolm õppejõudu, nüüd on aga neid kahes geograafiakateedris kokku 14. Et Eestis puudub geograafiaalane uurimisasutus, siis on tulnud temal kui kollektiivi juhil süüvida paljudesse ainevaldkondadesse. See kõik on teinud prof. E. Varepi Eestimaa parimaks tundjaks.

Juubilari trükis ilmunud tööde arv läheneb 300-le. Peale Nõukogudemaa teaduskeskuste on neid trükitud veel Helsingis, Varssavis, Budapestis, Londonis, Montrealis jm. Neis on käsitletud Eesti maastikke, loodusolude mõju asutustele ja inimtegevuse mõju loodusele, kartograafia ajalugu ja looduskaitset. Monograafia «Eesti järved» kaasautorina sai ta Nõukogude Eesti preemia. Teda on huvitanud vanad kaardid ja atlased ning Eestist pärit meresõitjate ja maadeuurijate elu ja tegevus. Seoses ülikooli ajaloo väljaandmisega tuli süveneda kõigisse suurkooli ajalooperioodidesse, et anda ammendav kokkuvõte oma eriala arengust.

E. Varep oli pärast sõda esimesi looduskaitseideede propageerijaid Eestis. Ta avaldas artikleid looduskaitsest enne vastavate seaduste kehtestamist. Ta tegi Teaduste Akadeemia Looduskaitse Komisjoni esindajana põhiettekande NSV Liidu esimese vabariikliku looduskaitseseaduse vastuvõtmisel Eesti NSV Ülemnõukogu istungjärgul 1957. a. juunis. E. Varep oli TRÜ ja Moskva RÜ noorteadlaste looduskaitsekoolide algatajaid, kümne seni peetud kooli TRÜ-poolne kuraator ja on kõrgkoolidevaheliste «Looduskaitsealaste teadustööde» toimetaja. Tema toimetatud on kaunid loodusalbumid «Eesti kaunis loodus», «Loodus kutsub» ja «Eesti maastikud». Tema looduskaitsealase tegevuse kaalukust tunnistavad valimine Eesti Looduskaitse Seltsi auliikmeks ja autasustamine Eesti NSV Metsamajanduse ja Looduskaitse Ministeeriumi medaliga.

E. Varepi teadmised koduvabariigist on realiseerunud rohkem kui kahes tuhandes (!) ENE artiklis. See töö leidis tunnustamist Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga. Ta on esindanud Eesti geograafiat ülemaailmsetel geograafiakongressidel New Delhis, Montrealis ja Moskvas ning mitmetel rahvusvahelistel teadusajaloolaste kokkutulekutel. 1980. a. valiti prof. E. Varep NSV Liidu Geograafia Seltsi auliikmeks.

Rohketele ühiskondlikele kohustustele ja sagedastele nõupidamistel ja kokkutulekutel esinemistele vaatamata on prof. E. Varep peamiseks pidanud aga osakonna head käekäiku ja noorte spetsialistide ettevalmistamist. Siin on ta oma tõekspidamistes ja ütlemistes olnud ülemate ees tülikalt kangekaelne.

Tema käe alt on läbi käinud kõik geograafiaosakonna lõpetanud, kuid kõige paremini on tema nõudlikkust, aga ka peent huumorit tunda saanud tema juhendatavad kursuse-, diplomi- ja kandidaaditööde tegijad.

Jõudu ja tervist järgnevateks aastateks!

Õpilaste ja kolleegide nimel
HEINO MARDISTE

Tänu

SUVISEID KÄSKKIRJU

Rektor õnnitles ja avaldas 50. sünnipäeva puhul tänu eduka töö eest kateedrijuhatajale prof. **Toomas Karule**, kateedrijuhatajale dots. **Leo Tammele**, dotsentidele **Kalju Soonetsile** ja **Sulev Uusile** ning teadusraamatukogu filiaalijuhatajale **Heljo Virrole.**

60. sünnipäeval pälvis tänu ja õnnitluse dots. **Sulev Maramaa.**

Tänu Tartu linna arengu kompleksuurimise labori eduka juhendamise eest avaldati dots. **Madis Väljale**, majandusosakonna inseneri aastail 1976—1985 **Luule Viitamehele**, kauaaegsele saksa filoloogia kateedri õppejõule **Felix Kibermannile** ning majandusteaduskonna ühiskondlikule prodekaanile **Ülo Kauerile.**

1070 uut

Intervjuu vastuvõtukomisjoni vastutava sekretäri bioloogiakandidaat dots. RAIVO MASSOGA

● Sisseastujaile tuttavais ruumides 139 ja 140 hakkavad vastsed tudengid (kolhoosi läheb sel sügisel II kursus) pea tarkusi ahmima. Palju tänavu TRÜ üliõpilaseks saada tahtis ja sai?

Päevastesse osakondadesse tõi avalduse 1705 noort (ettevalmistusosakonda pole siin arvestatud) Mullu oli tahtjaid mõnekümne võrra enam — 1754. Vastu võtta saime sel aastal 1070. Väga edukalt töötas ettevalmistusosakond. Sealt astus 59 inimest. Võib-olla pakuvad huvi veel mõned arvud. Näiteks oli 1705 soovija hulgas 1255 naist, 1423 eestlast, 274 demobiliseeritut (neist 27 sõjaväe soovitusega), 392 tartlast, täpselt 100 medali või kiitusega, 87 keskeriõppeasutustest.

● Milliseid erialasid eelistati? Kuhu oli väiksem tung?

Eelistatumad erialad on viimastel aastatel olnud samad: ajalugu (3,15), kaubatundmine (3,11), õigusteadus (2,98) jt. Omaette lugu on vene raviosakonnaga, kus sel aastal oli üleliiduliselt võimalik konkureerida ainult viiele vabale kohale. Ülejäänud 18 kohale konkureerisid 50 inimest meie vabariigist. Kolmele vene vooru kohale oodati kandidaate Kohtla-Järvelt, samuti kahele eesti vooru kohale. Kohapeal tervishoiuosakonnas oli läbitud juba eelkonkurss. Niisugune olukord kestab 1990. aastani. Arvatavasti hakkab niimoodi omale kaadrit saama ka Narva.

Võib öelda, et humanitaaraladel, ka nõ praktilistel, mida õpitakse majandusteaduskonnas, on konkurss küllaltki tihe. Ka bioloogia-geograafiateaduskonda tullakse õppima väga kindla kutsesooviga (näiteks soovis viis noort biokeemiasse, kümme geneetikasse).

Vähe tuntakse huvi matemaatika, füüsika ja keemia vastu. Ülikooli oli isegi niisuguseid sisseastujaid, kelle lõputunnistusel puudus füüsika hinne — polevat õpetajaid. Ometi teevad just need teaduskonnad väga tublilt propagandat. Neil aladel kuulutasime välja soodustustega järelkonkursi.

● Kas on uudist erialades?

Matemaatika alal avati vene õppekeelega rühm (20 kohale 20 soovijat) ja samasugune kehakultuuriteaduskonnas, kus 20 kohale konkureeris 33 inimest. Uudiseks oli järjekordselt prantsuse keel (üle aasta) — 8 kohale 12.

● TPedIs oli soov astuda pedagoogilistele erialadele varasemast suurem. Kuidas meil?

TRÜs on ju vähe puhtalt pedagoogilisi erialasid. Ei ütleks, et tung oleks kohe suurem olnud. Kuid meil on tulemas mõningad ümberkorraldused seoses pedagoogiliste harudega ning see vahest toob ka huvilisi juurde.

● Kas oli olulisi uuendusi vastuvõtmisel?

Päris palju. Näiteks võis eksamiteta vastu võtta kiitusega lõpetanud kutsekeskkooli noore, kes oli omandanud keskhariduse ja eriala, mida soovib edasi õppida kõrgkoolis. Väljaspool konkurssi võeti vastu sõjaväesoovitusega noored, kelle eksamihinded olid vähemalt kolmed, samuti vähemalt kaheaastase tööstaažiga asutuse stipendiaadid.

Rahul ei saanud aga alati olla kooli pedagoogiliste nõukogude soovitustega pedagoogilisele erialale. Mõnigi kord oli soovitus antud väga nõrgale sisseastujale.

Vastuvõtu-uuendusi oli teisigi.

● Kaugõpe?

Kaugõppesse võetakse vastu 360 inimest kahes voorus. Eksamid veel kestavad. Vastuvõtukomisjoni töö lõpeb alles 15. septembril.

● Vastuvõtukomisjonis tegeldakse küll rohkem üliõpilaskandidaatide dokumentide kui nende endiga. Mõningaid kokkupuuteid Teil nendega ju ikka oli. Kas sisseastuja '85 jättis endast soodsa mulje?

Kõigi kohta seda küll öelda ei saa, sest siia ruumi tulid ikka kõige hädisemad: need, kes läbi olid kukkunud, apellatsiooni tahtsid esitada, ühiselamukohta otsisid, vabakuulajaks soovisid saada.

VARJE SOOTAK

Õigusteaduskonna

päevasesse osakonda astuda soovijaid oli sel aastal 125. Nii et mõnevõrra vähem kui möödunud aastal, kuid siiski piisavalt palju normaalse konkursi kujundamiseks.

Oli neid, kes tulid mitmendat aastat, neid, kes mõne aja juba kusagil kõrgkoolis õppinud, aga ka neid, kes astusid esmakordselt üle peahoone läve.

Üle peahoone läve ja kohe vastuvõtukomisjoni. Kui siin laabub kõik normaalselt, siis tuleb üliõpilaskandidaadil, paberipakk kaenlas, minna vestlema teaduskonna esindajaga. Paberipaki paksus ei olnud aga kõigil sisseastujail sugugi ühesugune. Paksemates pakkides sisaldus ettevõtete soovitusi-garantiikirju selle kohta, et ollakse nõus inimest stipendiaadiks võtma, sõjaväeosade soovitusi, aga ka näiteks ENSV Prokuratuuri soovitusi.

Huvitav oleks teada, kuidas on näiteks prokuratuuriorganid suutnud noori inimesi, kes alles sel aastal lõpetasid keskkooli, niivõrd põhjalikult tundma õppida, et võivad neile anda soovituse.

Mis veel iseloomustustesse puutub, siis mõnest võis saada tunduvalt põhjalikumat informatsiooni sisseastuja vanemate tööalaste ülesannete kui sisseastuja enese kohta.

Vestlus dekanaadis. Mida küsida üliõpilaskandidaadilt, et viie minutiga saaks selgeks, kas tegemist on tulevase väärika juristiga või mitte?

Püüaks neid õige algul mitte hirmutada ja küsiks, et mida nad on lugenud kaasaegsemast eesti kirjandusest. Tammsaaret. Seda küll, aga kaasaegsemat. Viimasel ajal pole eriti aega olnud. Urmi nimetavad paljud. Ka Unti ja Tegovat olevat loetud. Vetemaad ja Krossi peaaegu ei mainita. Huvitaval kombel ka Mutti mitte.

Kust on pärit soov astuda õigusteaduskonda?

Oo, unistasin juba ammu. Mul on üks väga hea tuttav jurist, kes soovitas (nimetab teaduskonna ühe õppejõu nime). Esines ka teistsuguseid motivatsioone, kuid üldiselt ei taheta sellest eriti pikalt rääkida.

Kellena tahaksite edaspidi töötada?

Juristina. Väga vähestel on soov ka konkretiseerunud, väga vähesed kujutavad täpsemalt ette, mis on juristi töö. Mitmed noored väitsid, et tulevad lihtsalt haridust saama ja tulevase töö peale ei olegi eriti mõelnud.

Kuid seda jõuab veel teha. Viis pikka (?) aastat on veel ees.

Parimate soovidega sissesaanutele

teaduskonnapoolne vestleja
ja kursusejuhendaja
ERIK KERGANDBERG

● TÕLKEVÕISTLUS ● TÕLKEVÕISTLUS ● TÕLKEVÕISTLUS ● TÕLKEVÕISTLUS ● TÕLKEVÕISTLUS ● TÕLKEVÕISTLUS ●

Truudusetu naine

(Algus 2. lk.)

vaatas teda oma selgete silmadega kuidagi mornilt, ainiti. Janine punastas äkki ja pööras pilgu oma abikaasa poole, kelle vaade oli endiselt suunatud otse ette, väljas möllavasse liivatormi. Janine mässis end mantlisse. Aga ta vaatas veel kord seda prantsuse sõdurit: pikk ja kõhn, nii kõhn oma hästistuvas frentšis, näis ta koosnevat mingist kuivast ja rabedast ainest, mingist liiva ja luude segust. Nüüd nägi Janine oma vastas istuvate araablaste kõhetuid käsi ja päikeses põlenud nägusid, ning ta märkas, et nende pinkidel, hoolimata avaratest rõivastest, paistis ruumi ülegi jäävat, sellal kui tema koos mehega end vaevalt ära mahutas. Janine tõmbas oma mantli hõlmad koomale. Ta polnud ju ometi nii paks, pigem lihtsalt suurt kasvu ja pisut täidlane, igatahes alles vormikas ja ihaldusväärne — ta tundis seda selgesti meeste pilkude all — pisut lapselik nägu ja selged jahedad silmad vastuolus selle suure kehaga, mille ta teadis olevat laisa ja ükskõikse.

Ei, miski ei läinud nii, nagu ta oli lootnud. Kui Marcel tahtis teda ärireisile kaasa võtta, ta protesteeris. Mees oli seda sõitu kavatsenud juba ammu, täpsemalt sõja lõpust alates, sestsaadik, kui äri hakkas jälle normaalselt minema. Enne sõda võimaldas väike kangapood, mille Marcel oli pärast juuraõpinguist loobumist üle võtnud oma vanematelt, pigem head kui kehva äraelamist. Mere ääres võivad noorusaastad olla õnnelikud. Kuid mees ei armastanud eriti füüsilist pingutust ja õige pea oli ta lõpetanud nende ühised käigud plaažidele. Pisike auto viis nad nüüd linnast välja vaid pühapäevaseks jalutuskäiguks. Ülejäänud aja eelistas Marcel veeta värviliste kangaste keskel oma kaupluses, mida päikese eest varjas selle pooleldi pärismaise, pooleldi euroopaliku kvartali kaaristu. Poe peal oli neil elamiseks kolm tuba, sisustatud araabia vaipade ja ajast-arust mööbliga. Lapsi polnud. Ja nõnda olid aastad möödunud selles hämaruses, mis neid ümbritses, aknaluugid poolsuletud. Marceli ei paistnud huvitavat miski peale äri. Janine uskus end olevat avastanud tema tõelise kiindumuse, milleks oli raha, ja see ei meeldinud naisele eriti, ta ei teadnud isegi, miks. Lõppude lõpuks kasutas ta seda ju ära. Mees polnud kitsi, pigem helde, eriti veel tema suhtes. «Kui minuga midagi peaks juhtuma,» rääkis ta, «oled sa kindlustatud.» Ja tõesti, vaesuse vastu tuleb end kindlustada. Aga kuidas kindlustada end ülejäänu vastu, selle vastu, mis on enam kui kõige tavalisem vaesus? Sest tulemas ta oli, see, mida Janine mõnikord ähmaselt tajus. Seni aga aitas ta Marcelil arveraamatuid pidada ja asendas teda mõnikord kaupluses. Kõige raskem oli suvel, mil kuumus tappis kõik tunded peale nõrga tüdimuse.

Äkki, just keset suve — sõda, Marcel mobiliseeriti, siis vabastati tervise pärast, puudus kangastest, soikunud äri, tühjad ja lõõsased tänavad. Kui mehega nüüd midagi oleks juhtunud, poleks tema sugugi enam kindlustatud olnud. Just sellepärast oligi Marcel, sestsaadik kui turg taas elavnes, plaanitsenud seda ringreisi mööda lõunapoolse kõrgplatoo külasid, et vahendajatest mööda minnes müüa kangaid otse araabia kaupmeestele. Mees oli tahtnud teda kaasa võtta. Janine teadis, et ühendusteed on viletsad ja pealegi ta hingeldab, ning oli eelistanud kodus oodata. Kuid mees oli järeleandmatu ja ta nõustus lõpuks, sest keeldumine nõudnuks liialt energiat. Siin nad nüüd siis olid, kõik hoopis erinev sellest, mida ta oli kujutlenud. Ta oli kartnud kuumust, kärbsepilvi, räpaseid aniisilõhnalisi hotelle. Aga ta polnud kujutlenud külma, lõikavat tuult, neid poolpolaarseid moreeniga ülekülvatud platoosid. Oli unistanud palmidest ja pehmest liivast. Nüüd ta nägi, et kõrb pole hoopiski niisugune, vaid ainult kivi. kõikjal kivi, isegi taevas võimutsemas kivitolm, krigisev ja külm, nagu maapinnalgi, kus rahnude vahel turritavad vaid üksikud kuivad kõrred.

Buss peatus järsku. Juht pomises midagi selles keeles, mida Janine oli kuulnud kogu oma elu, ilma seda kunagi mõistmata. «Mis viga?» küsis Marcel. Juht vastas seekord prantsuse keeles, et liiv on ummistanud karburaatori, ja Marcel kirus veel kord seda maad. Juht naeris laia suuga ja kinnitas, et pole midagi, ta puhastab kohe karburaatori ja nad jätkavad sõitu. Avas siis ukse, mille kaudu külm tuul kohe sõidukisse sööstis, paisates tuhandeid pisikesi liivateri neile vastu nägu. Kõik araablased peitsid ninad burnustesse ja tõmbusid oma pinkidel kuidagi kössi. «Pane uks kinni!» karjus Marcel. Bussijuht naeris tagasi tulles. Väärikalt võttis ta armatuurlaua alt mõned tööriistad ja kadus ust sulgemata taas kuhugi ettepoole, tibatilluke selles liivatormis. Marcel ohkas: «Võid kindel olla, et ta pole elu sees ühtki moodustorit näinud.» — «Ah, jäta!» kostis Janine. Äkki ta võpatas. Teetammil, päris bussi juures seisid liikumatult mingid riietesse mähkunud kogud. Burnusekapuutside ja nägusid varjavate sallide vahelt paistsid vaid nende silmad. Ei tea kust välja ilmunud, vahtisid nad tummalt reisijaid. «Karjused,» lausus Marcel.

Sõiduki sisemuses oli vaikus täielik. Kõik reisijad näisid langetatud päi kuulatavat tuult, mis kihutas üle ääretute platoode, kohtamata neil ainsatki takistust. Janine märkas korraga üllatunult, et autobussis polnud peaaegu mingisugust pagasit. Raudteejaamas oli juht katusele upitanud vaid nende kohvri ja paar kaubapalli. Bussi pakivõrkudest paistsid ainult mõned pahklikud kepid ja üsna kõhnad märsid. Nagu näha, reisis see tõunapoolne rahvas tühjade kätega.

Kuid siis tuli bussijuht tagasi, endiselt reibas. Riidevoltide vahelt välkusid vaid ta naerused silmad;

(Järg 4. lk.)

Albert Camus

1986

Tõlkida võib eesti keelde ilukirjandust maailma mistahes keelest. Proosatekstide (novellid, esseed, terviklikud katkendid romaanist või näidendist) pikkus võib olla 5—10 masinakirjalehekülge (2 intervalliga), luuletusi tuleb võistlusele esitada vähemalt 3 ühelt ja samalt autorilt. Esitada tuleb nii originaal kui tõlge kolmes eksemplaris. Eripreemia on parimale vahendusele NSVL rahvaste kirjandusest.

Osa võivad võtta kõik, kes on TRÜ statsionaarsed või mittestatsionaarsed üliõpilased alates käesolevast õppeaastast. Tööd tuleb varustada märgusõnaga ja pealkirjaga «Tõlkevõistlus 1986», lisada suletud ümbrikus tõlkija nimi, teaduskond, kursus ja elukoht ning toimetada hiljemalt 1. märtsiks 1986 ajalehe «TRÜ» toimetusse.

✻

Kriitikast ja Becketi-mängimisest

Beckett? Jaa! Kevadisel üliõpilasteatrite festivalil TRÜ klubis teda mängiti. Ülikoolis varem ajakirjandust õppinud (praegu Leningradi Riikliku Teatri-, Muusika- ja Kinoinstituudi üliõpilane) Tõnu Karro tõi siin oma kursusekaaslastega lavale S. Becketi «Lõppmängu». Lavastaja täna avaldatav kirjutis on selgituseks (täienduseks, vastuvaidlemiseks — kuidas meie kellegi teatritunnetus seda võtab) «TRÜs» nr. 12 (12. aprillil) ilmunud loole «Tõnu Karro instseneering. Autoriks oli I kursuse žurnalistikatudeng Kalev Kudu.

* * *

Pärast «lahingut» rusikatega ei vehelda — juba fakt iseenesest, et hääl «rahva seast», kes Leningradi Teatri-, Muusika- ja Kinoinstituudi näitlejate Becketi-mängu III üliõpilaste festivalil Tartus vastu ei võtnud, «TRÜ» veergudele jõudis, on meie, tegijate jaoks vähemasti mõtlemapanev.

On too kriitika ka tõeselt võetav — ei tea, ei tea — Becketi teksti küljes rippudes jäi etendus ise loo autoril ju nägemata. Nii vähemasti tundub. Aga miks? Ehk ei suutnud meie oma kujundit nähtavaks mängida või blokeerusid meiepoolse provokatsioonilise mängulaadi tõttu teatud osa vaatajate vastuvõtukanalid? Ei tahaks ärgitada habemega vaidlust autori interpreteerimisvõimaluste üle — teatriteksti koht on ikkagi laval, ja palju asju saab selgeks või lükkub kõrvale just praktilises tööprotsessis. Nii et lavastajat nihilismis süüdistada on peaaegu igal konkreetsel juhul päris mõttetu. Ta teab, on kuulnud, lugenud kõike seda, mida kriitika oma eruditsioonipudemeid välja puistates paberile pritsib. Ja ei ole kuulnud juhust, et lavastaja oleks võtnud näitemängu sellepärast, et oma viha autori vastu välja valada, kindlasti on tekstis, mis välja valitud, mingi sõnum, mingi lumm, midagi armastuselaadset. Sellepärast on naljakaski, kui kriitik asub tõsimeelselt õpetussõnu jagama. Mitte seda ei ole meile vaja!

Etenduse kriitika andis muudki mõtlemisainet. Kas Hammi osatäitja «pausideta röökimist» ei võetud vastu üldises etenduse eitamise kontekstis või oli see tõesti ka füüsiliselt raskesti talutav? Kui nii, siis jõudis meie taotlus isegi negatiivselt häälestatute puhul pärale. «Lõppmäng» on meie käsitluses ju mäng piiridel, lõputa ja taaskorduv, oleksime võinud teksti veelgi vähendada või lisada või teist korda läbi mängida ja mitte midagi poleks muutunud. Või siiski? Siis kui Clov heidab kaelast silmuse, mis seob teda ühte Hammiga. Lavastuses oli reaalne kõis, aga see ahel iseenesest oli ju illusoorne, seda mõistis vaatajagi. Lavaolukorra «dramaatilisus» ei kohutanud kedagi. Elu, kus oleme seotud üksteise külge nähtamatu kõiega ka siis, kui see poob me kõri, kui meil on halb, ent me jäämegi, oleme nõus jääma teadmatusse oma tõelisest olukorrast, kutsumusest jne., on palju julmem. Eneseteadvuse tärkamine, «kriitilise massi» kasvamise piirini, kus peab midagi muutuma, peab hakkama tegutsema — protsess ise või ehk ka rituaal, mis seda kujutab, olidki meie etenduse ained. Niisugune arusaam, võimalus kasutada Becketi teksti, süvenes proovidel, ja tundub nüüd, tagantjärelegi, täiesti aktsepteeritav.

Kriiitkast veel niipalju, et ei tasuks ikkagi Becketit illustreerida tsitaatidega Camus'lt. Isegi Camus' «Komöödia», kui ta täpseim teatrisuhtumise väljendus on kaugel Becketi arusaamadest näitekunsti kohta. Et piirduda põhilisemaga — Camus' kujunemisel räägivad palju nimed J. Grenier, H. Montherlant, A. Malraux; Becketi puhul eeskätt J. Joyce.

Käsu korras lavale vaatama ei sunni, nägema ei õpeta. Nagu mängima, lavastamagi. Aga kui see juba nii raske ja valulik on, siis saab tõsiselt võtta vaid seda teatri üle arutlejat, kelle enesekindluse betoonis tunned lüüse, mis lasevad läbi kõhklusi, paindlikkust, mängimisvõimalusi nii- ja teistpidi. Lõpuks veel meie kriitikule mõeldes — eks ajakirjandusstuudiumgi anna nii mõnelegi mehele sügavust, avarust, avatust... In spe!

TÕNU KARRO,
lavastaja

TÕLKEVÕISTLUS ● TÕLKEVÕISTLUS

Truudusetu naine

Albert Camus

(Algus 2. ja 3. lk.)

temagi oli varjanud oma näo. Ta teatas, et läheb jälle sõiduks. Sulges ukse, tuul lakkas ja nüüd oli selgemini kuulda vastu klaase rabisevat liivaterade vihma. Mootor turtsatas, suri välja. Pärast pikka vajutust starterile läks masin lõpuks käima ja möiratas mitu korda, kui juht ägedalt gaasi andis. Järsu nõksatusega liikus autobuss paigast. Karjused seisid endistviisi paigale tardunult, siis tõusis nende lipendavate rõivaste massist üks käsi, et kohe kaduda bussi tagant tõusvasse tolmu. Üsna pea hakkas sõiduk kõvasti rappuma, tee muutus halvemaks. Araablased kõikusid vahetpidamata bussi õõtsumise taktis. Janine tundis just, et jääb uniseks, kui ta ette ilmus väike kollane pudel cachous'ga*. Sõdur-šaakal naeratas talle. Janine kõhkles hetke, rüüpas ja tänas. Šaakal toppis pudeli tasku tagasi ja ühes sellega kadus ka naeratus ta näolt. Nüüd vaatas ta otse enda ette maanteele. Janine keeras end Marceli poole, kuid ei näinud muud kui selle tugevat kukalt. Mees vahtis akna taga pudedalt teetammilt tõusvat tolmu, mis nüüd oli veelgi tihedam.*

Nad olid sõitnud juba tunde ja väsimus oli kustutanud viimasegi elumärgi sõidukis, kui väljast kostis äkki hüüdeid. Burnustes lapsed jooksid hüpates, käsi plaksutades ja vurridena keereldes ümber bussi. Viimaks sõitis see pikale tänavale, mida ääristasid madalad majad; jõuti oaasi. Tuul puhus endiselt, aga müürid takistasid liivatuisku ja see ei matnud enam valgust. Kuid taevas jäi sellest hoolimata kaetuks. Väljast kostvate hõigete saatel, pidurite kriiksudes peatus buss räpaste akendega hotelli savist kaarvõlvide ees. Välja astudes tundis Janine, et tuigub.

* *cachous* — seedimist soodustav akaatsiaekstrakt (tõlk.)

(Järgneb)

Tõlkinud
TÕNU ÕNNEPALU;
I auhind

Olnust olevasse

Nemad on Lutsi segaansambli «Germi» algatajad. Esireas vasakult kõrgema muusikakooli õpilane Laura Germova, arst Emilia Germane-Bauska, rahvaluulekoguja Paolopriit Voolaine, arst Lidia Germane-Linina väikese Laura ja Peetriga. Taga on filoloog Anton Breidak, metsakaitse vaneminsener Viktor Germov ja elektriinsener Anatoli Bauska.

TÕNU KARMA foto

*

Naiskoori!

Puhkelaager Lahemaal lõpetas TRÜ Akadeemilise Naiskoori lauluaasta, millele lisasid pinget ja värvi kontserdireisid, taidlusfestival ja aastapäevakontserdid Tartus, Pärnus ja Tallinnas «Estonia» kontserdisaalis ning Niguliste muuseum-kontserdisaalis. Laulupidudega Joensuus, Tartus ja Tallinnas kaasnesid kontserdid Lappeenrannas, Joensuus ja osavõtt taidlusfestivali lõppkontserdist. Ühiskontsert Tartu Akadeemilise Meeskooriga Pirita kloostri varemetes 20. juuli hilisõhtul oli kuulajate arvult rekordiline (müüdi 1032 piletit), viimati mäletati nii suurt hulka publikut olümpiaregati päevilt.

Koori Soome-reisist võib lähemalt lugeda mõnest järgmisest «TRÜ» numbrist.

HEI LAULULEMBESED ÜLIÕPILASNEIUD! Ülikooli naiskoor võtab uusi lauljaid vastu 3., 5., 10. ja 12. septembril. Proovid algavad peahoone aud. 128 kl. 18.05.

*

VENIA LEGENDI

Loogika ja psühholoogia kateedri dotsendi kt. Talis Bachmanni *venia legendi* loeng teemal «Psühhofüsioloogiline mõõtmine ja tunnetusprotsesside mikrostruktuur» toimub 10. septembril kl. 14 Tiigi 78, aud. 336.

Dots. ALLAN LIIM,
ajalooteaduskonna dekaan

UUDIST TEADUSRAAMATUKOGUS

Esmakordselt sel aastal on teadusraamatukogu infoosakonda saabunud **Rahvusvahelise Teadus- ja Tehnikainformatsiooni Keskuse prospekt**, mis annab teavet selle sotsialismimaid ühendava keskuse teenuseliikidest ning väljaannetest, mida saab tellida 1986. aastaks. Seeriatena ilmub referatiivkogumik rahvademokraatiamaade teadlaste uurimistööde aruannetest, ülevaadetest ja dissertatsioonidest kõigil teadusaladel. Üleliidulise Teadus- ja Tehnikainformatsiooni Keskuse kaudu saab tellida ka koopiaid algallikatest. Prospektis on andmed veel rahvusvaheliste erialaste infosüsteemide kohta: välja on toodud teemade ring, põhilised teenindusliigid ja vastavad infoasutused.

Asjast huvitatud saavad prospektiga tutvuda infoosakonnas septembrikuu jooksul.

KADRI KIVI

UUSI TRÜKISEID

Variatsioonvõrratused. Koostanud Peeter Oja. Tartu 1985, 200 eks., 104 lk., 15 kop.

Metoodilisi nõuandeid väravpalli õpetamiseks. Koostanud E. Kübarsepp. Kolmas, täiendatud ja parandatud trükk. Tartu 1985, 500 eks., 80 lk., 15 kop.

Paul Kard. Elektromagnetlained keskkonnas. Tartu 1985, 500 eks., 104 lk., 20 kop.

Udmurdi ja eesti keele kõrvutavaid tekste ning väljendeid (koos harjutusülesannetega). Õppemetoodiline vahend soome-ugri filoloogia üliõpilastele. Koostanud Paul Alvre ja Bibinur Zaguljajeva. Tartu 1985, 300 eks., 104 lk., 20 kop.

Texts for the Students of History. Tartu 1985, 200 eks., 80 lk., 15 kop.

Conversational Exercises to the Textbook «Advanced English for the Estonian Learner» I. H. Koop, N. Toots. Second edition. Tartu 1985, 300 eks., 80 lk., 15 kop.

Aino Danilovitš ja Tiina Prükk. Bakteriaalsed preparaadid ja nende kasutamine meditsiinis. Viies, parandatud ja täiendatud trükk. Tartu 1985, 1000 eks., 52 lk., 10 kop.

Rahandus- ja krediidialased põhimõisted. Materjale majandus- ja õigusteaduskonna üliõpilastele. Tartu 1985, 300 eks., 112 lk., 20 kop.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 657. Мир А. Блока. Блоковский сборник. Тарту 1985, 800 экз., 144 с., 1 руб. 50 коп.

Справочник для поступающих в Тартуский государственный университет в 1985 году. Тарту 1985, 400 экз., 116 с., 20 коп.

KLUBIS

1. septembril kl. 21 õppeaasta avapidu.

Toimetaja VARJE SOOTAK

«TRÜ»

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 3239. MB-07102. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«Тарту Рийклик Юлнкоол» («Тартуский государственный университет). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu
AR
Kontrollaksemplar

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 22 (1419) Reedel, 6. septembril 1985 Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 2 kop.

ÜKS NÄDAL ● ÜKS NÄDAL ● ÜKS NÄDAL

Kust see algas? Juulis dokumentide toomisest? Augustis auditooriumi värvimisest? Kuidas kellelegi. Päris algus oli muidugi pühapäeval, 1. septembril aulas. Nähti silmast silma ülikooli juhte, kuulati palju ilusaid sõnu, milles sisaldusid ka tõsise töötegemise soovid. 147 kõige paremate hinnetega sisseastujat said üliõpilaspileti rektorilt endalt. Tervitajate hulgas olid ENSV KKEH Ministeeriumi kõrgkoolide valitsuse juhataja Bernhard Hüre, EKP Tartu Linnakomitee esimene sekretär Enn-Arno Sillari, ELKNÜ Tartu Linnakomitee esimene sekretär Vello Tamm jt.

Järgmisest päevast pudenes 1070 verivärsket tudengit auditooriumidesse. Ei läinudki kolhoosi? Üle hulga aja saadeti sinna hoopis II kursus, arstiteaduskonnast osaliselt ka III kursus. Üksteise paremaks tundmaõppimiseks kulunuksid kolhoosipäevad ära küll. Et esmakursuslastest noormehed peatselt armeesse siirduvad, siis on neile jälle kõrgkoolimiljöösse sisseelamine igati paslik.

Õppeosakonna juhataja Mati Salundi: «Majandeisse saatsime üle 600 tudengi. Tartu, Valga, Põlva ja Võru rajoonis on igaühes ligi sada inimest. On mujalgi, kokku 32 majandis. Sada üliõpilast jäi linnatöödele: on vaja abistada ülikooli oma hoonete remontimisel, botaanikaaias, arheoloogilistel kaevamistel jm.» Praeguste plaanide kohaselt jäädakse tööle kuu lõpuni. Tahaks väga loota, et enam nii hulganisti vihma ei kalla ning et varane külm ka liiga tegema ei hakka.

Õppeprorektor Valter Haamerilt kuulsime, et kaugõppijate vastuvõtt on lõppenud, plaanid korras. Eelmises lehes mainitud 360 vastuvõetule tuleb lisada veel 84 psühholoogiks ja 14 ajakirjanikuks pürgijat (nemad on varem juba ühe kõrghariduse omandanud ning astuvad kohe kolmandale kursusele).

Läbi on saanud ametlik malevasuvi. Ehitus- ja montaažitööde maht ning sotsialistlikud kohustused täideti. Kolmapäeval ja neljapäeval käis rühmade atesteerimine. Toimetusest astus läbi meie sagedane autor, nüüd juba arstiteaduskonna lõpetanu ja Sakala regiooni komandör Vahur Keldrima: «Plaani ületasime, töötasime 845 000 rubla eest.» Ülikooli rühmadest kiitis ta Lembitu oma (Margus Rohtla ja Tõnu

Kalvet) ning majandusteaduskonna Ari rühma. Kadjaste rühma kohta sõnanud Vändra kolhoosi esimees aga nii: «Väga töökas rühm, väga asjalik ja rahulik komandör. Üle pika aja nägi kolhoosirahvas, et tudeng oskab ka tööd teha.» Komandöriks oli seal Priit Teder majandusteaduskonnast. Läki nüüd malevasuvest õppimissügisesse!

EDUARD SAKI foto *VARJE SOOTAK*

Autasustamisi

Kauaaegse viljaka teadusliku ja pedagoogilise tegevuse ja aktiivse osavõtu eest ühiskondlikust elust ning seitsmekümnenda sünnipäeva puhul autasustati Tartu Riikliku Ülikooli füüsilise geograafia kateedri professorit **Endel Varepit** Eesti NSV Ministrite Nõukogu ja Eesti NSV Ametiühingute Nõukogu aukirjaga.

Kauaaegse eduka pedagoogilise, teadusliku ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest pälvis ENSV KKEH ministeeriumi aukirja tsiviilõiguse ja -protsessi kateedri juhataja prof. **Vilma Kelder**. Samasisulise aukirjaga autasustati füsioloogia kateedri konsultantprofessorit **Elise Käer-Kingiseppa.**

75. sünnipäeva puhul autasustati ministeeriumi aukirjaga kauaaegse kohusetundliku töö eest vanempreparaator **Salme Muttikut** ja töölist **Karl Nursi**.

Eesti NSV TA ning Haridus- ja Teadustöötajate Ametiühingu Eesti Vabariikliku Komitee aukiri anti prof. **Viktor Masingule** 60. sünnipäeval viljaka teadustöö ning teenete eest teadlaskaadri ettevalmistamisel.

EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ●

● **Müüdid sellest, et Gagarinis on kole ja paha, on suures osas** üle paisutatud. Vt. lk. 4.

TRÜ nõukogus

Õppeaasta esimene nõukogu koosolek oli kohe esmaspäeval. Esmalt andis rektor prof. Arnold Koop kätte **aukirjad.** Eesti NSV KKEH Ministeeriumi aukirjaga tunnustati eeskujuliku töö ja ühiskondliku tegevuse eest EKP TRÜ komitee sekretäri dots. Advig Kirist, dotsent Harri Kärtnerit, konsultantprofessor Elise Käer-Kingiseppa, töölist Karl Nursi.

● **Uue õppeaasta eesseisvatest ülesannetest kõneles rektor prof. Arnold Koop.** Oleme ühe viisaastaku lõpul, teise alguses. Nii see kui NLKP Keskkomitee aprillipleenum ning uueks NLKP kongressiks valmistumine nõuavad kõrgkoolidelt veelgi kohusetundlikumat tööd, teaduslik-tehnilise protsessi kiirendamist, vastutustunnet. Lisaks 1. septembri ajaleheintervjuu mõtetele rääkis rektor lähemalt eelmise õppeaasta tulemustest. Õppeedukus on meil stabiliseerunud 92 protsendi piires. Kevadel lõpetas ülikooli 1204 noort spetsialisti (neist 98 kiitusega). Päevastes osakondades oli 957 lõpetajat, kellest *cum laude* diplomi said 80. Tänavune vastuvõtuplaan sai täis, raskusi oli füüsikute ja matemaatikutega. Juba nüüd paistab, et siin jääb kõrgkooli enese propagandast siiski väheks. Agaramad peaksid olema kõik need asutused, kes endale tulevast füüsikut ja matemaatikut tahavad saada.

Tunduvalt arenes edasi ülikooli tehniliste vahendite baas, neid saadi 1,2 miljoni rubla ulatuses. (Seda teemat on toimetusel kavas lähemalt vaadelda.)

Oma kõnes peatus rektor veel õppejõu pedagoogilisel tööl, tema meisterlikkusel. Kas ei peaks paremate väljatoomiseks mitmeid uusi nimetusi hakkama kasutama?

Suunata üliõpilasi rohkem iseseisvalt õppima, kasutada uuemaid töömeetodeid, ka tehnilisi vahendeid, olla ise eeskujuks iga oma sammuga, uut mitte ainult heaks kiita, vaid hakata ka ise tegutsema, julgemalt teha ettepanekuid. Kui kogu ülikooli kollektiiv seda järgiks, oleksid TRÜ kui ühe juhtiva kõrgkooli tulemused veelgi paremad.

Haldusprorektor Vello Peedimaa informeeris lühidalt remondist ja ehitustest. Kaheksa kuu jooksul remonditi 23 auditooriumi, 7 on veel kavas. Remonditi ka ühiselamuid, Leningradi mnt. 89 sanitaar-tehnilisi töid lubas tegema hakata Tartu KEK. Lõppemas on staadioni jooksuradade remont. Poola restauraatorite käsutusse on esialgu minemas peale linnaobjektide ka ajaloomuuseumi maja.

● **Valimised.** Nõukogu liikmed hääletasid filoloogiadoktor Haldur Õimu, filosoofiadoktor Eero Loone, meditsiinidoktor Jaan Pärnati ning filosoofiadoktor Andrus Porgi (viimane veerand kohale) professori kohale valimise poolt. Üldkirurgia, anestesioloogia ja reanimatoloogia kateedri juhataja professori kohale valiti meditsiinidoktor Raul Talvik, tsiviilõiguse ja -protsessi kateedri juhataja professori kohale õigusteaduse doktor Endel Laasik ning pedagoogika ja metoodika kateedri juhataja kohale Jaan Mikk.

Komsomolikroonika

● TRÜ komsomolikomitee esimesel istungil teisipäeval kinnitati sügissemestri **tööplaan**. Aruandevalimisperiood TRÜ kursustel ja arstiteaduskonna õpperühmades on 16. septembrist 27. septembrini ning teaduskondades 7. oktoobrist 15. oktoobrini. Samuti võeti vastu otsus aktiivi õpetamise kohta sügissemestril.

● **Uueks intersektori juhatajaks valiti Ene Saamen** (õigus III).

● Arutati **agitbrigaadi** ettevalmistamist sõiduks Kalinini ja Jaroslavli oblastisse septembris-oktoobris.

✦ ÕNNITLEME! ✦ ÕNNITLEME! ✦ ÕNNITLEME! ✦ ÕNNITLEME! ✦

Sulev Uus 50

Hiljaaegu — 20. augustil — sai viiekümneseks žurnalistikakateedri dotsendi kt. Sulev Uus.

Pärast ajakirjanduse eriharu lõpetamist 1959. aastal asus juubilar tööle «Edasi» toimetusse, kus juba 1966. aastast tõusis asetoimetaja vastutusrikkale kohale. Ta oli üks selle toimetuse põhikaadrisse kuulunuist ülikooli kasvandikest, kelle toel ja abil eriala hoidis kontakti ajakirjanduse praktilise eluga. Pole siis ime, et Sulev Uus juba 1963. aastast alates hakkas õppeülesande korras lugema ajakirjandusalaseid kursusi. Nõnda oli ka üsna loomulik, et varsti sai temast kohakaaslane ja siis koosseisuline õppejõud, kes on ühtviisi tugev niihästi teoorias kui ka praktikas.

Kolleegid ja endised õpilased ütlevad juubilarile häid soove edaspidiseks, sest temaga on alati olnud meeldiv koos töötada: köitvad on tema tagasihoidlikkus, sõbralikkus, seltsimehelikkus. Suur on olnud tema osa tulevaste ajakirjanike kujundamisel ja tegevajakirjanike kvalifikatsiooni tõstmisel, kuigi see ulatuslik töö on kulgenud nagu märkamatult.

Nõnda siis — kõige paremat järgmise juubelini! Küllap lisame siis manu palju uut, nagu seda ühelt töömehelt oodata ongi.

Praegused ning kunagised kolleegid ning õpilased

* *

Harri Kärtner 60

4. septembril täitus 60 aastat riigi- ja haldusõiguse kateedri dotsendil Harri Kärtneril.

Juubilar lõpetas Tartu Riikliku Ülikooli õigusteaduskonna kiitusega 1951. aastal. 1951—1954 õppis ta aspirantuuris ja 1955. aastal sai õigusteaduse kandidaadiks.

Harri Kärtner on mitmekülgne inimene. Sellest annab tunnistust tema töömehetee. Juubilar on töötanud ajalehe «Edasi» kirjandusliku kaastöölisena, Tartu Linna Prokuratuuri uurijana, ENSV Prokuratuuri eriti tähtsate asjade uurijana, alates 1971. aastast ülikoolis kriminoloogia laboratooriumi vanemteadurina ja 1978. aasta sügisest riigi- ja haldusõiguse kateedri õppejõuna. 1968. aastal andis NSV Liidu peaprokurör talle õigusnõuniku auastme ning 1983. aastast on tal dotsendi kutse.

Harri Kärtneri teaduslik töö on olnud seotud põhiliselt alkoholi kuritarvitamisest tulenevate õigusrikkumiste ning selle profülaktikaga. Väärib märkimist, et valitud temaatika sobib juubilarile eriti, kuna ta ise on karsklane.

Harri Kärtneri panus ühiskondlikus tegevuses on olnud tähelepanuväärne. Vastutusrikkaid ja palju aega nõudvaid ühiskondlikke ülesandeid on ta täitnud nii prokuratuuris kui ka ülikoolis töötamise ajal. Aastaid oli ta Tartu Linna Seltsimehelike Kohtute Nõukogu esimees, TRÜ rahvakontrolligrupi esimehe asetäitja ja organisatsioonilise töö sektori juhataja. Praegu on juubilar EKP Tartu Linnakomitee mittekoosseisuline lektor, kursusejuhendaja, ühingu «Teadus» TRÜ riigi ja õiguse algorganisatsiooni büroo esimees ning TRÜ tervete eluviiside eest võitlemise komisjoni esimehe asetäitja. Peale selle on Harri Kärtner väga aktiivne ühingu «Teadus» lektor, kes väsimatult võitleb joomarluse ja sellest sugenevate pahede vastu.

Palju õnne, tervist ja jõudu talle edaspidiseks!

Kolleegid riigi- ja haldusõiguse kateedrist

Tänu

Rektor õnnitles oma käskkirjas ning avaldas tänu kauaaegse eeskujuliku töö eest 50. sünnipäeva puhul dotsentidele **Matt Mägile**, **Eduard Tammele**, pedagoogikakandidaat **Rein Roosile**, õppetehnika teenistuse juurutusosakonna juhatajale **Elga Tammele** ja Emajõe spordibaasi juhatajale **Johannes Hurdale** ning 60. sünnipäeva puhul preparaatoritele **Mirja Jänesele** ja **Elina Laidinenile** ning dots. **Harri Kärtnerile**.

Pensionile jäämise puhul avaldati tänu pikaajalise kohusetundliku töö eest vanempreparaator **Feliks Valgele**.

Autasustamisi

ENSV KKEH Ministeeriumi aukirja pälvisid viljaka teadusliku, pedagoogilise ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest seoses 50. sünnipäevaga professor **Toomas Karu** ja dotsendid **Rein Roos**, **Eduard Tamm**, **Matt Mägi** ja **Kalju Soonets**.

60. sünnipäeval said sama ministeeriumi aukirja dotsendid **Harri Kärtner**, **Sulev Maramaa** ja vanemõpetaja **Hella Laan**.

● TÕLKEVÕISTLUS ● TÕLKEVÕISTLUS ● TÕLKEVÕISTLUS ● TÕLKEVÕISTLUS ● TÕLKEVÕISTLUS ● TÕLKEVÕISTLUS ●

Albert Camus

Truudusetu naine

(Algus eelmises lehes)

Ta märkas majade kohal kõrguvat üht minaretti, kollast ja graafsilist. Sellest vasakul paistsid oaasi esimeste palmide ladvad, ja ta oleks tahtnud minna nende poole. Aga hoolimata keskpäevasest tunnist oli külm lõikav; tuul pani ta lõdisema. Ta pöördus vaatama Marceli poole ja nägi kõigepealt sõdurit enda suunas tulevat. Janine ootas mingit viibet või naeratust. Too aga möödus ja kadus, ilma et oleks teda märganud. Marcel tegeles parajasti sellega, et lasi bussi katuselt alla tõsta kangakohvrit, suurt musta kasti. See polnud just kerge, bussijuht oli üksinda pagasiga ametis ja juba ta jättiski selle sinnapaika, tõustes katusel püsti, et pikalt midagi seletada bussi ümber kogunenud burnustele. Janine, ümbritsetud nägudest, mis kõik näisid olevat välja lõigatud parknahast ja luust, tüdinud neist kurguhäälsetest hõigetest, tundis äkki, kui väsinud ta on. «Ma lähen sisse,» ütles ta Marcelile, kes parajasti bussijuhile oma rahulolematust avaldas.

Ta astus hotelli. Peremees, kõhetu ja sõnaaher prantslane, tuli talle vastu. Ta viis Janine'i esimesel korrusel tänavat ääristavale galeriile ja sealt ühte tuppa, mille sisustuse paistsid moodustavat vaid raudvoodi, üks emailvärviga valgeks võõbatud tool, lahtine riidekapp ilma kardinateta ja pilliroost sirm, mis varjas peene liivatolmuga kaetud tualettlauda. Kui peremees oli ukse enda järel sulgenud, tundis Janine külma, mis õhkus paljastest lubjaga valgendatud seintest. Ta ei teadnud, kuhu panna oma kott või kuhu panna iseennast. Pidi kas pikali heitma või püsti jääma ja nii või teisiti lõdisema. Ta jäi seisma, kott käes, ainiti silmitsedes lae all asuvat laskeava-taolist akent, milles paistis taevast. Ta ootas, teadmata, mida. Ta tundis ainult oma üksindust ja üdini tungivat külma ja aina rõhuvamat raskust südame kohal. Tõesti, ta nägi und, ei kuulnudki õieti tänavamüra, milles võis eristada Marceli valju häält, hoopis selgemini tajus ta ülevalt läbi aknapilu kostvaid suure jõe sosinaid, mida tekitas tuul palmimetsas, kusagil siinsamas lähedal, nagu talle näis. Siis tundus tuul oma jõudu kahekordistavat, vete tasane hääl muutus lainete kohinaks. Ta kujutles, kuidas seina taga voogab tormi käes sirgete ja nõtkete palmide meri. Mitte miski ei sarnanenud küll sellega, mida ta oli oodanud, kuid need nähtamatud vood värskendasid ta väsinud silmi. Ta seisis, kogukas, käed külgedel rippu, pisut vimmas, külm tõusis mööda ta raskeid jalgu ülespoole. Ta unistas palmidest, sirgetest ja nõtketest, ja tollest tüdrukust, kes ta oli kord olnud.

Nad korrastasid end ja läksid söögisaali. Selle paljastele müüridele oli maalitud kaameleid ja palme, kõik ujumas mingis liillas ja roosas siirupis. Kaaraknad lasid ruumi kasinat valgust. Marcel vestles hotelliomanikuga, küsides tollelt andmeid kohalike kaupmeeste kohta. Seejärel teenindas neid üks vana araablane, kes kandis frentšil mingit sõjaordenit. Marcel järas murelikult oma leiba. Ta keelas naisel vett juua. «See on keetmata. Joo veini.» Janine'ile see ei meeldinud, vein tegi teda uimaseks. Siis oli menüüs veel sealiha. «Koraan ei luba seda süüa. Aga koraan ei tea, et korralikult praetud sealiha ei anna haigusi edasi. Igatahes teame meie paremini, kuidas toitu valmistada. Millele sa mõtled?» Janine ei mõtelnud mitte millelegi või kui, siis sellele kokkade võidule prohvetite üle. Kuid pikalt unistada polnud mahti. Homme hommikul sõidavad nad edasi veel lõuna poole: tänase õhtupoolikuga tuleb läbi käia kõik tähtsamad kaupmehed. Marcel kiirustas vana araablast kohvi tooma. Too noogutas pead, sealjuures naeratamata, ja eemaldus pikkamisi. «Tasa sõuad, kaugele jõuad,» lausus Marcel naerdes. Lõpuks kohv ikkagi saabus. Selle kiiruga alla neelanud, väljusid nad külmale ja tolmusele tänavale. Marcel kutsus ühe noore araablase endale appi kohvreid kandma ja põhimõtte pärast muidugi tingis sellega tasu üle. Tema vaated nimelt, mida ta pidi Janine'ile järjekordselt selgitama, sisaldasid kindlat veendumust, et need siin küsivad alati kahekordset hinda, lootes saada veeranditki. Janine järgnes tülpinult kahele kandjale. Ta oli pannud paksu mantli alla veel villase kampsuni ja nüüd oli tal tunne, et võtab kuidagi liiga palju ruumi. Sealiha, olgugi korralikult praetud, ja natuke veini, mis ta oli joonud, tegid olemise raskeks.

Nad kõndisid piki ühe väikese tolmuste puudega pargi serva. Vastutulevad araablased, paistmata neid üldse nägevat, tõmbasid siiski neile teed andes oma burnuste hõlmad koomale. Ta märkas, et hoolimata räbalatest on nende nägudel mingi uhkuseilme, mida tema kodulinna araablastel polnud. Janine järgnes kohvrile, mis talle läbi rahvahulga teed rajas. Nad läksid läbi ookerjas savimüüris oleva värava ja jõudsid väikesele platsile, kus kasvas neidsamu tolmuseid puid ja mille kõige kaugemat serva ääristas kaaristu poodidega. Nemad aga peatusid keset platsi ühe väikese ehitise ees, mis kujult meenutas mürsku ja oli lubiväviga siniseks võõbatud. Selle sisemuses, ainsas ruumis, millesse valgus pääses vaid läbi ukseava, võis läikima nühitud laua taga märgata üht valgete vuntsidega vana araablast. See oli parajasti ametis tee valamisega, tõstes ja langetades kannu kolme väikese värvilise klaasi kohal. Juba lävel, enne kui nad kaupluse poolhämaruses midagi muud märgata jõudsid, võttis neid vastu tee ja mündi värske aroom. Vaevalt sisse pugenud uksest, mida ummistasid tasside, taldrikute ja tinast teekannude read ning pöördalused postkaartidega, leidis Marcel end otse vastu letti. Janine jäi lävele ootama. Ta tõmbus pisut kõrvale, et mitte valguse ees seista. Samal hetkel märkas ta vana kaupmehe selja taga hämaras kahte araablast, kes neid muiates vaatasid, istudes ise pungil kottide otsas, mis täitsid poeruumi tagumist osa. Seintel rippus tikitud siidriideid, punaseid ja musti vaipu, maapinna võtsid enda alla väikesed kastid ja kotid aromaatsete seemnetega. Letil, säravast vasest vaekaussidega kaalu ja kulunud graveeringuga mõõdupuu ümber seisid rodus paksu sinisesse paberisse keeratud suhkrupead, üks neist oli lahti pakitud ja otsast alustatud. Ruumis hõljuv villa ja vürtside lõhn tungis teravamalt esile läbi teearoomi, kui kaupmees kannu letile asetas ja tere ütles.

Marcel kõneles rutakalt, selle bassihäälega, mida ta tarvitas ärijuttudeks. Seejärel avas kohvri, näitas kangaid ja siidrätikuid, lükkas kaalud ja mõõdupuu kõrvale, et oma kraami vanamehe ette laiali laotada. Ta närveeris, tõstis häält, naeris ebaloomulikult, ilme nagu naisel, kes tahaks meeldida, kuid pole endas kindel. Nüüd kujutas ta kätega laialt žestikuleerides ostu ja müüki. Vanamees raputas pead, ulatas oma selja taga istuvatele araablastele teekandiku ja lausus vaid mõned sõnad, mis aga paistsid Marceli indu jahutavat. Too võttis oma kangad, toppis need kohvrisse tagasi ja pühkis laubalt ilmselt olematut higi. Ta hõikas väikest pakikandjat ja nad astusid edasi üle väljaku kaaristu poole. Esimese poe omanik manas alguses näole küll samasuguse olümposliku ilme, kuid siin oli neil siiski pisut rohkem õnne. «Nad arvavad, et on Issandad Jumalad, aga kauplema peavad nad ikkagi. Elus ei saa keegi kergelt läbi.»

Janine järgnes talle sõnagi lausumata. Tuul oli peaaegu vaibunud. Taevas selgines laiguti. Pilvelaama ilmunud sinistest avaustest langes maapinnale külma kirgast valgust. Väljak oli juba selja taha jäänud. Nüüd sammusid nad mööda kitsaid tänavaid, mida ääristavatel savimüüridel kõlkusid külmavõetud roosivarred või mõni üksik granaatõun, ussitanud ja krimpsus. Tolmu ja kohvi lõhn, puukoore põlemise kirbe vina, lambaliha ja kivide hõng segunesid selle linnajao õhus. Müüriavaustesse ehitatud poed paiknesid üksteisest kaugel; Janine tundis, kuidas jalad üha raskemaks muutuvad. Kuid tema abikaasa meeleolu selgines vähehaaval, müük hakkas minema ja ühes sellega muutus mees järjest lahkemaks, ta kutsus Janine'i «pisikeseks», reis polnud asjatu. «Kahtlemata,» lausus Janine, «on tulusam kaubelda nendega otse, ilma vahendajateta.»

Ühte teist tänavat pidi tulid nad keskuse poole tagasi. Päev kaldus õhtusse, taevas oli nüüd peaaegu täiesti selge. Väljakul nad seisatasid. Marcel hõõrus käsi, silmitsedes õrnal pilgul nende ees maas seisvat

(Järg 3. lk.)

Kõrgkooli kõnepruugist

Koolil on oma terminoloogia ja kõnepruuk, ülikoolil oma. Viimastel aastatel on täheldatud kooli kõnepruugi püsimist nooremate kursuste üliõpilaste keeles. Selle asemel, et öelda: «Ma lähen ülikooli loengule» öeldakse: «Ma lähen kooli tundi». Kõrgkoolile omaseid termineid ja ametinimetusi kasutatakse sageli vääralt või hoidutakse hoopiski nende pruukimisest. Keegi ei olevat nende võõraste sõnade tähendust nagu kord ja kohus selgitanud.

Järgnevad read akadeemilisest kõnepruugist vaevalt et olukorda põhjalikumalt muudavad. Mõningat tulu peaks aga nendest siiski tõusma.

Kaua aega oli ülikoolide õppe- ja asjaajamise keeleks keskaegne ladina keel. Ülikool kujutas endast teadmiste jagamise ja omandamise tsunfti ning kandis ka vastavat nimetust: *universitas magistrorum et scholarium* — s. t. õpetajate ja õpilaste ühtekuuluvus. Selle pika nimetuse tagumise poole on aeg maha nühkinud, **universiteet** ülikooli tähenduses elab paljudes keeltes ikka veel edasi. Tänapäevalgi on **universiteet** ühtekuuluvus — erinevalt ühe teaduse õpetamisega tegelevatest instituutidest ühendab **universiteet** paljusid erinevaid teadusharusid, uurib ja õpetab neid. Hellitavalt nimetatakse ülikoole (aga ka teisi kõrgkoole) toitev ema ehk ladina keeles *alma mater*. *Alma mater Tartuensis* kõlaks tõlkes Tartu toitev ema, tähendab aga Tartus juba sajandeid tarkust ja haridust jaganud suurkooli.

Keskajal nimetati üliõpilast *studiosus*, s. t. hoolsalt õppija, millegi poole püüdleja. Sellest on tulnud paljudes keeltes kasutatav *student* ja meie mugandus — tudeng.

Üliõpilaseks vastuvõetud noor inimene kantakse üliõpilaste nimekirja ehk **matriklisse.** Vastavat pidulikku toimingut nimetatakse **immatrikuleerimiseks.** Ülikooliperre kuulumise tõendina antakse üliõpilasele üliõpilaspilet, mis kujutab endast väljavõtet matriklist ja mida seepärast nimetatakse samuti matrikliks. Igal matriklil on oma number, mille kaks esimest kohta märgivad lühendatud kujul ülikooli vastuvõtmise aastat, kolm viimast aga, mitmendana antud isik sel aastal ülikooli hingekirja võeti (näiteks 85 462 ütleb teadjale inimesele kohe, et esitatud matrikli omanik astus ülikooli 1985. aastal ja ta võeti vastu 462. üliõpilasena sel aastal).

Ülikooli esimene mees kannab **rektori** ehk ladina keelest tõlgituna juhi, juhtija, nime. Meie ülikoolis abistavad rektorit **4 prorektorit** — kaks õppeprorektorit, teadusprorektor ja haldusprorektor. Koos oma lähemate abilistega moodustavad nad rektoraadi. Rektoraat asub peahoone keemiahoonepoolses tiivas, teisel korrusel. Samas on ka õppeosakond, mis tegeleb otseselt õppetöö korraldamisega kogu ülikooli ulatuses.

Ladina keelest on võetud ka mitmed õppejõudude ametinimetused. **Professor** (= avalik õpetaja) on üldreeglina teaduste doktor, kes õpetab oma eriala kõrgkoolis. Eriala õpetaval teaduste kandidaadil on tavaliselt dotsendi kutse (*docens*= õpetav). Praktiliste ainete õpetajat nimetatakse mõnikord ka **lektoriks** (*lector* = lugeja). Kohta, kuhu õppejõud kogunevad ülikoolis peahoones loengute vaheaegadel, tuntakse **lektooriumi** nime all, mõnes osas meenutab see ruum keskkooli õpetajate tuba, aga ainult mõnes osas.

Vanasti anti professorile õpetamiseks eriline iste, õppetool ehk **kateeder.** Tänapäeval mõistame kateedri all mitte mööblieset, vaid mingit kitsamat teadusharu õpetavate ja uurivate teadlaste kollektiivi. Praegu on Tartu Riiklikus Ülikoolis üle 80 kateedri, neist 6 ülelikoolilist, mis õpetavad kõigi või enamiku teaduskondade üliõpilasi. Ülejäänud kateedrid koonduvad 9 teaduskonnaks ehk **fakulteediks.** See sõna on tulnud ladinakeelsest *facultas*, mille all mõisteti võimet mingit teadusala asjatundlikul tasemel õpetada.

Fakulteedi eesotsas seisab **dekaan.** Ladina keeles tähistati selle sõnaga kas kümnikku või kümne mehe pealikut Rooma sõjaväes. Dekaani abilised, asedekaanid kannavad **prodekaani** nime.

Ka **eksam** tuleneb vanade roomlaste keelest, kus sõna *examen* tähendas uurimist või katsumist. Ja eks eksamil uurigi professor *studendi* teadmisi, et siis õige ja õiglane hinne välja panna. Kui õppejõud lihtsalt vestleb üliõpilasega teadmiste väljaselgitamise eesmärgil, siis nimetatakse seda **kollokviumiks.** Sel juhul veel hinnet ei panda. On eksamid ja arvestused korras, siis võib *studiosus* loota ka tasu **stipendiumi** näol, mis ladina keeles tähendabki tasu.

Ja olekski nagu kõik oluline öeldud sellest, mis käib keskajast meieni jõudnud kõrgkooli kõnepruugi kohta.

HILLAR PALAMETS

Kiri Normandiast

Aastal 1933 lõpetasin Tartu ülikooli filosoofiateaduskonna neljal alal (nii oli see ka ametlikult ette nähtud, punktide arv pidi olema vähemalt seitse. Mul tuli punkte kokku üksteist). Lemmikalaks kujunesid mulle romaani keeled, kuigi ülikoolis oodati tulevat minust germanisti. Viivitamatult alustasin hispaaniakeelse magistritööga vanaprantsuse keele (Champagne'i murde) süntaksi teemadel. Lõpupunkti panin aastal 1935 Põhjamerel Taani kaubalaeva kajutis. Ühtaegu mõlkus meeles doktoritöö prantsuse murrete alal. Teemaks pidi saama *Patris normand*. Selleks pidin pääsema mõneks ajaks Normandiasse. Mingit stipendiumi ei antud. Tuli otsida ja leida uusi mooduseid. 1934. a. detsembri lõpul astusin Riia sadamas Taani kaubalaevale sihtkohaga Kopenhaagen. Sügistormis hakkas laev lekkima — ja minust sai Taanis jällegi kuivamaarott. Ulualust leidsin ühe kohaliku lätlase juures, kellega olin tutvunud eelmisel aastal Liivi rannas. Kopenhaagenis tegin salamahti tööd ja käisin «jänesena» ülikoolis loenguil.

Vastu kevadet halvenes tervis ja ma läksin tallu tööle. Juhtus, et hilinesin Yokohamasse minevale laevale. Kopenhaagenis munsterdasin end Taani kaubaaurikule sihtkohaga Dunquerque (Prantsusmaa), taskus aadress ja soovitus ühele eestlasele, kes elas ning töötas just Normandias Alam-Seine'i departemangus. See oli vesi minu veskile! Jõudnud Dunquerque'i just Bastille'i päeval (14. juulil), läksin sealt maad kaudu (umbes 400 kilomeetrit) edasi Roueni. Adressaat elas lähikonnas väikeses Ginel-sur-Seine'i linnakeses ning töötas vagunitehases. Sinna jäingi. Peatuspaiga sain tühjas barakis Cité Perchot' tööliskvartalis. Hakkasin koguma kohalikku murdeainestikku.

Vahepeal halvenes tervis uuesti. Suurte raskuste hinnaga jõudsin 1935. a. lõpuks meritsi taas kodumaale ning heitsin terveks aastaks haigevoodisse.

Aastal 1938 (veidi tervemana) avanes taas võimalus sõiduks Prantsusmaale — seekord juba Tartu ülikooli teadusliku stipendiaadina (*borneur scientifique*). Seekord elasin vaheldumisi Pariisis (kuulates loenguid Sorbonne'i ülikoolis) ning Ginel-sur-Seine'is endises Cité Perchot' tühjas barakis. Töötasin Roueni linna raamatukogus ning maal välitöödel, kogudes murdematerjale. Nii kestis see 1939. a. 1. septembrini. 1939. aasta 1. septembri hommikul asusin Ginel-sur-Seine'i linnakese raudteejaamas rongile sõitmaks umbes 200 kilomeetri kaugusel olevasse Pariisi. Sügishommik oli päikeseline ja rahulik. Väikelinna elanikud valmistusid minema kartulipõllule. Hommikupoolsel ööl puhkenud II maailmasõjast polnud ühtki aimu. Mulle sai see teatavaks alles pärastlõunal Pariisi ajalehtede kaudu. Ühtaegu katkes reisirongide liiklus kogu Prantsusmaal ning algas üldmobilisatsioon: *Patrie en danger* 'isamaa hädaohus'! — Vältimaks välismaalasena sattumast võõrleegioni tuli mul kiires korras püüda Prantsusmaalt lahkuda. Koos mitme teisega ületasin Belgia piiri ja siirdusin sadamalinna Antverpenisse. Seal pääsesin Taani auriku pardale ja siirdusin vaenutsevate lennukite valvsa silma all meritsi Kopenhaagenisse. Nüüd polnud kodumaa enam kaugel.

Nii katkes side Normandiaga ning Cité Perchot' elanikega tervelt 46 pikaks aastaks. Vahepeal käis neiltki aladelt sõda mitmel korral üle.

Möödunud 1984. aasta juunis saabus kiri Normandiast Roueni eeslinnast Mont-Saint-Aignan'ist madame Hélène Rieux'lt. Selgus, et selle nime taga peitub minu kunagine tuttav Cité Perchot' koolitüdruk Hélène (tookord alles kolmeteistkümneaastane, nüüd juba vanaema).

Järgnevalt refereeritagu üht lõiku nimetatud kirjast: «Seletan Teile, kuidas Teid taas leidsin. See toimus terve rea asjaolude kokkusattumise tõttu: olin puhkusel möödunud aasta mais taevaminemispühade ajal (täpset päeva enam ei mäleta), kui hommikueine ajal kuulsin nimetatavat Teie nime raadios R.T.Z. Otsekohe telefoneerisin sellele raadiojaamale, kust mulle teatati, et Teie kohta käiv informatsioon olevat ilmunud ajalehes «France Soir» («Õhtune Prantsusmaa» või «Prantsusmaa Õhtul»).»

Lisaks leidus ümbrikus ka asjaomase teksti väljalõige kõnesolevast ajalehest (kahjuks ühegi viiteta ilmumisajale ning kohale). Antav informatsioon on tõlkes järgmine: — Ta teab enam kui viitkümmend keelt. — See on, võibolla, rekord. Üks Nõukogude kodanik, Pent Nurmekund, töötades Tartu ülikoolis Eestis, teab enam kui viitkümmend võõrkeelt: enamiku Euroopa keeli, peamisi antiikja idakeeli, nagu ka mitmeid Aafrika dialekte. Sündinud kehvas eesti talupoja perekonnas, võis ta kooliteed alustada alles kaheteistkümne aasta vanuses. —

PENT NURMEKUND

Suviselt uurimisreisilt

Maikuu keskel käisid soome-ugri eriharu üliõpilased kolmepäevasel reisil liivlaste juures, et saada mingit ettekujutust sellest kaduvast rahvast ja tema keelest. **12.—24. augustini oli väiksem rühm, kes oli eelnevalt kuulanud liivi keele teoreetilise kursuse, menetluspraktikal Talsi rajoonis.** Käidi liivlaste külades, lindistati teksti Kolkas ja Vaidis, küsitleti grammatikat ja sõnavara. Peale muu hangiti etnograafilist ainest ja otsiti uusi keelejuhte. Teatavasti väheneb liivlaste arv pidevalt, surma või haiguse tõttu jääb kitsamaks ka heade keelejuhtide hulk. Liivi keele kõnelejaid on 90—100 ringis. Käesolev aasta on soome-ugri keelte uurimise seisukohalt erilise tähtsusega, sest 24.—30. juulini toimus Sõktõvkaris VI rahvusvaheline fennougristide kongress. Selle päevakorras oli üks ettekanne ka liivi keelest, kaks ettekannet liivi etnograafiast. Soome-ugri keelte kateedri tavade kohaselt jätkatakse originaalse ainestiku kogumist võimalikult kõikidest sugulaskeeltest, samuti kogumismetoodika õpetamist noortele. Seekord olid praktikal Kadi Uustalu, Anne Taev ja Lilian Kirss. On kahju, et üliõpilased ei saanud muude ülesannete tõttu praktikaaega täielikult kasutada. Intensiivset kogumistööd tegi kateedri töötaja Tiina Kukk.

EDUARD VÄÄRI

Venia legendi

Eripedagoogika kateedri dotsendi kt. **Jaan Kõrgesaare** *venia legendi* loeng teemal «Keskkonnamõjud vaimse alaarengu kergete vormide kujunemises» toimub reedel, 20. septembril 1985 kl. 10.15 Tiigi t. 78/80 aud. 204.

Dots. ALLAN LIIM,
ajalooteaduskonna dekaan

NB!

TEADAANNE! Komsomolikomitee järgmine istung toimub 17. septembril algusega 18.15 ELKNÜ TRÜ komitees.

(Algus 2. lk.)

Truudusetu naine

Albert Camus

kohvrit. «Vaata,» ütles Janine. Platsi teisest servast lähenes neile suurt kasvu araablane, kõhn, jõuline, üll taevassinine burnus, jalas pehmed kollased säärsaapad, käed kinnastatud, ta pronksine kotkanägu oli suunatud uhkelt otse ette. Vaid turbanimähis lubas teda pidada üheks ohvitseriks neist Prantsuse pärismaistest üksustest, mida Janine mõnikord oli imetlenud. Ta tuli otsejoones nende poole, kuid ta pilk näis olevat suunatud kuhugi kaugele nende grupi taha, sellal kui ta aeglaselt üht kätt kindast vabastas. «Etskae,» ühmas Marcel õlgu kehitades, «see vist peab ennast küll kindraliks.» Jah, kõigil neil siin oli see uhkuseilme, kuid too seal pakkus tõesti üle. Ehkki tühjal väljakul oli ruumi küllalt, võttis ta kursi otse nende kohvrile, ilma seda ega neid endid nägemata. Vahemaa kahanes kiiresti ja araablane oli juba otse nende nina ees, kui Marcel haaras äkki sangapidi kohvrist ja tiris selle kõrvale. Võõras möödus neist, ilma et oleks paistnud midagi märkavat ja siirdus kurssi muutmata kindlusevalli poole. Janine vaatas oma meest, selle näol peegeldus tuttav hämming. «Nad vist mõtlevad, et neile on nüüd kõik lubatud,» lausus ta. Janine ei vastanud midagi. Ta jälestas tolle araablase nõmedat ülbust ja tundis end korraga õnnetuna. Oleks tahtnud siit ära, talle meenus nende väike korter. Mõte, et tuleb tagasi minna hotelli, sinna jäisesse tuppa, tegi talle hirmu. Järsku meenus, et võõrastemaja peremees oli soovitanud ronida kindlusevallile, kust avaneb vaade kõrbe. Ta ütles seda Marcelile ja lisas, et kohvri võib saata hotelli. Ent mees oli väsinud, ta oleks tahtnud enne õhtusööki pisut tukastada. «Ma palun sind,» ütles Janine. Mees vaatas teda äkki tähelepanelikult. «Aga muidugi, kallis,» kostis ta.

Janine ootas hotelli ees tänaval. Valgeis rõivais inimeste sagimine muutus järjest elavamaks. Nende seas polnud märgata ühtki naist ja Janine'ile tundus, et ta pole kunagi näinudki muid kui mehi. Ometi ei vaadanud teda keegi. Mõned küll pöörasid, aga justkui midagi nägemata, ta poole aeglaselt oma kõhna ja parkunud näo, mis nad kõik tema silmis sarnaseiks muutis, niihästi tolle prantsuse sõduri autobussist kui ka kinnastatud araablase, kõigil see ühtaegu kaval ja uhke ilme. Nad pöörasid oma näo võõramaalase poole, ei, nad ei näinud teda, vaid möödusid kergelt ja käratult, ja tema seisis seal oma paistetanud pahkluudega. Ebamugavustunne, igatsus lahkuda süvenesid veelgi. «Miks ma siia tulin?» Kuid juba saabuski Marcel.

Kui nad mööda kindlusevallile viivat treppi ülespoole ronisid, näitas kell viis pärast lõunat. Tuul oli täiesti vaikinud. Üleni pilvitu, hüatsintsinine taevas. Veelgi kuivemaks muutunud külm näpistas palgeid. Trepil seisis vastu müüri toetudes üks vana araablane, kes küsis, kas nad ei vaja ehk giidi, ise sealjuures liikumatuks jäädes, nagu ette kindel nende keeldumises. Trepp oli hoolimata arvukatest tambitud muldplatvormidest pikk ja järsk. Sedamööda, kuidas nad ülespoole rühkisid, avardus ruum nende ümber üha, ja nad tõusid järjest võimsamasse, külmemasse ja kirkamasse valgusesse, milles oaasi iga hääl areda puhtusega nendeni kandus. Särav õhk ümberringi näis võnkuvat ja need võnked muutusid seda aeglasemaks, mida kõrgemale nad tõusid, otsekui sünniks nende sammudest valguse kristallil mingi helilaine ja see laine avarduks üha. Hetkel, kui nad terrassile astusid, kadusid nende pilgud äkki üle palmilatvade avanevale tohutule silmapiirile, ja samal hetkel tundis Janine, et kogu taevas kumiseb ühestainsast lühikesest ja heledast noodist, mille kajad vähehaaval täidavad kogu ruumi ta kohal, et siis aeglaselt vaibudes jätta ta tummana seisma ääretu avaruse ette.

Ta pilk liikus aeglaselt idast läände, kohtamata kogu sellel täiuslikul kumerusel tõesti ainsatki takistust. Otse ta jalge ees laotusid araabia linna sinised ja valged terrassid, millel tumepunaste verepritsmetena eristus päikese käes kuivavaid piprakaunu. Seal all polnud näha ühtki hingelist, kuid koos röstitavate kohviubade järgi lõhnava suitsuga tõusis siseõuedest naerukatkeid ja ebamäärast sammukõma. Veidi kaugemal paistis savimüüridega ebavõrdseteks ruutudeks jagatud palmimets, ladvad kergelt liikumas tuules, mida terrassil enam tunda polnud. Veel kaugemalt algas ja jätkus kuni silmapiirini kõrbe kivine kuningriik, ooker ja hall, ainsagi elumärgita. Vaid oaasist veidi eemal, läänest palmimetsa pürava kuiva jõesängi lähedal võis näha suuri musti telke. Nende ümber seisis liikumatult kari dromedaare: tibatillukesed sellelt kauguselt, moodustasid nad hallil maapinnal kummalisi kujundeid mingist arusaamatust kirjast, mille tähendus tuli alles dešifreerida. Vaikus kõrbe kohal oli määratu nagu ruumgi.

Janine, kogu kehaga rinnatisele nõjatunud, ei lausunud sõnagi, suutmata end eemale kiskuda all avanevast vaatest. Marcel tema kõrval oli ärritatud. Tal oli külm, ta tahtis alla tagasi minna. Mis siin siis näha oli? Kuid Janine ei suutnud lahti rebida oma horisondile kinnitunud pilku. Seal kaugel, veel lõuna pool, kus maa ja taevas puhta joonena ühinesid, seal näis äkki teda miski ootavat, miski, millest ta siiamaani teadlikki ei olnud, kuid mis siiski polnud lakanud teda ootamast. Õhtusse kalduva päeva valgus rauges märkamatult, kristalne, muutus ta aegamisi voolavaks. Samal ajal tundis üks naine, kelle vaid juhus siia oli kandnud, kuidas silmus ta südame ümber — aastatest, harjumustest ja tüdimusest koomale tõmmatud — aeglaselt lõdveneb. Ta silmitses nomaadide laagripaika. Inimesi, kes seal elasid, polnud ta isegi mitte näinud, mustade telkide vahel ei olnud vähimatki liikumist, ja ometi ei saanud ta mõelda muule kui neile, kelle eksistentsist tal tänini vaevalt et aimugi oli. Koduta, maailmast ära lõigatud, käputäis inimesi ekslemas sellel tohutul territooriumil, mida ta pilk praegu haaras, ja mis polnud siiski enam kui vaid tühine kild veelgi määratumast avarusest, mille peadpööritav jooks jätkus siit veel tuhandeid kilomeetreid lõunasse, viimaks peatudes seal, kus esimese jõe veed toidavad metsa. Sellel ääretul ja kuival, luuni paljaks puretud maal rändasid juba mäletamata aegadest mõned inimesed, kes midagi ei omanud, aga ka mitte kedagi ei teeninud, vaesed ja vabad isandad oma kummalises kuningriigis. Janine ei teadnud, miks see mõte täitis teda kurbusega, nii ääretu ja õrnaga, et ta pidi sulgema silmad. Ta teadis vaid, et see kuningriik oli alati olnud ta päralt ja ometi ei pidanud kunagi tema omaks saama, enam kunagi, kui mitte selleks põgusaks hetkeks, mil ta avas silmad äkki liikumatuks muutunud taevasse, valguse tardunud lainetesse, hetkeks, mil araabia linnast kostvad hääled korraga vaikisid. Talle näis, et isegi maakera pöördumine oli peatunud ja mitte keegi ei vananenud enam ega surnud selle hetke jooksul. Elu oli korraga seiskunud kõigis paigus peale tema enda südame, kus keegi samal ajal nuttis valust ja imetlusest.

(Järgneb)

Tõlkinud
TÕNU ÕNNEPALU;
I auhind

EÜE-vaim Smolenski oblastis

Vastab rühma «Estonia 85» komandör Verni Loodmaa

● **Gagarini rühmaga on olnud alati häda — seda ei suudeta komplekteerida. Kuidas läks sellel aastal?**

V. L.» Rühm sai täis. Gagarini rühmas peab olema 40 malevlast, meil oli 41. Komplekteerimine toimus kahel viisil. Kevadel tekitasime rühma ümber «müra», st. avaldasime TRÜ lehes vastavasisulisi aktikleid, paar korda oli sellest juttu ka «Eesti Raadios». Teine võte oli individuaalne veenmine.

● **Tavaliselt on nii, et üks veendunud EÜE-veteran ei taha sellisesse rühma tulla?**

V. L.: Nojah, ega meil ei olnud ühelegi tudengile lubada pudrumägesid või piimajõgesid. Ainuke, mis me saime lubada, oli see, et teeme omalt poolt kõik huvitavaks malevasuveks VSO-s. Igaljuhul, selliseid hääli, mis oleksid Smolenski oblastis veedetud suve üle kurtnud, ei kostnud. Aga tõepoolest, ühte veendunud malevahunti on VSO-sse raske meelitada, sest ega sealt EÜE-ga sarnaseid elamusi küll ei saa, seal on hoopis teist laadi elamused.

● **Kes kuulusid Gagarini rühma juhtkonda?**

V. L.: Komissar oli ülikooli haridussotsioloogia labori insener Rein Murakas, rühma meistriks ülikooli komsomolikomitee asesekretär Jaan Vihrov, arstideks arstiteaduskonna V kursuse üliõpilane Marika Kure ja VI kursuse üliõpilane Ariel Levin, mina täitsin rühma komandöri kohustusi. Enamik rühma liikmeid oli ülikoolist, teistest kõrgkoolidest oli esindamata ainult konservatoorium. Üks noormees oli TEMT-st.

● **Mis töid te tegite?**

V. L.: Töötasime Gagarini linna REV-is. Selgus, et asutus on üks nõrgemaid ehitusfirmasid, mistõttu saime sotsialistlikus võistluses esimese koha asemel teise. Põhiliselt värvisime mänguväljakuid, maju, leivatehase tsehhe ja muud. Tegime ka traditsioonilisi malevatöid — ladusime müüri ja panime betooni.

● **Tulemused olid kuuldavasti päris head?**

V. L.: Kuna meil oli tööandjaga ebakõlasid, siis töö osas olime keskmiste hulgas, aga üldkokkuvõttes tulime võitjate hulka, sotsialistlikus võistluses teine koht.

● **Mida te tegite tööst vabal ajal?**

V. L.: Planeerimata aega oli seal väga vähe — hommikul poole seitsmest veerand kaheksani. Päev algas kell 6 äratusega, 6.20 oli rivistus, kella kaheksast õhtu kella seitsmeni töö ja tööjärgne aeg oli reeglina planeeritud. Gagarinis töötas 21 rühma. Iga rühm korraldas ühe päeva, päev pidi olema sisustatud hommikust kuni õhtuni. Päev lõppes 23.00, peale seda ei tohtinud elupaigas (ühiselamus) enam mingit liikumist olla.

● **Mille poolest erineb EÜE-vaim teiste liiduvabariikide malevatest?**

V. L.: Võrreldes teistega tundsime end sisemiselt pisut vabamatena. Teistel oli soov või püüd hästi esineda kohati nii suur, et see hakkas neid takistama. Me küll teadsime sotsialistliku võistluse olemasolust, kuid me ei lasknud ennast kammitseda. Püüdsime lahedalt ja hästi esineda, kuid vältisime ülepingutamist. See meil ka õnnestus.

● **Milliseid etteheiteid teile tehti?**

V. L.: Me olime ennast ette valmistanud, me teadsime, kuhu me läheme ja millega meil tegemist tuleb teha, nii et põhimõttelisi ütlemisi ei tulnud. Nuriseti rohkem selle üle, kui kellelgi oli habe ajamata või ta ei kandnud malevavormi.

● **Millise hinnangu Sa rühmale annad?**

V. L.: Rühma «Estonia 85» tööd võib lugeda kordaläinuks. Rühm oli tõepoolest hea. Peab ütlema, et sinna nõrga rühmaga ei tasugi minna, läbi lüüa on sel juhul palju raskem.

Keegi rühma liikmetest ei kahetse, et ta Gagarinis käis. See oli meie jaoks huvitav kogemus, kuigi ma ei ole kindel, kas see oli meie jaoks vajalik kogemus. Eks mingil määral siiski. Ma arvan aga, et sellest kogemusest piisab, teist korda me seda saama ei pea. Aga müüdid sellest, et Gagarinis on kole ja paha, on suures osas üle paisutatud.

Küsitles INDREK UDE

PAUL KARD

15. XII 1914 — 3. IX 1985

Vabariigi teadlasperet, ülikooli ja kõiki füüsikuid on tabanud valus kaotus. 3. septembril lahkus jäädavalt meie seast Eesti NSV teeneline teadlane, Eesti NSV Teaduste Akadeemia kirjavahetajaliige professor Paul Kard.

Paul Kard sündis 15. detsembril 1914 Krõmskaja staniitsas Krasnodari krais. Lapsepõlv ja õpiaastad möödusid Mustvees ja Tartus. 1939. aastal alustas ta õpinguid Tartu ülikooli matemaatika-loodusteaduskonnas. Suure Isamaasõja alguses ta mobiliseeriti, seejärel töötas füüsikaõpetajana Omski oblastis. 1945. aasta jaanuaris tuli tagasi kodulinna Tartusse ja viis aastaga lõpule poolelijäänud õpingud. 1. jaanuarist 1946 asus ta tööle õppejõuna ülikooli teoreetilise füüsika kateedris. 1968. aastast on ta professor. Üle kahekümne aasta (1960—1981) juhatas P. Kard teoreetilise füüsika kateedrit. Praktiliselt kõik sõjajärgsete aastate füüsikaosakonna lõpetajad on tema õpilased.

Oppetöö kõrval alustas ta kohe intensiivset teadustegevust — 1949. a. kaitstud kandidaaditöö oli pühendatud ruumi kvantiseerimise idee rakendamisele kvantmehaanika ülesannetes.Ta töötas selles suunas palju aastaid, kuid üha enam hakkasid teda köitma ka teoreetilise optika probleemid. Juba esimesed tööd paljukihiliste optiliste interferentssüsteemide teooria alalt leidsid tunnustavat vastuvõttu ning peagi pühendus ta peaaegu täielikult sellele problemaatikale. 1963 kaitses ta doktoriväitekirja, 1971. aastal ilmus kokkuvõttev monograafia, mille uute tulemustega täiendatud teise trüki käsikiri jäi nüüd tema töölauale pooleli.

Pikka aega on prof. P. Kardi köitnud ka füüsika filosoofilised ja metodoloogilised probleemid. Aktiivselt osales ta ülikooli ajaloo koostamisel, väga suurt tööd tegi ENE toimetuskolleegiumi ühiskondliku füüsikaosakonna juhina ja viljaka autorina. Tema teaduslikus pärandis on üle 150 publikatsiooni, sealhulgas 1 monograafia ja üle tosina õppevahendi.

Prof. P. Kardi töö tunnustuseks on Lenini orden, Tööpunalipu orden, orden «Austuse märk» ja arvukad aukirjad.

Helge mälestus erakordselt töökast teadusmehest, sügava õiglustundega printsipiaalsest kolleegist, unustamatust õpetajast, heasoovlikust ja abivalmis inimesest jääb meie südamesse.

Füüsikaosakond

Tuusikud üliõpilastele

IV kvartaliks on üliõpilaste ametiühingukomiteesse saabunud järgmised sanatooriumituusikud:

Pärnu «Estonia» liigesteh.	23. 10 — 15. 11	34.50
Pärnu «Estonia» liigesteh.	12. 11 — 05. 12	34.50
Pärnu «Sõprus» vereringeh.	10. 11 — 03. 12	34.50
Pärnu «Sõprus» vereringeh.	08. 11 — 01. 12	34.50
Pärnu «Rahu» günekol. h.	12. 12 — 04. 01	48.00
Haapsalu «Laine» närvisüsteemih.	08. 11 — 01. 12	34.50
Haapsalu «Laine» närvisüsteemih.	03. 12 — 26. 12	34.50

Avaldused esitada TRÜ üliõpilaste ametiühingukomiteesse.

● **«Betoneerib EÜE 84 Türi pererühm!» Ei ole see mingi malevalõpetamise piit, pealegi eelmisest aastast. Tuletab hoopis meelde, et kevadel lõppes festivalile pühendatud fotovõistlus. Tulemused anname teada järgmises lehes!**

TOOMAS VOLMERI foto

RSR! RSR! RSR! TÄHELEPANU! RAHVUSVAHELISTE SUHETE RING

koguneb sel õppeaastal esimest korda **teisipäeval, 17. septembril kl. 20 teadusraamatukogu auditooriumi 325.** Teemaks rahvusvahelise elu probleemid 1985. aasta suvel.

NB! Ootame kõiki asjast huvitatuid!

MEESKOORI!

TRÜ ja EPA üliõpilastest ja õppejõududest koosnev ENSV teeneline TARTU AKADEEMILINE MEESKOOR ootab **uusi lauljaid** igal esmaspäeval ja neljapäeval kell 19 EPA aulas.

TÖÖD ALUSTAB PUHKPILLIORKESTER

TRÜ puhkpilliorkester ootab endisi ja uusi mängijaid klubisse **neljapäeval, 12. septembril kl. 19.**

KUNSTIKABINET TEATAB,

et peahoone ruumis nr. 13 (keldris) oodatakse vanu ja uusi liikmeid. Tulla võivad kõik joonistamis- ja kunstihuvilised. Eelnev kunstiharidus ei ole vajalik. Algaval õppeaastal joonistame, maalime, õpime graafikatehnikaid ja harrastame muudki.

Ootame teisipäeval ja neljapäeval kl. 18—19.

FILMIKLUBIS

TRÜ filmiklubi liikmepileteid pikendatakse 11. septembril kl. 18—20 ph. aud. 140. Liikmetel, kellel on pileti vanem variant (saadud enne möödunud hooaega) palume kaasa võtta foto 3×4 uue pileti saamiseks. Samas uute liikmete vastuvõtt kl 20—21. Kaasa võtta foto 3×4. Filmiklubi aastamaks 10 rubla.

Hooaja avaüritus toimub 18. septembril kl 18 Vanemuise 46 suures auditooriumis. **Valerio Zurlini «Tatarlaste kõrb»** (originaalvariant, pr k + tõlge).

KODUNDUSKABINETTI!

Üliõpilasi registreeritakse kodunduskabineti rühmadesse **9., 10. ja 11. septembril kl. 12—14 Tiigi t. 14—208.** Oodatakse kõiki, kes on huvitatud moe- ja tekstiilikunstist ning toiduvalmistamisest.

TÖÖPAKKUMISI

TRÜ ALMAVÜ tehnika- ja spordiklubi vajab **instruktor-metoodikut** ja **sõiduõpetajat** (kohad sobivad hästi kaugõppijaile). Info Tiigi 78—236, tel. 3 12 92.

KLUBIS

Laupäeval ja pühapäeval kl. 21 disko.

UUES KOHVIKUS

Laupäeval kl. 19 disko.

VEAPARANDUS

Eelmise lehe 2. küljel avaldatud sõnumis NSVL TA medaliga autasustatud Jaak Jõgi võistlustöö juhendajaks palume lugeda FI vanemteadur Enn Realo.

Toimetaja VARJE SOOTAK

«TRÜ» Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 3337. MB-07115. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu
AR
Kontrolleksemplar

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 23 (1420) Reedel, 13. septembril 1985 Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 2 kop.

Mälestusõhtu Raadi kalmistul

17. septembril, seega päeval, mil 41 aastat tagasi Tartu lakkas olemast rindelinn, ootame Tartu mõlema kõrgkooli õppejõude, teenistujaid ja üliõpilasi Raadi kalmistu kesväljakule, et avaldada austust Tartu vabastamisel langenud Nõukogude sõjameestele ja surma läbi lahkunud TRÜ ja EPA kollektiivide liikmetele. Mälestustalitus algab kell 19.

Möödunud aastal kujunes mälestusõhtu Raadi kalmistul südamlikuks ja meeldejäävaks. Loodame, et ka eeloleval teisipäeval leiavad meie pere liikmed aega tulla oma kunagiste rektorite, kolleegide ja õpetajate haudadele.

Võidu 40. aastapäeva tähistamise komisjoni nimel
HILLAR PALAMETS

Nii palju rahvast võis ainult ülikooli juubeli aegu seal Toome nõlval seista. Uue monumendi avamisel. Noil septembri lõpupäevil olid ülikooli inimesed koos paljudes paikades. Ka Raadi kalmistul, kus mälestati eelkäijaid. Jätkugu meil ikka aega ühtekoondununa pilku minevikku heita.

MEELIS LOKI foto

Kroonika

17. juuli «Izvestijast» võis lugeda, et seoses NSV Liidu kõrg- ja keskerihariduse senise ministri Vjatšeslav Jeljutini pensionile siirdumisega määrati uueks ministriks keemiadoktor NSVL TA korrespondentliige GENNADI ALEKSEJEVITŠ JAGODIN.

G. Jagodin on sündinud 1929. aastal, NLKP liige 1948. aastast. 1950. aastal lõpetas ta Moskva D. Mendelejevi nim. Keemiatehnoloogia Instituudi. Seejärel valiti ta instituudi komsomolisekretäriks, hiljem oli ÜLKNÜ Moskva Sovetski rajoonikomitee I sekretär. Pärast aspirantuuri jäi instituuti õppejõuks. Aastail 1963—1966 töötas G. Jagodin Rahvusvahelise Aatomienergia Agentuuri peadirektori asetäitjana Viinis. 1966—1985 oli ta Keemiatehnoloogia Instituudi dotsent, professor, dekaan ning 12 viimast aastat rektor.

Valter Külvetile Jaapanis hõbemedal

Üks TRÜ mitmekülgne kehakultuuriüliõpilane on teinud ülemaailmset tunnustust vääriva pingutuse. VALTER KÜLVET võitles end universiaadi (Jaapani linnas Kobes) kümnevõistluses hõbemedalile. Palju õnne! Reedel, 6. septembril toimus pidulik vastuvõtt rektori prof. Arnold Koobi juures. KALJO RAUA foto

EKP TRÜ komitees

Ülikooli parteikomitee uue õppeaasta esimene koosolek oli esmaspäeval, 9. septembril.

● **EKP TRÜ komitee sekretär dots. Advig Kiris kõneles TRÜ parteiorganisatsiooni VI konverentsi korraldamisest. See toimub laupäeval, 2. novembril.**

● **17. septembril toimuvast mälestusõhtust informeeris dots. Hillar Palamets.** Võidu 40. aastapäeva tähistamise komisjon on töötanud juba poolteist aastat. Mälestusõhtu Raadi kalmistul on küll selle komisjoni viimane üritus, kuid loodetavasti kaunis traditsioon jätkub. Meenutagem, et niisugune ühiselt peetav lugupidamisavaldus kunagistele õppejõududele on juba kolmas (ülikooli juubeli aegu ning möödunud aastal). Mälestusväärne on ka 17. kuupäev ise: 1944. aasta 17. septembril hakkas rinne Tartu alt Tallinna suunas liikuma.

● **NLKP liikmeks võeti Andi Einaste**, kes lõpetas kevadel ülikooli ja töötab praegu Jõgeval kehakultuuriõpetajana.

Fotovõistlusele joonelalla

14 fotot kahelt autorilt, teemadeks EÜE, õppimine, taidlus, praktika. Nii saaks lühidalt kokku võtta ülemaailmsele noorsoo- ja üliõpilasfestivalile pühendatud fotovõistluse, mille eelmisel sügisel kuulutasid välja ELKNÜ TRÜ komitee ja «TRÜ» toimetus.

Žürii liikmed (žurnalistikakateedri juhataja prof. Juhan Peegel, tele-kino-fotokabineti juhataja Eduard Sakk, komsomolikomitee sekretär Arvo Lamp ja toimetus) vangutasid üksteise järel pead ja ütlesid: «Kesine.» Võistlust välja kuulutades oldi hoopis optimistlikumad, sest ülikooli 350. aastapäeva puhune konkurss tõi 87 pilti 10 autorilt. Ometi, ometi on ülikoolis teada mitmeid tudengitest pilditegijaid, mõned õpivad seda ala koguni õppeplaani järgi.

Võistlus on läbi, festival ka. Et pildisaak oodatust kehvemaks jäi, ei ole žüriigi nõus oma esialgsete lubadustega. Lõplik paikapanek oleks järgmine:

1. 3 parimat fotot on Toomas Volmerilt (žurn. V k.): «Laulutüdrukud», «Väljasõitu teeb pererühm koos lastega Türi-84» («TRÜ» nr. 16) ja «Tõnu» (nr. 18);

2. Parimaks teemalahenduseks peeti taidlust — 6 fotot Toomas Volmerilt. Tema saab tunnustuseks (kokku 12 pilti) 15 rubla ja ülikooli suurürituste sümboolikat.

3. Esimesele osavõtjale Kalev Jaagole (ajal. III k.) läheb üllatusauhinnana 5 rbl. ja ka midagi mälestusväärset. «TRÜs» nr. 11 ilmus tema foto arheoloogilistest väljakaevamistest.

Mõlemat noormeest ootame ühele pressiklubi üritusele, millest anname peatselt teada.

NB! Kõigile neile, kes on pisut pilditegemisest ja ka nende ajalehes ilmumisest huvitatud, ütleme aga, et me neid väga ootame. Olgu üliõpilaslehes ka üliõpilaste tehtud pilte. Selle võistluse pilte saab vaadata toimetuses.

◆ KIRI SÕJAVÄEST ◆ KIRI SÕJAVÄEST ◆

* * *

Toimetus on saanud sõjaväes aega teenivatelt poistelt üsna palju kirju — seda ka sellel suvel. Neile ja kõigile veel aega teenivatele noormeestele siinkohal väike info.

Praeguse seisuga on üliõpilasnimekirja tagasi võetud üle 90 protsendi 1983. aasta kevadel sõjaväkke läinud poistest. Hiljutised sõdurpoisid kordavad praegu I kursusel õpitut kuu aja jooksul, mil teised on meie majandeid abistamas. Täiendav õppetöö lõpeb kontrolltööga.

100-protsendiliselt on tagasi tuldud ajaloo- ja matemaatikateaduskonnas, filoloogiateaduskonnas on ainult üks loobunu jne.

Noormeestele, kes nüüdsest jätkavad oma haridusteed, võimaldatakse eelisjärjekorras ühiselamukoht ja olenemata kevadistest õppetulemustest ka stipendium.

Ootame ka edaspidi teie kirju, mis saavad omamoodi sideme teie sealse elu ja ülikooli vahel.

* * *

Sidemeks on ajaleht

Praegu võib juba öelda, et oleme sõjaväeeluga harjunud. Teenistus läheb normaalselt. Oma mõtetes oleme ikka ja jälle ülikoolis. Oleksime ka edaspidi Teile väga tänulikud, kui saadaksite meile TRÜ häälekandjat, sest see side ei lase meil ülikooli unustada.

Parimate soovidega
ANDRUS KONKS,
ERGO PRAVE,
HANNES MÄNNIK

✦ ÕNNITLEME! ✦ ÕNNITLEME! ✦ ÕNNITLEME!

Rein Roos 50

14. septembril 1935 sündis Tartu linnas teenistuja perekonnas Rein Roos. Siin omandas ta ka keskhariduse. Pärast lühiajalisi keemiaõpinguid Tallinnas, tootvat tööd ja sõjaväeteenistust leidis juubilar kutsumuse spordis. Aastatel 1960—1964 õppis Rein Roos Leningradis Lesgafti-nimelises Kehakultuuriinstituudis ja sai esimeseks eriharidusega väravpallitreeneriks meie vabariigis. Juba õpingute ajal juhatas juubilar Sillamäe «Kalevi» õppesportlikku tegevust, viis kohaliku väravpallimeeskonna Eesti NSV tugevamate hulka ja noortevõistkondadega pälvis mitmel korral auhinnakohti ülevabariigilistel turniiridel. 1965. aastast asus juubilar juhendama NSV Liidu meistrivõistlustel meie vabariiki esindanud Kohtla-Järve «Kalevi» väravpallinaiskonda.

1966. aastast on Rein Roos TRÜ sportmängude kateedri õppejõud. Tegi läbi aspirantuuri, kaitses väitekirja ja 1975. aastal sai pedagoogikakandidaadiks. 1. septembrist 1983 juhatab sportmängude kateedrit. Aastatel 1976—1979 tegutses kehakultuuriteaduskonna ametiühingubüroo esimehena, mitme aasta vältel veel aseesimehena. Juubilar lööb aktiivselt kaasa ülikooli jahimeeste ja allveekalapüüdjate hulgas.

Olulisi tulemusi on Rein Roos saavutanud väravpallialases õppe- ja treeningutöös. Ta on ellu saatnud kümneid noori väravpallispetsialiste, juhendanud üle paarikümne auhinna-, diplomi- ja kursusetöö. Juubilari juhtimisel on TRÜ väravpallimeeskond viimasel kümnendil jäänud võitmatuks Eesti NSV üliõpilasvõistlustel, jõudnud vabariigi tippmeeskondade hulka (1980. a. ENSV meister, korduvalt teise koha omanik). Kui vabariigi koondmeeskonda hakkas hooldama ETKVLi süsteem ja tootmiskoondis «Kooperaator», andis TRÜ oma mängijatest koondise tuumiku, Rein Roosist aga sai koondise treener. Pärast mitmeaastast üritamist jõudis vabariiki esindav väravpallimeeskond 1985. aasta kevadel Nõukogudemaa meistrivõistluste esiliigas neljandale kohale. Teenete eest väravpalli arendamisel autasustati juubilari Eesti NSV Kehakultuuri- ja Spordikomitee teenete medaliga ja Eesti NSV Ametiühingute Nõukogu aukirjaga. Alates möödunud aastast juhib Rein Roos Eesti NSV Väravpalliföderatsiooni treenerite nõukogu.

* * *

Laupäeval, 14. septembril kell 15 on TRÜ spordihoones (Ujula 4) aktus Rein Roosi juubeli tähistamiseks. Pärast aktust peetakse spordihoones vabariigi esindusmeeskonna kontrollvõistlus peatselt algavateks NSV Liidu meistrivõistlusteks.

Tõhus kõhutäis

Nüüd ei ole enam vaja oodata kella üheteistkümneni, mil avatakse ülikooli peahoone kõrval asuv söökla. **Söökla avatakse juba kell 10, suletakse aga tunni võrra varem, s. o. 17.**

Söökla pakub hommikul nii külmi salateid kui ka sooje lõunaseid toite. Üliõpilased, hommikune tõhus kõhutäis garanteerib kindla enesetunde õhtuni.

ARVED KOKK

HEI, KOMSOMOLIKOMITEE LIIKMED!

Komsomolikomitee koosolek ei toimu mitte teisipäeval, 17. septembril, vaid **esmaspäeval, 16. septembril kl. 18.15.**

INTERKLUBIS

Neljapäeval, 19. septembril kl. 18 kuuleb komsomolikomitees asesekretär Merike Karlsonilt Jaapani reisimuljeid.

◆ KIRI SÕJAVÄEST ◆ KIRI SÕJAVÄEST ◆ KIRI SÕJAVÄEST ◆ KIRI SÕJAVÄEST

Rohkem komsomolielust

Tänane post tõi mulle maikuu viimase «TRÜ» numbri. Seda lugedes tulin järsku mõttele, et kõik need seitse kuud olen pidanud «TRÜ» leidmist oma välipostist loomulikuks ja iseendastmõistetavaks. Veelgi enam — olen tundnud rahutust, kui uus number pole ruttu minuni jõudnud (post Tartu vahet käib vastavalt Sideministeeriumi tujudele kolm päeva kuni kaks nädalat). Minu väeosas on veel üks TRÜ poiss Sven Ohlau keemikute tsunftist. Meie mõlema jaoks on «TRÜ» alati oodatud. Seetõttu ei pea ma seda üldse liialduseks, kui ütlen, et TRÜkale on oma ülikooli leht niisama vajalik kui õhk, arvestades seda, et meie põhiline ajalehevara on siin kesine.

Kui ma ülikoolis olles lugesin seda lehte üsna valikuliselt (peamiselt oma teaduskonna ja üleülikoolilised uudised), siis nüüd loen ta algusest lõpuni läbi ega jäta midagi vahele.

Minu kui armeeteenistuses olija jaoks on tähtsad kõik lood pealkirja all «Kiri sõjaväest», mis võiks ilmuda tihedamalt.

Suure huviga jälgisin tantsu intrite ümber. Arvan, et kirjutajad võtsid asja tõsiselt, sest tõepoolest tekitas iga lugu tahtmise oma mõtteid välja öelda, nõus olla, vastu vaielda jne. Kõik, mis lehes seotud kunsti, teatri, üldse kultuuriga on minu jaoks praegu tagaplaanil, sest vaimuelust ise ju osa ei saa. Kuidas saabki sinus midagi erilist esile kutsuda artikkel, milles kajastatud kultuurisündmust pole ei näinud, kuulnud ega sellest osa saanud?

Seevastu kõik, mis on seotud teadustööga, s. o. ÜTÜga, on minu jaoks eriti huvitav. Esmalt muidugi kõik, mis puudutab ajaloolasi (vt. Tiit Rosenbergi artikkel ajalooringist). Leheveergudel on minu jaoks suurem tähtsus ka kõigel sellel, mis seotud komsomolitööga. Siiski tundub mulle, et selle töövaldkonna probleeme olen lehest vähe lugenud. Vahest võiks kord kuus kohtuda lehes ülikooli komsomolijuhtidega nii üleülikoolilises kui ka teaduskondade plaanis. Komsomolitööst saan isegi natuke kirjutada: poolest maist olen väeosa komsomolisekretär. Organisatsioon pole siin suur, üle paarisaja kommunistliku noore. Küllaltki palju on paberitööd, ka see lõik peab tipp-topp korras olema. Üks peamisi töövorme on isiklikud vestlused sõduritega. Erilisel kohal on siin oma kutsekaaslased, sest meid on palju — 70.

Parimate tervitustega
KALEV VILGATS

Ühiselamu kohta

Mis sundis mind sõna otseses mõttes haarama pastakat ja kirjutama? Ma polnud kunagi pähe võtnud mõtet kirjutada selleks, et teised seda loeksid, sest sulesepaks pole ma end pidanud. Otseseks ajendiks oli kevadel TRÜ lehes ilmunud artikkel **«Mõni sõna kasarmu- ja ühikaelu võrdluseks».**

Mul on kõrini ühikatubade korra siunamisest! Keegi, kes tahab ühikast midagi kirjutada (ise seal võib-olla mitte eladeski) ei lähe mööda sellest, et üliõpilased ei pea korrast lugu. Teisalt tunduvad sellised kirjutised korralageduse (nii suurel määral, kui see eksisteeribki) ülistuslauluna, sest millest sa ikka muidu kirjutad! Hea küll, olen nõus, et on selliseid tubasid, kuhu on kokku sattunud n.-ö. marodöörid, aga kes on andnud neile «ühikaelu tundjatele» õiguse üldistada erandeid? Ma püüan siin tugineda oma kogemustele. Need kogemused ei tohiks mitte väikese kaaluga olla, sest ühikastaaži on üle kolme aasta. Ma pole veel kusagil näinud, et peldikutes oleksid mingid paberimäed, kust karkudega ka üle ei roni; et pesukausid oleksid kõiksugu sodi täis, ning ei usuks, et keegi end siis nende kohal kasima hakkaks. Mõni ehk ütleb, et õnnelik inimene, kui pole näinud. Aga sellised näited ühikate kohta on siiski ilmsed liialdused.

Vastu tahaks vaielda ka sellele lõigule, kus loodetakse ühikates korra paranemist tänu armeest vabanenud noortele, väites, et neid on õpetatud koristama. Selliseid asju meile juba enam ei õpeta! Puhtuse- ja korraarmastus on igaühel kaasas lapsepõlvest, ajast, kui meie arusaamasid sai juhtida vitsakimbu või mõne muu säärase mõjutusvahendiga. Puhastan ju minagi praegu põrandaid nii žileti, harja, seebi kui lapiga, aga et see lisaks mulle mingit arusaamist, seda mitte, ning need, kes puhtusest ja korrast pole lugu pidanud, ammutavad siin ainult vastumeelsust.

Rääkides sellest, mida ma siis siin üldse õppinud olen, märgin kolme peamist n.-ö. arusaama. Olen õppinud armastama a e g a. Jagama seda nii, et kõik tehtud saaks; mõistnud, kui palju seda tühjalt tuulde on lennanud. Olen rohkem õppinud tundma rahvuste eripärasid ning inimest üldse. Olen avastanud enda jaoks palju põhjalikuma tähenduse sõnale «kodumaa».

Lõpetuseks tahaks kirja panna lootuse, et armeeteenistuses karastunud üliõpilaste ajukurdudesse oleks peitunud rohkem iseseisvust, tegemislusti, teadmistejanu, reaalsemat ellusuhtumist.

Akadeemilisel olev
juurakast reamees

Mida teeme?

Ühte roodu sattusid stomatoloogia I kursuse üliõpilane Sulev Pettai ja juura rebane Juhan Parts. Teenime kodumaad lennuväes, täpsemalt, kaitseme õhupiiri. Reamees Pettai kannab erilist ametinimetust *kaptjortšik* (ligilähedane tähendus 'laomees'). Tal tuleb vastutada selle eest, et roodus oleks sõdurpoistel puhas pesu seljas, samuti väljastada ja töökorras hoida kangid, labidad jm. Reamees Parts on aga hoopis iseäralikul ametipostil. Tema nimelt jälgib oma terava silma ja binokli abil, kas maanduval lennukil tulevad rattad kerest välja või mitte.

Vabal ajal peame diskussioone väga erinevatel teemadel, kuulame mitmesuguseid rütmikaid plaate. Ka tuntud lauljatari Anne Veski kauamängiv õnnestus hankida. Kui ikka väga tahad, ei tundu see elu armees midagi üksluine.

SULEV PETTAI
ja JUHAN PARTS

● TÕLKEVÕISTLUS ● TÕLKEVÕISTLUS ● TÕLKEVÕISTLUS ● TÕLKEVÕISTLUS ● TÕLKEVÕISTLUS ● TÕLKEVÕISTLUS ●

Truudusetu naine

Albert Camus

(Algus üle-eelmises lehes)

Kuid valgus läks liikvele, terav ja soojuseta päikeseketas vajus aeglaselt läänekaarde, mis õrnalt õhetama lõi, sellal kui idast tõusis hall vari, laienedes pikkamisi üle tohutu lagendiku. Esimene koer hakkas ulguma ja tema kauge karje levis läbi veelgi külmemaks muutunud õhu. Janine märkas äkki, et ta hambad plagisevad. «Siin võib ju kõngeda,» ütles Marcel, «ogaraks oled läinud. Lähme ära.» Kuid ulatas talle kohmakalt siiski oma käe. Nüüd juba kuulekas, eemaldus Janine rinnatisest ja järgnes mehele. Vana araablane seisis endiselt liikumatuna trepil ja vaatas, kuidas nad alla linna poole laskusid.

Janine sammus kedagi nägemata, kühmus mingi äkilise ja tohutu väsimuse all, lohistades edasi oma korraga talumatult raskeks muutunud keha. Vaimustus oli lahtunud. Nüüd tundus ta endale liiga suurena, liiga tüsedana ja ka liiga valgena selle maailma jaoks, kuhu ta hetkeks oli sisenenud. Vaid mõni laps, see noor tüdruk, too kuivetu mees, vargne šaakal — ainsad olendid, kes võisid käratult tallata seda maapinda. Aga temal, mis jääb tal enam muud üle kui lohistada end edasi kuni uinumiseni, kuni surmani?

Ja tõesti, ta lohistaski end restoranini, tema järel ta abikaasa, korraga nii sõnaaher, kui ta just ei rääkinud oma väsimusest, sellal kui Janine võitles jõuetult külmetusest juba tõusva palavikuga. Veel lohistas ta end voodisse, Marcel heitis ta kõrvale ja vajus otsekohe unne, ilma temalt midagi küsimata. Tuba oli jäine. Janine tajus külma ja ühtaegu tundis, kuidas palavik aina tõuseb. Ta hingas vaevaliselt, veri ringles kehas seda soojendamata; teda valdas üha enam mingi erisugune hirm. Ta keeras külge, vana voodi krägises oma koorma all. Ei, ta ei tahtnud haigeks jääda. Mees magas juba, temagi pidi uinuma, just seda oli praegu väga vaja. Läbi laealuse aknapilu jõudis temani linna summutatud müra. Mauri kohvikutest kostis vanade fonograafide ininat, millest ta ähmaselt eristas mõnd viisijuppi, need kandusid temani ühes laisa tänavakõmaga. Oli vaja uinuda. Kuid temale viirastusid mustad telgid; ta laugude taga konutasid lagendikul kaamelid, üksildased avarused aina tiirlesid temas. Jah, miks ta oli siia tulnud? Selle küsimuse juures ta uinuski.

Veidi aja pärast ta virgus uuesti. Vaikus ümberringi oli täielik. Või siiski, kusagilt linna piiridest lõikus tumma õhe koerte kähedat ulgumist. Janine värises. Veelkord keeras ta külge, tundis mehe õlga enda oma vastu puutuvat ja äkki, poolunes, surus end tema vastu. Ta triivis une pinnal, sellesse siiski vajumata, teadvusetult klammerdudes tolle õla külge, otsekui oleks see tema kõige kindlamaks sadamaks. Ta rääkis, kuid ta huuled ei toonud kuuldavale ainustki heli. Ta rääkis, kuid vaevalt kuulis ta end isegi. Ta ei tajunud muud kui vaid Marceli soojust. Juba üle kahekümne aasta, igal ööl täpselt samuti tema soojuses, alati nemad kahekesi, olgu haiguses, olgu reisil nagu praegu... Ja muide, mida ta olekski kodus üksinda teinud? Lapsi ju pole! Kas ehk lapsed ei olnudki see, mis tal puudus? Ei tea. Ta vaid järgnes Marcelile ja see oli kõik, rahul, et keegi teda vajas. Mees ei pakkunud talle mingit muud rõõmu peale selle teadmise, et ta on tarvilik. Polnud kahtlustki, et Marcel oleks teda armastanud. Ei armastus ega vihkamine peegeldunud kunagi sellel pahural näol. Aga milline õieti oli ta nägu? Nad armastasid teineteist öösiti, ilma nägemata, käsikaudu. Kas üldse oligi olemas teist armastust peale selle seal pimeduses, armastust, mis hõiskaks päise päeva ajal? Ta ei teadnud seda, aga ta teadis, et Marcel vajas teda ja tema vajas seda vajalik olemist, millele ta elaski nii ööl kui päeval, eriti öösel, igal ööl, mil mees ei tahtnud üksi olla, ei tahtnud vananeda ega surra, näol see jonnakas ilme, mille Janine mõnikord tundis ära teistegi meeste nägudel, see ilmne, ainsana ühine kõigile neile narridele, kes nad end senikaua varjavad mõistuse maski taga, kuni too hullus neid haarab ja vastupandamatu jõuga ühe naisekeha poole tõukab, et nad sinna ainsagi ihata kaoksid, poeksid peitu nende hirmude eest, mis tõusevad ööst ja üksindusest.

Marcel liigutas pisut, nagu tahtes end temast eemale tõugata. Ei, mees ei armastanud teda, ta lihtsalt tundis hirmu selle ees, kes polnud tema, ja nad oleksid juba ammu pidanud end üksteisest eraldama, magama mõlemad üksi kuni lõpuni. Kuid kes suudaks magada igavesti üksi? Mõned, keda kutsumus või õnnetu saatus on teistest eraldanud, elavad nõnda, heites igal õhtul oma voodisse nagu hauda. Marcel ei suudaks seda üal, tema küll kõige vähem, nõrk ja abitu laps nagu ta on, pidevalt murelik ja hirmul, just nimelt, Janine'i laps, kes ilma temata hakkama ei saa ja samal ajal tüütab teda oma virisemisega. Ta surus end pisut tugevamini mehe vastu, pani käe ta rinnale. Ja oma sisimas kutsus ta teda selle hellitusnimega, mille oli talle kunagi andnud ja mida nad mõnikord veelgi isekeskis tarvitasid, enam küll mõtlemata sellele, mida laususid.

Ta kutsus kogu südamest. Jah, pärast kõike, mis oli olnud, vajas temagi oma meest, selle jõudu, selle pisikesi maaniaid, tõesti, ka tema kartis surra. «Kui vaid saaksin üle sellest hirmust, oleksin ma õnnelik!» Samas haaras teda mingi nimetu ängistus. Ta tõukas end Marcelist eemale. Ei, ta ei saanud millestki üle, ei olnud õnnelik ja ta sureb, saamata kunagi vabaks. Süda tegi valu, ta oli lämbumas tohutu koorma all, mida, nagu ta nüüd äkki avastas, oli vedanud juba kakskümmend aastat ja mille all ta praegu kõigest jõust rabeles. Ta tahtis saada vabaks, isegi siis, kui Marcelile, kui kõigile teistele ei peaks see kunagi osaks langema. Nüüd juba täiesti ärkvel, tõusis ta voodis istuli ja kuulatas pingsalt üht kutset, mis tundus tulevat õige lähedalt. Kuid öö valdustest kostis vaid osaasi koerte lõputuid roidunud hääli. Kerge tuul oli tõusnud, ta kuulis selle tasast voogamist palmisalus. Tuul tuli lõunast, sealt, kus praegu taas liikumatu taeva all sulasid ühte öö ja kõrb, sealt, kus elu seisatas, kus keegi enam ei vananenud ega surnud. Siis tuule vood vaibusid ja ta polnud enam isegi kindel, kas oli üldse midagi kuulnud, ehk ainult üht tumma kutset, mille ta pealegi võis oma tahtmist mööda maha vaikida või vastu võtta, kuid mille tähendust ta üalgi teada ei saa, kui talle otsekohe ei vasta. Jah, otsekohe, vähemalt see oli kindel.

(Järg 3. lk.)

„Rebastest“

Kas ootab Peda, TIP või TRÜ või mõni teine liin.
Üks tunnistus on taskus mul «No tere, mina siin!»

(H. Volmer)

Vihma sadas. Kiskusin närviliselt pintsakuhõlmad koomale ja sammusin piki Emajõe kallast raekoja poole. Aeg-ajalt kobasin näppudega põuetaskut, kus olid dokumendid — algas uus etapp minu tagasihoidlikus elus.

TRÜ sammaste vahel keerasin korraks ringi ja vaatasin igatsevalt tagasi, otsides tänavapildist õigustust oma tegudele. Kääksatas uks ja suur kivimaja imes mu endasse. Veel ei julgenud ma loota, et minust saab tudeng. Alles siis, kui olin vastuvõtukomisjoni ära tüüdanud ja mõnda aega bürokraatiaga võidelnud, võis tunnetada peatset triumfi lähenemist.

Minu elukohaks Tartus sai filoloogide ühiselamu Pälsoni tänavas. Olin õnnelik, sest temast räägiti kui vabariigi parimast tudengite peavarjust. Algul ei ärganud minus selle maja vastu mingeid tundeid. Viisakatelt noorhärradelt, kes valvelauas limonaadi jõid, sain teada, millised suurepärased hüved mind edaspidi ootavad. Komandant juhatas, kust saab pesu. Kõik oli lilleline.

Ühel ööl ärkasin ootamatult üles, sest lutikad ei purenud mind enam harjumuspärase visadusega, vaid olid seinte sisse tagasi roninud. Vali hääl koridoris kohutas neid. Keegi noormees, kelle muusikaanne alles ülikoolis välja oli löönud, laulis koridoris purjesportlaste laule, püüdes matkida mitmehäälsust. Kuulsime terve öö seda leelotajat ja kogu aeg mõtlesin kassile, kes möödunud kevadel jooksuajal tuppa unustatuna öö läbi märatses.

Hommikul avasin ukse. Taas üllatus! Massiivne kanalisatsioonitoru kukkus varvastele. Teadsin, et TRÜ arstipunkt asub Leningradi maanteel.

Tartu on õnneks ainus koht Eestimaal, kus asub ülikool ja tänu sellele on siin palju huvitavaid inimesi, kes reisinud ümberkaudsetest asustatud punktidest ülikoolilinna teadmisi omandama. Paraku on nende inimeste hulka sattunud isikuid, kes vihkavad loomi, eriti kui juttu on karusloomadest. Näiteks rebaste nägemise puhul surutakse kahe sõrmega kokku ninasõõrmed ja hüütakse kurguhäälega: «Fuih! Küll haiseb!» Kahjuks on paljudes koolides loodusõpetuse tase nii madal, et ei suudeta isegi ülikoolis vahet teha kasulike ja röövloomade vahel. Kannab ju rebane igal aastal *alma mater*'i seinte vahele värsket verd.

Keelehuvilistele peaks üht-teist huvitavat uurimiseks pakkuma reinuvaderite kõnepruuk. Kui juba muidu mõistlik ja tasane Saaremaa laps käratab: «Pörsas pöristas põhus, möök kõhtus», mis siis veel mandrinoortest rääkida.

Kaunil septembripäeval, kui raekoja tornikell oli löönud neljandat pärastlõunatundi, sammusid kaks noormeest ühika poole esimeselt loengult ja nägid, kuidas paar vanema kursuse tütarlast püüavad suurt reisipauna meeleheitlikult Pälsoni tänava poole tirida. Maapoisid, karastatud nagu nad on, vinnasid pambu õlale ja toimetasid sihtkohta. Tütarlapsed olid lausa rabatud. Seda, et tudeng oskab viisakas olla, juhtub kord aasta jooksul.

Külastasime saksa filoloogide, s. t. esmakursuslaste koosviibimist, kus tehti juba plaane edaspidiseks. Avanes tore võimalus esitada asjaosalistele küsimus: «Milline on tänane rebane ja millega ta rahul pole?»

«Praegune rebane on noor, tuleb otse keskkoolist. Ta hindab kõrgelt tudengitunnet, vabadusi ja kohustusi. Kaalutleb kainelt, kuid ei oska majandada.»

«Oleme nördinud, et põllule ei lastud. Õppimisele vaheldust pole olnudki.»

«Mulle meeldib sõna *loeng*.»

«Raamatukogus on järjekorrad liiga pikad. Rebasele peaks andma õpikuid eelisjärjekorras. Ta on veel võõras.»

«Alguses on liiga palju õppida. Ei tea, kas peamegi aasta lõpuni vastu.»

«Üliõpilastesse on tugevalt juurdunud keskkooli mentaliteet ja ükskõiksus. Pidudel seistakse niisama, oodatakse korraldajate armuande. Tudeng peab olema eliit!»

«Muretseme varakult edaspidise elukäigu pärast. Varsti toimub meil kohtumine EPA maaparandajatega.»

Hea rebane! Mida sulle lõpetuseks soovida? Hoia rahutust, armastust, lootust ja head tervist. Olgu sul head kätt, lahtist pead ja loomingulisi edusamme. Säilitage tuld hänna all!

MARGUS SANGLEPP,
žurn. I k.

Ka I kursus kolhoosis

Neljapäevast peale nad läksid. Kõik esmakursuslased peale füüsikute ja keemikute ning matemaatikute. Kartulit, pealegi mitte sinist ja mitte ebamäärase maitsega tahame talvel ju oma taldrikule. Ja ega ainuüksi kartul kiiret ülesvõtmist vaja. Töid jätkub. Esialgu on teada, et majandites tuleb olla kuu lõpuni.

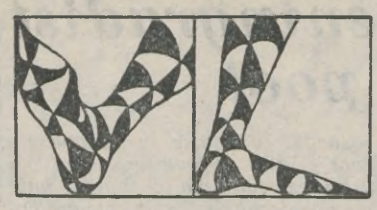

Vastuseks Tõnu Karro 1. septembril «TRÜ»-s ilmunud selgitavale kriitikale (vt. ka «TRÜ» nr. 12, 12. aprill).

Provokatsioonilisest mängulaadist

Nüüd, tagantjärele oma lugu üle lugedes, avastasin, et lavastaja provokatsioon Becketiga õnnestus igati — arvustus on vihane, vahest verinegi.

Selge, päris objektiivse ja «lüüse läbilaskva» kriitikani minu lugu ei jõudnud. Tunnistan oma vigu: Becketti-idee pealesurumine, A. Camus' tsiteerimine. Kuigi siin võib ka vaielda: Camus'd tsiteerisin ma eelkõige illustreerimaks lavastaja kontseptsiooni, mis ikkagi pretendeeris — jumala eest! — absurdiideele, absurditeaterlikule vormile. Muidugi pole Camus Beckettile mingiks eeskujuks. Küll on nad aga n.-ö. ühe voolu mehed — toetamas, julgustamas teineteist.

Vabandan oma kohati teravat ja jäika ütlemislaadi näitlejate aadressil — noored tegid ikkagi väga tõsise töö ja mängisid neile mängida antud lavavariandi ausalt lõpuni.

Kogu meie vaidluse teljeks jääb ikkagi interpretatsioon. Meie lavastaja suurimaks veaks pean materjali valikut, sest (sic!) see *tekst pole neutraalne. See mees on üks vähestest näitekirjanikest, kes nõnda tajutavalt teatriarmastuslikult kirjutab, kelle puhastav idee ainult teksti kogumõjus maksvusele pääseb, mees, kelle ideest mööda minna oleks igal konkreetsel juhul päris mõttetu ja ohtlikki. Ei, ka mina pole kuulnud, et lavastaja võtaks autori, et teda mõnitada, «viha välja valada», aga samuti ei tea ma, vähemasti kodumaises teatripraktikas, juhtu, kus lavastaja autoriideest loobunud oleks, kus ta sellele ideele täiesti vastu töötaks — hea autori puhul oleks see ju rumalus! Protsess või rituaal «eneseteadvuse tärkamisest», mis tänu lavastaja leheselgitusele (1. sept. «TRÜ») nüüd ka selgeks sai, ei veennud. Miks? Näidendi sõlmpunkte koos hoidvas tegelases Clovis puudus(b) areng ja see polnud näitleja süü, nagu ma ekslikult olin arvanud. Clov ei ole revolutsionäär, uue Clovini aga trupp paraku ei jõudnud. Lavastaja peab oma etenduse kandvaks ideeks «tegutsemist», «millegi muutumist» — tore! — kuid kasutan juhust ja teen omalt poolt ettepaneku lavastajal see suurepärane idee millalgi ära kasutada, aga siis juba appi võtta palju sobivam materjal: näiteks A. Jakobsoni draama «Elu tsitadellis». Loodan, et lavastaja saab aru — ma ei kutsu «rusikatega vehklema», mingit lahingut lööma, vastupidi — tagasi mõeldes tollele mälestusväärsele ja kirgi õhutavale kevadõhtule, mõistan ma nüüd, et Becketti interpretatsiooni kui sellist lihtsalt polnudki, järelikult on ka kartus «habemega» vaidlusest üle pingutatud. Juba tookord võinuks arvustada lavastaja ideearendust!*

Becketti «Lõppmäng», mille pärast teatrisaali ju tuldud sai, jäi mul tõesti nägemata, sellest ka toonane ja praegune nördimus. Aga olgem ikka lõpuni ausad — pole me kumbki oma asja ajades päris lõpuni mõelnud. Me õpime, kuni...

Tänan lavastajat asjatundlike märkuste eest ja arvan päris kindlasti (mitte «in spe»), et lavastaja Leningradi-õpingud jätkuvad edu tähe all! Ja tulevad uued lavastused, uued võidud, uued provokatsioonid(?!)...

Jah, võtku lavastaja seda kas või õpetussõnana, aga arvata võib, et kui püss on laval, siis võib ta isegi vaatajat sihtida, aga kui ta tema suunas paugu teeb, ei pruugi viimane oma olukorraga leppida...
IN SUMMA!

KALEV KUDU,
«hääl rahva seast».

Georg Lukacsist ja meist endist

Eesti trükisõna noorust pole ilmsesti tarvidust meenutada. Wanradt-Koelli aegadest jäi selleni, mida võiksime nimetada jutukirjanduseks (belletristikaks) rohkem kui kaks sajandit. Esimene püüe eesti kirjandust ja keelt teaduslikult käsitleda andis end veel aastat seitsekümmend oodata. Läks taas mõnikümmend talve, enne kui asus tegutsema esimene eesti kirjandusloolane Dietrich Heinrich Jürgenson. Seega — alles küllalt noor on see meie kirjanduslik mõte.

Kas teoreetilised seisukohavõtud peaksid aga käima kirjanduse ees või järel? Kogemused näitavad, et juhul kui kultuuris arvatakse miskit viltu olevat, saavad ennekõike nüpeldada teooria ja kriitika, mis ei juhtivat ega suunavat arengut nii nagu see ajaloolise paratamatuse poolt ette määratud. Tammsaare nimetas seda protsessi muide «teibaga teenäitamiseks». Praktikas tundub, et teooriale jääb ikkagi samasugune «tagantjärele tarkus» nagu kriitikalegi. Seda mitte küll selle sõna kõige halvemas mõttes. Siiski peaksid nii üks kui teine sellest patust puhtad olema. Kuidas seda «(tagantjärele)tarkust» tehakse (akadeemiline, publitsistlik või följetonistlik käsitlus) ja milleks (iseloomustamaks kirjandust kui asja iseeneses või kirjanduse kaudu sotsiaalseid suundumusi või veel hoopis miskit muud) on iseküsimus. Ent fakt jääb faktiks: vähemalt meil, Eesti NSV-s, on läbi aegade olnud järjekord selline: 1) asi ise; 2) selgitused, põhjendused, määrimised, puhtakspesemised jne.

Tõsi, igasugune prohvetlikkus on äärmiselt komplitseeritud ja segane värk. Ent veelgi rohkem takistame alles vaevunähtavate kontuuride tabamist sel juhul, kui püüame maailma seletada oma väljakujunenud dogmade mättalt. Jõuame niisiis kõige tähtsamani: mida enesel pole, tuleb teistelt ilma valehäbita laenata. Probleem on ju õigupoolest sedavõrd vana, et kuidagi piinlik on teda taas üles tõstagi. Juba mõni aeg enne nooreestlasi hakati taipama: eestlus ei tähenda ainult «pikki kirjuid vöid ja pikameelset regivärssi» (siit paluks välja lugeda mitte kõige vähematki pilget Jaan Kaplinski aadressil), Jah, mure on vana, kuid ka takistused, mis Euroopasse sõitu raskendavad, on ajas läbi elanud mitmeid teisenemisi. Kuid sellest mineku vajadusest sai aru vist juba Ado Grenzstein, kui ta kirjandusteoreetilisi mõisteid ja mõtteid saksa kultuuri kaudu meile üle kandis. «Novellakirjandus» on faktiliselt tänaseni püsima jäänud. Kas või terminoloogiagi osas peame tõdema — jäänud on just mahaviksitud väljendid, oma ruputatu on paraku suures osas ununenud. Tänapäeva tihedas rahvusvahelises suhtluses on see loomulik, kuigi üht serva pidi ehk veidi kurb.

Kuhu siis kultuuriteooria vahendamiseks oma pilgud pöörata? Hetkel sobiks seda teha kas või hõimukaaslaste ungarlaste poole. Tähistatakse tänavu ju rahvusvaheliselt nende kirjandusloo suurmehe, kirjandusteoreetiku, filosoofi Georg Lukácsi sajandat sünnipäeva. Nõukogude Eesti trükisõnas on selle mehe ümber paraku taas suhteline vaikus. Mõned märked siin-seal muu jutu sees ja pisitilluke nekroloog («Looming» 1972, nr. 3). Olgu alljärgnevalt antud Lukácsist lühike biograafiline ülevaade, veidi laiendatuna ka tema loometööle.

Georg (Geörgy) Lukács sündis 13. aprillil 1885 Budapestis. Õpinguaastad kulgesid erinevates Ungari ja Saksamaa koolides ja samasugune kirju erinevus valitses ka tema tollastes tõekspidamistes. Otsinguperiood lõppes küllaltki selgepiiriliselt 1920. aastate algusega, mil tema kui senise idealistliku esteetika pooldaja tegevuse põhilähtekohaks saab marksism. Löönud eelnevalt kaasa ka põrandaaluses te-

(Järg 4. lk.)

● TÕLKEVÕISTLUS ● TÕLKEVÕISTLUS ● TÕLKEVÕISTLUS ● TÕLKEVÕISTLUS ● TÕLKEVÕISTLUS ● TÕLKEVÕISTLUS ●

(Algus 2. lk.)

Truudusetu naine

Albert Camus

Ta tõusis tasakesi voodist ja jäi selle juurde liikumatult seisma, kuulatades oma abikaasa hingamist. Marcel magas. Voodi soojus hajus kiiresti kehast ja kohe haaras teda külm. Ta riietus aeglaselt, otsides käsikaudu oma rõivaid selles nõrgas valguses, mida tänavalaternad läbi fassaadi varbluukide tuppa heitsid. Kingad käes, jõudis ta ukseni. Kuulatas hetke veel pimeduses, siis katsus tasakesi ust. Link kriuksatas, ta tardus paigale. Süda peksis hullupööra. Ta teritas kuulmist, ja veendunud, et kõik on endiselt vaikne, surus kätt veel veidi allapoole. Lingi pöördumine tundus lõputuna. Viimaks uks avanes, ta libistas end välja ja sulges selle samasuguse ettevaatusega. Siis, põsk vastu uksetahvlit surutud, ta kuulatas. Hetke pärast eristas kõrv Marceli kauget hingamist. Ta pöördus ümber, tundis näol jäist ööõhku ja pistis mööda galeriid jooksu. Hotelli uks oli suletud. Kui ta parajasti riiviga ametis oli, ilmus ülemisele trepimademele öövalvur ja ütles talle imestunud ilmel midagi araabia keeles. «Ma tulen tagasi,» lausus Janine ja sukeldus õhe.

Tähtede vanikud rippusid otse palmilatvade ja majade kohal. Ta jooksis mööda sel tunnil täiesti tühja tänavat, mis kindluse juurde viis. Külm, millel ei tarvitsenud enam päikesega võistelda, võimutses öös; jäine õhk kõrvetas kopse. Ta jooksis, silmad seletasid vaevalt midagi pimeduses. Siiski, üleval tänava lõpus ilmusid nähtavale mingid valguslaigud, mis hakkasid sikk-sakitades tema poole laskuma. Ta peatus, tundis ära pedaalide krüksumise ja viimaks nägi järjest suurenevate valgussõõride taga hiigelsuurt burnust, mille all vilksatasid sätendavad rattakodarad. Burnuseserv riivas teda; kolm punast tuld vilksatasid öös ta taga, et kohe kaduda. Ta jooksis edasi kindluse poole. Trepil tungis kõrvetav õhk kopsudesse nii lõikavalt, et oleks tahtnud peatuda. Mingi viimane hoog kandis ta temast endast hoolimata terrassile vastu rinnatist, mille ligi ta end nüüd surus. Ta lõõtsutas, silme ees kõik virvendamas. Jooksmine polnud sooja andnud, ikka veel värises ta kogu kehast. Kuid külm õhk, mida ta ahmis, hakkas juba rahulikumalt temasse voolama ja värinatest sündis juba mingit ebamäärast soojust. Viimaks avanesid ta silmad öö ääretusse.

Polnud tuuleõhkugi, mitte ainsatki heli peale harvade summutatud prõksatuste, mida põhjustas kive liivaks murendav külm, miski muu ei ulatunud häirima üksindust ja vaikust ta ümber. Siiski, hetke pärast näis talle, nagu haaraks taevast ta kohal mingi raske pöörlemine. Öö põhjatusse, kirkasse ja külma, paistsid lakkamatult tuhanded tähed ja korraga olid need jäised killud lahti tõugatud oma kohalt, hakates vaevu tajutavalt horisondi poole libisema. Janine ei suutnud rebida oma ainitist pilku neilt triivivatelt tuledelt. Ta pöördus koos nendega ja see liikumatu rändamine lähendas teda vähehaaval ta olemuse kõige sügavamale paigale, kus praegu võitlesid külm ja iha. Tema ees vajusid tähed allapoole, viimaks kustudes ükshaaval kõrbe kivide vahel, ja iga korraga veidi enam, avanes Janine ööle. Ta hingas, ta unustas külma, unustas olemise raske koorma, alati kas sõgeda või tardunud elu, selle pikaldase ängistuse elada ja surra. Pärast kõiki neid aastaid, mille jooksul ta hirmu eest põgenedes oli aina segasena tormanud, peatus ta nüüd viimaks. Samas tundus, nagu oleks ta tagasi saanud oma juured ja elav mahl tõusis taas ta liikmeisse, mis ei lõdisenudki enam külmast. Surudes end vastu rinnatist, üleni sirutunud pöörduva taeva poole, ootas ta vaid, et ikka veel kloppiv süda rahuneks ja ta sisemusse asuks vaikus. Tähtkujud lasid oma tarju veel pisut kõrbe horisondi poole vajuda ja peatusid viimaks päriselt. Sellest peale hakkas öö mingi talumatu õrnusega voolama Janine'i, kes oli välja rabelenud külma võimusest ja tõusis nüüd aina edasi oma olemuse pimeda südamiku poole, tulvil hootistest lainetest, mis oietena ta huulile kerkisid. Ja siis kummus korraga kogu taevas naise kohal, kes oli külmale maapinnale varisenud.

Kui Janine endise ettevaatlikkusega taas tuppa sisenes, polnud Marcel ärganud. Aga kui ta voodisse heitis, mees urahtas korra ja kargas mõni sekund hiljem voodis istuli. Mees rääkis midagi, kuid Janine ei saanud aru, mida ta ütles. Marcel tõusis üles, süütas lambi, mille valgus Janine'ile otse näkku sähvatas, ja kõndis tuikudes tualettlaua juurde, kust võttis mineraalveepudeli ja jõi pikalt. Ta oli parajasti teki alla tagasi pugemas, kui jäi äkki midagi taipamata naist vahtima. See vappus nutust, suutmata end tagasi hoida. «Pole midagi, kallis,» nuuksus ta, «pole midagi.»

Tõlgitud raamatust: Albert Camus
Nouvelles.
André Wurmser Kaléidoscope.

Leningrad, «Prosveštšenie», 1980.

(Lõpp)

Tõlkinud TÕNU ÕNNEPALU;

I auhind

Viis päeva Leningradist põhja pool

Karjalasse ihaldatakse. Kellel vähegi võimalus, see seal ära käib. Isegi kooliekskursioonid viivad juba nii kaugele. Minu soov sinna pääseda oli nõnda suur, et loobusin päev enne väljasõitu Ruhnu ekskursioonist (kuhu samuti mitte alati ei satu) ja olin jälle Eesti Looduskaitse Seltsi iga-aastase suvise õppereisi osaline. Igal suvel on kahe bussitäie seltsi aktivistidega liitunud ka Tartu üliõpilaste looduskaitseringi liikmete ja vilistlaste buss. Tänavu piirdus sõit vaid kahe bussiga, sestap oli ringistki vaid mõni üksik. Ringi embleemi ei saa siin siiski kasutamata jätta.

Nii ma siin enamjagu tuttava rahva seas jälle olin ja 3. augustil algas teekond Leningradi suunas. Põhjamaa on mind alati meelitanud, enda poole tõmmanud. Miks, ei tea. Midagi ürgset ja omast, lähedast tahaksin otsida neist põhjatuist metsadest ja kaljusest maastikust. Soomes olin täiesti vapustatud kaljusest pinnasest ja kui nii võib öelda, siis koguni ehk kaljuarhitektuurist (kui oskuslikult ja loomulikult on seda ehituses ära kasutatud!). Aga eks igaühel ole looduses oma lemmikmaastik ja meelispaikki.

Seekordse kiire ümberotsustamise järel selgus mulle alles teel, et ekskursioon toimub põhiliselt Leningradi oblastis Karjala kannast mööda. Aga kui seni polnud Leningradist kaugemale põhja poole jõudnud, siis oli kõik ees ootav põnev. Kogunisti paljusõidetud Leningradi maantee äär ise pakkus üllatusi. Jälgige teinekord Kingissepast veidi pärast 35. kilomeetrit parempoolset teeserva. Põlispuude all peaks näha olema kahes keeles silt «Simititsa kalmistu 1885». Ka kalmistul tasub ringi vaadata. Siia on maetud 1860. aastail põhiliselt Tartu- ja Virumaalt ümberasunud eestlased ja nende järeltulijad. Sinna kanti rajati higi ja vaevaga oma elamine, arendati mitmesuguseid eesrindlikke põllutöövõtteid. Siit kujunes välja ka maaproletariaat (Ain Rannaleetki on Simititsast pärit).

Teise päeva õhtupoolik kulges mööda tihedasti asustatud kuurortrannikut, ka läbi Repino ja Razlivi. Sealtmaalt edasi hakkasime ehtsasse loodusesse jõudma. Kahjuks jäi seekordsel reisil meie teele vaid üks looduskaitseala, täpsemalt Lindula lehiste oma. Poleks uskunudki, et lehis võib nii imesirgeks kasvada ja eakakski. Pärast Peeter I surma istutati tema omaaegse soovi kohaselt viiele hektarile lehised mastimetsa saamiseks. Praegu on neid 300 hektaril, vanimad üle 240 aasta ning kõrgeimad 50 meetri piires. Vahelduva reljeefiga hea reŽiimiga maa on neile igati soodus olnud.

Seni vaid loetud ja filmidest nähtud paigad (seotud Leniniga ja Teise maailmasõjaga) tõid kõiki möödunule lähemale. Veel praegugi suutsid Mannerheimi liini jäänused anda ettekujutuse sellest võimsast kindluspiirist ja ränkrasketest heitlustest. Ikka leiad niisugustel reisidel ka eestlaste jälgi. Siinseiski paigus peetud lahingutest on kirjutanud Ludvig Kurist.

Viiburis julgesime loota linnaraamatukogu külastamisluba. Direktor Svetlana Semjonovna näitas meeleldi seda linnapargi servas kaasaegse välimuse ja sisemusega Alvar Aalto projekteeritud 1932. aastal rajatud maja. Väike, kuid ometi meie ülikooli uut raamatukogu meenutav. Avar, mugav, lugemissaalidesse langes samuti valgus lae kaudu, loengusaalil laineline puulagi, mis laseb kuulata kõnelejat igalt poolt hästi, ükskõik, kus ta ruumis ka ei asuks... Direktor ise veel meie raamatukogu näinud ei olnud, kuid teadlik küll, koguni kirjas siit abi palunud. Nemadki tahavad hakata rohkem tehnikat kasutama, ent ei tea, kust üht või teist vajalikku saaks tellida.

Viiburi oligi vist meie reisi kõige põnevam linn oma vana kindluse, Monrepos' ansambli ja kaljuste kallastega, kesklinna suurlinlikkusega.

Viiburist Priozjorskisse sõitsime mööda Vuoksi kaldaid ja metsateid. Iidsed veeteed meenutavad, et kunagi viis tee «varjaagide maalt kreeklaste maale» põhjaosas just Vuoksi kaudu. Ei ole mõtet kogu ajalugu kirja panema hakata, seda seostame olevikuga vist mujal käies rohkemgi kui oma kodus. Info poolest on LKS sõidud alati väga põhjalikud, seda tänu reisijuhtidele. Seekordseks teejuhiks oli seltsi teadussekretär Enn Loigu.

Loo kirjutamise aegu jäi silma ühes suvises «Loomingus» Mihkel Muti sõnastatud mõte, millega väga päri tahaks olla ja mida tema väga kenasti on öelnud. «Skeptikud võivad õigusega kahelda, kas säärased käigud kirjandusloolisi radu mööda annavad midagi autori mõistmiseks, kas näiteks looja sünnikodu ahervaremeil seismine tema linnaluulet kui kunsti meile arusaadavamaks teeb. Tõepoolest, võhikule ei. Ja tekste kitsamalt samuti mitte. Kuid aktiivne ja kultuurilembene kirjandusinimene ei ela üksnes tekstidest, vaid igast materiaalsest pisiasjast, millega eelkäijate looming kaudselt seotud.» Laiendagem kirjandusloolised rajad kogu minevikule ja kirjandusinimesed paljude teiste alade esindajaiks, kuid jäädes aktiivseks ja kultuurilembeseks said ajaloo ja looduse paremaks tunnetamiseks küllap kõik reisilised palju uut. Lisagem siia veel graniidikarjääri uudistamine, Laadoga ja sõit mööda Elu teed Leningradist Kobonani. Ja veel õhtused laagripaiga otsingud, lõkke- ehk «mitmeämbritoidud» ja ühine liitev loodushoiu huvi. Tore sõit oli. Karjala kutsub veelgi.

VARJE SOOTAK

DANIEL MAASINGU fotod

Georg Lukacsist...

(Algus 3. lk.)

gevuses, astub Lukács 1918 Ungari kommunistlikku parteisse. Poliitilisest elust võttis ta sel perioodil osa üsna aktiivselt, maailmarevolutsiooni ideest haaratuna ehk liigagi aktiivselt. Kominterni ülesandel tuli tal ka Saksamaal ja Austrias elamise ajal (pärast 1919. aastat) mitmel korral siirduda Ungarisse, kus Horthy sõjakohus talle kaks korda surmaotsusegi langetas.

Aastail 1933—1945 (teistel andmetel kuni 1944) töötas Lukács Moskvas NSVL TA Filosoofia Instituudis. Seega elas ta Nõukogude Liidus läbi ühe raske perioodi Stalini isiku kultuse aegadest. Ilmselt seetõttu leidub tema tollastes töödes suurepäraste kordaminekute kõrval ka mõningaid selgelt propagandistlikke taotlusi.

Pärast kodumaale tagasipöördumist saab Lukácsist Budapesti ülikooli professor. Kuid siingi vaevavad teda kõigele muule lisaks ka võimu ja vaimu vastuolu probleemid. Teinud vahepeal poliitilisi eksisamme, ennistatakse ta 1967. a. parteisse ning taas ilmuvad tema tööd, mis on tõlgitud paljudesse keeltesse.

Rünnatud on Georg Lukácsit nii ühelt kui ka teiselt rindelt. «Utopist», «dogmaatik», «formalist», «revisionist» — need on epiteedid, mida ta sageli oma nimega seoses on pidanud kuulma. Nii näiteks on ühed kriitikud tema tööd «Ajalugu ja klassiteadvus» (1923) nimetanud «briljantseks teoreetiliseks uurimuseks», teised jällegi «antihistoristlikuks raamatuks».

Mõned paindlikumad Ameerika teadlased on ühe põhjusena, miks Lääne maailm Lukácsi töödest väärdunud pildi on saanud, nimetanud tema mõtlemisstiili ja seda konteksti, milles tal on tulnud opereerida. See kõik olevat piisavalt erinev igasugusest inglaslik-ameerikalikust kogemusest.

Üheks huvitavaks, tihti tsiteeritud ning eriti Lääne-Euroopa modernistide poolt sageli kritiseeritud lühemaks uurimuseks on essee «Modernismi ideoloogia». See on üks kolmest esseest, mis on avaldatud ka üldpealkirja all «Realismi tähendus tänapäeval», mille aluseks omakorda on 1955. aastal peetud loengud. Nimetatud essee kujutab endast suhteliselt põgusat, ent sisutihedat analüüsi kirjandussuundadest tänapäeva kodanlikus kultuuris: Beckett ja absurd, Freud ja psühhoanalüüs, Kierkegaard ja eksistentsialism jt. Lääne teoreetikuile võis käsitlus ehk tundudagi liiga üheplaaniline, kuid peame arvestama olukorda Ida-Euroopas viiekümnendate teisel poolel. Siin võis Lukácsi kohati isegi familiaarne suhtumine sellisesse aastakümneid täiesti põlu all olnud nähtusesse nagu kodanlik kultuur tundida veidi kohatugi. Igatahes oli see üks esimesi asjalikke seisukohavõtte üle hulga aja.

Rahvusvaheliselt laiema tähelepanu saavutas Lukács kuuekümnendate algul. Suure tõuke selleks andis 1962. aastal inglise keelde tõlgitud teos «Ajalooline romaan» (kirjutatud kolmekümnendail aastail Nõukogude Liidus).

Georg Lukács suri 4. juunil 1971.

Lisa: *«Keelest ja Kirjandusest» nr. 4 võib huviline leida Pärt Liase kaheleheküljelise ülevaate «Lukács ja realism». Otse loomulikult on Lukácsi esseed «ikkagi aegumatud ja tänapäeval otsekui enesestmõistetavad». Enesestmõistetav pole aga sugugi see, et me selle suure teoreetiku töid veel aastal 1985 vaid saksa, ungari või vene keele vahendusel tundma peame. (See ei ole muidugi Liase süü.) Inimesi, kes vaatamata kõigele kirjandusteadusesse usuvad, peaks ju ometi veel olema. Tihti on meie usk aga segunenud suure kibestumisega, kus domineerima jääb vaid destruktiivne kriitika. Nii tahakski lõpuks valju häälega hõigata, et: «Kulla herra X, mis siin ikka niisama tühja viriseda, sul keeled suus ja mõistust ka ei napi, võta ja pane näiteks «Probleme des Realismus» maakeelde ümber!» (Vahepeal ilmunud «Loomingust» nr. 5 vt. T. Tasa tõlkes «Eepost ja romaani.» Toim.)*

Koduste vahenditega ei leiuta me tõesti pahatihti jalgratastki, saati siis lennumasinat.

TIIT PRUULI
žurn. II k.

KLUBIS

Laupäeval ja pühapäeval kl. 21 disko.

FILMIKLUBIS

Hooaja avaüritus toimub 18. septembril kl 18 Vanemuise 46 suures auditooriumis. **Valerio Zurlini «Tatarlaste kõrb»** (originaalvariant, pr k + tõlge).

Liikmepiletite pikendamisest ja uute liikmete vastuvõtmisest teatatakse täiendavalt.

UUES KOHVIKUS

Laupäeval kl. 19 disko.

ANSAMBEL «VAHE»

vajab oskuslikku **basskitarristi.** Ansambli «Vahe» liikmed ootavad bassimeeste märguandeid telefonidel 3 21 25 ja 3 28 84.

Keemikute palve reovete jumalanna Cloacina poole

Oo õilis jumalanna, kes Sa valitsed maailma soppa juba Igavese Linna esimese solgikanali CLOACA MAGNA valmimisest saadik!

Miks ei pööra Sa oma palet meie poole ja ei tee nii, et kõik see, mis sulle kuulub, ei voolaks keemiahoones mitte meile pähe, laboreisse ja koridoridesse, vaid suunduks Emajõkke — nii nagu kolmsada aastat enne meie ajaarvamist Rooma linnas juhtisid Sa selle oma kloaagi kaudu Tiberisse.

Kas Sa ei näe, et asutused, kus ka keisrid ja imepraatorid jala käivad, on siin nii koledad, räpased ja ajast-arust läinud, et meil endilgi on juba häbi.

Ainult jumalad saavad meid veel aidata, sest maiste võimude jõud ei käi sellest enam üle! Oleme pidanud koosolekuid, võtnud vastu otsuseid, kirjutanud märgukirju, süüdistanud üksteist võimetuses ja hoolimatuses, pöördunud kõrgete tutvuste poole ning proovinud ka metüülkarbinooli mõju. Aga asjatult. Tulemusi pole!

Saame aru, Su valdused on teaduslik-tehnilise revolutsiooni ajastut kasvanud hiiglaslikeks, tegemist on palju — aga Sa oled ju jumalanna, kõikvõimas. Ilmuta ennast meie ülemustele unes ja näita kätte, kus asuvad need iidse keraamikakunsti saadused, millele vajaduse korral istuda saab. Juhata neile, millise seitsme maa ja mere taga nad on ja anna võlusõnad teada, kuidas neid kätte saada.

Avita meid CLOACINA, avita, sest me oleme ÕPPEASUTUS!!!

Palve kokku seadnud
TULLIO ILOMETS

Järgmine leht ilmub kahe nädala pärast, s. o. reedel, 27. septembril.

Toimetaja VARJE SOOTAK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 3443. MB-07134. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kontrolleksemplar

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 24 (1421) Reedel, 27. septembril 1985 Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 2 kop.

NÄDAL ● NÄDAL ● NÄDAL ● NÄDAL ● NÄDAL

Kuulujutud ja konverentsid

«Ei, see on küll rohkem kuulujutt,» kostis õppeosakonna juhataja Mati Salundi toimetuse pärimisele, kas tõesti peavad esmakursuslased kuni 15. oktoobrini põldudel püsima. Niisiis, illusioon tühja ülikooli maapõhja vajumisest hakkab selleks sügiseks läbi saama — järgmisel nädalal tulevad I ja II kursus ning panevad õppetööle õla alla.

Kindlalt tuleb kuulujuttude registrist maha kustutada see, mida saab käega katsuda. Mu laual lebab brošüür «Teadvuse sotsiaalne determinatsioon». Ligi 300 lehekülge teese filosoofia-alaselt konverentsilt, mis peeti TRÜ filosoofiakateedri eestvedamisel 19. ja 20. septembril; osavõtjaid Moskvast, Leningradist, Novosibirskist, Tomskist, Dušanbest, Riiast, Vilniusest, Jerevanist, Voronežist — kokku 70 mõtlejat.

Ka füüsikud otsustasid kolm päeva mõtteid vahetada. Meie ülikoolis on sellises füüsikaharus nagu elektromeetria edukalt päid murtud juba 25 aastat.

Alla ei jää ka matemaatikud. Üleliidulisel konverentsil Käärikul ja seminaril Tartus vaeti statistilise analüüsi kasutust majanduses ning toodete kvaliteedi hindamisel; osavõtjaid poolteistsada.

Selle nädala neljapäeval ja reedel toimus neil uus ja suurejooneline konverents — «Matemaatika teoreetilisi ja rakenduslikke küsimusi». Eile tähistas konverentsiga 180. aastapäeva ka sünnitusabi ja günekoloogia kateeder.

TRÜ komsomolikomiteest leidsin pisut turris Arvo Lambi. Ta pahandas 20. septembri «Edasi» nupu peale: «Agitreis Kesk-Venemaa linnadesse on TRÜ taidluskollektiivide jaoks preemia! Seetõttu on sõnumi väljendus «...õigus anda ELKNÜ Keskkomitee käsutusse oma kontsertbrigaade» ebatäpne. RKA reisib selles liinis juba kolmandat, mitte esimest korda. Ja veel. Grupi juht Andres Arrak on poliitökonoomia kateedri õpetaja, mitte aspirant.» Mis teha, juhtub parimateski väljaannetes. Võimalikult vähe eksimisi ja teravat sotsiaalset taju soovime «Noorte Hääle» toimetusele, kel käes juba kolmas noorus — 45. aasta. Kõlagu teie hääl ikka ja alati noorelt!

INDREK UDE

Ülikooliasjad selgemaks

12. septembril kell 16 toimus Uue Anatoomikumi auditooriumis taas arstiteaduskonna üliõpilaste kohtumine rektori prof. Arnold Koobiga. Mullusel kokkusaamisel oli kõnekeeleks eesti keel, seekord rääkis rektor vene keeles. Arstiteaduskonnas õpib palju tudengeid teistest NSV Liidu vabariikidest ja just neile see kohtumine oligi mõeldud.

Rektor kõneles taas ülikooli struktuurist, ülesannetest ja nende täitmisest, probleemidest. Paljudest asjadest, mis mujalt tulnutele ei pruugi enesestmõistetavalt tuttavad olla. Informatiivsele osale järgnes otsesem pöördumine üliõpilaste poole. Kõik sõltub sellest, ütles prof. A. Koop, kuidas te ise kasutate oma ülikooliaastaid. Õppetöö maht on suur, aga intensiivsus mitte. Tuleb kasutada uusi vahendeid, otsida loomingulisemaid meetodeid, aga lõpptulemus tuleneb ikkagi tudengi suhtumisest tema õpetamisse ja kasvatamisse. Üliõpilane peab ise ennast kujundama, selleks on sobiv aeg, sest ajus on veel värskust.

Küsimuste esitamise aegu kaldus jutt elu materiaalsema poole peale. Ühiselamuelanikud nõudsid telerit, ja seda neile ka lubati — tingimusel, et tudengid ise vastutavad selle korrasolemise eest. Kõneks tulid ka ühikamaja vanadushädad. Rektor avaldas lootust, et kolm korda edasi lükatud remont lähitulevikus teoks saab.

1987.—1988. aastal on Maarjamõisa loota uut ühikamaja.

JAANUS HARRO,
ravi V k.,
arstiteaduskonna pressisekretär

Tähelepanu!

Ülikooli komsomoliajaloo süvendatud tundmaõppimiseks ning komsomoliveteranide kogemuste paremaks ärakasutamiseks kuulutas TRÜ komsomolikomitee aasta tagasi välja

komsomolimälestuste kogumise konkursi.

Mälestusi oodatakse komsomoliveteranidelt, kes on olnud komsomolikomitee liikmed, teaduskonnabüroo liikmed või täitnud ülikoolis mõnda vastutavat komsomoliülesannet (TRÜ a/ü.-komitee liige, TRÜ klubi juhataja, RSRi president jne.). Mälestustele lisada lühikesed eluloolised andmed kuni praeguseni. Materjali koostamisel võtta arvesse järgmist: osavõtt komsomolitööst enne ülikooli, ülikoolis ja pärast lõpetamist; meenutused ülikoolis tehtud komsomolitööst; tähelepanekud tollase komsomolitöö kohta tervikuna; mõtted praegusest komsomolitööst. Peamiselt ootame muidugi mälestusi ülikooli komsomolitööst.

Materjali lõppu tuleb kindlasti lisada oma allkiri.

Osa võivad võtta TRÜ üliõpilased, õppejõud ja endised komsomoliaktivistid.

Vastu võetakse tööd, mille pikkus on 15—30 masinakirjalehte dinformaadis kahe reavahega või samas ulatuses käsitsi kirjutatud teksti.

Vajaduse korral saab juhendajaiks paluda NLKP ajaloo kateedri õppejõude.

Tööd esitada TRÜ komsomolikomiteesse märgusõna all «Komsomolimälestuste konkurss» **kuni 1. detsembrini 1985.** Lisada kinnine ümbrik, milles on autori perekonna-, ees- ja isanimi ning kodune aadress.

Žürii määratakse ELKNÜ TRÜ komitee otsusega, mille kooskõlastame EKP TRÜ komitee ja ELKNÜ Tartu Linnakomitee bürooga.

Välja paneme 1 esimese preemia, 2 teist preemiat ja 3 kolmandat preemiat, lisaks ergutuspreemiad.

ELKNÜ TRÜ komitee

17. septembri õhtul

«Kordame. Natalie Rägo, Hans Sossi, Carl Claus, Michail Wittlich ... Kas jäid meelde? Neid peate une pealt ka teadma. Kolme nädala pärast pean loengu, siis küsin,» keemiaosakonna prodekaani dots. Rein Pulleritsu sõnade peale toksas dots. Tullio Ilomets vihmavarjuga kõvasti vastu maad ja käskis keemiamaja barelјeefid üle vaadata ning meelde jätta. See jutt oli mõeldud keemia I kursusele. Aga see oli juba õhtuhämaruses.

Enne sai sõidetud puupüsti täis bussis («Kuhu nad ometi kõik sõidavad?» imestasid töölt tulijad), kuulatud Raadi kalmistu keskväljakul ajalooteaduskonna dekaani dotsenti Allan Liimi ja EPA professorit Jüri Kuuma, ülikooli naiskoori päevakohaseid laule. Olime tulnud Tartu nekropoli meenutama oma nimekaid eelkäijaid ja Tartu vabastamisel langenud sõjamehi. Viimaste auks viidi eesotsas dots. Juri Ksenofontoviga lillekorvid.

Siis asusid tudengid auvalvesse nõukogudeaegsete rektorite kalmudele. Süüdati küünlad. Rektor prof. Arnold Koop tegi lühikese tagasivaate Hans Kruusi, Alfred Koorti ja Feodor Klementi eluteele. Ja lilekorvid rektoritele.

Puude vahele pudenesid väiksemad rühmad. Iga teaduskond mälestas omi. Prof. Huno Rätsep Johannes Voldemar Veski haual: «Ta võttis oma õlule pärast sõda eesti filoloogia osakonna rajamise. Mõtleme täna sellele, mis ta on teinud eesti keele heaks.» Arstiteaduskonna rahvas liigub oma dekaani prof. Ain-Elmar Kaasiku järel. Komsomolisekretär Jaan Möldril on kaasas korvitäis küünlaid. Farmaatsiakateedri juhataja prof. Johannes Tammeorg tänab üliõpilasi osavõtu eest, lõpetades ringkäigu professor Henn Partsi kalmu ääres. Niiviisi liitun kord ühe, kord teise seltskonnaga. Seisatan Enno-Lembit Mikkelsaare ja Johannes Feldbachi haua ääres. Nemad on oma töö teinud, ka ülikooli ajalehte toimetades.

Ja siis juhtusin keemikute sappa. Tullio Ilomets, ülikooli ja üldse kultuuri ajalugu suurepäraselt tundev mees viib tudengeid haua juurest haua juurde.

Niisuguse ühisürituse puhul on pöördutud toimetuse poole kahe mõtteavaldusega. Jäägu kestma see tava mälestada ühiselt koos EPA rahvaga oma vabastajaid ja meie eelkäijaid. Kindlasti võtku sellest osa tudengid, eriti esmakursuslased. Kahjuks langeb sellesse aega enamiku kolhoosis viibimine. Keemikud olid igatahes ettevõtlikud ja sättisid mälestusürituse eriala sissejuhatuse juurde.

Teine arvamus on hoopis nukram. Vana-Jaani kalmistu üldpilt kipub käest minema. Osa teaduskondi hoolitseb oma hauaplatside eest, osa mitte. Tervet kalmistu osa ei suudeta siiski jälgida. Muide, ega «TRÜ-s» ilmunud sellekohasele kriitikale polegi vastust tulnud. Sealgi tõsteti üles küsimus: «Kas peaks ülikoolist olema üldhooldaja?» (Vt. «TRÜ» nr. 8, 1984). Võib-olla saaksid kalmistu tuleviku eest sõna kosta ja abi saada meie linnanõukogu saadikud?

VARJE SOOTAK
AIN PROTSINI foto

Elektromeetriaseminar

Eelmisel neljapäeval lõppes kolm päeva kestnud üleliiduline teaduslik-tehniline seminar «Elektromeetria teoreetilised probleemid».

Elektromeetria-alane uurimistöö TRÜs kasvas välja atmosfääriionisatsiooni uurimisest. 1952. aastal sai füüsikaosakonna üliõpilane Olev Saks dots. Jaan Reinetilt ülesande automatiseerida ioonide loend. Umbes 25 aastat tagasi tekkis O. Saksal koostöö tehasega «Punane RET», kus esmakordselt Liidus hakati välja töötama tööstuslikku elektromeetrilist millivoltmeetrit ülikoolis valminud prototüübi järgi. Sellest alates kujunes TRÜ elektromeetrialabor, mille põhisuunaks on nõrkade alalisvoolude mõõtemeetodite ja vastava aparatuuri väljatöötamine.

Varem on elektromeetriaalased nõupidamised Tartus toimunud 1975. ja 1982. aastal.

Sellel seminaril osales üle saja teadlase ja inseneri paljudest uurimiskeskustest. Plenaaristungil oli ettekanne ka **Üleliidulise Metroloogiainstituudi professoril Igor Krotkovil.**

Kolm tihedat tööpäeva on läbi, kuidas hindate seminari?

«Niisugused seminarid, eriti aga teadlaste isiklikud kontaktid on alati suure väärtusega. TRÜ füüsikutega seovad meid juba ammused sidemed, sest siin on kujunenud üks elektromeetria-alaseid juhtivaid keskusi, kus on oma koolkond, juurutatakse palju töid ja valmistatakse vajalikke aparaate — ülitundlikke voolumõõtureid ja nende kontrollimise vahendeid. Eesmärk on meil ühine — arendada mõõtetehnikat, anda abi kosmonautikale, kaitsta keskkonda.

Tahaksin kiita seminari väga head ja läbimõeldud korraldust. Me mitte ainult ei kohtunud oma kolleegidega, vaid viime kaasa ka teie ülikooli kultuurikogemusi. Ajaloomuuseumis tutvusime teie kuulsusrikka ajalooga, vaatasime suurepärast teadusraamatukogu. Väga sügava mulje jätsid dots. H. Palametsa helis ja pildis jäädvustatud ajalooline ülevaade ning mälestusmiiting Raadi kalmistul. Eriti olime liigutatud kalmistul käimisest, ei ole varem midagi niisugust näinud-kuulnud.»

NSVL TA Kosmoseuurimise Instituudi Erikonstrueerimisbüroo osakonnajuhataja Vladimir Notkin.

Millal tekkisid sidemed meie elektromeetriateadlastega?

«13 aastat tagasi hakkasime tegelema uue temaatikaga. Meil oli vähe inimesi, polnud veel välja töötatud sobivat metoodikat, puudusid vajalikud aparaadid. Silmapiiril oli mitu laborit, kuid kõige asjalikumaks kujunes side Tartu ülikooli elektromeetrialaboriga.

(Järg 3. lk.)

Avameelselt alkoholist

NSVL TA Siberi osakonna Matemaatika Instituudi osakonnajuhataja, tehnikadoktor professor NIKOLAI ZAGORUIKO ja «Karske eluviisi kindlustamise sotsiaalseid aspekte». Kes eelmisel neljapäeval linnalehest ja peahoone kuulutuste hulgas niisugust teavet tähele pani ja asjast huvitus, läks õhtupoolikul keemiaringi. Teab kui palju neid polnud, ruumi oleks jätkunud enamalegi. Kuuldu oli mõtlemapanev ja huvitav ning ärgitas toimetust edasi pärima. Intervjuus, mille andis professor järgmisel päeval, on ära kasutatud ka loengumaterjali.

● Kas Teie arvates on alkoholism probleemiks ka üliõpilaste seas?»

On küll. Kui ei usuta, siis näitab seda statistika. Novosibirski üliõpilasi on sattunud kainestusmajja, on isegi olnud purjuspäi sooritatud kuritegusid. Novosibirski ülikool ei ole erand. Ometi peaks tudengkond mõistma väga hästi alkoholismi kahjulikkust ning olema meie ühiskonna terve tuleviku kujundaja.

● Mida on siis ette võetud?

Karskusklubi loodi juba läinud aasta sügisel. Selle algatasid entusiastid, siis võttis asja käsile ka komsomol. Väga palju on ära teinud ülikooli klubi: korraldatakse hoopis rohkem üritusi, sihiks on just näitamine, et ka ilma viinaveinita saab midagi vahvat teha. Nii peeti näiteks esimest korda «Vene talve» üritused ilma pitsi tõstmata.

Ülikoolis valitseb täielik kuiv seadus. Seda nõuab ka rektoraadi ja parteikomitee ühine otsus. Rikkumine toob kaasa eksmatrikuleerimise või vallandamise.

Tudeng mõtleb sellele siiski tõsisemalt. Rohkem on tegu kooliõpilastega. Mida aga on tudengile raske selgeks teha, see on õlle kahjulikkus. Kuid ka õlu on alkoholi sisaldav jook.

● Olete matemaatik. Mis viis teid karskusküsimuste juurde?

1983. aastal lugesin akadeemik Uglovi loengumaterjale, mis olid tekitanud ühel arstide konverentsil suurt elevust. Ta tõi välja neid sotsiaalseid aspekte, millele me polnud seni suurt tähelepanu osutanud. Hakkasin uurima statistikat ning mul tuli kohtega pari olla. Me küll teame, et juua on pana, tervis läheb kaest, et on palju kroonilisi alkohoolikuid, purjuspäi tentud avariisid, sunnib üha enam dedlaikuid, kuid mis saab nende nantude suurenedes? Kuhu me jouame? Kui palju töötunde jääb tegemata või kui palju tehakse praaki? Ajakirjanduses on varem propageeritud ka mõistlikku, piiri pidavat «kultuurset» pitsitõstmist. Aga iga alkohoolik on alustanud väikesest pitsist . . .

● Olete ka Novosibirski teaduslinnaku ühingu «Teadus» esimees. Mida selles vallas ette võtsite?

Hakkasime lähemalt vaatama, kes meil joomisevastaseid loenguid peavad ja kuidas. Lektoriteks olid tavaliselt juristid, arstid, pedagoogid. Teemale läheneti kitsalt, uksnes oma eriala kaudu. Aga loe sa tudengile, et juua on pana, et see kahjustab maksa. See ei hirmuta veel kedagi, sest ikka arvatakse, et ega mina veel palju ei võta. Tegime ise kõvasti tood: otsisime asjalikku kirjandust, kutsusime lektoreile esinema ka akadeemik Uglovi, korraldasime loengupidajaile endile pidevalt seminare. Nüüd on lektoreid ka matemaatikute, sotsioloogide ja teiste erialade esindajate hulgast, kes püüavad avada kogu probleemi olemust, põhjusi. Üha rohkem hakatakse aru saama, et põhjuste hulgas on olulised ka niisugused tegurid, nagu viimastel aastakümnetel maarahva üha suurenev linna vool, palkade suurenemine, tarbekaupade vähesus ja mis minu arvates on üks peamisi — joomise pidamine normaalseks nähuks. «Kõik võtavad. Mis see üks pits ära ei teel» Joodikuist ei tehta välja tööl, tänaval, poes, mõnedes kodudeski. Just selle pahe normaalseks pidamise pärast ongi tarvis nii karme abinõusid.

Kui loengutel püütakse mõtlema panna ka neid, kellel võib-olla juba täiskasvanud lapsed joovad, kui rõhutatakse, et tulevikus joovad ehk koguni lapselapsed, siis on pilt silme ees selgem. Aga kes tahaks, et meie järeltulevad põlved on nii viletsad? Paistab, et töölisteni on niisugune lähenemine jõudnud teinekord ennemgi kui intelligentsini.

Komsomolil on aastate kestel olnud palju ülesandeid. Olgu alkoholi vastu tegutsemine ka nüüd komsomoli püha kohus.

VARJE SOOTAK

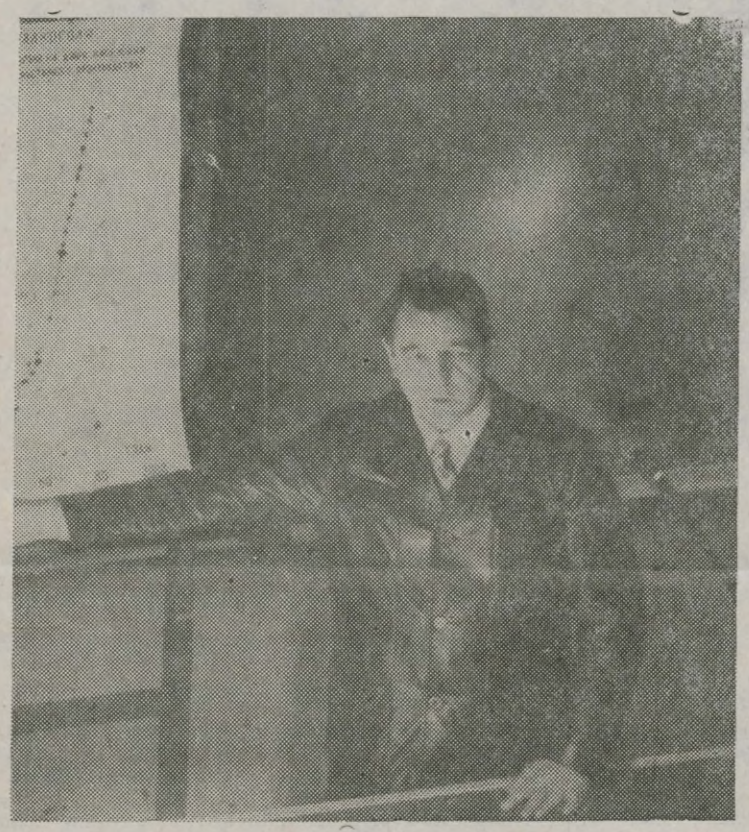

● AIN PROTSINI foto

✦ ÕNNITLEME! ✦ ÕNNITLEME! ✦ ÕNNITLEME! ✦

Matt Mägi 50

Matt Mägi sündis 27. septembril 1935. aastal Rakveres teenistujate perekonnas. 1953. aastal lõpetas ta kuldmedaliga Rakvere 1. Keskkooli ning astus TRÜ arstiteaduskonda. Edukate õpingute kõrval tegutses Matt Mägi ÜTÜ füsioloogia ja neuroloogia ringides ja kirjutas ka võistlustöö. Kogu stuudiumi vältel oli ta kursusevanem. Kuuenda kursuse üliõpilasena võttis Matt Mägi osa poliomüeliidiepideemia likvideerimisest Eestis, töötades vastavatud hingamiskeskuses.

1959. aasta kevadel lõpetas juubilar kiitusega ülikooli ning ta suunati neuroloogiks Tartu Kliinilisse Haiglasse. Peatselt spetsialiseerus ta kitsamalt kliinilisele neurofüsioloogiale — ta on esimene elektroentsefalograafiaspetsialist Eestis, olles selle uurimismeetodi rakendamisele pühendanud suure osa oma kliinilisest tegevusest.

Aastatel 1966—1969 oli Matt Mägi statsionaarses aspirantuuris, töötades seejärel pidevalt ülikoolis — algul meditsiini kesklaboratooriumi nooremteadurina, 1970. aastast neuroloogia ja neurokirurgia kateedri õppejõuna. 1970. aastal kaitstud kandidaadidissertatsioon käsitles kestvaid teadvusetusseisundeid ja oli kahtlemata oluliselt oma ajast ette jõudnud uurimus, mis tunduvalt ületas kandidaadidissertatsiooni tavapärase väärtuse ning ulatuse. Juubilari tolleaegsed tööd on kujunenud klassikalisteks ja leiavad rohket viitamist ka praegu. 1975. aastal anti Matt Mägile vanemteaduri ja 1980. aastal dotsendi kutse neuroloogia erialal. Peaaju veresoonte haiguste patogeneesi ja raviprintsiipide uurimise eest omistati M. Mägile 1972. aastal Nõukogude Eesti preemia.

Dotsent Matt Mägi on tunnustatud klinitsist ja vilunud pedagoog, kes viimastel aastatel juhib kateedris neuroloogide spetsialiseerimise ja täiendamise alast tööd. Ühtlasi juhendab ta ÜTÜ neuroloogia ringi teadustegevust. Tema rohkem kui sajast teadustööst on paljud ilmunud nii rahvusvahelistes kui ka üleliidulistes väljaannetes. Juubilar on Tartu Neuroloogide, Neurokirurgide ja Psühhiaatrite Seltsi esimees, ENSV Tervishoiuministeeriumi Õpetatud Meditsiininõukogu meditsiiniterminoloogia komisjoni liige. Ta on laialdaste huvidega, sügavalt erudeeritud inimene, usaldusväärne kolleeg ning suurepärane juhendaja üliõpilastele ja noorematele kolleegidele.

AIN-ELMAR KAASIK

Uusi väitekirju

Ülikooli erialanõukogude ees kaitses sügissemestril esimesena väitekirja TRÜ-st teaduskonnakirurgia kateedri assistent **HELMUT SEEPTER.** Tema uurimisteemaks oli väikese diameetriga veresoonte ühendamise meetod spiraalkarkassi ja mikrokirurgilise tehnika kasutamisel. Väitekirja juhendas prof. Endel Tünder, konsultandiks oli prof. Ülo Arend. H. Seepter tunnistati meditsiinikandidaadi kraadi vääriliseks. Tema operatsioonimeetodit, mille eest sai ta autoritunnistuse, on kasutatud Tartu Kliinilises Haiglas.

Kolmapäeval otsustati anda meditsiinikandidaadi kraad ÜMPI kliinilise ja eksperimentaalse psühhofarmakoloogia labori nooremteaduritele **OLEV TOOMLALE** ja **MATTI MAIMETSALE,** kes kaitsesid oma väitekirju samuti TRÜ erialanõukogu ees.

Mõlema dissertatsiooni juhendaja oli prof. Lembit Allikmets.

Kriminaalõiguse ja -protsessi kateedri õpetaja **ERIK KERGANDBERG** kaitses oma dissertatsiooni «Eriteadmiste kasutamine kaitsefunktsiooni teostamisel nõukogude kriminaalprotsessis» eile Leningradi RÜ-s. Uurimust juhendas prof. Ilmar Rebane, oponeerisid õigusteaduste doktor Juri Stetsovski Moskva Advokaatide Kolleegiumist ning õigusteaduste kandidaat Tamara Sedova Leningradi RÜ-st. Meie õigusteaduskonna noor õppejõud tunnistati õigusteaduste kandidaadi kraadi väärivaks.

Ajaloomuuseumis varsti remont!

Ülikooli ajaloo muuseumi avamisest Toomel on möödunud kolm aastat. Selle aja jooksul on muuseumi elus toimunud ja toimumas nii mõndagi. Möödunud aastal hakkasime kasutama mitut uut töövormi: näiteks korraldasime teadusajaloo päevi. Koos füüsika-keemiateaduskonnaga toimusid teadusajaloo päevad «125 aastat spektroskoopiat», samal moel tähistasime väljapaistvate eesti teadlaste D. Rootsmäe ja J. Vilipi juubeleid. Kuulati ettekandeid ja vaadati selleks puhuks seatud näitusi. Mais toimus teadusajaloo päev teemal «Eesti teadlased Suures Isamaasõjas», kus esinesid rektor prof. Arnold Koop, külalislektorid Tallinnast jt. Ka D. Uljanovi 110. sünniaastapäeva meenutati teadusajaloo päevaga. Niisugused päevad annavad võimaluse tähistada ühe või teise teadusharu tähtpäevi spetsialistide ja asjahuvilistega asjalikus töömiljöös. Ka teised teaduskonnad võiksid koos muuseumiga midagi niisugust ette võtta. Üliõpilastelegi annab sellest osavõtt olulist lisainformatsiooni. Sügissemestri esimene üritus oli teisipäeval. Selle pühendasime Tartu ülikooli soome päritoluga professorite eesti rahvusteadustele alusepanijate L.-E. Kettuneni, A. R. Cederbergi, A.-M. Tallgreni ja I. Mannineni juubelite tähistamiseks.

Fondide juurdekasv on olnud üsna ühtlane: aastas laekub *ca* 5000 üksust. Külastatavus püsib aastas 50 000 külastaja ümber. Iga õppeaasta algul ootame aga ajaloomuuseumi ja selle filiaali D. Uljanovi kortermuuseumi esmakursuslasi. Oma *alma mater*'it peaks üliõpilane tundma. Tuletame dekanaatidele meelde, et on olemas ka sellesisuline rektori käskkiri. Külastusaja kokkuleppimiseks palume helistada telefonil 3 52 25. Lisagem, et mainitud käskkirja kohaselt peavad teaduskonnad andma muuseumi oma tänapäeva tegevust kajastavat materjali — konverentside kutseid, programme, samuti ÜTÜ, EÜE, sporti, taidlust jms. kajastavat materjali. Seni ei ole sellest eriti hoolitud.

Taas on alustanud tööd muuseumi lektoorium. Septembris vestis oma muljeid külaskäigult Saksa DV teadusajaloo- ja tehnika muuseumidesse dots. Tullio Ilomets. Lähema kuu jooksul on plaanis kuulata muljeid 16. ajalooteaduste kongressilt Stuttgardis (prof. Herbert Ligi) ja oktoobris akadeemik Juhan Kahki ettekannet ajalooteaduste ülesannetest ja ajaloolase kutsumusest.

Veel ühest probleemist. Sügise saabumine ja lehtede langemine peaks teaduskondadele meenutama, et nende hooldada antud objekt Raadi kalmistul ootab koristamist. Selleks on praegu üsna sobiv aeg, sest appi saab võtta kolhoosis mitteviibivaid üliõpilasi.

Muuseumi praegune, ülikooli 350. aastapäevaks valminud eksposition on külastajaile vaadata viimaseid nädalaid. Peatselt hakkavad Tartu vanimas hoones tööle Poola restauraatorid, kelle käe all peaks hoone 3—4 aastaga omandama niisamasuguse välianägemise nagu oli Morgensterni ajal 175 aastat tagasi. Vaatame näituse veel kord üle!

ELA MARTIS

TRÜ ÜLIÕPILASTE AÜ KOMITEE

12. septembril arutati presiidiumi koosolekul uue õppeaasta ülesandeid (komitee esimees Ants Kull), aruande- ja valimisperioodi, uut tööplaani (aseesimees Sirje Astel), sotsiaalkindlustuskomisjoni tööd (komisjoni liige Kersti Kerstna) jm.

Koosoleku otsusest:

● Viia läbi aruande- ja valimiskoosolekud ametiühingurühmades 5. oktoobriks. Rühma organisaatoril valida abiks kultuuri- ja spordiorganisaator ning sotsiaaldelegaat. Õppegruppide viibimine majandeis ei takista koosolekute pidamist. Täpsemat infot saab teaduskondade aü organisatsioonide sekretäride käest.

● Teaduskondade aü organisatsioonide büroode ja revisjonikomisjonide aruande- ja valimiskoosolekud korraldada 7.—26. oktoobrini, vastavad materjalid esitada komiteele hiljemalt 31. oktoobriks. Täpsemat teavet saab komiteest.

● Aktiviseerida aü piletite vahetust ja lõpetada see 31. detsembriks.

Jäta meelde või lõika välja!

Korduvate arusaamatuste pärast toetuste ja tuusikute saamisel teatame, et:

Pane tähele!

— **materiaalse toetuse saamiseks** kirjutada avaldus, kus on ära näidatud kõik põhjused. Avaldus lasta kinnitada aü grupiorganisaatoril ja kursuse kuraatoril ning anda see teaduskonna aü organisatsiooni sekretärile. Ainult tema isiklikul kohalviibimisel võetakse avaldus komitee koosolekul arutamisele. Toetus määratakse hääletamise teel enam abivajajaile. Et vastavalt aü põhikirjale makstakse materiaalset toetust vaid kindel protsent liikmemaksudest laekunud summadest, siis on toetuste maksmine rangelt limiteeritud;

— **ühekordse sünnitusjärgse lapsetoetuse saamiseks** tuleb esitada aü komiteesse: esimese lapse puhul spetsiaalne sünnitõend, teise ja järgmiste puhul sündinud lapse sünnitõend; eelmiste laste sünnitunnistuste ärakirjad; elukohast tõend, et eelmised lapsed elavad koos emaga;

— **igakuise lapsehooldustoetuse** (kuni lapse aastaseks saamiseni) saamiseks esitada aü komiteesse: sünnitunnistuse ärakiri ja dekanaadi tõend lapsehoolduspuhkusel viibimise kohta. Soovi korral ka avaldus toetuse saatmiseks rahakaardiga või ülekandmiseks pangaarvele (siis ei lähe ka saatekulusid). Lapsehooldusphukusel viibimise ajal stipendiumi ei maksta;

— **igakuist toetust** (12 rubla kuus) makstakse siis, kui sissetulek ühe pereliikme kohta on alla 50 rubla kuus. Selle saamiseks on vaja esitada majandusmajja (tuba 204) avaldus vastaval blanketil; laste sünnitunnistuste ärakirjad (kinnitatakse kaadriosakonnas); tõend elukohast kogu perekonna kooselu kohta; tõend perekonna kõigi liikmete eelmise aasta sissetulekute kohta;

— **profülaktooriumi pääsemiseks** on vaja TRÜ arstipunktis täita vastav avaldus; tasuda raamatupidamisse (majandusmajas) 30% tuusiku maksumusest (statsionaaris 15.30, dieettoit 8.40) ja saadud kviitungi vastu annab aü komitee tuusiku. Viiendik tuusikutest võidakse anda tasuta. Selleks on vaja vastavat avaldust, millele on omapoolse toetuse lisanud aü rühmaorganisaator ja teaduskonna või osakonna aü büroo esimees.

— **tuusikud** puhkekodudesse, sanatooriumidesse ja turismireisidele kuulutatakse välja varem, määratakse sotsiaalkindlustuse komisjonis hääletamise teel. Sanatooriumisse saab vastava arstitõendi põhjal. Tuusikute eest tuleb tasuda osaliselt. Soovi korral on võimalik tellida spetsiaalseid ravituusikuid sanatooriumidesse.

Tänu

Rektori käskkirjas pälvisid tänu Baiti liiduvabariikide poliitökonoomide teaduslik-metoodilise konverentsi korraldamise eest **prof. Mihhail Bronštein, dotsendid Ivan Larin, Viktor Fainštein, Aadu Arrak, Olev Raju ja Enn Hansberg, vanemõpetaja Linda Paglant, õpetaja Andres Arrak, aspirant Anu Toomas, kabinetijuhataja Eve Tomson ja vaneminsener Mare Peedimaa.**

Noor kunst '85

EHK VIISTEIST AASTAT SAJANDIVAHETUSENI

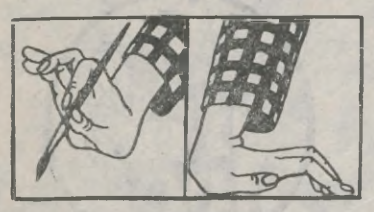

Alates 9. septembrist on Tartu Riiklikus Kunstimuuseumis võimalik tutvuda vabariikliku noorte kunstnike loomingu näitusega.

Kujutava kunsti ajalugu on näidanud, et mitmesuguste tegemis- ja suhtumisviiside moodi minek on puhanguline. Seda kinnitab ka eesti noore kunsti lähiminevik. Veel viie aasta eest oli kõrgpunktis slaidimaal. Sellesse suhtuti mitmeti — kui pühaduserüvetamisse ja kui novaatorlusse. Kuid juba siis öeldi, et aeg näitab, mis ta väärt on. Tänaseks on slaidimaal oma toonasel kujul hääbunud. Mitmedki kunstnikud said «jalad alla» just tänu slaidi ja foto kasutamisele.

80ndal aastal konstateeritud «minimurrang» on õpetlik mitmest küljest: 1) tõendas, et vastuseis uuele ja teedrajavale (ükskõik kui väärituna see esimesel pilgul ka paistab) on mõttetu; 2) näitas, et iga väikseimgi uudsus äratab talveunest rea skeptilisi arvustajaid, kes pole suutnud ennast seni maksma panja kavatsevad seda teha uue ja nõrga mahaarvutamisega. Uudsus on päästerõngaks paljudele kahvatutele kujudele, muide, ka kunstnikele. Selgelt on meeles 1982. aasta noortenäitus «Inimene ja keskkond», kus vohas põhiliselt keskpärane ja printsiibitu slaidimaal. Žürii seatud latt on madalal, öeldi. Kuid põhjusi oli ilmselt teisigi. 80. aasta oli tähelepanuväärne ka selle poolest, et fototehnika kasutamine maalikunstis «paljastati» (ENSV-s). Seda ei varjatud enam. Oli justkui lühike mitteavaliku informatsiooni teadvustamise ja ilmsiks toomise etapp, oli omamoodi pahelise (loe: tegeliku) loomuse avastamine. Kõik see toimus tänu üksikutele noortele kunstnikele, kes ei häbenenud tunnistada, et nad kasutavad loomeprotsessis slaidi. Kohe seejärel, kui nende tegevus loeti teatud tingimustel (kunstiline kõrgharidus; slaid mitte eesmärk, vaid vahend) vastuvõetavaks, kerkis esile rida vanema generatsiooni noorkunstnikke, kes üllatasid avalikkust faktiga, et nad on fotot ja slaidi kasutanud juba alates 70ndate algusest. Oldi üllatunud. Kuid eestlastele omase tagasihoidlikkuse tõttu ei päritud neilt, miks nad seda alles nüüd avalikustavad. Niisiis, loorberid slaidi ja foto novaatorliku kasutuselevõtu eest langesid ootamatult juba varem pärjatud peadele.

Slaidibuumi tagajärjeks oli slaidi ja foto kasutamise legaliseerimine ka kunstiõppeasutustes. Ja tõepoolest, natuuri tudeerides võib õppida palju, kuid mitte vähem ka natuuri vahendavatelt ja konserveerivatelt slaididelt. Kas on mõtet ignoreerida fototehnikat ja XX sajandi saavutusi üldse?! Meie laineid löövad fotoplakatikunst tõendabki, et kunstnikule tuleb tehniline arsenaal ainult kasuks. Mõistagi vaid heale kunstnikule.

Noortenäituste suurtest töödevirnadest jääb mulje, et kunstnikud pole päris hästi teadnud, mida tahta. Pildid on täis visuaalset müra. Nad sisaldavad tarbetut ja põhjendamatut. Kunstnikel on tehnilised oskused, kuid puudub n.-ö, visuaalne maailmavaade, visuaalsete kontseptsioonide süsteem, hierarhia. Osatakse jäljendada, joonistada, värve maitsekalt lõuendile seada, kuid ei anta enesele aru, mida ja milleks kujutada. Pildid on täis nägusid, figuure, esemeid realistlikus või pisut vabamas maneeris. Kuid milleks neid kujutatakse, mida tahetakse kõige sellega öelda!?

Paljudel on oskustepidine, käsitöölislik haridus, kuid puudub kontseptuaalne haridus. Viimane ilmselt peakski õhutama oma piltide puhastamisele visuaalsest mürast.

Kunstnikud, ärge tüüdake poolikute, kontseptuaalselt ja tehniliselt ebaküpsete töödega! Ärge väsitage avalikkust katsetuste ja proovidega! Andke ainult lõpptulemusi: konsentraate, milles kõik on tihe ja lõplik. Näidake oma visuaalsete maailmade ja elukontseptsioonide resümeesid. Selgeid kokkuvõtteid, mitte vaheastmeid nendeni jõudmisel!

Kõikjal ümbritsevad meid visuaalsed vormid, sündmused ja värvid. Selle nähtava müra rohkus muutub aeg-ajalt lämmatavaks. Kunstnikule on lihtsaim tee kogu temasse suubuva müra ülekandmine oma taiestesse, seda vähimalgi määral töötlemata. Raskem on seda puhastada ja sõeluda ning filtreerida sellest oluline. Kunstnik peab valima! Õigeks valikuks pole vajalikud oskused, vaid **teadmine.** *Noortenäitusel '85 häirib kujutava aine igavus ja ammutuntus, selle ammendatus ka oma tähendusliikust küljest.*

Kunstnik peaks olema nagu kullaotsija, kes sõelub miljonitest visuaalse müra liivateradest ühe kullatera — kujundi, kujundite kombinatsiooni, värvilahenduse vms. Tarbetu visuaalse müra kuhjamine näitusesaali teeb õilsatest näituseruumidest prügimäe. J. Kangilaski (SV nr. 16, 22. apr. 1983): «Materjali töötlemist, vormi valitsemist on suhteliselt lihtsam õpetada kui kontseptuaalset originaalsust.»

Igasuguse kunstiharrastaja tippunelm on kunstiinstituut. Seda peetakse ainsaks kooliks, mis valmistavat ette professionaalseid kunstnikke ja andvat parima tehnilise (jah!) ja visuaalse (ei!) hariduse. Kuhu jääb siis kultuuri paljukiidetud polüglotsus? Meie kujutav kunst ja kunstipoliitika on avalikult üksmeelne. (Meenub: kes valdab ühte keelt, see ei oska ühtegi keelt). Alternatiivsete kunstisuhtumiste tekkeks ei piisa paraku üksikute tahtest, keskkondlikust kunstisituatsioonist ega ka mitte entusiastlike kunstijuhtide julgest pealehakkamisest (oleks vähemalt sedagi!).

Meie kõrgemat kunstiharidust iseloomustab «kõrgetasemelisest tarbekunstist tulenev vaimsus» (I. Malin). Kuid võib-olla ongi see paratamatu, et vaid selline saabki ta olla. Garantii on igal juhul olemas: kui ei tule neist loovkunstnikke, kellest seda oodatakse (maalijad), siis saavad neist head käsitöölised. Ja heade seinalehtede ja loosungite maalijaid on ju alati tarvis.

Kuid see pole veel kõige tähtsam. Näitustel esineb küllalt osavaid ja andekaid kunstitegijaid, kellel puudub kunstiharidus. Nende (kõrg-) haridus, elukutse on teisest vallast, kuid kutsumus on ikkagi kunst. Nad suudavad konkureerida kunstiharidusega kunstnikega, neile antakse preemiaid ja lõppeks neid kutsutakse täiesti avalikult KUNSTNIKEKS. Kuid ametlikult, bürokraatliku masinavärgi reeglite järgi on nad ikkagi MITTEKUNSTNIKUD. Neid püütakse kohelda kui olematuid. Ateljeesid omamata maalivad nad edasi, sageli põlve otsas. Aga kui kaua veel?

Noori kunstnikke laidetakse igavuse ja mitteüllatavuse pärast (laidaksin neid küpsusetuse pärast). Miks peab üllatama just noor kunstnik? Miks ei üllata noori kunstnikke organisatsioonid, instantsid ja funktsionäärid, kes on noorte kunstnikega tegelema seatud?! Täpselt samuti kõik ajakirjanduses honoreeritavad kunstispetsialistid. Miks viimased mõtetu arutlemise ja virisemise asemel ei tegele kunstiinformatsiooniga, selle suurendamisega varem olnust ja mujal olevast? Te tahate, et kunstnikud üllataksid, kuid õpetage neid, kuidas seda teha! Harige neid, informeerige, ärge väsitage neid jõuetu näägutamisega!

Nn. kunstikriitika noorte kunsti ümber on peamiselt lihtsalt võimalus aktiivsematele ja ambitsioonikamatele kunstitundjatele kiireks läbilöömiseks, enesele koha tegemiseks kunstispetsialistide sõbralikus peres. Neist võib aru saada kuid neid on vähe. Millega tegelevad siis üleiäänud koolitatud kunstitundjad? Miks vähemalt osa neist ei võiks tegelda enim laineid löönud kunstifenomenide tutvustamisega ja nende juurde kuuluvate dokumentide tõlkimisega. Ando Keskküla (SV nr. 31, 5. aug. 1983): «Ammu oleks aeg anda regulaarseid ülevaateid mujal maailmas toimuvatest kunstisündmustest, valdavatest ideedest ja suundumustest, üksikutest, meile huvipakkuvatest kunstnikest.» Ja edasi:

(Järg 4. lk.)

*Uus hooaeg. Uued lootused.**

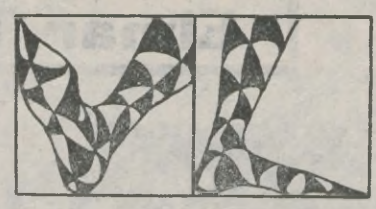

Kell 18.00. «Vanemuise» I korruse fuajee on pilgeni rahvast täis.

18.15. Pinge kasvab. Õhk seisab lämbe. Kõik vestlevad erutatult.

18.28. Pinge on rebenemiseni pingul. Samuti ootus ja ärevus. «Nüüd, nüüd!» hõiskab hing.

18.29. Ja tõepoolest — uksed avanevad. Joviaalsusest õhetades tormatakse mantlitega üles, saali — küllap hiljem, kui märk istekohale jäetud, jõuab ka mantli garderoobi anda.

18.35. Teatrisaal ja suur osa rõdugi on vallutatud. Saabuvad «hilinejad». Ühed pettuvad (igaks juhuks lähevad veel õnne katsuma rõdule), teised võtavad siinsamas seina ääres platsi.

Pilk lipsab saali. Oma üllatuseks märkan noorsoo kasinat osavõttu — puha õrnemast soost pensionärid. Teatrientusiastid? Muuseas väga võimalik, kui otsustada esinduslike tualettide ja kõrgendatud hääletooniga ettekantud kuluaariklatši järgi. Oma panuse kunsti sünniks annab kahtlematult ka saal. Etendus on siis loov, kui ta on kahepoolne. Juba kohendatakse soenguid, värvitakse huuli; oi-oi, kellelgi on seal sukad alla vajunud jne.

19.00. Tuttav kutsung ja «Vanemuise» teatrikülastajate konverents võib alata. Milliseks kujuneb 116. hooaeg? Lavale tulevad Kaarel Ird, Mart Raik, Evald Kampus, Epp Mikkal ja Ao Peep. Saalis ootab teadmisnäljas rahvahulk. Juba klõpsub Malev Toome «fotokas». Vara veel, vara veel...

««Vanemuine» hakkab nagu uuest otsast peale — 40 aastat rahujärgset teatrit,» alustab K. Ird. Edasi meenutab meie teatrihunt Karl Menningut, I kunstidekaadi Moskvas, sealset kunstiteatrit, mille traditsioonides «Vanemuine» on aastaid käinud ja edasi käib. Meenutab K. Stanislavskit, V. I. Nemirovitš-Dantšenkot, siunab igasugu indiausulisi ja puuslike kummardajaid. Mis seal salata, kõneaineks saab ka praegune onnetu seis «Vanemuises». «Pole naitejuhte. Ära on läinud Hermakula — väga hea naitleja. «Estonia võtab meilt parimad solistid ja tagatipuks voetakse ka meile ettenantud dramaturgiline materjal,» ja K. Ird räägib loo Pärnu draamateatrist ja Ingo Normetist. Väsinud on saal ja väsinud on Ird ise. Üle tunni kestva kõne lõpetab Ird oma kreedoga: «Teatri põhiteemaks on inimene. Mind on alati hämmastanud elav, realistlik elu laval, elavate inimeste poolt loodud elu.»

K. Ird lõpetas kõne ja alustas ekspromtvastamisi saabunud küsimustele. Vahel sai sõna ka Mart Raik — aga need olid nii öelda kunstivälised küsimused-vastused. Väikese maja valmimine (muuseas, ta valmib!); aastavahetuse ball (muuseas, ta toimub!) jne. Juba kostab siin-seal ka intrigeerivaid küsimusi. Ta vihastab, kuigi lubas ennast vaos hoida. «Lihtsalt leidub üks osa inimesi, kes ise mitte midagi ei tee, ainult arvustavad ja sõimavad teisi — rikkusin oma tuju ära. Uskuge, mul oli täna väga raske päev,» hakkab K. Ird lõpetama. «Soovin, et te armastaksite «Vanemuist», et kannaksite teatri mõtte ja nimetuse igale poole.» Järgnes aplaus meie vanimale teatrikorüfeele. Ta läks, jättes endast maha ühe (igavese?) küsimuse — kes?, kes jätkab?, kas leidub kindla marksistliku maailmavaatega (tema enda sõnad) inimest, kelle kätte usaldada «Vanemuise» saatus?

Siis algas kontsert — küllap see, mille pärast lõviosa publikumist saalis. Paraku polnud teatril ette näidata ühtegi uuslavastust!

Okas hinges astusin ka järgmine päev «Vanemuisesse» — sedapuhku tagauksest.

Evald Kampus, kellega teatri teadetetahvli ees kohtusime, vastas otsesõnu: «Ei, mina ei oska teile midagi vastata, milline ta tuleb, see uus hooaeg. Täpselt võin öelda, mis on planeeritud, mida me aga e i n ä e algaval hooajal. Teater on väga elav organisatsioon — palju võib siin muutuda, palju teiseneda. Nii näiteks on Kitzbergi «Uba Kaarli...» uus pealkiri: «Viinavanne». Soovitan seda etendust väga tudengitele. Samuti on noortepärane Rjabkini «Selles tüdrukus on midagi» ning Menotti ooper «Konsul». J. Tooming lavastab K. Čapekit, mida nimelt, küsige tema enda käest.» — «Tänan!» ja lähen **Jaan Toominga** «jahile». Koridorinurgas, just enne tööpäeva (proovi) algust ta tabangi.

«Jaanuari keskpaigaks olen tõepoolest planeerinud K. Čapeki draama «RUR» (vt. LR 3/85).

Oma kõla annab hooajale kindlasti draamastuudio. Tegemist on ikkagi ärksamat vaimulaadi noortega. Kõik selgusetu stuudio kohta selgub 5. oktoobriks. Praegu on veel mingeid andmeid vara anda — käivad eelvoorud.»

Muusikalise «Vanemuise» eest hoolitseb **Ülo Vilimaa.** Uus hooaeg muusikalavastustes?

«Kõigepealt,» alustab Ü. Vilimaa, «on mul meeldiv tõdeda, et juba teist hooaega ei taha keegi meilt ära minna, ei «Estoniasse», ei mujale. Kaader kinnistub, tekib oma trupi tunne. Igatahes balletis on märgata elavnemist.

Noorteetendused? Väga soovitan Vassili Medvedevi lavastust «Tantsu sünd», kus kasutusel ansambel «Space» ja R. Wakemani muusika, samuti on noortepärane tema lavastatud B. Britteni «Pagoodide prints». «Konsulit» tehes mõtlesin just ärksama vaimuga noorsoo peale. Nii et püüame ikka säilitada neid ülikulunud vaimuköisi TRÜ ja «Vanemuise» vahel.»

Otsesest koostööst TRÜ ja teatri vahel kuulsin praegu noorimalt koosseisuliselt näitlejalt **Jüri Lumistelt,** kunagiselt «Hermakülastuudio» lõpetanult. «Kui kõik õnnestub, kui mul veab, lavastan veel selle aasta sees A. Milleri «Hinna» (vt. LR 5—7/71). Kunstnikutöö teeb TRÜ kunstikabinet Andrus Kasemaa ja Ilmar Kruusamäega eesotsas. See on tegelikult väikse saali tükk, väga oluline on, kuidas lavakujundus selle puuduse kompenseerib.

Noorte potentsiaal teatris on kõva, pole aga juhti... Hermakülа näol kaotasime ka ühe kodanikutundega inimese.

Väga usun uue loodava stuudio tulevikku. Teatri noored toetavad stuudio tegevust igati. Osaliselt oleme seotud ka stuudiotööga.»

K. Irdi tol päeval majas ei olnud. Teatris mõeldi tulevikule. Lootusega.

KALEV KUDU,
žurn. II k.

* Vt. ka «Edasi», 13. sept. ja «Edasi», 19. sept. k. a.

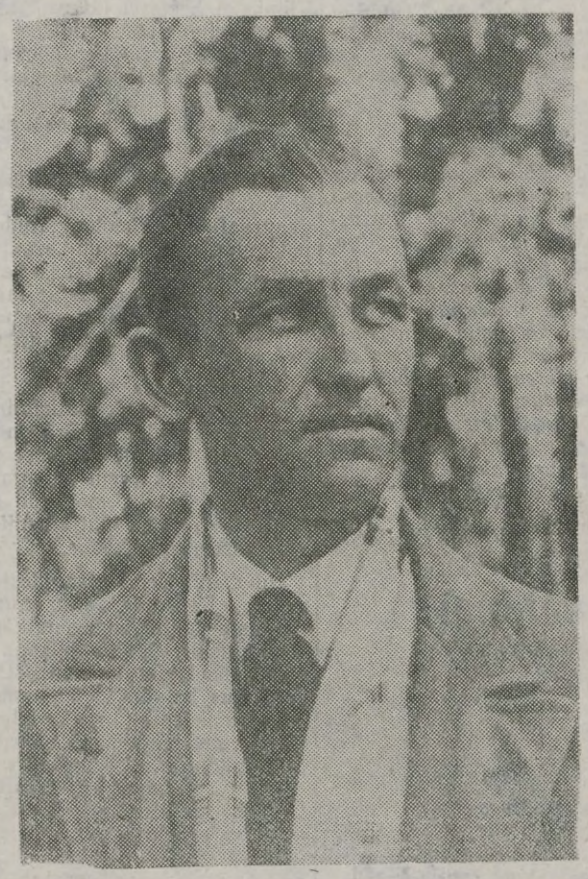

18. septembril sai Bernard Kangro 75

Põlenud puu

Siis kui teised löövad haljendama,
olen mina ikka sama —
põlend puu.
Lind mu latva istuda ei ihka,
ei mu varjus naerda tihka
ükski suu.

Kas ehk veelgi tuksatab mu säsi,
kui mind paitab päikse käsi,
suur ning kuum?
On mul meeles, kui mind tuli puutus
ja ses lõõmas kuivaks muutus
elav tuum?

Ei mus surnud siiski kõik veel ära.
Kiirgab nüüdki uhket sära
ümber pea.
See ei kao mu juurest, mis ka tuleks!
Ons see mõte, mis saand tuleks? —
Ma ei tea.

Tartu, 21.—25. 4. 1942

Bernard Kangro 1937. aasta kevadel Tartus. (Foto kirjandusmuuseumi kogudest.)

Elektromeetria-seminar

(Algus 1. lk.)

Siin suhtuti ühisesse töösse väga kohusetundlikult. Ka ülikoolis valmistatud elektromeetrilised seadmed olid palju kvaliteetsemad kui vastavas tehases tehtud. Veendusime, et olime valinud õige partneri ja nii on meie koostöö kestnud juba aastaid. Uus lepingki on sõlmitud.»

Ka tema ütles häid sõnu ürituse korralduse kohta. Tõepoolest. Me oleme harjunud, et niisugustel kokkusaamistel varustatakse meid teesidega, programmiga, mitmete asjakohaste suveniiridega. Näitame ajaloomuuseumi, peahoonet, raamatukogu, oma õppehooneid, kui neis parajasti remont ei ole. Hoopis vähem on mõeldud oma rahvakultuuri tutvustamisele. Näiteks füüsikud organiseerisid aulas (suuresti tänu labori teaduslikule juhendajale Olev Saksale) rahvamuusikaansamblite «Lakstigal» ja «Ingliska B» kontserdi, mis võeti vaimustunult vastu. Seminari lõpetamisel raamatukogu kohvikus laulis Galina Berezenkova geofüüsika kateedrist. Üldse tundub, et rohkem võiks meie külalisi viia oma üritustele, nagu nüüd käidi Raadil.

Kordaläinud seminari puhul andis Üleliidulise Metroloogia TU Instituudi delegatsioon ülikooli elektromeetrialabori kollektiivile auaadressi ja D. Mendelejevi juubelimedali.

KAJA HARGLA

Noor kunst '85

(Algus lk. 3)

«Kedagi ei pane imestama kirjanduselust lahutamatu tõlketegevus, kahjuks ei pane ka kedagi imestama tõlketegevuse peaaegu täielik puudumine meie kunstielus.» Meie noorte kunstnike kujutav mõtlemine on ühesuunaline. Kontseptuaalse kunsti keel pakuks suuri võimalusi erinevate mõtlemisviiside arendamiseks. Milleks peab looja tingimata maalima? Kujutav kunst olgu kujutatavate ideede looming. Oma ideid võib ju esitada ka dokumentidena, fotodena, kirjeldustena ja muu sarnasena. Võimalused on avarad. Tuleks ainult viitsida ja julgeda. Iga noortenäitus peaks olema mitte ainult käsitööoskuste demonstratsioon, vaid ka visuaalsete mõtlemisvõimaluste manifestatsioon. Kust peaks tulema meie noorte originaalsus ja julgus? Julgus, initsiatiivikus ja iseseisvus ei ole kaasasündinud omadused nagu musikaalsus või kujutamiseeldused. Need on koolitatavad, kasvatatavad omadused. Ja kunstnike koolitamisel on sõna öelda peale kunstiõpetajate ka kunstnikel ja kunstispetsialistidel. Aga kuidas saabki kasvatada julgeid ja hakkajaid noori, kui nemadki kõhklevad, sest omal ajal on neidki õpetatud kuulekalt järgima konventsioone ja kaanoneid.

Käesoleva noortenäituse üldpildis ei avaldu kahjuks noortekunsti seis. Näituse põhjal ei saa me teada, millega noored kunstnikud tegelevad, mis neid huvitab. Kuid me näeme, mida on nad esitanud näituse žüriile väljavalimiseks. Õigemini: mis on väljavalimisele saadetust välja valitud.

Tänavuse noortenäituse üldpilt on ebamäärane, on erksate tähtedeta, loid ja laialivalguv näitus. Näitus on vormitu ja leige, ei revolutsiooniline ega reaktsiooniline. Noored on kas varatargad, ärahirmutatud, laisad või lihtsalt tüdinenud võitlemisest ning agressiivsest ja väljakutsuvast esinemisest. Äkki on nad mõistnud ponnistuste asjatust midagi muuta? Või on tõmbunud endasse ja tahavad areneda ja küpseda? Võimalik, et nende vaoshoitus on omapärane reaktsioon kõikidele šokeerimise, epateerimise ja raamidemurdmise üleskutsetele. Vähe on ka töid, mida võiks nimetada epigoonlikeks. Kõik on kuidagi stiilselt pooleli jäetud. Paljusid töid võiks jätkata. Palju on õhus rippuvat ja lahti jäetut. Sealt võiks (ja tulekski) ju edasi minna!

Kuid kõigele vaatamata püütakse raame murda ka sellel näitusel. **J. Arro** *«Õine mootorrattur» on paljukasutatud pildiruumi deformeerimisnippide kahvatu järelkaja. Raamidest väljuda (purustada piiri elu ja kunsti vahel) on üritanud paljud, seda ka kinos ja teatris. Pole väiksem olnud soov ka raamidesse siseneda. Igal juhul on salajaseks unelmaks «mänguruumi» laiendamine, kunsti lisamine elule või elu lisamine kunstile. Viimati mainitud «piririkkumine» on füüsiline, kuid on ka kontseptuaalne viis.* **E. Õunapuu** *«Aruanne Akadeemiale» ja* **P. Radala** *«Dada-tervitus» on just viimast tüüpi raamide purustamised, mänguruumi laiendamised. Neis taiestes on sõnumi edastamiseks kasutatud valmiskujundite keelt. See suund näib viljakandvana ja meie kontekstis perspektiivikana. Mänguruumi tuleks laiendada just kontseptuaalses suunas. See valdkond on meie noortel alles läbi töötamata.*

Noortenäituse kujutava osa võiks üldjoontes jagada kolmeks vormivaldkonnaks: **1)** *mittefiguratiivne-konkreetne,* **2)** *figuratiivne-konkreetne ja* **3)** *naivistlik-mittekonkreetne.*

Esimest iseloomustavad geomeetrilisus, keerulised värvimodulatsioonid, varjatud kontseptuaalsus ja üldistusetaotlus. Maalide esitajaist sobiksid näideteks **K. Kurismaa, P. Kaasiku, R. Kari** *ja* **J. Kermiku** *tööd.*

Teist vormivaldkonda (figuratiivset-konkreetset) iseloomustab esemelisus, reaalsuse respekteerimine või sellele toetumine, täpne ja kontuurne teostusmaneer ja ka fotolikkus-slaidilikkus, peamiselt slaidibuumi nõrga järelkajana. Esindajatest sobiksid **H. Polli, K. Matsu, E. Korstnik, I. Kruusamäe, V. Valdi, M. Kilk, H. Nairis, E. Õunapuu, V. Kuks, R. Kelomees, N. Lüdimois, K. Rattus, M. Meschin** *jt.*

Kolmandasse vormivaldkonda (naivistlik-mittekonkreetne) võiks liigitada kaudselt naivistlikule ja primitiivsele maalikunstile toetuvad tööd. Iseloomustavatest joontest: kontuuride ebamäärasus, proportsioonide moonutatus, pseudorahvuslikkus, teatud tundelisus, abitus ja ühtlasi ka inimlikkus. Osa tööde puhul on viimastena mainitud joonedmaneerlikud ja ebaveenvad. Vormitüübi esindajatest võiks nimetada **R. Kelpmanni, V. Trelli, M. Viirest, M. Parist, V. Nooritsat** *ja* **P. Pere.**

Mõistagi on selline liigitus lapidaarne ega haara isegi vormilistest tunnustest kõiki. Selle jaotuse seisukohalt oleks raske lahterdada S. Eheri, P. Rajangu, R. Heidmetsa ja ilmselt paljude teistegi töid.

Graafika. Tundub, et tühja pinda kardetakse. Ilmtingimata tahetakse demonstreerida töökust ja täpsust. Joonte ämblikuvõrk varjab paraku ainult kontseptuaalset õõnsust. **A. Juurak, J. Kermik, A. Tali, R. Laanemäe** *ja* **T. Reinsalu** *on ainsad, kelles peale vaoshoituse on ka varjatud sädet. Kuid miks pelgavad noored graafikud suuri formaate? Miks peab graafika tingimata olema pisigraafika?*

Skulptuure eksponeerivad **J. Ojaver** *(eriti!),* **A. Seppet, T. Kirsipuu** *ja mõned teised samuti. «Kingitus metseenile» on taas ühe kulunud avangardistliku nipi provintslik adapteering.*

* * *

Noor kunst näib poolikuna, ühekülgsena ja isoleerituna. Ta on eraldatud ja vaatamiseks välja pandud, tõstetud ausambale austusväärsele kohale ja kaetud kupliga. Sealt näevad teda kõik ja ka tema näeb teisi. Ent ühes ausse tõstmisega on ta ka eraldatud nii oma lähimast kui ka oma kaugemast ümbrusest. Noor kunst on eraldatud ka oma minevikust ja ühes sellega ka iseendast. Mis võiks olla see, mis lööks isolatsioonikuplisse esimese mõra? Ja mis peaks olema hoobiks, mis purustaks noorte kunsti katva läbipaistva kupli?

IVI MÄEMEES

Naistele, kes teavad midagi võrkpallist

Võrkpallimäng on alati ülikooli naiste hulgas populaarne olnud. Meie töötajate seas on ikka leidunud tublisid mängijaid, mis on lasknud meil hästi esineda Eesti kõrgkoolide töötajate spartakiaadidel. Siiski on vahel perioode, mil võrkpalliaktiivsus mitmesugustel põhjustel väheneb. Kindlasti leidub meie sadade õppejõudude ja teenistujate hulgas naisi, kes on võrkpallimängu õppinud ja mänginud, nüüd aga ehk kontakti mängimisvõimaluste leidmiseks kaotanud. Nimelt teid kutsubki **TRÜ naiste võrkpalliklubi «Volle»!**

«Volle» on ametliku rahvaspordiklubina tegutsenud juba viis aastat, pole aga seni piisava liikmete arvu, kuid piiratud harjutusvõimaluste tõttu oma tegevust laiemalt propageerinud. Praegu on klubi võimeline vastu võtma uusi liikmeid. Osalemise eeldusteks on võrkpallimängu põhitõdede praktiline valdamine ja tahtmine aktiivselt osa võtta ka klubi seltsielust. Vanus ei ole oluline.

«Volle» klubi ootab huvilisi maad kuulama veel **teisipäeval, 1. oktoobril kell 15—15.30 TRÜ Kingissepa tänava võimla suures saalis.**

Klubi juhatus

Elmar Talviste

12. septembril suri ootamatult elektroluminestsentsi ja pooljuhtide labori sektorijuhataja füüsika-matemaatikakandidaat Elmar Talviste.

E. Talviste sündis 1937. aastal Pärnumaal, sai keskhariduse Kilingi-Nõmmel ja lõpetas 1960. aastal ülikooli füüsikaosakonna teoreetikuna. Teadustööga hakkas ta tegelema juba üliõpilaspõlves. Tema diplomitöö oli esimene Tartus tehtud põhjalik uurimus elektroluminestsentsist ja selle tulemused publitseeriti ENSV TA Füüsika ja Astronoomia Instituudi kogumikus. Pärast ülikooli lõpetamist töötas ta lühikest aega Füüsika ja Astronoomia Instituudis, 1961. aasta alguses aga juba elektroluminestsentsi ja pooljuhtide laboris. 1963—1965 õppis ta aspirantuuris, kuid väitekirja valmimine viibis, sest 1965. aastal peahoones toimunud kahjutules hävis kõik kogutud materjal. Väitekirja kaitses ta 1972. aastal juba tunnustatud teadlasena. Tema töö oli suunda rajav — selles käsitleti esmakordselt kristallide pinna elektriliste omaduste ja elektroluminestsentsistabiilsuse vahelist seost. Järgnesid pingelised tööaastad vanemteadurina, 1977. aastast labori sektorijuhatajana. E. Talviste jõudis publitseerida ligi 80 tööd, tema nimele on vormistatud mitu autoritunnistust. Elektroluminestsentsi valdkonnas jõudis ta saavutada üleliidulise tunnustuse. Tema ettekanded üleliidulistel konverentsidel paistsid silma uudsuse ja mõttetihedusega. Elektroluminestsentsi vananemise eksperimentaalsete ja teoreetiliste materjalide kogum, mis E. Talviste oli aastate jooksul kirja pannud, ootas vaid üldistamist doktoritööna.

E. Talviste tunnetas teravalt uute suundade ilmingut teaduses. Ta võttis aktiivselt osa uue loomisest ja juurutamisest. Nii õppis ta pärast ülikooli lõpetamist selgeks elektroonika ja rakendas seda edukalt oma uurimistöös. Ühe esimesena hakkas ta oma uurimistöös kasutama elektronarvutustehnikat ja juurutas seda ka laboris. Peale eksperimentaalset laadi uurimistööde tegeles ta edukalt ka elektroluminestsentsi teooriaga. E. Talvistel olid väga head sidemed NSV Liidu juhtivate elektroluminestsentsi spetsialistidega.

E. Talviste oli laia silma- ja huviringiga teadlane. Tema populaarsed artiklid «Horisondis» paistsid silma ootamatute vaatenurkadega. Ta koostas optoelektroonika loengukursuse ja luges seda aastate jooksul füüsikaosakonna üliõpilastele. Paljud tema juhendatud diplomitööd said auhindu üliõpilastööde konkurssidel. Tema lühijutte avaldasid vabariigi ajalehed, kuuldemänge aga esitas Eesti Raadio. Aastaid oli E. Talviste TRÜ ametiühingukomitee ja selle presiidiumi liige.

E. Talvistel oli suur autoriteet kaastöötajate, üliõpilaste ja sõprade hulgas. Tema lai silmaring, muhe huumor, hea inimestetundmine, delikaatsus ja tasakaalukus olid eeskujuks kõigile.

Mälestus Elmar Talvistest jääb püsima.

Kolleegide nimel
eksperimentaalfüüsika kateedri
juhataja
KARL-SAMUEL REBANE

Ülikooli matkajad ahju peal?

Varemalt tunti ju Tartu tudengeid väga matkalembese rahvana! Viimastel aastatel hoiavad neid traditsioone üleval peaasjalikult EPA omad, kelle klubi «Hermes» on tuntud mitte ainult oma kooli sammaste vahel, vaid heas kirjas ka mujal, sealhulgas Eesti Matkaföderatsioonis. **TRÜ matkaklubil «Patrioot»** pole aga eriti kuulsusrikast mainet. On küllalt tõenäoline, et enamik esmakursuslasi, aga kindlasti nii mõnigi juba aastaid auditooriumipinke kulutanud tudeng ei tea, mida kujutab endast «Patrioot».

Meie matkaklubi ülesanne on populariseerida sportlikku matkamist üliõpilaste hulgas. Ammust ajast on aktiivsete matkajatena tuntud geograafia- ja geoloogiatudengid, viimastel aastatel on neile seltsi pakkunud ka füüsikud-keemikud. On viljeldud nii jalgsi-, mägi- kui ka veematkamist, kuid lausa konkurentsitult on prevaleerinud suusamatkamine. Veel paar aastat tagasi ei jätkunud talvisel semestrivaheajal suusamatkagruppide loendamiseks kahe käe sõrmedestki. Praegu on aga pilt sellega võrreldes sootuks troostitu. Ei tohiks küll öelda, et matkajaid on ülikoolis vähemaks jäänud või et nad on kodus ahju peal rasva kasvatama hakanud. Pigem on asi selles, et populaarsust on võitmas nn. metsik matkamine. Metsikud matkajad on koondunud väikestesse gruppidesse, ära on unustatud oma klubi «Patrioot» kui koht, kus ühiselt plaane peetakse ja pärast muljeid ning kogemusi vahetatakse. Kõige kurvem on aga see, et uusi matkajaid tuleb juurde ikka vaid klubi kaudu, metsikud matkad neid juurde ei too. Seega, klubilisest töövormist lahtiütlemine indutseerib lõppkokkuvõttes matkamise väljasuremise ülikoolis,.

Nüüd siis veidi plaanidest sügis- ja talihooajaks. Esmakordselt kavatseb «Patrioot» välja panna oma võistkonna traditsioonilistele üleliidulistele mägisuusamatkatehnika võistlustele «Hibiniaad — 85» Murmanskis. See on ülikooli matkajatel esmakordne võimalus esineda üleliidulisel spordiareenil. Oktoobrist alustab tööd ka suusamatkakool, kus hakatakse õpetama matkamise põhitõdesid neile, kes soovivad esmakordselt matkaradu jalge alla võtta. Kooli lõbinutel on semestrivaheajal võimalus osaleda ülikooli suusamatkajate turiaadil polaarpiirkonnas. Matkakooli ootame kõiki esmakursuslasi, aga kindlasti ka sõjaväeteenistuses karastunud teise kursuse noormehi. Palume tulla ka kõigil neil, kellel on soov (ja õigus) juhtida I või II raskuskategooria matku ning kõrgema kategooria matkadel osaleda soovijaid.

5. ja 6. oktoobril toimub TRÜ matkajate kokkutulek Piusa jõe ürgorus. Kutsutud on ka EPA matkajad. Plaanis on ülikooli esimene speleomatk Piusa klaasiliivakoobastes, teejuhiks V k. geograaf Ain Vellak. Peale selle on planeeritud matkatehnika õppused Piusa jõe liivakivipaljanditel ja kombineeritud võistlused. Õhtul toimub hooaja lõpulõke, kus räägitakse suve jooksul tehtust ja seatakse matkaplaane talveks. **Ärasõit Piusale toimub laupäeval, 5. oktoobril kl. 10 Tartu raudteejaamast. Kogunemine samas kl. 9.45.** Kõigil osalejatel kaasa võtta magamiskott. Paha ei teeks tasku pista ka võileib. Oodatud on kõik matkahuvilised, sealhulgas kindlasti suusamatkakooli töös osaleda soovijad.

Ja lõpetuseks tahaks matkaja kombel öelda: «Tule kaasa!»

MAIT LAND,
füüsika II k.

ELKNÜ TRÜ KOMITEE TEATAB

Organisatsioonisisese töö sektori koosolek toimub esmaspäeval, **30. septembril kl. 18.15** komsomolikomitees. Teaduskondade vastavate sektorite juhatajate osavõtt vajalik.

RSR ● RSR ● RSR

Rahvusvaheliste suhete ringi järgmine koosolek on teisipäeval, 1. oktoobril kl. 20 teadusraamatukogu aud. 293. Teemaks «Rahvusvaheline olukord, suvi 1985».

BIOLOOGILINE MÕTE LIIKUMA!

Kõik näib olevat selge, kuid ometi üritab ZBI taifeme ökofüsioloogia labori juhataja Kalevi Kull küsida: «Milleks meile teoreetiline bioloogia?» Oodatud on kõik, kes loodavad lisa saada oma püüdluses harmoonilise ülevaate poole eluteaduse tähtsusest ja kohast kultuuris. **ÜTÜ teoreetilise bioloogia ringi algava tööaasta avaüritusena mõeldud loeng toimub 1. oktoobril kl. 19 V. Vaga nim. auditooriumis Mitšurini 40.**

LUS-i teoreetilise bioloogia sektsioonis esineb 2. oktoobril kl. 18.15 ZBI evolutsiooniprobleemide sektori juhataja Toomas Sutt teemal «Kas tasub saada evolutsiooniteoreetikuks?» Toimumispaigaks on jällegi V. Vaga nim. aud. ja jälle on oodatud kõik.

ÜTÜ teoreetilise bioloogia ring

UJUMA!

VPÜ algorganisatsiooni ujumistunnid Tähtvere ujulas toimuvad alates 7. oktoobrist esmaspäeviti kl. 20—20.30 ja reedeti kl. 19—19.30. Osa võtta soovijail peab olema tasutud selle aasta liikmemaks (kogutakse kursuste kaupa) ning nõuetekohaselt vormistatud ujulapääse.

HEINO LAIDRE,
VPÜ TRÜ algorganisatsiooni
esimees

KLUBIS

Laupäeval ja pühapäeval kl. 21 diskoõhtu.

UUES KOHVIKUS

Laupäeval kl. 19 disko.

AUTOKURSUSED

ALMAVÜ korraldab ülikooli töötajatele B-kategooria autokursused **15. okt. 1985 — 1. veebr. 1986.** Registreerimine ja info Tiigi 78—236, tel. 3 12 92 (teisip. kl. 15—16, neljap,. kl. 10—12) A. Pilt.

HEI, PRESSISEKRETÄR!

Saame toimetuses kokku **teisipäeval, 1. oktoobril kl. 16.**

Mälestame kallist kursusekaaslast

KALEV JAANISTET

ja avaldame kaastunnet omastele.

Matemaatikateaduskonna V kursus ja õppejõud

Avaldame kaastunnet Katrin Vungile

isa

surma puhul.

Matemaatikaosakonna V kursus ja kursusejuhendajad

Toimetaja VARJE SOOTAK

«TRÜ» Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 3598. MB 07159. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

AR Fr. R... Nõukogude Liidu Raamatuteogu...

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 25 (1422) Reedel, 4. oktoobril 1985 Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 2 kop.

§ 45. NSV Liidu kodanikel on õigus haridusele.

Selle õiguse tagavad: tasuta haridus kõigis haridusliikides, üldise kohustusliku keskhariduse andmine noortele, kutse-, keskeri- ja kõrghariduse laialdane arendamine sel alusel, et õpetamine seondub elu ja tööga; kaug- ja õhtuõppe teel saadava hariduse arendamine; riiklike stipendiumide maksmine ning soodustuste andmine õpilastele ja üliõpilastele: kooliõpikute tasuta andmine; võimalus õppida koolis emakeeles; tingimuste loomine iseõppimiseks.

* * *

Õigusel haridusele on suur ja sügav sisu. Ja ometi on see ka kohustus ühiskonna suhtes, kes on jõudnud selle õiguse kehtestamise ja igakülgse tagamiseni. Kohustuse mõistmiseks ja täitmiseks on vaja teadlikkusele rajatud enesedistsipliini, vabanemist põhjendamatust üleolekutundest oma alma mater*'i poolt pakutava suhtes, mõistmist, et ainult tõeliselt haritud inimene suudab tänapäeva teaduslik-tehnilise progressi ajal õigustada* homo sapiens*'i nimetust ning täita oma osa ühiskonna arenguprotsessis.*

TRÜ üliõpilase üheks õiguseks on kanda ka oma ülikooli mütsi. Mütsi ajaloost ja kandmisest allpool.

7. OKTOOBER — KONSTITUTSIOONIPÄEV

Austatud komsomoliveteran!

Ülikooli 5500-liikmeline komsomolipere tervitab teid ELKNÜ TRÜ komsomoliorganisatsiooni 45. aastapäeva puhul! Meil on heameel näha endisi sekretäre, komitee liikmeid ja aktiviste taas alma mater*'i sammaste vahel. Teie töö ja panus on sõja-aastate katsumustes, taastamistöö lennukate ülesannete lahendamises, uudismaa ülesharimises. Teie olete olnud vahetud osalejad ehitusmaleva sünnis, üliõpilaste omavalitsuse printsiipide väljatöötamisel, ülikooli juubeliürituste organiseerimises.*

Teil on, millest rääkida tänastele kommunistlikele noortele. Teil on kogemusi, mida jagada praeguse komsomoliaktiiviga.

Loodame, et tänane päev ülikoolis jätab teile meeldiva mälestuse ning ühtlasi tugevdab sidet komsomoliorganisatsiooni ja ülikooliga.

Ülikooli tänaste kommunistlike noorte nimel
komsomolikomitee sekretär
ARVO LAMP

Komsomolikomitees

● ELKNÜ TRÜ komitee teisipäevasel koosolekul anti soovitus astuda NLKP liikmeks **Raivo Sternile** (füüs. IV).

● Arutati bibliograaf Elina Kalme personaalküsimust. Teda otsustati komsomolipileti kaotamise pärast karistada noomitusega arvestuskaardil.

● **Olmesektori tööst andis aru sektori juhataja Priit Teder (maj. III).** Elevusega räägiti üliõpilaslinnakust, omavalitsusest, valvesüsteemist ja majanõukogudest. Edaspidine töö tuleks seada nii, et ühiselamute olme- ja kasvatustöö kulgeks tihedamalt koos ametiühingu ja komsomoliga (majanõukogud ja komsomolibüroo). Võeti vastu otsus.

● **Arvestussektori juhataja Anu Undi aruandest** selgus, et paljudel kursustel on liikmemaksu võlad, mis tuleb kiiresti tasuda. Suurimad võlglased on vene fil. V ja eesti füüsika III kursus.

● **Karskusklubi tegevusest andis aru klubi juhatuse esimees Jaak Ginter (õig. IV).** Klubi on seadnud ülesandeks näidata, et ka ilma alkoholita on võimalik huvitavalt aega veeta. Liikmeskonna suurendamiseks kavatsetakse korraldada poollahtisi üritusi. Vastuvõetud otsuse järgi tuleb tööd laiendada ja muuta põhjalikumaks. ÜP-85 ajal on kavas korraldada karskust propageerivaid üritusi. Karske rakuke igale kursusele!

● **Ideoloogiatöö asesekretär Merike Karlson (ingl. fil. IV) informeeris ülikooli komsomoli 45. aastapäeva üritustest,** kuhu on kutsutud ka endised komitee liikmed ja aktivistid. Reedel kl. 10 toimub aulas aktus, kl. 15 nõukogu saalis kogemuste vahetamine.

● **Õiguskasvatuse sektori lektorite grupi juhatajaks kinnitati Mati Meeliste (õig. III).**

Tunnustus

IVAN VOLKOV

Eesti NSV teeneline kultuuritegelane

Kauaaegse viljaka töö eest marksismi-leninismi ja NLKP poliitika propageerimisel pälvis Eesti NSV teenelise kultuuritegelase aunimetuse teadusliku kommunismi kateedri juhataja professor Ivan Volkov. Õnnitleme!

Autasustamisi

Tööülesannete eduka täitmise eest autasustati 50. sünnipäeva puhul ENSV KKEH Ministeeriumi aukirjaga õppemetoodika teenistuse juurutusosakonna juhatajat **Elga Tamme.**

Kauaaegse eeskujuliku teadusliku, pedagoogilise ja ühiskondliku tegevuse eest pälvis ministeeriumi aukirja oma 60. sünnipäeval filosoofiadoktor professor **Rem Blum-Russak.**

Teklite tekkel

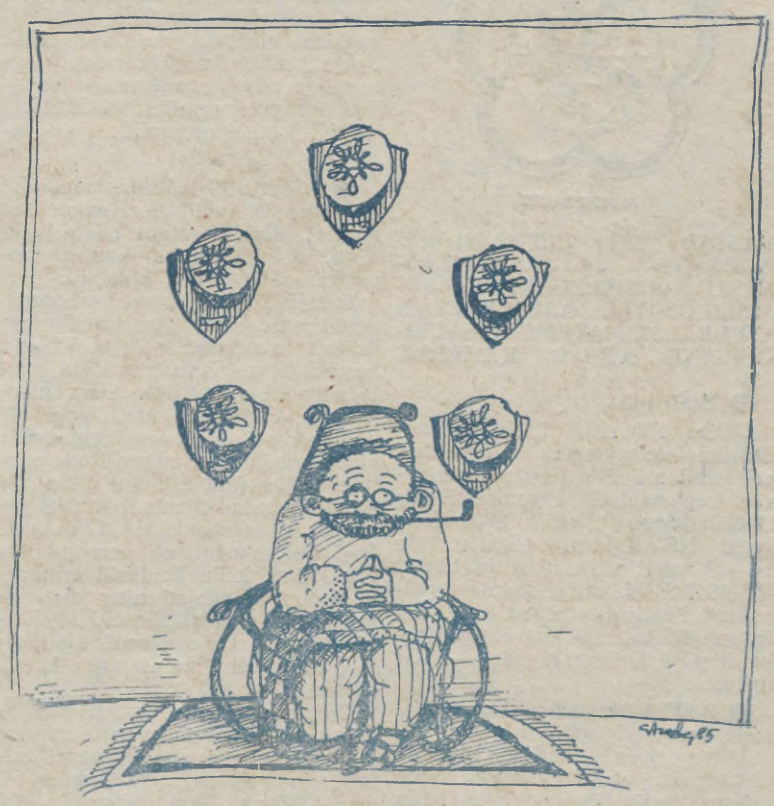

Punane kui veri, valge kui lumi, sinine kui taevas, rosetilill keskel, kantakse peas ja varnas. 28 aastat vana üliõpilasmütsi traditsioon. Aja jooksul on helesinisest teklist kujunenud tähis, mis sümboliseerib Tartu ülikooli üliõpilaskonda. Ta on märk, millega eraldab end teistest TRÜ tudeng ja väljendab kokkukuuluvust omasuguste grupiga.

Väliselt meeldiv, küllalt prestiižikas (ainult epakad nimetavad vahel «tindiplekkideks»), kergesti riietusega sobitatav (maailma keskeltläbi kõige sümpaatsem värv olevat sinine) ja on aja proovile hästi vastu pidanud — kellelegi pole kuuldavasti veel pähe tulnud muuta väljanägemist, mille 1957. aastal kujundas tollane EKP TRÜ komitee sekretär Endel Laasik.

Eesti NSV lipu toonides TRÜ tekkel oli esimene omataoline Balti liiduvabariikide ülikoolides. Üldiselt ei tunta praegugi Liidu kõrgkoolides eraldusmütsi kandmise kommet.

Üliõpilaskooride mütsid on valged ning mustade ääristega — iga päev poleks seda kergesti määrduvat ilu võimalik kanda ja nii jäävad need pidulikemaiks puhkudeks.

Olevat mõneti uhkem kanda pleekinud ja kulunud nokaga peakatet kui tutt-uut säravat rebase oma. Maitseasi. Kes tahab vana ja väsinud, kuid soliidne välja paista, kes kiirgab paljutõotavat algust, kes püüab vägisi kolmanda kursuse arstitudengi tarka nägu teha .. Kõiki neid astmeid jõuab veel proovida ja hiljem mälestusi heietada nii näiteks mütsi pidulikust kätteandmisest (uhked on need, kes said oma tekli, kui *alma mater*'il oli 350. aasta juubel; polegi aga täpselt enam teada, kes olid omal ajal need 24 kõige esimest).

Tekli külge käib teaduskonna märk (kunagi kavandite tegemise ajal kaaluti, kas mitte teha igale fakulteedile oma eraldusvärvidega mütsi).

Igal üliõpilasel oleks viisakas meeles pidada, et ta peas pole mitte lihtsalt värviline kalevist nahkse nokaga müts, mis jopega hästi hakkab, vaid ta esindab sellega oma tarkusetemplit kõikjal, kus ja kuidas ta viibib. Hoiad kõrgel isenda marki, siis hoiad ka kõrgkooli oma. Tundud suurem, tõsisem ja parem, kui astud mõne vaikse väikese rajoonilinna tänaval möödujate tunnistavate pilkude all või küsid maaliinibussis pool piletit Tartusse.

Statuudist

«Ega te ei oska juhatada, kust võiks leida TRÜ tekli kandmise statuuti?»

Noh, kes oskab vastata?

Aidata-tahtjad soovitasid pöörduda dots. Hillar Palametsa poole. Kas tõesti ainult üks mees ülikoolis teab «statuudi-saladust»! Nii võib juhtuda küll, kui pikemat aega ei ole statuuti kuskil avaldatud. Isegi esmakursuslastele mõeldud teatmikus mitte.

Hillar Palamets: «Statuudi perenaine on TRÜ teaduslik sekretär Irene Maaroos. Tema käes on ka trükitud variant.» Lugesin selle läbi ja panin meeldejäänu kirja.

✲ Mütsi kandev üliõpilane näitab kuuluvust Tartu Riikliku Ülikooli kollektiivi ja peab olema laitmatu käitumisega eeskujuks nõukogude noorsoole.

✲ Mütsi võivad kanda ainult TRÜ üliõpilased ja aspirandid. Ülikooli lõpetanud ja õppejõud võivad TRÜ mütsi kanda lõpetanute

● **MAREK STRANDBERGI joonistus**

(Järg 4. lk.)

TRÜ nõukogus

● ÜKS PÕHIKÜSIMUSI OLI ÕPPETÖÖ ANALÜÜS

● 27. septembri koosolek algas **dotsendi tunnistuste** kätteandmisega meditsiinikandidaat Sulev Ulbile ja õigusteaduskandidaatidele Eimar Rahumaale ning Jaan Sootakile.

● Filosoofia kateedri vanemõpetaja kohale valiti filosoofiakandidaat Leo Näpinen.

Dotsendi kutset taotleti meditsiinikandidaat Alla Mõttusele.

● **TRÜ konkursikomisjoni** valiti professorid Karl-Samuel Rebane, Lembit Allikmets, Ülo Lumiste ja Ivan Volkov ning dots. Heino Liiv.

● **Õppetöö analüüsi alustas prorektor Uno Palm päevastest osakondadest.** Üldine õppeedukus oli 92,5% (kevadsessioonil 91,1%). Sellelähedane näitaja on stabiilne, püsib juba mitu õppeaastat. Kevadsessioonil paranes seekord edukus majandus- ja matemaatikateaduskonnas. Enam-vähem ühtlane on see arstidel, kehakultuurlastel ning bioloogidel ja geograafidel. Hinded läksid alla ajaloo-, filoloogia- ja õigusteaduskonnas. Madalaim edukusenäitaja püsib füüsika-keemiateaduskonnas. Kursustest olid kõige kehvemad esimesed. Ilmselt on siin oma mõju sõjaväkke läinud noormeestel, sest mõned kursused jäid väikeseks ja noormeestevaeseks. Tänu pidevale kontaktile on aga rohkesti armeeteenistusest tagasitulnuid. Õppeprorektor ei olnud rahul ajaloo, kaubatundmise ja õigusteaduse eriala tulemustega, kus on igal aastal küllaltki suur konkurss. Millest siis tagasihoidlikud tulemused? Hinnete poolest suurenes ainult viitele ning viitele ja neljadele õppijate hulk, vähenes üksnes kolmi saanute arv.

Kuigi viimasel ajal on kõneldud ja kirjutatud vajadusest vähendada arvude ja protsentidega mõõtmist, nõutakse seni ikka aruandlust edasi. Ka ülikoolil on oma väljalaskeplaan, mis täita tuleb. Tänavu lõpetas TRÜ 1206 spetsialisti (neist 247 kaugõppes). Plaan täideti 99,7%-liselt, s. t. puudu jäi 5 üliõpilast. Kahjuks tuleb lõpetajate arv ette näha juba mitu aastat enne diplomi kätteandmist. Elu teeb vahepeal aga omad korrektiivid.

Eelmisel õppeaastal tulid uued õppeplaanid, kus on hoopis suurem maht pedagoogilistel erialadel ja arvutustehnika alustel. Viimase aine õpetamine toob suured kohustused kogu ülikooli rahvale. Kõik õppejõud peavad kuulama 300 tundi arvutustehnika loenguid, neid tuleb pidada ka 720-le täiendusteaduskonna kuulajale ning paljudele keskkooliõpetajatele.

Prorektor Valter Haamer alustas kaugõppijate töö ülevaadet juubelihõnguliselt. Tänavu saab selle õppevormi sisseseadmisest 40 aastat. Ülikoolis keskendutakse sellele sündmusele novembris. Eelmisel õppeaastal oli 2268 kaugüliõpilast viies teaduskonnas. Keskmiseks edukusenäitajaks kujunes 50,9% (kevadsessioonil 52,2%). Teaduskondadest oli parim kehakultuuriteaduskond, varasemast paremini õpiti ka ajaloo- ja majandusteaduskonnas. Hinded langesid filoloogidel ja juristidel.

Küsimusi oli suunamise kohta. U. Palm vastas, et haridussüsteemi nõudmised täideti 80—90%-liselt. Täielikult ei suudeta vajadusi katta, sest haridussüsteemi nõudmised esitatakse hilja, elamispinnaga varustatakse viletsalt ning igale erialale polegi anda soovitud arvul spetsialiste.

Sõnavõtud. Ajalooteaduskonna dekaan dots. Allan Liim põhjendas ajaloo-osakonna kehvemat õppeedukust võrreldes defektoloogide ja psühholoogidega. Viletsamaid hindeid saavad põhiliselt «nullist» ja sõjaväesoovitustega tulnud. Suur osa langeb neist varsti välja. Põhiainete edukus on aga paranemas.

Õigusteaduskonna dekaan dots. Eimar Rahumaa selgitas kaugõppijate tulemuste suure languse põhjusi. Halb on õppedistsipliin. Kaugõppija pole huvitatud tasulisest sessikutsest, ta tuleb ja teeb oma arvestused-eksamid millal ise saab. Sellest jäävadki suured võlad. Tänavu talvel ei lubatud esmakordselt sessile võlgadega. Prorektor V. Haamer pidas seda sammu õigeks, kuid soovitas rohkem tegelda ka organisatsiooniliste abinõudega: teatada tulemustest töökohta.

Füüsika-keemiateaduskonna dekaan prof. Vello Past tegi ülikooli juhtkonnale ettepaneku võtta midagi ette sõjaväkke suunduvate noormeeste eeletapiga. Kui poistel tuleb mitu korda komissariaadis käia, olla pidevalt ootel, kusjuures juba enamik kaaslasi on ära läinud, siis annab see kohvrimeeleolu kohe tunda ka kursuse õppedistsipliinis ja hinnetes. U. Palm vastas, et ülikool on selles osas juba samme astunud.

Õppe- ja kasvatustöö edasiseks parandamiseks vastuvõetud **otsuse** järgi tuleb teaduskonnanõukogudes ja ühiskondlikes organisatsioonides eelmise õppeaasta tulemused läbi arutada, leida vahendid paremate tulemuste saavutamiseks. Eriti on vaja tähelepanu pöörata üliõpilaskontingendi säilitamisele ja spetsialistide kvaliteedi parandamisele.

Plaanikindlalt tuleb jätkata õppemetoodiliste komplektide järkjärgulist väljatöötamist.

Koos pedagoogikakateedriga on teaduskondadel vaja kindlustada häireteta üleminek uutele õppeplaanidele.

● **Teadusprorektori asetäitja prof. Arvo Tiku ettekanne tutvustas ülikooli teaduslik-pedagoogilise kaadri perspektiivplaneerimist 2005. aastani.** Sellest saab lugeda peagi omaette artiklist.

● **Kinnitati TRÜ nõukogu semestri tööplaan.**

Geograafid septembris

Igapäevatöö kõrval oli geograafidel õppeaasta esimesel kuul veel mitmesuguseid ettevõtmisi.

Kohtla-Järve rajoonis peeti Moskva RÜ geograafiateaduskonna ja TRÜ geograafiaosakonna **noorteadlaste XI looduskaitsekool**, osavõtjateks mõlema ülikooli teadurid ja vanemate kursuste üliõpilased, aga ka asjatundjad teistest asutustest. Külalisi oli veel Riiast. Vilniusest ja Minskist. Seekordse kokkutuleku teemaks oli kaevanduspiirkondade maastikuhooldus ja looduskaitse. Ettekandepäevadele järgnesid ekskursioonid karjääridesse, puistangutele ja tuhamägedele, kus Eesti Metsainstituudi teadurid näitasid rikutud maadele rajatud metsakultuure. Selles osas on Eestis üleliiduliselt hinnatavaid tulemusi. XII looduskaitsekool toimub kahe aasta pärast Moskva ülikooli õppebaasis Koola poolsaarel Hibiinides.

Tartus käis bussitäis **Helsingi ülikooli geograafiaosakonna õppejõude ja töötajaid eesotsas prof. Toive Aartolahtiga.** Tartu ja Soome maateadlaste sidemetele pandi alus 1919. aastal, kui meile kutsuti geograafiaprofessoriks J. G. Granö. Viimastel aastakümnetel on Tartus käinud nii Helsingi kui ka

(Järg 4. lk.)

✦ ÕNNITLEME! ✦ ÕNNITLEME! ✦ ÕNNITLEME! ✦

Rem Blum 60

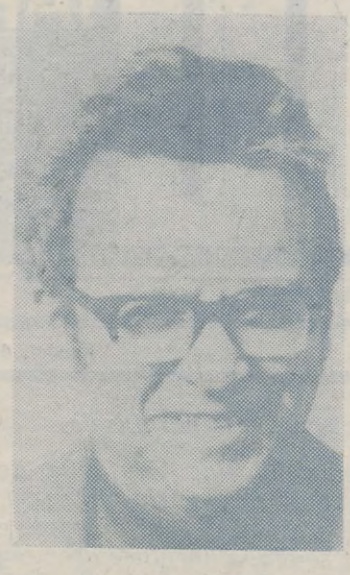

2. oktoobril sai 60-aastaseks filosoofia kateedri professor filosoofiadoktor REM BLUM. Oma 35 aastat kestnud pedagoogitegevusega on R. Blum olnud ajaloolise materialismi ja filosoofia ajaloo õpetajaks paljudele üliõpilaspõlvkondadele. Ta on vabariigi filosoofide kaadri ettevalmistamise heaks ning TRÜ filosoofia kateedri kui vabariikliku baaskateedri teadusliku õhkkonna kujunemiseks palju teinud.

Rem Blum tuli kateedrisse tööle 1951. aastal. Tolleks ajaks oli 26-aastasel õpetajal seljataga Ižorski tehas, kus ta sõja-aastail töötas, Leningradi ülikooli filosoofiateaduskond, kus ta oli komsomolikomitee sekretär, ja Tartu õpetajate instituut. Juba esimesil ülikoolis töötamise aastail kinnistusid R. Blumi teaduslikud huvid — sotsiaalse revolutsiooni teooria probleemistik. Toda problemaatikat käsitlevad monograafia ja kandidaadiväitekiri ühise pealkirjaga «Rahvademokraatliku revolutsiooni sotsialistlikuks ülekasvamine Ungaris» (1961), rohkem kui 80 artiklit, monograafia «Sotsiaalse revolutsiooni teooria» (Tallinn, 1969), kollektiivsete monograafiate alaosad, artiklid «Filosoofia entsüklopeedias», «Filosoofia leksikonis», «ENEs».

Pikaajalise revolutsiooni-ideede arengu seaduspärasuste uurimise viljaks on doktoriväitekiri «Revolutsiooniteooriate probleem XIX saj. teise poole ühiskondlikes ideedes» (1975), milles töötati välja ja esitati algupärane kontseptsioon ühiskondliku teadvuse kahest tüübist. Nimetatu kontseptsiooni arendusena ilmus hiljaaegu monograafia «Vabaduseteede otsingud» (Tallinn, 1985). 1980. aastal anti professor Blumile viljaka teadustegevuse eest TRÜ filosoofia kateedri koosseisus Nõukogude Eesti preemia. Populaarne ülikooli õppejõud, ühiskonnateaduste kateedrite nõukogu liige Rem Blum ei piirdu üksnes akadeemiliste huvidega — ta on ka toimekas teaduse populaarisaator, kes oskab noorsugu filosoofilise problemaatikaga köita. Ta on kirjutanud vabariigi ajakirjadele ja -lehtedele enam kui 70 populaarteaduslikku artiklit. Professor Rem Blum suhtleb üliõpilastega tihedalt ning edendab seega tublisti nende teadusliku maailmavaate ja eetiliste tõekspidamiste kujunemist.

Paljude aastate jooksul on R. Blum teinud aktiivset ühiskondlikku tööd: ta on juhtinud TRÜ matemaatika-loodusteaduskonna ning füüsika-matemaatikateaduskonna parteiorganisatsioonide tööd, olnud Tartu Linna RSN saadik, EKP Tartu Linnakomitee liige, TRÜ parteiorganisatsiooni sekretäri asetäitja. Ta on Marksismi-Leninismi Ülikooli lektor, NSVL Filosoofia Seltsi Eesti Osakonna filosoofia ajaloo sektsiooni esimees.

Töökaaslased tunnevad Rem Blumi mitte üksnes kui suurepärast spetsialisti, vaid ka kui otsusekindlat, heasoovlikku ja alati abivalmit inimest.

Õnnitleme Rem Blumi tähelepanuväärse juubeli puhul ja soovime talle tervist ning loominguvärskust pikaks ajaks!

Kolleegid

Kauaaegse viljaka teadusliku ja pedagoogilise töö eest autasustati prof. Rem Blum-Russakut ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga.

Osalejate pilgu läbi

XII MOCKBA 1985

VASTAB XII ÜLEMAAILMSE NOORSOO- JA ÜLIÕPILASFESTIVALI DELEGAAT KOMSOMOLIKOMITEE ASESEKRETÄR, V KURSUSE MATEMAATIKAÜLIÕPILANE ARDO KUBJAS

● Statistikat.

Osales 157 riiki, lisaks Lääne-Berliini delegatsioon (Havannas oli esindatud 145 riiki); 86 erinevat regionaalset organisatsiooni; 21 000 delegaati, neist 2000 delegaati NSV Liidust (Eestist 11); 14—15 tuhat välisturisti ja 12 000 turisti NSV Liidu erinevatest paikadest. Festivalil toimus üle 3000 ürituse 4,5 tuhande osavõtjaga (rekordi püstitas kolmas päev — 354 üritust).

● NSV Liidu delegatsiooni liikmete arv on ülisoliidne.

Delegatsioonid olid jaotatud 41 poliitiliseks grupiks. Eesti NSV delegatsiooni liikmed olid koos Lvovi, Orjoli, Kurski ja Turgaiski oblasti esindajatega. Peale selle oli 15 erinevat temaatilist keskust: õpilastele ja pioneerijuhtidele, teadusnoorsoole, kunstinoorsoole ning nendest ülejäänute seas üks suurimaid — keskus nr. 14 — üliõpilaste oma.

● Selle keskuse tegevusse olid Sinagi koos TPI sekretäri Eduard Sauliga haaratud.

Keskus oli loodud Moskva RÜ baasil. Ka siin olid moodustatud eraldi grupid (NSV Liidust üksi oli üle 150 üliõpilase). Valitses sügavalt rahvusvaheline õhkkond. Ülikooli fuajees ja koridorides olid pidevalt vahetuvad näitused. Igalt poolt sai võtta brošüüre, mis tutvustasid olukorda vastaval maal. Korjati allkirju näiteks mõne progressiivse isiku vabastamiseks vanglast. Tegutses poliitiliste ürituste klubi diskussioonisaalide ja -ruumidega.

● Lähemalt diskussioonidest? Kui sind 30. juulil Gorki-nimelisest pargist läbi tuiskamas nägin, rääkisid, et olid ise ka ühes diskussioonis sõna võtma pidanud.

Toimusid suured diskussioonid, ümmarguse laua vestlused ning lihtsalt vestlused. Diskussioonid kestsid terve päeva hommikul poole kümnest vahel õhtu kella kuueni koos lõunavaheajaga. Nende läbiviimiseks oli vastav reglement: kindlaksmääratud sõnavõttude ajaline kestus (kui esinesin mina, oli selleks lubatud 3 minutit ning küsimustele vastamiseks 1 minut). Igal diskussioonil oli oma juht ja presiidium, kuhu kuulusid erinevate maade esindajad ning alati ka keegi Rahvusvahelisest Üliõpilaste Liidust. Diskussiooni ajal toimus sünkroontõlge korraga kuude keelde.

Ümmarguse laua vestlus oli diskussioonist vabam vorm, samuti kindla teemaga, aga küsimusi esitati siin rohkem ning kestus oli poole lühem. Veel lühemad olid (kuni kolm tundi) vestlused. Neil poliitilistel üritustel toimunud vaidlustel pidid olema väga ergas ning kiiresti ja veenvalt vastama, muidu võidi sind kergesti küsimustega ummikusse ajada. Arutluste teel leiti lahendus ning muidugi oli tohutult huvitav igasugune info hulk, mis sel moel saadi. Vestlustes erinevate maade üliõpilastega selgus, et kõige valusamaks osutus neile tööga kindlustamise probleem.

● Veel MRÜst kui üliõpilaskeskusest?

Peale poliitiliste ürituste oli siin mõeldud ka kultuurilistele. Pidevalt esines rahvakunsti- ja muid kultuurikollektiive, olid eraldi mängutoad, võimalus sportimiseks, mängiti palli.

● Kas sel printsiibil, nagu mul oli kogemus viibida jalgpallimatšil festivaliperemeeste ja külaliste vahel, kusjuures viimasesse võistkonda kuulus mehi küll Poolast, Kuubast, Tšehhoslovakkiast, Saksa DV-st ja kust kõik veel?

Ei, meil see nii organiseeritud ei olnud. Lihtsalt saali kogunes rahvast, neist moodustati võistkonnad ja mäng läks lahti. Üldse oli igal sammul tunda, et üliõpilased on väga ühtehoidev rahvas.

● Üks kohtumisvorme oli kokkusaamine delegatsiooniklubides. Kirjeldaksid ehk lähemalt NSV Liidu delegatsiooni klubi.

Terves Moskvas oli 40 delegatsiooniklubi. NSVL oma asus Nõukogude Armee Akadeemilises Keskteatris ning selle pargis. Üldse olid terves linnas peaaegu kõik klubid, teatri- ja kontserdisaalid, staadionid ja pargid antud festivali käsutusse. NSVL klubil oli suur kontserdisaal, pargis kaks lava, kus pidevalt toimusid kontserdid, suur diskoteek Liidu parimate ansamblitega, kohvik «Russkaja Tšai», restoranid rahvustoitudega, puhketuba. Klubi külalised said tutvuda Nõukogude filmidega, toimus plakatinäitus, suveniiride müük.

Veel oli kohtumisi temaatilistes keskustes, kus toimusid vestlused oma maa olukorrast ning nagu mujalgi festivaliga seotud paikades üritused vastavalt päevateemale. Nimelt oli iga festivali päev kindlalt millelegi pühendatud. Näiteks 2. augustil oli NSV Liidu päev, mil festivalikülalistele tutvustati nii Ülemnõukogu Presiidiumi tööd kui ka Moskva perekondi.

● ÜLO VELDRE foto

● Päevaprogramm oli Sul muidugi tihe. Kui kaugel oli elukoht üritуspaikadest?

Päev algas enne kella kuut ja kestis kaugelt üle südaöö. Ühtegi vaba momenti nii kergelt ei tekkinud — üritus ürituse otsa. Elasime hotellis «Rossija».

● Lausa keset linna! «Rossija» esine parkla oli ju ise üks suur eri rahvuste kohtumiste kohti.

Samuti ka Punane väljak sealsamas kõrval. Ööl ja päeval võis siin kohata väikesi vestlusgruppe. Vahetati märke ja postkaarte. Linnas kohtasid nii mõndagi meest, kel säras terve rind märkidest.

● Ja muidugi olid ka miitingud tänu nende rahvarohkusele üheks autogrammide ja suveniiride vahetamise kohaks.

Miitingud ise juba mõjusid väga üllatavalt oma vormi poolest — teemakohased etteasted olid läbi põimunud poliitiliste lauludega. Laval esineti vabalt, ilma tekstita öeldi kõik südamelt ära.

Festivali üks põhiideid oligi teha selgeks sõna abil ja näidata oma ühiskonnakorra eeliseid, saavutusi ning probleeme.

● Mainisid korra tänavapilti. See oli tõepoolest väga kirev.

Omaette vaatamisväärsuseks olid Aafrika riikide esindajad. Nende välimus, riietus, temperament paistsid kohe silma.

Ja veel üks soe ning kodune kogemus: ei läinud vist ühtegi päeva ilma, et poleks kohanud kedagi TRÜst. Eks olid ju festivalilinnas ka rahvakunstiansambel, «Lakstigal», EÜE Moskva rühm ning Eesti turismigrupiski leidus meie tudengeid.

Usutles ja täiendas omalt poolt festivalil turistina viibinud Triin Rahnu õigusteaduskonna III kursuselt.

● Festivaliteema jätkub.

Kui Juku ülikooli jõudis...

Kahtlemata on Juku teguviis seotud suurte rõõmudega nii tema enda kui ka kogu suguseltsi jaoks. Küllalt lähedale on jõudnud üllad eesmärgid, salajased «väga-targaks-inimeseks» saamise mõtted. Kuid Juku pürgimustele, kahjuks, astuvad teele ette juhuslikud ja lausa seaduspärased asjaolud, mis ei nõua niivõrd vaimseid võimeid, kuivõrd Juku isiksuses olevaid omadusi. Siit ka ühe tagasihoidliku psühholoogi soov pajatada Jukule mõningatest käitumisteaduse tõdedest.

Sellest, kes ma olen

Iga inimene kannab endaga kaasas seda, mis ta on saanud oma lapsepõlvest. Seal võib olla nii meeldivat kui ka ebameeldivat, nii õiglast kui ka ebaõiglast. Sageli tahaks inimene selle «seljakoti» maha visata, unustada eelnev, alustada otsast. Paraku seda teha ei ole võimalik. Oma lapsepõlvest saab inimene kõik omadused, hinnangud, arusaamad ümbritseva kohta. Neid muuta on praktiliselt võimatu ja seetõttu saab inimene hiljem ainult kohandada neid omadusi, hinnanguid, arusaamu ümbritsevate tingimuste järgi. Mida enam tuleb neid mugandada, seda raskem on seda teha. Ehk teisiti öeldes, lapsepõlvest saadud «seljakoti» revideerimine on psühholoogiliselt alati ebameeldiv.

Milles see väljendub? Igal inimesel on arusaam sellest, kes ta on. See arusaam sisaldab hinnangut nii välimuse kui ka sisemiste omaduste kohta. Hinnangute summat nimetatakse **enesehinnanguks.** Kui enesehinnang on madal, siis ta sisaldab hulgaliselt negatiivset, ja kui kõrge, siis hulgaliselt positiivset. Pole raske märgata, et enesehinnang kujuneb välja kogu inimese eelneva käitumise põhjal, ehk teisiti öeldes, jällegi lapsepõlves. Mida rohkem on Juku elus esinenud kordaminekuid, mida rohkem on Jukut kiidetud, seda kõrgem enesehinnang tal on. Ja vastupidi. Pangem tähele, et enesehinnang ei sõltu niivõrd inimesest endast, vaid sellest, kuidas ümbritsevad inimesed reageerivad, millise hinnangu nad annavad. Seega, enesehinnang ei pruugi vastata ja tegelikult ei vastagi inimese reaalsetele omadustele. Nüüd võib ka öelda, et Juku lapsepõlvest saadud arusaamade, hinnangute, omaduste kohandumine uute tingimustega väljendub Juku enesehinnangu muutuses. Sattudes uude keskkonda, uute inimeste hulka, on Juku sunnitud ennast ümber hindama ja reeglina enesehinnang madaldub. **Selgub, et need käitumisreeglid, mis tõid Jukule edu kodus ja koolis, ülikoolis edu ei too.** Kahtlemata on enesehinnangu madaldamine psühholoogiliselt väga ebameeldiv. Sellega kaasnevad tumedad emotsioonid, kuid ka eksistentsiaalsed mõtisklused. Ja arusaadavalt, mida suuremad enesehinnangu muutmised toimuvad, seda rohkem «eluisu» kaob. Vaatamata kõigele siiski see enesehinnangu revideerimine kunagi lõpeb. Olenevalt isiksusest, võib see aega võtta mõne kuu või rohkem, kuid kindlasti enesehinnang stabiliseerub. Selles protsessis ei ole kaugeltki tähtsusetul kohal inimesed, kes on Juku ümber. Niisiis, uued kaaslased.

Sellest, kuhu ma sattusin

Inimene ei ela väljaspool gruppe. Grupp võib olla väike, võib olla suur, võib koosneda ainult Jukust ja tema kõige lähedasemast või Jukust ja paljudest teistest. Igasugune inimeste rühm, mis peab koos olema teatud ajaperioodil, hakkab kiiresti psühholoogiliselt moonduma. Seega — rühm ükssteisele võõraid inimesi muutub tuttavate inimeste grupiks.

Mis tähendab tuttavaks muutumine? See tähendab emotsionaalsete seoste tekkimist. Üks grupi liige meeldib rohkem, teine vähem. Selge see, et Juku tahaks olla koos ainult temale meelepäraste inimestega. Muuseas, just sellistega, kes kinnitaksid Juku olemasolevat enesehinnangut. Inimesed, kes seda olemasolevat enesehinnangut ei kinnita, ei meeldi Jukule. Nagu arvata võib, läheb lahti iga grupi liikme «nurkade mahaviilimine». Grupp püüab välja töötada omad käitumisreeglid — milliseid sõnu võib tarvitada, kuidas demonstreerida oma emotsioone, mida lugeda oluliseks inimeses üldse jne. Kahtlemata annab iga grupi liige oma osa selliste reeglite väljakujunemiseks. Millised inimesed on grupis, sellised on ka grupi käitumisreeglid. Kuid kui nad on juba välja kujunenud, siis peab iga grupi liige neid ka täitma. Vastasel juhul läheb Jukul väga halvasti, sest grupi teised liikmed kasutavad kohe omapärast karistamisviisi — **grupi survet.** Kui grupp on otsustanud näiteks ära joosta loengust, kuid Juku seda ei tee, siis hilisemal suhtlemisel tunneb ta äkki, et midagi on korrast ära. Suhtumine temasse on muutunud halvemaks. Kuna iga grupi liige püüab aga saavutada, et temasse maksimaalselt positiivselt suhtutaks, siis püüab ka Juku oma eelnevat eksimust grupi reeglite vastu kiiresti tasa teha. Muidugi juhul, kui grupp on tema jaoks oluline. See näiliselt vähetähtis lisa — «on tema jaoks oluline» — on tegelikult ülitähtis Juku käitumise mõistmiseks. Grupp on seda olulisem Juku jaoks, mida rohkem saab ta ennast selles grupis teostada. See tähendab tema kui inimese jaoks tingimuste olemasolu, mis on vajalikud tema kui inimese arenguks. See väljendub emotsionaalses heaolus. Inimene tunneb ennast niisuguses grupis paremini kui ei kuskil mujal. Mida olulisem on grupp inimese jaoks, seda enam ta allub grupi reeglitele. Et ta ise on olnud osaline nende reeglite väljatöötamisel, siis need reeglid ei ole talle loomulikult ka ebameeldivad. Ehk teisiti öeldes, mida aktiivsemalt grupi liikmed osalevad grupi kujundamisel, seda olulisem ja meeldivam see grupp inimese jaoks on. Grupp kujuneb välja ühistegevuses. Rohked ühisüritused sulatavad inimesed kiiremini ka üheks tervikuks. Nii et Juku enesehinnangu muutumise piinad lühenevad oluliselt, kui ta ise osaleb aktiivselt grupi kujundamisel.

Sellest, «et no ja siis»

Väga lühidalt püüti esile tõsta kahte sotsiaalpsühholoogilist nähtust — enesehinnang ja grupp. Vaadeldi, kuidas need nähtused on seotud kohanemisega. Leiti, et enesehinnangu kõikumine on loomulik uude keskkonda tulekul ja seotud uue grupi tekkimisega. Sealjuures võib iga inimene kiirendada grupi tekkimist ja seega kaasa aidata nii enda kui ka teiste kiirele kohanemisele.

Sellest, et mida öeldi

Kahtlemata on psühholoogia tore küll, aga jutud inimesest üks asi, elamine hoopis teine asi. Eelnev on jutt inimesest üldse, mitte konkreetselt teist. Ärge siis tehke kohe järeldusi enda kohta, vaid võtke loetavat kui infot. See, kuidas psühholoogia rakendab oma teadmisi konkreetsete juhtude puhul konkreetsetele inimestele, ei käi muidugi kirjasõnas, vaid psühholoogi kabinetis (muidugi, kui neid on). On siiski oluline, et Juku näeks enda ümber psühholoogilisi nähtusi, teaks midagi nende olemusest. See võimaldab kohaneda sotsiaalse keskkonnaga ja eristada juhuslikke asjaolusid paratamatusest ja lõppude lõpuks jõuda sinna, kuhu Juku on alustanud pürgimist.

ALEKSANDER PULVER

Kuidas õpetada õpetajaid?

Intervjuu pedagoogika kateedri juhataja TRÜ pedagoogilise nõukogu esimehe prof. Jaan Mikuga

● Millised muudatused on toimunud pedagoogika kateedris?

Rektori käskkirjaga 11. juulist moodustati pedagoogika kateedri juurde pedagoogika nõukogu, mille ülesandeks on koordineerida õpetajate ettevalmistamisega seotud probleemide lahendamist ning pedagoogikateaduste arengut ülikoolis. Praegu tehakse sellist tööd paljudes allüksustes: sotsioloogiaosakonna laborites, pedagoogika ja metoodika kateedrites ning mujal. Nõukogus töötavad sellised tunnustatud spetsialistid nagu prorektor dots. Valter Haamer, õppeosakonna juhataja Mati Salundi, metoodika kateedrite juhatajad dots. Antidea Metsa ja dots. Jaan Reimand; pedagoogika kateedri õppejõud moodustavad nõukogu juhtkonna. Tingimata tuleks märkida ka meie värsket keemia õpetamise metoodika doktorit Aarne Tõldseppa, metoodikuid dots. Ruth Lingi ja dots. Gunnar Karu. Pedagoogika nõukogu tööst võtab osa meie baaskooli (10. kk.) direktor Mart Oja. 27. septembril toimus nõukogu esimene töökoosolek, kus arutati põhikirja ja tööplaani. Järgmisel koosolekul novembrikuus arutatakse uutele õppeplaanidele üleminekut. Jaanuaris arutatakse pedagoogikateaduste probleeme, siis õpetöö tehnifitseerimist, samuti õpetajate ettevalmistamist matemaatika- ja füüsika-keemiateaduskonnas. Pedagoogika nõukogu initsiaatoriks on rektor, Pedagoogika Akadeemia korrespondentliige prof. Arnold Koop.

Pedagoogika kateedril on septembrikuust kaks juhatajat. Tavalise juhataja kõrval on teadusjuhataja prof. Inge Unt. On lühendatud ka kateedri ametlikku nimetust: senise pedagoogika ja metoodika kateedri asemel kirjutame nüüd **pedagoogika kateeder.**

● Milliseid puudusi te nägite senises pedagoogide ettevalmistamises?

Puudustest saame teada, kui vaatame noorte õpetajate stažeerimisaruandeid. Õpetajate ettevalmistuse saame jagada kaheks: aine- ja kasvatusalane ettevalmistus. Rohkem puudujääke on märgitud kasvatustöös õpilastega. Sisulisele ainetundmisele on etteheiteid tunduvalt vähem. Niisugune olukord on ka mõistetav, pedagoogilis-psühholoogiliste ainete tsüklile oli õppeplaanides eraldatud küllaltki vähe aega. Uued õppeplaanid püüavad seda puudust korvata.

● Kuidas kavatseb pedagoogika kateeder õppetööd tõhustada?

Esiteks on plaanis kasutada üliõpilaste ettevalmistamisel videotreeningut. On teada, et üliõpilased satuvad pedagoogilisel praktikal suhtlemisraskustesse. Käitumise analüüs videomagnetofoni vahendusel võimaldab igal tudengil oma puudusi tundma õppida ja neist jagu saada. Esimesed sedalaadi õppused toimusid eelmisel semestril I kursuse saksa filoloogide ja matemaatikutega. Kasulik oleks, kui kõik pedagoogiliste osakondade üliõpilased saaksid stuudiumi vältel videokaamera eest läbi käia — mitte ainult ühe tunni, vaid viie kuni kümne tunni jooksul. Vajalik oleks isegi 20 tundi videotreeningut. Selle töö võtavad kateedris enda peale vanemteadur Reet Uring ja Sirje Bork.

Teiseks, me püüame koguda ja hakata kasutama pedagoogika probleemsituatsioone, praktilisi juhtumeid, mille lahendamisega vastsed pedagoogid jänni jäävad. On plaanis koostada vastavate ülesannete kartoteek. Selle suuna juhiks nõustus saama dots. Inger Kraav.

Kolmandaks probleemiks on pedagoogika auditooriumi puudumine. See takistab näitvahendite demonstreerimist. Meil ongi plaanis korrastada ja laiendada oma näitõppevahendite kogu ja hakata neid õppetöös süstemaatiliselt kasutama. Loodame tulevikus jõuda ka sinnamaani, kus meil on filmilindil või videomagnetofonil probleemsituatsioonid. Lüümikute edasiarendamise ja õppetöö kasutamise ülesande võttis enda peale dots. Helga Kurm. Loodame, et järgmisel semestril saame õppetööks kasutada kateedri kõrval asuvat auditooriumi. See oleks ettevalmistuseks Lätte tänava uues õppehoones eraldatavale pedagoogikaauditooriumile. Siis, kui uue auditooriumi kätte saame, ei ole me tühjade kätega ja võime seda kohe mõjusalt kasutada.

Niikaua, kui mina 20 aasta jooksul mäletan, ei ole ülikoolis tegutsenud pedagoogikaringi, mis oleks pedagoogikateadusest huvitatud üliõpilastele väga vajalik. Meil on kavas selline ring luua juba sel semestril. Eestvedajaks on meil kateedris noor mees vanemõpetaja Arne Piirimägi, teda abistab Sirje Bork.

Edasi peame väga tõsiselt mõtlema kursusetöödele. Uue õppeplaani järgi on ette nähtud, et kõik pedagoogikutse saavad üliõpilased kirjutavad pedagoogikast kursusetöö. Varem olid sellised kursusetööd juhuslikud.

● Millised on uued õppeplaanid ja kuidas kavatsete neid ellu viia?

Uute õppeplaanide järgi tuleb pedagooge ettevalmistavates osakondades luua kaks rühma: pedagoogiline ja mittepedagoogiline ehk teoreetiline rühm. Varem said pedagoogid ja teoreetikud ühesuguse ettevalmistuse. Et nüüd pedagoogiliste ainete tsükkel laieneb (nii ajaliselt kui ka mahult), siis on selge, et üliõpilased ei suuda üheaegselt täita pedagoogiliseks ja teoreetiliseks ettevalmistuseks vajalikke ülesandeid.

Pedagoogilise tsükli üliõpilasi peaks stimuleerima stipendiumi tõstmine 10 rubla võrra alates 1986. aasta 1. septembrist.

Pedagoogiliste voorude loomise idee lahendab ka vastuolu kursusetööde osas. Pedagoogika-alast kursusetööd ei kirjuta teoreetikud, neil jäävad kõik tööd teoreetilisse ainevalda. Neis õppeplaanides on ette nähtud ka uusi õppeaineid. Näiteks marksistlik-leninliku eetika ja esteetika alused ning kasvatustöö metoodika.

● Pedagoogilise praktika täiustamine?

Üliõpilased puutusid kooliga kokku alles IV—V kursusel ja pedagoogika-alane õppetöö algas III kursusel. Aga kui me tahame õpetajaid hästi ette valmistada, siis peaks kokkupuuted kooli ja pedagoogikaga algama juba I kursusel. Uute õppeplaanide järgi hakkab pidev pedagoogiline praktika toimuma kõikides pedagoogilistes osakondades II—V semestrini, igal semestril üks nädal — 36 tundi.

● Milliseid mõtteid tekitab lähenev õpetajate päev?

Opetaja kutse on kõige üllam elukutse maailmas ja sellepärast mina isiklikult tahaksin, et mind peetaks õpetajaks. Mul oli meeldiv kuulda, et kaks minu endist üliõpilast — Ants Serk ja Mart Oja — on alustanud Tartus tööd koolidirektoritena. Kaks üliõpilast (Toomas Samm ja Valeri Smirnov) on töötanud haridusosakondade juhatajatena rajoonis või linnas.

Seoses õpetajate päevaga tahaksin soovida kõikidele õpetajatele suuri rõõme oma õpilaste edusammudest. Tahaksin soovida järjekindlat heatahtlikku nõudlikkust ja kannatlikkust kasvandike eksisammude ja tegematajätmiste vaagimisel.

Eriti tahaks pöörduda V kursuste tudengite poole, kes saavad koolides oma tuleristseid. Neile soovin edukat praktika jätku ja meeldivaid muljeid õpetaja kutsesoovi tugevnemiseks!

Vahendas INDREK UDE

Tänusõnad komandörile

EHK MIKS MA ENAM EÜEsse EI LÄHE

Kevade hakul tulid sa minu juurde ja kutsusid malevasse, et teeme ühe igavesti vahva rühma, paneme aluse uuele traditsioonile. Plaanid olid tõesti kenad ja sinu enesekindlus nakkav. Ma polnud enne EÜEs olnud ning võib ju ometigi ükskord puhkuse ka sel moel veeta! Hakkasime oma võimalike suvekaaslastega kokku saama, laulsime «Talvesse jäidki kõik külmunud mured...». Mäletad, kuidas sõdisime mitmel liinil oma rühma eest, siis kui Saaremaa objekt meilt üle löödi? Lõpuks siiski leppisime pakutuga: Pärnu KEK on soliidne firma, ja veel meeldivad kaaslased ning omaette elamine vanas metsatalus — kõik tõotas rahuldust pakkuvat malevasuve. Ole ainult mees ja tee.

Siis tuli suvi. Kui pärast maleva avamist Saarte tallu jõudsime, jahutas avanev vaatepilt meie optimismi — mahajäetud talu keset rinnunikasvanud maltsa on küll romantiline, kuid elada ei olnud esialgu kusagil. Ometi olite te koos meistriga kohal käinud ja teadsite, mis meid ees ootab: sümboolne katus ja tuul läbi tühjade aknaavade meie päid paitamas. Kuigi värske õhk on tervisele kasulik ning läbi lae tuppa sadava vihmaga karastaminegi, oli siia hädasti eelrühma vaja. Selle organiseerimine aga oli sinu asi. Katki polnud siiski veel midagi, sest suvi alles hakkas hoogu võtma ja eks ole me hullemaiski tingimusis elanud. Pealegi saab hulgakesi kõigest üle.

Niitsime maltsa, lõime katust, kusjuures KEK aitas meid tublisti ja paari nädalaga oli talu elamiskõlblik, ainult et sinust tundsime puudust — pärast mõnepäevast rühmas viibimist läksid sa Tartusse asju ajama ega olnud veel tagasi tulnud. Asju oli tõesti palju ajada: me ei teadnud, et ilma tööraamatuteta ei saa KEK meid tööle vormistada ega avanssi maksta — «malevarebaste» asi. Sina teadsid ent sedagi. Ka polnud me veel oma rühma särke ja embleeme näinud. Nõnda me hoidsime sulle pöialt ja tegime oma tegemisi: õhtul ehitasime talus, päeval objektil. Kärutasime kruusa, mulda, lõime saalungeid. Sind ei olnud veel tulnud. Meister rabeles, kuidas oskas. Ta tahtis väga, aga ei suutnud. Hakkasime betoneerima — segumasin läks nässu. Lõime eterniiti ja ootasime sind — sina ei tulnud. Päeval jagelesime ehitusel, õhtul talus. Tegime lõket ja laulu ning pidugi sai peetud. Aitasime naabril heina kokku panna. Sind ei tulnud ikka veel. Siis selgus: sa olid meistrile kirja jätnud, kus teatasid, et närvid on läbi ja loobud komandöri ametist, soovisid head suve. See kõik selgus natuke hilja — me ei loe ju ometigi võõraid kirju! Võtsime aja maha. Saabus komissar, kes siiani oli oma praktikat teinud: arstiks ei ole kerge õppida. Komissar ei teadnud asjust mitte midagi: sa olid talle pidevalt öelnud — kõik on korras. Saatsime siis oma detektiivid su jälgi otsima. Ennäe, olidki leidnud elumurede eest kena varjupaiga oma vanematekodus! Kuulsime, et sa ei saa, ei või, ei taha alustatut lõpuni vedada; vaadaku me ise, kuis hakkama saame. Regiooni kokkutulekuni oli jäänud umbes nädal.

Lootus ja lootusetus olid vaheldunud kui teismelise tütarlapse tujud. Meister tahtis endiselt, aga ei suutnud. Meie oleksime suutnud, aga enam ei tahtnud. Komissar tahtis väga, ta tuli hilja ja ei mõistnud, miks meie ei taha. Ristisime rühma ümber ning läksime kokkutulekule, kaks kätt taskus. Kuulama, vaatama. Kui kelleltki meist küsiti, kust rühmast me oleme, vastasime «EI TEA». See sai ka talu uueks nimeks. Ning kui pärast Sakala regiooni kokkutulekut Saarte «rukkirääguд» paremal teeserval kõndides kümnel korral läbi Tihemetsa olid jalutanud, näriti kuu katkiseks ning meie maleva sinisärgid läksid mustaks.

Nüüd võib öelda: meil oli kõike — tööd, romantikat, õnne ja raskusi, pidugi — aga NÄRVID ON LÄBI! Ehk nüüd mõistad, miks me praegu sügisel sinu naeratusele ja sõbralikele sõnadele samaga vastata ei taha ning ülikooli peal sinust eemale katsume hoida. Suvi jäi tõesti suvve, aga ta muutis meid ning ükski meist pole praegu mitte päris seesama mis kevadel. Kunagi lauldi Seljametsal: «Maskid võtku suvi...» Sa küsid, miks ma sulle seda nelja silma all ei ütle, et miks nii avalikult. Siis tea, see ei sündinud ei kättemaksuks ega ka solvumisest. Meie suvi on vaid sügavamate asjade ilming, sest aina rohkem ilmub komandöre, kes kohe suve algul «uttu kaovad», inimesi, kes ei saa, ei suuda, ei taha alustatut lõpule viia, kes raskuste puhul pea liiva torkavad, enda peale võetu teiste teha jätavad. Psühholoogia keeles nimetatakse seda õpitud abituseks. See istub meie sees, ka minus, ja oleks hea, kui me sagedamini iseenestele avali silmil otsa vaataksime.

Ma tahan sind rühmakaaslaste nimel tänada, minu komandör, siiralt tänada: hea kooli saime.

TIHEMETSA-85 liikmete poolt
HARRI INTS

Tänu

Rektori käskkirjas pälvis tänu eeskujuliku õppe- ja teadustöö eest ning seoses 50. sünnipäevaga dots. **Eduard Tamm.**

60. sünnipäeval tänati kauaaegse kohusetundliku töö eest preparaator **Mirja Jänest.**

70. sünnipäeva puhul avaldati tänu kauaaegse eduka töö eest pedagoogina, teadlasena ja ühiskonnategelasena prof. **Endel Varepile.**

Iga tähtsam sündmus kirja!

Ülikooli juubeli puhul astusime suure sammu edasi meie *alma mater*'i ajaloo jäädvustamisel. Ilmunud trükiste arv oli aukartust äratav. Oleme isegi üle saanud probleemist, mida võtta kaasa ülikooli kohta väliskomandeeringule või mida kinkida kolleegidele teistest liiduvabariikidest. Ülikooli rikas ajalugu ja tänapäev ei ole aga sellega kaugeltki jäädvustatud ega ajaloo uurimine lõpetatud. Juubelijärgseid kokkuvõtteid tehes tekkis paljudel soov tagasi vaadata kasvõi ainult juubeliaastatel toimunule, kuid paraku ei jäänudki kõigest jälge. Paljud asutused, koolid, kolhoosid, instituudid, organisatsioonid jäädvustavad oma jooksva tegevuse. Ka ülikoolis peeti vajalikuks sellega algust teha. **20. juunist moodustati rektori käskkirjaga kroonika toimetuskolleegium suuremate allüksuste esindajatest. Selle töö organiseerimine ja korraldamine pandi kõrgkooli pedagoogika labori teaduse ja kõrgkooli ajaloo sektorile.**

Enne suvepuhkuste algust toi-; mus rektori eesistumisel toimetuskolleegiumi nõupidamine. Uue õppeaasta eel valmisid info edastamise perfokaardid. Teaduskonnad ja allüksused võtsid selle kohustuse vastu erinevalt. Need, kes olid säärase tööga varem kokku puutunud, pidasid seda teostatavaks ja vajalikuks. Näitena võib tuua füüsikuid, kellel ilmub pidevalt ENSV TA Füüsika Instituudi poolt koostatav «Füüsika 1979, 1980 jne.», mille vastutavaks toimetajaks on I. Ots. See aastaraamat sisaldab kõiki Eesti füüsikute ettevõtmisi.

Kroonika ei asenda ajalugu, aga ometi on ta ajaraamat, millel on kindel koht ka ajaloos. See nõuab iga allüksuse kroonikult sündmuste kirjapanekul ning määratlemisel suurt täpsust ja korrektsust, samuti õigeaegset esitamist. Ülikooli rohkem kui 200 allüksuse puhul ei ole võimalik kedagi telefoni teel «tagant togida». Nii et jääb lihtsalt kõrvale see allüksus, kes materjali ei anna. Paraku ei ole seni olnud võimalik kroonika juhendit paljundada igale allüksusele. Need on olemas igal toimetuskolleegiumi liikmel ja suurematel allüksustel (teaduskondades ja osakondades). Kui on laekunud lõplikud täiendused ja parandused, loodame juhendi paljundada kõigi allüksuste jaoks. **Jooksva kuu sündmuste kohta tuleb täita perfokaart ja esitada järgneva kuu 5. kuupäevaks kroonika toimetusele, kogu esimese poolaasta sündmused aga 5. oktoobriks.** Perfokaardid tuua ülikooli kantseleis asuvasse postkasti.

Ülikooli jooksva tegevuse kroonika ei matki ametlikku aruandlust, kuid sisaldab iga aasta kohta täieliku ülevaate ülikoolist kui tervikust: uute allüksuste loomise ja likvideerimise, teadus- ja õppetöö sündmused, teadusliku ja pedagoogilise kvalifikatsiooni tõusu, meie kollektiivi liikmete osalemise rahvusvahelistel ja üleliidulistel konverentsidel, koostöö teiste teadusasutustega, kirjastustegevuse ja muudatused materiaalses baasis. Kroonika peab kajastama kõiki suuremaid üliõpilasüritusi, saavutusi ÜTÜs, taidluses, spordis, samuti ka üliõpilaste töösuve. Mööda ei saa minna ka meie kollektiivi tuntud liikmete juubelitähtpäevadest ja nimekate manalameeste mälestamisest.

Seniste tähelepanekute põhjal on perfokaartide täitmisel osutunud kõige raskemaks sündmuse kaalukuse määramine — mida esitada, mida mitte, mis on sündmus ja mis ei ole. Esialgu tuleb ikkagi allüksusel endal otsustada, kaaluvihiks olgu kriitiline meel, aga ka see olgu mõõdukas. Halb kui «koos pesuveega ka laps välja visatakse» või pisiseiku liialt suureks arvatakse. Ennem olgu kirjas mõni väiksem sündmus kui et ühtegi sündmust kroonika vääriliseks ei peeta. Esialgsete plaanide kohaselt ei ole meie ülikooli kroonika keskaegsete kroonikate moodi jutustavas stiilis ajaraamat, vaid kronoloogilises järjestuses kirja pandud sündmuste kogum. Sissejuhatav osa sisaldab ülikooli kui terviku kohta käivat infot. Et paljud erialased aastaraamatud toovad ära lõpetanute nimekirjad, siis meie nähtavasti neid dubleerima ei hakka, küll aga tahame ära tuua ülikooli õppe- ja teadusliku kollektiivi täienemise ja muudatused ühiskondlikes organisatsioonides. Üleülikooliliste ürituste korraldajatelt palume kroonika algmaterjalide juurde kutseid ja stsenaariume vähemalt kahes eksemplaris, mis hiljem antakse üle kas ülikooli ajaloo muuseumi või arhiivi. See kindlustab ühtlasi täpse info üleülikooliliste ürituste kohta.

Iga ühiskondlik kohustus sisaldab endas tööd. Mõnikord ei ole kulutatud energiat ja tööhulka kohe näha, antud juhul peaks kroonikute töövili nähtavaks saama ülikooli kroonika või aastaraamatu lehekülgedelt. Tehkem siis seda tööd südame ja kohusetundega ja hakakem last mõõtma pärast tema sündimist! Head pealehakkamist kõigile, kellest sõltub meie ülikooli jooksva tegevuse kroonika sisu ja täpsus! Konsultatsiooni võib saada **telefonil 3 51 47 teaduse ja kõrgkooli ajaloo sektorist.**

MILVI HIRVLAANE

Teklite...

(Algus 1. lk.)

kokkutulekul ja muudel TRÜ poolt korraldatavatel pidulikel sündmustel. Kaugüliõpilastel lubatakse teklit kanda õppe- ja eksamisessioonide ajal, samuti pidulike sündmuste puhul.

✻ Statuut näeb ette, et kanda võib vaid täiesti tervet, puhast ja põhikirjas ettenähtud värvidele ja ornamendile vastavat mütsi.

✻ Mütsi kandmine siseruumides ei ole lubatud.

✻ Jutlemisel õppejõududega või aastatelt vanema kodanikuga võtavad meesüliõpilased siseruumides mütsi peast, samuti juhtudel, mil kõik kodanikud paljastavad pea.

✻ Kui üliõpilane õpib halvasti, ei täida käitumise ega mütsi kandmise eeskirju, võivad dekaanid õppejõudude ja ühiskondlike organisatsioonide ettepanekul ära võtta mütsi kandmise õiguse kuni üheks semestriks. Kaugüliõpilaste osas on samad õigused õppeprorektoril.

✻ TRÜ rektori käskkirjaga karistatud üliõpilased kaotavad automaatselt TRÜ mütsi kandmise õiguse kuni karistuse mahavõtmiseni või aegumiseni. Sama reegel kehtib ka eksmatrikuleeritud üliõpilaste kohta alates eksmatrikuleerimise momendist.

✻ Põhikirja täitmist jälgivad teaduskondade dekaanid ja ühiskondlikud organisatsioonid.

ILONA PAALANDI

Geograafid...

(Algus 2. lk.)

Turu ülikooli geograafid. Nüüd kohtuti teadusraamatukogu konverentsisaalis.

Teaduskonverentsid viisid septembris dots. Lev Vassiljevi Kiievisse ja vanemteadur Jüri Jagomäe Vladivostokki. Kaug-Idas oli arupidamine geoinformaatika alal. Kiievis toimub sel nädalal NSV Liidu Geograafia Seltsi VIII kongress, kus ka meilt on mitu ettekannet.

HEINO MARDISTE

Külas Soome proviisorid

Esmaspäeval külastas farmaatsiakateedrit grupp Soome proviisoreid. Proviisorite ettevalmistamise vastu Tartus tundsid huvi 25 Tampere Farmatseutide Seltsi esindajat. Külalised jälgisid laboratoorseid töid ravimite tehnoloogias, huvitused meie farmakopöast, selle uuendamise süsteemist ja kasutamisest laboratoorsetes töödes. Soomlaste arvates on meie laborite korral, puhtusel ja distsipliinil suur kasvatuslik väärtus. Sügava mulje jättis külalistele kateedri rikkalik droogide kogu, millele pandi alus juba möödunud sajandi keskel. Vahetasime ka kogemusi teaduslike seltside töö organiseerimise üle. Soomlased huvitusid samuti meie teadustöö suundadest ja üliõpilaste teadustegevusest.

JOHANNES TAMMEORG

NÄITUS TEADUSRAAMATUKOGUS

C. C. F. Ledebour sündis 8. juulil 1785. aastal Stralsundis rootsi sõjaväelase perekonnas, lõpetas 1805. aastal Greifswaldi ülikooli ning kaitses samal aastal edukalt ka doktoridissertatsiooni.

Olles juba 19-aastasena nii magister kui doktor, asus ta kohe tööle Greifswaldi ülikoolis botaanikaõppejõuna, tegeldes ka energiliselt botaanikaaia väljakujundamisega.

1810. aastal kutsuti Ledebour Tartu ülikooli loodusteaduste professoriks ja botaanikaaia juhatajaks. Meie ülikoolis töötas prof. Ledebour ühtejärge veerandsada aastat.

Aastatel 1826—1827 uuris ta koos A. Bunge ja K. A. Meyeriga Altai loodust.

Näitusel võib näha ülikooli raamatukogu fondides leiduvaid Ledebouri mahukaid töid: nii neid, mis ilmusid Altai-reisi tulemusena — haruldane, väga kaunis foolioväljaanne kirjeldatud taimi kujutavate sadade piltidega «Icones plantarum novarum...», kapitaalne uurimus «Flora Altaica», paeluvas vormis reisiraamat «Reise durch das Altai — Gebirge...». Aasta kestnud raske mägimatka jooksul saadeti postiga teele 42 kasti elustaimi ja seemneid (1300 liiki, nendest 500 selliseid, mida varem polnud botaanikaaedades kasvatatud). Meie botaanikaaed saavutas pärast Ledebouri ekspeditsiooni üleeuroopalise kuulsuse, sest seal leidus nüüd rohkesti liike, mida seni polnud nähtud üheski Euroopa botaanikaaias.

Näitusel on väljas ka Ledebouri suurteos «Flora Rossica», mille koostamisele ta pühendas kõik oma pensioniaastad Münchenis. See oli peaaegu terve sajandi jooksul kõige ülevaatlikum ja põhjalikum kokkuvõte Venemaa taimestikust; K. E. v. Baer, Ledebouri õpilane, on öelnud: ««Flora Rossicaga» tegi Ledebour end surematuks.» Ledebouri auks nimetasid botaanikud veel kaua uusi avastatud taimeperekondi ja liike. Kolm sellist taime möödunud sajandi herbaarlehtedel on välja pandud ka näitusel.

C. C. F. Ledebouri peetakse vene teaduse ajaloos esimese tõelise floristilis-süstemaatilise koolkonna rajajaks, mis mõjutas botaanika arengut kogu riigis ja kaugemalgi.

MARIKA KULLAMAA

UUT TEATMEKIRJANDUST BIOLOOGIDELE

Bl-Lexikon. Heimpflanzen / Hrsg. von U. Jacob, G. Thomas-Petersein. — Leipzig: VEB Bibliographisches Institut, 1984. — 496 S., Ill.

Entsüklopeedia tüüpi sõnastikus vaadeldakse koduaias ja korteris kasvatatavaid taimi ning antakse teadmisi, nõuandeid, näpunäiteid nende kasvatajaile.

Chinery, M. Insekten Mitteleuropas: Ein Taschenbuch für Zoologen und Naturfreunde / Übers. u. bearb. von I. Jung und D. Jung. — 3., bearb. Aufl. — Hamburg u. Berlin: Verl. Paul Parey, 1984. — 444 S., Ill.

Putukate tohutu mitmekesisuse tõttu on tõeliseks määrajaks vaatluse alla võetud piiratud ala — Kesk-Euroopa putukad. Käsitletakse putukate tunnuseid, elu- ja toitumisviise, muid iseärasusi. Abiks on rikkalikud illustratsioonid.

Gorbet, G., Ovenden, D. Pareys Buch der Säugetiere: Alle wildlebenden Säugetiere Europas / Übers. u. bearb. von. R. Kraft. — Hamburg u. Berlin: Verl. Paul Parey, 1982. — 240 S., Ill. — Bibl.: lk. 233—236.

Lühiseletussõnastik, mille eesmärgiks on loodusesõbrale võimalikult rohkem info andmine Euroopa imetajate kohta. Lisaks liigikirjeldusele antakse näiteks ka rubriik «Sarnased liigid», levikukaardid jpm. Kokku on vaadeldud 205 Euroopas elavat imetajat.

Curry-Lindahl, K. Das große Buch vom Vogelzug / Übers. u. bearb. von E. Bezzel und Dr. E. Bezzel. — Berlin u. Hamburg: Verl. Paul Parey, 1982. — 208 S., Ill. — Bibl.: lk. 189—197.

Autori enda uurimustel põhinevad ja muudest allikatest pärinevad, täiendatud ja üpris rikkalikud andmed lindude rännete kohta. Käsitletakse lindude rõngastamist, andmete kogumist jne. On vaadeldud rändeid ajas ja ruumis, rändeteid, legende lindude rännete kohta. Autorile on lindude ränne pakkunud huvi kui teaduslik probleem.

Dorst, J., Dandelot, P. Säugetiere Afrikas: Ein Taschenbuch für Zoologen und Naturfreunde. — Hamburg u. Berlin: Verl. Paul Parey, 1973. — 252 S., Ill.

Inglise keelest tõlgitud taskuformaadis määraja sisaldab üle 230 Aafrika imetajaliigi kirjelduse. Käsitletakse loomade suurust, välimust, elupaiku, eluviise, variaablust, toitumisviise jne. Räägitakse ka õise eluviisiga pisiimetajatest, keda on olnud raske uurida. Nagu märgitud, on raamat mõeldud ennekõike zooloogidele ja loodussõpradele.

FILMIKIRJUTISTE VÕISTLUS

Filmiklubi ja ajaleht «TRÜ» kuulutasid 29. märtsil välja uue (so kolmanda) **filmikirjutiste võistluse.** Töid saab esitada **15. novembrini** ja need avaldatakse ajalehes. Konkursist võtavad osa ka need kirjutised, mis selleks ajaks pole ilmuda jõudnud.

Kirjutada võivad kõik, kes TRÜs õpivad või töötavad või on FK liikmed. Võistlustöö avaldatakse autori nimega. Kirjutada võib kõigest, mis kinodes, klubis või koguni televisioonis näha olnud. Eelmist võistlust meenutades näeksid võistluse korraldajad meelsasti töid, milles keskendutakse ühe näitleja mängule erinevates filmides, mõne kindla lavastaja või ka operaatori loomingule. Ka kriitika kriitika oleks teretulnud. Ja miks mitte filmi luulevormis arvustada? Kõik ootamatused on oodatud!

Tulemustest teatatakse 1985. aasta lõpuks. Auhinnafond on taas 80 rubla, žürii võtab selle jagada vastavalt tööde tasemele.

NAISKOORI!

TRÜ Akadeemiline Naiskoor võtab uusi lauljaid vastu **veel teisipäeval, 8. oktoobril kl. 18.05 peahoone aud. 128.**

KARSKUSKLUBIS

Semestri avaüritus on **kolmapäeval, 9. oktoobril kl. 19 peahoone kohvikus.** Nooremteadur Enn Kasak vestleb teemal: «Mida inimene on kosmoses näinud» (+ suur slaidiprogramm!).

Oodatud on kõik endised ja tulevased klubi liikmed.

PRESSIKLUBIS

Pressiklubi selle semestri avaõhtu on **neljapäeval, 10. oktoobril kl. 20.** Kirjapanek ja osamaks toimetuses.

KULTUURIHUVILINE!

TRÜ klubi juures alustab tegevust uus ring, mis on mõeldud kõigile **kirjandus-, teatri- ja sõnakunstihuvilistele,** kuid peab eelkõige silmas siiski otsest vajadust aidata rebastudengitel sisustada kasulikult oma vaba aega. Ringi hakkavad juhendama kaks filoloogiateaduskonna meestudengit. Esimene kokkusaamine on **kolmapäeval, 9. oktoobril kell 19 TRÜ klubi ülemises proovisaalis (ruum 201).** Edaspidi hakatakse kokku saama kaks korda nädalas.

AIANDUSKRUNTE!

Kes soovib saada aianduskrunti, esitagu ametiühingukomiteele avaldus **hiljemalt 8. oktoobriks.**

I KURSUS, UJUMA!

Laupäeval, 5. oktoobril on «Dünamo» siseujulas V. Kingissepa 71 VTK normatiivide sooritamise päev.

Vastavalt graafikule tuleb kõigil esmakursuslastel kohal olla, ka neil, kes ujuda ei oska.

14.00 — arstit.,
14.45 — majandust.,
15.30 — filoloogiat.,
16.15 — biol.-geograafiat., õigust., ajaloot., füüsika-keemiat. ja matemaatikat.

SÜGISKROSSILE

Traditsiooniline TRÜ sügiskross toimub **8. oktoobril** kl. 8.15, 12.15, 14.15, 16.15, **9. oktoobril** kl. 10.15, 12.15, 16.15, **10. oktoobril** kl. 10.15, 14.15 ja **11 oktoobril** kl. 16.15, stardiga lauluväljakult. Kavas 2000 m naistele ja 3000 m meestele. Ootame rohkearvulist osavõttu.

KLUBIS

Laup., pühap. ja esmasp. kl. 21 puhkeõhtu.

UUES KOHVIKUS

Laup. kl. 19 diskoprogramm.

Toimetaja VARJE SOOTAK

SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT

SPORDIKLUBILE UUS JUHATAJA

TRÜ spordiklubi juhatuse 20. septembri koosolekul andis klubi esimees prof. Elmar Vasar tänusõnade saatel üle mälestuseseme senisele juhatajale Ivar Valgele, kes edutati spordiühingu «Kalev» Vabariikliku Nõukogu organiseerimisosakonna juhatajaks. Uueks juhatajaks valiti kehakultuuriteaduskonna värske lõpetanu **JOHANN KUKK.** Erialalt on J. Kukk arutamisspetsialisti (süstasõitja), kes mõni aasta tagasi paistis üleliidulistel võistlustel niivõrd silma, et pääses Nõukogudemaa koondise treeninglaagrisse.

PALLIMÄNGUTUNNID TEADUSKONDADELE

Alates 1. oktoobrist saavad teaduskondade spordihuvilised harjutada hilisõhtustes (kl. 22) tundides pallimängu nii Ujula tänava spordihoones kui ka Kingissepa tänava võimlas. Rahuldati kõik taotlused ja tunde jäi ülegi! Hoopiski puudusid soovid kergejõustikumaneeži kasutamiseks. Saalitundide varal peaksid teaduskondade kehakultuurikollektiivid ja spordinõukogud saama oma tegevust elavdada.

Saalitundide jaotus:

esmasp.: spordihoones — bioloogia-geograafiat. ja filoloogiat.
Kingissepa t. võimlas — matemaatikat.;
teisip.: spordihoones — õigust., füüsikud, arstit.,
Kingissepa t. võimlas — ajaloot.;
kolmap.: Kingissepa t. võimlas — keemikud;
neljap.: spordihoones — arstid, keemikud, bioloogia-geograafiat.,
Kingissepa t. võimlas — filoloogiat.;
reedel: spordihoones — majandust.;
laup.: spordihoones kl. 17.45 — spordimeditsiini osak.,
Kingissepa t. võimlas kl. 17.30 — õigust.;
pühap.: spordihoones kl. 10 — spordimeditsiini osak.,
kl. 20.45 — arstit.

KORVPALLIHOOAEG

3. Tallinn—Tartu 100 võistkonna korvpallikohtumine on pühapäeval, 3. novembril. Tartu üliõpilassporti esindavate võistkondade väljaselgitamiseks ja nendele võistlemisvõimaluste andmiseks korraldab sportmängude kateeder mitu välkturniiri.

Välkturniirist saavad osa võtta nii teaduskondade, osakondade kui ka kursuste esindused. **Meeskondade turniir on kolmapäeval, 9. oktoobril kell 20.30 spordihoones ja naiskondade võistlus samas paigas nädal hiljem, s. o. 16. oktoobril.** Osavõtusoov esitada kirjalikult (märkida vastutaja nimi ja aadress sidepidamiseks) spordihoonesse — meeskondade kohta kuni esmaspäevani, 7. oktoobrini ja naiskondade kohta kuni kolmapäevani, 9. oktoobrini.

Eraldi välkturniir peetakse esmakursuslaste meeskondadele — kolmapäeval, 23. oktoobril (samuti spordihoones kell 20.30). Nendele jääb registreerimise tähtajaks 16. oktoober.

VALTER LENK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 3685. MB-07186. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Fr. R. ... AR nim. ... liiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 26 (1423) | Reedel, 11. oktoobril 1985 | Ilmub 22. novembrist 1948 | Hind 2 kop.

NÄDAL ● NÄDAL ● NÄDAL ● NÄDAL ● NÄDAL

Semester keeb!

Kui ma täna täpipealt nädal tagasi aulasse tormasin, ei olnud aktus veel alanud. Vaatasin ringi ja uudistasin, keda tõi selleks päevaks siia ja üldse Tartusse ülikooli komsomoli sünnipäev. 4. oktoobril 1940. aastal alustati 22 liikmega. Praegu kuulub TRÜ komsomoliorganisatsiooni üle 5000 noore, seega tudengite enamik. Tänane tudeng teadis sellest sündmusest vist vähevõitu, siin saab põhjuseks tuua vaid osaliste tagasihoidlikkust: 45 ei ole veel nii ümmargune tähis. Ometi andis see võimaluse kokkutulemiseks ja ühiseks rääkimiseks. Prof. Johannes Kalits, üks omaaegseid komsomolikomitee sekretäre soovitas kindlasti komsomoliajaloo komisjon luua. Aeg läheb edasi, inimesed siirduvad teisele tööle, osa on lahkunud jäädavalt. Seepärast peaks pidevalt tegelema mineviku talletamisega ning praeguse jäädvustamisega. Prof. Paul Alvre tõi lähemale sõjaeelse ja selle alguse aega. Tänane komitee sekretär Arvo Lamp tutvustas viimaste aastate tegevust. Parteikomitee sekretär dots. Advig Kiris pidas praegust perioodi küllaltki rahulikuks eriliste tõusude ja mõõnadeta. ELKNÜ Keskkomitee I sekretär Arno Allmann (TRÜ vilistlane) ütles oma tervituskõnes, et ülikooli komsomolil on alati jätkunud missioonitunnet, edasiminekuideid. Tänane aeg on mõneti ümberhindamiste aeg, energilisema tegutsemise aeg. Küllap jätab TRÜ komsomol ka siia oma jälje.

Komsomolikomitee 1982. aasta otsuse põhjal oli veel kätte anda komitee kõrgeim autasu — teenete medal mitmele endisele aktivistile. Need said Karl Adamson, Mikk Titma, Jaak Kaarma ja Arno Almann. Selleaastane otsus tõi teenete medali Airi Põdrale, Ülli Pikatile, Valev Platole, Ülle Lepale, Varri Välile, Raivo Aavistole, Aare Kruuserile, Vello Peedimaale, Rein Murakale ja Verni Loodmaale.

Pärastlõunal tuletati nõukogu saalis meelde oma komsomoliaja erutavamaid hetki. Kõike seda oli põnev kuulda, ehkki viimased kümme aastat pluss veel oma ülikooliaastad oleksid juba nagu kõik teada andnud. Endale on selginenud teatud perioodid, ühe ja teise etapi eesmärgid. Tahan uskuda, et sellel päeval avardus ülikooli komsomolisminevik ka tänastele aktivistele, et ka neil on, mida arutada oma aruande- ja valimiskoosolekuil. Tänaseks on koosolekud olnud bioloogidel-geograafidel, keemikutel, filoloogidel, ajaloolastel ja juristidel. Lähemalt järgmises lehes.

Aulaga on seotud teinegi eelmise nädala tundehetk. 3. oktoobril sai siin teoks Kirjanike Liidu, ühingu «NSV Liit — Soome» Eesti osakonna ja TRÜ korraldatud Soome ja Nõukogude Eesti ühine luuleõhtu «Koputan Su uksele, aastatuhat». Intervjuu ühe esinejaga on siinsamas esimesel leheküljel.

Tõraveres ja Tartus kuulati kahel päeval ettekandeid füüsikuilt, biokeemikuilt jt. sügiskoolis «Taim ja vesi». Eile ja täna arutavad juristid vabariiklikul teaduslik-praktilisel konverentsil kuritegevusevastase võitluse täiustamist. Arstid kogunevad täna oma kümnendale teaduskonnapäevale. Seda loetelu võiks jätkata, aga ruum saab otsa. Võib öelda, et semester on igati alanud ja keeb üritustest. Isegi vana kohviku rõdusaal on jälle pildid seina saanud. Meelis Loki ja Ülo Udumäe pildid kutsuvad vaatama.

VARJE SOOTAK

Uusi väitekirju

Jälle on ÜMPI see, kust nooremteadurid oma kandidaaditöö kaitsesid. Kolmapäeval astusid sisehaiguste erialanõukogu ette immuunpatoloogia laborist **Riina Kallikorm** ja immunoloogia laborist **Tamara Vorobjova**, kellele otsustati taotleda VAK-ilt meditsiinikandidaadi kraad. Esimest tööd juhendas prof. Leo Päi, teist prof. Vello Salupere.

Poliitpäeval

«Meie kõrgkoolide päevases osakonnas õpib 15 000 üliõpilast. Nendest ligi 40% tegelevad ühel või teisel määral auditooriumivälise uurimistööga, mille põhiosa on seotud kateedrite riigieelarveliste ja lepinguliste töödega, seega aktuaalsete rahvamajandusprobleemidega.»

See on väljavõte kolmapäevase poliitpäeva kirjutisest «Noorte Häälest» ELKNÜ Keskkomitee noorte teadlaste osakonna juhatajalt Uku Toomelt. Seekordne poliitpäev keskenduski teaduslik-tehnilise progressi teemale.

Ülikoolis on esialgsetel andmetel kõige kaalukamalt seda teemat käsitlenud või õieti käsitlemas täna arstiteaduskond, kus kõneleb prof. Pavel Bogovski Eesti NSV meditsiiniteaduse viimase aja saavutustest ja tulevikusuundadest. Õpperektor prof. Uno Palm esines eile administratsiooni töötajate ees. Õigusteaduskonna külaliseks oli Kalle Liiv Välismaaga Sõpruse ja Kultuurisidemete Arendamise Eesti Ühingust.

TÄNU

Võidu 40. aastapäeva ürituste hea organiseerimise ja läbiviimise eest pälvisid kiituse **Liidia Anikina, Georgi Bujanovski, Galina Berezenkova, Endel Hirvlaane, Vainer Krinal, Juri Ksenofontov, Salme Laar, Allan Liim, Arvo Lamp, Ela Martis, Hillar Padu, Hillar Palamets, Peeter Parker, Ene Peiker, Ants Pilt, Alo Ritsing, Olev Saks, Ilona Smuškina, Varje Sootak, Imme Viidalepp, Valke Uibopuu.**

ESMAKURSUSLASTE TAIDLUSKONKURSS!

... toimub 22. ja 23. novembril klubis. (Juhend ilmub järgmises lehes.) Sel sügisel juba üheteistkümnendat korda. Eelnevate aastate organiseerimise, korraldamise ja teema valiku kogemused kuluksid ära ka tänavustele organiseerijatele.

14. oktoobril kell 18.30 ootame klubisse (ruum 207) kõikide teaduskondade (osakondade) esimeste kursuste kultuuriorganisaatoreid. Kui mõnel kursusel pole jõutud veel vastavat funktsionääri valida, siis valige selleks korraks agaraim endi seast ja saatke teavet saama.

Klubi kunstisektor

LUGEJATE KONVERENTSILE!

Pooleteise kuu jooksul on raamatukoguga jõudnud tutvust teha enamik esmakursuslasi. Siit saadava abi tõhusus sõltub raamatukogu poolt pakutavate võimaluste tundmisest. Nendest võimalustest võib hea ülevaate saada lugejate konverentsil. Seekordne toimub **neljapäeval, 17. oktoobril kl. 16 konverentsisaalis.** Arutluse all on raamatukogu osa ülikooli õppeprotsessis (räägivad raamatukogu direktor, õppeabonemendi ja teeninduso sakonna juhatajad).

Teretulnud on lugejate küsimused, ettepanekud.

Oodatakse nii esmakursuslasi kui ka kõiki teisi lugejaid!

Kevadekuulutaja

Rõõm Teid tervitada Eestimaa pinnal, soome luuletaja KAI NIEMINEN. Mis tuuled Teid Tartusse tõid?

Eesti ja soome kirjanikel on mõnusaks traditsiooniks korraldada ühiseid luuleõhtuid. Kultuurikontaktide laiendamiseks peetakse neid kord Soomes, kord Eestis. Tartus olen esimest, Eestis neljandat korda.

Millise mulje Tartu jättis?

Näha saime kahjuks väga vähe. Meeldis kõrgetasemeline raamatukogu, huvitav oli ülikooli ajaloo muuseum.

Aga kontaktid eesti kolleegidega?

Ka need olid tiheda ajakava tõttu lühikesed, kuid loomulikult huvitavad. Tavaliselt juhtub nii, et ühe reisi ajal jõuad enesele vaid selgeks teha, millega üks või teine mees tegeleb. Järgmisele reisile tulles mõtled sobivad küsimused aegsasti valmis ja alles siis ehk õnnestub lähemalt kontakti leida.

Õnneks käivad ka Eesti luuletajad Soomes. Muidugi mitte nii tihti, et ei võiks veel tihedamini.

Kuidas eesti kirjanikke Soomes tuntakse?

Mitte just eriti hästi. Tõsi küll, proosakirjanikke, näiteks Jaan Krossi ja Enn Vetemaad, suhteliselt paremini. Luuletajatest on hästi tuttav Jaan Kaplinski, kelle luulet ka ise sügavalt austan.

Tänasel õhtul oli Teil võimalus võrrelda Eesti ja Soome luulet. Mida ütlete?

Tundub, et eesti luule on nõtkem, paindlikum ja teravam kui soome luule, mis on jahe, raske, üsnagi kohmakas. Ilmselt on see paljuski põhjustatud Eesti geograafilisest asendist: on ta ju aegade jooksul võõraste keelte ja kultuuride mõjule ikka rohkem aldis olnud kui Soome.

Kuidas jäite rahule tänase õhtuga?

Mind hämmastas see vaikus ja tähelepanelikkus, isegi hardumus, millega Eesti noored luuletusi kuulasid. Peab tunnistama, et selles osas on Soome noored teist maha jäänud. Ka on Eestis rahva arvu arvesse võttes palju rohkem noori, kes ise luuletavad. Sellise auditooriumi ees on lausa rõõm oma luuletusi lugeda. Vist esimest korda elus ei närveerinud ma peaaegu üldse.

Eesti keeles luges Tele luuletusi näitleja Aarne Ükskülа. Kas meeldis?

Napp keeleoskus ei lubanud tema etlemist täielikult nautida. Kuid mulle tundus, et ta andis luuletusi edasi just nii, nagu ma seda sooviksin. Olen väga rahul, A. Ükskülа on suurepärane näitleja.

(Siinkohal vestlus katkes, sest luuletaja võttis üllatusega vastu ettepaneku improviseerida luuletus oma Tartu-muljetest. Siin see on!)

Tartto — Impressio

Vanhat kadut
täynnä nuoria kulkijoita
lokakuiset tammet, lehmukset
ja vaahterat
talvea pelkäämättä
kasvamassa kohti kevättä *

Kuidas Teie tunnetate tõsiasja, et eestlased ja soomlased on sugulasrahvad?

Seda saab tunnetada vaid südame, mitte sõnadega. Aga loomulikult sarnased iseloomud, keel. Eestis oskavad paljud soome keelt. See on suurepärane.

Kui ma tulen Eestisse, siis ma ei taju, et ma ületan riigipiiri. Mul on tunne, nagu oleksin ma ikka Soomes, vahest vaid mõnes teises murdepiirkonnas.

Sellisel juhul peame Teid peatselt jälle Tartusse ootama.

Jah, kuulsas «Werneris» jäi meil kahjuks käimata. Veel kord tahaks käia muinasteaduste muuseumis ja minna üles Toomemäele. Seal jalutaksin siis üksi, ilma kolleegide, sõprade ja giididega ning mõtleksin oma mõtteid. Rahus ja vaikuses.

* **Tartu — Impressioon**

Vanad rajad
täis noori minejaid
oktoobrikuu tammed, vahtrad
ja pärnad
talve kartmata
sirgumas kevade poole

Vestles JÜRI LUIK, žurn. II k.

● **Veel mõni hetk ja ollaksegi silmitsi 200 000 raamatuga.**

RIHO LAANEMÄE foto, artikkel järgneb 4. leheküljel.

Arte et humanitate, labore et scientia

Aastaintervjuu

DEKAANI PROF. AIN-ELMAR KAASIKUGA

● Kas võite öelda, milline oli teaduskonnale möödunud aasta?

Võin. Otsime välja õppe-kasvatustöö tulemused. Formaalsete näitajate järgi oli arstiteaduskond möödunud õppeaastal ülikoolis edukaim — 94,2%. Aasta enne oli see 95,1, kuid nihet võib ebaoluliseks pidada. Suhteliselt kehvem oli ravi vene osakond. Pettumuse valmistasid eesti ravi I ja vene ravi III kursus. Prodekaanide väga järjekindla töö tulemusena meil praktiliselt eksamisessiooniks arvestusvõlglasi ei jää. Teatavasti peaks niisugused võlglased eksmatrikuleeritama, kuid nii rangelt ei järgita seadusetähte kusagil. Kahjuks suurenes väljalangevus: nimekirjast kustutati 83 üliõpilast (üle-eelmisel õppeaastal 65). Enamasti on põhjuseks edasijõudmatus.

Käes on XI viisaastaku lõpp, see annab end tunda eriti teadustöös. Praeguseks on olemas nelja aasta andmed ning esialgsed kokkuvõtted tehakse täna tervishoiuministeeriumi teadusliku meditsiininõukogu, arstiteaduskonna nõukogu ja ÜMPI nõukogu ühisel koosolekul. Meie teaduskonna tegevust inspekteerisid möödunud õppeaastal kaks ranget komisjoni. Kontrolliti teaduskonna juhtimist ja kogu õppe-kasvatustööd.

NSV Liidu Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeeriumi kõrgkoolide inspektsioon leidis terve rea puudusi nii organisatsioonilises kui ka õppetöös. Need on igakülgselt analüüsitud, selleks toimus ka teaduskonna üldkoosolek. Töötati välja konkreetne abinõude plaan. Enamik puudusi, eeskätt organisatsioonilisi, on nüüd kõrvaldatud. Enam tähelepanu on pühendatud põhierialade õpetamisele, nagu sisehaigused, kirurgia jt., kuna just siin leiti eriti suuri puudusi. Konkreetne tegevus oleneb kateedritest. Teaduskond reorganiseeris metoodikanõukogud teraapia ja kirurgia alal, need tegutsevad aktiivseslt.

Meid kontrollis ka NSV Liidu Tervishoiuministeerium, nende inspektoreid huvitas eelkõige diplomijärgne õpetamine, internatuur. Tehtud ettepanekuid on arvesse võetud. Suuremat tähelepanu tuleb osutada nn esimese liini arstide (jaoskonna-, tsehhi- ja kiirabiarstid) täiendamise organiseerimisele.

Õppe-metoodilist tööd korrastatakse kõikides kateedrites. Olemasolevad materjalid on läbi vaadatud, samuti saadud ülevaade eriala kohta leiduvast kirjandusest teadusraamatukogus. On ühtlustatud metoodikat, et materjali valik ei oleneks õppejõu maitsest.

Alates nooremaid kursusi õpetavatest kateedritest luuakse õppemetoodilised komplektid kõikide ainete jaoks. Tulemusena peab valmima eriala (näit. ravi) õppematerjalide komplekt. Seda tööd suunab metoodikakomisjon eesotsas prof. Leo Nurmandiga.

● Kas on nihet õppebaaside osas?

Jätkub töö teaduskonna vajaduste selgitamiseks ja olemasolevate ruumide paremaks kasutamiseks. Head on niipalju, et remonditi ära O. Lutsu 2 õppehoone auditoorium. Koostatud on ka remondiplaan kaua kehvas seisundis seisnud L. Puusepa 6 auditooriumi jaoks. Vana Anatoomikumi rotundi on lubatud kalorifeerküte.

Morfoloogiakorpuse ehitamine peaks algama järgmise viisaastaku lõpul või ülejärgmisel viisaastakul.

● Kaadriküsimustest?

Kaadri hulk oleneb üliõpilaste arvust, see on aga vähenenud (armeest tagasijõudjaid tänavu veel pole ning vastuvõtt vähenes 30 koha võrra). Tõsi, komplekteerimata erialade (füüsika etc) arvel oleme saanud täiendavalt üliõpilasi õppima võtta.

Mullu läksid pensionile mitmed õppejõud, nende seas väga teenekad professorid E. Käer-Kingisepp, E. Karu, R. Looga. Doktoriväitekirja kaitses dr R. Talvik. Professori nimetus kinnitati Ö. Reintamile ja M. Kalninile. Mitmed õppejõud jätkavad tööd doktoriväitekirja vormistamisel. Doktorantuuri läksid dotsendid T. Haviko, A. Žarkovski, R. Birkenfeldt.

Suuremat tähelepanu on pühendatud aspirantuurile. Nõukogu kuulab ära iga aspirandi aruande.

Üsna pika aja tagant kaitsti kandidaadidissertatsioon kirurgia erialal (ass. H. Seepter).

Oma kaadrireservina vaatleme inimesi, kellel on teaduslik kraad, kuid kes töötavad raviasutustes. Ülikooli nad kõik ära ei mahu.

Kaadriküsimusi on arutatud ülikooli tasemel. Analüüsiti kõigi kateedrite hetkeseisu ja perspektiive. Tulemused näitavad, et teaduslik kvalifikatsioon halvenema ei peaks. Umbes 10 aasta pärast oodatakse väikest mõõnaperioodi, kuid veel 10 aastat hiljem võiks olla kõik nagu praegu või veelgi parem, Optimaalseks vanusepiiriks õppejõuna töötamisel peetakse 60 eluaastat, professorite ja doktorite puhul 65. Meilgi on mitu kateedrit, kus kümne aasta pärast kõik praegused teadusliku kraadiga inimesed neist piiridest üle. Ometi on juba praegu näha ka järeltulijaid, nii et pilt ei ole sugugi troostitu.

Probleemiga on igakülgselt tegeldud ja tegevussuunad on teada. Muidugi oleks vaja noori juurde võtta, kuid selleks pole kooosseisulisi kohti.

● Kas vajadus noorte arstide järele väheneb?

Riiklik plaan lähtub suhtarvudest. Baltikum on üks neist piirkondadest, kus arste elanikkonna üldarvus suhteliselt palju. Vajadus uute arstide järele püsib siiski endine, sest varsti võib omaette probleemiks muutuda ka arstide pensioneerumine. On tehtud ettepanek hakata mõne aasta pärast ravi erialale taas vastu võtma 170 üliõpilast. Tulevast aastast tahaksime taastada pediaatrite vastuvõtuarvuks 50, hiljem suurendada vastuvõttu ka stomatoloogia ja farmaatsia erialale.

● Muutusi õpetamise metoodikas?

Õppeplaanid on suhteliselt uued, nii et suuri muutusi ei tule.

Järgmise viie aasta jooksul planeeritakse kõikides kõrgkoolides suurendada õppeprotsessi tõhusust. Tuleb vältida ajaraiskamist, samuti läbi mõelda, missugust materjaliosa õpetamisel eriti rõhutada.

On üldiselt aktsepteeritud, et pedagoogiline protsess on äärmiselt konservatiivne. Kaasaegsed õpetamise meetodid peavad praktikasse jõudma. Arvutustehnika rakendamise võimalused on meditsiinis esialgu piiratud, kuid audiovisuaalsete vahenditega õppeklassid, kus iga üliõpilane saaks töötada omaette spetsiaalse õppekomplektiga, oleksid äärmiselt vajalikud.

Kindlasti tuleb suurendada iseseisva töö mahtu.

Individuaalprogrammi järgi õppimine pole arstiteaduses kusagil läbi löönud. Aineid on palju, nad on üksteisest erinevad ja niikuinii kindlas järjestuses. Õppejõudude koormus on niigi suur. Andekad üliõpilased leiavad soovi- ja võimetekohaseks teadmiste omandamiseks ise tee.

● Siis ÜTÜ?

Töö ÜTÜs on üks paremaid moodusi sihipäraseks ettevalmistumiseks kindlale erialale. Isegi passiivne osavõtt — koosolekutel käimine — on küllaltki hea ja õpetlik. ÜTÜ töös võib näha oma kaaslasi ja õppejõude senitundmatus situatsioonis. Võib-olla on kursuseväline teaduslik töö ainus võimalus üliõpilaste ja õppejõudude barjääridevabaks suhtlemiseks.

ÜTÜ annab paljudele tudengitele ka organiseerimiskogemusi. Igal aastal on korraldatud konverents; mullu, seoses Balti konverentsi toimumisega Tartus, isegi kaks. Teaduskond eesotsas dekanaadiga korraldab oma teaduskonverentse üle aasta — ÜTÜ teeb seda igal aastal ja ütleks, et mitte halvasti. Osalemine ühingus õpetab üliõpilastele teadusliku töö aluseid ja üldist kirjaoskust. Arstidel on viimane kirjalike kontrolltööde vähesuse tõttu üldse kehv. Kes on juba võistlustöö kirjutanud, selle artikkel ei meenuta enam loengukonspekti. Vägagi tuleb kasuks iseseisev teaduslike andmete analüüs, kuivõrd ükski meditsiiniline aine ei õpeta teaduslikku mõtlemist. Teaduslik töö on õpitud tunnetusteooria praktiline rakendus.

● Kas kartul on salves?

Täitsime oma plaanid — niipalju kui tudengeid küsiti, andsime; mõningase pettumuse valmistas oma põdurusega III kursus. Nii läksid ka mõned II kursuse rühmad. Esmakursuslased sõitsid hiljem järele.

Majanditest on tulnud positiivseid hinnanguid: suulisi ja kirjalikke tänuavaldusi. Ühtegi otsest pretensiooni ei ole kuuldunud. Kahjuks ei saanud tudengid soovi mööda tööd teha — ilm oli vahepeal väga halb. Väga hästi töötasid ravi I, pediaatria III ja spordimeditsiiniosakonna kursused.

Mis sünnib sünnitusmajas?

INTERVJUU TARTU KLIINILISE SÜNNITUSMAJA PEAARSTI DR. IRINA VEERMAGA

● Millised on teie maja tänased probleemid?

Meile öeldakse — oh, teil nii suur ja mugav maja. Selles suures majas on 57% tööpinda puudu. Haigevoodi kohta ette nähtud 7 m² asemel on meil 3—4 m². Sellest üksi pole veel häda, ka kitsuses saab tööd teha, kui tahad. Sõjajärgsetel aastatel oli meil aastas alla tuhande sünnituse, aga nüüd üle 3000. Maja on korduvalt suuremaks ehitatud, kuid siiski — kunagi töötas siin 3 arsti, nüüd neli-kümmend. Pealegi ei tööta me ainult Tartule, umbes 15% sünnitajaist tuleb teistest rajoonidest.

Meie teine suur mure on üldine kogu Liidus — ei jätku keskmeditsiinilist personali, ja noorempersonali veel eriti. Õnneks lähevad sünnitanud nüüd kuuendal päeval koju. Aga meil on ka operatsioonihaigeid. Sanitarid, kes püsivalt töötavad, on juba kõrges eas, noori aga juurde ei tule — eelistavad minna kasvõi inseneriks majavalitsusse. Sanitariamet ei ole prestiižne. Nii sanitaridel kui ka õdedel on palk väike. Poolteist kohta on raske pidada, sest sageli tuleb öösi tööl olla. Nüüd lubatud juurdemaks palgale peab tulema kokkuhoiu arvel palgafondist, kuid selliseid reserve meil ei ole.

Ämmaemandaid tänavu saame, lõpetab meie endi poolt üleskasvatatud kursus. Akušöör-günekoloogе vabariigis jätkub (vaid mõnes linnas on teatav puudujääk), Tartus on neid ülearugi. Aga kui õde tahab ära minna, vestlen temaga pikalt; sanitari lausa palun, et ta lahkumismõttest loobuks.

● Koostöö sünnitusabi ja günekoloogia kateedriga?

Kliinilisel baasil on palju dokumenteeritud kohustusi. Meie anname neile vajalikud ruumid, kuigi just sellest on endalgi nappus. Praegu ei olegi õppetöö jaoks eraldi ühtegi ruumi. Nii toimuvad praktikumid koridoris ja ainsas auditooriumis. Meie majas on korraga palju õpperühmi, kes kõik tahavad näha operatsioone ja sünnitusi — see tekitab probleemi steriilsuse säilitamisel, ja pealegi on neis tubades lihtsalt kitsas. Just pind põhjustab vastastikust ebamugavust, aga seda kompenseerib hea läbisaamine inimeste vahel, sõbralik koostöö.

Kasu koostööst on suur. Iga kateedri töötaja hooldab üht osakonda, konsulteerib seal haigeid. Väga aktiivne on dots. V. Kask, kes käib visiitidel sünnitusosakondades, eriti raseduspatoloogia osakonnas. Tema on ka see, kes tõi meile lastegünekoloogia.

Teiseks, kateedri abiga on hakatud tegema endokrinoloogilisi uuringuid ja saadavaid andmeid kasutama. Sellest on väga huvitatud olnud prof. K. Gross ja dots. I. Kõiv. Prof. K. Gross ja dots. V. Kask võtavad haigeid vastu ka naistenõuandlas.

Viimastel aastatel, mil lastehaiglas on olemas vastav osakond, saadame tervisehäiretega vastsündinud sinna ravile, niisamuti lähetame neile enneaegselt sündinud. Seda osakonda kureerib dots. A. Ormison pediaatria kateedrist.

Praegu ootab kogu kliinik põnevusega kolmikute sündi. Kolmikrasedus diagnoositi prenataalse diagnostika kabinetis ultraheliaparaadiga. Kabinetti juhendab dots. U. Leisner, kes õpetab ka noori arste aparatuuri kasutama. Diagnostikakabinetis on meil ka kaks ÜMPI töötajat.

Neil päevil tähistatud kateedri juubel on ka meie juubel. Kateedri õppebaasiks avati kahe voodikohaga haigemaja.

● Tulevikuplaanid, tulevikuunistused?

Tulevikuplaanid on väga ähmased. Keskpunktiks teenindamisel võiks saada uus nõuandla. Sinna võiks üle viia praegu sünnitusmajas paikneva diagnostilise aparatuuri, sest meile tulevad uued seadmed. Uue sünnitusmaja ehitamist ei tule ega ole käesoleval sajandil ette nähtudki.

Eesmärgiks on elanikkonna dispanseerimine. Pearõhk jääb ambulatoorsele tööle.

● Akušöör-günekoloogi missioon?

Akušöör-günekoloog peab kõigepealt olema psühholoog — niipalju kui on naisi, on ka erinevaid iseloome. Sellest, kuidas arst suudab patsiendile läheneda, oleneb naise meeleolu, suhtumine endasse ja rasedusse. Eriti oluline on kontakti saamine günekoloogiliste haigetega. Rase elab rohkem tulevikus, lapsele mõeldes. Akušöörilt nõutakse ka, et ta soovitaks emadele enam kui kahe lapse sünnitamist. Rohkem võiks olla meesgünekoloog, praegu neid õieti ei olegi. Akušöör peab suutma kiiresti otsustada, arvestada sünnitust juhtides alati kaht inimest — ema ja last.

Akušööril peab olema tark pea, soe süda ja osavad käed.

Üks kateeder

AJALOOREAD

1846 — Carl Schmidt hakkab lugema füsioloogilise keemia kursust.

Kuni 1948 — füsioloogilist keemiat õpetatakse arstiteaduskonna üliõpilastele füsioloogia kateedris.

1948 — keemiahoonesse asub iseseisev bioloogilise keemia kateeder, mis kuulub füüsika-matemaatikateaduskonna keemiaosakonna koosseisu. Kateedrit juhatab dots. A. Lazarev.

1950 — kateeder läheb üle arstiteaduskonna juurde.

1950—1963 — kateedrit juhatab prof. E. Martinson.

1963st tänaseni on kateedrijuhatajaks prof. L. Tähepõld.

Kaitstud on 2 doktori- ja 28 kandidaadiväitekirja.

* * *

Bioloogilise keemia kateedris on kiire; selline on kord juba arstiteaduskonna töömeeleolu. Kui tihedad päevad vaimu vanutama kipuvad, leitakse tollegi vastu rohtu: minut huumorit kingib reipuse tagasi.

Biokeemias töötab kuus õppejõudu, kellel kõigil teaduslik kraad. Ning kui ülikoolis üldiselt kaadri vananemise üle pisut ohatakse, siis bioloogilise keemia kateeder on ka oma keskmise vanuse järgi (45 a.) üks nooremaid. Tendents on veelgi nooreneda, kui kolm aspiranti endaga valmis saavad.

Kateedri peavad arstiteaduskonna nooremate kursuste üliõpilased keemiahoone ülemiselt korruselt üles otsima. Siin on ta paiknenud algusest peale. Meeldivalt soe koht, kui kõrvutada vana ja uue anatoomikumi tervist kahjustava külmaohuga. Mis siis, et keemiahoones pisut kitsas: kateedrijuhataja prof. Lembit Tähepõld kasutab kabinetina endist laoruumi, õppejõud on üksteisest eraldumiseks kapid-riiulid vaheseinaks tõstnud, aspirandid peavad aga lausa külg külje vastas toime tulema. Möödunud õppeaastal sisustati sotsialismimaadest hangitud seadmetega üks õppelabor. Üliõpilased käivad seda rühmade kaupa uudistamas. Mõned praktikumid tuleb siiski vanas, algelisemas laboris läbi viia. Pisut nukraks teeb seegi, et preparaatori kohale pole sel aastal veel inimest leitud. Katseinstrumente ette valmistades ja koristades muudaks ta tudengite töö intensiivsemaks. On ju siit läbi käimas ikkagi üle 20 rahvuse, kelle õppekoormus suuremate sekka küünib.

Kateeder õpetab kahte põhiainet: bioorgaanilist keemiat ja bioloogilist keemiat. Esimest õpitakse uue programmi järgi, mis prof. L. Tähepõllu kinnitust mööda tuli ligemale nii teadusele kui elusorganismidele. Bioloogilist keemiat on õpetamas ka kaks eriharidusega keemikut (dotsendid Tiiu Vihalemm ja Ülo Langel). Aine selgitamiseks kasutatakse grafoprojektorit, lüümikute komplekte jm. Nagu juba öeldud, läheks õppetöö jaoks uut aparatuuri juurde vaja. Eriliseks nurinaks pole ometi põhjust: peale õppelabori sisustati teine teadusliku töö jaoks.

Tulevastele arstidele mõeldes ei saa prof. L. Tähepõld jätta soovimata, et tagasiside õppetöös paraneks, et loengutel ja praktikumides omandatu eksamil rohkem välja paistaks. Muidugi ei ole üldised tulemused pahad. Kuid teist kõrgharidust spordimeditsiinis saama tulnute algteadmised keemias on

(Järg 3. lk.)

Üks kateeder

(Algus 2. lk.)

siiski väga nõrgad. Siia kulub närve ja lisaenergiat.

Teaduse vallas töötatakse koos ensümoloogia laboriga. **Fotolt** võib näha, millega on teadusliku töö katsed seotud. Professor L. Tähepõld: «Varem uurisime seedenäärmete ja närvisüsteemi biokeemiat, samuti valke ning lämmastikumetabolismi (ainevahetust) ajus ja seedenäärmetes mitmesuguste seisundite puhul. Viimasel ajal on huviobjektiks saanud transport-adenosiintrifosfaasid, tähendab membraanensüümid, mis energia vabastamise kaudu kindlustavad ainete aktiivse transpordi, olles seotud paljude talitlustega. Meie uuringud on selgitanud selle ensüümi osa psühhotroopsete ainete toimes ajule ning ka mitmesuguste regulaatorite (biogeensed amiinid, prostaglandiinid jt.) toimes seedenäärmetele. Veel on koostöös keemikutega, eesotsas dots. Jaak Järvega asutud uurima teist membraanidega seotud struktuuri — muskariinset kolinoretseptorit. Meie tööd on NSVL TA vastavate probleemkomisjonidega koordineeritud. Regulaarselt publitseerime ja kanname oma tulemusi ette vabariiklikel, üleliidulistel ning rahvusvahelistel konverentsidel.»

Käesoleval aastakümnel on organiseeritud kolm suuremat üleliidulist üritust: 1980. seoses N. Lunini dissertatsiooni sajanda aastapäevaga aktuaalsete vitaminoloogiaprobleemide nõupidamine, aasta hiljem adenosiin-trifosfaaside üleliiduline nõupidamine ning sel kevadel üleliiduline talvekool Käärikul, kus kõneldi meditsiinilise biokeemia probleemidest.

Ajaga sammu pidades otsib bioloogilise keemia kateeder väljapääsu valgunäljast, kinnitades toiduainete täisväärtuslikkuse vajadust, mille püstitas toitlusprogramm.

Kõigele lisaks töötavad õppejõud ühiskondlikult rahvakontrolligrupis ja ametiühingus. Kateedri juures asuv erialanõukogu eksamineerib üsna tihti tulevasi kandidaate, kes siia ka väljastpoolt Eestit sõidavad.

Miski minutiga ei möödu. Rahulikkus ja asjalikkus aitab kiiremini tulemusteni jõuda kui närviline rutt. Ent kui pinget poleks, segaks laest läbi nirisev sügisvihm praktikumideski käimist. Püütakse ikka veel loota neile, kes remondiks kutsutud ja seatud on.

(P.S. Kiire olla elus üksnes kirbu püüdmisega, aga katuseparandamisega ikka ka!)

Kiirvestlus

VASTAB RAVI V KURSUSE TUDENG

REIN RAUDSEPP

Juba mitu aastat nii: üks dekaan, üks peaarst, üks kateeder... Miks mitte ka **üks üliõpilane**, viimaseid on ju Tartus ja ka arstiteaduskonnas kõige rohkem!

● Miks Sa siia tulid?

Kui sisse astusin, küsiti samamoodi. Ütlesin: «Mul on isa arst.» Rohkem küsimusi ei olnud!

Tegelikult seisis isa algul mu arstiks püüdlemisele vastu, rääkis ameti pahupooltest. Eks ta vist sisimas ikka tahtis minust arsti, aga soovis veenduda, kas ma ka ise tõsiselt tahan.

Arsti töö on mind paelunud kodust ja haiglast (ma olen ise palju haige olnud) peale. Tahaks teistele head teha, muidu tundub, et olen halb inimene!

● Mispärast Sa erakorteris elad?

Ei saanud ühikasse kohta. Esimesel aastal elasin imehästi — korteriperemees oli jahimees, perenaine keetis süüa. Edasi elasin mitu aastat toas, mille mõõdud umbes 1×1,5 minu pikkust.

● Sa oled õnneks päris pikk. Ja elad nüüd jälle avaralt ning mugavasti. Kuidas Su päev praegu välja näeb?

Hommikusest praktikumist peaaegu ei puudu. Loengutest ka enamasti mitte. Pärast loen, mängin korvpalli, teen pilte, vahel käin kinos või teatris.

● Teed pilte?

Mulle meeldib aparaadiga metsas käia. Inimest on ka tore pildistada. Inimeste näod on niivõrd erinevad, nende pildistamisel püüan ise võimalikult varju jääda.

● Loed? Mida?

Kõike. Ka meditsiinikirjandust võin lihtsalt ajaviiteks lugeda. Meeldivad näiteks A. Dumas' raamatud. Eesti kirjandust loen vähe. Hästi meeldis H.-K. Hellati «Fuugad paradoksidele».

● Oled Sa rahul keelteõpetusega ülikoolis?

Ei ole. Üldiselt peaks olema nii, et kui keelekursus läbi saab, oskad seda keelt vabalt.

● Alati annab paremaks teha, aga mida konkreetselt?

Mina teeksin kohustuslikuks tööl käimise. See annab situatsioone, mida peab ise lahendama, õpetab rohkem. Aga see võib segada õppimist.

● Ja tudeng hakkab ennast varem spetsialistiks pidama.

Seda kindlasti.

Esialgu ma tahtsin saada kardioloogiks. Aga praegu on mul hoopis teine suund. Neid erialasid on nii palju ka, eks ole.

● ÜTÜ?

Poolteist kursust huvitusin kardioloogiast, kirjutasin võistlustöö.

● ÜTÜ diplomid antakse kätte täna. Kuidas valiksid töökoha — eriala või asukoha järgi?

Eriala järgi, aga koht peab ka meeldima. Tartus on muidugi tegeliku töö jaoks kõige kõvem baas. Tallinn meeldib vähem. Võiks töötada mõnes väikelinnas — Viljandis, Türil.

● Meil on siin üks nupp, mis soove täidab. Mida Sa vajutades mõtleksid?

Raalid kiiremaks infotöötluseks, laborianalüüside täiustamine. Õdesid ja sanitare on ka vaja. Inimesi, kes töötaksid, on kindlasti; aga mujal on lihtsam: asutuse koristaja lükkab lapiga paar ruumi puhtaks, hoopis teine asi on aga proovida haiget keerata, kui too kaalub sada kümme kilo. Tuleks palka tõsta, ka arstidel.

● Kes õppejõududest enam meeles?

Laine Villako, tema praktikumis ei tekkinud tunnet, et keegi kubjas on õla peal, aga tööd tehti sellegipoolest. Professorid Akivo Lenzner ja Märt Saarma.

● Suvel?

Ehitusmalevas.

● Ühiskondlik töö ja Sina?

Algusest peale rahvamaleva organisaator kursusel.

● Ülikooli juubelit mäletad?

Kandsin kolonni ees ülikooli embleemi.

● Oled õiges kohas?

Ma tean, et olen õige valiku teinud. Ega Sinagi ennast elektroonikuna ette ei suuda kujutada.

● Ei. Kas Sul ei ole niisugust tunnet, et ülikool saab varsti otsa?

On muidugi. Kahju. Hoogu tuleks nagu kogu aeg juurde.

* * *

LUGUPEETUD ARSTKOND!

Arstiteaduskonna päeva tähistamine on püsima jäänud meeldiv traditsioon. Ühe väikese killuna on selle päeva mosaiiki kuulunud ka erilehekülg(küljed) «TRÜs». Et seegi kild kuuluks enam tähtpäeva osalistele kui väikesearvulisele koostajate grupile, palume Teil paberile panna ja tuua ajalehe toimetusse oma soovid ja ettekujutused erilehekülje vormist ja sisust järgnevatel aastatel.

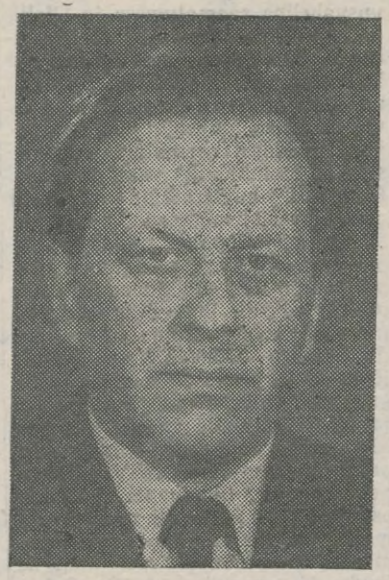

Raul Talvik 50

Üldkirurgia, anestesioloogia ja reanimatoloogia kateedri juhataja professor Raul Talvik sai 6. oktoobril 50-aastaseks.

Ta on sündinud Tallinnas, lõpetanud seal 1954. aastal II keskkooli ja 1960. aastal TRÜ arstiteaduskonna raviosakonna. 1960—1962 töötas anatoomia kateedri assistendina ning seejärel Tartu Kliinilises Haiglas kirurgina. 1964—1966 oli ta statsionaarne aspirant Moskvas NSV Liidu Meditsiiniakadeemia Südame-Veresoonte Kirurgia Instituudis, 1966. aastal kaitses kandidaadiväitekirja «Vee ja soolade ainevahetuse mõningased muutused pärast operatsioone aordil». Siitpeale on juubilar pidevalt töötanud TRÜs: algul assistendina anatoomia ja histoloogia kateedris, 1972—1976 dotsendina teaduskonnakirurgia kateedris. Alates 1977. aastast töötab Raul Talvik üldkirurgia, anestesioloogia ja reanimatoloogia kateedris, 1983. aastast kateedri juhatajana. Eelmisel aastal kaitses ta doktoriväitekirja «Ägeda maksapuudulikkuse areng ja selle vältimine pärast operatsioone südamel kunstliku vereringe tingimustes».

R. Talviku sulest on ilmunud üle 80 teadustöö, neist paljud üleliidulistes ja rahvusvahelistes väljaannetes. Teadustöö tulemusi on juubilar tutvustanud paljudel konverentsidel. Põhjalikkusega teadustöös on ta eeskujuks nii kolleegidele kui ka üliõpilastele. Ta on hinnatud juhendaja ka ÜTÜs.

Kateedrijuhatajana ja õppejõuna on juubilar printsipiaalne ja hinnatud pedagoog, kolleegina korrektne ja tähelepanelik. Ta on mitmekülgsete huvidega, mõnusa huumoriga ja vastutulelik. 1970. aastal sai R. Talvik kohusetundliku töö eest ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirja.

Kolleegid ja töökaaslased soovivad professor Raul Talvikule palju õnne ning jätkuvat energiat meditsiiniteaduse edasiarendamisel.

ANTS PEETSALU

NÄITUS

Teadusraamatukogus uudiskirjanduse näituse stendidel on viimastel aastatel raamatukokku saabunud võõrkeelseid meditsiiniraamatuid. Näitus on koostatud fondis olevast kirjandusest ega haara lugemissaalides avariiuleil väljapandut. Seetõttu on võimalik huvipakkuvaid raamatuid ka koju tellida.

Samas saab väikese ülevaate 1984—1985 arstiteaduskonna väljaannetena ilmunud trükistest.

Näitusega saab tutvuda veel ka nädalavahetusel.

KADRI KIVI

* * *

Erimaterjalid koostas ja kirjutas JAANUS HARRO ravi V kursuselt (teaduskonna pressisekretär), kateedriloo autor on ANU PALLAS (žurn. V k.).

PROFESSOR W. ANDERSONI 100. SÜNNIAASTAPÄEVAKS

1919. aastal Tartus avatud eestikeelsesse ülikooli toodi uute õppeainetena sisse eesti kultuuris olulise tähtsusega ained, nende hulgas rahvaluule. Õpetamiseks ja süstemaatiliseks uurimiseks rajati eesti ja võrdleva rahvaluule õppetool, kuhu kutsuti Minskist juba professorikutseni jõudnud **Walter Anderson**, keda teati tema isa Nikolai Andersoni kaudu. Viimane oli oma filoloogilise hariduse omandanud Tartu ülikoolis 1865—1870, hiljem töötanud Minskis ja Mihkel Veske surma järel 1894. aastast Kaasani ülikoolis soome-ugri keelte professorina.

Walter Anderson sündis Minskis 10. oktoobril 1885, õppis Kaasani ülikoolis 1904—1909 klassikalist filoloogiat. Oma erakordset andekust ilmutas ta juba üliõpilasena, kirjutades valitud erialal kaks kuldmedaliga hinnatud uurimust. See avas talle tee Peterburi ülikooli, kus ta 1909—1911 valmistus professorikutseks. Peterburis õiendas ta ka magistrieksami lääneeuroopa kirjanduse alal. Sellega W. A. haridustee ei peatunud. Ta pidas vajalikuks oma orientatsiooni avardada ja süvendada ning astus Berliini ülikooli õppima germanistikat. 1912. aastal määrati talle riigistipendium tutvumiseks Euroopa ülikoolidega. Kaasanisse tagasi tulnud, sai W. A-st lääneeuroopa kirjanduse eradotsent.

Imetlusväärne oli W. A. töö jõudlus. Lühikese ajaga valmis kaks 500-leheküljelist uurimust: üks 1915, teine trükiti 1916. Teine ongi tema doktoriväitekiri, rahvusvaheliselt laialt tuntud kaugest minevikust pärineva mõistatusmuinasjutu monograafia: «Император и аббат». Väitekirja kaitses ta 1918. a. Kaasanis. Seejärel siirdus ta lääneeuroopa kirjanduse professoriks Minskisse. Sealt ta tuligi Tartusse, kus rajas süstemaatilise rahvaluule õpetamise ja uurimise. Laialdase eruditsiooniga ja suure töövõimega suutis ta varsti oma aine rahvusvahelisele tasemele viia. Peale õppetöö oli ta Tartu ülikooli toimetiste B-seeria toimetaja 1921—1939. Samaaegselt toimetas ta Õpetatud Eesti Seltsi bibliograafia seeriaväljaannet (1922—1939).

W. A. võttis osa paljudest rahvusvahelistest konverentsidest ja nõupidamistest. On ju folkloristika aine paljuski internatsionaalne. Tartu aastad olid W. A. kõige viljakam tööperiood. Uurimusi loeme temalt muinasjuttude, muistendite, regilaulude ja riimiliste laulude alalt. Suur huvi oli tal lastelaulude vastu, neid ta kogus rahvusvahelises ulatuses ja organiseeris ka suure fondi eesti lastelaule. Eriti intensiivselt tegeles ta meetodikü-simustega, olles ise geograafilis-ajaloolise meetodi veendunud kaitsja ning väga olulistes lõikudes ka edasiarendaja (tekkimise ja leviku tingimused jm.). Polnud loengut või uurimust, kus ta poleks kasutanud rahvusvahelisi paralleele. Originaalmaterjal oli talle teiste rahvaste folkloorist hõlpsasti kättesaadav, sest ta valitses perfektselt 41 keelt. Ka eesti keele õppis ta ära ühe aastaga ning luges juba 1922. a. eesti keeles.

Meie ei tarvitse tema senistes töödes enam kõigega nõus olla, aga ajas edasiviivat pole siiski võimalik ega vajalik salata.

Tartust lahkus ta 1939, suri Kielis 1962.

Õpihimulisel üliõpilasel või noorteaduril on igalt õpetajalt midagi õppida, kõige kindlamini aga sellelt, kes jagab oma õpetust ja nõu südame ja hea tahtega, nagu see oli omane Walter Andersonile.

EDUARD LAUGASTE

Omnium profecto artium medicina nobilissima est

Avaramaks vaatepiir

Eestlasele olevat väike virisemine sama vajalik kui prantslasele veinisõõm prae kõrvale. Enesešõigustuseks sobib ehk A. Valtoni mõttekild — noores nurinas on lootust.

On avalik saladus, et klassikalise filoloogia kõrval on **väliskirjandus** meie filoloogia suurim valulaps. Tõsi, nii mõnedki Eesti teadlased suudavad välismaa kirjandusteaduses täiel määral kaasa rääkida. Samas on häbi tunnistada, et eestlasele pole emakeeles kättesaadavad Dante, Petrarca, Miltoni, Calderóni, Corneille', Joyce'i etc etc peateosed (Oriendi kirjavarast rääkimata). Ja keegi ei julge väita, kas nad sel sajandil Maarjamaal ilmuda jõuavadki. Murelikuks teeb tõsiasi, et ajal, mil mitmegi tähtsa kirjanduse tuglasedtammsaared tõlkimata, raiskame vaimujõudu ja trükilimiiti Jakob Pärna—Mats Mõtslase mõõtu meeste vahendamiseks.

Avardamaks üliõpilaste filoloogilist vaatepiiri kutsuti 1980. aasta sügisel dots. Jüri Talveti eestvõttel ellu ÜTÜ väliskirjanduse ring (varemalt oldi mõnda aega tegutsenud eesti kirjanduse ja rahvaluule ringi sektsioonina). Viie aasta jooksul on ringi koosolekutel esinenud rida mainekaid külalisi: Arvo Alas, Kalle Kasemaa, Aleksander Kurtna, Leo Metsar, Jaak Rähesoo, Mati Sirkel, Sergei Stadnikov jt. Peetud on kolm üliõpilaskonverentsi (neljas tulekul tänavu sügisel).

11.—15. septembrini käis ringi tuumik Moskvas. Õppekäigul oli sedapuhku kaks sihtpunkti — rahvusvaheline raamatumess ja Üleliiduline Väliskirjanduse Raamatukogu. Kasutades spetsialiseeritud külastusgrupi soodustusi, tutvusime messi väljapanekuga kahel päeval. Rohkem kui saja riigi kahesajast tuhandest raamatust jõudsime sirvida loomulikult vaid murdosa. Peamised huviäratajad tundusid olevat sotsialismimaade ning juhtivate kapitalistlike riikide väljapanekud. Mitmegi arengumaa ekspositsiooni ees ei silmanud kahe päeva jooksul ühtegi inimest. Et mess on ikkagi äriline üritus, andis märku mõnede tagaplaanile tõrjutud kirjastuste kommersantlik kavalus: tähelepanu äratamiseks jagati külastajalle tasuta kilekotte ning muud pudi-padi — ja tunglemine oli suur. Eesti NSV väljapanek tundus üldplaanis küllaltki esinduslik — välja oli pandud viimaste aastate trükitoodangu paremik, lisaks mõned veel müügile jõudmata raamatud (näit. Saksa DV-s trükitud mahukas Viiralti-album).

Meie ülikooli raamatukogu väliskirjanduse mitmeti juhusliku valikuga harjunul võttis väliskirjanduse raamatukogu kataloog silme ees päris kirjuks. Vastavalt huviteemadele kirjutati välja rohkesti lugemisvara, mida võimalik hiljem RVL kaudu Tartu tellida.

Olgu märgitud, et taoline Moskvas-käik polnud ringile esmakordne — käidi ka üle-eelmisel (s. o. 1981. a.) messil. Toonastel huvireisijatel on aga ülikool juba seljataga.

RIHO LAANEMÄE

Make-up '85

EHK 15 TUNDI SÜDAÖÖNI *

Alates 9. septembrist on Tartu tänavatel võimalik tutvuda koduvabariigi noorte kosmeetikute loominguga.

Kosmeetikaajalugu on näidanud, et mitmesuguste tegemis- ja suhtumisviiside moodiminek on puhanguline. Veel viie aasta eest olid kõrgpunktis lillad laud ja tulipunased huuled. Sellesse suhtuti mitmeti — kui pühaduserüvetamisse ja kui novaatorlusse. Mitmed kosmeetikud said «käe valgeks» just tänu lauvärvi ja huulepuna kasutamisele.

Selgelt on meeles 1982. aasta kosmeetikanäitus «Mehed ja meri», kus vohas põhiliselt keskpärane ja printsiibitu näovõõp. Žürii seatud latt on madalal, öeldi. Sama aasta oli tähelepanuväärne ka selle poolest, et ENSV-s paljastati keemilise huulepulga kasutamine kosmeetikas. Seda ei varjatudki enam. «Oli justkui lühike mitteavaliku informatsiooni teadvustamise ja ilmsiks toomise etapp, omamoodi pahelise (loe: tegeliku) loomuse avastamine», on öelnud asjatundja. Kõik see toimus tänu üksikutele noortele kosmeetikutele, kes ei häbenenud tunnistada, et nad kasutavad keem. pulka. Kohe seejärel, kui nende tegevus loeti teatud tingimustel (kosmeetiline kõrgharidus; keem. pulk mitte eesmärk, vaid vahend) vastuvõetavaks, kerkis esile vanema generatsiooni kosmeetikuid, kes üllatasid avalikkust teatega, et nad on kasutanud keem. pulka juba alates 70-ndate algusest!!! Oldi üllatunud. Kuid eestlasele omase tagasihoidlikkuse tõttu ei päritud neilt, miks nad seda alles nüüd avalikustavad. Niisiis, loorberid keem. pulga novaatorliku kasutuselevõtu eest langesid ootamatult kiilaspeadele.

Kõikjal ümbritsevad meid visuaalsed vormid, sündmused ja värvid. Selle nähtava müra rohkus muutub aeg-ajalt talumatuks. Kosmeetikule on lihtsaim tee kogu temasse suubuva müra ülekandmine näole, seda vähemalgi määral töötlemata. Kosmeetikanäitusel '85 häirib nägude igavus ja ammutuntus.

Kõnesoleva näituse make-up'*id võiks jagada kolme vormivaldkonda:*

1) **mittefiligraanne-tahke** *(lad.* concretus) *— geomeetrilisus, keerulised värvimodulatsioonid, varjatud kontseptuaalsus ja üldistustaotlus.*

2) **filigraanne-tahke** *— reaalsuse respekteerimine, täpne ja kontuurne teostusmaneer*

3) **naivistlik-mittetahke** *— kontuuride ebamäärasus, proportsioonide moonutatus, pseudorahvalikkus, inimlikkus.*
*Säärane liigitusviis on mõistagi lapidaarne.**

Kosmeetikanäituse suurest töödehulgast jääb mulje, et autorid pole päris hästi teadnud, mida tahta. Näod on täis visuaalset müra. Kosmeetikutel on tehnilised oskused, kuid puudub nö. visuaalne maailmavaade, visuaalsete kontseptsioonide süsteem. Osatakse kulme kitkuda, puuderdada, värve maitsekalt näole seada, kuid ei anta enesele aru, miks ja milleks seda tehakse. Näod on täis nägusid (sic!)*, figuure, esemeid realistlikus või pisut vabamas maneeris!!! Kuid milleks see kõik,* **mida tahetakse sellega öelda?!**

Kosmeetikud, ärge tüüdake meid poolikute, kontseptuaalselt ja tehniliselt ebaküpsete nägudega! Ärge väsitage avalikkust katsetuste ja proovidega! Näidake oma visuaalsete maailma- ja elukontseptsioonide resümeesid!

Iga kosmeetikaharrastaja tippunelm on meditsiinikooli kosmeetikaosakond. Garantii on igal juhul olemas: kui inimesest ei tule just kosmeetikut, siis saab tast vähemasi hea seinalehe- ja plangumaalija. Ja neid on alati tarvis!

Nn. kriitika noorte kosmeetikute ümber on peamiselt lihtsalt võimalus aktiivsematele ja ambitsioonikamatele kosmeetikatundjatele kiireks läbilöömiseks, enesele koha tegemiseks kosmeetikaspetside vennalikus peres. Te tahate, et noored kosmeetikud üllataksid, kuid õpetage ometi, kuidas seda teha! Harige neid, informeerige, ärge väsitage neid jõuetu näägutamisega!

Milleks peab kosmeetik tingimata meikappima?! Kosmeetika olgu kosmeetiliste ideede looming! Järgmisel näitusel ootaks inimnägude asemel hoopis kipsmaske, töökirjeldusi, kalkulatsioonidokumente. Võimalused on avarad!

Julget pealehakkamist, noored kosmeetikud!

RUUDI RUUŽ

---

* Vt. ka «TRÜ» nr. 24, lk. 3 ja 4.

* Autoril on tuline õigus — säärane käsitlusviis on tõepoolest lapidaarne (kivisseraiutud ← lad. *lapis* kivi) ning tuleks kosmeetikateaduse vääramatu monumendina arvata selle ala kullafondi. (Siseretsensendi märkus).

Endel Laasik

3. oktoobril saabus väsimatu töömehe, raskusi trotsides eesmärgile pürgiva, oma erialale jäägitult andunud spetsialisti ja teadlase, Eesti NSV teenelise juristi, tsiviilõiguse ja -protsessi kateedri juhataja professor Endel Laasiku viimane eluõhtu.

64 eluaastat olid täis rohket tööd ja suuri saavutusi. Neisse mahtusid sõda, raskelt haavata saamine, õpingud õigusteaduskonnas, aspirantuur Leningradi Riikliku Ülikooli juures, teadusdoktori kraad, professorikutse, kateedrijuhataja ametikoht. Oma elus saavutas ta kõik püstitatud eesmärgid. Kuid samas saabus ka kõige mitteoodatum. Kes meist üldse teab, kuidas on kõige õigem elada? Kas tasub elada vaid elu hoidmise nimel? Lahkunu kreedoks oli anda endast kõik, milleks inimene on suuteline. Ilma tööta pole elul mõtet.

Enamik sõjajärgseist TRÜ lõpetanud juristidest on professor Endel Laasiku õpilased. Teda mäletatakse rikkalike elukogemuste, oma eriala peensusteni tundva, alati praktika vajadusi arvestava lektorina. Heatahtlik ja õiglaselt nõudlik kõigi vastu, kes tahtsid teadmisi omandada. Sügavalt nõrdinud nende suhtes, kes pedagoogi tööd millekski ei pidanud. Oma eriala õpetamise suured metoodilised kogemused talletas ta esimeses originaalses eestikeelses «Nõukogude tsiviilõiguse eriosa» õpikus, mille püsiväärtus jääb elama mitme põlvkonna juristide jaoks.

Hindamatud on professor Endel Laasiku teened vabariigi tsiviilseadusandluse täiustamisel, selle rakendamispraktika kujundamisel. Ta ei põlanud paljuks anda oma arvamust kõige pisemagi õigusakti projekti kohta. Ta oli asendamatu konsultant praktikutele, sagedane lektor mitmesugustel kursustel ja seminaridel.

Endel Laasik on endas kandnud kogu sõjajärgse üliõpilaskonna muresid ja rõõme. Oli ju sõjajärgne üliõpilaste ametiühingu komitee üliõpilaselu olmeprobleemide lahendaja: ühiselamu muretseja, kütte varuja, leivapalukese jagaja. Endine rindemees Endel Laasik teadis, mis on haavata saamine, tühi kõht ja Siberi pakane. Seepärast olid teiste üliõpilaste mured ka tema mured. 15 aastat elas ta üliõpilaselu muresid ja rõõme kaasa kursusejuhendajana. Igavesti jääb tema teeneid sümboliseerima TRÜ üliõpilasmüts.

Professor Endel Laasiku isiksuse paljutahulisus jääb eeskujuks tema aadete edasikandjatele ja mälestus temast püsima kolleegide, õpilaste ja sõprade südames.

Õigusteaduskond

Veel teklite teklist

«Kust võiks leida TRÜ teklikandmise statuuti?» Tore, et üliõpilane aeg-ajalt nii küsib. Võimatu aga on vastuse saamiseks püüda otsida konkreetseid isikuid, kuigi neid leidub. Enamasti on vastused kirja pandud, trükitudki. Ülikooli ellu puutuvat kirjasõna registreerib, kogub ja korraldab ülikooli raamatukogu. Tuleb tulla (ka helistada tel. 3 53 66) bibliograafide juurde, kelle valduses on 600—700 põhimärksõna sisaldav kartoteek (ruum 270). Ühe lihtsa ja armsa sõna **«üliõpilasmüts»** alt leiame praegu 10 kaarti. Neist vanim on dateeritud 1957. aasta märtsikuuga (ajaleht «TRÜ» nr. 10), mis informeerib mütsi sisseseadmisest ja statuudist, uusim 1982. aasta «Tartu ülikooli ajalugu» 3. kd., lk. 373.

Olulisima üliõpilasmütsi kohta avaldatust leiate ka väljaandest «Tartu ülikool kirjasõnas. Bibliograafianimestik aastaist 1940—1980» (1983), lk. 274.

Ootame uusi küsimusi ülikoolist ja üliõpilaskonnast!

MAARE KÜMNIK

REPLIIK

Mõte liikuma, kuid täpsus ennekõike!

Ühe reede, 27. septembri «Tartu Riiklikust Ülikoolist» võisime inforubriigis lugeda, et 1. ja 2. oktoobril kogunevad kõik eluteadusest harmoonilise ülevaate saamise poole püüdlejad ja tema kohast kultuuris huvitatud. Üsna kultuurituna aga paistab nupus kahel korral korduv viga, kus koosolekute kohana on märgitud V. Vaga nimeline auditoorium. Nimetatud ruum on professor August Vaga nimeline auditoorium. See nimi kuulub ka nende nimede hulka, kelle mälestust austasime 17. septembri õhtul. Akadeemik professor August Vaga võiks tuntud olla ka nooremate bioloogiateooriasse pürgijatele. Ta on jälje jätnud ka teoreetilisse bioloogiasse.

E. KUKK

25 aastat tagasi loodi ülikoolis orienteerumissektsioon. Sel puhul korraldatakse **12.—13. oktoobril** Elva laskespordibaasis endistele ja praegustele orienteerujaile tähtpäevaüritusi.

Võistlused: A — TRÜ vilistlased, B — III—VI kursuse üliõpilased, C — I—II k. üliõpilased ja 9.—11. klassi õpilased. Sügist arvestades on rajad lühikesed: võitjad saavad aja 30—40 minuti piires.

12. okt. kl. 15.30 loositakse esimene võistlus, start kl. 16. C-grupi võistlust nimetatakse rebasejooksuks. Kl. 22 saab startida öisele lühirajale.

13. okt. kl. 9.30 loositakse viimane võistlus, start algab pool tundi hiljem. Kõik klassid jooksevad sama rada. Sellel päeval peetakse TRÜ orienteerumisosakonna esivõistluste arvestust järguta ning ning III järgu sportlaste vahel.

Aastapäeva pidulik osa autasustamise ja õhtueinega algab 12. okt. kl. 18.30. Auhinna või suveniiriga peetakse meeles sektsiooni esimehi, kõrgema kategooriaga kohtunikke, NSV Liidu ja Eesti meistreid, meistersportlasi.

ARNE KIVISTIK

UUT TEATMEKIRJANDUST BIOLOOGIDELE

Essenson, A. jt. Koer / Koost. A. Essenson. — Tallinn: Valgus, 1985. — 400 lk., ill. — Bibl.: lk. 391.

Väljaandes käsitletakse koera anatoomiat, füsioloogiat, hooldamist, üsna põhjalikult tähtsamaid haigusi ja nende vältimist. Eraldi antakse ülevaade meil levinud koeratõugudest, käsitletakse alg- ja eridressuuri jpm. Mõeldud laialdasele koerakasvatajate ringile, samuti põllumajandus- jts. ettevõtete spetsialistidele.

VENIA LEGENDI

18. oktoobril kl. 12.15 toimub Ujula tn. 4, aud. 105 sportmängude kateedri juhataja ped. kand. **Rein ROOSI** avalik loeng teemal «Võistkonna juhtimine sportmännides».

TÄHELEPANU!

NSVL Psühholoogide Seltsi Tartu osakonna ja matemaatikateaduskonna sünergeetikaseminari koosolek toimub teisipäeval, 15. oktoobril kl. 18 TRÜ füüsikakorpuses, Tähe tän. 4, aud. D-120.

Päevakorras **V. Ruttase** (TRÜ kõrgkoolipedagoogika labori juhataja) ettekanne «Loominguliste jõudude aktiviseerumisest kollektiivses mõttetegevuses».

● **RSR** ● **RSR** ● **RSR** ●

Rahvusvaheliste suhete ringi töökoosolek on teisipäeval, 15. oktoobril kl. 20 teadusraamatukogu aud. 293. Teemaks «Hiina RV 1985. aasta muudatused sise- ja välispoliitikas». Ootame kõiki endisi ja uusi liikmeid!

INTERKLUBIS

Neljapäeval, 17. okt. kl. 20 jagab komsomolikomitees festivalimuljeid Triin Rahnu.

MUUSIKATUND

Esmaspäeval, 14. oktoobril kl. 16.30 raamatukogu konverentsisaalis muusikatund **«H. Schütz 400».**

Seal kuuled tema loomingut heliplaadilt ning TRÜ kammerkoori esituses.

ESPERANTOHUVILISED!

Neid, kes soovivad õppida keelt või oma keeleoskust täiendada ning tegelda teadusliku uurimistööga, ootavad prof. A. Dulitšenko ja Tartu Esperantoklubi esimees **M. Linnamägi neljapäeval, 17. oktoobril kl. 18.15 ph. aud. 138.**

FILMIKLUBIS

Kolmapäeval, 16. oktoobril kl. 19 klubi **üldkoosolek.** Kl. 20 rež. Franz Seitzi **«Doktor Faustus»** (Th. Manni romaani järgi).

KOOLITÜDRUKUD!

TRÜ klubi 10—12-aastaste **tütarlaste liikumisrühm** jätkab oma tööd sel aastal teisipäeviti ja reedeti kl. 16 klubi diskosaalis.

KLUBIS

Laupäeval ja pühapäeval kl. 21 disko.

UUES KOHVIKUS

Laupäeval kl. 19—23.30 disko.

UUSI TRÜKISEID

Talis Bachmann, Rait Maruste. Õiguspsühholoogia alused. Tartu 1985, 600 eks., 72 lk., 15 kop.

Sissejuhatus erialasse. Füüsika 2016. Metoodiline juhend. Koostanud **Karl-Samuel Rebane.** Tartu 1985, 250 eks., 60 lk., 10 kop.

Sportmängud. Võistluste süsteemid ja korraldamine. Metoodilisi nõuandeid kehakultuuriteaduskonna üliõpilastele. 2., ümbertöötatud ja täiendatud trükk. **Valter Lenk.** Tartu 1985, 500 eks., 112 lk., 20 kop.

Riik ja õigus. Metoodilisi materjale TRÜ majandusteaduskonna üliõpilastele. Lembit Auväärt. Tartu 1985, 500 eks., 76 lk., 15 kop.

Toimetaja VARJE SOOTAK

«TRÜ» Ajaleht «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 3799. MB-10417. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu
AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 27 (1424) | Reedel, 18. oktoobril 1985 | Ilmub 22. novembrist 1948 | Hind 2 kop.

NÄDAL ● NÄDAL ● NÄDAL ● NÄDAL ● NÄDAL

Ka oma kohast

NLKP KESKKOMITEE PLEENUMILT: teisipäeval arutati NLKP programmi uue redaktsiooni projekti ja muudatusi põhikirjas ning majandusliku ja sotsiaalse arengu põhisuundade projekti aastaiks 1986—1990 ning kuni 2000. aastani. *NLKP Keskkomitee peasekretäri M. S. Gorbatšovi ettekandest loeme eeltöö kohta: «Kogu selles töös oleme lähtunud partei programmi ülesehituse leninlikest põhimõtetest. Programm peab olema tegeliku protsessi täpne formuleering, selgesti esitama peamisi seisukohti ja poliitilisi ülesandeid, olema vaba niihästi liigsest detailiseerimisest ja alusetust fantaasiast kui ka raamatulikust ülitarkusest ja definitsioonide tegemisest. Programm — see on selge ja täpne avaldus selle kohta, mida partei taotleb ja mille eest ta võitleb.» Oma sõna selle kohta on üldrahvalikul arutelul öelda meilgi.*

Kuidas tuua veel välja nädalat? Pole ju ülikoolis võimalik selgelt piiri tõmmata nädala alguse ja lõpu vahele, see sõltub ka leheilmumise ajast. Õigem oleks vist vaadelda sündmusi reedest reedeni. Kui nii, siis veel kord **arstide kümnendast päevast.** *Akadeemilise loengu pidas seekord Eksperimentaalse ja Kliinilise Meditsiini Instituudi prof. Hubert Kahn toksikoloogia arengust Eestis. Kui arstid lõuna ajal aulas päeva pidulikumale poolele (ka autasustamised!) kogunesid, kakkasid* **juristid oma vabariiklikku konverentsi** *lõpetama. Konverentse toimub ju igas teaduskonnas, mõnes lausa ridamisi. Juristidele, kelle üksus siiski väiksemaarvulisem, oli see üle hulga aja suursündmuseks. Tähtsaimaks võib pidada sidemete uuendamist ja sisseseadmist Moskva, Vilniuse, Ordžonikidze jt. kõrgkoolidega.*

Üks päev eelmisest neljapäevast ettepoole! Mäletate, peahoone ja kokviku vahele kogunesid meie lauljad ja tantsijad. Margus Kasterpalult kuulsime sellest, mida **ülikooli klubis 40 aasta vältel** *tehtud. Ilus oli! Sellega on ka klubi juubeliüritused avatud.*

Eelmine nädal juhatas sisse ja selle nädalaga lõppesid komsomoli aruande- ja valimiskoosolekud või -konverentsid (nimetus sõltub liikmete suurusest).

Filoloogiateaduskonnas 15. oktoobril. *Kõige teravamalt hindas filoloogе komsomolikomitee sektorijuhataja Priit Teder (maj. III): «Väga tore, et leidsite mahti koguneda komsomolikoosolekule... teisel korral. Ja kahju, et paljudel pole muud õppimise kohta kui siin, keemiahoone ringauditooriumis.» Sekretär Sirje Nakkurt (ingl. f. IV) rääkis oma lakoonilises aruandekõnes nii filoloogide stabiilselt madalast õppeedukusest, kergekäelisest suhtumisest komsomolimaksude maksmisse, ühiselamu lahendamata olukorrast kui ka filoloogide aktiivsusest üldse. Mõnda kohta kuulas auditoorium hiirvaikselt (kui räägiti oma seinalehest, autahvlist jm.), kuigi ka komsomolikomitee esindaja sõnad olid omal kohal.*

Teiste teaduskondade ja osakondade koosolekute kohta ei või praegu midagi selgemat lisada, sest, sest... võiks vist välja öelda, et infopuuduse põhjustas osa inimeste saamatus, ja toimetus ei saa tõesti kogu süüd enda peale võtta. Järgmine kord jätame lehte tühja koha ja kirjutame alla, kes pidi olema loo autor või organiseerija. Kui igaüks täidaks oma kohustuse õigel ajal, kaoks — oi kui palju närveerimist, vihastamist, materdamist. Ja tasuks vist sellelegi mõelda, et toimetuse kaks inimest ei jõua ise igale poole (kes siis lehe tegelikult valmis teeksid?), ka mitte helistada. Ülikoolis on üle 200 allasutuse!!! ja kirjaoskajad oleme ju kõik.

VARJE SOOTAK, MALLE TOOMISTE

EKP TRÜ komitees

● **23. septembri koosolekul** kinnitati EKP TRÜ komitee ja ajalehe «TRÜ» sügissemestri tööplaanid. NLKP liikmekandidaadiks võeti Alar Pandis (matem. II).

● **14. oktoobri koosolekul** kuulati ära **EÜE** regioonijuhid Jaan Mölder, Toivo Hansen, komsomolikomitee EÜE sektori juhataja Tauno Kalvet ja Gagarini rühma komandör Verni Loodmaa ning suvemaleva komandör Tiit Vajak. Ehitusplaanid täideti ja ületati, kuigi plaanis nõutud 730 inimese asemel töötas 548. Põhjuseks on poiste puudus, ka suvemalevas. Tüdrukuid oli malevas niigi varasemast rohkem. Vähemaks on jäänud ka võimekate rühmafunktsionääride kaader: vanad on lahkunud, uusi juurde tulemas poiste nappuse tõttu vähe. Arutelus viidati ka komplekteerimisraskustele. Kui regioonistaabid pannakse keskstaabis paika liiga hilja, jääb ka kõrgkoolipoolne organiseerimistöö aeg ebapiisavaks. Praegu on paras aeg hakata komplekteerima Gagarini rühma juhtkonda. Möödunud aastal tuldi sellega õigel ajal toime, ka juhid olid võimekad ning tagasi tuldi väärt teise kohaga. Et igal aastal ei tuleks aga jalgratast uuesti leiutama hakata, oleks tarvis ühel eel mise aasta juhil ka järgmisel aastal kaasa teha.

Sõnavõttudes juhiti tähelepanu formalismi ilmingutele. EÜE liikmete plaanid koostatakse vabade üliõpilaste arvu arvestamata. Ometi on õppeosakonnaplaanide järgi need arvud teada. Väljastpoolt ülikooli pole ju noormehi võimalik rohkem värvata. Operatiivsemat avalikustamist vajab ka maleva pahupool. Ülikoolis saadi Tihemetsa rühma laialisaatmisest teada alles «TRÜ» artiklist. Komandöriks oli TRÜ üliõpilane Tarmo Riismaa (žurn.). Sakala rühma komissari sõnade järgi ei suudetud rühma juhtkonna saamatust komplekteerimise ajal märgata, siis kõik laabus. Ka teaduskonnad peaksid oma üliõpilasi põhjalikumalt tundma, et olla kindel nende toimetulemises. Diferentseerimist vajab kaadri ettevalmistus: komissarteenistus peaks saama eraldi põhjaliku ettevalmistuse, et olla alati suuteline otsustama atribuutikas, taidluses jm.

Komplekteerimishädad kimbutavad ka suvemalevat, sest enamik poisse läheb suurde malevasse. Tänavu jäi palju inimesi kohale tulemata, mida ilmselt mõjutas seegi, et eelmisel aastal mitteilmujaid ei karistatud. Praegu on teaduskondadesse saadetud nende nimed ning teaduskonnad ei tohiks jääda ükskõiksele seisukohale. Suvemaleva tegevust aitaks parandada seegi, kui siduda see EÜE-ga. Kokkuvõttes jäädi tänavuse üliõpilaste töösuvega rahule, sest saavutused olid head. Märgitud probleemid vajavad aga tõsist tähelepanu.

✣ **Poliitharidusvõrgu töö algusest ülikoolis tegi ülevaate dots. Olev Raju.** Õppused toimuvad marksismi-leninismi ülikoolis ja filosoofilis-metodoloogilistes seminarides. Töö on alanud, alguses pole puudumiste pärast rahulolematusi olnud.

✣ **Komitee 10. oktoobri 1983. aasta otsust** «Ühiskonnateaduste õpetamisest NLKP Keskkomitee 1983. aasta juunipleenumi otsuste valguses» täitmisest kõneles dots. Ülo Matjus. Otsus loeti täidetuks.

✣ **Lisaks prof. Juhan Peeglile ja Jüri Andile ning dots. Peeter Vihalemmale ja Tullio Ilometsale kinnitati «TRÜ» toimetuskolleegiumi liikmeteks prof. Akivo Lenzner, dots. Ülo Matjus ja komsomolikomitee asesekretär ideoloogia alal Merike Karlson.**

✣ **Kinnitati rahvakontrolli semestri tööplaan.**

Komsomolikomitee

kroonikasse jääb **15. oktoobril** toimunud komitee koosolek, kus:

● **võeti ÜLKNÜ liikmeks** Ülle Laanesaar (rmtp. I),

● **soovitati NLKP liikmekandidaadiks** Priit Prisko (ajal. IV),

● **tegeldi kaadriküsimustega.** Rahuldati endise šeflussektori juhataja Andres Lepikovi (õig. III) avaldus vabastada ta ametist. Teda otsustati ka karistada noomitusega arvestuskaardile oma ülesannetesse hooletu suhtumise eest. Uueks juhatajaks kinnitati Riina Kiin (ajal. I). Komsomoliprožektori uueks staabiülemaks kinnitati Oleg Talamanov (arstit. II). Mõlemad kooptеeriti komitee liikmeks. Komitee uus statistik on Agnes Tkatšenko. Seoses üleminekuga teiste kohustuste täitmisele vabastati komiteest Tiit Vajak (õig. II). Arstiteaduskonna sekretär ja komitee liige on Jaan Mölder (ravi V). Ajalooteaduskonna uus sekretär on Margus Lääne (ajal. III). Avaldati tänu endisele sekretärile Jaan Lukasele (ajal. III). Bio-geo sekretäriks sai Peeter Eek (geol. II), füüsikaosakonnas Jelena Langebraun (füüs. IV), matemaatikutel Alar Pandis (mat. II).

● **Suvemaleva tegevusest andis aru komandör Tiit Vajak.** Otsustati karistada põhjuseta puudunuid. EÜE põhirühmade tööd arutati Priit Tederi ettekande põhjal. TRÜ oma liikmete plaani ei täitnud, rühmade oma küll. Valusad õppetunnid Tihemetsa ja Saare rühmaga kohustavad senisest hoolikamalt valima rühmafunktsionääre.

● **Sügisestest koristustöödest andis infot asesekretär Anti Kasak (õig. V).** Teaduskondadel tulevad ettenähtud territooriumid lehtedest puhastada 31. oktoobriks.

● Vaidlust tekitasid üliõpilaste **omavalitsuse** küsimused. Teaduskonnabüroodel tuleb esitada konkreetsed ettepanekud.

● **TRÜ komsomoli 45. aastapäeva üritustest andis ülevaate ideoloogia asesekretär Merike Karlson (ingl. f. V).**

● **Teenistujate algorganisatsiooni struktuuri muutmisest informeeris organisatsioonisisese töö asesekretär Ardo Kubjas (mat. V). Võeti vastu otsus.**

● **ÜP-85 orgkomitee esimees A. Kubjas tutvustas ettevalmistusi. Üliõpilaspäevad toimuvad 14.—17. novembrini.**

● **Sööklate kontrollbrigaadi lülitati kaks komitee liiget.** Hakatakse kontrollima hindu ja toite.

● NLKP XXVII KONGRESSI EEL ● NLKP XXVII KONGRESSI EEL

Kateeder— õppe- ja teadustöö keskus

Täna teeme lahti kongressieelse rubriigi. Tahame siin kõnelda ülikooli teadusprobleemidest, majandusasjadest ja paljust muustki. Ei ole vist oluline kas üksikult üldisele teemale või vastupidi, tähtis on, et me ainult ei valutaks südant ennast ja teisi puudutavate probleemide üle. Tähtis on ise näha ja osata leida lahendust. Otsigem uusi teid ka selle rubriigi kaudu.

* * *

Nüüdisaeg esitab rahandusspetsialistide ettevalmistamisele kõrgeid nõudmisi. Ennekõike majanduse intensiivne arendamine teaduse ja tehnika progressiga seoses on toonud kaasa palju uut rahandus- ja krediidiasutuste töös. Üha enam evitatakse juhtimises arvutustehnikat ja andmetöötlussüsteeme. Muutunud olukorda tuleb arvestada kateedri õppe- ja teadustöös. Alljärgnevalt mõnedest kateedri probleemidest.

● **Alustame paari reaga möödanikust.** Sõjajärgsetel aastatel on TRÜ rahanduse ja krediidi eriala lõpetanud ligikaudu 1300 spetsialisti. Nad töötavad peaasjalikult Eesti NSV rahandus- ja krediidiorganites, ettevõtete plaani-finantsosakondades ning mujal. Rahandusõpetusel on Tartu ülikoolis pikaajalised **traditsioonid**, sest rahandusteaduse elemente hakati siin õpetama kohe pärast ülikooli asutamist aastal 1632. Kateeder loeb aga oma tegevuse algust aastast 1803, mil ülikoolis loodi kaubanduse ja rahanduse õppetool. Pärast sõda alustati eriala spetsialistide ettevalmistamist 1954. aasta 1. septembrist. Peab meenutama professor R. Hagelbergi suurt tööd kateedrijuhatajana ligikaudu 25 aasta jooksul. Ta pani aluse nõukogude rahandusteaduse õpetamisele ja rahandusteooria arendamisele Eesti NSV-s, lõi kateedris õppe- ja teadustöö traditsioonid.

Nüüd aga tänase päeva probleemidest.

● **On üle mindud uutele õppeplaanidele nii päevases kui ka kaugõppeosakonnas.** Uute õppeplaanide järgi õpib ligikaudu 230 üliõpilast, õpetab erialakateedrist 7 õppejõudu. Nüüdisaegsete õppeplaanide täitmine nõuab kateedri õppejõududelt tõhusat teadustööd ning kvalifikatsiooni pidevat tõstmist. Loomulikult paraneb nii spetsialistide ettevalmistamine.

● **Oleme esitanud nõude, et ülikooli õppejõud peab olema teadlane, autoriteetne lektor ja noorte kasvataja.** Kateedri uurimisteema tuleneb üleliidulisest kompleksprogrammist. Lõppeva viisaastaku tulemused on head: igal aastal on ilmunud üks monograafia ja teaduslike tööde kogumik, vähemalt ühel korral on igal aastal esinetud üleliidulisel teaduslikul konverentsil jne. Päevakorral on, et kateedri uut teadustoodangut kohe rakendataks õppetöös. Kõrvuti rahvamajanduse vajadustega peab kõrgkooli teadus ennekõike teenindama õpet, tõhustama seda uute menetlustega.

● **Näitlikkus õppetöös on aja nõue.** Seni oleme kasutanud peaasjalikult diapositiive ja -filme, mille üksikud kaadrid iseloomustavad majanduse elemente ja nendevahelisi seoseid nn. infomudelitena.

(Järg 2. lk.)

2. leheküljel festival turisti pilgu läbi. ÜLO VELDRE foto

Kateeder...

(Algus 1. lk.)

Oleme püüdnud mudelite kataloogе ka trükisõnas välja anda õppe- või metoodiliste materjalidena. Infomudelite lahtimõtestamine nõuab nii kasutatava mõisteaparatuuri kui ka terminoloogia täpset piiritlemist. Viimase aja parimaks õppevahendiks peame «Rahanduse ja krediidialased põhimõisted» (TRÜ kirjastus, 1985), mida kasutatakse ka ENE II märksõnade koostamisel. Näitlikustamise ja modelleerimisega peab kaasnema õppematerjalide uus kvaliteet. Seda kõike on võimalik saavutada ainult intensiivse teadustööga. Kateedril on kaks statsionaarset (L. Sorikova ja L. Ots) ja üks mittestatsionaarne aspirant (L. Toomasson). Nad osalevad aktiivselt kateedri õppe- ja teadustöös. Aga rahandusalaseid väitekirju Eesti NSV-s kaitsta ei saa. Senini on meid aidanud Leningradi Finantsmajanduse Instituut, kus sel viisaastakul kaitsti üks meie kateedri doktoritöö ja kaks kandidaadiväitekirja. Kahjuks ei ole ka eelolevatel viisaastakutel väitekirjade kaitsmisnõukogu moodustamist Eestis veel ette näha.

● **Meie poolt ettevalmistatud spetsialistid hakkavad tööle rahandusorganites, pankades ja ettevõtete finantsosakondades.** On väga tähtis, et tulevane spetsialist saab kurssi kõige uuega ka vahetult rahanduskrediidialase praktika kaudu. Kateeder on tänulik me.e **mittekoosseisulistele õppejõududele** (Tartu rajooni rahandusosakonna juhatajale J. Haamerile, Tartu linna rahandusosakonna juhataja asetäitjale I. Tinnile ja NSVL Riigipanga Tartu osakonna juhatajale A. Veetõusmele), kes on teinud õppetööd nii meie auditooriumides kui ka praktikakohtadel. Nähtavasti rohkem peaks.d meie üliõpilased juba õpiajal tundma automatiseeritud andmetöötlust, näiteks ENSV Rahandusministeeriumi Arvutuskeskuse töö baasil. Reserve siin on.

● **Reserve õppe- ja teadustöö tõhustamiseks näeb kateeder veel ÜTÜ rahandusringi töö paremas korraldamises.** Rahandusringil on suurepäraseid saavutusi: viimase 10 aasta jooksul on üleliidul'stelt konkursside'lt võidetud 2 medalit ja 6 diplomit. Tulevase spetsialisti seisukohalt on hinnatav see, et lisaks traditsioonil'stele üliõpilastööde konkurss'dele on oma auhinnad välja pannud ka ENSV Rahandusministeerium ja NSVL Riigipanga EV Kontor. Üliõpilastööle annavad seega hinnangu praktikaasutused, arvestades töö teoreetilist ja rakenduslikku väärtust. ÜTÜ rahandusringi sagedasteks külalisteks on olnud meie silmapaistvamad praktikud, aga ka professorid teistest kõrgkoolidest. Üliõpilasteadus on kateedri teadustöö lahutamatu osa.

Muret teeb, et mõne õppeaine õpetamist on raskem kaasajastada. Probleemiks on sellised ained nagu «Kapitalistl.ke riikide rahandus», «Kapitalistlike riikide raharinglus ja krediit» jt., mille õpetamiseks on hädavajalikud õppejõudude väliskomandeeringud. Kogu sõjajärgsel perioodil ei ole ükski meie kateedri õppejõud saanud end täiendada üheski kapitalistlikus riigis. Kahjuks on väliskomandeeringute jaotamisel esikohal suure majandusliku tõhususega probleemi uurimine, õppetöö vajadused aga teisejärgulised. Nähtavasti oleme ka ise seni olnud liiga tagasihoidlikud.

● **Ja lõpuks.** TRÜ rahanduse ja krediidi kateeder on noor ja **arenguvõimeline.** Õppejõudude keskmine vanus on praegu 45 aastat ning teadusliku kraadiga õppejõudude osatähtsus 86%, s. h. teadusdoktorite osatähtsus 14%. Kui arvestada asjaolu, et lähema kahe aasta jooksul lõpetavad aspirantuuri veel kaks noort ning eeloleval viisaastakul on lootust kaitsta kaks doktoriväitekirja (dots. E. Ulst ja dots. M. Sõrg), siis aastal 1990 töötavad kateedris ainult teadusliku kraadiga õppejõud. Keskmine vanus jääb alla 50 aasta. Kõik see loob head eeldused õppetöö kaasajastamiseks, spetsialisti ettevalmistamise tõhustamiseks.

Prof. VAMBOLA RAUDSEPP,
rahanduse ja krediidi kateedri
juhataja

✦ ÕNNITLEME! ✦ ÕNNITLEME! ✦ ÕNNITLEME! ✦

Kalju Saks 60

Kalju Saks on sündinud 12. oktoobril 1925. aastal Tartumaal Kiidjärve vallas talupidaja peres. Oma kooliteed alustas ta Vastse-Kuuste 6-kl. algkoolis. Pärast paarinädalast esimeses klassis õppimist viidi ta teise klassi. Alates viiendast klassist oli Kalju Saks juba H. Treffneri eragümnaasiumis, mille ta lõpetas, kuid pidi oma keskhariduse dokumenti tõestama 1950. aastal Tartu I Keskkoolis eksternina eksameid sooritades.

Kalju Saks on lõpetanud Tartu Õpetajate Instituudi ja TRÜ 1953 aastal.

Õpetajateed alustas ta 1945. aastal, on õpetajana töötanud mitmes keskkoolis, ka Tartu Keeltekoolis, Vastse-Kuustes, olnud Põlva Keskkooli õppealajuhataja, Põlva rajooni metoodikakabineti juhataja, Pedagoogika Teadusliku Uurimisinstituudi teadur.

1967. aastal jõudis kaitsmisele dissertatsioon «Ülekasvamise dünaamika ja ülekasvanute asend klassikollektiivis».

Esimene teaduslik artikkel nägi päevavalgust 1958. aastal «Nõukogude Koolis» («Kas tuleb muuta kehtivat õpilaste teadmiste arvestuse ja hindamissüsteemi?»), üldse on K. Saksalt ilmunud üle 60 teadusliku kirjutise.

Kalju Saks on esimese teadlasena Eestis alustanud õppetöö eesmärgistamise uurimist. Tema huviringis on kesksel kohal olnud hindamise, kutsevaliku, ülekasvamise probleemid. Juubilar on osalenud pedagoogilise kirjanduse vahendamisel, koos J. Mikuga tõlkinud J. Babanski «Õppeprotsessi optimeerimine». 1974. aastal ilmus monograafia «Opilaste õppeedukuse arvestuse ja hindamise probleeme».

Ülikooli pedagoogikakateedris töötab Kalju Saks alates 1975. aastast. Ta on lugenud pedagoogika üldkursusi, erikursusi, juhendanud üliõpilaste pedagoogilist ja pioneerilaagri praktikat. Ta on aktiivne «Teaduse» lektor, ka rahvakontrolli peagrupi liige.

Kateedris on dots. Kalju Saks asendamatu täpsete juhendite koostaja, heasüdamlik ja tagasihoidlik kolleeg.

Kui lisada, et juubilaril on kaks kõrgharidusega poega ning veel kolm lapselast, siis võib lugupeetud Kalju Saksale soovida tugevat tervist ja edasist aktiivset tegevust kasvatuspõllul.

Kolleegide nimel
HELGI MUONI

Turisti pilgu läbi

XII MOCKBA 1985

✣ **Vt. Samal teemal «TRÜ» nr. 25 «Osalejate pilgu läbi»**

Festivalist on möödunud kaks kuud. Muljetelaviin pole jõudnud veel sadestuda. Ikka lööb silme ette mõni seik või silmaga kogetu, mis meenutamist nõuab.

Saabumisepäev. Hotell «Voshod». Sissekäigu ees Katjuuša-kostüümis näitsik soola-leivaga. «Dobro požalovat!» Tere tulemast festivalile!

Aga ilm on kiuslik. Kui 80 Eesti turismigrupi liiget Gorki-nimelisse parki on jõudnud (loomulikult esmajoones Eesti NSV keskust uudistama), kallab lausa armutult vihma kaela. Ikka nii parajalt, et jalgadegi ümber lainetab. Jah — tuleb tõdeda koduvabariigi keskuse kujunduse paikapidavust. Et väikesed paviljonid kujutavad purjekaid, viib see mõtted regatiaegsele Tallinna lahele.

Milline ta on, see meie keskus? Siin on kaks äärmiselt populaarset kaubapaviljoni; paviljon videotehnikaga, mis võimaldab külalistel tutvuda meie ansamblitega, multifilmidega, laulu- ja tantsupeoga. Selle ees on alatasa kena rahvahulk. Ja kuidas saakski edasi minna, kui näiteks Priit Pärna võrratu «Aeg maha» ekraanil vigureid viskab. Suur puust kiik, mis festivali lõpupäevadeks küll ainult vaadata jääb. (Ju ei pidanud väikerahva kiik ülemaailmsele festivalitormile vastu.) Näitusepaviljonis on kaks elavat eksponaati — korvipunujad. Väike lava, millest ansambel «Karavan» pärast esimesi etteasteid loobuma peab, sest muidu poleks Eesti keskus enam selline, nagu teda kirjeldada püüan. (Eks festivali järelkajadest on kuulda olnud 20 000-lisest rahvahulgast, mis koraga meie ansambleid kuulas. Ausõna — sellist massi Eesti keskuse territoorium välja ei oleks kannatanud.) Hea, et samas kõrval ka suurem lava olemas. Ühe sini-valge purie all on laua peal kol a leidnud külalisraamat. Siit loeb uudishimulik kõige sagedamini: «The best music in the park!». «Die beste Musik in diesem Park!» ja samas vaimus edasi. Loomulikult on kirias muudki, küll kiitvalt, küll väheke arvustavalt. Minu enese jaoks on siin killuke kodusest Eestist.

Gorki-nim. park on ise nagu minifestival. Igal pool (liiduvabariikide keskustes, suurtel lavadel) on midagi teoksil. Kus kõlab rahvamuusika, kust kostavad levimuusikahelid. Kuna sooviks natukenegi iga keskuse pulsiga kaasa tuksuda, libiseb aeg nii käest, et ülest käigust parki jääb väheseks. Alles pärast kolmandat korda vaatavad märkmikust vastu 15 liiduvabariigi nimed. Iga vabariik pakub erineval kujul oma rahva eripära, kombeid, traditsioone.

Mitte ainult liiduvabariikide keskused pole vaatamiseks, imetlemiseks. Õhtuti näidatakse keset tiiki olevatele tohutusuurtele luigetiibadele filmi Tšaikovski balletist «Luikede järv». Üle teiste peade pilludes tunned ühes tantsitas ära Tiit Härmi. Siin saad kinnitust inimeste nutikusest. Esimesel pilgul jääb imelik mulje: viimane rida seisab hoopis seljaga selle tavatu filmiekraani poole ning kõik hoiavad peast kõrgemal mingeid plaadikesi, mida ise hoolega uurivad. Nemadki saavad tiigil toimuvast vaatemängust omal viisil osa — taskupeeglite vahendusel üle eesolijate peade.

Kuid see, mis sünnib Gorki-nim. pargis, on vaid mitme-mitmekümnendik (või sajandik või koguni...) tervest festivalist. Kogu linn on haaratud festivalikeerisesse — mõõtmatu kultuuriprogramm, miitingud, kohtumised... Tänavatel käimas tants ja laul. Ega meiegi turismigrupiliikmed ses osas külma põhjamaarahva mentaliteeti õigustada püüa. Ansambli «Iustament» hoogsal toetusel saab tihti pillihelide saatel lauluhäält ning tantsusammu seada, uudistajaidki kaasa tõmmates. Vahepeal jääb enesele lausa mulje, et vana hea «Kaera-Jaan» on poolele Moskva linnale selgeks õpeta'ud. See, et sa laeva lael Moskva jõel sõites liibanonlasega või NSV Liidu delegatsiooni klubi ees sakslasega käsikäes lauldа ja tantsida vil ud, ongi festivalitunne — erinevate noorte üksmeel, mida igal sammul läbi festivali tunnetad.

Kõike ei suuda ega saagi kirjeldada. Seda kirevat rahvahulka festivalisuvises Moskva linnas, inimeste kaasaelamist festivalile, meeletupikki autobussironge linnatänavail. Eelkõige aga pidulikku lõputseremooniat, kus ainult kahetse, et su kael kruviprintsiibil loodud pole — niivõrd kirev ja mitmekesine on ümberringi vaatemäng. Ning tunda, et selles plinkivas tuledemeres Lužniki staadionil on oma pisitillukene osa sinugi taskulambil. Ja üleüldse — tunda end, olgugi kaduvväiksena, ent siiski osakesena ülemaailmsest noorsoo- ja üliõpilasfestivalist.

TRIIN RAHNU

RSR ● RSR

See täheühend tekkis enam kui 20 aastat tagasi.

RAHVUSVAHELISTE SUHETE RING. TRÜ oma.

Väliskommentaaridele truuks jäänud Toomas Alatalu, Peeter Sookruus, Raul Mälk, Tõnu Kõrda, Veiko Lõhmus...

Filosoofiadoktor Mikk Titma, EKP Keskkomitee propaganda- ja agitatsiooniosakonna juhataja Toomas Leito, EKP TRÜ komitee asesekretär Paul Kenkmann...

... kui nimetada üksnes mõningaid RSR-i vilistlastest.

Juba neist nimedest, veel rohkem ameteist ja kraadidest peegeldub ringi eesmärk — anda rahvusvahelise olukorra ja NSV Liidu välispoliitika analüüsimise ja kommenteerimise kogemust ning esinemisoskust, aga ka rohkem laia baasi neile, kes astuvad teadus- või ühiskonnatöö teele. Lähemalt — RSR on endas alati ühendanud neid, kel ärgas huvi maailma nüüdisprobleemide vastu.

Ringi liikmeskonna võiks jagada kahte:

esiteks need nõ. väliskommentaatori kallakuga noored, kes ringitööle pühendavad oma põhienergia, kes ei põlga raskeks esineda või hakata esinema väliskommentaaridega kaasüliõpilaste, õpilaste ja edaspidi muidugi auditooriumi ees. On ju RSR ühteaegu ka ühingu «Teadus» sektsiooniks;

teiseks need, keda iseloomustab tõsine huvi rahvusvahelise olukorra päevaprobleemide ja arengutendentside vastu, kuid kes ühiskonnatöö aktivistidena (komsomol, ametiühing jne.) või teadustöö tõttu ÜTÜ muudes ringides ei saa sellele pühendada täit energiat. On ju RSR-i liikmeid alati iseloomustanud mitmekülgsed huvid ja avar tegevusdiapasoon.

Töövormidest olgu esialgu peamistena nimetatud kaks: üks — **suur ring**, kus üldisemat huvi pakkuva aktuaalse välispoliitilise või rahvusvahelise elu probleemiga mingis vormis tullakse laiema publiku ette. Viimast korda sai see teoks kevadel poliitilise väitlusena M. Thatcheri ja tema kriitikute vahel; teema, mille juurde RSR kavatseb muide veel tagasi tulla, mitte olnut korrates, vaid uusi aspekte välja tuues. Tänuväärset materjali annab selleks nimikangelane ise. Põhiraskus suure ringi korraldamisel lasub liikmeskonna esimesena nimetatud kategoorial. See on nähtavaim osa ringi tööst.

On aga ka veel pidev töö iseendaga ja vastastikune enesetäiendamine — **väike ring**: referaadid, ettekanded, viktoriinid, loengud, kohtumised. Väike ring käib koos igal teisipäeval. Tööplaan ei ole üksnes enda teha, sellele aitab kaasa päevast päeva sündiv maailma ajalugu. Tänavu on olnud kõne all «Rahvusvaheline suvi 1985», «Prantsusmaa, tema sise- ja välispoliitika», «HRV 1985: sise- ja välispoliitilisi päevaprobleeme». «Järge ootav LAV — sajandi kriisikolle», «Relvastusläbirääkimised», «USA—NSVL suhted».

Nii palju siiski — juhukülalisi, neid, kes ühe või teise, just selle ainsa neid intrigeeriva teema pärast väikesest ringist läbi tahavad astuda, RSR näha ei taha. Igaüks, kes aga vaatama tuleb, kas asi väärt, on teretulnud.

Järgmine väike ring toimub **teisipäeval, 22. oktoobril kl. 20 teadusraamatukogus aud. 293.** Päevakorras: RSR-i töösuunad ja -korraldus. Ringi uue juhtkonna valimine.

SVEN PAPP,
õigust. V k.,
RSR-i pressisekretär

Kammerkoor tegutseb jälle

Tõesti, TRÜ kammerkoor on jälle elu sisse saanud. Meenutagem — esimene üritus oli Mart Saare 103. sünniaastapäevale pühendatud mälestustund 28. septembril. 5., 6. ja 7. oktoober läksid aga äärmiselt tõsise töö tähe all — laululaagris Pangodil õpiti selgeks paks mapitäis uut repertuaari. Marguste, Otsa, Härma, Ratassepp, Mägi... Kuid mõistagi ei piirdutud üksnes lauluproovidega. Koori käsutuses oli saun, kus leidsid aset põnevamad sündmused. Esimesel õhtul sai kõvasti leili visatud ning järveski käidud. Teisel õhtul aga võistlesid häälerühmade nunnud, mille järel rebaseid risti. Kohtuti psühh'aater Vaino Vahinguga, kelle vestlusteemaks oli tema elukutse seos muusika ja muusikutega ning üliõpilastega.

Laululaagris tehtud tööst sai esimesena osa Pangodi rahvas.
tund teadusraamatukogus.

Loo ilmumise ajaks on jõudnud to'muda ka järgmine üritus: saksa hel'looja H. Schütz'i 400. sünniaastapäevale pühendatud mälestustund teadusraamatukogus.

JAANUS NURMOJA, žurn. I

Kateedri teaduskonverents

Rahanduse ja krediidi kateedril on saanud traditsiooniks korraldada kateedri teaduskonverentse tuntumate teadlaste osavõtul. Eelmisel õppeaastal olid näiteks külas Läti RÜ ning ajakirja «Деньги и Кредит» esindajad.

Eelmisel nädalal toimunud järjekordsel konverentsil käsitlesime krediidi mõju teaduslik-tehnilise progressi kiirendamisel. Külalised olid seekord Len.ngradi Finantsmajanduse Instituudi raharingluse ja krediidi kateedri professorid Viktor Kolesn'kov ja Mihhail Lapidus ning NSVL Riigipanga Tartu osakonna juhataja, meie vilistlane Ants Veetõusme. Arutasime kateedri liikmete, eeskätt doktorantide ja aspirantide ettekandeid nende uuematest teaduslikest uurimustest. Külalised esinesid ka üliõpilastele ÜTÜ rahanduse ringi koosolekul ning tutvusid ülikooli vaatamisväärsustega. Nad andsid kateedri teadustegevusele kõrge hinnangu.

MART SÖRG

Allakäigutrepist üles

Mitu kuud oleme lugenud alkoholivastaseid lugusid, käinud alkoholita pidudel. Juunis vastuvõetud seadus on ellu rakendumas. Kuidas see toimib ülikoolis? Kutsusime 2. oktoobril vestlusringi mitmed üliõpilased ja õppejõud, kellele see teema lähemal kui võib-olla mõnele teisele.

ENNE JA PÄRAST SEADUST

TIIT PRUULI, žurn. II k.: Minu meelest ei maksaks illusioone teha, nagu tudeng enam ei jooks. Juuakse endist viisi alates «Napoleoni» konjakist «Frigoni».

Prof. PAUL ARISTE: Tahaksin teada, mis see «Frigo» on?

T. Pruuli: Habemeajamisvesi, 60 kopikat pudelike, müüakse «Evas» jm. Ei saa muidugi üldistada, et kõik joovad massiliselt «Frigot», kuid seda tuleb ette.

P. Ariste: Mina arvan, et olukord on mitmeti parem. Ülikooli vanas kohvikuski võtsid tudengid konjakipitsid ette. All «Sophoklesses» võttis mõni poiss terve pudeli šampust. Seal müüdi kunagi isegi õlut. Nüüd on üliõpilasel häbi purjus olla, varem seda polnud.

HEINO VARIKU, klubi juhataja: Enne seadust ajasime klubi üritustel alkoholiga tagasihoidlikult läbi. Ainult suurematel üritustel pruugiti n.-ö. tervisenapsi tasemel. Erilist rolli pole alkohol meil kunagi mänginud ja nüüd on asi hoopis paremuse poole läinud. Kui uues kohvikus oli alkohol sees, tuldi pärast kohvikupidu ikka veel klubisse. Ukse peal oli seetõttu vahel tegemist. Nüüd saab ka uues kohvikus alkoholita hakkama.

T. Pruuli: Uurisin möödunud aastal natuke kohvikuprobleemi. Seal läks tudengite ja linnanoorte vahel isegi sõnelusteks ja kaklusteks.

JAAK GINTER, õigust. IV k., karskusklubi esimees: Minu meelest ei ole muutunud veel täielikult suhtumine alkoholisse endasse, vaid on tekkinud hirm tagajärgede ees.

VARJE SOOTAK, «TRÜ» toimetaja: Vestlusringi jaoks sain andmeid seltsimehelıku kohtu esimehelt Linda Paglantilt. Tänavu on 16 TRÜ töötajat ja 8 üliõpilast võetud vastutusele ebakaines olekus avalikku kohta ilmumise pärast.

J. Ginter: Vastutusele võtmine on siiski suhteline küsimus. Need arvud võisid (võivad) koguni kasvada, sest kontroll on tihedam.

Prof. ATKO VIRU, KKT dekaan, linna karskusühingu organiseerimiskomisjoni liige: Mida rohkem me praegu moraalist räägime, seda naeruväärsemaks see saab. Minu meelest on Tammsaare öelnud, et moraalist räägivad kas variserid või need, kellel on tuliselt kahju, et nad on millestki ilma jäänud. See oht ähvardab praegu ka alkoholismivastast võitlust. Lahenduseks saab olla ainult pealetükkiv eeskuju, et me lausa demonstratiivselt ei pruugi alkoholi. Mulle meenub üks juhtum, kui ülikoolile anti autasu. Selle auks tõsteti šampusepokaal, mida Ariste ei võtnud kätte. Mõnigi külaline oli solvunud. Niisuguse pealetükkiva, võitleva eeskujuga teeb rohkem ära kui sõnaga.

V. Sootak: Ainult sellele ei saa vist siiski lootma jääda?

A. Viru: Ainult mitte. Kuid mida me seame endale eesmärgiks? Kas absoluutse karskuse või võitluse joomarluse vastu? Ülikoolis esinemas käinud Novosibirski professor Zagoruiko määratles selgelt, et eesmärgiks saab olla *ainult absoluutne karskus*, mitte üksnes võitlus joomarluse vastu. Faktid kinnitasin ju, et kultuurse joomise propageerimine kirjasõnas on põhjustanud suurt alkoholi läbimüüki.

V. Sootak: Vaevalt mõjub tudengile see, kui öeldakse, et ta päevapealt karsklaseks peab saama.

A. Viru: Meie teaduskonna üliõpilasel ei luba alkoholi pruukida juba spordieetika, see on vastuolus sportlike võimete väljaarendamisega. Meil on teaduskonnas tubli tuumik, kelle kõrval on aga ka kaks raskusi valmistavat gruppi. Ühed on sellised, kes on noorest peast tänu oma kehalistele eeldustele saavutanud sportlikku edu. Kuna sellega pole kaasnenud töökust, siis on tekkinud purustatud ideaaliga muserdatud inimesi, kes ühelt poolt tunnetasid, et neil on kõik, teiselt poolt aga, et tee ei v.i neid kuhugi, et eesmärk jäi saavutamata. Teine kontingent on niisugune, kes on ennast spordis ammendanud ja kellel tekib nn. sohvri fenomen. Autojuht rooli taga juua ei või. Niipea kui ta töölt ära tuleb, läheb kohe õlleputkasse või viinapoodi. See on kitsenduse mõju psüühikale, mis paistab ka tudengite seas silma.

V. Sootak: Juuratudengilgi peaks olema teistsugune lähenemine alkoholiprobleemile?

Dots. HARRI KÄRTNER õigusteaduskonnast: Meil on suhteliselt palju noormehi. Mõnega on olnud probleeme ka alkoholi tarvitamise pinnalt. Üldiselt on õigusteaduskonna üliõpilaste lähenemine alkoholiprobleemidele niisamasugune nagu teistelgi üliõpilastel.

Mis puutub aga joomarlusest ja alkoholismist jagusaamise abinõudesse laiemalt vaadatuna, siis viimastel kuudel on saavutatud teatud edu. See väljendub eelkõige sundjoomise (vähemalt ametkondlikul tasandil) kaotamises. Banketid jt. ametlikud üritused on ilma alkoholita. Kangemate jookide müügikohti on tunduvalt vähendatud.

On aga ka rahutusttekitavat. Kas või see, et teatav osa vaatab joomarluse ja alkoholismivastasele võitlusele kui mööduvale kampaaniale. Peame aga arvestama, et joomarlus on suur sutsiaalne pahe, võrreldav näiteks kuritegevusega, ja alkoholism on haigus, kus ravi tulemused on vähemalt seniajani väga tagasihoidlikud. Kiiret edu siin loota pole, kindla edu saavutamiseks on vaja aastatepikkust sihikindlat, pingelist tööd.

MIDA TEHA?

A. Viru: Eesmärgiks ei tuleks seada ainuüksi alkoholist loobumist, vaid küsimust tuleks vaadelda kompleksselt, kõigi tervete eluviisi-de aspektidest. Suitsetamine on ju mõnes mõttes isegi kahjulikum, sest seda tehakse pidevalt. Tervisele on kahjulik ka liikumisvaegus, liigsöömine jm.

GEORG GAVRONSKI, ravi V k., karskusklubi liige: Kas küsimus polegi jäänud sellele pinnale, et enam juua ei tohi ja kõik? Rohkem oleks vaja hõlmata abistavaid struktuure üliõpilase aktiivsuse tõstmiseks.

A. Viru: Eraldasime uues spordihoones ja Kingissepa t. võimlas, osaliselt ka Gagarini ja Nooruse tänavas ruume spordiharrastusteks. Kõige paremaid aegu pole meil võimalik anda, alles kella poole kümnest. Kergejõustiku maneež on terve nädala poole kümnest alates kasutamata. Varsti kuulutame «Edasis», et kes tahab linnast tulla. Spordihoone lähedal on kolm ühiselamut. Hommikuti enne loengute algust oleks tudengitel võimalik tulla pooleks tunniks jooksma või palli mängima. Käärikul on remont lõppenud ja jälle on aasta ringi 30 kohta kasutada.

G. Gavronski: Üliõpilase aktiivsust saaks tõsta isegi õppetööst osavõtmise muutmisega. Tänapäeva loeng on ju niisugune, et õppejõud ise räägib. Üliõpilane on vaid passiivne vastuvõtja, üleskirjutaja. Õppejõud võiks koostada oma materjalist mingi konspekti. Üliõpilane saaks kindla materjali, mille peab läbi töötama, tal jääb muuks (ka halvemateks asjadeks) vähem aega, materjali omandaks aga aktiivsemalt. Suurendada tuleks ka praktiliste tööde osatähtsust. Ülikoolist peab tulema inimene, kes on oma ala omandanud, mitte ei ole siin lihtsalt 5—6 aastat käinud.

V. Sootak: Kas teil niisuguseid loenguid on olnud?

G. Gavronski: Ei ole, see on mu mõttekäik.

A. Viru: Niisuguseid loenguid toetab «Edasis» ka Rem Blum

H. Variku: See nõuab ümberharjumist nagu alkoholist loobuminegi.

P. Ariste: Ma olen õppinud neljas ülikoolis ja olnud mitmes õppejõud. Rootsi ülikoolides on teistsugune õpetamisviis kui meil. Meil on vanast ajast traditsioon, et tudeng peab vaikselt istuma, kuulama ja kirjutama. Ma olen kasutanud rootsi õpetusviisi, kus loengud on nagu seminarid. Küsin alati, kas minust saadi aru. Ikka on küsimusi, arutame neid. Nii tekib kontakt, saame rääkida ka muudest asjadest, isegi karskusliikumisest.

Kuidas ma olen karsklaseks jäänud? Kord Kirgiisias ühel tähtsal koosolekul pakuti mulle hirmsasti sealseid veine. Ütlesin, et olen hüdrofiil, veearmastaja. Nad ei saanud sellest täpselt aru, aga rohkem ei pakkunud. Olen ka ekspeditsioonidele kaasa võetud pudeleid tühjaks valanud.

T. Pruuli: Esimene küsimus, millest alustada tuleks, peaks olema: miks juuakse? Meil on psühholooge, sotsiolooge. Joomise juured peituvad ikka meie enda ühiskonnas, mitte kuskil kaugemal.

H. Variku: Põhjused on vaja kindlasti välja tuua, ainult keelamise-karistamisega inimest ümber ei kasvata.

T. Pruuli: Ei tuleks näidata, mida halba teeb meile suitsetamine, vaid ehk hoopis seda, mida head toob meile sellest vabanemine, mahajätmine. Kas see pole mitte ammu psühholoogiaraamatuis sees?

J. Ginter: Üliõpilasi meelitab jooma ka võib-olla see, et materiaalsed vahendid tulevad kergesti kätte. Kui inimene on saanud kindla summa raskustega, siis käib ta sellega märksa paremini ümber. Perioodilised dotatsioonid kodust ja stipendium, millest nagunii ära ei ela, pannakse sageli kohe hakkama. Omal ajal oli väga moes õppimise kõrvalt tööl käia. Iga normaalne poiss peaks tulema toime kütmise ja muuga, milles ülikoolil raskusi. Usun, et paljud üliõpilased oleksid nõus neid töid tegema.

T. Pruuli: Aristoteles on öelnud, et kuni 35. eluaastani peavad noored mehed tegelema ainult õppimisega ega laskma end segada muust. Siis kandvat nende mõttetöö vilja.

G. Gavronski: Õppimine on teooria, aga praktikat on ka vaja.

P. Ariste: Ma olen näinud palju üliõpilasi, kes on teinud hoolega füüsilist tööd. Paljude vanemate lastel oli omal ajal raske ülikoolis käia. Kui mina ülikooli tulin, ei teadnud, kas saan siia kauaks jääda. Kaks kuud olin siin, ilma et tööl ei käinud. Siis sain Eesti Rahva Muuseumi ja olin seal terve ülikooliaja. Käisin tööl ja loenguil ja lõpetasin viie aasta asemel neljaga. Hirm oli, et muidu jään nälga. Niisuguseid üliõpilasi oli veel palju.

J. Ginter: Karskusliikumise juures on oluline, et tudeng saaks ka oma suured pinged, needki, mis kogunevad kasvõi masinliku kirjutamise tagajärjel, maandada. Peale spordisaalide saaks õpivõimet taastoota ka teistel üritustel. Hoopis põhjalikumat läbimõtlemist vajaksid vaba aja veetmise võimalused. Üritused peaksid olema sisukamad ja mitte seepärast alkoholivabad, et on administratiivne sundus, vaid seepärast, et neil üritustel pole enam vajadust alkoholi järele, et pole vaja enam midagi morsikannu taha ära peita. Minu meelest ongi ülikoolis see praegu kõige valusam probleem.

T. Pruuli: Oleks vaja, et inimese teadvusse jõuaksid need eetilised tõed.

A. Viru: Üks meenutus lõpuõhtust. See toimus ilma alkoholita, kuid läks lõrri. Püüdsime küll panna seltskonda rääkima, ka huvitavatest juhtumitest, kuid kuni jälle tantsuhoog sisse sai, peomeeleolu langes. See näitab, et kõik asjad tuleb põhjalikult läbi mõelda. Ei ole alati mõtet kõiki lauda istuma panna. Söögilaud võib olla, aga see ei pea eesmärk olema. Peaks mõtlema mitte ainult lõpetajatele, vaid ka teistele osavõtjatele. Eelviimane kursus või teaduskond tervikuna saadab ära oma lõpetajaid. Oleks vaja ühist meeleolukat kava, hästi juhitavat.

P. Ariste: Omal ajal oli üliõpilaste karskusühing seal majas, kust praegu palka saame. Teisel korrusel oli meil suur saal. Oli näiterühm, laulukoor, Toomel tenniseväljakul panime ajad kinni. Üldiselt peab karsklane ise eeskujuks olema, ta ei või veiderdada, ka mitte oma riietusega.

V. Sootak: RSP ajal tegid filoloogianoormehed karskusteemalise õhtu. See meeldis paljudele.

T. Pruuli: Olime karskuseideed uurima hakanud. Meid huvitasid just kultuurilooline aspekt ja traditsioonid. Miks sai karskusliikumine möödunud sajandil hoo sisse? Lisaks karskusideele endale soosis seda ka ajastu ise. Oli juba usk tulevikku. Kultuuri osa võiks rohkem näidata. Kui suures maailmas keegi joob, ei lähe see meile korda. Väikeses riigis on oluline igaühe potentsiaal. Just kultuuri kandmise ja hoidmise aspekti võiksime rohkem võimendada.

V. Sootak: Ülikooli karskusklubi loodigi mitte tellimise peale, vaid tudengite huvist tingituna, pealegi varem, enne seadust.

J. Ginter: Klubi sattus uues situatsioonis isegi raskesse olukorda — aruandlus ja kõiksugu ettekanded, mida nõutakse. Midagi niisugust küll ei osanud ette näha. Valus on siis, kui näed, et aruandmise kohas jääb kõik «linnukese» tasemele. Tagasilöögi olemegi juba saanud, osa inimesi on ütelnud, et enam ei ole huvitav teha kampaania korras ning jäid kõrvale. Samal ajal usun, et peame suutma tegutseda ka kampaania ajal. Muidugi ei ole meie eesmärk pidada joodikutega personaalseid kõnelusi ega näidata, kui paha on alkohol, vaid tõestada, et ilma alkoholita on veel parem kui alkoholiga.

A. Viru: Me teeme enesele sageli piina selle nimel, et pärast oleks hea, nagu näiteks pikamaajooksus. Ühesõnaga võtame ette ebameeldiva meeldiva nimel. Alkoholi tarvitamisega võtame enda peale ajutise meeldiva, et järgmisel päeval kannatada ebameeldivat. Inimene on huvitaval kombel nii üles ehitatud, et vähesed oskavad hinnata head pingutamise järel. Ikka tehakse kõik tänase nimel, olgu homme mis on.

T. Pruuli: Sama lugu on tervisest rääkimisega. Ega noor mees ei mõtle veel sellele.

G. Gavronski: Üldiselt on teada, et 60-aastaselt sureb iga neljas kopsuvähki. Nooremad mõtlevad, et ehk minul veab, mina ei jää. Täpselt samuti on ka alkoholismiga. Vähehaaval juuakse, kuni ühel päeval on krooniline alkohoolik valmis. Inimene ei taju seda probleemi lihtsalt enda läheduses.

A. Viru: Sageli algabki see sundjoomisest seltskonnas, kus sa pead kaasa tegema. Siis tekib juba bioloogiline valik: tugev inimene jääbki sundjoomise tasemele, ta ei vaja rohkem, nõrgem läheb muudkui allamäge... Momendi tase on tõesti selline, et tänu sundjoomise likvideerimisele on palju head ära tehtud.

J. Ginter: Tegelikult on veel kaks taset: laiem ring ja kitsam ring. Laiemas ringis — restoranides ja avalikel üritustel lihtsalt ei tohi enam juua, aga kodudes ju võetakse. Nii et sundjoomisele kriipsu pealetõmbamisest on veel vara rääkida. See on lihtsalt ära kaotatud, aga kas ka kõigi sisemisel sunnil.

H. Variku: Palju sõltub inimesest endast, kui mõistlikult ta tahab ja oskab oma vaba aega veeta. Tudengil alates ühikatoast superürituste-ni. Minu meelest pole alati selleks vaja luksmiljööd, sinna vahele mahuvad veel kino, teater, hobid, taidlus, sport. Ometi on neid, kes on osanud aja hästi paika panna, käivad mitmes kohas, jõuavad ära teha palju. Teine ei leia kogu ülikooliaja jooksul rakendust.

J. Ginter: Kui ta ei ole keskkoolis ega koduski midagi teinud, siis vaevalt leiab ta oma koha ka kõrgkoolis. On muidugi ka vastavad iseloomutüübid, kes kohe peavad midagi tegema.

G. Gavronski: Põhiline probleem on ikkagi suhtumine ja see algab inimese kasvatusest.

H. Kärtner: Joomarluse ja alkoholismi vastu suunatud abinõude väljatöötamisel ja elluviimisel on ülikoolil hoopis suuremad ülesanded kui teistel asutustel. Need tulenevad ülikooli enda spetsiifikast. NLKP Keskkomitee vastavas otsuses ja selle alusel vastuvõetud dokumentides, ka Liidu KKEH ja vabariigi ministri omas nähakse ette probleemide teaduslik uurimine, samuti sellekohane pedagoogiline töö. Uurimistöö peaks olema kompleksne, hõlmama probleemi kõiki erinevaid aspekte: meditsiinilist, õiguslikku, sotsiaalset, majanduslikku, psühholoogilist, bioloogilist jt. Ülikoolis on selliseks uurimiseks head võimalused, teaduslik potentsiaal peaks olema küllaldane. Ma ei tea, kas midagi sellist on kavas, kuid võiks luua koguni üleülikoolilise labori või uurimisrühma.

Arvestada tuleks, et joomarluse ja alkoholismi probleemide teadusliku uurimisega tehti Eestis algust juba möödunud sajandil ja et see on kestnud pikka aega. Tuleks tähele panna seniseid töid ja kogemusi, vältida teadaoleva «uut avastamist».

A. Viru: Üleliiduline karskusühing on loodud. Oktoobris pannakse paika ka vabariiklik (see loodi eelmisel nädalal — toim.). Novembris peaks järg jõudma linnade kätte, aasta lõpuks ka ülikooli. Ülikoolis tekib siis kohe probleem — milliseks jääb vahekord karskusklubiga.

H. Variku: Klubi on ikkagi midagi muud kui ühing. Ühing on täielik organisatsioon nagu komsomol, ametiühing jt. liikmepiletite ja maksuga.

G. Gavronski: Meie ei tahaks oma kohast loobuda.

J. Ginter: Kahjuks meid varsti enam ülikoolis ei ole. Kas on kedagi, kes asja üle võtab ja edasi viib? Meie lõime ta ikkagi huvialaklubina, otsisime inimesi, kes kandsid neid ideid ilma administratiivse sunduseta. Ideekandjaid on olnud enne meidki, kuid nad lihtsalt ei jõudnud seda teostada. Meile tuli ka aeg kasuks.

H. Variku: «Sõpruse» aastaaruandest «Edasis» võis lugeda, et seal töötanud klubi põlemise järel üliõpilaste karskusklubi, mis TRÜ klubisse tagasi läinuna välja surnud. Ma ei ole küll säärasest klubist midagi kuulnud.

G. Gavronski: Kroonilisi alkohoolikuid saab vaevalt kellaosutile vastupidises suunas liikuma panna. Leian, et seadus on eelkõige noortele: panna nende joomisele piir.

J. Ginter: Suur töö tuleks karskusliikumisel ära teha ametiühingul, komsomolil jt. Neilt organisatsioonidelt oodatakse eeskuju, tegusid, mitte ainult rääkimist. Mitte üksikud joodikud pole tugevad vastased, vaid teinekord koguni see kõrgem ring, kellest teised peavad juhinduma. Kuni seal ei ole kardinaalseid muudatusi toimunud, on väga raske midagi allpool saavutada.

G. Gavronski: Oleme klubis silmas pidanud sedagi, et meie saaksime omal moel hoogustada tudengite teadustööd. Tahame konkursi välja kuulutada.

V. Sootak: Meie vestlusring lõpebki karskusklubi teemaga. Mulle on jäänud mulje, et kas ülikoolis ei jää mitte karskusklubi noorte ainukeseks üksuseks, kes otseselt peab tegema ja vastutama kõneldud probleemi eest. Ei maksaks vist segi ajada noorte meeste entusiasmist tekkinud huviühendust ja taotlusi suure, ülimalt tähtsa üldriikliku ettevõtmisega. Viimane nõuab tegusid kõigilt. Küllap on semestri lõpupoole jälle põhjust probleemi juurde tagasi pöörduda.

Küsis, lindistas ja kirjutas ümber

VARJE SOOTAK

LIIKLUSNURK

Hääletada? Pigem mitte.

Paraku on niimoodi, et juba sõna «liiklus» annab paljudele põhjust muigeks, igat masti inspektoreid-asjahuvilisi peetakse aga teinekord hoopis isevärki meesteks, kellega asjalikku juttu rääkida ei saavatki. Liiklusprobleemidesse suhtutakse üleolevalt: enamik peab end sel alal suureks asjatundjaks. Sellega aga kaasneb hooletu käitumine, kaob kontroll iseenda ja kaasliiklejate üle. Tagajärg ei oota. 1. oktoobrini oli Tartus toimunud 760 (nendest 86 rasket) liiklusõnnetust. See pole enam sugugi naljakas. Pigem vastupidi, sest iga numbri taga seisavad vigastatud, hukkunud, palju murest murtud inimesi, lõhutud sõidukeid.

Kuidas peab end teedel ja tänavatel üleval tudeng? Kui riiklikku autoinspektsiooni sisse astudes selle küsimuse esitasin, juhatati mind **riikliku vanemautoinspektori Valdur Sumeriku juurde.**

Me ei jõudnud veel oma jutuajamist alustadagi, kui tal oli laualt kätte leitud perfokaart: «Õnnetus juhtus 20. septembri hommikul kell 7 Tallinn—Tartu maanteel 11 kilomeetrit enne Tartut. 22-aastane TRÜ üliõpilane sai surma. Öösel kella nelja paiku hääletas noormees tee ääres ning lõpuks võttis Lõuna-Eestisse ajalehti toov sideauto ta peale. Tee oli õisest sajust märg. Tee ääres seisis furgoonauto, millel oli bensiin otsa lõppenud. Sideauto juht alustas ümbersõitu, nägi siis vastutulevat sõidukit, võttis järsult paremale tagasi ja sõitis esinurgaga furgoonile otsa. Vastutulnud autos oli küll arst, kuid noormeest elule tagasi tuua ei õnnestunud.»

Tudengitel raha ülearu ei ole ja püütaksegi põidlaküüdi abil jalavaeva vähendada. Odav asi ei pruugi alati ohutu olla.

«Miks sai noormees nii õnnetult surma? Kas hoidis raha kokku? Hiljem leiti tema taskust 18 rubla...

Juhi kõrvaliste, eriti veoautos, on ülimalt ohtlik ning seal istuvad sõitjad saavad sellelaadsetes õnnetustes kõige rohkem kannatada, sest nad on päris ilma kaitseta. Seda juhtumit veel uuritakse, on algatatud kriminaalasi, nagu iga surmajuhtumiga lõppenud õnnetuse puhul.»

Nõ. häälega sõitjatega juhtunud õnnetused on päris suur probleem. Meenub verivärske jurist, kes juhusliku sõiduautoga koduteed alustas, kuid surma sai.

«Oli ka niisugune juhtum, et üks noormees käis tihtilugu Tallinna maantee alguses hääletavatele tüdrukutele järele. Ühel päeval ta seletas, et auto asub samas lähedal parklas. Mingit autot muidugi ei olnud, kaasatulnud neiu ta vägistas. Nii et üldkokkuvõttes on autostopp väga ohtlik asi. Esiteks kannab juht tohutut vastutust, sest surmajuhtumi korral nõutakse hukkunu pere liikmetele toetusraha sisse just temalt, ja ega too hääletajagi tea, mis mees parajasti roolis on.

Miks siis mitte sõita bussiga, mida juhivad eriväljaõppe saanud mehed, kelle teadmisi pidevalt täiendatakse. Tartu ATP bussijuhid on sel aastal teinud ainult kaks avariid, kusjuures ükski reisija pole raskelt vigastada saanud.»

1. oktoobrist saavad üliõpilased taas mõnda aega nn. poolpiletiga sõita.

Kui palju üliõpilased aga ise liikluseeskirju rikuvad? V. Sumerik võttis laualt paki perfokaarte ja hakkas nende hulgast välja otsima seda, millel suurte tähtedega peal TRÜ. Niisugune paber täidetakse iga asutuse kohta, kus töötab 50 või enam inimest.

«Peale meie poolt määratava trahvi saavad liikluseeskirjade rikkujad karistuse ka töökohalt. Näiteks võidakse neil viia puhkus teisele ajale, jätta nad ilma autoostuloast ja igasugustest preemiatest, aastapreemia kaasa arvatud. Ülikoolis on süstemaatiliselt LE eirajaid ja purjus peaga autot juhtinuid ka eksmatrikuleeritud. Nii juhtus näiteks augustis Tambet Saartsiga, kes põhjustas joobnuna liiklusõnnetuse. Karistus: juhiload 36 kuuks ära ja lisaks eksmatrikuleerimine.»

Kaardilt loeme veel igasuguseid arve.

«I poolaastal rikkus ülikoolirahvas liikluseeskirju 97 korral, neist ainult neli olid automajandi töötajad. Ülejäänud 93 hulka kuuluvad peamiselt tudengid, kuid on ka õppejõude.

Kõige rohkem eksitakse autot juhtides manööverdamisega (ristmike ületamine, ridade vahetus — 40 juhtumit), ka kiiruspiirangutest ei peeta eriti lugu (33). Lubadeta sõitis 9, purjus peaga 3. Trahvi tegime 74-le, eksamile saatsime 30 inimest.»

Millise hinnangu võib anda üliõpilaste liikluskultuurile?

V. Sumerik: «Autojuhina on tudengil nagu enamikul harrastusjuhtidel sõidukogemusi napilt. Ei tajuta liiklusolukorras toimuvaid muutusi ega osata neile ka vastavalt reageerida. Võime tuua üsna kurioosse näite. Me mõõdame kiirust. Kutselised autojuhid tajuvad selle nii või teisiti ära, vähendavad kiirust. Taksojuhtidest jääb vahele võib-olla üks, harrastusjuhte (sealhulgas ka üliõpilasi) tuleb ridamisi kinni pidada.»

URMAS LOIT,
žurn. I k.

LIIKLUSKOMISJONIS

Liikluseeskirjade rikkujatega tegeleb meie ülikoolis liikluskomisjon (esimees Ernest Teetsov teadusosakonnast). Siin määratakse ka neile ülikoolipoolne karistus.

Alljärgnevalt avaldame nende nimed, kes suvel LE nõudeid rikkusid.

Suuremaid pahandusi tegid **Uudo Liiv** KKT-st (juhtis sõidukit joobeseisundis; load ära kolmeks aastaks, vali noomitus), **Kirke Kuriks** ajalooteaduskonnast (kiiruse ületamisega põhjustas avarii; 30 rubla trahvi ja noomitus), **Benno Luts** KKT-st (kaks rikkumist sel aastal) ja **Sven Rebane** majandusteaduskonnast (neli rikkumist). Lisaks sellele kanti TRÜ kontosse üliõpilaste rikkumised: **Mart Kivistik** (filoloogiat.), **Ülo Parts, Maimor Vill, Aivo Meema, Ago Kivimägi** (F-K), **Avo Karu, Kristel Tääkre** (B-G), **Indrek Roose, Olavi Rinne, Neeme Somma, Mari Kivivare, Jaanus Torm, Riina Järv** (arstit.), **Mihkel Juhkami, Ene Saamen** ja **Gunnar Laht** (õigust.).

Ka edaspidi teeb liikluskomisjon kogu ülikoolirahvale teatavaks nende tudengite nimed, kes LE nõuetest kinni ei taha pidada.

● **MARGUS SANGLEPA** joonistus

ESMAKURSUSLANE, SIND OOTAB TAIDLUSKONKURSS!

Igal sügisel pakuvad ametiühingu- ja komsomolikomitee ning klubi välja võimaluse olla ise üliõpilastaidleja, et vanemad tudengid saaksid teile pilgu peale heita.

Esmakursuslaste taidluskonkurss toimub **22. ja 23. novembril.** Teilt oodatakse kõike, mida olete keskkooli ajal tallele pannud ja rohkemgi veel. Programm ei tohiks kesta üle poole tunni. Võite teha kõike — näidelda, etelda, lihtsalt laulda, pilli mängida, tantsida — kõike, mis teil hästi välja tuleb. Temaatika valikul mingeid piiranguid ei ole, kuid soovitame kajastada ka klubi ajalugu, kus oli kahtlemata üheks huvitavamaks perioodiks 60. aastad.

20. novembriks oodatakse klubisse kavasid või stsenaariume (omaloomingu puhul), mis teaduskonna funktsionääride poolt üle vaadatud.

Hindamisel arvestatakse kasutatud materjali aktuaalsust, sisutihedust, esituse lavaküpsust, originaalsust. Ja kõige toredam, kui esitatav ka teile endile rõõmu teeks. Abi ja nõu saab klubist **(ruum 207) tel. 3 47 00.**

PEAAEGU UUS RING

Ajaloo ja semiootika laboratooriumi asutamine 1983. aastal tõi kaasa mitmeid nihkeid ülikooli teadussuundade paigutuses. Kuna orientalistika **kultuurilooline** osa jäi labori kanda, siis sai viimane ka ÜTÜ orientalistikaringi üheks baasiks. Teiselt poolt aga tegeleb labor kultuuriajaloo küsimustega veelgi laiemas aspektis, olles üleliidulise probleemi «Maailmakultuuri ajaloo küsimusi» täitja.d. See ongi põhjuseks, miks päevakorda on tõusnud ÜTÜ orientalistikaringi reorganiseerimine, või õigemini, haardeulatuse laiendamine. Käesolevast õppeaastast on ta nimeks **TRÜ ÜTÜ võrdleva kultuuriloo ja orientalistika ring.** Ringi koosolekutel hakatakse käsitlema maailmakultuuri ajaloo kõige erinevamaid aspekte teaduse kõige uuemate seisukohtade (mille seas Tartu semiootikute kontseptsioonid ei ole sugugi tähtsusetul kohal) valguses. Muidugi välditakse esseiseerivat pinnapealsust. Üliõpilasettekannete kõrval kuulatakse labori teadusjuhendaja prof. J. Lotmani juhataja L. Mälli jpt. kõrgelt tunnustatud kultuuriloolaste loenguid. Et ringi üheks eesmärgiks on ka labori järelkasvu eest hoolitsemine, siis saavad ringi töös enam silmapaistnud üliõpilased õiguse osaleda labori semiootika ja tekstoloogia seminaridel.

Avakoosolek toimub **neljapäeval, 24. oktoobril kell 19 ühiskonnateaduste maja aud. 212.** Päevakorras on ülevaade 11.—18. oktoobril 1985. aastal Batumis toimunud teadvuse probleemidele pühendatud üleliidulisest konverentsist ja organisatsioonilisi küsimusi. On otse loomulik, et ringi tööst võivad osa võtta üliõpilased kõigist teaduskondadest. Samuti on koosolekul ka viimane võimalus end kirja panna orientaalkeeli õppima Ida keelte õppekabineti juures.

HARRI INTS

PERELOENGUD!

21. oktoobril jätkub juba neljandat aastat TRÜ klubi korraldatav perekonnaloengute tsükkel. Loengute siht on endine — anda kuulajaile mõtlemisainet perekonnaellu puutuvate psühholoogiliste ja eetiliste probleemide üle. Õppeplaan on koostatud kaheks aastaks. Seega võib vanemate kursuste tudengeil nii mõnigi loeng kuulatud olla, kuid ega lektorid ennast päris korrata armasta ja iga aasta toob teadusesse midagi uut. Organiseerijail on meeldiv tõdeda, et pereloenguid käib kuulamas palju rahvast, vahest isegi rohkem kui on mõnel tantsuõhtul tantsijaid.

Esimene sissejuhatav loeng on 21. oktoobril kl. 19 Ivar Trikkelilt «Perekond tänapäeva kultuurisituatsioonis». Novembris toimub kaks loengut perekonna eetilistest probleemidest — lektor Siina Lepik. Edasi loevad Heiti Kadastik, Aino Lunge, Kadri Gross jt.

Loengud toimuvad endiselt **Tähe t. 4 aud. D 111.** Jälgige reklaami!

VENIA LEGENDI

Geneetika ja tsütoloogia kateedri dots. **Raivo Masso** *venia legendi* loeng «Morfoloogilistest muutustest roti müokardis erineva türeoidse seisundi puhul» toimub 31. oktoobril kl. 16.15 akad. A. Vaga nim. aud. Mitšurini 40—207.

EÜE KONVERENTS

on **esmaspäeval, 21. oktoobril** kell 18 peahoone aud. 102.

ÜLIÕPILASTE AMETIÜHINGU

I kursuste rühmaorganisaatorid kogunevad **kolmapäeval, 23. oktoobril** kl. 18.15 peahoone aud. 128.

LIIKLUSINSPEKTORIKS!

Ühiskondlike liiklusinspektorite õppegrupi registreerimine üliõpilastele ja töötajatele on teisipäeval kl. 15—16 ja neljapäeval kl. 10—12 Tiigi 78—236 (tel. 3 12 92) kuni 1. novembrini.

PRESSIKLUBIS

Pressisekretäre (vanu ja uusi) ootab ülikooli kartser kolmapäeval, 23. oktoobril kl. 16. Igaüks teab, mis ta kaasa peab tooma.

FILMIKLUBIS

Esmaspäeval, 21. oktoobril kl. 19 Nikita Mihhalkovi «Päevi Oblomovi elust» 1979, peaosas Oleg Tabakov.

Kolmapäeval, 23. oktoobril kl. 18 Manuel Gutiérres Aragóni «Deemonid aias» 1982, peaosas Angela Molina.

ESMAKURSUSLASTE BALL

toimub TRÜ klubis reedel, 25. oktoobril kl. 20.

Pääsmed esindajal välja osta korraga kogu rühmale (kursusele) klubist 22. ja 23. oktoobril kl. 11—13 ja 16—18 ruumist 209.

KLUBIS

Laupäeval ja pühapäeval kl. 21 diskoprogramm.

Toimetaja VARJE SOOTAK

SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT

Massiüritustest

Igal teaduskonnal on oma spordijuhid, kellest suuresti sõltub teaduskonna tudengite osavõtt nendest üritustest. **Möödunud õppeaasta** aga näitas, et on teaduskondi, kus seda tööd üldse ei taheta teha (ajalugu, filoloogia). Jääb vaid loota, et need üliõpilased, kes sel õppeaastal igasugustesse ankeetidesse oma ühiskondliku ülesande (spordiorganisaator) märgivad, ka seda täidavad. Sest käima läheb jälle ülikooli **spartakiaad (sel semestril on orienteerumine, ujumine, võrkpall ja male)**, toimuvad orienteerumisüritused, tulevad üliõpilaspäevad oma spordiprogrammiga jm.

Möödunud õppeaasta teatevõistluse võitis nelja etapi kokkuvõttes KKT I ja III kursuse koondvõistkond. Parim mittesportliku eriala õppiv võistkond — biol-geost — lubatakse kolmeks päevaks Käärikule.

Selleks et teha veidi lihtsamaks võistkonna komplekteerimist ning muuta võistlust huvitavamaks, on sel aastal kavas ka mõningaid uuendusi. Sedapuhku koosneb võistkond 12 naisest ja 8 mehest. Võistlustel on kuus etappi (varem 4), millest esimene toimub juba **24. oktoobril kl. 20 kergejõustikumaneežis Ujula 4.** Esimest korda võtab osa ka õppejõudude-teenistujate võistkond ning eraldi võistkonna paneb välja spordimeditsiini osakond. Niisiis jookseb iga võistkond 20×150 m (üks ring maneežis) igal etapil kaks korda. I koht annab 13 punkti, II — 11, III — 10 jne. Endiselt on keelatud kasutada naelkingi ja stardipakke. Võistkondade registreerimine on 30 min. enne algust. Iga etapi võitnud võistkond ootab auhind. Üldvõitjat ootab rändkarikas ja parimat mittesportlikku eriala õppivat võistkonda 3-päevane puhkelaager Käärikul.

Infot saate TRÜ lehest, ÜSK-st ja komsomolikomiteest.

NEINAR SELI,
ELKNÜ TRÜ komitee
spordisektori juhataja

Korvpall

Ettevalmistused **3. novembril** toimuvaks Tallinn—Tartu 100 võistkonna korvpallikohtumiseks käivad täie hooga.

9. oktoobril oli kavas meeskondade välkturniir. Osavõtjate ettenägematu rohkuse tõttu jõuti esimesel päeval välja selgitada 8 edukamat 18-st teaduskonna-, osakonna- ja kursusemeeskonnast. Lõppvõistlused said teoks 14. oktoobril. Mõlemal võistluspäeval oli ridamisi ülipõnevaid mänge, saateks arvuka pealtvaatajaskonna ergutused (ka mitmesuguste instrumentide ning majapidamistarvete abil). Mitmes matšis tuli võitja selgitamiseks abiks võtta vabavisked (nagu jalgpallis 11 m karistuslöögid). Finaalmängus võitis spordimeditsiini osakond kehakultuuriteaduskonna II kursust 22:21 (vabavisetega), 3.—4. koha mängu 17:16. Üllatuseks oli arstiteaduse.

Neljapäeval, 24. oktoobril korraldatakse spordihoones ühine välkturniir EPA teaduskonnameeskondadega. Ülikoolist saavad mänguõiguse teise eŝeloni meeskonnad.

VALDUR LENK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 3949. MB-10433. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu
AR
Kontrollieksemplar

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 28 (1425) Reedel, 25. oktoobril 1985 Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 2 kop.

NÄDAL ● NÄDAL ● NÄDAL ● NÄDAL ● NÄDAL

Mürk või väetis

Mälestused ilmnevad tahtmatult, eriti siis, kui kohtad hääbumist seal, kus selleks iialgi alust ei tohiks olla. Nojah, järele kaaludes sisaldub lagunemine just liikumises. Kuid kas laguproduktid on kasvupinnale mürgiks või väetiseks, see on juba iseasi.

Kui ma veel neli aastat tagasi üle uue Pälsoni (filoloogide ühiselamu) läve astusin, teadsin ette, et siin juhtub alati midagi. Just nimelt — juhtub — mitte ei toimu. Juhtumine on seotud happening'i-laadsete (mänguliste) toimingutega, toimuda saavad ainult söögitegemine, padujoomine või muu sarnane argiseks kulunud tegevus. Samas võib igat argitegevust sooritada erilisel moel, nii et olmetüdimuse asemel süttiks õppetööks ja isiklikuks eluks vajalik toitev säde. Selle poole ka kunagi püüeldi!

Aga nüüd? Koputan, avan ukse ning pigistan ninasõõrmed näppude vahel hermeetiliseks — toas lehvib kassi lõhn. Jah, seal ta kükitab õndsal moel, endal silmad rähmased.

— Pott ei peta peremeest. Ah saa-a-a (ebatsensuurne väljend), või minu lehti piiluma! — «Mis huvitavat siis teoksil kah?»

— Turakamatš; kass see ei ole saepuru, ei ole, need on kaardid. — «Bridži ei mängi?»

— Ah, mis sa nüüd, pritsi parem tuld! Ulatan tikutoosi, ja hinges meeleplekid, taandun uksest välja. Nii need päevad läevad — tipa-tapa diplomi poole.

Kas tõesti on allikad saastunud, hüüataks romantilise hingelaadiga inimene. Ei tahaks uskuda, et asi nii ületamatult traagiline on, ei tahaks süüdistada «uut» põlvkonda degenereerumises ja nihilismis.

Kui poisid hakkasid esimeselt kursuselt sõjaväkke minema, siis jäi seltskond (osaliselt ka «uus» põlvkond) poolikuks. Reaktsioon toimub ju ainult kahe tõmbuva elemendi koosmõjul, või millest see originaalsus muidu ikka tekkida võiks... Nüüd on enamjagu esimestest minejatest tagasi, kuid ülikooli on lõpetanud vanade traditsioonide kandjad, kes oleks järeltulijatele eeskuju andnud nii järeletegemiseks kui ka ületrumpamiseks; sest kui ei ole, mida järele teha, ei saa ka midagi üle trumbata. Teenistusest naasnud poisid on väge ja tahtmist täis, mis esialgu avaldub vaid ürg-kulunud moel. Tunnen kaasa ja samas ka loodan, sest nemad võiksid luua «täiesti» uute traditsioonide alused, uued seltskondliku olemise viisid. Aga millal see juhtub? Kas siis, kui pott hakkab peremeest petma?

Kuid nüüd tähtsamatest sündmustest:

— 22.—24. oktoobrini toimus TRÜ teadusraamatukogus seminarnõupidamine «Metoodilise töö täiustamisest kõrgkoolide raamatukogudes», osavõtjaid kogu Nõukogude Liidust;

— 22. okt. viidi TRÜ ajaloomuuseumis läbi 7. Tartu kodu-uurimispäev.

INDREK UDE

● 2. NOVEMBRIL ON TRÜ PARTEIKONVERENTS!

Efektiivsuse tõstmise suunas

ADVIG KIRIS,
EKP TRÜ komitee sekretär

2. novembril tulevad ülikooli parteiorganisatsiooni esindajad kokku oma VI konverentsile, et aru pidada kahe aasta jooksul tehtu üle ja seada sihte uueks perioodiks. Parteiorganisatsiooni osa kollektiivi tegevuses peegeldub nagu maailm veetilgas. Selle saavutused ja puudused, võidud ja tegematajätmised. Et edasiminek oleks tõhus, et meie vana ülikooli suurte potentsiaalsete võimalustega teenekas kollektiiv annaks võimalikult suure panuse meie rahva ees seisvate ülesannete täitmisse, tuleb senitehtut vaagida tõsiselt ja kriitiliselt, leides selles vigu, mida edaspidi vältida, ja otsides kasutamata reserve oma töö tulemuslikkuse tõstmiseks. Sellisele asjalikule, kriitilisele ja enesekriitilisele töö analüüsile orienteerib meid partei Keskkomitee oma viimaste otsuste sõna ja vaimuga.

Meie ülikool on paljude funktsioonidega asutus. Kuid tema tegevuse kõik küljed, kõigi allasutuste töö on allutatud lõppkokkuvõttes ühele põhiülesandele: valmistada ette maa rahvamajandusele, haridussüsteemile, kultuuri- ja tervishoiuasutustele kõrge kvalifikatsiooniga, poliitilistelt ja kõlbelistelt omadustelt tänapäeva nõuetele vastavaid spetsialiste..

Selle ülesandega on ülikool põhijoontes hästi toime tulnud ka aruandeperioodil, täites spetsialistide väljalaske riikliku plaani. Samal ajal aga viitavad mitmed asjaolud sellele, et peaksime senisest enam tähelepanu pöörama tulevaste spetsialistide kutsepüsivusele, rohkem orienteerima neid aktiivsele ühiskondlikule tegevusele, andma enam teadmisi, oskusi ja kogemusi tööks inimestega, juhtimiseks. Vajakajäämistega neis valdkondades satub äsja kõrgkooli lõpetanu oma uues kollektiivis küllaltki suurtesse raskustesse. Samal ajal aga ei saa anda juhi oskusi, kollektiivis ja kollektiiviga suhtlemise kunsti üliõpilasele ainult loengutega, õpetamisega. Need omandatakse igapäevases praktilises tegevuses komsomoliorganisatsioonis, töökollektiivis, ühiskondlikus tegevuses. Sellele on kutsutud kaasa aitama ka ÜPP süsteem, ühiskondlike elukutsete teaduskond, mitmesugused üliõpilaste omavalitsuse organid. Peamiseks puuduseks tundubki siin see, et enamiku teaduskondade partei- ja komsomolibürood ei ole suutnud aktiviseerida üliõpilaste omavalitsuslikke organisatsioone ja organeid. Eelkõige tuleneb see puudujääkidest komsomoliorganisatsioonide parteilisest juhtimisest, komsomoli vähesest aktiivsusest.

Meie kiiresti arenev aeg nõuab üliõpilaselt järjest suuremat peremehetunnet, vastutustunnet enda kui tulevase spetsialisti kogu õppimise-kasvamise protsessi üle. On ju ülikoolis õppimise aeg antud selleks, et parimini valmistuda tulevaseks elukutseks ja eluks ühiskonna täisväärtusliku liikmena. Seetõttu oleks loomulik, et üliõpilased aitavad aktiivselt kaasa õppeprotsessi täiustamisele, normaalsele elu-olu korraldamisele ühiselamus, sisuka ja kultuurse vaba aja veetmise organiseerimisele. Selles suunas seisab ees veel suur töö nii ülikooli partei- kui ka komsomoliorganisatsioonil kõikides lülides. Üliõpilaste aktiivsuse, omaalgatuseta, mis seonduvad kõrge vastutustundega, ei ole võimalik nende ülesannete täitmine, mis tulenevad meie ülikoolile NLKP 1985. aasta aprillipleenumi otsustest.

Vajadus süvendada distsipliini, korda ja organiseeritust, millele suunab meid partei, on selgesti tajutav ka ülikooli elus. Selle saavutamine ei ole võimalik üksnes veenmisega. Kaotamata usku sõna kasvatavasse jõusse, on vaja põhjalikult läbi mõelda nii administratsiooni kui ühiskondlike organisatsioonide töö mehhanismi niisugune funktsioneerimine, mis objektiivselt välistab korratuse, organiseerimatuse ja distsiplineerimatuse nii meie keeruka aparaadi üksikute lülide töös kui ka kollektiivi liikmete käitumises.

Üldtuntud ja -tunnustatud on ülikooli saavutused teadustöös nii tõsiteaduses kui ka üliõpilasteaduses. Samal ajal peab jääma ülikooli panuse suurendamine teadusliktehnilisse progressi väga tõsiselt parteikomitee ja teaduskondade

(Järg 2. lk.)

● TEISIPÄEVAL ON KOMMUNISTLIKU NOORSOOÜHINGU SÜNNIPÄEV!
Kevadsemestril rahvaste sõpruse päevad, sügissemestril üliõpilaspäevad.
ARVO VIILUPI foto

● 80 AASTAT 1905.—1907. AASTA REVOLUTSIOONIST

Vladimir Dessler

sündis Peterburis 23. juunil 1876. aastal. 1897. aastal sooritas ta eksamid Keiserlikus Sõjaväemeditsiini akadeemias, millega sai apteekri abi kutse. 1901—1903 õppis Dessler Tartu ülikooli farmaatsiaosakonnas ning 1904—1908 töötas farmaatsia instituudis laborandina. Koos professor N. Kondakoviga uuriti eeterlike õlide omadusi. 1902. aastal lülitus noormees üliõpilaste marksistlike ringide töösse. Tema ülesanne oli levitada poliitilist kirjandust, lendlehti ja üleskutseid. 1905. aasta revolutsioonipäevil organiseeris Dessler illegaalse trükikoja, 1906. aastal valiti ta Tartu VSDTP komitee sekretäriks. 1906. aasta augustist kuni 1907. aasta märtsini oli Tartu vanglas, pärast vabanemist jätkas võitlust.

1906. aasta detsembris arreteeriti Dessler teist korda, kuid vabastati süütõendite puudumise tõttu. VSDTP Tartu komitee korraldas Dessleri põgenemise. Poliitiline emigrant töötas Bernis, Zürichis ja mujal maalrina, sest eriala tõendavad dokumendid olid jäänud Tartusse. 1913. aastal sai ta lõpuks töötada keemikuna.

1917. aastal pöördus V. Dessler tagasi kodumaale, võttis osa Oktoobrirevolutsioonist ning võitles Denikini vastu. Hiljem juhatas ta keemiatehaseid Kaasani ja Vladimiri mail, organiseeris eeterlike õlide tööstuslikku tootmist Abhaasias ja Gruusias. 1967. aastast elas V. Dessler Tartus oma tütre Lydia Dessleri juures. Ta suri 24. juulil 1968. aastal ja on maetud Raadi kalmistule.

28. oktoobril avatakse Dmitri Uljanovi kortermuuseumis tema mälestusnäitus. Eksponeeritud on esemeid, arhiivmaterjale ja fotosid muuseumi fondidest ning L. Dessleri isiklikust kogust.

TÄNA RÄÄGIME: sellest, mis puudutab meid kõiki

— räägime meie maa ja rahva uutest arengukavadest, mis sisalduvad partei programmi uue redaktsiooni projektis, NLKP põhikirja muudatuste projektis ning Nõukogudemaa majandusliku ja sotsiaalse arengu põhisuundade projektis XII viisaastakuks ning ajavahemikuks kuni uue aastatuhande alguseni. Need projektid, mis kiideti heaks äsjasel NLKP Keskkomitee oktoobripleenumil, seavad eesmärgiks uue, väga kõrge kvaliteedi saavutamise meie ühiskonna ja eelkõige majanduse arengus. Nende ulatuslike strateegiliste kavade teoks tegemine peab tagama nõukogude inimestele aineliselt ja vaimselt rikka, sotsiaalselt dünaamilise elu rahu tingimustes ning tooma veelgi selgemini välja sotsialismis peituvad uued arenguvõimalused ja eelised. Ühtse teljena ühendab neid kavatsusi intensiivarengu kontseptsioon, nende keskmes on inimene ja rahu. Eriti selgelt kajastub see kavandatud programmisätetes.

NLKP kolmanda programmi uus redaktsioon tõstab esiplaanile sotsialismi kavakindla ja igakülgse täiustamise, kommunismile edasiliikumise meie maa majandusliku ja sotsiaalse arengu kiirendamise alusel. Keskseks jääb programmis majanduse otsustav osa ühiskonna arengus. Partei majandusstrateegia, mis formuleeriti NLKP Keskkomitee 1985. aasta aprillipleenumil ja sellele järgnenud nõupidamisel teaduslik-tehnilise progressi kiirendamise küsimustes, köidab tähelepanu nii ülesannete ulatuselt kui lähenemisviisi uudsuselt. Tema tuumaks on rahvamajanduse uus tehniline rekonstrueerimine, majanduse üleviimine intensiivarengule, organiseerituse ja efektiivsuse kõrgeimale tasemele. Need kavad pole teostatavad inimtegurit aktiviseerimata, varade ja varude heaperemeheliku valitsemiseta, olemasolevate ja tekkivate aineliste, vaimsete ja organisatsiooniliste varude mobiliseerimiseta. Samas lähtutakse sellestki, et teaduslikult põhjendatud majandusstrateegia ise koos tugeva sotsiaalpoliitika ja läbimõeldud kasvatustööga on inimfaktori osatähtsuse suurendamisel esmatähtis.

Pleenum osutas järjepidevusele NLKP programmilistes teoreetilistes ja poliitilistes põhiseisukohtades. Ent sama printsiip, mis läbib leninliku partei kõiki programme sisus, laieneb ka sellele, et partei pole kunagi varjanud oma programmilisi vaateid töötajate laiade hulkade eest. Enamgi, ta on viimastega alati nõu pidanud. Ta kujundab optimaalse, kontrollitud tulevikukursi, mis arvestab elanikkonna kõigi klasside ja kihtide tahet ja vajadusi, mitte üksnes üldparteilises, vaid ka üldrahvalikus arutelus. Sellised arutelud seisavad nüüdki ees: nad toimuvad partei- ja teistes ühiskondlikes organisatsioonides, samuti töökollektiivides, õppeasutustes, ka ülikooliperes. Oktoobripleenum ootab, et need üritused kulgeksid kõikjal konkreetselt, sisukalt, asjalikult, paraadlikkuse ja üleorganiseerimiseta. Soovides konstruktiivset mõtteerksust ülikoolipere igale liikmele, soovin, et need peatselt algavad üritused TRÜ-s just niisugusteks kujuneksid. Puudutab ju arutatav igaühte meist.

LEMBIT RAID

* * *

● **Uus rubriik «Täna räägime» püüab «TRÜ» lugejat kursis hoida kõige uue ja aktuaalsega meie ühiskonna elus. Autoriks on oodatud eelkõige ülikooli ühiskonna- ja majandusteadlased.**

Efektiivsuse...

parteibüroode, aga samuti vastavate allasutuste parteibüroode tähelepanu keskmesse. Tõsist tähelepanu vajab teadustöö plaanidistsipliin, üliõpilaste osavõtu laiendamine eelarvelisest teaduslikust uurimistööst, teadussaavutuste praktikasse juurutamise jt. probleemid. Laiendamist vajab õppeprotsessi teaduslik uurimine ja nende uuringute rakendamine õppetöösse.

Parteikomitee ja rektoraat on pideva tähelepanu all hoidnud teaduslik-pedagoogilise kaadri dünaamikat ülikoolis, jälgides selle tendentse ja püüdes mõjutada neid positiivselt. Praeguseks on selle kaadri kvalifikatsioon suhteliselt kõrge — teadusliku kraadiga on 62,5% õppejõududest, kokku aga töötab ülikoolis 499 teaduskandidaati ja 113 teadusdoktorit. Ka lähema aastakümne prognoos on ülikooli kui terviku suhtes optimistlik. Ent ei saa jätta arvesse võtmata, et see kõrge kvalifikatsiooniga kaader ei jaotu ühtlaselt: praegu ei ole 25 kateedris ühtki teadusdoktorit ja terves reas kateedrites ei muutu seis lähemal ajal paremaks. Siit tuleneb parteiorganisatsiooni ette tõusetuv ülesanne rakendada täiendavaid abinõusid kõrge kvalifikatsiooniga teaduslik-pedagoogilise kaadri ettevalmistamiseks, pöörates samal ajal raugematut tähelepanu olemasoleva kaadri kvalifikatsiooni tõstmisele nii erialal kui poliitilisel tasemel. Samal ajal peavad parteiorganisatsioonid esitama teaduslik-pedagoogilise kaadri suhtes niisuguseid nõudmisi, mis tulenevad meie ühiskonna arengu praeguse etapi erisustest. Õppejõu, kasvataja-pedagoogi austav kutse eeldab, et oma eriala kõrgetasemelise tundmise kõrval on inimene ka kõrge poliitilise teadlikkusega, aktiivse eluhoiakuga, kõlbeliselt laitmatu. Neid asjaolusid, s. t. õppejõu isiksust tervikuna peab puhtformaalsete näitajate kõrval tõsisemalt arvestama tema ümbervalimisel või valimisel.

Olulist osa tulevase spetsialisti maailmavaate, ellu- ja töössesuhtumise kujundamisel etendab ideoloogiline, poliitiline kasvatus. Sellele kasvatustöö valdkonnale, tema vormide ja meetodite täiustamisele on parteikomitee pööranud palju tähelepanu. Olulise tõuke kogu ideelis-poliitilise kasvatustöö täiustamisel andis NLKP Keskkomitee otsus «Eesti NSV juhtiva kaadri osavõtust töötajate hulgas tehtavast poliitilisest kasvatustööst». Ülikoolis on välja kujunenud sellealase töö terviklik süsteem. Üksikute lülide efektiivsuse suurendamine vajab aga parteiorganisatsiooni pidevat hoolt, samuti nagu süsteemi kui terviku häireteta töö. Igal kursusel ja õpperühmas ei toimu veel pidevalt poliitinformatsioone, veel ei hõlma ühtse poliitpäeva üritused kõiki üliõpilasi, õppejõude, teenistujaid. Samal ajal kohustab eespool nimetatud otsus parteikomiteesid, parteiorganisatsioone ja juhtivat kaadrit oskuslikult kasutama organiseerimis- ja ideoloogiavahendite, vormide ja meetodite rikkalikku pagasit töökollektiivide kaasahaaramiseks nende ees seisvate ülesannete täitmisele. Ülikooli kollektiivi erisustest tulenevalt on see pagas tõesti rikkalik ja eelkõige parteiorganisatsioon peab selle aktiivse kasutamise eest hoolitsema.

Ülikooli parteikonverents, mis toimub kaks korda viie aasta jooksul, on suursündmuseks parteiorganisatsiooni elus. Tänavu toimub see ajal, kus NLKP Keskkomitee äsjane oktoobripleenum kiitis heaks tähtsad parteipoliitilised dokumendid. Pleenumi materjalid orienteerivad TRÜ parteiorganisatsiooni VI konverentsi delegaate asjalikult ja konstruktiivselt lahendama meie ülikooli siseküsimusi, tunnetades nende lahutamatut seost kogu rahva ja partei ees seisvate probleemidega.

Vastu minnes NLKP XXVII kongressile, otsigem ja leidkem uusi võimalusi oma töö efektiivsuse tõstmiseks!

Ajaleht ja rentaablus

Tallinnas peeti üpris esinduslik ajakirjandusalane üleliiduline seminar, korraldajaks NSV Liidu Kirjastuskomitee ja NSV Liidu Ajakirjanike Liit koostöös meie Kirjastuskomitee ja Ajakirjanike Liiduga. Arutelu teema — rajooni- ja linnalehtede rentaabluse tõstmise võimalused — selgitab seminari koha valiku. Jõudsid ju meie vabariigi linna- ja rajoonilehed juba läinud aastakümne keskel majanduslikult järjele. Ainus erand on praegu «Nõukogude Hiiumaa». Aga seda ei saa panna kindlasti lehetegijate ja -lugejate süüks. Mis parata: Hiiumaa on küll kuulus ja vägev maa, aga väike. 100 inimese kohta tuleb oma lehte rohkem kui kusagil mujal, tervenisti 67 eksemplari, kuid lehe üldine trükiarv küünib ikkagi vaid üle 6000, rentaablilt töötamiseks peaks see olema kaks korda suurem.

Seminaril kuuldus, et lisaks kolmele Balti liiduvabariigile jõuti mullu, pärast partei ja valitsuse rakendatud abinõusid rajoonilehtede edendamiseks, kohalikud lehed tasuvaks ka Ukrainas. Oblastitest jäi meelde Moskva, kus 41 rajoonilehest vaid 9 väikese rajooni lehte pole rentaablid. Aga paraku on ka veel selliseid liiduvabariike ja oblasteid, kus suhe on teistpidine: rentaableid kohalikke lehti on vähe või polegi ja riik maksab ajakirjandusele miljoneid rublasid dotatsiooni.

Häid kogemusi käidi lähemalt kaemas Pärnus «Pärnu Kommunisti» ja Viljandis «Tee Kommunismile» toimetuses ja trükikojas. Põhjaliku ülevaate meie vabariigi juhtorganite tegevusest kohaliku ajakirjanduse edendamisel ja ajakirjanduse enda otsingutest-saavutustest pakkus Eesti NSV Kirjastuskomitee esimehe L. Kaigi ettekanne seminari plenaaristungil Pirita purjespordikeskuse konverentsisaalis. «Sirbis ja Vasaras» (nr. 41) on seda küllalt pikalt refereeritud. Siinkohal pisut ülikooliga seonduvast seigast.

Nii ettekannetes kui sõnavõttudes toonitati üksmeelselt, et **rentaablus pole omaette eesmärk, vaid kaasnev nähtus.** Peamine on lehe sisukus, sellest sõltub tema loetavus, levik omakorda on rentaablusе üks tugitalasid. Sisukus sõltub paljudest teguritest. Alustagem ajakirjanduskaadrist. Head lehte suudab tänapäeval teha vaid hea, haritud ajakirjanik. 16 toimetuse 188-st loomingulisest töötajast on 119-l kõrgharidus, ülejäänud kolmandiku hulgas leidub omajagu neid, kes õpivad kõrgkoolis. Ülikoolis viimase kolmekümne aasta jooksul ajakirjanikuhariduse saanud 319-st inimesest töötab suur osa — 44 — kohalikes toimetustes. Seminaril kritiseeriti mitmeid meie maa juhtivaid ajakirjandusteaduskondi, mille lõpetajaist jõuavad väga vähesed rajoonilehtedesse.

Ülikooli kiideti ka toetuse eest ajakirjanike teadmiste täiendamisel: kirjastuse «Perioodika» ja TRÜ korraldatud 11-kuulised täienduskursused lõpetas ajavahemikus 1965—1982 175 ajakirjanikku kokalike lehtede toimetustest.

EKP Keskkomitee propaganda- ja agitatsiooniosakonna juhataja T. Leito tõstis oma sõnavõtus muu hulgas esile ka meie vabariigis rakendatud uudset ajakirjanike kvalifikatsiooni täiendamise moodust: ülikooli ajakirjandusosakonnas saavad kaugõppijaina ajakirjanikudiplomit taotleda ka need, kellel juba on kõrgkoolidiplom muul erialal. Kolmel kursusel on selliseid kaugõppijaid kokku poolsada, sealhulgas mõistagi ka kohalike lehtede toimetusist.

Meeldivalt palju tähelepanu pööras L. Kaik ajakirjanduse sotsioloogilise uurimise osale kohaliku ajakirjanduse edendamises. Läks see teatavasti lahti 1960. aastate keskel «Edasi» uurimisest, kulmineerus aastail 1979—1984 kõigi kohalike lehtede uurimisega. Tellijaks Kirjastuskomitee, tegijaks ülikooli ajakirjanduskateeder. Eesmärgiks selgitada kohalike ajalehtede olemus, nende koht meie ajakirjandussüsteemis, auditooriumi olemus, vajadused ja huvid. Kõik see on tänapäeval hädavajalik suurendamaks lehe sisukust ja mõjujõudu.

Kuidas uurimistulemusi lehe töö parandamiseks on kasutatud, sellest rääkis lähemalt «Edasi» toimetaja M. Kadastik. Ja saal kuulas kikkis kõrvu. Pole ju 100 000 eksemplaris ilmuv linna- ja rajoonileht igapäevane nähtus.

Moskva RÜ žurnalistikateaduskonna analoogilisest, poolteist aastakümmet kestnud uurimistööst kõneles Vene Föderatsiooni Kirjastuskomitee aseesimees S. Rodionov. Uurimistöö tulemused on aluseks ajakirjanike teadmiste turgutamiselgi. Seda toonitas ka J. Dugin vastse Üleliidulise Ajakirjandustöötajate Kvalifikatsiooni Tõstmise Instituudi žurnalistikakateedrist. Ta leidis, et instituudi Baltikumi filiaali asupaigaks võiks olla Eesti.

Seminari puhuks välja pandud näitusel olid eksponeeritud ka meie ajakirjanduskateedri õpikud, õppevahendid ja teadustööde kogumikud. Neid uuriti huviga ja osa küsiti kaasagi.

Ajalehe rentaabluse teine tugitala on sissetulek reklaamist ja kuulutusist. Korduvalt toonitati, et **kuulutusi tuleb käsitada kui ühte teenusliiki**, ja sellegi teenusliigi arenemise eest on vaja hoolt kanda. Kuid ei kirjastuses «Perioodika» ega toimetustes ole ühtki reklaamitöötajat. Neid on toimetustesse, kus reklaamikulud küünivad üle 50 000 rubla aastas, vaja ja selleks oleks vaja spetsialiste ka koolitada. Ehk peaks sedagi tegema ülikool?

SULEV UUS

Kiri sõjaväest

Õppisin eelmisel aastal raviosakonna I kursusel. Praegu olen ajateenistuses. On soe õhtupoolik. Olen valveülema abi, varsti peaks tulema vahetus. Lugesin just paari viimast TRÜ lehte ja tuli tahtmine ka ise mõni mõte paberile panna.

Mäletan, et juba seitsmendas klassis mõtisklesin selle üle, kes minust tulevikus saada võiks. Tekkis salasoov arstiks õppida. Ega ma siis sellest kellelegi rääkida julenud ja ega neid pärijaid olnudki. Hiljem koolis püüdsin ikka vastusest kõrvale hoida, aga keskkooli lõpus tuli kindel otsus teha. Kelleks? Kuhu? Vaevalt ma siis üldse ette kujutasin, milline see minu tulevane elukutse on. Uudishimu ja huvi aga oli ja üliõpilane minust sai.

Nüüd küsitakse sageli, kas ma tulen ülikooli tagasi. Tulen küll. Ja olen kuulnud, et enamik meie poisse kavatseb tulla.

Aasta tagasi, sõjakomissariaadis istudes, olime selles samuti veendunud. Sealsamas küsisime ka, et kas ei oleks võimalik valitud erialal ka sõjaväes töötada. Komissar mõistis meie soovi, kuid kinnitas, et küll meid kohapeal ametisse pannakse ning et tema ei saa siin meid kuidagi aidata. Väeosas aga öeldi, et sellest tulnuks komissariaadis rääkida.

Praegu, pärast aastast sõjaväeteenistust olen kuulnud küll endistest kursusevendadest, praegustest raketi- ja kahurväelastest, autojuhtidest, radistidest jne. Ei tea aga ühtegi poissi, kes teeniks velskrina või sanitaarinstruktorina. Meie väeosas on need kohad komplekteeritud meditsiinilises õppepataljonis kursused läbiteinutest. Enne sõjaväeteenistust ei ole neist aga ükski isegi mõelnud sellele, et temast võiks meedik saada.

Kas ei oleks võimalik nii korraldada, et inimene, kes on endale kogu eluks ameti valinud, saaks ka need kaks aastat teenida oma tulevase elukutse lähedasel erialal? Poleks ju võimatu suunata just meditsiinitudengeid meditsiinilise õppe väeosadesse. Vahest saaks ka ülikool siin sõna sekka öelda?

MATIS MÄRTSON

✦ ÕNNITLEME! ✦ ÕNNITLEME! ✦ ÕNNITLEME! ✦

Kalle Velsker 50

● Kust pärineb Sinu armastus matemaatika, eriti aga matemaatika õpetamise vastu?

Kes seda täpselt teab. Matemaatika oli koolis minu jaoks üks lihtsam õppeaine ja seda mitte loomupäraste eelduste, vaid heade õpetajate tõttu. Neist viimane oli Tartu V Keskkooli (meie ajal kandis kool VI keskkooli nime) õpetaja, Eesti õpetajate seminaride endine õpetaja, mitmete matemaatika õpikute ja töövihikute autor, Eesti NSV teeneline õpetaja Arvo Lehis. Peaagu võimatu oli tema selgituste korral asjast mitte aru saada, ja kui see siiski juhtus, oli õpetaja nõus kõike kordama. Nähtavasti heade õpetajate tõttu olen ka arvamusel, et õpetamises on peamine osa õpetajal. Ei aita ideaalne õpik ega hästi sisustatud kabinet, kui õpetaja ei ole oma ameti kõrgusel. Ja vastupidi, hea õpetaja suudab aine õpilastele selgeks teha ka siis, kui õpik on halb ning kabinetti pole ollagi. Sellisel juhul kulub muidugi õpetamisele aega rohkem ning õpetaja töövaev on suurem.

Side õpetaja Lehisega on mul kaudselt jätkunud. Ülikooli õppejõuna õpetasin ja juhendasin diplomitöö koostamisel tema tütretütart Aime Pungat, kes Tartu I Keskkooli matemaatikaõpetajana õpetas omakorda minu poega.

Mis puutub huvisse matemaatika õpetamise vastu, siis on siin matemaatikaga ühendatud soov õpetajaks saada. See tekkis lõpuklassis. Nii mõnessegi asjasse sai just lõpuklassis hakatud suhtuma arukamalt ja kui igapäevaseks eeskujuks olid lisaks õpetaja Lehisele isiksused — meesõpetajad direktor Erich Luht (erialalt samuti matemaatik), õppealajuhataja W. Ehrglis, klassijuhataja G. Kaljuvee, saksa keele õpetaja F. Kibbermann, laulmisõpetaja S. Kald ja mitmed teised, võis kergesti tärgata soov olla nende sarnane. Aeg-ajalt olen põhitöö kõrvalt andnud matemaatikat ka Tartu I Keskkoolis, et ettekujutus koolist oleks reaalsem.

Meie ajal oli koolis veel palju meesõpetajaid ja sel oli suur pedagoogiline väärtus. Isegi algkooli jätkus mehi. Nii olid kohaliku algkooli neljast õpetajast kolm mehed, kellest kooli juhataja Joosep Paljak oli tõeline «maa sool». Praegu on aga kool meesõpetajatest peaaegu tühi. Vahel tundub lausa ime, et praegustes tingimustes poisid üldse veel meesteks kasvavad. Mis aitaks? Ilmselt konkreetsed abinõud nagu joomarluse vastu võitlemisel, mitte aga üldsõnaline jutt.

● Oled aastaid koolitanud tulevasi matemaatikaõpetajaid. Kas nende ettevalmistus oma tulevaseks tööks on küllaldane või saaks midagi paremini teha?

Mulle tundub, et matemaatikaõpetajate ettevalmistus on praegu vähemalt hea, kuid kõik asjaomased isikud, kaasa arvatud üliõpilased, peaksid oma tegevuses silmas pidama kindlat «väga head». Üliõpilaste poolt tahaks näha kiiremat ja sügavamat sisseelamist tulevasse elukutsesse, suuremat huvi. Õpetöö korraldamise poolelt oleks vaja, et matemaatika õpetamise metoodika kursusele antaks õppeplaanis rohkem aega. Sellega välditaks mõningate metoodika põhiküsimuste käsitlemist erikursustes ning viimased jääksid vaid uue esitamiseks ja üliõpilaste loova metoodilise mõtte arendamiseks. Probleemiks kujuneb informaatika õpetamine koolis, vastavate õpetajate ettevalmistamine ning töötavate matemaatikaõpetajate sellealase kvalifikatsiooni tõstmine. Kui seni õpetati ülikoolis tulevastele matemaatikaõpetajatele vaid programmeerimist, siis nüüd tuleb samavõrd tähelepanu pöörata ka vastavale metoodikale. Sellealaseid kogemusi kõrgkoolil pole, kui mitte arvestada kaks aastat tagasi matemaatika õpetamise metoodika kateedri poolt Nõo Keskkooli abiga organiseeritud programmeerimise metoodika fakultatiivkursust üliõpilastele. Arvatavasti tuleb kogemuste saamiseks kõrgkoolil seekord pöörduda kooli poole. Üldse oleks vaja informaatika õpetamisega seotud küsimuste lahendamisel rohkem entusiasmi ja vähem tõrjuvat hoiakut.

● Esimesed peatükid meie matemaatika kooliõpikuisse kirjutasid juba aastal 1971. Mida on Sinu arvates tarvis lähematel aastatel koolimatemaatika õpikutes muuta?

Tõenäoliselt muutub mõningal määral koolimatemaatika sisu ja käsitlusviis, kui seoses koolireformiga hakkavad kehtima uued üleliidulised koolimatemaatika programmid. Teatud muudatused tingib varem või hiljem ka uus õppeaine informaatika.

Arvan, et praegu, arvestades koolireformi ette seatud ülesandeid ning arvutite tulekut kooli, on vaja lihtsustada matemaatikaõpikute teoreetilist osa, jätta sealt üht-teist välja (arvutamine logaritmide abil, arvutuslükati jm.) ning muuta mõningate küsimuste käsitlusviisi (tagasitõmbumine, kuid mitte loobumine, hulga mõiste kasutamisest). Kõikide klasside õpikud peaksid orienteeruma taskuarvuti kasutamisele ja senisest rohkem sisaldama praktilisi ülesandeid. Õpikute osad vajavad ühtlustamist käsitlusviisi ranguse ja kaasaegsuse aspektist. Lihvida tuleks üldiselt heaks tunnistatud käsitlusviisi, mitte aga pidevalt käsitlust muuta.

Kõike seda soovitada on lihtne, kuid täita raske. Põhjuseks enese saamatus ning mitmete enesekindlate arvamuste subjektiivsus, mille tõttu ühe ja sama teema käsitlusviisi ja esituse ranguse kohta tuleb ette diametraalselt vastupidiseid hinnanguid.

● Oled mitu aastat aidanud korraldada ja sisustada «Telekooli» matemaatikatunde. Missuguseid saateid loed enamõnnestunuiks? Mida selles valdkonnas saaks veel teha?

Matemaatika õpetamise metoodika kateedri kõik liikmed, kaasa arvatud laborandid ning kabineti juhataja, on teinud «Telekooli» saateid. Eesmärgiks on olnud huvi äratamine matemaatika vastu ning mõningate küsimuste tutvustamine (õpetamine) televaatajatele. Senised kogemused näitavad, et asi on huvitavam siis, kui saates osalevad ka õpilased. Seetõttu võib õnnestunumaks lugeda televõistlust «Nuputa», mis tänavu toimub teist aastat. Esialgu on elevust tekitanud ka saatesari «Taskutark».

● Sinu mureks ja hooleks on ettevalmistusosakonna juhtimine. Mida on selle töö osas öelda?

Ettevalmistusosakonna töö on puhtadministratiivne. Selles töös puutub kokku hoopis teiste probleemidega kui õppejõuna. Kõigepealt on väga keerulised ettevalmistusosakonna vastuvõtu tingimused, kusjuures peaaegu igal aastal tuleb neis või dokumentide vormistamises mõningaid muudatusi. Nii näiteks saime alles paar nädalat tagasi eeskirja, mille kohaselt tohime vastu võtta kaheaastase töökogemusega raamatupidajaid, kassapidajaid, kontrolöre jt. Tõsiseks probleemiks on ka vastuvõtu pidev suurenemine kaugõpperühmadesse ning vähendamine päevastesse, samal ajal kui konkurss on vastupidine: kaugõppes vaevalt 1:1, päevases peaaegu 3:1.

● Olid kunagi aktiivne Tartu Akademilise Meeskoori tenorilaulja. Millega tegeled nüüd vabal ajal?

Meeskooris laulmise aeg oli väga ilus aeg. Palju uusi kaaslasi, pikad kontsertmatkad, esimene üliõpilaslaulupidu, 1957. aasta noorsoofestival Moskvas ning kolm laureaaditiitlit koorile. Olid ju ka ise festivalil ning meie teaduskonnast veel J. Reimand ja K. Soonets.

Praegune vaba aeg kulub maale: puude ja põõsaste hooldamine, mesilastega tegelemine jne. Ilmselt on see jälle saamatuse näitaja, et varasemad meelistegevused on pidanud taanduma uute ees.

Kolleegide nimel soovib 26. oktoobril 50-aastase sünnipäeva puhul palju õnne

OLAF PRINITS

Kes saab nimelist stipendiumi?

V. I. Lenini nim. stipendium

Aet Arak, ravi VI k.
Pilvi Klaassen, ped. VI k.
Anu Kõiv, keemia V k.
Terje Alop, ajaloo III k.
Laine Hõbejärv, geogr. V k.
Diana Eerma, kaub. ök. IV k.
Ene Meerpuu, õigust. V k.

K. Marxi nim. stipendium

Anne Talfelt, ingl. IV k.
Tõnu Hein, maj. küb. V k.

Fr. Tuglase nim. stipendium

Renate Elango, eesti V k.

J. Lauristini nim. stipendium

Marika Pahk, def. IV k.

V. Kingissepa nim. stipendium

Peep Pruks, õigust. V k.

J. Varese nim. stipendium

Ulvi Teemäe, kehak. IV k.

N. Burdenko nim. stipendium

Margus Peeba, ravi V k.

D. Uljanovi nim. stipendium

Jelena Kovaltšuk, spordimed. VI k.

K. E. Baeri nim. stipendium

Dina Popova, biol. III k.

E. Lenzi nim. stipendium

Alvo Aabloo, füüs. II k.

J. Smuuli nim. stipendium

Leelo Lindre, psühh. V k.

J. Anveldi nim. stipendium

Viive Reiman, rah. ja kred. II k.

W. Struve nim. stipendium

Heli Leuska, matem. IV k.

G. Lurichi nim. stipendium

Solvi Käba, kehak. III k.

Leninliku Komsomoli nim. stipendium

Andi Kasak, õigust. V k.

EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE

Pretensioonikas tänu

*** (vt. «TRÜ», 4. okt., «Tänusõnad komandörile»)**

Ei mäleta täpselt, mis selle loo puhul esimese tõrke tekitas, aga teist ja kolmandat korda lugedes kogunes «häirekelli» üha rohkem. Lisaks veel signaal mälust, et olen selle rühma kohta kusagilt juba lugenud.

Vastuse leidsin EÜE lehest nr. 12 — KSi koosolek 5. augustil: *«Seoses tööülesannete mittetäitmisega heideti EÜE ridadest välja TIHEMETSA rühma komissar KÜLLI TAMM ja meister JÜRJO JÕKS; seoses omavolilise rühmast lahkumisega MERIKE VARIK ja KERSTI KORTEL. Rühma mitteilmumise tõttu arvati maleva ridadest välja MARGUS ASTERPALU, MARTTI KASKER, MEELIS KOLMER, ENN TUULIK, HARRI INTS (autori sõrendus), MARGE SAARMA, IVO KÄND. Ühtlasi lõpetati kooskõlas Pärnu KEKiga 1. augustist EÜE Tihemetsa rühma tööpuvi.»*

Otsusest rühmakomandöri nimi ei selgu, aga «Tänusõnade» autori oma «ilutseb» väljaheidetute hulgas. Sellepärast poleks tasunud oma loo pealkirjale lisada — ... ehk miks ma enam EÜEsse ei lähe. Õigem olnuks — ... ehk miks mind EÜEsse ei taheta.

Otsus komandöri kohta oli tehtud juba varem, EÜE leht nr. 10 kirjutab KSi koosolekust 29. juulil: seoses tööülesannete teadliku mittetäitmisega heideti EÜE ridadest välja Tihemetsa rühma komandör Tarmo Riismaa.

Ka tekib küsimus, kuidas Harri Ints (kuigi Tihemetsa rühma nimel) sai meie *vormis nii värvikirevalt kajastada sündmusi, kus ta ise ei osalenud.*

Teravalt torkab silma isiklike ebakõlade ajakirjanduse kaudu klaarimine. See on peidetud EÜE kitsaskohale viitava üldistuse taha: «... aina rohkem ilmub komandöre, kes kohe suve algul «uttu kaovad».» Teise sõnadega — loo autor, otsimata sündmuste tegelikke põhjusi, tõrkab ka ise pea liiva ja varjub üldise «õpitud abituse» taha, kuigi väliselt paistab ta selle vastu võitlevat.

EÜE KS ise tunnistas oma kaadrivaliku nõrgaks juba juuli keskel. See on tingitud mitmetest põhjustest: vana ja tugev kaader järjest lõpetab EÜEs osalemise; järelkasvu pole aga objektiivsetel asjaoludel. Kevadised IV kursuse poisid veetsid suve sõjaväelaagris; I, II ja III kursuse noormehed on enamuses aega teenimas; lisaks sellele olid paljud aktivistid seotud XII noorsoofestivali pika ettevalmistusperioodiga.

Kuid eelnev pole suve seisukohast peamine, oluline on miski muu.

«Tänusõnadest» ilmneb, et Tihemetsa rühma liikmed ei teadnud maleva põhitõdesid: rühma komissar ja meister ei oma autoritaarset võimu, st. rühma koosolek võib nad demokraatlikel alustel ümber valida. Ka rühma komandöri staatus pole püha ja puutumatu, ainult tema väljavahetamine on vaja kooskõlastada EÜE Keskstaabiga. On ilmne, et rühma liikmed ei võtnud malevasseminekut ette komandöri, komissari või meistri pärast. Sellepärast poleks tohtinud asjameeste ebakompetentsus takistada malevasuve. Et see siiski juhtus, siis oli tegu ka lihtliikmete saamatusega — ei jätkunud tahtmist olla malevlane. Ja seda mitte alles nädal enne regiooni kokkutulekut, nagu H. I. kirjutab, vaid kohe, kui komandör «kadunuks jäi», komissar välja ei ilmunud ja meister omadega toime ei tulnud. Ainukesena suudeti vahetada rühma nime, aga see olukorda ei muutnud.

Nagu «Tänusõnade» ridade vahelt lugeda võib, jätkas «Tihemetsa 85» pärast ametlikku laialisaatmist «musta jõuguna». Seda hukka või õigeks mõistma hakata pole praegu eesmärgiks. Oluline on, et jõuguna tuli rühm toime ilma ametlike asjameesteta, et ebaseadusliku maleva jaoks tahtmist jätkus.

Enne regiooni kokkutulekut valitud rühma uus nimi tundub poolikuna. Võinuks olla: EI TEA, MIS TAHAN. See sobiks täielikult ka H. I. «Tänusõnade» iseloomustamiseks.

ÜLO VELDRE,
žurn. II k.

Kas tänada komandöri või iseennast

Ise olin sel suvel Massiarus ning Tihemetsa «Valvaja» rühm asus meile kõige lähemal. Seetõttu kontakteerusime võrdlemisi tihti. Muljete vahetamisel «Kuidas sinul läheb? Minul läheb hästi» selgus, et tihemetslastel teps mitte hästi ei lähe. Komandöri puudumise tõttu (põhjus: «närvid on läbi») polnud veel juuli keskpaigakski kogetud kevadel lubatud malevaromantikat, lusti ja laulu ning rohket tööd. Hea küll, komandör komandöriks. Temast Harri Ints juba kirjutas. Jäävad aga veel komissar ja meister. Eeskätt just meister. Ei tohi mööda minna ka rühmast enesest.

Meistriks oli Tihemetsa rühmas noor EÖM-i ohtu poiss, kes, punane mapp käevangus, ringi rabeles, just nii nagu oskas. See oli ka üks vähestest oskustest üldse. Rühm oli komplekteeritud vaid malevarebastest, kellest mõned vanuse poolest malevaeast juba väljaski. Just meister pidanuks olema mees, kes õige sõna ja teoga näitab, kuidas tööd tegema peab. Antud juhul oli tegu kartulihoidla löövide põrandate valamisega. Meistril jagus aga annet vaid oodata, et vahest tuleb ometi KEK-i poolt rühmale abiks määratud töömees ja näitab näpuga, et siitmaalt sinnamaani ja nii paksult pealegi.

Nõnda siis istutigi: sooja ilmaga tsemendikoti otsas, külma ilmaga soojakus. Kui aga töö visa edenema, ei ole ka õhtul kodus tuju, kasvõi regiooni kokkutulekukski valmistuda. Keegi rühmast ei tulnud aga selle peale, et võtta projekt, mis soojakus vaid tolmu ja sigaretituhka enesele korjas, ja sealt sõrmega järge ajada. Vajaduse korral võinuks ju mõne arusaamatu koha selgitamiseks suvalise KEK-i töömehe poole pöörduda. Pidanuks vaid olema huvi ja tahet.

Nii istus kogu rühm tööportsu otsas, mis Pärnu KEKil juba varakevadel viie poisi «musta» suve töödeks broneeritud oli. Kogu rühma viieteistkümnest liikmest istus kohal napp kümmekond ja ootas komandöri, et see maskid võtaks. Ootas komandöri, keda vaid korda paar nähtud, selle asemel et konstateerida — tuleb olla vaid mees ja teha!

Kellelgi ei jagunud algatusvõimet, julgust. Kellelgi polnud kogemusi. Ainuke asi, mida kõik oskasid, oli meistri manamine, ja ainuke, millele meistergi end rabelemise kõrvalt pühendas, oli komandöri kirumine. Nii elatigi. Kui paistis suve lõpp ja puhkused möödusid, mindi lihtsalt ära, selle asemel et ise end kokku võtta. Komissar-meister pöördusid regiooni- ja keskstaabi poole appikarjega: «Tehke ometi midagigi!» Staapidele oli vaid jõukohane rühma laiali saatmine koos malevalehes ära märkimisega. Milleks aidata inimesi, kes ise endid ei soovi aidata. Ei olnud ju võimalik panna enese eest hoolitsema inimesi, keda seesama enese eest hoolitsemine huvitas vaid sel määral, et sügisel TRÜ lehe veergudel itkuda, halada.

Oleks keegi teist endist, tihemetslased, olnud tolleks komandöriks, saamatuks meistriks või petetud lootustega komissariks, poleks ju kogu suvi sugugi teistmoodi välja näinud. Te kõik olite ju need õpitult abitud, kes suvi otsa valvasid, et keegi ometi pea liivast tõmbaks ja funktsionääridel rühma kaela jäetu enda kanda võtaks. Selle jaoks te ju rühm olite, et üksteise eest seista, üksteist aidata, koos otsustada ja otsustatut ellu viia. Pole mingi ime, et liiv, milles suvi otsa pead hoitud, praegu silmad kipitama ja vett jooksma paneb. Ja lõpuks kurdetakse: «Homme uuesti läita ei taheta vana lõket, mis sooja ei anna», selle asemel et võtta suu täis omaaegset Alatskivi rühma laulu:

«Kui käes september — päike
paistab tuppa,
siis rõõmsalt kaske-kaske laulan
ma.
On suvi läind, mis tühjast taga
nutta,
ma hüüan: «Tore oli malevas!»»

Pole mingi ime, et Pärnu KEK-i I ehitusvalitsus keeldus võtmast uueks malevasuveks EÜE-rühma. Lepingute sõlmimised juba käivad, kuigi keegi ei tea, kuidas vana lõpuni klaarida. Pole mingi ime, et majandid ja firmad üha soosivamalt suhtuvad mitteametlikesse rühmadesse, kuna **nendesse rühmadesse kogunevad inimesed, kes tahavad ja oskavad teha** *ning keda juba järgmiseks suveks seob leping sama firmaga.*

Jääb vaid lisada, et mitte mustad rühmad ei «tee täis» EÜE marki, nagu väitis Sakala komissar Toivo Hansen, vaid malev hoolitseb selle eest ise.

Massiaru rühma liige
JAANUS EHAPALU

Tänu

ENSV KKEH Ministeerium avaldas õpetajate päeva puhul kiitust eduka pedagoogilise töö ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest dotsentidele **Heino Türnpule, Heino Liivile** ja **Raivo Massole.**

Rektori käskkirjas pälvisid tänu tulemusrohke õppe- ja teadustöö eest ning õnnitluse seoses 50. sünnipäevaga prof. **Raul Talvik,** dotsendid **Kalle Velsker** ja **Olev Sild** ning õppe-eksperimentaaltöökoja meister **Kalle Einmann** ja 60. sünnipäeval dots. **Kalju Saks.**

70. sünnipäeva puhul avaldati tänu kauaaegse hea töö eest vanempreparaator **Ella Väärsile** ja töölisele **Teodor Foksile,** 75. sünnipäeval töölisele **Helmi Koortile** ja 80. sünnipäeval riidehoidja **Selmi Drellile.**

Arstiteaduskonna päeva puhul pälvisid kiituse töös ja ühiskondlikus elus silma paistnud **professorid Kaljo Valgma, Ennu Sepp ja Lembit Allikmets, dotsendid Aino Paves, Udo Reino, Evald Tammepõld, Jaan Seeder, Anatoli Landõr, Ela Lepp ja Zinaida Saar, assistendid Helle Everaus, Ivar Vaasa, Maaja Paavo ja Heli Mitrofanova, üliõpilased Vahur Hollo, Jaanus Harro, Marit Vaitmaa, Maret Rannik, Marina Jarovskaja ja Riin Mõru, vanemteadurid Mai Roose ja Ants Nurk, nooremteadurid Ene Metspalu ja Imbi Rahumaa, vaneminsener Tiiu Plaan ja insenerid Jevdokija Novoselja ja Margarita Samm.**

ÕPPETEHNIKA

ÕMT — mis see on?

Õppetehnika, õppetöö, teadustöö, majandus — kõik on kõrgkoolis omavahel lahutamatult seotud: ükski neist komponentidest ei asenda üksteist ega eksisteeri eraldi. Õppetöö ühe aspektina leiab täna ja edaspidigi tutvustamist just õppetehnika. Selle olemasolu, kasutamist ja täiustamist nõuab meilt ka teaduslik-tehnilise progressi areng.

* * *

«Mõnikord, kui ülikoolis on külalised käinud, on mulle öeldud: «Fischer, ärge olge nii tagasihoidlik! Näidake kõike, mis meil on!» Aga ise selle töö sees olles kiidelda ei taha, põhiline seisab ikka alles ees,» ütles **dotsent Matti Fischer, füüsikahoones asuva õppetehnika- ja metoodikateenistuse (ÕMT) juhataja.**

Tehnikakandidaadi dots. M. Fischeri juhatatav TRÜ allasutus tegelikult lisareklaami ei vaja: ÕMT on õpetamise-õppimise teenistuses. Iga õppejõud tahab oma loengut või praktikumi huvitavalt läbi viia; tehnika tarvitamiseks on ruumidesse tarvis kardinaid-kappegi panna. Esialgu tahtjate järjekord püsib ning kui midagi konkreetset käeulatusse lubatud, siis hakatakse helistama-käima: millal saab. Meie vestluse ajal tuli juhuslikult juhataja sõnul juba viies muresolija ühe ja sama auditooriumi pärast, nii et dots. M. Fischer kerget ärritust tundma hakkas. Kas siis pole, kes asjad üles paneks? On. Teenistuse poolesaja töötajaga püütakse enamik pakilisi tõid ära teha. Kahjuks kiputakse unustama, et ülikoolis on peaaegu sada kateedrit. Kõigile ikka järjekorras. Kui lubatud, siis tehakse.

ÕMT töötab ülikooli juures ammu. Alustati poolenisti «põranda all», et remontida kasutatavaid aparaate jms. Viimase aastakümne vahetusel otsustas vabariigi Kõrg- ja Keskeriharidusministeerium moodustada selleotstarbeline teenistus iga kõrgkooli juurde. Rektori käskkiri 1983. aasta septembrist, mis nägi ette ÕMT reorganiseerimise, ennetas natuke üleliidulist määrust. Viimasega tõdeti, et õppetöö tehnifitseerimine on soiku jäänud ning tuleb järele uurida, millega vastavad osakonnad tegelevad või kas neid üldse ongi. Kõik kõrgkoolid said endale samalaadse allasutuse.

* * *

«Ei ole mõtet inimestele kärbseid pähe ajada ja tagatiseta lubadusi jagada,» rääkis M. Fischer oma võimalustest. «Kirjanduse ja reklaamprospektide põhjal tunneme küllalt häid tehnilisi vahendeid, aga ega siis kõike vajalikku kohe kätte saa. Asjaajamistele kulub vahel pikki kuid ja aastaidki... Tegelikult uut tehes ja juurutades me sööme iseennast. Mida rohkem keerulisi seadmeid (komplekssе) juurutame, seda rohkem meie töötajaid on nende hooldusega otsese õppetöö juures ametis. Neid jääb järjest vähemaks, kes on vaba uute tööde tegemiseks.»

Ülikoolis on õppetehnilisi vahendeid palju, nende töökindlus on väike, mistõttu tuleb täitsa uusi aparaategi enne kasutamist remontida. ÕMT töömeestelt abi saamiseks suuri formaalsusi täita ei tule — piisab kateedrijuhataja poolt viseeritud kirjast. Teaduskondadesse saadeti ÕMT-d tutvustav brošüür, mis täpsemalt juhatust annab. **Kõ dekaanide abid tehnifitseerimistööde alale** on määratud; nemad peavad tundma teaduskondade vajadusi ja võimalusi. Ometi pole see süsteem veel hästi käima läinud — ei ole kujunenud regulaarset koostööd.

Viimasel ajal on kõige rohkem varustatud keeleteaduskonda (magnetofonid, lingvafonikabinetid). Ka ülejäänud teaduskondade suuremate hädalistel või entusiastidel on esmane käes.

Õppejõud kasutavad tehnikat siis, kui see on neile mugav ja käepärane. Kui vaja aga tassida ekraane ja suuremaid aparaate, pigem loobutakse. Tähendab auditooriumide sisseseade tuleb korralikult kavandada. Omades võimalust loenguid illustreerida, peab õppejõud tehnikat kasutada oskama. Viimase eest seisab hea juurutusosakonna juhataja Elga Tamm, kelle juures käiakse teaduskondade kaupa ennast täiendamas. Ülikooli toimetistes ilmuvad ka «Tehnilised õppevahendid», kus jätkatakse uute õppevahendite kasutamise selgitamist.

Matti Fischer: «Mõtisklen oma töö üle poolfilosoofiliselt. On juhtimise objekt — üliõpilased, ning juhtimise eesmärk — et nad vajalikku oskaksid. Igasuguse juhtimise korral on ühelt poolt vaja objekti **mõjustada,** teiselt poolt vajame **tagasisidet.** Katsume mõjustamise osas jõuda sinna, et igas auditooriumis oleks võimalik õppeinfot tehnifitseeritult esitada. Praegu on projektsiooniseadmete kasutamisvõimalusigi vähe, rääkimata õppetelevisiooni ja moodsa arvutustehnika poolt

(Järg 4. lk.)

Otto Mandelštam

TEELKÄIJA

Kui salasunnil saan ma kõrgusiks,
Ja tunnen, ülesaamatu on äng ...
Taas kellade lend minu nõrkus, miks?
Mul piiritajal taevas on kui säng.

Kas taamalt iidset rändurit näen siin,
Kutsub ta sind kuristiku kohal — x?
Sind tundmus haarab — kasvab lume piin,
Kuis Igavik taob kivist tundi — tiks.

Jah, oleks! Kuid teeline ma pole see,
Vaid juhtumisi lehis vilksav iil.
Teeb siirast laulu minus nukker tee.

Ah, tõeline on mägedes laviin!
Ning terve minu hing kui kellaspliin,
Ent sügavikest ei see päästa veel!

1912

* * *

Rusuv-raskus ja õrnus, õeksed, siin ilmas üks teie viis.
Kas mesilind, vapsik — nad raskuse roosist ei jära?
Häämbub inime. Surm viimsegi soojuse liivast viis.
Eilse päikese sära laudsil mustal kantakse ära.

Oo kärgede nõretav-hõrkust, võrkude nõrkust!
Kergem öelda kivile «mine», kui Sinu, korrata nime.
Üks mure mul jäänud on keset see-ajastu tarkust:
Kullake mure — aeg-taagale olla kuis pime?

Justkui tinajas allikas — raskunud õhus ma näotsi.
Aeg adraga veetud, maa — rooside algus see tahke.
Veepöörses tiirleb nii õrnu kui rusuvaid õisi,
Rusuv-raskus ja õrnus neid palminud vanikuks kahte.

1920

(Järg 4. lk.)

ÕMT...

pakutavast. Meil töötab must-valge telesüsteem ainult ühe, žurnalistikaosakonna tarbeks. Värvi-TV leiaks palju laiemat rakendamist, näiteks arstiks õppijad saaksid värviliselt videomakilt operatsioone paremini jälgida, kuna mustvalgel poleks kõik vajalik eristatav. Uude, Lätte tänava hoonesse planeeriti ka telestuudiole ruumid, mille ajakohaseks sisustamiseks teeme eeltöid. Muidugi oleks tarvis liikuvat stuudiot, et TV-seadmeid ka teistes õppehoonetes kasutada saaks.

Kuidas toimub tagasiside, lihtsamalt öeldes teadmiste kontroll? Momendil saab õppejõud tudengi tööst (vahe-)arvestusel-eksamil ülevaate, sest kontrolltööde kirjutamiseks kulutatud tund paisuks veel nende parandamiseks mineva ajaga kokku üsna kopsakaks lisakoormuseks. Test võtaks üksnes mõne minuti moodsa tehnilise vahendi abiga. Praegu on vaid matemaatika õpetamise metoodika kateedril õppekabinetis selline seade. Kaks niisamasugust — eksperimentaalse ja üldfüüsika kateedrites — seisavad ja ootavad monteerimiseks vajalikku mööblit. Usutavasti viimane asi varsti laheneb.

Kokkuvõttes teeme tagasiside parandamiseks eeltöid; teadmiste kontrolliks katsume hankida näidistehnikat ning kõigepealt tutvume nendega ise, et teaks, millele orienteeruda. Kahjuks niisuguseid asju ei toodeta, vaid tehakse seni üksnes õppeasutuste juures lausa käsitöö tasemel. Muret teeb ka puudulik ja ebakorrapärane finantseerimine. Eelmisel viisaastakul kulutas ÕMT vaid 4—5% õppeotstarbelise aparatuuri ostmiseks ülikoolile eraldatud summadest. Nappus on fondidest. Ametipalgad moodustavad vaid ligikaudu 70% tööstustöötajate omadest, puudub planeerimissüsteem.

Kõike korraga ei saa teha. Pakilisemaks peame mõjutusvahendite maksimaalset rakendamist, sest ilma selleta pole midagi kontrollida. Rahvatarkus ütleb, et see, kes tahab, leiab võimalusi, kes ei taha — vabandusi. Kuigi vabandusi on meil pidevalt küllaga käepärast, püüame ikka leida võimalusi.»

ANU PALLAS,
žurn. V k.

* * *

ÕMT-l on neli osakonda: õppetehnika, juurutusosakond, tele-kinofotolabor ja ekspluatatsiooniosakond. Teenistuse koosseisu kuuluvad ka arvutussaalid. Neist ja mitmest muust õppetehnika valdkonnast saab lugeda järgmistest lehtedest.

Tänu

Arstiteaduskonna päeva puhul avaldati ministeeriumi käskkirjas kiitust ÜMPI laborijuhatajaile **Ralk-Hiio Mikelsaarele** ja **Mart Ustavile.**

Rektori käskkirjas avaldati tänu Kohtla-Järvel toimunud Moskva RÜ ja TRÜ noorteadurite XI looduskaitsekooli organiseerimiskomisjoni esimehele dots. **Ivar Aroldile** ning kehakultuuri täiendusteaduskonna väga hästi korraldatud kursuste eest õpetaja **Kaja Keemanile.**

* * *

Tean, petlus nägemustes mõeldamatu on,
Hing mu unelmate kangas lihtsalt jookseb;
Ning imeväärselt kergus meie loomel on,
Mu värtna hoog see tähelennu vokil teeb.

Endaga teispoolne tuul ta kaasa väänand,
Ta ära tõmbus säält, kus aeglasmaine usk,
Alla levibki nüüd lausumatul määral
Tükk taevast talle, keda tolmuks teind on tusk.

Sööstel väljume nii piinamise ringist,
Eeterkuller millest valuvalt meid viipab —
Lülid kujunevad piiril, ülal pilvist,
Kõrguv torn meil nägematut kindlust viitab.

Ilmu loodamatuid, kunstnik, kaitsma jää, —
Sel, mis olematu, olemine hüüda;
Kolmjalg pilvisse varja — säält kostku ta hääl,
Lendav taevas langevailt tähtedelt püüda!
1911

* * *

Korja mu pihkudelt oma rõõmuks nüüd
Veidi päiksetolmu, natu nestest mett.
Nii Kevadneid meil meldis mesilinnus.

Ei sa lahti vea paati, mis ankrus pole,
Ei kuulda või karukarv-varjude häält,
Ei välti saa elu ees abitushirmu.

Mis on meile jäänud veel, kõigest suudlusi,
Oh mesiline, kohmetand ja vastseid,
Mis kodunt väljalennul leidsid hääbumise.

Helkveil öö padrikus aina tungleb neid,
On kodukoht neil tihe mets Taigetil,
Toit — mesilind ja mägimünt ja aeg on neil.

Võtand ehk rõõmukski kink minu metsik,
Mis elutuim ja kuivem pärlikee ta,
Oh, lindudest — päiksesse jahtund koos meega.
1920

Tõlgitud väljaandest О. Мандельштам «Стихотворения», «Советский писатель»; Лен., 1979.

Tõlkinud MEELIS TÕNS

Ilu on end kompromiteerinud

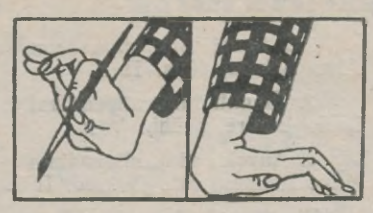

Longin läbi sügisvihma Vanemuise mäkke. Märg kivine Kunstnike Maja. Ukseklaasil plakat: «Tartu kunstnike sügisnäitus». Hall ja kõle trepikoda. Ülalt paistab valguskuma. Lõpuks ometi sügisnäitus. Siit saab läbimärg sooja, aga kas ka enamat.

Tartu kunstinäituste puhul võib sageli kuulda lausutavat epiteete «tuim», «hall», «igav», «jama» jms. Esimene tiir kolmes väikeses näitusesaalis läheb soojendusena kirja. Teisel ringil püüan süüvida asjaosalistesse, kellest too traditsiooniline «hall» on kokku segatud. Kümned autorid, nimed (tegijad) on tuttavad ka eelmistelt ülevaatusnäitustelt, aga eredaid töid ei meenu. Küllap jäi ka sügisnäituse paljudel tegijatel suvesaginas kahe silma vahele kunstnik H. Valgu vestlus «Edasi» lugejaga (vt. «Edasi», 26. juuli 1985) «Töö olgu töö». Ei saa (ei tohi!) lohutust otsida kõnekäänust «tegijal juhtub mõndagi».

Maaliväljapaneku plusspoolelt jäid mõjuma meistrite loodusmeeleolud — A. Kongo (1906) «Kimp sügislilli», J. Uiga (1918) «Lilled», L. Kits-Mägi (1916) «Varakevad» I, I. Anton-Agu (1904) ehtsügisene «Sügis». Veidi eemal H. Šestakova (1940) «Aken sügisesse» mõjub pigem kevadiselt. Uut verd (kas ka alati võrdselt?) toob V. Vaher maaliga «Õhtu» (Tallinna näituselt juba tuttav taies). Tartu noori maalijaid esindavad S. Protsin (1959), R. Kelomees (1960), I. Kruusamäe (1957), G. Lotman (1954), I. Timusk (1954).

Tundehetk veel vihmast märjana oli L. Härmi (1927) õlipastelli «Vihm» ees. Sama autori «Tuul» ei olnud nii veenev. Näituse parempoolsesse saali jääb ka seinajupp, kus eksponeeritud tööde autorid on loomeköögis tunduvalt ülemaitsestanud. Eriti annab see tunda sahhariinise lillekestega šamottportree ja dekoratiivkunsti sugemetega minitriptühhoni puhul. Ilu on end kompromiteerinud. Maitseainetega üledoseerimisel ei tunnetata enam maitse(-kuse)skaalat (pikkamööda ju maitsmisorganid taastuvad...). Tartu näitustel kitšita läbi ei saa.

Kuulates üle-eelmise nädala «Kultuurikajas» (12. okt.) KL Tartu osakonna konsultanti, selgus, et Tartu maalijate keskmisesse gruppi kuuluvad I. Malin (1924), L. Saarts (1924), H. Pudersell (1922). Tõsi küll, kuid mitte vanuse osas, on ju kõik mehed aastatelt üle 60. Konsultant rääkis ka intellektuaalse näitusekunsti madalast professionaalsusest...

Näituse graafikapilti süvenedes leidsin midagi hingele, I. Kudisiimu (1950) oforti «Raamat kaenlas» tulen kindlasti veel vaatama. Samuti R. Laanemäe (1960) litosid «Vastu ööd» ja «Hommik» ning L. Mõtuste (1950) pastelli «Noor kunstnik» (kujundaja on selle töö puhul karm olnud). E. Õunapuu (1956) akvarellid «Kassikangas» III, VI mõjusid kui kaks kildu tervikust. Samasse pisimasse graafikasaali mahtus ka sügisnäituse suurim töö nii sisult kui formaadilt — A. Kasemaa (1941) litokollaaž pastellil («Visiidid»).

Skulptuuriväljapanekust astus ainsana välja A. Kasemaa maskuliinne «Lind». Kahju, et žürii ei mõistnud Ruudi Ruuži slaidiskulptuuri «Make-up '00».

Sügisnäituselt tervikuna jäi silma, et Tartus kiputakse juba mõnda aega end ehtima võõraste sulgedega. Seekord esinevad tartlastena pärnakad B. Sõmer, V. Tamm, viljandlanna K. Rattus, võrulanna V. Kuks, jõgevalane O. Lääne jt. (neid «sulgi» on veelgi). Kurvaks teeb aga see, et ka need «suled», millega Tartu kunst end ehib, on hallid. Siin taga ei ole ainult vastutulelikkus külaliskunstnikele («SV» näituseviidad kutsuvad igal aastal Pärnu, Viljandi, Võru jne. linna kunstnike ülevaatenäitustele). Kõik oleks korras, kui jätta sügisnäituse pealkirjast välja «Tartu» ja tugevdada ekspositsiooni juba julgemalt ka Tallinna kunstnike töödega (väga meeldiks P. Mudist, O. Subbi, T. Pääsuke...). See jutt «sulgedest» ei ole mõeldud lähenärimisena, sest ega «hallide sulgedega» konkurentsi ei paku. Kui aga kohalikul kunstikostüümil jääb mõni koht tuult läbi laskma, tuleks leida lahendus eelkõige oma linna kunsti sisemiste ressursside väljaselgitamise näol (neid ekspositsioonipinna ruutmeetreid on otstarbekam kasutada näiteks Tartu linna oma noorkunstnike tööde tutvustamiseks).

IVI MÄEMEES

Kui ülikoolil oli neli veohobust

Kaua aega polnud ülikoolil veoautosid, majandustööd tehti kõik veohobustega, kui mitte just käsitsi.

Koosseisus oli püsivalt neli tublit, hästi toidetud tööhobust. Toomemäel ja mujal ülikooli väljakutel kasvav hein läks neile. Töölisi juhtis töödevanem. Kõik said peale palga veel prii korteri koos kütte ja valgustusega. Sageli sõideti raudteejaama, et seal peale laadida kõiksugu varustust, ka ülikooli raamatukogu uusi raamatuid.

Tööde jaotust juhtis ülikooli eksekuutor, ametnik, kes omakorda allus majandusjuhatajale.

Suuremad remondid jagati ära avalikul väljapakkumisel, vähempakkumisel üldiselt harva. Paaril korral olin selle juures. See toimus 1920. ja 1930. aastail õigusteaduskonna seminariraamatukogus peahoone teisel korrusel. Vähempakkumisel oli tol korral 4—5 inimest, kes kinnistes ümbrikutes ulatasid oma panuse. Sageli sai töö endale Tartus töötav erafirma «Darmer», mille keskus oli raudteejaama juures pikas punases kivihoones.

Tallide võtmed pandi pärast tööpäeva lõppu töövanema koduseina nagisse. Tallid asusid puuhoones praeguse arvutuskeskuse lähedal. Harvadel juhtudel, kui päevakorras olid ulatuslikud tööd, tuli ülikooli eksekuutoril tasu eest palgata üheks korraks sõiduks turult linna veovoorimehed.

Autodest oli elu kolmekümnendatel aastatel veel kaugel.

LEO LEESMENT

Tähtpäevanäitus ajaloomuuseumis

C. F. Ledebouri 200. sünniaastapäeva tähistamiseks on alates 18. oktoobrist avatud näitus loodusteadlase mahukatest töödest. Väljapanekuks on kasutatud taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedri ja Eesti Looduseuurijate Seltsi raamatukogu fondide materjale.

Zooloogi ja põllumajandustead-lase A. T. Middendorffi 170. sünniaastapäeva tähistamiseks on välja pandud raamatud tema Siberi-reisidest, A. Middendorffi raamatukogusse kuulunud raamatud, materjale Hellenurme mõisa kohta ja ekspeditsioonidel kogutud kivimeid.

SIRJE KARIS

NB!

Järgmine leht ilmub **teisipäeval, 5. novembril.** Kõik materjalid toimetusse hiljemalt neljapäevaks, 31. oktoobriks (pildid varem)!

Paolopriit Voolaine

In memoriam

17. oktoobril hukkus traagiliselt endine kauaaegne teadusraamatukogu töötaja Paulopriit Voolaine. Paulopriit Voolaine (endise nimega Paul Friedrich Pedmanson) sündis Räpinas 9. oktoobril 1899. aastal. Samas alustas ta ka kooliteed, jätkas seda vahepeal Riia reaalkoolis ja lõpetas 1919. aastal Tartu kommertskooli reaalosakonna. Samal aastal astus ta Tartu ülikooli arsiteaduskonda, vahetas aga selle juba järgmisel aastal filosoofiateaduskonna vastu, kus õppis kuni 1925. aastani. Juba 1921. aastal oli ta Emakeele Seltsi (üks asutajaliikmeid) ülesandel murdeuurimisel Koiva ja Lutsi maarahva juures. 1922. aastal pälvis ta töö Liivi keele foneetikast Tartu filosoofiateaduskonna I auhinna. Tema meelisharrastuseks ja kutsumuseks sai aga sajandeid tagasi Lätimaale, Pihkva oblastisse ja Velikije Luki naabrusesse asunud eestlaste asunduste rahvaluule, murrete ja etnograafilise ainese kogumine. Eestis on ta rahvaluulet kogunud Setumaalt, Mõniste, Urvaste, Räpina, Võru, Tartu-Maarja jt. Kagu-Eesti kihelkondadest.

Oma palgalise töökoha leidis ta alates 1945. aasta maikuust meie raamatukogus. Vanema ja keskmise põlvkonna lugejad mäletavad veel teda alati abivalmis ja vastutuleliku raamatute väljatoojana. Alati abivalmis kolleegina mäletavad teda ka tookordsed kaastöötajad. Paulopriit Voolaine oli romantilise hingelaadiga. Ta jäi vanapoisiks, kes ülistas oma romantilis-lüürilistes luuletustes naiskolleegide malbust ja ilu. Huvitavaimad on aga tema setu murdes kirjutatud laulud, kus kirjeldatakse raamatukogu kollektiivi tookordseid ühisüritusi küttepuude varumisel, kolhooside abistamisel, raamatukogu ümbruse korrastamisel. Neid taaslugedes tõusevad tollal elevust tekitanud, nüüd juba minevikku vajunud sündmused elavalt silme ette. 1960. aasta novembris siirdus P. Voolaine pensionile, kuid mitte puhkama, vaid selleks, et jäägitult pühenduda oma meelisharrastusele, mille tulemused on talletatud Kirjandusmuuseumi ja Etnograafiamuuseumi fondidesse. Paulopriit Voolaine sängitati igavesele puhkusele Raadi kalmistul 24. oktoobril.

Toonased kolleegid.

VENIA LEGENDI

Matemaatilise statistika kateedri dotsendi kt. **Anne-Mai Parringu** *venia legendi* loeng teemal «Maatrikstuletis» dotsendi kutse taotlemiseks toimub 11. novembril kl. 14.30 Vanemuise 46 aud. 107.

TRÜ PUNASE RISTI SELTSI

konverents on esmaspäeval, 28. oktoobril kl. 17 peahoone aud. 232.

TRÜ PRS komitee

RSR

Väikese ringi koosolek on teisipäeval, 29. oktoobril kl. 20 teadusraamatukogu aud. 293. Teemaks «Lõuna Aafrika Vabariik» (vahetuid muljeid).

AJALOOMUUSEUMI

ekspositsioon on suletud.

MÜÜA

TRÜ aianduskooperatiivis «Koduaed» müüa aiamaja. Pöörduda tel. 3 13 74.

Toimetaja kt. INDREK UDE

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 4059. MB-10480. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«TRÜ» «Tartu Riiklik Ülikool» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu
AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 29—30 (1426—1427) | Teisipäeval, 5. novembril 1985 | Ilmub 22. novembrist 1948 | Hind 3 kop.

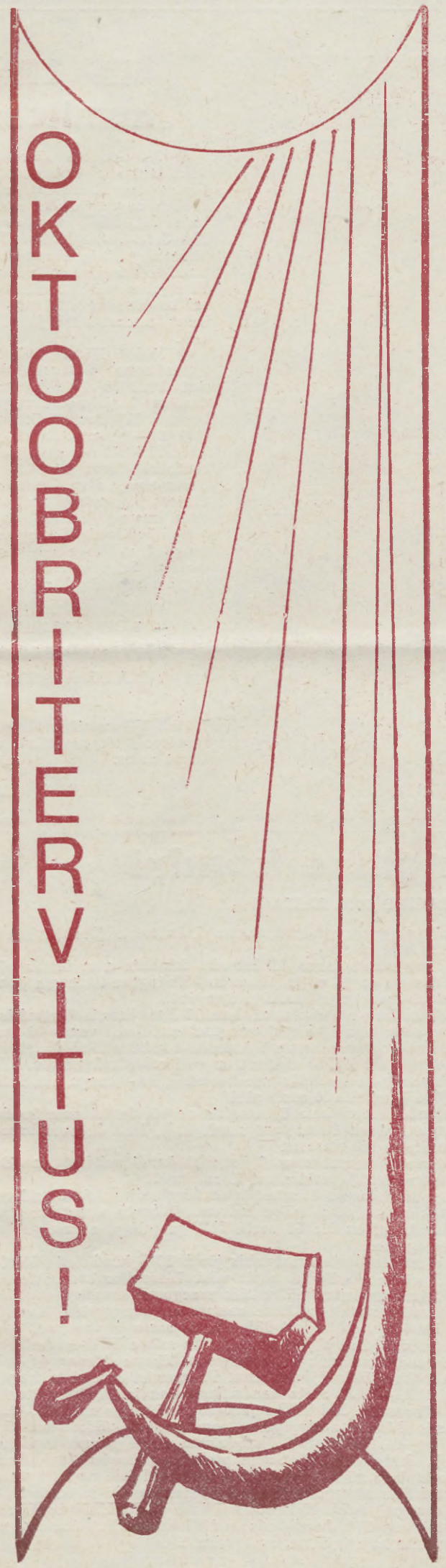

● ILMAR KRUUSAMÄE joonistus

OKTOOBRIAKTUS TOIMUB KOLMAPÄEVAL, 6. NOVEMBRIL KL. 14 AULAS. RONGKÄIGUKS KOGUNEME 7. NOVEMBRIL KL. 11.45 AKADEEMIA TÄNAVASSE.

NÄDAL ● NÄDAL ● NÄDAL ● NÄDAL ● NÄDAL

Enne pidupäevi

tahaks teha justkui ühe väikese kokkuvõtte. Mõttes. Ülikoolis käib elu semestriti. Nüüd tundub, et pool sellest saab läbi. Mida me selle poolega oleme suutnud ära teha? Kõike ritta seades arvab vist küll igaüks, et midagi on tegemata jäänud, veel tuleb enne aastalõppu pingutada. Jäägu see kokkuvõte igaühe enda teha. Ka meie ei suru siin midagi peale.

Laupäeval avaldati ajakirjanduses NLKP põhikirja projekt. Meie ülesanne on nüüd see läbi arutada ja oma ettepanekud teha.

Mitu päeva järjest said lehetegijale aga selgemaks noorsooprobleemid tegelikus elus, nende kajastamine ajakirjanduses, noorte endi soovid ja suundumused. Ajakirjanike Liidu noorsooajakirjanike sektsioonile kõneles sellest raadiomajas ELKNÜ Keskkomitee esimene sekretär Arno Almann. Vastavatest uurimustest andis teada Andrus Saar. Ja siis veel massikommunikatsiooni konverents. Ajakirjanik peab ju tundma noorte elu kõiki lülisid. Ei saagi mõjuda pikk ja umbmäärane, loosunglik lugu. Seda me ju teame. Kas alati aga teame õigel ajal ka uusi tendentse, noorte endi soove? Siit said enesele selgemaks mitmed probleemid, mis kõrgkoolilehtedega seotud. Tudeng ju karm kriitik. Veel parem kui ka oma elus aktiivne osaleja. Midagi hakkab koitma seoses omavalitsusega. Sellest saab lugeda tänaseski lehes. Kui nüüd aga ka mitmes «TRÜ-s» kajastamist leidnud Tihemetsa rühma loole ametlik punkt pandaks. Seda on toimetusele soovitanud mitu üliõpilast ise. Ametlik punkt? See tähendaks teadasaamist, kuidas võideldakse taoliste nähtudega, kuidas karistatakse. Vastust ootame ülikooli EÜE juhtidelt.

Massikommunikatsiooniuurijate suurüritusele järgnes ülikoolis üleliiduline nõupidamine «Metsade stabiilsus ja produktiivsus». Peale TRÜ oli kaaskorraldaja ZBI.

Pühadejärgne nädal toob ELKNÜ 65. aastapäevale pühendatud üliõpilaspäevad. Sellest annab lähemalt teada meie 3. lehekülg.

Oktoobriaktus, rongkäik, kodupäevad, õppepäevad, üliõpilaspäevad . . .

VARJE SOOTAK

REKTORI KÄSKKIRI

Tervitan meie kollektiivi Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 68. aastapäeva puhul! Soovin jätkuvat jõudu ja edu teadmiste omandamiseks, kutsemeisterlikkuse, sotsialistliku elulaadi ning kommunistliku moraalinõuete kinnistamiseks. Parimate töötulemuste eest tõstan esile järgmisi töötajaid:

I. Avaldan tänu, foto asetada ülikooli autahvlile

professor kateedrijuhataja Ado Truupõld, laborijuhataja professor Hannes Tammet, dotsent kateedrijuhataja prodekaan Heino Liiv, professor Viktor Masing, dotsent prodekaan Lea Praks, dotsendid Helle Leesik, Endel Türi, Ljubov Kisseljova, Matti Fischer, Ülo Haldre, Kalle Velsker, Aarne Tõldsepp ja Evald Mäepalu, vanemõpetajad Tiiu-Kai Aunapuu, Luule Tanning, Leo Näppinen, Villem Tamm ja Paul Varul, assistendid Helmut Seepter, Riho Mällo, Tõnu Püssa, Nadežda Ivanova, Riina Veiram, õpetajad Heiki Pisuke ja Erik Kergandberg, sektorijuhataja Andres Koppel, sektorijuhataja kt. Teet Uustare, peabibliograaf Ene Jaanson, nooremteadur Tiia Tulviste, konstruktor Uno Jaanson, vaneminsenerid Rein Laiverik, Tiiu Parts ja Sirje Kahu, vanemlaborant Helju Rajando, meistrid Aleksander Kirm ja Albert Kure, üliõpilased Tõnu Sepp, Kulla Kull ja Heli Leuska.

II. Tänu pälvivad

ajalooteaduskonnast dots. Linda Eringson, vaneminsener Urmas Mast, vanemlaborant Aasa Saavaste, üliõpilased Terje Alop, Maret Jahu, Marika Katkosilt, Tea Kristov, Leelo Lindre, Jaan Lukas, Marika Pahk, Madis Palli, Epp Pavelts, Reet Sauer, Age Sikka, Tiina Susi;

arstiteaduskonnast dots. kateedrijuhataja Lembit Mehilane, dotsendid Tiiu Vihalemm, Jüri Samarüütel, Aleksander Žarkovski, assistendid Margus Lepner, Tõnis Vardja, Eleonore Rajavee, Maaja Paavo, laborandid Margarita Birk, Silvi Truus, Liidia Saluste, vanemlaborandid Maila Orav, Eha Tark, vanempreparaator Ella Semm, üliõpilased Tatjana Voronina, Marit Paluteder, Helle Pärisalu, Mare Havel, Milvi Püve, Katrin Ilves;

bioloogia-geograafiateaduskonnast prof. Kalju Põldvere, dotsendid Ivar Arold, Raivo Masso, assistent Riho Kõiveer, laborant Alviina Genkina, üliõpilased Valdo Kuusemets, Helin Haab;

filoloogiateaduskonnast professorid Arnold Kask, Zara Mints, Paul Alvre, dotsendid Asta Luigas, Maia Rõigas, Sulev Uus, Valeri Bezzubov, vanemõpetajad Galina Grozdova, Anastasia Seleznjova, Irina Külmoja, Valentina Tarve, Madis Saluveer, Paul Hagu, õpetajad Anne Lill, Eda Tammelo, Eve Vahtrik, laborant Mare Sepp, üliõpilased Taima Tasak, Ene Paaver, Sirje Nakkurt, Mihkel Volt, Marika Varjas, Mare Vene;

füüsika-keemiateaduskonnast vanemõpetajad Erika Jüriado, Lembit Sossi, vanemteadurid Erna Kõiv, Toomas Jüriado, nooremteadur Kalev Tarkpea, preparaator August Soo, üliõpilased Piia Post, Anu Kõiv, Pavel Zolkin, Lorina Kruse, Anu Kasesalu, Mikk Lippmaa, Katrin Idla;

kehakultuuriteaduskonnast dots. Fred Kudu, vanemõpetaja Linda Martis, õpetajad Kaja Keeman, Ülo Tõlp, spordibaaside juhataja Enn Uiga, üliõpilased Solvi Käba, Margit Kööbi;

majandusteaduskonnast dots. Mait Miljan, vanemlaborant Selje Seeba, üliõpilased Marge Kastan, Hille Laissaar, Mati Uibo, Viive Reiman, Priit Teder;

matemaatikateaduskonnast dotsendid Anne-Mai Parring, Olaf Prinits, vanemõpetaja Lea Lepmann, vaneminsener Anu Palu, üliõpilased Anu Uus, Margus Liiv, Urve Nurm;

õigusteaduskonnast dotsendid Endel Ploom, Inge Orgo, vanemõpetaja Rait Maruste, laborant Tiina Paap, üliõpilased Ain Lepikult, Raja Veskimäe, Mati Allik, Tõnu Rüütel, Victoria Mets;

ühiskonnateaduste kateedritest prof. Rem-Blum Russak, dotsendid Enn Braun, Inda Rajasalu, Aadu Arrak, vanemõpetaja Sirje Krikk de Mateo, õpetaja Jüri Jekimov, vaneminsener Mare Peedimaa, vanemlaborant Harri Ints;

teadusosakonnast vanemteadurid Tõnis Kelder, Aleks Aidla, Leonti Kromonov, Reet Priiman, Priit Vaher, Juhan Hämmalov, nooremteadurid Enn Lust, Helle Kuura, Rutt Ääremaa, Mari Ivask, laborijuhataja Enn Varrik, sektorijuhatajad Jürgen Lamp, Mati Abel, Milvi Hirvlaane, osakonnajuhataja kt. Sirje Tamul, vaneminsener Raivo Hirmo, insenerid Toomas Bernotas, Toomas Lepikult, Rafail Kalmazin, Helmi Põder, Valve Kivi, projekti peakonstruktor Mart Koka, meister Leo Vigel, lukksepp Peep Vähk, puusepp Endel Hango, vanemlaborant Krista Liiv, vanemraamatukoguhoidja Lia Paaver, vanemmetoodik Mare Ilus;

ÜMPI-st vanemteadur Ülle Planken, nooremteadurid Tamara Vorobjova, Margus Viigimaa, vanemlaborant Juta Oha, aspirant Tiit Meren;

majandusosakonnast keskküttekütja Meeme Kriisemann, abitööline Liivi Ehasalu, pasportist Eugenie Enno, koristaja Liidia Lomp, vanemökonomist Frida Mikk;

vanemtöödejuhataja jaoskonnast maaler Anna Pajumaa, plekksepp Friedrich Sergk, transporditööline Peeter Paal, lukksepp Ülo Juursoo, elektrik Henn Aim, puusepp Sergei Nikiforov.

Rektori ajut. kt. prof. UNO PALM

Autasustamisi

Ministeeriumi aukirjaga autasustati viljaka teaduslik-pedagoogilise ja aktiivse ühiskondliku töö eest arstiteaduskonna päeva puhul **prof. Leo Nurmandit, dots. Endel Türi ja vanemõpetaja Luule Tanningut.**

Õpetajate päeva puhul autasustati eduka pedagoogilise töö ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest ENSV KKEH Ministeeriumi aukirjaga dotsente **Peeter Kreitzbergi** ja **Helgi Sillastet.**

Komsomolikomitees

29. oktoobril, kommunistliku noorsooühingu sünnipäeval toimunud koosolekul

● **anti soovitus NLKP liikmeks** astujale Gennadi Kasatkinile (spor dimed. III k.),

● arutati 3 personaalküsimust komsomolipileti kaotamise asjus Suulise noomitusega karistati Kadri Mellikut (ingl. fil. I k.), Marika Sergušenkovat (keem. I k.) ning Tiina Tuhtet (ingl. fil. II k.) noomitusega koos arvestuskaardile kandmisega.

● TRÜ komsomoliorganisatsiooni 28. konverentsi otsuse täitmise käigust ajalooteaduskonna ideoloogiasektoris rääkis komitee ideoloogiatöö asesekretär Merike Karlson (ingl. fil. V). Sektori töö tunnistati ebarahuldavaks. Tuleb leida uusi ideoloogiatöö vorme, täiustada sidet parteibüroo ja RSRga. Võeti vastu otsus.

● **Tänulilled tehtud töö eest ulatati komitee õppe- ja teadustöö asesekretärile Andi Kasakule,** kes lahkub sellelt kohalt seoses ülikooli lõpetamisega, ja kauaaegsele **arvestussektori juhatajale Anu Undile,** kes läheb teisele tööle. Anu Undi panust hinnati TRÜ komsomoliorganisatsiooni teenete medaliga.

● **Kokkuvõtteid aruande- ja valimisperioodist tegi orgtöö asesekretär Ardo Kubjas (mat. V k.).**

Mitmed teaduskonnad said päevakorrapunkte arutama hakata alles teisel kogunemiskatsel (fil., õig.). Aruanne kippus olema üldine ja kahvatu (maj.). Üldiselt jäi väheseks NLKP viimaste otsuste arutamine. Otsustati korraldada aktiivi õppus koosoleku juhatamise korrast enne järgmist aruandeperioodi.

Üliõpilaste karskusklubis

Teisipäeval, 29. oktoobril toimus klubi järjekordse üritusena Priit Pärna multifilmide vaatamine Tallinna Telemajas, kus kohtuti ka autoriga ning leidis aset asjakohane arutelu.

Kohalolijaile sai selgemaks seda laadi loometegevuse köögipool oma heades ja halbades külgedes. Osalenud tunnistasid üksmeelselt vestluse huvitavaks ja nii mõnigi avastas enda jaoks fantaasiaküllase ja paljuski sügavamõttelise multifilmimaailma.

MAREK STRANDBERG

Seminarnõupidamine

21.—24. oktoobril toimus teadusraamatukogus NSVL KKEHM korraldatud seminarnõupidamine «Metoodilise töö täiustamine kõrgkooliraamatukogudes». Osa võttis 182 teadusraamatukogude direktorit ja metoodikut kogu Nõukogude Liidust. Meie vabariiki esindasid TRÜ ja TPI raamatukogude töötajad.

Kolme päeva jooksul kuulati ettekandeid ning arutati kõrgkoolide raamatukogude töö arendamise ja täiustamise probleeme. NSVL KKEHM juures asuva Raamatukogude Teaduslik-Metoodilise Keskkomisjoni esimees P. Buga andis meie raamatukogule üle ministeeriumi aukirja raamatukogutöö eeskujuliku organiseerimise eest. Külalised tutvusid põhjalikult kõigi meie osakondade tööga. Sõlmiti TRÜ ja Irkutski RÜ teadusraamatukogu vaheline sõprus- ja koostööleping.

KATRIN REEMET,
pearaamatukoguhoidja

Tänu

Tänu pälvis **dots. Ljubov Kisseljova** vene filoloogia osakonna ühiskondliku prodekaani kohuste laitmatu täitmise eest. Pensionile jäämise puhul avaldati tänu majandusosakonna juhatajale **Osvald Mägile** kauaaegse eeskujuliku töö eest.

NSVL Statistika Keskvalitsuse ülema asetäitja kirjas tänatakse TRÜ üliõpilasi, kes osalesid tänavu juulis teenindusettevõtete vastuvõtupunktide külastajate ankeetküsitluses.

TRÜ nõukogus

● 25. oktoobri koosolekul andis õppeprorektor prof. Uno Palm ENSV KKEHM **aukirja** pedagoogika kateedri dotsendile Kalju Sakale seoses tema 60. sünnipäeva ja edusammudega teaduslikus ja pedagoogilises töös.

● Anti üle ka Kuldre kolhoosi **aukiri** vene fil. I kursusele. Aukirjas tänati vene filolooge abi eest laagi koristamisel. See tänu olevat ile hulga aja esimene tunnustus vene filoloogide aadressil. Aukirja võttis vastu filoloogiateaduskonna dekaan prof. Harald Peep.

● Professori teaduslik kutse omistati majandusteaduse doktorile Vambola Raudsepale. Dotsendi teadusliku kutse taotlemise poolt hääletati meditsiinikandidaatidele Eevi Maistele, Helle Leesikule ja Anatoli Landõrile, pedagoogikakandidaatidele Larissa Vasiltšenkole ja Jaan Kõrgesaarele ning psühholoogiakandidaat Talis Bahmannile.

● **Kinnitati parimate teadustöö de konkursi tulemused.** Oli esitatud 49 tööd. Tööd jagunesid kolme gruppi. I grupi tööd (22) esitatakse vabariigi TA Presiidiumile ja ENSV KKEH Ministeeriumile, kes valivad välja NSV Liidu TA Presiidiumile esitatavad tööd. II grupi tööd (16) taotlevad ENSV KKEH Ministeeriumi aukirja. III grupi tööd (10) märgitakse ära ülikooli teadusaruandes.

● **Massilise sporditöö korraldamisest rääkis dots. Uno Sahva,** kes nentis, et võrreldes teiste kõrgkoolidega on ülikooli näitajad madalamad just massispordis. Kuigi rida paremaid sportlasi kuulub NSVL ja ENSV koondvõistkondadesse, on vastupidiseks näitajaks see, et 654 üliõpilast kuulub erigrupi või ravivõimlemise rühmadesse.

Tugevdamist ja läbivaatamist vajab matkaklubi «Patrioot» tegevus.

Üheks tähtsamaks puuduseks massiliste kehakultuuriürituste korraldamisel nii õppetöös kui ka õppetööväliselt on kaubanduslike liimiitide puudumine, mis võimaldaks muretseda kõige hädavajalikumat spordivarustust ja sisustada sporditarvete laenutuspunkte.

Üliõpilaste vaba aja veetmise probleemidest rääkis üliõpilaste aü. komitee esimees Aivar Kull. Mitmete edusammude kõrval on ka olulisi puudusi. Ideelis-kõlbelise kasvatustöö täiustamisel ei ole küllaldaselt arvestatud üliõpilaste kultuurilisi huve ja vajadusi. Samal ajal kui TRÜ klubi on puhkeõhtute ja taidlusringide tööga maksimaalselt koormatud, ei saa rahulduda sellega, et siiani pole piisavalt kasutatud teisi olemasolevaid kultuuriürituste läbiviimiseks sobivaid ruume. Vajalikud tingimused kultuuriliseks tegevuseks puuduvad seni ka ühiselamute juures. Võeti vastu otsus.

EDUARD SAKI foto

EKP TRÜ komitees

● 28. oktoobri koosolek algas veidi tavatult. Dotsent Hillar Palamets tegi teatavaks, et täpselt kümme aastat ja üks päev tagasi valiti EKP TRÜ komitee sekretäriks dots. Advig Kiris. Tema on ülikooli parteiorganisatsiooni juhtinud kõikidest sekretäridest kauem. Pikaajalise vastutusrikka töö eest sai ta komitee liikmetelt tänutäheks meenealbumi ja lilled (fotol).

● NLKP liikmeks võeti õigusteaduskonna V kursuse üliõpilane Ants Froš ja NLKP liikmekandidaadiks ajalooteaduskonna IV kursuse üliõpilane Priit Pirsko.

● 14.—17. novembrini toimuvatest ELKNÜ 65. aastapäevale pühendatud Tartu üliõpilaspäevadest informeeris organiseerimiskomitee esimees, komsomolikomitee asesekretär (matem. V k.) Ardo Kubjas.

● Päevakord lõppes parteikonverentsil esitatava aruande arutamisega. Selle kandis ette parteikomitee sekretär A. Kiris.

TÄHELEPANUKS PARTEIKONVERENTSI DELEGAATIDELE!

TRÜ VI parteikonverents toimub laupäeval, 16. novembril algusega kl. 10 aulas.

Teaduslik-pedagoogilise kaadri

STRUKTUUR JA SELLE PLANEERIMINE 2005. AASTANI

Selleteemalise ettekande pidas TRÜ nõukogu septembrikuu koosolekul teadusprorektori asetäitja prof. Arvo Tikk. Niisugust analüüsi ei tehtud esimest korda. Olukorda uuriti ka 1974., 1977. ja 1980. aastal. Siis kujunesid järeldused optimistlikumaks kui tegelik seis.

Teaduslik kraad

Praegu on ülikoolis 768 õppejõudu (383 teaduskandidaati, 99 -doktorit, kinnitatud kutsega dotsente 275 ja professoreid 87). Teaduslik kraad on 62,5% õppejõududest, mis on veidi madalam 1980. aastast.

Kõrgkvalifikatsiooniga kaader ei ole kahjuks jaotunud ühtlaselt ei teaduskondades ega ka teadusosakonna (TO) laborites. 25 kitsama eriala kateedris puuduvad teadusdoktorid (1977 — 20, 1980 — 21): eripedagoogika, loogika ja psühholoogia, patoloogilise füsioloogia, traumatoloogia ja ortopeedia, farmaatsia, füüsilise geograafia, inglise filoloogia, vene keele metoodika, analüütilise keemia, teoreetilise füüsika, üldfüüsika, kergejõustiku, raskejõustiku, sportmängude, suusaspordi, võimlemise ja biomehaanika, kaubandusökonoomika, kaubatundmise ja kaubanduse organiseerimise, majandusküberneetika ja statistika, raamatupidamise, matemaatika õpetamise metoodika, matemaatilise analüüsi, programmeerimise, riigi- ja haldusõiguse ning riigi ja õiguse teooria ja ajaloo kateedrites.

Suurenenud on teadusliku kraadiga töötajate arv teadurite hulgas: 106 kandidaati ja 7 doktorit. Ilma kraadita töötajatest koosnevad vaid perekonnauurimise ja tööstuspsühholoogia laborid. Kõige paremini on komplekteeritud haridussotsioloogia, kõrgkoolipedagoogika, keskkonnakaitse. füüsika, rakendusmatemaatika, keemilise kineetika ja katalüüsi, elektrokeemia ja ökosüsteemide laborid.

Vanus

Üle 60 aasta vanad on 13,8% kandidaatidest ja 32,9% doktoritest. Märgatavalt noorem on aga kraadiga teadurite kontingent, nendest üle 60-aastaseid on üksnes 2,9% kandidaatidest. Edasisel planeerimisel tuleb arvestada pensionile minemist, mujale tööle suundumist, haigestumist (kaadri planeerimise alastes töödes arvestatakse neid kaotusi 2—3% aastas. 10 aasta jooksul võiks töölt keskmiselt lahkuda 25% antud rühmast).

Analüüsides praegu töötavate õppejõudude vanuselist struktuuri 1995. aastaks, selgub, et suured erinevused kujunevad teaduskonniti. Kümne aasta pärast on arvukalt kateedreid, kus praegu töötavate kandidaatide vanus saavutab 60. ja doktorite vanus 65. eluaasta rajajoone. See iga peaks olema kriitiline piir, kus on viimane aeg väärikat järelkasvu ette valmistada.

Arstiteaduskonna 27 kateedris on kandidaatidest pooled üle 50 aasta ja doktoritest 62% üle 65 aasta vanad. Kõik praegu kraadiga õppejõud ületavad mainitud vanusepiiri aga sünnitusabi, radioloogia, patoloogilise füsioloogia, oftalmoloogia ja otorinolarüngoloogia kateedrites.

Bioloogia-geograafiateaduskonna 7 kateedris jõuab doktoritest üle 65 aasta koguni 89%.

Filoloogiateaduskonna 11 kateedri doktorite osas ületab piiri 71%. Üle 60 aasta on 10 aasta pärast ka kõik inglise filoloogia ja võõrkeelte kateedri praegused kraadiga õppejõud.

Füüsika-keemiateaduskonna analüütilise keemia kateedris ületab kümne aasta pärast kõigi 6 praeguse kandidaadi vanus 60 aasta piiri.

Kehakultuuriteaduskonna 7 kateedri kandidaatidest ületab 60 aasta piiri 61%, kuid kõik 3 doktorit on veel suhteliselt noored. Kõige halvem olukord on sportmängude kateedris, kus praegu ainuke kraadiga õppejõud jõuab üle 60 aasta piiri.

Majandusteaduskonna 6 kateedris on võrdlemisi noor kaader. Kandidaatidest jõuab 60 aastani ainult 28%, kuid kolmest kahe doktori vanus ületab 65. eluaasta.

Matemaatikateaduskonna 7 kateedri kandidaatidest on 60 aastani jõudnud vaid 32%, doktoritest 65 aastani 67%.

Õigusteaduskonna 4 kateedris on kõrgkvalifikatsiooniga kaadri ealise struktuuri olukord kõige halvem. 10 aasta pärast on: praegustest kandidaatidest on üle 60 aasta 75% ja praegu ainuke professor üle 65 aasta vana.

Ühiskonnateaduste 4 kateedris jõuab 53% kandidaate üle 60. aasta ja 80% doktoreid üle 65. aasta piiri. Teadusliku kommunismi kateedris ületavad mainitud piirid kõik praegused kraadiga õppejõud.

Kokkuvõte näitab, et 1995. aastaks on praegustest kandidaatidest 51% üle 60 ja doktoritest 65% üle 65 aasta ja vanemad. Matemaatilise analüüsi järgi ei peaks vaatamata sellele TRÜ teaduslik-pedagoogilise kaadri teaduslik kvalifikatsioon lähema kümne ja kahekümne aasta jooksul üldiselt halvenema. Paranemist on oodata isegi siis, kui säilib 1975.—1985. aasta kaadri koosseisu ja kvalifikatsiooni muutumise dünaamika. Kui TRÜ-s jääb kõik nii, nagu oli 1975.—1985. aastal, siis kümne aasta pärast on teaduskandidaatidest õppejõude 53% ja -doktoritest 17%, kahekümne aasta pärast kandidaate ikka 53% ja doktoreid 19%. Seega peaks teaduspotentsiaal tõusma. Kui aga arvestada näiteks, et kõik kandidaadid lahkuvad 60-aastasena ja doktorid 65-aastasena, et kandidaate kaitseb 136 ja doktoreid 40 ning et väljastpoolt tuleb 47 kandidaati ja 5 doktorit, siis on kümne aasta pärast ikkagi 68% kandidaate ja 12% doktoreid. Niisamasugune olukord püsiks ka kahekümne aasta pärast.

Aspirantuur

Põhiliselt valmistab kõrgkvalifikatsiooniga kaadrit ette aspirantuur, kuhu igal aastal võetakse keskmiselt 60 aspiranti. Uus viisaastak peaks tooma jällegi 360 aspiranti. Peale võõrkeelte kateedri on igal pool planeeritud 1—5 teaduskandidaadi lisandumine.

(Järg 4. lk.)

Arutluspinges

MK = massikommunikatsioon. Selle ja elulaadi ümber käis arutelu kolm päeva Tartus ja üks Viljandis. 25.—28. **oktoobrini toimus meie ajakirjanduskateedri eestvõttel vabariiklik konverents «Massikommunikatsioon ja sotsialistliku elulaadi areng», aga samuti NSVL Sotsioloogiaassotsiatsiooni massikommunikatsiooni sektsiooni nõupidamine kohalike massiteabevahendite uurimisest.** Üritus eeldas kogenud uurijate kohtumist ja nii ka oli. Arvuliselt osales 139 inimest, neist 47 Moskvast, Leningradist, Kiievist, Minskist, Vilniusest, Jerevanist, Bakuust, Gorkist, Riiast, Stavropolist, Lvovist. 139 osavõtjast oli 27 üliõpilast. Seegi on tähtis fakt, sest palju neist ikka on huvi tundnud või sõandanudki tulla õppejõudude konverentsile.

Ma ei püüa siin anda ürituse täpsemat ülevaadet, seda võis lugeda teisipäevasest linnalehest. Kuid loomulikult ei saa mööda minna plenaaristungitest ja probleemi juhtivatest teadlastest: NSVL TA Filosoofia Instituudi sektorijuhataja MRÜ professor Boriss Grušin (massilised infoprotsessid), Sotsioloogia Instituudi asedirektor filosoofiadoktor Ivan Levõkin (sotsialistliku elulaadi täiustamine ning ideoloogiatöö), Etnograafia Instituudi vanemteadur filosoofiadoktor Boriss Firsov (kommunikatsioonivahendite areng) jpt. Tartlastest pidasid plenaaristungitel ettekande raamatukogu direktor Laine Peep raamatukogust ja akadeemilisest elulaadist, dots. Marju Lauristin vabariiklikust massiteabesüsteemist sotsioloogiliste uuringute objektina ja dots. Peeter Vihalemm aktiivsusest teabesfääris ja elulaadi erinevustest. Osalejaid, sõnavõtjaid oli meie Ajaloo Instituudist, Majandusinstituudist, tele-raadiokomitee arvutuskeskusest, TPI-st, EPA-st jm.

Ei ütleks, et konverents pani midagi väga kindlalt paika, et näiteks defineeriti lõplikult elulaadi mõiste või et anti ajakirjanikele täpsed ettekirjutused. Ometi oli see ühisteema uurijate kokkuvõtete tegemine, oma seisukohtade kaitsmine, aga paljude rõõmuks ka ühesuguste tulemusteni jõudmine.

Kolmes sektsioonis olid lähemalt kõne all noore põlvkonna kontaktid massiteabe vahenditega, ajakirjandus ja keskkonnakaitse, samuti erinevate kommunikatsioonivahendite osa elulaadis. Eraldi diskussioonid toimusid kohalike massiteabevahendite uurimisest ning elulaadi propagandast massikommunikatsioonivahendeis, ei puudunud kontentanalüüski. Kõigele lisaks sai oma silmaga näha videotehnikat ja meie esimesi videofilme. Peeter Eelsaare ja Viktor Sillats näitasid filme vanalinnapäevadest, festivalist jm. Milline on aga videotehnika perspektiiv, selgus juba suuresti ühest väikesest filmilõigust. Koosoleku esineja võib küll näiteks ehitustööga rahul olla ja nentida, et töö käib. Kuid kui samal ajal näevad kuulajad pisut enne koosoleku algust valminud kaadreid seisvast ehitusplatsist, saab selgeks, kuidas tööd tegelikult organiseeritakse.

Viljandimaa päeval tutvustasid «Ugalat» teatri direktor Enn Kose ja kunstiline juht Jaak Allik, teatriprobleemidest kõneles ka õhtul nähtud etenduse «Vennad Lautensackid» lavastaja Kalju Komissarov. «Kindla Tee» kolhoos oli aga maa sotsiaalse arengu probleemide näiteks.

Konverentsi ja nõupidamise kokkuvõtteks ütles dots. Peeter Vihalemm:

«Massikommunikatsiooni ees seisavad praegu väga suured ülesanded. Auditoorium ei ole passiivne vastuvõtja, vaid aktiivne osaleja sotsiaalses elus, ühiskonna uuenemises. Üks põhiteema käsitleski ajakirjanduse ja ajakirjandussotsioloogia osa sotsiaalse aktiivsuse kujundamisel. Igati on selge, et nii massikommunikatsiooni kui tema suhteid elulaadiga peame vaatlema mitmest kandist: majanduslikust, sotsiaalsest, psühholoogilisest, sotsiolingvistilisest jm.

Järgmine seda laadi üritus toimub Moskva RÜ žurnalistikateaduskonna aastakonverentsil veebruari algul, kus töötab ka sotsioloogiliste uurimiste sektsioon. Konverents ajakirjanduse mõjujõu suurendamise küsimustes peaks toimuma aga 1987. aastal Gorkis. Meie kateedris jätkub raamatute ja rajooniajalehtede leviku ning efektiivsuse uurimine. Uue valdkonnana tuleb juurde ka ajakirjade loetavuse uurimine.

VARJE SOOTAK

Toomel restaureerimistööd algamas

EHK UUS ETAPP AJALOOMUUSEUMI ELUS

18. oktoobril jõustus leping, mille kohaselt Krakovi restauraatorid hakkavad restaureerima ülikooli ajaloomuuseumi. Töödega alustatakse 18. novembril 1985 ning lõpetatakse täpselt kolme aasta pärast — pühapäeval, 18. novembril 1988. Projekti autoriks on meie tuntud arhitekt A. Buldas. Käesoleva aasta lõpuks on poolakaid tööl juba 50 inimese ringis.

Algab Toomkiriku ennistamise esimene etapp. Järgmine haarab praegust varemete osa. Projekteerimistööd juba käivad, kuid lähemalt sellest on veel vara rääkida.

Et töödega õigeaegselt alustada, peab hoone idatiib olema 18. novembriks tühjaks tehtud: fondid ära kolitud, ajalookateedrid ümber asustatud, muuseumitöötajad endi'e asupaiga leidnud, muuseumile mittekuuluv suur hulk ülikooli vara välja veetud ning ülikoolipoolsed tööd tehtud. Nii et programm missugune ja aega selleks vaevalt üks kuu!

Algas see 21. oktoobril. Suleti ekspositsioon ning demonteeriti peaaegu täies ulatuses. Alustati fondide kolimisega ning nn. Morgensterni hoidlast säilitamisele mittekuuluvate riiulite lammutamist. Selles ruumis jääb alles K. S. Morgensterni raamatukogu haaranud, spetsiaalselt selleks omal ajal ehitatud ala. Jääb samaks kujundus, riiulid ja mööbel. Ja niisugusel vanal kujul nagu see on kogu aeg olnud üle 130 aasta. On ju see ülikooli üks silmapaistvamaid kultuurimälestisi. Projekti alusel peab säilitatama ka kogu ruumis olev vana mööbel: Klingeri raamatukogu kapid, suured laua moodi riiulid, graafikakapp ja veel muud vana. Praegu puudub detailne ruumi sisekujunduse projekt ning seepärast ei saa siiski midagi ennatlikult lammutada ega minema visata. Tuleb leida säilitamisvõimalused, kui need asjad restaureerimistöödele ette kipuvad jääma. See suur saal ning ka selle peal asuv on ette nähtud näituste korraldamiseks ning mõnel määral ka varade hoidmise kohana. Mööbli ennistamisega hakkavad tegelema meie oma restauraatorid. 29/30. oktoobriks olid ajaloolased juba oma senistest ruumidest välja kolinud ja asupaiga leidnud endise ekspositsiooni kõige alumises saalis. Muuseumitöötajate toad tühjenevad samuti ning nad saavad endale uued tööpaigad ülejäänuis. Direktor hakkab paiknema 17. sajandis, ülejäänutele on ette nähtud 19. sajand, 20. sajand on fondide päralt.

Suured ümberehitused on ette nähtud just rõdusaalieelses fuajees. Taastatakse vana, mõõdunud sajandi keskpaiku olnud väljanägemine. Rõdusaal ise jääb nii, nagu ta on. Majast kõrvaldatakse ka hilisemad puittugisüsteemid, sest Krause konstruktsioonid on niivõrd tugevad, et peavad praegu planeeritavale koormusele vastu. See annab ruumidele ilmekust juurde. Ehitatakse veel kaks uut trepikoda läbi kõigi korruste — vastavalt kehtivaile tulekaitse nõuetele. Niipalju plaanidest, aga es.algu käib veel kiire kolimistöö hommikust õhtuni. Muuseumitöötajatele, keda on mõniteist naist ja üks tugev noor mees — on iga päev abiks suur hulk tudengeid ülikooli igast teaduskonnast. Esiletõstmist on väärinud ajalootudengid, aga ka teiste kohta pole midagi halba öelda. Kõik on arusaamise ja jõuga asja juures. Kogu seda tegevust juhib, kamandab, käsutab, selgitab, kombineerib, tirib ja tõmbab muuseumi direktor Ela Martis.

Kuna varem olid juba plaanid tehtud, kuhu, mida ja kuipalju, siis selles suhtes on muuseumil kõik teada. Muus, ülejäänud osas pole asi sugugi nii lihtne. Kuhu panna säilitamiseks vana mööbel? Mida teha unikaalselt defitsiitse, tihumeetrite viisi tuleva naelavaba ja üle saja aasta kuivanud puiduga? Rämps läheb muidugi ahju, aga ülejäänu. See on ju puidurestaureerimise jaoks ideaalne materjal, mida ei tohi vahepeal ei märjaks lasta saada ega ükskõik milleks kasutada. Ka pillimeistritele võib see huvi pakkuda. Sama maja enda restaureerimisvajadustekski kulub osa marjaks ära. See on probleem, mille lahendust otsitakse.

Nii oli täna, neljapäeval 31. oktoobril.

TULLIO ILOMETS

Üliõpilaste ametiühing tuleb toime

Arvatakse, et üliõpilasjuhil sobiks ühiskondlikku ametit pidada kolm aastat: esimene sisseelamiseks, teine aktiivi tegutsema panemiseks, kolmas edu saavutamiseks. Oktoobris alustas kolmandat ringi ka **ajalooteaduskonna üliõpilaste ametiühingubüroo esinaine Sigrid Salom, IV kursuse psühholoog.**

● Kas algul häiris kogemuste nappus?

Üldiselt ei kujutanud ma tõepoolest ette, kuidas olla üliõpilasametiühingu eesotsas. Et iseseisev organisatsioon alles loodi, polnud võimalik eelkäijatelt õppida. Mõningase kooli andis kursuse ametiühingu juhtimine, mida ei või muidugi kõrvutada teaduskonna ulatusega. Eriti meil, sest jaguneme ajaloo-, defektoloogia- ja psühholoogiaosakonnaks. On omad iseärasused ning probleemid. Vahel mõtlen, et miks mitte valida ametiühingubürood samuti osakonniti. Komsomolis seda varianti ju kasutatakse. Esialgu puudus küllaldane oskus ka büroo töö suunamiseks. Raske oli leida sobivat aega büroo koosolekuteks.

● Tihti pöördub üliõpilane Sinu poole rahalise toetuse sooviga. Kui palve rahuldamata jääb, võib ametiühingu autoriteet tema silmis langeda. Küllap raskendab olukorda seegi, et tänavu polnud teaduskondade jaoks spetsiaalseid toetussummasid eraldatud?

Toetust vajavad paljud üliõpilased. Päris ilmaasjata seda ei küsita. Kõiki avaldusi pole tõesti võimalik rahuldada. Büroo koosolekutel kaalume põhjalikult, kellel lisaraha kõige enam tarvis. Möödunud aastal otsustasime aidata kolme tudengit. Kultuurisummadeks eraldati teaduskonnale 180 rubla, millest enamik kulus defektoloogide Kiievi ekskursiooniks.

● Ajalooteaduskonna vilteistrublase preemiasumma otsustas büroo anda kultuurikomisjoni esimehele Ita Jakobsonile. Miks?

Ita on tubli kultuurijuht. Ehk iseloomustab tema tegevust kõige paremini üleülikoolilises sotsialistlikus võistluses saadud kultuuri ja taidluse II koht. Esmakursuslaste isetegevuskonkurss või defektoloogidele samuti II koha. Defektoloogineiud esinesid päris hästi ka üleülikoolilisel ülevaatusel. Korraldati mitu teaduskonna ja osakonna kultuuriüritust: puhkeõhtud, nääripeod, rebaste lõõmised. Osakonna hooleks jäi üliõpilaste pisipere nääripidu. Tudengimammad ja -papad jäid rahule. Peole kutsusime ka õppejõudude lapsed.

● Kitsamas ringis taidlejaid leidub palju enam kui oma esinemiskunsti avalikkuse ees näitajaid.

See, kes kursuseõhtul pilli mängib, ei pruugi nõustuda mõnel konkursil ette astuma. Paraku ei aita siin vägisi sundimine. Esinemisjulgus peab kujunema iseenesest. Võib-olla soodustab hirmu ka kriitika kartus.

● Oma tervise vastu peaks huvi tundma igaüks. Tegelikult kiputakse tarkust «terves kehas terve vaim» pahatihti unustama. Et see tõde ajalooteaduskonna üliõpilastel kuigi hästi meeles ei püsi, näitab tervise- ja olmetöös kaheksandaks jäämine.

Täiendan omalt poolt juttu vesiste arvudega. Ainult kuuskümmend protsenti üliõpilastest läks profülaktilisele läbivaatusele. Kopsuproovi tegi kõigest 26%. Kuuekümnest sanatoorse profülaktooriumi tuusikust kasutati ära viisteist, kuid sellele võib leida objektiivseid põhjusi. Meie loenguid on peamiselt Tähe ja Tiigi tänava õppehoonetes ning lihtsalt ei jõua Leningradi maantee ühsielamu sööklasse lõunatama. Kas poleks võimalik profülaktooriumitalongidega süüa saada ka teistes üliõpilassööklates? Vähene tähelepanu oma tervisele ja nõrk osalemine spordis on omavahel seotud. Paljud jäävad kõrvale just massispordist. Ajaloo II, defektoloogia II ja IV kursusel on tasumata spordiklubi liikmemaksud.

● Ametiühinguelu kursustel — selle kaudu peaks teaduskonna ametiühingubüroo jõudma iga üliõpilaseni. Kuidas on see Sinu arvates võimalik?

Nagu komsomoliorganisatsioonis, on ka ametiühingus oma distsipliin. Praegu käib liikmepiletite vahetus. Rohkem kui pooltel kursustel on pildid koos. Liikmemaksud laekuvad kehvemalt neilt, kes ei saa stipendiumi. Mõnel on tasumata terve aasta. Loodan grupiorganisaatoreilt rohkem algatust ja probleemide tõstatamist.

● Lõpetuseks?

Sammume tõusuteed. 1984—1985 aasta aruandeperioodil tulime üleülikoolilises sotsialistlikus võistluses neljandaks. Eelmisel korral olime kõigest kaheksandad. Peale Ita Jakobsoni nimetaksin veel büroos organisatsioonilise töö eest vastutajat Anne Hommikut. Suurt abi osutasid meie tööle dekanaat ja komsomol. Meil oli ka puudusi, millest juba rääkisin. Need ootavad lahendamist sel aastal.

JAAN LUKAS,
ajaloo III k.,
teaduskonna pressisekretär

Teaduslik...

(Algus 2. lk.)

Olemasoleval viisaastakul on hakanud paranema väitekirjade kaitsmine. Kateedrijuhatajate varasemad prognoosid on olnud siiski lootusrikkamad: lubatuist on kaitsnud üks kolmandik. Tähtis on aga, et madalseis on ületatud. 1980—1985 kaitseb kandidaadiväitekirja 109 ja doktoriväitekirja 21 inimest. Aastaiks 1986—1995 näib olevat reaalne umbes 200 kandidaadi- ja ligi 50 doktoritöö kaitsmine.

Valimised ja ümbervalimised

Kaadripoliitikas on vaja omavahel kokku sobitada kaks diametraalselt vastupidist vajadust: võimalikult pikaajaliselt kasutada olemasolevaid suurte kogemustega kõrgkvalifikatsiooniga töötajaid ning leida kohti andekatele noortele. Seetõttu vajavad väga põhjalikku ettevalmistust ka valimised ja ümbervalimised. Seda küsimust ettevalmistanud komisjon (prof. V. Kelder, dots. P. Kenkmann ja dots. A. Luuk) leidis, et TRÜ-s valimiste puhul kasutatavat andmestikku ei ole vaja muuta. Lisada tuleks sotsialistliku võistluse andmed. Kateedri- või laborijuhataja kohale valimisel oleks vaja näidata ka kandidaadi seniseid saavutusi kollektiivi juhtimisel ning kollektiivi pedagoogilise ja teadustöö täiustamisel. Oluline on ka allüksuse hinnang nii õppe-, teadus- kui ka ühiskondliku töö aspektist, samuti arvamus tema kollektiivi sobimise kohta.

Nõukogu otsuses on muu hulgas kirjas, et teaduskondade, TO ja ÜMPI nõukogud peavad materjali põhjalikult läbi arutama ning esitama täpsustatud plaanid rektorile 1. detsembriks. Kuigi tervikuna üldine perspektiiv rahuldab, on kõikumine kateedrite viisi ebaühtlane. Mitmes kateedris ei ole tegeldud järelkasvuga. Kuidas muidu seletada olukorda, kui kateedrijuhataja lahkumise järel pole enam isegi vastava aine õppejõude. Kateedrijuhataja ei võiks ära minna järglast(si) kasvatamata. Ka tuleviku suhtes ei tuleks alati liiga optimistlikku pilti näha, sest elu teeb ka ootamatuid korrektiive.

Nõukogus kuuldu, aruande ja otsuse põhjal

VARJE SOOTAK

Tänu

Rektori käskkirjas pälvisid tänu üleülikoolilise konverentsi «Matemaatika teoreetilisi ja rakenduslikke küsimusi» eeskujuliku korraldamise eest prof. **Ülo Lumiste**, sektorijuhataja **Mati Abel** ning vanemteadur **Aleksander Fijalšer** ja nooremteadur **Raul Roomeldi**.

III üleliidulise teaduskonverentsi «Mitmemõõtelise statistilise analüüsi rakendamine ökonoomias ja toodangu kvaliteedi kontrollimisel» eduka läbiviimise eest pälvisid tänu **Ene-Margit Tiit, Anne-Mai Parring**, vanemõpetaja **Kalev Pärn**, vanempreparaator **Lyvia Jõesaar**, nooremteadur **Imbi Traat** ja insener **Meelis Somelar**.

Mälestame kolleegi

2. novembril möödus 100 aastat Eesti meteoroloogide pere vanema põlvkonna väljapaistva liikme **August Tõllassepa** sünnist. Tema elutee algas Tartumaal Konguta vallas põllutöölliste lapsena. 1905. aastal lõpetas ta Tartu linnakooli ning 1910. aastal jätkas õpinguid M. Rostovtsevi eraülikooli matemaatikateaduskonnas.

Mobiliseeritуna I maailmasõtta lõpetas A. Tõllassepp 1916. aastal Petrogradis Füüsika Peaobservatooriumis meteoroloogia ja aeroloogia kursused. Seejärel suunati ta Kiievisse lennuväe peastaabi juurde vanemvaatlejaks. Pärast visa tööd õnnestus tal 30. augustil 1916 meteorograafi paigutamine lennuki kandetiibade vahele kõrgemate õhukihtide uurimiseks. Lennuk tõusis 2,4 km kõrgusele ja meteorograaf registreeris automaatselt õhurõhku, -temperatuuri ja -niiskust. See oli ülalkirjeldatud aeroloogilise uurimismenetluse alguseks Venemaal. A. Tõllassepp koostas ühtlasi vastavad juhendid lennuväele. Tema uurimust «Tuul temperatuuri inversioonikihis» (vene k.) rakendati aeronautikaõpikus (1917).

Hiljem töötas A. Tõllassepp sünoptikuna — aastail 1919—1920 Tallinnas Mereobservatooriumis ja 1920—1924 Tartu ülikooli meteoroloogiaobservatooriumis. Ka sel alal näitas ta end energilise novaatorina, eriti raadio kasutamisel ilmateenistuses.

Peale praktilise meteoroloogia viljelemise on A. Tõllassepal olulisi teeneid meteoroloogia emakeelsel populariseerimisel — «Vanasõnad ilmadest» (1920), «Meie õhkkond» (1923) ja väga ladus aimeraamat «Meteoroloogia kõigile» (1960). Lisandusid loengud rahvaülikoolis ja lennukoolis. Käsikirjaline pärand on aga kahjuks enamikus kaduma läinud.

A. Tõllassepp tegutses pikemat aega ka ajakirjanikuna. Oli Eesti Loodusuurijate Seltsi tegevliige, osales aktiivselt «Vanemuise» seltsis ja karskusseltsis.

A. Tõllassepp suri Tartus 18. detsembril 1970 ja on maetud Ropka-Tamme kalmistule.

HEINRICH ARUKSAAR

Üliõpilaspäevad nädala pärast!

* * *

Tänavustel üliõpilaspäevadel Moskva tsirkust ei ole! Ei ole ka jääballetti, striptiisi, langevarjuhüppeid, väljasõitu Kvissentali. Päris kindel ei saa olla ka selles, kas tudengkond jõuab linna tsentraalväljakul etendamiseks valmis seada lustliku paroodia «Vivat epideemia» ning läbi viia poltitilise kohtu Carl Robert Petersoni üle.

Aga üks, mis selge — neljateistkümnendast seitsmeteistkümnenda novembrini Taaralinna tudengid arutlevad, võistlevad, teevad ise teatrit jne. jne.: taas on käes üliõpilaspäevade aeg.

Seekordsete päevade masinavärgi vända juures seisab ELKNÜ TRÜ komitee asesekretär Ardo Kubjas. Eestpoolt sikutavad kahe kõrgkooli komsomoli tippjuhid Renaldo Mändmets ja Arvo Lamp. Tagantlükkajaid ning -togijaid on õige mitmeid: Riho Lutter ja Sulev Ulp (muusika), Peeter Parik ja Jüri Below (sport), Heino Jürviste (ball, maiustustekonkurss), Ariel Levin (ball), Anu Uus (aulakontserdid), Aare Kasemets (omaloomingu- ja luuleõhtud), Kaido Metsa (kohtumisõhtud), Mihkel Juhkami (mälumäng), Margus Kasterpalu (stiilsed õhtupoolikud), Merike Karlson (laste joonistusvõistlus). Signaali annavad: Arvo Viilup ja Heinrich Rahe (foto), Siiri Sooberg ja Tarmo Leheste (infoteenistus) ning Tiit Pruuli (press).

See pole aga veel kaugeltki kogu süsteem. Võiks ka lisada igasuguseid õpetajaid, manitsejaid, keelajaid, käskijaid, soovitajaid — nagu ikka sellistel puhkudel. Sõnaga — loob ja ehitab ja saab sest osa kogu akadeemiline Tartu.

Arka orgunnib balli

Jaa-jaa, see sõnum käib suust suhu. Ariel Levin ütleb aga ise talle omase tagasihoidlikkusega: «Tõepoolest, ball on ka tänavu plaanis läbi viia.» Uuendusena on organiseerijad (Levinile sekundeerib EPA mees Heino Jürviste) välja pakkunud balli alguse nihutamise mullusega võrreldes ühe minuti võrra hilisemale ajale. Ka lõpp on planeeritud selle võrra hiljem.

Niisiis 16. novembril kell 20.38 avanevad EPA aula uksed ning täpsusest lugupidajaid tervitab avavalss. Balli avavad, külalisteks ja üllatuseks on tõeliselt lugupeetud ja meie rahva hulgas armastatud inimesed.

Ballile tulles peab juba ette varutud olema hea ja lustlik tuju. Ariel Levin rõhutab veel kord: «Meie poolt pakutavad tuju tõstmise võimalused on tänavu loomulikult ainult mittealkohoolsed.» Kuid ikka pea püsti, julgelt ja rõõmsalt edasi — täie hooga töötab jäätiselokaal.

Hei, kõhuorjad!

Mõelda vaid, Sinu käsutuses on tordipõhjad, kõikvõimalikud kreemid, kuum šokolaad, želeed, siirupid, pisut kaunistuselemente hõrgutiste näol ja mis kõike veel. Nendega võid sa oma suva kohaselt ümber käia nii, et žüriile saab osaks mitte ainult vaatemänguline nauding, vaid ka kulinaarne triumf.

Ah, et millal siis juba? **Pühapäeval, 17. novembril kell 14 Leningradi mnt. 27 kohvikus.**

Žürii (esimees-asjatundja Heino Jürviste, salagurmaanid Ardo Kubjas ja Ulp-noorem) võtab endale õiguse kolmele esikohatordile. Ülejäänud tordid lähevad maitsmisele tegijate ja pealtvaatajate vahel. Ah jaa — varuks on ka üllatusi! Kuna kohtade arv on piiratud, siis tasub varakult (kas või juba eelmisel õhtul) end järjekorda seada (registreerumine komsomolikomitees).

Ootame niisama aktiivset osavõttu kui eelmisel aastal, nii pealtvaatajate kui võistlejate poolt.

Head võistlemist!

Sport

Aeg: 17. novembril kell 12.

Koht: TRÜ KKT spordimaneež Ujula tn. 4 (suur sinine maja).

Programm: Erandlitult sportliku sisuga ettevõtmised, kus ei puudu ka vaatemängulisus. Kohal on Tartu kõige sportlikum ansambel «VAHE» jah, loomulikult, ja Eesti kõige sportlikumad (seega kõige kaunimad) neiud — «Palestra», tõsi mis tõsi.

Kaks kõrgkooli võistlevad teatejooksus ja kõleveos.

Rahvale näidatakse naisatleetvõimlejaid ja breiktantsijaid.

NB! Naisatleete ei näe muidu, kui jalas on spordijalatsid.

Tõrvikud Tartu tänavail

Toimub ka ELKNÜ 65. aastapäevale pühendatud teatejooks läbi linna. Võistlema asuvad 2 meest ja 2 naist EPA-st ning samasugune *team* TRÜ-st. **Start antakse 14. novembril kell 18** ülikooli peahoone eest. Mööda Ülikooli tänavat joostakse Vanemuise parklani, sealt Nõukogude tn. pidi üle raekoja platsi peahoone ette tagasi, kust sama marsruuti jätkab järgmine võistleja, kuni ükskord võitja selgunud. Ürituse EPA-poolne organiseerija Peeter Parik on oma poistele juba hulga ergutajaid raja äärde kaubelnud.

Teadmine — valgus

Üks tark mees — **Vello Malken** — räägib huvilistele **14. novembril teemal «Naised, naisliikumine ja ühiskond».** Vello Malken töötab Juhtide Kvalifikatsiooni Tõstmise Instituudis ühiskonnateaduste kateedris. On majandusteaduste kandidaat. Oma töödes uurib inimfaktori rolli majandussuhetes.

Teine tark mees — **Lembit Ebre** — räägib **16. novembril teemal «Enamsoodustusrežiim Nõukogude Liidu ja Ameerika Ühendriikide kaubanduses».** Lembit Ebre töötab Eesti Informatsiooniinstituudis juhtide infoteeninduse osakonna vanemteadurina. On majandusteaduste kandidaat. Oma töödes uurib kapitalistlike riikide ja NSV Liidu majandussuhteid. Ettekanne on ilmselt eriti põnev nende jaoks, kes tunnevad huvi mõni päev hiljem algavate kahe suurriigi vaheliste Genfi läbirääkimiste tulemuste vastu.

*

Sama pealkirja all võiks ära märkida ka **kilvarite jõukatsumise. 75** küsimust traditsioonilistel mälumänguteemadel peaks olema piisav, et panna paika parimatest parimad ja natuke kehvemad ja need, kes üleüldse vaid paar punkti saavad. Peljata pole midagi, ärge vaid unustage eelregistreerimist!

Tundehetk

Traditsiooniks kujunenud eksperiment Maarjamaal — **vene eksperimentaalne üliõpilasteater.** Teater on tegutsenud viis ja pool aastat, toonud lavale seitse etendust. Sedapuhku on B. Vassiljevi novellide «Reede» ja «Veteran» põhjal seatud kokku tervikkava 1) «Reede», 2) «Pada, peegel ja taevatähed».

Need on lüürilised lood sõjast, armastusest, surmast. Instseneeringu on teinud väliskirjanduse kateedri õppejõud Larissa Volpert. Mängivad filoloogiateaduskonna tudengid. Peaosades Jelena Naraikina ning Irina Tsareva.

*

Veel kaunitest kunstidest. **Pühapäeval kell 18.30 EPA klubis omaloominguõhtu.** Endi luulet ja pisut ka proosat loevad Aare Kasemets, Sven Sildnik ja Jaan Malin. Vastuoksuslike luuletuste õhtu. Ette, vaheie ja taha kaasaegset muusikat mitmest stiilist.

Ka reedel loevad Tartu üliõpilased omi luuletusi **Palmihoones kell 20.** Tund aega hiljem esineb samas TRÜ kammerkoor.

Valgre — Alliksaar

Taas taganeb sind lämmatanud valu **16. novembril EPA klubis.** Mitte juhuslikult pole ühte õhtusse seotud osa kahe mehe — luuletaja Artur Alliksaare ning helilooja Raimond Valgre — loomingust. Rööbikjooni nende kahe isiksuse ja kahe looja vahel on võimalik tõmmata hulgaliselt. Mele kergemuusika klassiku laule esitavad vennad Johansonid ja Kärt Tomingas, keda saadab klaveril Külli-Katri Kirber (TRK II k. üliõpilane). Artur Alliksaare tekste vahendab Margus Kasterpalu ja Aare Kasemets.

Muusika

kerge

SULEV ULP:

TRÜ klubis mängivad tantsuks ansamblid «Karavan», futumaiguline Tallinna Juveelitehase ansambel «Proov 583», nostalgiline «Retro» ja «Rock-Hotell» oma tuntud headuses.

EPA klubis tantsitavad rahvast «Kukerpillid». Ning esialgu on välja pakkuda veel kolm eraldi kontserti, mida annaksid siis «Karavan», «Ruja», «Modern Foks». Tä-

(Järg 6. lk.)

ELKNÜ 65

Eesti komsomoliorganisatsiooni juubelikünnisel tulevad Tartu üliõpilastega kohtuma ELKNÜ Tartu linnakomitee töötajad eesotsas I sekretäri Vello Tammega. Juttu tuleb nii möödunud tegemistest kui ka sellest, mille üle praegu pead murtakse. Külla on oodata ka neid, kes tegid komsomolitööd ELKNÜ algusaastatel.

ARDO KUBJAS

* * *

1917. aasta kodanliku revolutsiooniga äratati Eesti kirjanikkonna seas lootused õnnele, vabadusele.

Paraku ei olnud läinud korda luua laiahaardelist Eesti kirjanike parlamenti ning nii registreeriski üks osa noori kultuuriinimesi end Eestimaa Kubermangu komissari kantseleis 26. juulil 1917. aastal ühingu «SIURU» nime all.

See oli tunnete ja kirgede karussell, mis ei lasknud end vähematki häirida ümbritsevast ühiskondlikust elust. Hoopis ümbrus sattus ärevusse siirulaste loomingust, tegevusse asusid kirjanduskriitikud ja moralistid.

Kõike seda, aga sedagi, et «Siurul» oli siiski teisigi palgejooni, saab kuulda **EPA klubis 14. novembril kell 18.** Nimelt seal etendab TRÜ klubi juures tegutsev luuletrupp oma salongiõhtu «CARPE DIEM».

Siin on kirjas vaid üks osa üliõpilaspäevade mahukast programmist. Täpsemat infot hakkavad andma teadetetahvlid.

* * *

Informatsiooni kogus TIIT LENNUK.

TARTU ÜLIÕPILASPÄEVAD 1985

Kas kuningas või parlament?

Hoopis **OMAVALITSUS.** Sa oled sellest kindlasti kuulnud. Tähtsamad mehed on esinduslikemate väljaannete kaudu üle vabariigi kuulutanud, aga Sulle pole midagi öeldud. Ära kurvasta! Praegu pole veel midagi paigas ja jõuad Sinagi oma sõna sekka poetada. Komsomoliaktivistid juba tegid seda — kolmapäeval, «ajurünnaku» käigus. Alguses tutvustas kõrgkoolipedagoogika laboratooriumi juhataja dots. Valdo Ruttas mängureegleid. Ja siis neid ideid tulema hakkas, kokku 55.

Temaatika oli väga lai. Armu ei antud stipendiumimäärale, rektoraadile, ajakirjandusele, õppeplaanidele ega -vormidele. Missugused ettepanekud konkreetselt tehti, seda võid küsida «Ajurünnakus» esinenud oma teaduskonna aktivistide käest.

Kuna mõned ettepanekud ületasid piirid, millele ei hakka peale ka rektoraadi hammas, omavalitsusest rääkimata, siis täna-homme veel midagi oodata ei maksa. Kuid kõik ettepanekud tulid südamest. Igatahes vastavalt vajadustele ja võimalustele tuleks neid sihte silmas pidada, kasvõi lapselaste jaoks, sest need nõuded on tingitud elust endast.

Mis saab edasi? Aktivistide poolt neile ideedele antud hinnangud töötatakse läbi. Valdkondade kaupa moodustatakse töögrupid, kes vastavas küsimuses koostavad algsõnastuse. Mitmepäevase ja tõsise sõneluse käigus peaks valmima käskkirja projekt. Kui see «TRÜ» veergudel ilmavalgust näeb, siis jõuab järg Sinu kätte paranduste ja täienduste tegemiseks. Edasist ei oska ennustada, aga lõpptulemust võid rektori käskkirjast ise lugeda...

ÜLO VELDRE

AV-huvilisele

Kuulutus mõtestub lahti lihtsalt: kui üldisemalt tähendab AV audiovisuaalset programmi (etendust, kava vms.), siis meil konkretiseerub ta TRÜ klubi egiidi all tegutsema hakkavas vastavas huvialaringis. Ringi töö korraldame nii: 1) **regulaarselt vaatame läbi AV-kavasid,** mis pole mitte midagi muud kui stereomuusikaga (helireaga) ühitatud diapositiivide (pildirea) esitamine kindla ajastatud kompositsioonina; 2) nähtu-kuuldu üle vahetame mõtteid — kommenteerime, kritiseerimine, vaidleme, küsime, vastame — **aruteludes;** 3) kuulame külalisesinejate **loenguid** semiootikast, psühholoogiast, esteetikast ja filmikunstist, sedavõrd kuivõrd need seostuvad audiovisuaalsete märkide mittejuhuslike jadade vastuvõtu ja mõju probleemidega.

Mida näitavad siiani talletatud kogemused? Eelkõige seda, et pildimaterjali (slaidid maalidest, kunstfotod, dokumentaalkaadrid) taju sõltub olulisel määral helitaustast, mis kokku võimaldab avastada üllatavaid sünesteetilisi kombinatsioone. Heli ja pildi kombineerimine võimaldab uue tähenduse loomist mõlemas suunas. Praktiliselt ammendamatu on materjali hulk, millele kava üles ehitada. Arvestagem kasvõi käepärast muusikavalikut ja diapositiividele jäädvustatava piiramatust. Pole raske näha, et AV kava, kui ta on läbimõeldud ja -tunnetatud, on «polüfooniline». Kaasa mängima saab tuua sümboolikat, konteksti, süžeekontuure, žanrilisi variatsioone, kasutada nõ. kontrapunkti ja kontrastiefekte.

Mis siis veetleb sellise tegevuse juures nagu seda on ühe AV kava koostamine ja jälgimine? Esmajärjekorras võimalus **loovaks** tegevuseks ilma liiga keerulise tehnika ja elektroonika kaasamiseta; selles mõttes on kõne all olev tõeline isetegemine. Vastupidiselt videodiskole ei ole osaleja passiivne uudistaja. Pealegi võimaldab kvaliteetne stereoaparatuur muusika vastuvõtuks tarviliku helikvaliteedi. AV-looming on suhteliselt lihtne — slaide valmistada ja/või koguda ning plaate kasutada/lindistada on laialt levinud ja igapäevane. Vähemtähtis pole ka asja eksperimentaalsevõitu olemus. Proovida saab nii ja teisiti, lõplikult välja valida parim variant. Nii et midagi režissuuritaolist.

Ringi töös osalema ootame kõiki, kel huvi enam kui uudishimu muusika ja pildi (diapositiivide) ühendamise vastu.

TÄLIS BACHMANN,
loogika ja psühholoogia
kateedri dots. kt.

* * *

Avaüritus toimub teisipäeval, 12. novembril kl. 21.30 TRÜ klubi diskosaalis.

Kavas: AV-programmid P. Seegeri ja ans. ALAN PARSONS PROJECT muusikale.

Kõigile huvilistele lihtne soovitus — oma silm on kuningas!

Esmakursuslaste ball '85

Kui Arno Teelega TRÜ klubisse jõudis, polnud rebaste ball veel alanud. Fuajee, nagu arvata võib, oli siginat-saginat täis kui sipelgapesa: kes ootas tuttavat, kes trügis saali poole, kes püüdis ukse taga ootavale sõbrale iga hinna eest kutset hankida. Palitud garderoobi andnud, lasid Arno ja Teele end piduõhevil inimvoolul saali kanda. Vaevalt said nad seina ääres kohad sisse võtta, kui...

...lavale ilmusid **peo peremees ja perenaine (Vesse Võhma ja Kersti Karu, V k.).** Perenaise imekaunis tualett ja peremehe frakk lõid tõelise balli illusiooni. Kahju, et kõigi peokülaliste kohta sama öelda ei saanud. Pidulike kleitide ja ülikondade kõrval võis ka pusasteksas-tossudes rahvast kohata. Ballirlietusest on küll juba äraleierdamiseni kirjutatud, ometi jääb mõistmatuks, miks sellest arusaamine mõnel nii palju aega võtab.

Peo juhatasid sisse **filoloogiateaduskonna dekaani Harald Peebu ja TRÜ komsomolisekretäri Arvo Lambi** soojad sõnad ning kammerkoori helisevad hääled. Vaadates avavalsil keerlevat peremeest-perenaist, hakkasid kahtlema, kas ikka maksab rääkida daamilikkuse ja džentelmenlikkuse kadumisest noorte hulgas.

Rõõmsa üllatuse põhjustas **ansambel «Karavan»**, kellele publikuga kontakti loomine mingit raskust ei paista valmistavat. Peaaegu kohe täitus saal rõõmsalt keerlevate paaridega.

Eeskavanumbrid vaheldusid lausa kaleidoskoopilise kiirusega: näidati filmi TRÜ ajaloost, publikut naerutas Peeter Volkonski, ülikooli taidlejad astusid üles peotantsu ja atleetvõimlemisega ning seejärel laulsid 10 aastat tagasi esmakursuslased olnud «Rentaabluse» liikmed. Kel sellest veel vähe, võis alumises saalis (küll vähem pidulikus õhkkonnas) videot vaadata ja loomulikult tantsida või ühes kahest baarist maiustada.

Enne kesköödkuulutati välja **«rebasepaari '85» valimine.** Oma paarid panid välja 6 teaduskonda (huvitav, kuhu jäid ülejäänud?) + üks kahtlases olekus noormees, kes nimetas end kehakultuurlaseks, kuid kes hiljem osutus EPA IV kursuse zootehnikuks. Peoperemees ja -perenaine olid lausa kimbatuses, kuidas lärmakat «külalist» võimalikult taktitundeliselt lavalt minema saada.

Rebasepaarid katsusid jõudu mitmesugustele esemetele reklaami tehes. Näib, et «Eesti Reklaamfilmil» tuleks uute ideede leidmiseks tihedamini tudengite poole pöörduda.

Muidu jätsid katsed siiski üsna nigela ja läbimõtlemata mulje, ühe prooviga on ikka parimat välja selgitada üsna raske. Nii juhtuski, et sõelale jäänud matemaatika- ja õigusteaduskonna paarid pidid leppima sõbraliku viigiga. Järgmisel korral tuleks katsed siiski põhjalikumalt ette valmistada, muidu pole üldse imeks panna, et võistlevaid paare on vähem kui teaduskondi.

Südaööl peatati hetkeks aeg ja lavale tuli **folklaulja Anne Adams.** Tema laulud panid igaühe endasse vaatama, arutlema ja mõtlema: «Kes olen? Mida taotlen?» Kahju, et oli neid, kes kaaslaste soovi laulust osa saada millekski ei pidanud ja kõva häälega jutlesid või uksest sisse-välja voorisid.

Kui «Karavan» jälle paraja tantsuhoo sisse oli andnud, kostsid saali järsku eksootilised India rütmid. Publiku hämmastus oli suur, kui lava ette astus nõtkel kõnnakul hindu neiu, kes esitas tõelise India kataki. Meile, kes me India filmide mõjul oleme harjunud arvama, et eks see India tants üks disko ole, tõestas tantsijatar, et ehtne folkloor on hoopis midagi muud. Vaid veidi kujutlusvõimet ning söörmeis võis tunda tolle imelise maa hõngu ja kuulda püha Gangese kohinat.

Nukker pilk kellale pani silmitsi faktiga, et ball hakkab lõppema. Veel lõpuvalss ja...

...Arno ja Teele astusid klubiuksest jahedasse oktoobriöhe. Pilvitus sügistaevas sirasid tähed. Mõtlikult kõndisid noored läbi vaiksete laternatuledes tänavate ühiselamu poole.

«Kahju, et see ball nii ruttu lõppes,» nukrutses Teele.

«Oh, viis aastat veel ees, tuleb paremaidki,» oli Arno elutark. «Lähme homme koos loengusse, ma ootan sind, eks...»

Naeratades vaatas kuu alla Tartu linna. Ennegi neid rebaseid nähtud...

INGA KAATS,
kah rebane

ÕPPETEHNIKA

2.

„Valge müra"

«No imetakse ikka lugusid välja!»

Minuga pahandas sõber esimese ÕMT-loo pärast (vt. eelmine «TRÜ»). «Õppetehnika!? See on ju fiktsioon! Oled sa ise vähe loenguid mehhaaniliselt üles kirjutanud! Mell tuleb professor, kaart seljas, loengusse. See, et ta tahvli ja kriidi vana-vanaisade traditsioonilt on pärinud, ei tähenda veel tehnifitseerimist. Mõnes mõttes pole ülikool oma kolmest sajandist üle saanud...»

Õppetehnika. Õpetamise või õppimise tehnika?

Humanitaarteaduskondade tudeng näeb tõepoolest harva projektoreid. Nende oskuseta kasutamine jätab üliõpilased tihtipeale külmaks. Muidugi mõnelt reisilt saabunud õppejõu diapositiivid mõjuvad enam (loe: kui ei pea konspekteerima). Ikka peab tudengit aitama ta kirjapulk ja tükike paberit.

Ometi lihtsustab projektorite kasutuselevõtt pedagoogitööd, hoiab kokku aega...

* * *

ÕMT juurutusosakonna juhataja Elga Tamm: «Saime alguse tehniliste vahendite metoodika kabinetist. Praegu juurutame põhiliselt projektsiooniseadmeid õppetöösse. Meie poole võib pöörduda dia-, grafo- ja kinoprojektorite ning episkoopide küsimustes, samuti lüümikute tegemiseks.»

Õppetehnika ja -metoodika teenistuse juurutusosakonna leiab kerge vaevaga füüsikahoone uue õppekorpuse esimeselt korruselt. Töö käib valminud ruumides teist aastat. Mida siis tehakse?

E. Tamm räägib ja näitab lahkelt kõike.

Ülikooli pedagoogiliste erialade õppureid tutvustatakse koolis kasutusel oleva tehnikaga praktikumides — seda suudetakse minimaalselt kümne tunniga. Õppejõud ja abiõppepersonal kohustuslikku praktikat ei läbi — neile piisab demonstreerimisestki. «Vanem põlvkond õpib ära või sureb välja,» arutleb E. Tamm konservatiivsema suhtumise üle. «Meie võime anda teadmised ja oskused, vilumustest jääb asi siiski kaugele. Tähtis on aparaatide käsitsemiskultuur — nuppu keerata jõuab ikka, enne tuleb osata.»

Kuidas tehnika, mille selgekssaamiseks tunde võetakse, aega kokku hoiab? On ju nii, et kui vajadust ei tunneta, pole ka midagi juurutada. Projektorite abiga võib käsitletavaid teemasid n ä i t l i k u s t a d a. E. Tamme arvates on õpetamine üsna suur näitlemine, mistõttu tsentraalselt saadud õpetused ja materjalid kõigile ei sobi: igaüks peab saama siin antavaid näpunäiteid kohandada vastavalt oma isikupärale. Laboratoorsete tööde juhendamisel võib tulla koolis koguni kolmekordne ajavõit. Pildi või skeemi demonstreerimine eeldab kirjaoskust: õpetaja laseb õpilasi kirjutada või mõtelda, täites ise samal ajal kas või päevikut. Keeruliste jooniste puhul saab neid selgitada ja maha joonistada astmete kaupa. Selliselt esitatav materjal jääb meelde detailsemalt ning õpitut vastatakse üllatava konkreetsusega. Tehnikavõimalusi tundes realiseerivad õppejõud oma taotlusi õppeprotsessis kiiremini ja paremini. Huumorimoment, emotsionaalne lähenemine tuleb siin vaid kasuks.

ÕMT juurutusosakond pole ignoreerinud ka abivajajaid väljastpoolt ülikooli: mõõdunud kevadel täiendati Tartu koolmeistreid, õpetati erikutsekeskkoolides. Õppegruppides olevat probleemiks erinev häälestatus: vastavalt ametile kõigub ka huvi. Mõned hakkavad kohe ribinal-robinal nuppe keerama, arvestamata, et aparaat asjatundmatu käes võib kergesti üles ütelda. Neid tasakaalustab sissejuhatuseks kasvõi väljakirjutamine. Üks ei suuda siiski korraga üle kümne inimese juhendada.

Praktikumide kaudu selgub uue tehnika töökindlus. Üks-kaks semestrit vastupidanud aparaate võib üsna julgelt juurde tellida, sõltuvalt muidugi rahalistest võimalustest.

Projektsiooniseadmed on viimasel ajal populaarseks saanud: kui ülikoolil oli viis aastat tagasi kõigest kolm grafoprojektorit, siis praegu kasutatakse neid õppetööks saja ringis, teaduslaboratooriumides on neid üle kümne. Ja tellitakse juurde. See eeldab **lüümikute valmistamise võimalusi**, mida juurutusosakond jõudumööda pakub. Õppeotstarbeliste kunstilis-graafiliste tööde toas saab endale iseseisvalt lüümikuid valmis teha — **järjekorda ei ole.** Teine võimalus on tulla kohale oma skitsiga ning tellida kunstnikelt mis tarvis.

E. Tamm: «Telnekord kurdetakse: «Meie grafoprojektor uriseb!» See on niinimetatud valge müra, milleta ei saa. Õige on tehnikat kasutada ainult siis, kui vaja. Vaiksemaid tüüpe pole olemas.»

Keerukas on uusi aparaate tellimislehtede järgi hankida: esitatav tüüp ja hind ei reklaami tegelikult midagi. Ise tuleb kuskilt uurida ehitust ja tööpõhimõtteid.

Juurutusosakonna vaneminsener Katrin Kokk töötab **juhendimaterjalide koostamise ja läbitegemise** kallal. Praegu valmistatakse ette kino-helitehnika ja magnetofonide käsitsemist kergendavaid materjale. «Ülikooli toimetistesse» neid kohe sisse ei anta, et enne, juurutamise ajal, vigu üles leida. Põhiline jääb ikka samaks: mõjutajal peab olema lihtne asju kasutada, ta peab tundma efekti.

Meister Aino Benno tegeleb samas osakonnas **õppefilmide** annoteerimisega. Tema kartoteegis on teaduskondade kaupa üle kaheksasaja filmi. Uusi, annoteerimata filme on saja ringis — neid on rohkem tulnud füüsikutele ja arstidele. Et teaduskonnad ise neid operatiivsemalt kasutada saaksid, koostatakse paralleelsed perfokaardid. Selguvad ka vananenud filmid, mille alt vabastatakse defitsiitseid kettaid.

(Järg 6. lk.)

Löövad...

Oktoobrikuu esimese kolmapäeva õhtupoolik. Hakkas juba hämarduma. Kõndisin nukralt mõtiskledes mööda Emajõe Leningradi maantee poolset kallast ja silmitsesin kord oma uute kingade ninasid, kord puudelt tasahilju pudenevaid rohekollaseid lehti.

Äkitselt kandus kõrvu kärarikka seltskonna hääl. Tõstsin silmad ning märkasin esimese ühikatorni ees tantsisklevat inimeste rodu. Nii kaugelt ei taibanudki kohe, mida seal tehakse: kas tantsitakse jenkat või mängitakse rongi. Ja ausalt öelda ei pakkunud toimuv sel hetkel enamat huvi.

Kuid nagu soovides mu tähelepanu kõita, liikus see «rong» üle tee parki. Mida nad seal pimedas teevad? Kaklevad? Lärmakalt lällutavaid seltskondi on ennegi nähtud. Sedapuhku oli asi hoopis erilisem. Aga siiski: seltskond hämaras pargis?

Astusin pisut lähemale ning takseerisin neid juba asjatundlikumalt. Inimrodu peatus suurel muruväljakul. Vanemate juhendamisel muudeti rivi kuju: asuti kahte ritta. Sellegipoolest tundus kõik pisut müstilisena. Üks rivi ees seisjatest tõmbas selga oranži särgi. Rebase mask (märkasin seda alles nüüd) oli tal juba enne peas. Ja need nöörid, mis igaühe selja alaosa keskele sõlmitud olid. Möödaminejale tõesti päris mõistatuslik!

«Ma olen väike, olen alles väike
ja päris koolis veel ei käi.
Ja minu väike repsi peake
on repsi tarkust täis...»,

laulis kogu koor. No nüüd sain aru: rebasteks lööminel Täisin veelgi lähemale astuda ja asja põhjalikult uurida.

Kõlas järgmine käsklus. Rebased jagunesid võistkondadeks ja hakkasid sooritama kehalisi katseid *«Citius — Altius — Fortius»*: teatejooks tagurpidi (*kiiremini*), hüpped tagurpidi (*kaugemale*) ja püramiidi kasvatamine (*kõrgemale*).

Tagurpidi joostes põrgati vastu kohtunikke. Mõni pudenes jalult, kuid niisama kähku oldi taas püsti. Tagurpidi hüppajad nägid välja nagu rohutirtsud: hops-hops. Hüppe finaalis sirututi ühtäkki välja nagu madu-uss — kaugust mõõdeti sellest kehaosast, mis kõige tagumine, s. t. hüppekohast tegelikult kõige kaugemale jäi. Seda tuli korrata uuesti, uuesti, uuesti... Ja püramiid... Kardan, et niisuguse pildi koomilisust pole võimalik edasi anda. Park kaikus ergutushüüetest ja kohtunike hõigetest; võitjatele kõlas võimas «Elagu»-laul. Samal ajal toimus veel üks «võistlus»: suunistujate grupp läbis VTK-marsruuti «Volga» — «Tarvas» — «Kaunas», ühessegi neist mõistagi sisse astumata.

Paneb imestama, kui palju tahteja meelekindlust pidi igaühel olema, et kõik vigurid ära teha ning sealjuures veel ellu jääda. Kuid polnud seegi kõik: ees ootas iga rebasekandidaadi isiklik katsumine. Nagu korraldajad kuulutasid, «selgitamaks välja nii kehaline kui kavaimne silmaring, et igaühte võiks häbenemata kehakultuurlaseks nimetada».

Pargis toimuva lõpetamiseks tuli veel «kursuse püramiid» ehitada. Ülesannet asuti suure elevusega täitma. Tugevamad laskusid käpukile, olemaks alusmüürid. Eks mõnigi tõrkus alumistesse sfääridesse asumast. Nii suurt hulka inimesi ei tahtnud keegi oma turjale võtta. Lõpuks sai kaks kihti siiski paika. Nüüd oli tegu kõrgemate positsioonide hõivamisega...

Selmoel nad minust sinna turnima jäid. Kadusin vaikselt pargi põlispuude hämarusse, et oma teekonda jätkata.

URMAS LOIT,
žurn. I k.

Autasustamisi

Kauaaegse aktiivse ametiühingutöö eest autasustati Üleliidulise Ametiühingute Kesknõukogu aukirjaga TRÜ ametiühingukomitee esimeest **Helve Kaburit.**

Tänu

Ungari Szecheny-nim. Rahvusraamatukogu kammerkooli eeskujuliku vastuvõtmise eest avaldati tänu teadusosakonna insenerile **Tiina Jasinskile ja üliõpilastele Epp Regile, Ilge Maidlale ja Helle Pärisalule.**

Pikaajalise osalemise eest TRÜ Akadeemilises Naiskooris pälvisid tänu teenelised liikmed **Helmi Ujuk** ja **Vilve Toots.**

Bioloogid Võhandu jõel

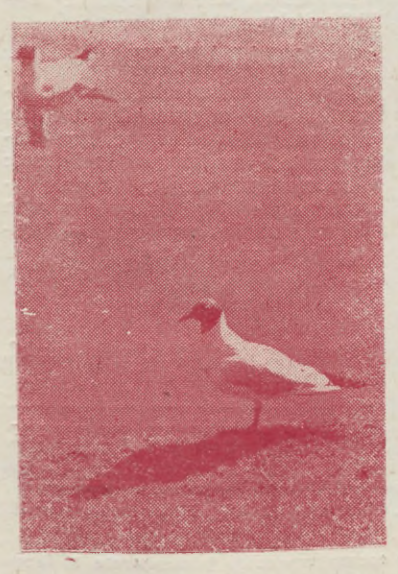

On sügis — rändamiste aeg. Põhjatuid soid ja rabasid läbivatest põtradest ning marjulistest annavad märku teele unustatud sarved ja marjakorvid. Piiritus taevaavaruses ruttavatest kurgedest ja lennukitest signaliseerivad meid mahajäetud sule- ja tulejutid. On sügis — rändamiste aeg.

Sünnib tahtmine endalgi minna. Bioloogide väike matkagrupp väljub hanereas raamatukogust; me laskume Võhandu jõe varjulisse orgu, mille põhjas ujuva vee peal rändamegi.

Teel hoiame silmad ja kõrvad hästi lahti, siis näeme ning kuuleme palju. Jõge ületavatele sukelpartidele anname viisakalt teed, jälgides eemalt, kuidas nad suleotstega laineharju laiali pritsivad. Siin-seal huikame vastu jõhvikaliste hapudele hüüetele ja viskame vette kukkunud korvid nende omanikele tagasi. Jõgi on arvukate käänakutega, alati ootab nende taga mõni üllatus: kas kraaksatab kuskil kurg või läheb paat ümber.

Nii saab matk ükskord äkki otsa ja me oleme tagasi kodus, kus meenutame olnut. On hetki, mil ei murra me raamatute vahel pead, vaid räägime möödunust, kui viibime auditooriumis 301.

Matkad annavad palju õpetlikku.

ARNE ADER,
biol. V k.

«Valge...»

(Algus 5. lk.)

Jällegi on probleemiks uute filmide tellimine: tänavu saadeti üksnes pealkirjad. Erialaspetsialistid võivad ju sisu aimata, kuid kõiki läbi vaadata ei jõua. Nii võivad sekka sattuda täiesti kasutud õppefilmid. Siin aitaks kõiki asjaosalisi esitatav prospekt (mööndunud aastal oli see üsna soliidne).

Mida lähemas tulevikus juurutama tahetakse hakata, küsisin osakonnajuhatajalt. «Tahaksime saada videotehnikat, ehkki ma televisiooni massilisse ärakasutamisse ei usu, kui arvestada kas või seda, et virvendav pilt halvendab nägemist... Ja tagasisideklasse on vaja!»

Õppejõududele on tehnikavõimalused kindlasti meeldiv muusika. Tudeng jääb unistama hääletutest kirjutusmasinatest või trükitud konspektidest. Loomulikult leevendab neid unistusi loengute emotsionaalne mõju, mille poole püütakse.

Automaatlukk allasutuse uksel avaneb ise üksnes väljujale (sisenejate usaldusväärsust vaadatakse tehniliste vahendite kaitsmiseks).

ANU PALLAS,
žurn. V k.

Virvarr «Viina vandega»

J. Toominga uuslavastus on lihtne ja ilus. Küllap ka kõige südamlikum ja avatum senistest. J. Toominga kompositsioon osutab alati olnud ja olevatele väärtustele nagu armastus, usk, headus, surm, vaimuvalgus — asjadele, mis meie argipäeva melus ikka ununema kipuvad. Seepärast arvan etenduse tänases päevas väga vajaliku olevat ja seda eriti meile, tormiliselt arenevale (komputiseerunud) põlvkonnale.

Lavastuses kasutatavad viisidki on kaasalaulmiseni äratuntavad. Oleme need viisid lihtsalt unustanud! Muidugi, tuleb aru saada, aja jooksul oleme pidanud niipalju erinevaid viise laulma, et...

Läbi luule, läbi muusika ja laulu, läbi sõna etendamise, otsib Tooming kaotatut, otsib Inimest — lapsehinge säilitanud (taasavastanud) Inimest. Kompositsioonis rakendatakse A. Kitzbergi 1894. aastal kirjutatud teksti, õigemini selle teksti tumedat poolt: raha, viin, vargus, petmine jms. Tegelaste (Mart, Maali, Hendrik, Ants) väärdunud hingemaailma kaudu ongi võimalik lavastajal näidata puhtaid ja loovaid hingeilmu (Eeva, Peeter), välja mängida oma positiivne programm. Tõsi, viina juuakse ja viin toob õnnetuse kaela, kuid väär oleks nüüd seda va viinaprobleemi etenduse teljeks seada. Sest viin (nagu ka raha jms.) jääb ikkagi ainult üheks tinglikest võtetest etendusterviku loomisel. Niipalju viinast ja Kitzbergist.

«Edasi» 20. oktoobri arvustuse autor keerleb aga aiva viina (H_2O_5CH) ja Kitzbergi originaalnäidendi ümber... ja ikka vurr ja vurr... otsides etendusest patoloogilise järjepidevusega seda, mida etenduses tegelikult pole ega olla saagi.

Tundub, et autor pole viitsinud süveneda (või kiirustas tähtaeg tagant?), kuidas muidu seletada mõningate häirivate (harjumatute?) detailide (Tooming — šamaan) baasil tehtud suuri negatiivseid üldistusi (etenduse tervikliikkus). Paistab, et autor ei suuda leppida Toominga võimaliku ja loogilise muutumisega (pro: arenguga), autor soovib ka nüüd veel ja iga hinna eest näha «Põrgupõhja ...»-Toomingat.

Siiski puudub veel etenduses mängukindlus, täpsus ühislauludes, kuid see on mängukordade küsimus. Ühest ebakõlast: läbinisti negatiivse Mart Punga ülikiire metamorfoos Ants Anderiks. Kõik muutuvad, kõik on tinglik, saan aru, kuid just luule seisukohalt oleks pidanud M. Pung jäämagi M. Pungaks, mitte saama vahepeal A. Anderiks. Väga huvitav ja üllatavgi oli kuulata J. Lumiste soololaulu I vaatuse lõpus (III vaatuse laul jäi kahvatumaks, n. ö. esimese laulu varjuks) H. Kaljujärve muusikaline ja kehaline vabadus lubab aimata näitleja hiilgavat karjääri kõigis näitekunsti vormides. Näitleja ampluaa paistab tõepoolest piiramatu olevat. (Ants ja III vaatuse soololaul). Eraldi lugu vääriks A. Maasiku napp aga sugestiivne laul! L. Eelmäe mulgimurdeline lõpulaul (16. okt. luuletus) meie elust sellel väiksel maal annab lootuse ja usu — kas ka pikemaks ajaks? H. Soosalu kandis oma rahu ja tasakaalu ausalt lõpuni

Trupp usub, trupp kuuleb lavastust. Kas ka publik? Kui otsustada aplausi (tegelikult alnus tõsine hindamissüsteem teatris) kestuse järgi (eriti 16. okt.; 31. okt. jahedam, tulede süttides kiirustati koke garderoobi), siis publik kuuleb samuti, vaatamata sellele, et lavastuse vorm on harjumatu. Ja paljud rõõmustavad, et ka peale nende usub keegi veel meie olemise sisse.

Miski häädus jääb selles lavastuses lava ja vaataja vahele. Meie vahele.

KALLE LAUG

Muusika

(Algus lk. 3)

naseks on kaubale saadud juba 80%-ga ühest suurepärasest tantsuorkestrist.

tõsine

ANU UUS:

Juba päevade esimesel õhtul on kena võimalus kuulata filharmoonia kammerkoori Tõnu Kaljuste juhatusel. Reedeõhtuse aulakontserdi esimese poole sisustavad RAM-i poisid, kes lõpuks esitavad koos ERSO vähendatud koosseisuga Mozarti Missa C-duur. Teises kontserdipooles mängibki ERSO Peeter Lilje taktikepi all. Ettekandele tulevad L. Sumera «Muusika kammerorkestrile»; Mozarti 37. sümfoonia.

Järgmises tõsise muusika kavas esineb kollektiiv «Swing Sing Sextet and Co» ehk «Kiigelaulukuuik ja Sõbrad». Kes osalesid tänavustel Tallinna vanalinnapäevadel, teavad, et selle põneva nime taga tegutsevad Tõnu Kaljuste poolt innustatud muusikud.

Rahvusvahelisel üliõpilaspäeval näitavad TRÜ aulas oma lauluoskusi laulvad tudengid. Kokku tuleb neli koori: TAM, AN, EPA segakoor ja TRÜ kammerkoor, kes kõik võtavad koha sisse aula rõdul.

Samal õhtul esinevad aulas veel ka Silvi Vrait ja Jaak Jürisson, kes laulavad spirituaali ja džässi.

Repliik

(vt.: Ülo Veldre. Pretensioonikas tänu. «TRÜ» 25. okt. 1985)

Ülo Veldre pärib oma arvamuseavalduses: «Ka tekib küsimus, kuidas Harri Ints (kuigi rühma nimel) sai «meie» vormis nii värvikirevalt kajastada sündmusi, kus ta ise ei osalenud», sest EÜE KS (neile, kes pole kursis — EÜE Keskstaap) otsusega 5. augustist rühma mitteilmumise tõttu arvati maleva ridadest välja mõnede teiste Tihemetsa rühma liikmete seas ka mind. Kostan vastu, lugupeetud Ü. V.: see oli võimalik, sest alates EÜE-85 tööperioodi avamisest kuni 29. juuli varahommikuni (tollest hetkest pidin olema oma põhitööl TRÜ filosoofia kateedris, sest ametlik puhkus lõppes) viibisin Tihemetsa rühmas. Nood kuupäevad on kirjas ka malevaperfol vastavas lahtris.

Miks meid aga EÜE-st välja arvati? Arupärimisele vastas Sakala regiooni komissar Toivo Hansen, et rühma laialimineku pidi ju ametlikult vormistama (kommentaariks — juulikuu jooksul meil malevarühma välja ei kujunenudki). Formuleeringu «rühma mitteilmumise tõttu välja arvatud» olevat tinginud asjaolu, et mul (ja mõnel suvekaaslasel veel) ei olnud esitatud tööraamatut. sest see asus ja asub praegugi TRÜ kaadriosakonnas (olen TRÜ koosseisuline töötaja). Lõpuni viibisid rühmas ka Martti Kask (mitte Kasker) ning Meelis Kolmer (viitan ka rühma kuraatori Tiit Matsulevitši aruandele EKP TRÜ komiteele). Muud kirjutise autori kategoorilised väited jäägu tema enda südametunnistusele.

HARRI INTS

Tõlkisin saksa keele lektüüri. Väikesest sõnaraamatust ei piisanud ja ma seadsin sammud poe poole suurt ostma. Kaupluses oli ebatavaliselt palju rahvast. Enamik järjekorras. Tahtsin veidi eemal seisvale vormikitlis neiule oma häda kurtma hakata, kuid ta ennetas mind oma küsimusega: «Kas Teil on olemas tõend kirjaoskuse kohta?»

— «Mis tõend? Milleks? Ega ma sellepärast tulnud. Ma tahtsin...»

— «Ilma tõendita ei saa midagi! Kord on selline — meil käib profülaktiline ülevaatus. Minge kõrvalruumi, sealt saate tõendi!»

See oli ootamatult kiire lõppmäng. Olin hämmingus nagu teisedki ligi astunud. Mõned neist loobusid ja lahkusid, mina mitte. Läksin kõrvalruumi. Ka seal oli palju rahvast. Üks istus mugavas tugitoolis ebamugavat protseduuri, teised järge oodates. Laual vedelesid pitsatiga blanketid. Täitsin ühe ära, aga resolutsiooni ootama ei jäänud. Kirjutasin ise: vajab õpetamist!

Kitlis neiu lubas mu lahkelt järjekorda ja peagi jõudsin müüja ette. Minu jutust end segada laskmata tegi müüja õpilane mulle kiire üldkultuurilise ristküsitluse. Müüja kuulas mind ja kirjutas samal ajal saatekirja: üks minu sotsiaalse, teine psüühilise jne. seisundi määramiseks. Ise seletas:

«Me ei või ju Teile mõnda raamatut niisama müüa. Võib-olla on otstarbekam Teil see raamatukogust võtta. Või pole Teil seda üldse vaja? Ahnitsete niisama. Või on see Teile raske, mõistate midagi poliitiliselt valesti, manipuleerite arvudega... Ei! Kõigepealt läbige profülaktiline ülevaatus ja siis palun väga! Meie Teid teistmoodi aidata ei saa. Kord on niisugune.»

— «Ma saan aru, ega ma taipamatu ole. Kui kord, siis kord!? Eriti see — positiivne ja progressiivne.» Võtsin saatekirjad ja kõndisin välja. Nägin, kuidas mõned oma paberid otse prügikasti saatsid. See ajas juba üle. Keegi kirus, aga pakkis hoolega saatekirju. Mõistus ütles, et see, mis toimub, on õige, aga tobe: sul läheb mingit elementaarset raamatut vaja, kuid mõne hetke asemel kulutad tunde ja närve. Lõpptulemust teadmata.

Profülaktika mõttes

On vist aeg peitusemäng lõpetada. Raamatupoes pole veel nii kaugele jõutud. Jutt käis **TRÜ arstipunktist.**

Patsiendid:

— «Mis komöödia see siin käib? Mul on ainult templit vaja, tõendi kinnitamiseks, aga siin jooksutatakse teab kuhu: hambaarst, silmaarst, pudel laborisse ja näpp veriseks; hea, et poisse günekoloogi juurde ei saadeta...»

— «Röntgenist polevat vastus saabunud. Kästi uuesti tulla. Aega lihtsalt ei jätku — siin on ju võimatu saba...»

— «Kaks tundi ootasin. Kraadiklaas näitas 39,8...»

Arstid:

— «Septembrist saadik on olnud üliraske. Algul kolhoosist äratahtjad — see aasta pidid nad oma tõenditega komisjoni läbima. Ei usaldata! (Arsti või tudengit? — Ü. V.)

Nüüd profülaktika. Kui veel massiline külmetamine sisse lööb, siis jääme täielikult hätta.»

— «Koormus on tohutu. Me tahame küll head, aga tasuks on vaid tigedad pilgud. Vahel otse sõim...»

— «Tulge teine kord. Öelda oleks palju, aga aega ei jätku. Haiged ootavad. Ka terved. Ja viilid...»

Aastaid nõuti, et tohtrid tegeleksid rohkem tervetega — haigust ennetada on lihtsam ja odavam kui ravida. Suurtel arupidamistel võeti sellekohaseid otsuseid vastu juba ammu, rakendati neid vastavalt võimalustele. Alustati imikutest, siis lasteaiad, koolid, sekka mõned tehased. Nüüd jõuti tudengiteni ja probleemid on seni suurimad. Milles asi? Teadlikkuses? — Vaevalt. Ei tahaks uskuda, et üliõpilased ei mõista profülaktika vajalikkust. Pigem on tegu muganduse või egoismiga. — Kui mina midagi tahan, pean ma selle saama. Kähku ja sekeldusteta! Kui aga teistel vaja on, siis tehku, aga mind ärgu segagu!

Kuid kogu süü tekli alla ei mahu. Ka organiseerimisel on vale värve segatud. Sellest sogane üldtoon, mis kellelegi ei meeldi. Sundvahenditega suunatakse praegu uuringutele vaid need tudengid, kes ise nina arstipunkti pistavad. Teisi pole võimalik «pitsitada». Nii on olukord mõneti endine. Profülaktilisele läbivaatusele jõuavad vaid haiged, kes üldiselt vajavad juba ravi. Tervete teele arstipunkt ette ei jää. Kuid haiguste ennetamine oleks edukas vaid siis, kui kõiki tudengeid profülaktiliselt uuritaks.

Võib-olla tuleks rakendada juba koolis proovitud meetodit: kursus kaheks, igal analüüsipurgid kaenlas; kõis keskele ja kuraator ette (taha). Komisjon ootaks kindlal kellaajal, vajalikud paberid käeulatuses. Siis SUTS! Ja valmis. Haigetele jääks oma aeg, ei mingit segadust ega sõimlemist. Tekliau see ei rikuks, liigse eneseuhkuse pihta käiks küll. Kuid vahel kulub ka tiibade kärpimine ära. Profülaktika mõttes.

ÜLO VELDRE,
žurn. II k.

SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT

Täie hooga

Nõnda võib öelda oktoobrikuu korvpallivõistluste Kohta: Pärast teaduskonnameeskondade välkturniiri selgitati kahe õhtu vältel ka naiskondade paremusjärjestus. 11-st registreeritud võistkonnast ei ilmunud võistluspaigale filoloogia- ja õigusteaduskonna naiskond. Seda põnevamalt heitlesid ülejäänud. Üllatusena alistasid bioloogid-geograafid KKT I kursuse 1. naiskonna 17:16, seejärel kaotas KKT II kursus kahel korral I kursuse 2. naiskonnale ja pidi lõppvõistlustest eemale jääma. Finaalturniiril said kolm edukamat naiskonda tordi. **Nendeks olid KKT I kursuse 1. naiskond (teisel katsel võitis bio-geo 12:10), bioloogia-geograafiateaduskond ja spordimeditsiini osakond.**

* * *

Mõni päev hiljem korraldati treeningu eesmärgil välkturniir koos EPA üliõpilaste (veterinaaria-, majandus- ja metsandust.) ja Tartu tervishoiutöötajatega. 10 meeskonna hulgast ei jäänud ükski kaotuseta. TRÜ nn. teise ešeloni meeskondadest näitasid küpsemat mängu füüsika-keemia-, matemaatikateaduskond ja tulevaste juristide II meeskond.

* * *

Pühapäeval, 3. novembril peetakse järjekordne Tallinn—Tartu 100 võistkonna korvpallikohtumine. 24 üliõpilasvõistkonnast paneb EPA välja 5 meeskonda, TRÜ 9 naiskonda ja 10 meeskonda.

Tallinnas TPedI võimlas mängivad spordimeditsiini osakonna naiskond (kell 13) ja meeskond (14), arstiteaduskonna naiskond (15), II meeskond (16) ja I meeskond (17).

TPI spordihoones võistlevad matemaatikateaduskonna naiskond (11) ja meeskond (12), ajalooteaduskonna naiskond (13), õigusteaduskonna I meeskond (14), bioloogia-geograafiateaduskonna naiskond (15) ja meeskond (16). Samas mängivad ka EPA agronoomia- ja majandusteaduskond.

Tartusse jäävad mängima (kõik TRÜ spordihoones) majandusteaduskonna naiskond (16), füüsika-keemiateaduskonna meeskond (15), õigusteaduskonna II meeskond (16), KKT I, II ja III naiskond (vastavalt 18, 11, 14) ning KKT I ja II meeskond (12 ja 14).

* * *

Enne oktoobripühi tuleb teaduskondadel esitada oma kursustevahelise meeste korvpalliturniiri tabelid ja ülesandmised TRÜ kursustevahelisteks võistlusteks. Loosimine ja mängude kava koostamine on esmaspäeval, 11. novembril kell 20 TRÜ spordihoones.

VALTER LENK

Teatevõistluse avaetapp

Möödunud neljapäeval toimus TRÜ spordihoones teaduskondadevahelise teatejooksuvõistluse I etapp. Distants oli nagu ikka 20×150 m, võistkonnas 8 meest ja 12 naist.

Võistkondi kogunes seekord 8. Eeljooksudes saavutas ülekaalukalt parima aja KKT I, edestades tublisti KKT II—IV. Finaalis omavahel vahetult kokku minnes oli järjestus vastupidine: vanemad võitsid kindlalt, parandades ka oma eeljooksu aega. KKT I üle 10-minutilist allajäämist oma eeljooksu tulemusele seletasid kohalviibinud treenerid lihtsalt ajamõõtja(te) ebakompetentsusega.

Kolmanda koha ja ühtlasi auhinna parimale mittesportliku erialaga teaduskonnale pälvis taas bio-geo. Organiseerimist peaksid neilt õppima kõik, ei puudunud isegi ergutajad käsiruuporitega.

Paremuselt kolmanda aja saavutas küll majandusteaduskond, kuid seda ühe hästi tuntud võistleja kaasabil, kes kuulub hoopis teise teaduskonda. Tore on siiski, et võistkond tuli välja. Nii otsustasid ka kohtunikud ja lasid neil joosta väljaspool arvestust.

Esmakordselt oli osalemas õppejõudude-teenistujate esindus, kelle ridades neli meistersportlast: isiklikku eeskuju andev spordiklubi juhataja aerutaja Johann Kukk, kergejõustiklased Neinar Seli ja Henn Vallimäe, maadleja Arvo Pattak. Debüüdi tulemuseks jäi 4. koht.

Punktid sai kirja ka füüsika-keemia. Kahjuks olid võistlejate vähesuse tõttu sunnitud katkestama filoloogia ja KKT I (vene) — KKT III.

On täiesti arusaamatu, miks puudusid ajaloo-, matemaatika- ja õigusteaduskond, samuti arstiteaduskond ja spordimeditsiini osakond. Tuleb tunnistada nende teaduskondade spordiorganisaatorite saamatust tudengite organiseerimisel ja informeerimisel.

Teatejooksu edaspidise parema läbiviimise nimel ootab kergejõustiku kateeder kõiki omapoolseid ettepanekuid.

Järgmine teatejooksu etapp läheb ka teaduskondadevahelise spartakiaadi arvestusse ja peetakse eeldatavasti 21. novembril.

DONATAS NARMONT,
žurn. II k.

KUHU PANNA LAPS?

Ulila lastepäevakodus töötab eesti ja vene ööpäevarühm (esmasp. hommiku kl. 7-st reede kl. 16.30-ni). Praegu on ruumi veel paarikümnele lapsele. Infot saab tel. 9 16 95.

RAAMATUKOGUS

Kolmapäeval, 13. novembril kl. 16 tulge konverentsisaali kuulama prof. Herbert Ligi ettekannet «Ajalugu: kunst või teadus?»

KLUBIS

Kolmapäeval, 6. novembril ja laupäeval, 9. novembril kl. 21 puhkeõhtu.

UUES KOHVIKUS

Laupäeval, 9. novembril kl. 19—23.30 disko.

VEAPARANDUS

Toimetus vabandab eelmises lehes ilmnenud vigade pärast. Mitte Otto, vaid **Ossip** Mandelštam. Sama autori neljandas luuletuses: mitte mesiline, vaid **mesilinde**. Vabandame ka kõigi tulevate vigade pärast, sest üks on kindel — tegijal juhtub nii mõndagi.

NB!

Järgmine ajaleht ilmub reedel, 15. novembril.

Toimetaja VARJE SOOTAK

«TRÜ» Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 4208. MB-11308. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu
AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 31 (1428) Reedel, 15. novembril 1985 Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 2 kop.

Tervitus ülikooli VI parteikonverentsi delegaatidele!

Ühest teaduskonnast

25. oktoobri «TRÜ-st» võisime lugeda parteikomitee sekretäri dots. Advig Kirise artiklit «Efektiivsuse tõstmise suunas». Ülikooli parteikonverentsi eel pöördus toimetus kahe küsimusega ka ühe teaduskonna parteiorganisatsiooni esindaja poole. Valisime selleks matemaatikateaduskonna, kus on õige pikka aega parteibüroo tööd juhtinud dots. **AIVO PARRING**.

1. Milliste olulisemate probleemidega on matemaatikute parteiorganisatsioon tegelnud? Millised on olnud tulemused?

«Alustaksin internatsionaalsest kasvatustööst. Seda probleemi on parteiorganisatsioon pidevalt oma vaateväljas hoidnud. Saab kõnelda tulemustestki. Viis aastat tagasi viisime rakendusmatemaatika erialal alates III kursusest sisse nii eesti kui vene õppekeelega üliõpilastele ühiste erikursuste lugemise. See toimub nii eesti kui vene keeles, olenevalt rühma koosseisust. Oleme praktiseerinud isegi seda, et eestlane loeb oma ettekande vene keeles ja venelane eesti keeles. Niisuguse ühise tegevuse, konkreetselt õppetöö kaudu süvenevad rahvustevahelised kontaktid, rääkimata paremast keele omandamisest.

Meie teaduskonna üliõpilastel on tekkinud päris tihedad sidemed teiste kõrgkoolidega: Läti, Leedu, Valgevene, Kiiev. Oktoobripühade aegu viibisid meil külas Kiievi RÜ tudengid. Ühel õpperühmal on hea kontakt Moskva RÜ mehaanikateaduskonna üliõpilastega. Niisugune vastastikune külaskäimine, kus üliõpilastel tuleb ise külalisi vastu võtta, oma kõrgkooli ja linna tutvustada, rikastab kõiki. Häid näiteid on tuua ka ÜTÜ liinist.

Teiseks tooksin välja parteiorganisatsiooni head koostööd teiste ühiskondlike organisatsioonidega. Eriti heameelt tunnen koostöö üle komsomoliga. Oleme saavutanud täieliku vastastikuse mõistmise ja toetuse. Noortest on suur abi õppetööküsimustega tegelemisel (teaduskonna autahvel, stipendiumi määramine). Koos anname välja ka fotolehte «Oma silmaga». Tugeval järjel on praegu ka teaduskonna traditsioonilised üritused, mis toimuvad samuti ühiselt üliõpilaste ja õppejõududega.

Konkreetselt õppeedukust puudutades võib öelda, et viimasel ajal oleme jõudnud keskmiste hulka. Muret valmistab aga meie ül'õpilaste suur väljalangevus. Heameel on sellestki, et neljas kateedris töötavad kõik kraadiga õppejõud, neid on veelgi lisandumas.

Kindlasti on meil aidanud paremate tulemusteni jõuda juba traditsiooniks saanud iga semestri algul parteiorganisatsiooni ja kogu töökollektiivi ühine arupidamine eesseisvate ülesannete üle. Loomulikult osaleb selles ka komsomolibüroo.»

2. Kui Te võtaksite parteikonverentsil sõna, millest tahaksite siis kõnelda?

«Praegu on meil kõige aktuaalsemaks, aga ka ühtjagu murettekitavaks õpetajate ettevalmistamine uue koolireformi nõuete järgi. Koolitundidesse viiakse sisse informaatika. On vaja hulga personaalarvuteid, et tulevane õpetaja saaks kõrgkoolis eeskujuliku ettevalmistuse. Ka õppeprogrammid tuleb kohandada uute nõuetega, sellega tegeleb meil praegu vastav komisjon.

Suuremal hulgal arvutustehnikat on tarvis ka selleks, et kõik ülikooli õppejõud, täiendusteaduskond ja keskkooliõpetajadki meilt kvaliteetse õpetuse saaksid. Selleks tuleb meil endil enne kõik selgeks õppida. Ümberkorraldused vajavad ka rohkem töötajaid ja ruume.

Ja tuleks ometi remont ka meie ühiselamusse Tiigi tn. 14.!»

Poliitpäeval

Kolmapäevase poliitpäeva teemaks oli «Partei plaanid on loova töö ja rahu plaanid». Üleülikoolilisel poliitpäeval aulas oli võimalik kuulata **NLKP Keskkomitee propagandaosakonna konsultanti, majandusteaduste kandidaati GENNADI SAPOVI.** Ta kommenteeris NLKP programmi uue redaktsiooni projekti mõningaid aspekte. Peale TRÜ õppejõudude olid kuulama tulnud ka EPA ühiskonnateadlased.

Poliitpäevast võttis osa ka EKP Tartu Linnakomitee esimene sekretär Enn-Arno Sillari.

Oktoobriaktuse

juhatasid 6. novembril esmalt sisse meie puhkpilliorkestri särtsakad helid. Aktuse avas parteikomitee sekretär dots. Advig Kiris. Tavakohaselt viidi lilled Suures Isamaasõjas langenud õppejõudude ja üliõpilaste memoriaaltahvli ette. Seekord viis need dots. Jüri Kärner koos üliõpilastega.

Päevakohases kõnes meenutas professor Johannes Kalits Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni järgseid aastaid. Koos temaga astusime mõttes tänase päevani. Ühele sotsialistlikule riigile on lisandunud juba sotsialistlik maailmasüsteem. Ometi on praegu imperialistlikud riigid viinud kogu maailma ohtliku rajajooneni. Seda kindlamalt tuleb meil toetada rahupoliitikat iga oma teoga. Murrangulised on meie päevad veel mitmeti. Arutame NLKP põhikirja ja programmi projekti. Teeme oma ettepanekuid ja muudatusi meie ühiskonna igakülgseks arenguks.

Teadusprorektor prof. Ants Kallikorm ja ametiühingukomitee esimees Helve Kabur andsid seejärel tubli tööga silmapaistnutele kätte Tööveterani medalid. Nende omanikuks said Aleksander Dolgopolov, Tullio Ilomets, Liia Looga, Mari Lööper, Helju Rajando, Uno Sahva, Jaan Sei, Karl Tiido, Vaike Vanaaseme, Eino Kaik, Lembit Valdmaa ja Armilda Lusti. Medali olid ära teeninud ka Oie Tammur, Asta Rohtmets ja Raissa Sor. Anti kätte ka Suure Isamaasõja ordeneid ja juubelimedaleid «40 aastat Suure Isamaasõja võidust.»

Kaadriosakonna juhataja Asta Liivak luges ette ENSV KKEH ministri pühadekäskkirja. Selles avaldati kiitust Helmut Piirimäele, Henn Laanperele ja Elsa Kudule. Kiituse ja preemia pälvisid Valve Pallav ja Harri Mets.

Lisaks puhkpilliorkestrile esines aktusel ka Tartu Akadeemiline Meeskoor.

EKP TRÜ komitees

11. novembri koosolekul andis keemiaosakonna parteibüroo sekretär Ilmar Koppel informatsiooni lepinguliste tööde osast teadusliktehnilise progressi tagamisel keemiaosakonnas. Füüsika-keemiateaduskonna lepinguliste tööde maht moodustab ligi 42%, sellest on keemikuil 10—12%. Kogumaksumus on ligi pool miljonit rubla. Osakonna kateedrites ja laborites tehtavad lepingulised uurimistööd käsitlevad aktuaalseid ja rahvamajandusele vajalikke suundi. Nii näiteks on anorgaanilise keemia kateedri üks uurimissuundi elektrokeemiliste gaasianalüsaatorite loomine ja juurutamine. Valminud on juba hapnikuanalüsaator. Rida orgaanilise keemia kateedri lepinguid kuulub sihtkompleksprogrammidesse: näiteks mittetoksiliste taimekaitsevahendite sünteesi ja tootmisega seotud probleemid. Heaks näiteks fundamentaal- ja rakendusuuringute ühitamise kohta on orgaanilise keemia kateedris prof. Viktor Palmi juhtimisel tehtavad lepingulised tööd.

Teadusprorektor prof. Ants Kallikorm informeeris komiteed ülikooli teadusstruktuuri täiustamisest.

Komitee kiitis heaks otsuse esitada NSV Liidu riikliku preemia saamiseks meie teadusraamatukogus valminud raamatukogualane uurimistöö.

ELKNÜ 65. AASTAPÄEVALE PÜHENDATUD TARTU ÜLIÕPILASPÄEVADE KAVA

Reedel, 15. nov.

Kl. 14.30 — «Karavani» kontsert EPA aulas,
16 — kohtumine ELKNÜ Tartu Linnakomitee sekretäridega nõukogu saalis,
— I filmiprogramm Vanemuise 46;
17 ja 19 — Vändra akrobaatikaring «Varia» KKT hoones,
18 — kõrgkoolidevaheline bridžiturniir Leningradi mnt. 27,
19 — aulamuusika: RAM-i poistekoor ja ERSO P. Lilje juh.,
— II filmiprogramm Vanemuise 46,
20 — luuleõhtu palmihoones,
21 — TRÜ kammerkoori kontsert palmihoones,
— tantsuõhtu klubis(ans. «Proov 583»).

Laupäeval, 16. nov.

Kl. 12 — «Ugala» etendus «Tuled sa tagasi?» «Vanemuises»,
14 — võistlustantsijate esinemine 5. keskkooli aulas,
15 — kirjanduslik dispuut raamatukogu kohvikus,
16 — III filmiprogramm Vanemuise 46,
18 ja 20 — Valgre—Alliksaare õhtu EPA klubis,
18 — majandusteemaline kohtumine Lembit Ebrega Leningradi mnt. 27,
19 — aulamuusika: «Swing sing sextet» & «Stars»,
20.38 — üliõpilasball EPA aulas,
21 — tantsuõhtu klubis (ans. «Retro»).

Pühapäeval, 17. nov.

Kl. 12 — spordishow KKT maneežis,
16 — lastejoonistuste võistlus «Ema, isa, mina ja rahu» koos Pipiga Leningradi mnt. 27,
17 — maiustuste konkurss samas,
— «Ruja» kontsert EPA aulas,
18.30 — omaloomingu õhtu EPA klubis,
19 — miiting peahoone ees,
20 — tantsuõhtu klubis («Rock-Hotel», «Palestra»),
21 — aulamuusika: S. Vrait, S. Jürisson,
21.30 — tantsuõhtu («Kukerpillid»).

* * *

Lisaks eelmises lehes tutvustatud üritustele täna veel ühest lähemalt.

Rohkem kui kümmekond aastat on mõõda saanud sest ajast, mil põllumajanduse akadeemia ajalehes lükati käima mõttevahetus maarahvast ja maavallast («PA» 27. 01. 72). Et rahvakultuuri mõtestamine ning oma rahvaga ühtsustunde tajumine meeli erutab, seda näitasid imeselgelt toonased poleemilised kirjutised Jaan Kaplinskilt, Jaan Vindilt, Villem Alttoalt, Igor Tõnuristilt ja mitmetelt teistelt. Probleeme meie kultuuri orientatsioonist ning mitmesugustest mõjudest sellele on loomulikult tõstatatud mujalgi (ühe viimase näitena vt. Margit Sutrop *contra* Leo Villand septembrikuu «Edasites»).

Juba meie väikese maa geograafiline asend on läbi aegade tinginud erinevate kultuuride läbivoolu. Kultuuritsentrumite ümberpaigutamine on viinud muutustele kultuuripoliitikas.

Miks pöördutakse ikka ja jälle soome-ugri ürgsetele lätetele (Lennart Meri, Leo Tormis, Kaljo Põllu)?

Miks suunatakse aeg-ajalt pilk õige kaugete maade poole?

Need küsimused huvitavad meid ka täna. Et mõte ses suunas liikuma saaks. asi loksuma hakkaks, sellele lubasid laupäeva hommikupoolikul kaasa aidata Linnar Priimägi Jaan Kaplinski, Ain Kaalep ja Linnart Mäll.

TIIT LENNUK

TÄNA RÄÄGIME:
tippkohtumisest

NLKP programmi uue sõnastuse projektist loeme: «Hoida ära sõda ja kaitsta inimkonda katastroofi eest on võimalik. Selles seisneb sotsialismi ajalooline ülesanne, kõigi meie planeedi edumeelsete, rahuarmastavate jõudude ülesanne!» Maailm ootab NLKP Keskkomitee peasekretäri M. Gorbatšovi ja USA presidendi R. Reagani kõnelusi erakordse huviga.

Tänasele päevale on Ameerika Ühendriikide valitsusel planeeritud viimane kõrgetasemeline nõupidamine, kus antakse president R. Reaganile enne ärasõitu Euroopasse viimased näpunäited ja soovitused. Eile toimus NLKP Keskkomitee Poliitbüroo istung.

Ajakirjandusest on selgunud poolte seisukohad peaaegu kõikides arutlusele tulevates küsimustes, mida kuue aasta jooksul on kogunenud rohkem kui ühe kohtumise jagu. Eelnevate kohtumiste ülevaade näitab, et varem oli viljakas seisukoht, kus peatähelepanu läbirääkimistel koondati neile valdkondadele, mis kandsid n.-ö. kergemat poliitilist koormat, seal saavutati ka kõige kiiremini edu (tervishoid, põllumajandus).

Nüüd on olukord sootuks muutunud. Käibib tees, et NSV Liidul ja USA-l on liiga palju relvastust, et teineteist usaldada ja seetõttu ei tule piiramisest (rääkimata vähendamisest) midagi välja, sest puudub vastastikune usaldus. Kuus aastat tagasi kõneles tolleaegne president J. Carter nii: «Meie maa tõelised probleemid on kaugelt tõsisemad kui bensiinijärjekorrad või energianappus, sügavamad kui inflatsioon või isegi (majanduslik) langus. Nende probleemide olemus,» jätkas president, «on usalduse kriis, kriis, mis kahjustab otse meie rahvusliku tahte sõdant, hinge ja vaimu.» Ameerika Ühendriikide praegune president ei usalda NSV Liitu. Kas tippkohtumine taastab vastastikuse usalduse?

EIMAR RAHUMAA

Doktoriväitekirju

4. novembril kaitses Moskvas NSVL Ministrite Nõukogu juures asuvas Rahvamajanduse Akadeemias doktoriväitekirja haridussotsioloogia labori juhataja dots. Paul Kenkmann.

Dissertatsiooni teemaks on haridussüsteemi osa noorte enesemääratluses. Uurimuses käsitletakse peale noortele haridussüsteemis otseselt mõju avaldava õppe- ja kasvatustöö ka teisi aspekte. On uuritud noore inimese õpinguteaegset migratsiooni, paralleelselt teadmiste omandamisega kulgevaid protsesse, nagu ühiskondlik-poliitilisse ellu lülitumine, perekonna loomine, suhtlemiskeskkonna kujunemine jm. Niisuguste aspektide mõju ei ole sugugi väike. Uurimuses püütigi jõuda järeldusteni, kuidas peaks neid komponente arvestama noore põlvkonna kujundamisel.

Töö aluseks on ligi paarkümmend aastat kestnud ühisuurimused Ajaloo Instituudi sotsioloogia osakonnaga. Väitekirja teema on haridussotsioloogia labori üks põhilisi uurimissuundi. Selle valdkonna vaatlemine jätkub esmajoones seoses koolireformist tulenevate mõjude uurimisega.

Erialanõukogu otsustas taotleda Paul Kenkmannile filosoofiadoktori kraadi.

Komsomolikomitees

12. novembri koosolekul:

● anti soovitus NLKP liikmeks astujale **Marika Pahkile** (def. IV);

● arutati 3 personaalküsimust ühiselamu sisekorra eeskirjade rikkumise asjus. Katrin Põldu (kaub. ök. II) karistati noomitusega koos selle arvestuskaardile kandmisega, Julia Kovalenkot ja Irina Folkmanit (rmtpid. I) valju noomitusega, sega;

● rahuldati **Boriss Gabovitši** (arstit. intern) avaldus vabastada ta komsomolikomitee liikme kohustest seoses ülikooli lõpetamisega. Teda tänati tehtud töö eest. Asemele valiti **Leon Rabinovitš** (arstit. IV), kes koopteeriti ka komitee liikmeks;

● seoses üleminekuga teisele tööle vabastati komitee töökasvatuse asesekretäri kohustest **Jaan Vihrov**, kellele õeldi samuti tänusõnad. Uueks asesekretäriks valiti **Priit Teder** (kaub. rmtpid. III). Ühtlasi vabastati ta olmesektori juhataja kohalt;

● **kinnitati ühiselamunõukogude esimehed:** Leningradi mnt. 25 — Ene Kiviraiuia (keem. V). Leningradi mnt. 89 — Mehis Põld (arstit. IV), ja Tiigi 14 — Mati Allik (õig. III). Nemad andsid aru ka sel semestril seni tehtud tööst;

● **ELKNÜ Keskkomitee üliõpilasosakonna juhataja Andrus Lauren** väljendas oma sõnavõtus vajadust tõhustada kasvatustööd ühiselamutes (paremaks näitagitatsioon, tubade konkurssülevaatus jm.);

● **EÜE rühmapäevikute ja finantsdokumentide seisukorrast** TRÜ kureeritud rühmades informeeris EÜE sektori juhataja Tauno Kalvet (ravi V);

● **tehti kokkuvõte samal päeval toimunud aktiivi koosolekust.**

Kaks päeva ajalugu

Kaks päeva oli ülikooli ajaloo muuseumi maja Toomel täis ajalugu nagu vist ei kunagi varem **Toimus muuseumi VII laiendatud sessioon «Tartu ülikooli sidemed teiste teadus- ja kultuuriasutustega».** Kolmapäevasel avakoosolekul kõneldi arstiteaduskonna kasvandikest Suures Isamaasõjas ning keemiaosakonna teadussidemetest. Neljas sektsioonis (humanitaarteaduste, reaal- ja loodusteaduste, meditsiini ja kehakultuuri ajalugu) kõneldi huvipakkuvatest ajalooperioodidest, Tartus õppinud ja töötanud teiste rahvuste esindajaist jm. Peale Tartu ja Tallinna teadlaste oli ettekandjaid ka Moskvast, Leningradist, Riiast, Odessast jm.

Uurimislaeva uurimas

Kui kellegi käest küsitaks, kas ülikoolis ka meremehi koolitatakse, kaheldaks kindlasti küsija terves mõistuses. Ei tarvitseks siiski nii resoluutne olla, sest üks kateeder valmistab ette spetsialiste, kellel tõepoolest tuleb palju merel viibida. Tegemist on geofüüsika kateedriga, kus ühe uurimissuunana viljeldakse merefüüsikat.

Seda kõike teadsime ka varem. Palju uut füüsika ja mere vahekorrast saime (s. o. nelikümmend füüsikaosakonna üliõpilast) teada ühel **teisipäeval, kui kateeder eesotsas selle juhataja prof. Olev Avastega korraldas ekskursiooni Tallinna füüsikute laevale.**

Seal ta siis hulbib sügisestel lainetel, värvilt kokkulangev vahuste laineharjadega. Kortsnale on kirjutatud «Academy of Sciences of the Estonian SSR» ja poordile «Research Vessel» ning «Arnold Veimer» (revolutsionääri ja riigitegelase nimi on olnud tihedalt seotud ka ülikooliga: 1920-ndatel aastatel arendas ta siin üliõpilasena aktiivset revolutsioonilist tegevust, mille pärast arreteeriti; ülikooli lõpetas ta alles 1940. aastal).

ENSV TA suurim uurimislaev, seletatakse meile. Sees soovitatakse isegi ülerõivad seljast võtta. Tõepoolest, polegi jahe. Peavad ju siin polaartingimusteski jääkarust erinevad elusolendid vastu pidama. Edasi kutsutakse konverentsisaali, kuhu meie grupp lahedalt ära mahub. «Conference room» on igati komfortne, nurgas seisab värviteleviisor koos videomagnetofoniga ning muusikapult. Seinal ripub Arnold Veimeri pilt. Meeskonna ja teadusliku personali puhketingimustele on igakülgselt mõeldud, videomagnetofon asub ka puhketoas, samas lauamängud jm. Laevaelanike olmest näeme veel kaheseid kajuteid ja laevarestorani (käsi tõrjub kirjutamast — söögilat).

Kõigepealt vaatame üle teadusliku aparatuuri «käed» ja «silmad» — süvamerre lastavad sondid. Esmakordselt olevat need «käed» pandud «kinnastesse», et neil külm ei oleks: kui vanematel uurimislaevadel lastakse sonde vette avatud laevalaelt, siis «Arnold Veimeril» tehakse seda trümmist luukide kaudu. Võib vaid ette kujutada, milline erinevus on urgitseda paljaste kätega sondide kallal tuule ja vihmaga laevalael või kõetavas ruumis. Et aga operaator soojendava infrapunalambi all tukkuma ei jääks, on sondide väljalaskmise kambrid jälgitavad andmetöötluskeskusest telekaamerate abil. Sondikambreid on kaks — *physical* ja *chemical*. Merest saadavad füüsikalised parameetrid lähevad otse arvuti käsutusse, keemilised proovid teevad enne seda läbi analüüside kadalipu. Lõppkokkuvõttes saavad aga ikkagi kogu informatsiooni endale arvutid, mida, nagu esimesel pilgul paistab, on laeval igal sammul. Tegelikult on pardal siiski «vaid» üks suurem ja paar väikest raali, kuid nendega võib teadlane oma terminaali abil kontakti astuda praktiliselt igast laeva nurgast. Arvutite peamised sõlmed on riski vähendamiseks dubleeritud. Laeval asuvate raalide võimsusest piisab täielikult, peaaegu kogu uurimismaterjal töödeldakse läbi merel. Koju naasevad teadlased juba valmis uurimistulemustega.

Arvutid juhivad ka laeva navigatsiooni, selgitatakse meile kõige kõrgemal tekil. Siin paikneb sputnikusignaalide vastuvõtja, mis loomulikult on ühendatud raaliga. Sputniku abil on võimalik korrigeerida laeva asukohta nii hoovuse kui ka liikumatu taustsüsteemi suhtes. Näeme ka kosmosefotosid, mis on saadetud satelliitidelt. Üsna kergelt identifitseerinud Itaalia «kummisaapa», leiame vaevaga pilvede vahelt üles ka koduse Eesti. Me olevat üleüldse harva pilvede seest **nähtavad. Arvuti** ekraanil on pidevalt jälgitavad ka ilmastikulised ja muud parameetrid.

Ringkäigu lõpetame kaptenisillal. Navigatsioon on poolautomatiseeritud. Juhtimist täielikult arvutile üle anda ei lubatavat. Kumb on peremees laeval, kas kapten või ekspeditsiooniülem, küsime. Kapten loomulikult, vastatakse. Ja sealt ta tulebki, täies elusuuruses ning valmis meiega vestlema; vabandab vaid oma Lõuna-Eesti pudikeele pärast. Tohoh, me ju ise Eestimaa lõunaosast, kuid tema kõnes tundub küll rohkem inglise kui võru aktsenti olevat. Ka mõned anekdoodilise maiguga seigad laevakroonikast jutustab ta inglise keeles, iseenesestmõistetavusega eeldades, et üks õige füüsikatudeng peaks seda valdama. Peaks küll...

Ja ongi läbi meie ekskursioon. Ütleme oma tänusõnad kaptenile, Vello Pargile, Tõnis Kallejärvele ja teistele, kes meile lahkelt oma ujuvat teaduslikku uurimisasutust näitasid. Tagasiteel Tartusse annab professor Avaste meile veel täiendavat informatsiooni, näitab värvilisi prospekte, vastab küsimustele. Selgub, et teoreetiliselt on tulevasel füüsikul juba tudengina võimalik osa võtta laeva uurimisreisist.

MAIT LAND,
füüsika II k.

Ühe algaja matkaja speleomuljeid

«Ütle Piusa, mu Piusa, miks sa siia mind tõid?»

Need laululead helisesid oktoobrikuu esimese laupäeva õhtul Piusa jõe kaldail ning kajades tagasi Härma müürilt kandusid laia maailma kuulutama tõsiasja, et siin istuvad lõkke ümber ülikooli esimesest speleomatkast osavõtjad. Seljataga matka esimene päev, istuti nüüd koos, et üksteisega lähemalt tutvuda, kuulata suvemuljeid juba staažikailt matkajailt ning teha plaane talihooajaks, mille üheks olulisemaks sündmuseks kujuneb suusaturiaad koos eelneva suusamatkakooliga.

Speleomatka esimene päev õigustas oma nime, sisaldades nii koovaid kui matkamist. Piusa jaamas rongist väljudes võtsime suuna kohe jaamakoone taga paikneva kõige suurema koopa poole, kuhu tulevikus kavatsetakse rajada muuseum klaasiliiva kaevandamisest, mis algas Piusal 1921. aastal ja kestab lahtises karjääris praegugi, kuid maa-alune kaevandamine lõpetati 1976. aastal. Selle 55-aastase pingelise töö mälestusmärkidena on jäänud Piusa metsa alla ainulaadsed liivakoopad.

Koopad erinevad üksteisest mahtuvuse poolest: kõige avaramas on tunne, et viibid ballisaalis, kus tuled veel süütamata, vaid võlvikaarte alt immitseb kelka valgust, samas aga Rebaseuru koobas sobib tõesti rebase elupaigaks: kitsast sissepääsust õnnelikult läbi mahtunud pikemakasvuline matkamees saab vaid mõnes kohas korralikult selga sirutada, enamikus käikudes on mõnusam liikumisviisina roomamist kasutada. Koopaga tutvudes märkasime üllatuse ja rõõmuga, et me polegi ainukesed: laes rippusid sümpaatsed uinuvad nahkhiired. Väljusime vaikselt, häirimata nende unenägusid.

Meeldivalt jahedad koopad (aasta ringi stabiilselt +5° C) olid mõnusaks vahelduseks väljas valitsevale palavusele, sest matka organisaatorid polnud kõige muu kõrval ka ilma unustanud ning seepärast valitses Piusa kallastel oktoobrikuust koolimata jällegi suvesoojus. Omalaadse muljena jääb meelde paljajalu kõndimine langenud lehtedes, sest korraga oli ju nii suvi kui sügis!

Koobastele järgnes jalgsimatk mööda ebahuvitavat ja -mõnusat külateed, mille ajal üks vähekorenud ja algaja matkaja jõudis juba kaaluda matkamise plusse ja miinuseid, kuid õnneks lõpevad kord kõik teed ning koos kohalejõudmisrõõmuga tuli tagasi ka matkamislust.

Järgmisel päeval toimus kaljuronimistreening laskumisena Piusa kõrgelt kaldalt vastavalt igaühe julguse ja oskuste hulgale: algajad põlvede värisedes laugjalt metsaselt mäeveerult, vahete-vahel seal kasvavatest kiduratest puudest kinni haarates, tõelised matkahundid mööda täisnurkset liivakihi seina, jättes maha suurest liikumiskiirusest tingitud kerget kärsahaisu.

Speleomatk lõppes pühapäeva õhtupoolikul jällegi jalgsirännakuga raudteejaama lähedalt sügiseselt kaunis Eestimaa looduses. Keegi osalejaist ei kahetse oma tulekut, kahju vaid neist, kes sellest ilma jäid.

Kuid ära unusta, et talv veel saabumata!

TRÜ matkaklubi «Patrioot» värske entusiast
ULLI SATS,
eesti fil. IV k.

Kandikute näitus

5. novembril toimus Leningradi mnt. 25 ühiselamu sööklas sündmus, millest võib hõisata kui ainulaadsest üritusest maailmas. 20.05—22.00 võisid külastajad uurida üliõpilaskandikuid. Te eksite, kui arvate, et tegemist oli isemeisterdatud taiestega. Ei, eksponaatideks olid päris tavalised olmekandikud — kandilised, ovaalsed, ümmargused; lillelised, linnavaatelised, heledad, tumedad; plekist ja puust; mõlkis ja siledad.

Näituse suurimaks eksponaadiks osutus leiva transportimiseks kasutatav kast (makrokandik), pisemat võis näha vaid läbi mikroskoobi (mikrokandik).

Enne näituse avamist kõnelesid korraldajad Gunnar Lauringson, Arne Ader, Jaak Tambets ja Peeter Komissarov kandikute osatähtsusest üliõpilaste elus. Nenditi, et kandik ei etenda veel piisavalt suurt osa üliõpilaste seas. Need, kes omavadki kandikut, ei suuda hinnata eseme tähtsust igapäevaste käitumiskonfliktide lahendamisel. Mõned jälle ei suhtu piisava vastutustundega materiaalsesse ja esteetilisse väärtusse ning jätavad eseme hiirtele närida, roostele süüa või võõrastele reostada. Kuid ometi on ju kandik kõikide üliõpilaste igapäevane abimees. Ta on asendamatu toidu serveerimisel ja veel enamgi... Paljud käitumuslikud piirsituatsioonid lahenduvad vaid kandiku vahendusel. Näiteks, kui noormees ja neid istuvad väikses ja vaikses ühiselamutoas ning, mis seal salata, räägivad teineteisest mööda, siis võib just kandik olla võti teineteisemõistmise saavutamiseks. Kui noormees osutub liiga pealetükkivaks, võib juustuvõileibu kohviga just **ovaalsel** kandikul serveerida, mis tähendab: «Ole minuga õrnem!» Kui noormees osutub liiga häbelikuks, siis vastupidi, võib serveerida kandilisel alusel, mis tähendab: «Ole julgem!» Nagu näete, on võimalusi tohutult. Kokkuvõtteks tuleb öelda, et kandikul võib nii mõnestki supist kõrvetamata välja sõuda. Julget pealehakkamist! **Sündmuse (korraldajateks bioloogid) enda kohta saate täpsemat infot EPA 14. novembri lehest.**

HEINRICH LEEBEN

Repliik

Teoreetilise mehaanika kateedri elus oli sel aastal omamoodi väike juubel. Ilmus TRÜ toimetiste number 675, mis sisaldab TRÜ ja TPI teoreetilise mehaanika kateedrites koostatud 15 artiklit. Kogumik pandi kokku 1979. aasta alguses ning suunati H. Heidemanni nimelisse trükikotta. Nagu nähtub kogumiku impressumist, anti see ladumisele 20. 06. 1979. aastal ning trükkimisele 11. 06. 1984 (ladumiseks kulus seega vaid veidi vähem kui viis aastat!). Käesoleva aasta alguses saadi ka trükkimisega valmis ja 31. mail 1985 anti tiraaž üle TRÜ kirjastuse lattu. Kuigi kateedri töötajad olid pidevalt ühenduses trükikojaga ja püüdsid kogumiku ilmumist kiirendada, kulus selleks ikkagi kuus aastat. Loomulik, et selle aja jooksul kaotasid artiklid palju oma aktuaalsusest.

Nüüd, kus partei ja valitsuse otsused tootmise intensiivistamise ja teaduslik-tehnilise progressi kiirendamise kohta on jõudnud ka trükikotta, tahaks loota, et järgmiste taoliste väljaannete ilmumisaeg oleks siiski normaalne.

Prof. ÜLO LEPIK,
teoreetilise mehaanika kateedri juhataja

«Lakstigal» Siberimaal

«Lakstigali» viimased aastad on olnud reisirohked: koduste paikade kõrval Sveits, Rootsi, Kasahhi, Moskva. Ka oktoobrikuus pakiti kohvreid. **Seekord ootas ees Novosibirsk ja kolmas folkloorifestival.**

3000-kilomeetrise vahemaa Moskva ja Siberi suurima teaduslinna vahel kattis TU-154 4 tunniga. Novosibirski lennujaamas tervitasid meid tuttavlikult lõrtsine sügisilm ja meie giid, Novosibirski RÜ tudeng Ženja.

Kolmanda folklooripeo organiseerijaks oli Novosibirski ülikool. Festival kestis neli päeva. Selle põhiüritused toimusid Novosibirski teaduslinnakus, kus asuvad ülikool, kümned teadusinstituudid, ühiselamud. Kahel päeval olid Teadlaste Maja kontserdisaalis suured kontserdid kõigi kollektiivide osavõtul. Huvi nende vastu oli suur, 1000-kohaline saal mõlemal päeval välja müüdud. Kohal oli palju folkloorispetsialiste, aiakirjanikke ja fotoreportereid. Kontserdid toimusid ka linna mitmetes õppeasutustes ja ettevõtetes. Vaadata sai käsitöönäitust. Folkloori toreetilisi küsimusi arutati suurel ümmarguse laua vestlusel.

«Lakstigal» sai oma tuleristsed Novosibirski Pedagoogilises Instituudis. Vastuvõtt oli soe ja andis tublisti tuge enne suurele lavale astumist.

25. oktoobril avati festival kontserdiga Teadlaste Majas. Üksteise järel tulid lauluga lavale kõik kollektiivid, ühtekokku 10 — Novosibirskist ja Novosibirski oblastist, Kirovist, Barnaulist. Permist, Ustkamenogorskist. Festivalile oli kutsutud ka käsitöömeistritest abielupaar Karjalast, kes kohapeal oma oskusi demonstreeris. Pärast esinejate tutvustamist ja tervitusi sai iga ansambel 20-minutilises kavas esitada oma kodukandi rahvalaulu. Kavad olid väga erinevad: sidumata üksiknumbritest kuni terviklike lavastusteni. Viimasega paistis silma Permi RÜ ansambel, kelle kavas kõrvuti lauluga oli kasutatud palju teksti ja liikumist. Novosibirski RÜ ansambel tegutses oma juhi Oksana Võhrištjuki sõnade järgi: «Me ei tee rahvakunsti mitte teile, vaid koos teiega.» Nende kava naelaks saidki mitmesugused ringmängud, kuhu kutsuti kaasa lööma ka pealtvaatajaid. Kaunilt kõlas Barnauli neiude laul, silmailu pakkusid nende rahvarõivad. Ise nautisime enim Kirovi ansamblit «Gorenka», kes tõusis teiste seas esile kõrge laulumeisterlikkuse, stiilipuhta esituse ja huvitava kavaga (tavandilaulud — neiu mehelepanek, pruudiitk jne.). «Lakstigali» esinemine võeti vastu väga soojalt. Kartus, et keelebarjääri tõttu võivad meie laulud jääda võõraks, hajus juba pärast esimesi numbreid. Laulsime nii etnograafilisi laule kui ka rahvalaulutöötlusi. Palju elevust tekitas laulumäng «Kosjad tulid saarest», mille laulsime-tantsisime koos kümmekonna pealtvaatajaga. Setu «Linamäng» võitis sellise populaarsuse, et mitu ansamblit lubas selle oma repertuaari võtta.

Kontsertide vaheaegadel vastasime pealtvaatajate rohketele küsimustele meie rahvamuusika, kultuurielu, ülikooli ja palju muu kohta. Suurt huvi meie vastu tundsid ka kohalikud ajakirjanikud.

Teine suur kontsert oli pühapäeval, ühtlasi oli see ka lõppkontsert. Taas oli iga kollektiivi päralt 20 minutit (esitada tuli uus kava) ja taas saime tunda novosibirskilaste elavat huvi rahvalaulu vastu, nende võimet kõigele laval tehtavale südamest kaasa elada. Kohal oli ka televisioon, kes salvestas kogu kontserdi videolindile.

Veel samal õhtul paluti «Lakstigal» vastuvõtule Novosibirski RÜ ühiskondlike erialade teaduskonna dekaani juurde. Temalt ja ülikooli õppejõult Ljubov Gorelovalt kuulsime palju huvitavat NRÜ kohta. Ülikool asutati 1959. aastal ja tema kuues teaduskonnas õpib üle 3000 üliõpilase. Pärast kaheaastast üldainete kursust on põhirõhk individuaalsel tööl teadusinstituutide teadlaste juhendamisel. Mainimata ei saa jätta NRÜ ja TRÜ tihedaid teadussidemeid (tunnistuseks fakt, et kohtasime Novosibirskis TRÜ professorit Gennadi Vainikkot). ÜET baasil on kavas alustada erikursust Eesti kohta. Asja hingeks on L. Gorelova, kes on ka Tartus käinud kursuse jaoks materjali hankimas.

Esmaspäeva hommikul taastas lennusõit 4-tunnise ajavahe. «Estonia» rong tõi «Lakstigali» koju, kus ootab ees töörohke aeg. Novembri algul lindistasime Eesti Raadios 9 laulu. 22. novembril saab aga «Lakstigali» kuulata TRÜ aulakontserdil, kus kaasa teevad ka noorem laulurühm, «Ingliska B» ja tantsijad.

EVI SALUVEER,
«Lakstigali» laulja

«Interlinguistica Tartuensis»

Niisuguse pealkirja all alustas 1982. aastal ilmumist uus kateedritevaheline teaduskogumike sari «TRÜ Toimetiste» raamides. Kogumiku initsiaator on prof. Aleksander Dulitšenko, meie maa üks parimaid tehiskeelte tundjaid ja neid käsitleva teooria spetsialiste. Interlingvistika on suhteliselt noor keeleteaduse haru, mis uurib rahvusvahelise kommunikatsiooni vahendeid ja võimalusi. Niisuguse teadusliku sarja ilmumine just Tartus ei ole juhuslik: tuntakse ju hästi ka väljaspool meie vabariigi piire akadeemik Paul Ariste ja tema õpilaste interlingvistika-alast tegevust. Praegu on meie ülikooli juures kujunemas väike, kuid küllaltki aktiivne spetsialistide kollektiiv, kes tegeleb rahvusvahelist abikeelt käsitleva teaduse eri aspektide uurimisega. «Interlinguistica Tartuensise» I köide, milles avaldati väärtuslikke üldteoreetilisi töid, oli pühendatud professor Paul Ariste juubelile. II köide ilmus pealkirja all «Rahvusvahelise keele teooria ja ajalugu» (1983), III «Interlingvistika ajalugu ja nüüdisseisund» (1984). Praegu valmistatakse trükiks järjekordset väljaannet.

Need kogumikud tõmbasid endale kohe laialdase tähelepanu nii lingvistide kui ka teiste rahvusvahelise abikeele küsimustest huvitatute hulgas. Näiteks väljaande kolmandat köidet telliti ülikooli kirjastusest rohkem kui tuhat eksemplari, mis tunduvalt ületas kogu tiraaži tervikuna. Nõukogude lingvistikaringkondades on üha rohkem juttu Tartu interlingvistikakeskusest ja «Interlinguistica Tartuensis» on tegelikult ainuke teaduslike uurimuste sari maailmas, milles käsitletakse laiemas aspektis rahvusvahelise keelelise (ja mitte ainult keelelise) kommunikatsiooni küsimusi.

Hiljuti sai meie ülikool kirja Innsbrucki (Austria) Ülikooli Keeleteaduse Instituudilt, milles palutakse saata kõik ilmunud «Interlinguistica Tartuensise» köited, tehakse ettepanek väljaannete vahetamiseks ja vastastikuste sidemete loomiseks. Innsbrucki keeleinstituudis on interlingvistika ja plaankeelte erisektsioon, mis tegeleb rahvusvahelist keelt käsitleva teaduse aktuaalsete küsimustega. Sektsiooni juhataja, rahvusvahelise kuulsusega interlingvist prof. Hermann Ölberg märkis oma kirjas Tartu väljaande kõrget taset ja küllaltki suurt vastukaja eri maade spetsialistide hulgas. See ei ole esimene tunnustus ja kõrge hinnang Tartu teadussarjale. Varem on huvitunud meie väljaandest Viini Rahvusvahelise Keele Instituut. Viimase raamatukogu on maailma suurim interlingvistika eri aspektidele pühendatud teoste kogu.

Ilmuva raamatu aktuaalsust näitab tema kohta ilmunud retsensioonide hulk. Kõrgkoolide toimetiste kohta ilmub arvustusi üldiselt vähe. «Interlinguistica Tartuensist» märkasid aga teaduslike ajakirjade väljaandjad ja toimetajad kohe. «Keel ja Kirjandus» (1983) nimetas sarja esimest numbrit «Eesti esimeseks pääsukeseks interlingvistika vallast». Varsti aga järgnesid nii üldisema iseloomuga arvustused kui ka üksikasjalisemalt analüüsivad artiklid Poola, Bulgaaria, Ungari ja mitmete teiste riikide perioodikas. Mõõdunud kevadel rõhutati Hollandis ilmuvas Ülemaailmse Esperanto Assotsiatsiooni ajakirjas «Esperanto», et Tartu ülikooli unikaalne teaduslik väljaanne suundub eelkõige interlingvistika fundamentaalsete küsimuste käsitlemisele ja tõuseb sellega esile teiste samalaadsete vähesearvuliste väljaannete seast, mis aeg-ajalt eri maades ilmuvad.

JÜRI MAADLA

Reede helistab ja küsib

Dots. H. Palametsa aulatunnis TRÜ ajaloost soovitaksin kuulajal silmad kinni panna — siis kannavad helid aastakümnete taha või kontserdile. Omal ajal pani imestama, kes selle tausta õppejõu sõnade vahele nii täpselt paika paneb; näha polnud kedagi.

Õppetehnikaosakonna helistuudio fonoteek on tõepoolest suur, ulatudes 50—60-ndate aastate vahetuseni. Pole teada, milline kõrgkool samalaadse kõrvale suudaks panna. Sisseastujate aktusest lõpetamisteni, rääkimata konverentsidest, pleenumitest — kõik aulas toimuvad üritused on juhtmeid pidi seotud keeltemaja alumise korrusega.

... 1960. aastate alguseni tehti ja remonditi ülikoolis vajalikke aparaate ainult õppetöökojas. 1963. aasta sügissemestril moodustati Voldemar Kiisi juhendamisel viieliikmeline töögrupp. Püüti hakata laiendama tehnifitseerimist TRÜ-s. Alles 17 aastat hiljem moodustati vastav teenistus ametlikult. «Põrandaaluse» perioodi järgi peetakse meie ülikooli juhtivaks kõrgkooliks, kus püstitati õppetöö tehnifitseerimise ülesanne ja leiti selleks organisatsiooniline lahendus. Sellele vaatamata tõdeme, et igapäevaloenguteni pole korralik aparatuur veel jõudnud ...

Ajakirjandustudengitel on õnne olnud magnetofone ja helilinte oma käega katsuda: salvestada, lõigata ja saadet kokku mängida. Amet nõuab. Neid väheseid võimalusi tundes tekib tahtmine ajaleheluguside lindi peale võtta.

Keeletunnid. Harvem sattusid need lingvafonikabinetti (neid on ülikoolil 8). Tihemini tassis õppejõud maki kohale ja katsusime üheskoos sõnu prõksuva sahina keskelt tabada. Iseseisva töö kabinetis tundus kõrvaklappidest kuulatuna keel selgem.

Helistuudio juhataja Elfriede Kiis paljundab õppimiseks vajalikke keelefonoteegi linte isegi tudengite isiklikele magnetofonidele. Abi antakse keeleekspeditsioonist osavõtjaile, žurnalistikakateedrile, lindistatakse-paljundatakse võimlemiskavade muusikat. Muide, makitehnika hoiab üht remondimeest päevad läbi laua taga kinni — nii palju on parandada.

Kellel kordki on tulnud kasvõi projektori lampi vahetada, teab hästi õppetehnikaosakonna miljööd: omapäraste prillidega meistrid, kelle ees laudadel on pisemaid ja suuremaid jubinaid alates pooljuhtidest, lõpetades takistite ja trafodega, nagistavad nendega peaaegu iga hetk midagi teha. Liigseid sõnu ei armastata. Ja üldse arvatakse, et ega sellest paigast midagi ajalehes küll kirjutada pole, sest ega «siin midagi ära ei tehta». **Juhataja Olev Kiis** vehib ise tööd teha ega leia aega «juhatada».

Mitte-midagi-tegemise-tunne võib ikka peale küll tulla, kui klientuuri suurust enam kokku ei osata arvata. Paljude ülesannete hulka mahub ka telefoniside: hooldatavad abonendid võtavad vaat' et pool linna enda alla. Veidi pessimistlikult suhtutakse mõnedesse töödesse küll: ütleme, et remondi ajal kaovad kardinad, järelikult tuleb uued panna. Polegi nagu midagi tehtud — hunnikut kusagil ette näidata ei saa (looduse ringkäik?).

Suurimas õppetehnika- ja metoodikateenistuse osakonnas teatakse, milline on erinevatel aegadel olnud reklaami ja reaalsuse suhe. Kunagi kõneldi näiteks televisiooni avaratest võimalustest, kusjuures alguse sai see sealt, kus auditooriumid kõiki kuulajaid ära ei mahutanud, igasse ruumi aga õppejõudu ei jätkunud. (Praegu kahtlevad telestuudiomehed, kas 20-tunnine videotreening tulevastele pedagoogidele pole absurd: kas-kust nii palju tehnikat saadakse?) Veel on puhunud sellised tuuled, et enneolematult hästi läheb programmõppega, kuni selgus selle sobimatus ülikooli.

Otsingud pürgivad edasiminekule, kui võimatu see esmapilgul ka tunduks. Perspektiivikas arvutustehnika on oma asendamatust reaalainetes juba tõestanud. Võime lootma jääda, et «teine kirjaoskus» varsti teistsugust infotki laiemalt pakkuda suudab.

Õppetehnikaosakonnas öeldakse välja tänane ideaal: kui igal kateedril oleks oma profiili järgi võimalik auditooriumid sisustada ja **ise korras hoida.** (Keerukas aparatuur hakkab aga pärast juurutamist teenistuse töötajaid kateedrite juurde nõudma, nagu esimesest ÕMT loost mäletame.)

Õppetehnikaosakonna «närviniidid» ulatuvad meie ülikooli igasse otsa. Kuivõrd lihtlabane tahvlite-ekraanide-kardinate ülespanek tehnifitseerimist tähendab, on muidugi vaieldav. Selge on see, et auditooriume on palju, kus kõigis midagi vaja ette võtta. Kui reklaam reaalsuse piires püsib, saavad hädavajadused kergema närvikuluga rahuldatud.

Reedeti, töönädala lõpus, on siinsed meistrimehed järsku meeles kõigil neil, kes omi asju enne pole korraldada osanud. Õppetehnikaosakonna laudadel tirisevad kannatamatud telefonid, uks hakkab tihemini kolksuma:

andke ruttu abi,
sest nädal saab läbi...

Kui mõned tööd jäetaks homse varna viskamata, oleks meistritelgi lihtsam.

ANU PALLAS,
žurn. V k.

ÜLIÕPILASTE TRÜ AÜ KOMITEE

KUIDAS ÜLIÕPILASE LAPS LASTEAEDA SAAB?

Lapsele lasteaia- või -sõime koha saamiseks tuleb esitada elukohajärgse lasteasutuse juhatajale **avaldus, elamispinnatõend** elamuekspluatatsioonijaoskonnast, vanemate ja töötavate vanavanemate töötasutõendid (kui elate koos ühel pinnal), **eelisjärjekorda tõendav dokument** (dekanaadist).

Üliõpilaste lastel on eesõigus lasteaiakoha saamisel, nii et probleeme ei tohiks tekkida. Vajaduse korral pöörduge Tartu linna haridusosakonda koolieelsete lasteasutuste inspektori VIIVE LEPA poole (Hariduse Ic, III korrus, kodanike vastuvõtt esmaspäeviti). Abi saab ka üliõpilaste ametiühingukomiteest.

Uusi trükiseid

Endel Tünder. Songad. Diagnoosimine ja kirurgiline ravi. Teine, parandatud ja täiendatud trükk. Tartu 1985, 500 eks., 40 lk., 10 kop.

Endel Tünder. Mao- ja peensoolehaigused. Diagnoosimine ning kirurgiline ravi. Tartu 1985, 500 eks., 112 lk., 20 kop.

Olga Mankin. Elekter ja magnetism. Tartu 1985, 750 eks., 100 lk., 20 kop.

Teine kirjaoskus. Õppe-metoodiline materjal. Koostanud H. Tammet. Tartu 1985, 400 eks., 40 lk., 5 kop.

Juhiseid TRÜ majandusüliõpilastele õppeaine «Nõukogude õigus» õppimiseks. Lembit Auväärt, Heino Siigur. Tartu 1985, 500 eks., 48 lk., 10 kop.

Juhend üliõpilastööde koostamiseks majandusteaduskonna üliõpilastele. Teine trükk. Tartu 1985, 1000 eks., 64 lk., 10 kop.

Diferentsiaalvõrrandite ülesannete kogu. A. Pedas. Tartu 1985, 500 eks., 176 lk., 30 kop.

Virtuaalarvutid. Programme kõigile. Koostanud A. Jaeger, Ü. Kaasik. Tartu 1985, 200 eks., 96 lk., 15 kop.

NIMELISE STIPENDIUMI SAAJATE

hulka on arvatud ka **Kaia Palm** (keemia IV k.) — V. I. Lenini nim. stipendium ja **Epp Pavelts** (ajaloo II k.) — H. Pöögelmanni nim. stipendium.

UUED AMETIÜHINGUPILETID

Kehakultuuriteaduskonnas anti pidulikult kätte uued ametiühingu liikmepiletid mittetöötavatele pensionäridele, endistele kauaaegsetele töötajatele. Koosviibimise organiseeris ametiühingu rühmaorganisaator Armilda Urm.

Autasustamisi

Kauaaegse eduka pedagoogilise töö ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest sai 60. sünnipäeva puhul ENSV KKEH Ministeeriumi aukirja anatoomia ja histoloogia kateedri assistent **Tiiu Torpats.** 75. sünnipäeval pälvis aukirja ja preemia õppeeksperimentaaltöökoja meister **Helmut Malin.**

«Lugu Igori sõjaretkest»—800

ÜRO otsusel tähistatakse tänavu 12. sajandi lõpul sündinud, vene kirjanduse ajaloos silmapaistva teose «Lugu Igori sõjaretkest» («Слово о полку Игореве») tähtpäeva. Viimane jutustab väikese Novgorod-Severski vürstiriigi noore valitseja ebaõnnestunud sõjakäigust 1185. aastal polovetside steppidesse ja manitseb vürste ühinema kodumaa kaitseks. Käsikiri leiti 1790. aastail ja avaldati esmakordselt 1800. aastal. Originaal hävis Moskva tulekahjus 1812. Kirjandusteadlaste-uurijate valdusse jäi ainult koopia.

Teadusraamatukogu näitusel on «Слово» väljaandeid erinevatest aastatest, trükised meie raamatukogu varamust. 19. sajandi autoritest on esitatud P. Pekarski, N. Gerbeli, M. Maksimovitši, P. Vjazemski jt. töid. Nende kõrval näeme M. Heraskovi poeemi «Vladimir» (1797), kus autor esmakordselt teatas lugejatele eelmistest sajanditest pärit-oleva käsikirja leidmisest. 20. sajandi kirjandusteadlaste D. S. Lihhatšovi, L. A. Dmitrijevi, N. K. Gudzi jt. töödes on peamine tähelepanu pööratud «Слово о полку Игореве» sisule, teose ideele. Vaetakse jutustuse stiili ning keelelisi iseärasusi. Eksponeeritud on mitmed NSV Liidu TA Puškini nim. Instituudi väljaanded, toimetajaks V. Andrianova-Perets. Nende kõrval leiame ka TRÜ professori J. Lotmani kirjutatud artikleid, näit. ««Слово о полку Игореве» ja kirjanduse traditsioonid 18.—19. sajandil» (ilm. 1962).

Eesti keelde on «Loo Igori sõjaretkest» tõlkinud kirjandusteadlane A. Annist: 1941. a. «Loomingus» ilmus katkendeid jutustusest, iseseisev raamat aga 1965. aastal.

Näituse avamisel andis seletusi prof. J. Lotman. Kuulajad said teada palju huvitavat «Слово о полку Игореве» käsikirja avastamisest, ehtsusest ja kirianduslik-kultuurilisest taustast. Väljapanekutega saab tutvuda aasta lõpuni.

EHA SAARMAA

Hääletamisest nii ja teisiti

Nende ridade otseseks ajendiks on žurnalistikarebase U. Loidi artikkel üle-eelmise «TRÜ» liiklusnurgas. Seal, tsiteerides riiklikku vaneminspektorit V. Sumerikku, leitakse, et autostop on väga ohtlik asi, seevastu Tartu ATP bussijuhid on «ainult» kaks avariid teinud, kusjuures ükski reisija pole raskelt viga saanud. Autori informatsioon on kahjuks kallutatud, kuna ei kirjeldata neid liiklusõnnetusi bussidega. Ühe juhtumi põhjustas näiteks «Ikaruse» juhi äkksurm täiskiirusel. Nii võib ka vilunud bussijuhiga sõites midagi juhtuda... Kas siis, kui reisijate seas oleks olnud ohvreid, oleks autor kutsunud üles ka bussiga enam mitte sõitma?

Miks said üliõpilastest hääletajad V. Sumeriku kirjeldatud juhtumeis nii õnnetult surma? Kas siis sellepärast toimuvad õnnetused, et autos viibivad hääletajad? Õnnetusi põhjustab ikkagi liikluseeskirjade eiramine. Liikluses ei hukkuta sellepärast, et autos istutakse, vaid sellepärast, et auto osaleb õnnetuses. Risk, mis meid autostopiga sõites varitseb, ei ole keskmiselt suurem riskist, mis meid varitseb siis, kui sõidame näiteks ema-isa, õevenna või sõbraga. Juhid ja oht jäävad kokkuvõttes ju samaks, erinevad on vaid juhi ja reisija liiklusvälised suhted. Ka meie tuttavaid autojuhte stopitakse pluss kutselisi juhte, kelle kogemused on tunduvalt suuremad meie sugulaste-sõprade omast — nende kõrvale istumast ei kõhkle ometi keegi.

Tundub, et hääletamisküsimus on hoopis selles, et autojuhid kardavad vastutust. Nende süü läbi saavad ju võõrad autos olijad kannatada. Unustatakse, et juht kannab tohutut vastutust ka siis, kui ta kõrval istub kes tahes: töökaaslane, sugulane, ekspediitor. Õnnetustel on alati tagajärjed, võimalik, et rasked. Juhid kardavad, et võõras mure saab omaenda mureks. Järelikult las jääda võõras mure. Mis siis, et piletid on kõik välja müüdud, et buss ei välju, et ema on äkki raskelt haigeks jäänud ja raha pole... No ostku endale siis auto või sõitku taksoga, kasvõi trolliga, pole minu asi! Peatuda võiks ainult siis, kui hääletajal pole bensiini või on vaja katkist mootorit kohendada... siis muidugi. Ülejäänud... pole minu asi! Imelik on välja tuua autostopi vastu näide, et vastutulelik autojuht on potentsiaalne vägistaja. Millegipärast ei usu, et teelist peale võtvad juhid oleks kriminaalne element. Teatavatele üldistustele pretendeerib taoline näide siiski ning on sellepärast demagoogiamaiguline.

Niislis hääletamisprobleem jääb. See on küsimus omast ja võõrast murest, juhtimisoskustest ja liiklusdistsipliinist, ent mitte probleem õnnetuse ohvri taskust leitud 18 rubla kasutamisest.

ANU PALLAS,
juht ja hääletaja

Sedapuhku selge peaga...

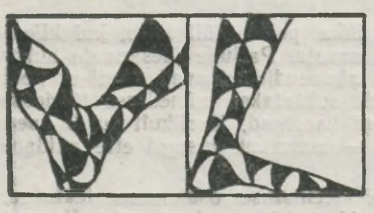

(Samal teemal: «Viinata virvarr»)

J. Toominga lavastatud «Viina vandega» esietendusjärgse hoogsa arvustuse lõpus (vt. «Edasi», 20. okt.) jõuab Tõnu Ehasalu tõdemuseni, et tegemist pole janditamiseveiderdamisega, vaid pretensioonika ning mõtlemapaneva lavastusega. Kahju küll, kuid arvan, et eeltoodud väide on ka ainus tugipunkt, mida tollest kirjutisest teatrikülastajale teadavõtmiseks soovitada julgeks. Oleks tore, kui iga etendust näinu tõesti vaadatu üle ka natuke MOTLEKS.

Kavalehel ja afiššidel rahvatükina väljakuulutatu eeldab, et «rahva» all ei mõelda möödunud sajandi lõpukümnendi inimesi (A. Kitzberg «Punga Mart ja Uba Kaarel» esietendus 1894. a.), vaid igati kaasaegseid, meie, viina-vastu-võittemise aja inimesi. Et A. Kitzbergi algupärand on kokkuvõttes nõrgavõitu, pealegi algaja kirjaniku loometöö, seda tõestab T. E. rohkem kui kolmandikus artikli üldmahust. Tõestus õnnestubki ja jõuab lõpuks teravmeelse finessini, nimetades Kitzbergi teost väärdramaturgiaks. Tekib ehmatamapanev küsimus: Kas lavastaja Jaan Tooming on tõesti püüdnud kopitanud põhku hea heinana välja pakkuda või sellest koguni veel ühe uudsevilja välja tuulata??

Nagu on pidevas arengus ja muutumises meid ümbritsev elu, nii peab ajaga sammu pidama ka teater. Et teater seda püüab, kordub «Viina vandeski» mitu korda meeldetuletus: «Mis on — see on».

Jätkem siis kõrvale polemiseerimine Kitzbergi teose üle ja vaadakem seda, mis on!

Reklaamivas «Edasi» artiklis ütleb «Vanemuise» kirjandusala juhataja E. Kampus, et k. a. juunisündmustega ei ole «Viina vandel» midagi ühist. Etendus oli plaanis juba varem.

On siis viin pealkirjas ainult väljakutseks? Tavapärase eesriide avanemise asemel näeme rambitulede süttides Punga Marti (A. Ander) ennast, kes lõpetab proloogi hoiatavate sõnadega «Ärge tapke last oma hinges». Siis toimub ootamatu pööre ja laval ei alga mitte tegevus, vaid tegevuse mängimine.

Halekoomiline tundub tõsiasi, et Punga Mart ei tea oma laste isa seljatagusest iseseisvumisest midagi. «Lapsed» muutuvad iga hetkega aina isepäisemaks. Teistest erinevaks jääb vaid Eva (H. Soosalu). Tema õnn aga on hukkumisele määratud, sest «uuri varga» õena ei luba tema au enam astuda abielusidemeisse Uba Kaarli pojaga. Tegevuskäiku põimuvad luule- ja laulutekstid peaks aitama vaatajal lähemale jõuda lavastajakontseptsioonile; tõeterale, mida tahetakse **öelda.**

Elu ei kulge viinapudeli varal mõirgamisena kuigi kaugele. Hetked, mis Punga Mardi teel allakäigutrepil ühe täisastme moodustavad, märgitakse ära helitaustaga ja lõpuks ilmuva Viina Vande enese kujuga (T. E. järgi «Siberi šamaan»), kes purjus Punga Mardi inimvääritul teel ära veab.

Lühidalt — SEE ON. Mida SEE konkreetsele vaatajale pakub, peaks igaüks otsima juba enese elukäigu abiga. Võib-olla ka oma laste abiga? Niipea, kui ei suudeta ennast enam tunda lapsevanemana, unustatakse, et oleme oma tütre-pojaga, isa-emaga üks liha ja veri, toimubki katastroofiline lahkumine perekonnas, elus. Mõtlematuse ja inimese tundemaailma nüristamise võimendajaks on sageli ka viin. Kõik muutub. Ka viina väärtus on kümnendite vältel teisenenud — nii sisult kui vormilt. Ehk võib siis ka ajahamba puretud Kitzbergi rahvatükil lasta kõnelda uues värvingus? Kuna draamateosele on antud uus tähendussisu, siis on seda tehtud ka esitatavate laulude-luuletustega. Mõte, mida kätkeb eneses M. Underi «Põgenik», on kardinaalselt erinev Underi enda omast ja. Sisuga põimuv telne plaan nõuab vaatajalt pingelisemat tegevuse jälgimist kui tavapärases gradatsioonis liikuva etenduse puhul. Lihtne, elav, liikumisega võimendamata sõna ja laul on meie kultuuripildist kadumas. Jaan Toominga lavastus pakub meile kõike: näitemängu, vaatemängu, sõna, laulu ja liikumist. Ka väljasuremisele määratud rituaalsust liikumises. Jääb loota, et vaatame edaspidi seda, mis on, kaine pilgu ja selgete silmadega.

SIIM REOLA

Mardu ja Krabi

Ükskord oli jälle sedasi, et kaks poissi tulid kontorisse ja palusid tööd, sest mehistuval noorel inimesel pidavat palju segaseid väljaminekuid olema, mis väärtusmõõdust ja hoiustamisest suurt lugu ei taha pidada. Tööjõust ja asjalikest poistest on meil alati puudus ja sellepärast polnud me kitsid, vaid näitasime poistele otsad kätte ja palusime õhtuks ära teha, et vältida liigseid komplikatsioone kannatamatute klientide poolt, kes närviliselt kaebuste raamatut küsimas käivad.

Ühe poisi nimi oli Mardu, ta pidavat üliõpilase kohusetundlikku ametit. Tema vasaku jala soki sees ilutses suur narmendavate servadega auk, mida noormees aeg-ajalt pead raputades näppudega venitas. Tavaliselt oli auk Mardu nime kohal, kui stippi maksti, kuid nüüd istus ta sokikannal nagu häbiplekk. Üliõpilane Mardu tundis end õnnetuna, sest tudengiõnn käis temast viimaste päevade jooksul kauge kaarega mööda.

Teine nooruk oli ka tudeng. Tema pärines maalt ja näris kogu aeg nisuteri, lootes, et see mõjub soodsalt juuksekasvule, mis sõjaväes pidurdus. Poissi kutsuti Krabiks tema tavalisest laiema keskkoha ja pikkade sõrmede tõttu, mis alatasa kuklatagust kratsima kippusid. Krabi vajas ka tööd, sest parasjagu hakkasid värisema majanduslikud alustoed. Siiani olid nad koduste najal raudselt püsinud.

Mehepojad alustasid esimest tööpäeva. Algul anti neile kompressor ja paluti ühikas duširuumi seintesse augud puurida. «Küllap selleks, et oleks väljast kah näha, kuidas soe vesi jookseb,» kommenteeris Krabi. Nii läks töö lahti. Krabi lõhkus kompressori, Mardu seina — ikka võrdselt teineteist toetades.

Lõuna paiku hakkasid kõhud korisema. «Päris nagu kõhurääkijad kohe,» ütles Mardu ja istus maha. Krabi urgitses nina. Ta urgitses alati oma kartulisuurust, pisikesi punaseid vistrikke täis nina, kui midagi muud teha ei olnud. Vanaema lohutas kodus Krabi: «Vaata, poisul Need on himuvinnid, mis su ninal ilutsevad. Naisevõtt on parim kosmeetikavahend, mida sa sel puhul rakendada saad.»

Kuid ei Krabi ega Mardu mõelnud tüdrukutele. Mardu mäletas väga hästi naabritüdruku monoloogi: «Milleks peavad naised töötama? Selleks on ju mehed ja hobused...» Krabi seevastu teadis, et naistel pole kunagi aega, raha ega midagi selga panna, kuid neil on loll mees ja palju tööd. Igatahes oli neil mõtteid kõige muu jaoks peale naisevõtu. Nad mõtisklesid, milline peab olema üks õige tudenginali, et noored pidevalt nii mossis ringi ei käiks, vaid naeraks lõhkemiseni. Krabi arvas, et nali peab olema mõõdukas ja hea. Nalja vastu ei tohi immuunseks muutuda. Milline on kõige parem nali? Viimaks jõudsid poisid otsusele, et esikohale tuleb tõsta tudenginali, kui teisi kõrvale pole panna.

Mardu asus leiba luusse laskma. Krabi kuulas vee solksumist ja meenutas keskkooliaastaid. Oli see alles aeg! Toredad peod, koolivorm, puukingade klobin, väravaromantika sajasilmsete kivimajade uste ees... Sügiseti tänati töörikka malevasuve eest. Poisid kiitlesid kodus sellega, et ükski tüdruk polnud peol nendega tantsida saanud.

Krabi mõtles Mardule. Too oli tahtnud lapsepõlves kosmonaudiks saada, kuid tema teadmised lennundusest piirdusid järjekindla mudellennukite katsetamisega. Ükskord pikeeris vastvalminud mudel edukalt vanaisale kuulunud suurt koduveinipudelit, mis pisikesele lennuaparaadile purunedes järele andis ja sisu põrandale laiali laotas. Vanaisa saatnud Mardu seepeale sunnitööle — raudnõgestes peenraid rohima.

Krabi ise oli lapsepõlves korralik poiss, käis külavahel tähtsa näo ja tõukerattaga broilereid ehmatamas. Õe pulmade ajal istus ta uue ülikonnaga köögis tulikuumale kohupiimakoogile. «Poiss nagu pirukas,» karjatanud vanaema ja ajanud taignakausi ümber.

Räme hääl äratas Mardu unest ja Krabi mõtetest. Üks vana koolivend astus ligi ja küsis semude käest määramata ajaks laenu. Tal olevat kõik joogi peale ära kulunud. Poisid pöörasid taskud pahupidi ja vaatasid pikalt kutsumata külalisele otsa. Mida ei ole, seda ei ole!

Pärastlõunal hakkas poisse kimbutama haltuura magus uim. Keegi onkel, kes vaatamata suursugusele välimusele vandus nagu voorimees, meelitas nad suvila vundamenti valama, ise seejuures punaseid maksutähti ühest käest teise lastes. Need rahatähed kiirgasid niivõrd, et Mardule tuli meelde lugu elevandist, kellelt küsiti, miks ta silmad punaseks on värvinud. Elevant vastanud: «Aga eks ikka selleks, et kirsipuu otsa ronides aiaomanik kohe silma ei hakkaks.»

Poisid seisid vundamendiaugu kõrval ja valasid betooni. Mardu oli end tsemendiga sedavõrd ära mäkerdanud, et Krabi lubas teda pärast lehtedes veeretamist sügisnäitusele eksponaadiks viia. Aeg-ajalt seirasid noormehed läheduses asuva kasvuhoone poole, kus asjalik pereemand askeldas lilledega. «Vaata, kuldhambad säravad läbi kasvuhooneklaasi nagu briljandid,» tusatses Krabi.

Päev lõpetas viimaks ka haltuura ja onkel maksis töö eest palka — igaühele kolm rubla. Mardu püüdis toriseda. «No-noh! Endil prillid udused ja kohe nõudma,» käratas mees ja asus minekule. Poisid läksid teises suuans. Nende kõrvu kostis ummistunud kanalisatsiooni mulksumist, nagu häälitseks kusagil lähedal hiiglaslik polüüp. Kolmerublalistel oli roiskvee lõhn ligi. Krabi kortsutas rahatähe kokku ja surus tasku. Ikka parem kui mitte midagi! MARGUS SANGLEPP

MARGUS SANGLEPA joonistus

Uusi trükiseid

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 662. Флора и растительность охраняемых территорий. Труды по ботанике. Тарту 1985, 450 экз., 104 с., 1 руб. 50 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 705. Совершенствование территориального финансово-кредитного механизма. Труды по экономическим наукам. Тарту 1985, 200 экз., 164 с., 1 руб. 50 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 706. Интенсификация и оптимизация преподавания иностранных языков в вузе. Методика. Тарту 1985, 350 экз., 128 с., 1 руб. 30 коп.

Реакционная способность органических соединений. Том XXII. Вып. 1 (77). Март 1985. Тарту 1985, 400 экз., 128 с., 1 руб.

PEDAGOOGIKARING

Pedagoogika — teadus, kunst või teadus kunstist?

Kuidas mõjutab õpetaja figuur õpilaste suhtumist ainesse?

Kuidas koostada õpikut, millest oleks hea õppida?

Kuidas suhelda õpilasega ja jääda inimeseks?

Mida vajab ja kasutab õpetaja oma töös?

Õpetav kasvatus või kasvatav õpetus?

Kuidas sobivad logaritmid ja lükati personaalarvutiga?

Neile ja paljudele teistele probleemidele tuleb pdagoogikas vastus leida. **Teil** on võimalus oma arvamust avaldada, probleemi täpsustada või lausa õlg alla panna. Lisaks s e l t s i e l u, mille huvitavus ja kaasakiskuvus sõltub teist endist.

Kõike seda võimaldab TRÜ P E D A G O O G I K A R I N G. **A V A Ü R I T U S!!!**

Millal? 19. nov. kl. 15.

Kus? TRÜ nõukogu saalis.

Kuidas? Külas on õpetaja, direktor ja rahvasaadik Helve Raik, kes räägib teemal: «Õpetaja — inimene — kasvataja».

Järgneb juhatuse valimine ja edasise töö planeerimine.

OODATUD ON KÕIK, KES TUNNEVAD JÕUDU JA SOOVI RINGI TÖÖS OSALEDA.

ESMAKURSUSLASTE TAIDLUS

Reedel 22. nov. kl. 18.30 esinevad ajaloot., bio-geo, filoloogiat. ja füüsika-keemiat.

Laupäeval 23. nov. kl. 15 esinevad KKT, majandust., matemaatikat. ja õigust.

Hiljemalt 20. nov. ootame klubisse kõikide esinemiskavasid.

TR KONVERENTSISAALIS

teisipäeval, 19. novembril kl. 16 valgustab prof. Sulev Vahtre Eesti vanemat ajalugu 12. sajandi lõpust ja 13. sajandi algusest. Teemaks Läti Hendrik ja tema aeg.

Neljapäeval, 21. novembril kl. 16 kohtutakse ülikooli vilistlase kirjanik Ülo Tuulikuga. Vestlusaineteks tema looming ja meri.

RSR

Järgmine väikese ringi koosolek toimub **teisipäeval, 19. novembril kl. 20** teadusraamatukogu aud. 293. Teema: «Kriisikolle Kesk-Ameerika. Kes on süüdi?»

ÜHISKONDLIKE LIIKLUSINSPEKTORITE

õppegrupp alustab tööd teisipäeval, 19. novembril kl. 17 Tiigi t. 78—237. Samas võetakse vastu ka uusi soovijaid.

Auto-motokabinet

FILMIKIRJUTISTE VÕISTLUS

lõpeb 15. novembril. Tööd tuua «TRÜ» toimetusse.

PRESSIKLUBIS

Pressisekretäre oodatakse toimetuses **teisipäeval, 19. novembril kl.** 17 eriti tähtsas asjas.

KAOTATUD

raamatukogukohvikus teisipäeval kella 12.30 paiku roheline meesterahakott väga väärtuslike dokumentide ja rahaga. Kaotaja loodab, et leidub kahju suurust mõistvat leidjat ning annab rahakoti raamatukogu kontroll-lauda.

Toimetaja VARJE SOOTAK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 4332. MB-11331. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Fr. R. Kr... nim. E... / Riiklik Raamatukogu
AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 32 (1429) Reedel, 22. novembril 1985 Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 2 kop.

NSV Liidu kõrg- ja keskeri-hariduse ministri GENNADI JAGODINI külaskäik

Laupäeval külastas meie ülikooli NSV Liidu kõrg- ja keskeriharidusminister, keemiadoktor, NSVL TA korrespondentliige Gennadi Jagodin. Ta tutvus teadusraamatukogu, klassikalise muinasteaduse muuseumi ja füüsika-keemiateaduskonnaga ning botaanikaaiaga.
Minister võttis osa ka ülikooli parteikonverentsist ning esines seal sõnavõtuga.
EDUARD SAKI foto

Kroonika

PAUL KENKMANN,
EKP TRÜ komitee sekretär

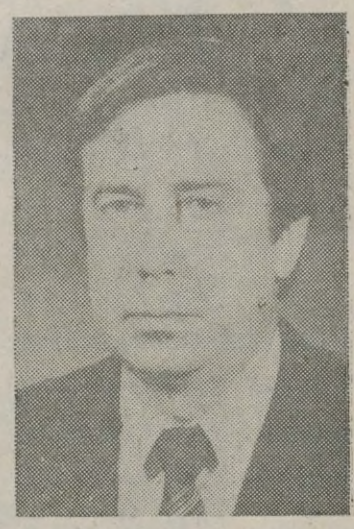

Dotsent P. Kenkmann on sündinud 1945. a. Järva-Jaanis. 1964 lõpetas ta Järva-Jaani keskkooli ja asus õppima ülikooli ajaloo-osakonnas. Lõpetas TRÜ 1970. aastal ajaloolase, ajaloo ja ühiskonnateaduse õpetajana. Individuaalplaani alusel õppis sotsioloogiat. 1970. aasta lõpul sai P. Kenkmannist filosoofia kateedri aspirant, seejärel õppejõud. 1975. aastal kaitses kandidaadiväitekirja, 1984. aastast töötab teadusosakonna sotsioloogia osakonnas. Tänavu novembri algul kaitses doktoriväitekirja.

Ülikooli ajal oli P. Kenkmann ELKNÜ TRÜ komitee liige, ELKNÜ Tartu Linnakomitee büroo liige ja ka ELKNÜ Keskkomitee liige. Oli ÜTÜ sotsioloogiaringi esimees.

NLKP liige 1971. aastast. P. Kenkmann oli EKP TRÜ komitee asesekretär ideoloogia alal.

Abielus. Perekonnas 2 last.

Tänu

Rektori käskkirjas avaldati tänu kauaaegse pedagoogilise töö eest 50. sünnipäeva puhul vanemõpetajale **Valve-Liivi Kingisepale**, tulemusrikka teadustöö eest vanemteaduritele **Aino Pihlile** ja **Aleks Aidlale.**

60. sünnipäeva puhul pälvisid tänu kauaaegse hea töö eest assistent **Tiiu Torpats** ja raamatukoguhoidja **Vaike Kurg.**

20-aastase eduka töö ja ühiskondliku tegevuse eest pälvis tänu pearaamatukoguhoidja **Kulla Jentson.**

Hea töö eest vastuvõtukomisjoni sekretariaadis said tänu osaliseks **Ene Leius, Ene Karja, Helju Mitrofanova, Kersti Vahkal, Tiina Jasinski, Alla Genkina, Lagle Kasak, Mare Sepp, Liina Soobik, Helju Rajando, Imbi Kuusksalu, Ragna Jõesaar, Erna Tarto, Erna Kõiv, Taimi Talismaa, Maris Tomson, Anne Sillaots, Elo Ennokson, Aita Maasik, Maire Ranno ja Sirje Priimägi.**

EKP TRÜ organisatsiooni VI konverents

Ülikooli 730-liikmelise parteiorganisatsiooni esindajad pidasid oma VI konverentsi laupäeval aulas. Sellest võtsid osa ka NSV Liidu kõrg- ja keskeriharidusminister GENNADI JAGODIN, EKP Keskkomitee sekretär REIN RISTLAAN, Eesti NSV kõrg- ja keskeriharidusminister ILMAR NUUT ja EKP Tartu Linnakomitee esimene sekretär ENN-ARNO SILLARI.

Parteikonverentsi kõige staažikam delegaat oli endine ajalooõppejõud Lydia Roots, NLKP liige 1929. aastast. Konverentsi algul asetasid sõjaveteranid dots. Edgar Salumaa ja prof. Ivan Volkov ning üliõpilane Peeter Vihmaru lilled Suures Isamaasõjas langenud õppejõudude ja üliõpilaste mälestustahvli ette.

Aruande viimase kahe aasta tegevusest esitas parteikomitee sekretär dots. Advig Kiris. Sõna võtsid Ülo Matjus, Ain-Elmar Kaasik, Svetlana Zaikina, Jaak Järv, Gennadi Jagodin, Lembit Tähepõld, Hillar Palamets, Arnold Koop, Rait Maruste, Arvo Lamp, Ants Kull, Agu Tamm, Zinaida Saar, Urve Salo, Endel Hirvlaane, Rein Ristlaan ja Enn-Arno Sillari.

Töö aruandeperioodil tunnistati rahuldavaks. Võeti vastu otsus.

Uude 25-liikmelisse parteikomiteesse valiti: sõjanduse kateedri juhataja Endel Hirvlaane, TO konstrueerimis-eksperimentaalosakonna juhataja Ado Jaagosild, teaduseprorektori asetäitja dots. Jaak Järv, töötajate ametiühingukomitee esimees Helve Kabur, haridussotsioloogia labori juhataja dots. Paul Kenkmann, rektor prof. Arnold Koop, üliõpilaste ametiühingukomitee esimees Ants Kull, geneetika ja tsütoloogia kateedri juhataja prof. kt. Jüri Kärner, komsomolikomitee sekretär Arvo Lamp, parteikomitee asesekretär Silvi Lannes, filosoofia kateedri dots. Ülo Matjus, võõrkeelte kateedri vanemõpetaja Maila Nemsitsveridze, NSV Liidu ajaloo kateedri dots. Hillar Palamets, teadusraamatukogu komplekteerimisosakonna juhataja Lei Peterson, kaubandusökonoomika kateedri dots. Jüri Sepp, ajalehe «TRÜ» toimetaja Varje Sootak, rahanduse ja krediidi kateedri dots. Mart Sõrg, orgaanilise keemia kateedri dots. Agu-Tõnis Talvik, ÜMPI enteroloogia labori juhataja meditsiinikandidaat Agu Tamm, patoloogilise anatoomia ja kohtuarsteteaduse kateedri juhataja prof. Ado Truupõld, rahvakontrolligrupi esimees prof. Lembit Tähepõld, matemaatilise analüüsi kateedri dots. Heino Türnpu, võimlemise kateedri dots. Helmut Valgmaa, tsiviilõiguse ja -protsessi kateedri vanemõpetaja Paul Varul ja eksperimentaalfüüsika kateedri dots. Valeri Vassiltšenko.

Linna parteikonverentsile valiti 57 delegaati. Administratsiooni majandusliku tegevuse parteilise kontrolli komisjoni valiti vanemõpetaja Indrek Koolmeister, dots. Mait Miljan, dots. Rein Pullerits, prof. Vambola Türk ja prof. Endel Türi.

EKP Keskkomitee sekretär Rein Ristlaan tegi konverentsil teatavaks, et 15. novembril nimetati Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlusega TRÜ senine parteikomitee sekretär dots. Advig Kiris Eesti NSV justiitsministriks.

EKP Tartu Linnakomitee esimene sekretär Enn-Arno Sillari andis kauaaegsele parteikomitee liikmele prof. Vilma Kelderile aktiivse ühiskondliku tegevuse eest kätte linna parteikomitee tänukirja.

Komitee esimest koosolekut asus juhatama linna parteikomitee esimene sekretär Enn-Arno Sillari. Tema ettepanekul valiti EKP TRÜ komitee sekretäriks dots. Paul Kenkmann. Sekretäri asetäitjaiks ideoloogia alal valiti dots. Mart Sõrg, organisatsioonilise töö alal Silvi Lannes ja rahvakontrolli alal prof. Lembit Tähepõld. Koosolekust võttis osa ka EKP Keskkomitee sekretär Rein Ristlaan.

Aruandest

Aruandeperioodil juhtis ülikooli parteiorganisatsioonide tööd 23-liikmeline komitee. Alljärgnevalt avaldame lühendatult EKP TRÜ komitee sekretäri dots. Advig Kirise aruandekõne.

* * *

Aruandeperioodil on NLKP Keskkomitee ja EKP Keskkomitee vastu võtnud mitu suure poliitilise tähtsusega otsust, mis määravad kindlaks kogu meie partei ja ka meie parteiorganisatsiooni tegevuse strateegilised suunad. Praegu on ülikooli parteiorganisatsioonides asutud läbi arutama NLKP programmi uue redaktsiooni projekti, partei põhikirja ja NSV Liidu majandusliku ja sotsiaalse arengu põhisuundade projekti. Programm oma uues redaktsioonis kujutab endast sotsialismi plaanipärase ja igakülgse täiustamise suurejoonelist, aga ka reaalset kava. See on rahu ja sotsiaalse progressi eest võitlemise programm. See on programm kommunismile edasiliikumiseks meie maa sotsiaalse ja majandusliku arengu kiirendamise alusel.

Kasvatustöö strateegia seisukohalt on oluline, et rõhutades rahva elujärje edasise tõusu vajadust ja näidates selle teid, väljendab partei samal ajal kindlat negatiivset suhtumist tarbijamentaliteeti ja asjadekultusesse. Nõukogude inimese vajadused peavad olema mõistlikud ja nende rahuldamine peab kaasa aitama isiksuse sügavamale kaasamisele ühiskonnaasjadesse.

Programmi uus redaktsioon rõhutab sotsialismi ja kommunismi lahutamatut dialektilist seost ning hoiatab katsete eest ajast ette rutata, kehtestada kommunistlikud põhimõtted ilma ühiskonna ainelise ja vaimse küpsuse taset arvestamata. Kommunismiperspektiiv realiseerub nii meie tänastes töödes kui ka protsessides, mis peavad aset leidma lähematel viisaastakutel. Kuid selle kvalitatiivselt uue seisundi saavutamine nõuab ühiskonna sotsiaalse ja majandusliku arengu kiirendamist. Selles seisnebki partei nüüdispoliitika olemus.

Kõik need eesseisvad ülesanded määravad ära need eesmärgid, mida peab silmas pidama ka noorsoo, sealhulgas üliõpilaste kommunistlik kasvatus. Meie tingimustes omandavad erilise kõla programmi uue redaktsiooni nõuded patriootilise ja internatsionalistliku kasvatuse suhtes, võõra ideoloogia ja moraali vastu peetavas võitluses ning võitluses kodanliku ideoloogia vastu. Seda seepärast, et oma ajaloolise arengu erisuste, aga samuti geograafilise asendi tõttu on need probleemid meie jaoks eriti aktuaalsed. Teame, et Lääne propaganda teeb suuri pingutusi eriti noorsoo ideoloogilise palge kujundamiseks oma soovide kohaselt.

Partei põhikirjas tehtavate muudatuste iseloom tuleneb nagu programmiski aja nõuetest. Uued ülesanded esitavad uusi kõrgendatud nõudmisi kommunisti isikule, tema poliitilisele ja kõlbelisele palgele, parteilise juhtimise tasemele, parteitöö kvaliteedile kõigis lülides. Oluline on iga kommunisti vastutus oma töös ja elus.

Seetõttu on vaja parteiorganisatsioonides nii programmi uue redaktsiooni kui põhikirja muudatuste arutamist siduda oma parteiorganisatsiooni töö olukorraga, selle parandamise ja täiustamise vajadusega, kommunistide juhtiva osa suurendamisega.

NSV Liidu majandusliku ja sotsiaalse arengu põhisuundade projekt on tõendiks meie partei majanduspoliitika järjekindlusest. Selle poliitika kõrgeimaks eesmärgiks on olnud ja jääb rahva elujärje ja kultuuritaseme kõrvalekaldumatu tõstmine. Selle eesmärgi saavutamine nõuab sotsiaalse ja majandusliku arengu kiirendamist, igakülgset intensiivistamist ja efektiivsuse tõstmist teaduslik-tehnilise progressi abil. Ülikooli kollektiivi osa avaldub siin selles, kuidas suudavad meie kõrgkooli lõpetanud oma tööga kiirendada ühiskonna sotsiaalset ja majanduslikku arengut. Sellest peame lähtuma ka põhisuundade projekti arutamisel.

(Järg 2. lk.)

EKP TRÜ organisatsiooni VI konverents

Aruandest

(Algus 1. lk.)

TEADUSLIK-PEDAGOOGILINE KAADER

Kogu töö kõrgkoolis on töö inimestega. Tulemused sõltuvad eelkõige sellest, milline on kaader, selle erialane ettevalmistus, kõlbeline ja poliitiline tase. Parteikomitee ja rektoraat on kaadriprobleemidele pidevat tähelepanu pööranud. Oktoobris arutas küsimust TRÜ nõukogu. (Vt. «TRÜ» nr. 29—30 artiklit — toim.). Üldiselt on teaduslik-pedagoogilise kaadri kvalifikatsioon ülikoolis kõrge. Praegu töötab meil õppejõududena ja teaduritena kokku 499 teaduskandidaati ja koos kohakaaslastega 113 teadusdoktorit. Olukorra halvenemist ei prognoosita ka lähema 10 ja 20 aasta jooksul. Teaduskonniti on olukord siiski erinev. Filoloogia-, kehakultuuri- ja õigusteaduskonna parteiorganisatsioonid, dekanaadid ja kateedrid peavad õppejõudude teadusliku kvalifikatsiooni tõstmisele senisest hoopis suuremat tähelepanu pöörama. 25 profileerivas kateedris pole praegu ühtki teadusdoktorit. Mitmes kateedris sunnib aga õppejõudude vanuseline struktuur prognoosima kaadri kvalifikatsiooni lähenevat langust.

Täna valitav uus parteikomitee peab praeguses situatsioonis, kus pedagoogiline kaader järsult vananeb ja välja langeb, esitama teaduskondade parteibüroodele ja kateedrijuhatajatele hoopis suuremaid nõudmisi. Kateedrijuhatajate ja professorite ümbervalimisel, aga samuti nende kui kommunistide aruannete ärakuulamisel parteiorganisatsioonis tuleb kaadri järelkasvu küsimustes olla nõudlikum.

Aspirantuuri tulemuslikkus on viimastel aastatel kasvanud. Kõikides kateedrites, kus kaadri kvalifikatsioon ilmutab languse tendentsi, on aspirandid olemas. Kuid mitte kõik aspirantuuri lõpetanud ei kaitse kohe oma kandidaaditööd. Jaanuaris arutas parteikomitee füüsikaosakonna parteiorganisatsiooni tööd teadustöö suunamisel ja pedagoogilise reservi kindlustamisel. Parteibürood peavad olema nõudlikumad aspirantuurikandidaatide valikul ja ettevalmistamisel. Teaduslik-pedagoogilise kaadri ettevalmistamisel tuleb paremini ära kasutada kõik võimalused, mis on olemas uurimislaborite teadustöötajate, vanemlaborantide jms. kohtadena. Praegune laborite alluvus ja organisatsiooniline struktuur teadusosakonna koosseisus ei kindlusta objektiivselt tihedat organisatsioonilist tööd kateedri ja labori vahel. Parteibürood ja kateedrid peavad tegema enam omapoolseid pingutusi kasuliku vastastikuse koostöö loomiseks.

Kaadri võitlusvõime, oskus viia üliõpilaste hulka partei poliitikat, sõltub suuresti selle kaadri parteilisusest. 1. oktoobri seisuga on TRÜ-s 730 kommunisti, neist 684 NLKP liiget ja 46 liikmekandidaati. Eelmisel parteikonverentsil märgiti ülikooli parteiorganisatsiooni vananemistendentsi. Protsess jätkub. Aastas võetakse partei ridadesse 35—36 üliõpilast, mida ei ole sugugi vähe. Kuid juurdekasv ei kata praegu ealist väljalangemist.

Parteiorganisatsiooni vananemine avaldab oma mõju ka õppejõudude parteilisusele. Kommunistidest õppejõudude osakaal on taas langenud ühe protsendi võrra, tõusnud on vaid teadusdoktoritest õppejõudude parteilisus.

Suurepäraste eeldustega üliõpilasi ei ole üheski teaduskonnas nii palju, et nad silma ei paistaks. Neid tunneb kateeder, dekanaat, parteibüroo; nad saavad ÜTÜ auhindu, nimelisi stipendiume. Neist võiksid saada ka partei liikmed.

Hoolikamalt tuleb suhtuda ka kommunistide paigutusse teaduskonna kateedris.

ÕPPETÖÖ

Parteikomitee seadis aruandeperioodil oma ülesandeks õppe- ja teadustöö üksikküsimuste kõrval analüüsida seda tööd ka teaduskondades kompleksselt. Nii vaadeldi eelmise aasta aprillis õppetöö organiseerimise, metoodikatöö, kaadri reservi parteilist suunamist ja komsomoli osa õppeedukuse kindlustamisel vene filoloogia osakonnas. Niisamasugune analüüs toimus ka ajaloo-osakonnas ja majandusteaduskonnas. Eelmisel õppeaastal kontrollisid NSVL KKEHM Inspektsiooni komisjonid põhjalikult vene keele õpetamist ja arstide ettevalmistamist. Õppeedukus on viimastel aastatel kujunenud küllaltki stabiilseks — 92 protsendi piires. Rohkem on õppeedukusele tähelepanu pööratud arsti-, majandus-, bioloogia-geograafia- ja matemaatikateaduskonnas. Püsivalt madalaim tulemus on füüsika-keemiateaduskonnas.

Vähe tunneme veel õppetöö sisulisi mehhanisme, sageli oleme ainult tagantjärele seisundi fikseerijaks. Põhjalikult analüüsiti komitees vene filoloogia osakonna tööd.

Rektoraadipoolne kontroll õppedistsipliini üle on viimasel ajal märgatavalt tõhustunud. Ikka esineb veel omavolilist õppetöö muutmist ja muid õppedistsipliini rikkumisi. Neid puudusi on avastatud ka rahvakontrolli reididel. Ei parteibürood ega dekanaadid ole suhtunud neisse korrarikkumistesse veel täie tõsidusega.

Õppetöö kõrge kvaliteet eeldab ka õppetöö küsimuste põhjalikku teaduslikku läbitöötamist, süsteemikindlat metoodikaalast tegevust. Praegu ei saa sellele ülikoolis tervikuna veel kõrget hinnet panna.

Õppetöö autoriteedile mõjub häirivalt ka praeguse materiaalse baasi nõrkusest tulenev kahevahetuseline õppetöö. Olukorda saaks parandada isegi olemasolevate auditooriumide oskuslikuma, st. täielikuma kasutamisega. Isegi kella 10—14 vahel võib vahel peahoones leida tühja auditooriumi. Lähemal ajal on õppeotstarbeks uutest hoonetest ette näha ainult Lätte tänava õppehoone. Kuid ka selle ehitamise teele kipub kogunema üha uusi ja uusi kive ja kände. Oleks konniti ja kateedriti. Nii näiteks ei ole ühtegi partei liiget kahes arstiteaduskonna kateedris.

● Parteikonverentsist võtsid osa ka NSV Liidu kõrg- ja keskeriharidusminister Gennadi Jagodin, EKP Keskkomitee sekretär Rein Ristlaan ja EKP Tartu Linnakomitee esimene sekretär Enn-Arno Sillari.

EDUARD SAKI foto

TEADUSTÖÖ

Parteikomitee seadis aruandeperioodil oma esmaülesandeks suunata teadustööd õppe- ja kasvatusprotsessile kaasaaitamisele, selle tulemuslikkuse suurendamisele ning kaadri järelkasvu kindlustamisele. Põhjalikumalt analüüsis komitee seda tööd füüsikaosakonnas. Mõnes ülikooli teadusallüksuses on puuduseks teadustöö temaatika ja suundade kujunemine mõneti stiihiliselt sõltuvalt konkreetsest teadlasest ja tema ümber koondunud kollektiivist. Parteiorganisatsioon peab siin tegema vajaduse korral omapoolseid korrektiive.

Ülikoolis on välja kujunenud tugev sotsioloogide kaader. Suurem osa nende uurimistööst on seotud ülikooli õppe- ja kasvatustööga. Uurimistulemusi on kasutatud ka kasvatustöö kompleksplaanide koostamisel jm. Paremini võiks olla koordineeritud üliõpilasprobleemide uurimised.

Tervikuna on ülikoolis jätkunud uurimistemaatika kontsentratsioon, tõusnud selle koordineeritus. 43% teemasid on lülitatud ENSV sotsiaalse ja majandusliku arengu plaani, NSVL TA koordinatsiooniplaanidesse 66%. Oluline on meie teadlaste panus riigi ees seisvate tähtsate teaduslik-tehniliste ja rahvamajanduslike probleemide lahendamisse. Endiselt on aga raskusi teadussaavutuste juurutamisega seeriatootmisse. Et väärikalt täita oma osa teaduslik-tehnilise progressi kiirendamisel, oleks tarvis ülikooli teadlastele omaenese või koopereeritud eksperimentaalset tootmisbaasi. Lahendamist vajab ka kaasaegse aparatuuri ja arvutustehnikaga kindlustamine, ruumikitsikus, materjalidega varustamine jm.

Aastast aastasse on kasvanud lepinguliste tööde maht. 1984. aastal moodustasid need 69,6% teadustööde kogumahust. Ülikool on taotlenud pidevalt nende tööde mahu veelgi kiiremat suurenemist, kuid seda on takistanud tööjõulimiidi ja palgafondi piiramised. Lepinguliste tööde puhul oleks aga vaja endil silmas pidada, et need ei võtaks ära aega, mis on vajalik õppetöö korralikuks läbiviimiseks. Rohkem tuleks kaasata lepingulistele töödele üliõpilasi.

Teadustöö üks näitajaid on ka selle töö realiseerumine väitekirjades. Doktorikraadiga õppejõudude kaadri järelkasvu tempo ei ole veel väljalangeva kaadri asendamiseks küllaldane.

Ülikooli teadus on viimastel aastatel väga kiiresti arenenud, täiustunud on juhtimise struktuur. See esitab ka parteilisele juhtimisele uued, kõrgemad nõuded.

Traditsiooniliselt on head saavutused üliõpilasteaduses. Möödunud aastal saadi 8 üleliidulist diplomit, 6 medalit ja 2 NSVL TA medalit.

IDEOLOOGILINE KASVATUSTÖÖ

Teaduslik-pedagoogilise kaadri põhilisteks ideelis-poliitilise enesetäiendamise vormideks on marksismi-leninismi ülikool (MLÜ) ja filosoofilis-metodoloogilised seminarid. MLÜ kaheaastase õppevormiga on haaratud üle 200 töötaja, mõned on õppinud selles kaks ja kolm korda. TRÜ õppejõud moodustavad ka MLÜ õppejõudude põhikaadri. Et nii lektorite kui kuulajate kontingent võib perioodiliselt korduda, on parteikomitee pidanud oluliseks MLÜ programmide pidevat uuenemist.

Aruandeperioodil töötas 32 filosoofilis-metodoloogilist seminari kokku 880 kuulajaga. Õppeplaane korrigeeriti iga õppeaasta eel, täiendades neid aktuaalsete ühiskondlik-poliitiliste probleemidega. Seminare juhendavad nii ülikooli tunnustatud teadlased kui ka nimekad külalislektorid. Tuleb jälgida, et seminaride temaatika oleks igati filosoofilis-metodoloogiline, ei kalduks liiga kitsalt filosoofia ja eriala piirimaile (filoloogidel). Seminari töö peab olema maailmavaatelise, mitte erialase enesetäiendamise vormiks.

Õppejõudude õppeväline loenguline töö, selle kaudu ka ideoloogiline ja poliitiline kasvatus toimub esmajoones ühingu «Teadus» vahendusel. Siin on tuua palju häid näiteid. «Teaduse» TRÜ organisatsioon on koos linnaorganisatsiooniga välja töötanud uut temaatikat. EKP Keskkomitee ja EKP Tartu Linnakomitee mittekoosseisuliste lektoritena ja kõnelejatena esinevad ülikooli töötajad ka ülevabariigilistel poliitpäevadel.

NLKP Keskkomitee otsus «Eesti NSV juhtiva kaadri osavõtust töötajate hulgas tehtavast poliitilisest kasvatustööst» suunas ka parteikomiteed ja teaduskonnabüroosid põhjalikult läbi vaatama poliitilise kasvatustöö vorme ja meetodeid. Komitee kuulas ära sellealase tegevuse töö kokkuvõtte õigusteaduskonna parteibüroolt ning kinnitas abinõude plaani. Analüüsiti ka otsuse täitmist ülikooli parteiorganisatsioonis. Nüüd on muutunud ülikooli juhtivate töötajate esinemised oma kollektiivis süstemaatiliseks. Arsti- ja õigusteaduskonna füüsikaosakonna bürood on hakanud regulaarselt ära kuulama teaduskonna juhtivaid töötajaid ja kateedrijuhatajaid nende osavõtu kohta poliitilisest kasvatustööst. Ka teised parteibürood peaksid asuma personaalselt kontrollima oma juhtiva kaadri sellealast tegevust. Parteikomitee peab aga sisse viima rektoraadi liikmete ja ühiskondlike organisatsioonide juhtide pideva aruandluse komitee istungeil.

Kindla koha on omandanud poliitpäevad. Teaduskondades on esinenud ministrid I. Nuut, V. Rätsep, E. Gretškina jpt. juhtivad töötajad. Sagedane poliitpäevadel esineja on olnud rektor prof. A. Koop. Poliitpäevad teaduskondades, osakondades ja kursustel võimaldavad vahetult kohtuda oma asutuse juhtidega. Sageli peaksid aga ülikooli allüksused olema ise aktiivsemad poliitpäeva korraldajad ega jääma ootama meeldetuletamist. Poliitpäevadest ei tohi eemale jääda üliõpilased.

Üliõpilastega tehtavat ideoloogilist kasvatustööd on parteikomitee vaadelnud kui ühtse kasvatusprotsessi lahutamatut koostisosa. See on vahetult suunatud tulevase spetsialisti maailmavaate, tema poliitilise ja kõlbelise palge kujundamisele. Kuna suurem osa üliõpilastest on kommunistlikud noored (95%), siis on kogu üliõpilastega tehtav kasvatustöö samal ajal ka komsomoliga tehtav töö. Lähtudes NLKP Keskkomitee otsusest «Komsomoli parteilise juhtimise edasisest parandamisest ja tema osatähtsuse suurendamisest noorsoo kommunistlikul kasvatamisel» on parteikomitee suunanud teaduskondade parteiorganisatsioone sihikindlamale ja konkreetsemale tööle komsomoliorganisatsiooniga. Komsomoli parteilist juhtimist on komitee analüüsinud kümnel korral. Paremini on komsomoli parteilise juhtimise põhimõtteid realiseeritud majandus- ja õigusteaduskonnas, kõige enam vajab see valdkond parandamist filoloogiateaduskonnas.

Üks peamisi ideelis-poliitilise kasvatustöö vorme on ka **poliitpäevad ja poliitinformatsioonid**. Nende hulk ei ole aga üliõpilaskonnas piisav. Uuel parteikomiteel tuleks koos komsomolikomiteega luua kindlam poliitinformatsioonisüsteem gruppides ja kursustel, kasutades selleks esinejatena ka üliõpilaslektoreid endid.

Olulist tähtsust üliõpilastega tehtavas kasvatustöös etendavad **ühiselamud**. Viimasel ajal on täheldatud neis teatavat nihet paremuse poole: tugevnenud on valvedistsipliin, paranenud elamiskultuur. Leningradi mnt. ühiselamuist tuleks eriti esile tõsta majandusteaduskonna ühiselamukollektiivi. Kuigi ühiselamuis on ülemajutus, remondiraskused jm. probleemid, peaks korra nõudmisega saama kõikjal ka olemasolevates tingimustes palju ära teha.

Ülikooli paljurahvuseline üliõpilaskollektiiv pakub juba iseenesest häid võimalusi **internatsionaalseks kasvatustööks**. See toimub igapäevases suhtlemises õppetöös, ÜTÜ ringis, ühiselamus, klubis. Teaduskondadest teeb kõige tõhusamat sellelaadilist tööd arstiteaduskond. Tihenenud on üliõpilaste vastastikused kontaktid teiste liiduvabariikide üliõpilastega EÜE ja ÜTÜ vahendusel. Partei- ja komsomoliorganisatsiooni ülesandeks on suurendada selliseid võimalusi vastastikuseks suhtlemiseks, kasvatada selle pinnal rahvaste sõprustunnet, sallimatust natsionalismi ja šovinismi, piiratuse ja rahvusliku egoismi ilmingute vastu.

Palju kordaläinud üritusi toimus ülikoolis seoses võidu 40. aastapäeva tähistamisega. Ürituste organisaatoriks oli parteikomitee liige dots. Hillar Palamets.

Sõjalis-patriootilise kasvatustöö uue lülina on tekkinud sidemed armeeteenistuses olevate noormeestega kirjavahetusena või ajalehe saatmisena. Kindlasti tuli osaliselt ka tänu neile sidemeile armeest ülikooli tagasi 90% noormehi. Parteibürood peaksid selliseid sidemeid veelgi laiendama.

Tõeline internatsionalism meie paljurahvuselisel kodumaal eeldab tõsist suhtumist Nõukogude Liidu ühisesse suhtlemiskeelesse. Vene keele oskuse arendamisele on parteikomitee palju tähelepanu pööranud. Suure ja tänuväärse töö on ära teinud vene keele metoodika kateeder dots. Antidea Metsa juhtimisel. Tähelepanu vajab ka eesti keele õpetamine teistest rahvustest üliõpilastele.

(Järg 3. lk.)

TARTU ÜLIÕPILASPÄEVAD

Uus ühiselamu

«Edasi» küll juba laupäeval kirjutas, aga see asi on meile eriti tähtis.

Üliõpilaspäevade esimesel päeval 14. novembril pandi nurgakivi arstide ja majandustudengitele ehitatavale tornühiselamule Nooruse tänavas.

Kohal olid õppeprorektor professor Uno Palm, haldusprorektor Vello Peedimaa ja komsomolikomitee sekretär Arvo Lamp ning ehitustrusti esindajad. Mitukümmend tudengit ka.

Objekti meistri Vambola Eesmaa käest kuulsin, et rajatis valmib 1987. aasta I poolaastaks. Praegu on objektil kaheksa meest müüre ladumas. Hiljem tempot tõstetakse.

Muidugi ootavad ehitajad vastutulelikku suhtumist ka ülikoolilt.

MALLE TOOMISTE

Kokkuvõtteks

Üliõpilaspäevad on möödas. Need olid tõesti üliõpilaste enda päevad — ise korraldatud, ise kaasa elatud oma nurjumiste üle ise nuriseted. Üliõpilased jagunevad formaalselt korraldajateks ja osavõtjateks, kuid rõhutan — formaalselt. Julul kui keegi püüab ebaõnnestumisi kellegi teise kaela veeretada, jääb see mitteomaksvõetud enesekriitikaks.

Kuivõrd üliõpilaspäevad on mõeldud näitamaks üliõpilaskonna kui terviku küpsust ja sädet, siis muutuvad tegutsemisvõimetud näpuga näitajad seltskonnaks, kes justkui ei kuulukski küpsusele pretendeerivasse sotsiaalsesse kihti.

Julgen eeldada, et üliõpilaskond on isereguleeruv, enda «haigusi» ja puudusi iseraviv, isepuhastuv süsteem. Sellele eeldusele tuginedes loodan, et möödunud üliõpilaspäevad olid üliõpilaste jaoks järjekordseks tuleprooviks teel küpsemale enesetunnetusele.

HEINRICH LEEBEN

Kohtumine ELKNÜ Tartu Linnakomitee sekretäridega

Reede pärastlõunal juhatas TRÜ komsomolikomitee asesekretär Merike Karlson sisse kohtumise ELKNÜ Tartu linnakomitee endiste ja praeguste töötajatega. Kui võõrustajatepoolne osavõtt oli veidi tagasihoidlik, siis külalised olid esinduslikud: ajalookandidaat, linnakomitee esimene sekretär aastatel 1967—1969 Milvi Hirvlaane, aastal 1985 esimese sekretäri kohuseid täitev Vello Tamm ning praegustele tudengitele üsna tuttav neiu, linnakomitee II sekretär Ülle Lepp.

Kõigepealt meenutas Milvi Hirvlaane kuuekümnendate aastate komsomolielu. Rääkis esimestest üliõpilaspäevadest, mis toimusid 1965. aastal. Rääkis mitmetest kordamineku.st, mille põhjused sõltusid paljus sellest, et tihedalt oli organiseeritud side kõrgkoolide komsomoli tippjuhtide ja linnakomitee vahel. Just see ühine rinne tagas kõneleja arvamust mööda tihti edu. Selle edu tõestuseks näidati huvilistele vanu fotosid.

Ülle Lepp ja Vello Tamm tegid juttu komsomoli tänasest päevast tõmmates rööbikjooni ka endi õpiaegadega (Ülle on lõpetanud TRÜ majandusteaduskonna, Vello Eesti Põllumajanduse Akadeemia põllumajanduse mehhaniseerimise teaduskonna).

Otsiti välja mälestused mitte eriti ammustest aegadest. Kirjutati aastanumber 1979, kui taas pärast vahepealseid vaikusaastaid korraldati üleülikoolilised tudengipäevad. Sellele olid eelnenud 1978. aasta päevad teaduskondades, mis olid olnud küll kenad, ent eriliselt liitvat ühtsustunnet ei tekkinud. Tänavu korraldasid kaks suurkooli üritusi kahasse kolmandat korda.

Meenutustele järgnesid probleemid hetkeseisust: tudengkonna aktiivsus-passiivsus, komsomoliorganisatsiooni prestiiž noorte silmis. Linnakomitee sekretärid olid kindlad, et prestiižiküsimus pannakse suures osas paika juba koolipäevil, otsustavaks saab see, kuidas on ühes või teises koolis organiseeritud kommunistlike noorte juurdekasv. Kui organisatsioon on teovõimeline ja tugev, liitutakse temaga ka rõõmsasti. Koolis kujundavad suuresti suhtumist ka pedagoogid-kommunistlikud noored. Nende töö on aga sageli organiseeritud kehvemini kui õpilaste eneste oma. Noor spetsialist tuleb reeglina tööle kõrgkoolist. Kui nüüd meenutada aga, millised teaduskonnad on näiteks TRÜ-s komsomolitöös eesotsas, siis tuleb tõdeda, et paraku sageli just need, kus ei õpi tulevased pedagoogid.

Ülle Lepp leidis ülikooli komsomolitöös hetkel mitmeid küsimärke. Võrreldes komitee istungeid kolm-neli aastat tagasi ning neid, mida ta on praegu külastanud, arvas ta endisaegsed olevat asjalikumad, töisemad. TRÜ komsomolijuhid igal tasemel peaksid veidi rohkem tegelema enesedistsipliini ja vastutustunde tõstmisega. Julgemalt on tarvis tõstatada valusaid probleeme, avaldama arvamust. Äraootavale seisukohale ei tohi siin jääda.

Veel üks teema, mis huvi pakub: komsomoli parteiline juhtimine, millised peaksid ideaalselt välja nägema komsomolikomitee ja parteibüroode suhted? Vastus: parteiline juhtimine peaks olema heatasemeliselt organiseeritud juba teaduskondade tasandil. Ja mitte ainult nii, et komsomolitöötajaid kutsutakse parteikoosolekuile aru andma, vaid parteibüroo esindajad peaksid viibima ka komsomoliüritustel. Tihti on vaja ka kommunisti juhtimistööd mitte selle sõna tavatähenduses, vaid just nimelt abi. Abi kui vanemalt seltsimehelt, elukogenud inimeselt. Seda protsessi tervikuna võiks iseloomustada terminiga «nõudlik usaldus».

Ning lõpuks veel üks Ülle Lepa soovitus: mõelge enda jaoks selgeks, miks te seda tööd teete, mis on teie eesmärk.

TIIT LENNUK

Mälumängu ajuragin.

ARVO VIILUPI fotod

Aruandest

(Algus 2. lk.)

ÜPP ja leninliku arvestuse läbiviimisel on seni olnud vähene komsomolibüroode osa, kohati esineb veel formalismi, vähene on ühiskonnateaduste õppejõudude osavõtt atesteerimiskomisjonidest. Need puudused märgiti ära eelmise aasta aprillis parteikomitee istungil. Viimasel ajal on siin paremust märgata. ÜPP seos kasvatustööga peaks olema senisest tihedam.

Erilist ja pidevat tähelepanu vajab üliõpilaste **vaba aja veetmine.** Klubi juures töötab 33 ringi ligi tuhande üliõpilasega. Head saavutused on meie suurtel taidluskollektiividel.

NLKP Keskkomitee otsust «Abinõudest joomarlusest ja alkoholismist jagusaamiseks» on ülikooli administratsioon ja ühiskondlikud organisatsioonid täitnud kõrvalekaldumatult. Kohvikutest on alkohol välja viidud, ühiselamutes suurendatud kontrolli tervete eluviiside üle. Tänu sellele otsusele vabanes ülikool lõpuks ka nn. Miša baari naabrusest, mida TRÜ komsomol oli juba ammu taotlenud. 1. juunist alates on joomise pärast eksmatrikuleeritud 8 üliõpilast. Juba aprillis loodi karskusklubi, lähemal ajal asutatakse karskusühing. Joomise vastase võitluse kõrval ei tohi unustada ka võitlust suitsetamise vastu.

Ühiskondlike organisatsioonide parteilist juhtimist on komitee teinud põhiliselt nende organisatsioonide juhtorganeisse kuuluvate kommunistide kaudu ja aruannete kaudu komitee ees.

Ajalehe «TRÜ» toimetuselt oodatakse suuremat aktiivsust kasvatuslikult teravate küsimuste püstitamisel, komsomoli- ja parteitöö sisuliste küsimuste kajastamisel. Eriti on vaja nõudlikkust tõsta venekeelse lisalehe suhtes, kus aktuaalseid üliõpilasprobleeme ja informatsiooni ülikooli kohta leidub liiga vähe.

Rahvakontrolli tegevus aktiviseerus ja muutus sisukamaks.

Aruandeperioodil moodustati eraldi ametiühinguorganisatsioonid töötajatele ja üliõpilastele. Nüüd on sisseelamise ajast üle saadud ning asutud aktiivselt lahendama üliõpilaste töö, olme ja vaba aja veetmise probleeme.

Rahvamaleva tööd arutas komitee kahel korral. Uue staabiülema Mati Salundi tööleasumisega on see tööliik hoogu juurde saanud Tublimatena võiks nimetada ajaloo- ja filoloogiateaduskonna malevat, samuti keemiaosakonna oma. Kõigile on aga eeskujuks teadusraamatukogu rahvamalev.

Oma töös on väga silma paistnud Punase Risti Seltsi ülikooli organisatsioon (esimees dots. Silvia Russak). Pidevalt hoitakse enda käes kõrgkoolide parima organisatsiooni rändlippu.

* * *

Sõnavõtud ilmuvad järgmises lehes.

ÜTÜ füüsikalise biokeemia ring

saab täna kahekümneseks. 22. novembril 1965. aastal tuli tollase keemiadiplomandi Aavo Aaviksaare initsiatiivil kokku 13 tudengit, et sooritada dotsent Tullio Ilometsa heakskiitval kohalolekul separatistlik akt: lüüa lahku orgaanilise keemia ringist, kus seni oldi omaette sektsiooni õigustes.

Ju oli vandenõu hästi seatud: iseseisvus jäigi püsima. Vähe sellest, endisest peremehestki edeneti tublisti jõudsamalt. Kes paljasõnalist kinnitust ei usu, lugegu fakte:

— FBKR-i vilistlaste seas on 18 teaduskandidaati ja 2 Nõukogude Eesti preemia laureaati;

— FBKR-ist sündis 1973. aastal küberneetikainstituudi biokeemia sektor, mis tänaseks on siirdunud keemilise ja bioloogilise füüsika instituudi koosseisu;

— FBKR-ile tuginedes võis 1978. aastal keemiaosakonna õppeplaanidesse lülitada uue eriala — bioorgaanilise keemia, mille tänaseks on lõpetanud 22 keemiatudengit;

— FBKR-i vilistlased on õppejõududeks ülikooli kolme teaduskonna kateedrites ning teadureiks (vist) kõigis vastava teadustemaatikaga uurimisasutustes;

— FBKR on püsivalt hõivanud ÜTÜ parima täppisteadusringi loorberid;

(Järg 4. lk.)

20 aastat informiini

1966. aastal organiseerisid teadusraamatukogu töötajad esmakordselt viktoriini, kus küsimustele vastamisel tuli kasutada raamatuid — lugemissaalis leiduvat teatmekirjandust. See polnudki lihtsam kui peast vastamine, sest pidi tundma teatmeteoseid ja oskama ära arvata, millises leidub vastus. Uudne algatus äratas huvi ja nii jäigi informiin igasügiseseks ürituseks.

Informiin-85 toimub 28. novembril k. 16 teatmekirjanduse lugemissaalis. Võistlus viiakse läbi 4 voorus, sest informatsiooni tuleb otsida mitte ainult teatmeteostest, vaid ka kataloogidest ja antud ajakirja ühe aastakäigu numbritest. Vaheldust toob üks peastvastamise voor. Võistlus toimub 3-liikmeliste võistkondade vahel.

1. voor: kataloogid. Iga võistkond saab kolm küsimust, millele tuleb vastused leida alfabeetilise, süstemaatilise ja perioodika kataloogi abil.

2. voor: teatmeteosed. Igale võistkonnale antakse 10 küsimust, millele tuleb vastata lugemissaalides leiduvate teatmeteoste põhjal.

3. voor: diagonaalviktoriin. Neljale küsimusele otsitakse vastused võistkonnale antavatest ajakirjanumbritest nn. diagonaalse lugemise teel.

Kolme esimese vooru küsimused esitatakse ja vastused antakse kirjalikult. Iga vastuse puhul peab täpselt ära märkima ka vastuse allika. See on niisama oluline kui vastuse õigsus.

4. voor: simultaanviktoriin. Kõik võistkonnad vastavad korraga suuliselt esitatud 4 vastusevariandiga küsimustele, tõstes laudadele valmispandud tähtedest A, B, C, D õiget vastust tähistava.

Selline on võistluse käik. Võistelda soovijail tuleb liituda 3-liikmelisteks võistkondadeks ja teatada osavõtust teatmekirjanduse lugemissaali töötajale või helistada teatmebibliograafia osakonda tel. 3 53 66 hiljemalt päev enne võistlust.

On võimalik võistelda ka individuaalselt. Selleks tuleb vastata alljärgnevatele nn. **suure ringi küsimustele** ja asetada kirjalikud vastused koos allikate täpse äranäitamisega **hiljemalt 27. novembriks kella 22-ks teatmekirjanduse lugemissaalis asuvasse kasti.** Suure ringi küsimused pakuvad häid treenimisvõimalusi ka võistkondadele. Et küsimused piirduvad ainult kahe esimese vooruga, on nad mõnevõrra keerulisemad kui need, mis võistkondadele esitatakse.

Osavõtjatele on ette nähtud autasud. Esikohale tulnud võistkond ja individuaalvõistleja saavad komandeeringud ÜTÜ konverentsile mõnda vennasvabariiki NSV Liidu Euroopa-osas võitjate endi valikul. Kokkuvõte tehakse pärast võistlust raamatukogu kohvikus, kuhu peale võistkondade on palutud ka individuaalvõistlejad. Žürii esimees, raamatukogu direktor Laine Peep on seal alati nõus olnud vastama üliõpilaste küsimustele.

Lähemat informatsiooni võib saada iga päev teatmekirjanduse lugemissaali töötajatelt, kes on nõus ka lisakonsultatsiooni andma.

Ootame nii esmakursuslasi oma teadmisi proovile panema kui ka endisi võistkondi-veterane: ümmargune tähtpäev eeldab endiste ja uute informiinisõprade arvukat osavõttu.

LAINE KILK

SUURE RINGI KÜSIMUSED

1. **Milline välispoliitiline sündmus toimus Moskvas 20. jaan. 1983. a.?**
2. **Tõlkige soome keelde «ametiühingu liikmepilet»!**
3. **Milline on vanim sild Euroopas?**
4. **Millistes töödes puudutab Lenin üliõpilasliikumist Venemaal aastail 1860—1870?**

(Järg 4. lk.)

KLUBI 40

Klubi päris algusest

24. augustist 1945. aastast säilinud dokumendid kinnitavad, et TRÜ klubil on oma eelarve (juhataja palk 450, koristaja-käskjalg 150 rubla).

Teenistujate ametiühingukomitee aruanne 23. novembrist kinnitab, et klubi on olemas. On olemas ka tegelikult. Tegevust alustavad nais- ja meeskoor, malering, kehakultuuriring, kalandusring, näitering jpt.

23. novembril 1946. aastal valitakse uus 21-liikmeline juhatus (esimees põllumajandusteaduste II kursuse üliõpilane Jaan Ollino). Aasta lõpul allutatakse klubile kõik isetegevusringid. 1947. aasta jaanuaris toimub I üliõpilaste isetegevusülevaatus (koorid, džässorkester, salongorkester). Kokku võtab ülevaatusest osa 340 inimest.

Intensiivse tegevuse algusajaks peaks siiski lugema aastat 1947, mil juhatuse etteotsa asub Irene Rummel. Majas tegutseb 11 taidluskollektiivi.

25. märts — 7. mai toimus I üleülikooliline isetegevuse olümpiaad. Osa võttis 509 inimest. Žürii tööd juhtis H. Kalle, liikmeiks olid veel J. Feldbach, R. Ritsing, U. Väljaots. Olümpiaadi üldvõidu ja rändpunalipu pälvis KKT.

Isetegevuslikust aktiivsusest (kasutaksin siinjuures ehk täpsemat väljendit: sotsiaalne aktiivsus) kõneleb tõik, et üleülikooliliste kollektiivide kõrval tegutseti neil aegadel ka teaduskonniti (nii näiteks registreeriti 16 draamaringi, 46 deklamaatorit, 20 võimlemisrühma jne.).

4.—14. märtsini 1950 toimus II kunstilise isetegevuse olümpiaad. Osalejaid 562. Üldvõit läks taas KKT-le, kes oli ülevaatusel esindatud 100%-liselt (esikohta korrati taas 1951. aastal). 1950. aasta kevadeks registreeritakse klubis 12 isetegevusringi 600 osavõtjaga. 12. oktoobril 1951 määratakse aga uus klubi juhatus. Esmakordselt moodustatakse klubisisesed sektorid: loengute propaganda, kunstiline isetegevus, šeflustöö, näitagitatsioon.

Edasi mõningatest tol ajal enim silma paistnud kollektiividest. RKA asutamise aastaks loetakse aastat 1945. Alusepanijateks Ilmar Reidlat ja Ester Prinitsat (1948. aastast). 1953. aastast juhib Eesti NSV teeneline kunstitegelane Helju Mikkel.

KALEV KUDU,
žurn. II k.

(Järgneb)

Irene Maaroosi juubel

Neil päevil tähistas oma 75. sünnipäeva ülikooli kauaaegne teadussekretär Irene Maaroos. Ülikoolis alustas ta tööd 3. oktoobrist 1944 alguses ülikooli informatsioonibüroos, 1. detsembrist aga rektori referendina. Teaduslikuks sekretäriks määrati alates veebruarist 1945, kellena ta töötab tänaseni. Rohkem kui neli aastakümmet on ta seda ametit pidanud ja sellele truuks jäänud. Oma tööle on ta andnud kogu oma hingesuuruse, energia ja armastuse. Ta on üks neist vähestest, kes on suutnud tänaseni nii reipalt, suure vastutustunde ja initsiatiiviga täita oma ülesandeid. Ta on nõudlik oma kaastöötajate suhtes, julgeb välja öelda oma arvamuse, kui on midagi valesti tehtud. Ta ei salli lohakust ega minnalaskmist ei enda ega ka kaastöötajate töös. Teadussekretärina on ta tuntud mitte ainult ülikoolis, vaid ka laiemalt meie vabariigis ja teistes liiduvabariikides. Tema otsesel korraldamisel on kuni 1985. aastani ülikoolis kaitstud 1831 väitekirja, millega ta on pälvinud kõigi dissertantide tänu ja lugupidamise.

Irene Maaroos on väga muusikalembene. Aulas toimuvatel kontsertidel on ta peaaegu alatine kuulaja. Ülikooli naiskooris on ta laulnud selle asutamisest peale. Käesoleval ajal on ta TRÜ Akadeemilise Naiskoori auliige, endiselt aitab ta kaasa koori heale käekäigule.

Irene Maaroos on ka armastav ema ja vanaema. Mõlemad pojad on teaduskandidaadid, pojapojad ja -tütred aga sirguvad ja on vanaemale rõõmuks.

Võib tekkida küsimus, kuidas Irene Maaroos seda kõike suudab. Võib-olla ehk sellepärast, et ta on alles 75-aastane.

Jõudu ja jaksu edaspidises töös! Õnne! Õnne! Õnne!

Kolleegid

* * *

Tööülesannete kauaaegse kohusetundliku täitmise ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest autasustati seoses 75. sünnipäevaga ülikooli teadussekretäri Irene Maaroosi ENSV KKEH Ministeeriumi aukirjaga.

EDUARD SAKI foto

Informiin...

5. **Sevastoopoli nimi pärineb kreeka keelest. Mida see tõlkes tähendab?**
6. **Missuguseid elukutseid pidas tšehhi kirjanik Karel Čapek aastatel 1915—1920?**
7. **Millise organisatsiooni lühend on IFBPW?**
8. **Milline Heljo Männi jutustus ilmus turkmeeni keeles 1983. a.?**
9. **1982. a. Eurovisiooni lauluvõistlusel sai Grand Prix R. Siegeli laul «Et oleks rahu». Kust võime leida samal aastal ilmunud eestikeelse teksti ja noodi?**
10. **20 aastat tagasi kaitsesid Leningradi RÜ-s doktoriväitekirja kaks TRÜ õppejõudu. Kes ja millistel teemadel?**
11. **Leidke üks raamat 1978. a. Havannas toimunud XI rahvusvahelise noorsoo- ja üliõpilasfestivali kohta! Täitke selle tellimiseks soovisedel!**
12. **Leidke kõige uuem venekeelne väljaanne William Somerset Maugham'i teosest «Kuu ja kuuepennine» TRÜ TR-s! Täitke selle tellimiseks soovisedel!**
13. **Täitke soovisedel väljaande «Труды Свердловского горного ин-та» вып. 88 tellimiseks TR fondist!**

ÜTÜ...

(Algus lk. 3)

— FBKR-i liikmete teadustöid saab lugeda Nõukogudemaa ning rea välisriikide biokeemia ajakirjadest;

Etc.

Täna on endised ja praegused FBKR-lased Tartus. Sünnipäevajuttudeks lubatakse sõna ringi vadereile professor Viktor Palmile ja dotsent Tullio Ilometsale ning kõigile kolmele teadusjuhendajale — Aavo Aaviksaarele (juhendaja 1965—1973, praegu TA KBFI sektorijuhataja), Jaak Järvele (1973—1983, nüüd ülikooli teadusprorektori asetäitja) ja Tõnu Püssale (1983— , orgaanilise keemia kateedri õppejõud). Muidugi on jututeemad teaduslõhnaga: kolmas aastakümme ootab avamängu.

JÜRI TÕOM

VENIA LEGENDI

Väliskirjanduse kateedri dots. **Jüri Talveti** avalik loeng teemal «Baroki liikumatus ja dünaamika» toimub neljapäeval, 28. novembril kell 18 peahoone aud. 139.

Matemaatilise analüüsi kateedri dots. kt. **Virge Soomeri** *venia legendi* loeng teemal «Maatriksite jadaga määratud tugev summeerumine» dotsendikutse taotlemiseks toimub 27. novembril kl. 14.15 Vanemuise 46 aud. 113.

TR KONVERENTSISAALIS

teisipäeval, 26. novembril kl. 16 kohtutakse ENSV rahvakunstniku Helmi Puuri ja kirjanik Heino Kiigega;

kolmapäeval, 27. novembril kl. 16 räägib akadeemik Gustav Naan intellektuaalrevolutsioonist.

KLUBI 40. AASTAPÄEVA ÜRITUSED

Laup., 30. nov. kell 18 spordihoones TANTSUTURNIIR «KIKI» 85 «A» ja «C» klassi tantsupaaridele. Külalised Baltikumist ja VNFSV sõpruskollektiividest,

kl. 21 klubis TRÜ klubi endiste ja praeguste LEVIANSAMBLITE MARATON. Osalevad: koondansambel aastatest 1963—1972 + «HARVLEK», «Kogumus», «Fix», «Keel, Nahk ja Poogen», «Meedium», «Placebo», «Rentaablus», «Tähe 3» jt.

Pühap., 1. dets. kl. 12 spordihoones TANTSUTURNIIR «KIKI» 85,

kl. 18 klubis FOLKMUUSIKA ÜLIKOOLIS LÄBI AEGADE — esinevad endised ja praegused folkansamblid ja lauljad.

Pühap., 1. dets. kl. 22 klubis DISKOMARATON TRÜ klubi parimate endiste ja praeguste diskorite osavõtul.

Esmasp., 2. dets. kl. 20 klubis vene üliõpilasteatri esietendus — B. Vassiljev «Pada, peegel ja taevatähed».

Teisip., 3. dets. kl. 19 klubis ESMAKURSUSLASTE TAIDLUSKONKURSI LÕPETAMINE,

kl. 19 aulas TRÜ kammerkoori kontsert.

Kolmap., 4. dets. kl. 21 klubis STIILIOHTU «Kaksteist tooli».

Neljap., 5. dets. kl. 19.30 «Vanemuise» kontserdisaalis KONTSERTPROGRAMM «Tants ja liikumine muusikas» — esinevad TRÜ rahvakunstiansambel, ülikooli naisvõimlemis- ja liikumisrühmad.

Neljap., 5. dets. kl. 21 klubis AUDIOVISUAALSETE PROGRAMMIDE õhtu.

Reedel, 6. dets. kl. 21 klubis VIDEODISKO.

Laup., 7. dets. kl. 14 klubis TRÜ klubi 40. aastapäeva AKTUS ja KONTSERT,

kl. 20 klubis BALL KÜLALISTELE JA KLUBI VILISTLASTELE.

Pühap., 8. dets. kl. 21 klubis SUUR TUDENGISHOW.

Pääsmete eelmüük klubis 26.—28. nov. kl. 11—13 ja 16—18.

FILMIKIRJUTISTE VÕISTLUS

pikeneb 15. detsembrini.

TEATEJOOKS

Teaduskondadevaheline 20×150 m teatejooksu II etapp toimub 28. novembril kl. 20 kergejõustikumaneežis.

TRÜ MÄLUMÄNGU PATRIOODID!

Kõiki, kes soovivad proovida oma võimeid, oodatakse **esmaspäeval, 25. novembril kl. 18.15 ph. aud. 140.** Parimatele auhinnad. Infot saab komsomolikomiteest.

UUDISKIRJANDUS

25. novembrist tutvustatakse TR uudiskirjanduse väljapanekus katalooge V rahvusvaheliselt raamatumessilt.

VEAPARANDUS

Palume lugeda ajalehe nr. 29/30 artiklis «Esmakursuslaste ball '85» väljendi «...üks kahtlases olekus noormees» asemel «ebaviisakalt käitunud noormees».

LEITUD

— TRÜ klubi riidehoiust kaks paari sõrmkindaid ja kaks käekella. Kätte saab klubist.

Toimetaja VARJE SOOTAK

SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT

Uuest VTK-st

I kursuse üliõpilased elasid kehalises kasvatuses selle üle VTK normide sooritamise tähe all. See oli paljudele võib olla pingutav, kuid näitas ilmekalt ära, kes on kes oma kehalise ettevalmistuse poolest, ja andis õiguse neile üliõpilastele, kes kõik normid ära täitsid, üle minna soovitud spordiosakonda. Neid osakondi on ülikoolis 26 ja sinna võivad kohe astuda kõrgema järguga sportlased. Teistele võidakse teha peale VTK normide sooritamise täiendavaid katseid (eriti kui tekib konkurss). Nii tekib haruldaselt hea võimalus oma kohustusliku kehalise kasvatuse realiseerimiseks üliõpilase poolt valitud ja teda huvitaval spordialal.

Tehti ka esimesi kokkuvõtteid sellest, kuidas sooritati käesoleval aastal kinnitatud uue VTK kompleksi normatiive. Olgu siinjuures märgitud, et uues VTK-s on mõnedki normid eelmisest kergemad.

Nii on naiste 100 m jooksu normaeg nüüd 17,0 sek. endise 16,0 sek. asemel. See normatiiv oligi üks raskemaid. Nüüd, uue nõude järgi täideti see 58% üliõpilaste poolt.

Ka meeste selle ala normatiiv muutus 14,0 sekundilt 14,3 sekundile.

Uues VTK-s osutus aga komistuskiviks granaadivise (500 g). Tõepoolest, kui neiud granaati viskasid, tuli hoiduda üpris kaugele, sest kunagi ei võinud aimata, kuhupoole ja kui kaugele see lendab. Asi on nimelt selles, et tütarlastel lihtsalt puudub oskus viskeliigutust sooritada. Ilmselt on see tingitud sellest, et vajadusest tagada ohutus seda koolis üldse ei visatud ega harjutatud. Sellest tulenevalt suutis ületada normi (22 m) vaid 29% üliõpilastest. Ülejäänud naisüliõpilastele, kes ei suutnud normi täita, soovitame ära õppida õige viskeliigutuse ja luha peal veidi harjutada. Meesüliõpilastel vähendati seda normi 40 meetrilt 38 m-le.

Üheks suuremaks muutuseks oli vastupidavusnormi — 500 m naistele ja 1000 m meestele asemele võetud 2000 m ja 3000 m jooksud. See norm sobib nüüd igati vastupidavusvõime hindamiseks ja seda täideti ka suhteliselt paremini. 2000 m jooksu normi täitis 86% naisüliõpilasi. Ka meeste normitäitjate protsent oli suur.

Olgu veel lisatud, et naisüliõpilaste poolt täideti jõuharjutusi 87%, ujumisnormi 52% ja orienteerumist 62% üliõpilaste poolt.

Neid aga, kes olid suutelised kõik VTK normid täitma (välja arvatud laskmine ja suusatamine) oli kokku 69 üliõpilast. See teeb välja vaid 9% I kursuse naisüliõpilaste koguarvust.

Uues VTK-s on norme kaheksa, neist tuleb täita seitse valiku järgi, seega ka norme on uues VTK-s vähem.

Senine normide täitmise küllaltki kõrge protsent lubab eeldada, et korralik harjutamine kehalise kasvatuse tundides ja sellele vahetevahel tähelepanu pühendamine ka vabal ajal võib anda võimaluse VTK täielikuks sooritamiseks juba esimese kursuse lõpuks ja ülemineku mõnda spordiosakonda, et pühenduda oma lemmikspordialale ja asuda VTK uuele täitmisele, kuid nüüd juba kuldmärgile.

UNO SAHVA

Tuusikud

Üliõpilaste ametiühingukomiteele saabunud järgmised sanatooriumituusikud:

Pärnu «Rahu» seedeorganite h.	23. 01—15. 02	48.—
Pärnu «Rahu» liigesteh.	30. 01—22. 02	34.50
Haapsalu «Laine» närvisüsteemih.	25. 01—17. 02	34.50
Haapsalu «Laine» närvisüsteemih.	25. 01—17. 02	34.50
Pärnu «Sõprus» vereringesüst. h.	28. 01—20. 02	34.50
Svetlogorsk «Jantarnõi Bereg» vereringesüst. h.	27. 01—19. 02	48.—

on 1986. aasta I—II kvartaliks

Avaldused esitada üliõpilaste ametiühingukomiteesse hiljemalt 20. detsembriks.

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 4434. MB-11902. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

AR Fr. R. ... nim. ... Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi,
ELKNÜ TRÜ komitee
ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 33 (1430) Reedel, 29. novembril 1985 Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 2 kop.

NÄDAL ● NÄDAL ● NÄDAL ● NÄDAL ● NÄDAL

Päevaprobleemidest

Nädala esimestel päevadel püüdis vist igaüks pidevalt mingi infokanali juures olla. Kes keeras raadio lahti, kes jälgis telerit, kes püüdis lehest tähtsamat teada saada. Algas ju teisipäeval Kremli Suures Palees NSV Liidu Ülemnõukogu istungjärk. Viimane aasta on toonud meie ellu julgemaid otsustusi, põhjalikumaid ümberkorraldusi.

NLKP Keskkomitee peasekretär rahvasaadik Mihhail Gorbatšov ütles oma sõnavõtus: «Nüüd on tähtis sihikindlalt edasi liikuda sellel kursil, mis kavandati NLKP Keskkomitee 1985. aasta aprillipleenumil ja sellele järgnenud pleenumitel ning mis on leidnud kajastust sellistes tähtsates dokumentides nagu partei programmi uue redaktsiooni projekt ning meie maa majandusliku ja sotsiaalse arengu põhisuundade projekt viisaastakuks ja pikemaks perspektiiviks.» Peale majandussuundade ja teiste probleemide arutelu tehti istungjärgul muudatusi ka haridusseadusandluse alustes. Tihedad tööpäevad olid ka NSV Liidu Ülemnõukogu saadikul meie rektor prof. Arnold Koobil.

Partei ja valitsuse tähtsate dokumentide arutamine meie kollektiivis jätkub. Mitmed parteiorganisatsioonid ja töökollektiivid on teinud juba oma ettepanekud. Administratsiooni parteiorganisatsiooni koosolekul tegi ettekande õppeprorektor parteibüroo sekretär dots. Valter Haamer. Ettepanekutest pandi teiste hulgas kirja otsustavalt parandada kõrgkooli materiaal-tehnilist baasi nii õppe- kui teadustöö tarbeks. Igati oleks vaja soodustada teadus- ja õppeaparatuuri ehitamist. Õppeprotsessi kiireks ja sihipäraseks uuendamiseks on tehnifitseerimine hädavajalik.

* * *

Edasi tooksin kaks näidet hoopis teisest vallast.

«Ütleb (ütleja on TPedI tudeng Mati Ruul — tolm.), et tal pidid juuksed turri tõusma, «... kui ma kohtan inimest, kes mitte kunagi mitte millegagi rahul pole ja aina kritiseerib. Nii avalikult kui salaja. Aga et midagi paremaks teha, ei liiguta lillegi. Ma pole veel kuulnud, et kedagi oleks komsomolikomiteest tagasi saadetud, kui ta tuleb jutuga, et tahab kaasa aidata üliõpilaspäevade paremaks kordaminekuks. Aga ausalt öeldes pole ma ka kuulnud, et keegi oleks komsomolikomiteesse sellise jutuga üldse sisse astunudki. Ja kui pärast lehest lugeda, et üks või teine üliõpilasüritus pole hästi välja kukkunud, ei tohiks ükski teklikandja öelda: «Seda ma arvasin!» Tal peaks hoopis häbi olema!»

See on võetud IV kursuse žurnalistikaüliõpilase Mari Karlsoni kirjutisest «Noorte Häälest». Samasuguseid arvamusi võisime tähele panna ka teisipäeval ilmunud vabariiklikus noortelehes.

Veel pakun aga lugeda katke V kursuse saksa filoloogide Ulvi Oja ja Juta Voogla loost, mis ilmub meie järgmises lehes. Juttu on Kaunase üliõpilaste päevadest.

«Leedulased on suured iseteglijad. Juba pääsme saamine üritusele eeldab aktiivset tööd. Iga kursus vastutab mingi lõigu eest, kaasa löövad ka teiste teaduskondade ja kõrgkoolide esindused (kunstiinstituudi üliõpilased näiteks müüsid omavalmistatud ehteid ja maale). Selline piletite jaotumine välistab passiivsete kultuuritarbijate ning lihtsalt ninakirtsutajate sattumise peole ja piirab ühtlasi osavõtjate arvu, sellega seletub ka ladus korraldus — kui tahad midagi saada, pead enne ise andma.»

Kommenteerida on siin vähe. Tõin need näited seepärast, et mulle jääb täiesti arusaamatuks osade üliõpilaste kriitika: «Ei meeldi», «Milleks see esineja?», «Miks üliõpilased ise vähe teevad?» Jah, tõepoolest miks? Võib-olla peaks laienema teaduskondade tegevus suurürituste. Praegu oli organiseerimiskomiteel üle 50 ürituse. Selge see, et kõik ei läinud hindele «viis». Iga rahulolematu võiks aga endalt küsida, mida ta on teinud oma kursusel, osakonnas, teaduskonnas suurürituse jaoks. Kas on ta üleüldse midagi teinud peale virisemise?

Üliõpilaspäevadel oli palju kauneid elamusi, mällusõõbivaid hetki. See teema ei ole lehes veel ammendatud.

VARJE SOOTAK

Komsomolikomitees

Teisipäevasel koosolekul anti soovitused NLKP liikmekandidaadiks astujaile Raja Veskimäele (õig. IV), Asko Pohlale (õig. II) ja Tauno Kalvetile (arstit. V).

Kommunistlikule noorele poliitiliselt läbimõtlematu käitumise eest ÜP-85 üritusel karistati Tiit Pruulit (žurn. II) valju noomitusega arvestuskaardil. Komsomolipileti kaotamise pärast karistati Anne Emmot (mat. IV), Ann-Aet Järve (saksa f. I) ja Kaari Antsonit (saksa f. I) noomitusega arvestuskaardil. Ott Tammepuu (rak. mat. IV) sai valju noomituse samuti arvestuskaardile. Tarmo Riismaa (žurn. IV) heideti ÜLKNÜ ridadest välja äärmiselt vastutustundetu suhtumise eest talle usaldatud komsomoliülesandeisse EÜE-s. Üliõpilasele ebaväärika käitumise pärast kanti vali noomitus Tiit Palu (arstit. VI) ja Leivo Loiki (ajal. I) arvestuskaardile. Ajalooteaduskonna büroole tehti ettepanek arutada L. Loiki sobivust kursuse komsomolisekretäriks.

● Teaduskondade sekretärid informeerisid komiteed ELKNÜ 65. aastapäevale pühendatud üritustest teaduskondades (toimuvad kohtumised komsomoliveteranidega, mälumängud, pannakse välja temaatiline näitagitatsioon jm.)

● Seflussektori juhataja Riina Kiin (ajal. I) andis aru sektori tööst.

● Kultuurisektori juhataja Sulev Ulp (arstit. V) informeeris esmakursuslaste taidluskonkursist.

● ÜP-85 korraldamisest kõnelesid orgkomitee esimees Ardo Kubjas (mat. V) ja Rein Murakas. Teisipäeval arutab komitee koos orgkomiteega veel kord läbi üliõpilaspäevad ning võtab vastu otsuse.

Poliitpäeval kõneldust

Poliitpäevakülaliselt, EKP Tartu Linnakomitee sekretärilt Kalle Meruskilt kuulsid ajalooteaduskonna õppejõud ja üliõpilased kodulinna probleemidest. Nii ülikoolirahvast kui tartlasi huvitavad linna majandusküsimused ja sellest kõneleja alustaski. Tartu tööstus areneb vaid tööviljakuse tõusu tõttu. Ettevõtetes on aga tarvis töötajate arvu vähendada. Ehitusuudistest. Annelinnas valmivad neljateistkorruseline elumaja ja saun. Ehitatakse ka arvutuskeskus.

Tänane kooliõpilane on homne tudeng. K. Merusk kurtis, et koolides korraldatud uurimuste järgi on Tartu õppurite huvi reaalainete vastu vabariigi madalaim. See on tingitud muuhulgas ka tehnika- ja täppisteadusringide nappusest. Süüdi on ühtlasi need pedagoogid, kes arvavad, et õpetaja ülesanne piirdub ainult tunniandmisega, jättes varju klassivälise töö. Kuigi osa ülemusi ei taipa, mis kasu annab tehnikaringide loomine ettevõtete juurde, kulgevat see protsess tõusuteed. Äsja teatanud kehakultuuriteaduskonna dekaan prof. Atko Viru, et 30 kehakultuuriüliõpilast hakkab juhendama kooli spordiringe. Tulevased juristid tegutsevad juba «raskete» alaealiste ühiskondlike kasvatajatena.

Kalle Merusk soovitas luua tõhusamad sidemed koolidega ajalooteaduskonnalgi. Vastas dekaan dots. Allan Liim: «Tänavu tutvuvad koolimiljööga juba esmakursuslased.»

Mõned küsimused ja vastused.

Miks Tartus ei kindlustata noori spetsialiste korteritega? Seetõttu pole ajalooteaduskonnal võimalust pedagoogikaalduvustega üliõpilasi siia kooliõpetajatena tööle suunata?

«Tõepoolest valus küsimus, mida jõudumööda oleme siiski lahendada püüdnud.»

Teie soovid üliõpilastele?

«Rohkem sotsiaalset vastutustunnet, oskust mõista oma tegude tagajärgi. Vahel nurjub teaduskondade komsomoliaktiivi valimine. Endiselt jäävad teravaks ühiselamuprobleemid, näiteks Leningradi maantee omade «kuulsus» häirib ümberkaudseid elanikke. Ajalooteaduskonnale ma midagi otseselt ette heita ei tahaks.»

JAAN LUKAS,
ajaloo III k.
teaduskonna pressisekretär

EKP TRÜ komitees

25. novembri koosolekul võeti **NLKP liikmeks** Marika Pahk (def. IV) ja Gennadi Kassatkin (spordimed. III) ning rakendusmatemaatika labori insener Sander Hannus.

● EKP TRÜ uues 25-liikmelises **komitees jaotati ülesanded** järgmiselt: ideoloogiasektorit juhib Paul Varul (liikmed Endel Hirvlaane, Arvo Lamp, Jüri Sepp, Ülo Matjus, Hillar Palamets, Valeri Vassiltšenko, Varje Sootak); õppe- ja teadustöö sektorit Jüri Kärner (liikmed Ado Truupõld, Heino Türnpu, Maila Nemsitsveridze, Jaak Järv, Agu Tamm) ja organisatsioonilise töö sektorit Helmut Valgmaa (liikmed Lei Peterson, Agu-Tõnis Talvik ja Ado Jaagosild).

● **TRÜ õigusrikkumiste profülaktikanõukogu** esimeheks kinnitati õigusteaduskonna dots. Heldur Saarsoo.

AUTASUSTAMISI

Kauaaegse eeskujuliku töö eest pälvis ülikooli teadussekretär **Irene Maaroos** oma 75. sünnipäeval peale ENSV KKEH Ministeeriumi aukirja ka TRÜ aukirja.

VENIA LEGENDI

Majandusküberneetika ja statistika kateedri dotsendi kt. **Jaak Karu** *venia legendi* loeng «Matemaatilis-statistiliste meetodite ja andmebaaside kasutamine ettevõtte tööjõu analüüsil» dotsendi kutse taotlemiseks toimub 17. detsembril kl. 13.15 Nooruse 9, aud. 401.

Esmakursuslaste taidlus

I matemaatikat.
II eesti fil. osak.
III ajaloo-osak.
IV geoloogiaosak.
V defektoloogiaosak.
VI žurnalistikaosak.
VII arstit.
VIII bioloogiaosak.
IX õigust.
X geograafiaosak.
XI keemiaosak.
XII füüsikaosak.

Parim naisosatäitja oli Maire Noormägi (defekt.), parim meesosatäitja Aare Laak (eesti fil.). Leidliku üllatuse preemia läks geoloogidele.

Komsomolikomitee eripreemia maailma ees seisvate teravate probleemide isikupärase kajastamise eest said žurnalistid.

Järgmisest lehest saab lugeda pikemalt.

Fotol:
● Võidukad matemaatikud.

EVALD VELDEMANNI foto

EKP TRÜ organisatsiooni VI konverents

Neis jätkus aruandes enam esile toodud probleemide käsitlemine. **Õppe- ja teadustöö** teemast, õigemini selle tegijaist — kaadrist — alustas konverentsi sõnavõtte **filosoofia kateedri dotsent, ühiskonnateadlaste parteibüroo sekretär ÜLO MATJUS.** Mõni päev enne konverentsi arutasid ühiskonnateadlased aspirantuuri planeerimist ja komplekteerimist. Kaadri järelkasvu probleeme on igas ühiskonnateaduste kateedris. Mõnigi kord tuleb ette formalismi ja juhuslikkust. Iga aspirant ei pruugi veel sugugi sobida kõrgkooli õppejõuks. Sõnavõtja arvates on säärane küpsenud probleemide tagantjärele lahendamine kahjuks veel liiga sage. Ta tegi uuele valitavale komiteele ettepaneku arutada ka ühiskonnateaduste kaadri küsimusi.

Arstiteaduskonna dekaan prof. AIN-ELMAR KAASIK pidas mitmete lahendamata küsimuste põhjuseks teaduskonna allumist kahele ministeeriumile, millest tekib sageli koordineerimatus, laialipillatus. Enamik meditsiiniõppeasutusi Liidus allub Tervishoiuministeeriumile. Õppetöö tulemused olenevad suuresti õppebaasidest. Selles vallas on palju mahajäämust. Nii näiteks on tegelik sanitaarne olukord normide järgi praegu Tartus selline, et ühe voodi jaoks on kaks haiget. Selle all kannatab ka üliõpilaste praktika. Sõnavõtja sooviks oli eelisarendada kliinilisi baase ning koordineerida kahe ministeeriumi vahel nende finantseerimist.

Rahul ei olnud dekaan NSVL KKEH Ministeeriumi tervishoiusektsiooni tööga, kes poole viimastel aastatel enam tegelnud sisulise töö arutamisega, vaid piirdunud üksnes õiendite ja aruannete nõudmisega.

Vene keele metoodika kateedri õpetaja SVETLANA ZAIKINA tõi häid näiteid kateedri tegevusest. Kateeder on kujunenud mitte ainult Eesti NSV, vaid ka Balti liiduvabariikide baaskateedriks. On koostatud eeskujulikke metoodilisi materjale, õpikuid. Teaduskonniti on vene keele õpetamine ülikoolis differentseeritud. Hinnang vene filoloogia osakonna tööle lähtub aga suuresti madalast õppeedukusest. Kuigi keskmise edukusega ei saa veel rahule jääda, on ka neid üliõpilasi, kes saavutavad häid ja väga häid tulemusi olümpiaadidel. Halva õppeedukuse üheks põhjuseks pidas sõnavõtja kehvemate vedamist kursuselt kursusele. Kõiki halbade hinnete pärast ei saa eksmatrikuleerida, järgneks ka õppejõudude koondamine. Tekib suletud ring.

Teadusprorektori asetäitja dots. JAAK JÄRV: «TRÜ-s töötab üks kolmandik vabariigi teaduritest ja õppejõududest, 45% teadusdoktoritest, 28% -kandidaatidest. Meil on kanda suur vastutus ühiskonna ette seatud teaduslik-tehnilise progressi kiirendamisel.» Kõrgkooliteaduse efektiivsuse suurendamine algava viisaastaku lõpus 2—2,5 korda eeldab oluliste ümberkorraldus te tegemist nii planeerimisel kui organiseerimisel. TRÜ teadlased loovad ka rahvamajandusele vajalikke aparaate, seadmeid, aineid jm. Osa tulemusi õnnestub juurutada. Ühele sellisele tööle kulutatud rubla kohta saadakse efekti 4—5 rubla. Ulatuslikumaks juurutamiseks vajab ülikool väikeseseerialist katsetootmisbaasi. Sõnavõtja tõi esile positiivseid momente, mis võimaldaksid seda luua. Kuid eksperimentaalbaasi rajamiseks tuleb leida ka uusi ruume, parandada varustamist, suurendada lepinguliste tööde palgafondi, mis on püsinud 1982. aastast saadik 1,5 miljonit rubla. Ülikooli teaduspotentsiaali optimaalseks rakendamiseks läheks tarvis aga 2,5 miljonit. Kuigi TRÜ-s on üks kolmandik vabariigi teadlastest ja peaaegu pool teadusdoktor test, moodustavad kulutused teadusele vaid 18%, s. o. alla ühe viiendiku. Eelarveline teadus on aga 11%, s. o. ligi üks kümnendik vabariigi eelarvelisest teadusest. Nii jäävadki TRÜ teaduspotentsiaali realiseerimiseks enamasti lepingulised tööd.

ÜMPI enteroloogialabori juhataja meditsiinikandidaat AGU TAMM kõneles ÜMPI-st kui teaduselu juhtimise õnnestunud vormist, kus juhtkonnale ja töökollektiividele oli antud piisavalt võimalusi oma initsiatiivi elluviimiseks. Lõppeval viisaastakul olid pooled uurimisteemad seotud üleliiduliste sihtprogrammidega, kõik teemad Eesti NSV sotsiaalmajandusliku arengu plaaniga. Põhilised programmid on: molekulaarbioloogia ja biotehnoloogia, kardioloogia ja immunoloogia. Saavutatu põhjal on ÜMPI arvatud Liidu parimate kõrgkooliinstituutide hulka. Valmimas on projektid, mille järgi saab järgmisel aastal alustada Lutsu t. 22 maja kapitaalremonti. Kõneleja teatas, et tsentraliseeritud summadest rajatakse Tartusse järgmisel viisaastakul vabariiklik ametkondadevaheline biokeskus raku- ja geenitehnoloogia alal. TRÜ, TA jt. vastava suunaga laboritele tõotab see paremaid töötingimusi, kuid ka uusi probleeme. Samas on TRÜ juhtkonnalt tu'nud ettepanek ÜMPI reorganiseerimiseks ja viimiseks teadusosakonna koosseisu. Sõnavõtja ei pooldanud kiireid ümberkorraldusi niivõrd vastutusrikkal etapil ja soovis, et valitav parteikomitee aitaks kaasa kõige selle positiivse säilitamisele, mis ÜMPI kui organisatsioon seni on võimaldanud.

Sõnavõtludest

Kriminaalõiguse ja -protsessi kateedri vanemõpetaja, õigusteaduskonna parteibüroo sekretär RAIT MARUSTE keskendus õppetööle ja sellega tihedalt liituvale distsipliiniküsimusele. Kogu suhtumine õppimisse algab elementaarsest õpperistsipliinist. Siit saab alguse ka suhtumine oma tulevasse töösse.

Õppejõudude probleemina tõi ta välja tööviljakuse ja selle ergutamise. Kuidas arvestada iga õppejõu individuaalset tööd õpetamisel, metoodikas jne.? See vajaks ümberkorraldust, sest praegu ei erguta peaaegu miski õppejõudu koostama uusi õppevahendeid, tegelema metoodilise tööga. Loeb ju mõni õppejõud aastakümnetevanusest konspektist, lisamata uusi aspekte, koostamata õppevahendeid.

Õigusteaduskonna teadusdoktorite järelkasvu puudumise kohta ütles sõnavõtja, et niisugune olukord ei ole tekkinud üleöö, vaid sellega on kahjuks juba pikemat aega rahuldutud.

Arstiteaduskonna dotsent ZINAIDA SAAR peatus üliõpilaste iseseisval töötamisel. Neid oskusi on meie üliõpilasel veel vähe, kahjuks ei saa nad neid koolist tulles kaasa. Ta pidas vajalikuks ka internatsionaalse kasvatustöö süvendamist, sealhulgas nii vene kui eesti keele paremat omandamist. Vene keelt ei õpita selgeks isegi üheteistkümne keskkooliaasta jooksul. Vene koolide õpetajad peaksid aga rohkem tundma Eesti NSV ajalugu.

Linnalabori juhataja URVE SALO toonitas oma sõnavõtus kõrgkooli iseseisvuse ja vastutuse suurendamise vajalikkust teadustööd planeerides.

Distsipliininõudeid rõhutas oma sõnavõtus ka **bioloogilise keemia kateedri juhataja, TRÜ rahvakontrolligrupi esimees professor LEMBIT TÄHEPÕLD.** Kevadel arutati ülikooli nõukogus noorte spetsialistide suunamist. Viisaastakuplaan on põhiliselt täidetud.

Külalistest võtsid sõna NSVL kõrg- ja keskeriharidusminister GENNADI JAGODIN ja EKP Keskkomitee sekretär REIN RISTLAAN.

Minister GENNADI JAGODIN ütles oma tervitussõnavõtus, et tal on väga hea meel viibida Liidu ühe juhtiva kõrgkooli parteikonverentsil. Tartu ülikoolis on õppinud ja töötanud paljud nimekad teadlased, keda tuntakse kogu maailmas. Ta peatus lühidalt uutel ülesannetel, mis seisavad ka kõrgkooli ees praegusel murrangulisel ajajärgul. Minister rõhutas, et ümberkorraldustega ei tohiks ära visata kõike vana head, muudatuste tegemisse tuleb suhtuda mõistlikult. Rohkem peame mõtlema sellele, kas meie lapsed ja lapselapsed selle eest meid kunagi tänavad või kiruvad.

Senisest rohkem peame süvendama üliõpilaste fundamentaalset ettevalmistust, mitte laiendama seda. Vähe antakse üliõpilasele iseseisva töö võimalust, liiga palju koormatakse auditoorse tööga. Aplausiga võeti vastu ministri arvamus senis te õppemetoodiliste komplektide mittevajalikkusest. Delegaate rõõmustasid mitmed teisedki muudatused. Edaspidi saab kõrgkool ise määrata õppekava teatud osa (20%) ulatuses, mis aineid ja mis mahus õpetada.

EKP Keskkomitee sekretär REIN RISTLAAN ütles oma sõnavõtus, et ka parteiorganisatsioon peab praegusel otsustaval ajal tegutsema viljakamalt, lühendama teed mõtlemise ja teokstegemise vahel. Ülikooli spetsialistidest sõltub paljuski meie maa sotsiaalmajanduslik areng. Kuid kvalifitseeritud spetsialist peab olema ka igati poliitiliselt küps ja parimate kõlbelis te omadustega noor. Parteiorganisatsiooni tähelepanu keskmes peavad olema samuti ülikooli teaduspotentsiaali suurem rakendamine ning parteiridade taastootmine.

Rektor professor ARNOLD KOOP: «Ülikooli parteiorganisatsioon on teinud palju. Kas see vastab meie uutele nõudmistele? Me valmistame praegu kaadrit uuele teaduslik-tehnilise progressi ajastule. Seepärast peame kogu oma tegevuse viima sellega vastavusse, seadma uue mudeli järgi.» Üliõpilasi ei saa enam õpetada vanade meetoditega, kuid see ei jõua veel igaüheni. Ümberkorraldused algavad meist igastühest endast, meie häälestatusest, professionaalsuse astmest, psühholoogiast.

Tõsiseks probleemiks osutub peagi ülikoolile keskkoolist uue kaasaegse arvutustehnika alused omandanud noorte edasiõpetamine. Ettevalmistusi tuleb teha juba täna.

Kõrge professionaalsus ei ole lahutatud maailmavaatelisest küpsusest. Rektor toonitas, et ümberorienteerimist vajame kasvatustööski. Kas me oleme suutnud lahti mõtestada partei ja valitsuse viimase aja tähtsad dokumendid? Missugune on meie igaühe osa selles?

Üliõpilaste omavalitsuse kohta oli rektor arvamusel, et kui rektoraat ja komsomol selle koos ette võtavad, saab ehk sellestki asja. Rohkem ootab ülikooli juhtkond altpoolt tulevat konstruktiivset, edasiviivat kriitikat.

NSV Liidu ajaloo kateedri dotsent HILLAR PALAMETS tutvustas lühidalt võidu 40. aastapäevale pühendatud ürituste organiseerimist. Ta tänas kõiki ülikooli sõjaveterane, kes ettevõtmistes aktiivselt osalesid. Üritused möödusid meeldejäävalt, algatati uusi traditsioone. Sõnavõtja tegi teatavaks ka mõned daatumid, milleni mõne aasta pärast jõuame. Nii tähistame varsti Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 70., Eesti NSV 50. ja nõukoguliku Tartu ülikooli 50. aastapäeva. Juba praegu peaks läbi arutatama, mida, kui palju ja millal tahaksime näha nende sündmuste puhul trükist ilmumas.

Komsomolikomitee sekretär ARVO LAMP peatus komsomoli- ja parteibüroo vahelistel suhetel. Mõneski teaduskonnas vajaks komsomoliorganisatsioon rohkem suunamist ja koostööd. Vähe kuulatakse veel noorte kommunistide aruandeid. Selle läbi tugevneks ka all-lülide komsomolitöö. Omavalitsus peaks realiseeruma eeskätt komsomoli ja ametiühingu kaudu. Selleski küsimuses läheb tarvis kogenud kommunistide abi.

Üliõpilaste ametiühingukomitee esimees ANTS KULL tutvustas vaba aja veetmise võimalusi. On 33 ringi ligi tuhande üliõpilasega. Suuremaid kollektiive ei ole ruumide puudumise tõttu võimalik rohkem luua. Seepärast on enam tähelepanu pööratud väiksematele huvialaringidele. Osa üritusi saaks läbi viia ka raamatukogus ja vanas kohvikus. Viimast kasutatakse üldse vähe. Klubilisi ruume pole kahjuks ka ühiselamutes.

Väitekiri sotsioloogiast

Veel eelmise semestri lõpul kaitses Leedu NSV TA Filosoofia, Sotsioloogia ja Õiguse Instituudi erialanõukogus kandidaadidissertatsiooni filosoofiakateedri vanemlaborant Igor Rosenfeld. Töö teemaks oli «Revolutsiooni põhjuste probleem kaasaegses Ameerika sotsioloogias». Uurimust juhendas prof. R.-B. Russak. VAK-ilt on saabunud juba otsus välja anda kandidaadidiplom.

Tänu

ENSV KKEHM käskkirjas pälvisid üleliidulise sümpoosiumi hea organiseerimise eest kiituse ja preemia **professorid Uno Palm ja Vello Past, dotsendid Rein Pullerits, Heldur Keis ja Jüri Tamm, elektrokeemia labori juhataja Marju Salve ning kirjastus- ja trükiosakonna juhataja Marta Raisma.**

Ministri käskkirjas said kiita hea töö eest uute üliõpilaste vastuvõtmisel vastuvõtukomisjoni esimees **dots. Raivo Masso, ainekomisjonide esimehed dotsendid Erich Kukk ja Elvira Vassiltšenko, tehnilised töötajad vanemlaborandid Helju Rajando ja Ene Leius.** Preemia määrati vastutava sekretäri asetäitjale vanemõpetaja **Tõnis Matsinile.**

Üleliidulise ja ülikoolisisese matemaatikakonverentsi eeskujuliku organiseerimise eest pälvisid rektori käskkirjas tänu **dotsendid Ene-Margit Tiit ja Tõnu Kollo, sektorijuhatajad Liina-Mai Tooding, Rein Lepik ja Kuldev Ääremaa, nooremteadurid Ruth Ääremaa, Jüri Viilsmäe, Gennadi Olenev ja Olev Toom, aspirant Vambola Liping ning vanemlaborant Martin Viil.**

Tartu murde radu tallamas

Sel sombusel viinakuu pühapäevahommikul pidi bussitäis keelehuvilisi tõusma vara nagu argipäeval: eesti keele kateeder ja eesti keele ring korraldasid murdematka Tartu murde alale. Eesmärgiks oli tutvuda nii murde enesega kui ka keele kõnelejate kodupaikade ajalooga. Üliõpilasi kogunes kõigilt kursustelt, teisele kursusele oli sõit suvise murdepraktika sissejuhatuseks. Kohal oli ka mitu õppejõudu: Paula Palmeos, Asta Veski, Jaak Peebo, üldisi ohje enda käes hoidev Aino Valmet jt. Ajaloo poole pealt oli teadmisi jagamas Mati Laur, kuid vastava aja aga seotud kirjameeste ja -naiste meenutamine kuulus II kursuse üliõpilaste kohustuste hulka.

Et sõitjate hulgas oli kogenute kõrval üsna algajaidki filolooge, andis õpetaja Sirje Nilbe eelülevaate Tartu murdest, tutvustades selle eripäraseid jooni. Pea olimegi Kambjas, kus kohtusime esimese keelejuhiga — 95-aastase Juhan Erlichiga. Ega sobiva keelejuhi leidmine tänapäeval enam nii lihtne ole, sest murdeuurijatelgi on omad tingimused: keelejuhiks kõlbav inimene peab olema sündinud ja kasvanud vaatlusaluses kohas, ka tema vanemad peavad samast paigast pärit olema, ta peab oema seltsiv ja jutukas... Ja võimalikult vähem haridust! Neile tingimustele Juhan Ehrlich isegi vastas, kuid Tartu lähedus, taiplik meel ja haritud lapsed-lapselapsed polnud jätnud oma mõju avaldamata. Pakkus huvi jälgida, millised murdeelemendid on elujõulisemad, vastupidavamad, mis on suutnud peletungiva kirjakeele kiuste säilida: «Sündinu olen Untmetsa talun,» rääkis mees, «seal oll meil väikene talukene... Peale Ilmasõda tulin tagasi Kambjade. Nüüd teen luude ja põranda matte lugadest, korve olen ka vitsadest (II välde) tennu...» Ka vanade põlisasukate suus on arhailine murre taandumas, tegime lõppjärelduse.

Järgnevalt alustasime teekonda Otepää Linnamäele. Selle kõrgemal kohal asuva Eesti vanema asustuse kaardi juures jutustas M. Laur Lõuna-Eesti hõimude kujunemisest muinasajal ja eriti 13. sajandi võitlustest. Eestlaste allheitmise järel ehitati Otepääle piiskopilinnus, see olnud üks esimesi Eestis, kus kaitserelvana suurtükki tarvitatud. Pilku üle sügiseste põldude ja metsade libistades pidime tunnistama, et ilus koht see Otepää.

Saime A. Valmeti esituses lühiülevaate lõunaeesti kirjakeelest, selle tekkimisest paralleelselt põhjaeestilise kirjasõnaga, õitsengust 17. sajandil ja taandumisest rahvusliku kirjakeele formeerumise protsessis. Esimesed lõunaeesti keele ulatuslikumad kirjapanijad olid isa ja poeg Virginiused, J. Rossihnius, J. Gutslaff... Viimasest jutustas meile küll juba Võru murde piiridesse jäävas Urvastes Marju Lepajõe. J. Gutslaff oli aastail 1640—1656 Urvaste pastor, tema just koostas esimese lõunaeesti keele grammatika.

● Meie esimeseks keelejuhiks oli 95-aastane Juhan Ehrlich Kambjast.

VALLO KALAMEHE foto

Pöördusime tagasi Tartu murde ala lõunasoppi Sangastesse. Eestis üldtuntud Sangaste rukis viis meid kõigepealt endisesse Bergi mõisa. Udusompus sügisilm koos iidsete puude ja Inglismaa Tudorite lossi järgi ehitatud härrastemajaga moodustasid stiilse pildikese «vanalt healt Inglismaalt».

Pikema peatuse tegime Sangastes 81-aastase Katariina Floossi juures. Ligipääsemine tema talule oli põhjatute teede tõttu küll veidi raske, kuid julgete pärast on võit ja nii istusime meiegi, ehkki natuke poolsena, lõpuks soojas avaras talutoas. Meil vedas — enam-vähem puhast murret kõnelev vanatädi osutus jutukaks, kuulasime teda nagu elusat etnograafia ja rahvaluule õpikut. «Raske aig olli, aga ilus aig kah omajagu. Aga praeguse noore naarva ja ei usu, et nii olli...,» ohkas Katariina. Nagu elatanud inimesed ikka, meenutas Katariina Floss heldimusega oma noorpõlve «pitspalle» ja «talgid, kus poisi akkasiva tüdriki narma ja tüdriku tegivä sama vastu,» kuidas «öökulli, ne ilusa suure silmadega linnu, uiksiva ja nutsiva, ja ku nemä uiksiva, siss tull pulma ja ku nutsiva, siss jälle matusse.»

(Järg 4. lk.)

Slavica Tartuensia

Tartu Riikliku Ülikooli toimetiste sarjas on hakanud ilmuma uus perioodiline väljaanne «Slavica Tartuensia».

Selle esimene köide on pühendatud kõrgkoolide slavistika alguse 150. aasta juubelile. Sellepärast ongi meie ülikooli professor A. Dulitšenko, väljaande mõtte algataja ja vastutav toimetaja, kõigepealt esitanud ülevaate sellest, kuidas on Venemaa eri ülikoolides, nagu Moskvas, Harkovis ja Kaasanis 1835. aastal loodud slaavi keelte, ajaloo ja kirjanduse kateeder. Pikemalt on peatutud Tartu ülikoolil, kus slavistika sai kindla aluse 19. sajandi teisel poolel, kui siin hakkas töötama A. Kotljarovski, kes pidas loenguid slaavi keelte ajaloost ning eri keeltest. Temale järgnes A. Sokolov, slovaki ja sloveeni kirjakeele ja kirjanduse uurija. 1883—1893 oli poolakas J. Baudouin de Courtenay slaavi keelte ja indo-euroopa võrdleva grammatika professor. See rahvusvahelise kuulsusega õpetlane on meie ülikoolis käsitlenud slaavi ning balti keelte ajalugu, keelegeograafiat ja üksikult peaaegu kõiki slaavi keeli. Tunnustatud slavist oli ka professor ja rektor (1892—1901) A. Budilovitš. Hilisematest tuntud slavistidest on mainitud M. Vasmeri, A. Stender-Peterseni ja P. Arumaad.

A. Budilovitši tegevust on ulatuslikult käsitlenud tartlane S. Smirnov. J. Baudouin de Courtenay retkedest Põhja-Itaalias kõneldud rezjani keele (= sloveeni eri murre) on A. Kaupuži uurimus. P. Dmitrijev ja G. Safronov on andnud ülevaate slaavi keelte ja kirjanduste uurimise probleemidest Nõukogude Liidu kõrgkoolides. On näidatud, kuidas paljudes kõrgkoolides õpetatakse ning uuritakse bulgaaria, poola, tšehhi ja serbohorvaadi keelt ning mõnedes ka sorbi, makedoonia, slovaki ja sloveeni keelt.

Eri kirjutistes on käsitletud mõnede slovaki väikekeelte mitmesuguseid probleeme. L. Lanteva on kirjutanud L. Štšerba sorbi keelealale tehtud uurimisretkedest. M. Kirili, V. Motornõi ja K. Trofimovitši ühisartiklis on avaldatud ning kommenteeritud senitundmatuid dokumente sorbide ja idaslaavlaste seostest. A. Dulitšenko on andnud ülevaate russiini filoloogia tekkimisest ning kujunemisest Jugoslaavias.

Slaavi keelte ja kirjanduse ajaloo küsimusi käsitlev on N. Metškovskaja idaslaavi grammatikast 16.—17. sajandil, milles analüüsitakse arhailisi ja uusi jooni ühe ajastu lingvistilises mõtlemises. G. Venediktovi artikkel on uusbulgaaria kirjanduspärandi uurimise algperioodist Venemaal. Eriti huvitav on N. Mokijenko ülevaade sellest, mida on L. Štšerba ja B. Larin arvanud tuleviku keeleteadusest, eriti slavistikast. Siia rubriiki kuulub ka J. Mineralovi kirjutis sisevormist stiiliilminguna.

See esimene slavistikakogumik on huvitav ning asjalik. Võib loota, et talle järgneb teisigi, milles oleks ühtlasi märgitud, kus autorid töötavad.

PAUL ARISTE

Pilk munakoorde

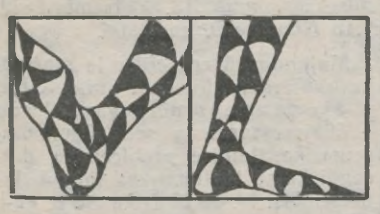

Kõrgkooli nimi ütleb tegelikult vähe. Kui tudeng teatab end uhkelt TRÜ-ka olevat — mine tea siis, on ta toimekas reaallane või kelmikas filoloog. Mis oktavis laulab konservatooriumi samettekkel? Lavakunstikateedri 13. lennu II kursus näis teadvat, et nende diapasooni niisama lihtsalt kuhugi paigutada ei taibata. Iga kahe kevade järel koorub uus lend pansotibusid. Nende diplomietendused käivad aga juba täie eest. Vormi ine küpsus käes. Kaks iseasa on dip'omand, kes juba vo'itatud paljutähendavalt-enesekind'alt arvama — teater, ning tudeng, kel õigus igatsev-lootustandvalt sosistada — teater. Diplomietendused va'i'akse nii, et igal minejal oleks võimalus end tutvustada just piirimaal ning et kogu kursusel kooski midagi üte'da õnnestuks. Teine kursus on tavaliselt veel üsna vaikne ja ebamääran- beebi munakoores. Sel aasta' mitte — koputas teine juba Kalju Komissarovi kehutusel tähelepanu paludes: **«Sorry, me oleme tulekul...»**

* * *

Milleks? Eks selleks, et eakaaslased, tudengid naaberkõrgkoolidest, mammade-papade kriitiline põ'vkond juba enne viimast kel'a tegelikkust näeksid. Miks ka mitte — kõrgkoo'iaeg on maailmas nii ainuke, nii homseootus'ik, nii uhkeks tegev — nähtagu siis!

Kuidas? Aga nii, et iga koo'ipoisi esimese kursuse hakkamasaamistest võeti iseloomu'ikem roll. Iga koo'ipoisi tekkivaid oskusi prooviti lavastamise'gi.

Tulid kahel päeval ka «Vanemuise» lavale. Ranges reas. Avaakordi rõhk o'igi ühtu'usel. Ei veerentud praegu ühtki ku'dmuna ega inetut pardipoega. Oldi asjalikud ja püüdlikud. Seistes üksteise kõrval, öeldi Bertho'd Brechti sõnad oma suuga — siiralt. Ainult pisut raske o'i jälgida. Polnud rütmi, mis suutnuks tähelepanu koondada. Siiski oli see arvestatav samm publikule lähemale.

Iga uudne väljaastumine nõuab vahetust ja ju'gust. Tõestamaks valmisolekut lõpuni ausad olla, saatis trupp edaspidi pidevalt kaks esindajat rahva ette. Need numbritevahelised po'nud mingid konferansjeed ega etlejad. Vahelduvail duetlidel olid kaasas lehed-rep iigid kursuse loomingulistest päevikutest. See, mis otse välja pahvatati, oli autoritele igati loomuomane — kohati ninatark, kohati lapselik. Igatahes mõjus sel'ine võte võõta olendi salaasjadesse vaatamisena — südamehääle kuulamisena. Žest ootas vastuvõttu — mõistmist.

Meenub «Vanemuise» balletiõhtu «Tantsu sünd» — õpipoisist virtuoosiks. Lavaka tudengid võtsid sama tasandi. Nende o'ukord oli küll segasem — pisikesest õpipoisist natuke suuremaks õpipoisiks.

Keegi asjaosa'istest o'i päevikus leidnud: «Teater on sellepärast hea, et saad elada just sellises maailmas nagu sulle mee'dib...» Stuudiumiaeg on selle poolest kõvem pähkel, et täiskasvanu ei lase lapsel olla kunagi nii nagu talle meeldib. Muna peab, kui kana käsib. Nii nagu teater tudengite arvates peab lõbustama, lohutama, naerutama, nututama, mõtestama, lahendama... ja tubli pansokutsikas muudkui kõigi reeglite kannul. Mee'ismaailma pääses iga tegija hetkeks tõepoolest.

Tehes juttu teatrikoo'i sisseastumisest, on esimene assotsiatsioon— etüüdid. Lavameeskond arvestas seda harjumust, mi'le arendas kohe ka tõusujooneliseks vaatemänguks. Päevikute ja rahuliku seletamise vormis seletati ära, mis just miski. Hindamiseks serveeriti pool loomaaeda pi'dis, tagaplaanilt massi hulgast kostis zoohääli, mis tingisid küsimuse: kas tõesti inimese tehtud?

«Haamer, klaas ja prügikast...» — noormees piinleb klaasi lõhkumise kihus. Viskab — ei miskit. Haamerdab — null. Siis saavutab klaasi elastsuse: virutab k'aasi saali, see kukub mööda seinu kaootiliselt märatsema (tahaks ise ka

(Järg 4. lk.)

Aastapäevaüritused käes

Kümnenda oktoobrikuupäeva õhtuhämaruses rivistusid TRÜ koorid ja valmistus rahvakunstiansambel. Vana kohviku esisel väljakul süttisid prožektorid ning Margus Kasterpalu esitas lühiülevaate klubi ajaloost. Järgnes kontsert ülikooli vanimatelt ja auväärseimatelt taidluskollektiividelt.

See oli aastapäevaürituste sümboolne algus, sest klubi esimesed tööruumid olid just tolleaegse üliõpilasmaja ja praeguse kohviku ruumides.

Reedel pühendas oma aulakontserdi klubi tähtpäevale rahvakunstiansambel «Lakstigal». Homsest kuni järgmise pühapäevani jätkub peomeeleolu igaks päevaks. Ootame meie üritustele inimesi, kes omalt poolt klubi käekäigule kaasa aidanud. Ootame vanu tuttavaid, ootame ülikooliperet.

Alustame ülikooli spordihallis **TRÜ tantsuklubi «KIKI»** aastaturniiriga, kus meie tantsijate kõrval osalemas konkurendid Baltikumi ja VNFSV tantsuklubidest. Võistlevad kõrgetasemelised A-klassi tantsupaarid ja C-klassi lapsed. Oma kunsti demonstreerivad ka rahvusvahelisse klassi jõudnud Tartu võistlustantsijad. Turniir jätkub pühapäeval.

Laupäeva õhtul kl. 21 toimub klubis endiste ja praeguste **leviansamblite paraad.** Aega jääb ka jalakeerutuseks. Vanade tuttavate «FIXi» (klubi ansambel 1970. aastate keskel), «Rentaabluse», «Placebo» ja «Meediumi» kõrval astuvad üles praegusele publikule mõistatuseks olevad «Kogumus» (laulusolistiks siiski tuttav Peeter Väljak) ja 1972—1976 tegutsenud «Keel, Nahk ja Poogen». Klubi uus grupp «Tähe 3» saab sellel päeval oma tuleristsed. Üllatustega seondub koondansambli (1963—1972) etteaste. Unikaalne on ülikooli jaoks «HARVLEK». Kunagi esineti koosseisus Andres Vihalem, Hans Trass, Vello Kivi, Ago Laisk, Arnold Karu, Rein Marvet, Klara Kotter, A. Mähar ja vennad Orad. Praeguseks on kõik teatud-tuntud inimesed. Millises koosseisus «HARVLEK» seekord esineb ja mida mängib, selgub laupäeval. Õhtule peaks punkti panema üks korralik *jamsession.*

Pühapäeval kl. 18 on klubi lavalaudadel Jüri Krustok, Reet Valgmaa, Tõnis Tulp jt. ning mõistagi ülikoolis tehtava fo.kmuusikaga tihedalt seotud olnud ja olevad Anne Adams, Jaan Kiho, Aleksander Müller.

Hilisõhtul käivitub **diskokarussell,** kus puldi taha asuvad praegused klubi diskorid O. Ulp, S. Ulp, A. Pilv, I. Lani ning mehed minevikust — Jaan Habicht, Ülo Kurm, Andres Ulp, Valev Lillipuu, Raul Vatsar jt.

Esmaspäeval esietendub **vene üliõpilasteatri** uuslavastusena B. Vassiljevi «Pada, peegel ja taevatähed».

Teisipäeval astuvad klubis üles **esmakursuslaste taidluskonkursi parimad** ja saavad kätte ka teenitud autasud. Samal ajal laulab aulas **ülikooli kammerkoor.** Kolmapäeva õhtuks keeratakse aeg klubis poole sajandi võrra tagasi. Ilfi ja Petrovi poolt käsitletu saab aluseks **stiiliõhtule «Kaksteist tooli».**

Neljapäeval pakume osakese klubi tähtpäevast **linnarahvale.** «Vanemuises» toimuva kontserdi esimese osa sisustab rahvakunstiansambel, teises pooles vaheldub ülikooli naisvõimlejate viimistletud graatsia diskotantsuga. Klubis saab näha vaheldusrikast **audiovisuaalset programmi.**

Reedel on klubis videodisko kunagise keemikute **diskoklubi** ühe kandvama jõu Viktor Siilatsi korraldada. Ring hakkabki täis saama. Laupäeval, 7. detsembril ootame oma kunagisi ja praeguseid töötajaid, klubinõukogu liikmeid, tublimaid taidlejaid ning külalisi **kontsertaktusele ja ballile.** Pühapäeva õhtul lõpetame suure **tudengishow'ga,** millel etteasteid mitme kandi pealt ja taas platsis Viktor Siilats oma masinavärgiga. Rõõmsate kohtumisteni!

HEINO VARIKU,
klubi juhataja

Esmakursuslaste taidlus

● **Ainult kolmekesi ja II koht! Need olid eesti filoloogid, Aare Laak (vasakul) hinnati parimaks meesosatäitjaks.**

N B! 3. detsembril parimad kavad k'ubis. Autasustamine. Esinevad matemaatikud, filoloogid, ajaloolased, geoloogid, defektoloogid ja bioloogid (ainult I vaatus).

Klubi päris algusest

(Algus eelmises lehes)

1953. aastast juhtis rahvakunstiansamblit ENSV teeneline kunstitegelane Helju Mikkel. Ta meenutab:

«Tulin TRÜ tantsijatega töötama 1953. aasta aprillis. Neid, keda «tühikargaja» või «pastlakulturniku» (nii rahvatantsijaid tol ajal nimetati) pi.kenimi ei heidutanud, oli algul neli paari. Rahvarõivaid ainult üks komplekt muhusid. Kui aasta pärast kontserdini jõudsime, kerjasime «Vanemuisest» ja kultuurimajast muist kostüüme, traageldasime intrist toodud voodilinadest ja kardinatest. Mõned lagunesid laval seljast ära. Hoiti peoga kinni ja tantsiti lõpuni.

Treeningud toimusid esialgu vana kohviku praeguses puhvet.ruumis. Oli pime ja kitsas. Hiljem rõdusaalis — kitsas ikka, aga valgem küll. Edasi keldris postide vahel, mõnda aega endises kirikus (õpperaamatukogu) ja aula kõrval auditooriumis. Lauad-toolid panime virna, põranda pesime puhtaks (lapp pidi endal kaasas o.ema), siis treening. Pärast jälle lauad-toolid loengu jaoks paika. Alaima oli jagelus meeskooriga — nemad tahtsid samas ruumis «lahti laulda», meie tundi teha. Aulas oli tihti üritusi ja ikka olime meie need, kes pidime kusagilt mujalt töönurgakese leidma. Kui praegu nendele tingimustele mõtlen, imestan, et rahvatants üldse ellu jäi. Ei me nõrkenud, kuigi nii mõ.gi mitu korda kopikaid üle luges — kas jätkub täis- või poolsupiks? Ju vist olime nõnda kanget rahvatantsusku või täis jonni jõuda arvestatavate hulka. Nüüdsed tantsijad on seitsmes vahetus ja teenelise tiitliga.»

Suurelt, haardega tegutses noil aegadel **TRÜ näitering,** mille asutamiskuupäevaks loetakse 10. oktoobrit 1945. Ringi esimeseks juhendajaks ja lavastajaks oli Ilmar Tammur (Tšehhovi «Juubel»). 1946. aasta lõpul kuulub ringi 80 inimest! Seda hakkas juhendama Fernando Lassen (Bochman), kunstiliseks konsultandiks «Vanemuisest» oli Udo Väljaots. Samal aastal õpiti selgeks 6. pilt Jakobsoni näidendist «Elu tsitadellis».

1948. aastal jõudis esietenduseni esimene täispikk lavastus: Molière'i «Ebahaige». Sellega käidi isegi Tallinna draamateatris. 1949. aasta aprillis esietendub A. Fadejevi «Noor Kaardivägi». 1950. aastal mängitakse ka «Vanemuise» laval (V. Sobko «Teise rinde taga»). Näiteringist kasvasid välja mitmed praegu tuntud-teatud kunstnikud (A. Orav, K. Kalkun, H. Pars), spetsialistid (V. Rätsep, H. Trass, U. Kolk). G. Arro võttis ringi tööst osa aastail 1945—1951.

Tartu Tuberkuloositõrje Dispanseri peaarst, dr. med. Guido Arro meenutab: «1944. aastal sooritasin edukalt eksamid draamastuudiosse. Tol ajal käisin veel keskkoolis. Õiendasin draamastuudio kevadised eksamid ja kui 1945. aastal lavakunstikool loodi, olin automaatselt II kursusel. Sügisel tuli valida: kas ülikool või teater...

Ilmselt kätkeb igas inimeses võimalusi rohkemaks, kui seda eluajal suudetakse realiseerida. Sõjajärgsete aastate tudengil jäi koolipõlves paljugi tegemata. Oli

(Järg 4. lk.)

Klubi...

(Algus lk. 3)

saabunud kauaoodatud rahu. Ehk peitubki toiles situatsioonis see meie aktiivsus (sotsiaalne optimism. — K. K.). Aktiivselt võeti osa ka näiteringide tööst. Just nimelt mitmuses, sest teatrit tehti ka teaduskonniti. Tugevam ja püsivam näitering töötas kehakultuurlastel.

Noore J. Simmi loodud akadeemiline meeskoor püsib üle aegade tänini. Ilmar Reidla asutatud rahvatantsuringist kasvas H. Mikkeli juhtimisel rahvakunstiansambel. Näitering aga töötas, hingitses ja kadus. Põhjusi on mitmeid, määravaimaks arvaksin asjaolu, et isetegevuslik teater pole vist eriti kollektiivne kunst, pigem on ta erinevate. oma erialale pühendunud isiksuste loomingu sulam. Aga taolist sulamit luua, organiseerida on määratult keerulisem kui organiseerida tõepoolest kollektiivseid vorme (tants, laul).

Spetsialiseerume tänapäeval õige varakult (ja õige kitsalt) — juba õpilaste teaduslikust ühingust alates. Isetegevusringides esinemine on aga areng laiuti. On's kasu teadlasel, õpetajal õigest hääleseadest, suhtlemisest inimestega, esinemiskindlusest (julgusest)? Kindlasti on! Ehk tasuks mõelda nende erialaste (hääletehnika, hingamine, keha) õpetamisele fakultatiivselt ka ülikoolis!

Meie näitering oli heades suhetes «Vanemuisega». Paul Kangro oli meie jumestajaks. «Vanemuisest» saime ka kostümeerija.

G. Laugaste ja P. Ariste aitasid hääleseades. Proovid toimusid kaks korda nädalas, enne esietendust muidugi iga päev ja tihti päris kesköösi väija. Olime optimistidl» lõpetab G. Arro eht-näitlejaliku naeratusega.

1945. aastal asutati **TRÜ kirjandusring** (juhendaja E. Nirk). 1949. aasta luulevõistlusel saavutas esikoha V. Villandi ning kolmandat kohta jagasid O. Kruus ja A. Kaalep. Ring andis välja ka oma lauaiehte («Loov Mõte»).

TRÜ üliõpilasorkester alustas omi mängimisi A. Rõugu eestvõttel 1946. aastal (20 liiget), **puhkpilliorkester** aga 1948. aastal (H. Kirdelaht), **TRÜ džässansambel** 1947. aastal (Valdeko Virulaane).

Sellisena püüdsin visandada õige ülevaatlikult TRÜ klubi algusaastaid. Usuti, tegutseti, loodeti.

KALEV KUDU,
žurn. II k.

Pilk...

(Algus 3. lk.)

rohkem nagu pingi varju hoida). Täielik efekt.

«Halb klaver...» — mõnitavmeloodiline taustmuusika ja tappev helirida. Vahepeal jõutakse õun ära süüa, Puänt: õunasüda virutatakse klaverisse.

Paljulahendatud teema — «Hiroshima»...

Duell «Juuksuri juures»...

Tinglik «Tõrksa taltsutamine»...

Nii valmivad laval sõnaderohked novellid ainsagi sõnata. Gradatsiooniline tõus lisab senistele visuaalsetele tunnetusvahenditele ka sõnalise külje. Igal näitlejahakatisel on võimalus astuda oma maailma.

* * *

13. lennu praegune koosseis on pretensioonikas: 5 piigat 11 Romeo vastu. «Sorry, me oleme tulekul» tõestas, et sellise koosseisuga on võimalik juba igasugust lugu maha mängida. Katkend üksiklasega, instseneeritud A. Valtoni novellist «Võõras linnas», oli selgete taotlustega väljendusvahend kursuse noormeeste käes, samuti nagu tragikoomiline stseen näidendi lavastamisest. Ilma westernliku lõbubaby loota tervik siiski millegi võrra vaesemaks ei jääks, küll aga võidaks heas maitses.

Keskaegne klassikaline liikumine anti tüdrukutele domineerida. Kui mujal ehk enam pole, siis neis neidudes peitub küll veel daam, hoiak ja naiselikkuse kurat. Finaalshow läks meeste kätte. Lõppmulje jätmine oli tabavalt kombineeritud. Trupp püüdis iga hinna eest jätta muljet, et neile kombeid just selles laadis õpetataksegi. Tuldi peale kava täiuslikema grimmi ja esinemisega. Mis uhke — lauluhääled kõigil artistlijõmpsikatel, juuksed kleepuvad ligi pead kõigil poistel, õlijas-stiilne hoiak tuleb juurde kõigile.. Tase!

Viis sopranit hõiskavad: «Aja tempol pöörane on rütm!». Noormehed ja kitarr küsivad kohe vastu: «Oo, kena neid, kas tohin saata teid ma koju?» Tingimuseks seati: «... kui see laul meil korda läeb, ei meie kimpu jää...»

Laul läks korda. Seda, et see lend kimpu ei jää, on näha märksa kaugemalegi kui vaid «Sorry...» nutikas-optimaalse lavaku'unduse lähikonnas. Saal tormitseb. Jah, see on ovatsioon!

Kompositsioon oli ehk kohati veidi lohisev ja veniv, omas hetketi tähendust enam tegijaile kui vastuvõtjaile, kuid kiiduväärt on pansokad küll.

Mille eest ovatsioonid? Selle eest, et noored, kes suure rüsina peale sõelale jäänult teist aastat konsikad on, leidsid endas vabariigi eakaaslaste hulgas kõige enam tahtmist, oskust, tarkust, huumorimeelt, tõsidust, julgust, ausust, rahvuslikkust läbi munakoore oma tulekust ette teatada. Tehti seda, mida teater peab, õpipoiss aga tohib.

KATI VASAR,
žurn. I k.

Side jälle tugevam

«Labas vakaras!» — leedukeelne tervitus peas kumisemas, nii me neid 14. novembri õhtuselt «Tšaikalt» ootasime. Juba mitmendat korda kogesid kahe kõrgkooli juuratudengid jällenägemisrõõmu. Suur suvi ja pool sügistki oli mööda ajast, mil meid **Vilniuse RÜ õigusteaduskonna** päeval vastu võeti. Nüüd oli siis võõrustaja teatepulk jälle tartlaste käes.

Üliõpilaspäevade ürituste tulevärgi sekka kostitasime leedukaid omaltki poolt. Toimus traditsiooniline korvpallimatš, kus seekord külalised kaotajaks jäid. Revanši ootavad nad juba koduseinte vahel.

Iseendast mõlsta jättis meie leedukatest sõpradele sügava mulje ülikooli raamatukogu. Kuid pärast kohtumist õigusteaduskonna dekaani dots. Eimar Rahumaaga ei jätkunud ühel leedu näitsikul enam sõnu. Ülespidi hoitud põial seda saatva hüüdega «Vohhl» tegi niigi selgeks, mis vaja.

Dekaan omalt poolt iseloomustas Vilniuse RÜ õigusteaduskonna üliõpilasi kui edasipüüdlikke, asjalikke ja teadmisjanulisi, kes vastavalt eale veidi maksimalismi kalduvad.

TRIIN RAHNU,
õigust. III k.,
teaduskonna pressisekretär

Käärikule

tervistavasse puhkelaagrisse on üliõpilastele 1.—31. dets. 30 kohta, 9.—12. dets. 60, 20.—30. jaan. 30, 3.—7. veebr. 30, 24.—28. veebr. 30, 10.—13. märtsini 60, 13.—16. märtsini 30, 17.—21. märtsini 60. 1.—17. apr. 60, 21.—26. apr. 60, 27.—29. apr. 30 kohta (kogu aeg ei pea kohal olema). Kuni 3 päevaks piisab dekaani loast. Selleks tuleb esitada üliõpilaste ametiühingusse avaldus (märkida aeg, programm, vastutav õppejõud, võtta dekaani allkiri).

Talvisel vaheajal on Võsul kõrgkoolide laagris TRÜ-l 80 kohta. Info üliõpilaste ametiühingukomiteest.

ÜLIÕPILASTE TRÜ AÜ KOMITEE

Paul Vihalem

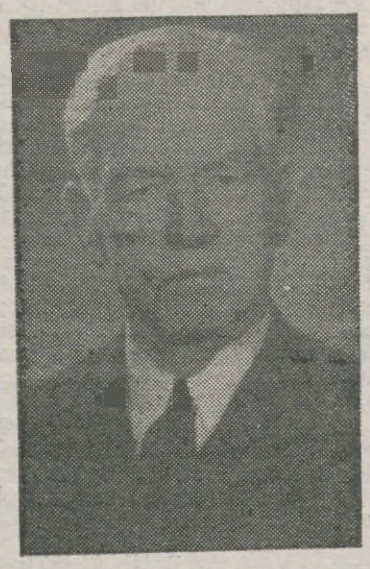

23. novembril lakkas tuksumast tulihingelise kommunisti, ENSV teenelise juristi, õigusteaduse doktori professor Paul Vihalema süda.

P. Vihalem sündis 17. mail 1910. aastal Lihulas. 1935. aastal lõpetas ta Tartu ülikooli *cum laude*, 1938. aastal omandas magistrikraadi ning töötas õppeülesandetäitjana. Varakult sai talle omaseks marksistlik maailmavaade. 1940. aasta juunipöörde ajal nimetati P. Vihalem siseministri asetäitjaks. Hiljem töötas ta ENSV töö rahvakomissari asetäitjana, rahvakomissarina ning täitis ka ENSV Ametiühingute Kesknõukogu Presiidiumi esimehe ülesandeid.

Sõjajärgsel taastamisperioodil oli P. Vihalem Nõukogude Eesti õigusteaduse rajajate esiridades, töötades algul ENSV TA Majanduse ja Õiguse Instituudi direktorina. 1954—1977 oli ta TRÜ riigi ja õiguse teooria ja ajaloo kateedri juhataja. 1952. aastal kaitses P. Vihalem doktoriväitekirja. 1961—1964 töötas dekaanina. Professori kutse anti talle 1956. aastal.

P. Vihalem oli laia diapasooniga printsipiaalne teadlane ja tõsine pedagoog, kes õpetas riigi ja õiguse ajalugu ning teooriat peaaegu kõigile õigusteaduskonna sõjajärgsetele lõpetanutele. Tema sulest on ilmunud 5 ulatuslikku monograafiat ja hulk artikleid. Hindamatud on olnud P. Vihalema teened teadlaskaadri ettevalmistamisel nii juhendajana kui erialanõukogu esimehena.

Prof. P. Vihalema silmapaistvat tööd on hinnatud Lenini ja Oktoobrirevolutsiooni ordeniga ja paljude teiste autasudega.

Mälestus Nõukogude Eesti õigusteaduse rajajast, silmapaistvast pedagoogist ja viljakast teadlasest professor Paul Vihalemast on jääv.

Õigusteaduskond

Tuusikud

TÖÖTAJAILE

1986. aasta I kvartaliks on saabunud järgmised sanatooriumituusikud:

Pärnu «Rahu»	28. 03.—20. 04.	— seedeelundite h.	48.— rbl.
Pärnu «Rahu»	23. 01.—15. 02.	— närvisüsteemih.	34.50
Pärnu «Estonia»	20. 10.—12. 02.	— liigesteh.	36.—
Haapsalu «Laine»	22. 01.—14. 02.	— liigesteh.	34.50
Pärnu «Sõprus»	21. 01.—13. 02.	— südame-verer. h.	34.50
Leedu «Svetlogorsk»	27. 01.—19. 02.	— südame-verer. h.	48.—

Puhkekodusse:

Pühajärve	27. 01.—7. 02.	— 2 tuusikut
Pühajärve	09.—20. 02.	— 2 tuusikut

Avaldused ja arstitõendid sanatoorsete tuusikute saamiseks esitada kiiresti komiteesse.

Kohal on ka tuusikud II kvartaliks.

ÜLIÕPILASTELE

Üliõpilaste ametiühingukomiteele on 1986. aasta I ja II kvartaliks saabunud järgmised sanatooriumituusikud:

Pärnu «Rahu»	seedeorganite h.	23. 01—15. 02	48.—
Pärnu «Rahu»	liigesteh.	30. 01—22. 02	34.50
Haapsalu «Laine»	närvisüsteemih.	25. 01—17. 02	34.50
Haapsalu «Laine»	närvisüsteemih.	25. 01—17. 02	34.50
Pärnu «Sõprus»	vereringesüsteemih.	28. 01—20. 02	34.50
Svetlogorsk «Jantarnõi Bereg»	vereringesüsteemih.	27. 01—19. 02	48.—
Kislovodsk «Piket»	vereringesüsteemih.	27. 04—20. 05	51.—
«Letsõ» (Valgevene)	südame- ja veresoonkonnah.	21. 06—14. 07	48.—
Haapsalu «Laine»	liigesteh.	20. 06—13. 07	34.50
Pärnu «Estonia»	liigesteh.	23. 06—16. 07	36.—
Pärnu «Rahu»	günekol. h.	22. 06—15. 07	48.—
Pärnu «Rahu»	seedeorganite h.	23. 06—16. 07	54.—
«Krinitsa» (Valgevene)	seedeorganite h.	23. 06—21. 07	42.—
Haapsalu «Laine»	närvisüsteemih.	18. 06—11. 07	34.50
«Mežtsiems» (Läti)	vereringeh.	21. 06—14. 07	33.—
Svetlogorsk «Otradnoje»	vereringe- ja närvisüsteemih.	25. 06—18. 07	30.—
Pärnu «Estonia»	liigesteh.	30. 06—23. 07	36.—
Sanatoorium «Tbilisi»	liigesteh.	24. 06—13. 07	42.—

Avaldused I kvartali tuusikute taotlemiseks esitada üliõpilaste ametiühingukomiteesse hiljemalt 20. detsembriks.

Tartu...

(Algus 2. lk.)

Kui me aga oma suures minevikuvaimustuses juba käsikivi kohta pärima hakkasime, pidime pettuma: «Käsikivi ma'i ole nännü. Minu aal oli ikka veski, käsikivi es olnu. Ja uhmer oli, kus tangu tetti...» Nii ei pannud tähelegi, kui juba poolteist tundi ümber saining hüvasti jätma pidime.

Õhtul kõlas resümeeritult mõnegi sõidust osavõtnu suust: «Juba aastaid tartlane oldud, aga et nii Tartu lähedal nii põnevaid kohti on, seda siiamaani ei teadnud.» Ei tea arvata, kuidas olid lood vanemate ja kogenumate kaasmatkajatega, kuid II kursuse rühma viis see sõit esimest korda reaalsele äratundmisele, et murdekeel pole mitte lihtsalt juhuslik pisut iseäraline kõnepruuk, mille automaatselt endale ühiskeelde ümber paneme, vaid omaette süsteem, väljakujunenud nähtus, mida tead(us)likult uurida saab ja peabki uurima, et mõista ja selgitada oma rahva keelt ja selle minevikku. Taolised õppetunnid kuluvad auditooriumiloengute kõrvale marjaks äua.

TIINA TÕNISSOO,
eesti fil. II k.

VENIA LEGENDI

Raamatupidamise kateedri juhataja dotsendi kt. Sinaida Kalnini *venia legendi* loeng «Toodangu omahinna analüüsi täiustamisest teaduslik-tehnilise progressi tingimustes» dotsendi kutse taotlemiseks toimub 12. detsembril kl. 13.15 Nooruse 9 aud. 307.

Raamatupidamise kateedri dotsendi kt. Vello Järve *venia legendi* loeng «Kaubanduskasum ja rentaablus» dotsendi kutse taotlemiseks toimub 13. detsembril kl. 9.15 Nooruse 9, aud. 208.

Majandusküberneetika ja statistika kateedri dotsendi kt. Kersti Meiesaare *venia legendi* loeng «Tööajaressurss ja selle ökonoomsema kasutamise probleemid» dotsendi kutse taotlemiseks toimub 16. detsembril kl. 13.15 Nooruse 9, aud. 401.

TÄHELEPANU, TOIMETUSE KOLLEEGIUM!

Meie järjekordne töökoosolek on kuu esimesel esmaspäeval, seega juba 2. detsembril nagu ikka kell 11.30 toimetuses. Kaasa toome ettepanekuid õppetöörubriiki ja vanaaasta numbri jaoks. Ootame kõigi liikmete kohaletulemist.

Toimetus

ÜTÜ VÄLISKIRJANDUSE RING

Ringi 4. aastakonverents toimub teisipäeval, 3. detsembril kl. 18 peahoone aud. 138. Kuulama oodatakse kõiki väliskirjandusehuvilisi.

ÜTÜ ARSTITEADUSKONNA

teaduskonnasisehaiguste ja füsioloogia ringi ühiskoosolek toimub neljapäeval, 5. detsembril kell 17 Toome sisekliinikus (II korruse aud.).

Päevakorras haige demonstratsioon, APUD-süsteem ja kõhunäärme välissekretoorne funktsioon (Andres Johanson, Peeter Ess ravi V), mao sekretsiooni uurimine (Tiia Kuusk ravi V), mao sekretsiooni äritid (Peeter Lääne ravi IV).

OOTAME AKTIIVSET OSAVÕTTU!

RSR

Teisipäeval, 3. detsembril kl. 19 TRÜ aud. 229 toimuval RSR-i koosolekul vestlus teemal «Kriisikolle Kesk-Ameerikas. Kes on süüdi?»

NBI RSR-i koosolekud toimuvad nüüdsest peale algusega kl. 19.

FILMIKLUBIS NÕUKOGUDE FILMI NÄDAL

2.—6. dets.

Teiste filmide hulgas linastuvad ka I. Abuladze «Soovide puu», S. Eisensteini «Streik» ja A. Germani «Minu sõber Ivan Lapšin», ka uus Eesti film.

Klubi liikmetele sissepääs tasuta, teised saavad osta pileteid.

Toimetaja VARJE SOOTAK

«TRÜ» Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. 111. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 4538. MB-11929. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu
AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ
TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL
EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 34 (1431) Reedel, 6. detsembril 1985 Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 2 kop.

● ELKNÜ 65 ● ELKNÜ 65 ● ELKNÜ 65 ● ELKNÜ 65 ● ELKNÜ 65 ● ELKNÜ 65 ● ELKNÜ 65 ●

Rohkem asjalikkust, kohusetunnet!

INTERVJUU ELKNÜ TRÜ KOMITEE SEKRETÄRI ARVO LAMBIGA

ELKNÜ saab 65. Palju väiksem iga pole ka TRÜ komsomolil — 45. Seda on üksjagu uuritudki. Mulle tundub, et tänasel päeval ei peaks me kõnelema nii palju sisukast minevikust, vaid keskenduma hoopis momendi probleemidele. Mis on probleemiks just täna?

Ühiselamud.

Miks?

Seepärast, et me ei ole nähtavasti nendega küllaldaselt tegelnud.

Juba enne intervjuu algust käis sekretäril ühiselamuteemaline telefonijutt. Jälle heliseb telefon ja ma kuulen: «Puhketoas peaks ka astuma just ajalooteaduskonna eripära. Sellega tuleks tegelda ka komsomolibürool. Kas sotsialistliku võistluse tulemused on väljas? Nimesildid said? Mõelge just selle peale, kuidas ajaloolaste oma nägu välja tuua. Pole mõtet kõiki puhketubasid ühtemoodi sisustada.»

Ühiselamutega tegelejaid on päris palju. Kasvatusprodekaanid, komsomoli ja ametiühingu olmesektorid, majanõukogud, komandandid... Minule on alati tundunud üheks korralageduse põhjuseks nende tegevuse koordineerimatus. Ei ole olnud ka üht väga kindlat vastutajat ja libisebki kõik käest ära.

Organisatsiooniliselt püüab nüüd ametiühing ühe kindla meeskonna teha, et poleks oma rea ajamist. Osa teaduskondi rabab omaette, näiteks majandus on siiani hästi hakkama saanud. Nii dekanaat, komsomolibüroo kui komandant tegutsevad koos.

Viimase aasta jooksul on «TRÜ-s» ilmunud üle kümne ühiselamuteemalise loo. Kirjutasid teaduskonna komsomolisekretär, mitu pressisekretäri, üliõpilaste ametiühingukomitee pressisekretär jt. Nüüd on tudeng õelnud, et milleks me ikka kirjutame ega kirjutamine olukorda paranda.

Ühiselamute materiaalne olukord on küll vilets, kuid ega selle tõttu saa käsi rippu lasta. See ei anna põhjust asja veel viletsamaks teha. Komsomolil pole võimalik materiaalselt midagi muuta, kuid kasvatustööd saab parandada. Siin ongi praegu meie puudujääk. Üksikud teaduskonnad on siiski ka ühiselamuüritusi teinud. Nüüd saavad korda puhketoad, neis võiks hakata kohtumisi korraldama. Siin loodan teaduskonnabüroodelt suuremat pealehakkamist.

Oled juhtinud ülikooli komsomoli veidi üle aasta. Selle aja jooksul, eriti sügisel on suuresti vahetunud kaader. Kes kus mida teeb?

Omajagu põhjust ühiselamute korralageduses on ka kaadriprobleemil. Nüüd on vana komitee peaaegu poolenisti välja vahetunud. Endistest asesekretäridest on alles veel ainult Ardo Kubjas. Ideoloogia asesekretär on Merike Karlson (ingl. V), töökasvatuse oma Prilt Teder (maj. III), õppe- ja teadustöö peale valisime Ain Lepikulti (õigus IV). Muudatusi on ka sektorite juhtimises.

Ka teaduskonnasekretärid on suures osas uued.

Majanduses Tarmo Leheste, matemaatikas Alar Pandis, bio-geos Peeter Eek, füüsikas Jelena Langebraun jne. Üldpilt on tunduvalt parem kui eelmisel aastal. On veel vara kiita, kuid juba praegu on tunda näiteks füüsikaosakonnas uusi tuuli.

Nii et uues koosseisus vastu ELKNÜ tähtpäevale. Kuidas see möödub?

Parimad on kutsutud linna raekoja saali pidulikule vastuvõtule, Tallinnasse sõidab Ardo Kubjas. Reedel saame osa aulas kontsertaktusest, mille korraldab samuti linna komsomolikomitee. Muidu langeb seekord ürituste põhiraskus teaduskondadele endile.

Ülikooli komsomolikomitee sekretäri soov oma kommunistlikele noortele.

Rohkem asjalikkust, kohusetundlikkust, mitte ainult lubadusi. Tehkem plaanid kasvõi väiksemad, aga olgu need reaalselt teostatavad. Aeg on näidanud, et suurürituste korraldamisega tuleme enamasti toime, korras on vaja hoida ka oma igapäevatöö — õppimine ja elamine — seega on vaja igati sisemist distsipliini enese ja nõudlikkust teiste suhtes.

Õnnitlen meie 5200-list komsomoliperet, samuti kõiki ülikooli komsomoliveterane.

Küsis VARJE SOOTAK

Eilsest tänasesse

● **NLKP ajaloo kateedri juhataja prof. JOHANNES KALITS.**

1. Olite ülikooli komsomolisekretär aastail 1946—1949. Mida peate tollases komsomolitöös olulisemaks?

«Tolleaegne komsomoliorganisatsioon oli suhteliselt väikesearvuline, kuid see-eest olime omavahel tihedas kontaktis ning tundsime end peaasjalikult ideoloogilise rinde võitlejatena. Üliõpilaste ideelispoliitiliste veendumuste tugevnemist seostasime noorteorganisatsiooni ridade pideva suurendamisega. Võitlus fašistliku ideoloogia jäänuste ja kodanliku natsionalismi mitmesuguste avaldusvormidega ning samal ajal sotsialistliku ideoloogia järjekindel süvenemine — kõik see oli meie karastajaks noil aastail.»

2. Mida soovitate tänasel komsomoliorganisatsioonil silmas pidada?

«Tänapäeva noortele soovitaksin leninlikku oskust eraldada oma tegevuses põhilüli, mitte killustada end võrdse tähelepanu osutamisega kõikidele komsomoli ette kerkivatele küsimustele, hoiduda pealiskaudsusest ja ükskõiksusest, pidada kinni lubadustest ning viia alustatu lõpuni.»

* * *

● **Õigusteaduskonna dots. EDGAR SALUMAA komsomolitöö ankeedi kohta sai teaduskonna pressisekretär Triin Rahnu teada, et ta on olnud ELKNÜ Tartu Linnakomitee instruktor, Tartu Riikliku Kunstiinstituudi komsomolisekretär, 1948. aastast õigusteaduskonna esimene komsomolisekretär (varem oli veterinaaridega ühine organisatsioon), 1949. aasta märtsist novembrini juhtis ta ülikooli komsomoli.**

1. Mis oli sõjajärgsetel aastatel TRÜ komsomolitöös esikohal?

«Ideoloogiline kasvatustöö. Õppisid nii-kui-nii kõik. Paljud olid sõjast tulnud ja otse tahtsid tegelda vaimse tööga. Suur osa töötavate inimeste lapsi pääses ju ülikooli sammaste taha. Üsna paljudel noortel oli veres kodanlik kasvatus, sellest ka suur tähelepanu ideoloogilistele aspektidele.»

2. Aga täna?

«Olen praegu kursusejuhendaja ja ka parteibüroo liikmena tuleb mul tegelda mitmete üliõpilasprobleemidega. Praegugi on tähtis koht ideoloogilisel tööl. Kuid iga ajajärk püstitab omad ülesanded. Tänase päeva iseärasustele peab vastama samuti ideoloogiline töö. Ja veel — vaadakem tänast päeva ka fotograafina. Fikseerigem, millised on meie töö vormid ning püüdkem neid täiustada ja sisukamaks muuta.»

* * *

● **ELKNÜ TRÜ komitee kultuurisektori juhataja SULEV ULP (ravi V k.) juhib sektorit 1983. aastast saadik ja on praeguse komsomolikomitee üks staažikamaid liikmeid.**

1. Millega sektor tegeleb?

«Põhiülesandeks on kursuste, osakondade ja teaduskondade kultuurmassilise töö juhtimine ja suunamine, üleülikooliliste suurürituste organiseerimine ning kõige selle sidumine TRÜ klubiga.»

2. Nii et ka taidlus?

«Tudengkonna vaimse ja emotsionaalse hetkeseisu üks peamisi peegleid on olnud läbi aastate just taidlus. Kui TRÜ taidlejad (eriti tänu meie suurematele kollektiividele) on mitu aastat olnud vabariigis parimad, siis taidluskonkurssside järel on kerkinud üles ka küsimus — «Kas sellisel kujul on tudengitaidlusel üldse mõtet?». Tudengil on alati olnud midagi öelda ja see võimalus peab tal olema. Tuleb leida teid tudengi stimuleerimiseks, mis sunniks teda oma probleemidega välja tulema. Taid-

(Järg 2. lk.)

TRÜ nõukogus

29. novembri koosolekul algul õnnitles rektor prof. Arnold Koop TRÜ kauaaegset teadussekretäri Irene Maaroosi äärmiselt vastutustundliku ja kohusetruu töö eest. Ta sai tänutäheks kauni lillekorvi.

Dots. Peeter Kreitsberg sai kätte ENSV KKEHM aukirja, mis anti õpetajate päeva puhul. Mehaanik Vambola Roose ja konstrueerimise ja aparaadiehituse sektori juhatajale Arved Tammikule anti kätte autor.tunnistus.

● **Valimised ja kutsetaotlused.** Stomatoloogia kateedri juhataja professori kohale valiti meditsiinidoktor **Male Kalnin** ja matemaatilise statistika kateedri juhataja professori kohale füüsika-matemaatikadoktor **Talvo Arak**.

Dotsendi kutse taotlemiseks määratati filoloogiakandidaat **Aino Rodima** ja füüsika-matemaatikakandidaat **Anne-Mai Parringu** poolt.

● **Pedagoogide ettevalmistamise probleemidest seoses uute õppeplaanide rakendamisega tegi ettekande pedagoogika kateedri juhataja prof. Jaan Mikk.**

Nii sellest kui järgmisest päevakorrapunktist avaldab «TRÜ» tuleval nädalal eraldi artikli. Õpetajate ettevalmistamise kohta võttis nõukogu vastu otsuse.

● **Tööst aspirantide ja juhendajatega kehakultuuriteaduskonnas kõneles dekaan prof. Atko Viru.**

Komsomolikomitees

3. detsembri koosolekul:

● anti soovitus NLKP liikmeks astujale **Sigrid Salomile** (psüh. IV);

● valiti õppe- ja teadustöö asesekretäriks **Ain Lepikult** (õig. IV, senine teaduskonna komsomolisekretär). Ta koopteeriti ka komitee liikmeks.

● Filoloogiateaduskonna ühiselamu vanemaks kinnitati **Astrid Karu** (eesti fil. I).

● **Organisatsioonilise töö asesekretär, ÜP-85 organiseerimiskomitee esimees Ardo Kubjas (mat. V)** andis aru organiseerimiskomitee tööst ja suurürituse korraldamisest. Toodi välja puudused. Komitee hindas organiseerimiskomitee töö heaks ja päevad ise vaatamata mõningatele puudujääkidele õnnestunuks. Tänati vaevanägijaid. Võeti vastu otsus.

● **ELKNÜ Tartu Linnakomitee teine sekretär Ülle Lepp** tutvustas ELKNÜ 65. aastapäeva tähistamist Tartu linnas.

Tänu

Sisseastumiseksamite eeskujuliku korraldamise eest said tänada ainekomisjonide esimehed ja liikmed **Erich Kukk, Peeter Roosaar, Vello Pert, Mihkel Zilmer, Mati Martin, Tiina Raitviir, Uudo Pragi, Ago Kongo, Ivar Arold, Helga Sildmäe, Alfred Pisuke, Ivo Okk, Heino Laidre, Rein Pullerits, Heiki Timotheus, Peeter Vares, Juha Ehrlich, Valeri Vassiltšenko, Aleksander Pae, Ülo Haldre, Gennadi Vainikko, Enno Kolk, Kalle Kaarli, Evi Mitt, Märt Tänava, Kaido Jaanson, Villu Tamul, Mart-Ivo Eller, Asta Luigas, Leili Kostabi, Kersti Reppo, Eda Tammelo, Maia Rõigas, Jaak Peebo, Asta Veski, Reet Vääri, Elvira Vassiltšenko, Aleksander Dulitšenko ja Jelena Gurjeva.**

● Komsomolikomitee ideoloogiatöö asesekretär Merike Karlson, linna komsomolikomitee esimene sekretär Vello Tamm, teine sekretär Ülle Lepp ja kunagine sekretär Milvi Hirvlaane. Hetk üliõpilasapäevade ürituselt.

Spordipeol teistest üle küberid

Tore traditsioonide taaselustamine sai teoks majandusteaduskonnas — peeti suur spordipidu.

● **13. novembril toimus ürituse esimene pool — veepidu Tähtvere ujulas.** Esimene pilk ujulasse kinnitas, et organiseerimiskomitee polnud asjata vaeva näinud. Oli osavõtjaid, oli pealtvaatajaid, kõik rahulolevate naeruste nägudega. Pilgupüüdjateks osutusid küberid oma vaimukate võistluskombinesoonidega ja atribuutikaga. Siit võiksid teha järelduse teisedki kursused.

Ja siis ta algas. Kaks näkki lükkasid kummipaati, milles lõbus lõõtsamees ja pasunapoiss algussignaali mängisid. Paat õnnelikult kaldasse juhitud, kuulutas dots. Janno Reiljan kestvate kiiduavalduste saatel veepeo avatuks. Ohutuse tagamiseks jagati kohe ka vetelpäästetarkusi. Dots. Heino Laidre juhendamisel näitasid majanduse näitsikud väsinud ujujale abi andmist nii ühe, kahe kui ka kolme inimese poolt. Õpetusi asuti kohe proovima.

Tarkus selgeks saadud, soojendus tehtud, algas esimene võistlusala, kursustevaheline 4×25 teateujumine tütarlastele. Et distants oli pikk ja lähtudes motost ujula seinal: «Ei upu ise ega lase teisel uppudal» määras organiseerimiskomitee igale võistkonnale päästerõnga. Võistlus oli äge, kuid veel ägedamad olid kaasaelajad. Lõpptulemusi võrreldes selgus, et kõige kindlamalt oli ennast vees tundnud rahanduse II kursuse nelik.

Järgmiseks kõlas käsklus: «Kõik tudengid vettel» Oli ka viimane aeg kaasaelajaid jahutada. Nüüd võis igaüks näidata oma võimeid 25 m distantsil ja seda juba ilma päästva kummirõngata. Et väsinumatele anti juba kätteõpitud abi, siis selle võistlusala lõppedes võis lugeda ta õnnelikult lõppenuks. Ja siis kuulutati välja kauneim võistluskujundujumine. Osakondade etüüdid olid üks parem kui teine, kuid küberite oma oli lõppkokkuvõttes see kõige parem. Graatsiliste, õrnade, osavate liigutuste abil toodi vaatajate ette töökorras arvuti.

Natuke närve puhanud, võis kaasaelaja jälle ennast pingule tõmmata. Algas osakondadevaheline kombineeritud teateujumine. See võistlus kujunes veepeo kõige põnevamaks osaks, sest viimane ei tahtnud keegi olla. Kuid mis teha, oled maal või vees, nutikus on ikka hinnas. Nii määras mõistatuse lahendamise kiirus võitja ka sellel alal, kelleks olid kaubatundjad.

● **Järgmisel kolmapäeval kohtuti taas, sedakorda Nooruse tänava õppehoone võimlas.** Rahvast oli kogunenud seekord tublisti rohkem. Siit tulid ka esimesed punktid. Näiteks küberite I kursus sai 50 punkti 100%-lise kohaloleku tasuks. Samuti anti küberitele tubli punktikogus juurde atribuutika eest. Kohale oli tulnud ka õppejõudude esindus. Nii mõnelegi kursusele lisati 5 punkti kursusejuhendaja osalemise eest võistlustel.

Avasõnad ütles dekaan dots. Valner Krinal. Esimese alana tuli iga kursuse neljal osavamal neiul võistelda klotsijooksus. Lõppkokkuvõttes tuli esimene koht kahe kursuse, KT-I ja KÖ-III vahel jagamisele anda. Järjekord oli meessoo esindajate käes. Neil tuli oma osavust poomil patjadega poksimises näidata. Kui viimane tolmupilv haihtunud, seisis poomil võidukas raamatupidajate esindaja. Traumade vältimiseks otsustati tüdrukuid poomile mitte lasta, neile anti võimalus jõudu proovida mustlasmaadluses. Eesti naine on tõesti väga hasartne. Võistlus kujunes lõpuks nii tasavägiseks, et kuidagi polnud võimalik selgusele jõuda, kes keda. Siiski pandi ka maadlusele punkt ja järjekordsed võidupunktid anti rahandusele.

Edasi jõu ja ilu numbrid, s. t. püramiidide ehitamine. Iga osakond pidi demonstreerima midagi erialaga seotut. Siin olid teistest üle kaubatundjad, kes tutvustasid üliõpilasele vajaminevat köögikombaini. Kohapeal näidati kartulikoorimist. Pealtvaatajatel jäi nentida masina head korrasolekut. Vabaviskevõistlusel tuli igal osakonnal teha 50 viset. Sellel võistlusel olid agarad kaasa lõõma õppejõud, pannes välja ka oma õrnema poole esindajad. Kokkuvõtteid tehes tunnistati platsi peremeesteks küberid 22 korviga.

Finaaliks oli osakondadevaheline kombineeritud teade. Nii nagu veepeol, nii otsustas ka siin võitja mõtlemise kiirus. Esimestena tõstsid võidukalt käe õppejõud. Et nad võistlesid väljaspool arvestust, tuli võitja selgitada tudengite hulgast, mis kujunes vaidlusrikkaks ürituseks. Lõpuks lõid kohtunikud käed ja **esikoht anti jagamisele küberite ja kaubatundjate vahel.**

Autasustamine kujunes suureks tordipeoks. Kõige magusam oli see **küberite** jaoks, sest üldvõit kuulus neile. Järgnesid **rahanduse ja kaubatundmise osakond.** Eraldi arvestust peeti ka kursuste vahel, kus raudselt seisid kahel esimesel kohal küberid (IV ja II kursus).

Järgmisel aastal loodame niisama särtsakat spordipidu.

ANU PAJUMÄE,
KT-I k.,
majandusteaduskonna pressisekretär

● Küberite etüüd vees.

AIVAR VALGE foto

✦ ÕNNITLEME! ✦ ÕNNITLEME! ✦ ÕNNITLEME! ✦

Evald Mäepalu 60

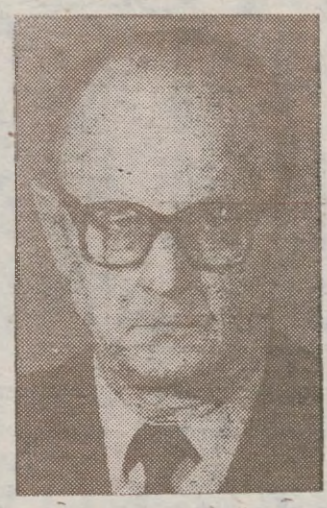

8. detsembril tähistab oma 60 aasta juubelit kehakultuuriteaduskonna õppeprodekaan dotsent Evald Mäepalu.

Juubilar lõpetas 1950. aastal kehakultuuriteaduskonna võimlemise ja vehklemise erialal ning jäi õpetajaks vehklemise ja poksi kateedrisse. Tema lemmikspordialaks olid võimlemine ja vehklemine. Võimlemises tuli ta 1950. aastal ENSV meistriks, vehklemises kuulus aastaid ENSV koondvõistkonda. 1963. aastal kuulus kehalise kasvatuse ja spordi kateedri koosseisu, praegu on spordifüsioloogia kateedri dotsent.

E. Mäepalu loeb üliõpilastele, treeneritele, pedagoogidele ja kvalifikatsioonikursuste kuulajatele kehalise kasvatuse teooriat ja metoodikat. Temast on kujunenud sellel alal vabariigis tunnustatud spetsialist. Samuti on ta olnud teaduskonna üliõpilaste kooli- ja treeneripraktika juhendaja. Alati tasakaaluka ja nõudlikuna on ta võitnud kõrge autoriteedi üliõpilaste ja kaastöötajate hulgas. 1975. aastal kaitses ta kandidaadiväitekirja «Üldhariduskooli õpilaste kehaline kasvatus Eestis nõukogude võimu aastail 1940—1970» ning talle anti **pedagoogikakandidaadi kraad. 1979.** aastast taldab ta oppeprodekaani vastutusrikkaid ülesandeid.

Aktiivselt on juubilar osalenud ühiskondlikus töös. E. Mäepalu on kuulunud korduvalt ENSV vehklemisföderatsiooni presiidiumi, on juhtinud Tartu linna vehklemissektsiooni tööd, on olnud teaduskonna parteibüroo sekretär. Praegu on ta ENSV Haridusministeeriumi kehalise kasvatuse ainekomisjoni liige.

E. Mäepalu on avaldanud üle 40 teadustöö, nendest 5 õppevahendit üliõpilastele, treeneritele ja kehalise kasvatuse õpetajatele.

Õnnitleme juubilari ja soovime jätkuvat indu kõrgharidusega spordikaadri ettevalmistamisel.

Kehakultuuriteaduskond

Tagasi kolmanda kohaga

18.—21. novembrini toimus Alma-Atas järjekordne üleliiduline inglise keele olümpiaad, korraldajaks juba viiendat aastat Alma-Ata Pedagoogiline Võõrkeelte Instituut. Osa võtsid üliõpilased, kellele inglise keel on põhierialaks: 4-liikmelised võistkonnad kõikidest liiduvabariikidest ning Moskvast ja Leningradist. Nagu eelmistelgi aastatel koosnes Eesti võistkond TRÜ tudengitest: Tiina Tarik, Piret Tergem (V k.), Mare Vene ja Urho-Mati Limberg (III k.). Oleme palju tänu võlgu inglise keele kateedri vanemõpetaja Krista Soomerele, kes meid seegi kord võistluseks ette valmistas ning võistkonna esindajana ka Alma-Atas kaasas oli.

Konkurss ise jagunes tavapäraselt kolme ossa: leksikaal-grammatiline test, ingliskeelse ühiskondlik-poliitilise artikli refereerimine ja kommenteerimine koos lindistamisega, vestlus teaduslikust uurimistööst ja metoodika-alase probleemsituatsiooni lahendamine. Põhitähelepanu oli seekord pööratud pedagoogilisele kutseorientatsioonile.

Teaduskonverentsi viies sektsioonis kuulati üliõpilaste ettekandeid mitmesugustel teemadel. Meie võtsime osa kirjandusteaduse ja psühholingvistika sektsioonide tööst.

Kokkuvõttes saavutas meie võistkond **kolmanda** koha 87,65 punktiga, kusjuures teise koha saanud Valgevene esindusest (88 p.) jäime maha vähem kui poole punktiga. Esikoha pälvisid taas moskvalased (104 p.). 4.—7. koht kuulusid vastavalt Lätile, Leningradile, Ukrainale ja Leedule.

Individuaalselt mahtusid meie üliõpilastest esimese kümne hulka **Urho-Mati Limberg** (5. koht) ja **Piret Tergem** (6. koht). Lisaks sai Urho-Mati eripreemia parima ettekande eest psühholingvistika sektsioonis.

Meie üliõpilaste tugevaks küljeks on hea keeleoskus: näiteks sai meie hulgast parima testi kirjutanud **Tiina Tarik** 8,6 punkti 10 võimalikust. Pisut nõrgemaks osutusid metoodika-alased teadmised, kasvõi juba seepärast, et meil kasutatavad õpikud erinevad üleliidulistest.

Viie aasta jooksul tehtud suure töö ja heade tulemuste eest avaldati tänu TRÜ inglise keele kateedri juhatajale dotsent Heino Liivile. Alma-Ata Pedagoogiline Võõrkeelte Instituut hakkas olümpiaadi «Üliõpilane ja teaduslik-tehniline progress» üleliidulist vooru inglise keeles eriainena läbi viima 1981. aastal, ning igal aastal on meie üliõpilased konkursil osalenud. 1981. aastal võistkondlikke kohti välja ei antud. 1982. aastal sai Eesti neljanda koha, 1983. aastal jagasime Leningradiga teist-kolmandat kohta, 1984. aastal olime taas neljandad. Nüüd siis kolmas koht. Läbi aastate on nii võistkondlikult kui ka individuaalselt võidutsenud Moskva M. Thorezi nim. Riikliku Pedagoogilise Võõrkeelte Instituudi ja Minski Võõrkeelte Instituudi üliõpilased, kelle suurepäraseid võimalusi muidugi meie omadega võrrelda ei saa. Seda hinnatavam on meie jaoks läbi aastate kestnud edu.

PIRET TERGEM,
inglise fil. V k.

INFORAIIN

Võitsid juurakad

Kui ürituse kordamineku eelduseks lugeda aktiivset osavõttu, siis selle aasta informiini võib täiel määral õnnestunuks pidada. Teatmekirjanduse lugemissaalis on võimalik võistlema panna 10 võistkonda ja tavaliselt on sellest ruumist jätkunud kõigile soovijaile. Seekord pidi aga mõni võistkond leppima pealtvaataja osaga. Kõige rohkem võistlejaid oli õigusteaduskonnast, kust V kursuse kogemustega võistkonnale lisandus kolm I kursuselt. Tublid rebased! Kaheksa osavõtjat oli ajalooteaduskonna erinevatelt kursustelt, vähem tuli neid majandus-, arsti- ja matemaatikateaduskonnast. Peale TRÜ olid esindatud veel EPA ühe võistkonnaga ja TPI ühe isikuga Urmas Raude näol. Urmas Raude, kes õppis TRÜ-s keemiat 1979—1980 ja läks siis üle TPI-sse, on osalenud kõigis informiinides, algul TRÜ, siis TPI võistkonnas. Nüüd, TPI vilistlasena liitus ta TRÜ II kursuse meedikutega ühiseks kõrgkoolidevaheliseks võistkonnaks.

Oli võistluselevust ja -pinget. Kui kataloogide voorus olid teistest edukamad õigusteaduskonna I kursus (Kalev Kuningas, Kairi Künka, Harras Lään) ja TPI — arstiteaduskonna võistkond (Urmas Raude, Alar Sepp, Valeri Tiganik), siis teatmeteostest vastuste otsimisel oli ülekaalukalt teistest ees õigusteaduskonna V kursus (Mihkel Juhkami, Owe Ladva, Jaanus Rootsi). Kuna nende edu jätkus ka diagonaalviktoriinis, ei suutnud teised võistkonnad enam viimase vooruga edumaad ületada, kuigi peast vastamises läks paremini ajaloolastel (I võistkond: Aivar Lippmaa, Sven Udam, Mehis Pever ning 3. võistkond: Ago Pajur, Mart Siimer, Tõnis Lukas) ja õigusteaduskonna I kursusel (Risto Pullat, Martin Napa, Heli Mulla). Punktide lõppkokkuvõte andis seega **esikoha õigusteaduskonna V kursuse** võistkonnale 27,5 punktiga 32 võimalikust, **teise koha TPI — arstiteaduskonna** võistkonnale 25,5 punktiga ja **kolmanda koha ajalooteaduskonna** võistlejatele (3. võistkond) 25 punktiga.

Individuaalvõistlejatest olid parimad ja kiireimad **Kaido Andres** (22,5 p.), **Natalja Bezljudova** (22 p.), **Aivar Sool** (22 p.), **Ago Pajur** (22 p.) ja **Annika Vals** (22 p.).

Kui heita pilku tagasi eelnenud 19 informiinile, on nendegi hulgas olnud osavõturohkeid ja vähem populaarseid võistlusi. Kõige aktiivsemad osalejad on olnud arsti- ja õigusteaduskond, kohapunkte vastavalt 61 ja 60. Järgnevad majandus- (43 punkti) ja ajalooteaduskond (34 p.). Kõige passiivsemateks on jäänud KKT ja füüsikud. Võistkondi on moodustatud ka kodukoha — «Saaremaa» (Eimar Rahumaa, Anti Liiv, Tõnu Kollo) ja taidluskollektiivi järgi — «Kammerkoor» (Pille Tõnnov, Urmas Hütt, Tauno Kangur).

Kõige rohkem esikohti on saavutanud majandusteaduskond (7 korral), kõige rohkem teisi ja kolmandaid kohti õigusteaduskond (vastavalt 8 ja 11 korral). Ja alati on olnud võistkondi, kes on alustanud «rebastena» ja jäänud osalejaks ülikooli lõpetamiseni. Loodame, et selliseid võistkondi tekib ka seekordsetest mängijatest.

Esikohale tulnud võistkonda ootab vabariiklik kõrgkoolidevaheline informiin, mis toimub Tallinnas TA Teadusraamatukogus 5. detsembril. Soovime neile edukat esinemist!

LAINE KILK

Eilsest...

(Algus 1. lk.)

luskonkurssidel esinemine oleks vaja muuta teaduskondade prestiiži küsimuseks. Praegu on elavnemist märgata. Näib, et esmakursuslastest on peale kasvamas vääriline vahetus.»

3. Probleemid?

«Suuremad kollektiivid on üldiselt kõigile teada. Kuid klubi juures tegutseb ka väiksema liikmeskonnaga ringe ja gruppe, keda tuleks julgustada sagedamini üles astuma.

ÜP ja RSP üritustele oleme küll kutsunud esinema professionaalseid kollektiive, kes muidu üliõpilaskonnale on raskesti kättesaadavad, ent nii organiseerijate kui publiku sooviks on anda rohkem esinemisvõimalusi just üliõpilastele endile. Kavas ongi laiendada suurürituste kontingenti: anda terve rida üritusi organiseerida teaduskondadele ja osakondadele. Paljud tudengid saaksid organiseerimiskogemusi ning oskaksid ehk ka peale teiste tudengite kritiseerimise enesekriitilisemalt asjasse suhtuda.

Iga teaduskond peaks säilitama vanu traditsioone ja looma uusi (silma on paistnud bio-geo ja majandus). Edukalt saab seda teha ainult siis, kui on tagatud kaadri järjepidevus. Kas on mõtet valida teaduskonna kultuuritööd juhtima esmakursuslasi, kel veel puudub tervikuna ülikooli maik ja kes peavad hakkama pimesi jalgratast leiutama. Edukalt saab seda juhtida vaid inimene, kes on aasta või paar ise nende probleemidega kokku puutunud, kellel on tekkinud mõtted mida ja kuidas paremini teha.»

Tähelepanu!

Kes ei ole töökollektiivis toimunud meie maa põhisuundade arengu projekti arutelul oma ettepanekuid veel teinud, saab neid esitada kirjalikult kuni 13. detsembrini ametiühingukomiteesse.

Tänu

Tänu pikaajalise eduka õppe-metoodilise ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest ülikoolis aastail 1956—1968 pälvis oma 80. sünnipäeva puhul **Alice Haberman.**

ENSV KKEHM käskkirjas avaldati kiitust üliõpilaste töö hea korraldamise eest sügisesel koristusperioodil vabariigi majandites õppeosakonna juhataja **Mati Salundile,** arstiteaduskonna prodekaanile dots. **Lea Praksile** ja füüsika-keemiateaduskonna prodekaanile dots. **Märt Liigantile.**

Keeleringil juubel

9. detsembril saab ÜTÜ eesti keele ja soome-ugri keelte ring 40-aastaseks, olles ülikoolis vanim ring paljude omasuguste seas.

Üliõpilaste keeleringi loomise mõte pärineb Arnold Kaselt. Emakeele Seltsi koosolekul 9. detsembril 1945 tegi tookordne seltsi esimees J. V. Veski vastava otsuse teatavaks, registreerusid esimesed liikmed. Töökoosolekutega tehti algust 7. märtsil 1946, mil toimus vaidluskoosolek «Kas lihtne või keeruline keel?», algatava sõnavõtuga esines üliõpilane P. Kressa. Ringi esimeseks juhendajaks ja töölerakendajaks sai Arnold Kask. Emakeele Seltsi eeskujul muutusid ettekandekoosolekud kiiresti põhiliseks töövormiks. Esimesi üliõpilasesinejaid olid ringis E. Kurve (Ahven), E. Vääri, V. Saage jt. Kuni 1951. aastani kuulus keelering nii ES-i kui ka 1947. aastal loodud ÜTÜ alluvusse. Tol ajal oli ringil koguni kaks nime: Emakeele Selts nimetas seda üliõpilaste keeleringiks, ÜTÜ aga eesti keele ringiks. Nimetäpsustusi on olnud hiljemgi.

Algaastail stimuleeris üliõpilaste huvi teadustöö vastu auhindamine Emakeele Seltsi poolt. Auhindu said J. Peegel, E. Vääri, A. Kaalep jt. Töös osalesid nii eesti keele kui ka soome-ugri keelte üliõpilased ja nii on see püsinud tänaseni. Ringi koosolekut, kus arutati K. Abeni keelekäsimusi, huvi tunti kaasaegse eesti keele aktuaalsete probleemide vastu. 1951. aasta sügissemestril peeti kaks ringi ajalukku läinud ligi paarisaja osavõtjaga koosolekust, kus arutati K. Abeni poolt ajalehes «Edasi» tehtud ettepanekut hakata kõiki võõrpärisnimesid kirjutama hääldus päraselt. Rohkearvulise osavõtjaskonnaga, kus üliõpilastele lisandusid Tartu koolide emakeeleõpetajad, arutati 50-ndatel aastatel ka keskkooligrammatikaid ja värskelt ilmunud sõnaraamatuid. 1953. aastast alates peetakse ÜTÜ kevadkonverentse. Kümnendi teisel poolel tõuseb iseseisva uurimistöö tase, koostatakse kollektiivseid ettekandeid, koosolekutel tutvustatakse uuemat keeleteaduslikku kirjandust. Sisukaid ettekandeid esitavad R. Karelson, A. Laanest, H. Neetar, G. Liiv, V. Värv, T.-R. Viitso jt. Meie üliõpilased esinevad ettekannetega ka teistes NSV Liidu kõrgkoolides (A. Pervik, A. Ambus, L. Vellerand).

60-ndatel aastatel lisanduvad mitmed uued töövormid. Juhendajad õppejõud Aino Valmet ja Paula Palmeos rakendavad tööle soome keele õpperingi, edeneb tõlketegevus, arenevad edasi sidemed teiste soome-ugri rahvaste kõrgkoolide üliõpilastega, hakatakse tegema EPA ajalehe korrektuuri. Töökoosolekuil on kõne all murde- ja pedagoogiline praktika, tehakse koostööd vene keele ringiga, tihendatakse sidemeid Emakeele Seltsiga. Oma uurimistöö tulemustega esinevad seltsi Tallinna koosolekuil A. Melles, A.-R. Lapp, A. Künnap, M. Erelt, H. Oim. Taas hakatakse üliõpilasi võtma Emakeele Seltsi liikmeiks. Üliõpilased osalevad ES-i murdevõistlustel. Pannakse alus eesti keele kateedri murdeekspeditsioonidele, millest võtavad osa üliõpilasedki.

Oma jälje ringi töösse jätab H. Rätsepa loetud strukturaallingvistika kursus ning hiljem tegutsema hakkav generatiivse grammatika grupp (GGG), mille liikmeist H. Oim, R. Kasik, Ü. Viks jt. esinevad ka ringi koosolekuil ettekannetega.

70-ndatel aastatel lisanduvad uute töövormidena teiste soome-ugri rahvaste õhtud, peetakse soome, vadja ja ungari õhtu. Tähistatakse keeleteadlaste ja kirjanike juubeleid. Idaneb mõte koostada soome-ugri rahvaste rahvalaulude mikroantoloogia. U. Kolgi, R. Ritsingu ja A. Valmeti koostöös saab see mõte kogumiku «Leegajused» näol teoks. Lisaks 60-ndail aastail ilmunud esimesele ringi teaduslike tööde kogumikule tuleb nüüd trükist ka teine tööde kogumik. Ringi töökoosolekuil analüüsitakse III FU kongressi, Debreceni ülikoolis toimuvaid keele- ja kultuurikursusi, millest meie üliõpilased on saanud osa võtta. Esinema kutsutakse teadlasi KKI-st, samuti tõlkijaid jt. Aino Valmet juhendajana kindlustab küllaltki heatasemelise ja aktiivse tegevuse ringis ligikaudu 15 aasta vältel. Tublide juhatuseliikmete ja esimeestena tegutsevad A. Kasepalu, J. Valge, I. Rohila, T. Seilenthal jt.

70-ndate aastate teisel poolel vahetuvad juhendajad. Aeg-ajalt korraldatakse mõni suurem üritus (Tapa keelepäev koos ES-iga), ettekandekoosolekud kipuvad kaotama kuulajaskonda, soikub õppesõitudegi korraldamine.

1980. aasta sügissemestrist saab ringi juhendajaks V.-L. Kingisepp, soome-ugri poolelt juhendavad P. Palmeos, järgmisel õppeaastal H. Heinsoo, hiljem T. Seilenthal, käesolevast õppeaastast T. Kukk. Ringi töö hakkab muutuma üliõpilasi huvitavaks, püütakse tõsta üliõpilaste eneste aktiivsust, kujuneb välja keeleringi loomingujõuline ja organiseerimisvõimeline aktiiv: Tiit Hennoste, Kaja Tael, Toomas Help, Hannes Voolma, Margit Sepp, Mari Kõiv, Jaak Lõhmus, Renate Elango jt. Eriti tõsist tööd teeb Toomas Help. Mida on tehtud **viimase viie aasta** jooksul?

Keeleringi kroonikaraamatut sirvides hakkab muudatusena silma ÜTÜ kevadkonverentside pidamise kord. Töötavad 2 sektsiooni: eesti keele ja soome-ugri keelte sektsioon. Konverentsi alustatakse ühise plenaaristungiga, edasi töötatakse lahus. Kokkuvõtted konverentsist tehakse ühisel lõppistungil või koosviibimisel koos külalisesinejatega. Kevadkonverentsi põhiettekanded on diplomandidelt, kellel see kujuneb kokkuvõtte tegemiseks oma teaduslikust uurimistööst ülikoolis. Kevadkonverentsil esinemine stimuleerib diplomitööde valmimist ja annab kogemusi kaitsmiseks. Tuumakad ettekanded meelitavad kokku ka rohkem kuulajaid.

Uudseks ja väga populaarseks töövormiks on saanud kaks korda aastas peetavad keelekoolid — kevad- ja sügiskool. Traditsioonile pandi alus 1983. aasta kevadel, senini on peetud viis keelekooli. Need toimuvad 2—3 päeva jooksul väljaspool Tartut mõnes puhkebaasis, kuhu kutsutakse esinema nimekaid keeleteadlasi, meie õppejõude, ringi vilistlasi ning keelehuvilisi üliõpilasi. Kuulatakse rohkesti ettekandeid, mis puudutavad kindlat teemaringi, diskuteeritakse, vesteldakse, aega jääb matkadeks, meelelahutuseks. Õhtul etendatakse keeleteatrit, murtakse pead T. Helbi filoloogiapatriootilise suurviktoriini küsimustega, lauldakse, tantsitakse jne. Esimene kevadkool koos psühholoogiaringiga teemal «Keel ja psüühika» toimus Taevaskojas. Seda aitasid sisustada psühholoogid J. Allik ja P. Tulviste. Ka sama aasta sügiskool «Kui sügavalt on kõik keeled üks?» peeti Taevaskojas. 1984. aasta kevadkool «Kas minu keel on minu muuta?» leidis aset Saadjärve-äärses Äksis, sama aasta sügiskool «Muutuv keel» Järvseljal EPA õppebaasis ja 1985. aasta kevadkool «Suuline sõna» Elva jõe kaldal Mosina veskis.

Ringi liikmete konsolideerumise eesmärgil töötati välja tegevusjuhend, liikmeks saamise tingimused, liikme kohustused ja õigused. Kehtib põhimõte, et ringi liikmeks saab pärast ettekande pidamist või mõne organisatoorset laadi suurema ülesande täitmist. Uusi liikmeid võetakse pidulikult vastu nääriõhtul, vilistlasi saadetakse ära kevadel. Liikmete arv on püsinud 30—40 ümber.

1980. aastal alustati üliõpilaslingi uurimist. Tollane II kursuse üliõpilane T. Help organiseeris huviliste grupi, kes käis igal nädalal koos arutamas slängialast teoreetilist kirjandust, töötas välja küsitluskava, materjali kogumise põhimõtted. Koos ringi juhendaja V.-L. Kingisepaga esineti telesaates «Mis on släng?». Hiljem kogusid rühma liikmed materjali, aktiivseim neist, V. Kalamees, loovutas oma kogu võistlustööna Emakeele Seltsile.

Huvipakkuvad on olnud üht küsimusteringi laiemalt haaravad konverentsilaadsed ettekandekoosolekud, kus üliõpilaste soovil ja kõrval on esinenud vastava ala nimekad teadlased. Alustati 1982. aastal murdepäevaga, järgnesid koos psühholoogiaringiga korraldatud lastekeele konverents, seejärel metafoorikonverents ja temaatiline koosolek keeleteaduse piiridest. Samasse rubriiki võib paigutada ka koos eesti kirjanduse ja rahvaluule ringiga korraldatud «Kalevala» 150. aastapäeva tähistamise koosoleku Fr. R. Kreutzwaldi nim. Kirjandusmuuseumis, kus lisaks meie üliõpilaste päevakohastele ettekannetele tutvustasid ERKI üliõpilased Karjala kaljujooniste näitust. ERKI tudengid sisustasid ühe koosoleku ka oma Mansi-ekspeditsiooni muljetega.

Rohkem tähelepanu on pööratud üldteoreetilistele küsimustele, huvi on tuntud semantika ja mitmete psühholoogiaga seonduvate probleemide vastu.

Elavaks on muutunud õppesõitude korraldamine. Eesti keele kateedri poolt seati eesmärgiks taotleda 3—4-päevaseid õppesoite kevaditi ühe lähema sugulasrahva juurde või kaugemale eesti murdealale selleks, et oma erialast põhjalikumalt huvituv üliõpilane jõuaks viieaastase õppeaja vältel neist kõigist osa võtta. 1981. aastal alustati Liivimaaga, järgmisel kevadel käidi vadjalaste juures, hiljem Hiiumaal ja Saaremaal. Uut ringi tuleks alustada jälle Liivimaaga. Neid õppesõite on juhtinud V.-L. Kingisepp. Sügisel 1—2-päevaseid õppesõite eesti murdealadele juhib ja korraldab regulaarselt kateedri murdeõppejõud A. Valmet. Ka neile sõitudele saavad keeleringi liikmed kaasa. On käidud tutvumas ka KKI uue majaga ja sektorite tööga Tallinnas.

Elavnenud on osavõtt KKI noorteadlaste konverentsidest, regulaarseks on muutunud ES-i maikuu ettekandekoosoleku sisustamine Tallinnas .Koos EK-iga korraldati Räpina keskkoolis keelepäev.

Ajakirjandusüliõpilase T. Peetsi ettepanekul alustas tööd soome-ugri rahvaste keeli ja kultuuri tutvustav koosolekute sari «Rahvapuu», mille esimesed koosolekud sisustas T. Seilenthal, hiljem kutsuti esinema eriteadlasi KKI-st. T. Seilenthali juhendamisel hakati õppima ungari keelt, moodustus ungari keele sektsioon, mille liikmed on tähistanud ungari keeleteadlaste ja kultuuritegelaste tähtpäevi, samuti Budapesti ülikooli 350. aastapäeva jm.

On süstematiseeritud ringi viimaste aastate fotokroonika, korras hoitud dokumentatsioon, säilitatud arhiiv. Ringi tegevust on püütud võimalust mööda tutvustada ajakirjanduses. Ilmunud on ringi liikmete teaduslikke artikleid, ettekannete teese, T. Helbilt KKI preprint «Linguistic Competence and Morphology».

1983. aastal tunnistati eesti keele ja soome-ugri keelte ring ülikooli parimaks humanitaarringiks. Ise leiame, et kõige sisukam oli 1984/85. õppeaasta, mil üritustel kuulati kokku 93 ettekannet.

Võib kindlalt väita, et ÜTÜ eesti keele ja soome-ugri keelte ring on oma tegevusega täitnud põhilise eesmärgi — avardada üliõpilaste silmaringi keelekäsimustes, võimaldada suhtlemist nooremate ja vanemate üllõpilaste ning õppejõudude vahel ja õhutada huvilisi teaduslikule uurimistööle. Suuremal osal ringi viimase viie aasta aktiivist on tänaseks ülikool seljataga, neist on saanud täiendus KKI teadlasperele. Jääb soovida, et ringis väljakujunenud head traditsioonid püsiksid, et hiljuti valitud uuel juhatusel oleks ergast vaimu ja tegutsemistahet, juhendajatel aga innustamis- ja kaasalöömissoovi.

Vivat, crescat, floreat meie ring!

KÜLLI POKK,
eesti fil. IV k.

Linksminkimos

TRÜ suurüritused — sügisesed üliõpilaspäevad ja rahvaste sõpruse päevad kevadel, on **Kaunase Antano Sniečkausi nimelises Polütehnilises Instituudis** sedavõrd populaarsed, et viimastele üliõpilaspäevadele saabus küllakutsutud 4—5-liikmelise delegatsiooni asemel kaks teineteise olemasolust mitteteadlikku gruppi kokku 17 üliõpilasega. Olles oma massilisusest ka ise hämmastunud ja soovides interklubilastele tekitatud lisasekeldusi miskitmoodi kompenseerida, pakkusid külalised välja võimaluse osaleda nende kõrgkoolis toimuval üritusel **LEDI '85.** Lühend tähendab dešifreerituna kergetööstusteaduskonna päeva ja vihjab üksiti osavasti faktile, et ¾ teaduskonna tudengitest kuulub õrnema soo hulka. KPI üliõpilaselu kõrgpunktideks ongi teaduskondade päevad ja nendest populaarseimad LEDI ja RADI (raadioelektroonikute päev).

* * *

Nüüd lähemalt LEDI '85-st. Kogu ürituse maraton algas kell 17 ja kestis 6 tundi. Peopaigaks oli kergetööstuse teaduskonna õppehoone, mis oli valminud kaks aastat tagasi. Väljast meenutab see hulknurka (mitme nurgaga just, ei tea öelda) ja seest labürinti. Kõik koridorid hargnevad lakkamatult kaheks ning nagu üliõpilased ise väitsid, kulus neil terve aasta selleks, et hakata aru saama, kus asub üks või teine auditoorium ja kuidas sealt jälle väljapääsuni jõuda.

Sellise struktuuriga majas on äraarvamata arvul nurki, soppe ja pisikesi siseõuesid, mis nüüd kõik leidlikult ära kasutati. Esimene ehmatus tabas meid aga kaunistusi silmitsedes — joonistused, ise tehtud plakatid, lustlik reklaam, vanikud, võrgud nii lae all kui kardinatena, ohtralt krepp-paberit... Kui midagi võrdluseks välja pakkuda, siis ehk Eestimaa laadad, ainult et sealne kogupilt jättis pisut ühtlasema ja läbimõelduma mulje. Töötas vähemalt kümmekond puhvetit, kus müüjateks olid tudengid ise ja pakutav kaup suuremalt jaolt omatoodang ning lisaks põnevale välimusele ka ütlemata maitsev. Kõikvõimalike küpsiste ja triigitud saiadega on siiski ehk ka Eestis võimalik kohtuda, kuid selle aparatuuri peale, mis kahe kahvli otsas viinereid küpsetab, võivad Leedu poisid vist küll patendi võtta. Šašlõkibaaris töötas koguni diplomaadikohvrist ümberehitatud šašlõkiloterii, kus iga kuues mängija sai raha tagasi ja tasuta portsjoni.

Et üritused toimusid pidevalt igal pool ja üheaegselt, jäime arvatavasti mõnestki vaatamisväärsusest ilma, kuid tänu heale eelinformatsioonile jõudsime siiski päris paljudele pilgu peale heita.

* * *

Üks kesksemaid ettevõtmisi oli kindlasti teaduskonna «rebaste» ristimine. Hämaras auditooriumis punaste timukamütsidega vanemad tudengid, kõrgel valgel troonil tõrvikuga ülemtimukas. Piinariistadena kasutati dekaani kella, jalgratast ja potti. Kui esmakursuslane ülesandega hakkama ei saanud (enamjaolt loomulikult ei saanud), tuli tal kas kella ettesirutatud kätel hoides vanduda, et temast saab väga virk ja usin üliõpilane, jalgrattal seina ääres tasakaalu hoida või potil istudes küsimuse üle järele mõelda. Seda niikaua, kuni järgmine mitteteadja ta välja vahetas. Kahjuks läks meil aga suurem osa naljast seoses leedukeelse terminoloogia puuduliku valdamisega kaotsi, kuid kohalikke olusid mõistev mass tundis end igatahes väga lõbusalt.

* * *

Tunduvalt arusaadavam oli meie jaoks individuaalesinejate konkurss, mille juhatas sisse KPI eelmise aasta poliitlaulude festivali võitja. Üles astusid nii esmakursuslased kui vilistlased ja kõigisse suhtus publik heatahtlikult — aplodeeriti tugevalt, plaksutati ja mõnel puhul ka lauldi kaasa. Kas on nüüd Tartu tudengid kõrgetasemeliste muusikaüritustega ära hellitatud või on tegemist rahvusliku eripäraga, kuid **kardan, et mõni noist esinejaist oleks siinmail** avalikult välja naerdud, ehkki oli ka üsna mitu sellist muusikapalade ettekannet, mille kuulamine tõesti naudingut pakkus.

Fuajees toimus midagi meie simmani taolist. Üllatavalt hästi oskasid leedukad oma vanu tantse, ainult et meiega võrreldes on nad tunduvalt hüplevama stiili esindajad. Kui eestlased padespaanis näiteks n.-õ. edasi-tagasi jalutavad, siis nemad oskavad sinna osavalt mõned hüpped ja keerutused vahele pikkida. Perekonnavalssi tantsitakse Leedus küll samamoodi, kuid hoopis teise muusika järgi. Massitantsude vahele esines KPI rahvatantsuansambel «Nemunas».

Oksjon, kus ka väga agaralt osteti, nägi välja nii: suurest kirstust tõsteti ükshaaval välja kenasti kinniseotud pakikesi ja kohe algas hoogne pakkumine. Muidugi olid olemas haamer ja vihmavarju külge seotud sõrm, mis pakkuja ära märkis. Paki suurus ja kuju ei pruukinud kaugeltki sees oleva väärtuse mõõtmetele vastata. Panused olid küllalt suured ja nagu hiljem selgus, põhjustas selle oksjoni alla läinud dekaani käskkiri, mis vabastas sügisesest kolhoosiminekust järgmisel aastal. (Kolhoosis käivad kõik kursused peale diplomandide ja on seal peaaegu kaks kuud.)

Silma jäi ka õppejõudude aktiivne osalemine, kuigi raadiotehnikud väitsid, et nende õppejõud olevat veel vahvamad.

* * *

Kaunase Veterinaariainstituuti esindas ansambel «Hidros» ja saalis andis diskokontserdi estraadiansambel «Impulsas». KPI-kate diskolembuse rahuldamiseks (disko tundub seal oma õitseeas olevat) toimusid veel kuulamis- ja videodisko. Näidati filmi kevadisest KPI festivalist (nende intervall on 5 aastat). Töötas õnneloos ja šaržikunstnik Leonas Tarakevičius. Esines KPI üliõpilasteater. Toimus korvpallimatš üliõpilaste ja õppejõudude vahel. Raadioelektroonikute poolt kohale veeretatud hiigellehma sümboolika jäi meile tabamatuks, kuid see eksterjöörilt üle nuumatud eesti must-valge kirjut meenutav loom (värvid olid küll kollane-oranž) lüpsis tõesti kvaliteetset pakipiima. Ka kõik need elemendid kuulusid LEngvosios pramones fakulteto Dlena '85 programmi.

Kokkuvõtteks: leedulased on suured isetegijad. Juba pääsme saamine üritusele eeldab aktiivset tööd. Iga kursus vastutab mingi lõigu eest, kaasa lõõvad ka teiste teaduskondade ja kõrgkoolide esindused (kunstiinstituudi üliõpilased näiteks müüsid omavalmistatud ehteid ja maale). Selline piletite jaotumine välistab passiivsete kultuuritarbijate ning lihtsalt ninakirtsutajate sattumise, peole ja piirab ühtlasi osavõtjate arvu, sellega seletub ka ladus korraldus — kui tahad midagi saada, pead enne ise andma.

Nii. Ka moraal sai paika pandud.
Linksminkimos, linksminkimos,
pakol jauni
esma!
(Gaudeamus igitur, juvenes dum sumus!)

ULVI OJA,
JUTA VOOGLA,
saksa fil. V k.

Arstiteaduskonna hooleks

1977. aasta oktoobris külastas grupp Eesti Loodusuurijate Seltsi liikmeid Rõuge kalmistut, et otsida kunagise LUS-i presidendi (1862—1868) ja Tartu ülikooli rektori (1865—1868) **Guido Hermann Samson v. Himmelstierni** hauda. Imekombel oli perekonnakalmistu säilinud. Tol korral tehti TRÜ-le kirjalik ettepanek leida võimalusi hauaplatsi hooldamiseks. Seda aga ei ole tänini tehtud, nagu näitas tänavusügisene Rõuge kalmistu külastamine. Tundub, et Samsonite

(Järg 4. lk.)

Idee oma lehele

LÕIKA VÄLJA JA LASE POSTKASTI!

Selleski detsembrilehes pakume mõtlemisainet. Huvitavamate ettepanekute tegijaid ootab tasuta «TRÜ» aastakäik, mõni üllatusauhind jm. Pakutu võtame kokku ja anname teada uue aasta esimeses lehenumbris.

1. Kas Sind rahuldab ajalehes ilmuv üleülikooliline info? Mis on puudu? . . . . . .
2. Kas oma teaduskond on lehes piisavalt kajastatud? Mida ootad? . . . . . .
3. Milliseid üliõpilasprobleeme pole Sa «TRÜst» leidnud? . . . . . .
4. Milliseid uusi rubriike pakud? . . . . . .
5. Nimeta mõni autor (nii üliõpilane kui õppejõud), kelle kirjutisi eriti ootad. . . . . .
6. Milliseid võistlusi võiks «TRÜ» korraldada (publitsistika, nali, foto, kirjandus)? . . . . . .
7. Milliseid artikleid ja rubriike tõstad esile selleaastasest lehest? . . . . . .
8. Ajalehe nägu sõltub suuresti kirjutajaist endist. Kas oled teinud «TRÜle» kaastööd? Kui ei, siis miks? . . . . . .
9. Millest tahaksid ise kirjutada? . . . . . .
10. Sinu nimi, osakond, kursus. . . . . .

Toimetus tänab Sind vastamise eest! Nüüd lase see kohe peahoone valvelaual või toimetuse uksel asuvasse postkasti.

Kui esmakursuslane lavale pääses...

ANKEET

Meelisteema? Muinas- või lastejutt.

Lemmikelement? Jutustaja vasakus lavaservas.

Väljundi vorm? Taidlus.

Toimumise aeg? 22.—23. november.

Koht? TRÜ klubi.

Järgnev on väike toimunu kirjeldus, mis on hoidunud igasugusest paremusjärjestusest.

Filoloogid mõtestasid oma olemust, selle tunnetamist, maailmaavastamist. Oma hingevalu väljaütlemiseks oli abiks võetud B. Alver ja J. Kaplinski. Kava esitati läbitunnetatult ja veenvalt. Laval nähtutest oli see stiilipuhtaim ja professionaalseim kava.

Formaalselt oli lähedase teemaga ka **keemikute** kodumaaline luulekava. Kui filoloogid näitasid, kuidas on võimalik esineda, siis keemikud, kuidas seda ei tohiks teha. See oli kava, mis vääriks kuulamist, esitatud luule oli paljudele lähedane, kuid enne lavaletulekut peaks oma jõudu hindama. Antud juhul paistis läbi abitus ja primitiivsus.

Inimkonna tuleviku pärast muretsesid **žurnalistid.** Milliseks see kujuneb tänapäeva pingerohkes sõjaohtlikus maailmas? Kelle käsi ja miks võib vajutada sõjamasina nupule, mis hävitab inimkonna. Räägiti enamjaolt omi mõtteid, kutsuti üles inimlikkusele. Tundus, et mõtete kindlam piiritlemine ja mõningane lühendamine oleks kavale juurde andnud.

Hoopis süngelt nägid elu **juristid** läbi O. Lutsu näidendi «Viimane pidu». Istuti ja joodi ümber viinanõu, kuni kõik olid külmad. Pilt sellest, millise vaimse mandumiseni joomine viia võib. Esitus oli üsna loomutruu, kõige naturalistlikumaks jäi aga siiski grimm. Vaatamata mõtte mõistetavusele pani kava mõttekus õlgu kehitama.

Nüüd- taidluse optimistlikuma poole juurde, mis tõsisema arvuliselt üle kaalus. Sümboolselt oli joomise pilamist ka **matemaatikuil,** kes etendasid katkendit A. A. Milne raamatust «Karupoeg Puhh». Teksti lähendamiseks oli jutu sisse Tartu-teemalisi vihjeid poetatud (Riia mägi, ühiselamu, loengutest põhjuseta puudumise põhjus jne.). Mängiti bravuurikalt ja lustlikult, kasutati leidlikke lisaatribuute (jänese vurrud, Puhhi kõht jne.). Populaarsusele aitas kaasa ka publiku sümpaatia allikmaterjali vastu.

Ajaloolased rõhutasid oma elukutset ja kerisid ajaratast tagasi Antoniuse ja Kleopatra aega. Stseenide järjestus oli suhteliselt terviklik, kostüümid usutavad. Igas osatäitjas oli oskus leida midagi tüübile omast. Kleopatras oli iseteadvust ja koketti, Antoniuses hooplevat armastajat ja Octavianuses moenarlikku kerglust. Etendusel oli ka parim puänt, mis täiesti õnnestus. Egiptuse kuninganna Kleopatra on moest ära ja ilma on vallutanud džäss, tšarlston, poisipead, kuningannade asemel kammerneitsid.

Üllatuskavaga tulid välja **geoloogid.** Nende eelkäijadki on akrobaatiliste trikkidega silma paistnud ja seninii edukalt. Nutikas väikeste «rebaste» tants võeti tänavugi hästi vastu.

Defektoloogid esitasid muinasjutt-mosaiigi endi elust: ülikooli õppima tulemise soovist, sellest, mida nad laias ilmas kogesid ja kuidas neist lõpuks defektoloogid said. Miimilised tummnäitlejad ja teksti lugeja suutsid end ilusti sünkrooni ajastada. Kõige paremad lauluesitusedki kuulusid siia.

Oma elust, sissesaamisest, eraka otsimisest ja õppimisest rääkisid muinasjutu vormis ka **arstid.** Kohal jällegi mitmete muinasjuttude tegelased ja huumor - moraaliks: püüdke hästi õppida! Kahjuks jäi arstide mäng teistes kavades nähtule alla ja puänt (enne pattulangemist kosmosesse pääsemine) ei tulnud ka välja.

Bioloogide kava koosnes kahest erinevast osast. Esimene näitas massilist huvi Halley komeedi vastu ja finaalina ka Halley komeeti ennast. Sellega olekski võinud lõpetada. Teise osana mängitud Beckett jäi küsitavaks. Läbitunnetamatud absurdi on raske esitada. Absurdi aga lihtsalt mõttetusena võtta ei tohiks. Vähe on loota ainult esineja välimusele ja kukkumisoskusele. Becketi tekst eeldab, et «midagi oleks ka õhus».

Geograafide kava «Noormees kommunikatsioonitulvas» võiks selgemalt pealkirjastada «Kuidas võrgutada meest». Probleem, et ülikooli vallutavad naised ja kursustele vaid üks kuni kaks noormeest jääb, on vana. Antud kavas oli välja pakutud terve rida teooriaid kursuse ainsa meeshinge südame võitmiseks. Ning ei imesta, et sellise superaktiivsuse peale too ainus endale mujalt kaasa otsis. Paljud neiud ei mänginud oma rolli lihtsalt välja, tooni andis tihti vaid kõva häälega rääkimine. Ka puänt oli üsna trafaretne.

Näide sellest, kui midagi öelda ei ole, ei maksa seda lavale ülekuulutama tullagi, oli **füüsikutelt.** Lugu sellest, kuidas nad isetegevusprogrammi välja mõtlesid ja tulemuseni ei jõudnudki, oleks teate vormis sobivam olnud.

Sellega võiks otsad kokku tõmmata. Tänavune taidlus oli keskmiselt tasemelt möödunudaastasest tugevam. Oli tudenginalja ja tõsidust, leide ja häid osatäitmisi, oli apsegi, nagu ikka.

MARGIT MIKK,
žurn. III k.

Ühiselamusimultaan ja maleelu ülikoolis

Ühel koosolekul murdis ajalooteaduskonna komsomolibüroo pead, kuidas ühiselamuelu huvitavamaks muuta. Trepist üles-alla jooksuvõistlus (à la bio-geo) ei sobinud, sest meie ühiskodu on kõigest neljakorruseline. Jäime peatuma hoopis vaimuspordil. Rahvusvaheliselt malemeistrilt, psühholoogiaüliõpilaselt Jaan Ehlvestilt saadi kiiresti nõusolek simultaaniks. Mõtte algatajad Andres Adamson ja Tarmo Preiman ajaloo I kursuselt selgitasid: «Ülikooli malekuningale kaotust ei maksa häbeneda, temaga jõudu proovida pakub aga küllalt pinget.»

Õppeklassi seati üles malelauad. Vastasmängijaid, keda algul viiskuus oli, kogunes järjest juurde. Lõpuks oli neid üle kahekümne. Jaan Ehlvest avas Anatoli Karpovi ja Garri Kasparovi MM matšile ning Paul Kerese III mälestusfestivalile pühendatud simultaani. Justkui lõpptulemusi ette aimates, jagas ta igale osavõtjale lohutusauhinnaks P. Kerese mälestusfestivali suure nägusa suveniirmärgi.

Mõne vastase laua juures mõtles Jaan Ehlvest ükspuha kaua, mõne juures tegi käigu sekundi pealt. Osadega toimus pidev malendivahetus. Loodeti nii kui võrdne võrdsega vastu panna, kuid ei märgatudki, et rahvusvaheline meister on juba su lipu sisse piiranud. Realistid taipasid peatselt kaotuse ohtu ja andsid alla, teenides Jaan Ehlvestilt käepigistuse. Optimistid seevastu jätkasid. Ehk unistas mõni neist võidust või viigistki. Viimaks pidid aga kõik matiga leppima. Teistest kauemini pidasid vastu II kursuse ajaloopoisid Sven Udam, Silver Mägi ja Jaan Reimer. Üldse tõmbas simultaan rohkem mehi, neidudest lõi kaasa vaid üksikud.

EPA lehele antud intervjuus meenutab Jaan Ehlvest: «Esimest korda kohtusin G. Kasparoviga NSVL koolinoorte 1977. aasta esivõistlustel 13—14 aastase temperamentse noormehega, kellelt tuli vastu võtta kaotus... Suvisel spartakiaadil on vist võimalus taas vastastikku istuda.» Jaanuaris peetavatel 25. NSVL noorte esivõistlustel kavatseb Jaan Ehlvest esikolmikusse pääseda.

Millised on malemängu ja *alma mater*'i suhted? Vastuse sain Tartu Maleklubi instruktor Tarmo Pässilt: «Ütleksin ehk esmalt seda, et maleklubi tänane asukoht, maja Magasini tänav 1 on kuulunud Kieseritzkyte suguvõsale. Lionel Kiseritzkyt aga, kes 1825—1829 Tartu Ülikoolis keeli ja õigusteadust õppis, peetakse esimeseks silmapaistvalt talendikaks maletajaks. Mõttele klubi praegusesse asupaika tuua tuli nüüdne maleklubi juhataja Ago Marksoo. Muide enne juhtis ta TRÜ spordiklubi.

Male on populaarne mitmete õppejõudude hulgas. Ikka veel maletab endine saksa filoloogia kateedri vanemõpetaja, 83-aastane Felix Kibermann. Kui 1924 Tartus Akadeemiline Maleklubi loodi ja esimene üliõpilasmeister selgitati, sai selleks F. Kibermann. Tegevõppejõududest on järgumaletaja ajalooprofessor Herbert Ligi, meistrikandidaat matemaatikadotsent Lembit Roots.

Jaan Ehlvesti nimi ei vaja kommentaare, kuid tublisid üliõpilasmaletajaid on teisigi. Spordimeditsiini õppiv Jurnate Važnevičiute tuli Tartu naistetšempioniks. Kehakultuuriteaduskonna maleosakonna üliõpilane Ulvi Teemäe jäi kolmandaks linna esivõistlustel. Sama koha teenis novembrikuistel Eesti kiirmale võistlustel maleüliõpilane Kalle Kiik. Mitmetel turniiridel ja simultaanidel on edukalt esinenud tulevane matemaatik Kersti Kõrge. Üliõpilaskonna kui terviku huvi male vastu hindaksin siiski mitteküllaldaseks.»

Klubi liikmeks võtame kõiki soovijaid. Sellega kaasneb õigus osaleda meie korraldavatel võistlustel. Tasume ka komandeeringukulud. Varsti saame juurde uusi ruume ja kavatseme rajada maleraamatukogu.»

Lõpuks kaks omapoolset mõtet. Mida arvate malenurkade loomisest ühiselamutesse? Vähemalt mõned malekomplektid võiksid igas ühikas olla.

Rohkem simultaane teaduskondade ja miks ka mitte ühiselamute vahel. Vaimusport peaks tulevastele haritlastele hästi sobima.

JAAN LUKAS,
ajaloo III k.
teaduskonna pressisekretär

ÜTÜ LAUREAADID!

Üleliidulise ja vabariikliku konkursi laureaatide austamisõhtu on **teisipäeval, 10. detsembril Tallinnas Kunstiinstituudi aulas** kl. 17. Info TRÜ ÜTÜ nõukogust.

RSR ● RSR ● RSR

Teisipäeval, 10. detsembril kl. 19 TR aud. 293 koosolek teemal «Lähis-Ida» (v. a. Liibanon).

NÄITUS!

Reedel, 13. detsembril kl. 11 toimub teadusraamatukogus Eesti NSV teenelise teadlase professor **Julius Tehveri** 85. sünnipäevale pühendatud näituse avamine. Juubilari elust ja tööst räägib prof. Kalju Põldvere.

TÄHELEPANU, TOIMETUSE KOLLEEGIUM!

Edasilükatud töökoosolek toimub kindlasti **sel esmaspäeval, s. o. 9. detsembril nagu ikka kell 11.30 toimetuses.** Kaasa toome ettepanekuid õppetöörubriiki ja vana-aasta numbri jaoks. Ootame kõigi liikmete kohaletulemist.

Toimetus

PRESSIKLUBIS

Pressisekretärid!

1. On võimalik osaleda Ajakirjanike Liidu **noorsooajakirjanike sektsiooni** kohtumisel Ajakirjandusmajas kolmapäeval, 11. detsembril kl. 11. Teemaks noorsooajakirjanduse aktuaalsed päevaprobleemid NLKP XXVII kongressi eel.

2. Esmaspäeval, 16. detsembril ootab meid külla **EPA pressiklubi.** Tule ennast kohe kirja panema!

Toimetaja VARJE SOOTAK

SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT

Jooksuklubi

Tartus on järjest suuremat hoogu saamas jooksuklubi «Tamme» tegevus. Hiljuti sõlmitud kokkuleppe kohaselt võttis kergejõustiku kateeder klubi oma šefluse alla. Kateeder kindlustab klubi liikmete treeningule metoodilise juhendamise kvalifitseeritud jooksuspetsialistidelt ning talvel kergejõustikumaneeži kasutamise võimaluse. Vastavalt kokkuleppele on ülikooli õppejõududel, teenistujatel ja üliõpilastel «roheline tänav» klubi tegevusega ühinemiseks. **Klubi ootab soovijaid ühistreeningutele TRÜ spordihoonesse (Ujula tn. 4) teisipäeviti ja reedeti kell 20 koos avalduse sega astuda klubi liikmeks.**

ATKO VIRU

Teatejooks

28. novembril toimus spordihoones 20×150 m teatejooksu II etapp. Võistkondi registreerus seitse.

Esikohale tuli KKT I ja III kursuse koondvõistkond, kogudes maksimaalsed 26 punkti. **Järgnesid: 2. KKT II ja IV k. koondvõistkond, 3. (parim mittesportlikku eriala õppiv teaduskond) bioloogia-geograafiat., 4. majandust., 5. arstit., 6. matemaatikat.**

Spordimeditsiini osakond oli sunnitud startima väljaspool arvestust, sest ei peetud kinni juhendist.

Kaasaelamist jätkus stardist finišini. Võistkonnad olid enam-vähem võrdsed. Näiteks 4.—6. kohta lahutasid vaid sekundikümnendikud. Selgus, et on küll võimalik kokku panna kollektiivi, kes pühendab kogu jõupingutused oma teaduskonnale. Kes käisid seekord, tulevad ka järgmine kord. Kuhu jäid aga õigus-, filoloogia-, ajaloo-, füüsika-keemiateaduskond?

Järgmine, III etapp toimub 19. detsembril kergejõustikumaneežis kl. 20.

AIVO NOORMETS

Arstiteaduskonna ...

(Algus lk. 3)

hauaplatsi korrastamise kõige suurem õigus ja kohustus on arstiteaduskonnal, kus prof. Samson lõpetas oma õpingud ja kaitses 1834. aastal väitekirja. Aastast 1845 kuni surmani töötas ta pidevalt ülikoolis. Ta juhatas riikliku meditsiini kateedrit, mis hõlmas kohtuarstiteadust, meditsiini- ja veterinaarjärelevalvet, hügieeni ning arstlikku seadusandlust. Ühtlasi oli professor 1845—1868 maakonnahaigla baasil loodud Tartu ülikooli arstiteaduskonna hospitaalkliiniku juhataja. 1855—1858 oli ta dekaan.

Prof. G. H. Samson suri rektorina 18. jaanuaril 1868, ja on maetud Rõugesse oma perekonna matmispaigale. Selle korrastamiseks oleks vaja 3—4 inimese tööd: puhastada ristid ja värvida üle. Ka võsa tuleks raiuda. Soovitav oleks paigutada teeviit, sest mõnedes väljaannetes on ekslikult märgitud prof. Samsoni matusekohaks Tartu Raadi kalmistu.

Eksiarvamuste ärahoidmiseks märkigem, et Samson kasutas väga harva aadliku lisanimetust von Himmelstiern ja nende suguvõsa ei kuulu nn. Balti põlisaadli hulka.

Prof. G. H. Samsoni elust ja tegevusest on kirjutanud dots. V. Kalnin, ülevaate raamatukogus olnud näitusest on andnud allakirjutanu «Edasis» 1984, nr. 27.

EHA SAARMAA

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 4739. MB-11938. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu
AR

Kontrolleksemplar

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 35 (1432) Reedel, 13. detsembril 1985 Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 2 kop.

40 aastat kaugõpet ülikoolis

ÕPPEPROREKTOR VALTER HAAMER

Käesoleva õppeaasta sügissemestril möödub 40 aastat järjepideva kaugõppetöö algusest ülikoolis. Selle sündmuse puhul toimus ülikoolis **4. detsembril kaugõppepäev**, kus kõneldi kaugõppetöö algusest ja tänapäevast, selle õppevormi kohast kõrgharidusega spetsialistide ettevalmistamisel, ja probleemidest, mille edukas lahendamine aitaks tõsta töö kõrvalt kõrghariduse omandanud spetsialistide kvaliteeti.

Millest kaugõppepäeval kõneldi?

● Kahjuks on **kõrghariduse ajalugu** meil veel vähe uuritud. Seepärast ei tea me veel, millal sai kaugõppevorm kõrgkoolis oma alguse. On siiski teada, et Tartu ülikoolis hakkas töö kõrvalt õppimine stiihiliselt arenema juba XIX sajandil nn. vabakuulajate staatuse kehtestamisega.

Kindlalt teame aga seda, et TRÜ-s hakati kaugõppeosakonna avamist ette valmistama 1940. aasta sügissemestril. Ettevalmistustöid juhtis prof. Gerhard Rägo ja tema sekretäriks oli praegune pedagoogika kateedri dotsent Helga Kurm. Suur Isamaasõda aga katkestas ettevalmistused.

Pärast Tartu vabastamist fašistlikest okupantidest algas ülikoolis õppetöö 17. novembril 1944. Ülikoolis tunnetati, et rahvamajanduses ja kultuuri alal on terav puudus nõukoguliku kõrgharidusega spetsialistidest ja seepärast põörduti juba 26. detsembril Eesti NSV Hariduse Rahvakomissariaadi (HRK) poole ettepanekuga kaugõppetöö alustamiseks. Esitati ka selle korraldamise juhendi projekt. 16. veebruaril 1945 teatas Eesti NSV HRK, et ülikooli ettepanek kaugõppetöö organiseerimiseks on vastu võetud.

* * *

Tegelikult sai kaugõppetöö ülikoolis täie hoo sisse 1945/46. õppeaasta algul, kui seda tööd hakkas energiliselt juhtima kaugõppeprorektoriks (esialgu õppeprorektori abiks kaugõppetöö alal) määratud prof. Aleksander Pint, kes juba varem oli töötanud nõukogude kõrgkoolides.

1945/46. õppeaasta alguses oli ülikoolis 194 kaugüliõpilast. Nad moodustasid ülikooli üliõpilaste üldarvust 9,5%.

Kõige rohkem on ülikoolis kaugüliõpilasi olnud 1963. aastal — 2813, kuid kõige suurem oli nende osakaal üliõpilaste üldarvust 1961. aastal — 47,5% (2745).

1. oktoobril 1985 oli TRÜ-s 2271 kaugüliõpilast — 30% üliõpilaste üldarvust. Kaugõppetöö toimub praegu 5 teaduskonnas. Kaugüliõpilaste osakaal teaduskonniti on aga erinev. Kõige suurem on see tänavu õigusteaduskonnas — 67%, järgnevad ajalooteaduskond — 60%, majandus- 47%, filoloogia- 40% ja kehakultuuriteaduskond — 37%. Kaugüliõpilaste arvel töötab ülikoolis 43 õppejõudu. Kaugüliõpilaste üldarv ülikoolis XII viisaastakul tõenäoliselt oluliselt ei suurene.

(Järg 3. lk.)

KONGRESSI EEL

● EKP TRÜ komitee 9. detsembri koosolekul andis asesekretär Silvi Lannes ülevaate NLKP põhikirja ja programmi uue redaktsiooni projekti ning sotsiaalse ja majandusliku arengu põhisuundade projekti aruteludel tehtud ettepanekutest.

Suurem osa ettepanekuid, parandusi ja täiendusi tehti parteikoosolekutel. Kõrgemalseisvatele organitele anti edasi 8 põhisuundade projekti ettepanekut. Neid saab esitada veel praegugi. Järgnevalt mõned näited 8 ettepanekust ja muudatusest:

Ettepanekutest

○ On vaja otsustavalt muuta hariduse juhtimise ja planeerimise süsteemi, kaotada selles ametkondlikkus.

○ IV osas «Võtta meetmeid kõrgkooli teaduspotentsiaali . . .» järele lisada «selle tagamiseks kindlustada juhtivatele kõrgkoolidele NSV Teaduste Akadeemia instituutidega võrdväärne materiaal-tehniline baas».

○ IV osa lõigu «Tagada kõigi liiduvabariikide harmoonilise majanduslik . . .» järele lisada «Suurendada kohalike organite iseseisvust ning vastutust majandusliku ja sotsiaalse arengu ülesannete konkreetsete, antud oludes optimaalsete lahendusvariantide leidmisel».

○ Õppeprotsessi täiustamise eesmärgil on vaja spetsialiseeritud tootmisharu õppetehnika, didaktiliste vahendite jne. tootmiseks.

Rohkem ettepanekuid tuli NLKP programmi uue redaktsiooni projekti kohta (28). Suuremat aktiivsust ettepanekute esitamisel näitasid üles ühiskonnateadlased, administratsioon, keemiaosakond ja filoloogiateaduskond.

● Samal koosolekul võeti NLKP liikmeks geneetika ja tsütoloogia kateedri dotsendi kt. **Raivo Masso** ning zooloogia kateedri vanemlaborant **Tõnu Talvi**; NLKP liikmekandidaadiks õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilane **Raja Veskimäe** ja II kursuse üliõpilane **Asko Pohla** ning ravi V kursuselt **Tauno Kalvet**.

Poliitpäeval esines ENSV Ministrite Nõukogu esimees Bruno Saul

Kolmapäevasel ühtsel vabariiklikul poliitpäeval külastas ülikooli Eesti NSV Ministrite Nõukogu esimees Bruno Saul. Tema esinemist ootas aulatäis õppejõude ja üliõpilasi.

Päevateemaks oli seekord «Kaheteistkümnenda viisaastaku põhiülesanded». B. Saul tutvustas lõppeva viisaastaku ülesannete täitmist ja järgmise viisaastaku põhisuundi. On vaja tunduvalt laiendada teaduslik-tehnilist progressi, läheneda sisuliselt kokkuhoiuküsimustele, saavutada majanduses oskuslikumat organiseerimist.

Kõne all olid samuti Tartu linna ja ülikooli majandusprobleemid. Ta vastas ka arvukatele küsimustele.

Poliitpäeval aulas viibis ka EKP Tartu Linnakomitee esimene sekretär Enn-Arno Sillari.

Tänu

ÜTÜ füüsikalise biokeemia ringi 20. aastapäeva puhul pälvisid rektori käskkirjas tänu ringi asutamise algataja ja kauaaegne teadusjuhendaja KBFI sektorijuhataja **Aavo Aaviksaar**, üks ringi loojaid ja juhendajaid dots. **Tullio Ilomets** ning kauaaegne liige ja teadusjuhendaja dots. **Jaak Järv**.

Meie ülikooli saabus kiri, **kus** Odessa RÜ avaldab tänu prof. **Juri Lotmanile**, kes luges sealses ülikoolis loengutsükli kaasaegse kultuurisemiootika probleemidest ja A. S. Puškini loomingust. Kuulajateks olid üliõpilased ja õppejõud nii Odessa ülikoolist kui ka teistest linna kõrgkoolidest.

Auditoorium hindas prof. J. Lotmani loengute kõrget professionaalsust, ideelis-teoreetilist sügavust ja loomingulist lähenemist materjalile.

Lisaks loengutele korraldas professor aspirantidele, õppejõududele ja üliõpilastele konsultatsioone.

80 AASTAT 1905.—1907. AASTA REVOLUTSIOONIST

Nii see algas...

Käesoleval aastal möödus 80 aastat 1905.—1907. aasta kodanlik-demokraatliku revolutsiooni algusest Venemaal. Revolutsiooni hegemooniks oli töölisklass, keda juhtis leninlik partei. Revolutsiooniga läksid kaasa laiad rahvahulgad, sealhulgas eesrindlik üliõpilaskond.

Ka Tartu ülikooli nende aastate ajalugu on koostisosa esimesest Vene revolutsioonist; just üliõpilased kirjutasid sellesse ereda lehekülje.

* * *

Tsarismivastase väljaastumise signaaliks said teated «verisest pühapäevast» Peterburis. Juba 10. jaanuaril 1905 pöördus VSDTP Tartu grupp üleskutsega elanikkonna poole: «Tõuske üles, relvastuge ja alustage võitlust... Maha isevalitsust! Maha sõda! Elagu vabariik!»

12. jaanuaril otsustasid üliõpilased korraldada Tartus ülelinnalised poliitilised protestidemonstratsioonid ja miitingud, mis viidigi läbi 13. ja 14. jaanuaril. Teiste Venemaa ülikoolide eeskujul valmistusid streigiks ka Tartu demokraatlikult meelestatud üliõpilased. 6. veebruaril toimus rohkearvuline üliõpilaskoosolek (korporandid teatasid, et nemad sellest osa ei võta), kus peaaegu ühehäälselt otsustati loengutel käimine lõpetada ja kuulutada välja streik kuni sügissemestri alguseni. Otsuses pandi kirja, et «pole mõtet paluda, valitsuse vastu peab ainult võitlema, ja üheks võitluse vahendiks on õppetöö katkestamine esimese septembrini». Nii valis Tartu demokraatlik üliõpilaskond töölisklassi võitlusvormi — poliitilise streigi — ning ühines Venemaal alanud revolutsiooniga.

Korporantide katsed streiki nurjata ei kandnud vilja. Rektor ja professorite nõukogu olid sunnitud paluma ministeeriumilt luba ülikooli sulgemiseks kuni sügiseni.

Veel paar päeva varem, 4. veebruaril, olid sama otsuse vastu võtnud ka Veterinaaria Instituudi üliõpilased («meie kui Vene riigi kodanikud protestime kehtiva korra vastu»). Nad nõudsid demokraatlikel alustel valitud Asutava Kogu kokkukutsumist ja streigist osavõtjate mittekaristamist. Direktorit ja professoreid hoiatati, et õppetöö jätkamise katsel on üliõpilased sunnitud obstruktsiooni kasutama.

Üliõpilaste aktiivsel osavõtul puhkes Tartus ka ülelinnaline tööliste ja käsitööliste streik, revolutsiooniline liikumine kandus maalegi. Hirmunud politseivõimud kuulutasid 14. märtsil 1905 Liivimaa kubermangus välja nn. tugevdatud kaitse olukorra: keelati koosolekud,

(Järg 2. lk.)

● Lilled, tänusõnad paberil ja suus, kõik natuke pidulikum ja ärevam kui iga päev. Nii nägi välja klubi eelmine nädal ja nädalavahetus. Järgmises lehes 40. aastapäevast pisut rohkem.

EVALD VELDEMANNI foto

TRÜ ÜLIÕPILASTE AÜ KOMITEE

Teha on tohutult!

5. detsembril oli üliõpilaste ametiühingukomitee koosolek, kus tehti kokkuvõtteid üliõpilaste aüorganisatsiooni esimesest tööaastast. Põhjalikumalt arutati vaba aja veetmise probleeme, sest aruandluses esitatud arvud ei peegelda tegelikku olukorda.

Paljud tudengid on **spordiga** sina peal, kuid puudu pole ka kehakultuurivaenulikust kontingendist. Ühelt poolt on ülikoolis (vabariigi kõrgkoolide lõikes) kõige rohkem meistersportlasi ja kandidaate. Ka vabariigi ja NSV Liidu koondise liikmeid. Teiselt poolt aga saavad 654 tudengit oma kehalise arvestuse erigrupi või RKK õppejõududelt. Ilmselt paljud neist võiksid osaleda üldgrupi tundides.

Osavõtt üleülikoolilistest massispordiüritustest väheneb pidevalt. Ka teaduskondades on mõõn, seda isegi traditsiooniliste spordipäevade, (-laagrite) osas. VTK normatiivide täitmisest ei tasu rääkidagi...

Millega saab aü aidata? Väevõimuga kedagi sportima ei sunni, aga avaramate võimaluste loomiseks on tehtud nii mõndagi — tervistavate puhkelaagrite arvu suurendati tunduvalt (Käärikul, Vellaveres, vaheajal Võsul jne), samuti peaks koroona- ja pinksilauad jõudma ühikatesse veel sel aastal.

Ka **teaduse ja kultuuri** poole peal on arvulised näitajad head. ÜTÜ 87 ringis osaleb 9 tudengit 10st, ÜET 11 erialal iga teine ja klubi 33 ringis iga viies-kuues tudeng. Filmiklubil on ligi 400 liiget, karskusklubil 20 (kellele võib kindel olla). Kõiki huvialalisi aruandlus ei hõlma, lisaks veel need, kes tegutsevad väljaspool ülikooli. Ühesõnaga, aruanded aru ei anna. Vähemalt mitte tõepäraselt, sest tuhandetes seisavad kirjas ka Raamatusõprade Klubi, Vetelpääste Ühingu, Punase Risti, Spordiklubi, ALMAVÜ jne liikmed. Maksimumilähedane on kommunistlike noorte ja aü liikmete protsent. Üliõpilaste osalemine TRÜ ja Tartu suurüritustel (ÜP, RSP, Tartu kevad. folgifestival jne) on iseenesestmõistetav. Ja teater, kino, muuseumid, näitused, raamatukogud, matkad ja ekskursioonid, TV, raadio, ajakirjandus... Mis probleeme veel üliõpilaste vaba aja sisustamisega olla tohiks? Aga siiski, nimetagem asju õigete nimedega! Teha on tohutult. Ka üliõpilaste ametiühingul. Esmalt tahetakse ühiskondlikud raamatulevitajad tegelikult tööle saada; aktiivne ühiselu peab jõudma igasse ühiselamussel. Kui niikaugele jõutakse, siis võib uusi sihte seadma hakata.

ÜLO VELDRE,
žurn. II k.,
ametiühingukomitee pressisekretär

Komsomoliaastatest

Seoses ELKNÜ 65. aastapäevaga kohtus majandusteaduskonna tudengitega **NLKP ajaloo kateedri juhataja prof. Johannes Kalits**, kes meenutas aegu, mil ta oli TRÜ komsomolikomitee sekretär.

Huvitavale vestlusele järgnes kursustevaheline viktoriin. Teemadeks oli määratud ELKNÜ ajalugu ja tänapäev ning Eesti NSV. Kolm parimat võistkonda olid: 1. **«Labor»** (A. Roosipuu, P. Vään, R. Väinaste), 2.—3. **«Ouagagoudou»** (E. Korv, J. Tamm, P. Pallum), **«Moos»** (T. Muuga, A. Pajumäe, T. Punger).

ANU PAJUMÄE,
KT I k.,
majandusteaduskonna
pressisekretär

Näitusele ülikoolist

Praegu saab Moskvas NSVL Rahvamajandusnäitusel vaadata väljapanekut «Leiutised ning teaduse ja tehnika progress». Ülikool saatis sinna kaks eksponaati: elektroflotaatori (autorid Aleksander Kirm ja Ernest Teetsov) ja röntgenkontrastaine «Vazografiin» (autorite kollektiiv eesotsas Vello Pälliniga).

Lisame Moskvale veel mitmesugused teised linnad, nagu näiteks Alžiir, Budapest, Leningrad, Lima, Oslo, Plovdiv, Rijeka, Sofia, Zagreb, Tallinn, ja saame paigad, kus ülikool on end kahel viimasel aastal tutvustanud.

* * *

Vastavalt saabunud kirjadele kogutakse allasutustel osavõtusoovid ja koostatakse näitustest osavõtuks ülikoolipoolne ettepanek koos vastava dokumentatsiooniga. Vajaduse korral moodustatakse konkreetse näituse temaatilise ekspositsiooni plaani koostamiseks komisjon. Kontrollitakse eksponaatide valmimist ja hoolitsetakse, et need jõuaksid õigeks ajaks sihtkohta.

Suuremaid, tervet ülikooli hõlmavaid väljapanekuid tuleb ette valmistada kord üle mitme aasta. Mais avati Eesti NSV Rahvamajandusnäitusel Tallinnas Pirita teel juubelinäitus «Nõukogude Eesti 1985». Seal on ülikool esindatud eksponaatide ja fotodega.

Sagedamini tutvustab ülikool mitmesugustel ülevaate- ja erialanäitustel meie teadussaavutusi. Meilt oodatakse enamasti autoritunnistustega kaitstud leiutisi, õppevahendeid ja teadusväljaandeid, harvemini fotosid, diapositiive, tekstmaterjali.

Paljud ülikoolis väljatöötatud unikaalsed aparaadid, seadeldised on valmistatud ainueksemplaridena oma tarbeks. Siit tulenevad raskused näituseeksponaatide leidmisel. Teadustöös või praktikas vajalikke aparaate, töövahendeid jms. pole võimalik pikaks ajaks näitustele saata. Seetõttu esindavad ülikooli sagedamini need eksponaadid, mida toodetakse seeriaviisiliselt.

Menukamaid näituseeksponaate on **ÜMPI laborijuhataja Raik-Hiio Mikelsaare molekulimudel**, mille kohta saabus hiljaaegu rõõmustav teade NSV Liidu Kaubandus-Tööstuspalatilt: lisaks kahele olemasolevale Belgia patendile anti alles hiljuti kaks Prantsuse patenti. Mudeli kaubamärk («TARTU MODELS») on nüüd registreeritud 12 välisriigis, septembris teatas kaubamärgi registreerimisest USA. Õppe- ja teadustööks sobivad molekulimudelid on konstrueeritud aatomeid kujutavatest erikujulistest ja eri värvi plastmassmooduleist. Kahe viimase aasta jooksul on mudelid olnud rahvusvahelistel näitustel Sofias (näitus «Nõukogude ülikoolid»), Moskvas (Biokeemia-84»), Rijekas (Jugoslaavia SFV) rahvusvahelisel leiundusalasel näitusel. Ekspositsioon «Nõukogude leiutised» oli viimasel näitusel nii menukas, et seda otsustati oktoobris näidata ka Zagrebis. Mudel on saadetud Lima rahvusvahelisele messile. Ees ootavad näitused Buenos Aireses, Helsingis ja veel kord Zagrebis. Tallinnas Eesti NSV juubelinäitusel on «plastmassaatomeist» modelleeritud bioloogiliste membraanide elementaarühik, mis koosneb kolmest omavahel veesillakestega ühendatud molekulist.

Sageli on näitustel **hapnikumõõturid**, mis on konstrueeritud ja valmistatud anorgaanilise keemia kateedris. Viimasel ajal on suurt tähelepanu äratanud kaasaskantavad (portatiivsed) hapniku- ja temperatuurimõõturid. Mõõtmistulemuste täpsuse ja heade kasutusomaduste tõttu. 1984. aastal oli portatiivne hapnikumõõtur näitusel Sofias, 1985. aastal Rijekas, sealt saadeti järgmise näituse tarvis Zagrebisse. Üks aparaat on Limas. Seeria kaasaskantavaid (CO_2, NH_3, O_2, pH ja temperatuuri mõõtmiseks) ning üks statsionaarne mõõteriist olid eksponeeritud Leningradis rahvusvahelisel näitusel «INROBPROM-85». Ülikoolile on tehtud ettepanek saata samad eksponaadid edasi NSV Liidu Rahvamajandussaavutuste Näitusele (NSVL RMSN) Moskvasse uude paviljoni «Kalamajandus». Ligi aasta kestnud näitusel Moskvas «NSV Liidus UNESCO programmi «Inimene ja biosfäär» alusel toimuv uurimistöö» oli teiste TRÜ eksponaatide seas samuti hapnikumõõtur, mida autasustati pronksmedaliga. Sama mõõteriista võib näha näitusel «Nõukogude Eesti 85» Tallinnas. Järgmisel aastal ootavad hapniku- ja temperatuurimõõtureid Zagrebi rahvusvaheline mess ja näitus «Eesti NSV teadus, tehnika ja majandus» Helsingis.

Arstiteaduse alastest leiutistest oli **mitmekanaliline füsiograaf** arteriaalse vererõhu pidevaks registreerimiseks (autorid V. Reeben ja M. Epler) NSV Liidu rahvusnäitusel Oslos. Füsiograafi uus mudel peab valmima Buenos Airese näituse jaoks 1986. aasta novembriks.

Alžeerias rahvusvahelisel messil 1985. aasta maikuus võis näha **silmaõõne laiendajaid** ning magnetsondi, autor prof. L. Schotter.

Kõik nimetatud eksponaadid on valminud või valmivad teadusosakonna konstrueerimis-eksperimentaalosakonnas (juhataja A. Jaagosild). Kahjuks aga puudub näituseeksponaatide valmistamiseks otsene stiimul. Eksponaatide müügi õigust kõrgkoolidel pole, litsentsimüügi õiguseni pole aga ükski ülikooli leiutis veel küündinud. Nii ongi jäänud näitustel esinemine — s. o. meie ülikooli esindamine muuhulgas ka esinduslikel rahvusvahelistel näitustel — eksponaatide autorite initsiatiivi ja organiseerimisvõime, konstrueerimis-eksperimentaalosakonna võimaluste ja soovide otsustada.

LEENI UBA
(Järgneb)

● **See pilt laseb vaadata ülikooli 350. aastapäeva näitust Tallinnas 1983. aasta veebruaris. Ülevaatenäitusega on tutvumas minister Ilmar Nuut.**

EDUARD SAKI foto

(Algus 1. lk.)

miitingud, töö seiskamine, tuli- ja külmrelva kandmine jne. Kuid see kõik ei suutnud enam revolutsiooni peatada.

Sügise ja uue õppeaasta lähenedes püüdis valitsus võita liberaalse professuuri poolehoidu, et siis arendada ühiselt pealetungi streikivale üliõpilaskonnale. Sel eesmärgil avaldati 27. augustil 1905 «Ajutised eeskirjad Rahvahariduse Ministeeriumile alluvatele kõrgkoolidele» (ajutised sellepärast, et lubati asuda ülikooli uue põhikirja koostamisele, kuid see jäigi teostamata). Professuuri maharahustamiseks taastati ülikoolide autonoomia (mis likvideeriti 1884. a. reaktsioonilise põhikirjaga), rektori, prorektori ja dekaanide valitavus, vastutasuks aga pidid professorid astuma samme üliõpilasliikumise kiiremaks mahasurumiseks.

Nii see algas...

Ei unustatud ka üliõpilasi. Neile anti koosolekute pidamise vabadus, lootes, et noored jäävad sellega rahule ja lõpetavad streigi ning pöörduvad tagasi auditooriumidesse, laboritesse, kliinikutesse. Kuid demokraatlik üliõpilaskond kasutas «Ajutised eeskirjad» hoopiski ära revolutsiooni huvides.

1905. aasta sügisel, kui revolutsioonileer valmistus relvastatud ülestõusuks, pöördus VSDTP Keskkomitee üliõpilaste poole üleskutsega: «Levitada laialdaselt ülestõusu mõtet, tutvustada seltsimehi tänavavõitluse ülesannete ja võttetega..., organiseerida võitlussalku, kaasa aidata proletariaadi mobiliseerimisele, — kõige selle juurde peab revolutsiooniline üliõpilaskond kohe asuma, muutes ülikoolide ja instituutide saalid oma revolutsioonilise töö peastaapideks.» Keskkomitee kutsus üliõpilasi lõpetama passiivset streiki ja organiseeruma võitluseks koos proletariaadiga.

Tartu üliõpilaskond võttis bolševike partei soovitatud taktika omaks ja, ületades korporantide ning «akademistide» vastupanu, asus seda järjekindlalt ellu viima. 20. ja 22. septembril peeti üldkoosolek, kus võeti vastu järgmise sisuga resolutsioon: «Avades ülikooli me otsustame koos akadeemilise õppetööga korraldada miitinguid, koosolekuid, kogunemisi meie ridade suurema organiseerimise ja võitluse aktiviseerimise huvides». Koosolek nõudis ka kõigi poliitilistel põhjustel ülikoolist väljaheidetud üliõpilaste taastamist. 25. septembril ühinesid selle otsusega veterinaariatudengid.

Seega loobusid Tartu demokraatlikult meelestatud üliõpilased passiivsest streigist ja jätkasid aktiivset võitlust isevalitsuse vastu.

Üliõpilasliikumise koordineerimiseks moodustati vastav organ — delegaatide kogu. Selle liikmed valiti üheks semestriks teaduskondade koosolekutel salajase hääletamise teel esindusnormiga üks delegaat iga saja inimese kohta. Delegaatide kogu esimese koosseisu esimeheks valiti matemaatikaosakonna üliõpilane Nikolai Sambikin.

Oli algamas ülevenemaaline poliitiline streik.

(Järgneb)
LINDA ERINGSON

Aspirantuuriprobleemidest kehakultuuriteaduskonnas

● **EDUKUS** ● **KANDIDAADI VALIK** ● **JUHENDAJAD** ● **KAITSMISE KOHT** ●

Aspirantuur kehakultuuriteaduskonnas on seotud kolme aastakümnesse ulatuva möödanikuga. Esimesed aspirandid said koha teiste teaduskondade arvel. 1956. aastal algas regulaarne iga-aastane vastuvõtt kehakultuuri tarbeks eraldatud kohtadele. Praegu töötab ja õpib teaduskonnas 8 statsionaarset ja 7 kaugaspiranti. Võrreldes teiste teaduskondadega on kehakultuuriteaduskond aspirantide koguarvu poolest ülikooli keskmisest madalamal tasemel.

Kehakultuuriaspirantuur jaguneb spetsialistide ettevalmistuse vahel kahel erialal: **pedagoogikakandidaadiks** kehalise kasvatuse ja sportliku treeningu teooria ja metoodika erialal ning **bioloogiakandidaadiks** inimese ja looma füsioloogia (viimastel aastatel normaalse füsioloogia) erialal.

Kuni 1975. aastani iseloomustas aspirantuuri suur efektiivsus. Sellele aitas kaasa mõlema eriala kaitsmisnõukogu olemasolu ülikoolis. Esimesed kakskümmend aastat tagasi jõudsime peaaegu nullseisust teaduslik-pedagoogilise kvalifikatsiooni niisuguse tasemeni, mis iseloomustab praegu juhtivate kehakultuuriinstituutide kraadi ja kutsega õppejõude. Olulised teened olid selles juhendajatel naaberteaduskondadest (professorid E. Käer-Kingisepp, E. Karu, K. Ramul, dotsendid L. Võhandu, A. Elango). Kuuekümnendate aastate keskel hakkasid «kaela kandma» juhendajad oma teaduskonnast.

Aspirantuuri edukus muutus alates kümnendast viisaastakust. Kuigi õigeaegselt ja edukalt lõpetanute protsent jäi suureks (kõrgemaks ülikooli keskmisest), ei järgnenud sellele paljudel juhtudel väitekirja kaitsmist. Suurenes ka aspirantuurist (eriti kaugaspirantuurist) väljalangenute hulk. Olukorda põhjustanud negatiivsed tegurid tulenevad: aspirantide valikust, juhendajate valikust ja tegevusest ning depressioonist, mis tekib seoses väikese perspektiivsusega jõuda kaitsmiseni.

Aspirandikandidaadi valiku ülesanne kuulub muidugi kateedrite tegevussfääri. Paraku on kateedrite tegevus osutunud ebajärjekindlaks. Dekaanil on tulnud hakata koostama lõpetanutest potentsiaalsete aspirantide nimekirju, vahetult töötada vastavate noortega. Enamikul juhtudel aga tulevad takistuseks materiaalsed, olme- ja perekondlikud probleemid. Kui nendest on siiski üle saadud, ilmneb, et vastav kandidaat on sisseastumiseksamiteks puudulikult ette valmistatud. Seetõttu tuleb ette läbikukkumisi ning läbikukkunute kiiret asendamist märksa tagasihoidlikuma potentsiaaliga kandidaatidega. Vastuvõtuplaani on seni siiski õnnestunud 100%-liselt täita, kuid mainitud asjaolud on negatiivselt mõjunud nii aspirantide edukusele kui ka parteilisusele. Olukorra parandamiseks on vaja veelgi tõhustada individuaaltööd perspektiivsemate lõpetajatega, kanda raskuspunkt kateedritele.

Igal **juhendajal** on oma stiil, ilmnevad põhjendatud erinevused lähenemises ühele või teisele aspirandile. Sellel tasandil pole alust juhendajaid hukka mõista või eriti esile tõsta. Kui aga analüüsida juhendajate töö tulemuslikkust väitekirjade kaitsmise järgi, siis tuleb esile üks oluline iseärasus: pedagoogikaalased tööd jäävad sagedamini kaitsmata. Põhjused ulatuvad teaduskonna spetsiifikast kaugemale.

Vähene kontakt Liidu juhtivate teadlastega toob endaga kaasa komplikatsioone aktuaalsete uurimisülesannete leidmisel ning töökohapoteeside seadmisel. Kontakti tihendamiseks on hakatud üha enam kutsuma üleliiduliselt tunnustatud spetsialiste külalislektorina Tartu, taotletakse nende rakendamist aspirantide juhendajatena. Praegu töötavad juhendajatena Moskva professorid J. Zeležnjak ja J. Verhošanski. Esialgsed kogemused

(Järg 3. lk.)

40 aastat kaugõpet...

(Algus 1. lk.)

Ülikooli ja ülikooli juures töötanud pedagoogilise instituudi erialadel on olnud lõpetajaid kokku 34 erialal. Käesoleval ajal toimub spetsialistide ettevalmistamine kaugõppe teel 12 erialal. Ka erialade arv, kus valmistatakse spetsialiste ette töö kõrvalt, on stabiliseerunud.

40 aasta jooksul on TRÜ lõpetanud töö kõrvalt õppides 6621 töötajat ehk iga 5. selle aja jooksul ülikooli lõpetanuist. XI viisaastakul lõpetas ülikooli kaugõppe teel 1237 töötajat. Kõige enam valmistati ette juriste — 261.

* * *

● **Spetsialistide arv on tähtis, kuid veel tähtsam on nende ettevalmistamise kvaliteet.** Kuigi töö kõrvalt õppida on raske, on kaugüliõpilaste diplomitööd olnud nõuete tasemel ja moni isegi tugevam päevase osakonna lõpetanu tööst. Spetsialistide ettevalmistamise kvaliteedi tõstmise suunas tuleb tööd jätkata nii õppejõududel kui ka kaugüliõpilastel endil.

* * *

● **Kaugüliõpilaste kontingent on 40 aasta jooksul pidevalt noorenenud.** Praegu on kaugõppesse astujaist $^2/_3$ jooksval aastal keskkooli lõpetanud. Et ka enamik neist ei tööta õpitaval erialal, kerkib kaugõppetöös meie ette vähemalt kaks olulist ülesannet: **1. õpetada kaugõppeosakonda vastuvõetuid iseseisvalt õppima ja 2. haakta tegelema kutsenõustamisega** — soovitada neid asuma neile koige enam sobivale tööle. Et seda edukalt teha, on tarvis kaugüliõpilasi hästi tundma õppida.

Kahjuks leidub veel õppejõude, kes ei tunne huvi kaugüliõpilase õpingutes ja elus esinevate raskuste vastu. Sellised õppejõud ei tea, keda on tarvis julgustada õpinguid jätkama, kellel tuleks aga soovitada need ajutiselt katkestada. Tarvis on teada, kes õpib teadmiste pärast ja milliste raskustega tuleb tal selle nimel võideida, või kes on tulnud õppima ainult diplomi saamiseks. Kahjuks leidub ka neid.

Erilist tähelepanu vajab meilt I kursus, sest seal tuleb õpetada kaugüliõpilased iseseisvalt õppima, kutsesuunitlusega seotud probleemid jäävad lahendada vanematel kursustel. Need kaugüliõpilased, kes ei omanda iseseisva õppimise oskusi või kellel ei jätku õppimiseks tahtejõudu, langevad kahjuks ülikoolist välja. XI viisaastakul oli väljalangenuid ca 14%.

* * *

● **Kaugõppetöö ei ole mõeldav ilma õppekirjanduseta.** TRÜ on õnnelikus olukorras, et meil on võimalik õppevahendeid ja õppemetoodilisi materjale ise kirjastada. TRÜ kirjastus- ja trükiosakond on alati püüdnud rahuldada kaugüliõpilaste vajadused eelisjärjekorras. Kas trükkimiseks esitatud õppematerjalid on aga alati olnud kaugüliõpilasele kõige vajalikumad? See jääb eelkõige õppejõu südametunnistusele. Laitmatult, muidugi võimaluste piirides, on kaugüliõpilasi teenindanud ja õppekirjandusega varustanud teaduslik raamatukogu.

* * *

● **Kui hinnata kaugõppetöö tulemusi õppeedukuse järgi,** siis tuleb tunnistada, et kaugüliõpilaste edukus on veel madal. Vastavale üleliidulisele keskmisele näitajale — 69% — oli ülikoolis 1984/85. õppeaastal koige lähemal kehakultuuriteaduskond — 67% ja kõige kaugemal õigusteaduskond — 42%. Kõrge õppeedukus ei sõltu ainult üksiku õppejõu edukast tööst. See nõuab **kõigi** kaugüliõpilasi õpetavate õppejõudude ühist süstemaatilist tööd.

● **Igasuguse eduka töö aluseks on distsipliin.** Töödistsipliin kaugõppetöös jätab meil aga veel palju soovida mitte ainult paljude kaugüliõpilaste, vaid ka mitmete oppejõudude huigas. Distsipliini puudumise pärast ei jõua kaugüliõpilane õppetöös edasi ja langeb ülikoolist välja. Oppejõud, kes oma töö tegemata jätmisega on seilele kaudselt kaasa aidanud, jääb aga karistamata. Kaugüliõpilase ja õppejõu distsipliin ja selle tagajärjed on omavahel seotud ja vastastikku sõltuvad. Mõistagi on otsustavam distsipliini tugevdamisel õppejõu kui kasvataja roll.

* * *

● **Õppetöö tulemusi mõjutavad ka kaugüliõpilaste olmetingimused õppe-eksamisessioonide ajal.** Sel alal on meil olukord kahjuks ebarahuldav. See on tööiõik, kus ülikool on kaugüliõpilaste ees kõige rohkem võlgu. Olukorra parandamine ei ole aga võimalik ilma vabariigi valitsuse abita.

* * *

● **Kaugõppetöös osalevad mitte ainult kaugüliõpilane ja õppejõud, vaid ka paljud teised ülikooli töötajad.** Neist kõige lähemalt puutuvad kaugüliõpilasega kokku dekanaatide ja kaugõppeosakonna töötajad — metoodikud. On meeldiv, et need inimesed teevad oma tööd väga suure vastutustundega ja reegina juba pikka aega. Nii näiteks saab filoloogiateaduskonnast **Endla Kaldemäe** 1986. aasta märtsis tähistada oma kaugõppetöö 30. aastapäeva. **Aino Juursoo** kaugõppeosakonnast jõuab selle tähtpäevani 1. jaanuaril 1987. Küllalt pikka aega teevad kaugõppetööd ka teiste teaduskondade ja kaugõppeosakonna metoodikud. Mis neid hoiab selle töö küljes? Ilmselt see, et nad ei tööta kui dokumente vormistavad ametnikud, vaid eelkõige kui **kasvatajad.** Aga kasvatamine on ju looming ja see köidab iga inimest, kes oskab oma töös loomingut näha.

Nende kõrval ja peale eespool nimetatud kirjastus- ja trükiosakonna ja teadusliku raamatukogu töötajate osalevad kaugõppetöös ka majandusosakonna, õppetehnikaosakonna ja paljundusbüroo töötajad ning paljud teised. Suurt ja vajalikku tööd tehakse ülikooli Tallinna konsultatsioonipunktis, mis teenindab umbes $^1/_3$ ülikooli kaugüliõpilastest. Teile kõigile suurim tänu.

Ülikooli panus meie vabariigi spetsialistide kaadri ettevalmistamisse kaugoppevormis ei ole tähtsusetu. Lõpetanute hulgas on teadlasi ja õpetajaid, juriste ja juhtivtöötajaid, paljud omavad aunimetusi ja valitsuse autasusid. Iga tööd saab teha aga alati paremini. Seda ongi tarvis silmas pidada, sest kaugõppevormi arendamise vajadust on rõhutatud ka NLKP programmi uue redaktsiooni projektis.

13. detsembril toimub õhtu- ja kaugõppevormi järjepideva töö 40. aastapäeva tähistamiseks koosolek Tallinnas.

Mälumäng

Ajalooteaduskonnas tähistati ELKNÜ 65. aastapäeva mälumänguga. Esmakursuslase Ville Pandi esitatud küsimused hõlmasid komsomoliminevikku, ajalugu, geograafiat, *varia*'t ning teisi traditsioonilisi viktoriiniteemasid. Osales seitse võistkonda. Paremusjärjestus pandi paika juba kahekümnenda küsimuse järel, pärast muutus see vähe. Et õppejõududest külalisvõistkond ei vähendanud lõpuküsimuse eel liikmeid (prof. Jüri Ant, dots. Hillar Palamets, ülikooli komsomolisekretär Arvo Lamp) sai ta väiksema punktide arvu ja jäi teiseks. Esikoht läks ajaloo IV kursusele (Peeter Lail, Raul Salumäe, Priit Pirsko). Kolmandaks tuli ajaloo I ja III kursuse segameeskond (Andres Adamson ja Jaan Lukas). Mäluproov läbi, jagati teaduskonna komsomolibüroo poolt väljapandud magusaid auhindu (tordid). Dots. Hillar Palametsalt kuuldi tarku nõuandeid viktoriinide edaspidiseks korraldamiseks. Märkigem neist ära tähtsamad:

— mitte küsida ajaloolastelt ajalugu, geograafidelt geograafiat. Võlgu jäänud vastus toob ebameeldiva tunde;

— esimesed küsimused olgu lihtsamad: nii tõuseb mängijate võistlustuju;

— keeruliste küsimuste puhul antagu valikuvõimalus mitme variandi vahel;

— rohkem huumori- ning nõuküsimusi.

JAAK LUHT

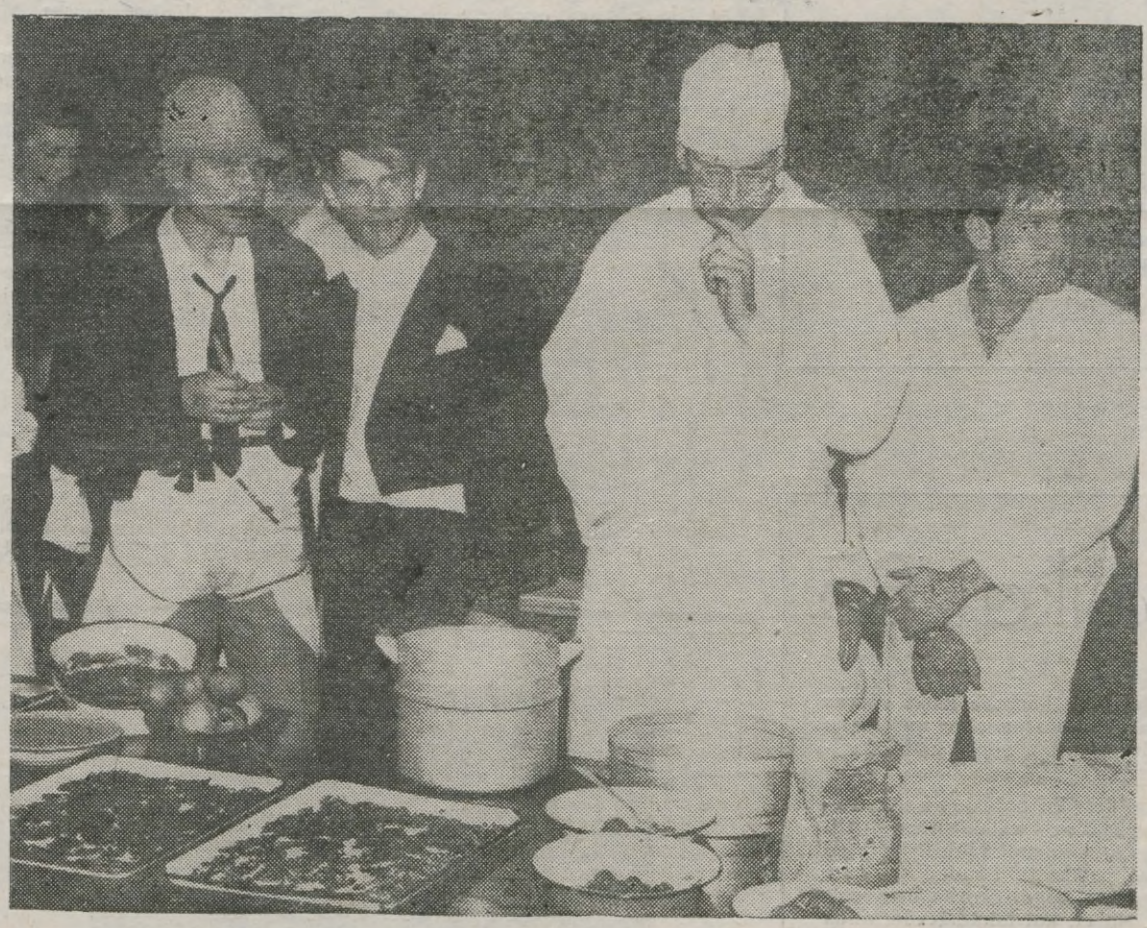

● **Üliõpilaspäevadel peeti teist korda torditurniiri. Mis oli kõige kaunim, temaatilisem, magusam? Esikoha väärisid õigusteaduskonna magusameistrid, kes kujundasid tekli.**

Aspirantuuri...

(Algus 2. lk.)

õigustavad seda. Ka füsioloogia-alastes töödes on mindud seda teed. Praegu töötab üks aspirant koostöölepingu alusel Moskvas prof. F. Meersoni juhendamisel.

Panus tehakse ka noortele meestele, kellel tõsiteadusiik tegevus loob selleks perspektiivi (näiteks dots. A. Nurmekivi).

Muidugi on suur erinevus, kas aspirant lülitub väljakujunenud ja edukalt töötavasse teaduskollektiivi või kipub jääma «üksikhundiks», kellel on kontakt vaid oma juhendajaga. Siit tuleneva puudujäägi korvamiseks on aastas 1—2 korda organiseeritud aspirantide sümposione, kus nad tutvustavad oma töötulemusi ja vaevad ühiselt probleeme, mis on tekkinud väitekirjade koostamisel. Väga oluline on ka kujundada pedagoogikaalases uurimistöös kindlapiirilised teaduskollektiivid. Selline grupp on kujunenud spordibiomehaanika alal dots. A. Vaini juures; lootuse uute teaduskollektiivide kujunemisele saab panna koondumisele noorte viljakate teadusmeeste dots. A. Nurmekivi ja dots. kt. T. Jürimäe ümber. Viimased aastad õigustavad seda lootust. Sellest lähtudes on mõlemad mehed edutatud kateedritevaheliste uurimisteemade juhendajateks.

Negatiivsete tegurite hulgas kõige tõsisem ja kõige tugevama mõjuga on perspektiivitus **kaitsta** pedagoogika-alast tööd. Kehalise kasvatuse ja sportliku treeningu teooria ja metoodika erialal on kaitsmisnõukogusid vähe, kõigis neis kas pikad järjekorrad või sihipärane poliitika võõraid mitte ligi lasta. Moskva ja Leningradi juhtivates kehakultuuriinstituutides ammendavad oma aspirandid kaitsmisvõimalused. Ka nemad jäävad mitmeks aastaks järjekorda. Erand tehakse vaid neile, kes suudavad esitada töö kaitsmisele enne aspirantuuri lõppu, samuti välismaalastest aspirantidele. Meie aspirant M. Alev ootas P. Lesgafti nim. Kehakultuuriinstituudis järjekorda 3,5 aastat. Ka siis pääses ta kaitsmisele vaid tänu sekkumisele instituudi teadusprorektori kaudu. Lõpuks ta siiski sai pedagoogikakandidaadiks. Temaga üheaegsetel aspirantidel, kes heitusid järjekordadest, on nüüd aspirantuuri lõpust möödunud juba märksa rohkem aega.

Mis puutub aspirantuuri katkestamisse, siis seda on põhiliselt tinginud perekondlikud ja tervislikud probleemid, mõnel juhul ka kaugaspirandi suur tööalane koormatus. Seega jõuame tagasi valikuprobleemi juurde — aspirantuuri satuvad inimesed, kellel puudub selge eluplaan.

Meie aspirantuuril on hea maine väljaspool ülikooli. Seda tõendab sihtaspirantide lähetamine Tartusse Omskist, Gomelist, Minskist, Kaunasest ja Tallinnast. Vabariigi kõrgkoolides ja teadusasutustes töötab 12 pedagoogikakandidaati, meie endist aspiranti (neist 7 TPedI-s). Aspirantuuri vajab ka teaduskond ise, sest kraadiga õppejõude on meil napilt pooled. See kõik nõuab eksisteerivatest komplikatsioonidest ülesaamist.

Prof. ATKO VIRU,
kehakultuuriteaduskonna dekaan

Šokan Välihhanov

Vastu vaatab sümpaatne mongoliidsete näojoontega noor ohvitser. See on Sokan Välihhanov (kirjutatakse ka Valihhanov, Uälihhanov) — kasahhi rahva silmapaistev õpetlane. Ta oli samaaegselt geograaf, etnograaf, ajaloolane, literaat ja filosoof. Parajasti (1984—1985) ilmub tema viieköitelise kogumiku järjekordne väljaanne, mis on illustreeritud autori joonistuste ja algupäraste maakaartidega.

Novembris 1835 sündis Kušmurõnis (praegu Kasahhi NSN Kustanai obl.) poiss, kellele anti islami nimi Muhammedhanafija. Ema hakkas teda aga kutsuma kasahhipäraselt Šokaniks. Poisi vanaisa oli Vene alamaks hakanud Kasahhi keskmise hordi khaan Väli, kelle järgi saadi hiljem perekonnanimi Välihhanov. Algul õppis Sokan kasahhi erakoolis. Vana kombe kohaselt pidid khaanide lapsed oskama seitsme rahva keelt («žetõ žurttõn tilin bilu») ja nii omandaski Sokan korralikult araabia, hiljem ka uijoonistamise, kehalist karastust guuri keele. Topograafidelt õppis ta andsid pikad jahiretked stepis. Hoolega uuris poiss klassikalist Ida kirjandust ning pani juba siis kirja kasahhi rahvaluulet. Silmaringi laiendasid kokkupuuted eesrindlike teadlastega. Nende hulgas oli ka meie ülikooli kasvandik, uurimisreisija ja Tartu Loodusuurijate Seltsi rajajaid Alexander Schrenck. 1847 viis isa Sõngõs noore Sokani õppima Siberi kadetikorpusse Omskis. Sõjaliste ainete kõrval õpetati seal üld- ja Venemaa geograafiat, üld- ja Venemaa ajalugu, vene ja Euroopa kirjandust, filosoofiat, botaanikat, zooloogiat, füüsikat, matemaatikat, geodeesiat, ehituskunsti, looduse ajalugu (üldlooduslugu), vene, prantsuse ja saksa keelt ning eriklassis ka turgi, mongoli, araabia ja pärsia keelt. Kooliainete hulgas oli ka joonistamine, joonestamine ja kalligraafia. Suurt tähelepanu pöörati Hiina, India, Pärsia, Afganistani, Buhhara, Kokandi ja Hiiva maadeteaduslikule uurimisele. Sõjalis-strateegiliselt õpiti tundma Kasahstani, mis kandis tollal Kirgiisi stepi nime. Pärast kadetikorpuse lõpetamist 1853 algas tegevteenistus Siberi kasakavägedes.

Järgmisel aastal avanes Välihhanovil võimalus siirduda uurimisreisile Kesk- ja Lõuna-Kasahstani, kus ta kogus väärtuslikku andmestikku statistikast, kommetest ja uskumustest, koostas herbaariumi ning ornitoloogilise ja entomoloogilise kollektsiooni. Seejärel uuris ta Ala-Too kirgiiside ajalugu, etnograafiat ja rahvaluulet ning tõlkis eepose «Manas» osi vene keelde. 27. veebruaril 1857 võeti Sokan Välihhanov Vene Geograafia Seltsi tegevliikmeks.

1858—1859 tegi Välihhanov reisi tollal eurooplastele suletud Kašgariasse. Aasialik välimus võimaldas tal esineda kaupmehena. Reisi ohtlikkust näitas seegi, et just Kašgaris kaotas saksa geograaf Adolf Schlaginweit 1857 oma pea. Välihhanov oli «kaupmehena» siiski paremas olukorras kui «dervišina» 1863 Hiivas, Buhharas ja Samarkandis käinud ungari keeleteadlane ja etnograaf Ármin Vámbéry, kes ei saanud pidada isegi päevikut. Välihhanov tõi aga Kašgariast kaasa väärtuslikke andmeid ja kogusid.

1859. aasta lõpul sõitis Sokan Välihhanov Peterburi, kus võttis aktiivselt osa pealinna elust ning kuulas loenguid ülikoolis. Ekspeditsioonide vintsutused ja pealinna niiske kliima olid aga murdnud noormehe tervise. 1861 siirduski ta kodusteppi tervist parandama. 1864 kutsuti Välihhanov Lõuna-Kasahstani Venemaaga ühendamise operatsioonile ning ta osales kevadel Aulie-Ata (praeguse Džambuli) hõivamises. Nördinuna metsikustest lahkus Välihhanov aga samal suvel väeosast ning asus taas steppi, seekord albani hõimu maa-alale, kus abiellus vanemsultani tütrega. Elu oli aga lähenenud lõpule. Sokan Välihhanov suri kolmekümnendal eluaastal õprillis 1865 Altõnemelis (praegu Kasahhi NSV Taldõ-Kurgani obl.). Tema tööd pole kaotanud tähtsust tänapäevalgi, neid on avaldatud ka inglise, saksa ja prantsuse keeles. Sokan Välihhanovi nimi on jäädvustatud mitmel pool Kasahstanis, ka Kasahhi NSV TA ajaloo, arheoloogia ja etnograafia instituut kannab tema nime.

OTT KURS

Kes on TRÜ parim sportlane 1985?

Alljärgnevalt palume teid kaasa aidata TRÜ parima sportlase selgitamisele.

Teie abistamiseks ja mälu värskendamiseks paneme kirja meie arvates mõned silmapaistvamad sportlased 1985. Kui teie arvates nende seas parimat ei leidu, siis kirjutage tabelisse loomulikult oma kandidaat.

MEHED

HEINO PUUSTE — kergejõustik, MK hõbe odaviskes.

VALTER KÜLVET — kergejõustik, universiaadi hõbe mitmevõistluses.

AIVAR OJASTU — kergejõustik, NSVL karikavõistluste hõbe 400 m jooksus.

KALLE KALJURAND — sulgpall, mitmekordne Eesti meister ja karikavõitja.

NAISED

TAIMI KÖNN — kergejõustik, Eesti meister ja rekordiomanik kaugushüppes.

ANNE HINNOBERT — korvpall, TRÜ korvpallinaiskonna kapten.

Võistkonnad

TRÜ korvpallinaiskond.

Nüüd siis paremust määrama.
Kes olid teie arvates tänavu 3 parimat meessportlast?

1.

2.

3.

... 3 parimat naissportlast?

1.

2.

3.

.... parim võistkond?

1.

Aitäh! Teid tänavad küsitluse läbiviijad ülikooli spordiklubi, komsomolikomitee ja ajaleht «TRÜ».

Küsitlustalong palume lasta kohe peahoone lehelaual olevasse kasti või toimetuse uksel paiknevasse postkasti.

LÕIKA VÄLJA JA LASE POSTKASTI!

Lemmikmuusika '85

Üliõpilane, kindlasti pole muusika Sinu kõrvade jaoks võõras — olenemata sellest, kas kuulad kui ennastunustav melomaan või analüüsiv spetsialist, kuulub levimuusika sinu emotsionaalse toonuse tõstjate hulka.

Et teada TRÜ üliõpilaskonna kui terviku ootusi eesti levimuusika suhtes, korraldame jällegi välkküsitluse. Alljärgnevalt leiad Sa ankeedi, mille Sa kindlasti täidad ja lased TRÜ peahoone valvelaual asuvasse postkasti. Saadud vastuste põhjal teeme järgmise aasta jaanuari algul kokkuvõtte, mis trükitakse ära ka ajalehes «TRÜ». Nii et, kui tahad teada, mida peavad TRÜ üliõpilased muusikaks ja keda muusikuteks, siis istu kohe laua taha ning pane oma arvamus kirja!

KES ON PARIM?

— ansambel . . . . . .

— meeslaulja . . . . . .

— naislaulja . . . . . .

— folklaulja . . . . . .

— muusikapala (eesti autor!) . . . . . .

— *show*-ansambel . . . . . .

— pillimees . . . . . .

— mis puudub eesti levimuusikast . . . . . .

Õpin . . . . . teaduskonnas . . . . kursusel.

Lõika välja, täida ja lase postkasti!

Veel kord hääletamisest ja bussisõidust

«Liiklusnurga» eelmine sõnavõtt hääletamise asjus kutsus esile poleemikat ja eks pooleteisetunnine saba pühade-eelseil päevil bussijaamas tegi natuke tuska küll. Kuid alustagem juba kord avaldatust.

Niisiis on hääletamine ohtlik ja ebasoovitav. Sest:

▲ liiklusõnnetuse puhul saavad kannatada peamiselt kaasasõitjad;

▲ juhi kõrvaliste (veoautos aga polegi mujale istuda) on kõige ohtlikum koht reisija jaoks. Ka sõiduautos, kui turvavöö kinnitamata või reguleerimata;

▲ teel seistes pole võimalik kindlaks teha, kes autos sõidavad; kas juht on kaine või mitte. See aga on liiklusohutuse seisukohast eriti oluline;

▲ enamikul sõidu- ja veoautojuhtidest on märkimisväärselt madalam kutsetase kui bussijuhtidel. Sageli jätab ka sõiduoskus soovida.

Selliselt on siis paika pandud AUTOINSPEKTSIOONI seisukoht. Samamoodi arvatakse ka autotranspordi- ja maanteede, side- ja mitmes teises ministeeriumis, kellele kuuluvates sõidukites on sõitjate vedu **keelatud.**

Ja veel üks oluline seik: kui asutuse autoga juhtub avarii ning juhureisija saab viga või surma, peab ettevõte oma rahadest maksma haigustoetust, matusekulud jm. Need summad pole sugugi pisikesed.. Enama selgitamisele eelmine «Liiklusnurk» ei pretendeerinudki.

Paraku omaette seisvaid ja lahendatavaid probleeme pole. Nii kaasab hääletaminegi rea enamat. Miks

ÜLIÕPILANE

õigupoolest maanteel kätt tõstmas käib? Üks põhjusi on bussipiletite keerukas hankimine (eriti nädalavahetuse päevadeks): sageli on kõik kohad bussides välja müüdud, ka bussijaama pole iga päev võimalik (hommikul!) minna. Eelmüügist kinnitati, et kõige halvem on laupäeval Tallinna, Pärnu, Viljandi, Kingissepa ja Leningradi poole pääseda, kuigi mõni buss sõidab kahe-kolme abibussiga. Rongiga näiteks Tallinna minna on aga omast kohast mõttetu: kell 15.15 väljuv rong saabub Balti jaama plaani kohaselt 19.24... Niisiis veel tund linnatranspordiga ja koju alles pool üheksa õhtul? Ööpäeva pärast peab algama enamikul tee Tartusse tagasi. Olemise aega nagu ei jäägi.

Kuid üks on selge: olgu bussiühendus kui hea tahes, hääletamine sellega ei kaoks. Seda peetakse üliõpilasromantika osaks. Seda meenutavad praeguste tudengite vanemad oma ülikooliaastatst. Siis oli autostopp moes ja soositudki. Hääletamine olevat «põnev, mugav, huvitav». Hääletamise kaitseks astutakse välja isegi väitega, et «enamik inimesi sureb kodus voodis». Jätan kommentaari lugeja lisada. Leidub muidugi ka tudengeid (näiteks allakirjutanu), kes hääletamist ei poolda.

Et midagi kokkuvõtvalt ütelda, peaksime kuulama ka kolmandat asjaosalist. **Kuidas suhtuvad tudengite sõidusse need, kes autorooli hoiavad, nimelt**

AUTOJUHID?

Raadiole üht helilõiku tehes küsitlesin üsna mitut autojuhti. Oldi nii poolt kui vastu:

— «Sõidutan ikka, kui ruumi on. Mis ta (tudeng) ikka tee ääres passib!»

— «Kui saan, siis võtan peale. Bussid on väga täis.»

— «Võib ju ka. Aga üldiselt ei meeldi, kui võõrad autos on.»

— «Ei taha vedada. Tulevad sisse, suitsu ja viina lõhnad juures. Ma olen neid sõidutanud.»

— «Kord tõin ühe neiu ja noormehe Tartusse. Porised kotid tõsteti teepeenralt otse istmetele...»

— «Kui mitu inimest peale tuleb, võin autost ja elustki ilma jääda...»

— «Kardan riskida noore inimese eluga. Ma ju ei tea, mis võib autoga teel juhtuda.»

MIDA SIIS TEHA?

Bussiliikluse probleem vajaks uurimist. Võib pakkuda mõningaid lahendusi:

● Panna laupäeviti Tartust peamistesse suundadesse (Tallinn, Pärnu, Virtsu jne.) liikuma üliõpilasbuss. On vaid üks nõue: see buss peab olema igal juhul täis, sest tühja sõidukit ei lase ükski asutus nii kaugele sõita. Seetõttu oleks vaja üliõpilaste soove uurida, selgitada, kuivõrd niisugusest bussist üldse huvitatud ollakse (liiati et kunagi jäeti selline buss seisma väikese reisijate arvu tõttu). Seni aga tuleb parandada sõidupiletite eelmüügi korraldust, sest ega pileteid mujalt kui bussijaamast osta saagi. (Seetõttu on ka aeg-ajalt tohutud järjekorrad:) Võib-olla müüa pileteid (teatud kellaaegadel väljuvatele bussidele) näiteks esmaspäeviti TRÜ peahoones?

Enne kui teha ettepanek veondusettevõttele, tasuks teada tudengite arvamust. Hea oleks, kui need ka kirja pandaks ning «TRÜ» toimetusse (ph. ruum 241) toodaks.

Mis hääletamisse puutub, siis olgu see pigem hädaabinõu. Tuleb endale kindlalt selgeks teha, kas tõesti teisiti ei saa, või on tegu erilise mugavuse ja kokkuhoiuga, mille tagajärgede eest on ainuvastutav sõidukijuht.

URMAS LOIT,
žurn. I k.

«VAHE» PEAB JÄLLE PIDU

18. detsembril läheb EPA klubis lahti Ants Vahe kolmas suur sünnipäev. Kaasa lõõvad konferansjee, paras soojendusansambel, televiisorist näidatakse liikuvaid pilte. Töötab *fan-shop* ja kiirpiltnik. Kollektiivtellimused tel. 3 38 84.

DISKOSAALIS TRÜ KLUBI

teisipäeval, 17. detsembril kl. 20 «Vänta aga» (velomatka klubi) muljeteõhtu SLAIDIDE JA MUUSIKAGA.

KLUBIS

Laupäeval, 14. detsembril ja pühapäeval, 15. detsembril kl. 21 diskoõhtu.

TARTU DISKOPÄEVAD

on laupäeval, 21. detsembril ja pühapäeval 22. detsembril. Esimesel päeval kl. 19 avamine ja tantsuprogrammid, teisel päeval kl. 14 kuulamis-vaatamisdiskod ja kl. 19 tantsuprogrammid.
Üles astuvad vabariigi parimad diskogrupid, diskorid ja videodiskorid.
Pääsmete müük tund enne algust.

● Tagasivaade taidluskonkursile. Justkui aimates III kohta, embavad võidurõõmsad ajaloolased teineteit lausa etenduse keskel
EVALD VELDEMANNI foto

1. Esmaspäeval, 16. detsembril kl. 17.30 oleme kõik EPA metsanduse ja maaparanduse teaduskonna uues õppehoones Kreutzwaldi 3. Meid ootab EPA kirjarahvas. Kes tuleb, annab endast toimetusse teada.

2. On teatripileteid «Kummitustele»!

Siiras kaastunne Kersti Murdveele

ISA

surma puhul.

Eesti filoloogia IV kursus
ja kursusejuhendaja.

Toimetaja VARJE SOOTAK

«TRÜ» «Tartu Riiklik Ülikool» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 4899. MB-11956. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu
AR

Kontrolleksemplar

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 36 (1433) | Reedel, 20. detsembril 1985 | Ilmub 22. novembrist 1948 | Hind 2 kop.

Linna parteiorganisatsiooni XXVII konverents

peeti eelmisel laupäeval. TRÜ parteiorganisatsiooni esindas 57 delegaati. Sõnavõtjate hulgas oli ka NSV Liidu Ülemnõukogu saadik, **rektor prof. Arnold Koop.** Ta kõneles kõrgkooli praegustest ülesannetest, millele tuleb läheneda senisest hoopis analüüsivamalt, sisulisemalt, uut moodi. Ülikoolis on viimastest partei ja valitsuse dokumentidest lähtudes neid ülesandeid põhjalikult arutatud ning välja töötatud intensiivsed abinõud. Rektori sõnavõttu läbis ühendava mõttena inimfaktori probleem. Meie ees seisvaid ülesandeid saab tulemusrikkalt lahendada vaid siis, kui igaüks meist ka oma mõttetegevusse uue kvaliteedi toob. Peamine tähelepanu peab olema suunatud õppetööle. Üliõpilasest saagu aktiivne vastuvõtja, osaleja ja aktivist kõrgkoolielu igas tegevuslülis. Rektor peatus ka ühiselamuteemal. Ta ütles, et viimaste nädalate ühised kiired jõupingutused kõikide selle töö eest vastutajate vahel andsid häid tulemusi. Oma sõnavõttu lõpetades väljendas A. Koop veendumust, et ülikool tuleb oma ülesannetega toime.

Kõrgkoolide ühiselamutest kõneles oma sõnavõtus ka **EKP Keskkomitee sekretär Rein Ristlaan.** Ta rõhutas, et neis tuleb kiiresti tagada distsipliin ja puhtus. Tulevased spetsialistid peavad oskama hoida korda, ka remontida, kui vaja. Kes ühiselureeglitest kinni ei pea, ei pea ühiselamus elama.

EKP Tartu Linnakomitee liikmeks valiti TRÜ-st Laur Karu, Paul Kenkmann, Lembit Kiik, Arnold Koop ja Juhan Peegel, linnakomitee liikmekandidaadiks Ivan Larin ja Rait Maruste, revisjonikomisjoni Miralda Koor. EKP XIX kongressi delegaatide hulgas on ülikoolist Mihhail Bronštein, Paul Kenkmann ja Arnold Koop.

Meeldivaid lauluhetki pakkus konverentsi delegaatidele ja külalistele TRÜ ansambel «Lakstigal» Maie Eljase juhatusel.

Kogemusi Moskvast

Meie komsomolikomitee sekretäri **Arvo Lampi** polnud nädal aega ei ülikoolis ega Tartuski. Oli hoopis **Moskvas komsomolikaadri täiendusseminaril.** Ise ütles ta selle kohta järgmist:

«Niisugune seminar toimub mitmes voorus. Eelmisest võtsid osa novembri lõpus ja detsembri alguses põllumajandus- ja tehnikakõrgkoolide komsomolijuhid. Nüüd olid Moskva noorsookeskusesse «Olimpijets» kokku kutsutud ülikoolide, pedagoogiliste instituutide, majandus-, õigus- ja kultuurialaste kõrgemate õppeasutuste noortejuhid. Eestist olime TPedI asesekretäri Tiina Haljakuga kahekesi. Meile pidasid loenguid NSVL KKEH minister Gennadi Jagodin, ÜLKNÜ Keskkomitee sekretär Aleksandr Zuganov jmt. Olgu lisatud, et minister käis meie ülikoolis alles hiljaaegu, ÜLKNÜ KK sekretär viibis 1982. aastal ELKNÜ XIX kongressil ja tutvus ka ülikooliga. Viimasel päeval mängisime juhtimismängu komsomolikomitee koosolekust.

Tuttavaks sain paljude teiste kõrgkoolide komsomolisekretäride ja asesekretäridega, osaleti ju seal Taškendist, Kaasanist, Jaroslavlist, Tomskist, Vilniusest, Riiast jm. Uudisena veel nii palju, et tuleva aasta algul saavad Läti RÜ-s kokku Vilniuse ja meie komsomolikomiteede esindajad. Tahame tihedamalt üksteise kogemustega tutvuda.»

Komsomolikomitees

10. detsembri istungil:

● anti soovitus NLKP liikmeks astuda **Toivo Jäppinenile** (maj. küb. V), **Ants Paapstelile** (ÜMPI aspirant) ja **Astrid Karule** (eesti f. I). NLKP liikmekandidaadiks soovitati Riina Ristmäe (kaubatundm. IV);

● ÜLKNÜ ridadest heideti välja Tarvi Uusen (KKT I), kes pani toime varguse. Komsomolidokumentide lohaka hoidmise eest karistati noomitusega arvestuskaardile Andres Grossi (arstit. V). Komsomoliülesande mittetäitmise pärast karistati valju noomitusega Tarmo Menetsit ja noomitusega Donald Kiidjärve (õig. II).

● KOR-i komandöriks kinnitati **Alo Kirsimäe** (õig. IV).

● **Majanõukogude tööst** ühiselamutes rääkisid asesekretär Priit Teder (maj. III) ja Pälsoni 14 majanõukogu esimees Astrid Karu. Komitee 1. oktoobri otsus k. a. jäeti edasisele kontrollile.

● Tehti ka kokkuvõtteid ELKNÜ 65. aastapäeva tähistamisest.

KOMSOMOLIKOMITEE LIIKMED JA TEADUSKONDADE SEKRETÄRID!

Semestri viimase komitee istung on teisipäeval, 24. detsembril kl. 18.

Tähtdokumentidest filoloogidele

Filoloogide ettepanekul kohtus 12. detsembril komsomolibüroo liikmetega NLKP ajaloo kateedri professor Feliks Kinkar. Kõneainet andsid NLKP programmi ja põhikirja uue redaktsiooni projekt ning meie maa majandusliku ja sotsiaalse arengu põhisuundade projekt.

Prof. F. Kinkar rõhutas partei programmi humanistlikkust. Lähemalt vaadeldi selles uudsena rõhutatud sotsiaalse õigluse aspekti. Meil tuleb võidelda veel ametiseisundi kuritarvitamisega, defitsiiditutvustega, haltuurategijatega. Lähenev sess peaks aga tudengi panema mõtlema selle üle, et õiglaste, korralikult õpitud vastuste eest saadakse ka õiglane hinne.

MALLE MOOT

Tekivad sidemed

Detsembri algul püsisid ülikooli spordihoone korvpalliväljaku tablool nelja päeva vältel muutumatuna sõnad Tartu ja Leningrad. Seda, kuidas lõppesid TRÜ spordiklubi korvpallinaiskonna treeningmängud Leningradi «Spartaki» naiskonna vahel, teavad ehk paljud. See aga, et 7. ja 8. detsembril võõrustas TRÜ meisterteaduskond korvpallis, st. arstiteaduskond Leningradi RÜ meistrit — füüsikateaduskonda, on võib-olla nii mõnelegi uudiseks. Kokku peeti kolm sõpruskohtumist, kõik nad tõid võõrustajatele ülekaaluka võidu. Kokkuleppe kohaselt on leningradlastel revanšivõimalus märtsis-aprillis, siis juba koduseinte toetusel.

TOOMAS PALU,
ravi V k.,
arstiteaduskonna sportorg

KONGRESSI EEL

Uus viisaastak nõuab kasvatustöö ümberkorraldust

NSV Liidu majandusliku ja sotsiaalse arengu põhisuundade projektis aastaiks 1986—1990 ning ajavahemikuks kuni 2000. aastani rõhutatakse, et eelolev viisaastak peab saama pöördeliseks meie maa majandusliku ja sotsiaalse arengu kõigis suundades. Peamise ülesandena nähakse ette majandusliku arengu tempo ja efektiivsuse tõstmist teaduslik-tehnilise progressi kiirendamise, tootmise ümberseadistamise ja rekonstrueerimise, loodud tootmispotentsiaali intensiivse kasutamise ning juhtimissüsteemi ja majandusmehhanismi täiustamise baasil.

Ka 11. viisaastakuks oli kavandatud, kuid jäi saavutamata pööre tootmises, selle üleviimine intensiivarengu rööbastele. Peamiseks põhjuseks oli see, et ei saavutatud pööret mõtlemiseks. Jäi valitsema ekstensiivarengule omane mõtlemis- ja juhtimisstiil: selleks et rohkem toota, on tarvis enam töölisi, tootmispinda, masinaid, materjale. Et uue viisaastaku täitmine muutuks reaalseks, peab järelikult saavutama pöörde ka mõtlemises. Selleks peab iga teadlane, majandusjuht, insener-tehniline töötaja, tööline, teenistuja — meie kõik — olema võimeline ja valmis otsima uusi lahendusi, püstitatud ülesannete täitmiseks. Sellega muutub seni ebapiisavalt kasutatud inimmõistus täiendavaks ressursiks, sest ta aitab kaasa tõmmata tootmise intensiivistamisele seni kasutamata reservid. EKP Tartu linnaorganisatsiooni 27. konverentsi sõnavõtus nimetas meie rektor seda mõtlemise tööviljakuse tõstmiseks, öeldes, et vaid mõtlemise tööviljakuse tõstmise baasil suudame eelolevatel viisaastakutel saavutada tootmises kavandatud tööviljakuse tõusu tempo.

Üks põhjusi, miks ei ole veel toimunud pööret mõtlemises, on ka haridussüsteemis juurdunud õpetamismeetodid. Näiteks valitseb kõrgkoolis jagamatult loeng, kus üliõpilasele esitatakse vajalik teave ning seda kinnistatakse seminarides ja praktikumides. Üliõpilase eksamihinne sõltub sellest, kui täielikult ta on võtnud omaks õppejõu mõtlemisstiili, väärtushinnangud ja jätnud meelde esitatud materjali. Just sellise õpetamisega kasvatame häid käsutäitjaid, unustades ära iseseisva mõtlemise arendamise.

Praegused üliõpilased asuvad tööle juba 12. viisaastakul. Nad on tarvis ette valmistada selliselt, et oleksid juba võimelised uut moodi mõtlema. Selleks tuleb loengu kõrvale (asemele) tuua niisugused õpetamismeetodid, mis otsustavalt suurendaksid üliõpilaste vajadust iseseisvalt mõtelda ja annaksid talle selleks ka piisavalt võimalusi. Siin ei peaks õppejõud ootama konkreetset retsepti kõrgemalt poolt, vaid julgelt ise, arvestades aine eripära, kateedri võimalusi, oskusi ja kogemusi, oma plaanid välja töötama.

Oma tööstiili peaksid muutma ka ühiskondlikud organisatsioonid. Otsused tuleks sõnastada selliselt, et nad üksikasjaliku reglementeerituse asemel sunniksid otsima uusi teid ja meetodeid töö paremaks korraldamiseks. Olulisimad ei ole mitte traditsioonilised ühisüritused, kus kõik ammuilma tuttavlik, kus 1—2 valmistavad ette ja sajad passiivselt kuulavad, vaatavad, naudivad, vaid enam üliõpilastele loomeaktiivsust arendavad ettevõtmised, kus kõik saavad aktiivselt osaleda.

Uue mõtlemisviisi omaksvõtmine ja selle kasvatamine üliõpilastes ei ole mitte ainult meie kohustus, vaid ka auküsimus, arvestades meie kui juhtiva kõrgkooli positsiooni ja ka *alma mater*'i kuulsusrikast ajalugu. Alati on ta olnud kõige eesrindliku generaator ja kasvulava.

Dots. MART SÖRG,
EKP TRÜ komitee
ideoloogiatöö asesekretär

Auditooriumis istusid õppejõud

Kateedrijuhatajate seminarnõupidamisel keemia ringauditooriumis olid kohal ülikooli ja teaduskondade juhtkonnad ning ühiskondlike organisatsioonide esindajad.

AIN PROTSINI foto

Rektor prof. A. Koop sõnastas nõupidamise juhtmotiivid lühidalt ja selgelt: kuidas ülikooli tööd uut moodi korraldada. Sissejuhatavalt kõneles ta NSV Liidu Ülemnõukogu novembriistungjärgu iseloomulikest joontest, eeskätt haridusse puutuvatest: istungjärk teatavasti kinnitas haridusseadusandluse aluste uue redaktsiooni.

Ülikooli ülesandeid käsitles rektor just **õppeprotsessi ja kateedri** vaatenurgast.

Iga kateeder peab senise läbi arutama, mõtlema, mida ja kuidas saab teha paremini. Loengutundide arvu vähendamine nõuab üliõpilaste varustamist korralike õppevahenditega. Üliõpilaste iseseisev töö suureneb. Kateeder peab seda aga üksikasjalikult ette valmistama, kaasa arvatud iseseisva töö kontrollimine. Tehnilised vahendid tähtsustuvad. Kõik õppejõud peavad tutvust tegema arvutustehnikaga, omandama nn. teise kirjaoskuse. Uuenema peavad ka kateedri suhted üliõpilastega: üliõpilane ei saa olla üksnes objekt, temast peab saama subjekt, kateedri kaasosaline uuendustes. Kõik uus ja tulus, mis ühes või teises kateedris sünnib, peab saama ühisvaraks. Töö uuendamine nõuab kogu ülikoolielu avalikustamist.

Jätkates juttu õppeprotsessi intensiivistamisest, rõhutas **õppeprorektor professor U. Palm** kõigepealt nüüdismetoodika ja selle süsteemsuse tähtsust.

Metoodikatöö põhiüksuseks on kateeder, tegijaks õppejõud, kelle vastutus kõnealuses valdkonnas kasvab. Koordineerivad seda tööd kateeder, erialade vahel metoodikakomisjon, ülikooli ulatuses metoodikanõukogu.

Üle Liidu nurinat esile kutsunud nn. õppemetoodiliste komplektide koostamine on nüüd oluliselt muutunud. Metoodikadokumentide süsteem on kõrgkooli, tükati kateedri enda otsustada, süsteemne töö peab kestma. Ka kõrgkooli pedagoogika labori ja sotsioloogiaosakonna uurimistöö tulemused peavad jõudma kateedriteni.

Juubeli tõttu kosus ülikool lõppeval viisaastakul aineliselt tugevasti. Mitmesugust tehnikat on saadud õige mitme miljoni rubla eest. On hakatud korraldama videotreeninguid. Videotreeningute, situatsioonimängude kasulikkus tulevastele õpetajatele, juristidele, arstidele jt. tingib nende leviku. Praeguse telestuudio jaks jääb napiks. Lätte tänavale ehitatavasse ühiskonnateaduste majja ette nähtud vastne telestuudio avab soodsamad võimalused. Täieneb arvutustehnika, levimas on personaalarvutid (praegu on ülikoolil neid ligi poolsada). Uued õppeplaanid sisaldavad 72 t arvutustehnika tundmaõppimist. Aktiivseiks tehniliste vahendite kasutajaiks hindas õppeprorektor 10% õppejõude.

Ka tehnikaajastul ei saa läbi raamatuta. Osa kateedrite kirjanduse referente aga ei vaevu uudiskirjandusega tutvuma ja seda soovitama. Mõni poolteistkümmend aastat vana raamat on lausa kapsaks õpitud, uuemaid pole keegi raamatukogust küsinud...

Õppeprorektor märkis lõpuks, et kõrgharidussüsteemi töö ümberkorraldamise põhimõtted võetakse peatselt ametlikult vastu. Aga suunad on teada ja tuleb tegutsema hakata: üle vaatama õppeplaane ja -programme, tegema rektoraadile ettepanekuid nende korrigeerimiseks, koostama üliõpilastele iseseisva töö juhendeid. Kasvama peab probleemloengute osa kõigis ainetes, kus nad on võimalikud.

(Järg 2. lk.)

Näitusele ülikoolist

(Algus eelmises lehes)

Mõnevõrra lihtsam on eksponeerida teiste asutustega kahasse valminud seeriatooteid.

Röntgenkontrastaine «Vasografiin» (autorid T. Sulling, V. Pällin, J. Eha, M. Maser, M. Paavo), mis on valmistatud kodumaise tooraine baasil, on samuti sagedane näituseeksponaat. Katsetootmisel saadud kontrastaine on näitustel Tallinnas ja Moskvas.

Teine ülikooli **röntgenkontrastaine «Estobar V»**, mille saamisviisi kohta on dots. E. Kuusile otsustatud anda autoritunnistus, esitatakse esmakordselt näitusele tuleval aastal Helsingis. Sellegi aine seeriatootmine on organiseerimisjärgus.

Ülikooli saavutused inimesele kahjutute taimekaitsevahendite loomisel on saanud nii rahvusvahelise kui ka üleliidulise tunnustuse osaliseks. Koos keemiatootmiskoondisega «Flora» on valminud **taimekahjurite feromoonide preparatiivsed vormid, feromoonpüünised seeriast «Attrakon» ja entomoloogiline liimfiksaator «Pestifix»** (autorite kollektiiv T. Rodima juhendamisel). Sel aastal esitati taimekaitsevahendid näitusele «Uued ained ja materjalid» Budapestis. Jaanuaris tutvustati neid edukalt feromoonidealasel üleliidulisel näitussümpoosionil Moskvas, märtsist alates aga NSV Liidu RMSN näitusel «Teaduslik-tehniline progress». Samad eksponaadid on Tallinnas. Püünist «Attrakon K» ja «Pestifixi» oodatakse rahvusvahelisele messile Zagrebis.

Termoluminofoore ja termoluminestsentsdetektore radioaktiivse kiirguse mõõtmiseks (autorite kollektiiv dots. M.-L. Allsalu juhtimisel) on samuti ära märgitud mitmel näitusel. NSV Liidu Kaubandus-Tööstuspalati Presiidiumi audiplomiga autasustati ülikooli esinemise eest näitusel «Biokeemia 84», kus olid molekulimudel ja termoluminestsentsdetektorid.

Kuni ülikoolil või Tartu linnal puuduvad avaramad võimalused siin loodud ja konstrueeritud aparaatide jm. seeriatootmiseks, tuleb leida sisemisi reserve. Kokkuleppel ülikooli ajaloo muuseumiga on plaanis valmistada TO lepingute alusel konstrueerimis-eksperimentaalosakonnas silmapaistvamate leiutiste järgi loodud aparaate, seadeldisi, mudeleid jne. eraldi näituste tarbeks ja hiljem anda need üle muuseumile.

Üksikeksemplarina on valmistatud Eesti NSV kalurikolhoosides kasutatava vedeliku **elektroflotatsioonpuhastusseadme** (autorid A. Kirm, E. Teetsov) makett. Makette eksponeeriti NSV Liidu RMSN paviljonis «Bioloogia» 1984.—1985. aastal ja sai seal pronksmedali. Taas saadeti see Moskvasse näitusele «Leiundus ja teaduslik-tehniline progress». On tehtud ettepanek eksponeerida seadme maketti ka näitusel tuleval aastal Helsingis.

Tööstusjäätmete põletusahi (autorid O. Lauk ja L. Visnapuu) pälvis samuti NSV Liidu RMSN pronksmedali.

Tallinnas on eksponeeritud kaks unikaalset teadusaparaati: **elektroluminestsentsindikaatorite parameetrite mõõtja ja õlivaba ülikõrgvaakumaurustusseade**, mõlemad elektroluminestsentsi ja pooljuhtide laborilt (autorid A.-A. Tammik, A. Parv, V. Vassiltšenko). Peatselt lisandub samalt laborilt **mikroarvuti** (peakonstruktor L.-H. Humal), mida on plaanis TRÜ-s seeriaviisiliselt tootma hakata. Arvuti on ette nähtud teadustööks, kuid on kasutatav ka koolis.

Ülemaailmsele noorte leidurite näitusele «Bulgaria 85» saadeti ülikoolist **dünaamiline elektromeeter** (autorid M. Roos, J. Hämmalov ja O. Saks) ning kontaktrõngas silmaliigutuste mõõtmiseks (autorid ülikoolist A. Luuk ja J. Allik).

Näituseeksponaadile on heaks reklaamiks nüüdistasemel kujundus. Seepärast oleks autoritel soovitav võtta kontakti ülikooli kujundusgrupiga. Kujundaja saab oma parima anda juhul, kui ta alustab tööd juba koos tehnilise ülesande loomisega. Valmis aparaadi kujundamine ei anna tavaliselt enam loodetud tulemust. Valmimas on esimene kujundatud aparaat: portatiivse hapnikumõõturi uus mudel.

Ülikool saadab näitustele ka **trükiseid:** monograafiaid, teadustööde kogumikke, õpikuid ja õppevahendeid. Nii olid rahvusvahelisel geograafide konverentsil Prantsusmaal looduskaitsealased tööd. Moskvasse näitusele «Elektronarvutustehnika rahvahariduses» saadeti programmeerimise teooria ja praktika alast kirjandust. Õpikuid ja teadustöid mitmelt erialalt on näituse «Nõukogude Eesti 85» ekspositsioonis.

Ülikool on osalenud kõigil Moskva rahvusvahelistel raamatumessidel. Tänavu olid meilt monograafiad ja TRÜ toimetised, kokku ligi 20 nimetust. Meie väljaannete vastu tunti huvi, esitati küsimusi. Hea reklaami korral oleks ülikoolil edaspidi sellel messil võimalik ka oma väljaannete kirjastamisõigust müüa. Raamatumess ongi praegu ainus näitus, kus ülikoolil on õigus välisfirmadega müügilepinguid sõlmida.

Oktoobrikuul võtsime vastu 1984. ja 1985. aastal ilmunud õpikuid ja õppevahendeid saatmiseks NSV Liidu RMSN paviljoni «Rahvaharidus». Seal toimub näitus «1984. ja 1985. aastal ilmunud kõrgkoolide ja keskeriõppeasutuste õpikud ja õppevahendid».

Ka trükiste puhul ei saa mööda minna kujundusest. Ülikooli toimetistel ja mitmel seeriaväljaandel on oma ühtne kujundus. Eelkõige tuleks välja töötada meie reklaamväljaannete (ülikooli ja tema allasutusi tutvustavad brošüürid, voldikud, kataloogid, näituseeksponaatide reklaamlehed jne.) ühtne kujundusstiil. Selle all ei tule mõelda kõigi väljaannete peensusteni sarnast kujundust, vaid kõigil ülikooli reklaamväljaannetel kasutatavaid teatud kujunduselemente (värvus, šrift vms.). Kujundus peaks viitama väljaandjale. Ka sel alal on kujundusgrupil ees suur töö.

* * *

Lisaks teadussaavutuste propageerimisele võetakse osa teist laadi näitustestki. Botaanikaaed on üleliidulistel lillekasvatajate konkurssnäitustel Leningradis saanud lilleseadete eest mitu auhinnakohta. Klassikalise muinasteaduse muuseum korraldab ka väljaspool ülikooli näitusi oma kogudest. On tehtud ettepanek koduduskabineti tööde eksponeerimiseks üliõpilastööde näitusel Prantsusmaal. Oma loomingut tutvustab kunstikabinet.

Novembris algas ettepanekute vormistamine 1987. aasta välisnäitusteks. Praegu teadaolevatel andmetel on võimalik NSVL KKEHM kaudu osa võtta näitustest Budapestis, Leipzigis, Delhis, Hanois, Phönjanis, Berliinis (SDV) ja Soomes.

LEENI UBA

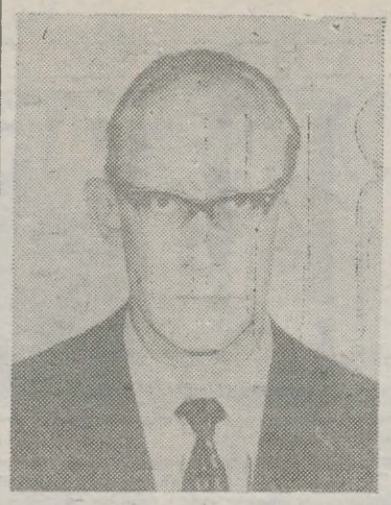

MÄRT SAARMA, psühhiaatria kateedri professor, meditsiinidoktor, Nõukogude Eesti preemia laureaat, tuntud spetsialist depressiivsete seisundite alal, üliõpilaste pooli oodatud lektor ja kardetav eksaminaator, teenekas psühhohügieeni ja tervislike eluviiside propageerija saab homme 50-aastaseks.

1954 lõpetas Tallinna 20. Keskkooli. 1954—1960 arsiteaduskonna üliõpilane. 1960—1964 Tarvastus psühhiaater. 1964—1967 aspirantuuris TRÜ juures. 1967 kaitseb kandidaadidissertatsiooni. 1967—1968 psühhofarmakoloogia labori nooremteadur. 1968—1983 samas vanemteadur ja enamuse ajast laborijuhataja. 1975 kaitseb doktoridissertatsiooni. 1979 kinnitatakse dotsendi kutse. 1985 kinnitatakse professori kutse. 1975 0,5 koormusega dotsent psühhiaatria kateedris. 1983 täiskoormusega professor.

Igapäevatöös täpne, järjekindel, töökas, tagasihoidlik, kohusetundlik. Arvab, et tema elu- ja teadustee ning isiksuse põhiloomuse kujunemisel on ta palju võlgu professor Jüri Saarmale ja kursusel valitsenud töömeeleolule.

Prof. Märt Saarma arsiteaduskonna lõpetamisest on möödunud 25 aastat.

1. Mida Sa arvad oma juubelist?

Niisugusest sündmusest on üldse raske midagi arvata.

2. Kuuldavasti oli Sinu kursus üsna töökas ja üksmeelne. Paljud kursusekaaslased on tänaseks tuntud teadlased, nimekad arstid, olnud vabariigis uudse teadussuuna hälli juures.

Mul oli õnn sattuda 1960. aasta lennu koosseisu. Meid oli 96 ravi- ja pediaatriaosakonnas, kes said arstidiplomi. Neist on praeguseni jõudnud 6 meditsiinidoktori kraadi ja professorikutseni (V. Salupere, L. Allikmets, R. Zupping, H. Tikko, R. Talvik, M. Saarma), peale selle tosinajagu meditsiinikandidaate. Enamik meie kursusest tegeles aktiivselt ÜTÜ ringides alates esimestest kursustest ja huvi teadusliku töö vastu jätkus pärast ülikooli lõpetamist. Meie kursust iseloomustas armastus valitud eriala vastu ja ühtekuuluvustunne; selle tõttu oli kursusel ja õpperühmades rohkearvuliselt ühisüritusi. Kursuseõhtuid oli igal õppeaastal 4—5 kuni ülikooli lõpuni. Ka pärast lõpetamist on ühtekuuluvuse vaim jäänud püsima: kursuse kokkutulekutest võtab osa 60—70 inimest.

3. Sa juhatasid ÜTÜ psühhiaatriaringi üliõpilasena ja õppejõuna. Oled kirjutanud neli uur muslikku võistlustööd. Milline oli ÜTÜ liige üliõpilase M. Saarma ja milline on professor M. Saarma ajal?

Meieaegset ÜTÜ liiget iseloomustas huvi valitud eriala vastu, mitte tulevane töökoht ja edasised perspektiivid. Kliiniliste erialade esindajad sõlmisid tihedad sidemed baasasutustega ja võtsid osa praktilisest tööst koos šeffarstidega. Meie kursusel ei olnud kombeks ülikooli ajal töötada õdede või sanitaridena, nagu seda praegu lausa massiliselt täheldada võib, see aga võimaldas meil oma aega planeerida, et juba enne ülikooli lõpetamist ammendada mitte ainult teoreetilisi, vaid tutvuda põhjalikult praktilise tegevuse kõigi võimalike külgedega.

Märt Saarma 50

Kaasaegset üliõpilast, ÜTÜ liiget iseloomustab rohkem passiivne suhtumine praktilisse tegevusse. Töötamine haiglas palgalisel kohal ei asenda minu arvates volontäärina haiglas liikumist baashaigiate ordinaatoritega koos, nende juhendamise all. Teoreetilised teadmised peavad arstil olema, kuid nad ei asenda mingil moel praktilist kogemust, mille saamiseks ainuüksi praktikumidest saadavate kogemustega piirdumine on ebapiisav. Muljed on küll sellised, et isiklikku initsiatiivi haigla tööga tutvumiseks ja sisseelamiseks jääb üliõpilaste praegusel põlvkonnal väheseks. Meid haigevoodi juurde käsipidi vedada küll vaja ei olnud.

4. Mida arvad nüüdispsühhiaatriast?

Nüüdispsühhiaatriat iseloomustab temasse mõneti skeptiline suhtumine ja teatavad negatiivsed kogemused psüühikahäirete ravimisel ainult psühhotroopsete ainetega piirdumisest. Elu näitab, et üha rohkem on vaja rakendada psüühikahäirete ravis komplekssust, s. t. medikamentoosse ravi kõrval kasutada laialdaselt psühho-, töö- ja tegevusteraapia erinevaid vorme. Tänapäeva meditsiini tervikuna iseloomustab vajadus tunda psüühikat ja psüühikahäireid, seda sõltumata arsti erialast, sest somaatilised ja psüühilised kõrvalekaldumised on omavahel väga tihedalt seotud ja läbi põimunud. Õppeprogrammide maht on aga kahjuks selline, et ta võimaldab üliõpilastele antavaid kõige üldisemaid ja küllalt pinnapealseid teadmisi psühhiaatriast, süvenemata detailselt probleemidesse, millega arstid oma igapäevases kutsetöös kokku puutuvad.

5. Sa oled olnud aastaid väga aktiivne lektor. Igal aastal umbes 30—40 esinemist. Mida see Sulle annab? Mida Sa oled nendel esinemistel seadnud eesmärgiks?

Meditsiini põhiülesandeks on profülaktiline suund. Profülaktilise suuna üheks põhiliseks osaks on sanitaarhariduslik töö. Olen seisukohal, et vaatamata olemasolevatele populaarteaduslikele väljaannetele on elaval sõnal väga suur tähtsus, kuulajatel on alati võimalus esitada küsimusi, saada vastust neid huvitavatele probleemidele. Esinemiste eesmärk on õpetada inimest suhtuma iseendasse ja kaasinimestesse psühhohügieeni reeglitest lähtudes. Isiklikult mulle on esinemised kollektiivide ees andnud palju esinemiskultuuri ja esinemisoskust, mis omakorda abistab mind tuntavalt õppejõutöös. Enese mõtete kujundamine ja nende avaldamine arusaadavas vormis on ju igasugune suhtlemise aluseks.

6. Sinust kui teadlasest, arstist, õppejõust ja üliõpilasest on nüüd ülevaade olemas (vt. ka ajaleht «Edasi» tänast või homset numbrit). Vähem on teada Märt Saarmast kui sportlasest. Ometigi oled Sa mitmes meeskonnas võrkpalli ja jalgpalli mänginud, võtnud osa peaaegu kõikide Tarvastu ümbruse asutuste pritsimeeste võistlustest, saanud esikohti maadlusvõistlustel; vist E. Culbertsoni ja Ch. Goreni pakkumissüsteemiga bridžimängus. Kääriku maratonist ei ole Sa osa võtnud. Aga kui Emajõgi oleks Kääriku suunas voolanud, oleksid Sa süstaga kohal. Mõni sõna ka kõigest sellest.

??!!! M. S. vaikib

Vist seetõttu, et kokkulepe oli viiele küsimusele.

Täna kell 12 algaval konverentsil psühhiaatria kateedri auditooriumis õnnitleme professor Märt Saarmat tema sünnipäeva puhul. Siinkohal kolleegide nimel õnne ja tervist.

LEMBIT MEHILANE

Auditooriumis...

(Algus 2. lk)

Ettekannetele järgnenud küsimuste kaudu tõid professorid V. Palm, A.-E. Kaasik, H. Piirimäe, L. Allikmets, K. Villako, Ü. Lepik esile mitmeid momente, millest sõltub ülikooli töö tõhustamine.

— Ülikooli kaader peab olema püsiv, mitte sõltuma üliõpilaste arvust. Praegune kord pidurdab ka loengutundide vähendamist: loengukoormuse usinam vähendaja seab end koondamisohtu.

— Kateedritele oleks vaja paljundustehnikat, siis saaks üliõpilasi varustada iseseisvaks tööks vajalike materjalidega (kasvõi raha eest).

— Õppevahendite väljaandmist tõkestavad piirangud tuleks kõrvaldada.

— Sotsiaalsed ja majanduslikud tegurid peaksid tagama üliõpilaste **huvi** õppimise vastu.

— Kateedrite tööd hinnatakse väljalaskeplaani ja normdokumentidest kinnipidamise järgi, töö sisule pööratakse vähe tähelepanu.

Rektoraadi töötaja R. Tani jagas koosolijatele oma tähelepanekuid tunniplaanide koostamisest (kiitis matemaatikuid), õpinguvõlgade likvideerimise korraldust (kiitis ajalooteaduskonda), õppe- ja töödistsipliinist kinnipidamisest, kateedrite dokumentide koostamisest ja täitmisest jm.

Filosoofiakateedri juhataja professor J. Rebane arutles, kuidas tõhustada ühiskonnateaduste õpetamist (selleks kulub kokku terve semester ülikooliajast). Programmide maht ja kohustusliku kirjanduse hulk kipub üliõpilastel üle pea kasvama. Referaate, mis omal ajal oli tulus uuendus, teevad nüüd kõik ja selles on palju formaalsust...

Seminarnõupidamine täitis oma ülesande: panna kõiki mõtlema oma töö uuendamise üle. Ja tegutsema.

Aprillis tuleb seesama soliidne seltskond taas kokku ja siis kõneldakse kateedrite tööst ja uue otsinguist juba konkreetsemalt.

SULEV UUS

Füüsikasisuliste ARVUTImängude konkurss

Üldfüüsika kateeder kuulutab välja konkursi, et

— juhtida arvutihuviliste noorte energiat füüsikanähtuste modelleerimise avarale tööpõllule;

— saada kõitvaid füüsikanähtuste mudeleid.

Osaleda võivad üliõpilased ja kooliõpilased.

Programmeerimise keel — BASIC.

Töö sisuks peab olema mingi füüsikanähtuse dünaamiline mudel. Võib kasutada korraldajate pakutavaid teemasid. Hinnatakse võistlustöö nelja aspekti. Igaüks võib saada maksimaalselt järgmise hulga punkte:

1) mudeli adekvaatsus füüsikalises mõttes — 20
2) programmeerimise meisterlikkus — 20
3) informatiivsus ja õpetav iseloom — 20
4) esteetilisus ja emotsionaalsus — 20.

Originaalse idee eest võib anda kuni 20 lisapunkti.

Osavõtjate registreerimine toimub 28. veebruarini. Üldfüüsika kateedrisse (Tähe 4—303) esitada osavõtja nimi, eesnimi, kool, kursus (klass), aadress, kasutatava arvuti tüüp.

Arvuti kasutamise võimalusi:

— üliõpilaste arvutussaalis (APPLE II, AGAT jne.);
— füüsikahoones (TANDY);
— EPL ruumes (kevadsemestril) L. Huma'a väljatöötatud arvuti TARTU.

Loomulikult võib kasutada ka teisi arvuteid.

Esitamise tähtaeg — 30. aprill.

Konkursile tuleb esitada:

1) programmi kirjeldus koos füüsikalise algoritmi ja käivitusjuhisega. Neid võib asendada töötava mängu demonstreerimisega žüriile.
2) programm magnetkandjal.

Autasustamine:

— üliõpilaste ja õpilaste töid hinnatakse eraldi,
— edukamad esinejad saavad kokku seminarlaagris,
— laureaatidele antakse auhinnad (sealhulgas 1 magnetkandja ketas),
— žüriil on õigus heatasemelisi võistlustöid esitada arvestamiseks füüsikaosakonna kursusetööna.

Lisainformatsiooni ja viiteid kirjandusele saab füüsikahoones Tähe 4, tuba 337 A. Vissel:lt (tel. 3·54 35 või 3 12 63).

TRÜ üldfüüsika kateeder

Uusi trükiseid

Riikliku sotsiaalkindlustuse toetused. Metoodilisi materiale TRÜ majandusteaduskonna üliõpilastele. Heino Siigur. Tartu 1985, 500 eks., 36 lk., 5 kop.

Mikroprotsessori KP580ИК80 käskude süsteem. Malle ja aMtti Fischer. Tartu 1985, 500 eks., 84 lk., 15 kop.

Koolimatemaatika XII. Metoodilisi materjale matemaatikaüliõpilastele ja -õpetajatele. Tartu 1985, 400 eks., 48 lk., 10 kop.

A Refrescher Course. For First-Year Students of Economics. Compiled by E. Tammelo. Tartu 1985, 500 eks., 112 lk., 20 kop.

Patoloogilise füsioloogia õppetabelid. Metoodiline materjal arstiteaduskonna üliõpilastele. Viies, täiendatud väljaanne. Koostanud **Robert Looga.** Tartu 1985, 1500 eks., 172 lk., 10 kop.

Kes aitaks sammu sirgeks, piha peeneks

«Noores eas talletatagu nii palju tervist, et kogu arstiteadus muutuks ülelüigseks ... Nõuda arstiteaduselt abi sellepärast, et laisa ja luksusliku e'u tõttu inimesed on nagu laukad täitunud vee ja hõngudega ... Võib öelda, et praegune arstiteaduse süsteem kasvatab haigusi, annab neile pigemini pikaea, kui neid ravib ...» — nii on iseloomustanud kunagi oma aega Platon. ja põhjendanud oma Utoopia elaniku kasvatuse esimest sammu — üldist (s o. kehalist) kasvatust. Kui aus olla, siis see mõni tuhat aastat, mis meid Platonist lahutavad, pole seda probleemiringi sugugi muutnud.

Kaasaja meditsiini üks põhilisi valdkondi ongi ju nii südame-veresoonkonna kui ka teiste elundsüsteemide krooniliste haiguste profülaktika, aga kui nad juba olemas on, siis nende remissioonis hoidmine pika aja vältel. Selles, et need probleemid meil üle pea kasvades siiski pidevalt kõneainet pakuvad, ei saa ainult arstiteadust süüdistada. Juured ulatuvad just sinna «üldisse kasvatusse». «Terves kehas terve vaim» — lihtne nagu üks kord üks. Selles aga vist asi ongi, et liiga lihtne. Tänapäeva tudeng, olles harjunud oma pead vaevama hoopis keerukamate küsimustega, on oma huviorbiidist peaaegu täiesti välja jätnud iseenda tervise. Tulevased kõrgema haridusega spetsialistid võivad ju uhkeldada oma kõrge vaimuku'tuuriga, mida aga sugugi ei saa õelda nende kehakultuuri kohta. Ma ei pea siin silmas seda kehakultuuri, mida õpetatakse ülikoo'i kehakultuuriteaduskonnas, ma mõtlen selle all üldisemat mõistet, sellist nagu käitumiskultuur, mõtlemiskultuur jne.

Tänapäeva infotulvas püsti jääda, endale sealt vajalikke teadmisi välja noppida, need läbi seedida ning kui kunagi aeg tuleb, siis sinna ka midagi lisada — selleks on vaimsete eelduste kõrval kahtlematult vajalik ka hea füüsiline a'us. Kuid kuni see aeg tuleb, võivad praegu minimaalselt häirivatest asjaoludest (näit. kerge õllekõht, harvad seljavaevused) saada sügavad meditsiinilised probleemid (näit. tunduv ülekaalu'isus, radiku'iit), mis sunnivad inimese eneseteostamise asemel mõõda arste jooksma, kui sageli on juba hilja.

Seega tuleb kahe jalaga tugevalt maa peal olla ning ülalt teaduste templist mõnikord pilku ka spordihoone poole visata. Keegi ei taha näiteks filoloogist teha poksijat või võimlejat ja meelega olen ma vältinud oma kirjatükis sõna sport. On nimelt jäänud mulje, et üliõpilane on oma mõtlemisorgani selle mõiste lootusetult ära vassinud. Spordiga seostub tal eelkõige lippsport oma fantastiliste treeningumahtudega ja unelmtulemustega. Nii arvabki tudeng, et tal oma tagasihoidliku kehalise ettevalmistusega ei sünni end näidata ühelgi ülikooli spordiüritusel. Sestap siis ongi, et oma kaasüliõpilaste agiteerimisel näevad organisaatorid kurja vaeva, tuleb rakendada oma olemasolevaid ja puuduvaid diplomaadivõimeid, kusjuures tavaliselt tuleb mängida milte niivõrd tudengite tervisel, vaid puhtinimlikul tungil olla teistest parem, välja käia oma teaduskonna au. Sageli ei piisa ka sellest argumendist ja selle või teise üliõpilase osavõttu tuleb paluda kui isiklikku vastutulekut. Kus on siis see paljukiidetud tudenglik omaalgatus? Paistab, et see lööb välja ainult kaks korda aastas — üliõpilaspäevade ja rahvaste sõpruse päevade aegu. Huvitav, kas seda vahepealsele perioodile üldsegi ei jagu. Ülikooli spartakiaadi- ja paljud teised seni veel väljamõtlemata ja teostamata spordiüritused võiksid ju olla eelkõige mõnusaks ühise vaba aja veetmise võimaluseks, pealegi veel ilmse kasuteguriga, arvestades oma tulevast füüsilist heaolu.

Spordiorganisaatori amet on ühiskondlik amet ning selge on see, et nad oma põhitööks loevad valitud eriala. Seega on lausa patt, kui teised üliõpi'ased oma passiivse vastupanuga murravad seda natukestki tehatahtmist, mis spordiorganisaatorile õpingute ja muu kõrvalt veel jääb. Tudengid, tulge kaasa meie algatustega, tehke ise ettepanekuid, spordiorganisaatoritel on vahest võimalik teile organiseerida vahendeid, seda enam, et neid meie elu uute suuniste tõttu palju rohkem saadaval hakkab olema.

Sport ei ole mitte ainult tippsport ning kehakultuur ei ole kehakultuuritudengite privileeg.

Kõikidele kaasüliõpi'astele spordilembest UUT AASTATI

TOOMAS PALU,
ravi V k.,
arstiteaduskonna sportorg

Johannes Temmo 80

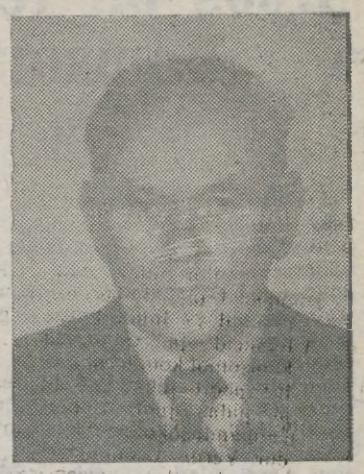

16. detsembril sai 80-aastaseks kirjastus- ja trükiosakonna meister Johannes Temmo, kelle kogu elu on seotud trükindusega.

Johannes Temmo alustas õpipoisina trükikojas ning sooritas mõne aja möödudes meistrieksami. Tema juhtimisel pandi ülikoolis tööle rotaprint, mis oli esimene Eesti NSV-s ja üks esimesi NSV Liidus. Johannes Temmo töötas ülikooli trükikojas brigadirina 1958. aastast kuni pensionile minekuni 1979. aastal. Õpetud amet ei lubanud kauaks eemale jääda ning ta töötab osakonnas jõudumööda praegugi.

Tema eestvedamisel on sisustatud ülikooli trükikoda, kus käesoleval ajal töötab 4 rotaprinti. Ta on välja õpetanud kaadri, kes jätkab väärilisel tema alustatud tööd. Selle tõttu paistavad ülikooli väljaanded silma hea trükitehnilise teostuse poolest.

Johannes Temmo nimele kuulub leiutis, mis võimaldab kasutatud trükiplaate taastada. Leiutis on suure praktilise väärtusega ning seda on rakendanud ka teised rotaprinttrükikojad.

Oleme õnnelikud, et meie keskel on oma ala meister, ning soovime talle õnne, tervist ja edu tema tänuväärses töös.

TRÜ kirjastus- ja trükiosakond

Pedagoogid ja uued õppeplaanid

Igal aastal lõpetab ülikooli üle tuhande noore. Tänavu suunati neist õpetajaks 254. TRÜ noored pedagoogid tunnevad hästi oma ainet, veidi nõrgemini aine esitamise metoodikat ja distsipliini loomise võtteid. Seetõttu oleks vaja rohkem pedagoogilist praktikat, ka teoreetilist õpetust. Uutes õppeplaanides ongi selleks enam aega antud. **Pedagoogide ettevalmistus uute õppeplaanide järgi oli üks viimase TRÜ nõukogu koosoleku põhiteemasid. Järgnevalt väljavõtteid pedagoogika kateedri juhataja prof. JAAN MIKU ettekandest.**

1. Teoreetiline ettevalmistus. Õppetöö intensiivistamisel hakkab senisest hoopis suuremat osa etendama näitlikustamine, eeskätt just tehniliste vahenditega. Praegu on sisseseadmisel pedagoogika auditoorium ühiskonnateaduste majas. Teoreetilise ettevalmistuse lähendamiseks praktikale tuleb koguda pedagoogilisi situatsioone, analüüsida ja kasutada neid õppetöös. Peale põhikursuse toimuvad ka eri- ja valikkursused. Pedagoogilis-psühholoogilistele ainetele on eraldatud 150 tundi spetsialiseerumisainete mahust. Põhikursused langevad enamasti 5. ja 6. semestrile. Pedagoogika kateedril tekib väga suur koormus just sügissemestril. Et jaotus oleks ühtlasem, tegi J. Mikk teaduskondadele ettepaneku paigutada eri- ja valikkursused põhiliselt 8. semestrile, kui pedagoogika põhikursus on loetud. Uued õppeplaanid toovad sisse ka marksistlik-leninliku eetika aluste ja õiguskasvatuse metoodika õpetamise, arvutustehnika alused.

Uudiseks on pedagoogikaalased kursusetööd. See annab üliõpilasele võimaluse iseseisvalt töötada teadusliku kirjandusega, näha koolielu teaduslikke probleeme jm. Kursusetöödest võiksid välja kasvada ka diplomi- ja võistlustööd. Igal pedagoogika kateedri õppejõul tuleks nüüd juhendada aastas 3 diplomitööd ja mitut kursusetööd. Kateedri jõud on selleks siiski veel napid. Neid tõid saaksid edukalt juhendada ka metoodika kateedrid ja teised ainekateedrid.

2. Pedagoogiline praktika. Praegu läheb üliõpilane kooli alles 3., 4. semestril, mil ise on koolist juba võõrdunud. Uutes plaanides on ette nähtud pidev pedagoogiline praktika, mille kohta ei ole siiski märgitud kindlat nädalat. Nii jääb see toimuma pidevalt üliõpilase iseseisva töö arvelt. Loengud võiksid sel praktikapäeval lõppeda ülikoolis juba kella 12-ks, et jouda ka kooli õpilaste juurde.

Küllaltki suureks probleemiks kujuneb praktika korraldamine. Sel kevadsemestril läheb Tartu koolidesse pidevale praktikale 400 tudengit (klasse on koolides ainult 200!). Aasta pärast oleks pideval praktikal juba 800 üliõpilast (lisaks veel 400 üliõpilase põhipraktika) Erilist läbimõtlemist vajab just praktika korraldamine. Et sügissemestril toimub põhipraktika, tuleks pidevale praktikale koolidesse suunata kevaditi, sügisel teha aga videotreeningut, õppida ekskursiooni metoodikat, külastada kooliväliseid asutusi jne. Põhipraktika tunde langeb liiga palju septembrisse ja oktoobrisse, neid võiks rohkem aasta lõpu poole üle tuua.

Mittepedagoogilise haru tudengitele ei õpetata pedagoogika erikursusi, aine õpetamise metoodikat, nad vabastatakse pedagoogilisest praktikast ning pedagoogikaalastest kursusetöödest. Teoreetilistele ainetele võidetakse ligi 250 tundi. Pedagoogilised harud võiksid olla matemaatikas, bioloogias, füüsikas, keemias. Ettekandja tõi näite TPedI-st, kus füüsika-matemaatika erialale astus tänavu 28-st noorest 8 Kesk- ja Lõuna-Eestist. Miks ei võinuks osagi neist 8-st tulla TRÜ-sse? Juba tulevast õppeasutust valides peaks üliõpilaskandidaat täpselt teadma, kas ta õpib pedagoogilises või teoreetilises harus ja kes temast saab pärast lõpetamist. See võimalus tuleks talle anda, et edukamalt kujundada õpetajakutse suhtes positiivset hoiakut.

● **Küsimustest ja sõnavõttudest.** Dots. Allan Liim ei olnud rahul haridusorganite ja töökollektiivide poolt üliõpilaskandidaatide'e antud soovitustega. Neid ei tuleks anda erialadele, kus niigi suur konkurss, vaid sinna, kus just õpetajaid tarvis.

Erinevaid arvamusi tekitasid pedagoogikaalased diplomitööd (dots. V. Tohver, prof. H. Ligi).

Õppeprorektor prof. Uno Palm ütles uute õppeplaanide kohta, et vanematel kursustel neid enam massiiliselt rakendada ei saa, pideva praktika saab aga sisse viia kohe esimestel kursustel. Praegusel õppeplaanil pole siiski pikk iga, seda hakatakse vist varsti korrigeerima. Juba praegu peame ette valmistuma uutele õpetamisprintsiipidele üleminekuks. Pideva pedagoogilise praktika kogemusi ülikoolis juba on ning sellega ei tohiks erilisi raskusi ette tuila. Organisatsioonilisi küsimusi muidugi üles kerkib, kuid neid saab lahendada koostöös kooliga. Teaduskondadel tulekski kontakti kooliga selles küsimuses tihendada. Eriist tähelepanu tuleb osutada tulevastele pedagoogidele arvutikasutamise õpetamisele.

Rektor prof. Arnold Koop toonitas oma sõnavõtus, et ülikoolil on alati olnud austav ülesanne ette valmistada õpetajaid. See suureneb seoses uue koolireformiga. Peaksid ju kõik keskkoolide lõpuklasside õpetajad olema kõrgharidusega spetsialistid. Meie maal suunatakse pedagoogilisele tööle ligi 80% pedagoogiliste erialade lõpetajaid, kellest jääb tegelikult õpetajaks ainult veidi enam kui pool. Sageli ei looda aga kõrgharidusega spetsialistidele koolides korralikke tingimusi (antakse nooremad klassid, pole täiskoormust, pole korterit). See probleem vajab koos haridusorganitega kiiret lahendamist.

Rektor peatus ka pedagoogilis-psühholoogiliste ainete õpetamisel. Neid aineid ei vaja mitte ainult õpetajad, vaid nende õpetamine oleks kasulik igale noorele spetsialistile. Uurimused näitavad, et noored majandusjuhid, insenerid jt. tunnevad hästi oma eriala, kuid neil on vähe oskusi inimestega suhelda, juhtida töökollektiivi.

Uute õppeplaanide korrektiive ei tuleks meil aga ootama jääda, vaid oleks tarvis ise hakata tegema vajalikke täiendusi ja parandusi. Rohkem on vaja iseseisvust, mõtlemisjulgust ja algatust altpoolt. Peale otsustamise tuleks mõnegi asja eest võidelda, kui see seda väärib.

VARJE SOOTAK

Iga päev ei ole pidu

Paljude jaoks on klubi ainult peopaik. Kahjuks. Kes teevad aga neid pidusid ja paljusid teisi üritusi? Teame neid ja nende tööst vähe. Hiljaaegu pidas klubi ka omaenda pidu. Ikkagi 40. Sel puhul uurisime üht-teist **klubi juhatajalt HEINO VARIKULT.**

● **Kes mida teevad?**

Koosseisuliste töötajate kohti on meil oma eelarvel 10,5, lisaks veel 11 teenindava personali inimest ülikooli palgal. Kultuuritöö korraldamisega kõige otsesemas mõttes tegeleb 6 koosseisulist töötajat. Taidluskollektiivide juhendajaiks ja abipersonaliks on 40—50 lepingulist töötajat. Jaguneme kaheks sektoriks. Kunstilise isetegevuse sektor (A. Moss ja E. Lukk) organiseerib taidlust, laulukonkursse, rahvaülikooli, hoiab sidet teaduskonnasisese isetegemisega... Kultuurmassilise töö sektori (R. Ounap, peale teiste tööülesannete O. Ulp disko alal) kanda on suuremad massiüritused, puhkeõhtud. Kui tarvis midagi suuremat kokku panna, teeme kõike koos.

(Järg 4. lk.)

EVALD VELDEMANNI fotod

Koos oli teaduskondade komsomoliaktiiv

● TEEMAKS ÜLIÕPILASPÄEVAD

J. Vilipi nim. auditoorium sai rahvast täis. Paberile oli end kirja pannud 77 inimest. On orgkomitee liikmeid ja esindajad ka EPA komsomolikomiteest. ÜP orgkomitee poolt juhatas kohtumise sisse ja pidas juhtimisohje enda käes kaubandusökonoomika labori teadur Verni Loodmaa (oli ELKNÜ TRÜ komitee asesekretär 1983—1985; olnud mitme ÜP, RSP orgkomitee eesotsas). Esiteks andis ta sõna orgkomitee liikmetele; repliigid, küsimused, sõnavõtud võivad tulla pärast.

Ardo Kubjas, orgkomitee esimees (matem. V k.) toob oma tagasivaates ÜP-st osasaajateks ligi 9000 inimest (4 päeval 38 üritust). Ometi oli mitmele poole hoopis rohkem tahtjaid. Piirajaks jääb ruum. Ühe lahendusena kasutati tänavu rohkem vana kohvikut. Kahjuks ei tule ürituste kordamine enamasti kõne alla, sest küllaltki palju esinejaid on pealinnast. Korrata saab ehk mõningaid tudengite endi tehtud asju. Esinemisvõimalust tuleks pakkuda ka ülikooli õppejõududele.

Programmi koostamisel on orgkomitee seni kasutanud kolme ideede saamise võtet: küsitluslehti «Generaator» (vastuseid on laekunud väga vähe, põhiliselt on esinema nõutud vabariigi tippansambleid), eelnevat konverentsi, kuhu tuli ainult kaks üliõpilast, ning altpoolt pakutud ideede edasitoojana teaduskondade komsomolisekretäride abi. Viimanegi tee ei andnud oodatud tulemusi. Ideede kogumist jätkatakse koos EPA-ga.

Muusika- ja kirjandusõhtud hindas Ardo Kubjas üldjoontes kordaläinuks. Kirjandusõhtuid oli varasemast rohkem. Kirjanduslik dispuut tuli vanas kohvikus kahjuks pooleli jätta, sest ruumi vajati muuks otstarbeks. See on ka näide orgkomitee korraldus- ja teabemajanduse mõningase korraldamatuse kohta. R. Valgre lauludega koos A. Alliksaare luule esitamise idee tuli siis, kui muu kava oli juba kooskõlastatud ning muutused polnud enam võimalikud.

Poliitiliste ürituste ettevalmistuse tunnistas Ardo Kubjas ebarahuldavaks. Vähe oli osavõtjaid, mõni aeg ja koht ei olnud sobiv. Ardo Kubjas lõpetas nii: «Hoopis rohkem tuleb jälgida päevade temaatikat, anda suurem rõhk just ühiskondlik-poliitilistele üritustele, olla hoolsam ettevalmistuskäigu jälgimisel.

Balli organiseerija Ariel Levin (ravi VI k.) peatus lähemalt mitmel organiseerimisküsimusel. Et mitteorganiseerijail balli kokkupanemise raskusest aimu oleks, võiks teada, et peale esinejate, mida publik põhiliseks peab, on tuhat muud pisiasja, mis tegelikult pole üldse pisiasjad. Aga kõige muu kõrval ei ole sugugi vähe tähtis, et ballile tuldaks ka ballimeeleolus.

KOR-i (komsomolioperatiivrühma) tegevust juhtinud Alo Kirsimäe õigust. IV k.): «KOR on organiseeritud õigusteaduskonna tudengitest, sinna kuulub 27 tegevliiget. ÜP ajal oli teenistuses 20 aktiivsemat inimest. Probleemid: võltsitud kutsed, pääsmed (need kõik peab trügimisrüsinas ära tundma); mõned hangivad pääsmeid suuremal hulgal kokku ning müüvad edasi kallimalt; tarbetu trügimine uksel, ka KOR-i äraostmiskatsed; mitmesuguste töötõendite esitamine jne. Mida arvata aga üliõpilasest, kes nähvab KOR-i liikme piletinõudmise peale: «Kas oled traktoristide kursuselt või?» Igasuguste valede pääsmete ja muude väärnähtuste korral tuleks i g a ü h e l kohapeal hääle tõsta ja KOR-ile märku anda.

Mihkel Juhkami (õigust. IV k.) andis teada ideelis-poliitiliste ürituste ettevalmistamisest.

* * *

Järgnes küsimiste-vastamiste osa, mis kaldus osaliselt taanduma juba kuuldu või 10. detsembri «Noorte Hääles» ilmunud Mari Karlsoni (žurn. IV k.) artiklis «Ise tehtud — hästi tehtud?» (autorit kohal polnud) kirjapandu ülepärimiseks. Konkreetseid ettepanekuid järgmiste suurürituste korraldamiseks koorus välja üsna napilt. Mõned neist:

● teatud üritustele võiks anda vähem pääsmeid, et seal saaks end peorõivais ka pidulikult tunda, mitte tõugelda suure massi sees, seepärast olgu kasvõi pääse kallim (komsomolikomitee liige Andres Arrak);

● Neeme Kahusk (psühh. V k.) soovitas uuesti korraldada kirjandusliku dispuudi. A. Levin arvas, et selle korraldamise võiks enda peale võtta filoloogiateaduskonna komsomolibüroo. Margus Kasterpalul oli teada, et eesti kirjanduse ja rahvaluule ring olevat seda mõtet juba kaalunud;

● Indrek Jentson (füüsika III k.) pakkus ideelis-poliitiliste vahelõikude lülitamist muusikaõhtutesse;

● žurnalistide IV kursuselt tuli ettepanek komsomolikomitee sekretärile Arvo Lambile tulla osakonnaga kohtuma, seal esitatakse ka nende ettepanekud. Arvo Lamp võttis kutse heameelega vastu.

Pakuti ka suuremate ürituste pidamise kohti, näiteks uut spordihoonet. Suurt massi ei saa sinna kahjuks kokku kutsuda, sest pole vastavat riidehoidu ning põrandalegi tohiks astuda vaid spordijalatseis. Mitmed niisugused küsimised ja pakkumised tõestasid veel kord, et alati ei tasu ka ajakirjanduses kohe esimesena pähe tulevat mõtet esitada. Kirjutaja töö seisneb ju selleski, et mõeldu tuleks poolt ja vastu läbi kaaluda, järele pärida korraldajailt, asjaosalistelt.

Parteikomitee sekretär dots. Paul Kenkmann viibis samuti sellel aktiivi nõupidamisel. Ta ütles oma esinemises, et niisugused komsomoliaktiivi kokkusaamised, vastastikused arutelud on edaspidise parema töö ja informeerituse huvides väga vajalikud. Sama mõtet toetas ka A. Arrak, kes oli rahulolematu teaduskondade sekretäride tööga. Sageli ei jõua neilt info allapoole. Nii jäi näiteks Käärikul osavõtjate puudumise tõttu ära omavalitsuseteemaline ajurünnak.

P. Kenkmann tõi kordaminekute kõrval puudustena esile ürituste nõrga seostatuse päevade deviisiga ning teaduskondade vähese kaasalöömise. Praegune parteikomitee sekretär on ise olnud üliõpilaspäevade organiseerijate hulgas juba 1968. aastal ning peab oma kogemuste järgi põhjendatuks aktiivi laiendamist just teaduskondade baasil. Järgmise nõupidamise teemaks pakkus ta ühiselamuid.

VARJE SOOTAK

Monumenti voolides

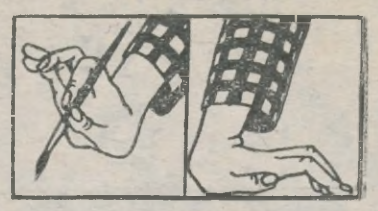

See juhtus septembris, kui kunstikabineti patrioodid otsustasid oma ülikooli peahoones asuva meditatsioonikoopa mõneks ajaks hüljata, et minna külla loodusele. Meeled tajusid, et küllakutse oli saadetud Pangodi järve äärest, kus külalisi lubati kostitada nelja ürgelemendiga — maa, õhu, vee ja tulega. Et külaskäigust «rikutud» saadi, selles on ülikoolirahvas veenduda saanud «Sophoklest» ja vana kohvikut külastades, kus seekord pilkude alla seatud just ainult loodusteemalised pildid.

Kunstikabineti koosseis on märkimisväärselt kirju. Sinna kuulub üliõpilasi nii TRÜst kui EPAst, ka keskkooliõpilasi jt. Kabineti varasemad väljapanekud ei ole just demonstreerinud idee- või stiiliühtsust, mida saaks nimetada «kabinetlikuks» suunaks ja seega kunstikabinetti ise rühmituseks, ammugi mitte koolkonnaks.

Praegune näitus (viimaseid päevi nähtaval) oleks ehk püüe ühtse teema kaudu oma kokkukuuluvustungi realiseerida, kuivõrd ühtne meditatsiooniobjekt aitab kindlasti oma sõpruskonna staatust tõestada ka loomingus. Olgu siinkohal üles tähendatud mõned, kes oma loominguga üksteist rikastavad. Ainuke, kes vanas pallaslikus stiilis oma nägemuse realiseeris, on geograafiatudeng Anu Kisand («Mäed»). Antti Kekki, endine arstiteaduskonna üliõpilane, nüüdseks juba ERKI kasvandik, on oma kadakatepildiga, selle pingestatud kompositsiooniga saavutanud tulemuse, mis lubab temalt oodata ja loota veelgi enamat, kuivõrd loodusmaalide ligitõmbavuse eelduseks jääb ikka just kunstniku enda psüühilise olemuse sidumine nn. «puhta» maastiku kujunditega. Raivo Kelomees on pintslivarrena slaidi kasutanud, sealjuures matkimata slaidilikku täpsust. Tema Pangodi-visioon näib seetõttu pretensioonitu, otsekui nirvaanaliku mittemidagiütlemistahtena. Tema «Puud» jälgides meenub kohe kevadine Ülo Soosteri mälestusnäitus — julge värvikasutus ja kontseptuaalsus. EPA maakorraldaja Liivi Sarve «Loojang» — terav ja ärritav — on pühendatud A. Karpovile. Pildi muudavad groteskseks (isegi pisut liiga literatuurseks) pühendusega seonduvad väljavenitatud maleruudud. Tiia Johansoni esituses näeme kolme «Kompositsiooni», mis «Sophoklese» kohvimiljöös ei lase endasse süveneda (kahju küll), kuid ikkagi peatavad uudishimuliku pilgu — missugusele minu tundeseisundile need plastilised abstraktsused küll vastata võiksid? Peeter Radala hoopis vaimukam «sürr» («Võsa», «Küngas») juhib mälestuse jällegi Ülo Soosterile. Samast kandist on inspiratsiooni saanud ning samas naivismi kalduva lahenduse leidnud Imant Suuman («Palmid»). Prilt Pangsepa «Etüüdis» on näituse ainuke vihje mehhaanilise keskkonna ja looduse konfliktile. Vihje (maalil esileküündivad elektripostid loodusliku idülli taustal) on diskreetne, mitte liiga loosunglik, seega sümpaatne. Meelis Säre töödes lööb läbi lausa dostojevskilikult sünge epilepsiahoo-eelne ootusärevus, tahtmatult meenub tema õudusttekitav sisekaemus õisest linnast, mille ees võis alles hiljutisel noortenäitusel õlgu võdistada. Ilmar Kruusamäe on muude maalide kõrval kuuvalguse elamusi kujutades mõelnud ilmselt Valdur Ohakale. Üksiku ja nukrana seisab Aiki Järviste «Parim päev banaanikala püügiks» — nimetu igatsus.

Nii, nagu lõigatult lõpeb see põgus ja kiire vaatlus, jättes kokkuvõtva sõna lugejale-vaatajale. Aga eks mind vabandagu ka see, et mõnelt näitusepildilt vaatavad vastu veel liiga vilavad ja kiirustavad kunstnikusilmad!

HEINRICH LEEBEN

Iga päev . . .

(Algus 3. lk.)

● **Mis paistab teaduskondade poolelt?**

Kõik oleneb sellest, kui ettevõtlik inimene on teaduskonna taidluse eesotsas. Viimasel ajal paistavad silma reaalalade tudengid: matemaatikud, füüsikud. See ei ole aga reegel.

● **Aga kui teaduskonnad ise õhtuid korraldaksid?**

Oleks väga teretulnud nähtus. Aeg-ajalt oleme proovinud. Mõni aasta tagasi 4—5 õhtut toimus. Lõpuks taandus kõik sellele, et küsiti, kui palju me sellele või tollele pealinna ansamblile maksta saame ja oligi kõik. Ootame väga teaduskondade sisustatud üritusi, omalt poolt püüame igati kaasa aidata. Kahjuks ollakse diskoga juba koolipõlvest nii harjunud, et minnakse sellega märkamatult kaasa. Kui alumises saalis on disko ja ülemises tõsisem programm, siis koguneb enamik ikka alla. Siiski vähe üliõpilasi tuli ka klubi juubelipidustuste raames korraldatud sisukamatele üritustele. Arvasime, et tudengitele võiks olla huvitav näha ja kuulda endisaegseid ansambleid jt. taidlejaid. Võta näpust! Maja oli rahvast tulvil hoopis disko ja videoõhtutel.

● **Kuidas rahuldab disko praegune tase?**

Diskoreid on viimasel ajal kõvasti sarjatud. Tõepoolest, nad võtavad oma tööd sageli liiga lihtsalt. Iga programm peaks olema oma nägu, kindla sisuga. Nädalavahetuse disko suurüritusel klubis on hea võimalus vabariigi paremaid võrrelda. Meie klubist osalevad selles vennad Ulbid.

Kui tihe on side vilistlastega?

Aasta paari järel oleme püüdnud korraldada ikka vilistlasi kokkutoovaid õhtuid. Klubinõukogu endine esimees Andres Ader on praegugi meid veel abistamas. Valev Lillipuu on küll Tallinnas ametis, aga aitas biitlite seriaali läbi viia. Hea meel oli tähtpäeval klubis näha endisi juhtajaid Marta Kikast, Ants Siimerit, Aavo Vaini, endist klubinõukogu esimeest Jaak Villerit. Ballil esines ka Karl Kalkun, kes oma juurastuudiumi ajal klubi näiteringis mängis, ja praegune psühholoogia kaugüliõpilane Illart Orav.

● **Igakevadine lauluvõistlus ja üliõpilasteatrite päevad on vist ainult TRÜ klubi ettevõtmised?**

Klubile oleme püüdnud oma nägu anda ka niisuguste üritustega nagu esmakursuslaste ball, mitmesugused stiiliüritused, tantsuturniirid, klubi hooaja lõpu*show*, jäänipidu veebruaris . . .

● **Semester saab läbi, paljudele esimene ülikoolis. Kui mõni esmakursuslane tahaks veel kuhugi ringi minna, kas tal on selleks võimalusi?**

Proovida võib ikka. Aga eks iga ring tahab kohe sügisel endale osalisi leida ja täishooga tööle hakata. Muusikahuvilised otsigu üles ülikooli puhkpilliorkester, sinna on kohe kindlasti mängijaid juurde tarvis. Kooridesse, laulu- ja tantsurühmadesse käib vastuvõtt konkursiga, aga asjast tõsiselt huvitatud võiksid ikka kontakti võtta. Teadmiseks veel nii palju, et praegu tegutseb näitering «Vanemuise» näitleja Enn Hango juhtimisel ning Margus Kasterpalu käe all luuleteater. Muidugi on meil ruumi kaunis napilt, ent kui leidub entusiastide grupp, kes tahab mingit hoopis uut ringi või ansamblit usutada, siis katsume seda ettevõtmist igati toetada. Hea tahtmise korral saab harjutada ka ilma päris oma ruumita. On vaja ainult julget pealehakkamist ja esimeste katsumuste korral mitte taganeda.

● **Kunagi oli juttu klubi õuepoolse osa väljaehitamisest amfiteatri taoliselt . . .**

Kavand on küll valmis, kuid pole veel projekti. Praegu tundub, et see ehitus võetakse lähemal ajal siiski käsile.

Jõudu laupäevadeks ja pühapäevadeks!

KAIA PAJU

TARTU DISKOPÄEVAD

TRÜ KLUBIS

Laup., 21. dets. kl. 19.

Pühap., 22. dets. kl. 19.

Üles astuvad diskogrupid, diskorid ja videodiskorid Tallinnast, Tartust, Pärnust, Kohtla-Järvelt, Võrust ja Valgast.

Pääsmete müük mõlemal päeval tund enne algust.

NB! Mõlemad konkursipäevad on tantsuõhtu vormis, kuhu vahele mahuvad mõned kuulamis-vaatamisprogrammid. Tule diskoreid toetama! Olles kohal päris algusest, peaksid Sa saama põgusa ülevaate Eesti diskonduse momendiolukorrast.

Esialgselt väljakuulutatud kuulamisdiskode programmi pühapäeval kl. 14 ei toimu.

Laupäeval, 28. detsembril kl. 21

NÄÄRIÕHTU

- ✻ näärikombed
- ✻ näärinaljad
- ✻ jalakeerutus
- ✻ näärivana jagamas lahkelt näärikinke
- ✻ üht-teist veel nääridega seoses olevat.

LAULAVAD KOORID

TRÜ Akadeemilise Naiskoori ja Tartu Akadeemilise Meeskoori kontsert on aulas **reedel, 27. detsembril kl. 19.**

TOIMETUS TEATAB

et vana-aasta leht ilmub juba **tuleval reedel.** Kõik-kõik lood peavad kohal olema hiljemalt **esmaspäeva hommikul** (v.a. info), pildid sealhulgas kl. 10! Ülejärgmine leht näeb trükivalgust 10. jaanuaril.

Avaldame kaastunnet Peep Jaagantile

PISIPOJA

surma puhul.

TRÜ üliõpilaste aü komitee

Autasustati raamatu-uurijaid

Eesti NSV Kultuuriministeeriumi käskkirjaga 4. detsembrist 1985 premeeriti raamatuteadusalaste tööde eest žurnalistika kateedri dotsente **Marju Lauristini** ja **Peeter Vihalemma** raamatunõudluse alal avaldatud kirjutiste eest. Artiklite aluseks on ulatuslik sotsioloogiline uurimus raamatuostmisest ja -lugemisest vabariigis.

Sama käskkirjaga sai eripreemia ka TRÜ teadus raamatukogu käsikirjade ja haruldaste raamatute osakonna töötaja **Ingrid Loosme.**

Ajaleht «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 5064. MB-11973. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu
AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL
EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi,
ELKNÜ TRÜ komitee
ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 37 (1434) | Reedel, 27. detsembril 1985 | Ilmub 22. novembrist 1948 | Hind 2 kop.

● TALVEVÄRSSE ●

* * *

talve tulek pöösasmaa üle
on linnupoeg koorumas munast
ja lendamas
udusulgedes värelev

läbi pöösaste tühjad silmad
maa pruunikas kivine nägu
valkjaskollastes udusulgedes

lehti lumega segi

REIN SANDER

(kogust «Piltkiri», 1976)

● TALVEVÄRSSE ●

* * *

need lumed sind kordavad jumelt
kordub nendes su palgete toon
üksik puu sinu juustena tume
hange vari kui otsmikul soon

oru järv, selle sinised varjud
on su endassesuletud pilk
sajab taas, üha enam ma harjun
et nii venib see silmapilk

REIN SANDER

(kogust «Kolmikratas», 1978)

Purskkaev jääb talveunne

Purskkaev tantsib, maona mängleb, tuksub,
nahal helgib mustrikillustik.
Juba aga talveuni kutsub,
valvsalt ootab sealpool sillutist.
Nõudlikult veel nõidusllkku vilet
puhub tantsitaja küll, fakiir,
maol kuid hoog on üha enam vilets,
madaldumas üha tõusupiir.

Oi kui kaua tantsind keset linna
platsil tuvilisel, suvi.sell
Purskkaev tahab talveunne minna;
üha lahkunumalt sulisev
purskkaev ennast kiviprakku poetab.
Lähen, sirutan ta poole peo,
kuhu ta siis ninapidi toetab
korraks oma külmetava pea.

Üha lühemaks jääb tõmblev keha,
kirkaks lõpuni vaid mustrimäng.
Maa all üha keerdub, keerdub kera
sedamööda, kuidas valgus läng
ellub kive, mis end ehtind jääga.
Keegi neile kuuseoksi laob.
Purskkaev tahab talveunne jääda.
Vereringe vaid kui muuseas taob.

PAUL-EERIK RUMMO

(kogust «Ajapinde ajab», 1985)

Lumi

Mina ei armasta lund.
Lumi on liiga jäine.
Lumi sajab ja sajab.
Lumi on hallipäine.

Pärast on maastik valge.
Valge ja väga tühi.
Kuuseoksad on trepil.
Lumiseid jalgu pühi.

Kuuseoksad on maas, ja
akna pääl põleb tuli.
Täevas läks paksu pilve.
Lumi säält maha tuli.

Ikka on mõni laps,
kes lumes saab kelgusõitu.
Kõik see on nõnda kauge.
Kauge ja kurvavõitu.

*

Jah, aknad on jälle jääs
ja ta suaa on loesti kaugel.
Ei, sinna see küll ei jaa.
Vaguo jaanuar väljas taugel.

Mis asjad kõik mööda said.
Ja kui palju kibedat soo.a ...
mis maju ja puid ja maid —
eks see kõik nuud ta veres voola.

Oleks raha taskud täis,
ta ei tantsiks nii väga palju,
inuuksinaa tules ei kaiks.
Ega maa pääl ei ole neid palju.

VIIVI LUIK

(kogust «Luulet 1962—1974», 1977)

Näär'joonistuse tegi IMME VIIDALEPP

* * *

Lumevallid tänavate ääres tolmlevad
silmis jalge ees ahtal rajal
nüüd mitme mäe pimestava kõrgustiku taga
liiguvad me haprad mustad kogud
peene nõelaga visandatud
valkivale talvetaevale
all orus kelgutavad lapsed
ainult hääli ei kosta
mälul pole und

* * *

Lumevälja keskel seisab külmund puu
kunagi ei ole lumi olnud nõnda hele
kunagi ei mustem puu
öö langeb raagund oksadele
omaette naksub puu
Aeg on läinud aeg on tulnud
Helevalgel lumel miski süsimust ja suur

ENE MIHKELSON

(kogus «Ring ja nelinurk», 1979)

On jaanuar

On jaanuar
ja maailm jälle noor.
Armunud rongapaar
lumeplivedest alla
end pillutab.
Too väiksem on moor,
häälgi heledam,
pea kaotanud, vaeseke,
kukub,
kukub.
Ta hukkumast päästab vaar,
äsab turjast,
sulgi tuiskamas tahmana,
et tilbade hulgudes koos
siis keereldes ja kisades
ja hundirattaid visates
kõrgusse
tõusta taas.
See sähviv pillerkaar
ja üdini lõikavad hõiked:
Kraa!
Kraa!
Kraa!
kui elustav must huumor
ja naer
üle lumise ja unise,
üle surmvalgelt tõsise
maa.

ALEKSANDER SUUMAN
(kogust «Meil siin Hüperboreas», 1980)

AASTAPILK

1. **Teie kõige meeldejäävam sündmus aastal 1985?**
2. **Kaks soovi üliõpilastele ja üliõpilastele.**
3. **Milline raamat, teatrietendus, film, kontsert või näitus jättis Teile tänavu kõige sügavama mulje? Miks?**

● **Füüsikaosakonna komsomolisekretär, IV kursuse üliõpilane**

JELENA LANGEBRAUN

1. Pedagoogikapraktika suvi pioneerilaagris, seal oli kõike — uut ja huvitavat, kurba ja rõõmustavat.

2. Kuna 1986. aasta on Jaapani kalendri järgi tiigri aasta, siis soovin kõigile olla nii tugev kui seda on triibuline kass. Et 1986. aastal oleks maksimaalselt vähe ajakadu, sest see aeg ei tule enam tagasi ja tulevikus pole teda enam kuskilt järele võtta.

Pidagu õppejõud meeles, et nad ise on ka üliõpilased olnud, siis on kergem üliõpilasi mõista.

Et lõpuks 1986. aastal üliõpilased rohkem õppima hakkaksid.

3. Irakli Androikovi teosed Mihhail Lermontovist, kelle luule on juba keskkooli ajal südamesse jõudnud. Nüüd ma sain Lermontovist teada palju uut: ta elust, luulest.

*

● **Valga 2. 8-kl. Kooli õpetaja, tänavu geograafia eriala lõpetanud**

MAIRE MILDER:

1. Ülikooli lõpetamine, kuid mitte konkreetse sündmusena, vaid järkjärgulise keerulise protsessina. Kõik oli viimane ja kordumatu. Kuidagi nukker oli harjumuspärase tekli asemele garderoobi muretseda uus peakate.

2. Oma kogemusi ei saa kellelegi edasi anda, aga siiski — tudengiaastad on vorratud, osalege neis teadlikult ja seda kõiges. Toogu järgmine aasta teile häid sessioonihindeid, toredaid «rebaseid»!

Täitugu üliõpilase unistus trükitud konspekti näol.

Õppejõududele soovin teadmishimulisi üliõpilasi.

3. Teatrietendustest «Ugala» «Ja sajandist on pikem päev», raamatutest Ch. Darwini «Loodusuurija reis ümber maailma purjekal «Beagle»».

*

● **Sisehaiguste propedeutika kateedri juhataja**

prof. JAAN RIIV:

1. 1985. aasta kõige meeldejäävam sündmus? Mitmetest meie elu ja tööd suunavatest valitsuse otsustest pean kõige tähtsamaks joomarlusevastast seadust. Jääb vaid soovida, et seda seadust rakendatakse arukalt ja järjekindlalt, et ta ei haigestuks sundmassilisuse tõppe ja oleks vaba ülepingutatusest.

2. Üliõpilased, armastage oma valitud eriala. Kui ei suuda seda, loobuge nii ruttu kui võimalik. Leigus on suurem pahe kui rumalus.

Taunigem käitumislodevust. Vaba ja sundimatu käitumine on midagi muud.

Õppejõud, hoidkem oma tervist. Veel pole hilja. Mitte ei tahaks teiega ametlikult kohtuda. Muidu küll! Ja teiseks: ka õpetama peab armastusega.

3. Meie rahva laulu- ja tantsupidu sundis unustama vihmase suve, andis emotsionaalse laengu järgnevateks kuudeks. Loetud raamatutest pole ükski veel tagaplaanile tõrjunud Tsõngõz Ajtmatovi: «Ja sajandist on pikem päev».

(Järg 3. lk.)

Doktoriväitekiri rektorilt

Teisipäeval kaitses NLKP Keskkomitee Marksismi-Leninismi Instituudi erialanõukogus doktoriväitekirja meie rektor prof. Arnold Koop. Kahe ilmunud monograafia ja ligi 30 muu publikatsiooni seisukohad andsid tervikkäsitluse aktuaalsest probleemist «Haridus sotsialismi ajal kui sotsiaalne süsteem». Oponentide hinnangutes, kollektiivretsensioonis Ühiskonnateaduste Akadeemia teadusliku kommunismi kateedrist ja ilmunud tööde põhjal kaitsmiseks esitatud teadusliku ettekande kohta tulnud arvamustes tõsteti esile dissertandi teoreetilise vaatenurga uudsust ning rektori ja ühiskonnategelase kogemustega väärtustatud praktiliste ettepanekute kaalukust. Nõukogu otsustas taotleda prof. A. Koobile filosoofiadoktori kraadi teadusliku kommunismi teooria erialal.

EKP TRÜ komitees

● **23. septembri koosolekul võeti NLKP liikmeks poliitilise ökonoomia kateedri õpetaja Avo Viiol, raamatupidamise kateedri stažööruurija Toivo Jäppinen, ÜMPI aspirant Ants Paapstel ja üliõpilased Sven Papp (õigust. V), Sigrid Salom (psüh. IV) ning Marina Voronina (vene fil. II k.). NLKP liikmekandidaadiks võeti Riina Ristmäe kaubatundmise IV kursuselt.**

● **Mitteprofileeriva keele õpetamise olukorrast ja efektiivsuse tõstmisest kõnelesid filoloogiateaduskonna dekaan prof. Harald Peep ning teaduskonna parteibüroo sekretär Haldur Õim. Võeti vastu otsus.**

● **Õigusteaduskonna parteibüroo tööst noorte kommunistidega andis ülevaate parteibüroo sekretär Rait Maruste.**

Komsomolikomitees

Teisipäevasel istungil

● võeti ÜLKNÜ liikmeks Semjon Kvitko (füüs. V). Tarmo Petterit (õig. I) ja Jaan Ehlvesti (psüh. IV) karistati üliõpilasele ebavääirika käitumise pärast ühiselamus valju noomitusega arvestuskaardile. Tiit Vajakut (õig. II) karistati samuti valju noomitusega arvestuskaardile komsomoliülesande mittetäitmise pärast kursuse komsomolisekretärina. Komitee liikme kohustustest vabastati komsomolikomitee pressisekretär Imbi Ernits (žurn. III).

● **Arutati komitee ja teaduskondade töö täiustamise võimalusi.**

Külalisi

Eelmisel laupäeval viibis Tartus Vaba Saksa Noorsoo Liidu Schwerini ringkonnakomitee delegatsioon eesotsas Schwerini ringkonnakomitee esimese sekretäri Karl-Heinz Figasega. Delegatsiooni kuulusid veel Schwerini ringkonnakomitee sekretär Kerstin Voigt ja Schwerini linnakomitee esimene sekretär Helga Schwarer. Külalisi saatsid ELKNÜ Keskkomitee sekretär Tiit Porkveli ja Eesti NSV Noorsooorganisatsioonide Komitee vastutav sekretär Kersti Kont.

Vastuvõtul õppeprorektori prof. Uno Palmi juures said külalised ülevaate meie ülikooli minevikust ja tänapäevast. Vestlusest võtsid osa ELKNÜ Tartu Linnakomitee esimene sekretär Vello Tamm ja ELKNÜ TRÜ komitee sekretär Arvo Lamp.

Külalised tutvusid peahoone, teadusraamatukogu, botaanikaaia ja spordihoonega. Lahkudes ütlesid nad, et nii Tartu kui ülikool jättis neile väga hea mulje.

Nemad alustasid

160 aastat tagasi, 26. detsembril 1825, päeval, millal toimus vandeandmine uuele keisrile Nikolai I-le, tulid Venemaa pealinnas Peterburis Senati väljakule ligi kolm tuhat relvastatud sõdurit ja madrust 30 ohvitseri juhtimisel. Peagi järgnes relvastatud ülestõus Lõuna-Venemaal — tõusis üles Tšernigovi polk. Inimesi, kes need väljaastumised organiseerisid, on hakatud ülestõusu kuu järgi nimetama dekabristideks. 1917. aastal on V. I. Lenin ütelnud: «1825. aastal nägi Venemaa esmakordselt tsarismivastast revolutsioonilist liikumist ja seda liikumist peaaegu eranditult juhtisid aadlikud».

Dekabristid astusid välja pärisorjuse ja isevalitsuse hävitamise eest Venemaal. Need nõudmised olid oma olemuselt kodanliku revolutsiooni eesmärkideks. Kuid kujunev vene kodanlus polnud suuteline revolutsioonilist liikumist juhtima, seepärast võtsid selle ajaloolise ülesande enda peale «parimad inimesed aadlikest», «aadlikud revolutsionäärid» (V. I. Lenin).

Liikumine langes ajaliselt murrangulisele perioodile, millal inimkonna ajaloos arenes võitlus oma aja ära elanud absolutistlike institutsioonide kiire purustamise ja kodanlik-demokraatlike suhete kehtestamise eest. Dekabristide tegevus oli osa sellest üldisest pealetungist sügavasse kriisi jõudnud feodalismile.

Nende ideoloogia kujunes valdavalt Venemaa tegelikkuse mõjul. Nad olid tulihingelised patrioodid, soovisid näha oma isamaad kiiresti areneva tööstuse ja põllumajandusega, eesrindliku kultuuri ja teadusega. P. Pestel kirjutas oma viimases kirjas vanematele: «Minu tõelise ajaloo võib kokku võtta paari sõnaga: ma armastasin kirglikult oma isamaad, ma soovisin talle õnne». Sama mõtet on avaldanud ka P. Kahhovski: «Kes pole kogu hingega oma kodumaale andunud, see ei suuda peale oma isikliku kasu kedagi ega midagi armastada». Ta ise oli valmis Venemaa eest ohverdama elu: «Mis võib õndsam olla, kui kasulikult surra».

Kümne aasta jooksul, esimese salaorganisatsiooni asutamisest 1816. aastal kuni ülestõusuni tegi dekabristlik ideoloogia läbi jõudsa arengu. Pingsa vaimse töö ja ideeliste otsingutega loodi hästi organiseeritud salaühingud, töötati välja originaalsed poliitilised programmid, jõuti kokkuleppele ka taktika küsimustes. Olles ise enamikus ohvitserid ja tundes sõdurite meeleolusid, loodeti armeele kes pidi ohvitseride — salaühingu liikmete juhtimisel kindlustama eduka revolutsioonilise riigipöörde.

Dekabristide ülestõus suruti maha. 26. detsembril sai surma 1271 inimest, sealhulgas ligi 30 ohvitseri, 162 sõdurit ja 103 madrust. Ülejäänud ohvrid olid «alatu pööbli» hulgast, neist 9 naist ja 19 last. Sama saatus tabas ka Tšernigovi polgu ülestõusu. Järgnes verine arveteõiendamine, mida juhtis isiklikult Nikolai I. Viis silmapaistvat dekabristi (P. Pestel, K. Rõlejev, S. Muravjov-Apostos, M. Bestužev-Rjumin ja P. Kahhovski) poodi 25. juulil 1826, 121 inimest saadeti sunnitööle ja sundasumisele Siberisse, 65 ohvitseri ja üle 2800 sõduri Kaukaasiasse.

Dekabristide ülestõusu lüüasaamise üks peamisi põhjusi oli sideme puudumine rahvaga. «Kitsas oli nende revolutsionääride ring. Hirmus kaugel olid nad rahvast» (Lenin). Siin avaldus aadlike-revolutsionääride klassipiiratus. Kuid nad organiseerisid Venemaa ajaloos esimese tsarismivastase relvastatud ülestõusu, milles on nende ajalooline teene. V. I. Lenin alustas vene revolutsioonilise liikumise periodiseeringut dekabristidest. Peterburi Tööliisklassi Vabastusvõitluse Liidu liikmed nimetasid endid omavahel dekabristideks. 1900. aastal valis Lenin «Iskra» epigraafiks dekabrist Odojevski vastusest Puškini «Läkitusele Siberisse» sõnad «Sädemest tõuseb leek», rõhutades sellega tihedat seost revolutsioonilise liikumise kolme põlvkonna vahel Venemaal.

LINDA ERINGSON

ÜTÜ lõpetas oma aasta

23. detsembril toimus TRÜ ÜTÜ nõukogu selle aasta viimane istung. Seoses teiste kohustuste täitmisega vabastati nõukogu esimehe kohalt dots. Jaan Sootak (õigusteaduskonna õppeprodekaan) ning aseesimehe kohalt dots. Jaak Karu (ENSV Rektorite Nõukogu teadussekretär). **Uueks esimeheks valiti teaduskonnakirurgia kateedri dotsent Udo Reino ning aseesimeheks riigi ja õiguse teooria ja ajaloo kateedri vanemlaborant Peeter Järvelaid.** Aktiivse ja tulemusrikka töö eest TRÜ ÜTÜ nõukogu esimehena avaldas rektor oma käskkirjas Jaan Sootakile tänu.

*

Üliõpilaste teadusühing tegi Kunstiinstituudi korraldatud aktusel kokkuvõtteid mulluse õppeaasta üliõpilastööde vabariikliku konkursi tulemustest.

● **I järgu diplomi ja rahalise preemia said TRÜ-st:**

filoloogiat.: Roman Leibov, Lea Piid, Triinu Burmeister, Toomas Help;

ajaloot.: Jüri Peets, Valeri Žuravljov;

arstit.: Margus Ulst, Tiina Rekand, Pille Taba, Andres Soosaar, Ain Reimets, Siiri Liivrand, Valdur Puks, Juri Tjuvajev, Marina Jasinskaja, Aleksander Jasinski, Toomas Ellervee, Vahur Hollo, Jaanus Harro, Raul-Allan Kiivet, Mart Leibur, Feliks Rõivassepp, Ülle Vilu, Andras Adams, Jakov Šlik, Aavo Lang;

KKT: Igor Farhutdinov;

B-G: Tõnu Õnnepalu;

majandust.: Larissa Krivošeina, Svetlana Melnikova, Heli Välja;

F-K: Erika Parmas, Vahur Luts, Arno Tõnissoo, Peep Rausberg;

matemaatikat.: Viive Kipper, Margus Liiv.

● **I järgu diplomi pälvisid**

arstit.: Ulla Linnamägi, Liia Kustala, Mare Pajumets, Ülle Lainurm, Külliki Haav, Marika Pähn, Toomas Talving, Rein Kolk, Kalle Kisand, Ants Viiklepp, Peeter Peil, Gili Pajenson;

B-G: Tiit Artma, Sulev Kuuse, Maire Milder;

KKT: Mehis Viru, Raiko Lemmats;

filoloogiat.: Marina Grišakova, Marju Sarv, Mai Vatsar, Andrus Nilk, Mare Leino, Tiina Sauvere, Tiina Heinmaa, Katri Kottav, Asko Tamme, Ülo Treikelder, Kadri Peebo, Marju Lepajõe;

õigust.: Peeter Raja, Reet Saks;

ajaloot.: Mart Rootslane, Ave Laiapea, Kersti Markus, Piret Bristol, Urmas Norden, Meeli Pandis;

majandust.: Agnes Kartau, Anneli Kõlu, Vjatšeslav Sirotenko, Toivo Jäppinen, Kalle Leps;

matemaatikat.: Kaja Saarestik, Kaja Floren, Marika Tisler, Viive Kurg, Toomas Kiho, Kalle Hein, Jevgeni Gutman;

F-K: Üllar Võsumaa, Dmitri Feklistov, Hugo Mändar, Dmitri Pogosjan, Priit Pärismägi.

● **II järgu diplomiga autasustati järgmisi nooremate kursuste üliõpilasi:**

ajaloot.: Sigrid Salom, Lea Salupere, Tõnu Sepp, Priit Pirsko;

filoloogiat.: Anneli Tammik, Sirje Nakkurt, Eve Leppik, Heili Hani;

õigust.: Mart Susi, Maris Jõgi;

arstit.: Jüri Reintam, Joel Starkopf, Juta Mähar, Ruth Otsing, Veiko Vahula, Triin Jürimäe, Anu Tähepõld, Riina Kiigemäe, Ülli Kvell, Tatjana Voronina, Mehis Põld, Illimar Sults, Eva Harjakas, Leili Paalberg, Anu Potter, Piret Piip, Inga Taivik;

B-G: Kaja Metsaorg, Anu Tamm;

majandust.: Hille Laissaar, Marge Kastan, Illi Erman, Anneli Talv;

matemaatikat.: Tanel Tammet;

F-K: Mikk Lippmaa, Andrei Pääsok.

● **Ühiskonnateadustealase vabariikliku konkursi laureaadinimetuse ja rahalise preemia said** Eve Mäeots, Viive Vink, Anne Niit, Avo Aadli ja Maris Mandri.

Õnnitleme kõiki laureaate ja nende juhendajaid! Õnnelikku uut aastat!

TRÜ ÜTÜ nõukogu

Kordumatul Moskva-suvel

Põnev, ilus, ka väsitav, aga ikkagi elu lõpuni meeldejääv. Nii on öelnud Moskvas ülemaailmsel noorsoo- ja üliõpilasfestivalil käinud. Oli ülikoolistki neid, ja päris hulga. Pildil on meie tantsijad — Vambola Paavo, Meeme Utt ja võib ehk öelda koguni, et Katjuša oli ansamblil isiklik.

Toimetusel on siia heameel juurde lisada, et meilgi oli võimalik üht virka inimest premeerida. Kui tehti ettepanek aktiivse tudengi lülitamiseks turismigruppi Moskvasse, siis pakkusime õigusteaduskonna pressisekretäri Triin Rahnut. Tema festivalilugusid saite sügisestest lehtedest juba lugeda.

* *

FILMIKIRJUTISTE VÕISTLUS ON EDASI LÜKATUD, JA NIMELT 15. APRILLINI!

* * *

Trilogia

«Rüütlifilmide žanr mitte ainult ei lahuta vaataja meelt, vaid on ka vajalik, eriti noortele,» ütles režissör Sergei Tarassov. Tõepoolest, me teame ju nii vähe sajanditetagusest elust ja o'ustikust.

Kirjandus annab meile noist aegadest üleva ja kauni ettekuju tuse. Kangelased olid õilsad, ausad ja head; sellistena on nad püütud ka säilitada S. Tarassovi filmides, mis valmisid just rüütliromaanide alusel.

«Robin Hoodi nooled» on inglise vanade ballaadide järjekordne ekraniseering. Oi sa rõõvli osas on Boriss Hmelnitski.

«Ballaad vaprast rüütlist Ivanhoe'st» põhineb Walter Scotti tuntud romaanil «Ivanhoe». Sündmustik hargneb XII sajandi Inglismaal.

Ivanhoe, kes romaanis on liialtki kaunis kuju, peaaegu oma palgeta ideaal, on filmis kujutatud teoinimesena. Ta võitleb õigluse ja oma õnne eest, ebaõiglaste süüdistuste ja õeluse vastu. Ivanhoe põhivaenlaseks on rüütel de Bois-Gilbert. Peaosas näeme Romualds Ancast, kauni leedi Rowenana Maia Bulgakovat ja Bois-Gilbert'ina Boriss Himitsevi.

Ka kolmas film «Must Nool» on lugu võitlusest hea ja kurja vahel. Film vändati Robert Louis Stevensoni samanime'ise romaani põh'al ja tegevus toimub XV sajandil Rooside sõja aegu.

Film on üles ehitatud sa'apärase Musta Noole saladuse lahendamisena. Must Nool tabab kõiki filmi kangelase Dick Shelloni isa mõrvas osalenuid. Dicki põhivaenlaseks on ta hooldaja sir Daniel. Ei puudu ka romantiline armastusliin. Peale kangelasega isiklikult seotud sündmuste võime üht-teist märgata ka ajaloolisest taustast — võitleb ju Dick kaasa Rooside sõjas Gloucesteri hertsogi, tulevase Richard III poolel.

Dick Shelloni mängib Igor Savlak, leedi Joani Galina Beljajeva ja sir Danieli Leonid Kulagin. Jälle võime tegelasena näha ka Boriss Himitševi, seekord õilsa rõõvli Johni osas, ja ka Sergei Tarassovit ennast.

Filmidest võttis osa ka rühm kaskadööre, teiste hulgas Aldo Tammsaar.

Mis siiski sunnib kaasaegset inimest pöörduma minevikku kadunud aegade poole? Võib-olla nostalgia või huvi kordumatute põnevate seikluste vastu. Võib-olla aga vajadus selgusele jõuda, mida kujutab endast ausus, kohusetunne, argus. Nii raamatutes kui ka nende alusel tehtud filmides on formuleeritud selgelt mõisted südametunnistus, ausus, truudus, sõprus, armastus. Neis saab kurjus alati tasu, võidab õiglus. See on igavene teema, mis ei kuulu sugugi mitte ainult raamatuisse ja minevikku. Meil, meie igapäevases kiirustavas ja mõnikord vägagi bürokraatlikus elus, meie nii küünilise ellusuhtumisega, tuleks mõnikord mõelda just sellistest asjadest.

Tiit Härm ja kümnes muusa

Tiit Härmi nimi seostub esiteks muidugi balletiga, kuid juba võivad järjekindlamad filmisõbrad tunnistada teda omaks, sest näitlejana on tal tehtud kolm filmi.

«Tallinnfilmis» valminud ««Hukkunud Alpinisti» hotellis» oli Tiit Härmil suhteliselt väike, kuid süžeeliselt oluline osa — Olaf Andvarafors, robotist tulnukas. Midagi masinlikku ja tuima oli näitleja mängus tõesti.

Kui ««Hukkunud Alpinisti» hotell» oli erand Tiit Härmi loometöös, siis vaevalt võib seda öelda «Mosfilmi» vändatud «Anna Pavlova» kohta. Film räägib tuntud vene balleriinist ja seega on seal mitmeid tantsustseene. Balletitantsija ja ka näitlejana Tiit Härm sellesse filmi ilmselt sattuski. Ta esines seal Anna Pavlova partneri ja mõttekaaslase, oma aja silmapaistva balletisolisti Aleksandr Volinini rollis. «Anna Pavlovas» pole vaata aile Tiit Härm näha mitte ainult kui näitleja, vaid ka kui tantsija.

Filmis «Sädelev maailm», mis on tehtud A. Grini samanimelise romaani järgi, mängib Tiit Härm peaosa — lendavat inimest Drudi. Drud on sümboolne kangelane. Tema püüdeks on tõestada, et inimese pärisosaks pole mitte alistumine vägivallale ja hirm, vaid piiritu tunnetusmaailm, unistused, mõtte ja loomingu vaba voog. Lendamine sümboliseerib inimhinge ilu, oskust tõusta hetkemuredest kõrgemale. Drud on ideaal.

Filmi võtted toimusid lühikese ajaga, sest Tiit Härmi põhitöö on siiski laval. Ja nagu kinnitab ta ise, peab tantsimisele pühenduma täielikult. Just sellepärast loobus ta ahvatlevast pakkumisest osaleda H. G. Wellsi «Nähtamatu» ekraniseeringus.

Tiit Härm on esinenud veel mitmes balletifilmis nii «Tallinnfilmis» (dokumentaalfilm «Tantsib Tiit Härm») kui ka Kesktelevisioonis. Kuid eriti aldis Tiit Härm kümnenda muusa teenimisele pole.

HELLE VIDER,
žurn. I k.

Tuleb Tuglase aasta

Läheneva sajanda sünniaastapäeva puhul võiks tänanegi tudeng teada, et 1969. aastal valiti ELKNÜ TRÜ komitee K. J. Petersoni esimese kirjandusauhinna omanikuks ENSV rahvakirjanik Friedebert Tuglas. Valik tehti «Muutliku vikerkaare» uudisloomingu ja «Loomingu» nr. 10 1968 artikli «Ühe teose saatusest» põhjal.

Tammepuust mälestusmedali ja üriku toimkonna otsusega andis delegatsioon (Kaljo Põllu, Sirje Endre, Toivo Kuldsepp) laureaadile kätte tema kodus 18. märtsil.

See pilt meenutab aga hoopis üht vanameistri kohtumist tootjatega.

Ettevalmistusosakonna kohtumine

nii vanade nullikate kui õppejõududega toimus reedel, 6. detsembril.

Küsisin päevai paari juuraka käest õhtu kohta teateid, nemad vastasid, et sõidavad hoopis koju. Mõtlesin, et seda nad veel kahetsevad ja nii ka oli.

Avasõnad ütles endiste nullikate poolt Sulev Solnask, kes nüüd õpib I kursusel õigusteadust. Avavalss tantsitud, alustati spordiga. Esimesena proovisid jõudu noormehed. Limonaadijooksus oli distants küll lühike, aga selle jupikese jooksul pidi ära jooma iga 3 sammu järel 3 pudelit limonaadi.

Lauluvõistlusest võttis osa 6 noormeest. Laulda tuli kõigil korraga ja kahekaupa. Võitjaks osutus kõige kõvemini laulnud Mart Juss lauluga «Üks jahimees läks metsa», mis tuli hiljem publiku nõudmisel veel kord esitamisele.

Lõpuks said võistlema ka tüdrukud, kes pidid niidi otsa riputatud kartuliga edasi lükkama tikutopsi.

Laudkondadel tuli esitada pantomiim teemadel: teist tundi hääletamas, karburaatori rikkega auto, üksik inimene metsas. Viimane võitiski. Küllap žürii hirmu tõttu pimeda metsa ees see võit ära antigi. Ohtu agressiivseima tüdruku se.gitamisel hoiti ära suurem kaklus ja võitjaid jäi 2: Evelin ja Katrin Mägi.

Kõige tublimad välja selgitatud, saime igaüks omade käest (arstid arstidelt, bioloogid bioloogidelt jne.) vett ja jahu pähe. Tõnise eeslugemise järgi andsime tõotuse ja siis tantsisime viimase tantsu.

Lõpuks tahaks toreda õhtu eest tänada ühiskonnaõpetuse õppejõudu Helmi Erebit, ettevalmistusosakonna juhatajat dots. Kalle Veiskrit ja žüriina edukalt tegutsenud õppejõude Reet Väärit ja Marina Raudarit. Täname ka kõiki eelmise aasta nullikaid, eriti aga 1984. a. ettevalmistusosakonna komsomoliaktiivi Astrid Karu, Heiki Sibulat, Üllar Kaske, Sulev Solnaskit, Tõnis Tokkot ning hea sõna ja abi eest Meelis Leedot, Ivar Pikka ja Erki Jõelaidu.

Nullikate pajatustest koostanud
LILLI LII

Arstiteaduskonna metoodikakomisjonis

Metoodika on: A — meetodite õpetus, mingi töö teostamise otstarbekohaste meetodite kogum; B — aine õpetamise õpetus, kasvatusteaduse osa, mis käsitleb üksikute ainete õppeviise. Teaduskonna õppemetoodikakomisjoni rakenduspunktiks on just teist (B) moodi mõistetud metoodika.

Arstiteaduskonna vastavas komisjonis (esimees — prof. Leo Nurmand) käsitletavate probleemide haardeulatusest saab ligilähedase ülevaate lähiminevikus ja olevikus analüüsitud küsimuste loetlemisel:

- ✻ — kateedrite töökorralduse vaatlemine (ühekaupa);
- ✻ — kateedrite poolt väljaantavate õppevahendite perspektiivplaani koostamine, õppevahendite läbivaatamine ja teaduskonnanõukogule kinnitamiseks esitamine;
- ✻ — arstliku deontoloogia õpetamise küsimused;
- ✻ — narkoloogia õpetamise metoodika (psühhiaatria kateedri poolt on välja töötatud integreeritud programm);
- ✻ — õppemetoodiliste komplektide koostamine (nende edaspidine saatus on nüüd ebamääraseks muutunud);
- ✻ — tsiviilkaitse meditsiiniõdede ettevalmistamise küsimused teaduskonnas;
- ✻ — meditsiinikoolide abistamine (nendepoolne huvi väljendub peamiselt rotaprintõppevahendite suhtes);
- ✻ — põetuspraktika sisseviimine I kursusel.

Ei saa ega tahagi öelda, et see on väike või ebatänuväärne töö.

JAAN KAAR

Tänu

Rektori käskkirjas pälvis tänu ja õnnitluse 50. sünnipäeva puhul tulemusrikka õppe-, teadus- ja ühiskonnatöö eest meditsiinidoktor **Märt Saarma**. Eduka töö eest tänati 50. sünnipäeval veel vanemõpetaja **Maie Toomi**, vanemlaboranti **Maret Möllerit** ja juhtivat inseneri **Tiiu Kindi**.

60. sünnipäeval pälvisid rektori käskkirjas tänu kauaaegse eduka õppe-, teadus- ja ühiskonnatöö eest dotsendid **Evald Mäepalu** ja **Koidu Uustalu**, tänu osaliseks hea töö eest sai laborant **Aino Tirgo**.

70. sünnipäeval pälvis eeskujuliku töö eest tänu meister **Alfred Narusing**, 75. sünnipäeval preparaatorid **Aldur Laane** ja **August Soo** ning riidehoidja **Amalie Tikand**.

80. sünnipäeva puhul avaldati tänu kauaaegse eeskujuliku oskustöö eest kirjastus- ja trükiosakonnas **Johannes Temmole**.

Üleliidulise nõupidamise «Kõrgproduktiivsusega metsaökosüsteemide stabiilsus ja energeetiline efektiivsus» eeskujuliku korraldamise eest avaldati rektori käskkirjaga tänu **prof. Toomas Freyle, vanemteadurile Krista Lõhmusele, nooremteaduritele Mari Ivaskile ja Olevi Kullile ning juhtivale insenerile Rein Lasnile.**

NSVL TA biogeotsönoloogia ja looduskaitse teadusnõukogu ning metsaprobleemide teaduslik nõukogu märgivad oma kirjades teadusprorektorile samuti selle nõupidamise kõrget taset ja head organiseerimist ning avaldavad organiseerimiskomiteele eesotsas prof. **Toomas Freyga** tänu.

Üleliidulise teaduslik-tehnilise seminari «Elektromeetria teoreetilised probleemid» eeskujuliku organiseerimise eest pälvisid tänu vanem-

(Järg 4. lk.)

Kas söökla peab olema ülikoolilik?

Ma einestan tavaliselt Tähe tänava õppehoone sööklas. Seal on meeldiv ruum, toidud maitsvad, alati suur valik salateid ja mahlu, lauad koristatud ja puhtad. Nii üliõpilased kui ka õppejõud saavad siin lõunat süüa kiirustamata. Siin on vaikne ja mugav.

Ühel detsembrikuu külmal päeval pidin aga minema sööklasse, mis asub ülikooli peahoone kõrval, vana kohviku alumisel korrusel. Riidehoius polnud suurt järjekorda. Seda imestusväärsem pilt avanes mulle toidujärjekorras. Tundus, et olen sattunud jaamapuhvetisse: enamik oli üleriieles, üliõpilaste suusamütside kõrval torkas silma ka mii itsameeste sineleid ja karvamütse. Mõned inimesed o'id kasukas, eranditult kõik aga peakatteis. Hil'em, söögilauas, võtsid üksikud inimesed üleriided ka seljast ja viskasid toolikorjule. Kui aga minu vastas istuv paksus mantlis tädike suppi helpides natuke sellest ka palitu rinnaesisele poetas, siis taskurätiga seda kohta energi iselt nühkima hakkas, tundsin, et minu piir on käes. Jõin ära oma enam vähem joomiskõ bliku piima, siis tõusin ja läksin toidunõusid ära viima, heites veel pilgu lauale ja kõrvallauale, mis o'i täis punaseid kapsatükke ja supi'oike. Köögi uuk oli täis virnas taldrikuid, nii et raskusi oli uute juurdelisamisega. Mõningate ponnistuste järel see siiski õnnestus.

Mul ei ole midagi vaksalieinelaudade vastu, aga kas ülikooli söökla ei peaks veidi teistsugune olema?!

REET KANDIMAA,
NLKP a'aloo kateedri aspirant

* * *

NB! Toimetuselt:

See vana-aasta mure saagu uuel aastal ka toimetuse mureks. Tahame igatahes käitumiskultuuri lähema vaatluse alla võtta.

AASTAPILK

(Algus 2. lk.)

Teatrist: Lisl Lindau ja Kalju Kiisk olid «Džinnimängus» vapustavad. Kinos ei käinud üldse. Muidugi olen jäänud paljust heast ilma, tõenäoselt. Tänan televisiooni kahvatute filmide eest. Kuidas nad seda suudavad? Seetõttu jäi aega vabaks muu tegemiseks, isegi eriala info saamiseks. Mõnda teleseriaali tasuks siiski vaadata, mitte niivõrd kunstilise taseme, kui just probleemistiku poolest («Tulevastele põlvkondadele»).

*

● **V kursuse žurnalistikaüliõpilane ANU PALLAS:**

1. Terve möödunud aasta on mul selle ühe sündmuse tähe all läinud: nimelt sündis jaanuaris poeg. Päevad kipuvad küll tolmetustest pungil olema, aga enam kunagi ei kao nad tühja. See on tore tunne.

2. Tudengid osaku paremini hinnata oma aega, et lõpetamise eel poleks tunnet, nagu oleks ülikoolist oluline võtmata jäänud. Aidake üksteist, kui keegi on hädas. Ükskõiksus viib inimest ainult allamäge.

Õppejõud olgu perekonnainimeste vastu ikka ka nõudlikud, et need ei hakkaks oma eriolukorda laiskusele varjuks lükkama.

Rohkem huvitavaid loenguid, et kuulajad päeva lõppedes vähem väsimust tunneksid.

3. Kahjuks ei oska vastata, sest selle kõige jaoks jäi tõesti väike aega.

*

● **Orgaanilise keemia kateedri dotsent TULLIO ILOMETS:**

1. Kõige meeldejäävam sündmus oli keskaegse pronksisulatusahju avastamine keemiahoone ja Lätte tänava vahelisel alal tänavusuvistel arheoloogilistel kaevamistel. Nüüd on siis teaduslikult põhjendatud keemikute ajaloolised õigused sellele territooriumile.

2. Üliõpilane, õpi kõigepealt õppimine selgeks! Intrikontrolle võta vastu rõõmsa meele, viisaka olemise ning puhta põrandaga, küll nad siis varsti ära tüdinevad.

Õppejõududele igaühele muidugi personaalarvuti. Ja ei teeks paha ka individuaalne portatiivne hapnikumõõtur sinna juurde. Parem kui ülikoolis valmistatud — masina vigurid ja nipid kohe teada ja garantiiremont hoopis lihtsam.

Eksamil ära unusta, et su ees on täiskasvanud vastutusvõimeline noor inimene. Anna talle ikka võimalust teadmistes ilmnenud lünkade kõrvaldamiseks. Mis sest, et endal vaeva rohkem ja sess tihedam.

3. Kõige sügavama mulje jättis Pärnu teatri poolt esitatud Valter Udami «Vastutus». Miks? Aga sellepärast, et näed end nagu peeglist ja tõepoolest... häbi hakkab!

*

● **Ajalooteaduskonna ühiselamu komandant ÕIE AVAMERI:**

1. Et Vana Pälson sai ja saab uue kuue (uut mööblit toodi ja tuuakse veel, lubati teha ka sanitaarremont). Seda kõike on nii väga vaja, sest tudeng peab siin ju elama.

2. Üliõpilastelt ootan peremehelikku suhtumist oma ühiselamusse kui kodusse. Uuel aastal soovin head põrumist ja ikka ja jälle koostööd ning abi.

Õppejõududelt vähem formaalsust ja rohkem tegelikkust. Koostöö oli hea, aga uuel aastal ootan tihedamat ja paremat, selleks soovin jõudu!

3. Teatris sai käidud, filme on vaadatud ja kahte kontsertigi külastatud. Elamuse jättis Vello Lattiku publitsistikaraamat. Väga elulised probleemid. Oleks hea, kui tudeng seda loeks, siis teaks ta rubla hinda ja külastaks vähem «peedipoodi» (mida kahjuks veel ikka tehakse. Vahelejääjaid küll pole olnud, kuid «vahele jäänud» on tühjad kestad ühikate köögi prügikastides).

(Järg 4. lk.)

Mõned read meesüliõpilastele,

KELLE TEENISTUS NÕUKOGUDE ARMEES LÕPEB 1986. AASTAL

Tartu Riiklik Ülikool ootab teid eeloleval aastal tagasi oma üliõpilaskonna hulka. Ootab tagasi auditooriumidesse ja laboritesse, raamatukogudesse ja ühiselamutesse, eksamilaudade taha. Ootab ja loodab, et tulete nagu üks mees. Selliseks optimismiks annab põhjust mööduva aasta positiivne kogemus — siis asus jälle kõrgharidust nõutama ligi 90% sõjaväeteenistuse läbiteinutest — kaugelt rohkem, kui esialgu julgesime oodata.

Noored mehed tulid armeest optimistlikena ja teotahtelistena, tuues kaasa uut hoogu ja elevust meie teaduskondade ja kursuste ellu. Sirge rühiga siledad poisid olid silmarõõmuks õppejõududele ja teenistujatele, mida siis veel rääkida vahepeal ülemäära feminiseerunud kursuste naisperest.

Said akadeemilise elu teised mesinädalad mööda, siis ilmnesid esimesed kohanemisraskused. Taasharjumine suurkooli elu ja tööga, kus peamine liikumapanev stiimul ei ole mitte ülemuse kindel käsk ega staršina karm komando, nõuab omajagu harjumist. Eelkõige aga tugevat tahet ja enesedistsipliini. Kel seda ei piisanud, seda hakkasid kimbutama kroonilised hädad: hommikused sissemagamised, pärastlõunased puudumised, tänaste toimetuste kergekäeline riputamine homse varna. Enamikul olid siiski asjad distsipliiniga kenasti korras, õppeplaani nihetest tingitud akadeemilised võlgnevused õigeaegselt õiendatud ja praktikumid tehtud. Need mehed võivad praegu minna kindlate teadmiste ja rahuliku südamega vastu talvisele sessioonile. Mingu see neil kenasti korda.

Teile aga, kel veel pool aastat või pisut enamgi armeeteenistust ees, soovime teenistusaja igati edukat lõppu ja meeldivat kohtumist eeloleval sügisel tarkusesammaste ees või ka taga.

Karsket ja kaunist 1986. aastat soovides
HILLAR PALAMETS
ülikooli parteikomitee ja samuti kõigi teiste ühiskondlike organisatsioonide nimel.

Tänu

(Algus 3. lk.)

õpetajad Olev Saks ja Matt Anso, vanemteadurid Juhan Hämmalov, Vladimir Sor ja Nilna Villem, nooremteadur Mart Roos, insener Annika Uusen, lukksepp Leo Visberg, seadistaja-brigadir Jüri Laanekask ja üliõpilane Margit Kilter.

Ülaltoodud Teaduslik-Tehnilise S. Vavilovi Aparaadiehitustööstuse Keskvalitsuse presiidium autasustas seminari eduka läbiviimise eest elektromeetria labori kollektiivi oma aukirjaga ning avaldas tänu Olev Saksale ja Juhan Hämmalovile.

Kauaaegse töö eest õigusteaduskonna kasvatusprodekaanina avaldati tänu dots. Endel Ploomile.

Klubi 40. aastapäeva puhul avaldati tänu kohusetundliku töö eest juhatajale Helno Varikule ja koristajatele Aino Remmelgasele ning Ilme Saarojale.

Ajalooteaduskonna V kursuse üliõpilased Tõnu Sepp, Raul Salumäe ja Peeter Lail päevisid tänu operatiivse tegutsemise eest kuumavee avarii likvideerimisel ning ülikooli vara päästmisel ühiselamus.

AASTAPILK

(Algus 2. lk.)

● Õigusteaduskonna I kursuse üliõpilane RISTO PULLAT

1. September 1985, sest mind immatrikuleeriti Tartu Riiklikku Ülikooli. Arvatavasti mõjus ka rektori poolt üle antud üliõpilaspilet.

2. Enam viisakust ja taktil

Suurim tänu vanematele üliõpilastele ülikooli puudutava info eest. Edasist mõtte- ja vaimuerksust!

Väga soovi.ksin õppejõududelt mõistvat suhtumist elu esimesel sessil...

Head uut aastat!

3. Üliõpilaspäevade ajal toimunud kontsert, mida juhatas Peeter Lilje. Miks? Uudne tudengimiljöö, minu arvates eriti ÜP ajal, ülikooli aula fantastiline akustika (raudselt parim Eestimaal) ning loomulikult rõõmustas veel ERSO ja RAM-i poistekoori esituse traditsiooniliselt kõrge tase.

Tore nääripidu oli!

Samm-sammult astub aastalõpp sügavamale tudengi mõtteisse, puistates südamesse nääriootusi. Imestusega vaatad kalendrisse ja hakkad kiirust lisama, et arvestustega õigeks ajaks maha saada. Algab meeletu sigin-sagin, närvide kulutamine. Et selles ruttamises natukenegi puhkust leida ja näärirõõme nautida läksime 17. detsembril oma teaduskonna uusaastapeole.

Õhtul kella seitsmeks oli Nooruse õppehoone tavalisest suuremat kahinat täis. Siin-seal võis näha rõõmsaid, punapõskseid, värvikirevais rahvariideis neide peegli ees sahkerdamas. Kes kohendas võõd oma muhu seelikul, kes vadistas mulgi kuues noormehega juttu. Oma osa andsid valitsevale õhkkonnale ka saalis rippuvad näärikroonid, vankrirattad, loogad, nurgas vokid, õled põrandal ning näärioog — verivorst ja piparkoogid.

Tantsulusti pakkus ansambel «Vahe», ikka polka, valss, polka, valss. Rahulikult ei saanud istuma jääda keegi ja ega polnud mahtigi. Tudengitele ei andnud alla ka õppejõud. Dekaan dots. Valner Krinal andis tantsupõrandal nii mõnelegi silmad ette.

Peotuju paraja kõrguseni tõstetud, alustati rahvuslike mängudega. Vägikaikaveos polnud EPA esindajale TRÜ meeste hulgas algul vastast, kuid lõpuks oli seegi leitud. Perekonnavalss kutsus kõiki jalga keerutama. Ansamblile pakkusid vaheldust oma teaduskonna lõõtsamehed. Tantsud vaheldusid mängude-lauludega. Ja ega teaduskonna õnngi järgmiseks aastaks valamata jäänud.

Omaette rõõmu tõi näärivana, kes keskõõ paiku kargleva näärisoku saatel suure kingikotiga saali tatsas. Nüüd oli igaüks enda ja osakonna eest väljas. Ühed lõid näärimehega jenka valla, mõned lugesid tema põlvel luuletusi, teised lasid lauluhäälel kõlada. Iga pakk leidis omaniku. Magus põske pandud, algasid õhtu viimased tantsukeerud. Kuidagi ei tahtnuks lahkuda, kuid aeg ei halasta.

ANU PAJUMÄE

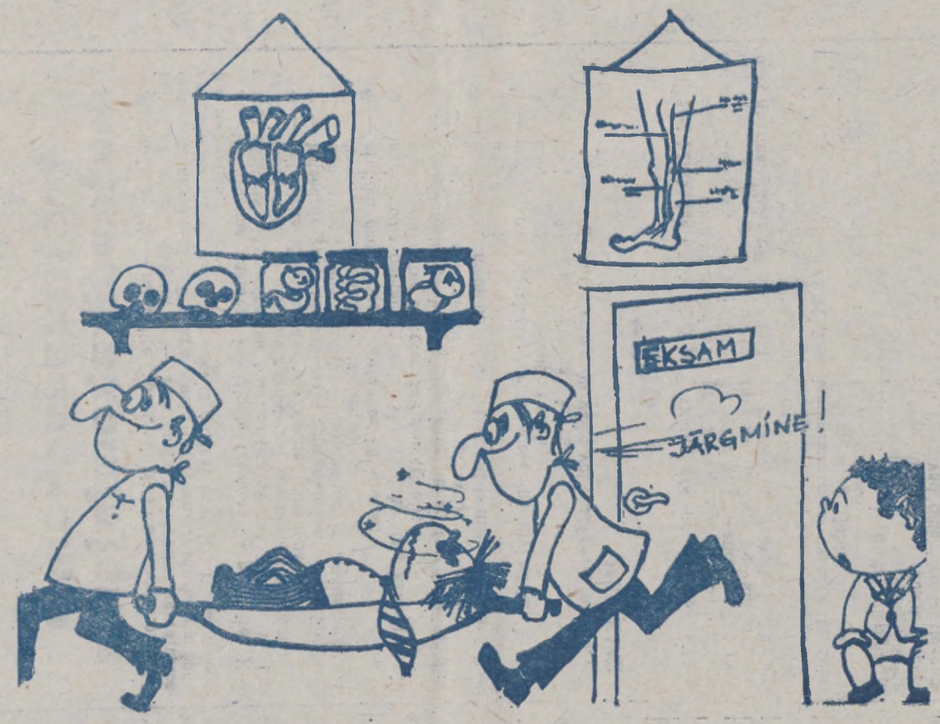

● Et eksamil ei juhtuks just minuga niivisti! LAURI EINRE joonistus

HeAd PõrumiST eKsAmiTel

«TRÜ» Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress 202400 Tartu Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 5162. MB-11979. Tiraaž 3500. Maht 1 trükipoogen.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

● SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT

TRÜ PARIMAD SPORTLASED

«TRÜ» küsitluse põhjal arvati ülikoolis 1985. aasta parimateks sportlasteks meestest VALTER KÜLVET, temale järgneb kohe HEINO PUUSTE ja siis AIVAR OJASTU. Edasi tulevad K. Kaljurand, A. Ehlvest, E. Konsand, A. Roosipuu, N. Seli, I. Kask ja P. Munitšõn.

Naistest pakuti kõige rohkem esimeseks ANNE HINNOBERTI, siis TAIMI KÕNNI. Järgnesid S. Kikas, M. Kaljurand, K. Kraavi, M. Sõber, M. Palm, R. Alvre, K. Zlatin.

Võistkondadest pakuti ainsana korvpallinaiskonda.

* * *

Vabariigi spordiajakirjanikud valisid Heino Puuste Riho Suuni järel teiseks ja Valter Külveti viiendaks. Meie korvpallinaiskond jäi kolmandaks jalgratturite ja «Kalevi» võrkpallurite järel.

19 meeskonda ja 43 mängu

20. novembrist 18. detsembrini kestsid spordihoones kursustevahelise korvpalliturniiri mängud. Osavõtjaid kogunes 19 meeskonna jagu. Sellega tuleb rahul olla, sest armeeteenistuse tõttu puudusid täiesti esmakursuslaste meeskonnad. Mõned teaduskonnad (ajalugu, füüsika-keemia) said võistkonnajagu mehi vaid kõikide kursuste peale kokku. Mõned teaduskonnad esitasid kursusemeeskondade kõrvale ka kahekolme kursuse koondisi (majandus, õigus, bio-geo). Kõige rohkearvulisemalt oli esindatud arstiteaduskond (II, III, IV ja V k. ning spordimeditsiini II k.) ja bioloogia-geograafiateaduskond (geogeo II, bioloogia II, biogeo V ja biogeo ülejäänud kursused). Rahule ei saa jääda filoloogidega, kes ei suutnud teaduskonna pealt kokku saada nelja vajalikku mängijat. Nende tulemuseks kujunes üks kaotus ja neli loobumist.

Kuu aja jooksul peeti kolmes alagrupis 43 mängu. B-alagrupp kujunes II kursuste meistrivõistlusteks, kus kõik 7 meeskonda said tunda nii võiduröömu kui ka kaotuse kibedust. Kolmeks paremaks osutusid spordimed. II, arsti II ja KKT II. Alagrupis A lõpetas täiseduga arsti IV, järgnesid ajalugu ja õigus. Alagrupis C ei jäänud ükski meeskond kaotuseta. Kolmeks edukamaks osutusid füüsika-keemia, arsti V ja arsti III.

Nimetatud üheksa meeskonda pääsesid lõppvõistlustele, kus mängud **algavad 19. veebruaril** kahel poolfinaalturniiril. Samal ajal alagruppides tahapoole jäänud 8 meeskonnale algavad lohutusturniiri mängud. Kursustevahelised võistlused lõpetatakse märtsi algul. Seejärel jõuab järjekord TRÜ spartakiaadi korvpalliturniiri kätte. Aprillis ootavad TRÜ — Tartu asutuste matš 21 «laual» ja TRÜ — EPA kohtumine 7 «laual».

Korvpallialane info on TRÜ spordihoone fuajees.

VALTER LENK

Purjetamistreeneriks

Kas just kohe treeneriks, aga «Kalevi» Tartu Linnanõukogul on KKT poiste ja tüdrukute jaoks välja pakkuda üks võimalus küll. Nimelt? Purjespordisektsioon vajab noori inimesi, kellel on tahtmist tegelda 7—12 aasta vanuste poistega ja olla nende juhendajaks üldfüüsilist osavust ja ujumisoskust arendavatel treeningutel. Lisaks talvistele võimla- ja ujulatundidele peab purjetamistreener noori «meremehi» abistama ka võistlustel ja purjelaagrites. Nii et soovijatel on võimalus ühendada kasulikku meeldivaga ja seda kõike loomulikult tööd vääriva tasu eest. Kellele sim kirjapandud idee meelt- ja kontimööda on, mingu 6. jaanuaril Magasini tn. 3/5 «Kalevi» Tartu Linnanõukogusse ja küsigu Madis Tootsi, kes ootab huvilisi pikisilmi kella 9 kuni 12-ni.

HEINRICH LEEBEN

KOOS- JA KAASTÖÖRIKAST 1986. AASTAT SOOVIB KÕIGILE ÜLIKOOLILEHE TOIMETUS!

NB!

Uue aasta esimene «TRÜ» ilmub reedel, 10. jaanuaril, siis 24. jaanuaril ja siis 7. veebruaril. Edasi tuleb leht trükist jälle igal nädalal.

Toimetaja VARJE SOOTAK